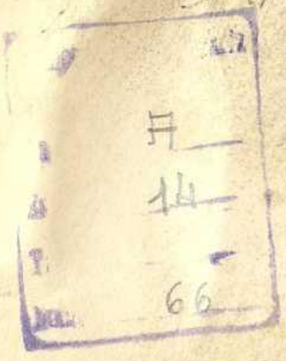

1
15-66

R.P.D. ANTONINI

DIANA,

PANORMITANI,

CLERICI REGVLARIS,

CORAM SANCTISSIMO D. N. ALEXANDRO VII.
Episcoporum Examinatoris, & Sancti Officij Regni
Siciliæ Consultoris.

RESOLVTIONVM MORALIVM

Pars VNDECIMA tota Miscellanea.

Atque ipsa varietate tentamus efficere, vt alia aliis, plura fortasse omnibus placeant. Plinius lib. 4. Epist. 14.

Adduntur in fine Tractatus duo, De Adoratione Romani Pontificis, Et de infallibilitate suorum Decretorum circa Fidem extra Concilium.

EDITIO NOVISSIMA, cæteris correctior & emendatior.

LVGDVNI,
Sumptib. PHILIPPI BORDE, & LAVR. ARNAVD.

M. DC. LXII.

CVM SVPERIORVM PERMISSV.

BIBLIOTECA PUBLICA U.L. DE GRANADA

8104

S. C. R. M.

MAGNI PHILIPPI IV.

Noui, & Antiqui Orbis

MONARCHÆ POTENTISSIMI.

SATVERAM equidem mecum ipſe, Rex inclyte, poſito calamo, non ampliùs litteratorum patientiam, ac præla fatigare lucubrationibus meis. Deuexa iam ætas, & quæ illam plerumque comitatur, incommoda corporis valetudo ceſſationem ab hac littteraria palæſtra depoſcebant. Scilicet, vbi elanguit vis illa præliaris animi, miſſionem, ac otium iure poſtulat veteranus miles. Valuere nihilominus vſque adeò aſſidua amicorum adhortamenta, ac preces, vt afflato defectis iam viribus vigore quodam, erectóque ingenio, id effecerint vt pergerem: Cúmque aliæ ex aliis enatæ ſubindè fuerint cauſæ, occaſioneſque ſcribendi, aduerti, occultis quibuſdam incrementis ſuas in partes, ac membra adoleuiſſe Vndecimam hanc vigiliarum mearum Partem. Quæ cùm publicam deinde lucem poſceret, quo potiſſimum ſplendore nominis cohoneſtatam, ac quibus illam ſub auſpiciis prodire in conſpectum Orbis ſinerem, haud profectò deliberandum mihi diù fuit. Regia illa indoles Tua, ac ſupra fidem benignitas, qua viſus non ita pridem Decimam Partem excipere, non allicit modò, ſed cogit, vt teipſum, eandemque iterum clementiam Tuam appellem. Planè, qui ſponte auguſto Tuo nomini ſemel Commentarios inſcripſi meos, vt eiuſmodi iterum ingenij donarium Tibi conſecrem, vis quædam ingens impellit, ac vrget: neque enim liberum cuique eſt, poſtquam expertus ſemel diuinam propemodum Maieſtatis Tuæ humanitatem, animique celſitudinem fuerit, alium quempiam rerum ſuarum tutelæ, fideique deligere. Magnes quippè ingeniorum, atque animorum eſt regiæ Tuæ frontis fauſtitas, comitas, ſuauitas; trahitque immixta facilitati Maieſtas, quæ à ſuo

fastigio descendere quadam laude modestiæ ad clientum obsequia, ac vota non dedignatur. Quamquam quid ipse laboribus hisce meis honestandis decus, splendoremque aliundè quæsiuerim; quando in vno PHILIPPI nomine quidquid alibi magnitudinis, gloriæque sparsim vides, cumulatè extet. Solus ipse, Rex potentissime, instar omnium es, qui omnium simul amplitudinem, decora, imperium, opes non æquas modò, sed superas. Genus Tibi, continuatis Cæsarum, Regumque fascibus, regendæ, an fortunandæ genti mortalium? immortale contigit. Sceptra vltra quidquid est nostri Orbis, extendis: Supercilio orientem occasumque Solem frænas. Oceani claustra Austriacis obnoxia, ac peruia: dissitas tot regionibus terras tot finibus maria vno innectis, iungisque imperio: iura pacis, ac belli vbique regis: publica hominum felicitas, ac gentium fortuna nutibus tuis pendent, nomen, famam, vix intra sydera, cœlumque claudis: quid plura? exhaustam penè in te ornando naturam, fortunam, astra vides. Quæ cùm ita sint, non aliundè profectò grandius, ac splendidius optauerim scriptioni huic meæ, quàm ab inclyto Tuo nomine patrocinium. Illam si prona augusti Tui vultus benignitas afflauerit, ac fines Tuo cultu, gloriaque explendescere; quanta hinc Operi existimatio accedet? quæ auctoris famæ lux? quodnam ingenio decus? quantum doctrinæ ipsi pondus, ac plausus? Ades igitur, PHILIPPE Rex, & hanc etiam accipe studiorum meorum partem, hoc est, alterum clientis Tui minimi obseruantiæ monumentum. Iterùm clientelam, gratiamque à me Tuam interpellari, nè, Rex, pigeat. Sanè, vt ingens mihi decus afferet geminatus beneficentiæ fauor; ita non minimam Clementiæ Tuæ laudem, famamque Maiestati Tuæ conciliabit repetita humanitas. Vale, Regum Maxime, & Regnorum Tuorum curis, Orbis vniuersi tranquillitati, publicæ Religionis incremento, ac splendori viue quàm diutissimè.

SYLLA

SYLLABVS AVCTORVM,

Qui encomiasticè de P. Diana mentionem fecerunt nouissimè adauctus in hac Parte Vndecima.

ACACIVS *de Ripol. tract. de Regul. cap.* 11. *n.* 11. *non debebat venerabilis, & Doctissimus Diana tantoperè mirari de me dicta.*

Albertus de Albertis Societatis Iesu in Paradoxa moralia disp. 1. *c.* 2. *n.* 17. *huic veritati obluctatur apertè Diana vir sanè doctissimus, iuxtaque humanissimus.*

Idem ibidem cap. 5. §. 8. *num.* 118. *Quamobrem benignè inspectandum iudico, quod eruditissimus Diana asseruit.*

Alphonsus de Leone Clericus Reg. tract. de Capellaniis quæst. 6. *sect.* 10. *num.* 100. *vndè Doctissimus Diana necesse est, vt intelligat, id esse prohibitum in decreto.*

Idem de Censib. recollect. 5. *num.* 126 *Turrianus vocat hanc sententiam probabilem, & non Diana, prout Manriquez Ferro solita sua animositate contra hunc famigeratissimum Authorem falsò illi attribuit: addens, Dianam frequentius approbare benigniores opiniones: quod argumentum nihil afficere illum posset: quia illud non solùm non negat ipse Diana; sed glorianter profitetur in fronte suorum voluminum, se vt plurimum benignè resoluere casus conscientiæ, quod in singulis suis resolutionibus, non ex sua, sed aliorum selectorum Auctorum opinione cum communi plausu exequitur.*

Andreas Capanus de iure Adohæ quæst. 62. *n.* 11. *fateor tamen quod P. Diana omnia ferè optimè resoluit, maximè cum ingenij perspicuitate, & acumine, prout in præsenti casu, in quo largam opinionem profert, & hoc cum maximo iudicio, propter euitanda peccata.*

Andreas Lanfrancus in opusculis tom. 1. *cap.* 4. *num.* 15. *Quamplures refert accuratissimus in recensendis authoritatibus P. Diana.*

Angelus Maria Verricelli in quæstionibus moralibus tr. 2. *qu.* 28. *n.* 15. *ita doctissimus Diana.*

Idem ibidem tr. 4. *q.* 27. *sect.* 7. *n.* 69. *in re autem morali plurimum debemus nostro P Antonino Diana, nam eius industria, multa opiniones euaserunt probabiles, quæ antea non erant.*

Antonius Escobar & Mendoza Societatis Iesu in theol. moral lib. 5. *cap* 6. *sec.* 2. *problem.* 35. *n.* 133. *Miror quidem Antoninum Diana virum eruditissimum, primam sententiam Doctorum communem esse affirmare.*

Idem in theol. moral. paruæ editione vlt trac. 1. *exam.* 1. *cap.* 12. *n.* 93. *scio communem esse sententiam non peccare subditos, qui legem sine causa non recipiunt, de quo eruditissimus Diana part.* 5.

Antonius de Leon in quæst. del chocolate part. 1. §. 1. *n. An oy se puede seguir esta opinion; consta de Antonino, que siendo el vltimo, que ha escrito en lo moral, y con la prouocacion y estimacion, que se sabe, la pone por probable.*

Augustinus Barbosa nunc Episcopus Vgentinus de potest. Episc. edit. Lugdun. anno 1641. *par.* 2. *alleg.* 6. *num.* 4. *ita tenet Layman, & nouissimè amicus meus doctus Diana.*

Barnabas Gallego de vera Ordinis Prædicatorum in Bulla Cruciatæ cap. 9. *dub.* 115. *No porque he aduertito esto contra Antonino Diana, dexo de venerar los muy lucidos trabajos deste Autor, que sin duda tiene grandes noticias de la Theol. moral.*

Bartholomæus à S. Fausto Ordinis Fulienſis de Sacram. pœnit. lib. 4. *quæst.* 173. *Pœnitens quando*

quando bona fide maiorem numerum peccatorum expreßit non tenetur repetere confeßionem, & ita tenet ſapientißimus Diana.

Cæſar Carena in tr. de off. Sanctiſſ. Inquiſitionis tit. 1. §. 11. n. 68 Videatur de tota hac materia P. Diana de hoc noſtro Tribun. S. officij optimè meritus.

Cœleſtinus Sueßionenſis tertij ordinis. S. Franciſci, in compend. theol. moral. tract. 3. cap. 10. De hac materia multa ſcitu digna refert Diana vir doctißimus, ex cuius doctrina, quæ hic trademus deſumpturi ſumus.

Carolus Beaucius in 2. edit. ſuæ praxi confeſſarior. fol. 123. Reſpondetur ex Gaetano, & aliis citatis à ſapientißimo Diana.

Carolus Antonius Bottiglierius in tract. de ſucceßione ab inteſtato Theorem. 66. n. 1. Ad quod videndus eſt laborioſus, & doctus P. Diana.

Conſtantinus de Caſtro Mortarienſis Canonicus Regul. Lateranenſis, in Collect. Theolog. Moral. tract. 4. ſect. 1. cap. 100 art. 2. §. Ita Doctores, quos citat, & ſequitur doctißimus Diana.

Caſtillus Sotomaior de tertiis debitis Hiſpaniarum Regibus cap. 41. num. 181. Antonini Diana ſcripta & Reſolutiones Morales vtiles, & neceſſarias eſſe, & ſingulari eruditione, authorumque Lectura edita fatemur libenter.

Daniel de Nobilibus in Select. Controuerſiis diſputat. 62. numer. 31. Contra communem ſententiam videtur mihi ſentire eruditiſſimus Diana, dum dixit ſibi non videri has leges ex æquo reſpicere Clericos, ac Laicos.

Didacus Antonius Frances in Paſtorali interno ad finem operis in Appendice §. 1. Nonus tomus eruditißimi, & laborioſißimi Reuerendi Patris Antonini Diana ſerò, ſed bona ſorte ad me delatus eſt, illum perlegi, & ſpecilegium iſtud, quo Sparta noſtra potuit locupletari hic apponere, & in appendiculum referre iudicaui, quam margines infercire, & Lectores meos hac noua lucubratione, & grauißimi viri auctoritate iudicioque priuari.

Didacus de Narbona in Annalibus iuris n. 10. cum. dim. quæſt. 8. n. 6. Idem docet Riccius, Ochagauia, Mercerus, & Caſtrus Palaus, quem refert & ſequitur eximiæ litteraturæ vir Antoninus Diana.

Idem in tract. de æt. ad omnes hum. act. req. an. 11. quæſt. vnum num. 3. Quamplurimos Auctores enumerat ſolertiſſimus vir Antoninus Diana.

Didacus Traſmiera Quæſitor Fidei in Regno Siciliæ de Polygamia lib. 3. quæſt. 2. num. 49. Quam rationem attingit Doctißimus Diana.

Franciſcus Bardi ſtudiorum Præfectus in Collegio Panormitano Societatis Ieſu in Bullam Cruciatæ part. 2. tractat. 2. capite. 4. ſect. 2. numer. 12. partem affirmatiuam complexi ſunt quamplures, vt Suarez, Coninch, Fagundez, Layman, & peritißimus Diana.

Idem ibidem tr. 3. cap. 4. ſect. 4. n. 34. Pater Diana diligens caſuum Moralium, & practicabilium ſcrutator.

Idem in Selectis lib. 7. q. 13. n. 14. quam ſententiam doctißimus, & amiciſſimus Diana, vt probabilem & tutam ſuſtinet.

Franciſcus Bordonus S. Off. Parmenſis conſultor Tertij Ordinis S. Franciſci in Conſil. Regul. tom. 2. reſolut. 89. num. 30. Id optimè probat in Moralibus verſatißimus Diana.

Franciſcus Maria Pratus pract. obſeruationum tom. 1. obſer. 41. n. 7. hanc eſſe communem opinionem refert poſt plures admodum Reuerendus, & Doctißimus vir Pater Antoninus Diana huius ætatis ornamentum.

Idem in reſponſo de Ludo Scacchorum §. nec tamen, &c. Quam ſententiam apertè ſuſtinet mihi ſemper honorandus Pater Diana ſummum Europæ decus.

Idem Annotationibus ad Paſchalem de viribus Patriæ Poteſtatis part. 1. cap. 9. n. 33. §. at non fol. 193. Cuius rei accepta occaſione inſignis noſter P. D. Anton. Diana maximæ in toto Orbe authoritatis ob eius doctrinam, prudentiam, vitæ integritate adiunctam, quam egregia litterarum monumenta poſteritati tradita, ita clarè teſtantur, vt eum ſupra omnem ingenij aleam poſitum eſſe nulli addubitauerint, tradit, &c.

Idem ibidem par. 3. cap. 2. num. 50. fol. 461. Quam deciſionem imprimi curauit P. Antoninus Diana litterariæ vniuerſitatis ornamentum.

Idem ibidem part. 2. cap. 3. n. 63. fol. 260. ſuperuenit poſtea Decimus Tomus nunquam ſatis laudati P. Antonini Diana.

Idem ibidem part. 3. cap. 6. n. 1. §. eſt etiam fol. 491. In iuiuriis minoribus per occiſionem reſiſtere non licèt, affluenter eruditiſſimus P. Diana.

Franciſcus Pellizzarius Societ. Ieſu to. 2. Man. Regul. in Epiſtol. ad Lectorem ſub nomine Typographi R. P. Antoninus Diana vir ob plures, & eruditos Codices editos, non ſolum Vrbi, ſed etiam vniuerſo Orbi celeberrimus.

Franciſcus Salernus Panormi Vicar. Gener. lib. 1.

lib. 1. consil. 12. §. 3. n. 16. Quam sanè rem tetigit doctissimus Diana, cuius codex, postquã hæc scripserã, ad manus meas peruenit.

Franciscus Torreblanca in pract. iuris spiritualis lib. 15. c. 5. n. 54. Communis Auctorum sententia tenuit nè in meam veniret opinionem, eruditissimum Ant. Diana sacræ Inquisitionis Regni Siciliæ Consultorem.

Gregorius Gobat Societatis Iesu in Thesauro Indulgentiarum par. 2. c. 7. q. 16. n. 324. Ita post Syluium. Diana, cuius apud me magna in eiusmodi dubiis auctoritas.

Idem ibidem c. 26 q. 71. n. 533. Accedit recentissima declaratio SS. D. N. cuius omni exceptione maior testis extitit celeberrimus Doctor Ant. Diana.

Idem ibidem c. 83. q. 103. n. 681. Sicuti nixus autoritate tam præclarè de re morali meriti Diana, respondi per litteras interrogatus.

Gio. Pietro Crescentij nell' Arsenale de Religiosi part. 3. del Presidio Romano lib. 2 fol. 34. col. 1. Da per tutto si sono ristampati gll' otto volumi delle Risolutioni morali d'Antonino Diana de Palermo. Viue in Roma esaminatore de Vescoui, e tuttauia và scriuendo con molta fama.

Idem ibidem fol. 66. col. 2. Il P. Ant. Cottone siegue in tutto, e per tutto la dotrina del P. Diana. splendore del nostro seculo.

Hyacintus Donatus Dominicanus in praxi regularium tom. 1. tr. 13. q. 20. n. 6. Si Episcopus prohiberet ne fiat accessus ad locum exemptum, tunc incurreretur, in Censuram, ita Couarr. & Doctissimus P. Diana.

Idem to. 2 tr. 6. q. 6. n. 1. Quidam probabiliter dicunt posse, & debere puniri à Prælatis Religionis, ita cum aliis citatis doctissimus P. Diana.

Hieronymus Ferrantinus Societ. Iesu de Scandalo, & correctione Fraterna disp. 1. q. 27. n. 4. Ita Diana, cuius tanti Autoris opinio, quamuis pro viri Religiosi affectu dicta sit, habet nihilominus difficultates.

Idem ibidem q. 77 n. 3. præter alios, quos citat. eruditissimum P. Diana.

Hieronymus Garzia in Summ. Moral. tr. 8. diffic. 1. dub. 4 punct. 4. n. 20 & sapiùs alibi, este vltimo parece sentir Gauanto, y le sigue el gran Casuista de nuestros tiempos Diana.

Idem ibidem. tr. 1. diffic. 1. dub. 2. n. 3. A los quales añado Correjo, y el gran Casuista destos tiempos Diana.

Idem ibidem, tr. 3. diffic 4. dub. vlt. punct. 1. n 4. Esto supuesto, entra la quest. en laqual el gran Casuista de nuestros tiempos Diana dixo, &c.

Idem ibidem tr. 1. diffic. 5. dub. 3. num. 3. De lo dicho se collige, quam iniustamente se quexan los questen, que en materias morales aya diuersidad de opiniones, porque con la variedad de opiniones se haze mas suaue el yugo de Christo, porque quiza si en las materias morales no huuiera sino vn camino que data mucho mas peligroso à las conciencias que fauorable? pues apretarlas demasiadamente, es afligir, y atomentar a las almas temerosas y lleuarlas de scrupulos; y no se puede negar, sino que en esto ha andado muy bien Diana, aunque algunos poco doctos han venido à dezir, que ha ensanchado las conciencias y dado licencia para pecar. Pues es cierto, que nò enseña opinion, que nò sea probable per principia intrinseca, aut extrinseca, *y assi sin razon te calumnian.*

Ioannes Baptista Casalius de Vrbis, & Imperij Romani splendore c. 21. Cui opinioni R. P. D. Ant. Diana Clericus Regularis eruditissimè, & doctissimè ipse primum respondit, eamque vt errorem impugnauit in lib. cui titulus, De primatu solius diui Petri, cuius auctoris doctrina ex tot voluminibus Moralis Theologiæ per ipsum impressit, ego semper sum admiratus, & veneratus, vt etiam responsa, quæ ab ipso velut oracula continuò proueniant super vrgentissimas Christiani Orbis difficultates.

Ioannes Baptista Ciarlinus Controuers. Forens. Iudicior. to. 2. c. 198 n. 3 & 30 verum contra me insurgit doctissimus Diana adducens multa argumenta, quibus consideratis admiratus sum viri ingenium, & eruditionem, & non potui non laudare eius subtiles, & doctas considerationes: non tamen volui ei penitus acquiescere, cum habeã adhuc multa argumenta ad meam tuendam sententiam, quam existimo veram, non vt impugnem opinionem P. Dianæ, cuius auctoritatem, & scientiam scio esse magnam, & tanquam virum insignem in Morali Theol. colo, & admiror, & credo eius sententiam esse probabilem, & ideò omnia disputationis causa esse volo.

Ioannes Baptista Larrea in alleg. fiscali cap. 2. alleg. 11. n. 16. & 21. Princeps aliquos ciues tradere potest, & periculo vitæ exponere pro tutamine aliorum. Tradit D. Thom. Quod comprobat doctissimus P. Diana.

Ioannes Baptista Lezana in Summa Q. Q. Reg. tom. 4. verb. Libri n. 30. Quid verò sentiendum de elect. aliorum libr. de quibus non fit sermo in Bulla Cœnæ, consulendus est insignis Auctor Ant. Diana.

Idem ibidem verb. Litaniæ num. 7. Nota, quod celebris Auctor P. Diana oppositum probabile putat esse.

Idem in consultis variis cons. 33. num. 16. ea quæ dixi etiam approbat sapientissimus P. Diana aliis relatis.

Idem ibidem consul 26.num.29.adhæsit autem huic sententiæ sapientissimus P. Diana.

Ioannes Baptista Ventriglia in praxi Fori Ecclesiastici Annot. 88. §. vnico numero 37. hoc tenet Diana in 3. parte, sed pace tanti viri, contrarium videtur verius, & in sexta parte nostræ opinioni adhæret.

Ioannes Caramuel Episcopus Metiensis, Suffraganeus Moguntinus in theol. Regul. edita Francofurti 1646. disp.6. num. 53. B. C. D. sunt authores aliqui, quorum vnus multis aliis præualet, vt sunt Lorca, Vasquez, Suarez, Pontius, & Angelus Manriquus. Hos litterarum Principes, nullius iniuria nominauerim: Lessium, Thomam, & Ioannem Sanchezios, & præcipuè Dianam, & si quos alios æquales ipsis videris, illis adnumera, & sine aliquo scrupulo sequitor, contra quoslibet alios Doctores.

Idem ibidem disput. 69. num. 1053. Ingenium Dianæ viri doctissimi veneror, eius industria multas opiniones euasisse probabiles, quæ antea non erant, assero, vocóque inuidum, qui non confirmet.

Idem ibidem disputat. 66. concl. 14. numer. 1017. fol. 196. Ita docuerunt Vasquez, Pontius, & Diana. Vbi nota, illos duos fuisse ex maximis, ita vt securissimè sequi possis, Dianam diligentia, & studium etiam magnis adscripsit, & fortè illi plus debet Ecclesia, plus Ethica Christiana, quam aliis.

Ioannes de Castillo Societatis Iesu in Dilingana vniuersitate Cancellar. de Sacram. to. 1. tract. 4. disput. 10. dub. 5. num. 110. Ecce Diana sibi contrarius est, id tamen (quod illi non semel contigit) non reprehensione, sed gratiarum actione dignum est, nempe vir pro communi bono laborans, & communi vtilitati seruiens plurima Lectione diues, & copiosus pro occurrenti consultantium, & quærentium necessitate, aut etiam desiderio, iam huic, iam illi parti adhæret, quando pars vtraque probabili ratione, & DD. virorum authoritate nititur, & in praxi vtrumuis operari tutum est, voluit autem nobis in medium proferre ad hunc ipsum finem, quid in vna, quid in alia occasione responderit quærentibus. Quid, quæso, vtilius pro praxi? Hæc obiter dixerim, vt facessere iubeam nescio quos inuidos, qui hæc, & si quæ sunt similia, erudito viro non venerunt obiicere.

Idem ibidem disputat. 11. dubit. 6. num. 111. Alij paulò strictiùs, alij paulò latiùs videntur loquuti, maximè ij, qui pro Reipublicæ litterariæ bono incongregandis auctoribus pro quauis sententia desudant non sine magno fructu, & dignissimi sunt quibus gratias agamus. In his si non primum, certè nemini secundum locum tenet Diana.

Idem ibidem tom. 2. tract. 8. disput. 9. dub. 2. num. 88. Eodem modo possent impugnari Diana, &c. Sed in hoc erudito, & multæ lectionis viro, non vitio vertendum; sed laudi potiùs tribuendum est, quod resolutiones illius variæ sint, & quandoque oppositæ. Nempè scopus illius est, tam confessarios, quàm pœnitentes instituere; vt secundum probabiles Doctorum sententias (etiam fortè contrarias) possint se tuta conscientia dirigere in praxi pro nata occasione, in quo abundè pergit quotidiè benè mereri de Republica Litteraria.

Idem ibidem dub. 3. n. 180 fol. 441. Et multi alij apud Dinam par. 1. tra. 7. resol. an quo tractat. copiosè pariter, & eruditè de his circunstantiis multa quasi in synopsi exponit pro communi practicæ Theol. locupletando thesauro.

Idem ibidem dub. 7. num. 205. fol. 463. Hæc, & alia cùm retulisset Diana, noluit pro sua pietate, doctrina, & prudentia, sequi virum alioquin amicissimum, cùm videret aliis multa talia displicere.

Idem ibidem dub. 8. num. 351. fol. 477. Nec sine admiratione legi in Diana, in quo eruditio cum benignitate de primatu certant. Dum casus resoluit eruditè, iuxta, & benignè, & plures, ac varias, imò etiam oppositas sententias, vt probabiles frequenter admittit.

Idem ibidem dub. 9 dub. 756. Id multi obseruant quos Diana refert, & sequitur in egregio tractatu de absolutione moribundi, & solita eruditione in tract. 1. part. 8. resol. 49.

Idem ibidem disp. 16. dub 8. n. 233. fol. 675. legatur Diana ibidem, vbi id latè, & eruditè de amore probat.

Idem ibidem dub. 9. n. 257. fol. 680. Post bullam Vrb. VIII. sua omnia opera, & resolutiones toto mundo celebres edidit Ant. Diana, in quibus variis in locis hanc sententiam vt probabilem, imò vt veram tradit homo in cæteris quidem, sed in Bullarum maximè Decretorum Pontificiorum mandatis, & perquirendis, & propugnandis diligentissimus, & versatissimus.

Idem tom. 3. tr. 10. disp. 7. dub. 1. n. 16. & 17. contra quam doctrinam doctè, & copiosè agit Diana locis citatis contra Rabardeum, vbi solitam lectionem, & eruditionem ostendit.

Ioannes de Lugo S. R. E. Cardinal. Societ Iesu de iust. & iur. tom. 2. disp. 37. sect. 13. n. 161. De Torturæ materia, videre poteris Dianam

tractatu

tractatu de Tortura vbi omnia ferè, quæ ad torturam spectant copiosè, & doctè collegit ex Auctoribus Antiquioribus, & recentioribus, qui tractatus vtiliſsimus omnibus eſt.

Idem de Sacram. pœnit. diſp. 23. ſect. 5. n. 148. Quando eſt mera confeſsionis reuelatio inquiſitores non ſe ingerere teſtatur Diana in eo Tribunali per multos annos verſatus.

Ioannes Petrus Fontanella in Deciſionibus Cataloniæ to. 2. deciſ. 302. n. 1. recenſere hæc volui clarius, quàm fecit Diana, cui non nego multum debere ſtudioſos.

Idem ibidem deciſ. 307. n. 13. Aduerto P. Dianam vt muneri quod ſuſceperat vberrimè ſatisfaceret, nullum non mouiſſe lapidem, nullis peperciſſe laboribus, quibus Sacram Eccleſiaſticam immunitatem adiuuaret.

Ioannes Franciſc. Sanna in Patroc. immun. Eccl pro Epiſc. Algaren. art. 3. n. 36. art. 5. n. 61. quod eſſe valde notandum à Iudicibus laicis, quando excommunicantur ab Epiſcopis, licèt pro ſe habeant opinionem probabilem, aduertit doctus, & Pius P. Diana. Et infra. Quinimò, ſi credimus Azorio, Filliuccio, & aliis viris, longè doctiſsimis, quos refert Diana, vir æquè non mediocriter doctus.

Ioannes Eſcobar à Corro Inquiſitor Murciæ tr. de Confeſsione ſollicit. part. 2. q. 2. §. 3. n 23. An quis reuelare teneatur in Monitorio furtum factum à filiofamilias eius, qui monitorium impetrauit Naldus affirmat, Raynaudus negat, Diana tamen, licèt Doctiſsimus iudicandum relinquit.

Ioannes Henriquez Auguſtinianus in quæſtionibus practicis ſect. 37. q. 21. n. 55. eſto no obſtante Diana Autor tan graue affirma lo contrario.

Ioannes Maria de Caſtilento ex Ordine Minor. in Polyanthæa Theologiæ Moralis ante principium in elencho nominum Authorum, cæterorum Authorum nomina, in hoc opere citata, habes etiam apud alios, & præcipuè apud doctiſsimum Dianam, cuius intellectũ, ſicut puto omnium caſuum Conſcientiæ deciſionum promptiſsimum τάμιειον. Ita etiam eius opera omnium Doctorum veterum, ſed perquam maximè recentiorum vniuerſalem dixerim Bibliothecam.

Idem ibidem litt. A. dif. 3. ita etiam nouiſsimè docet ſapientiſsimus Diana.

Ioſeph Demetrius in praxi Caſuum Archiepiſcopo Neapolitano reſeruatorum, q. 8. n. 36. & hanc opinionem tenet Ant. Diana, cuius virtus tam præclara eſt, vt vniuerſum ferè orbem in ſui traxerit admirationem.

Idem ibidem diſquiſ. 3. q. 2. n. 43. Duæ ſunt opiniones, prima affirmat, quam ſequitur Diana qui in Morali Theologia lux lucis, lumenque luminum dici poteſt.

Idem ibidem n. 77. Hæc eſt communis opinio, vt contra Graſſium tenet ſapientiſsimus Diana vir nunquam ſatis laudatus.

Ioſeph de Ianuario in reſol. Theol. mor. to 1. reſol. 14. n. 8. Hanc conſuetudinem à Merolla cognitam non cognouit accuratiſsimus Diana.

Idem de caſibus reſeruatis reſol. 16. n. 1. Idem ſentit Quintanadueñas citatus ab eruditiſſimo P. Diana, qui in moralibus omnes pleně materias illuſtrauit.

Idem ibidem reſol. 64. n. 13. Sic P. Diana, qui in materia morali nihil intactum reliquit.

Iulius Cæſar Borea nunc Epiſcopus Comoclenſis in reſponſo pro immun. Eccleſ contra Lagunam, c. 3. n. 117. Clericis ſuffragatur authoritas, non ſolum P. Diana, ſed etiam aliorum quamplurimorum Authorum. Et in omnem euentum plus ſoli Dianæ deferrem, quam Lagunæ, & cæteris eius ſequacibus: tum propter vitæ, morumque candorem, & integritatem.

Iulius Clemens Scotus Opuſ. de iure tuend. fam. n. 28. Quod Epiſcopus non poſsit abſoluere ab Hæreſi occulta, legendus eſt Diana, vir quidem ſuſcipiendus, maximè propter Diſceptationes Apologeticas de Primatu ſolius D. Petri, ac differentia inter ipſum, & D. Paulum hoc anno impreſſas, in quibus multiplicia contrarij dogmatis capita, ſiue argumenta igneis reſponſionibus abſcidit.

Iuniparus à Præpano de Caſibus reſeruatis par. 3. diſp. 12. q. 1. c. 2. n. 2. Hoc idem exiſtimo ſentire P. Dianã, etenim ſi huius ſenſus nõ fuiſſet doctiſsimus P. iſte, difficultates præſentes tangentes materiam exactè non examinaret & eleganter reſolueret prout reſoluit.

Leander de Murcia in c. 2. Regulæ D. Franciſci, quæſt. 8. num 2. & ſæpius alibi. Eſta ſentencia tenet Richardo, Layman, Rebelio, à los quales cita, y ſigue el muy docto P. Antonino Diana.

Marcus Serius to. 1. de officio, & poteſtate Parochi diſp. 1. diffic. vnica. q. 6. n. 1. licet nonnulli apud Doctiſsimum Dianam aſſerant mortaliter peccare.

Idem ibidem q. 9. n. 20. Villalobos apud Dianam virum eximiæ virtutis, inter alia notatu digna habet, &c.

Marcus Vidal Clericus Regularis in Arca Vitali Theologiæ moralis in indice Authorum, littera A, Ant. Diana Clerici Regularis Reſolutiones Morales, Author pius, celebris, & ſuo nomine conſpicuus.

Martinus Breſſerus Societatis Ieſu, de Conſcientia lib. 3. cap. 8. n. 98. Antoninus Diana citat pro more ſuo diligenter Authores aliquos.

Syllabus Auctorum.

Nicolaus Fernandez de Castro de Religionis milit. tract. 4. c. 10. n. 57. Summa hæc rationum momenta perpulerunt virum variæ, & indefessæ Lectionis longè eruditum, Anton. Dianam, vt nullitatis vitio laborare prædictam professionem crediderit. Et rem doctissimo (vt solet) & pleno omnigenæ eruditionis scripto firmauit, nuper typis dato.

Idem in Portugal conuencida c. 2. sect. 2. fol. 50. littera B, P Diana vir planè indefessæ lectionis, scriptionis, & curæ, atque Religiosissimæ in Sanctam Sedem pietatis; cuius suauissimam amicitiam votis mihi enixè expetitam, multo animi candore, & quam par est eximio viro prohiberi obseruantiam gratis percolo.

Paulus Britius Episcopus Albensis nè progressi della Chiesa Occidentale, secolo 7. fol. 685. E chi curioso fosse di sapere, considerì seriamente le difficoltà, che noue il celebratissimo Dottore Diana.

Paulus Maria Quartus Clericus Regularis nel trattato del Giubileo dell' Anno Santo al c. 3. punto 1. Si potrà vedere il P. Diana part. 9. tr. 2. de Altaribus resol. 23. doue tratta egregiamente al solito, questo punto, adducendo molti Dottori.

Paulus Rubeus in Annotationibus ad decisiones Rotæ, part. 3. decis. 2. n. 28. Reu. P. Antonin. Diana, vir admirabili doctrina conspicuus, cuius opera iam decimam quartam aspexerunt lucem, affirmat, hoc communiter tenere Theologos.

Pax Iordanus Episcopus Tagurienſis in Var. Elucubrat. to. 2. lib. 11. tit. 3. n. 216. Eruditissimus Diana affert multos Doctores circa hanc difficultatem.

Petrus Paulus Guazzinus in tract. moral. lib. 2. defens. 1. c. 7. §. 5. num. 156. Sed quia de Inquisitoribus satis diffusè, & benè scripsit doctissimus P. Diana, ideò me remitto ad illum.

Idem ibidem c. 12. n. 9. Ad Molinam verò pro parte contraria allegatus rectè respondet doctissimus Diana.

Philippus Cammarata in Iuridico discrim. Patroc. 1. n. 26. Decisionem Seraphini, & declarationem Sacræ Congregationis refert noster amicissimus, & eruditissimus R. P. Anton. Diana.

Raphaël Rastellius, Episc. Capren. de Regimine Principis lib. 3. peruenit ad manus meas prima, & secunda pars Resolutionum Moralium doctissimi viri Anton. Diana Panorm. Cleric. Regul.

Remigius Scropha Dominicanus in Solutionibus quæst. moral. quæst. 35. n. 16. Hæc omnia docet doctissimus Diana.

Sacra Rota Romana in causa Burgen. nullitatis professionis, die 16. Aprilis 1649. coram D. Arguelles. Annum probationis continuum esse debere, clarum est. Abbas, Ancharanus, Suarez, & manus plenissima pro more Reu. P. Diana.

Sebastianus Salelles Societat. Iesu. de materiis Tribunalis S. Inquisitionis lib. 1. c. 11. regul. 94. n 132. Ex Doctoribus magis recentioribus, perdoctè discutit, & resoluit hoc dubium, sicut & reliqua, vir doctissimus, atque religiosissimns de illustrissima familia Clericorum Regularium P. Dominus Anton. Diana Consultor Sancti Officij, & de hoc sacro Tribunali valdè benemeritus.

Idem ibidem c. 14. Reg. 124. n. 341. Inuocatio Dæmonis per modum imperij nulla ratione habet locum, vt egregiè ostendit doctissimus Ant. Diana.

Stephanus Spinola Congregationis Somaschæ, Opusculo, de libera electione in moral. disp. vlt. sect. 4. Diana pro opposita sententia nullos citat Doctores, quod equidem miror, cur scilicet eruditissimus vir, in libris Doctorum adeo versatus, qui pro qualibet materia semper consueuit pro vtraque parte Doctores afferre, in hoc puncto noluerit mentionem facere.

Thomas Tamburinus Societatis Iesu in Decalog. par. 2. lib. 7. c. 7. §. 1. n. 5. disp. de hac materia Romam misi, vt amici eam P. Dianæ de Theol. Moral. profecto benè meritissimo communicarent.

Idem ibidem §. 2. n. 10. vt fusè probat me citato solertissimus Diana.

Vincentius Tancredi Societ. Iesu, de Religione in Epistola ad Lectorem. Circa Ecclesiarum immunitatem multa exagitantur, quæ nuper eruditissimus, & satis notus Diana, & quidam non obscuri nominis Recentiores scripsere.

Idem ibidem tr. 1. lib. 4. disp. 5. q. 4. n. 19. sic docet Naldus, quamuis contrarium teneat mordicus Doctissimus Diana.

Idem in quæst. moral. Epistola ad Lectorem Plura rem multis adductis congerit doctissimus, ac Religiosissimus Diana, & passim in multis locis eiusdem libri.

Zacharias Pasqual. Clericus Regularis in Indice Doctorum ante suas Decisiones morales, littera A, Ant. Diana Clerici Regularis Resolutiones morales, Auctor suo nomine celebris.

INDEX

Reſolutionum, quæ in hac Vndecima Parte Operum D. Antonini Diana continentur.

AN quis legere poſſit libros prohibitos, ſi ſciat certo nullum illos nocumentũ eſſe illaturos. *Reſol.* 1.2.

An qui ſucceſſiuè, & vno impetu ter v. g. fornicetur, committat tria peccata, vel vnum 2.3.

An eadem actione duobus præcepti partibus ſatisfacere poſſimus.3.5.

An Religioſi teneantur ieiunare.4.6.

An Catholici habitantes in terris Hereticorum, præceptis Eccleſiæ teneantur.5.7.

An qui cum ſocio priuatim, vel publicè recitat, teneantur audire partem ſocij.6.8.

An Beneficiarij, ſi per pactos dies omittant recitare horas Canonicas, excuſentur non ſolùm à reſtitutione, ſed etiam à peccato mortali.7.9.

An Regulares ſatisfaciant præcepto perſoluendi horas Canonicas, ſi recitarent officium alterius Religionis.8.11.

An ſi quis ſine cauſa non legat horas temporibus determinatis peccet venialiter.9.12.

An de Miſſa ſit argumentandum, ac de horarum Canonicarum recitatione.10.13.

De emiſſione ſanguinis tactibus prouocata. 11. 15.

An debita incerta per iniuſtitiam ſint reſtituenda neceſſario pauperibus, vel piis operibus. 12. 16.

An licitum ſit, non ſolum in extrema, ſed etiam in graui neceſſitate furari.13.17.

Vtrum reus poſſit ſibi graue crimen impendere, vt euitet grauia tormenta.14.19.

An clauſis oculis ſtandum Decretis Pontificum. 15.20.

An ſi non conſtet legem quoad forum conſcientiæ eſſe vſu receptam, quis teneatur illam ſeruare. 16.21.

An vinum congelatum ſit ſufficiens materia conſecrationis.17.ibid.

An ſit peccatum mortale adminiſtrare Sacramentum extremæ vnctionis ſub his tantùm verbis; *Per iſtam vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquiſti.*18.23.

An Religioſus peccet mortaliter, ſi per breuè tempus retineat apud ſe rem donatam, quia vult petere licentiam à Prouinciali, v. g. vel nouo ſuperiore.19.24.

An Religioſi poſſint defendere ſuum honorem, occidendo inuaſorem.20.25.

An in officio diuino ſit ea materia parua, quæ eſt minor octaua parte.21.26.

An nolentes confiteri poſſint à Medico curari.22. 27.

An ſit licitum ſe ipſum caſtrare, non ſolùm ad ſuauitatem vocis conſeruandam, ſed etiam ad ſuperandas tentationes carnis.23.ibid.

De taxa Miſſarum.24.29.

Remiſſiuæ aliquæ Authoris opiniones infirmantur.25.31.

An qui recitat officium Reſurrectionis pro officio de Feria, vel Sancto ſatisfaciat præcepto. 26. 32.

TRACTATVS II.

Miſcellaneus.

AN Regulares poſſint prædicare in ſuis Eccleſiis abſque petitione benedictionis Epiſcopi. *Reſol.* 1.33.

An Regulares poſſint Miſſas dicere vſque ad horam Nonam.2.34.

An licitum ſit Regularibus in feſtis duplicibus dicere Miſſas votiuas cum Gloria in excelſis. 3. 36.

An Superiores Regulares poſſint reducere Miſſas ad minorem numerum 4.

An Regulares poſſint exponere Euchariſtiam publicè abſque licentia Epiſcopi.5.ibid.

An Bulla Pij V quæ incipit, *Etſi Mendicantium, &c.* quæ ampliſſima Regularium priuilegia continet, fuerit reuocata per Bullam Gregorij XIII. quæ incipit *In tanta, &c.*6.39.

An clauſula ex certa ſcientia appoſita in Bullis Pontificiis confirmantibus priuilegia Regularium, reuiuiſcere faciat, & innouet priuilegia reuocata.7.

An Regulares poſſint ab Epiſcopis compelli, vt proceſſionibus publicis aſſiſtant.8.42.

Index Resolutionum.

An Regulares virtute priuilegiorum possint absoluere à casibus Episcopo reseruatis. 9. 44.

Reprobantur aliquę opiniones circa recitationem Horarum Canonicarum in ordine ad Regulares. 10. 46.

An Regularis approbatus in vna Diœcesi possit vbique locorum confessiones audire 11. 48.

An non obstante Concilio Tridentino Regulares teneantur se subiicere examini Episcoporum. 12. 49.

An incorrigibilis possit eiici à Religione à solo Generali prouinciali. 13. 51.

An Episcopus possit visitare Regularem vt Parochum, vel Vicarium in Ecclesia sui Monasterij inseruientem, aut in Ecclesiis aliis Parochialibus exemptis Vicarium agentem. 14. 53.

An Episcopi possint visitare in ordine ad clausuram Monasteria Monialium Regularibus subiecta. 15. 54.

Referuntur aliquæ opiniones circa Regulares in ordine ad ministrandam Eucharistiam sæcularibus. 16. 55.

Refelluntur plures opiniones circa Regulares in ordine ad sumptionem ordinum. 17. 56.

An Regulares possint absoluere à casibus Bullæ Cœnæ sint occulti, etiam quoad hæresim. 18. 59.

An Regularis si iniustè non sit admissus ab Episcopo ad confessiones audiendas, possit illas audire. Et an dicta licentia possit coarctari ab Episcopo ad tempus, vel pro diuersis personis. 19. 60.

An Regulares teneantur obseruare Festa ab Episcopis indicta. 20. 62.

An Episcopi possint præcipere Regularibus, vt interdicta ab Apostolica Sede; vel propria auctoritate lata, populo denuntient. 21. ibid.

An vigore Concilij Tridentini possint Episcopi censuris, ac aliis pœnis in aliquibus casibus castigare Regulares. 22. 63.

An Episcopus possit punire Regulares in casu *sess.* 7. *c.* 14. Concilij Tridentini. 23. 64.

An Superiores Regulares possint absque interuentu Episcopi dare licentiam suis Monialibus exeundi à Monasterio ex iusta causa. 24. 66.

An Regulares possint erigere Monasteria, seu Conuentus absque Episcopi Diœcesani licentia. 25. ibid.

An Regulares possint dispensare in irregularitate contracta ex homicidio occulto. 26. 69.

An Confessores Regulares possint dispensare cum his, qui in primo gradu affinitatis contraxerint. 27. ibid.

An regulares possint independenter ab Episcopis excipere Confessiones Monialium ipsis Regularibus subiectarum. 28. 70.

An Regulares si velint prædicare, possint ab Episcopis examinari. 29. 71.

An Abbates non benedicti possint conferre primam tonsuram; & ordines minores sibi non subditis. 30. 72.

Confessarius affirmat hæredi, Testatorem voluisse relinquere legatum Titio, quæritur, an hæres teneatur hoc credere, & legatum soluere? 31. 73.

An debitor in extrema necessitate teneatur restituere, si creditor sit etiam in extrema necessitate. 32. ibid.

An detur casus, in quo mulier teneatur reuelare spurium filium cum periculo vitæ, & famæ. 33. 75.

An qui amisit alterius gemmam mille nummorũ, putans esse tantùm centum nummorum, teneatur restituere mille, an centum? 34. ibid.

An captus à latronibus, si cogatur iurare se non denunciaturum illos Iudici, teneatur ad obseruationem talis iuramenti? 35. 76.

Quinam Prælatus potest relaxare iuramentum, quando contrahentes sunt diuersæ Diœcesis? 36. 77.

An exterus si veniat in Regnis vbi viget Bulla Cruciatæ animo solum illam sumendi, & statim redeundi, possit pro illo anno vti illius Priuilegiis. 37. ibid.

An Cardinales si sint Sacerdotes, vel Regulares possint in Regnis Hispaniarum virtute Bullæ Cruciatæ edere oua, & lacticinia. 38. 78.

An habens Bullam Cruciatæ si confiteatur nullam faciens mentionem reseruatorum, adhuc desinat reseruatio. 39. ibid.

An Abbates benedicti possint conferre Diaconatum, & Subdiaconatum suis subditis. 40. 79.

An copula coniugalis inita propter delectationem inducat peccatum veniale. 41. 80.

An Declarationes Cardinalium sint tantùm doctrinales, etiamsi emanauerint facto verbo cum Sanctissimo. 42. 82.

An quis possit sumere Bullam Defunctorum pro duobus, aut pluribus. 43. 84.

An adsit obligatio restituẽdi, si beneficiarius omittat partem notabilem vnius horæ, vel si in officio vnius diei omittat plures versiculos, qui simul partem notabilem constituunt. 44. 85.

An possit absolui toties quoties virtute Bullæ Cruciatæ à casibus Papæ reseruatis si sint occulti. 45. 86.

An Bulla Cruciatæ si sumatur, & posteà culpabiliter amittatur, adhuc valeat. 46. 88.

An si Petrus sumat Bullam Cruciatæ, pro Ioanne, qui iam aliam acceperat, possit Petrus illam alteri applicare. 40. ibid.

An peregrini incidentes in aliquo casu reseruato illius Diœcesis, possit absolui à confessario non habente iurisdictionem absoluendi à reseruatis. 48. 89.

An sumentes Bullam Cruciatæ lucrentur Indulgentias si Rex non expenderet eleemosynam contra Turcas. 49. ibid.

An quis lucretur Indulgentiam cum Medalia, seu grano benedicto mutuò accepto. 50. 91.

De quibusdam defectibus corporis in ordine ad celebrandam Missam 51. 92.

An Prælati Regulares sint eligibiles in confessarios virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi. 52. 93.

An Regulares militarium ordinum, etiamsi sint Sacerdotes, possint frui priuilegio Bullæ Cruciatæ vescendi ouis, & lacticiniis. 53. 94.

An aliquando possit quis absolui à peccatis reseruatis commissis post finitum tempus Iubilæi. 54. ibid.

An virtute Bullæ Cruciatæ posset quis absolui à casibus reseruatis post annum publicationis elapsum. 55. 95.

An pueris habentibus vsum rationis ante septennium liceat ministrare carnes. 56. 96.

An æquitantes teneantur ieiunare, si iter sit solum vnius diei. 57. 98.

Quænam quantitas sanguinis requiratur, vt Ecclesia

cleſia remaneat violata, & quænam quantitas ſeminis 58. ibid.
An in ſupradictis caſibus ſi Sacerdos celebret Miſſam in Eccleſia polluta remaneat conſecrata. Et an requiratur ſententia Iudicis declarantis locum ſacrum eſſe violatum. 59. 100.
Vtrum vnus ex Iudicibus ad quos eiuſdem cauſæ deciſio ſpectat, poſſit contra proprium conſenſum iuxta alterius Collegæ opinionem ſententiam ferre. 60. ibid.
An Religioſus tactibus alium polluens incidat in caſum reſeruatum Clementis VIII. 61. 102.
An abſolutio ab excommunicatione tam à iure, quàm ab homine lata, obtenta virtute Bullæ Cruciatæ, valeat etiam pro foro externo. 62. 103.
Dubia circa quandam irregularitatem. 63. 104.
An Monachi ſatisfaciant præcepto Diuini Officij ſi priuatim recitent, iuxta ritum Breuiarij Romani. 64. 105.
An meretrix ſemper teneatur reſtituere accipiendo aliquid à filiisfamilias, qui alienari non poſſunt. 65. 106.
An Capitulum Generale alicuius Religionis poſſit reſtringere, & limitare vſum priuilegiorum. 66. 108.
An Dæmoniaci, Energumeni, & Arreptites ſint irregulares, ſi omninò à vexatione Dæmonis liberati ſint. 67. ibid.
Improbatur quædam opinio pertinens ad ſponſos de futuro. 68. 110.
De quibuſdam confeſſionibus, quoad earum validitatem. 69. ibid.
De quibuſdam ſponſalibus. 70. 111.

TRACTATVS III.

Miſcellaneus.

AN Hæretici iuſto bello capti fiant ſerui capientium: Et alia curioſa enucleata inuenies. *Reſol.* 1. 113.
An remigantes poſſint abſolui à quocumque Sacerdote ab omnibus reſeruatis, tanquam conſtituti in proximo periculo mortis. 2. 116.
An qui vnica exploſione tormenti bellici occiderit decem homines, committat decem peccata in confeſſione neceſſariò fatenda. 3. 117.
An in peccato ſodomiæ ſit neceſſarium explicare in confeſſione, quiſnam fuerit agens, vel patiens. 4. 118.
An poſt Concilium Tridentinum omnimodæ exemptionis Regularium priuilegia confirmata ſint. 5. 119.
An Regulares teneantur ſeruare dies Feſtos ab Epiſcopo indictos. 6. 121.
An in iudiciis Regularium nomina teſtium ſint reo manifeſtanda. 7. 122.
An legatum relictum viduis pauperibus poſſit ab executoribus teſtamentariis pauperibus vitam cœlibem gerentib. 8. ibid.
An aliquis poſt annum quinquageſimum quintũ liberetur à ieiunio. 9. 124.
Aliqua practicabilia circa negotiationem Clericis interdictam. 10. 125.
An ſecluſo alio priuilegio, & cæteris paribus in ſolutione alicuius debiti, creditor antiquior, & pauperior ſit præferendus creditori poſteriori. 11. 127.
An priori petenti debitum liceat prius ſoluere. 12. 128.
An debitor ſciens ſtatum ſuum deficere, poſſit integrè ſatisfacere alicui non petenti, qui alioquin ius prælationis non haberet, & iſte teneatur reſtituere. 13. 129.
An Papa ſit Dominus bonorum Eccleſiaſticorum, & beneficiorum. 14. 131.
Vtrum pro adminiſtratione Sacramenti Extremæ vnctionis, ſi addatur oleo conſecrato maior quãtitas olei non conſecrati; remaneat hoc non obſtante conſecratus. 15. 133.
An ſi quis lauet corporalia ante primam lotionem factam à Diacono, peccet venialiter. 16. 134.
An priuilegium Eugenij Quarti, conceſſum Benedictinis, & Gregorij XIII. Patribus Societatis, vt eorum profeſsi nondum in Sacris conſtituti non teneantur perſoluere horas Canonica; ſit communicabile aliis Religionibus. 17. 135.
An negotiorum geſtor teneatur de culpa leuiſsima 18. ibid.
An in dubio filius præſumatur impenſas factas pro patre animo donandi feciſſe. 19. 137.
An ſequeſtrando Nouitio à Religione, vel puella pendente lite matrimonij, vt eorum voluntas cognoſcatur. 20. 138.
An ſi ex intentione renouandi Eccleſiam vnus paries poſt alterum ſucceſsiuè deſtruatur, & ædificetur de nouo tota Eccleſia, amittat conſecrationem. 21. 139.
An quis peccet mortaliter ſi abſque iuſta cauſa retrahit aliquem ab ingreſſu Religionis. 22. 140.
An Epiſcopi poſsint condere leges Eccleſiaſticas in ſua Diœceſi. 23. 141.
An Capitulum Sede vacante habeat poteſtatem condendi leges pro tota Diœceſi. 24. 143.
An poteſtas legiſlatiua Eccleſiaſtica ſit fœminis delegabilis. 25. 144.
An mulier ſit homo. 26. 145.
Quomodo probatur ætas minorum ad gaudendum beneficium reſtitutionis in integrum. 27. 146.
An reſtitutio in integrum competat minoribus etiam poſt annum. 28. 147.
An beneficium reſtitutionis in integrum competat minoribus, fideiuſſoribus, vel conſortibus eiuſdem litis. 29. 149.
An competat reſtitutio in integrum minoribus, ſi contractus iuramento firmauerint. 30. 150.
Alia practicabilia circa beneficium reſtitutionis in integrum.
De licentia, quam poteſt dare Parochus, vel ordinarius aſsiſtendi matrimonio. 32. 153.
De teſtibus neceſſariis ad contrahendum validè matrimonium. 33. 155.
Quædam practicabilia circa Parochum, & eius licentiam aſsiſtendi matrimonio ad ornatum Concilij Tridentini *ſeſſ.* 24 *cap.* 1. *de Reform.*
Quiſnam ſub nomine ordinarij comprehendatur, ad ornatum Concilij Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *Reform.* & aliorum textuum iuris Canonici. 35. 159.
An Pontifex poſsit aliquem abſoluere à cenſuris actu ſolo interiori. 36. 160.

Index Resolutionum.

TRACTATVS IV.

Miscellaneus.

AN ad fugiendam iurisdictionem Episcopi domicilij, possit quis ordinari alibi titulo beneficij. *Resol.* 1. 161.

An celebrare extra locum sacrum sit peccatum mortale. 2. 162.

An Regulares possint dispensare cum sæcularibus in omnibus irregularitatibus ab ipsis contractis, in quibus potest dispensare Episcopus. 3. 163.

An aliqua ignorantia secundum se lethalis ex graui scilicet negligentia proueniens, excuset à mortali violationem legum humanarum? 4. 165.

An licitum sit aliquando ferre suffragium, quando iam est concluſum negotium iniustum. 5. 166.

An Priuilegium concessum Regularibus, vt possint initiari sacris ordinibus extra tempora, extendatur etiam ad Nouitios. 6. 167.

An recipiens ordines extra tempora, vel sine litteris dimissorialibus, vel ante legitimam ætatem, incurrat suspensionem. 7. 168.

An Episcopus, qui renunciauit Episcopatui, possit eligi in Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ. Idem quæritur de Parocho, qui beneficium reliquit. 8. 170.

An Confessarius absoluens aliquem sine iurisdictione, teneatur pœnitentem admonere de defectu. 9. 171.

Si quis in articulo mortis confiteretur Confessario prorsus ignaro, an confessio, hoc non obstante esset valida. 10. 172.

An Religiosi peccent mortaliter assistendo agitationibus taurorum. 11. 174.

An Inquisitores Hispani, Præsides Consiliorum, & Consiliarij, &c. teneantur ieiunare. 12. 175.

Enumerantur aliqui casus, in quibus secundùm mentem aliquorum Doctorum confessio erit valida, licet non fuerit facta Confessario ab Episcopo approbato; ad ornatum Concilij Tridentini *sessione.* 25. *capite.* 13. *de reform.* 13. 176.

Sequitur eadem materia, & in ordine ad Regulares. 14. 178.

An Episcopi absque causa possint validè reuocare approbationem, non solùm Confessariis sæcularibus, sed etiam Regularibus. 15. 180.

An si aliquis sæcularis confiteatur bona fide confessario ab Episcopo non approbato, confessio illa valida sit. 16. 182.

An in approbatione Confessariorum requiratur iudicium interius Episcopi de eorum sufficientia. 17. 183.

An sit valida absolutio collata sub conditione de præterito, vel de futuro. 18. 184.

An si Testator habens verbi gratia plures equos, equum Titio legauerit: vtrum debeat eligere equum Titius, an hæres. 19. 185.

An excommunicati vitandi possint validè condere Testamentum. 20. 187.

An excommunicatus vitandus, sit admittendus vt testis in causis matrimonialibus. 21. 188.

An pœna inhabilitatis ad testandum procedat nõ solum in publico vsurario ex mutuo, sed etiam ex venditione vel emptione, & plura alia circa testamenta vsurariorum. 22. ibid.

An si minor 25. annorum non potest sine magnis expensis coram Indice obtinere restitutionem in integrum contra læsorem, possint in conscientia vti recompensatione occulta. 23. 189.

An Pater teneatur dotare filiam, etiamsi aliunde habeat dotem competentem. 24. 191.

An Pater teneatur dotare filiam naturalem, & spuriam. 25. 192.

An auus paternus teneatur dotare neptem. 26. 193.

An filius teneatur dotare matrem nubere volentem. 27. 194.

De his, quæ in nuptiis donata sunt à consanguineis, vel amicis sponsi, & è contra, cui acquirantur. 28. 196.

De donis factis à Sponso Sponsæ. 29. 197.

De vestibus datis Sponsæ à Sponso in ipso nuptiarum die. 30. ibid.

An Clerici possint esse fideiussores. 31. 198.

An Pictores Pingentes imagines obscœnas, peccent mortaliter, & quid de detinentibus illas. 32. 199.

An sit probabilis opinio aliquorum asserentium. Equites Hierosolymitanos non esse verè Religiosos. 33. 201.

An beneficia Ecclesiastica possint ex natura rei dari dignis, omissis dignioribus. 34. 202.

An qui in concursu, omisso digniori, eligit dignum, teneatur ad restitutionem. 35. 203.

De impediente ne aliquis obtineat beneficium; An teneatur ad restitutionem. 36. 204.

An Regulares teneantur eligere in superiores, digniores. 37. 205.

An aliquando licitum sit eligere indignum ad beneficia. 38. 206.

Titius habitans propè domum Sempronij, multa vtensilia ab ipso furatus est, sed cùm incendio vtraq; domus vna nocte vastaretur, quæsitum à me fuit, an Titius teneretur ad restitutionem, cùm furtum periisset eodem modo, ac si in manu domini sit. 39. 207.

An Pontifex possit transferre Episcopum ex vna Ecclesia ad aliam ob pinguiores redditus. 40. 209.

An vt quis integrè confiteatur veniale peccatum, possit explicare complicem. 41. 211.

An licitum sit in absentia infirmi vulnerati applicare eius sanguini medicamentum, vt asserunt, sympaticum. 42. ibid.

An qui in die Natiuitatis facit officium Diaconi, & sumit Eucharistiam ex manu celebrantis, possit postea dicere saltem duas Missas. 43. 213.

An instrumenta musica sint in Ecclesiis adhibenda. 44. 214.

In die Sanctæ Matris Theresiæ quis celebrauit eius officium ex deuotione, quæsitum à me an peccauerit. 45. ibid.

TRACTA

Index Resolutionum.

TRACTATVS V.

Miscellaneus.

Titius irregularis absq; dispensatione sumpsit primam tonsuram,& postea obtinuit beneficium, dando mediatori magnam pecuniarum summam. Quæritur quid iuris?1.216.

Quinam cum falsis dimissoriis sumpsit minores ordines, & postea cum excommunicatione occulta tamen impetrauit beneficium.Quæsiuit à me quid iuris?2. 218.

Quis per triennium pacificè possedit beneficium, sed à principio cum mala fide; quæritur an adiuuetur Regula Cancellariæ de triennali possessione 3.221.

Alia dubia excutiuntur circa Regulam Cancellariæ de triennali possessione.4.222.

Excommunicatus excommunicatione minori absque dispensatione impetrauit pensionem,quam postea sine licentia Papæ extinxit,adiit Confessarium, qui ipsum ad me remisit.5. 224.

Iudex pronunciauit sententiam condemnando reū ad furcam, qui postea ex gratia Principis fuit à morte liberatus,quæritur,an adhuc sit irregularis,itavt non possit ordinari absq; dispensatione Pontificis.6.225.

Si quis obtinuit beneficium simoniacè, quæritur an ipso iure priuetur beneficiis antea,vel postea ritè obtentis.7.226.

An triennium à iure præscriptum ex experiendam impotentiæ veritatem,computandum sit à tempore quo copula tentata est,vel à tempore præfixo à Iudice.8.227.

Quid faciendum de viro sacris initiato, si post iudicis sententiam,inueniatur, impotentiam falsò existimatam fuisse perpetuam,non fuisse talem.9.229.

Quidam Parochus publicè grauiter Clericum percussit,& statim dedit licentiam Sacerdoti ministrandi omnia Sacramēta suis Parochianis,quæritur,an matrimonia quibus præfuit,fuerint validè contracta.10.230.

An mulier teneatur pati incisionem sine graui dolore, & infirmitate, etiamsi defectus proueniat ex parte viri ob membrum genitale improportionatum.12. 231.

An si sponsalia dissoluantur mutuo consensu, cessset impedimentum publicæ honestatis ortum ex illis.12.223.

An res furata,consumpta tamen in extrema necessitate,illa transacta sit restituenda?13. 234.

An Confessarius, qui asseruit imposuisse Titio pro pœnitentia vnum *Miserere*, vel quinque *Pater*, fregerit sigillum confessionis.14. 236.

An post decretum Clementis VIII. detur casus, in quo superiores Regularium possint vti notitia habita in confessione subditorum. 15.237.

An qui ignoranter ordinatus fuit simoniacè,si soluat amico pecuniam Episcopo datam, incurrat suspensionem;& quid de beneficio ita similiter obtento.17.239.

An pœna contra simoniacè ordinatos extendatur ad eos qui prima tonsura initiati sunt?17. 240.

An simonia ad alia beneficia obtinenda inhabilem reddat simoniacum. 18.281.

An Bulla Sixti V.contra malè promotos ad ordines sit vsu recepta quoad absolutionem censurarum, & inhabilitatum.19.ibid.

Notabilia quædam circa pœnas contra simoniacos inflictas.20.142.

An qui confitetur peccatum oblitum, vel peccata aliàs confessa iterum confiteatur, debeat necessariò elicere nouum dolorem.21.244.

An sit mortale aliquid veniale confiteri sine dolore.22.ibid.

An in confessione venialium requiratur propositum non peccandi amplius venialiter.23. 246.

An qui cum dolore vniuersali se accusat in confessione de venialibus, non determinando peccata in particulari,remaneat absolutus ab omnibus. 24.247.

An per vnum tantum veniale nouum peccatum, censeatur retractus dolor & propositum circa omnia venialia, & mortalia ex motiuo vniuersali.25.248.

An opinio asserentium,quod affinitas non contrahatur, nisi fœmina etiam cum viro seminet, sit improbabilis.26. ibid.

An non solum quando debitor, sed etiam creditor dubius est de solutione debiti sit illud restituendum.27.250.

An miles extraneus, vt licitè possit militare in exercitu alicuius Principis, teneatur examinare iustitiam belli.28.251.

An qui voluntariè prælium, vel nauigationem periculosam aggreditur, possit absolui tanquam constitutus in periculo mortis.29. 252.

An propter ignorantiam proprij Parochi possit subditus eligere sibi alienum Sacerdotem in Confessarium.30.254.

An attritio extra Sacramentum Pœnitentiæ tollat peccata venialia in homine iusto.31.255.

An in Feria V.Hebdomadæ Sanctæ,possint Sacerdotes Missam priuatam dicere in aliquo Oratorio etiam post dictam Missam solemnem;& alia curiosa circa celebrationem huius diei inuenies.32.ibid.

Quomodo Sacerdos habens duas Ecclesias debeat celebrare in Feria V. Hebdomadæ Sanctæ. 33. 258.

An priuilegiatus erigendi Oratorium in propria domo possit vigore huius priuilegij erigere alterum ruri intra territorium eiusdem ciuitatis. 34.259.

An si sint in domo ampla duæ familiæ, quarum vterque dominus obtinuisset priuilegium Oratorij, qui posterius impetrauit, dicendum sit, quod nulliter impetrasset.35.260.

De clausula apponi solita in dispensationibus, dummodo copula non interuenerit.36.262.

Aliqua notabilia circa diuortium obseruantur.37. ibid.

Qui gradus consanguinitatis per copulam priuet à iure petendi debitum.38. 263.

An coniuges amittant ius petendi debitum, si eis superueniat cognatio spiritualis.39. 265.

An qui post votum castitatis contraxit matrimonium, teneatur ante consummationem ingredi religionem, quando id necessarium est ad seruandum votum, nempè quando alter coniux non vult castitatem seruare.40.ibid.

An si quis peccauit cum muliere habente votum virginitatis pro prima copula,& non vltima,teneatur explicare tactus, & oscula post copulam cum ipsa subsequuta.41. 267.

An si tactus,& oscula non ordinentur ad copulam, quæ

quæ tamen postea subsequuta est, sint præter copulam in confessione aperienda. 42. 268.

An qui vno conflictu cum plurib⁹ pugnaret, & successiuè, v. g. occideret tres, committeret tantum vnum peccatum. 43. ibid.

An si aliquis percutiat baculo, ense, &c. aliquem in Ecclesia, debeat hanc circunstantiam in confessione explicare. 44. 269.

An licitum sit Sacerdoti cœptam Missam iterum inchoare si superueniat vir illustris, qui id petat, & alius Sacerdos non adsit, qui celebret: & alia curiosa circa præsentem casum pertractata inuenies. 45. 270.

An ex parte fœminæ tactus impudici, vel pollutio inducant iustam causam diuortij. 46. 271.

An quando mulier prudenter putauit maritum mortuum esse si fornicata sit, & vir superueniat, possit ipse ex hoc petere diuortium. 47. 272.

An copulam fuisse consummatam sit explicandum in confessione. 48. 273.

An quando vnica occasione alij inducuntur ad peccatum mortale, quomodo sit hoc in confessione aperiendum 49. 274.

An sit peccatum mortale pingere amasio imaginem concubinæ. 50. 276.

An si vxoratus peccet cum coniugata teneatur hoc explicare, sed sufficiat tantum dicere se commisisse adulterium. 51. 277.

An audientes comœdias obscœnas, si non peccant mortaliter ratione periculi, peccent tamen peccato scandali, quatenus sua præsentia, & pecunia excitent histriones ad recitandum. 52. 278.

An pro danda absolutione sufficiat quod pœnitens se accuset de peccato veniali in genere. 53. ibid.

Iustus si offerat pro alio sua bona opera, an valeant ipso inscio. 54. 279.

An existens in peccato mortali quando elicit actum contritionis propter administrationem alicuius Sacramenti teneatur ad examen conscientiæ, & commemor. omnium peccatorum. Idem quæritur, quando quis ex defectu confessarij ad vitandum scandalum celebrat absque præuia confessione. 55. ibid.

Quis post possessionem beneficij nouit à Patre, amico per pecuniam, ipso ignorante, illud obtentum fuisse: quæritur, an in foro conscientiæ teneatur resignare? 56. 281.

TRACTATVS VI.

Miscellaneus.

DE quodam matrimonio, in Hollandia contracto, & de quadam Monialis professione. *Resol.* 1. 283.

An Sacerdos existens in peccato mortali possit sine peccato mortali sumere Eucharistiam ne perueniat in manus Hæreticorum, non tamen sumendo illam, sicut sumunt fideles, nempè communicando, sed solummodò abscondendo, ac si in aliquo foramine reconderet. 2. 284.

An sit melius confiteri proprio Parocho quam alicui priuilegiato, vt sunt hodie Regulares. 3. 285.

De quodam Clerico, qui ordinem Subdiaconatus suscepit cum dimissoriis falsis. 4. 286.

An res ablata tunc valebat v. g. decem aureos, postea verò antequam restituatur valeat viginti, quæritur an debeantur restitui decem, aut viginti aurei? 5. 287.

An famuli teneantur impedire eos, qui furantur à suis dominis. 6. 288.

An habens ius litigiosum in beneficio possit dare aliquid alteri prętendenti tale ius, vt non prosequatur ius suum. 7. 289.

Puer in animo quinto suæ ætatis fuit promotus ab Episcopo ad primam tonsuram: quæritur quid iuris, & an possit promoueri ad alios ordines. 8. ibid.

An liceat alicui ludere preces cum alio pro præmio temporali. 9. 291.

An confessio informis sufficiat pro lucrando Iubilæo, vel Indulgentiis. 10. ibid.

An sit valida forma absolutionis si dicatur: *Absoluo te*, non addendo, *à peccatis tuis*. 11. 292.

An quando dicta verba, *à peccatis tuis*, apponuntur, causent effectum principalem Sacramenti tanquam pars formæ. 12. 294.

An Confessarius absoluens pœnitentem sub his verbis: *Nos absoluimus vos, in nomine Patris, &c.* peccet mortaliter. 13. ibid.

An si non adesset alius Sacerdos nisi mutus, possit in articulo mortis absoluere moribundum signis, vel scriptura. 14. 295.

An particula consecrata frangat ieiunium naturale. 15. 296.

An infirmus in articulo mortis constitutus, si commodè recipere possit sacrum viaticum ieiunus, ad id teneatur. 16. 297.

An si quis in articulo mortis recipit à suo Parocho viaticum, & postea lapsus est in peccatum, si iterum illud peteret, deberet Parochus ministrare. 17. 298.

An qui potuit absque proprio incommodo impedire damnum, & non impedit, teneatur ad restitutionem. 18. 299.

An si quis mandaret occidi Titium, & Sempronius occiditur, quia creditur esse Titium, teneatur ad restitutionem. 19. 300.

An quando quis ex iusta causa excusatur à restitutione, teneatur saltem damnum emergens, aut lucrum cessans creditori compensare. 20. 301.

An Sacerdos in articulo mortis relinquens verba, *à peccatis tuis*, in forma absolutionis, peccet mortaliter. 21. 302.

An in Confessione generali debeat explicari quod peccata commissa post vltimam confessionem non sint amplius confessa. 22. 303.

An vsus Missarum siccarum sit illicitus. 23. 304.

Quandonam contrahatur irregularitas ex homicidio dubio. 24. 305.

An in consecratione Altaris loco Reliquiarum possit apponi frustulum corporalis. 25. 307.

In Iubilæo anni Sancti 1650. Romæ in conflictu duelli accepit quis vulnus lethale, ex quo post aliquos dies mortuus est: quæsierunt tunc à me, an priuãdus esset Ecclesiastica sepultura. 26. 308.

Index Resolutionum.

In Belgio quis aspexit duellum, nesciens prohibitum esse à Bullis Pontificis sub pœna excommunicationis: Quæsiuit à me per litteras, an in illam inciderit? 27.310.

Quis interfecerat adulterum inuentum cũ vxore, postea vult ordinibus initiari: quæritur an egeat dispensatione ex illo homicidio cõtracta. 28. ib.

An si Clericus aggressus occidat inuasorem, incurrat irregularitatem si fugere possit. 29.312.

An vt simoniacus incurrat in pœnas iuris, opus sit simoniam esse, ex parte vtriusque completam. 30. ibid.

Plura notabilia in materia simoniæ obseruantur, 31.313.

An si minister Sacramenti petat vt detur pecunia in pretium illius, & faciat iurare dantem, vt omnino in tali pacto det, possit sine simonia 32.315.

An sit nullum examen, in quo interuenerunt examinatores Synodales, designati nomine, v. g. Prior S. Dominici, Lector, &c. 53.317.

An Musici, qui in Ecclesiis diuina officia canunt, aliquid temporale accipere possint sine labe simoniæ. 34.318.

An si v.g. in aliqua vigilia quis sumeret multas formulas consecratas excedentes paruitatem materiæ, vel consecraret panem, & illum comederet, frangeret ieiunium. 35.319.

An validè consecrari possit materia cuiuslibet paruitatis, dummodo sit sensibilis. 36.320.

An Regulares non obstante Bulla Vrbani VIII. possint hodie sine licentia superiorum è casibus sibi reseruatis absolui. 37.322.

An saltem Regulares possint, virtute Bullæ Cruciatæ, inuitis superioribus absolui à peccatis mortalibus non reseruatis. 38.323.

An prosit sacrificium Missæ si applicetur à Sacerdote pro anima existente in Purgatorio quam vult Deus. 39.325.

An si Sacerdos applicet Missam existens in peccato mortali, sacrificium illud reponatur in thesauro Ecclesiæ, cum non prosit Sacerdoti quoad satisfactionem ex opere operato. 40.326.

An Religiosus, qui suis sumptibus, seu Monasterij imprimit libros à se compositos, eaque exemplaria postea in diuersas regiones vendit, dicatur Negotiator. 41.327.

An dubius si mandatum suum aut consilium influxerit in homicidium, debeat se irregularem existimare. 42.528.

Ex Gallia per litteras interrogatus fui de hoc casu: An Titius contraxit irregularitatem, dum consuluit Petro vt ad duellum vocaret Paulum, si Paulus postea interfecit in duello Petrũ. 43.329.

An si quis commisit plura homicidia contrahat plures irregularitates, necessariò in dispensatione manifestandas. 44.330.

An viuæ vocis oracula Regularibus concessa, hodie sint ablata, & extincta. 45.331.

An licitum sit indirectè, & mediatè efficere, vel omittere aliquid ex quo mors sit euẽtura. 46.333

Quidam Regularis ex transgressione Bullæ Pontificiæ inciderat in priuationem vocis actiuæ, & passiuæ; quæritur an teneretur in conscientia petere dispensationem. 47.334.

Quis accepit scuta 60. pro 50. bona fide à mercatore, quem non cognoscit, vel qui ob distantiam conueniri nequit, quæritur an teneatur dare pauperibus, vel possit sibi ipsi applicare. 48.335.

An detur paruitas materiæ excusans ab incursione irregularitatis propter accelerationem homicidij ex delicto. 49.336.

An præcipiente Iudice, vt reus se interficiat, possit id facere. 50.337.

An sit licitum tradere Tyranno aliquam virginem deflorandam, ad tuendam Rempublicã. 51.338.

An inuasus ab ebrio possit illum occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ, si sciat incidisse in amentiam cum peccato mortali. 52.340.

De censuris, quibus aliqui auctores inurunt opinionem asserentem in rebus venereis dari paruitatem materiæ. 53. ibid.

An opinio asserens chocolatam non frangere ieiunium, sit improbabilis. ibid.

An deflorator virginis sub spe coniugij teneatur illam ducere. 54.342.

An teneatur adultera aliquando reuelare peccatum suum, vt impediat damna legitimorum heredum. 55.344.

An si quis infamaret aliquem de furto, qui postea furem esse inuenitur, teneatur ad restitutionem. 56.345.

An si quis, vt auerteret furẽ à furto maiori à Paulo consuleret furtum minus à Petro, teneatur ad restituendum Petro. 56. ibid.

An qui confessus est centies plus minusve furatum, si postea certo sciat fuisse centum, teneatur excessum confiteri. 57. 346.

An sit absoluendus, qui non confitetur nisi generalia. 58.247.

An si quis habens peccata mortalia, quæ ex iusta causa non potest aperire Confessario, teneatur saltem confiteri venialia, vt adimpleat præceptum confessionis. 59.348.

An præceptum confessionis obliget, propter periculum incidendi in plura peccata si differatur confessio. 60. 349.

TRACTATVS VII.

Miscellaneus.

AN ex diuino præcepto quis in articulo mortis teneatur confiteri per interpretem. *Resol.* 1.352.

An opinio plurimorum Doctorum asserentium pœnitẽtem non teneri acceptare pœnitentiam impositam à Confessario, non sit saltem tanquam improbabilis censuranda. 2.353.

Aliqua dubia circa pœnitentiam impositam à Confessario proponuntur. 3.354.

An Regulares ex priuilegio possint ministrare laicis Eucharistiam pro adimpiendo præcepto annuæ communionis. 4.350.

An princeps propter publicam necessitatem priuatis ius quæsitum auferre possit. 5.357.

An Princeps à legibus sit solutus. 6.360.

Datur licentia ad audiendas alicuius confessiones specialis; quæritur, an expiret morte concedentis, re integra. 7.362.

Excusantur aliquæ irregularitates in bello iniusto. 8.363.

Clericus olim Chirurgus secundum artis præcepta exercuit suam artem super quodam infirmo, qui tamen mortuus est, quæsiuit à me, an inciderit in irregularitatem. 9.364.

An pœnitens possit per annum differre pœnitentiam impositam à Confessario, & alia dubia proponuntur. 10. ibid.

Index Resolutionum.

An Sacerdos celebrans Missam cum voluntaria distractione, peccet mortaliter. 11. 366.

An si quis in vigilia Natiuitatis ieiunaret pro lucrando Iubilæo, satisfaceret sumendo illam maiorem quantitatem, quæ sumi solet in dicta vigilia cum ieiunatur extra tempus Iubilæi. 12. ibid.

An si quis confiteatur pro obtinendo Iubilæo, & postea recordetur alicuius peccati obliti, si non habeat copiam Confessarij possit Eucharistiam sumere, & lucrari Indulgentiam. 13. 367.

An excommunicati, suspensi, & interdicti excusentur à præcepto annuæ cõmunionis. 14. 368.

De communione quotidiana. 15. 379.

An Superior teneatur seruare pactum de impunitate reo promissa. 16. 371.

An votum disiunctiuum Religionis, vel perfectæ castitatis, sit per Bullam Cruciatæ, vel Iubilæum dispensabile. 17. 373.

An innotescente, nondum elapso tempore Iubilæi famulum non dedisse eleemosinam à domino acceptam vt pauperibus elargiretur, teneatur dominus adhuc alteram eleemosinam erogare. 18. 374.

An qui dixit hæresim externam, sed postea dubitauit, an dum illam protulit ita mente senserit, vel an affirmauerit causa ioci, quæritur an talis hæresis sit reseruanda. 19. ibid.

An liceat Iudici informationem vnius litigantis alteri tradere. 20. 375.

An Sacerdos, qui prius Missam celebrauit, possit postea aliam Missam in eodem die celebrare ad dandum viaticum infirmo. 21. 376.

An Eucharistia possit sumi quacunque hora diei. 22. 377.

An sit vsura mutuare cum conditione, quod pro futuro det mutuatarius aliquid ex gratitudine. 23. ibid.

An in mutuo pro incerto lucro probabile tamen possit quis promittere certam aliquam summam pecuniæ. 24. 379.

An sit vsura, velle, vt mutuatarius initio mutui soluat lucrum occasione mutui. 25. 380.

An fructus ex pignore perceptos teneatur mutuator in sortem computare. 25. 381.

An pro fructu sibi competenti possit Sacerdos accipere aliud stipendium pro Missa dicenda. 27. 382.

Quidam conuersus, seu Laicus Religiosus sumpsit tempore Paschali Eucharistiam à Sacerdote suæ Religionis, simul cum ipso commorante in viridario eiusdem Religionis quæ fierunt an satisfecerit præcepto annuæ communionis. 28. 384.

An præceptum annuæ communionis adimpleatur præsumptionem indignam Eucharistiæ. 29. 385.

Exponitur casus curiosus de confessione valida facta per litteras. 30. 386.

An ad absoluendum moribundum sit sufficiens notitia mediata quæ ex testibus mediatis proueniat. 31. 388.

Ad quem periculum rei venditæ ante traditionem pertineat, emptori, vel venditori. 32. 389.

Cuinam competant fructus rei venditæ, emptori, vel venditori. 33. 390.

An sit specificanda species contumeliæ, qua quis aliquem afficit. 34. 392.

An possit quis, si non habeat peccata mortalia, confiteri in genere, v. g. se commisisse peccatum contra castitatem. 35. 393.

An qui se iactat, vel laudat de peccato, teneatur in confessione aperire speciem peccati. 36. 394.

An pœnitens à Confessario interrogatus, teneatur confiteri se habuisse consuetudinem peccandi. 37. 395.

An sit valida confessio venialium, si aliquis nõ habeat dolorem, nec propositum cauẽdi de omnibus: & an liceat confiteri illa, de quibus nec dolorem nec propositum cauendi habet. 38. 396.

Quinam dicantur infantiæ, & qui pubertati proximi. 39. 397.

An minor viginti quinque annis sine curatoris consensu paciscì, & ex pacto obligari possit. 40. 398.

An valeat testamentum cæci, si ante hæredis institutionem legata sint relicta, & plura circa cæcorum testamenta. 41. 399.

An Sacerdos extra necessitatem possit propter deuotionem tantum, si non adsit alius Sacerdos administrare sibi Eucharistiam, secluso scandalo. 42. 400.

An si sit proprius Parochus, vel alius Sacerdos, & nolint communicare infirmum existentem in articulo mortis, possit laicus, supradictis renuentibus, & prohibentibus, infirmo sacram communionem porrigere? 43. 401.

An stando in opinione Doctorum asserentium, laicum non posse in articulo mortis, absente Sacerdote infirmum communicare, an inquam si hoc faciat, incurrat irregularitatem? 44. 403.

An interitus rei legatæ spectet ad legatarium. 45. 404.

An possit testator prohibere deductionem legis Falcidiæ, & Trebellianicæ. 46. 406.

An Sacerdos peccet speciali peccato sacrilegij, si non solum sumat Eucharistiam in peccato mortali, sed cum etiam in peccato mortali retinet, antequam species Sacramentales corrumpantur. 47. 407.

An Sacerdos in peccato mortali celebrans, si antequam species Sacramentales corrumpantur eliciat actum contritionis, recipiat gratiam ex opere operato Eucharistiæ. 48. 409.

An hæredes tutoris de leui culpa teneãtur. 49. 410.

TRACTATVS VIII.

Miscellaneus.

AN Episcopus possit absoluere à reseruatis Papæ existente impedimento illum adeundi. *Resol.* 1. 411.

An qui non possit adire Papam ex perpetuo impedimento, possit ab hæresi absolui. 2. 412.

An Episcopus possit aliquando dispensare in impedimentis matrimonia dirimentibus. 3. 413.

An Episcopus valeat dispensare, vt contrahens cum voto castitatis possit petere debitum. 4. 415.

An aliquando Episcopus possit dispensare in voto castitatis absoluto, ac in aliis votis Papæ reseruatis. 5. 416.

An quando Episcopus ex vrgenti necessitate potest dispensare in votis castitatis, & Religionis, possint etiam commutari virtute Iubilæi, & Bullæ Cruciatæ. 6. 417.

An orbiculi benedicti, qui Agnus Dei vocantur, si ita fracti sint, & compressi, vt cerea imago non videatur, sed tantùm remaneat sola materia, adhuc retineant indulgentias. 7. 418.

An

Index Reſolutionum.

An ſi transferatur Altare priuilegiatum de loco ad locum, adhuc duret Indulgentia 8.419.

An Indulgentia alicui Templo, vel Sacello conceſſa, amittatur deſtructo Templo. 9.420.

An Indulgentia conceſſa Imagini, Roſario, Numiſmati, & ſimilibus, pereat, fractis illis, vel detritis. 10. ibid.

An infirmus poſſit mandare in teſtamento, vt poſt eius mortem hæres, ſeu executor ſumat pro illo Bullam compoſitionis. 11.421.

An pauperes, qui res aliquas inuentas pro eleemoſyna habuerunt, ſi dominus verus compareat, teneantur illa reſtituere. 12.422.

An Bulla Cruciatæ viuorum profit in aliquo caſu iam mortuis 13.423.

An poſſit quis frui priuilegiis Bullæ Cruciatæ, ſi ſciat amicum pro illo ſingulis annis accipere, antequam certior fiat de Bulla ſuo nomine accepta. 14.424.

An virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi poſſit commutari votum virginitatis ſeruandæ, ſi non conſtet de intentione vouentis an intellexerit de virginitate perpetua. 15.426.

An votum caſtitatis emiſſum ante contractum matrimonium, poſſit commutari virtute priuilegiorum, quibus fruuntur Regulares, vt vouens poſſit petere debitum. 16. ibid.

An qui emiſit votum diſiunctiuum verbi gratia caſtitatis, aut ieiunij, ſi elegit votum reſeruatum caſtitatis, poſſit adhuc commutari per Bullam Cruciatæ, vel per Iubilæum. 17. ibid.

An votum perſeuerandi in Religione ſit diſpenſabile per Bullam Cruciatæ, & Iubilæum. 18.428.

An Reges, & Principes poſſint de bonis incertis illicitè acquiſitis compoſitionem facere. 19. 429.

An vt liberetur anima à Purgatorio in Altari priuilegiato, debeat habere Bullam Sacerdos celebrans, an qui facit celebrare. 20. ibid.

An pœnæ contra duellantes in ipſo facto incurrantur. 21.430.

An infans filius fidelis recentiſſimè natus ſi ante baptiſmum moriatur, & ſepeliatur in Eccleſia, illam polluat? 22.431.

De quibuſdam opinionibus circa reconciliationem Eccleſiæ conſecratæ ſi polluatur. 23.432.

An peregrini gaudeant Indulgentiis Epiſcoporum, de quibus plura. 14.433.

An ſi aliquis inſideret ſupra murum Monaſterij Monialium incideret in cenſuram. Et plura circa clauſuram notantur. 25.434.

An opinio aliquorum aſſerentium Confeſſarium non poſſe imponere pœnitentias pro animabus Purgatorij ſit improbabilis. 26.435.

An Epiſcopus poſſit approbare Regulares vt non excipiant confeſſiones mulierum ante ætatem quadraginta annorum. 27.436.

An qui habuit facultatem eligendi confeſſarium pro vna vice, poteſt pro oblitis vti illa facultate. 28.437.

An Parochus, ſemel, vel bis denegans ſubditum in confeſſione audire rationabiliter illam petentem, excuſetur à peccato mortali. 29.438.

An propter reincidentias frequentiſſimas, ſit neganda, vel differenda pœnitentibus abſolutio Sacramentalis. 30.439.

An qui celebrat in Calice non conſecrato, præter peccatum mortale incurrat aliquam pœnam 31.440.

An maritus poſſit habere copulam cum vxore ſi vtroque teſte careat. 32.441.

An ſit peccatum mortale ſi propter variationem ſitus in copula coniugali aliqua pars ſeminis labatur. 33. ibid.

An ſit probabilis opinio aliquorum aſſerentium non eſſe peccatum mortale copulam initam in Eccleſia ab vxoratis abſque cauſa. 34.442.

Aliqua notabilia circa copulam coniugalem. 35. 443.

An aliquando coniuges excuſentur à peccato, ſi effundant aliquid ſeminis extra vas. 36.444.

An ſi quis verbi gratia in India, vel in partibus infidelium timeat non poſſe habere confeſſarium tempore mortis, teneatur anticipare confeſſionem, vt adimpleat præceptum Dominum confitendi in articulo mortis. 37.445.

An extra articulum, & periculum mortis vigeat præceptum diuinum cõfitendi peccata. 38.446.

Dato quod præceptum diuinum confeſſionis obliget extra articulum mortis, quæritur an pro alio tempore obliget. 39.447.

An ſi quis in ordine ad communionem confeſſus ſit, & poſtea de aliquo peccato inculpabiliter oblito, teneatur illud confiteri antequam Sacram Synaxim ſumat. 40.448.

An propter confeſſionem inualidam ſint iterum omnia peccata confeſſario aperienda. 41. 449.

An ſi Paulus conſulat, vt homicidium quod Petrus verbi gratia vult hodie committere, cras committat, ſit irregularis. 42.452.

An attritio ſufficiat ad iuſtificationem in Sacramento, ex ſolo motiuo timoris, & non amoris. 43.453.

An peccata dubia ſint materia neceſſaria confeſſionis. 44.455.

An qui peccatum mortale commiſit ſi timeat graue damnum, ſi illud confiteatur, teneatur ſaltem in genere illud confiteri. 45.457.

An plures poſſint eſſe miniſtri vnius pœnitentis in eadem confeſſione. 46.458.

An qui aſſerit de rebus fidei ſe dubitaſſe, puniendus ſit tanquam hæreticus. 47.459.

In Sacra Pœnitentiaria conceditur aliquando facultas abſoluendi pro hac via; quæritur quomodo ſit intelligenda illa particula. 48.460.

An quando quis confitetur, ſi abſque magna nota, & infamia non poſſet adire ſuperiorem relinquendo confeſſionem pro abſolutione alicuius caſus reſeruati, poſſit adhuc confeſſarius de illo peccato abſoluere. 49.461.

An in aliquo caſu ad tuendam vitam, licitum ſit confeſſario vti ſcientia habita in confeſſione. 50.462.

An peccator poſt peccatum teneatur ſtatim ad aliquam pœnitentiam imperfectam. 51.463.

Vtrum Epiſcopus ſucceſſor poſſit reuocare approbationes Religioſorum à ſuo Prædeceſſore conceſſas. 52.466.

An authentica forma alicuius declarationis Sacræ Congregationis conferat ei vim legis generaliter obligantis in vtroque foro. 53.468.

Quidam Superior Regularis tempore quo erat Prælatus accepit pecuniam ab amico, quam poſtea ſubditus per multum tempus penes ſe retinuit inſcio ſuperiore, ſed poſtea expendit cum eius licentia, quæſitum à me fuit, an peccauerit? 54. 469.

An facta commutatione pœnitentiæ, poſſit pœnitens eligere quam maluerit, primam, vel ſecundam. 55.470.

Index Reſolutionum.

Ex Belgio ad locum vbi Tridentinum non eſt in vſu receptum, aliqui tranſierunt, vt ibi matrimonium clandeſtinè contraherent, quæritur an fuerit validum. 56.471.

Infans fuit propter neceſſitatem baptizatus verbi gratia in capillis, in manu, in pede, &c. quæritur an poſtea dum rebaptizatur in Eccleſia ſub conditione Patrinus contrahat cognationem ſpiritualem. 57.473.

An ſi quis fornicetur geſtando aliquod fruſtulum Reliquiæ Sanctæ Crucis debeat neceſſario hanc circumſtantiam in confeſſione explicare. 58.474.

An ſi quis ſtatim poſt communionem fornicaretur, teneretur hanc circumſtantiam in confeſſione aperire. 59.475.

An qui occidit Petrum, putans, & intendens occidere Paulum, ſi confiteatur occidiſſe Paulum, teneatur poſtea iterum dum deprehendit fuiſſe Petrum. 60.476.

De quibuſdam dubiis circa Iubilæum anni Sancti. 61.477.

An Epiſcopus poſſit præbere licentiam legendi libros qui prohibiti ſunt donec corrigantur, non obſtante Bulla Gregor. XV. & Vrb. VIII. 62.479.

An qui habuit rem cum matre, vel ſorore, teneatur in confeſsione hanc circumſtantiam explicare. 63.480.

Quis habebat ſimplicem complacentiam de homicidio ſuorum fratrum, quæſiuit à me, an commiſerit plura peccata & teneatur hoc in confeſsione explicare. 64.482.

An Regulares quando accedunt ad funera mortuorum, debeant adire Eccleſiam Parochialem, vel accedere ad domum defuncti. 65.483.

Suppoſita opinione probabili quod in Sabbato Sancto poſſit à quolibet Sacerdote, ſecluſo omni ſcandalo, in aliquo ſacello dici Miſſa priuata, quæritur an dicenda ſit Miſſa Reſurrectionis cum Veſperis. 66.484.

An Sacerdos poſſit accipere duplex ſtipendium, vnum pro applicatione ſacrificij, alterum pro officiatura Miſſæ. 67.485.

An Epiſcopus vigore Conc. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 6. de Reform.* poſſit diſpenſare in delictis notoriis, dummodo non ſint deducta ad forum contentioſum. 68.487.

INDEX

INDEX RESOLVTIONVM,

Quæ in duobus Tractatibus in calce operis additis continentur.

TRACTATVS PRIMVS.

De Adoratione, quâ Summus Pontifex à Catholicis veneratur.

AN sit licita adoratio, quam Christi fideles Sumo Pontifici præbent, & negatiua sententia hæreticorum affertur. *Resol.* 1.489.

Ad supradictos errores repellendos, supponitur, quænam sit adoratio, quomodo distinguatur, & actus, per quos exercetur, explicantur. 2.490.

Contra hæreticos Sumn. Pontificem semper in Ecclesia fuisse adoratum genuflexione, pedum osculatione, &c. demonstratur. 3. ibid.

Supradicta adoratio Pontificis non solùm perpetuo vsu, vt visum est, sed etiam ratione nititur, exemplo videlicet Episcoporum. 4. 492.

Idem probatur Imperatorum, & Regum exemplo, quos à populis adoratos fuisse demonstratur, & de differentia adorationis politicæ, & sacræ agitur. 5.493.

Idem probatur etiam adoratio Pontificis, ex more apud veteres, quo ad aliquid impetrandum pedibus obuoluebantur, & præsertim filij supplices apud Patres ad eorum pedes procumbebant, de offensis veniam petendo. 6.494.

Aliqua loca Sacræ Scripturæ afferuntur, in quibus adorationem Pontificiam indicatam fuisse demonstratur. 7. ibid.

An licitum sit præter genuflexionem, & pedum osculationem adorare Pontificem pectoris tunsione. 8.495.

Probatur adorationem non solum osculatione pedum Pontificibus præberi, sed etiam inclinatione capitis, quando eorum nomina in orationibus publicis audiuntur. 9.496.

Quare Eminentissimi Cardinales ordinariè non genuflectunt ad occursum Pontificis, nec eius pedes osculantur; & de osculatione circa manus Pontificis aliqua curiosa obseruantur. 10. 497.

Sub qua adoratione comprehendatur adoratio Pontificis, ad Latriamne, vel ad Duliam? & opinio Caramuelis affertur. 11.498.

Refertur circa eandem difficultatem opinio Tanneri. 12. ibid.

Opinio Theophili Raynaudi proponitur, videlicet quod Pontifex adoratur adoratione Hyperduliæ. 13.499.

Opinio Auctoris, & aliorum adducitur, nempè adorationem Pontificis esse reducendam ad adorationem Duliæ. 14.500.

Breuis digressio de gestatione Pontificis super humeros, & cum Regno in capite, quod vulgò Chamaurus appellatur. 15. 501.

An si aliquis Pontifex (quod Deus auertat) esset impius, scandalosus, &c. sit adhuc modo, quo suprà, à Fidelibus adorandus? 16.503.

Respondetur ad argumenta hæreticorum *superius in resol.* 1. apposita, & adducitur ratio, quare D. Petrus respuit adorationem Cornelj. 17.505.

Quare Pontifex vocet se seruum seruorum Dei, contra Theodorum Reinghingh demonstratur. 18. ibid.

Quare Summus Pontifex non solum calceamento Cruce signato, sed etiam coloris rubei vtatur. 19. 506.

Respondetur ad scommata Ioannis Fabri, qui Pontifices carpit portantes calceos cruce signatos, & ostenditur humilitatis causa, & ad honorem crucis ritum hunc à tempore S. Siluestri fuisse introductum. 20.507.

TRACTACTVS II.

De infallibilitate Decretorum Romani Pontificis extra Concilium.

AN Papa possit errare definiendo aliquid de fide extra Concilium Generale, & sententia affirmatiua aliquorum adducitur. 1.509.

Opinio negatiua firmatur, nempè Decreta Pontificis esse infallibilia, etiam emanata extra Concilium. 2.510.

Respondetur ad argumenta pro affirmatiua sententia, ab aduersariis excogitata, ac superius posita. 3.511.

Quanam censura Theologica inurenda sit hæc propositio: Decreta Papæ loquentis ex Cathedra extra Concilium non habent infallibilitatem, & ideò posse errare. 4.512.

An Decreta Pontificis loquentis ex Cathedra sint infallibilia etiam non adhibito consilio Cardinalium, vel Theologorum. 5.513.

Ad confirmationem eorum, quæ pro nostra sententia superius adducta sunt, proponitur quæstio: An sit omnino de fide, verbi gratia hunc numero Innocentium X. esse verum Pontificem, & verum Petri successorem. 6. 515.

Respondetur ad argumentum contrariæ sententiæ. 7.517.

An stando in opinione, quod non sit de fide hunc numero Innocentium X. esse verum Pontifi-

Index Resolutionum.

cem : An, inquam, adhuc eius decreta circa res fidei haberent infallibilitatem. 8. 518.

An omnia contenta in Decretis Pontificum loquentium ex Cathedra, habeant infallibilitatem. 9. 519.

An Pontifex possit errare in assignandis censuris propositionum præter hæreticas. 10. 520.

Exponitur modus quo Spiritus Sanctus assistat Pontifici, quando aliquid de fide determinat. 11. 521.

Ad ornatum materiæ inquiritur: An Papa, vt persona priuata possit errare in fide, & an de facto errauerit. 12. 522.

An Pontifex possit errare definiendo aliquid circa mores extra Concilium. 13. 524.

Respondetur ad argumenta in contrarium adducta. 14. 525.

An in Canonizatione Sanctorum Papa possit errare. 15. 526.

Respondetur ad argumenta contraria. 16. 527.

An Papa possit errare in Beatificatione Sanctorum. 17. 528.

Qua certitudine tenendum est, Papam non posse errare in Canonizatione Sanctorum, & esse de fide probatur. 18. 529.

An eadem certitudine de fide sit tenendum, Papam non posse errare circa beatificationem Sanctorum. 19. ibid.

An præcisè ex vi solius baetificationis, quod anima beatificati sit in gloria remaneat tantum intra latitudinem probabilitatis, & certitudinis moralis. 20. 531.

An posito quòd Pontifex concedit aliquibus determinatis personis, & sub determinato aliquo ritu, venerari Sanctum Beatificatum, possint licitè omnes alij vti tali concessione 21. 532.

An si quis esset delatus in Sancto Officio, quod dixisset, Papam posse errare in Canonizatione, & beatificatione Sanctorum, sit ei imponenda abiuratio de formali. 22. 534.

An Papa possit errare in approbatione Religionum ? 23. ibid.

Respondetur ad argumenta contraria adducta à Melchiore Cano. 24. 536.

Qua certitudine credendum est, Papam non posse errare in approbatione Religionum. 25. ibid.

An Pontifex possit errare approbando, vel reprobando aliquem contractum, & agitur de Monte Pietatis. 26. 537.

APPRO

APPROBATIONES.

NOs infra scripti accuratè perlegimus *Vndecimam Partem Resolutionum Moralium, R. P. D. Antonini Diana* Cler. Regul. iussu A. R. P. D. Bonifacij Alliardi nostræ Congreg. Præpositi Generalis, & nihil in ea aduertimus fidei, vel pietati aduersum, dignumque opus tanto Auctore asserimus, qui prouectiore ætate profert, matutiores sui ingenij fructus, suoque probat experimento, illud celebre D. Hieronymi ad Nepotianum: *Cætera decrescunt in senibus sola sapientia crescit.* Prodeat ergo in lucem Sapientissimi Doctoris Pars Vndecima, hora quasi vndecima, prudentesque Lectores partem hanc faciant aliis partibus, quæ diu portarunt pondus, & duplex pondus, videlicet multitudinis innumerabilis assiduè eas legentium, & multiplicis præli sæpiusque repetiti vbique gentium.

D. Andreas Sottani, *Cler. Reg. S. T. P.*
D. Paulus Maria Quartus, *Cler. Reg. S. T. P.*
D. Vrbanus Puluerinus, *Cler. Reg. S. T. P.*

D. BONIFACIVS ALLIARDVS CONGREGATIONIS *Clericorum Regularium Præpositus Generalis.*

HOc opus cuius inscriptio, *Resolutionum Moralium Pars Vndecima*, &c. à R. P. D. Antonino Diana, celebri nostræ Congregationis Auctore compositum, & à nostris Theologis, quibus id commisimus iuxta præfixam assertionem, recognitum, & approbatum, vt typis mandetur, quoad nos spectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præsentes litteras manu propria subscriptas, & solito nostro sigillo munitas Damus Neapoli apud S. Paulum die 14. Februarij anno Domini 1654.

D. Bonifacius Alliardus, *Præpositus Generalis Clericorum Regularium.*

Loco † *Sigilli*

D. Nicolaus de Lino, *Secretarius.*

Censura Sapientissimi Patris Martini Esparça, olim in Salmanticensi, nunc verò in Collegio Romano Societatis IESV Sacræ Theologiæ Professoris.

IVssv Reuerendissimi P. Fr. Vincentij Candidi Magistri S. P. A. vidi *Vndecimam Partem Resolutionum Moralium*, R. P. D. Antonini Diana, nilque in ea reperi, sanæ Doctrinæ, aut bonis moribus repugnans. Prætetea pars ista postrema, non solum præcedentibus nihilo est inferior, quod tamen ipsum ad maximam eius commendationem abundè sufficeret, verùm et iam magna ex parte res exponit magis arduas, nullibi minori cum diligentia, quàm quæ ab eodem adhibita fuit in flore iuuentutis pertinaciter licet, laboriosè, & vbique maiori cum maturitate iudicij, maiorique cum comprehensione quæstionum omnium, & principiorum circumiacentium, atque illationum. Datum in Collegio Romano Societatis Iesu 18. Iunij 1654.

Martinus de Esparça.

Imprimatur,

Fr. Vincentius Fanus Magister, & Socius Reuerendissimi D. Fr. Vincentij Candidi S. P. A. Mag.

LICEN

LICENTIA ORDINARII.

ANTONIVS DE NEVF-VILLE Presbyter, S. Iusti Abbas, & Vicarius Generalis, in Spiritualibus & Temporalibus Sedis Archiepiscopatus Lugdunensis: Librum cui Inscriptio est: *R. P. D. Antonini Diana Resolutionum Moralium. Pars Vndecima*, à Theologis approbatum; vt in lucem edatur facultatem concedo. Lugduni die 7. Augusti 1655.

ANTONIVS DE NEVF-VILLE.

CONSENSVS PROCVRATORIS Regij.

LIbrum cui titulus est, *R. P. D. Antonini Diana, Resolutionum Moralium Pars Vndecima*, Ego Procurator Regius, typis mandari consentio. Lugduni die 9. Augusti 1655.

VIDAVD.

LIbrum inscriptum, *R. P. D. Antonini Diana, Resolutionum Moralium Pars Vndecima*, à LAVRENTIO ANISSON, in lucem dari permittimus, ac simul nequis citra factam ei ab iisdem potestatem denuo excudat, interdicimus. Datum Lugduni die 11. Augusti 1655.

SEVE.

R. P. D. ANTO

R. P. D.
ANTONINI
DIANA,
RESOLVTIONVM MORALIVM
PARS VNDECIMA.

TRACTATVS PRIMVS
Miscellaneus.

An quis legere possit libros prohibitos, si sciat certò nullum illos nocumentum esse illaturos.

RESOLVTIO PRIMA.

REVERENDISSIMVS Abbas Ioannes Caramuel, propter scientiam, ingenij acumen, & eruditionem satis quidem notus, nouissimè edidit suam Theologiam fundamentalem, in qua aliquando nostras impugnat opiniones; & ideò circa præsentem difficultatem nominatim contra me affirmatiuam sententiam tenet *fundamenta* 17. *quæstione* 2. *numero* 434. vbi sic ait: Probabile est, cessante fine legis in aliquo particulari, cessare etiam legis vim, & obligationem in illo particulari: At finis legis interdicentis lectionem librorum hæreticorum cessat respectu illius, quo ita doctus, & pius, vt præuaricari non possit: Ergo respectu eiusdem cessabit etiam ipsa lex.

At Diana addit eosdem libros interdici ad ignominiam Authorum; & dicam hoc non videri verum nec ad rem.

Non verum, quia eosdem libros si sint correctionis capaces, expurgatores corrigunt, & correctos permittunt. Sub annum 1632. euulgabatur in Hispania expurgatorius liber, qui non omninò indoctus, sed quia fuerat à P. Pineda concinnatus reiiciebatur à Societatis æmulis, quasi correctores in ipsos non ratione, sed affectibus dirigerentur, & in ipso legisse me memini, eum librum non esse prohibitorium, sed concessorium, vt potè, qui libros aliàs interdictos ratione errorum, erroribus expunctis concedebat. Ergo opinione ipsius inquisitionis librũ expurgatorium euulgantis, libri interdicuntur ratione periculi; Nam etiamsi corrigantur errores, adhuc Authores manent hæretici, & pertinaces, vt antea, nec debent aliter amari, quàm antea.

Nec contra hoc militat Hæreticorum libros Grammaticos, Rhetoricos, Dialecticos, & Philosophicos interdici, nam hos Diana existimat nullam continere hæresim, sed hoc ideò existimat, quod maioribus occupatus eiusmodi libros non legat; fortè nec habet, rari enim hinc mittuntur Grammatici in Italiam, sed fallitur doctissimus vir, nulli enim sunt, qui plures errores, & hæreses habeant; Libri Theologorum hæretici, vt plurimum vnam, aut alteram promouere conantur, at liberales libri plurimas.

Non aliter potest Grammatica, Rhetorica, & Dialectica, quam exmplis tradi, & talia hærerodoxi hæresim aut exponant, vbique statui Ecclesiastico insultant, vbique Papa est Antichristus, vbique nos Idololatriæ. Habeo ob oculos plurimos, quos possem allegare, si vellem, sed cur lectorem meum onerarem eorum ineptiis, si sufficiat asserere vix vllum esse librum liberalem, qui hæresibus multis non scateat? Vnde concludo etiam ipsos ob doctrinam ab Ecclesia interdici.

Sed demus illos interdici in odium, & pœnam Authorum, & rogabo, quis maiori ignominia, & dedecore afficiatur, illene qui occiditur, & igni mandatur in carcere. An ille, qui conducitur per plateas Ciuitatis præcone eius infamiam inclamante? Ille, qui suspensus à patibulo eadem die sepelitur, an qui iubetur in Cruce remanere toto anno? Hinc transi ad libros, putarem seueriore sententia condemnari

demnari librum (dicam Hispane,à quien se le pone vn San Benito) librum, cui nigrum thætha præfigitur; Cui inscribitur esse aut horis damnati, illum, qui legitur, vt aut horis infamis, quam qui omnino non legitur:& tamen stando Dianæ fundamentis deberemus dicere furem, qui condemnaretur exilio,& iuberetur non comparere in toto regno, condemnari seuerius, illo, qui iuberetur manere,& signum publicum,& externum ignominiæ portare, vt ab omnibus esse infamis, & sceleratus noscceretur.

Venio ad vltimam rationem Dianæ, quam esse virorum Doctorum affirmat, (Illi libri ait, tametsi non sint inducentes in hæresim,sunt inductiui. Atqui finis Ecclesiæ est, vt non dentur libri,qui possint inducere in hæresim: Ergo non cessat legis finis) & ego dico primò maiorem debere ab illis Viris doctis probari. Dico secundo,condonata maiori adhuc falsam esse, quia illi libri non sunt respectu illorum hominum inductiui, nam ignis tametsi calefactiuus sit, non est calefactiuus ligni amoti, nisi prius ponatur approximario: quæ ex parte subjecti requiritur: & consequenter illi libri tametsi secundum se inductiui dicantur, non erunt inductiui respectu hominis, qui in quæstione proponitur quousque detur in eodem periculum, & tunc tollitur casu. Dico tertiò,non omnes libros esse etiam secundum se inductiuos; nam falsitas vt nocere possit, debet esse similis veritati, quamobrem. Cum aliquis nimis insolenter mentitur nullum decipit, quæ notata esse volo, vt Martini Lutheri opera à libris aliorum distinguam, quis enim turbari, aut seduci poterit à viro tot ineptias, blasphemias, & iniurias vomente? Quis à Doctore, qui se à Diabolo didicisse fatetur, quæ suos discipulos edocet: ille vnicus, qui non legerit hos libros Martini Lutheri: Nam ego Spiræ, vt quemdam amicum virum doctum ad nostram Religionem reducerem, persuasi, vt aliquos Lutheri libellos euolueret; qui cœpit non esse illos sui Lutheri, sed à nostris confictos, occlamare prius à typo, anno,& suorum Ministrorum confessionem conuictus,dare manus posterius, malleque esse Tridentini discipulus,quam Lutheri, se à Diabolo didicisse affirmantis.Huc vsque Caramuel vbi supra.

Verùm his non obstantibus: Ego non recedo à sententia, quam olim docui, & docent communiter Doctores; Vnde aduersus Caramuelem adducam hic verba doctissimi Patris Francisci de Ouiedo *de fide,spe,& charitate,vbi controu.* 12.*punct.*3.*num.*42. sic ait: Dubitari solet an prædicta censura comprehendantur illi, qui hæreticorum libros legunt, aut retinent ex intentione confutandi errores in illis contentos, & certi nullum in illis esse peruersionis periculum Non comprehendi indicant nonnulli iuris periti, quos refert Palao *punct.*10. *citato* §.2.*num.*8.pro quorum sententia posset adduci opinio, quam cum aliis Theologis defendit Granados 1.2.*controu.*7. *de legibus tract.*3.*part.*2. *disputat.* 15. *sect.* 2. quæ affirmant cessante fine legis in particulari casu, pro ipso legem non obligare. Oppositum videlicet adhuc in eo casu excommunicationem incurrere eum, qui prædictos libros legeret, aut retineret, merito docent Suarius *disputat.*20. *sect.*2. *sæpè citata num.*2. Sanctius *cap.*10.*iam citato num.*24. Azor.*tom.*1. *libr.*8.*cap.*16.*quæst.*6. Coninch. *disput.*18. *dub.*11.*num.*180.Puente Hurtad. *disputat.*76.§.307.Toletus *lib.*1.*summæ cap.*19.*n.*9. Palao §.2.*citato num.*9.*& apud illum* Vgolinus, & Farinacius, multus est Cardinalis de Lugo *à n.*63. vt hanc sententiam stabiliat effugio illo præcluso, quod tentari posset ex sententia affirmante, cessante fine legis in particulari casu pro eo legem non obligare; Quidquid autem sit de hac opinione,cuius opposita longè communior est; existimo ad hanc materiam ab homine cordato applicari non posse, stultum enim,& superbum esset, hominem suo iudicio in hac re fidere, & præsumere ab omni pèriculo ipsum esse alienum in materia ex se grauissima, & ingenti periculo exposita,est enim hæresis pessima, & contagiosissima lues,quæ facillimè serpit,& maximè timenda est in his qui se securos fingunt; & securitatis præsumptione ea aggrediuntur pericula, quæ Ecclesia subire prohibuit etiam Episcopis, & Cardinalibus,quos ratione dignitatis,&meritorum, quæ ad illas supponuntur remotiores ab hoc periculo, quam quicumque alij priuati homines præsumi debent. Quapropter mihi certissimum est,neminem prætextu securitatis posse prædictos libros legere, aut retinere, etiam causa confutandi errores. Ita Ouiedo,& Ego.

Vnde ex his Petrus Marchan.*in Tribun. Sacram. tom.*2.*tract.*2.*tit.*2.*sect.*4.*q.*2.*concl.*1.*fol.*90.rectè sic asseruit.

Quia verò quilibet de fortitudine sua præsumere, sibique periculosè ablandiri potuisset, generaliter Ecclesia lectionem huiusmodi librorum sub peccato mortali quibusuis quantumuis doctis probisque prohibuit,adhibitis pœnis,quæ non nisi pro peccato mortali imponuntur,nisi de illius,seu S. Sedis licentia,& authoritate legantur,prudenter attendens, quod quamuis in indiuiduo, & singulari respectu alicuius personæ doctrina, probitate, & constantia præstantis, nullum sit periculum: tamen quia illo prætextu aduertit plurimos seduci posse, & grauissimos abusus ac pericula Populo Dei imminere vniuersaliter doctis pariter,& indoctis,lectionem librorum hæreticorum inhibuit, nisi personarum delectu facto ab iis,quibus S.Sedes eorem lectionem, & iudicium concrederet. Ratio igitur periculi non sumitur ab eo, quod certò acciddret personæ in indiuiduo legenti, sed ab eo, quod Ecclesiæ, vel personis indefinitè contingere posset:quod singulariter notandum est ab iis, qui de se præsumentes quælibet audent, generalibus qnibusdam axiomatibus delusi:Non attendentes,quod Deus de sua virtute præsumentes frequentius humiliat casibus miserandis, & hæc fuit prohibitio communis in EcclesiaDei à temporibus Apostolorum,quorum etiam Decreto libri hæreticorum, & impiorum igni adiudicati sunt.

Ita Marchant. cui etiam adde Petrum à Sancto Ioseph *in Idea Morali lib.*3.*c.*6.*resol.*6.& Carenam *in tract. de officio Inquis part.*2.*tit.*10.§.5.*n.*32. *cum seqq.* & Ignatium Lupum *in edictum Sanctæ Inquisitionis p.*4.*l.*25.*dist.*3.*art.*2.*diffic.*2.*fol.*466. vbi quærit. An libri Hæreticorum à doctis legi possint,vt eorum errores melius cognoscant, ac consultius eis respondeant.

Et respondet omnibus illicitum esse legere libros prohibitos hæreticorum,sed aliter doctis,aliter indoctis, doctis, qui sine periculo illos legere possunt, præcisè vi præcepti illicitum est, nisi licentia Sedis Apostolicæ accedat. Cuius etiam est ante licentiam cognoscere,& iudicare; An sine periculo,& cum fructu licentiam petens legere possit. Nemo enim Iudex in propria causa esse potest. Simplicibus verò,&ignaris duplici ex capite illicitum est, scilicet nedum ex vi prohibitionis,sed etiam ob imminens,& euidens periculum.

Ita

Ita Lupus, quibus omnibus adde Naldum *ſumma ver. bulla Cœnæ n.* 12. Pueronum *in Bulla Cœnæ c.* 1. §. *ac eorumdem libros n.* 186. *f.* 136. & nouiſſime Hermanum Buſembaum *in Theolog. mor. l.* 2. *tr.* 1. *c.* 4. *dub.* 3. *n.* 6. cum Angelo Poſſentio *in Recollect. qq. Mor. in fine tit. varia c.* 16. *n.* 9. & 10. vbi ait, neque dicere quicquam valet legis ceſſante fine, & lex ceſſare debet; nam vtique id procedit ſi lex in præſumptione fundetur, facti criminis, non verò ſi ſe fundet in dilecti facturi præſumptione; vt eſt in caſu noſtro. Ergo, &c. adde cum Cæſare. Carena *part.* 2. *tit.* 5. §. 5. *n.* 34. in nullo caſu particulari, ceſſare periculi præſumptionem, nimirum peruerſionis, quando in fide, quod quis perſeueret, donum Dei eſt. Vide aduerſus Caramuelem doctiſſimum Patrem Tamburinum *Decal. Tom. l.* 1. 2. *c.* 1. §. 7. *num.* 41. & Bertrandum Conſt. *in Reſol. Theolog.* cum Vrbano ab Aſcenſione *in Theol. Mor. tract.* 21. *c.* 7. *Regula* 12. *fol.* 366. vbi docet temerarium fore, qui hoc de ſe ipſo iudicium ferre tentaret in re tanti momenti; nolletque Eccleſiæ præceptis ſe ſubiicere. Ita ille.

Reſtat modo reſpondere ad confirmationem Caramuelis; Dico igitur, quod noſtra Inquiſitio Hiſpanica non corrigit libros primæ Claſſis, & qui tractant ex profeſſo de Religione; Sed cum videt aliquos Hæreticorum libros, multum proficere pro literaria Republica ab erroribus expurgat, & præbet licentiam impunè legendi, anteponendo publicum bonum pœnæ priuatæ, quam illis Authoribus impoſuerat; licèt non ſit parua pœna pro Authore, quod liber ſuus legatur inuſtus, & cauteriatus, ac in frontiſpicio cum illis verbis, expurgatus ſecundùm Indicem Hiſpanum, &c.

Ergo non valet argumentum Caramuelis, nec ex illo ſequitur, quod legi poſſint ab aliis libris ab inquiſitione non expurgatis, & quod in ipſis non remaneat prohibitio propter periculum infectionis, & propter pœnam, & dedecorem Authori impoſitum; Nam inquiſitio vult, vt ſibi placet & libet, hæc æquitate cum aliquibus hæreticis, & libris prohibitis vti, quam cæteris negat; Nihil itaque nobis officit inſtantia à Caramuele adducta.

Et ideò noſtra ſententia expreſsè aſſeritur in Bulla Pij IV. incipit. Dominici Gregis, regiſtrata in principio Indicis 161. qui autem libros alia de cauſa prohibitos legerit habueritve, præter peccati mortalis reatum, Epiſcoporum arbitrio ſeuerè ſe nouerit puniendum. Quouis igitur modo illos prohibitos, ſiue propter hæreſim, ſiue propter illius ſuſpicionem, ſiue propter obſcænitates legerit, ſiue retinuerit quiſpiam non excuſatur à mortali, & hanc ſententiam præter Authores citatos tenet etiam Pater Bordonus in Sacro Tribunal. *cap.* 14. *quæſt* 25. *num.* 54.

Quod euidenter probatur & confirmatur, nam certum eſt, quod Author libri hæretici à Sancta Sede, vel ab Inquiſitoribus prohibiti non timet ex eius lectura erroribus infici; quia iam ſcit, & memoriter tenet omnia, quæ in ſuo libro prohibito impreſſit, & tamen hoc non obſtante Doctores aſſerunt eſſe interdictum etiam Authori legere ſuum librum prohibitum, & aliter faciendo excommunicationem incurrere, & ita docet Trullench *in Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 9. §. 6. *num.* 20. Pueronus *in bulla Cœnæ cap.* 1. *num.* 205. *fol.* 136. Fagundez *in Decal. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 17. Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 37. Vgolinus *de Caſibus Papæ reſeruat. part.* 2. *c.* 1. *ver. ac eorundem librorum.* §. 1. *num.* 1.

Videat ergo ex hoc amiciſſimus Caramuel libros prohibitos ſuſpendi non ſolùm ratione periculi, ſed etiam in pœnam, vt ego docui, & praxis noſtri ſacri Tribunalis demonſtrat.

Vnde docte dixit Suarez. de fide *diſp* 10. *ſect.* 2. *n.* 21. quod finis legis prohibitionis librorum hæreticorum fuit, ne tales libri conſeruentur, ſed deſtruantur; Sed in caſu quo vir doctus, vt vult Caramuel, licèt ſecurus de infectione illos legat, dicti libri conſeruantur, & non deſtruuntur contra finem legis, vt vult Suarez; Ergo peccabit mortaliter, & in cenſuras incidet, & ſic ego ſentio, nec aliter ſentiendum eſſe puto. Et ita poſt hæc ſcripta inueni Eminentiſſimum Lugo *de Fide diſp.* 21. *ſect.* 2. *à n.* 62. *vſque ad num.* 68. noſtram ſententiam firmiter docere, & ad argumenta Caramuelis reſpondere, quę neceſſario à lectoribus legenda eſſe exiſtimo; Vnde ex his rectè docuit Thomas Hurtadus *var. tom.* 2. *tract.* 1. *cap.* 5. *reſolut.* 7. *num.* 63. indiſtinctè, & ſine vlla limitatione non eſſe abſoluendos à confeſſariis retinentes libros hæreticorum. Et *tom.* 1. *tr.* 5. *cap.* 6. *reſol.* 62. §. 2. *num.* 146. docet peccare, & in cenſuram incedere legentes libros ab Inquiſitoribus prohibitos, etiamſi hæreſim non contineant, & contrarium aſſerere eſſe erroneum tradit Turrianus *cent.* 4. *dub.* 17.

Sed alias rationes meliores excogitabit ipſe Caramuel, ſicut etiam circa ſequentes reſolutiones; Nam ego vellem à Sapientiſſimo Viro, (vt ora æmulorum clauderet, quod etiam placuit Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Chiſio viro incomparabili, literatorum patrono (ſicut Theologiam hanc fundamentalem, interrogatoriam, tamen, vt ipſe vocat, typis mandauit; Ita etiam quamprimum aliam Theologiam fundamentalem, reſponſoriam, in qua ipſe ad ſemetipſum reſpondeat præſertim, quando contra communes ſententias diſputauit. Vnde magis ſic acumen ingenij ſui demonſtraret; Nam ſi mare Pacificum; vt Americi loquuntur, totius Theologiæ moralis turbaſſe videtur, poſtea tamquam alter ſacer Neptunus in priſtinam tranquillitatem adduceret, & vt Achillis haſta ſi in dicta Theologia interrogatoria vulnerauit, poſtea in Theologia reſponſoria ſanaret; Ita vt de Caramuele feliciter poſtea omnes dicere poſſint, ipſe percutit, & medetur.

An qui ſucceſſiuè, & vno impetu ter v. g. fornicetur, committat tria peccata vel vnum.

Resolvtio II.

VNum tantum peccatum committere nominatim contra me contendit probare ſapientiſſimus & amiciſſimus Ioannes Caramuel *in Theologia fundamentali fundam.* 29. *numero* 494. vbi ſic ait: Si qui vnico luxuriæ impetu ad multas fœminas accederet, & à fortiore ſi pluries ad eandem, vnicum peccatum committeret: Quod etiam dici debet, ſi dialecticari velimus; ſed quid eſt vnus luxuriæ impetus? Videretur ille qui vna nocte ſuæ Amaſiæ condormit, vnico luxuriæ impetu commotus eſſe: Hanc opinionem tenet Zenardus Dominicanus, qui *in direct. Confeſſ. part.* 1. *de ſacram. pœnit. cap.* 18. *fol.* 204. docet, qui tota nocte Amaſiam habuit apud ſe, non debere dicere, ego eam cognoui tot vicibus, ſed feci quod potui, modò non habuerit interruptionem mentis, vel operis. Legunt Zenardum aliqui, & neſciunt cur obliget ille pœnitentem ad dicendum, feci quod potui, cùm videatur pœnitens

ex eiuſdem fundamentis ſatisfacere dicens, ſemel ſum fornicatus, legit illum Diana *part.3.tract.4.reſol.67.* & ait (ſed fallitur; nam opera illa conſummata ſunt diſtincta peccata in Confeſſione aperienda: nec vnum reſpicit, & ordinatur ad alterum. Ergo, &c.) ſed quid Zanardo Diana, ſi refert opinionem, docentem eum, qui conſequenter multas blaſphemias euomit vnicum peccatum committere, & adderet (ita Diana *part.3. tract.4. reſol.162.* ſed fallitur; Nam ſingulæ blaſphemiæ, ſunt ſingulæ diuerſæ iniuriæ, diuerſæ actiones peccaminoſæ, & diuerſa peccata, & in confeſſione aperienda; Vna enim blaſphemia nullo modo ordinatur ad alteram) ergo vel debet Diana hic ſubſcribere, vel antecedentia delere.

Ego quidem ſenſi difficultatem, & ne mihi confiderem: hanc ego P.N. Pragæ, & Viennæ S. Theologiæ Doctori, & Profeſſori Viro verè erudito, & in moralibus benè verſato decidendam propoſui, & iudicauit, eum qui vno itinere, & coitu bis, aut ter concurreret, vnicum peccatum commiſſurum, plura autem ſi inter fornicationem priorem & poſteriorem intercedat temporis interuallum (ergo dicere debuit à fortiore, mulierem quæ antequam vir exoneret, bis concurrit, vnicum commiſiſſe fornicationis peccatum) & ego etiam hic difficultatem inuenio, & in re dubia, & perplexa dico primo, ſicut de periuriis, & blaſphemiis; Ita de homicidiis, & fornicationibus in hac materia eſt philoſophandum. Ergo videat Diana quid dicat de prioribus, & vel inuitus debebit de poſterioribus pariformiter philoſophari. Dico ſecundò, ſicut de fornicatione; Ita de pollutione, ſodomia, & aliis ſordibus contra naturam erit philoſophandum. Nam ſi habere tota nocte vnam fœminam eſt vnicum peccatum mortale; & ſi interueniant plures copulæ: Vnicum erunt peccatum mortale multæ pollutiones, aut contra naturales copulæ habitæ conſequenter, & vno impetu.

Huc vſque Caramuel, cuius ſententia magis confirmari poteſt exemplo confeſſarij excipientis in peccato mortali, ſucceſſiuè v.g. trium confeſſiones, quæ probabiliter aſſerunt plures Doctores, vnum tantum peccatum committere.

Sed hanc ſententiam minimè ſuſtinendam eſſe puto; & ideò illam impugnat Eminentiſſimus Lugo *de ſacram.pœnit.diſp.16.ſect.4.num.157.* Conſtantinus de Caſtro *mater.in collectione Theologiæ Moralis tract.1.c.6.art.4.ſect.4.* & Tamburinus *opuſc.de confeſſ.lib.2.cap.12.§.8.num.56.* vbi ſic aſſerit: Qui Sacerdos ſucceſſiuè audit in peccato mortali plures confeſſiones vnam poſt aliam; in ſententia probabili non committit plura numero diſtincta pecata; Idem dic ſi confeſſarius idem modicè deflexerit ad alios ſermones minimè facientes ad eiuſmodi miniſterium: Vnde ſatis erit ſi dicat? Audiui vna vice plures confeſſiones abſolutionem in ſtatu peccati mortalis miniſtrando.

Contra, qui vna eademque nocte v.g. plures copulas habet cum eadem: multò magis; qui plures copulas; ſicut etiam, qui plures ſucceſſiuè occidit, debet numerum explicare copularum, & occiſionum; ratio eſt, quia hic ſunt diuerſi omnino actus conſummati, nec vnus faciens moralem vnitatem cum alio; in præcedentibus verò illi actus v.g. detractionum ex ſe faciunt vnitatem moralem, ſic enim modo humano æſtimari ſolet. Ita ille, & communiter Doctores.

Nec obſtant exempla adducta à Caramuele in contrarium, & præcipuè illud de confeſſario excipiente in peccato mortali ſucceſſiuè plurium confeſſiones; Nam reſpondeo primò ex Suarez *in 3.part. tom.5.diſput.5.ſect.3.num.7.* & Conſtantino *loco citato*, actionem humanam aut verſari circa terminum, in quo perficitur, & completur ipſa actio; aut verſari circa terminum indefinitum ac incertum, qui habet extenſionem, & latitudinem: Si actio peccaminoſa verſatur circa terminum definitum; & in eo conſummatur; tunc multiplicata actione multiplicantur & peccata; Si verò actio peccaminoſa non habet terminum definitum & limitatum, tunc multiplicata actione ſucceſſiua circa idem obiectum ſine mortali interruptione non multiplicantur peccata. Quo ſic ſtante reſpondeo ad Caramuelem, fornicationem habere terminum definitum, & limitatum, in quo completur, & terminatur ipſa actio, quod quidem non accidit in aliis exemplis ab ipſo Caramuele adductis; Ergo optimè Diana dixit, fornicantem ter cum fœmina, committere tria peccata, non autem qui vnico impetu tres blaſphemias euomit, & ideò non deſeram hic apponere verba doctiſſimi, & amiciſſimi Patris Eſcobat *in Theol.moral.tom.1.lib.8.ſect.1.cap.2.num.51.* Vbi, me citato, ſic ait: Quando actio verſatur circa terminum definitum, & in eo conſummatur, multiplicata actione multiplicantur peccata, & conſequenter tot cenſurarum es capax ſubiectum, quot actiones multiplicaſti. Id patet in eo, qui ſæpiùs ſucceſſiuè fornicatur ſine temporis mora, cum vna ac eadem perſona: nam actus fornicationis habent terminum definitum in quo conſummantur; fornicatio enim ſequens non continuatur cum præcedente, nec cum ea efficit vnam actionem moralem. Ita ille.

Ad exemplum de confeſſario, quod eſt magis difficile, & facit magis ad confirmationem opinionis Caramuelis? Reſpondeo primò, illas actiones fieri per modum iudicij ex Concilio Tridentino, & communi Doctorum ſententia; ergo illæ adminiſtrationes Sacramentales, licèt non ſint diuerſæ, ſi ſucceſſiuè fiant moraliter videntur vniri, & effici per modum vnius à confeſſario.

Quod quidem non procedit in fornicante, ſi ſucceſſiuè diuerſas fornicationes efficiat; Confirmatur, quia communiter in illa actione natura remanet ita laſſa, & viribus deſtituta, vt egeat aliquo tempore, & nouis incitamentis ad denuo fornicandum; Ergo ex ipſamet natura apparet, illam actionem prorſus non habere dependentiam cum alia, nec moraliter dici poſſe cum alia vniri, & effici per modum vnius.

Non eſt igitur amplectenda opinio Caramuelis, qui fortaſſe ex ſuis principiis etiam inferret & diceret, Sacerdotem celebrantem in die Natiuitatis ſucceſſiuè tres miſſas dici ſolitas, in peccato mortali, non committere tria peccata mortalia, ſed tantùm vnum: Sed ego hanc ſententiam alibi reprobaui, & nunc iterum refello.

An eadem actione duobus præcepti partibus ſatisfacere poſſimus.

Resolvtio III.

POnit hanc difficultatem nouiſſimè acutiſſimus Caramuel *in Theologia fundamentali fundam.31. §.14.n.519.* Et ideò omnia eius verba per extenſum apponam; ſic itaque aſſerit.

Hæc omnia inde ſuborta, quod eodem tempore, & eadem

eadem actione possumus duobus præceptis numero distinctis satisfacere ad eum, qui vnica actione duadus eiusdem præcepti partibus satisfacere vult subueniamus.

Et quidem si res benè consideretur, multas consequentias parturit *ref.* 18. quam habet Diana *tract.* 17. *partis.* 2. vbi interrogat: An Petrus satisfecerit præcepto missæ si eodem tempore sacrum duorum Sacerdotum audiuit, nempè missam vnius Sacerdotis vsque ad consecrationem, & missam alterius Sacerdotis à consecratione vsque ad finem.

Vt rem melius intelligas, clarè ponitur, quando vnus Sacerdos eleuat, alter introitum incipit, & tunc Petrus Ecclesiam ingreditur, & vtramque missam simul audit, alteram ab eleuatione ad finem, & alteram ab initio ad eleuationem, & interrogat: An missæ præcepto satisfecerit?

Negat Reginaldus, sed Reginaldi opinio non placet Dianæ, qui pro contraria citat Molfesium, & alios.

Non est animus approbare, aut improbare istam sententiam; sed notare, quæ debeat consequentes admittere meus Diana. Si Dialecticam amat; primò enim sicut satisfecit Petrus audiendo simul duas medias missas à duobus Sacerdotibus, posset satisfacere audiendo simul quatuor missæ quadrantes à quatuor Sacerdotibus, aut etiam octo octantes ab octo, quin imò si essent multa altaria, quibus simul esse præsens Petrus posset, & in vno missa inciperetur, in altero epistola, in altero Euangelium, in altero oblatio, in altero Canon, in altero Consecratio, & in altero Communio, & tandem in altero post-Communio, & in altero vltimum Euangelium, posset Petrus vno quasi momento temporis integram missam audire.

Secundò, rationis puritas nos deduceret ad officium diuinum. Nam iuxta mores, & rubricas Monasticas in officio solemni habemus duodecim lectiones, & responsoria, quæ non recitat communitas, sed audit tantum; Ergo si sint viginti quatuor Religiosi in Choro, & singuli dicant simul lectionem, aut responsorium, satisfacient præcepto legendi duodecim lectiones, & totidem responsoria.

Tertiò, quandò duo legunt simul, non erit opus, vt alter alterum expectet, sed poterit alter incipere versum sequentem, antequam alter præcedentem absoluat, quoniam potest simul se, & socium audire: nec est cur ad attentionem, & auscultationem recurras, quia attentionem internam, non esse necessariam putamus.

Quartò, in Missa solemni, posita sententia, quæ docet, Sacerdotem non teneri legere Epistolam nec Euangelium, poterit dum legitur illa, Tractum, & Versus dicere, & dum Hoc, cætera, quæ illud sequuntur.

Quintò, si vera sunt, quæ de Scytis nonnullis leguntur, videlicet singulos binis linguis præditos, & posse aut etiam solere binas voces formare, & binas simul periodos diuersas efferre; vel si Deus aliquos homines bilingues produceret, qui dum altera lingua recitant matutinum, altera laudes, aut primam recitarent; Dicendum omninò esset eiusmodi homines duas simul horas legendo, obligationi recitandi officium diuinum satisfacturos.

Sextò; hoc ipsum necessario deberet ad communitates traduci, Ipsæ enim omnes sunt multilingues Quid enim stando huic doctrinæ vetaret magnam communitatem in decem manipulos diuidi, & dum vnus recitat Matutinum, & alius Laudes, alium primam, & alios cæteras horas recitare, & quasi horæ quadrante graui, & molestæ publici officij obligationi satisfacere? Ergo posset simul eadem communitas diuidi in Partes, & plures actus communitatis celebrare.

Septimò: in officio diuino nonnulla pluries repetuntur, Anne hæc toties deberent repeti? Respondi olim in cõmentario in regulam Sancti Benedicti esse probabile singulas horas, singulis respondere præceptis: esse certum vnico actu hominem posse diuersis præceptis satisfacere; adeóque si simel in vna hora dicatur Pater, & Aue, & cætera, quæ in horis diuersis repetuntur, non debere in aliis recitari: Sed quid dicemus, si totum officium vnico præcepto indicatur? Putaui illa debere omninò repeti, & toties legi, quoties præcipiunt Rubricæ. Hæc dixi stando communi doctrinæ: at hodie si hanc Dianæ resolutionem, quam dilucido, admitterem, dicerem in officio diuino, etsi totum vni præcepto correspondeat, posse dici semel tantum Pater, & Aue, semel Credo, semel Deus in Adiutorium, semel Gloria Patri, semel Oratio, & semel Psalmus, qui in horis diuersis solet repeti. Et ratio est manifesta, quia ad Dianæ mentem, non solùm simul duobus præceptis, sed etiam simul duabus præcepti partibus possumus satisfacere.

Octauo: si cui Rosarium legere præciperetur (hoc est quindecies Pater, & centies quinquagies Aue) diceret, quia singula Pater, & singula Aue diuersis præcepti partibus correspondent, & possumus stando Dianæ resolutioni eodem simul tempore diuersis præcepti partibus satisfacere. Et quia de obligationibus ortis à voto, & ortis à præcepto aliqui pariformiter philosophantur, idem dicere de illo deberent, qui vouisset Rosarium.

Anne hæc omnia Diana admitteret? Non puto Quid ergo? vel hæc omnia debebit transglutire, vel à principali opinione discedere. Hucusque Caramuel.

Sed ego nec ab ipso superius dicta transglutiam; timerem enim suffocari, nec sententiam, quam vt probabilem, docui, relinquam.

Et ratio est, quia in auditione duarum partium Missæ quis humano modo dicitur assistere sacrificio, & satisfacere præcepto, & moraliter audire vnam Missam; quod negandum est posse dici, & accidere in exemplis à Caramuele allatis.

Et ideo cùm Leander *de præceptis Ecclesiæ tract.* 2. *disp.* 1. *q.* 59. docuerit nostram sententiam, nempè posse aliquem satisfacere præcepto, audiendo eodem tempore duas partes missæ, tamen postea *q.* 57. non est ausus dicere, immo negauit apertissimè in responsione prima, non adimplere præceptum, qui sex partes missarum audiret, vt male inferebat Caramuel vbi suprà.

Et licet postea Leander in respons. 2. videatur id concedere; tamen in fine sic subdit. Nec existimes, ô Theologe, hanc nostram sententiam esse nimis laxam, aut contra bonos mores; quia cũm omninò, moraliter loquendo, non sit practicabilis, nec laxa alicui, nec contra bonos mores videri potest, est igitur speculatiuè, & metaphysicè ex principiis intrinsecis probabilis; practicè verò, moraliter loquendo, minimè, quia illud, quod speculando asserimus, nequit ad praxim moraliter reduci. Vnde ad praxim nec prodest, nec obest hæc sententia, licet profit ad cognoscendam speculatiuam veritatem. Hæc ille.

Ad illam verò illationem, quam suprà infert Caramuel in Corollario secundò, & tertiò, respondet Leander loco citato *quæst.* 57. falsum esse quod quis adimpleret

adimpleret præceptum recitandi horas, qui simul audiret à tribus sociis tres lectiones, & minus qui à nouem sociis nouem lectiones simul audiret; ab vno Capitulum, ab alio orationes, &c. quia vt quis diuino officio satisfaciat, vltra attentionem ad Deum, debet necessario audire distinctè verba recitantium cum illo, aut legentium, quod nullo modo potest præstare audiendo nouem socios, lectiones nouem diuersas recitantes, vt constat. Ita Leander.

Relinquendo itaque illationes Caramuelis deductas ex nostra opinione de auditione duarum partium missæ, illam denuò auctoritate stabilire conabor, & præter Leandrum, Azorium, Bassæum, Dicastillum, Gesualdum, Bonacinam, Faustum, Molfesium, Baunium, Hurtadum, & alios à me alibi adductos, nouissimè hanc sententiam, me etiam citato docet Remigius ex Clericis Minoribus *in practica Confessariorum tract.21. cap.3.§.1.n.4.* vbi sic ait. Como puede vno oyr tres missas en vn mismo tiempo, y satisfacer con el precepto de la Iglesia, con el voto, y penitencia de oyr missa, no ay razon para dezir que no satisface al precepto de la Iglesia el que en vn mismo tiempo oye la media missa de vno, y otra media de otro Sacerdote? Quia sicut se habet totum ad totum, ita & pars ad partem.

Hanc etiam sententiam me citato tenet Pater Hieronymus Garzia *in Theolog.moral.tractat.4.difficult. 4. numero 7.* sic asserens, Pero no obstante lodicho, algunos tienen per prouable la contraria, de que se cumplira con el precepto oyendo la dos metades iuntamente; lo vno, porque la Iglesia no manda que se oyga la missa de vn Sacerdote, sino que absolutamente se oyga vna missa; este tal oye dos medias, que hazen moralmente vna missa luego cumple con el precepto. Confirmase porque si yo tuuiese obligacion de oyr dos missas, podria iuntamente oyr à entrambas, y cumplir con mi obligacio, luego tanbien puedo complir con el precepto oyendo dos metades de vna. Por todo lo qual se vee, que esta opinione tiene prouabilidab, y que en caso que vno tenga mucha puesa, se puede aprouechar della tuta conscientia, pues tiene por si tantos Doctores, y razones de congruencia. Ita ille.

Vide etiam me citato, Rocaful. *in praxi Theol. moral. tomo 2.libro 2.de præcept. Eccles. capite 2.dub. 2.num.24.*

Et hanc sententiam, me citato, non putat improbabilem Trullench *in Decal. tom. 1. libr.3. capit.1. dub.5. numer.9.* & me citato, probabilem vocat Hermanus Busenbaum *in medulla Theologiæ moralis lib.3.tr.3.cap.1. dub 3. num.5.*

Obseruandum est tamen, quod licet omnia à me superius dicta de satisfactione præcepti audiendo duas partes missæ simul à duobus Sacerdotibus non careant probabilitate; tamen existimo contrariam sententiam esse probabiliorem, & consulendam, quam nouissimè præter alios docet ex Villalobos, Ioannes de Soria *in Epilogo summarum parte 2.tractat.1. sect.5.disput.2. de præcep. Eccles. tit. de præcepto audiendi missam.*

An Religiosi teneantur ieiunare?

RESOLVT. IV.

MOuet hanc difficultatem Ioannes Caramuel *in Theologia fundamentali, fundam.* 53. §. 26. *numero* 1528. vbi sic ait, Miraris in dubium reduci rem tam claram, teneri Ecclesiasticos ais, & præcipuè Monachos, qui maiorem perfectionem professi, at ego te non incuso, sed hunc syllogismum propono (musici inquam à Ieiunio excusantur: at omnes Religiosi sunt Musici, nec in mundo musici, qui plus cantent, quàm Monachi, & Benedictini præcipuè: Ergo monachi non tenentur ieiunare) quæ ratio idem de cæteris Religiosis euincit: nulli enim qui non cantent plusquam sæculares. Puto quidem consequentiam legitimam, minorem certam, & maiorem probo citando Sancium, Dianamque, ille in *selectis disputat.44.numero 18.* sic inquit. Cantores conductos ad canendum, siue salarium aut præbendam ad id habentes, possunt non seruare ieiunium, si ad canendum redderentur inhabiles. Et præsbyteris ouis in quadragesima vesci fas erit, causa vocis conseruandæ: non enim causa ieiunij astrictus est aliquis diminutè suum exequi munus, ita ille, qui inhabilitatem ab impotentia distinguit, & iudicat eum qui ieiunando cantare, quidem possit sed inhabiliter non teneri ad ieiunia: & affirmat hanc etiam fuisse aliorum sententiam in Hispania. Addit Diana *part.1.tractat. 9. resolutione 11.* hoc vrgentius procedere in cantoribus concinentibus in Camera ad Principis cuiuscumque solatium: Ergo hoc vrgenter in cæteris debet procedere. Ergo Monachi cum ratione laboris, & defatigationis eadem lege, qua fossores, aut saltem Prædicatores, & Lectores iudicandi sunt: Tum ratione vocis conseruandæ, eadem lege, qua musici, præbendarij, Præsbyteri, maximè cum frequenter, & ipsi Præsbyteri sint.

Ergo si hos etiam excludimus, qui erunt in Ecclesia Romana, qui teneantur obseruare ieiunia? Volo non seuere, sed sincere eruditi. Hucusque Caramuel.

Sed pace viri amicissimi hæc argumenta aperiunt viam ad opinionem singularem contra praxim omnium Religiosorum, & cum hanc sententiam viris doctis referrem, aliqui riserunt, alij in arrabilem iuerunt, & quidem Pater Societatis Iesu iocosè, & facetè respondit. Si sententia Caramuelis esset vera, mallem Societatem esse adstrictam ad canendum in Choro; nam essem deobligatus à ieiunio.

Non sunt igitur Caramuelis argumenta audienda & quis quæso laborem Religiosorum in canendo æquipararet, vt facit Caramuel, cum labore fossoris? Fossorum labor est improbus, laborant toto corpore, flectuntur, attolluntur, sudant, desudant, laborant Sole sub ardenti, laborant sub Ioue frigido.

Religiosi verò dum psallunt in choro Ecclesiæ, manent in suo stallo, vel stantes, vel sedentes in emittenda voce pro cantu; quia non canunt figuratè, sine vi, & difficultate illam emittunt? Cantus eorum non est continuus, sed interpollatus; adest enim magna distantia temporis inter vnum officium, & aliud? Vnde tempus quiescendi habent; Ergo nullo pacto, vt omnibus patet, labor Religiosorum in canendo videtur æquiparandus labori fossoris, vt putat Caramuel.

Neque

Neque labor Religiosorum canentium videtur etiam æquiparandus labori concionatorum; Isti enim iustè à doctoribus excusantur à ieiunio; Nam labor eorum in quadragesima est nimis improbus, non solum enim laborant, & sudant toto corpore, & hora concionis, sed laborant per totum diem, & noctem studendo pro ipsa concione, & postea vt illam firmiter in memoria teneant, & vna peracta concione, statim ad aliam debent se ipsos præparare; Itaque labor concionantis, est labor improbus mentis, & corporis.

Nec, vt vult Caramuel, possunt Religiosi canentes in Choro excusari à ieiunio ratione conseruandæ vocis, vt Musici; nam Musici excusantur propter salarium, & ne diminute exerceant munus suum ad quod tenentur, & ne reddantur inhabiles ad canendum cum periculo damni notabilis propter vocis amissionem; sed Religiosi satisfaciunt muneri suo canendo in Choro siue cum voce sonora, siue cum voce rauca, nec timent, vt musici, esse dimittendos à seruitio Ecclesiarum, vel principum, & semper securi sunt siue bonam, siue malam vocem habeant, quod inuenient mensam paratam in Refectorio, cum solitis pitantiis; Ergo est dispar ratio inter illos, & musicos.

Adde quod Musici, quia canunt figuratè non solum laborant corpore, sed etiam mente, quia egent maxima attentione ad notas musicales, sed Religiosi absque labore in Choro canunt semper eodem modo facili, ac consueto, & ea quæ canunt, ferè semper memoriter sciunt.

Adde, quod ego Musicos excuso à ieiunio, non tantum ratione laboris, quantum ratione, vt possint rectè, & decenter adimplere eorum munus absque periculo magni damni suæ sustentationis, nempe amittendi officium, mercedem, gratiam Principis, & similia; quod non potest euenire in Regularibus si malè vel benè, rauce vel suauiter canant; Ergo, quoad excusationem ieiunij non valet argumentum de Musicis ad Regulares.

Et ideo nostram sententiam tenet loquendo in specie de Musicis, & Regularibus canentibus in Choro Pasqualigus *in praxi de ieiunio decis.* 338. *n.* 5. vbi sic ait: Sed dubium remanet an Cantores, qui canunt in Choro per plures horas, vt ij qui non solum canunt horas Canonicas, & officium Beatæ Virginis quando in breuiario præscribitur; sed etiam plures missas in eodem die, immunes sint ab obligatione ieiunandi. Resp. regulariter non esse immunes, nam videmus passim hoc practicari cum manutentione ieiunij; quia licèt laboriosum sit tandiu cantare, cum tamen non sit nisi per paucas horas diei, non sufficit vt tollat obligationem ieiunandi: Si tamen cantor esset debilis complexionis, ita vt post ieiunium lassus remaneret, & parum habilis ad cantandum toto illo tempore, posset vespere antecedenti cœnare, aut saltem largiorem collatiunculam sumere, quando contingeret mane sequenti diu esse cantandum, & hanc puto esse mentem Vviguer. *c.* 7. *Theolog. instit.* §. 3. *vers.* 2. *in fine*, dum docet, excusari à ieiunio Cantores, qui laborant in cantando diuino officio.

Ita Pasqualigus, qui absolutè contra Caramuelem docet Regulares canentes in Choro non excusari à ieiunio, licet in aliquibus casibus particularibus, & raro contingentibus id ipse concedat.

Et nostram sententiam præter Pasqualigum tenet etiam Leander *de præcept. Eccles. tr.* 5. *disput.* 8. *q.* 127. Relinquendo igitur amicissimum Caramuelem firmabo magis nostram opinionem de Musicis. Ideò præter Doctores à me alibi adductos, illam tenet me citato Martinus de San Ioseph *in mor. Confes. tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 12. *de ieiunio n.* 12. vbi sic ait: Los Cantores conduzidos por estipendio, y los que tienen Prebenda por el canto, estan esculados de ayunar, si el ayuna estorua al exercitio de la voz, D. Thom. *quodl.* 5. *art.* 18. *Filliuc.* 2. *tom. tract.* 27. Syl. verbo *ieiunium q.* 9. Ioannes Sanchez *disp.* 54. *n.* 18. Diana 1. *p. tra.* 9. *resolut.* 11. que afirma, es lomismo en los Cantores à quien dan salario, proque sirnan de solaz à algun Principe.

Ita ille, cui adde, me etiam citato, Andræam Meudo *in Bull. Cruc. disp.* 18. *c.* 1. *n.* 5. & me citato Leandrum *de præceptis Ecclesiæ tract.* 5. *disput.* 8. *q.* 126. & me citato Rocaful. *in praxi Theol. moral. to.* 2. *de præcep. Eccl. c.* 9. *n.* 182. qui testatur, cùm hic casus consultus esset in Hispania; secundùm hanc sententiam respondisse.

Vide etiam Sylvestrum *verbo ieiunium q.* 9. *n.* 26. Trullench *in Decal. to.* 1. *lib.* 3. *c.* 2. *dub.* 7. *n.* 15. & Filliuc. *tom.* 2. *tr.* 27. *p.* 2. *c.* 6. *n.* 124. Ghilinum *in summa verbo ieiunium n.* 2. *littera* R. Ioannem de Soria *Epilogo summarum p.* 2. *t.* 1. *sect.* 3. *disp.* 2. §. *circa excusationem à ieiunio*, vbi etiam docet, quod licet Cantoribus causa vocis conseruandæ vti ouis in quadragesima, si aliter, &c.

An Catholici habitantes in terris Hæreticorum præceptis Ecclesiæ teneantur?

Resolvt. V.

PRo negatiua sententia arguit Caramuel *in Theologia fundamentali fundam.* 19. *q.* 2. *n.* 147. vbi sic ait: An si maior pars non seruet legem, desinat obligare ipsa lex?

Affirmatiuam sententiam tenet Diana *p.* 7. *tr.* 11. *resp.* 23. vbi ait: Si de facto maior pars populi non seruaret legem, poterunt alij sine scrupulo maiori parti conformari, & excusari: quia talem legem supponitur non esse vtilem Reipublicæ) & ego, assertum ipsum, & rationem inferendi considero, & infero Catholicos, qui in Ciuitatibus hæreticorum habitant, non teneri ad ieiunia, posse in Quadragesima carnes comedere; non debere audire missam diebus festis, &c. Nam has leges maior populi pars non obseruat, & ipsi se possunt maiori parti conformare. Quod si ad ius diuinum recurras, & dicas hanc hæreticorum negligentiam ex infidelitate subnasci, cur non possit aliquis benè credere, & tamen in cæteris se illis conformare, non video. Sanè relinquamus hæreticos, etiam inter Catholicos corruptissimæ sunt aliquæ communitates. An ne ideò poterit Petrus violare talem, aut talem legem, quia plerique illam violant? Sed inter Ecclesiasticas, & sæculares distingues, interrogabo tamen. An Ecclesia possit ferre leges inutiles, nam quæ temeratur à pluribus, esse inutilem Diana supponit. Ego Dianæ assentiri non scio, tu rem considera: Hucusque Caramuel.

Sed hæc doctrina est omnino refellenda, quia supponо, certum esse hæreticos, & Apostatas à fide obligari legibus Ecclesiasticis, quia hi verè subiecti sunt Ecclesiasticæ iurisdictioni: nam retinent characterem baptismalem, qui est fundamentū huius subiectionis, & licet secundū præsentem statum non sint absolutà membra Ecclesiæ, tamen aliquando fuerūt membra, & contra ius Ecclesiæ acquisitum deliquerunt, se ab illa separando, ac semper vt ad illam redeant, cogi possunt; Vnde fit vt eius præceptis obligentur, &

consequenter contra illa peccent ea non seruando. Et ita docet Arriaga *in cursu Theologico to.4.disp.20. sect.6.n.30.* Merolla *de legib.c.3.disp.4.dub.40.n.465.* & alij communiter.

Hoc supposito assero doctrinam, quam ego docui adductam à Caramuele esse veram, & illam nouissimè ex Rodriquez, & Bonacina docet doctus, & amicissimus Pater Antonius Escobar, & Mendoza, *in sua erudita Theologia moral.l.5.c.3.n.25.*

Sed ex illa non rectè deducitur Caramuelis Corollarium: Nam lex Pontificia non pendet ab acceptatione populi per se, & absolutè loquendo, vt alibi à nobis fusè probatum est.

Et licet, hoc non obstante, præsumatur Principes Laicos, & Ecclesiasticòs leges condere, & promulgare sub tacita conditione, si à Populo acceptentur: quia hoc videtur pertinere ad suaue regimen Populorum, & magis conforme legislatorum benignæ voluntati: quod optimè confirmat dictum Gratiani *§.leges c.3.dist.4.* leges instituuntur cum promulgantur; firmantur cum moribus vtentium approbantur: *Et in lege de quibus ff.de legibus*, vbi ita habetur, leges nulla alia ex causa nos tenent; nisi quia iudicio Populi receptæ sunt. Et ita ex Beccano, & Bonacina obseruat Caspensis *in cursu Theologico tom.1.t.de legib.disp.1.sect.5.n.60.* & Escobar, *vbi supra sect.2.c.12.Problema 5.*

Tamen hæc opinio non est applicabilis in casu nostro; Nam est intelligenda de legibus, quæ in dies emanant à Pontificibus, & non de præceptis Ecclesiæ olim ab ipsa promulgatis, & à toto populo Christiano vsu receptis; Verùm postea ab hæreticis inimicis Ecclesiæ in eius odium absque vlla iusta causa pertinaciter non obseruatis, & contemptis.

Et ideò adducam hic Paulum Layman *in Theol. moral.l.1.tr.4.cap.11.n.8.* vbi sic ait, Existimo tamen sententiam Sanchez probabilem esse ac tutam, cum non videatur esse mens Ecclesiæ aliquem obligare ad ieiunandum in loco, vbi fideles alij non ieiunant; Si quidem id commodè, plerumque fieri non potest, & valdè expedit Ecclesiæ cuiusque morem vniformiter à fidelibus obseruari.

Loquor autem solùm de Ecclesiis, ac diœcesibus Catholicorum, Nam alia ratio est si peregrinus Catholicus in Terras hæreticorum veniat: Huic enim arbitror ieiunia, & festa obseruanda esse secundum Calendarium nouum, atque suæ Diœcesis Romanæque Ecclesiæ consuetudinem, si commodè ita seruare possit. Ratio est, quod in contemptum Ecclesiæ Catholicæ cedere videatur, atque scandali occasionem præbeat, si peregrinus Catholicis post habito propriæ Ecclesiæ legitimo more, in obseruationibus Ecclesiasticis se conformet legitimæ consuetudini ab hæreticis pertinaciter retentæ, ac defensæ. Ita ille, cui adde Hermanum Busenbaum *in medulla Theologiæ moralis lib.1.tr.2.c.2.dub.3.n.2.*

Vnde nostram sententiam in terminis contra ea, quæ asserit Caramuel tenet Ferdinandus Rebellius inclitæ Societatis Iesu præstantissimus Theologus *de oblig.iust.parte 1.lib.1.quæst.5.num.14.* vbi docet, quod in tetris hæreticorum consuetudo totius Populi comedendi carnes diebus vetitis, & violandi ieiunia, nec per mille annos continuata Ecclesia præcepta abrogare poterit. Ita Rebellius, cui adde nouissimè Patrem Vrbanum ab Ascensione Carmelitanum *in Theologia Morali tract.1.cap.4.§.si tamen maior.*

Sunt igitur prorsus eliminanda à mentibus Catholicorum argumenta, quæ adducit doctus Caramuel.

Confirmantur superius dicta; Nam si opinio Caramuelis esset admittenda, sequeretur frustra, vsque adhuc Doctores in dubium vertisse, si liceret transeuntibus per loca hæreticorum comedere carnes, & hoc admitterent solùm in casu, quo periculum graue eis immineret vitæ, bonorum, &c. Alioquin minimè, vt rectè aduertit Hermanus Busenbaum in medulla Theologiæ moralis, *lib.2.tractat.1.capitul.3.numero 10.* Eminentissimus Cardinalis Lugo, *de Fide disp.14.sect.5.§.2.n.104.* & alij penes ipsum. Ergo, &c.

An qui cum socio priuatim, vel publicè recitat, teneatur audire partem Socij.

Resolvt. VI.

CAsus passim accidit, & affirmatiuè olim respondi contra meum Caramuelem, nunc ipse *in Theologia fundamentali fundam.35.§.10.n.MXCVII* iterum negatiuam sententiam contra me conatur firmare.

Primò, ait ipse, Non tenetur Sacerdos recitare suam partem cum interna attentione; ergo neque tenebitur audire socij partem cum interna attentione: Ergo non tenebitur auscultare.

Secundò, nemo tenetur se audire cum solus legit; ergo neque duo tenentur se audire cum simul recitant. Patet, quia cum conceditur vt legant simul, non imponitur eis noua obligatio, qua antea carebant; Sed indulgetur vt labor, & onus diuidatur. Ergo vel se debet audire, qui priuatim recitat, aut qui cum socio recitat non tenebitur audire socium. Ita Caramuel.

Ingeniosa sunt hæc, sed contra communem sententiam Doctorum, & contra praxim omnium Sacerdotum; Et ideò amicissimus, & doctus Pater Nicolaus Baldelli *in Theol.moral. tom.2. lib.3. disp.33. num.15.& 16.* sic asserit; Non est contra integritatem horarum canonicarum, si quis alternis versibus cum socio recitet, dummodo audiat, quod recitatur à socio: Nam sicut societas aliorum bonorum hoc habet ex propria ratione, vt bona ipsa super quibus contrahitur, euadant communia vtrique socio *lib.1. §.in societate ff.pro socio*, ita, & societas in recitando officio, recitationem seu partem vnius facit communem etiam alteri, & sic vterque censetur integrè recitare.

Dixi autem, recitationem quæ fit cum socio alternis versibus, non esse contra integritatem officij, si socius audiat partem socij, quia societas recitationis solùm initur quo ad recitationem audibilem; eiusque communicatio solùm completur per auditionem, & ideo si pars quam recitat socius non audiatur ab altero, vt certè non auditur quando Socius suam partem submissè recitat, non fit illi communis. Et quemadmodum si vterque recitaret ita submissè vt non audirent se inuicem, verè societas ex parte vtriusque esset nulla, & perinde esset ac si vterque recitaret solus, & per se suam medietatem independenter à socio; Ita & si tantummodo alter submissè recitet, verè societas ex parte illius est nulla, nec suam recitationem communicat alteri; sed sibi retinet totam, quamuis nulliter, & inutiliter. Atque hoc modo, qui adhibet socium, eumque audit, sed ipse per se submissè recitat, & non auditur à socio, integrè recitat quantum est ex se, & obligationi satisfacit, cum per se recitet suos versus, & per auditionem communicet in versibus socij, quamuis non viciſſim communicet socius in versibus illius, dum

illos

illos non audit, atque ita ſocius non ſatisfaciat ex parte ſua.

Ita optimè Baldellus. qui adde Suarez, *de horis Canon.cap.*12.*num.*6.*&* 7.Bonacinam *cap.*3.*punct.*2. *n.*16 Caſtrum Palaum *tom.*2.*tract.*7.*diſp.*2.*punct.*3. *n.*7. Eſcobar à Corro *de horis Can.q.*4.§. cum ſocio *n.*62. Monetam *de diſtribut. q.*2. *n.*24. Sanchez *in opuſc.l.*7 *c.*2.*dub.*11.*n.*1. Fauſtum *de hor.Can.lib.*2. *quæſt.*175 Leandrum *de præcep.Eccleſiæ t.*7. *diſp.*1. *quæſt.*57.

Dico itaque, quod quando cum ſocio recitas debes ita proferre verba, vt ipſa ſocius audiat, ſi ipſe obligatus eſt recitare, alias præcepto non ſatisfaciet,& è contra ipſe ſocius ita debet verba proferre, vt tu illa percipias, ſin minus præcepto non facies ſatis.Quia oratio alterius in tantùm poteſt eſſe tibi communis in quantum illam percipis.Quia auditus loco prolationis ſuccedit, Ideoque diceris recitare, quæ ſocius recitat,quia illum audis.

Quæ omnia militant in recitatione, quæ fit in Choro,& quidem ex opinione doctiſſimi Caramuelis duo abſurda ſequerentur.

Primò quod quis ſatisfaceret præcepto perſoluendi horas Canonicas, dicendo tantum medietatem officij, nam ipſe tantum medietatem officij recitaret,& aliam partem ſocius,quæ loco ſuæ prolationis ſuccedet, non audiret? Ergo.

Secundò ſequeretur, ſurdum ſatisfacere præcepto dicendi officium diuinum, ſi recitaret cum ſocio, quod eſt contra communem ſententiam Doctorum, vt videre eſt apud Trullench *in Decal. t.* 1. *lib.*1.*cap.*7. *dub.*16.*numer.*6.Sanchez *in opuſc. t.*3. *libr.*7. *capit.* 2. *dub.* 13. Eſcobar. à Corro. *de horis Can. quæſt.*6. *num.*51. Fauſtum *de horis Can. q.*238. *& alios.*

Vnde ex his patet reſponſio ad argumenta Caramuelis ſuperius adducta, & ad primum, quod non tenetur Sacerdos recitare ſuam partem cum interna attentione;ergo neque tenebitur audire ſocij partem cum interna attentione: Ergo non tenebitur auſcultare.

Reſpondeo negando conſequentiam,quia ſecundum noſtram ſententiam probabilem Eccleſia præcipit tantùm recitationem externam religioſam horarum Canonicarum ſine interna attentione;Ergo ſi quis recitat cum ſocio, non audiendo illum, non ſatisfaceret præcepto, quia non diceret totum officium,nam auditus,vt ait Caſtrus Palaus vbi ſupra, loco prolationis ſuccedit, ergo diceris recitare, quæ ſocius recitat, quia illum audis.Ergo illum non audiendo officium diuinum non perſoluis; quando verò quis perſoluit horas Canonicas, licet ſine interna attentione,totum officium recitat,quod ei præcipit Eccleſia: Ergo ſatisfacit præcepto,quod non facit recitando cum ſocio, & illum non audiendo,vt patet ex ſuperius dictis.

Ad ſecundum argumentum reſpondeo cum Suarez *de horis Can. lib.*4.*cap.*7.*num,*6. Valentia *tom.*3. *diſp.*6 *quæſt.*2.*punct.*10.§.4. Caſtro Palao *tom.*3.*t.*7. *diſp.*2.*punct.*3.*num.*6. & aliis,quod etſi neceſſarium non ſit te ipſum audire;eſt tamen neceſſarium moraliter loquendo, verba ita diſtinctè, & clarè proferre, vt te ipſum audire poſſis, niſi aliquod impedimentum adſit,quia verba quæ auditu percipi non poſſunt non videntur verba, ſed quidam motus in gutture, ſeu inter dentes facti, qui potius ſunt inchoatio verborum quàm verba.

Ergo cum ita,quis recitat officium diuinum, dicitur illud integrè recitare, & pronunciare, quod quidem non ſequitur, quando recitat cum ſocio illum non audiendo; quia medietatem tantum Officij ipſe recitat,& alteram medietatem ſocij non audit,cuius auditio (vt diximus) loco prolationis ſuccedit. Ergo cum non audit, non ſatisfacit præcepto.

Dicendum eſt itaque, quod in primo caſu quando quis ſolus dicit officium pronunciat verba, licèt non audiat, ergo ſatisfacit præcepto; præceptum enim eſt pronunciandi, non audiendi,vt notat d ctus Pater Verricelli *in quæſt. moral. tract.*5. *quæſt.*5. *numer.*122. Bonacina *de hor. Can. diſput.*1. *quæſt.*3. *punct.*1.*num.*23.Azorius *t.*1. *lib.*10.*cap.*11. *q.*4. *& alij.*

In ſecundo vero caſu,quando recitat cum ſocio, neq ie pronunciat medietatem officij, quam recitat ſocius, neque illam audit. Ergo nullo modo dici poteſt, quod præcepto ſatisfaciat. Eſt igitur diſparatio in vtroque caſu;Nam in primo caſu quis verbaliter cum Deo loquitur, licet non ſeipſum audiat; In ſecundo vero nec verbaliter loquitur, nec ſocium audit. Ergo oratio non efficitur communis, atque præcepto non poteſt ſatisfieri.Et ita noſtram ſententiam præter Doctores citatos, tenet poſt hæc ſcripta viſum P. Sthephanum Baunium *in praxi beneficiaria diſp.*13. *quæſt.*19. & ex eadem Societate Ieſu,quæ ſemper ferax doctorum hominum eſt, Pater Tamburinus *in decal. part.*1. *lib.*2.*capit.*5. §.4. *n.*10. *&* 11. qui nominatim citans Caramuelem, noluit ſuam ſententiam approbare; ſed aliis iudicandum remiſit.

An beneficiarij, ſi per pactos dies omittant recitare horas Canonicas, excuſentur non ſolum à reſtitutione, ſed etiam à peccato mortali.

Reſolvt. VII.

AD hoc dubium ſic reſpondet Caramuel *in Theol.fundam.fundament.*533.§.24.*n.*1124. ſi aſſeras,ait,Non habeo quid inferam, ſed quia negatiuè reſpondet Ioannes de la Cruz, qui citat Medinam, & lopez,inquiro. An non eadem probabilitate, qua dicitur non teneri ad reſtitutionem, non poſſit etiam dici,eum omittendo his paucis diebus non peccare mortaliter. Et ratio eſt, quia ad reſtitutionem tenetur iure naturæ beneficiarius, & ad lectionem iure Eccleſiaſtico, & mirum eſſet ſi ſtrictius leges obligarent humanæ,laxius,& benignius diuinæ. Tu autem conſidera, & diſparitatem aſſigna. Ita ille.

Sed reſpondeo non rectè argumentari de obligatione ad reſtitutionem fructuum,& ad recitandas ipſas horas Canonicas, vt vult Caramuel, apertè probatur ex communi Doctorum ſententia; Nam certum eſt, beneficiarium excuſari à reſtitutione fructuum ſi non recitet officium per primos ſex menſes, vt habetur in Concilio Lateranenſi, & quamuis hoc ante conſtitutionem Pij V. non eſſet adeò certum, nunc tamen poſt illam indubitatum eſt; nam illam Pius Quintus referens Concilij decretum expreſsè dicit poſt ſex menſes, ita Nauarrus *capit.*7.*de oratione numer.*33. *verſ. ex quibus, & cap.*21.*num.*61.*& in manuali cap.*25.*num.*122.*verſ. ex quibus*, Couarruuias *lib.*3. *variarum reſ.cap.*13. *num.*10.*fin.*Petrus Nauarra *lib.*2. *de reſt. c.*2.*n.*183. Ioſephus Angles *de floribus quæſt. Theologic.* 2. 2. *q.*83. *art.*13. *dicto* 2.§.*cæterum.* Sandoual *lib. de officio Canonico part.*5.*cap.*5.Graff. *part.*1.*deciſion.l.*2. *cap.*51.*num.*3. Rodriquez *part.* 1.*ſumm. cap.*146. *concluſione* 1.Stephanus Quaranta *in ſumma bullarij*

verbo

verbo hora Canonica Garzia *tom.1. de beneficiis p.3. cap.1. num.3.* Cardinalis Toletus *lib.2. cap.12. n.3. dicto.1.* P.Azorius *part. 1.lib. 10. cap.14. quæst.3.* P. Valentia *tom.3.disp.6.q.2.punct.10.§. circa octauum conclus.3* P.Suarius *tom.2.de Religione lib.4.de horis Can. cap.29.n.4.&.5.* P.Vasquez *opusc.de beneficiis cap.4.§.1. art.1. dub.8. num.42.* P.Sanchez *tom. 1. Consil. moral. lib.2. cap.2. dub.82. conclus.1.& 2.* P. Filliucius *tom. 2. tract.23. cap.10. quæst.1. dicto 2. num.305.& alij.*

Et tamen hoc non obstante,certum est beneficiarium , qui primis sex mensibus ab obtendo beneficio horas Canonicas non persoluit , peccare mortaliter. Quia licet Concilium Lateranense in dicto decreto , & Pius Quintus in sua constitutione excusent prædictum primis illis sex mensibus à restitutione fructuum , non tamen à culpa mortali. Immò Pius Quintus expressè hoc dicit.Nam cum dixisset beneficiarium non recitantem officium post sex menses , teneri fructus restituere ; subdit. Item ille, qui primis sex mensibus officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusauerit, graue peccatum intelligat se admisisse , vbi nihil addit de restitutione , hæc est communis sententia, ita Nauarrus *cap.7.de oratione num.35. vers. quinto quod,& cap.21.num.62.vers.en tenor , & in manuali cap.25.num.123.vers.nota 5.fin.*Graff. *p.1. decis.l.2. cap.50.num 13.& cap.51.num.3. & lib.2. de casibus reseruatis cap.28.num.38.* Vgolinus *de officio Episcopi c.13.§.1. num.3.& 4.* Petrus de Aragonia *2.2. quæst.83.art.13.col.10.vers.ex dictis* , Garzia *tom.1. de beneficiis part.3.cap.1.num.17.* Cardinalis Toletus *lib.2.cap.12. num.3. vers. primum sit.*P.Azorius *part.1. lib.10. cap.14. quæst.4.*P.Lessius *lib.2.de Iustitia cap.34.dub.32.num.176.* P.Vasquez *opusc. de beneficiis cap.4.§.1.art.1.dub.8. num.44.* P. Sanchez *tom.1.Consil.moral.lib.2 cap.2.dub.82. num.9. Conclus.2.* P.Filiucius *tom.2. tract.23.c.10.q.1. dicto 2. num.305.*Bonacina *t.1.tr.de officio dis.1.q.5.punct.2. num.8.*

Ergo clarè ex superius dictis apparet non valere argumentum , quod sicut aliquis intra annum per octo vel decem dies omittit officium diuinum,non tenetur ad restitutionem fructuum; Ita neque peccauit mortaliter;Nam vt supra probatum est, beneficiarius aliquando non tenetur restituere fructus, & tamen peccat mortaliter omittendo officium. Adde quod ego nego in dicto casu,beneficiarium esse liberum à restitutione,vt patet ex verbis ipsius Bullæ Pij V.& Praxis Romana ostendit.

Deinde nego meo Caramueli , obligationem restituendi fructus ex omissione horarum canonicarum oriri iure naturali.Dico igitur ante Concilium Lateranense nullam fuisse restituendi obligationem nec de iure naturali ac diuino, nec de iure communi Ecclesiastico , ac proinde nec pro illis primis sex mensibus , & ita de iure Canonico antiquo ante Concilium Lateranense communior, & verior erat sententia , Beneficiarios non recitantes officium diuinum non teneri beneficij fructus restituere,interim perceptos. Ratio est, quia nullum extat ius antiquum ad hoc obligans,nec ex solo iure naturali sequebatur talis obligatio , quia obligatio restituendi solùm nascitur ex peccato contra iustitiam commutatiuam ; Sed beneficiarius omittens officium ex natura rei , non peccat contra iustitiam commutatiuam , licèt peccet mortaliter contra obedientiam Ecclesiæ , vel contra Religionem ad quam pertinet actus orandi præceptus , præterea tota ratio , & causa adæquata obligationis pro tempore subsequente post sex menses ab obtento beneficio est ius nouum Ecclesiasticum Concilij Lateranensis, sed illud non obligat pro illis primis sex mensibus ; ergo simpliciter pro illis non est talis obligatio.

Confirmatur : Nam in dicto Concilio ponitur verbum *statuimus*,quod est signum inductionis iuris noui iuxta glossas communiter receptas *in cap. vt ligantes de offic. ordin. lib.6.verb.statuimus , & in cap.vt lit.pend.eodem lib.& Clementina final.de præscript. in eodem verbo.* Hanc sententiam docuerunt Innocentius, Ioannes Andreas , Antonius Butrius, Cardin.*in cap.1.de celebrat. Missarum* ibi ex professo id docet Panormitanus *num.8.* quem sequitur Felinus *in cap.1. postulasti num.7. de rescriptis,* Ias. *in lege Scriniarios num.6.c.de testament.militis,*S.Antonius *2.p.tit.2.c.4. fin.*summa Rosella *verbo Clericus 4.n.23.*Silu.*cler.4.n.16.q.23.&verbo hora n.18. fin.* Tabiena *verbo beneficium 3.q. 11.n.13. & verbo restitutio.n.9.*Armilla *verbo beneficium n.68.& verbo Clericus n.27.*Nauarrus *c.7. de oratione num.31.* dicens esse communem,*& cap.18.num.56. & cap.21. num.58. & 60.* M. Ant. Cucchus *in institutionibus maioribus l.5.tit.7. num.39.* Malderus *2.2.tract.10. cap. 2. dub. 4.* Carolus Macigni *de horis Canonicis c.28.n.11.*Nicolaus Garzia *t.1.de beneficiis punct.3. cap.2.num.10. cap.14. quæst.1.* P.Leander , Lessius *lib.2.de Iustitia cap.34.dub.32.à num.178.* P.Ioannes de Salas *in tract. de legibus disp.9. sect.1.n.24. dicto 3.& disp.15.sect.2.n.27.* P.Layman *tom.2.l.4. tract.2.cap.5. num.1. vers. veruntamen* P.Filiucius *tom.2. tract.23.cap.10.quæst.2.dicto.3.num.308.*vbi dicit, hanc sententiam esse probabiliorem , & idem dicit P.Sanchez *tom.1. Cons. moral.lib. 2.cap.2.dub. 81.num.2.fin.*vbi addit:idem tenuere nonnulli valdè docti recentiores Fernandez *p.3.exam.Theol.moral.c.12.§.8.n.1.*Bonacina *t.1.t.de officio disp. 1.q.5. punct.2.num.9.*

Licet aliqui contrariam sententiam teneant, vt Sotus *lib.10.de Iustitia q.5.art.6.Concluf.3.*Barthol. Medina *in summa cap.12.§.11* Couarr.*lib.3.var.res. cap.13.num.10.*Petrus Nauarra *lib.2.de restit.cap.2. num.216.* Aragonia *2.2.q.83.art.13. vers.si quis autem quærat* P.Valentia *tom.13.disp.6.q.2.punct.10.§. circa octauum vers. respondeo per distinctionem* , P. Suarius *t.2.de Religione lib.4. de hor Canonicis c.29. n.10. dicto 1.* P.Gabriel Vasquez *tom.2. in 12.tr.de legibus disp. 160.n.32.& opusc. de beneficiis c.4.§.1. art.1.dub.7.n.37.*

Et ratio est , quia Beneficiarius omittens recitationem officij debitam , peccat contra iustitiam commutatiuam , ex qua intrinsecè oritur obligatio restituendi;antecedens probatur, quia stipendiarius ex iustitia commutatiua tenetur id facere, pro quo stipendium accipit;quare si id facere omitat, & stipendium recipiat, peccat contra Iustitiam commutatiuam ; Sed talis est conditio beneficiarij : recipit enim stipendium pro labore recitandi officium:quia beneficium datur propter officium *ex c. final. de rescriptis in 6.*quotiescumque autem aliquid datur ob causam,causa non sequuta, repeti potest,vt in titulo de conditione ob causam.

His tamen obstantibus , puto non esse discedendum à sententia quam docui;Nam si beneficiarius non recitans officium , teneretur iure naturali restituere fructus perceptos , Ergo frustrà Concilium Lateranense,& Pius V. excusat eum à restitutione primis sex mensibus;Nam apertè sentiunt & statuunt , Beneficiarium , intra primos sex menses ab obtento beneficio,officium non recitantem, non

teneri

teneri ad reſtitutionem fructuum,ſolùm enim illum obligant poſt ſex menſes ab obtento beneficio, & Pius Quintus in ſua conſtitutione hoc expreſſius affirmat in verſiculo. Item ille,vbi ait, Qui primis ſex menſibus officium non dixerit niſi legitimum impedimentum ipſum excuſauerit, graue peccatum intelligat ſe admiſiſſe, & non dixit fructus ſuos non faciet,ſeu illos reſtituere teneatur,ſicut dicit de non dicentes officium poſt ſex menſes.

Et ad rationem ſuperius adductam reſpondeo, obligationem recitandi diuinum officium quam habent beneficiarij,non eſſe iuſtitiæ commutatiuæ, ſed Religionis, & obedientiæ ex præcepto, & inſtitutione Eccleſiæ, & licet beneficium detur propter officium,non tamen datur ſub conditione officij, ſed ſub modo & onere; Vndè modo, & onere non ſeruato, adhuc fructus erunt beneficiarij ratione tituli, quem habet in beneficio, & regula illa, quod datum ob cauſam, cauſa non ſequuta, repeti poteſt, habet locum quando cauſa eſt totalis ſeu principalis,non verò quando eſt partialis aut ſecundaria, ſicut eſt in hoc caſu; Nam beneficium non dàtur primariò pro officio quotidiano,ſicut Mercenariis, & famulis datur ſtipendium pro labore, ſed datur principaliter, & abſolutè in ſuſtentationem Miniſtri Eccleſiæ,cum onere,& obligatione recitandi officium,& ideo ſi id omiſerit, non tenetur iure naturali fructus reſtituere.

Ex his omnibus patet reſponſio ad ſpeculationem,& rationem adductam à Caramuele. Dicimus enim tam obligationem recitandi officium, quam reſtituendi fructus ex eius omiſſione procedere ex iure Eccleſiaſtico. Et ſi ratio doctiſſimi Caramuelis vim haberet, poſſet aliquis inferre. Beneficiarium qui omitteret recitationem officij in primis ſex menſibus non peccare mortaliter; quia per primos ſex menſes, ſi officium omittat recitare, non tenetur ad reſtitutionem,ſed hoc dicere,& concedere,eſſet abſurdum.Ergo.

An Regulares ſatisfaciant præcepto perſoluendi horas Canonicas, ſi recitarent officium alterius Religionis.

Resolvt. VIII.

NEgatiuè reſpondi, ſed nouiſſimè nominatim contra me inſurgit Caramuel *in Theol. fundamentali fundam.* 53.*n.*11.12. quia talis tranſgreſſio non eſt in ſubſtantia;Sed in modo.

Verùm ego pace viri docti non recedo à ſententia,quam docui, cum ſit communis inter Theologos,& illam tenet P. Antonius Sotus,Nauarrus,Angelus,Tabiena, Armilla,Toletus, Suarez, Sanchez, quos citat,& ſequitur Baldellus *in Theol moral. t.*2. *l.*3.*diſp.*19.*num.*14.vbi ſic ait. Qui mutat formam, & Breuiarium ad quod tenetur, & cum ſit Monachus verbi gratia Sancti Benedicti, aut Religioſus profeſſus Sancti Franciſci,recitat ex Breuiario Sancti Dominici,grauiter peccat, quia mutatio in tota forma officij eſt valdè grauis, & proximè attingit ipſam ſubſtantiam diuini officij.

Ex quo patet reſponſio ad argumentum Caramuelis:Idem etiam docet Parſicus *de horis Can.c.*6. *dub.*1.*num.*3.Vbi aſſerit eſſe communem, & veram ſententiam peccare mortaliter Regulares omiſſo Breuiario ſui Ordinis ſi vtantur alio in recitatione priuata diuini officij.

Ratio eſt, quia in *cap.de iis diſt.*12. ſtatutum eſt vt vnus & idem ſit pſallendi modus in eadem Metropoli, & Prouincia, & contrarium facientes ſex menſibus communione priuantur, vnde Nauarrus *cap.*19.*de oratione n.*11.ex hac graui pœna colligit, hoc præceptum obligare ſub peccato mortali, & idè præcipitur *in cap. placuit eadem diſt.* & quamuis in prædictis capitibus agatur de recitatione publica, tamen idem probatur de priuata;quia recitatio priuata ſubrogatur loco publicæ in his,qui choro non tenentur aſſiſtere,vel non poſſunt, aut de facto non aſſiſtunt,& ideo debent ſecundum eamdem formam recitare;ſecundo,quia debent membra corpori conformari, vnde in Concilio Agathenſi *capite* 30. de hoc officio dicitur, conuenit ordinem Eccleſiæ ab omnibus æqualiter cuſtodiri, refertur *cap.conuenit* de *conſecrat. diſtinct.* 5. & hac fere ratione vtitur S.Thom *quodlibeto* 1.*art.*13.vbi concludit, vtrumque debere conformari eorum conſuetudini cum quibus viuit.Denique idem conſtat ex Clementina 2.*de celebratione miſſarum*,in qua conceditur Clericis ſæcularibus, & Religioſis commenſalibus Cardinalium, & Epiſcoporum vt poſſint ſe conformare illis in modo recitandi officium, & non teneantur aliud dicere, quæ diſpenſatio non fuiſſet neceſſaria,ſi prædicti commenſales potuiſſent ſatisfacere præcepto Eccleſiæ recitatione alterius Breuiarij, quam ſui Epiſcopatus vel Religionis, vt benè gloſſa *ibi verbo indulgemus* notet, abſque illo priuilegio prius id non licuiſſe, & addit Nauarrus *in cap.*19.*de oratione num.*216.quamlibet cauſam non ſufficere,cum oportuerit indulgere, & tamen ſuperat cauſa ſatis grauis, vt ſe familiaris conformaret Domino in recitando.

Et ita hanc ſententiam præter Doctores citatos à Baldello, tener etiam Valentia *tom.*3.*diſp.*7.*quæſt.*2. *punct.*10.Azorius *part.*5.*l.*10.*c.*11 *q* 1. Reginaldus *t.*2.*l.*18.*c.*12.*ſect.*6.*dub.*1.*n.*168. Filliuc. *t.*2. *tr.*22. *c.*7.*q.*1.*num.*220.

Deinde Martinus de San Ioſeph *in.Mon.Confeſ. tom.*1.*lib.*2.*tract.*4.*de oratione num.*19.ſic ait; Aunque los Frayles Menores eſtan obligados â rezar el officio diuino por el Breuiario Romano, pero como parece por el Compendio de nueſtros priuilegios,verbo officium diuinum §.4. les concedio Innocent. IV. que per razon del camino, ò de otra iuſta cauſa puedan rezar con otros,ò por ſi ſolos por el breuiario de otro rezo, y que con eſto cumplam con ſu obligacion, y eſte priuilegio no eſtà reuocado por Pio V. Ita ille.

Ergo contra Calamuelem, Regularis recitans cum Breuiario alterius Religionis,non ſatisfacit ſuæ obligationi; nam alioquin ad quid prodeſſet ſupradicta conceſſio Pij V. pro Minoribus: Vide etiam Lezanam *in ſumma tom.*3.*ver. Breuiarium n.*3.*&t.*1. *cap.*12.*num.*18.

An ſi quis ſine cauſa non legat horas temporibus determinatis, peccet venialiter.

Resolvt. IX.

SEntentiam affirmatiuam olim docui, ſed contra me inſurgit Caramuel *in Theolog. fundamental. fundam.*53. §.20. *n.*11.17. vbi poſt aliquas concluſiones hanc ponit; Non datur de facto præceptum tempore legendi priuatim. Didici ipſam à Diana, qui citatæ reſolutionis §.ſed eius,expreſsè ait; Non obligatur, ex vi præcepti ſtatis illis, & ſolemnibus horis officium diuinum recitare:Quid ergo hic ego? vbi non eſt lex, nec eſt præuaricatio: Ergo ſententiam

tiam suam impugnat Diana, si Caramuelis opinionem impugnat. Ita ille.

Sed ego puto obligari, si non ex præcepto saltem ex consuetudine, ne & ex aliis rationibus quas Doctores vbi infrà adducunt. Itaque communis sententia Doctorum est, non seruare debitas horas in priuata diuini officij recitatione, sine rationabili causa esse peccatum veniale, ratio est, quia officium diuinum ideo horę canonicæ dictum est, vt benè aduertit Nauarrus *cap.3. de oratione num.26.* quia certis diei horis est recitandum, vt iisdem horis, atque adeò per omnes diei partes Deum laudamus, & cum illæ horæ præcipuè selectæ sint, in quibus nostræ salutis mysteria peracta sunt, & sæpissimè hymni officij, temporis quo recitandi sunt mentionem faciant, certè negligentiæ reus erit, qui huiusmodi tempora sine legitima causa prætermittit, hæc est communis Doctorum sententia, ita docet Henricus de Gaudauo *quodlibet 11.art.penult. Paludanus in 4. dist.15 p.5.art.2.concluf.3.* Ioannes de Turrecremata *in cap.præsbyter dist.91.quæst.2.* Angelus *verbo hora num.22.* Tabiena *dicto 26.n.27.* Sylu. *quæst.9.dicto 2.* Caietanus §. 4. Armilla *num.17.* Sotus *lib. 10. de Iustitia quæst.5.artic.4.concluf.2.* Nauarr. *in manuali cap.25.num.97.* & *cap.3. de oratione num.45. & sequentibus, & cap.21.num.29.* Medina *in summa lib.1. cap.14.§.11.* Palacios *4.dist.15. disp.9.* Manuellus Francolinus *tract. de tempore horarum Canonicarum cap.25.num.7.* Aragonius *2.2.q.83.art.12. dub.5.§. de tempore dicto 2.* Ludouicus Miranda *tom.1. Manualis Prælatorum regular.quæst.37.art.8. concluf.1.* Graff. *part.1. decision.lib.2. cap.53.num.18. & 19.* Cardin. Tolet. *in summa lib.2.cap.13.§.circa iempus,* Cardin. Bellarminus *tom.4. controu.libr.1. de bonis operibus cap.18. §. tempus,* P. Gregorius de Valentia *tom.3.disp.6.quæst.2.punct.10.§.5.* P. Lessius *lib.2.de Iustitia c.37.dub.12.n.79.vers.est autem* P. Reginaldus *l.18.c.12 sect. vlt nu.179.propos.3.* P. Layman *tom.2.lib.4.tract.3.cap.3.num.8* P. Sanchez *tom.2. Consil.moral.l.7.cap.2.dub.36.concluf.3.* Videat Caramuel doctissimus, quantam nubem Testium contra se habeat.

Sed ego benignius loquendo, dico quod duplex potest esse horarum Canonicarum postpositio, quędam enim est moderata, & consueta, quam communiter ferè omnes faciunt sint scrupulo, vt si prima dicatur post duas vel tres horas ab ortu solis, simul cum Tertia, Sexta, & Nona, & Vesperæ cum Completorio statim post prandium, alia verò inusitata, & extraordinaria, quæ absque vrgenti causa ab hominibus mediocri diligentia res diuinas tractantibus fieri non solet, vt recitare Primam in occasu solis, vel totum officium propè dimidiam noctem; priorem dilationem docet fieri posse sine vllo peccato, vt docet secunda sententia absque alia causa præter consuetudinem, & ratione illius; posteriorem verò non posse fieri absque peccato veniali, quia non est talis consuetudo, nec esset rationabilis; Ratio prædictæ moderationis est, quia prior dilatio fundatur in necessitatibus communiter occurrentibus, & licet interdum possint non occurrere; tamen lex generalis non obligat cum tanto rigore, quia non possunt hanc curam, & sollicitudinem habere nisi homines valdè perfecti, & in suis actionibus commensurandis ac distribuendis multum considerati, sed posteriot dilatio non habet rationem moralem communem omnibus etiam regulariter, sed ex sola negligentia ordinarie nascitur, & est periculis exposita, vel omittendi aliquid, vel saltem malè recitandi nimia celeritate, & ideò non potest tanta licentia sine causa esse inculpabilis. Hanc sententiam docet Cardinalis Bellarminus *t.4. controuers.lib.1. de bonis operibus cap.18.* vbi ait; Intelligendum est autem, tunc solum peccatum esse, preces horarias non suo tempore celebrare, quando, & longè receditur à tempore Canonico, & absque vlla rationabili causa id præsumitur, nisi fortè consuetudo iam multis in locis recepta, & à piis doctisque viris tacito quodam consensu approbata excuset: Idem docet P. Ioannes Azorius *tom.1.lib. 10.cap.9. quæst.8.vers.obiicies secundò,* vbi addit, Est enim in hac parte potius consuetudini standum, quam iuri scripto; P. Suarius *tomo 2. de Relig.lib.4. de horis Can.cap.27.numero 8.* ex professo hoc agit, idem docent P. Reginaldus *lib.18.cap.12. sect.vlt. numero 280. vers.tertio quamuis;* P. Filliucius *tomo 2. t.23. c.8.q.8.dicto 2.n.270.* Bonacina *t.1. t. de officio disp.1.q.3.punct.3.num.9.*

Quibus omnibus adde Escobar à Corro *de horis Canonicis quæst.4.§.quo tempore.num.129.* & Patrem Baldellum *in Theol. moral.tom.2. lib.3.disp.36.n.6. cum seqq.*

Itaque concludo, venialiter illum peccare qui notabiliter variat tempus officij, sine rationabili causa nimis illud anticipando aut postponendo, vt si quis reciter primam, verbi gratia: tempore completorij, & ad crepusculum vespertinum, vel completorium tempore primæ, & ad ortum solis, & è contra, si quis variet ex rationabili causa, vel si non variet notabiliter sed solùm moderatè, & intra quandam latitudinem paucarum horarum, omnino potest vacare culpa, vt subdit Suarius *cap.26.cit.numer.8.* Sanchez *lib.7.Consil.moral.cap.2.dub.35.num.5. & dub. 36.num.2.* Bonacina *de horis Canonicis disp.1. q.3. punct.3.num.8. & 9.* nam sic habet consuetudo communiter recepta, etiam inter Clericos pios, & timoratos, & illa benè potest interpretari, & quatenus opus sit etiam moderari rigorem iuris quoad præscriptum tempus cuiusque horæ: ac proindè etiam potest excusare ab omni culpa. Atque ita licitum est horas omnes minores simul dicere ante prandium post tres, vel quatuor horas ab ortu solis, & Vesperas, & Completorium simul dicere post prandium, & post meridiem, & Matutinum, & Laudes simul dicere Vesperæ præcedentis diei, vt mox dicemus, & hæc consuetudo iam sic habet, & est rationabilis, habita ratione earum occupationum, quæ communiter vnicuique solent contingere, & ideò vnusquisque libitè potest illam sequi; etiamsi fortassè occupationes non habeat, cum hoc sit per accidens, & ad honestandam consuetudinem satis sit si communiter habeantur à pluribus.

Et si contingat rationabilis causa notabiliter præueniendi, aut postponendi tempus horarum vltra communem consuetudinem adhuc potest id fieri sine culpa, vt notant iidem Authores, & patet ex *cap.Presbyter dist.91.* vbi Presbytero, qui debet exire ad opus rurale, datur consilium vt manè recitet vsque ad Nonam inclusiuè, & *cap.1. de celebr.miss.* adduntur etiam Vesperæ, quod signum est in recitatione priuata facile posse ex aliqua causa variari tempus alioqui præscriptum, & consuetum.

Sed si quæras, quænam censenda sit iusta causa, quæ à culpa reddit immunem illum, qui non recitat diuinum officium debitis horis anticipando, vel postponendo illud: Respondeo ex doctoribus colligi quamcumque honestam occupationem esse causam legitimam, & rationabilem, talis est lectio, concio, studium, temporalium rerum licitarum, & necessariarum occupatio, & similia. Vnde Hostiensis

in

in summa tit. de Consecrat. Eccles. vel altaris dist. 2. §. & qualiter n. 15. ait, quod Clerici peregrini possunt simul dicere omnes horas, scilicet primam, & reliquas vsque ad Vesperam inclusiue, & postea facere iter suum, & quod idem de curialibus intelligi potest, & Sylu. *verbo horæ quæst. 9. dict. 1.* idem dicit de curialibus: Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas, & alij *in cap. 1. de celebrat. missarum*, dicunt quod Dominus Papa, Cardinales, Episcopi, & multi alij inferiores mane recitant simul omnes horas vsque ad Sextam, quandoque etiam vsque ad Nonam inclusiue, vt deinde negotia expediant, ita docet Nauarrus *c. 3. de oratione num. 56. fin.* & Marcellus Francolinus *tract. de tempore horarum Canonic. cap. 26. num. 4. & sequentibus*; Idem nunc passim seruant multi pij, & Religiosi Viri. Nauarrus tamen *cap. 3. de oratione num. 47. & 48.* reprehendit illos, qui nec studiis, nec lectionibus, negotioque vlli incumbentes, illico vbi illuxerit, aut paulo post horas omnes ad Vesperas vsque recitant; sicut etiam illos, qui equitando iter faciunt, cum possint statutis temporibus horas recitare, statim in Aurora omnes simul recitant, & postea totum diem colloquiis, fabulis, & verbis otiosis insumunt, denique legitimam causam esse, affirmant aliqui, si scholasticus differat Horas in vespertinum tempus, quia matutinum est aptius studio quàm vespertinum, hoc autem est aptum ad recitandum, ita Maior *in 4. dist. 14. qu. 1.* Nauarrus *cap. 3. de oratione num. 55.* P. Thom. Sanchez *tomo 1. Consil. moral. lib. 7. cap. 2. dub. 36. n. 3.* Reginald. *lib. 18. cap. 12. sect. vlt. num. 179. propos. 4. vers. monet.*

Ad id verò quod asserit Caramuel, exemplum à me adductum Sancti Seuerini me iugulare, respondeo, quod non: nam in Sancto Seuerino, vt obseruat Persicus *de horis Can. cap. 9. dub. 1. numero 10.* adfuit culpa, quia non recitando horas debito tempore agebat negotia sæcularia, & ex aula Regia, non ex Ecclesiæ necessitatibus procedentia, Ad alia, quæ contra me carissimus Caramuel adducit, respondent Authores superius citati, quos videre poteris.

An de Missa sit argumentandum, ac de Horarum Canonicarum recitatione.

Resolvt. X.

CAsus non inuenitur apud plurimos, & de illo sic affatur Caramuel *in Theol. fundamentali fundam. 53. §. 46. numer. 1125.* Consequentia doctrinæ postulare videtur, vt ex officio diuino ac Missæ lectionem veniamus: Inquito igitur Annè de celebratione sacri, sicue de lectione horarum erit philosophandum?

Vt melius intelligas dubium, adnotato, multa probabiliter de officio diuino teneri, quæ debent ad missam extendi. Primò enim potest aliquis satisfaciendi officio diuino quacumque hora. Secundò potest illud iterum iterumque recitare. Tertiò potest quis matutinas (aut alias horas) subdiuidere? Itaut post mediam primi nocturni partem negotiis aliis satisfaciat, & tandem reliquos psalmos legat.

Quartò potest ordinem psalmorum & lectionum inuertere; in quibus omnibus, aut nullum aut veniale committitur, si hæc omnia fiant sine rationabili causa. Hinc veniens ad missam.

Quæro primò, An possit aliquis Missam dicere quacumque hora? hoc est an possit illam quis legere ante auroram, aut post meridiem? Et si non possit cur non posse dicatur? si ad præceptum recurritur non videtur sufficere; Nam Diana docet *parte 7. tract. 11. resol. 12.* dari præceptum indicens officij Canonici partes talibus horis dici, & tamen affirmat eum, qui non seruat has horas, peccare tantummodo venialiter: Ergo si consequentiam teneas, debebis dicere, eum qui vespere celebraret, peccare venialiter aut disparitatem ob oculos ponere.

Quæro secundò, cur non possis bis, aut ter eadem die celebrare? si ob reuerentiam mysterij te non posse illud dicas; quid si celebrando pluries maiorem reuerentiam haberes? Cur non poteris etiam eadem die pluries communicare? Quis finis ab Ecclesia intenditur, quo non deficiat interdum in communi, & frequentissime in aliquo particulari? an saltem in tali casu posset aliquis sequi probabilem illam sententiam, quæ docet cessare legis obligationem in particulari, cum cessat totus legis finis in eodem particulari?

Quæro tertiò; An qui celebrat, possit legere vsque ad Canonem, & posteà denudare se, & ire ad sua negotia, & post aliquas horas reuerti, & missam absoluere?

Quæro quartò. An possit quis in Missa ordinem orationum inuertere sine mortali, missamque Epistola, & Euangelio claudere?

Quæro quintò: An sit probabilis illa sententia, quæ docet, posse horas Canonicas lingua quacumque recitari, & si probabilis sit, An idem de Missa dici debeat? Et si hoc non, in quo consistat decisionis disparitas? Hucusque Caramuel.

Sed ego prorsus puto non esse philosophandum de missa ac de horis Canonicis, nam alioquin posset quis dicere, horæ Canonicæ possunt dici in latrinis, ergo licitum erit in latrinis celebrare missam; quis benè potus, & cibis onustus potest dicere horas Canonicas, ergo & sic etiam poterit celebrare missam.

Licitum est persoluere horas Canonicas sedendo & cooperto capite, ergo licitum erit eodem modo Missam dicere. Licitum est persoluere officium verbi gratia in vltima hora ante mediam noctem, & postea transacta media nocte statim dicere matutinum, & Laudes sequentis diei; Ergo licitum erit in dictis temporibus missam celebrare.

Sed hæc, & similia concedere est nimis absurdum & falsissimum, ergo non est verum dicere absolutè vt videtur asserere Caramuel, Philosophandum esse de celebratione sacri, ac de lectione horarum.

Dico itaque, quod in celebratione missæ propter reuerentiam in ordine ad conficiendum Sacramentum, & offerendum sacrificium, Pontifices in iure Canonico, & Rubricis Missalis circa dictam celebrationem multa præceperunt, quæ non mandarunt in recitatione horarum Canonicarum; Ergo non rectè dicitur à Caramuele philosophari de horis Canonicis ad Missam.

Ex his igitur respondendum est ad quæsita Caramuelis; Vnde ad dubium primum respondeo negatiuè; Nam dico, quòd Missæ celebrandæ sunt ab aurora vsque ad meridiem, post meridiem verò nemini licet missam inchoare ex consuetudine iam recepta, & à Pio V. sub pœna suspensionis ferendæ approbata in Bulla, quæ incipit, *Sanctissimus in Christo Pater*, & tradunt Suarez *disp. 80. sect. 4.* Vasquez *disp. 232. cap. 4.* Layman *lib 5. cap. 4. num. 4* Bonacina *disp. 4. de Sacram. disput. vlt. punct. 9. num. 6.* Ægid. de Coninch 83. *artic. 2. dub. 4. in fine.* Nam esto antiquo tempore cum ieiunium protrahebatur vsque ad solis occasum, licitum esset hora tertia pomeridia-

ra ſacrum facere; at ceſſante ea conſuetudine; ſimul etiam vſus, & conſuetudo ceſſauit hora tertia poſt meridiem celebrandi, quinimò conſuetudine firmatum eſt vltra meridiem plus minuſve miſſa inchoetur, tametſi contrarium docet Nauarr. *cap.* 25. *n.* 87. Viuald. *in Candelab. c. penult. de Euchar. n.* 50. Pitigianus *diſp.* 13. *q.* 12. *art.* 4. Lamas 3. *part. method. c.* 5. § 18. quibus fauet D. Thomas *q.* 83. *art.* 2. aliíque antiqui Patres apud Vaſq. ſuprà, aſſerentes horā tertia poſt meridiem miſſam abſque vllo priuilegio dici poſſe, quia eo tempore Chriſtus ſe Patri æterno cruente obtulit. Non igitur eſſe poteſt indecens, ſi ea hora incruente immoletur, eaque de cauſa teſtatur Nau. ſe ſæpè cùm iter ageret hora tertia poſt meridiem celebraſſe. Sed nullatenus hæc ſententia etiam vt probabilis admittenda eſt, cùm manifeſtè repugnet conſuetudini receptæ, & introductæ, & ab Eccleſia Romana approbatæ; Alias inutilia eſſent priuilegia concedenria facultatem celebrandi hora poſt meridiem, ſi iure communi ſpectato, omnes poſſent non ſolùm vna hora, ſed tribus horis poſt meridiem celebrare. Quòd ſi roges quantùm temporis ſpatium differre debeat Sacerdos poſt meridiem celebrationem, vt moraliter peccare cenſeatur; reſpondeo per horam debere eſſe, quia alias non videtur nimia dilatio.

Supradictam doctrinam limitare debes, ne procedat caſu quo poſt meridiem miſſa ſolemnis, & concio ad Populum finita ſit, nam eo caſu introducta eſt conſuetudo, vt eo finito officio aliquæ miſſæ priuatæ dicantur, ne plures ſacri auditione careant. Deinde limita in neceſſitate communicandi ægrotum, ſatisfaciendi Populo, vel peregrinis ſero accedentibus, poterit enim in his neceſſitatibus Sacerdos ieiunus miſſam inchoare duabus vel tribus horis poſt meridiem, maximè ex diſpenſatione epiſcopi, ſi ibi adſit. Valet enim epiſcopus ex rationabili cauſa facultatem cōcedere poſt meridiem celebrandi, ſicuti poteſt concedere, vt ante auroram celebretur. Ex priuilegio autem Pontificis, omnibus Religioſis aliqua iuſta cauſa intercedente, conceſſum eſt vna hora poſt meridiem celebrare. Quinimò Sacerdotem, qui ratione itineris, vel alia de cauſa non potuit die feſto ante meridiem celebrare, poſſe hora poſt meridiem miſſam inchoare ex recepta conſuetudine teſtantur Henriq. *l.* 9. *c.* 24. *n.* 6. Suar. *diſp.* 80. *ſect.* 4 Redr. *q.* 43. *art.* 2. Mirand. *Man. Prælat. tom.* 1. *q.* 40 *art.* 11. Layman *l.* 5 *ſum. tr.* 5. *c.* 4. *n.* 4.

Ex his itaque patet non eſſe licitum de horis Canonicis in hoc caſu argumentari ad miſſam ratione conſuetudinis, & rigore Bullæ Pij V. qua quidem conſuetudine iam non valet argumentum, ex doctrina adducta à Diana, qui loquitur de conſuetudine ſub veniali obligante ad dicendas horas horis conſuetis.

Ad dubium ſecundum reſpondeo, ſemel tantum celebrare Sacerdotem poſſe, quia ſemel tantum Chriſtus mortuus eſt, colligunt omnes Doctores cū D. Thom. *q.* 83. *art.* 2. tum ex Eccleſiæ cōſuetudine, tum ex Alexand. III. *in cap. ſufficit, de Conſecr. diſt.* 1. ſed præcipuè ex Innocent. III. *in c. cenſuiſti, de celebrat. miſſ.* vbi conſultus Pontifex an presbyter duas miſſas valeat celebrare; reſpondit, quod excepto die natiuitatis Domini, niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat, ſufficit Sacerdoti ſemel in die vnam miſſam ſolummodo celebrare. Item ex Honorio III. *in c. te referente, eodem tit. vbi vtitur verbo Mandamus.*

Et quidem ſi Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo & alij, non concedunt cōſtitutum in articulo mortis poſſe ſumere Euchariſtiam, ſi manè illam ſumpſiſſet ex deuotione, & ſi communiter Doctores non admittunt vt Laïci quotidie ſacram ſynaxim ſumerent, quis quæſo ſupradictorum reſponderet ad hos caſus Caramuelis.

Ad dubium tertium reſpondeo, quod miſſa eſt, quædam ſtructura, & quoddam opus artificioſum ex præſcripto Eccleſiæ conſtans ex certis partibus, certo ordine inter ſe diſpoſitis, & ideò ad vnitatem actionis, quæ eſt ipſa, etiam requirit continuitatem, & vnitatem temporis; hinc enim fit, vt quemadmodum modica, & breuis interruptio, verbi gratia ad tuſſiendum, vel excreandum reputatur pro nulla, & ſi fiat ſine cauſa, & ad tempus aliquanto longius, vt communiter fit in miſſa ſolenni, quando poſt Euāgelium habetur concio, neque etiam eſt peccatum, ita & longa, & notabilis ad quodcumque tempus, ſi fiat ſine cauſa, probabilius eſt, quod poſſit eſſe peccatum mortale, & quod verè tollat illius vnitatem, dum tollit compoſitionem, & coniunctionem partium, & temporis continuitatem.

Vnde quod dicitur, conſueuiſſe in miſſæ celebratione S. Philippus Nerius, vt abſoluta conſecratione, & dicto Agnus Dei, dimitteret ſocium, & clauſo oſtio domeſtici oratorij, in quo celebrabat, per duas vel tres horas ſolus vacaret contemplationi, & poſteà communicaret, & ſacrificium totum perficeret, vt habetur in eius Vita *l.* 2. *c.* 1. *pag.* 83. & iterum in *compend. eiuſdem vitæ c.* 2. *pag.* 27. Dicendum eſt hoc feciſſe ex peculiari Dei inſtinctu, & motione, quæ ſine dubio eſt ſupra omnes Eccleſiæ leges, *cap. duæ ſunt* 19. *q.* 2.

Ad dubium quartum reſpondeo etiam negatiuè, quod apertè probatur ex verbis Pij V. in principio Miſſalis, vbi ait: Mandantes & ſtrictè omnibus & ſingulis in virtute ſanctæ obedientiæ præcipientes, vt miſſam iuxta ritum, modum, ac normam, quæ per miſſale à nobis nunc traditur, decantent, ac legant, &c. cùm autem hæc res grauis ſit, vtpote ad diuinum cultum ſpectans, tantumque miniſterium ritè, & ordinatè fieri debeat; Iure optimo omiſſio huius præcepti, vel commiſſio contra illud, peccatum eſt ex genere ſuo mortale, quamuis ex leuitate materiæ ſæpè poſſit eſſe veniale, aut ex naturali inaduertentia poſſit quis ab omni peccato excuſari.

Et ideò ita ſunt ordinata, quæ in miſſa dicuntur, vt extra propria loca, & variato ordine non rectè cohæreant, ita D. Thomas *q.* 83. *art.* 6. *ad* 5. Sylueſtr. *verbo miſſa* 1. *q.* 3. Suarius *diſputat.* 83. *ſect.* 3. Toletus *lib.* 2. *cap.* 9.

Quibus adde Dicaſtillum *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 5. *diſp.* 4. *dub.* 13. *num.* 261. Vnde in rubrica Miſſalis vbi agitur de defectibus in celebratione Miſſarum occurrentibus §. 5. cuius titulus eſt, *De defectibus formæ*; in fine dicitur; ſi valdè probabiliter dubitet ſe aliquid eſſentiale omiſiſſe, iteret formam, ſaltem ſub tacita conditione; ſi autem non ſunt de neceſſitate Sacramenti, non reſumat, ſed procedat vlterius. Hæcibi.

Et tandem ad dubium quintum reſpondeo, miſſam non poſſe celebrari vulgari lingua, tum ex vſu, & praxi Eccleſiæ, tum ex Tridentino *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. maximè cùm multæ parabolæ, ænigmata, & myſteria non ita commodè in linguam vulgarem tranſferri poſſint, & conuerti, vt optimè obſeruat Dicaſtillus *loco citato num.* 270. faciunt etiam contra Caramuelem ea, quæ docet Azorius *tom.* 1. *l.* 8. *c.* 26. *q.* 6. ibi: Verum quicquid Luterani, &c.

De

De emiſſione ſeminis tactibus prouocata.

RESOLVTIO XI.

CIrca præſentem quæſtionem ſic philoſophatur acutiſſimus Caramuel *fundam.* 56.§.4.*n.* 1172. Quidam vir coniugatur intra vas ſemiuanit,& illico membrum virile extraxit, manente fœmina valdè irritata libidine. Ad hæc poſteà tactibus ſe excitando ſeminauit,& inquirit an hoc faciens mortale peccatum incurrerit. Negat Sanchez, & Bonacina, & hæc eadem negatiua ſententia probabilis vocatur à Leſſio, Filliucio, Homobono, & Zanardo apud Dianam *part.* 2. *tract.* 17. *reſol.* 38. & ratio horum Authorum eſt, quoniam per illos tactus actus coniugalis qui conſiſtit in vtriuſque ſeminatione, completur.

Corollarium 1. ergo quando Amaſius ſemine intra immiſſo membrum virile extrahit, manente pellice valdè irritata libidine, ſi hæc poſteà tactibus ſe excitando ſeminet, non committit nouum peccatum mollitiei, ſed peccatum fornicationis complet, quæ conſiſtit in ſeminatione vtriuſque Amaſij.

Corollarium 2. Ergo quando duo iuuenes ſe mutuis tactibus excitant, & vnus ſemine effuſo diſcedit, manente altero libidine valdè irritato, ſi iſte tactibus propriis proſequatur, & ſemen emittat, non committit nouum peccatum; Ita vt debeat in confeſſione dicere, mutuis ſemel tactibus apud alterum hæſi, quouſque ipſe in pollutionem inciderit, & ſemel in mollitiem incidi propriis tactibus. Sed prius complet, & ſatisfaciet in confeſſione dicens, ego & alter nos mutuo contactu polluimus. An & de Sodomia, &c. poteris philoſophari, &c. ſingula Corollaria conſidera. Ita Caramuel.

Sed ego neq; admitto Corollaria, nec etiam principalem concluſionem; Vnde vel iuſſu ſacræ Congregationis indicis, vel iuſſu Superiorum Societatis illa opinio fuit deleta in operibus Sanchez, nec amplius impreſſa inuenitur niſi in prima editione Veneta.

Probatur noſtra ſententia primò, quia cùm vir ſe retrahit, conſummata eſt iam copula coniugalis: Ergo mulierem ſolam tunc ſeminare eſſet peccatum mollitiei: Secundò, quia quando vir prius ſeminat, ſequens muliebris ſeminatio fruſtratoria eſt, vt tradit Auicenna *Fen.* 21. *lib.* 3. *tract.* 1. *cap.* 8. *verſ. error autem accidens.* Tertiò, quia fœmineum ſemen neceſſarium non eſt ad generationem. Quartò, quia coniugibus ea copula tantùm licita eſt, per quam fiunt vna caro; ſed per illam muliebris ſeminis effuſionem non fiunt vna caro: ergo. Quintò quia recepto virili ſemine, adeò clauditur vterus, vt nec acus cuſpidem admittat: ergo ſemen, quod poſteà mulier fundit, nec intrat vterum, nec prodeſt ad generationem; Vide me ipſum alibi.

Sed ſtando in opinione quam adducit Caramuel, eius Corollaria non carent difficultate, quia aliquis poſſet dicere; mulier vxorata, quæ remanet valde irritata, & tactibus ſe prouocat ad ſeminandum, complet copulam ſibi licitam, ac ſi actu cum marito ſeminaret, quia abuteretur ſemine ad generationem ordinato: Sed tunc non eſſet ſeminis abuſus, ergo nullum eſt peccatum; etenim ea ſeminatio cùm ſequatur paulò poſt copulam eſt copulæ complementum, eamque perficit. Ratio eſt, quia impertinens eſt ad generationem quomodo fœmineum ſemen in vterum recipiatur, aut à ſeminarii; vaſis in vterum fluat, ſiue copula ſiue manuum confrica-

tione; ſufficit enim recipi in vterum paulò poſt ſeminationem viri, vt ſequatur generatio: Sicuti quomodocumque virile ſemen intret vterum, ſemper ſequetur generatio, vt patet cùm generatio ſit opera Dæmonis incubi: Ergo, &c.

Sed meretrix, ſi poſtquam Amaſius ſeminauit, libidine irritata remanſit, non poteſt tactibus ſe prouocare ad ſeminandum, quia non complet copulam ſibi licitam, immò prohibitam; Ergo tactibus ſe prouocando aliam ſpeciem libidinis incipit, & perficit, nempe mollitiei; Ergo tenetur illam in confeſſione explicare.

Nota verò hic obiter, quod ego olim docui circumſtantiam patientis in peccato ſodomiæ non debere in confeſſione explicari; ſed ſufficere, quòd pœnitens dicat, exercui bis, vel ter ſodomiam. Sed Caramuel *vbi ſuprà num.* 1189. aſſerit, quòd hęc ſententia vt probabilis, ſupponit primò virum, aut fœminam patiendo delectari, & ſe delectando initium pollutionis habere. Secundò pollutionem completam, & incæptam, eſſe eiuſdem ſpeciei, nec debere pœnitentem exprimere. An tantùm cœperit, an compleuerit? tertiò pollutionem tactibus alienis procuratam, ſodomamque non differre ſpecie, ſed tantùm materialiter, & modaliter, ſicut pollutio habita tactu manuum, aut tactu femorum. Porro iſta tria debet ſupponere qui nolit actionem à paſſione in ſodomia diſtinguere: Vnde Diana qui de primo, & ſecundo nihil dicit, & tertium negat, aſſerere, ſine conſequentia non poteſt circumſtantias agentis, & patientis non debere in confeſſione explicari. Ita Caramuel.

Sed noſtram ſententiam præter Leonem ſequuti ſunt me citato Lupus, Bordonus, Machadus, Zambellus, Ghilinus, Iuniparus, Geſualdus, Pontius, Mazzuchellus, Serius, Roccaful, Tongus, Poſſentius, Remigius, Verricelli, & Thomas Hurtadus.

Septendecim itaque Doctores noſtræ ſententiæ adhærent, & pauci contrariam tenent. Et probatur hæc opinio, quia agens, & patiens in peccato ſodomiæ concurrunt ad idem ſcelus, & ad eandem pollutionem & copulam per modum vnius cauſæ: Ergo eadem ſpecies malitiæ ab vtroque contrahitur: ſic eandem ſpeciem adulterij contrahit ſolutus ac coniugata, vel coniugatus ac ſoluta, quia ambo per modum vnius cauſæ concurrunt ad frangendum matrimonij legem; ſicut agens, & patiens ſodomita ambo per modum vnius cauſæ concurrunt ad frangendum legem copulæ naturalis; ſic eadem ſpecies homicidij eſt in tenente occiſum ne fugiat, ac in vulnerante.

Probatur ſecundò, quia pollutio non addit nouam ſpeciem malitiæ ſupra copulam ſodomiticam aut fornicariam; ſed eſt pars copulæ: ergo ſicuti agens non tenetur explicare ſe pollutum vel non pollutum; plerumque enim ſodomita, aut fornicator non ſeminat, quod vtique explicandum eſſet, ſi pollutio adderet, malitiam ſpecie diuerſam ſuprà copulam: Ita neque patiens tenetur explicare ſe fuiſſe patientem; conſequentia patet, eatenus enim ex Lugo tenetur explicare ſe patientem, quia explicandum ſibi eſt, ſe non pollutum; ſed agens non tenetur explicare ſe patientem, quia explicandum ſibi eſt, ſe non pollutum, ſed agens non tenetur explicare ſe non pollutum, quando non ſeminauit, ergo neque patiens (dicendo ſe patientem) debet explicare ſe non pollutum.

Confirmatur; Nam pollutio in agente eſt pars copulæ, neque enim eſt quid diuerſum à copula, ſed ab illa diſtinguitur, vt pars à toto; Ergo in copula

fuisse, vel non fuisse pollutionem sequutam est circumstantia aggrauans, vel minuens intra eandem speciem: Sed circumstantiæ minuentes, vel aggrauantes intra eandem speciem non sunt explicandæ: Ergo neque explicandum est se passum, vel non passum pollutionem in ea copula, & sic se fuisse patientem, vel agentem.

Quod autem pollutio sit pars copulæ patet, quia copula non dicitur consummata nisi sequuta semination̄e seu pollutione intra vas, ergo est pars complens, & perficiens copulam.

Dicendum est itaque eandem malitiam specificam habere peccatum agentis, & patientis: sicut fornicatio cum soluta eandem speciem malitiam habet tam ex parte viri agentis, quàm ex parte fœminæ patientis.

Alias etiam rationes adducunt citati Doctores, quas ego alibi adduxi.

An debita incerta per iniustitiam sint restituenda necessariò pauperibus, vel piis operibus.

RESOLVT. XII.

IN hac difficultate sic philosophatur Caramuel *fundam.* 59. §. 4. *n.* 1259. Proponit Diana hanc quæstionem, videlicet: An qui deambulando Ciuitatem inueniat crumenam fartam magna pecuniarum quantitate, & facta debita diligentia non reperit Dominum; teneatur illas restituere pauperibus, An possit sibi retinere? Ponit Authores pro vtraque sententia, & concludit: his positis poterat Petrus sibi retinere illas pecunias, sequendo hanc posteriorem opinionem, &c. quæ est probabilis, & tuta in praxi. Et ego si hæc probabilia sunt, peto mihi à Diana responderi rigore consequentiæ seruato; Ioannes noctu grassatur per plateas, spoliauit nonnullos, quos non cognouit nec cognoscit, nunc pœnitentia ductus ad pedes mei Dianæ peruoluitur, & inquirit, an teneatur ad restitutionem? fortè subdubitare posset, an teneretur examinare quinam fuerint damnum perpessi? quia cùm hoc ipsum examen esset obnoxium probabili vel certo periculo, fortassis non deberet instituì. Sed non mouet hoc dubium, ne implicet quæstiones quæstionibus; sed asserit se debitam diligentiam adhibuisse, nec posse scire quibus debeat facere restitutionem. Si illum pauperibus facturum restitutionem Diana dicat, Ioannes reponet Dianam inconsequentia laborare, & sic discurret: In iure teste Diana, & Sarmiento, eadem reputantur ignorari Dominum rei, & rem nullum habere Dominum, efficitur primò occupantis: Ergo non solùm ille qui inuenit, sed qui rapuit si ignoret Dominum, non tenebitur ad restitutionem. Ergo si tenetur raptor, tenebitur etiam inuentor, quod vult Salonius, Nauarrus, Sayrus, Rebellius, Reginaldus, Azorius, Malderus, Sylvester, Couarruuias, Molina, Fernandez, aliique, aut nulla consequentia seruatur. Si Diana esse disparem rationem dicat, reiicere debebit ratiocinium Sarmienti, & aliud substituere, quod libenter videbo.

Dico interim, vtrique (inuentori, & raptori) esse certum rem illam habere aliquem Dominum, eundemque inuitum (sua enim recuperare desiderat tam qui spoliatus fuit, quàm qui perdidit) vtrumque ignorari, vtrumque velle sibi restitui, meliori nempè modo qui sit possibilis, nimirum realiter, & materialiter si hoc possit fieri, aut aliàs spiritualiter. Hæc omnia certa sunt anne? Cùm vtrobique omnia pari passu succurrant de inuentore, & raptore, eodem modo erit philosophandum, qui neges paritatem enerua. Hucusque Caramuel.

Sed vt vidisti, amice Lector, doctus Caramuel philosophatur eodem modo de inuentore bonorum incertorum, ac de raptore, quod omninò negandum est; Nam bona penes inuentorem non sunt bona, quæ ad illum peruenerunt per iniustitiam, vt sunt bona penes raptorem. Ergo male de illo ad istum argumentatur, vt facit Caramuel.

Dico igitur, quod bona aliena, aut debita per vsuram vel aliud delictum contracta, vel comparata, quæ diligenti inquisitione adhibita remanent incerta, sunt elargienda pauperibus. Est hæc communis doctrina.

Probatur ex *cap. cum tu. 5. de vsuris*, vbi Alexander III. mandat, vt ea quæ vsuris iniquè acquisita sunt, si non supersunt illi quibus debentur, aut eorum hæredes, dentur pauperibus, vtque vsurarij, eorumque hæredes ad hoc pœnis Ecclesiasticis cogantur, quod DD. satis concorditer extendunt etiam ad incerta bona, vel debita ex aliis delictis comparata, aut contracta, & manifestè potest id colligi ex *cap. cùm sit, de iudiciis*, vbi imprimis Pontifex vetat, ne Iudæi præficiantur Christianis; deinde mandat, si quispiam Iudæus fuerit præfectus, quatenus omne illud quod à Christianis ratione officij accepit, distribuatur pauperibus. Estque eadem in omnibus ratio, ne scilicet hominibus iniquis integrum relinquatur ex sua iniquitate ditescere, vel sine onere aliis damna pro libidine inferre, sub spe vel apprehensione, quòd postmodum ignorabitur cuius sint bona, vel quibus nocuerint: quodque tunc nulli ad soluendum, vel restituendum erunt obligati.

Suffragatur quoque piorum vsus, & communis sensus, quo apprehendunt sic debere fieri.

Vnde non deseram hic apponere verba Castri Palai *tom. 7. disp. 1. punct. 18. §. 8. num. 3.* vbi sic ait; Incerta debita sunt, quorum Dominus ignoratur, vel ita abest, vt ferè impossibile sit ad eum transmitti. Hæc si ex contractu honesto seu absque culpa possideas, satis probabile est nullam tibi restitutionis obligationem esse. Quia hæc obligatio non ex iure naturali, & diuino prouenit, ex quibus solùm obligaris cùm certæ personæ, vel communitati solutioni facienda est; Ex iure autem positiuo, nullibi statuta est horum restituendorum obligatio.

Si verò debita incerta per iniustitiam habueris, certa est omnium sententia te obligatum esse pauperibus, vel aliis piis operibus restituere ex *cap. cùm tu. de vsuris, & cap. cùm sit, de Iudæis*, ne contingat alienis pecuniis homines ditescere. Sed an hæc obligatio comprehendat omnia, quæ sunt inique acquisita, & independenter à sententia iudicis condemnatoria, non caret difficultate; Nam Textus prædicti solùm in acquisitis per vsuram, & simoniam loquuntur, & cùm sit dispositio pœnalis non videtur extendenda. Ex alia parte ex natura rei, & seclusa lege positiua, hæc incerta primo occupanti conceduntur, vtpote quæ à Domino possideri non possunt. Ergo eorum restitutio iure positiuo inducta sententia Iudicis exigit Dominio acquisito priuantem.

Nihilominus pro certo tenendum est non solùm in acquisitis per vsuram, & simoniam, sed per quamlibet aliam iniustitiam habere locum prædictam decisionem ex consuetudine recepta, & communi Doctorum sententia prædictorum Textuum decisionem extendente ad quælibet iniustè acquisita,

iuxta

iuxta *cap. nemo qui rapit* 14. *quæſt.* 5. & licèt verum ſit ex natura rei, ſeu ſpectata iuſtitia legibus ſecluſis quæcumque debita incerta ex vſura, ſimonia, alioque delicto habita non ſint in pauperes, alioſve pios vſus eroganda, quia iuſtitia tantùm obligat debitum reddi ei, cuius eſt. Quo non comparente, impoſſibilis eſt talis redditio, & obligatio. Neque paupere, aliave opera pia ſunt partes, neque hæredes neceſſarij creditoris, aliàs non poſſet Pontifex remittere partem horum debitorum, vti per bullam compoſitionis facit, cùm in præiudicium tertij vergeret, attamen iure poſitiuo in pœnam criminis commiſſi impedita eſt dominij acquiſitio; Quod colligitur ex eo, quòd in defectum veri Domini pauperes aliave pia opera deſignentur, inter quos diſtributio facienda ſit.

Hæc omnia Palaus *vbi ſuprà*, & alij communiter. Vide inter alios Hurtadum *de iuſt. diſp.* 1. *diffic.* 37. & ne deſeras recognoſcere Dicaſtillum *etiam de iuſt. lib.* 2. *tract.* 2. *diſput.* 9. *dub.* 10. & 11. & poſt hæc ſcripta viſum Patrem Tamburinum *vbi infrà num.* 10. cum Vrbano.

Nota hic obiter pro curioſis, probabile eſſe, bona incerta, quæ ex iuſto contractu debebantur, poſſe poſt diligentem inquiſitionem ab ipſo debitore retineri, & ita docet nouiſſimè Tamburin. *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 8. *tract.* 4. *cap.* 1. §. 3. *n.* 23. & Vrbanus ab Aſcenſione *in Theol. Mor. tract.* 3. *cap.* 5. Ratio eſt, quia ſicut ante primam diuiſionem iure gentium factam, res fiebat primò occupantis; Ita etiam modò, quæ communia cenſentur negatiuè, ideſt nulli propria, quamdiu non applicata ſunt per Rempublicam, fiunt primò occupantis, ſed debita ex contractu incerta, nulli ſunt appropriata per Rempublicam, & ſunt communia negatiuè; Ergo fiunt primò occupantis. Minor probatur, quia lex, quæ iubeat dari pauperibus, ſolùm inuenitur de iis, quæ ex delicto debentur, nempe de vſuris. De conſuetudine verò, quæ circa hæc habeat vim legis, non ſatis conſtat, ergo, &c. Dixi autem communia negatiuè ad diſtinctionem bonorum propriorum Ciuitatum, aut Eccleſiarum, quæ ſunt communia poſitiuè, atque adeò ipſis propria, quorum nullus poteſt Dominium adquirere, niſi à Ciuitate, vel Eccleſia donentur. Contrarium tamen in praxi tanquam magis pium, & communi ſententiæ Doctorum magis conforme exiſtimo ordinariè ſeruandum. Et ita rectè obſeruat Dicaſtill. *vbi ſuprà dub.* 10. *num.* 381.

An licitum ſit, non ſolùm in extrema, ſed etiam in graui neceſſitate furari.

Reſolvt. XIII.

AD hoc dubium ſic reſpondet Caramuel *fundam.* 59. §. 1. *num.* 1255. Reſolui rarò aut nunquam milites extrema neceſſitate laborare, at quia graui illos ſæpè laborare negaturus non ſum, inquiris, an pauper non ſolùm in neceſſitate extrema, ſed etiam in graui poſſit ab opulentis neceſſaria ſubripere? Reſpondet affirmatiuè Diana *part.* 2. *tr.* 17. *reſol.* 29. & citat Bonacinam, Malderum, Leſſium, Petrum à Nauarra, Angelum, Emanuelem Sà, Medinam, Nauarrum, Sylueſtrum. Infero, ergo multi Europæ patibula onerant, dicuntur fures, & habentur infames, qui ſunt innocentes omninò, poſſentque, & deberent excuſari, & ſaluari. Ergo in Tribunalibus audiendus eſſet reus, qui contra aſſereret ſe graui neceſſitate laboraſſe.

Progredior. Sacerdos pauper, qui ex ſolo miſſarum ſtipendio victitat, ſatis eſt miſerabilis, & in graui eſt neceſſitate conſtitutus, ſi non habeat quantum ſit neceſſarium ad ſuſtentationem diurnam; Ergo ſtando doctrinæ Dianæ; ſi nemo illi offerat ſtipendium pro miſſa, ſubripere à diuitibus poterit quantum ſit neceſſarium, vt ex neceſſitate illa graui egrediatur. Ergo poterit recipere ab vltro offerentibus, & miſſas poſtulantibus. Ergo poterit pro vna miſſa accipere tot ſtipendia, quot ſufficiant ad eius diurnam ſuſtentationem, & quid ad hoc vltimum Diana? hæc opinio ait *part.* 2. *tract.* 14. *reſ.* 8. modò corruit, nam facta Congregatio in decretis, &c. & me iudice inconſequenter; nam vel corruit reſolutio illa 29. *tractatus* 17. aut corruit hæc Cardinalium declaratio.

Adhuc progredior, & inquiro, quid intelligat Diana nomine grauis neceſſitatis? Per grauem neceſſitatem intelligo, ait Diana, non quouis modo grauem, ſed valdè grauem, & ſi non extremam, puta ſi fuerit neceſſitas morbi, famis, nuditatis, &c. Ergo ſi æger poteſt ſubripere à diuite quantum ſit opus, vt habeat medicos, & medicinas; famelicus vt expleat appetitum; nudus vt habeat decenter veſtes; poterit debitor vt creditori ſatisfaciat; miles vt habeat arma; captiuus vt littrum; reus vt Aduocatum, &c. & aperiatur latiſſimus campus, & vix manebunt furta in mundo. Ita Caramuel vbi ſupra.

Sed fures qui patibula onerant, vt ipſe vult, non ſunt qui furantur preſſi graui neceſſitate, vt ex praxi, & eorum proceſſibus apparet; nec talis excuſatio admittitur in foro externo, cæterùm ea, quæ doctus Caramuel poſtea ſubdit, ſi illa adducit, vt ſuam ſententiam demonſtret probabilem, do manus, & eſſe probabilem concedo. Conſtanter tamen nego ab ipſo ſuperius adducta tollere probabilitatem affirmatiuæ ſententiæ, quam ego olim docui, & nunc iterum doceo; quam præter Doctores à me alibi citatos, illam tenet Ioannes Vvigers Profeſſor ſacræ Theologiæ in inclita Academia Louanienſi *de iuſt. tract.* 3. *cap.* 6. *dub.* 1. *num.* 7. Ioannes Dicaſtillo *etiam de iuſtitia lib.* 2. *tract.* 2. *diſput.* 9. *dub.* 9. *num.* 256. & Coninc. *de act. ſuper diſp.* 27. *dub.* 10. *num.* 112. & hanc ſententiam probabilem etiam vocant ipſimet aduerſarij, vt Couarruuias *ad regul peccatum part.* 2. §. 1. *n.* 3. *& alij.*

Probatur noſtra ſententia; neque enim poteſtas ſuccurrendi neceſſitati propriæ reſtricta cenſeri debet ad extremam tantùm, cùm grauis etiam ſit ſatis magna per ſe, vt ex graui neceſſitate facilis ſit lapſus in extremam. Ideo in diuiſione, & appropriatione rerum iure gentium facta, ſemper debuit hæc conditio tacita intelligi, nempè niſi neceſſitas extrema, vel certè valdè grauis poſtulet; Alioquin contra rationem, & æquitatem facta eſſet. Probatur ſecundò; quia diues tenetur ſub mortali ſuccurrere exiſtenti in graui neceſſitate ſecundùm probabiliorem, & magis communem opinionem, ſi poſſit; ſufficienter autem conſtet pauperi poſſe diuitem, eo ipſo quòd conſtet de ſua graui neceſſitate, & de potentia diuitis, & ignoret. An alij patiantur eandem, & an veniant ſimul vt ſuccurrantur, quibus conditionibus poſitis, tenetur diues ſuccurrere, & in acceptis à paupere conſentire. Ergo nec pauper tunc accipiens peccat. Si verò plures patientes grauem neceſſitatem ſimul confluant idque diuiti conſtet, nec poſſit ex ſuis bonis omnibus, ſed ſolum vni, vel alteri ſatisfacere; tunc probabilius eſt non poſſe clam ſubripere; niſi ipſi pauperi conſtet nolle diuitem aliis eleemoſynam impertiri:

quia ex eo tantùm potest, quod diues debeat; sed in tali casu diues non tenetur ei potius, quàm alteri eleemosynam elargiri; sed potest eam aliis seruare, ergo, &c. Nihilominus si instamus in priori ratione fundamentali, non est improbabile etiam in hoc casu posse, quia si semel concedamus in prima rerum diuisione, & approbatione non solum non comprehendi extremam, sed etiam grauamen necessitatem, vt pro illis censeantur bona communia; etiam in vtroque casu erit locus primò apprehendenti, vt vtatur re pro illo casu communi Nec placet, quod docet Vasquez *de eleemosyna cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 62. solùm patientem extremam necessitatem posse à diuite clam necessaria surripere; etiamsi plures alij similiter patientes concurrant, & non possit diues communibus subuenire; quia scilicet, ius conseruandi vitam est nimis exemptum, & natura adeò liberam concessit facultatem propriam vitam tuendi, vt nullus conqueri possit rationabiliter, quod ad id suam rem surripuerit; Oppositum tamen iudicat in graui necessitate, non extrema, quia scilicet, non habet tantum ius fugiendi necessitatem grauamen imminentem, vt ad id vsurpare possit rem alienam sine consensu Domini. Quæ ratio nulla est. Si enim in communi diuisione rerum non intelligitur casus extremæ, aut grauis necessitatis, qui in alterutra ex his constitutus est, non inuadit rem alienam sed propriam, saltem vt libereturab illa necessitate.

Qui etiam respondet ad omnia argumenta aduersariorum.

Non enim obstat primò textus à Cou. adductus ex *cap. si quis de furtis*, vbi dicitur, si quis ob necessitatem famis, aut nuditatis furatus fuerit cibaria, vestem, aut pecus pœniteat hebdomadas tres; Ergo si imponitur pœnitentia ob acceptum in graui necessitate, qualis est fames, aut nuditas, id censetur illicitum.

Respondeo, textum non loqui de necessitate adeo graui, & vrgenti, neque ille textus est ex Decretalibus Pontificum; sed ex pœnitentiali Theodori; etiam respondetur loqui de iis qui indebito modo acceperunt; non petendo, quod facile obtinere potuissent. Deinde tertiò (vt alij volunt) imponi potuit ea pœnitentia non ob peccatum propriè; Sed ob peccati similitudinem, quod non est inusitum in iure.

Non obstat secundò, quòd dicit Sotus, quia hæc, bona temporalia non sunt à Deo per se instituta, neque ordinantur ad honorem tuendum, sed vitæ sustentationem, & aliàs quilibet honoratus vir posset accipere alienum, ne amitteret honorem suum.

Respondeo, si hoc argumentum aliquid valeret, concluderet neque in extrema necessitate licere, quia debitum dandi etiam in ea, iuxta ipsum Sotum, non est ex iustitia, sed tantùm ex charitate, & quod dicitur in vna obligatione, potest dici in alia. Item neganda est minor: ad multa enim cogi possumus per publicam potestatem ad quæ non tenemur ex iustitia, vt ad non fornicandum, blasphemandum, se inebriandum, ac proinde etiam ad succurrendum pauperi. Nam vt cogamur, satis est, quod obligemur ex præcepto cui uscumque virtutis, sitque necessarium, vel expediens ad bonum publicum, vt id fiat.

Non obstat tertiò dicere Bannez, quia hæc bona temporalia non sunt à Deo per se instituta, neque ordinantur ad honorem tuendum, sed vitæ sustentationem, & aliàs quilibet honoratus vir posset accipere alienum, ne amitteret honorem suum.

Nam respondeo; quòd etiamsi hæc bona non sint creata ad honorem tuendum; tamen satis est, quod diues teneatur succurrere grauiter indigenti, vt ipse possit accipere, si alter dare non vult.

Et ideò satis remanet authoritate, & rationibus firmata nostra opinio aduersus carissimum Caramuelem.

Vnde ex his apparet, non debere corruere nostram *res.* 29. *tr.* 14. *part.* 2. nec etiam declarationem Sacræ Congregationis, cuius interpretationem ex dignis rationibus hic afferre nolo.

Et quidem in multis locis Caramuel notat me de inconsequentia, quod ego nego; Nam in dictis locis loquutus sum secundùm probabilitatem vtriusque sententiæ, licèt prius alicui magis adhæsissem. Hoc passim fecerunt, & faciunt Authores magni nominis, Suarez in opere de legibus docuit, & valdè firmauit Bullas Pontificias non egere populari acceptatione, & tamen postea adhæsit cuidam sententiæ, asserendo Bullam quandam Iulij II. non fuisse vsu receptam. Sanchez in opere de matrimonio docuit in conflictu opinionum, illam esse amplectendam, quę fauet Ecclesiæ, & tamen posteà in opusculis circa aliquas quæstiones adhæsit opinioni, laicalem iurisdictionem fauenti.

Sed si Caramuel dicat hos Authores non fuisse loquutos consequenter ad doctrinam, quam ante docuerunt, & quod sibi non constant, & contrarij sint: Respondeo hoc esse negandum, sed dicendum est loquutos fuisse modò affirmatiuè, modò negatiuè, quia vtraque opinio erat probabilis, quod inconsequentiam tollit, & contrarietatem, & ideo sunt excusandi antilogia, & laudandi.

Poterat igitur Caramuel in dictis locis contra me notatis benignè me explicare, sicuti, explicauit, heu quondam noster sapientissimus Dicastillus, qui de me loquens *tom.* 1. *de sacr. tr.* 4. *disp.* 50. *dub.* 5. *n.* 110. sic ait, ecce hic Auctor sibi contrarius est; id tamen (quod illi non semel contingit) non reprehensione, sed gratiarum actione dignum est. Nempe vir pro communi bono laborans, & communi vtilitati seruiens: plurima lectione diues, & copiosus pro occurrenti consultantium, & quærentium necessitate, aut etiam desiderio, iam huic, iam illi parti adhæret, quando pars vtraque probabili ratione, & Doctorum virorum authoritate nititur, & in praxi vtrumuis operari tutum est: voluit autem nobis in medium proferre ad hunc ipsum finem, quid in vna, quid in alia occasione responderit quærentibus, quid quæso vtilius pro praxi; Hæc obiter dixerim, vt facessere iubeam, nescio, quos inuidos, qui hæc, & si quæ sunt similia, erudito viro non verentur obijcere, & alibi *tom.* 2. *tr.* 8. *disp.* 9. *dub.* 2. *n.* 88. sic ait: Eodem modo posset impugnari Diana, sed in hoc erudito, & multæ lectionis viro, non vitio vertendum; sed laudi potius tribuendum est, quòd resolutiones illius variæ sint, & quandoque oppositæ. Nempè scopus illius est tam Confessarios, quam pœnitentes instruere, vt secundùm probabiles Doctorum sententias (etiam fortè contrarias) possint se tuta conscientia dirigere in praxi pro nata occasione; in quo abundè pergit quotidie bene mereri de Republica litteraria. Ita Dicastillus nominatim in mei fauorem, licèt supra meritum.

Nota hic obiter, quòd ad ea, quæ contra me affert Caramuel *vbi suprà* §. 3. *n.* 1257. respondeo, quòd in illo casu difficultas erat inter viros doctos de fructibus locationis muli, & ego constanter respondi non esse restituendos, sed solùm mulum, sed non dixi eo modo quod tunc extabat, quia de hoc non

erat

erat tunc difficultas ; Dominus enim inſtabat tantum ſuper reſtitutione locationis, & mulum recipiebat, quia per ſex ſolos menſes penes ruſticum permanſerat, nec deterioratus erat. Ergo, &c.

Vtrum reus poſſit ſibi graue crimen impendere, vt euitet grauia tormenta.

RESOLVT. XIV.

MOuet hanc difficultatem nimis practicabilem Caramuel *fundam.* 61.§.1. *num.* 1278. vbi ſic ait: Quæris an innocens ad vitandos cruciatus poſſit ſibi imponere falſum crimen, etſi ob illud ſit poſteà vltima ſententia condemnandus.

Auſonius Noctinot in ſumma Dianæ verbo *Reus num.* 13. Sic inquit : Reus ad vitanda grauia tormenta, poteſt ſine mortali crimen etiam capitale ſibi imponere, quia vita non eſt digna, quæ tanto dolore ſeruari debeat, & poſſe etiam iurare æquiuocando, docent Doctores communiter cum Nauarra *lib.* 2. *capit.* 4. *numero.* 21. immò nec peccare venialiter ait Sancius *diſp.* 46. *num.* 16. & Diana *part.* 3. *tract.* 5. *reſol.* 7. *& num.* 12. ait. Non teneri ſe retractare, niſi ex hoc damnum tertio ſequuturum foret, ita Diana *part.* 3. *tractat.* 5. *reſolut.* 103. ſub fine, ſic ille.

At ego puto eſſe mortale peccatum mentiri Reipublicæ legitimè & iuſtè roganti, & quod mendacium eſt non poſſe iuramento firmari. Si ſit mendacium illud leue, & tamen iuramento firmetur, periurium erit graue peccatum. Si darentur reſtrictiones mentales, & æquiuocatio prodeſſet, ſimplex criminis impoſitio non eſſet mendacium, & iuramentum, quo illa firmaretur, non eſſet periurium. At illas nos, & multi nobiſcum deteſtantur. Hucuſque Caramuel.

Sed ſatis probabiliter loquutus eſt doctus, & eruditus noſter Compendiator Pater Noctinot, videlicet Pater Antonius Cottonus, & ſimul ego, & ideò iterum aſſero, quod imponere ſibi falſum crimen ad euitanda grauia tormenta, etiamſi mors inde timeatur, non eſt peccatum mortale, ſecluſo periurio: Nemo enim tenetur cum tanto dolore, & labore vitam tueri.

Licèt probabile etiam ſit mortaliter peccare, fundamentum eſt, quoniam quamuis homo non teneatur cum tanto dolore conſeruare propriam vitam, adhibendo remedia, quæ tantos cruciatus afferant, & potius mortem permittere, quam ea adhibere ; aliud nihilominus eſt non conſeruare vitam eis remediis adhibitis, aliud verò præbere cauſam obiectiuam, & meritoriam mortis, illam confingendo, cum non ſit reuera id, vnde poteſtas publica moueatur ad condignam mortis pœnam executioni mandandam quod non eſt præcisè non conſeruare, vitam; ſed cauſam deſtructionis illius adhibere, quod non licet etiam propter tormenta, non ſolum quia mendacium eſt; ſed quia eſt oppoſitio cauſæ obiectiuæ meritoriæ mortis propriæ, & cooperatio ad propriam mortem cohoneſtari poteſt ex fuga tormentorum.

Licet hanc poſteriorem ſententiam magis placeat Dicaſtillo *de iuſt. lib.* 2. *tract.* 2. *diſputat.* 12. *Appen.* 1. *dubitat.* 4. *numero.* 514. Tamen hoc non obſtante priorem putat ſatis piam, & in praxi ſequendam, ne miſeri tam vehementi cauſæ, & periculo peccandi exponantur; ſed præmonendi ſunt, vt ſciant, ſi fortè in tortura vincantur dolore, non peccaturos mortaliter.

Et ita hanc ſententiam tenet etiam præter Doctores à me alibi adductos Hermanus Buſenbaum *in medulla Theol. moralis lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 7. & probabilem putat Eminentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de iuſt. tom.* 1. *diſp.* 14. *ſect.* 10. *n.* 174. vbi ſic ait; Quando ex confeſſione falſi criminis incurritur pœna mortis, vel mutilationis membri, alioquin non inferenda ; quo caſu aliqui dicunt non peccare mortaliter confitentem falſum crimen ad vitanda grauiſſima tormenta ; quibus merito poſſit celerem mortem præoptare; Ita Angelus, Syluester, Toletus, & Sotus, quos refert & ſequitur Leſſius *vbi ſupra num.* 41. quia non tenetur homo cum tanto cruciatu, & dolore vitam tueri; ſicut nec tenetur ad vitam conſeruandam, tibiam cum ingenti dolore ſecare, non eſt enim digna tanto dolore ſalus.

Hæc ſententia probabilis quidem eſt, & propter Authores quos habet, poteſt eam practicè amplecti qui velit: qua ſententia admiſſa, conſequenter videtur concedendum, quod liceret etiam alterius crimen falſum confiteri ad vitanda tormenta, quando ſcires illi non diſplicere tale periculum ſubire, vt te à tormentis, vel imminente morte liberet ; Ita Lugo.

Sed difficultas eſt, quando aliquis ſibi imponit falſum crimen cum iuramento, & adhuc puto contra Caramuelem, probabiliter poſſe à peccato mortali excuſari, vtendo æquiuocatione, & ita hanc ſententiam tenet Gaſpar Hurtadus *de Iudicio forenſi diſputat.* 4. *diſſic.* 20. vbi ita aſſerit: Supponimus quod ea falſa impoſitio ad minus ſit venialis contra veracitatem, & etiam quod ſit mortalis ſacrilegij, ſi fiat cum iuramento, niſi reus (vt poteſt ad euitanda grauia tormenta) ſe vendicet à mendatio reſtrictione aliqua mentali, aut æquiuocatione exteriori, quia tunc nec erit peccatum mendacij, nec ſacrilegij, quamuis fiat cum iuramento; Ita ille.

Cui adde, me recitato, Ægidium Trullench *in Decal. tomo* 2. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 7. *num.* 3. Cuius hæc ſunt verba.

Non peccat mortaliter qui ad vitanda tormenta valde grauia, quibus meritò poſſet celerem mortem præoptare, crimen falſum ſibi imponit, quamuis certò ob id ſit morte plectendus.

Et ratio eſt, quia cum tanto damno non tenetur vitam cuſtodire, ſicut non tenetur ſibi tibiam abſcindere cum tanto dolore ; non enim tanto dolore digna eſt ſalus; nec hoc mendacium eſt pernicioſum quia alteri damnum non infert, nec ſibi infert malum, quod notabiliter præponderet ipſis tormentis: Nam crimen fatendo breui morte longam redimit, vel potius multas mortes vnica morte commutat. Nec ſe interficit, moraliter loquendo quia habet iuſtam cauſam, ob quam ſe interficiendum exponit ſicut ſi quis ſe exponeret hoſtium telis, vt grauiſſima tormenta ab illis inferenda euaderet, non ſe occideret, Immò ſi honeſta perſona rogaret eum, qui illa nefando modo vellet abuti, vt ipſam potius interficeret, non eſſet ſui homicida; ergo neque hic eſt ſui homicida, fatendo tale crimen. Et confirmatur, quia ſi rogaret iudicem, vt ipſum interficiat potius; quam ita torqueat, non cenſetur homicida ſui ; quia ex confeſſione in tormentis facta non imminet mors; quia niſi deinde extra tormenta liberè delictum fateatur, non poteſt condemnari, vt habetur *capit. ſi quis à Sacerdotibus.* 15. *quæſt.* 6. Nec videtur peccare venialiter, licet falſam ſibi impoſitionem iuret, modò vſus fuerit æquiuocatione ; Nam æquiuocatio ſufficiens eſt ad excuſandum iuramentum. Ita Trullench.

Nota hic obiter pro nostro sacro Tribunali Sanctæ Inquisitionis, quod ex his aliqui inferunt, eum, qui conuictus planè est de Apostasia, aut hæresi, quam non commisit; Ita vt si neget tradendus sit curiæ sæculari, ac confiscatione bonorum, extremoque supplico afficiendus; si verò fateatur crimen, leuiori pœna puniendus sit, posse ipsum absque mortali culpa imponere sibi crimen, quod non admisit. Quia tunc nec sibi, nec aliis nocet: Immò prodest; maiorem enim infamiam, & ipsi, & posteri patientur etiam bonorum confiscationem, quæ omnia effugient, si fateatur. Ita Molina *disputat.* 37. *n.* 15. cui consentit Lessius *cap.* 12. *dubitat.* 7. *n.* 4. & alij, qui generaliter dicunt ad vitanda grauia tormenta posse absque peccato mortali imponere sibi aliquod delictum falsum, licèt propter illud sit morte plectendus quantò magis licebit ad vitandam mortem & maiorem infamiam?

Sed Pater Molina *disputat.* 37. *num.* 17. hanc doctrinam limitat, dicit enim, hoc non licere absque mortali peccato, quando is, qui falsò conuictus est de hæresi, & ea de causa tradendus est curiæ sæculari, & morte plectendus, eius esset conditionis de quo alioquin præsumptio non esset commisisse id crimen; eo quod non sit de eorum progenie, de quibus ea est suspicio: præsertim si vir esset authoritatis, quia tunc per spontaneam confessionem criminis derogaret authoritati fidei catholicæ, fatendo se ab illa defeciisse quare deberet potius fortiter mori, quam eo modo Religioni Christianæ derogare, & dare tale scandalum. Nam si eum viderint pie & fortiter morientem, Christianæ Religionis signa ostendendo, semper manet opinio, quod innocens obierit, & minus scandalum sequitur, quam si se hæreticum fuisse confiteatur.

Sed Cardinalis Lugo *vbi supra num.* 170. existimat casum illum posse aliquando contingere, quo propter maximam personæ dignitatem & probitatem maximum scandalum generaretur, si ex propria confessione omnis dubitandi ratio de crimine commisso tolleretur. Puto tamen rarissimum esse casum, quia præsumptio illa ex dignitate, & probitate personæ superatur frequenter præsumptione contraria orta ex sententia illius Tribunalis in quo Iudices non nisi cum maximo fundamento, & deliberatione matura solent ad eiusmodi condemnationem, & sententiam venire, & quia confessio criminis cum detestatione illius non est in rigore negatio fidei; alioquin nullo casu liceret absque grauissimo peccato mortali contra fidem Christianam: Nam dicere se fuisse hæreticum cum retractione illius delicti, non est negare fidem, sed fateri se erasse, & deceptum fuisse. Scandalum autem non tenemur semper vitare cum tanto nostro detrimento. Addit autem Molin. illo *num.* 17. si iam semel crimen eiusmodi falsum confessus est, non obligari sub mortali ad retractandum confessionem post sententiam prolatam, & reconciliationem sequutam. Nam retractatio illa parum resarciret scandalum datum, & notam Christianæ Religionis, esset que ex leui causa dare occasionem suæ morti sine suo, & suorum emolumento, de quo tamen ego dubito, quia licet non totaliter, magna tamen ex parte eneruaretur confessio præterita: credibile enim fit, quod mortis metu fuerit extorta. Quare si circumstantiæ personæ tales essent, ego non liberarem ipsum ab obligatione retractandi; vt magna saltem ex parte minueretur damnum per falsam confessionem illatum. Hæc Lugo, quæ apponere hic volui, cum in sacro Tribunali possit aliquando in praxi accidere.

An clausis oculis standum Decretis Pontificum.

RESOLVT. XV.

MOuet hoc dubium his verbis Caramuel *fundam.* 13. *num.* 327. & sic ait; Cum obiiciuntur contra veteres Authorum opiniones, Pontificum iuniorum Decreta, acquiescunt statim Theologi, & malunt obedire, quam cum superioribus suis disputare. At interrogo an decretis summorum Pontificum necessariò sit adquiescendum?

Respondebis ex Diana *part.* 3. *tract.* 2. *resol.* 4. alia decreta esse præceptiua, alia regulatiua, & consultiua: Verba Dianæ sunt hæc: Nec obstat huic sententiæ Decretum Clementis VIII. quod affert Peregrinus pro sua firmanda opinione; Nam respondeo cum Molfesio, & Alphonso de Leone, & aliis, Decretum illud non esse latum à Pontifice per modum præcepti irritantis Confessionem aliter factam, sed per modum regulæ, & consilij. An non si sic incipiamus exponere Decreta Pontificum, paucissima præcepta remanebunt? Et si hoc decretum sic exponitur, cur non, & poterunt eodem omninò modo Pontificum vniuersa Decreta? Anne dialecticaretur malè, qui diceret, stante hac Dianæ doctrina ne vnum quidem Pontificium Decretum fore præceptiuum? Vellem videre disparitatem, quam difficulter assignandam video. Ita Caramuel.

Sed non video qua ratione, stante mea opinione inferat ne vnum quidem Decretum Pontificium fore præceptiuum; Ergo si in aliquo decreto inter alia disposita, vnum directiuè tantùm disponatur, sequitur Decreta Pontificia non esse præceptiua? nego consequentiam.

Itaque in Decretis Pontificum consideranda sunt ea, quæ disponuntur, & quoad rei grauitatem, & quoad verba, cum quibus disponuntur, & ex his cognoscitur si præceptiua, vel directiua sunt; & ideò in dicto Decreto Clementis VIII. quis dicet id quod disponitur, quod lampas semper in Dormitorio colluceat sit præceptum, & non potius directio? Et in Bulla Pij Quinti apposita in principio Missalis non disponitur, missas dicendas esse, vt Rubricæ præscribunt, & tamen certum est secundum materiæ grauitatem aliquas ex illis præscribi præceptiuè, aliquas directiuè. In ipsomet Concilio Tridentino *sess.* 23. *cap.* 4. *de reformat.* ita disponitur. *Prima tonsura non initientur, qui Sacramentum confirmationis non susceperint*, & tamen quærunt Doctores, an in his verbis Pontifex inducat præceptum sub mortali, & respondent plures non obligare sub mortali nec eum, qui recipit, nec episcopum qui confert ordines, seu primam Tonsuram, vt præmittatur antea confirmatio, tenent hoc loco Suarez *disp.* 38. *sect.* 1. Valent. *q.* 2. *punct.* 3. Coninch. *hac. q. art.* 8. *n.* 90. & *de ordine disp.* 20. *dub.* 10. *num.* 103. Sotus *vbi supra*, Viuald. *de confirmat.* [illegible] 1. Victoria *de ordine num.* 232. Auila *de censuris part.* 6. *disp.* 9. *sect.* 1. *dub.* 3. Nauarr *in summa cap.* 22. *num.* 9. Azor. *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *q.* 1. Molfes. *tom.* 1. *tract.* 4. *cap* 2. *num.* 21. Reginald. *tom.* 2. *lib.* 28. *cap.* 3. *num.* 24. Zambran. *de casibus occurrentib. tempor. mort. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* [illegible]. & quidam alij, dicentes nec ex decreto Concilij, nec ex alio capite impositam esse eiusmodi obligationem sub mortali.

Vndè ex his apparet non benè inferri, vt vult

Caramuel

Caramuel, hoc, verbi gratia, Decretum Pontificis in aliquo disponit directiuè, vel non præceptiuè sub mortali, ergo alia Decreta, ita etiam explicanda erunt; Diuersimodè enim pontifex in suis Decretis disponit secundum grauitatem materiæ, & secundum verba, & ideò ex vno, malè infertur ad aliud. Confirmantur superius dicta authoritate Petri Crescentij *in Præsidio Romano lib.3. numero.57.* vbi nostram sententiam superius à Caramuele allatam his verbis firmatus est, *E se bene Clemente VIII. determina alcune cose intorno alla cura de' Nouitij, non per questo fa lege obligante i Nouitij à mortale.* Ita ille.

An si non constet legem quoad forum conscientiæ esse vsu receptam, quis teneatur illam seruare.

RESOLVT. XVI.

NEgatiuè respondet Caramuel *fundam.18.q.3. num.458.* vbi sic ait, An possit soleatque Populus acceptare leges quoad forum exterius, & non acceptare quoad interius?

Respondeo ex Diana *part.2. tract.17. resol.21.* producēdo extrauagantem Pij Quinti, de qua sic ille quoad pœnam bullę Pij Quinti priuationis priuilegij clericalis, officij, & beneficij, &c. dico probabiliorem esse illam sententiam, quæ asserit, illam Bullam non esse receptam in vsu quoad forum interius. Sic Henriquez, Auila, Sayrus, &c.

Ergo posita legislatione dubitandum est de acceptatione, & posita acceptatione, quærendum adhuc est qualiter lex sit acceptata, & quousque constet esse acceptatam quoad forum interius, non est dicenda conscientias obligare. Ita Caramuel.

Sed hæc vltima verba non admitto, quia vt benè obseruat doctus, & amicissimus Bardi *de conscien. disp 6. cap.2.§.2. num.5.* sicuti receptio est quid facti, ita etiam negatio ipsius receptionis; Idcirco dum lex fuit promulgata, & incœpit obligare, onus probandi eam non fuisse receptam, & progressu temporis euanuisse, spectat ad illum, qui hoc affirmat; Ideoque si hoc sufficienter non probatur, lex remanebit in sua possessione, & vigore.

Ergo si constat de acceptatione legis, licet non constet de acceptatione quoad forum exterius, licebit adhuc etiam in foro conscientiæ contra Caramuelem; quia lex remanet in sua possessione, & vigore quoad obligationem fori interni & externi, donec contrarium non probetur, vt patet in Bulla Pij Quinti à me adducta per attestationem illorum Doctorum asserentium non esse in foro conscientiæ vsu recepta; Itaque si lex promulgetur, & recipiatur à Populo, censenda est in vtroque foro recepta, possessio enim in hoc casu stat pro lege, donec contrarium non appareat: Secus autem dicendum videtur secundum opinionem probabilem aliquorum, quando adest dubium: An lex licet promulgata, fuerit recepta, tunc enim non ligabit; licet ego contrariæ sententiæ adhæsi, & nunc etiam adhæreo, quia cum de lege extat pro ea præsumptio, & possessio, ergo dum constat non esse vsu receptam, obligat, ita Sanchez *lib.1. sum. cap.10. num.35.*

Quod si dicas, lex non obligat nisi sit vsu recepta: Ergo si dubitatur an sit vsu recepta, sequitur esse etiam dubium an obliget, & per consequens nemo tenetur eam seruare, quia in hoc dubio possessio stat pro libertate.

Respondeo, legem iustam sufficienter promulgatam, ac editam ab habente authoritatem, statim obligare subditos ad obseruationem, vt dicemus *disput.4. cap.3. dub.17.* quare peccant subditi, qui à principio illam non obseruant, quod constat ex vsu; Nam Princeps statim, ac lex est sufficienter promulgata, puniunt transgressores; Ergo signum est non requiri acceptationem Populi ad obligationem legis, abrogari tamen potest deinde per non vsum, vel contrarium vsum, Ex quo fit in dubio, an lex sit vsu recepta, possessionem esse pro libertate subditorum, sed pro ipsa lege. Accedit, quod in dubio præsumitur lex vsu recepta, vt docent Bartol. *in l. illa num.5. ff. de verbor. oblig.* Roland. à Valle *cons.90. num.53. vol.1. & de Lucro dotis quæst.99. in fine*, Iason *in l. rem non nouam C. de iudic.* Alexand. *cons.132. num.2. & 3. vol.1.* Decius *Cons.649. col. pen. num.16.* Paris. de Put. *de syndic. cap. statutum col.1.* Benint. *decis.13. n.10.* Marta *de iurisd. part.4. cent.1. casu 19. num.19.* loquens tantum de lege Principis, Caualc. *tract. de tut. & curat. num.42.* Surd. *cons.58. num.2.* Gozadin. *cons.16.* Macerat. *lib.1. res.46. n.2.* Maresc ott. alios referens *tom.1. var. res. lib.2. c.39. n.42.* & alij.

Nec obstat dicere, legem non obligare nisi sit recepta; Igitur si dubium est de receptione, dubium etiam erit de obligatione; Ideoque stante dubia obligatione, possessio non erit pro illa, sed pro libertate.

Respondeo, negando antecedens. quia ex iusta, & sufficienter promulgata, statim incipit obligare, & exigit, vt acceptetur, atque adeò subditi tenentur illam admittere; eamque non recipientes, si eam transgrediuntur, grauiter peccant, licet transacto tempore, quod ius præscribit, & posita bona fide in subditis posteris, hi excusentur si legem illam non seruent; nam ipsa lex abrogatur per desuetudinem legitimè introductam. Et hæc dicta sint secundum opinionem communiorem, & probabiliorem.

An vinum congelatum sit sufficiens materia consecrationis.

RESOLVT. XVII.

NEgatiuè videtur respondere nominatim contra me Caramuel *fundam. 67.§.1. num. 1325.* vbi sic ait; Inquiro an possit consecrari vinum congelatum?

Respondet Ausonius Noctinot in summa Dianæ *verb. Eucharistiæ materia num.2.* his herbis: Vinum si sit congelatum (vt sæpè contingit in Germania, immò etiam in Mediterranea Hispania, nempè in Castella, Legione, &c.) valide consecratur, non tamen licitè, & probat, quia vinum per congelationem non corrumpitur quoad substantiam, potabile enim adhuc manet potentia, qua liquefieri potest, & sumi; sed videtur hæc potentia remota,

Sed ego iterum doceo, quod ex me docuit meus Compendiator Pater Antonius Cottonius ex Tertio Ordine D. Francisci vir quidem doctus, eruditus, & omni commendatione dignus; Dico igitur probabilius esse, vinum congelatum esse sufficientem materiam consecrationis, & ita hanc sententiam, me citato tenet Leander *de Sacram. tom.2. t.7. disputat.8. quæst.36.* vbi citat pro hac opinione 23. Doctores, quibus ego addo Caspensem *in cur. Theo. tom.2. tract.22. disputat.2. sect.3. num.17.* Amicum *in cursu Theol. tom.7. disput.16. sect.3. num.35.*

Præpositum

Præpositum *in 3.part. D.Thomæ q.74.art.5.num.48.* Mercerum *de Sacram.qu.74.art.5. num.4.* Vvigers *vbi supra,* Opatauium *de Sacramentis tra.de Euchar. disputat.2.q.3.num.32.* Franciscum Lugo *de Sacram. lib.4.cap.2. quæst.6. num.26.* Martinum de San Ioseph *in mon. confess. tom.1. lib.1, tract.2.de Euchar. num.11.* Castrum Palaum *tom.4.tract.21.punct.4.n.8.* Baucium *in Theol. moral.tom.1. tract.5.q.9.dub.4.* & me citato Hieronymum Garziam *in summa tract. 3.difficult.9.dub.1.punct.2. num.14.* Antonium de Escobar. *in pract.Confess.part.2.lib.3.cap.5. num.52.* Ioannem de Soria *in Epilogo summarum part.2.tr.1. sect.1.disp.7.§.circa materiam,* Petrum à Sancto Ioseph *in idæa Theol.Sacram.cap.16.resol.1.observat.4.* Thomam Tamburinum *vbi infra num.11.* Ioannem Pontium *in curs. Theol. disp 44. quæst.3. conclus.1. num.22.* Pasqualigum *in Theol.tom.2.disp.91.sect.4. num.26.* Dicastillum *de Sacram.tom.2.tract.4.disp.2. dub.5.num.86.*

Probatur, quia materia consecrationis est vinum; sed vinum congelatum est simpliciter & absolutè vinum; ergo est sufficiens materia consecrationis. Confirmatur, quia non minor virtus requiritur ad conseruationem, quam ad primam productionem, vt docet probabilior sententia in 2. Physicorum: sed sanguis Christi Domini potest conseruari sub speciebus vini congelati, vt dictum est. Ergo, & potest primò produci, ac proinde in vino congelato reperitur sufficiens materia consecrationis.

Sed obiicies: Vinum non est materia Eucharistiæ, nisi quatenus est per modum potus: sed eo ipso quod congeletur, non retinet modum potus: Ergo non est materia Eucharistiæ. Confirmatur. Aqua congelata non est materia baptismi, quia non est apta ad abluendum: Ergo vinum congelatum non erit materia Eucharistiæ, quia non est aptum ad potandum. Respondetur, distinguendo maiorem, vinum enim non est materia Eucharistiæ, quando non retinet substantiam vini, aut certè opus esset magna aliqua transmutatione, vt fieret opus; quia verò congelatum retinet substantiam vini, & exiguo calore aut humiditate potest ita liquefieri, vt potari possit, absolutè censetur esse potus. Et sanè si obiectio esset efficax, probaret nec posse sanguinem Christi Domini sub speciebus congelatis conseruari, quia nunquam est Christus Dominus sub speciebus vini, nisi vt per modum potus animam reficiat. Ad confirmationem, concesso antecedente, negatur consequentia. Ratio verò discriminis est, ablutionem esse materiam proximam baptismi, & ita dum aqua ita est congelata, vt non possit abluere, non sufficere ad conficiendum hoc Sacramentum: potari autem non pertinere ad essentiam, sed ad vsum Eucharistiæ, & ideò ad materiam illius sufficere id, quod est absolutè vinum, & facili transmutatione liquefieri potest, vt bibatur.

Deinde, negandum igitur in nostra sententia vinum congelatum non esse per modum potus, licet difficilius potetur, & assignanda disparitas inter vinum, & vuam; quia vua, & quidquid in ea est cibus est, & moraliter habetur vt cibus potius, quam potus: Vinum verò congelatum adhuc habetur vt potus, nec moraliter censetur in hominum æstimatione vt cibus: multum autem hoc refert ad rem moralem, & institutionem Sacramentorum, quæ moralis entitas est, licet in physicis fundata. Et quidem in die ieiunij quamtumuis prohibitum sit māducare, nemo dixerit vino congelato solui ieiunium, suppositā vera sententia quod nullus potus vsualis frangat ieiunium Ecclesiasticum: Signum ergo est, illum non esse cibum, ergo erit potus, & est vinum: Ergo potus vini. Nam neque esse cibum, neque potum nemo dixerit.

Ex quibus patet responsio ad argumentum Caramuelis, vt vinum congelatum efficiatur potabile esse in potentia remota; nam hoc nihil officit.

Æquè certum est conseruari sanguinem Christi in speciebus congelatis iuxta communem sententiam, quam approbat Missale Romanum, præcipiens illas species liquefieri, & sumi à Sacerdote vt consecratas; quia reuera vinum per congelationem non amittit formam vini, cum post liquefactionem maneat vinum sicut antea, ex quo fit posse etiam consecrari validè, dum congelatæ sunt: neque obstat, provt sic non esse potum liquidum, quia licet non sint potus facilis, est tamen simpliciter potus; possunt enim potari, si prius vel alio medio, vel saltem ipsius oris calore dissoluantur; sicut etiam nuces sunt simpliciter cibus, licet necesse sit eas prius confringere, vt possint manducari. Immò in rigore etiam vinum congelatum, si paulatim deglutiatur, potatur, nec soluit ieiunium siuè paulatim, siue simul totum deglutiatur, quia semper habetur vt potus.

Concludo igitur, quod vinum congelatum retinet eundem naturæ statum in substantia, ac si congelatum non esset, mutata solum qualitate raritatis in densitatem. Deindè, quia si vinum congelatum retinet Christi Sanguinem, quod ante congelationem consecratum erat; Ergo etiamsi congelatum sit, erit apta materia ad consecrationem. Consequentia est manifesta, quia vtrobique requiritur eadem veritas, scilicet quod ibi sit sanguis Christi ex vi verborum.

Sed an sacerdos consecrans in vino congelato peccet mortaliter, negatiuè respondent Vasquez, & Hurtadus alibi à me adducti, quibus nunc addo Patrem Thomam Tamburinum *opusc.de Sacram.missæ lib.2.c.8.§.8. num.14.* Sed hæc opinio mihi displicet, nec illam prorsus admitto, & ideò Sacerdotem in tali casu peccare mortaliter docet Martinus de San Ioseph, vbi supra, cui adde Leandrum *de Sacram.tom.2.tract.7.disp.8.quæst.37.* Ochagauiam *de Sacr.Euchar.tract.1. quæst.9.num.7.* Præpositum *in 3.part. quæst.74.art.5.num.49.* Garziam *in sum. t.3. difficul.9. dub.1.punct.2.n.14.* Auersam *de Sacram. Euchar.quæst.2.sect.5.* Fagundez *part.3.lib.2.cap.3. num.10.* Serram *in 3.part...quæst.art.5.* Vvigers *n.41.* Mercerum *n.4.* Castr. Palaum *t.4.tract.21.punct.4. num.8.* Villalobos *tom.1.tr.7.diffic.7.n.2.* Suarez *t.3. disp.45.sect.2.*

Nota verò, Amice Lector, opinionem carissimi Caramuelis, quam supra impugnauimus non carere probabilitate, & illam præter Alanum, Henriquez, Armillam, Martinum, Ledesmam, Angles, & alios docet nouissimè Pater Lessius *in 3.part. q.74.art.5. n.24.* vbi sic ait.

De vino solidè gelato dubium est, quidam enim putant esse idoneum, quæ sententia non est improbabilis. Verius tamen videtur, non esse idoneum, siue ibi sit species vini, siue non. Ratio est, quia non est potabile, sicut nec in vuis. Ita ille, sed hæc ratio iam supra satis soluta remansit.

Vndè ex solidissimis rationibus magis hanc sententiam probat, & tenet doctissimus Episcopus Araujo *in 3.part. D.Thomæ q.74 art.5.dub.1.n.52.* firmans vinum congelatum non esse materiam aptam pro consecratione; Sed tu ne deseras opinionem affirmatiuam, quā supra firmauimus, est enim communior, & magis validis vallata rationibus, ex

quibus

quibus respondetur facilè ad ea, quæ in contrarium aduersarij adducunt.

An sit peccatum mortale administrare Sacramentum extremæ vnctionis sub his tantùm verbis; Per istam vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti.

Resolvt. XVIII.

Tractat hoc dubium Caramuel *fundam.* 68. §. 1. *num.* 1330. vbi sic ait.

Peto primò an peccet, qui in administratione huius Sacramenti vtatur forma essentiali, omissis verbis omnibus accidentalibus, puta qui tantùm diceret, *Per istam vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti.* Affirmatiuè respondet Diana *part.* 2. *tract.* 4. *resol.* 175. §. *notandum, & resol.* 180. & ex eo Ausonius Noctinot *in summa verbo Extr. Vnctio. numer.* 12. sed cur; An quia vtitur forma probabili? An verò quia omittit verba præcepta? si prima valeat ratio, scire vellem; cur non possit vti opinione probabili in administratione Sacramenti? Et si secunda, ant sit mortale? (Immò an sit veniale?) omittere pauca verba præcepta. Ita Caramuel.

Sed ego respondeo in administratione Sacramenti extremæ vnctionis non sufficere formam adductam à Caramuele, nam apud Doctores tres solum sententias probabiles inuenio circa præsentem quæstionem.

Prima sententia docet, vnicam sufficere vnctionem in quauis corporis parte, sub vna tantum forma, exprimente omnes corporis sensus.

Secunda sententia affirmat ad validitatem huius Sacramenti necessarias esse quinque ad minimum vnctiones in Oculis, Auribus, Naribus, Ore, Manibus; omnes tamen vnctiones adhiberi posse sub vna tantum forma æquiualente omnibus formis partialibus, vt si quis vngendo oculum, aurem, narem, os, manum dicat: Per istas sanctas vnctiones, & piissimam misericordiam indulgeat tibi Deus, quicquid per visum, auditum, gustum, odoratum, & tactum deliquisti.

Tertia sententia docet ad validitatem huius Sacramenti necessarias esse ad minimum quinque vnctiones in quinque corporis sensibus, cum quinque partialibus formis, respondentibus singulis vnctionibus.

Et omnes has tres sententias esse probabiles putat Amicus vbi infrà; sed primam, & secundam admittit tantùm tempore necessitatis in morbis contagiosis.

Sed forma adducta à Caramuele in illis verbis: Per istam vnctionem indulgeat tibi Deus quicquid deliquisti, non includitur in formis superius expressis, quia in forma Caramuelis nulla efficitur mentio de sensibus corporis. Ergo.

Sed dato, & non concesso, quod forma Caramuelis esset sufficiens pro validitate Sacramenti, quod ego nego, & me citato negat etiam nouissimè Leander *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 4. *disput.* 2. *quæst.* 21 cum aliis.

Adhuc dicendum est contra Caramuelem, Sacerdotem ministrantem cum illa forma peccare mortaliter, vt ego docui, & ideò Amicus *in cur. Theol. tom.* 8. *disp.* 19. *sect.* 4. *num.* 71. sic ait; Dico inter has sententias, tertia est omnium tutissima, & in praxi saltem sub præcepto seruanda, quando nulla vrget grauis necessitas: quod euidenter probat vniuersalis Ecclesiæ Praxis, & sentiunt ipsamet citata Pastoralia, & Doctores omnes contrariæ sententiæ, qui solum docent in morbis duntaxat contagiosis & peste grassante ad euitandum periculum infectionis seruari posse ritum secundæ, vel primæ sententiæ, ceteroqui necessitate non vrgente semper seruandam esse communem praxim Ecclesiæ iuxta tertiam sententiam explicatam. Ita ille.

Qui etiam posteà *sect.* 5 *num.* 87. hæc subdit, Demum an necessarium sit in formam exprimere omnes sensus, aut sufficiat vnum tantùm, vel nullum; dicendo: Per istam vnctionem indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti. Constat ex iis, quæ docuimus sectione præcedente, an scilicet de essentia huius Sacramenti sit omnes sensus, an sufficiat quancumque corporis partem inungere. Omnes tamen Doctores notant tam verba, quæ diuinam misericordiam, quam quæ omnes sensus exprimunt sub præcepto proferenda esse, vt habet communis praxis vniuersalis Ecclesiæ, à qua recedere sine vrgente necessitate, graue peccatum est. Ita Amicus.

Qui ad interrogationes Caramuelis satis respondet, & satisfacit. Vide etiam Castrum Palaum r. 4. *t.* 26 *punct.* 5. *num.* 4.

Et quidem in forma Caramuelis peccatum non veniale, sed mortale adesse omninò dicendum esse puto, quia licet Reginaldus *in praxi tom.* 2. *lib.* 28. *num.* 16. & alij censeant, illas particulas per visum, per auditum, &c. non esse de essentia formæ, & de necessitate Sacramenti, quod etiam ex Coninch. Bonacina, & Tannero obseruat Hurtadus *de Sacr. t. de extrema vnct. difficult.* 7.

Tamen communiter tenent contrarium, & obseruant Præpositus, Martinus de San Ioseph *in mon. confes. tom.* 1. *l.* 1. *tract.* 1. *de extrema vnctione n.* 18. qui malè me citat pro sententia Reginaldi, Lessius *in* 3. *part. quæst. de Sacr. extr. vnct. dub.* 6. *num.* 13. Granadus *in* 3. *part. contr.* 8. *tract.* 1. *disp.* 7. *num.* 9. & alij.

Ergo dicendum est contra Caramuelem, si aliquis relinqueret illas particulas peccaret necessario mortaliter, quia ex earum omissione Sacramentum redderetur dubium, vt optimè obseruat Præpositus *in* 3. *part. D. Thomæ quæst. vnic. de Sacram. Euchar. dub.* 4. *n.* 25. ergo, &c.

Confirmatur nostra opinio, quia vt in superiori resolutione probatum est, secundum sententiam probabiliorem vinum congelatum est apta materia consecrationis, & tamen hoc non obstante, si aliquis Sacerdos ita consecraret, peccaret mortaliter, vt ex communi Doctorum sententia supra probatum est. Ergo licet opinio Caramuelis esset probabilis de forma extremæ vnctionis; tamen hoc non obstante, si sacerdos ita vngeret, dicendum est, quod peccaret mortaliter.

Nam in re graui à communi consuetudine Ecclesiæ recederet, & periculo non conficiendi validè Sacramentum se exponeret, & ita in nostris terminis loquens de forma extremæ vnctionis, si relinquatur particula *misericordiam*, docet Reuerendissimus Candidus *tom.* 4. *disquis.* 2. *articul.* 2. *dub.* 33. Syluius *in* 3. *part. quæst.* 29. *art.* 9. §. *expressio.* Nugnus *de Sacram. t.* 2. *quæst.* 29. *num.* 9. *diffic. vnica*, & alij.

Vndè non deseram hic apponere verba Petri à Sancto Ioseph *in idea Sacram. cap.* 3. *ref.* 3. sic asserentis; Tertiò obseruandum probabile mihi esse ad essentiam formæ non spectare, vt sensus, qui

vngitur

vngitur nominetur, sed sufficere ad valorem Sacramenti, si dum oculus, verbi causa, vngitur, Sacerdos dicat, per istam sanctam vnctionem, &c. indulgeat tibi Deus quidquid peccasti, & idem in aliis sensibus repetat, eos minimè exprimendo. Sicut enim in forma confirmationis frons non exprimitur, etsi illius vnctio sit essentialis, ita quamuis vnctio sensuum sit necessaria ab substantiam huius Sacramenti, non sequitur quod in forma sensus essentialiter exprimi debeant.

Confirmatur: Nam si dum oculus vngitur proferat Sacerdos formam modo iam dicto sufficienter indicabit se à Deo petere, vt remittat ægroto quicquid per visum peccabit, & sic de aliis. Immò si inter vngendum omnes sensus dicat Sacerdos verba illa tantum semel: Per istas sanctas vnctiones indulgeat tibi Deus quicquid peccasti, probabile est Sacramentum valere propter rationem iam dictam: quia scilicet sufficienter videtur peti remissio peccatorum omnium, quæ à quinque sensibus originem duxerunt.

Moneo tamen standum esse praxi, & consuetudini Romanæ Ecclesiæ, quæ sensum qui vngitur nominat, & formam quinquies repetit, mutato vnico verbo. Indè enim sufficienter colligitur hunc ritum cadere sub præcepto, quia consuetudo habet vim legis, & non esse immutandum, nisi extrema necessitas, quæ legem non habet, exigeret interdum, vt mutaretur. Hæc à Sancto Ioseph. Quæ quidem verba, vtentem forma Caramuelis, peccare mortaliter demonstrare videntur; nam ex ipsa violaretur praxis, & consuetudo Ecclesiæ in ritu graui circa essentiam Sacramenti: Ergo.

Dico itaque doctissimo Caramueli, Sacerdotem administrando Sacramentum extremæ vnctionis cum forma ab ipso præscripta peccare quidem mortaliter ex superius adductis, & ex doctrina adducta à Sanchez *de matr. lib.* 3. *disput.* 20. *num.* 4. & aliis nempè esse mortale amplecti opinionem probabilem circa formas, & materias Sacramentorum, relictis certis & præscriptis ab Ecclesia, prouenire non ex defectu opinionis, & ratione periculi, & irreuerentiæ Sacramenti; Sed quia contrauenitur Ecclesiæ consuetudini, quæ vim præcepti habet.

An Religiosus peccet mortaliter, si per breue tempus retineat apud se rem donatam, quia vult petere licentiam à Prouinciali v.g. vel nouo Superiore.

Resolvtio XIX.

NEgatiuè ego olim respondi, sed nominatim contra me insurgit Caramuel *fundam.* 32. *numer.* 524. vbi sic ait; An breuitas temporis excuset à peccato mortali?

Diana *part.* 1. *tract.* 6. *resol.* 42. agens de paupertate, respondet assertiuè: cuius hæc verba sunt: Notandum est etiam, quod si talis Religiosus absolutè recipiat, pecuniam (nimirum inscio Abbate) sed ad breue tempus retineat, vt quia expectatur nouus Prælatus, vel scribat statim Generali, vel Prouinciali pro licentia, peccabit tantum venialiter, & subscribit hæc esse valdè notanda, quia multum practicabilia.

At ego propter alias circumstantias fortè excusari hunc Religiosum posse existimo; at à temporis breuitate posse sumi excusationem, non video: illi enim ne vna quidem hora (immò neque vno momento) licet esse proprietario. Ita Caramuel.

Sed poterat amicissimus vir sententiam nostram interpretari, vt alij postea interpretati sunt, & ego de facto intellexi.

Sentiat itaque Hieronymum Garziam *in politica Regulari tom.* 1. *tract.* 4. *part.* 3. *difficult.* 5. *dub.* 3. *numer.* 10 vbi sic ait; Finalmente quando me ofrece el dinero el dante, si yo lo accepto como mio, pretendiendo tener derecho à el, es certissimo que peccare contre votum, por mas que se quede penas dantem; por que acceptar dominio sin licentia y a seue que es contra votú, y assientan en esto los Authores citados Diana *part.* 1. *resolut.* 42. citada, Sanchez *n.* 5. defiendem que si yo recibo de afuera de casa vna cosa, con animo de no vsarla sin licentia, però no quiero pidirsela al superior immediato, sino al Prouincial, ò General; que si espero breuemente esta licencia que podre hazerlo sin peccar mortalmente contra el voto, però no tengo de acceptar el dominio, sino dexarlo en poder del dante hasta que venga la licentia, y en el interim la tendre como en deiposito. Ita ille.

Cui adde Eminentissimum Lugo *de iust. tom.* 1. *disp.* 3. *sect.* 8. *num.* 151. sic asserentem, infero quintò quid dicendum sit de Religioso accipiente rem animo non vtendi absque licentia; sed tamen vult illam à Prælato mediato petere, quem breui expectat, vel eius litteras; quo casu Sanchez *n.* 5. quem sequitur Diana *loco citato resol.* 42. cum aliis, dicit, non esse peccatum mortale, si breui tempore speretur licentia. Ego quidem puto id totum posse fine violatione voti obtineri, si iuxta superius dicta debito modo fiat, hoc est, non habendo intentionem acceptandi vllo modo tem illam, vel ius aliquod ad eam, sed relinquendi totum ius penes ipsum donantem, donec licentia habeatur; tunc enim etiam per longum tempus posset retineri quasi in depositio. Si tamen accepretur absolutè absque licentia, plus scrupuli est, quia licet tempus quo retinetur sit breue, & ex eo capite videatur materia leuis: Ipsa tamen acceptio absoluta videtur esse actio satis grauis, & non facile superior adiri, & licentia obtineri. Credo tamen communem modum acceptandi esse solùm conditionatum, hoc est acceptandi, si Prælatus consenserit, qui modus licitus est.

Hæc Lugo, & iterum ego: nec aliter in verbis à Caramuele adductis intelligere volui, & hanc sententiam præter Doctores adductos tenet etiam, me citato Leander à Murcia *in regulam D. Francisci quæst.* 23. *super cap.* 6. *num.* 6. & confirmatur ex alio dubio, quod apponit idem Leander *num.* 2. vbi sic; ait: Preguntase lo segundo, si el Religioso peca contra la pobreza, tornando alguna cosa de la communidad, ò de algun lugar publico con intention de aprouecharse della por vnos pocos de dias, y de bol verla luego à su lugar? Respondeo que este tal Religioso no peca alomenos grauamente contra la pobreza, porque no es su intencion quedarse con la tal cosa, ni vsar della absolutamente contra la volundad del Prelado: y quando en el vso de aquellos pocos dias se à el Prelado inuoluntario, no puede ser la matiera graue, porque ni el dicho vso es absoluto, ni por mucho tiempo.

Cuius quidem vltima verba contra Caramuelem nimis faciunt, ex paruitate enim temporis excusationem admittit, quod potest confirmati *ex cap. nam & ego de verbor. significat.* quæ verba sunt Salomonis *cap.* 4. *Prouerb.* sic dicentis: Nam & ego vnigenitus sum coram matre mea, per hæc verba proponit sanctus Hieronymus dubium, qua ratione

Salomon

Salomon dicat ſe vnigenitum, cum habuerit fratrem alium vterinum ante ſe? & reſpodet, quia ille nuper natus, ſtatim è vita deceſſit, ideò ſe habuit ac ſi natus non fuiſſet, & ex hoc notat gloſ. non videri factum, quod non durat factum.

Deinde ablatio, verbi gratia vnius obuli inuito Domino eſt factum completum, leue tamen, & comeſtio vnius aut alterius buccellæ carnis die veneris phyſicè loquendo, eſt completa cõmeſtio, nihilominus leuis erit in genere moris, & omiſſio vnius aut alterius orationis Angelicæ, aut Dominicæ per votum Deo promiſſæ eſt completa fractio voti, non autem erit grauis ſed leuis, & ſic in ſexcentis aliis ſimilibus id reperiemus.

Sed ego, vt dixi in illis verbis à Caramuele adductis non aliud intelligere volui, niſi quod dixit Cardinalis Lugo vbi ſupra.

An Religioſi poſſint defendere ſuum honorem, occidendo inuaſorem.

RESOLVT. XX.

HAnc quæſtionem, dubitatione tamen agitauit pro affirmatiua ſententia Pater Amicus; Ego autem ea, qua decebat modeſtia, agendo cum viro ſapientiſſimo, illam olim reprobaui, nunc verò Caramuel illam acriter defendit *in Theol. fundam.* & *fundam.* 55. §. 4 *numer.* 1141. quærit vtrum digna ſit aliqua cenſura, atque poſſit merito prohiberi ne imprimatur doctrina Petri Nauarræ *lib. 2. de reſtit. c. 3. à num.* 37. & Sayri *l. 6. de cenſuris cap. 7. n. 23.* ſub illis terminis, ſub quibus traditur à Franciſco Amico *tom. 5. diſp. 36. num.* 118.

Et reſpondit negatiuè, & poſtea *n.* 1145. nominatim contra me inuehitur.

Sed ego non recedo à ſententia quam docui, & quam nouiſſimè approbauit ſacra Cõgregatio indicis, in qua Eminentiſſimi Cardinales poſt multa diſcuſſa, & audita, ſententiam ſupradictam Patris Amici à ſuo opere deleri cenſuerunt, & eius tomum quintum inter libros prohibitos appoſuerunt, vnde etiam contra talem ſententiam acriter inſurgit doctus, & pius pater Magiſter Lezana in ſuis eruditis conſultationibus *conſult.* 30 per totam, poſt adductas multas rationes *num.* 16. ſic ait, dictum huius Authoris omninò videtur reprobandum, quatenus aſſerit licere Clerico, vel Religioſo occidere calumniatorem grauia crimina de ſe, vel ſua Religione minantem ſpargere. Et multò magis dum dicit tunc non videre ſuppetere alium modum defendendi honorem, quando calumniator eſt paratus infamare publicè, ac coram grauiſſimis viris religioſum vel religionem.

Primò quidem propter dicta, quæ in hoc puncto efficacius probãt, cùm multo minus ſit minari, quam inuadere. Secundò, quia non licet occidere minantem mortem, vt benè Malderus *in* 2.2. *tract.* 3. *cap.* 1. *dub.* 7. Diana *ſupra reſ.* 10. ergo multo minus licebit occidere minantem infamare, Tertiò, quia adhuc de communibus fidelibus loquendo, probabiliſſima ſententia eſt, & in praxi ſequenda, non licere occidere eum, qui paratus eſt falſum teſtimonium contra aliquem dicere, aut eum falsò apud iudicem accuſare; etiamſi alio modo obuiari id non poſſit. Prout tenent Sotus, Cord. Salon, Turrianus, Sylueſt. Vaſquez, Leſſius, Rodriquez, Coninch, quos referunt Cardinal. Lugo *de iuſt. & iur. tom.* 1. *diſput.* 10. *ſect.* 7. Diana 3. *part. tract.* 5. *reſolut.* 97. & 5. *part. tract.* 4. *reſol.* 7. & *part.* 8. *tract.* 7. *reſol.* 61. multo ergo minus licebit Eccleſiaſticis, qui manſuetudinem Chriſti imitari debent, propter minas ſolum infamiæ inferendæ, aliquem occidere. Quartò, quia ex communi DD. tunc ſolum licet occidere aggreſſorem in ſui defenſionem, quando id fit cum moderamine inculpatæ tutelæ, & tunc obſeruatur hoc moderamen, quando ſpectatis circumſtantiis loci, temporis, & perſonarum, nullum aliud medium ſupereſt ad euitandum illud damnum, quod iniuſtus aggreſſor infligere vult, niſi illum occidere; tunc enim iura id permittunt *l. vt vim ff. de iuſt. & iure, l. vim vi, & l.* 3. §. *qui cùm aliter ff. ad l. Aquil. c. ſignif.* 2. §. *vlt. de homicid. c. ſi verò primo, de ſent. excomm.* vbi Alexander Papa dicit vim vi repellere, omnes leges omniáque iura permittunt: Sed in caſu præſenti, & de quo hîc author, plures modi ſuppetunt ad euitandam ignominiam, & infamiam præter occiſionem ipſius; ergo non poteſt occidi; minor patet, tum quia poteſt minator minas non implere, & ideò minæ ſolùm inducunt iuſtum metum, ſi fiant à tyranno, vel homine peſtilentioſo, Bartol. *in l.* 3. *ff. ex quibus cauſis ma.* vel à perſona veriſimiliter timenda, Gloſſa, & Bart. *ibidem*, vel à perſona potente, & conſueta malè facere; non ſi ſit ſolita multa dicere, & pauca facere; nec ſi ſit eluſor, cuius minæ non ſunt timendæ, Bartol. *in l. metum, quod metus cauſa.* Vnde ſi is, qui minatus eſt ſit abiecti, & demiſſi animi, non præſumitur contra ipſum, vt eſt textus *l.* 1. *C. ſi quis imper. maled.* & ita communiter teneri dixit Imola *in l. final. col. penult. verſ. vltimo inducit ff. de haretic. inſtit.* quem ſequitur Antonius Blauchus *in l. final. num.* 183. *ff. quaſt.* & Menochius *de arbitr. iudic. caſ.* 361. *num.* 39. ac Maſcard. *de probat. vol.* 1. *concl.* 98. *n.* 9. & 10.

Tum ſecundò, quia potuit iſte minari ex iracundia, minæ autem, quibus aliquis ira feruens, & iracundia impulſus vſus eſt, attendendæ non ſunt, *l.* 1. *vbi Angel. C. ſi quis imper. maled.* facit *l. ob hæc verba ff. de his, qui no. infam.* traditur *in l. quod calore ff. de regul. iur. in c. ſi quis iratus* §. *notandum* 2. *q.* 3. Pariſ. *conſ.* 54. *num.* 32. *vol.* 4.

Tum tertio, quia eſto quòd adimpleat promiſſum, nihilominus viri graues, regulariter loquendo, non præſtant fidem detractoribus, maximè de perſonis Eccleſiaſticis detrahentibus, ſed potius cordatè, & maturè animaduertunt eos ſæpè decipi, & decipere, inuidia & paſſione agi, rem exagerare, & ex muſca elephantem fingere, ac propterea timent illud Eccleſiaſt. 16. Qui credit cito, leuis corde eſt, & minorabitur, ideſt erit modicus mente; vt ait Arabicus, vel amens, vt vertit Syrus. Non ergo propter vanum iſtum timorem de contrahenda infamia apud graues viros licere poterit Religioſo occidere ſic minantem.

Prætereà quartò, quia eſto quod illi credant detractori; adhuc ſuperſunt multa media ad tollendam hanc ignominiam; aſſerendo videlicet dixiſſe falſum, conſtare oppoſitum, eſſe maledicum, &c. non ergo ad tollendam illam ſuppetit vnicum ſolùm medium, ſcilicet mors calumniatoris, quæ alioquin eſt malum irremediabile, & priuatio maioris boni, quàm ignominia ipſa. Ad quod etiam quinto deſeruit doctrina Suarez *in tom. de fide, ſpe, & charitate diſputat.* 13. *de bello ſect. vlt. num.* 5. vbi inquit, quòd calumnia, quæ timetur inferenda Religioſo non debet propulſari tam violenta, & truculenta vi, qualis eſt occiſio ſuſpecti calumniatoris, ſed veritatis manifeſtatione.

Et hæc omnia docet Lezana contra Amicum, & per conſequens contra Caramuelem, qui etiam

videat Pasqualigum *in quæst. can. cent. 1. quæst. 32. & in Decisionibus moral. decis.* 441. in quibus locis sententiam à docto Caramuele defensam, impugnat; Sed quia de tali quæstione habemus Oraculum sacræ Congregationis, non est amplius de illa dubitandum.

An in officiò diuino sit ea materia parua, quæ est minor octaua parte.

RESOLVT. XXI.

AFfirmatiuè respondet nominatim contra me Caramuel *fundam.* 53. §. 4. *num.* 190. vbi sic ait; Oportet vt de physicis, ita etiam de moralibus philosophari; si enim daretur vel vna virtualis formalitas, quæ careret fundamento physico, illa esset chimæra, non moralitas; cùm igitur in hoc videantur conuenire Philosophi quod qualitas diuidatur in octo gradus, nonum, decimum, &c. nondum schola admisit, videtur consequentia doctrinæ postulare, vt eodem modo de moralibus philosophantes, dicamus totum officium diuinum componi octo partibus, & qui vnam integram omittat peccare mortaliter, non qui octauæ partis partem; Porrò Medici totum quatuor partibus constituunt, Arithmetici decem, Geometræ olim sexaginta, iam centum millibus, &c. Astronomi circulum diuidunt in duodecim, signum in triginta (Alphonsus Rex in sexaginta) gradum in sexaginta, &c. sed cur Caramuel, Philosophos sequutus est, non Medicos, non Arithmeticos, non Geometras, non Astronomos? quia Theologia moralis subalternatur philosophiæ, non medicinæ, non Arithmeticæ, non Geometriæ, non Astronomiæ.

Addo viros doctissimos consultos fuisse à Caramuele de hac materia, eosdemque omnes diuersas habuisse sententias, at nullam rationem aliquam fundamentalem. Ipse conatus hanc quæstionem ad prima fundamenta reducere, putauit ex philosophicis intentionis gradibus posse fundamentum desumi cui resolutio insisteret. Posito illo fundamento, cætera necessario sequuntur, qui transglutire consequentias illas non velit, oportet, vt aliis fundamentis insistat. Sed quibus? nulla habent, sed tantùm dicunt, sic videri. Dignetur Diana dare alia meliora fundamenta, & illa statim admittat Caramuel, & ad mentem ipsius dialecticabitur: quod si nemo hucusque præter Caramuelem, fundamentaliter hanc quæstionem decidit, videretur debere eius studio, & ingenio gratias agi, eiusque doctrinam aduersariæ præponi: aliud enim est dicere, vt puto, sic videtur, & aliud omninò sic probatur: quoniam opinio, quæ ratione caret, & solo timore subsistit, etsi omnium sit, relinqui debet inuenta ratione in contrarium. Hucusque Caramuel.

Itaque ipse firmat, quod totum morale non habet nisi octo partes, quia omnium philosophorum decreto octo gradus componunt totum calorem, nec vllus vnquam agnouit nouum, aut decimum, &c. & concludit, quod pars minor octaua sit pars partis, atque adeò parua materia, & secundum hanc regulam in pluribus casibus decernit de paruitate materiæ.

Sed hanc doctrinam nominatim contra Caramuelem latè impugnat Pater Pasqualigus *in quæst. canon. Cent. 1. q. 29. per totam*, vbi sic ait.

Si hæc regula admittenda esset, sequerentur infinita absurda in materia morali; & primò quando Philosophi diuidunt totum in octo partes, seu gradus, loquuntur solùm de toto intensiouis & quatenus est effectus naturalis agentis, quia nimirum considerando totam illam intensionem, quam naturale agens potest in qualitate producere, diuidunt in octo gradus, & sumunt octauum gradum pro illo summo, quod potest producere naturale. Neque tamen hinc sequitur, quòd intensio non possit absolutè excedere octauum gradum, nam secundùm illos, qui ponunt gradus homogeneos, potuerunt duę qualitates, vt octo poni in eodem subiecto, & tunc intensio diuideretur plusquam in octo partes: gratia, & charitas potest crescere vltra octauum gradum, quia potest semper augeri, vt augebatur in Beata Virgine, & aliis Sanctis, præsertim in confirmatis in gratia, qui quotidie eliciebant actus intensissimos, & consequenter merebantur notabile augmentum gratiæ, & charitatis. In aliis autem totis admittunt communiter plures quam octo partes, vt constat in toto quantitatiuo, vt in numero, tempore, & in quantitate continua.

Deinde nec rectè applicat doctrinam de solis octo gradibus in intensione assignatis pro assignanda paruitate materiæ in toto morali, quia totum morale imitatur totum quantitatiuum, non verò totum intensiuum. Paruitas enim materiæ non habet locum nisi in iis, quæ diuidi possunt quoad materiam, circa quam actus versatur, atque adeo quæ se habent quantitatiuo modo. In toto autem quantitatiuo partes non sunt determinatæ quoad numerum, sed possunt semper multiplicari secundùm varias diuisiones, & ideò aliunde mensuranda est paruitas materiæ, & non ex eo, quod sit minor octaua parte, & si in aliquibus contingit quòd pars minor octaua si paruitas materiæ, est per accidens, & aliunde hoc habet, & non ex eo, quod sit quid minus octaua parte.

Absurda autem, quæ sequuntur ex hac doctrina infinita sunt. Si quis furaretur mille aureos alicui, sumptos ex massa decem millium, non peccaret mortaliter, quia furaretur aliquid minus octaua parte, atque adeò in paruitate materiæ. Si quis ex voto deberet decies ieiunare, si nouies tantum ieiunaret, non peccaret mortaliter, quia omitteret paruitatem materiæ promissæ, nam omitteret aliquid minus octaua parte. Si quis in die ieiunij potens comedere octo libras carnis, comederet vndecim vncias, non peccaret mortaliter, quia comederet in paruitate materiæ. Si quis ingrederetur clausuram monialium minus octaua parte spatij totius Monasterij, ingressus esset cum paruitate materiæ; atque adeò non peccaret mortaliter. Si quis abscindat digitum alteri, non peccaret mortaliter, quia lædet in membro, quod est minus octaua parte corporis, & pars partis, atque adeo paruitas materiæ, & eodem pacto, si inductio fiat per cætera semper multiplicabuntur absurda.

Et hæc omnia docet Pasqualigus aduersus regulam Caramuelis. Et licet hanc Caramuelis sententiam me citato, adducat Martinus de San Ioseph *in mon. Confess. tom. 1. l. 2. tract. de oratione num. 5.* tamen non audet illam approbare, sed iudicium relinquit viris doctis.

Nostram verò sententiam circa paruitatem materiæ quoad præceptum horarum canonicarum etiam tenet, me citato nouissimè Hermanus Busenbaum *in medulla Theologiæ moralis l. 4. cap. 2. dub. 2. artic. 2. n. 2.* & me citato, Roccaful. *in praxi Theologiæ moralis tom. 1. part. 2. l. 3. de oratione vocali c. 11. num. 266. & alij.*

An

An nolentes confiteri possint à Medico curari.

Resolvtio XXII.

NEgatiuè respondet nominatim contra me Caramuel in *Theologia fundamentali fundam.* 55. §.2.*n.*1139.vbi sic ait: Pius Quintus anno Domini 1566. euulgauit Bullam, quæ incipit *super gregem, &c.* Et in illa præcepit ne Medici vltra tertium diem visitent ægrum, nisi de illius confessione sibi constet per fidem confessarij in scriptis exhibitam, &c. Quo illa modo obligat? Diana *part.*3. *tract.*4.*resol.*93. perdoctè expendit, sed quia supposita obligatione adhuc laxè pronunciat, non erit animus examinare an obliget? Vbi, & quando? Sed quid facere possit Medicus ex suppositione quòd obliget; Dianam audiamus; Dicit quòd si æger in probabili mortis periculo constituatur, non est deserendus à Medico, etiamsi pertinax sit in renuenda confessione. Immò addit, idem dicendum fore, quoties Medici absentia esset grauiter ægro nocitura. Subiungit, quòd quando creditur certò, monitionem nihil profuturam ob ægri obstinationem, nec teneri Medicum eum deserere, nec admonere, & allegat pro se Sanchez, Villalobos, Barbosam, Siluium que.

At ego rationem asserendi hæc non video, immò puto hæc omnia satis clarè insinuare, hanc opinione Dianæ Bullam, etiam vbi acceptata est, Medicos non posse obligare in conscientia, quod ipsum falsissimum est, datur enim in Republica, qua Ecclesiastica, & qua sæculari authoritas præcipiendi aliqua sub pœna capitis, & vltima condemnantur sententia, hæretici ab Inquisitoribus, & à Principibus alij scelerati: Cur igitur non poterit præcipi confessio vltima sub pœna capitis? & si poterit cur non etiam sub pœna carendi Medicis, & Medicinis: non solùm in eo casu, quo illi, & istæ requirantur ad melius, sed in casu etiam (possibili, aut impossibili) quo præsciretur certò ægrum sine Medico morituru: Ergo in tali casu Medicus non teneretur iuuare ægrum qua proximus ex charitate, non qua Medicus ex officio, qui enim à Principe vltima condemnatur sententia, non debet priuata pietate iuuari. Ita Caramuel.

Sed ego non recedo à sententia quam docui, nec vrgent ea, quæ contra me asserit Caramuel; quia ego non adhæsi opinioni affirmatiuæ, quatenus Respublica Ecclesiastica non possit præcipere confessionem vltimam sub pœna capitis, & sub pœna carendi Medicis, & Medicinis; sed dictam sententiam tenui, quia putaui non fuisse latum præceptum in casu, quo æger ex desertione Medici poneretur in probabili periculo mortis, & sic intelligendam esse Bullam Pij Quinti ex praxi, & obseruantia subsequenti, & ex Doctorum opinione existimo.

Nam Summus Pontifex in tali casu aliquid noluit intendere, aut præcipere; Vnde præter Doctores à me citatos, nostram sententiam docet Castrus Palaus *tom.*3. *tract.*14. *disp.*2.*punct.*7.§.4.*num.*5. & Fagundez *in Decal.tom.*1.*lib.*2.*cap.*25.*num.*14. vbi sic ait; Si autem admonitus æger confiteri nolit, iubet expressè Pius Quintus in suo motu proprio edito anno 1566. incipit (vt iam diximus) *super gregem Dominicum*, vt Medicus infirmum deserat, qui post tertium diem à monito transactum fidem non fecerit suæ confessionis per schedulam confessarij, quasi eam pœnam iustissimè imponat ægro nolenti sua peccata sacra confessione expiare, vt doctè ait Suarez *dicto tom.*4.*in tertiam part. disput.*35.*sect.*3.*num.*5. nisi ex desertione Medici constituatur æger in probabili mortis periculo, tunc enim, etsi pertinax sit in recusanda confessione, deserendus non est, quia contra charitatis ordinem videtur non opem ferre ægro in ea necessitate posito corporis & animæ, quia fortè desperans obibit, & fortasse Medico non deserente sanitatem comparabit aut morbo ingrauescente, confessionem suscipiet. Ita docet Sanchez post motum Pij Quinti, & ante illos, & prædictum motum Pij Quinti id iam docuerunt D. Anton. 3.*part. tit.*7. *cap.*2. §.4. Angelus *verbo Medicus n.*8. & ibi Syluester *qu.*3. *dicto* 2. Armill. *num.*1. Tabiena *verbo Medicina quæst.*11.*num.*12. & quamuis ante motum proprium Pij Quinti id docuerint, attento solo decreto capitis, *Cum infirmitas, de pœnit. & remiss.* illorum tamen ratio locum etiam habet post motum proprium. Pij Quinti, nam si ea desertio est contra charitatem, nihil contra charitatem intendere debuit Pius Quintus in suo motu proprio. Ita Fagundez, cui adde Fragosum *de Republica tom.*1.*l.*5. *disp.*13. §.9.*n.*222. Escobar de Mendoza *in Theol. mor.tr.*1. *exam.*7.*c.*3.*n.*86.*in fine.*

Non deseram hic obiter adnotare, aliquos docere teneri Medicum per se, vel per alium nunciare mortem infirmo, quam præcognouit cito, & certo venturam, quando talis prænunciatio proderit valdè animæ infirmi, nec adhuc disposuit de bonis suis, & confitebitur si fortè habuerit conscientiam de mortali, in quo euentu tenetur; secus si probabiliter credit, quod prænunciatio mortis parum, aut nihil profutura sit infirmo; eo quod de bonis animæ, ac fortunæ iam disposuerit; tunc enim damnosa erit corpori, semper tamen bono corporis, bona animæ sunt præferenda. Ita Ioann. de Neapol. *quodlib.*11. quem sequitur Tabien. *verbo Medicus numero* 15 & Syluestr. *eodem verbo num.*4. *vers. quartum*, vbi subdit ad id teneri Medicum, etiam quando dubitat an hæc prænunciatio profutura sit necne, quia in dubio debet, si potest commodè homo auertere à proximo suo damnum notabile. Quare non est standum dicto Galeni, dicentis Medicos erga infirmos deploratos debere semper sanitatem spondere, quia hoc non procedit, nisi quando nunciatio esset valdè nociua: vel potius dicendum est Galenum fuisse loquutum tanquam conscium vitæ temporalis, & omninò vitæ spiritualis ignorantem. Sic Sylvest. *suprà.* Vide Fragosum *vbi suprà num.*224.

An sit licitum se ipsum castrare, non solùm ad suauitatem vocis conseruandam, sed etiam ad superandas tentationes carnis.

Resolvtio XXIII.

AFfirmatiuam sententiam contra me tenet Caramuel *in Theol.fundament.fundam.*55.§.9. per totum, vbi inter alia sic asserit; Homo est vsufructuarius vitæ suæ; Patet: esset enim nimis infelix si inter alias miserias quibus inficitur, etiam haberet hanc, quòd esset suæ vitæ mancipium, illique deberet vniuersa præponere: habet enim homo etiam infamis, animam, quam debet præponere vitæ, & nobilis honorem, quem pretiosiorem vita fatentur omnes qui ex bonis parentibus nati.

Hinc est hominem non posse vitam prodigere, posse expendere, quod fecerunt Martyres, faciunt,

& milites, & ſuo etiam modo confeſſores, qui vitæ annos auſteritate, & rigore Monaſticæ conuerſationis abbreuiant: Corpus enim Antonij, Pauli. Hilarionis, &c. Auguſtini, Benedicti, Bernardi, Dominici, Franciſci, Ignatij, &c. non vt Medici, ſed vt Monachi Religioſi tractarunt. Hucuſque Caramuel.

Ex quibus elicit duas conſequentias, prima: Cùm igitur melior ſit cantor, quam Eunuchus, colligitur pueros poſſe ad conſeruandam vocis ſuauitatem caſtrari. Patet, nam aduerſarij ipſi non negant magni debere fieri vocis excellentiam, vocis ſecuritatem ſtipendij opulentiam, & apud Reges, & Principes authoritatem. Et hæc conſequentia ſatisfacit quæſtioni primæ.

Secunda: Cùm etiam non iam maximi ſed ſummi debeat fieri conſcientiæ tranquillitas, & ſecuritas, colligitur hominem, qui aliter neſcit carnis tentationes ſuperare, poſſe ſeipſum caſtrare, vt vel ſic reddat ſuam ſalutem ſecuram; colligitur ex præcedentibus.

Dices, melius eſt nubere, quàm vri, dixit Paulus melius eſt caſtrari, quàm vri, non dixit: Ergo in tali caſu nubere debet, ſe autem caſtrare non debet, immò nec poteſt, Et reſpondeo Paulum agere de hominibus, qui poſſunt matrimonium contrahere, non de illis qui voto ſolemni, aut alio legitimo impedimento ſunt incapaces, vt id contrahant, & hinc noua oritur difficultas, quæ rogat, An adoleſcens cælebs, qui poteſt matrimonio legitimo incendium concupiſcentiæ extinguere, poſſit matrimonio relicto ad remedium caſtrationis recurrere? Nolo omnia ſoluere, & ideò inter alias, hanc etiam quæſtionem Lectori decidendam relinquo. Hæc ibi Caramuel.

Sed ego prorſus puto non eſſe recedendum à contraria ſententia, quam olim docui, & præcipuè quoad vltimam conſequentiam, cum ſit communis inter Doctores, & in re tam graui, & tam acriter diſcuſſa in Eccleſia Dei propter factũ Origenis ad annum 230. qui pro ſeruanda caſtitate ſe caſtrauit, quamuis diſcipuli eius, teſte Baronio dicant pharmaco feciſſe, non abſciſſione. Et Epiphanius *hæreſi* 58. narrat, Valeſios non permiſiſſe ſuis eſum carnium, antequam ſe caſtraſſent.

Dico igitur primo cum D. Thoma *in 2.2. qu. 65. artic. 1.* quòd quando membrum aliquod eſt infectum, & corruptiuum totius ſuppoſiti, vt ſi cancer inuaſerit, aut vipera momorderit, nec ſit præſto aliud remedium, poteſt quis etiam licite ſua priuata voluntate curare membrum illud abſcindi. Ita quoque docet D. Thomas loco citato, & alij paſſim omnes. Ratio reddi poteſt, quia membra ſunt propter bonum totius; quando igitur membrum aliquod toti corpori adduceret perniciem, ratio naturalis dictat, illud reſcindi, & abiici poſſe; Immò obligatur quis permittere ſibi membrum ſecari, ſi Medici id iudicent neceſſarium ad vitæ conſeruationem, modo abſque magnis doloribus fieri poſſit, vt cum aliis tradit Soto *l. 5. q. 2. artic. 1.*

Dico ſecundò non tantùm quando propter intrinſecam membri indiſpoſitionem ſiue infectionem, requiritur eius abſciſſio ad hoc, vt ſuppoſitum conſeruetur, ſed etiam quando hæc eſt neceſſaria ad totius conſeruationem ex cauſa extrinſecus aduenient, quam quis aliter amouere non poteſt, licitum eſt ſe membro illo priuare ad ſuppoſiti conſeruationem: vt verbi gratia eſt quis alligatus in domo quæ incenditur, ſi nequeat ſe diſſoluere, licebit manum diuellere, aut à brachio reſcindere ad mortem euadendam, ita cum pleriſque aliis Dominicus Soto *ſuprà*, parum enim videtur referre quomodo naſcatur neceſſitas, quando ſaltem eſt in homine, qui aliter ſe liberare à corruptione totius non poteſt.

Dico tertiò, extra neceſſitatem nemini licet ſe mutilare, ſiue membro aliquo ſe priuare, neque curare id fieri per alium. Ratio patet ex modo dictis: & confirmari poteſt ex pluribus capitulis, vt *ex c. ſignificauit, de corpore vitiatis, Can. ſi quis abſcidit 4. & Can. qui partem 6 diſtin. 55.* adeò vt ne quidem id liceat ſub prætextu vitandi carnis concupiſcentias, aut peccata. Vnde nec oculos ſibi eruere, aut ſe caſtrare quiſquam poteſt, conſtat ex *Can. 22.* Apoſtolorum, *& Can. 1.* Concilij Nicæni, vbi id expreſsè prohibetur, & docet idem D. Th. *loco citato.* Ratio eſt, quia ad peccati euitationem non eſt membri abſciſſio neceſſaria; peccatum enim ſubiacet voluntati inquit D. Th. motus itaque carnis ſine conſenſu voluntatis peccata non ſunt. Quare: dum inuitis nobis exurgunt, potiùs tolerandi ſunt cum lucta contraria, quàm membra reſcindenda, quòd ergo Matth. 19. dicitur, *Sunt Eunuchi qui ſe ipſos caſtrauerũt propter regnum Dei*, interpretatur D. Chryſoſtomus *homil. 63. in Matthæum*, fieri non per membrorum abſciſſionem, ſed per malarum cogitationum interemptionem. Perfectiſſimè autem id fit per ſolemne votum perpetuæ continentiæ, quo quis ſe facit moraliter impotentem ad generationem. Perperam verò id intellexiſſe videtur Origenes; qui corporaliter ſe caſtraſſe refertur, cuius factum ab aliis omnibus improbatur; de quo videre licet Euſebium *lib. 6. Hiſtor. Eccleſ. cap. 6.* & Baronium *tom. 2. ad annum Domini* 208. Accedit, quod fruſtra ad eos fines fiat membrorum exſectio, quia vt loco citato notat D. Thomas ex Chryſoſtomo, per illam non fit concupiſcentia manſuetior, ſed moleſtior. Cui conformiter ſcribit D. Baſilius *l. 6. de virginitate circà finem*, & Auguſt. *lib. 6. contra Iulian. capit. 5.* Arnobius *lib. 5. verſus gentes*, Iſidorus *l. 10. Origenum*, S. Cyrillus *diſſertatione aduerſus libidinem apud Suidam in Spado, & alij.* Indicat etiam quod dicitur *Sap. 3. v. 14. Beatus eſt Eunuchus, qui manu flagitium non exercuit*, ita legit S. Cyrillus *vbi ſupra*, & ſignificari ait, eunuchos manibus & digitis corrumpere mulieres, fœditatem furioſè perpetrare, *& Eccleſiaſtici 20. v. 2. concupiſcentia ſpadonis deuirginauit iuuenculam, & c. 30. v. 21. ſicut ſpado complectens Virginem, & ſuſpirans.*

Itaque luxuria comprimitur magis, vt inquit D. Thomas per frænum cogitationis, quòd tunc mens capeſcit facilius, quando piis orationibus, ac meditationibus frequentius exercetur, & corpus per ſtudium ſobrietatis in ſeruitutem ſpiritus redigitur, Ergo, &c.

Et ita hæc omnia docet Malderus *de iuſt. tr. 3. c. 1. dub. 20.* Vvigers *tract. 2. c. 2. dub. 19.* Syluius *in 2.2. quæſt. 65. art. 1. concluſ. 2.* Leſſius *eo tract. lib. 2. cap. 9. diſp. 10. dub. 14.* Dicaſtillus *de iuſt. lib. 2. tractatu 1. diſput. 10. dub. 17. numero 559.* Marcus Serra *in tom. 2. in 2.2.* D. Thomæ *quæſt. 65. artic. 1. diſp. 19. & 20.* Buſenbaum *vbi infra*, Filliucius *tom. 2. tr. 29. cap. 11. q. 3.*

Ad id verò, quod afferit Caramuel, nempe hominem eſſe vſufructuarium vitæ ſuæ, & ſui corporis; Ergo manente illa ſubſtantia poteſt vti membris ſuis, & adducit exemplum de vſufructuariis horti.

Reſpondeo, non eſſe hanc rationem admittendam, quia vt ait Dicaſtillus *de iuſt. l. 2. tract. 1. diſp. 10. dub. 17. num. 559.* & alij, homo tenetur vitam conſeruare,

conseruare, quæ perfectè constat integritate membrorum; Ergo licèt, vt vult Caramuel sit vsufructuarius vitæ & sui corporis, non potest sibi abscindere aliquod membrum, quia non illæsa maneret substantia rei, cùm, vt dictum est, vita perfecta consistit in integritate membrorum, de quibus licet homo, vt vult Caramuel sit vsufructuarius, tamen cùm amputantur, non solùm illæsa non manet, sed perit substantia eorum, cùm non possint amplius exercere actiones à natura sibi inditas, ergo, &c.

Vnde ex his patet responsio ad argumentum Caramuelis de vsufructuario incidente ramos arborum; Nam ramus non est ita pars integralis arboris, vt est verbi gratia manus, aut aliud membrum: Et ideò auulso ramo, remanet adhuc integer arbor, quod nõ accidit quando abscinditur membrum ex corpore humano, cum illo abscisso, non dicitur corpus remanere integrum, sed mancum & defectuosum; Nam vt dictum est, vita & corpus humanum constat integritate membrorum ab ipsa natura ad propria munia destinata.

Itaque non solum ad sedandas tentationes carnis, sed etiam ad conseruandam suauitatem vocis puto, castrationem esse illicitam.

Et ita nostram sententiam contra Caramuelem præter Eminentissimum Cardinalem Lugo, & plures alios à me alibi adductos, videtur, me citato, etiam docere Marcus Serra *tom. 2. in 2. 2.* D. Thomæ *quæst. 65. artic. 5. in fine*, & absolutè Hermannus Busenbaum *in medulla Theologiæ moralis l. 2. tract. 4. capit. 1. dub. 1.* & Ioannes Pontius *in cursu Theologiæ disputat 52. q. 4. concluf. 2. n. 19.* vbi sic; Patet peccare eos qui castrant se, aut permittunt id fieri à parentibus ad conseruandam, vel procurandam vocis suauitatem, aut etiam ad vincendas facilius carnis tentationes. Ita ille.

Vnde me citato, nouissimè Pater Thomas Hurtadus *var. tom. 2. tract. 12. cap. 1. §. 12. difficul. 2. n. 757.* sententiam Caramuelis, Pasqualigi, & aliorum putat practicè esse improbabilem. Quia bonum spirituale animæ multo maioris considerationis est, quàm vocis conseruatio ad vtilitatem, & commodum sustentationis vitæ, & ad inseruiendum Ecclesiæ in cantu, & vt reddatur honorabilis apud Principes propter vocis suauitatem, hæc enim omnia ad corpus pertinent, bonum autem spirituale ad gratiæ incrementum, ergo si propter bona & commoditates extrinsecas corporis licitum est se ipsum castrare, multò magis propter bona spiritualia animæ, at hoc non licet, vt clarè decernitur *cap. meritum 33. dist. & cap. hi qui se 55. distinct.* ergo nec illud licitum erit, aliàs si propter lucrum, & commoditatem temporalem licet patri filium abscindere, & ipse filius licitè potest cõsentire, sequeretur, quod vt quis admitteretur in regio Palatio, in quo ex rescripto regis non possunt interius adsistere, nisi Eunuchi, vt habent multi Reges Asiæ, & Orientis, licitum esset se castrare, vt hunc honorem consequeretur. Rursus si quis alteri magnam pecuniæ summam promitteret, licitum esset se abscindere, quod concedere absurdissimum est, & dignum grauissima censura.

Deinde membri cuiuslibet abscissio est intrinsecè mala, & prohibita iure naturali: Ergo non licet: sicut nec licet sui occisio, ad idem enim præceptum quintum decalogi vtrumque pertinet.

Nec obstat dicere cũ Pasqualigo, negando, quòd abscissio membri sit intrinsecè mala, aliàs nunquam esset licita, etiam in extrema necessitate pro saluanda vita totius, sicut quia mendacium est intrinsecè malum; nunquam est licitum, etiam pro saluanda vita alicuius *cap. super eo, de vsuris.* Et sic cum aliquando sit licita mutilatio, *cap. Eunuchus, cap. si quis à Medicis 55. dist.* hæc non est intrinsecè, & ex obiecto mala. Verum Pasqualigus malè theologizauit, quia aliàs neque homicidium non esset ex obiecto malum, neque furtum, quod catholicè negari absolutè nequit. Probatur sequela, quia aliquando licet hominem occidere, cum est medium ad effugiendam mortem, & est aggressor iniustus. Deinde dum quis est in vrgentissima necessitate, licèt rem alienam clam surripere: Ergo si ex eo quòd in necessitate saluandi vitam, & salutem corporis licitum est castrare, aut mutilare, colligit hic Doctor, quòd mutilatio non est intrinsecè, & ex obiecto mala, neque homicidium, aut furtum mala essent intrinsecè, & ex obiecto. Quod dici nequit, quia cùm sint præcepta naturalia eorum obiecta sunt contra naturam rationalem, atque ita intrinsecè mala.

Alias rationes adducit etiam pro hac firmanda sententia doctus Hurtadus, ex quibus patet responsio ad argumenta, quæ contra me adducit Caramuel.

Ad ea verò, quæ contra me ipse asserit circa lasciuiam Spadonum, & ad expositionem *c. 19. D. Matthæi* respondeo, esse contra communem sententiam Theologorum, qui in eorum fauorem adducunt plures Patres, vt visum est, & ferè omnes expositores Neotericos illius loci D. Matthæi; vide etiam post hæc scripta virum eruditissimum Patrem Gudelinum *de Irregul. cap. 3. quæst. 2. consect. 4. num. 12.* qui plura asserit ad confirmationem eorum quæ superius dicta sunt.

De taxa missarum.

Resolvt. XXIV.

IOannes Caramuel *fundament. 59. §. 2. num. 1250.* sic asserit, videtur aliquibus locis Diana summa inconsequentia laborare. Ego hoc dubium propono. Sunt qui dicant Sacerdotem pauperem, modò singulis diebus celebret, posse à quibuscumque missas offerentibus, eleemosynas, aut stipendia accipere, etiam supra taxam determinatam ab episcopo, vt habeat pro victu moderato, veste decenti, & domo congrua; pro emendis libris, conuenientibus professioni suæ, videlicet spiritualibus, moralibus, canonicis, Theologisve, quod ipsum nonnulli ad alios eorum casus extendunt. Vide Dianam *part. 2. tract. 14. resol. 8.*

Sunt qui dicant Notarios, Commissarios, & cæteros iustitiæ ministros, si stipendia ipsi à lege statuta non sufficiant ad honestè viuendum posse supra taxam accipere quantum modestia, & prudentia requirat. Vide Dianam *part. 2. tract. 17. resol. 60.*

At Diana ex his duabus sententiis priorem negat, posteriorem admittit, cùm tamen videatur consequentia doctrinæ postulare, vt admittatur vtraque, vel reiiciatur vtraque; nam disparitatem non percipio. Hucusque Caramuel.

Sed puto, Dianam rectè priorem sententiam negare, & admittere secundam, non enim est par ratio inter vtramque.

Et quoad primam patet ex aperta & rotunda declaratione Cardinalium; Vnde ad demonstrandam etiam ex rationibus disparitatem rationis inter has duas sententias, & quòd non possit quis philoso-

phari ex secunda ad primam, apponam hîc verba doctissimi Patris Dicastilli, qui me citato, *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disputat. 5. dub. 19. numer. 339.* sic asserit.

Asserendum est, Sacerdotes pauperes non posse pro vna missa accipere, nisi vnicum stipendium, illud videlicet, quod lege, aut communi æstimatione, aut consuetudine taxatum est, *vt sequent. dubit.*

Probatur efficaciter hæc sententia. Primò, quia (quicquid fuerit olim, & ex natura rei, de quo mox dicam) iam sacra Cardinalium Congregatio in decretis §. 3. Teste Diana supra, sub obtestatione diuini iudicij mandat ac præcipit, vt absolutè tot missæ à Sacerdotibus celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint? ita vt ij, ad quos pertinent, suæ obligationi non satisfaciant aliter, quinimmò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur. Quia verò intellexi non deesse aliquem qui ab illa lege seu decreto dicat excipiendos esse pauperes, & non credendum voluisse illos comprehendere, esset enim contra ius naturæ, aut naturalem pietatem, & æquitatem illos comprehendere; oportet etiam hæc ratione probare quòd alij fecerunt, antequam lex citata consideretur. Probatur ergo secundò ratione ex natura rei, quia qui accipit pro ministerio plus quam iustum stipendium commensuratum ad suam sustentationem per ordinem ad ministeria, quibus sustentari potest, non minus peccat contra iustitiam, quàm venditor, qui vendit rem vltra iustum pretium, aut mercenarius qui exigit vltra mercedem, vel miles vltra stipendium; sed prædicti peccant contra iustitiam, ergo, & ille.

Nec refert, quòd Sacerdos sit pauper, nec enim potest ob paupertatem, secluſa extrema necessitate (de qua nunc non agimus) quidquam accipere inuito Domino vltra stipendium iustum; sicut nec venditor ob similem paupertatem potest quicquam accipere vltra iustum pretium, nec mercenarius vltra mercedem, nec miles vltra stipendium.

Respondent aliqui, stipendium debere assignari per ordinem ad sustentationem personæ; Sed persona pauper non potest illo stipendio communi sustentari. Ergo maius stipendium poterit accipere.

Contra hoc tamen est primò, quia si respectu Sacerdotis pauperis illud commune stipendium non est æquale & iustum, quia non sufficit ad integram sustentationem; eodem modo non erit æquale & iustum respectu sustentationis diuitis, quia etiam diuiti debetur sustentatio, atque adeò etiam diues poterit vltra accipere.

Secundò, quia quamuis stipendium ministrorum Ecclesiæ assignandum sit per ordinem ad sustentationem personæ, non debetur integra sustentatio pro vno tantum ministerio, sed pro omnibus, quibus possunt occupari tales ministri, Missa autem non est integra diei occupatio; sed vnius horæ, vnde rectè Vasquez suprà contra Sotum, & Canum posteà referendos, probat, pro officio Missæ non deberi Sacerdoti stipendium sufficiens ad victum totius diei, sed tantùm ad partem victus, quia quamuis dignus sit operarius Euangelij mercede sua pro victu & sustentatione; non tamen omnes eodem modo. Nam si is, qui toto die in Ecclesiastico ministerio legendo, studendo, docendo, ministrando Sacramenta, &c. occupatur, aut toto die ad hæc, aut ad alia ministeria, prout occurrerit occasio obligatus existit (qua ratione obligatur Parochus) nihil amplius meretur, quàm moderatum victum, & vestitum suum, aut familiæ, quo pacto quæso tantumdem etiam mereri poterit, qui vna tantum hora totius diei in celebratione missæ occupatur? quo solo ministerio non impeditur Clericus, quominus possit alia honesta via aliquid lucrari ad vitam sustentandam, vt habetur *cap. Clericus victum 91. dist.* atque hac ratione taxantur ab Ecclesia stipendia per ordinem ad laborem, & occupationem ministerij. Vnde maius stipendium taxatur pro solemni missa quàm pro priuata, & aliud stipendium assignatur pro funere, aliud verò pro Vigilia, seu nocturno officij, & sic de aliis: Signum ergo est, quodlibet horum esse veluti inadæquatum ministerium, cui non integra debetur sustentatio, sed commensurata, & partialis.

Dicet tamen aliquis: non est cogendus Sacerdos pauper mendicare, aut alio indecenti modo victum, vestitum, & habitationem quærere, vt patet ex Tridentino *sess. 22. c. 2. de reform.*

Respondetur, si pauper est; fideles ex misericordia, aut charitate debere illi subuenire; ipsum tamen non posse res alienas vsurpare, secluſa extrema necessitate, & ne cogatur mendicare ad episcopum potius pertinet vel eum non ordinare, vel de necessariis prouidere.

Dicet adhuc; in necessitate accipere duplicata stipendia non esse intrinsecè contra iustitiam; aliàs non possent episcopi, nec Pontifex numerum missarum in Cappellaniis, aut in aliis piis legatis imminuere; quod est omninò falsum, & contra decretum Tridentini *sess. 25. c. 4. de reformat.*

Respondetur, nec episcopos, nec Pontificem posse id facere ex mera sua voluntate, posse tamen per interpretationem voluntatis institutoris, vel per dispensationem cum causa iusta, & rationabili, ex quo potius sequitur, Sacerdotes non posse sua auctoritate plusquam commune stipendium accipere, cùm ad proportionandum, & commensurandum stipendium cum ministerio & onere; quando stipendium videtur minus & inæquale, authoritas superioris debeat intercedere.

Propter prædictas rationes aliqui viri docti nostræ Societatis, etiam ante decretum citatum, cum aliis putabant de hac consulti oppositum nostræ assertionis, non esse practicè probabile, & sanè mihi parum, aut nihil probabilitatis habere videtur opinio, quæ asserit, Sacerdotes pauperes posse duplicata stipendia accipere pro vna missa ad suæ personæ sustentationem, vel etiam ei seruientis, aut familiæ, quando vnicum stipendium ad id non sufficit, si stendo in terminis iuris naturalis. Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi supra.*

Dico igitur, iustum vnius missæ stipendium non esse ex quantitate necessaria ad quotidianum victum desumendum, sed ex quantitate laboris impensi in fauorem illius, qui stipem concessit. Cùm ergo semihoræ labor & occupatio sufficienter tertia parte sustentationis illius diei compensari videatur, nullatenus integra illius diei sustentatio expostulari potest; quod optimè confirmatur, tum ex communi vsu, & æstimatione fidelium, & plurium diœcesum legibus taxantibus stipem congruæ vnius diei sustentationis insufficientem, quæ leges, & consuetudines non sunt dicendæ iniustæ tum ex eo quod pro missa solemni abundantior stipes exigitur, quam pro priuata, & pro missa tali tempore, & hora recitanda, quam pro missa illis circumstantiis carente, & pro duabus missis vna die recitatis, quàm pro vnica, quod licitum non esset, si pro qualibet missa integra illius diei sustentatio concedi deberet.

deberet. Neque obstat proprium Sacerdotis munus esse sacrificium offerre, inde enim solum infertur præcipuam illius diei sustentationem ob sacrificium colligendam esse, at nullatenus infertur adæquata colligi debere: cum plura alia sint munera Sacerdotis, ex quibus substentatio peti potest. Quod si occasio ea munera exercendi non se offert; non ideò petens missam defectum supplere debet, alias si à sacrificando impeditus esset sacerdos, vel si esset expeditus non inueniret qui sacrificium concessa stipe expostularet, posset ab eo, cui pœnitentiæ, vel Eucharistiæ Sacramentum ministrat, sustentationem illius diei integram exigere, quod nemo concederet: signum ergo est Sacerdotem altari seruientem de altari viuere debere pro quantitate obsequij impensi, ac proinde non integrum vnius diei victum pro vno sacrificio expostulare posset, sed ad summum partem illius præcipuam.

Vndè ex his omnibus apparet, me olim rectè dixisse non posse Sacerdotem pauperem accipere plura stipendia pro vna missa, ratione sustentationis diurnæ.

Nec obstat alia opinio, quam docui, & adducit Caramuel contra me, nempe Notarios posse accipere maiora stipendia pro sustentatione diurna, nam, vt dicta *resol.* 60 *tract.* 17. apparet; ego loquutus sum quando pro varietate temporum taxa Notariorum effecta sit iniusta; tunc enim procederet illa opinio Molinæ, & aliorum, & non aliter, quod non procedit in casu missæ, in quo supponimus taxam esse iustam, & quæ quidem non debetur, neque taxatur in ordine ad diurnam sustentationem: Ergo est dispar ratio contra Caramuelem inter vtrumque casum, nec benè, & licitè potest inferri consequentia ex casu à me adducto de taxa notariorum ad taxam Sacerdotum pro missa dicenda.

Remissiuæ aliquæ Authoris opiniones confirmantur.

RESOLVT. XXV.

QVæro primò; An peccata dubia sint necessario in confessione aperienda. Nominatim contra me negatiuam sententiam docet Ioannes Caramuel *in Theologia fundamentali fundam.* 77. *num.* 1322. *à fol.* 673. *vsque ad. fol.* 700.

Sed hanc opinionem ego sæpius reprobaui, & nunc iterum reprobo, ac nouissimè Thomas Hurtadus *var. tom.* 2. *tract.* 12. *cap.* 1. §. 2. *dub.* 8. *num.* 206. putat talem opinionem neque speculatiuè esse probabilem, & practicè esse temerariam; Vide rationes apud ipsum, & penes me in hac *part.* 10. alibi adductas.

Quæro secundo; an in rebus venereis detur paruitas materiæ. Affirmatiuam sententiam nominatim contra me latè defendit Caramuel *in Theologia fundamentali fundam.* 58 *num.* 1208. *à fol.* 592. *vsque ad fol.* 616. Sed ego negatiuam sententiam iterum doceo, & contrariam opinionem nouissimè Angelus Maria Verricelli *in quæst. moral. & legal. tractat.* 4. *quæst.* 19. *num.* 3. vocat per principia intrinseca, siuè extrinseca omnino improbabilem, falsam, erroneam, temerariam, periculosam, ac scandalosam, & fortè grauiori censura dignam. At ego libenter abstineo à censuris opinionum, præsertim in sapientissimi, & amicissimi Viri, sufficit mihi tantum meas confirmare; Vide rationes, quas adducit Verricelli, & de hoc ego alibi in pluribus locis; Vide etiam sapientissimum, & amicissimum Antonium Escobar, & Mendoza *in 2. editione Lugdunensi suæ Theol. Mor. tract.* 1. *Exam.* 8. *cap.* 3. *num.* 75. qui testatur nostram sententiam esse communem in Schola Societatis, & tandem asserit, Res venerea est; nunquam est parua, & in *Theol. Morali magna t.* 1. *l.* 1. *sect.* 2. *Pro.* 2. *n.* 67. contrariam sententiam vocat falsam, improbabilem, ac temerariam.

Quæro tertiò: An professi nondum in sacris ordinibus constituti teneantur sub culpa lethali persoluere horas Canonicas? Idem quæritur de monialibus. Negatiuam sententiam docuisse Caramuelem *in Theologia regul. disputat.* 102. *art.* 2. *num.* 1343. *cum seq.* ego dixi, sed ipse modò *in Theol. fundam. fundam.* 53. §. 8. *num.* 1095. dicit nominatim contra se loquutum fuisse de Benedictinis iunioribus ante præceptum Abbatis. Sed absolutè loquentem Caramuelem impugnat latè, & doctè, vt semper solet Pater Bardi *in selectis lib.* 8. *quæst.* 1. §. *cum sequen.* respondens ad omnia eius argumenta, cuius sententiam tanquam improbabilem fusè refellit ex ordine Prædicatorum Magister Fernandus de la Naue *tract.* 1. *cap.* 9. *per totum de obligat. Monialium recitandi officium diuinum*, quia tractatus omnino videndus est, impressus fuit Cordubæ anno 1621. & lingua Hispanica est conscriptus, & penes me habeo Vide etiam me citato Bertrandum Loth *in Resolut. Theolog. tract.* 23. *quæst.* 1. *art.* 8. qui opinionem contrariam temerariam appellat, militat enim contra torrentem Theologorum; sed nouissimè abstinet ab his censuris Tamburinus *in Decalogum part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 5. §. 1. *num.* 13. licet me citato Moniales supradictas ad horas Canonicas obliget.

Et quidem dato quod Caramuel loquutus fuisset de Benedictinis iunioribus, nego id quod ipse asserit, nempè ante præceptum Abbatis supradictos non esse astrictos ad pensum diuini officij: Nam ratione consuetudinis tenerentur vt cæteri Religiosi; quod euidenter probatur contra Caramuelem ex priuilegio concesso dictis Patribus ab Eugenio Quarto, quod Clerici Professi in sacris non constituti ad horas canonicas recitandas non teneantur, vt obseruat Antonius Hinojosa *in directorio decisionum Regularium verbo horæ Canonicæ fol.* 283.

Ergo seclusо priuilegio iuniores Benedictini ad dicendum officium astricti erant; An verò dictum priuilegium sit apud illos in vsu, me remitto; Compertum habeo, quod aliis Regularibus, vt alibi probaui, per communicationem non erit licitum illo vti. vide omnino Bardi *vbi supra*, qui nominatim Caramuelem impugnat, & nostram sententiam solidè firmat.

Quæro quartò. An ex eo precisè, quod mutuator priuat se potestate repetendi suam pecuniam intra certum aliquod tempus, licitè possit aliquid vltra sortem exigere?

Affirmatiuè respondet Caramuel *fundam.* 60. §. 1. *per totum*, & contendit me docuisse contrariam sententiam, quoad hoc remitto me ad ea quæ, alibi dixi improbando talem sententiam, & benè dixit Cardinalis Lugo, me illam non docuisse, & patet etiam in mea *part.* 1. *tract.* 8. *resol.* 48. in vltimis verbis resolutionis; Nunc autem illam iterum refello, & vide præter Doctores à me alibi adductos, me citato Roccaful. *in praxi Theol moralis tom.* 2. *lib.* 3. *de* 7. *pr. Decalogi cap.* 8. *numer.* 799. & Amicum *in cursu Theologiæ tom.* 5. *disp.* 20. *sect.* 8. *num.* 133. vbi apellat sententiam contrariam nouam, periculosam, & expositam palliatis vsuris. Et licet illam etiam docuerit Philippus de la Cruz *in tract. vnico de interesse fol.* 7. *impresso Matriti anno* 1637. & lingua Hispanica

panica conſcripto, tamen ſcias dictum libellum fuiſſe ex ordine ſupremi Concilij ſanctæ Inquiſitionis ne venale haberetur prohibitum. Ita hic Romæ teſtatus eſt mihi Illuſtriſſimus,& nunquam ſatis laudatus Dominus meus D. Franciſcus Antonius Diez, & Cabrera nunc merito inter Conſiliarios ſupremæ Inquiſitionis Caſtellæ annumeratus, maiorum honorum digniſſimus. Vnde non approbo ea, quæ me citato nouiſſimè tenet doctiſſimus Magiſter Ludouicus Berttrandus Loth. *in reſ. Theol. tract.9.q.*1. *art.* 4. *tit.* 2. qui ſententiam Caramuelis probabilem vocat.

Quæro quinto. An omiſſio vnius horæ ex paucis conſtituat peccatum mortale? Negatiuè reſpondet Caramuel *Ibid.*§.4. nominatim contra me.

Sed hanc ſententiam falſam, & improbabilem putat eſſe Magiſter Pater Lezana *conſult.*48. *num.*8. & obſeruat à ſacra Congregatione Indicis fuiſſe deletam ab opere Marchini *de Sacramento Ordinis*, & me citato, nouiſſimè inſurgit nominatim contra Caramuelem noſter doctus Pater Verricelli *in quæſt. moral.lib.*8 *quæſt.*5 8 *per totam*, in qua hanc ſententiam acriter & ſolidè impugnat,& recedit à ſententia Caramuelis,quam antea docuerat.

Verùm circa ea, quæ etiam nominatim contra me adducit doctus Caramuel *vbi ſupr.in Theol.fundam.* circa beſtialitatem, ſodomiam, & mollitiem an differant ſpecie, & de prohibitione mollitiei, & fornicationis, remitto Lectorem ad Epiſtolam Patris Angeli Boſſij impreſſam nouiſſimè Lugduni 1653. & directam ad Caramuelem poſt editam ſuam Theologiam fundamentalem, in qua Epiſtola Boſſius ſeipſum defendit, & conſequenter etiam me, qui ſuam ſententiam contra Caramuelem iam docueram, vide etiam Bertrandum Loth *in reſolut. Theol.tract.*16.*quæſt.*4. *art.*2. *per totum*, in quo nominatim contra Caramuelem late probat cum communi, & certa ſententia fornicationem eſſe intrinſecè malam, ita vt attento ſolo iure naturæ, ſit peccatum mortale. Idem docet nouiſſimè Pater Tamburin. *in Decalogum part.*2. *lib.*7. *capit.*1.§.2. *numer.*1. etiam nominatim contra Caramuelem inſurgens.

Circà verò ea,quæ aſſerit contra me *fundam.*5 3.§. 1.& 3.de non aſſumenda occupatione incompoſſibili cum recitatione Officij, vide Bonacinam *de horis Canonicis diſp.*1.*qu.*6. *punct.*2.*n.*3. qui citat Suarez, & Filliuccium, quibus adde Martinum de San Ioſeph *in Mon. Confeſ.to.*1. *lib.*2. *tract.*11. *de orat. num.*13.vbi ſic ait; El que tiene obligacion de rezar por orden ſacro, ò renta Eccleſiaſtica no puede ocuparſe voluntariamente en officio, que impida el rezo, porque haziendo lo contrario, ſera querer no rezar; pero ſi ay neceſſidad graue y neceſſaria para el bien Propio, ò del proximo, podrà admitir ſemejante ocupacion quando parez ca que es mas agradable à Dios, que la del rezo; que todos los preceptos humanos no obligan con tales circunſtantias. Ita ille, qui etiam cum Suarez, & aliis vbi ſupra aſſerentibus de ieiunio admittunt cum Diana exempla in contrarium adducta à Caramuele. Ergo ſignum eſt adeſſe diſparem rationem inter illa & caſum de admittente occupationem incompoſſibilem cum officio diuino;illa enim videntur impedimenta remota,& per accidens; iſtud vero proximum,& per ſe Et quando ponuntur illa impedimenta in allatis exemplis à Caramuele,præceptum ieiunij non adeſt: ergo.

Et hæc dicta ſufficiant in ſuperioribus reſolutionibus defenſionis auſa circa ea, quæ in ſua Theologia fundamentali obſeruauit contra me Ioannes Caramuel. Dixi defenſionis cauſa, nam aliàs nunquam auſus fuiſſem Calamum exacuere contra ſapientiſſimum Virum indiſſolubili amicitiæ vinculo mihi coniunctum. Diana enim Caramuelem tamquam Magiſtrum veneratur, & vt Amicum cariſſimum ex totis præcordiis diligit, ſcitq; viciſſim ab ipſo non minus redamari, ac ore, & calamo pluſquam meretur paſſim laudibus extolli, vnde licet inter ipſos aliquando diſſideant intellectus, obſtrictæ tamen, ac deuictæ ſemper remanent voluntates; Semperque Diana Caramuelem, & Caramuel Dianam peramabit.

Nota hic tamen Caramuelem in Theologia Fundamentali plura non definire, ſed illa dubitatiue & interrogatoriè tantum proponere, & poſt hæc ſcripta edidit alteram partem Theologiæ Fundamentalis in qua facit, quod ego optaueram in *reſ.*1. huius tractatus,diſſoluendo & diſſecando, vt ipſe aſſerit Nodos Gordios primæ Partis,& mutando ſententiam, & in multis aliis ſpero quod in poſterum faciat.

An qui recitat Officium Reſurrectionis pro Officio de Feria,vel Sancto ſatisfaciat præcepto.

Reſolvt. XXVI.

Circa præſentem difficultatem ſæpius per litteras me interpellauit,amiciſſimus Caramuel, & ipſe affirmatiuam ſententiam docuit in Theologia Regulari, ſeu in Regula S.Benedicti,quam ego impugnaui, Verùm illam iterum Caramuel defendit nominatim contra me *in Theologia fundamentali fundam.*5 3.§.12 *num.*1100.

Sed ego non diſcedo à ſententia negatiua, quam olim docui, & quâ nouiſſimè me citato nominatim contra Caramuelem tenet ex Societate Ieſu doctus Pater Adamus Burghaber, & quia Codex non ita facilè inuenitur, ponam hic per extenſum eius verba; ſic itaque aſſerit *Cent.*1. *Caſuum conſcientiæ caſu.*16.Felix Sacerdos nullis morbis, aut rerum negotiis impeditus, longo tempore intra annum recitat officium de Reſurrectione breuiſſimum, ſcilicet pro longioribus cuius tanquam grauis peccati admonitus à confeſſario, ait ſe tenere ſententiam Caramuelis *in Regula S.Benedicti diſp.*109.*n.*1387. vbi hoc pro veniali habet: Quæritur an confeſſarius huic pœnitentis opinioni tanquam probabili accommodare ſe poſſit, ac debeat?

Videtur poſſe, & debere,tum ex authoritate Caramuelis quam allegat, tum ex ratione quia impletur ſubſtantia præcepti, tum ex praxi virorum Doctorum, & piorum, qualem nemo dubitat fuiſſe P. Franciſcum Suarez ex Societate Ieſu. Quem conſtanter oraſſe per totum annum Breuiarium de Reſurrectione ſic oſtendit Caramuel. Suarez dicitur ſingulis diebus 18. horas ſtuduiſſe, iam ex reliquis ſex horis, neceſſarium prorſus tempus demus ſacro, refectioni, ſommo, & aliis,vix tantum remanebit, quantum requiritur ad Officium Paſchatis recitandum: Confirmatur hæc opinio. Licitè aliquis dicere poteſt Officium alicuius Sancti, loco Ferialis, vt cum pluribus docet Diana *part.*1. *tr.*12. *reſolut.*3. Ergo, & Reſurrectionis. Reſp. Confeſſarium opinioni Felicis, accommodare ſe non poſſe,nec debere, cum nullam habeat probabilitatem, quod probatur, tùm quia communis DD. contrarium docet; opinio autem vnius, aut alterius, quam omnes alij reiiciunt,

reiiciunt, non meretur probabilitatem, tum quia hac Canonicarum precum immutatione contra vniuersalem Ecclesiæ vsum inordinatio committitur adeò grauis, vt opinio illa vniuersim inducens nullo rationabili fundamento niti possit, sicut ex solutione argumentum patebit.

Itaque ad primum dicimus, authoritatem Caramuelis, vnius, aut etiam alterius Doctoris, hic non sufficere, cum omnes alij Theologi reclament; Ad secundum negamus substantiam præcepti impleri cum Officium Paschale, moraliter non æquiualeat Officis aliis per annum; Ad tertium fabulosum esse, quod affertur de P. Suarez, quem Orationi addictissimum fuisse viderunt nostri Patres, & dicentem audierunt, *Malle se omnem scientiam suam perdere, quam vnam horam, ex regula ordinis, quotidianæ Orationi destinatum omittere*; quomodo ergo tot annis orationem Canonicam ex graui lege Ecclesiæ debitam turpi, ac defectuosa immutatione declinauit. Ad confirmationem dicimus, multos eam valdè probabiliter negare, quos citat, & sequitur Palao *tract.7.disp.2.part.2. num.*18. Quidquid autem de hoc sit, negamus paritatem, cum in tali Officio moraliter adhuc seruetur præceptum, non in Officio de Resurrectione, vt recte ipse aduertit Diana *p.7. tractat.*11. *resolut.*7. Hucusque Pater Burghamer; cui adde ex eadem Societate me citato doctum Patrem Tamburinum *in Decalogum tom.*1. *lib.*2. *cap.*5. §.2. *num.*22. & ex eadem Societate me citato Hermannum Busenbaum *in Medulla Theologiæ Moralis lib.*4. *cap.*2. *dub.*2. *art.*4. *n.*1. Præter Sanchez, Filliucium, Tancredum, & Pellizarium alibi à me adductos, vnde patet, quod nullus ex scriptoribas Societatis ausus sit sententiæ Caramuelis adhærere, sed omnes nostram secuti sint, sicut etiam illam sequitur me citato Marcus Serius *tom.*3. *in primum Præceptum Decalogi disput.*1. *difficult.*5. *quæst.*4. *n.*9. Hyeron. Garzias. *in Summ. tract.*2. *difficult.*5. *dub.*3. *num.*16. & noster Pater Vetricelli *in qq. Moral. t.*5. *quæst.*6. *num.*133. & Paulus Valleio *in Horolog. horarum Canonicarum lingua Hispan. conscripto lin.*13. *punct.*1.

Dicendum est igitur, præter rationes supradictas, vt optimè obseruat doctus Pater Tancredi *de Religione tract.*13. *lib.*4. *disp.*11. *quæst.*2. *n.*15. Officium Resurrectionis, esse ita affixum illi tempori, & habere tantam mutationem à solita forma Officiorum, vt quid peculiare videatur non posse communi Regula adiuuari, & ideo patet nec posse tempore Paschæ Resurrectionis, dici Officium Pentecostes, & è contra; quia illa forma in his diebus cum talibus Psal. Antiph. &c. videtur de substantia, & confirmatur ratione amicissimi viri, exemplo Missarum, nam aliquæ Missæ possunt dici infra annum, non autem Missa de Dominica Palm. de Fer. III. & IV. Hebdom Pœnosæ, quia ita sunt illis diebus affixæ, & addictæ, vt in aliis dici non possint, ergo sic dicendum est de officio Resurrectionis.

TRACTATVS II.

Miscellaneus.

An Regulares possint prædicare in suis Ecclesiis absque petitione benedictionis Episcopi.

Resolvtio Prima.

PAter Bruno Chassaing ex ordine Minorum edidit eruditum opus de Priuilegiis Regularium, & licèt ego sæpius suis sententiis non adhæream, tamen hoc non obstante existimo illum esse virum doctissimũ, & cui non solum multum debent Regulares, sed etiam Theologiæ moralis Professores. Verum in his materiis cautè procedendum puto, nec omnia calamo committenda, ideò partes Episcoporum semper sumam, puto enim cum Eminentiss. Cardin. Lugo *de Sacram. Pœnit. disp.*21. *sect.*3. *n.*55. Dominos Antistites dexteritate, prudentia, ac humilitate lucrandos esse, vt postea nostra priuilegia tueantur, vel saltem secundum opinionem probabilem, relinquant illis nos vti, propter labores, quos in eorum Diœcesibus sustinemus, diu noctuque docendo, prædicando, confitendo, missiones faciendo, &c. Itaque ad casum propositum affirmatiuè respondet Brunus *vbi supra tr.*6. *c.*3. *propos.*1. in qua asserit, quod Regularis potest absque præsentatione coram Episcopo, & petitione benedictionis ab eodem in Ecclesiis propriis, ac plateis communibus prædicare. Si enim à Pontifice Romano pendet omnis prædicandi facultas, & ab eodem absoluta facultas prædicandi concessa est Regulari dependenter à iudicio, & examine propriorum Prælatorum, & non Episcopi; ad quid præsentatio coram Episcopo, & petitio benedictionis, vt in propriis Ecclesiis, & plateis prædicet? Certè nulla apparet iusta causa illam petendi. Quod patet ex priuilegio Benedicti XI. Nec obstat, ait, Tridentinum *sess.*5. *de reform. cap.*11. sub Paulo III. celebratum, in quo decernitur, vt Regularis, qui prædicaturus est in suis propriis Ecclesiis, petat prius ab Episcopo benedictionem, his verbis: Regulares verò cuiuscunque Ordinis, nisi à suis superioribus de vita, moribus & scientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Ecclesis suorum Ordinum prædicare non possint: cum qua licentia, personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. Quod decretum idem Trident. *sess.*24. *cap.*4. sub Pio IV. celebrata confirmatum est: imò in fauorem Episcopalis potestatis auctum, dum his terminis pronuntiatur, nullus autem sæcularis, siue Regularis, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum contradicente Episcopo prædicare præsumat: in reliquis, ea quæ de prædicationis munere sub eodem Paulo III. decreta fuerunt, suum robur obtineant. Ergo Regularis tenetur se Episcopo præsentare, & ab illo benedictionem petere, antequam in suo Episcopatu prædicet. Respondetur, hanc obiectionem nullam habere vim in locis, in quibus Tridentinum non est receptum: vbi autem viget, respondetur, Primò, hæc duo decreta

creta non habere clausulam reuocatoriam necessariam ad priuilegia regularia tollenda: non enim ius commune reuocant, quod esset necessarium, vt alibi pluries diximus: Et ad id attendisse videtur Pius V. qui in Bulla inchoata, *etsi Mendicantium*, interpretando præfatum decretum *sess.* 24 & ex consequenti illud *sess.* 5. in eodem inclusum, declarat, Regulares Mendicantes sub illo minimè comprehendi, his verbis, *Declaramus*, Canonem *sess.* 24. *cap.* 4. per quem omnibus regularibus; etiam in suorum Ordinum Ecclesiis, contradicente Episcopo prædicationis officium interdicitur: Mendicantium Ordinum Fratres huiusmodi, &c. non comprehendere, nec eos afficere: imò volumus, quod in suis Ecclesiis, quando eis placuerit, licitè, & absque vllo impedimento, vel contradictione etiam Episcopi; nisi ipse prædicauerit, prædicare possint. Idemmet Pius Bulla inchoata, *Ad hoc nos Deus prætulit*, hanc facultatem illi concessit, dum vult, *vt in propriis Ecclesiis prædicet*, absque eo quod se præsentauerit Episcopo, & absque petita benedictione, eoque contradicente, etiam dum in Cathedrali prædicatur; dummodò non prædicet eo tempore, quo ipse prædicauerit. Adiunge quod etsi sub illo Decreto Tridentini, Mendicantes comprehenderentur, non propterea necessaria esset acceptio benedictionis, sed sola præsentatio cum petitione benedictionis, licet recusatæ: Nam in iure petita benedictio iniustè negata, censetur concessa; vt tenent Tambur. *de iure Abbat. tomo* 2. *dub.* 11. *quæstion.* 2 & alij, quos citat Archang. Rom. *de priuileg. verb. Prædicateres*, & Henriquez cum pluribus aliis quos citat *lib.* 6. *de Pœnit. c.* 13. qui etiam asserit, hoc declarasse Sacram Congregationem Cardinalium 1597. cuius decretum his verbis refertur, Sacra Congregatio censuit, quod Regulares in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare volentes, non teneantur ab Episcopo licentiam obtinere, sed tantum à suis superioribus examinati personaliter Episcopo se præsentare, ab eoque petere benedictionem; tametsi eam minimè obtinuerint. Verum Vrbanus Octauus Bulla inchoata, *Alias à nobis emanarunt*: in qua explicat quasdam facultates, quas per aliam Bullam Cardinali de Sandoual, priuilegiis regularium contrarias fecerat, sic omne dubium resoluit, Ad hæc quod in eisdem præinsertis litteris dicitur, Regulares non posse verbum Dei prædicare, sine Episcopi licentia; hoc sibi vendicare tantum in Ecclesiis, quæ sui Ordinis non sunt: cum in aliis sui Ordinis Episcopi benedictio petita, licet non obtenta sufficiat: ita tamen, vt si Episcopus non modò benedictionem simpliciter non concesserit; verum etiam Regularibus prohibuerit, quominus prædicent: tunc illo contradicente in sui quidem Ordinis Ecclesiis, liceat illis prædicare. quemadmodum S. Concilij Tridentini decretis salubriter est cautum. Ex quibus vides, quod posito, quod præsentatio, & benedictionis petitio requireretur in Regulari, posset tamen illa non obtenta in suis Ecclesis prædicare.

Dices; Ergo ex Vrbani declaratione requiritur petitio benedictionis, & Tridentinum hanc regulari vt necessariam desiderat. Respondetur, ita esse in Regulari, qui non est ex aliquo Ordine Mendicantium; non autem in Regulari, qui talis est, alioquin contradictoriam interpretationem illi quam Pius vt supra dederat dicto decreto Tridentini, interponeret, quod non est credibile. Accedit quod prædicta Bulla Vrbani caret clausula reuocatoria iuris communis, & ex consequenti non admit priuilegium in illo insertum. Plura de hoc decreto in sequentibus. Hucusque Brunus.

Sed hæc sententia pugnat cum praxi omnium Regularium fundata in Decreto Concilij Tridentini. Vide Lezanam *in summa qq. Regul. tomo* 3. *vers. concionari num.* 6. & Portellium Authorem ex Ordine Patris Bruni *in dubiis Regul. vers. Prædicatores num.* 1. vbi sic ait, Regularis in suis Ecclesiis non potest prædicare absque licentia sui Prælati, & benedictione Episcopi. In aliis verò Ecclesiis extra suos Conuentus non potest prædicare absque licentia Episcopi. Trident. *sess.* 24. *cap.* 4. Qui verò absque tali licentia Episcopi prædicauerit, poterit excommunicatione feriri, *c. Excommunicamus* 1. *de hæreticis.* §. *Quia verò*. Illa verò excommunicatio ibi non est lata, sed ferenda. Sed nota, quod propter hoc solum quod Regularis prædicauerit absque licentia Episcopi, non debet puniri ab Episcopo, sed à Prælato; ita declarauit Congre. Cardinal. sub Clem. VIII. Ita Portell. & ego cum communi Doctorum sententia.

Nota, Brunum vbi supra *cap.* 3. *propos.* 4. docere quod Regularis, etiam vbi Tridentinum viget, Episcopo præsentatus, & ab eodem approbatus, vel etiam indebite recusatus, potest vbique in Ecclesiis prædicare, etiam eodem contradicente? Et latè conatur hoc probare, & Concilium Tridentinum explicare. Sed ego sententiam meam circa præsentem quæstionem alibi explicaui; nunc tantum addam id quod sentit Portellus *loc. citat. num.* 7. sic asserens, Prædicator Regularis ab Episcopo iam approbatus, non potest prædicare etiam in suis dominibus si Episcopus id specialiter prohibuerit; Et hoc intellige etiamsi ipse Episcopus non prædicet: licet enim Pius V. in quadam Bulla declarauerit illam prohibitionem Episcopi solum tenere quando ipse Episcopus prædicauerit: tamen Gregorius XIII. illud reuocabit. postea in Bulla, quæ incipit, In tanta rerum, & reduxit ad terminos iuris communis. Et responderunt quinque Doctores consulti hac de re Conimbricæ, anno 1610. Circa proximè dictum accedit declaratio Cardinalium, quæ loquens de Prædicatoribus sic ait, Hos, & quoscumque alios ab antecessore suo approbatos, à prædicatione poterit suspendere, (id est, Episcopus) Attendant tamen Episcopi propter quas causas id imperent. Volumus namque quod si illicitè iusserint, ad ius lis deferatur, & interim cessent. Sic ibi Ita Portel, Lezana vbi supra *num.* 7. docet, quod si Episcopus suspendat Prædicatores Regulares, non tenetur causam exprimere, quare ad id moueatur, quod etiam docet Franciscus Leo *in Thes. fori Ecclesiastici part.* 1. *capit.* 8. *numer.* 9. & Barbosa *de potestat. Episcop. part.* 2. *allegat.* 76. *numer.* 22. & omnia superius dicta me citato firmat ex decreto Vrbani VIII. doctissimus, & amicissimus Ioannes Palafox Episcopus Angelo politanus *in defen. Can. part.* 2. *num.* 59.

An regulares possint Missas dicere vsque ad horam Nonam

Resolvt. II.

Hoc dubium pertractat Brunus *part.* 2. *tract.* 8. *capit.* 1. *propos.* 3. & respondet affirmatiuè ex priuilegio speciali, ac primò ex concessione Leonis X. in præcellenti propositione præcitata huius tenoris, Concessit vt de licentia suorum Superiorum possint celebrare post meridiem, præsertim diebus

diebus quando est audienda Missa præceptum, & quando fratres debent ambulare, seu de via veniunt, & non possunt ante meridiem applicare ad locum, vbi commodè possunt Missam audire, vel honestè celebrare. Secundò, ex concessione Sixti IV. facta etiam Minoribus, quam refert Christoph. *à cap. font. post Collectorem priuileg. Mendic. in suo compend. priuileg. verb. celebratio Diuinorum* §. 6. his verbis; concessit quod Fratres Minoris Obseruantiæ Sacerdotes possint causa necessitatis post horam statutam ab Ecclesia celebrare: verum cum hæ duæ concessiones in aliquo deficiant; Primò in hoc, quod tempus non determinat, sed indeterminatum relinquit, nec quidquam Regularibus concedit; nisi cum licentia Superiorum; Secundò, quod etiam tempus non determinet, cum inter Doctores sit diuersitas opinionum, quod tempus sit statutum ab Ecclesia ad Missas legitimè celebrandas, sitque limitata per casum necessitatis, ea propter ad alias concessiones procedendum est. Probatur ergo tertiò ex concessione Innocentij VIII. relata ab eodem Christoph. *post collect. priuileg. Mendic. in citatis compend. & verbo* §. 7. *&* 9. Concessit Fratribus Ordinis Prædicatorum Congregationis Hispaniæ reformatis, quod possint celebrare Missam per horam post meridiem, præsertim quando prædicatur in Conuentibus, vel sunt solemnia officia. Sed cum hæc concessio partim sit priuilegium, videlicet in eo, quod dat facultatem dicendi Missam hora post meridiem, partim non, cum secundus casus exprimat in quibus de iure licet sine priuilegio celebrare, vt tradit citatus Roder. ideò aliam ampliorem sine vlla limitatione adducemus ex Eugenio IV. registratam *in dicto compend. priuileg. Mendic. verbo Missa quoad tempus* 1. *his planè verbis:* Concessit quod Fratres Minores possint celebrare Missam vsque ad horam nonam post meridiem sine scrupulo conscientiæ: Omitto eamdem concessionem factam Cælestinis itinerantibus à quodam Eugenio, relatam à Ioan. de la Cruz *de statu Relig. l. 2. cap. 5. dub.... concluſ. 2.* cum illa proximè posita Eugenij IV. sit amplior, tum ex eo, quod non terminat tempus ad Nonam, cum hac dictione, excluſiuè, tum etiam ex eo, quod ad omnes Regulares Sacerdotes extenditur, hæc autem ad solos itinerantes Quod si obiicias Trident. *sess. 22. cap. 1.* Respondebimus vt supra in proximè præcedenti propositione, videlicet non reuocare hoc priuilegium.

Instabis, Pium V. constitutione ante memorata quoad dictam Missarum celebrationem Regularium priuilegia reuocasse; Respondetur hoc priuilegium, sicut etiam alia priuilegia, quoad celebrationem Missarum, restituta fuisse, vt vniuersaliter probauimus de omnibus priuilegiis *in tract. de priuil. in comm.* Hæc omnia Pater Brunus; Quæ quidem satis confirmant à me dicta in loco, quem, vbi infra, citat Dicastillus.

Sed hanc sententiam me citato ita absolutè prolatam non admittit Cardinalis Lugo, sed illam limitat, sicitaque asserit *de Sacrament. Euchariſt. diſp. 20. ſect. 1. num. 42.* In hoc etiam puncto locum habent exceptiones in primo puncto positæ de Episcopo iter agente, de celebratione necessaria ad dandum Viaticum ægroto; & de personis habentibus priuilegium: quod eo facilius concedi potest ad postponendam, quam ad anticipandam horam, quo hæc obligatio ortum magis habet ex voluntate subditorum, qui ob suam commoditatem recesserunt ab antiqua consuetudine tardius celebrandi. Priuilegium autem magis amplum videtur, quod concessit Eugenius IV. Congregationi S. Iustinæ, celebrandi in itinere, vel ex causa iusta, vsque ad nonam inclusiue, prout habetur in Bulla XI. Eugenij IV. in Bullario Regularium apud Rodriquez. Vnde limitandum est, quod cum Ioan. de la Cruz dicit Diana *tomo 1. tract. de celebrat. missarum resolut. 34.* vbi supponit, illud priuilegium esse absolutum; cum tamen solum sit ad certos casus itineris, vel alterius causæ. Dicit etiam horam nonam esse vsque ad tres horas post meridiem: quod etiam non est vniuersaliter verum, sed in æquinoctio: nam in solstitio hyemali nona hora attingit solum ad secundam post meridiem cum quadrante: in Solstitio autem æstiuo vsque ad horam tertiam post meridien cum tribus quadrantibus, vt latè Francolinus *de tempor. hor. c. 10.* ita Lugo.

Idem etiam me citato docet Dicastillus *de Sacrament. tomo 1. tract. 5. diſp. 4. dub. 5. num. 84.* vbi ita ait, Aduertendum præterea est, Religiosos, qui habent communicationem priuilegiorum, sicut possunt anticipare Sacrum, ita postponere vsque ac horam nonam; id enim concessit Eugenius IV. Benedictinis de Monte Serrato, vt notauimus *dub. præced. §. Ex Benedictinis.* Adde Dianam *part. 2. reſolut. 35. in edit. anni 1635.* vbi sic ait, Religiosi verò ex suis priuilegiis, vt notat Ioannes de la Cruz *in directorio, &c.* possunt celebrare vsque ad nonam inclusiuè, idest, vsque ad tres horas post meridiem. Hoc tamen priuilegium videtur esse illud, quod concessit Eugenius IV. Congregationi S. Iustinæ, & habetur in Bulla XI. illius Papæ; ibi tamen conceditur, non ad arbitrium, sed in itinere, & ex causa iusta; vnde nisi talis causa sit, non licebit. Ita ille

Sed nostram, & Bruni sententiam contra Dicastillum, & Lugo posse sustineri existimo, nam quidquid sit de priuilegiis ab ipsis adductis, priuilegium Eugenij IV. à Bruno adductum loquitur absolutè, & sine vlla limitatione. Ergo idem dicendum videtur de alio priuilegio, quod idem Brunus adducit, videlicet dicendi Missam statim post mediam noctem ex concessione Leonis X. relata *in supplem. conceſſ. 275. & in Compend. priuileg. Mendic. verb. Miſſa. 2. §. 6.* his præcisè verbis, Concessit Fratribus Minoribus de Obseruantia, vt de licentia Superiorum possint celebrare illico post Matutinum, de æstate verò quando noctes sunt breuiores, etiam ante Matutinum Chori, vel infra, dummodo celebraturus illud per se, aut cum socio dixerit, prout consuetum est in ordine, cum Prima. In qua concessione notandum est, quod Pontifex non dat Regularibus absolutam facultatem celebrandi missas illico post Matutinum, aut post mediam noctem, sed cum duabus limitationibus: Prima, vt Missæ dicantur de licentia Superiorum; Secunda, vt si Missæ dicendæ sunt illico post mediam noctem, persolutum sit Matutinum cum Prima, hæc autem secunda limitatio non mediocrem ingerit difficultatem, quî enim fieri potest, vt Missæ celebrentur ante Matutinum Chori, cum Chorus in Ordine Minorum prædicto, Matutinum media nocte incipiat, & quod Prima cum Matutino antea recitari debeat; sequeretur, n. inde Missas inchoari debere ante mediam noctem, & inchoationi eiusmodi obstaret, quod Prima deberet antea recitari, quæ nihilominus ante mediam noctem recitari minimè potest. Verum hæc difficultas facile soluitur, si dicatur, quod possunt dici Missæ ante Matutinum Chori omnino persolutum, potest enim illico post mediam noctem Prima recitari, & statim inchoari Missa, dum Matutinum persoluitur. Adiunge, quod illa conditio dicendi Matutinum cum Prima non

est

est sic obligatoria, vt non valeat priuilegium, si prius non recitetur. Nam ea conditio non ponitur vt restrictiua concessionis, sed vt quid requisitum secundum ius commune Ecclesiæ, & Ordinis, quæ recitatio, cum iam non sit ex iure requisita quoad Matutinum, vt post Sotum tenent Suarez, Rodericus, & alij, nec etiam quoad Primam, cum Ecclesia; nec Ordo iam quidquam circa hanc recitationem ex iure, aut ex consuetudine habeat, possunt dicti Regulares Missas celebrare Prima minimè recitata, vt tenet citatus Rodericus *art.* 3. imò nec recitato Matutino, si adsit aliqua necessitas, ac ex consequenti valet priuilegium non recitata Prima, & Matutino; Ita Bruno; Cui adde Dicastillum *vbi supra*, qui testatur se audiuisse à fide dignis prædicti Ordinis, & aliorum Congregationem Montis Cassini eiusdem Ordinis habere priuilegium celebrandi statim post mediam noctem. Et ideò *num.* 65. sic ait, Hoc dixerim propterea, quod Matriti iam olim ante viginti annos mihi legisse contigit litteras Patris Antonij de Mendoza Societatis Iesu Assistentis pro Hispania, datas anno 1595. decimasexta Martij ad Patrem Franciscum de Porres, tunc Prouincialem, cuius verba sunt: Su compannero de N. R. podra dezir Missa post mediam noctem, y à todos los que caminaren, da licentia nuestro Padre para poderlo hazer. Yo embiare vn priuilegio impresso, que me dizen lo gan impresso agora los Benitos. Hactenus in literis. Cum ergo Assistens Hispaniæ vir per se ipsum, & pro munere suo tantæ auctoritatis, testetur Reuerendum admodum Patrem nostrum Claudium Aquauiuam bonæ memoriæ eam facultatem concessisse, nec ab ipso, nec à Successore admodum Reuerendo Patre nostro Mutio Vitetleschо, moderno Præposito Generali, reuocatam suam prædictam facultatem, saluo meliori iuditio, existimo posse nos vti prædicta facultate, maximè re communicata cum Superiore, vt in hac facultate ampliori sequamur, & seruemus eamdem restrictionem, quam supra diximus in celebrando vna hora ante auroram seruari debere, ita vt hoc priuilegium, & amplior facultas censeatur concessa ad normam, & modum alterius minoris vsus, & facultas non concedatur, nisi primariò omnibus Superioribus, deinde iis, quibus ipsi commiserint, idem iudicium sit de hac facultate ampliori. Hæc Dicastillus; quæ omnia applicanda etiam existimo Patribus nostræ Religionis Clericorum Regularium, & aliarum Religionum.

An licitum sit Regularibus in festis duplicibus dicere Missas votiuas cum Gloria in excelsis.

RESOLVT. III.

AFfirmatiuè respondet Bruno *de priuileg. Regul. part.* 2. *tract.* 8. *cap.* 1. *prop.* 4. vbi sic ait, Regularibus licitum est in festis duplicibus Missas votiuas Spiritus Sancti, Virginis Mariæ, vel Defunctorum pro libito celebrare, & in eisdem, ac aliis omnibus votiuis canticum Angelorum, seu Gloria in excelsis Deo, & etiam pro libito dicere. Duas habet partes hæc propositio; Prima priuilegium non est, sed commune ius, quo non solum Regulares, verum etiam sæculares vti possunt in Missis priuatis, vt tenent Suarez *de Eucharist. disput.* 83. *sect.* 3. & *disput.* 88. *sect.* 3. *concluf.* 1. *maximè in* §. *in quo est*, Portell. *in addit. verb. Missa* §. 8. & *alij*: Et probatur, quia alia ratio est de obligatione Sacerdotis, vt confirmetur festo illius diei in recitando diuino Officio, alia vero vt confirmetur in dicenda Missa cum Rubricis Missalis: hæ enim Rubricæ iuxta Doctores minus obligant, quam aliæ; non enim est præceptum de Missa, aut tali Missa dicenda, sicut est de Officio, aut tali Officio dicendo. Dixi priuatis, quia aliter in solemnibus asserendum iuxta *capit. Quidam, & cap. Creatura, de celebrat. Miss.* de quibus, & aliis vide citatum Suarez. Secunda autem pars propositionis probatur ex concessione Alexandri IV. facta Minoritis, per Bullam, quæ habetur *in compend. priuileg. Mendic. verb. Missa quoad modum.* §. 4. his præcisè verbis? Alexander IV. concessit Fratribus Minoribus, vt in Missis votiuis Spiritus Sancti, & virginis Mariæ Gloria in excelsis Deo, nec non Sequentiæ competentes tam in solemnitatibus cantare, quam dicere possint in priuatis, non obstante statuto generali, videlicet capite Concilium, extra, de celebratione Missarum, in quo Pontifex Innocentius III. statuit, vt in Missis commemorationis, seu votiuis licet dicatur propria præfatio, non tamen Hymnus Angelicus, veu Gloria in Excelsis, vt inter commemorationem, & solemnitatem differentia ostendatur. Verum cum hæc concessio non extendatur nisi ad votiuas de Spiritu Sancto, & de Virgine Maria, alia concessio Sixti IV. adducenda est, quæ refertur à Roder. *tomo* 1. *qq. Regul. quæst.* 43. *artic.* 15. his verbis, Concessit Fratribus Minoribus de Obseruantia, vt possint dicere in omnibus Missis votiuis Gloria in Excelsis Deo. Ita Bruno. Sed displicet mihi id quod asserit Brunus absolutè licitum esse in festis duplicibus dicere Missas votiuas; nam hoc est illicitum, & ex Rubricis saltem venialiter peccaret; licet aliqui asserant mortaliter; & sic docet ipsemet Suarez ab ipso adductus; Et ideo me citato Dicastillus *de Sacrament. tomo.* 1. *tractat.* 5. *disputat.* 4. *dub.* 14. *num.* 273. sic asserit, Statuendum secundò: Quosdam putare per se loquendo non esse licitum, Missam aliam celebrari ab eo, qui pro arbitrio suo potest dicere, & omittere Missam absque obligatione; nam sicut liberum est Missam dicere & omittere, ita etiam aliam celebrare. Quæ doctrina verissima est, si de obligatione sub mortali agamus; neque enim videtur sub mortali latum præceptum dicendi Missam de Feria, aut de Sancto, ita Suarius *disput.* 85. *sect.* 3. Reginald. *lib.* 26. *num.* 208. Sylvester *verbo Missa*, Henriquez *lib.* 9. *cap.* 23. *num.* 5. *in Commentario litera H.* vbi plures alios refert, inter quos Sotum, & Medinam, quibus adde Dianam cum multis aliis, quos refert. 2. *part. tract.* 14. *res.* 30. 31. & 32. & 4. *part. tr.* 4. *Miscellaneo, resol.* 39. vbi docet id esse reprehensibile, & affert aliquos, qui putant esse mortale contra nonnullos alios, Azor, etiam *loco cit.* dicit esse dubiam quæstionem, quando fit sine aliqua rationabili causa, & probabilius putat esse peccatum mortale. Vnde vt minimum concederet esse veniale. Hæc Dicastillus. Caueant ergo Sacerdotes præsertim sæculares, imò & Regulares ex doctrina Patris Bruni in festis duplicibus Missas dicere, quia etiam Regulares de hoc non habent priuilegium, & vi Rubricarum saltem qui vtuntur Missali Romano tenentur sub peccato veniali in festo duplici, & in Dominicis Missas votiuas non celebrare; ergo, &c.

An

An superiores Regulares possint reducere Missas ad minorem numerum.

RESOLVT. IV.

CIrca hanc difficultatem Brunus *part. 2. tract. 8. c. 1 propr. 8. & 9.* asserit, quod possunt Generales Regularium ex causa reducere ad minorem numerum Missas, quæ vocantur Missæ dotationum, & anniuersariorum, non solum in capitulis Generalibus, & Prouincialibus; sed etiam extra illa. Deinde addit, quod Prælati generales possunt dispensando facere, vt Subditi Regulares satisfacere quæant pluribus Missis debitis per vnam Missam additis in ea tot commemorationibus, quot Missæ debitæ erant dicendæ: possuntque suam facultatem ad id faciendum aliis committere. Et hoc ex priuilegio Leonis X. & Martini V. quod huius tenoris est: De cætero perpetuis futuris temporibus possint in vna Missa facere commemorationes nouem, quæ satisfacient ex Apostolica dispositione pro 9. Missis debitis, vel minorem numerum descendendo, qui etiam satisfaciat pro tot Missis præmissis, quot fient commemorationes; & quidem tam plenè, vt conscientiæ eorum penitus exonerentur à promissionibus, & fidelibus tantopere suffragentur; ac si diuersis diebus integraliter Missas impositas sigillatim celebrassent: Quid clarius? Quod quidem priuilegium valere non solum pro Missis receptis; verum etiam pro recipiendis, cum verba priuilegij sint absoluta, & abstrahant à differentiis temporis, vt consideranti patebit: quod confirmatur ex verpis, quæ præfati priuilegij verba præcedunt, in quibus expressè habentur; Vt commemorationes dictæ suffragentur fidelibus, qui dederint eleemosynas pro missis dicendis, vel quos posterum dare contigerit. Deinde subiungit: Vt Generalis dispensęt pro Missis dicendis, &c. iuxta tenorem præhabitum, &c. Et quod possit hanc facultatem Generalis aliis committere, probat, quia hæc gratia facta est potissimum Ordinibus Regularibus, deinde persona Generalis tanquam prima, per quam ad alia sui Ordinis membra, ad eam postea influendam, diffundi debet, qui autem per alium facit per seipsum facere videtur. Secundò, quia omnis potestas ordinaria est delegabilis, hæc autem est ordinaria, vtpotè in perpetuum concessa, & officio perpetuuo annexa. Nec obiicias, quod hæc potestas est extraordinaria; nam licet ita se habeat, sitque potestas delegata, est tamen subdelegabilis potestas delegata, quando datur à supremo Principe delegatis ad vniuersitatem causarum, cuiusmodi est hæc, quæ à Papa concessa est in vsum reducenda, iuxta vsum potestatis cuiuslibet Generalis, vt constat ex *c. fin. de offic. deleg. & ex c. cum causam, de appellat.* Nõ obiicias secundò electam fuisse personã industriam, & iudicium; nam respondebitur non ita esse, quando eligitur persona incognita, & indeterminata; nisi per qualitatem futuram, sicut in hoc priuilegio, vt docent Sylu. *verb. Delegatus q.* 8. Ex quibus patet, quod Generales possunt hanc facultatem fratribus subditis committere, vt de facto committunt suis Commissariis, seu visitatoribus, quos in Prouincias mittunt cum potestate vniuersali ad omnes causas, qui etiam Generales hoc priuilegio, nisi raro vti debent, & cum hac conditione, vt præter prædictas commemorationes pia opera subditorum applicent pro rata necessitatis cuiusque Missas commendantis Hæc Bruno,

Sed quidquid sit de tali Priuilegio Leonis X. & Martini V. assero prorsus non esse admittenda in Prouinciis, vbi Decreta Sacræ Congregationis vsu recepta sunt, quod necessarium erat Patrem Brunum aduertere. Dico igitur, Decreta iussu Vrbani VIII. edita *de celebrat. Miss. die* 21. *Iunij* 1625. §. 3. sic habere? Id verò vt deinceps obseruetur exactius, Sacra Congregatio eadem auctoritate reuocat priuilegia, & indulta omnia quibusuis personis, Ecclesiis, ac locis piis, tam sæcularibus, quàm regularibus cuiuscunque Ordinis, Congregationis, & instituti quamcumque ob causam concessa, quibus indulgetur, vt certarum Missarum, vel anniuersariorum celebratione, aut aliquibus Collectis, seu Orationibus plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat. Et in fine Pontifex apponit clausulam derogatoriam amplissimam omnium priuilegiorum, & ipsemet Pater Brunus fatetur rarò Generales his priuilegiis vti: non enim, ait, audiui, quod in Religione Minorum illius vsus vsquam fuerit, & credo quod in aliis Ordinibus, illius vsus si fuit, rarissimus extitit, ipséque ex graui causa. Sed absolutè nunc dicendum est talia priuilegia fuisse ab Vrbano Octauo in dictis Decretis reuocata, vnde caueant Regulares doctrinam Patris Bruni ad praxim deducere.

Anton. Diana Pars XI.

An Regulares possint exponere Eucharistiam publicè absque licentia Episcopi.

RESOLVTIO V.

NEgatiuè respondet Gauantus *in man. Episc. ver. Eucharistia num.* 53. & 54. vbi sic ait, Non exponatur cum solemnitate à Regularibus sine licentia Ordinarij. Congreg. Rit. 26. Febr. 1628. Pro personis particularibus exponatur in ostiolo tabernaculi, aut in Pixide velata cum luminibus, & assistentia, Congregat. Episc. 7. Septembris 1598. Ita Gauantus Vnde nouissimè Illustrissimus, & amantissimus Dominus meus D. Bernardus de Lacabra *in sua Synodo Diœces. celebr. & impressa anno* 1651. *in libr. 2. tit. 5. cap. 7.* sic ait, Assi como es iusto que por necessidades communes, y vniuersales de la Iglesia, del Summo Pontifice, de su Magestad, y otros casos semeiantes, se exponga el Santissimo Sacramento, paraque el pueblo acuda à peditle misericordia en sus necessidades: assi tambien es cosa indecente que esto se haga por causa particolar, y leue, segun el arbitrio de cadauno. Por tanto ordenamos, y mãdamos (S. S A.) que en ninguna Yglesia aunque sea de Regulares, y exempta se exponga el Sãtissimo Sacramẽto, aunque sea por causa publica, sin licentia nuestra, ò de nuestro Prouisor General, y Vicarios: aduirtiẽdo que los Regulares podram por causa particular aprir las puertas del Tabernaculo, pero el Sacramento, ha da estar cubierto de manera, que no se pueda ver la Hostia cõsagrada; segun mas vezes lo ha declarado la Sacr. Congr. de Ritus, y consta desu decreto, que es como si sigue. Declaratio Sacra Rituum Congr. sæpius censuit non licere Regularibus etiã in eorũ propriis Ecclesiis Sanctissimum Euchar. Sacrament. palã adorandũ exponere, nisi ex causa publica, quæ probata sit ab Ordinario: ex causa verò priuata posse, dummodo Sacramentum è Tabernaculo non extrahatur, & velatum maneat itaut ipsa Sacra Hostia videri non possit. Iu. Cardinalis Saquetus. Locus † sigilli. C. Paulutius Sacr. Congregationis Rituum Secretarius.

Verùm his non obstantibus causam Regularium late defendit Pater Bruno *de priuileg. Regul. part. 1. tr. 2. c. 3. propos. 6.* Quoniam, ait ipse, Episcopus, dum sub eius vexillo regulares militant, poterat sine dubio in eorumdem Ecclesiis sibi prorsus subditis Sanctissimum Eucharistiæ Sacrementum, quoties sibi videbatur opportunum, populo publicè adorandum exponere: at totum ius Episcopi in dictas Ecclesias, in Prælatum Regularem translatum est, ergo etiam id potest Prælatus regularis. Prima propositio patet, in qua non est distinguendum si Episcopus id poterat quatenus Prælatus Regularium; aut quatenus Episcopus, quoniam nulla ratio vrget cur id non posset quatenus regularium Prælatus, cum vna & eadem esset superioritas Episcopi relatiua indistinctè ad sæculares, & Regulares subditos. Propositio secunda etiam patet, quoniam eorumdem Ecclesiis ad omni prorsus iurisdictione, dominio, & superioritate Episcopi per Papam exemptis, necessarium erat ad eorumdem perfectum regimen, vt omnis eiusdem Episcopi potestas Prælato Regulari concederetur, quod de facto actum est, vt ex innumeris Canonibus, & Pontificum Romanorum Bullis manifestè patet, & quia de Ecclesiis est sermo, in medium afferre liceat antiquum Gregorij Magni decretum, *cap. Luminoso*, Nec audeat ibi Cathedram collocare Episcopus, vel quamlibet potestatem exercere imperandi, nec quamcumque ordinationem quamuis leuissimam faciendi, nisi ab Abbate loci fuerit rogatus; quatenus Monachi semper maneant in Abbatum suorum potestate, vt remotis vexationibus, ac cunctis grauaminibus diuinum opus cum summa deuotione animi perficiant. Hæc Gregorius. Cathedram autem Episcopus in dictis Ecclesiis poneret, & exerceret potestatem imperandi, & ordinandi, si non liceret Regulari Prælato sine eius mandato Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum populo adorandum publicè exponere.

Probatur secundò, quia Prælatus Regularis posset in suis Ecclesiis Ordinis, necnon etiam iurisdictionis, & superioritatis potestate: Sed actus exponendi Eucharistiæ Sacramentum non superat hanc potestatem, ergo potest illam exercere: Prima propositio constat ex eo, quòd in locum Episcopi quatenus antea superioris illarum Ecclesiarum successit. Secunda autem probatur, quoniam illius est exponere, cuius est conficere, & ministrare illud Sacramentum: hoc autem ad Sacerdotem præcisè spectat. Dixi præcisè, quia vt in Ecclesiis Regularium hoc fiat, requiritur in faciente sola superioritas, vel saltem illius licentia, sine iurisdictione, cum ille actus non sit iurisdictionis vt constat; Ergo cum Prælatus regularis sit simul & Sacerdos, & superior Ecclesiarum, poterit illud in suis Ecclesiis exponere. Tertia, Quia non videtur qua ratione Episcopi requiratur licentia: non enim, qua Episcopus, quoniam non est actus caracteris Episcopalis non qua Diœcesanus, seu qua superior territorij, in quo sunt dictæ Ecclesiæ, quia illarum non est superior, & locus exemptus, iuxta Canonistas, extra Diœcesim iudicandus est: nec denique quia ad eas confluat populus ei subditus; quoniam etiam ad eas sine licentia (necnon etiam ipso contradicente) confluit populus ad audiendum verbum Dei, & Diuina officia; ad Sacramenta recipienda, ad processiones, confraternitates, funeralia, & quod maius est ad vota in manibus Prælati regularis (si sit populus ex Tertio Ordine) emittenda, & cætera facienda, quæ proculdubio maiorem, requirunt in Regulari potestatem, quam actus exponendi Sacramentum Eucharistiæ. Quartò; Quoniam nemo negabit, quin Canonici Ecclesiæ Cathedralis exemptæ, & aliarum Ecclesiarum exemptarum possint illud exponere; ergo à fortiori potest illud Prælatus regularis: cum illi sint tantùm exempti velut ad instar Regularium, vt inferius dicetur; & Tridentinum ab exemptionis iure illos expressè excludat; cùm tamen non excludat Regulares, maiorique in suos subditos, suasque Ecclesias Prælatus Regularis, quàm Decani, & Canonici in suos, & suas, potestate calleat. Nec obstat, Primò opponere, quòd in multis Synodis Diœcesanis ordinatum habetur, quod id non liceat Prælato regulari sine Episcopi licentia: quoniam illa lege Regularis non ligatur. Non obstat Secundò, quod nouæ indulgentiæ non possint à Prælato Regulari publicari in dictis Ecclesiis absque Episcopi licentia; ergo nec Sacramentum Eucharistiæ exponi. Respondetur, ita esse, si rescriptum, in quibus continentur, hanc conditionem apponat; sin autem, in dubio res versatur. Sed supposito, quòd Prælatus regularis non possit illas publicare absque Episcopi licentia; non est similis in vtroque ratio, nam indulgentiæ sunt publicus extraordinariæ iurisdictionis effectus delegatione Apostolica exercendus erga suos subditos ac ex consequenti cum delegata potestas, quæ non transiit in ordinariam, non debeat exerceri sine Episcopi facultate, saltem ex decentia ab eodem habenda est. At verò Sanctissimi Sacramenti expositio est actus ordinariæ potestatis; & ideò hæc licentia non requiritur. Non obstat, Tertiò, quod in pluribus causis à Sacr. Congregat. Cardinalium decisum est, id ei non licere absque Episcopi licentia, quoniam vel illa decisio est interpretatio iuris communis, vel decreti alicuius Concilij generalis, aut denique Pontificis: vel non est declaratio, sed lex: non potest dici prius, scilicet quòd sit declaratio. Primò, quia nullum est ius declarandum, quod de hac materia in specie agat. Secundò quoniam declaratio alicuius iuris facta à potente non potest esse contraria iuri declarato, cum sit vnum & idem cum eo; esset autem talis, cum sint duæ decisiones circa hanc materiam penitus contrariæ, ab eisdem Cardinalibus emanatæ, vt mox constabit. Non potest dici posterius, scilicet quod sit lex; quoniam Cardinales illius Congregationis facultate pollent ad legem condendam. Hæc huiusmodi decisio, vt lex publicatur. Quod confirmatur ex decreto per Cardinalem Grimaldum, tunc in Gallia Nuncij Apostolici munere fungentem, fauorem Archiepiscopi Burdigalensis, patribus videlicet Dominicanis inauditis, ab eadem Congregatione impetrato, 1544. in quo loquens de quodam alio decreto circa hanc materiam alias emanato, sic fatur: Hanc eamdem opinionem secuta fuit Sacra Congregatio Episcoporum in pluribus causis. Quibus vides decisionem Cardinalium esse opinionem, non autem legem. Dices, ergo saltem hæc decisio erit opinio sequenda, cùm sit tantorum virorum. Respondetur, quod si velis sequi illorum opinionem, sequenda potissimum illa, quæ vniuersaliter, ab illis pronunciata fuit, & non sicut hæc in causis priuatis, illa (inquam,) quæ etiam auctoritate Apostolica iudicialiter promulgata fuit, anno à Nuntio Apostolico apud Hispaniæ Regem residenti in toto illo regno obseruanda, Et denique Bulla Vrbani Octaui inchoata in plenitudinem, de qua aliis, qualis est hæc, cuius tenor sic habet, Sacra

cra

ra Congregatio Regularium cenſuit, & ſtatuit, vt liceat Regularibus in eorum Eccleſiis, & intra ſepta Monaſteriorum ſuorum Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum proceſſionaliter circumferre: & ſuper altari publicè adorandum exponere ex quauis cauſa publica, vel priuata, die 2. Iulij 1580. Verùm ſupponamus Deciſionem Cardinalium legem facere, vt ego alibi diſſerui, certè vt reuocet Ius Regularium, & præfatam generalem eorumdem Cardinalium deciſionem in fauorem omnium Regularium ordinatam; non debet eſſe particularis, quoniam nulla lex in cauſa particulari, ſeu ſpeciali lata generalem reuocat: imò nec generalis generalem, aut ſpecialem; niſi habeat clauſulas derogatorias ad id neceſſarias; Præfata autem deciſio particularis, ſicut & cæteræ, non habet aliquam clauſulam reuocantem, quam Doctores iudicant neceſſariam, etiam in Conciliis generalibus, & reſcriptis Pontificum, dum aliquod Priuilegium, aut Ius quæſitum reuocant, maximè ſi in iure communi inſertum ſit, aut tanquam meretes datum, vt eſt hoc priuilegium immediatè ſuam originem trahens ab exemptione iuriſdictionis, poteſtatis, & ſuperioritatis Epiſcopalis; cuius intuitu eadem iuriſdictio, poteſtas, & ſuperioritas collata fuit Prælato Regulari in ſuos ſubditos, & Eccleſias ſuorum omnium Monaſteriorum. Et hæc omnia docet Pater Brunus, vbi ſupra. Sed mihi fas non eſt de purpuratorum Patrum auctoritate in ſuis declarationibus aliquid detrahere, ſclùm aduerto dictam declarationem Cardinalium non videri vſu receptam, paſſim enim Regulares exponunt Populo Euchariſtiam ad adorandam abſque Epiſcoporum licentia, niſi dicas hoc illos efficere videntibus, & non renitentibus Epiſcopis, atque ideò ex eorum licentia, tacita videlicet.

An Bulla Pij V. quæ incipit, Etſi Mendicantium, &c. *quæ ampliſſima Regularium priuilegia continet, fuerit reuocata per Bullam Gregorij XIII. quæ incipit,* In tanta, &c.

RESOLVT. VI.

NEgatiuè reſpondet Pater Bruno *de Priuil. Regul. par. 1. tr. 1. cap. 5. propoſ. 6.* per totam. Probat primò, quia Gregorius in eadem Bulla declarat ſe moueri ad illam reuocandam, quoniam ad ipſum peruenerat, quòd ipſemet Pius illam per aliam à ſe editam, reuocauerat: ſed Pius V. numquam dictam ſuam Bullam reuocatoriam, ſi quæ ſit, publicauit, teſte Nauarr. *cap. 25. num. 5.* ergo non fuit reuocata per dictam Bullam Greg. XIII. quoniam vt eſt communis ſententia, ceſſante cauſa ceſſat effectus, vbi in lege, & ſtatuto expreſſa eſt cauſa: vt tenent Rota *deciſ. 337. num. 3.* apud Farinacium *par. 1. Recent.* Scaccia *de appellat. q. 5. n. 18.* Florent. *deciſ. 1. num. 61.* Cæſar Arg. *de controuerſ. leg. quæſt. 5. num. 15.* Secunda ratio, quoniam poſito quod dicta Bulla Gregorij vim habuerit reuocandi dictam Bullam, illam tamen non reuocatet in multis articulis: quia hæc Bulla Pij continet, Primò, nouas conſtitutiones contrarias Concilio Tridentino, & iuri communi, Secundò, dicti Concilij declarationes: prioribus derogaret, poſterioribus minimè, cùm de his nullam penitùs mentionem faciat Gregorius: imò illas confirmauit iuxta Rodericum *in expoſitione Cruc. §. 9. dub. 1. num. 32.* & Portell. *par. 2. caſu 26. num. 7.* Ergo cùm huiuſmodi declarationes Pij, non faciant contra Tridentinum, cùm declarans nihil noui agat, iuxta *Clementinam Exiuit, de verb. ſignif.* & Gloſſam *in cap. per tuas, ver. nouo. de donat.* & qui declarat legem, non mutat naturam, aut eſſentiam diſpoſitionis, iuxta Roland. *conſil. 15. num. 27. volum. 30.* Dec. *conſil. 1. num. 311. lib. 9.* Menoch. *conſil. 331. num. 100.* proculdubio declarationes illæ in dicta Bulla Pij V. contentæ, per Bullam Gregorij non reuocantur. Tertia ratio, quia reuocatoria Gregorij cadit ſupra priuilegia noua à dicto Pio conceſſa, declaratio autem verborum Concil. non eſt priuilegium, ſed lex, cum Papæ declaratio faciat legem: vt tenent Suarez *de legib. cap. 1. lib. 6. num. 6. & ſeqq.* Portel. *par. 2. cap. 26. num. 4.* ergo hæc declaratio à Gregorio non eſt reuocata. Accedit quarta ratio, quòd omnes declarationes, quæ in dicta Bulla reperiuntur, quæque Concilio Tridentino non opponuntur, ſunt in vitidi obſeruantia: & quoties Ordinarij conati ſunt illis contradicere, quaſi ab antedicta Gregor. XIII. Bulla reuocatis, Papa, vel Sacra Congregatio illas validas confirmauit, vt ex quarumdam enumeratione facienda conſtabit. Nam primò declaratio Pij V. *cap. 9. ſeſſ. 22.* illius Concilij, qua ſcilicet poſſunt ſæculares audire Miſſam in Eccleſiis Regularium, fuit confirmata à Clemente VIII. vt refert Hieron. Rodericus *reſol. 25. num. 5.* & ab Vrb. VIII. anno 1625. Secundò, declaratio *cap. 15. ſeſſ. 23. & cap. 10. ſeſſ. 25.* videlicet, quòd Confeſſarij Monialium non examinentur ab Ordinario, confirmata fuit à dicta Congregatione, vt refert Barboſa *in Remiſſionibus ad ſeſſ. 25. c. 10. Concilij Tridentini.* Tertiò, declaratio *cap. 2. ſeſſ. 5.* quod Concionatores non ſint ab Ordinario examinandi ad prædicandum in propriis Eccleſiis, fuit confirmata in Cong. Cardinalium, vt refert Reginald. *lib. 18. num. 123.* Riccius *deciſ. 290.* Barboſa *ad ſeſſ. 5. cap. 2.* Quartò, declaratio *cap 5. ſeſſ. 25.* quòd Epiſcopus non poſſit dare licentiam ad ingrediendum in exemptarum Monaſteria, aut in Monialium ſubditarum Regularibus, fuit confirmata ab eadem Congregatione, vt referunt Farinacius, Andreas, & Barboſa *ad ſeſſ. 25. cap. 5.* Quintò, declaratio *cap. 13. ſeſſ. 25.* videlicet, quòd quarta funeralis non intelligatur niſi de illo quod affertur die ſepulturæ, fuit etiam à Congregatione confirmata, vt refert Portell. *par. 2. caſ. & num. 3.* & ſic de quibuſdam aliis, vt in decurſu huius operis videbitur. Vltima ratio eſt, quòd licet Bulla Gregorij XIII. publicata fuiſſet, & recepta, tamen poſtea illam idemmet Gregorius reuocauit, confirmando ampliſſima confirmatione priuilegia minorum cum clauſula derogatoria ſuæ antedictæ conſtitutionis, ſub datis die 25. Maij 1573. B. quæ incipit, *Ex benigna.* Et quoniam omnia verba illis adducere nimis prolixum eſſet, ideò clauſulam derogatoriam quam poſt confirmata, & conceſſa de nouo motu proprio, & ex certa ſcientia minorum priuilegia, & declarationes, ſic ponit, Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus ſuper Cathedram, &c. Priuilegiis quoque indultis, & literis Apoſtolicis etiam in forma Breuis per Leonem X. Clementem VII. Paulum III. Iulium etiam III. Paulum IV. Pium etiam IV. prædictos, ac etiam Pium V. & quoſcunque alios Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, ac etiam Nos, & Sedem eamdem, etiam motu proprio, ac ſcientiæ, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, ac cùm quibuſuis irritatiuis, annullatiuis, caſſatiuis, etiam priuilegiorum eorumdem reuocatiuis, &c. Quibus omnibus hac vice dumtaxat ſpecialiter,

cialiter, & expreſsè derogamus. Ita Pontifex. Et hæc omnia docet Brunus, *vbi ſuprà*, qui citat pro ſua ſententia Llamas, Peyrinum, Thomam à Ieſu, & alios, & ad firmanda Priuilegia Regularium maximè ſe fundat in dicta Bulla Pij V.

Sed non deſunt Auctores Regulares contrariam ſententiam tenentes, & ideò nouiſſimè doctus Pater Nicolaus Brauus *in tractatu Monaſtico cap.* 1. *n.* 9. ſic ait, Solùm poteſt eſſe dubium de priuilegio illo Pij V. quod incipit: *Etſi Mendicantium*, &c. quod etiam pro noſtra obſeruantia Hiſpaniæ, ſicut pro aliis expeditum habemus, *tom.* 3. *priuil.* 8. vbi plura non obſtante Concilio conceduntur. Et quidem hoc, dum durauit eius valor, ritè frui poteramus; veruntamen ceſſauit iam per reuocationem Gregorij XIII. in Bulla, quæ incipit, *in tanta rerum, & negotiorum mole, &c.* tanquam ſi tales literæ nunquam emanaſſent. Et quamuis Henriquez *l.* 7. *de Indulgent. cap.* 24. *in fine*, ſub verbo, *videtur*, dicat non fuiſſe promulgatam, aut vſu receptam hanc reuocationem Gregorij; oppoſitum tenet Flauius Cherubinus, *in Compendio Bullarij tomo* 2. *conſtitution.* 9. *Gregor. XIII. Schol.* 1. Quaranta *ad eamdem Bullam*; Paulus Piaſecius *in praxi Epiſcop.* 2. *par. cap.* 3. *art.* 6. *num.* 8. Emanuel Rodriquez *tom.* 3. *quæſt.* 74. *art.* 16. Tamburin. *tom.* 1. *de iure Abb. diſp.* 17. *quæſt.* 1. *n.* 16. & ita cenſeo cum eiſdem, & aliis, Ita Brauus, quibus ego addo Baſſæum *ver. Priuilegium* 4. *num.* 8. & Machadum *tom.* 2. *libr.* 4. *part.* 6. *tract.* 10. *docum.* 11. *num.* 4. vbi ſic aſſerit, Pero haſe de aduertir, que aunque Pio V. por dos conſtitutiones concedio à los Religioſos que pudieſſen predicar ſin licentia del Obiſpo; y no obſtante que ello contradixiſſe, reuocando con ellas muccha parte de lo diſpueſto por el Concilio Tridentino en fauor de los Obiſpos, Deſpues Gregorio XIII. reuocò eſtas conſtitutiones, reduziendolas à los terminos del Derecho comun, y Concilio, y aunque es aſſi, que el miſmo Pontifice Gregorio XIII. confirmò de nueuo à los Religioſos Mendicantes los priuilegios que en eſta razon les auia concedido Pio V. por las conſtitutiones referidas; en la miſma confirmation puſo clauſula de que ſe entendieſſen ſin perjuizio do lo diſpueſto por el Concilio Tridentino. Ex his Pellizarius *in Man. Regul. tom.* 2. *tractat.* 8. *c.* 1. *ſect.* 4. *n.* 81. quærit, an Regulares ſaltem in foro conſcientiæ poſſint in præſentia vti ſuis priuilegiis, quamuis expreſsè reuocatis in Concilio Tridentino. Et reſpondet, non poſſe; & hoc ex clauſula exceptiua, qua poſt Tridentinum vti ſolent omnes Pontifices in confirmatione priuilegiorum: Dummodo Concilio Tridentino non ſint contraria; Quæ clauſula, ſi non intelligatur de Priuilegiis à Tridentino reſeruatis, aut reuocatis, non apparet; de quibus debeat intelligi, & quorſum toties repetatur; prætèrquam quod viuæ vocis oraculum, quo nituntur Henriquez *l.* 7. *c.* 24. *num.* 8. & Rodriquez *tom.* 1. *q.* 8. *artic.* 9. aliique oppoſitum ſuſtinentes, non ſolùm fuit reuocatum à Gregorio XIII. ſed etiam à Gregorio XV & Vrbano VIII. in reuocatione generali viuæ vocis oraculorum Religioſis conceſſorum vt proinde opinio Henriq. & eius aſſeclarum in præſentia nullo modo poſſit ſuſtineri. Ita Pellizarius.

Notandum eſt tamen hîc, quod quando Papa confirmans priuilegia Regularium, addit ſupradictam clauſulam, Dummodo Concilio Tridentino non ſint contraria, non intendit reuocare niſi ea priuilegia, quæ præfato Concilio, ita ſunt contraria, vt ab eo expreſsè reuocentur (quale erat, quod Regulares poſſent recipere Ordines Sacros ante ætatem aſſignatam in Tridentino *ſeſſ.* 23. *c.* 12. quod ibidem expreſsè abrogatur); non autem intendit derogare priuilegiis, quæ quoquo modo ſunt contraria Concilio Tridentino, ſed ab eo in terminis non abrogatur: quale eſt priuilegium, quod iidem Regulares habebant, vt poſſent ordinari extra tempora: quod quidem eſt contrarium dicto Concilio oppoſitum ſtatuenti *ſeſſ. citata cap.* 8. & tamen, quia ei in Concilio non derogatur expreſsè, cadit ſub generalem confirmationem priuilegiorum factam cum prædicta clauſula, dummodo Concilio Tridentino non ſint contraria. Priuilegia autem Regularium, quæ expreſsè reuocantur in Concilio Tridentino colliguntur à Ioanne de la Cruz *in epitome l.* 2. *c.* 3. *d.* 6. & facilè reperiuntur in ipſo Concilio. Vide Portell. *in dubiis Regul. ver. priuilegium, numero* 3.

An Clauſula ex certa ſcientia appoſita in Bullis Pontificiis confirmantibus priuilegia Regularium, reuiuiſcere faciat, & innouet priuilegia reuocata.

Resolvt. VII.

Affirmatiuam ſententiam docet Bruno *part.* 1. *tr.* 1. *c.* 2. *propoſ.* 4 vbi ſic ait, Quoties ex certa ſcientia priuilegia antea per ſpecialem reſcripti, aut Bullæ clauſulam reuocatoriam abrogata, confirmantur, valida eſt confirmatio eorumdem, licet non fiat mentio huiuſmodi clauſulæ reuocatoriæ. Ratio eſt, quia hæc clauſula, ex certa ſcientia, habet vim nouæ conceſſionis, & inualidatorum reualidationis: ergo ſi ex ſua natura reualidat inualidata, ſeu reuocata, fruſtrà fieret clauſulæ reuocatoriæ mentio. Sic tenent Gloſſa, *in cap. Sicut graue, de Tranſact. in cap. veniens, eod. tit. & in cap. Quia diuerſitas, de conceſſione Præbendæ*; Sigiſmundus à Bononia *tract. de elect. part* 2. *c.* 4. *d.* 76. *n.* 6. Roſella *verb. Abſolutio. n.* 4. Portell. *verb. priuilegij confirmatio*, & Marcellinus à Sancto Benedicto *in Compend. priuileg. Fulienſium, verb. priuileg. in notabilibus*, vbi docet, ex Eman. Roder. qui eſt huius ſententiæ, quod tria operatur prædicta confirmatio ex certa ſcientia. Primum, quod priuilegia ſic confirmata ſint firmioris auctoritatis. Secundùm, quod ſi minus ſunt valida, fiunt valida, & ſic validat nulla, & inualida, dando nouam vim. Tertium, propter auctoritatem confirmantis nullus ſuperior, ſeu Prælatus poteſt de illis cognoſcere, ſed ſolus Papa. Eundem etiam effectum operatur clauſula, de plenitudine poteſtatis: vt citati Roder. & Marcell. cum aliis aſſerunt: Clauſula verò, de nouo concedimus, non operatur eoſdem effectus, ſed facit tantùm illa reuiuiſcere, ſi in vſu eſſent, & impedit præſcriptionem per non vſum. At verò clauſula ſimplex, confirmamus, nihil ferè operatur, *vt in tract. de exempt.* latius ex Doctoribus, & Canonibus oſtendemus: Sic etiam Miranda *in Manuali tom.* 2. *quæſt.* 45. *art.* 1. vbi egregiè hanc clauſulam, eiuſque effectus cum aliis clauſulis explicat. Ita Brunus.

Et eius ſententiam ſequitur doctiſſimus Magiſter Donatus *Rerum Regular. tom.* 1. *tr.* 11. *q.* 3. vbi probat clauſulam, ex certa ſcientia, habere vim confirmandi actum nullum, reddendo illum de inualido validum, & validare id, quod prius erat nullum: idem eſt, quod de nouo concedere; Quod melius,

& efficacius operatur, ſi re vera à Principe confirmante præceſſerit cognitio defectus, ſeu nullitatis prioris priuilegij, quod confirmat, ita vt aliunde conſtet, Principem ſcire, vel ſciuiſſe, illa priuilegia, quæ confirmat, fuiſſe amiſſa, vel reuocata; ita Alex. *conſil.* 123. *incip. ſcripſit, num.* 20. *ver. præmitto.* Vital. *de clauſ. in tract. clauſ. in clauſul. ex certa ſcientia*, & Tuſch. *tom.* 2. *lit. C. concl.* 341. *num.* 20. Dixi, melius, & efficacius; nam ad operandum, & inferendum in beneficium priuilegiati, ſatis eſt, quod clauſula. Ex certa ſcientia, addatur, & contineatur in priuilegio, quod expeditur, abſque eo, quod aliunde conſtet de præuia ſcientia Principis, quoad ea quæ confirmat ex certa ſcientia. Aliàs, omnes Principis conceſſiones ex certa ſcientia, eſſent incertæ, & præcisè priuilegiorum confirmationes, quis enim ſcire poteſt, an Princeps, vel Papa præſciuerit, & exactè examinauerit valorem priuilegiorum Regularium, quæ confirmare intendit? & an præcognouerit illorum nullitatem, & defectus? tum quia, non licet ſtare in faciem Principis, eique dicere, *Mentiris*, nam loquela tua rei non correſpondet; provt eſt in ſe: ex quo res eſt, vel non eſt, oratio dicitur vera, vel falſa; etenim ſermo verus correſpondet rei, provt in ſe eſt. Quapropter etſi forte Pontifex non habeat exactam notitiam eorum priuilegiorum, quæ confirmat, cenſetur, & præſumitur habere efficacem voluntatem confirmandi priuilegia amiſſa, vel reuocata, ſicut opus eſt, & indigent: & hæc voluntas haberi poteſt ſine cognitione rei, vt eſt in ſe, & ſufficit ad validandum priuilegia, ſi quæ fortè in ſe ſint nulla, & reuocata, etiamſi eorum nullitas, & reuocatio Domino Papæ ſit ignota.

Quemadmodum Religioſus dubitans de valore ſuæ profeſſionis, illam ratificat per nouum conſenſum, & dicitur ratificare ex certa ſcientia, non quia agnoſcat illam eſſe nullam, ſed quia non cognoſcit fuiſſe validam, & nihilominus abſolutè vult nunc illam de nouo facere, & validare, ſi neceſſe ſit. Item, ſic etiam practicatur in abſolutione cenſurarum in collatione beneficij, & dignitatis, nam abſoluuntur Beneficiati, & Perſonati ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, ſi fortè reperiantur quoquo modo innodati, ad effectum duntaxat illorum conſequendum, provt eſt videre in eorum Bullis.

Sic item, in magnis feſtiuitatibus Regularium ſuperiores, ſuos abſoluunt ſubditos, & cum illis diſpenſant ſuper irregularitatibus, ſi quam, vel ſi quas contraxerunt, iuxta facultatem ipſis traditam per eorum priuilegia, & ſpecialiter, & tamen hi ſuperiores ſubditorum impedimenta, vt in ſe ſunt, hic & nunc haud cognoſcunt; quare ſcientia non obſtante ſuperiorum abſolutio, ſeu habilitatio valet, & tenet; ita Gloſſ. *in cap. ſtatutum, ver. litterarum, de reſcriptis in* 6. & Clem. 2. *eod. tit.* Bald. *in l. impetrata, colum.* 1. *C. ſent. reſcindi non poſſe* Suar. *l.* 8. *de legibus, c.* 18. *n.* 14. Sanch. *t.* 1. *ſum. l.* 7. *c.* 29. cum aliis multis, quos refert Merolla *in d. tom.* 3. *de priuil. diſp* 6. *c.* 2. *num.* 114. *fol.* 65. vbi ad partes diſputat, & benè reſoluit, quod ſatis ſit reſoluta voluntas Principis ad confirmandum, & confirmata valent, abſque eo quod conſtet de præſcientia Principis, provt cenſuit Rota anno Domini 1614. coram bon. mem. Buratto die 27. Ianuarij apud Farinac. *deciſ.* 513. *num.* 6. *in* 2. *part. recent.* Et hæc omnia docet Donatus, *vbi ſuprà.*

Hanc etiam ſententiam tenent plures Doctores quos citat, & ſequitur Sebaſtianus à Bononia *de elect. par.* 2. *cap.* 4. *dub.* 73. *n.* 7. & Bordonus *in Conſilio Regul. tomo ſecundo reſolutione* 52. *numero* 63.

Sed vt verum fatear, ego numquam potui acquieſcere huic doctrinæ, quæ ſi vera eſſet, corruerent plures Bullæ Pontificiæ, ac ad nihilum deſeruirent, & ſæpius Pontifices hodie deſtruerent id quod heri ædificarunt, quod veriſimile non eſt. Ideo contrariæ ſententiæ adhæreo, & aſſero, quod dicta clauſula, Ex certa ſcientia, non operatur circa ea, quæ in facto conſiſtunt, de quibus præſumitur Princeps non habere notitiam, ſed tantum quoad ea, quæ iuris ſunt, quæ non præſumuntur à Principe ignorari, vt docent Felin. *in cap. cum inter num.* 5. *ver. intelliget benè. De except.* Alex. *conſ.* 123. *n.* 20. *verbo Præmitto, & num.* 22. *& ſeq. vol.* 4. Bald. *l. vlt. num.* 9. *ver. Dicas etiam C. ſent. reſcin. non poſſe.* Dec. *conſ.* 407. *num.* 23. Pariſ. *conſil.* 1. *num.* 81. *lib.* 1. *& conſil.* 4 *num.* 28. *& conſil.* 74. *num.* 29. *lib.* 4. Menoch. *conſil.* 1. *num.* 432. *& conſil.* 2. *num.* 330. Curtius Sen. *conſil.* 49. *num.* 55. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 83. Dec. *in cap. Ad hæc, ver. & prædicta concluſ. de reſcript. & conſil.* 98. *num.* 6. Caſtrenſ. *conſil.* 159. *in fine*, Socin. Iun. *conſ.* 32. *num.* 4. *& ſequent. vol.* 3. Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.* 20. *num.* 3. Cotta *in memor. verbo clauſula*, Vantius *de nullit. tit. de null. ex defectu iuriſd. de leg. num.* 58. Tuſch. *littera C. concluſ.* 340. *num.* 44. *& concluſ.* 341. *num.* 20. Brunor à Sole *in Compend. verbo clauſula* 18. Marcheſan. *De commiſ. part.* 2. *cap.* 357. *num.* 94 Rodulph. *de ſuprema Principis poteſtate cap.* 6. *n.* 5. Vincent. de Franc. *dec.* 192. *num.* 18. Aldrete *Pro omnim. exempt. Regul. par.* 2. *c.* 1. *num.* 11. Molina *lib.* 2. *de Primogen. cap.* 7. *n.* 21. Garzias *de benef. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 232. Seraf. *dec.* 268. *num.* 5. Riccius *in Collect. par.* 5. *Coll.* 1592. *in fine.* Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 4. *num.* 6. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *diſp.* 18. *quæſt.* 6. *num.* 18. Rota apud Farinac. *dec.* 128. *num.* 5. *& ſeq. tom.* 3. Quia nimirum præſumitur ſcientia in iis, quæ ſunt iuris *cap.* 1. *de conſtit. in* 6. in ipſo Principe, non autem quoad ea, quæ ſunt facti; & ideò, niſi conſtet de informatione Principis, hæc clauſula nihil operatur circa ea quæ ſunt facti.

Itaque dicendum eſt, quod non poteſt confirmatio in forma ſpecifica prouenire à Principe niſi ſecundùm ſuam ſpecificam, formam ſit ab ipſo volita, & non poteſt eſſe volita niſi mente concipiatur, & ſit illi cognita, & non poteſt mente concipi, niſi cognitio Principis tendat in illud ſpeciale, quod confirmat, ſecundùm omnes ipſius circumſtantias; nam confirmatio in forma ſpecifica dicit quòd res in ſpecie ſecundùm ſuum eſſe determinatum, & circumſtantiarum, ita confirmetur, vt ex voluntate confirmantis abſolutè valorem accipiat, ac ſi ab ipſo de nouo fieret. Quando autem Princeps non inſerit tenorem rei confirmatæ, aut non conſtat habuiſſe plenam informationem, non dat valorem rei ſecundum eſſe determinatum, nec declarat ſuam voluntatem, quod tendat in rem confirmatam ſecundùm eſſe determinatum, & circumſtantiarum; voluntas autem, quæ non exprimitur pro forma ſpecifica, non valet pro forma ſpecifica, quia tantum ſolùm operatur, quantùm ſe declarat velle operari.

Nec obſtat dicere, hanc clauſulam: Ex certa ſcientia, operari, vt habeatur præſumptio informationis in Principe, vt latè tradit Alexand. *Conſil.* 15. *num.* 2. *lib.* 5. & Rota apud Farinac. *Dec.* 180. *num.* 2. *part.* 1. *Recent.* Reſp. obſtare huic præſumptioni praxim ipſam, nam talis clauſula, & aliæ ſimiles ſolent de conſuetudine opponi, etiamſi Princeps non fuerit in ſpecie informatus; ſed ſolùm ſignauerit ſupplicationem, in qua tamen non continebatur in-

formatio in ſpecie. Hinc cum Sixtus IV. confirmaſſet priuilegia Minorum cum clauſula. Ex certa ſcientia, motu proprio, mera voluntate, & de nouo concedimus, Iulius II. in Bulla, quæ incipit, *In militantis Eccleſiæ agro*, apud Rodriquez *tomo primo Bullar.* reſpondet non fuiſſe confirmata priuilegia, quæ non erant in vſu; fuiſſent autem confirmata, ſi clauſula. *Ex certa ſcientia appoſita*, faceret quod confirmatio eſſet in forma ſpecifica, nam talis confirmatio reſtituit priuilegia amiſſa, cùm ſit noua conceſſio. Hinc non habet vim nouæ conceſſionis huiuſmodi clauſula, niſi conſtet quod Princeps habuerit plenam notitiam, vt notat Rota *Deciſ.* 166. *num.* 7. *part.* 1. *Recentior.* apud Farinac. & *deciſ.* 192. *num.* 2. *part.* 1. *Recentior.* apud eumdem.

Nec etiam obſtat, quod ſi dicta clauſula non cauſaret effectum confirmationis ſpecificæ, redderentur incertæ omnes confirmationes Pontificiæ, præſertim priuilegiorum, nam ſemper dubitari poſſet, an examen exactum fuerit, an fuerint, cognitæ nullitates, &c. Reſpond. Hoc non ſequi, ſi tenor rei confirmatæ fuerit incertus, aut eiuſdem ſubſtantia, aut ſaltem Princeps declaret præmiſiſſe debitum examen, & plenè fuiſſe informatum; nam tunc præſumendum eſt, quod Princeps in confirmando rectè functus ſit munere ſuo, atque præmiſerit omnia ea, quæ erant præmittenda. Et hæc omnia Pater Bruno inueniet apud duos Doctores Regulares Zachariam Paſqualigum *in qq. Canon. Centur.* 2. *quæſt.* 107. per totam, & Iacobum Ragium *de Regim. Regul. centur.* 2. *tr.* 8. *dub.* 161. *concl.* 1.

Hinc infertur contra Giuniparum *in Defenſ. Iur. Pontif. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *capit.* 3. *num.* 17. Quòd etiam ſi Pontifex moueatur ad confirmanda priuilegia alicuius Religionis, non ad inſtantiam alicuius, ſed ex amore, & deuotione erga talem religionem, neque adhuc clauſula; Ex certa ſcientia, ſufficeret, ex ſe ſola, abſque tenore priuilegiorum inſerto, aut eorumdem ſubſtantia, aut ſaltem niſi conſtaret, quòd Pontifex procederet cum plena informatione, vt confirmatio eſſet in forma ſpecifica. Quia eſt impoſſibile, quod confirmatio ſit in forma ſpecifica, niſi procedat ex cognitione ſpecifica determinata, & explicita rei, quæ confirmatur, non ſecus, ac eſt impoſſibile, quod ſit volitum, quod non eſt cognitum; quia non poteſt facere, quod mente non concipit, cùm operatio procedat ex ſcientia; nec poteſt concipere confirmationem in forma ſpecifica, niſi habeat notitiam in ſpecie, & explicitè illius quod confirmat. Quod valet, etiamſi velit vti ſuprema poteſtate, & plenitudine ipſius, quia nec poteſtas pleniſſima, ſe extendit ad impoſſibilia. Rurſus etiamſi ſimul adhibeat clauſulam, *Motu proprio*, & quaſlibet alias quantumuis prægnantiſſimas, nam, quæcumque ſint tales clauſulæ, non operantur vltra intentionem confirmantis, & intentio non operatur vltra id, quod mente concipitur, quia eſt impoſſibile, quod intentio ſit eorum, quæ non ſunt mente concepta, & nemo vult, quod non poteſt. *l. Lucius* §. *Imperatores ff. Ad municip. & l. Si tibi* §. *Vnius. ff. De opt. leg.* Et ex his ſoluta manent, quæ pro ſe affert Giuniparum. Et hæc omnia docet Paſqualigus à me alibi citatus *in qq. Canon. Centur.* 2. *quæſt.* 107.

Nota verò, quod etiam ſtando in prima ſententia Bruni, & aliorum, dicendum eſt moderatione indigere, nam ſi priuilegia ſunt per ius commune, aut per Concilium generale reuocata, illorum confirmatio non valeret, niſi vel de dictis iure communi, & Concilio mentionem faceret, vel verbis, ita contrariis concepta eſſet, vt cum dictis iure, & Concilio non poſſet vllo modo conciliari. Et ideò Leander à Murcia *in Regul. Sancti Franciſci quæſtione* 18. *capit.* 6. *numero* 8. ſic ait, De toto lo dicho ſe ſaca, que quando la confirmacion ſe haze ex certa ſciencia, reualida el Papa con ella el priuilegio reuocado de ſu predeceſſor, ò priuilegios por el reuocados aunque ſea por eſpecial Bulla, ò por eſpecial reuocation; ſaluo quando el priuilegio fue reuocado por el derecho comun, como por el Concilio Tridentino, ò por otros derechos: porque en eſte caſo, los priuilegios reuocados, por derecho, no es viſto querer el Papa confirmalos, ni reualidarlos, auque confirme ex certa ſcientia, ſino haze expreſſa mencion de reuocation por derecho; y dize que no obſtante elle quiere confirmar. Ita ille, cui adde Brunum, vbi ſupra, & Portell. *in Dubiis Regul. ver priuilegiorum Confirmatio, n.* 33.

Nota etiam, quod ſi in Confirmatione priuilegiorum ex certa ſcientia, apponatur clauſula, dummodo ſint in vſu, certum eſt priuilegia reuocata non reuiuiſcere; Et ideò Pellizarius *in Man. Reg. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 1. *num.* 26. ſic aſſerit, Vel priuilegium confirmatur in forma communi, & ſic confirmatio nullum ius nouum confert, nec validum facit priuilegium, quod antea erat inualidum; cùm talis confirmatio non ſit conceſſio priuilegij, ſed pura roboratio pro ſtatu, in quo erat; vel confirmatur ex certa ſcientia; & ſic confirmatio eſt noua conceſſio talis priuilegij (ſi tamen ab initio fuit validum) confirmatio ſiquidem ex certa ſcientia habet vim confirmandi actum, ſeu priuilegium aliàs nullum, reddendo ipſum de inualido validum: quod eſt priuilegium de nouo concedere (intellige, modò Princeps confirmans ex certa ſcientia non apponat aliquam clauſulam, qua dicat ſe nolle confirmare priuilegium aliàs nullum: vt ſi dicat, *Quatenus ſunt in vſu*: Dummodo Concilio Tridentino non ſint contraria: Prout in libris Ordinum reperiuntur: Dummodò ſub vllis reuocationibus non comprehendantur; tunc enim non confirmantur priuilegia ex certa ſcientia; Vide etiam Portell. *vbi ſupra* 26. *cum ſequenti.*

An Regulares poſſint ab Epiſcopis compelli, vt proceſſionibus publicis aſſiſtant.

Resolvtio. XIII.

NEgatiuam ſententiam tenet Bruno *de priuileg. Regul. part.* 2. *tract.* 8. *cap.* 4. *propoſ.* 7. vbi ſic ait; Ex Tridentino apparet quod Regulares poſſint compelli ad Proceſſiones, qui autem poſſint compelli non dicit expreſsè Tridentinum, nam poſtquam pronunciauit eſſe muneris Ordinarij terminare controuerſias circa præcedentiam in proceſſionibus, & aliis huiuſmodi comitiis: Amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcunque (de quo munere agemus infrà, ſubdit poſtea) exempti autem omnes, tam Clerici ſæculares, quàm Regulares quicunque, etiam Monachi ad publicas proceſſiones vocati, accedere compellantur: In quibus vides quod ius compellendi datum agnoſcitur nullo nihilominus expreſſo cui illud ius

conceſſum

concessum sit. Quod autem Episcopo non sit ex Tridentino concessum rationabiliter potest præsumi. Primò quia per dictas clausulas circa præcedentiam, Tridentinum terminauit quod iuris Episcopalis erat; alioquin illas non apposuisset, sed expectasset in fine decreti illas apponere, vt solet, quod non fecit. Secundò, Quoniam si illi hæc potestas concessa fuisset, Episcopi in Tridentino congregati, cum de illorum iure ageretur id clarè in dicto decreto expressissent, quod autem id non fecerint, contra illos interpretatio est facienda, *iuxta iuris Regulam in 6.* Contra eum qui legem dicere potuit, apertius interpretatio est facienda: ac propterea concludendum ius illud compellendi ad Episcopum non spectare, vt de simili modo loquendi materia de approbatione Confessarij ex Bellarmino, & aliis diximus *in tract. de Confess.* Ergo in vi Tridentini non potest Episcopus compellere Regulares, vt ad dictas processiones accedant. Et confirmatur; quia vt probauimus *in tract. de exemp.* & alibi, Regulares sic sunt exempti à iurisdictione Episcopi directiua, & coactiua, vt nisi specialiter, & expressè potestas in illos à Pontifice ei detur, non censeatur ei concessa non est autem ei sic concessa in hoc decreto; cum neque de Episcopo mentionem faciat, neque de huiusmodi exemptionis clausula reuocatoria, quorum expressio ad hunc effectum est necessaria.

Dices, ad quem ergo illa potestas compellendi spectabit? Posset quis dicere, ad Prælatum Regularem, cum ad eum omnis compulsio in Regularem subditũ pertineat. Verum, si hic nolit ire, nec mittere suos subditos, quis illum, & illos compellet? Respondebit fortasse quispiam, tunc temporis posse Episcopum vti in compulsiua, non in vi Tridentini, sed in vi iuris communis antiqui sibi ex consuetudine acquisiti; reintegratur enim in hoc casu potestas iurisdictionis, qua ante exemptionem Regularium in eos potiebatur, vt alibi in simili materia diximus, quod forsan vult innuere Concilium, cum non dicat, vt compellantur authoritate Apostolica, aut ab Episcopo, aut aliis tanquam à Sede Apostolica delegatis, vt solet facere, cum vult vt Episcopus, aut quiuis Ordinarius Pontificia procedat authoritate, illam tamen responsionem non esse vniuersaliter veram existimo, cum possit ab alio Prælato sibi Superiore in casibus ordinariis compelli; sed tantum in casu magnæ necessitatis publicæ, in qua processio huiusmodi Regularium abesse non posset à Generali processione Clerici, & Populi, sine graui scandalo.

Sed quia communi sensu Doctorum illa compulsio Episcopo concessa existimatur, ideo stando in illa sententia, quæritur si Episcopus Regulares, eorumdemque Prælatum nolentes ad processiones conuenire, censuris, aut pœnis possit compellere? Respondetur non posse; Et primò quod non possit compellere censuris fusè *in tract. de exemp.* probatum est; Et hanc sententiam tenent Henriquez *in Summa lib. 7. cap. 25. §. 57.* Roder. *in summa tom. 1. cap. 74. num. 4.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disputat. 33. num. 23.* Villal. *in summa tom. 2. tractat. 35. difficul. 5. num. 17.* Portell. *in addit. ad dub. Regul. verb. Episcopus num. 5. & verb. Processiones num. 1.* Hieron. Roder *int Compend. qq. Regular. resolut. 118. num. 1.* Scorc. *in Bulla Select. theorem. 393. verb. si autem* Laurenti de Peyrin. *part. 1. Ritual. notab. 3. & tom. 1 in constit. Minim. constit. 2. Sixti Quarti num. 60.* Tamburinus *de iure Abbat. tom. 1. disputat. 19. quæst. 7. numero 7.* Diana *resolut. moral. t. 3. tract. 2. resolut 176. & aly.*

Secundò verò, quod non possit etiam pœnis compellere, eadem prorsus est ratio, fuitque ex grauissimis Doctoribus, & ex iure probatum in proximè dicto tractatu.

Instabis, si non possit censuris, aut pœnis compellere Regulares, vt ad processiones accedant, frustra est data illi potestas ad compellendum; cum nullum aliud sit medium ad hunc effectum. Respondetur, esse multa alia media, vtpotè inobedientes illos instanter monendo, & acriter arguendo, ac etiam si opus fuerit sententiam aduersus illos proferendo, & denique adhibendo potestatis sæcularis brachium, vt cogat, cum ad ipsum spectet facere, vt ius Ecclesiasticum vnicuique debitum seruetur, quod sufficit vt hæc potestas possit compulsiua dici, non enim omnis potestas compulsiua vtitur censuris, & pœnis, vt in potestate Iudicum sæcularium eiusdem naturæ manifestissimum est. Hucusque Bruno.

Sed non parum faceret Pater Brunus, si Regulares eximeret à potestate Episcoporum, ne possint illos compellere ad processiones cum censuris, ideò non recedo à sententia, quam docui in loco citato à Bruno, & affero in tali casu posse Episcopos, Regulares compellere, si non censuris, saltem aliis pœnis, mulcta indicta, pignoribus captis, vel alio modo. Vnde me citato amicissimus Magister Lezana *in summa. qq. Regul tomo 4. verf. Processio quoad Regulares num. 2.* sic ait, Esto autem Regulares compelli non possint ad prædictas processiones per censuras, compelli saltem possunt aliis pœnis, iuxta *cap. 1. de priuileg in 6.* nimirum deponendo Superiores, & contradictores incarcerando, à Monasterio amouendo, priuando prædicatione verbi Dei, seu etiam pœnis pecuniariis. Ita ille, & ita etiam docet Carlinius *in Contr. Foren. tom. 1. cap. 50. numero 19.* Peyrinus *in priuileg. minim. tom. 1. Constitut. 2. Sixti IV. numero 60.* Gratian. *decis. 332. numero. 15.* Et miror Patrẽ Brunum, vt fugiat compulsionem Episcoporum, admittere eo modo tamẽ quo admittit compulsionem Laicorum. Vnde contra illum apponam hic per extensum verba Ioannis Petri Crescentij *in Arsen. Religios. lib. 3. num. 33.* vbi sic ait, Con esprimere dunque il Concilio, che non ostanti i priuilegij, è l'esentioni passa l'Ordinario sforzare alle sudette processioni il Clero, ei Regolari: s'intende di quei rimedij è castighi, che bonno vsarsi senza pregiudicio de priuilegi qualificati, massime del detto *cap. 1. de priuileg. in. 6.* dall'istesso Concilio acceptato, à cui deuesi attendere; ex Bartol *in extrauag. ad reprimendum V. videbitur numero 8.* Cæsa. Grass. *decis. 7. numero 7. & decis. 8. numero 2. de sent. & re indic.* Cosi vediamo, che in Roma, non con censure, ma con pene pecuniarie castiganси i contumaci, & allo stile di Roma deuonsi l'altre Chiese conformare DD *in capit. damnamus in fin. de Sum. Trinitat.* Colleg Paduan. post consil. Cardin. *consilio 20. numero. 48.* Ma se non giouano le pene pecuniarie, può il Vescouo venire fino alla carceratione ò depositione de Superiori, & alla suspensione dalla predica, ò dalle confessioni. DD. *in d. cap. primo, de priuileg. in. 6.* Tamburin. *loc. citat.* Sanchez *lib. 7. de matrimon. disput. 33.* Lezana *part. 3 V. exemptio Regularium, numero 9. & part. 4. V. processio numero secundo.* In questo senso deuonsi interpretare quelle dichiarationi della Congregatione, che si leggono à fauore de Vescoui presso. Zerol. *part. prima prax. Episcop. V. excommunication. §. quarto, & V. procession. §. primo ad secund.* Ioan. Franc. Leon. *in Thesaur. for. Eccles. part. prima capit. 8. numero 18.* Barbosa *in Collect. ad dict. cap. 13. Concil.*

numero. 19. delle quali alcune dicendo alternatiuamente, *compellantur per censuras, aut pœnas*, mostrano, che le Censure per quelli, che ponno censurarsi; le pene per li priuilegiati, si hanno da vsare, Argum. *ex gloss. fin. in l. si negotium.* 16. *C. de negot. gest.* & alibi penes Cyriac. *contr.* 174. *num.* 1. & 2. ma perche in contrario à fauore de Regolari trouansi altrettante dichiarationi della Congregatione medesima, apud Barbos. *in remiss. ad dict. cap.* 13. *V. compellantur*, Quarantam *V. præcedentia in fin.* Hieron. Henriq. *resolut.* 118. *num.* 1. Portell. *in addit. ad dubia Regular. V. procession. num.* 1 Dianam *cit. resolut.* 76. *in calce*, le quali dicono apertamente, che i Vescoui non ponno ciò seruirsi del rimedio delle Censure: come pur del 1616. li 20. di Maggio dalla medesima Congregatione rispostò fù al Vescouodi Vercelli, Barbosa *lib.* 1. *de Eccles. iure capit.* 43. *vers. qua de re.* Dobbiamo credere, che non di censure, ma di pene s'intenda quella dichiaratione dell'istessa, sotto li 27. Luglio 1628. *pœnis sibi benè visis.* Hucusque Crescentius. Itaque Regulares contenti sint, vt per censuras ab Episcopis non possint compelli ad Processiones, secus autem per alias pœnas, vt supra dictum est, quicquid asserat Bruno. Vnde non adhæreo docto, & amicissimo nostro Patri Augustino de Bellis in quadam allegatione lingua Hispanica conscripta *part.* 1 *assumpt.* 5. qui sententiam Bruni tenet, sed aduersus illum rectè insurgit Cespedes *de exemption. Regular. capit.* 18. *dub.* 74. *numero* 13. cum aliis.

An Regulares virtute priuilegiorum possint absoluere à casibus Episcopo reseruatis.

RESOLVT. IX.

PRo affirmatiua sententia alibi adduxi Tamburinum, Quintanaduenam, & Vidalem, nunc autem, & alios adducam. Et ideò hanc sententiam tenet Pater Andreas Mendo *in Bull. Cruc. disput.* 23. *cap.* 4. *n.* 49. vbi sic ait, Iam verò Regulares non posse absoluere à peccatis Episcopo reseruatis, nec item à reseruatis Pontifici in Bulla Cœnæ aliqui docent. At quod nunc vrget ampliùs, eadem Sacra Congregatio ex præcepto Vrb. VIII. die 17. Nouembris, anno 1628 declarauit, prædicta omnia decreta vim fortè habitura tam intra, quam extra Italiam, prohibens expressè ne Regulares virtute cuiusuis priuilegij absoluere valeant pœnitentes à casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinariis locorum reseruatis. Cui dispositioni standum omnino esse, concludit Trullench, ibidem.

Attamen oppositum videtur tenendum, & asserendum, Regulares posse absoluere à reseruatis Episcopo; Probatur, primò; quia Vrb. VIII. decretum solum reuocauit priuilegia absoluendi post Tridentinum concessa, & concedenda: hoc autem priuilegium ante Tridentinum fuit concessum Regularibus, ergo non reuocatur. Maior, & minor constant, tum ex tempore quo concessum est eiusmodi priuilegium; tum ex verbis Decreti reuocatorij; quę ab eo Auctore afferuntur, & expenduntur. Secundo, quia priuilegium absoluendi à peccatis Episcopo reseruatis, est insertum iuri communi; quod autem ei iuri est insertum, non derogatur, nisi fiat expressa mentio eiusmodi priuilegij, qualis non fit in Decreto Vrbani; igitur per illud non reuocatur. Maiorem, & minorem tenent communiter Auctores citati ab eodem Quintaduenas.

Accedit pro Societate Iesu priuilegium quoddam omnes scrupulos in hac parte tollens, scilicet Gregorius XIII. in Bulla prima ipsius, quæ incipit, *Æquum reputamus*, quam affert Pater Franciscus Amicus *tomo quinto de iustit. & iur. disputatione nona, sectione decima numero* 148. Diana *tomo septimo tractat* 10. *miscellaneo, resolut.* 29. concessit Societati, vt nullius priuilegij, aut indulti reuocatio præiudicet iuribus ipsius Societatis, nisi sit illi insinuata, & intimata per trinas distinctas literas eundem tenorem continentes tribus distinctis vicibus, vt hanc concessionem intelligunt Antonius de Amatis, Flauius Cherubinus apud ipsum Dianam. Vnde hi docent, derogationem priuilegiorum in ampliſſima forma non præiudicare priuilegiis Societatis, quia non censetur reuocatum priuilegium, dum non seruatur forma, quæ ad eius reuocationem requiritur, & sic decisum fuisse in Rota Prouinciæ Marchiæ, affirmant.

Intimatio autem fieri debet, vel immediatè ipsi Præposito Generali Societatis, qui eam reuocationem per totam Religionem euulget; vel nomine Pontificis facienda est ab Ordinariis ad Superiores Societatis. Nec sufficit si fiat in locis publicis, vt in Ecclesiis Cathedralibus, quia ea intimatio non fit Societati, vt Bulla exprimit; nec sufficit si fiat per verba, aut vna vice, cùm requiratur fieri per literas, & tribus vicibus. Et quamuis Gregorius XIII. non potuerit limitare potestatem successorum, ideoque hic valeant eius Bullam reuocare, dum verò per extrema signa sufficienter manifestatiua reuocationis, id non præstent, non censenda sunt reuocata Societatis priuilegia, sic verò, si sufficientibus verbis denotetur, derogari huic Gregorij concessioni.

Iam ex his probatur assertum. Reuocatio priuilegij absoluendi Pœnitentes à reseruatis Episcopo, non est intimata Societati tribus vicibus per litteras distinctas, eumdem tenorem continentes, imò nec semel est intimata, vt omnes nostri fatentur, cùm nullus eam audiuerit. Deinde in reuocatione Vrbani VIII. non reperiuntur verba sufficienter significatiua reuocationis nostri priuilegij, cùm nec illud exprimatur, nec detur alia clausula specialis superaddita communibus, quæ solent apponi in litteris reuocatoriis, saltem in forma ampliſſima concessis, vt liquet ex ipso Vrbani Decreto; igitur priuilegium Societatis absoluendi à reseruatis Episcopo, neutiquam est reuocatum. Hucusque Pater Mendo.

Verùm non desinam hic etiam apponere verba Magistri Hinojosa *in Directorio Decisionum Regularium, verb. Confessarius fol.* 109. vbi ita asserit? Item declaramus, felicis memoriæ Gregorium XIII. viuæ vocis oraculo, & etiam de Consilio Congregationis super Concilio Tridentino, declarasse, ac statuisse facultate per Mare magnum, & per alia priuilegia concessa, non posse regulares absoluere à casibus Episcopo reseruatis. Et Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium de speciali mandato Sanctissimi Domini nostri Clementis VIII. iubet omnibus Confessariis, tam sæcularibus, quàm Regularibus, quorumcunque Ordinum, etiam Mendicantium, & Societatis Iesu, ne quis eorum sub prætextu quorumcunque priuilegiorum à Sede Apostolica ductorum, quibuscunque etiam singularibus personis, ab vllo ex casibus dubiè, vel clarè contentis in Bulla Cœnæ Domini, vel aliàs Sedi Apostolicæ reseruatis, nec etiam à casibus Ordinariis reseruatis, quocunque casu, nisi in mortis articulo, sine noua licentia à Sede Apo-

stolica,

ſtolica,vel ab Ordinariis reſpectiuè obtenta abſolutionis beneficium impendere audeant. Quam licentiam à Sede Apoſtolica obtentam teneantur Ordinariis oſtendere etiam ſub pœna excommunicationis,priuationis officiorum,& dignitatum, & inhabilitationis ad audiendas confeſſiones, & ad quæcunque officia,& Prælaturas ipſo facto incurrenda, abſque alia declaratione, &c. A quibus non niſi à Romano Pontifice abſolutionem obtinere valeant, & quatenus opus ſit Sanctitas ſua tales facultates, nullas eſſe voluit.

Sed poſtea eadem Congregatio ſpeciali mandato eiuſdem Sanctiſſimi Domini noſtri Clement. VIII. ſimiliter viuæ vocis oraculo ſuper ea re habito,ipſum decretum,ita moderatur,& declarat,etiam ſub eadem prohibitione, eos tantum comprehendi caſu, qui in Bulla Cœnæ Domini legi conſueta continentur, ac præterea, violationis, immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis Conſtitutionis Gregorij XIV. Violationis clauſuræmonialium ad malum finem:Prouocantium,& pugnantium in duello,iuxta decretum Concilij Tridentini, & Conſtitutionem Gregorij X I V. Iniicientium manus violentas in Clericos iuxta Canonem. *Si quis,&c.* ac iuris diſpoſitionem;Simoniæ realis ſcienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes caſus, quos ſibi Ordinarij locorum reſeruarunt, ac in poſterum reſeruabunt. In quibus omnibus enumeratis caſibus duntaxat, & ſublata etiam pœna inhabilitatis audiendi confeſſiones, eadem Sacra Congregatio vult,& mandat,dictum decretum in ſua firmitate, & priſtino robore permanere. Et præterea declarat,eos Sacerdotes,tam ſæculares, quam Regulares, qui aliquo priuilegio in dicto decreto expreſſo ſuffulti fuerint,poſſe iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates vſu ante idem decretum recepta, & quæ ſub aliis reuocationibus non comprehenduntur tantum,& non aliter abſoluere à caſibus in præſenti declaratione non comprehenſis, aliis verò Sacerdotibus talia priuilegia non habentibus, nihil de nouo concedit.

Sed prædicta ſtatuta, & declarationes, nihil impedire,quominus Fratres Ordinis abſoluere poſſint à prædictis caſibus reſeruatis,ex eo conſtat, quia licet per vtrumque ſtatutum reuocentur noſtra priilegia, quoad ea quæ in huiuſmodi declarationibus continentur; iam verò nunc eadem nobis priuilegia reſtituta ſunt per Sanctiſſimum Dominum noſtrum Vrbanum Octauum,vt dicemus,verbo, confirmatio priuilegiorum.& conſequenter eorum facultate poterunt Prælati regulares in ſubditos, & Sacerdotes regulares expoſiti in Fratres, & ſæculares ſibi conceſſa potiri. Ne tamen cæcus in præcipitium deturberis,expedit maximè attentè conſiderare,quid poſſit per priuilegia,quid per illa concedatur, quid negetur,quid reſtringatur. Et hæc omnia docet Hinojoſa Dominicanus.

Et tandem nouiſſimè hanc ſententiam docet etiam Pater Bruno Chaſſaing ex Ordine Patrum Minorum *de priuileg. Regular. part.* 1. *tract.* 5. *cap.* 2. *propoſ.* 2. ſic aſſerens, Poteſt Sacerdos regularis abſoluere à caſibus,& cenſuris, quas Ordinarij ſibi reſeruant.

Obiicies, Sacram Congregationem Cardinalium Præpoſitorum negotiis Epiſcoporum, ac Regularium,die 17. Nouembris 1618. declaraſſe,quod Regulares, tam in Italia, quam extra illam exiſtentes, in vim ſuorum priuilegiorum poſt Tridentinum à Sede Apoſtolica confirmatorum, ac in futurum forſan ab eadem Sede confirmandorum, non poſſe abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis, nec ab illis qui in Bulla Cœnæ continentur,quoniam à Tridentino, à Congregatione, & à publicatione Bullæ in Cœna Domini ſolita fieri, ſunt reuocata: Quam declarationem, vt fertur in decreto ab eadem Congregatione deſuper emanato, Vrbanus VIII. viuæ vocis oraculo approbauit, mandauitque ab omnibus ad quos pertinet,inuiolabiliter obſeruari.

Reſpondetur primò, ſicut aliis decretis ſimilibus reſpondebimus, videlicet illam declarationem, ſeu decretum, eſſe ſententiam Doctorum à Pontifice approbatam, quæ non magis obligat, quam ſententia aliorum Doctorum, cum non ſit lex, nec publicata ad modum legis, nec habent clauſulam reuocatoriam,quæ neceſſaria eſt, etiam in Pontificum Bullis ad dicta priuilegia reuocanda: alioquin non reuocant,vt diximus *in tract. de priuileg. in comm.* Et hæc maximè vera ſunt in Gallia, vbi illa decreta non recipiuntur: vt etiam nouiſſimè die 15. Maij 1647. orante Talon Aduocato Generali Regis Chriſtianiſſimi die 10. eiuſdem Menſis, illa recipi, & publicari à Supremo Senatu Pariſienſi prohibitum fuit.

Reſpondetur ſecundò, illud decretum emanatum fuiſſe,Regularibus minimè auditis, & confirmationibus priuilegiorum nullatenus exhibitis,& examinatis, nec vllo abuſu eorundem, ac cauſa expreſſa; cum de illis nulla prorſus fiat mentio in decreto; non eſt autem credibile, quod Patres illi Eminentiſſimi,tot laboribus, ærumnis, ac vigiliis parta priuilegia,nullatenus reuocata, vel ſi reuocata, iterum confirmata,& reualidata, vno calami chyrographo voluerint reuocare,& abrogare; cum nec Pontifex ſine iuſta, & rationabili cauſa id iuſtè poſſit: vt in proximè citato tractatu diximus. & tradunt Doctores de iure quæſito agentes, huius generis ſunt priuilegia huiuſmodi.

Reſpondetur tertiò, Illud decretum de ſubreptione, maximè ſuſpectum exiſtere, ac proinde non valere; Primò,quia ſupponit priuilegia Regularium quoad facultatem abſoluendi à dictis caſibus per Tridentinum, & publicationem Bullæ Cœnæ Romæ factam, & per alia eiuſdem Congregationis decreta eſſe abrogata,cuius contrarium,iuxta communem ſententiam DD. arbitrantium illam publicationem non ſufficere; ac Tridentinum,& dictam Congregationem priuilegia huiuſmodi nullatenus abrogare alibi probauimus.

Secundò. Quoniam declarat,quibuſuis confirmationibus poſt Tridentinum decreta eiuſdem Congregationis, & publicationem Bullæ à Sede Apoſt. emanatis, dicta priuilegia nullatenus valere; quod ſtare non poteſt cum iuris communis diſpoſitione, iuxta quam *in dicto tract. de priuileg. in comm.* oſtendimus eſſe valde confirmata. Accedit,quod Congregatio ignorans illas confirmationes, ſicut & Papa, cum ſint iura ſpecialia minimè poteſt declarare in vi illarum confirmationum, non valere huiuſmodi priuilegia.

Tertiò. Quoniam Sacra Congr. nec non etiam Papa Vrbanus,qui dicitur hoc decretum confirmaſſe,feciſſet contra regulam à ſe editam, qua decernitur quod per quamlibet conſtitutionem Apoſtolicam non tollitur ius quæſitum (vt ſunt priuilegia) niſi prius vocatis quorum intereſt,eiſque auditis,& contradicentibus. Quod idem Pontifex in alio caſu obſeruauit,vt alibi dicetur,cum tollendo quibuſdam Regularibus aliquod priuilegium per reſpectum ad aliquam perſonam in dignitate Epiſcopali conſtitutam,clauſulam reuocatoriam illius regulæ adhibuit.

Quarto

Quartò. Quia declarat, nullis futuris confirmationibus à Sede Apostolica emanandis reualidanda, & confirmanda fore, quod quomodo intelligendum sit penitus ignoro, nisi per illud decretum potestas Pontificis, & iuris dispositio abrogentur, quod nemo affirmare audebit. Nam quæro, num si Papa motu proprio, ac ex certa scientia, & de potestatis Apostolicæ plenitudine, cum clausula reuocatoria Trident. & Bullæ Cœnæ priuilegia illa confirmaret, valida essent? Absque dubio respondebitur esse valida, etiamsi antea reuocata, ergo illa declaratio Congregationis quod valida non essent, etiamsi à Sede Apost. confirmarentur, subsistere non potest. Vnum dici potest, hoc decretum affirmare, quod præcedentibus priuilegiorum confirmationibus, & similibus in futurum non subsistunt priuilegia. Sed hoc in idem inconueniens, quod supra, reuoluitur, nam, vt dictum est, præcedentes confirmationes iuxta iuris regulas valent; Ergo procul dubio similes in futurum emanandæ valerent. Et hæc omnia asserit Bruno *loco citato*, quæ cautè legenda esse puto, & sententiam supradictorum Auctorum prorsus repellendam esse existimo, & ne audeant Regulares illam ad praxim deducere. Ad priuilegium verò, quod ex me adducit Pater Mendo *loco citato*, satis ego respondi in resolutione de hac materia contra nostrum Patrem Vidalem impressa in mea *p.* 9. ad quam Lectorem relego.

Non deseram tamen hic adnotare, Sanctissimum Dominum nostrum Vrbanum litteris datis sub 5. Nouembris 1631. occasione accepta quod multæ Religiones haberent priuilegia quod in constitutionibus generalibus à Sede Apostolica editis, vel edendis, non comprehenderentur, nisi de eis specialis, specifica, indiuidua, seu expressa mentio fieret, declarauit, quod Constitutiones Apostolicæ editæ in concernentibus fidem Catholicam, & S. Inquisitionis Officiū ac constitutiones, dispositiones, & ordinationes edendæ tam per ipsum, quam per Romanos Pontifices successores, tam circa prædictam materiam, quam super quacunque alia re, negotio, seu materia, comprehendat omnes Regulares quomodolibet priuilegiatos, nisi specialiter, & expressè excipiantur, etiamsi ipsi forent magis speciali nota, & expressione digni, eisque priuilegia, gratiæ, & indulta à sede Apostolica præfata etiam sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarū derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis Decretis, etiam motu, scientia, ac de potestatis plenitudine similibus, & consistorialiter, etiam contemplatione, vel ad instantiam Imperatoris, Regum, & aliorum Principum, tam per viam meræ concessionis, quam communicationis, & alias quomodolibet concessa respectiuè sint. Vnde ait Lezana *t.* 4. *ver. priuileg. Regul. n.* 21. iam his temporibus cessant multa, quæ de priuilegiis Regularium habentibus similes clausulas scribunt Cassatubius, Corduba, Rodriquez, Miranda, Sorbus, Portellus, Ioannes de Cruce, quibus ego addo nouissimè Patrem Brunum in toto hoc suo opere de priuilegiis Regularium. Nota quod post hæc scripta inuenio Vrbanum ab Ascensione *in sua Theolog. Mor. tract.* 2. *dist.* 1. *cap.* 1. *Regul.* 7. *fol.* 218. non obstante decreto Sacræ Congregationis, & Vrbani VIII. docere hodie Regulares posse absoluere à casibus Episcopo reseruatis, sed vt superius dixi, contrariam sententiam practicandam esse puto.

Reprobantur aliquæ opiniones circa recitationem Horarum Canonicarum in ordine ad Regulares.

RESOLVT. X.

PAter Bruno Chassaing *de priuil. Regul. part.* 2. *tr.* 8. *c.* 4. *propos.* 5. loquens de quodam priuilegio Leonis Decimi sic ait; Veruntamen quamuis hoc priuilegium magnum sit, potest tamen aliquo modo dici non esse priuilegium, sed iuris communis explicationem. Ratio est, quia præceptum de recitando officio, est tantum de illo dicendo; sed ille qui mente dicit, verè dicit officium; verba enim mentalia sunt verba verissima; alioquin filius Dei non esset Verbum Patris: & certè videtur S. Thomas eiusdem esse sententiæ, cum 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 12. ait, Quod vocalis oratio non sit necessaria, nisi quando illa debet innotescere toti populo (constat autem horas priuatas non debere sic innotescere) secundùm cùm dicit hominem solo corde dicere posse ex illo Psalmi 261. *Tibi dixit cor meum* Denique motus labiorum, non est tanti momenti, vt obligationem sub lethali inducat; cum abundè, hic defectus suppleri possit per maiorem attentionem, & deuotionem; quocirca probabile est, quod aliqui putant, quos refert Emanuel Sà *verb. Hora. paragrapho* 11. illum qui sic dicit officium ob maiorem deuotionem excusari à lethali peccato, vtrum autem venialiter peccet, Lectori docto iudicandum relinquo. Ita ille, qui etiam antea *propos.* 4 firmat, Primò, omissionem officij per tres vices in anno, non constituere peccatum mortale; quia omnes conueniunt in hoc, quod sola notabilis omissio in hac materia efficiat culpam mortalem: at omissio vnius, aut alterius diei non est notabilis per respectum ad totum annum, cum nō sit 100. pars. Secundò, quoniam magis obligat residentia, quam recitatio Horarum, cum illa sit ex iure Diuino, & iniuncta sub mortali per multos Canones: at verò recitatio Horarum priuatim facienda, sit tantum consuetudinis, vel ad summum iuris Ecclesiastici, nulloque Canone obligante mortale iniungatur, & tamen pluribus diebus quis à residentia abesse potest absque labe mortalis culpæ, ergo, &c. Excipe tamen ab hac sententia recitationem ob titulum aliquem specialem, qui obliget ad quotidie recitandum sub culpa lethali; nam ratione illius tituli poterit quis obligari ad recitandum illas Horas quotidie, vt verbi gratia, si in fundatione Monasterij sit appositus, aut in concessione alicuius legati Monasterio, aut Ecclesiæ facti.

Secundò, Asserit, non esse certum quod Regulares Sacris ordinibus minimè initiati teneantur priuatim soluere Horas Canonicas, nam de reliquis Regularibus (si Fratres Minores excipias) non est certum, quod illo vinculo ligentur; uam omnia argumenta, quæ adducuntur ad illud onus Regularibus imponendum, parum, aut nihil penitus probant, & consuetudo, quæ est vnum ex præcipuis non admittitur à multis, vt à Caiet. *in summa ver. Hora* §. 1. Medina *qu.* 7. *de orat. sub finem* ab Aragon 21. *q.* 83. *artic.* 12. *dub.* 4. & à Villalobo, *qui in* 1. *part. summæ tract.* 24. *difficult.* 9. asserit se plures antiquos, & graues diuersorum Ordinum Regulares de hac materia interrogasse, nihilque certi asserere potuisse. Qui autem in dubio vellet obligare ad huiusmodi onus Regulares, contra Ius faceret, quod vult, vt melior sit pars possidentis.

Obligari

Obligari Regulares ſub mortali ſi ex ſua abſentia nouerint Chorum pati, & tunc credit illum pati, ſi in eo cantu plano cantatur, dum non adſunt ſaltem quatuor, ſi verò cantu firmo recitantur, vt in Choro Recollectorum, & Capucinorum, dum etiam tot Regulares non interſunt, niſi quis dixerit eum numerum ſufficere; qui ad recitationem priuatam alternatim faciendam ſufficiens eſt; cumque ad hanc faciendam duo ſufficiant, videtur illum numerum duntaxat neceſſarium; nam hæc recitatio Horarum per dictos Regulares practicata, non eſt propriè cantus ordinatus ad populum conuocandum vt interſit, qui eſt præcipuus finis inſtitutionis Chori, ſed tantum recitatio alta, firma, & clara voce facta, eſſet tamen peccatum maiori numero non accedente ad Chorum, ſi inde ſcandali occaſionem ſæculares, aut Regulares aſſumerent, quod perſæpè ex huiuſmodi abſentiis ſine cauſa à Regularibus factis procul dubio oriri in maioribus Conuentibus certum eſt; ſi verbi gratia ex numero viginti Regularium in illis commorantium, adſint duntaxat quatuor, & ex duodenario, duo; crediderim tamen hunc numerum ſufficere poſſe etiam abſque ſcandalo, ſi reliqui Regulares confeſſionibus audiendis, & prædicationibus faciendis, aut ſimilibus bonis operibus incumberent. Et quidem hæc omnia poſſet quis cantui noſtræ Religionis Clericorum Regularium applicaro. Et tandem quartò aſſerit, Recollectos, Capucinos, & alios huiuſmodi qui horis, cantui quem vocant firmo, canendis non incumbunt, poſſe in Choro anticipare, & poſtponere illas extra illud tempus, quod ab Eccleſia præſcriptum eſt, quia ratio obligationis illas alta voce, & ſtatutis horis recitãdi, videlicet (vt populus conueniat, & moueatur ad laudandum Deum) in illis deficit, cùm cantus ille firmus parum, aut nullatenus ad hoc moueat; ac propterea non ſoleat populus ad eorum Eccleſias conuenire, quocirca ſi Caietanus *verb. Hora c.* 4. tenuit abſolutè, quod illa anticipatio, & poſtpoſitio erat tantum venialis, niſi fieret habitualiter, à fortiori aſſereret nullum eſſe in huiuſmodi Ordinibus, in quibus cantu firmo non canitur; poſſe autem Prælatum, quando occurrit cauſa, anticipare, & poſtponere certum eſt. Et hæc omnia, vt dixi, docet Brunus, *vbi ſupra*, quæ quidem ſparſim in meis operibus inuenies reiecta, & nunc illa iterum reiicio.

Et quidem priuilegium illud Leonis non permittere, vt Regulares poſſint perſoluere totum Officium mentaliter, ego ſatis improbaui contra Sanctoniũ alibi, & Emanuel Sà, quem adducit Brunus, correctus fuit à Magiſtro Sacri Palatij in impreſſione Romana. Sed quod magis diſplicet, eſt illud quod aſſerit Pater Bruno dictum priuilegium eſſe declaratiuum iuris, nam certum eſt horas Canonicas de iure non mentaliter, ſed voce recitandas eſſe, vt definitum fuit in Concilio Baſilienſi *ſeſſ.* 21. §. 2. & tenent DD. communiter. Ratio poteſt eſſe, quia vox excitat magis noſtrum affectum ad Deum, & etiam prouocat aliorum affectus, quod oratio mentalis non facit: & facilius eſt ore, quam mente tantum orare, & ita docet Eſcobar à Corro *de Hor. Canon. quæſt.* 4. *num.* 73. Fauſt. *quæſtion.* 156. & Doctores communiter. Ita vt Suarez *de Hor. Canon.* Sanchez *in opuſc. lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 8. *num.* 4. Baldellus *vbi infra*, teneant ſententiam Bruni, eſſe practicè improbabilem; neque eſſe dandam occaſionem introducendi nouos ritus in Eccleſia; & ideo Horas Canonicas vere eſſe dicendas vocaliter, & per voces verè formatas, & diſtinctas per inſtrumenta, & organa vocis, ſiue illæ ſint tam claræ, & tam altæ, vt poſſint audiri ſaltem ab ipſo orante; ſiue nonnihil que expreſsè aſſerit etiam Caietanus 2. 2. *quæſt.* 83. *art.* 12. vbi ait, ad orationem communem, quales ſunt Horæ Canonicæ, neceſſario requiri vt ſit vocalis: Et apertè colligitur etiam ex Concilio Baſilienſi, vbi dicitur, quod ſiue ſoli ſiue aſſociati recitent Diurnum, nocturnúmque Officium reuerenter, verbiſque diſtinctis debent peragere. Vnde ex his contra ea, quæ docuit Brunus aſſerit Baldellus *in Theol. Morali tom.* 2. *lib.* 3. *diſp.* 35. *n.* 16. quod conceſſio illa Leonis X. pro Fratribus Minoribus verè fuit priuilegium: neque poſſunt illo vti, qui tali priuilegio non participant, vt certè hoc tempore nulli participant, cum omnia priuilegia viuæ vocis oraculo, & non per Bullas conceſſa, ſint reuocata per Gregorium XV. de anno 1622. & per Vrbanum VIII. de anno 1635. Et abſolutè qui hoc tempore recitaret officium ſolum mentaliter, ſuæ obligationi non ſatisfaceret, vt notant Sanchez *lib.* 7. *conſil. cap.* 2. *dub.* 8. *cit. num.* 3. & Beja *part.* 1. *caſu* 55. *cit.* §. *Ex his colligunt Doctores*, & alij communiter apud ipſum: quod idem etiam eſt de Roſario, de Pſalmis Pœnitentialibus, & de ſimilibus, ad quæ aliquis poteſt teneri ex voto, vel ex pœnitentia Sacramentali; quæ ſimiliter non poſſunt perſolui ſolum mentaliter, cum debeant accipi huiuſmodi obligationes ad inſtar præcepti Eccleſiaſtici, vt notat idem Sanchez *lib.* 4. *in Decal.* 11. *n.* 36. quamquam qui ad illa teneretur ex voto, licitè poſſet huiuſmodi orationes vocaliter perſoluendas mentaliter, ſi id exiſtimaret ſibi melius, ſuæque ſaluti magis expediens, vt communiter dicitur in materia de voti commutatione, & ſubdit Sanchez *n.* 36. *cit.*

Ad id verò, quod aſſerit Bruno, Religioſos in Sacris non conſtitutos eſſe in dubium, an excludantur ab onere perſoluendi Horas Canonicas. Reſpondeo hoc eſſe certum, & contrarium aſſerere, liberando eos videlicet à præcepto Horarum Canonicarum, eſt opinio contra communem Doctorum, quos plena manu adducit doctiſſimus Pater Bardi *in Select. lib.* 8. *quæſt.* 1. §. 2. vbi poſt illorum Catalogum ſic aſſerit, Hi ſunt Auctores, qui hanc ſententiam defendentes, eam reddunt non ſolum probabiliorem oppoſita; verum etiam moraliter certam, ita vt alias in praxi tuta minimè ſit cenſenda: proinde non immerito noſter Sanchez eam dixit non eſſe probabilem: & Aſcanius Tamburinus inquit ab omnibus eſſe reiectam, vtpotè praxi contrariam, & rationi diſſonam: Et vlterius alij procedentes, illam temerariam appellarunt. Sic Reginaldus, & Pellizarius *locis citatis*. Hucvſque Bardi, qui ſolitas rationes ad hanc ſententiam confirmandam adducit; quam etiam tenet Marcellinus de S. Benedicto *in Compend. priuil. Congregationis Fulienſis verb. Horæ Canonicæ* §. 11. *in Scholio*.

Et tandem ad id, quod aſſerit Bruno, non pati Chorum, ſi duo ibi tantum aſſiſtant; Reſpondeo, Chorum non exiſtere tantum cum duobus, ſed ad minus quatuor, vel tres neceſſarios eſſe, vt fert communis ſententia, ita Macigni *de Hor. Canon. c.* 56. *n.* 24. *& alij*.

Nota hic etiam, eundem Brunum *par.* 2. *tr.* 8. *c.* 1. *propoſ.* 10. *in fine*, extendere hoc priuilegium ad Miſſam, ita vt poſſint Regulares, quæ dicenda ſunt vocaliter, dicere mentaliter, ſecluſis verbis conſecrationis. Sed hæc opinio eſt prorſus eliminanda.

An

An Regularis approbatus in vna Diœcesi possit vbique locorum confessiones audire.

RESOLVTIO XI.

AFfirmatiuam sententiam tanquam probabilem admittit Bruno Chassaing *de priuileg. Regularium part.* 1. *tractatu* 5. *capite propositi.*2. Supponit enim iurisdictionem audiendi confessiones Regulari concessam, à Papa, non ab Episcopo impartiri: ergo semel absolutè impartita, & accepta, perpetuo manet, vbicumque Regularis existat; nec apparet ratio, cur potiùs ad hunc, quàm ad alium Episcopatum concessa sit, cum non maior requiratur idoneitas in vno, quàm in alio. Deinde Constitutio Clementis VII. illud concedit, vt habetur *in Compend. priuileg. Mendic. ver. Absolutio quoad sæculares*, 1. *paragrapho* 16. in hunc modum: Concedit, quòd confessores Ordinis Minorum semel præsentati alicui Episcopo pro confessionibus audiendis (vt moris est præsentari) post vnam præsentationem non teneantur amplius præsentari, etiamsi ad aliam transierint Diœcesim. Quam concessionem interpretatur Corduba *in annotat. ad dictum Compend.* vt non tantum illam intelligat de eadem Diœcesi (sicut propriè non potest intelligi) sed etiam de quacunque alia, ad quam se transtulerit moraturus ad tempus, vel in perpetuum: sed iam censeatur semper, & vbique præsentatus. Ratio illius Doctoris est, quoniam Papæ concedentis intentio, conformis est impetrantis intentioni, si abest dolus malus. Quod autem ea fuerit Pontificis intentio, vt vbique prodesset, constat ex eo, quod iam antea concedente Eugenio IV. semel in vna Diœcesi præsentatus, ad eam rediens, liber erat ab iterata præsentatione: Imò etiam idem Eugenius concedit eam facultatem eisdem Minoribus, *vt habetur citato Compendio*, his verbis: Concessit confessariis Fratrum Minorum, quod quando non possunt commodè se præsentare Episcopis, quia sunt in itinere, vel alibi, & non possunt petere casus Episcopales, eo casu possint vti plenariè authoritate Episcopali. Ergo Clem. VII. aliquid superaddidit, alioquin illud priuilegium nihil operaretur. Superaddidit ergo extensionem admissionis ad omnes Diœceses. Accedit, quod priuilegium Principis absolutè concessum non debet restringi; sed latè, vt verba sonant, interpretari, vt sæpius diximus: ergo cum verba præfatæ Constitutionis absolutè pronuncientur sintque vniuersalia, absolutè, & vniuersaliter per respectum ad omnes Diœceses sunt intelligenda.

Nec hoc est contra Tridentinum vbi viget; quoniam decernit dumtaxat, quod Confessarius approbari debeat ab Episcopo: quod cum sit onus, & odiosum, debet restringi quantum fieri potest, & de vna sola approbatione intelligi. Responsio hæc confirmatur; quoniam si Episcopi in Tridentino congregati voluissent subiicere Regulares pluribus approbationibus, illud sine dubio expressis terminis pronunciassent, cum de illorum iure ageretur: quod cum non fecerint, aduersus eosdem est interpretatio facienda iuxta *Regulam iuris in* 6. Contra eum, qui legem dicere potuit, apertius est interpretatio facienda. Adiunge præmissis, quod Tridentinum non requirit absolutè approbationem Episcopi, sed vt quis sit Parochus, aut alias idoneus iudicetur: Vnde sicut multi graues Doctores existimant, approbationem Parochi, aut vniuersitatis sufficere; quidni etiam vnius Episcopi approbatio, seu admissio pro omnibus Diœcesibus? Nec obiicias, illud verbum, iudicetur, ad Episcopi iudicium referendum, cum multi ad iudicium aliorum illud referant, ac proinde sit res dubia; quæ cum sit in iuris antiqui odium, iuxta illud interpretanda est, ac ex consequenti in fauorem Regularis, cum illud Ius in fauorem illius conditum sit, vt iudicium in hoc feratur conformiter ad Regulam 30. *iuris citati*: videlicet, In obscuris minimum est sequendum, id, est quod in obscuris, & dubiis iuxta Glossam, quæ ad hoc duo exempla ponit, minima obligatio est sequenda: cum autem magis obliget Regularem, quod ipsius idoneitas debeat ab omnibus Episcopis iudicari, ideò minor obligatio, ad illam iudicandam, est pro illa sequenda, ac proindè, quod sufficiat vnius Episcopi iudicium.

Nec opponas secundò, quod dicitur in Tridentino, videlicet Approbationem debere fieri ab Episcopis, quoniam per hoc nihil aliud intendit, nisi quod vnus ab vno, & alius ab alio Episcopo approbetur; non autem quod vnus approbetur à multis.

Non obiicias tertiò, Declarationes Cardinalium in contarium huius veritatis; quoniam præter quod in hac materia inter se vix conciliari possunt, cum pugnare videantur, sunt tantum sententiæ Doctorum, non habentes vim legis, ac sic non possunt leges priuatas tollere; quocirca standum iuri antiquo, & verbis Tridentini iuxta illud ius interpretati, & priuilegiis à Sede apostolica concessis, quæ sic vt supra decernunt. Et huius sententiæ sunt Cellotius *de Regular. in Hierarch. iurisdict. lib.* 5. *cap.* 25. cum multis aliis quos refert Diana *parte* 2. *tractat.* 4. *de Sacram. resolutione* 110. Hucusque Pater Bruno.

Sed ego Cellotium alibi satis impugnaui, & ideò sententiam Bruni puto non esse admittendam, quia vt optimè & latè obseruat Suarez *tom.* 4. *disput.* 28. *sect.* 6. & acriter Vasquez *quæst.* 93. *art.* 3. *dub.* 4. reducit approbationem requisitam à Concilio ad meram cæremoniam, si sufficiat pro toto mundo approbatio vnius Episcopi, quicumque ille sit, & quilibet Episcopus posset omnes Sacerdotes totius mundi approbare. Vndè apponam hîc verba Eminentissimi Domini mei Cardinalis Lugo *de Pœnitent. disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 29. vbi sic ait, Cœterùm quicquid sit de huius sententiæ probabilitate tempore præterito, nunc iam non videtur posse vllum habere locum post decretum Sanctissimi Domini nostri Vrbani VIII. editum anno 1628. quo reuocauit omnia priuilegia, & licentias audiendi confessiones sine approbatione ab Episcopis Diœcesanis, & absque examine facto ab Ordinario: & si quæ erant priuilegia contraria cuiuslibet Ordinis, vel Congregationis omninò abstulit. Huc vsque Cardinalis Lugo. Et ideò sententia Bruni hodie tanquam probabilis minimè potest sustineri, non solum propter dictum Decretum Vrbani VIII. à Lugo allatum, & à nostro Patre Peregrino *in Compend. Priuileg. ver. Absolutio quoad sæculares* §. 1. *in scholio*, in quo apponitur clausula, *Non obstante quouis indulto à sede Apostolica concesso*; sed propter nouissimum Breue Sanctissimi Domini nostri Innocentij X. in causa Angelopolitanæ Iurisdictionis, Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die 14. Maij 1648. & postea confirmatum die 27 Maij anno 1653. & intimatum Reuerendissimo Generali Societatis Iesu. Vnde ex Responsione nona supradicti Breuis, apparet opinionem

nionem quam ſupra Pater Bruno tanquam probabilem docuit, non poſſe hodie amplius ſuſtineri, eſt enim contra Decreta duorum ſummorum Pontificum Vrbani VIII. & Innocentij Decimi.

An non obſtante Concilio Tridentino Regulares teneantur ſe ſubiicere examini Epiſcoporum.

RESOLVT. XII.

NEgatiuam ſententiam ſuſtinet Pater Bruno *de Priu. Reg. tr. 5. c. 2 propoſ. 1.* Firmat enim Extrauag. Bonifacij VIII. ſuper Cathedram, non eſſe à Tridentino reuocatam: nec etiam *Clem. Dudum, nec Extrau.* Frequentes, in quibus ne quidem verbum de approbatione, & examine Epiſcopi mentio fit, ſed tantum de ſola admiſſione ab Epiſcopo, aut licentia ad confeſſiones audiendas: ergo cum illæ Conſtitutiones non requirant in Regulari, Epiſcopi examen, & iudicium de capacitate, ſeu approbatione, ſed tantùm præſentationem cum humili petitione licentiæ ad confeſſiones audiendas, illa nequaquam requiritur. Quod manifeſtè probatur ex declaratione per Pium V. illius cap. Trid. facta per Bullam quæ incipit, *Etſi mendicantium*, in qua interpretatur, Mendicantes non comprehendi ſub illo capite, his verbis, quod verò *in ſeſſ. 23. c. 15.* circa confeſſiones audiendas ſtatuitur, hoc etiam dictorum Ordinum, videlicet Mendicantium Fratres à præfatis ſuis Generalibus, vel Miniſtris Prouincialibus ad audiendas confeſſiones vtriuſque ſexus fidelium approbatos, vt præmittitur, minimè comprehendat. Quid clarius? Verùm, vt vis huius declarationis perfectius dignoſcatur, notandum eſt, quòd Pontifex illam facit, reſpondendo querelæ Mendicantium ad ipſum delatæ tenoris ſequentis; Quòd quorumdam locorum Ordinarij quoſdam Religioſos, probos viros, & idoneos, etiam à ſuis Superioribus approbatos ad confeſſiones audiendas admittere nullo modo volunt. Quibus vides, Mendicantes conqueri, quòd Ordinarij prætextu Tridentini in prauum ſenſum retorti (vt verbis illius Bullæ vtar, cogebant Mendicantes ad approbationem recipiendam, alioquin illos non admiſſuri, violantes in hoc ius commune, quod diſponit, approbationem Regularium Prælatorum, & præſentationem Regularis per eoſdem factam, ſufficere, vt illis præſtitis Ordinarij illum ſic præſentatum ad confeſſiones audiendas admittant. Quam ſententiam ſuſtinere coguntur illi, qui Clementinam, Dudum, & Bullam Leonis, &c. in Concilio Lateran. editam, inchoatam, Sacro approbante Concilio, ſuſtinet non eſſe reuocatas. Ita ille, qui poſteà reſpondet ad aliqua argumenta, & tandem ſic aſſerit, Quod ſi inſtes, ex omnibus ſuperiùs concluſis ſequi, Regulares omnes ab approbatione, & examine eſſe exemptos; cum in Priuilegiis Mendicantium participent: ac proinde decretum Tridentini ſuo effectu, ſicut etiam illud Lateranenſis, priuari. Reſpondebitur, plurima Conciliorum decreta abſque effectu exiſtere, vel quia non promulgata, aut recepta, aut quia vſu contrario, vel priuilegio abrogata: cuius generis hæc duo decreta exiſtunt, quæ per priuilegium contrarium, aut per confirmationem priuilegiorum & Clementinæ Dudum, abrogata ſunt, quibus priuilegiis, vt alibi oſtenſum eſt, ac Clementina prædicta potiuntur non Mendicantes, quod Aduerſarij minimè negare poſſunt: cum in vim illius poſtulent quartam funeralem, & alia tum à Mendicantibus, tum à non Mendicantibus; cum tamen non ſit extenſa in terminis niſi ad ſolos Dominicanos, & Minores, & poſtea per Ioannem XXII. ad Auguſtinienſes, & Carmelitas. Nec obeſt huius priuilegij non vſus, quia, vt ſæpiùs dictum eſt, non quilibet non vſus derogat priuilegio, præſertim ſi ille non vſus, ſit tantum ſecundùm quid voluntarius: videlicet ne offendantur Prælati; & quia minus malum, ideò magis eligibile videtur non vtentibus, examinis experimentum ferre, & approbationem recipere, quam Epiſcopos exacerbare: dummodò neque tacitè, & virtualiter, neque expreſsè, & formaliter contineat actum in ſubſtantia, vel forma repugnantem diſpoſitioni legis: imò etiamſi repugnantem, vt proximè dictum eſt, contineret, non derogaret ex indultis ab Eugenio IV. conceſſis, Bulla quæ incipit, *Regularem vitam*, & *alia inchoata*, Ex Apoſtolicæ Sedis, vt probauimus in primo Tractatu.

Quod autem torrens Doctorum ſit contrariæ ſententiæ, nihil obeſt: nam vel plurimi illorum priuilegia non legerunt, aut non ſatis examinarunt, vel forſan approbationis nomen pro Admiſſione vſurparunt. Nos verò pro noſtra ſententia habere præmemoratam declarationem Pontificiam, & multos graues Doctores, Nauarrum *in Manuali cap. 27. numero 265. & 266.* Rodericum *in Bulla Cruciatæ, §. 9. num. 30. & 15.* graues Doctores à Diana *citat. 3. part. tract. 2. de Dub. Regular. reſolut. 14.* qui omnes exiſtimant per illud Decretum Tridentini non eſſe reuocatam Clementinam Dudum, & ex conſequenti noſtram ſententiam ſuſtinere coguntur, cum Clementina non poſtulet examen, & approbationem Epiſcopi. Hucuſque Pater Bruno, qui tamen conſulit Regularibus, ne approbationem, & examen Epiſcoporum recuſent; & ſubdit tamen, tria, poſita obligatione, ad examen certiſſima eſſe. Primum, poſſe Sacerdotem Regularem audire confeſſiones Sæcularium, qui ſunt de familia ſui Conuentus, abſque approbatione, & licentia Epiſcopi, ex priuilegiis, quæ multa quoad hoc ſunt. Quod etiam Congregatio Cardinalium declarauit explicando dictum *Can. 15. ſeſſ. 23.* his verbis, Sacra Congregatio cenſuit, præfatos Regulares, ſeu alios Religioſorum Confeſſores, poſſe audire confeſſiones Sæcularium, qui ſunt de familia, aut aliàs deſeruiunt in eorum Monaſteriis, ſi tamen ſint continui commenſales, abſque licentia, ſeu approbatione Epiſcoporum.

Secundùm, quod certiſſimum eſt, Confeſſarium Regularem præuio examine Romæ à Vicario eiuſdem Vrbis ad confeſſiones audiendas approbatum, non debere extra Romam examinari à locorum Ordinariis, ſi in illis Confeſſiones audire voluerit; ſed ſufficere præſentationem eius Romæ habitam, & ab eiſdem Ordinariis petitionem licentiæ: Sic conceſſit Sixtus V. Congregationi Oratorij S. Mariæ in Vallicella 1586. nonis Septembris, vt habetur apud Quaranta *in Summa Bullarij, titul. Confeſſor*, & tenet Marcellin. à Sancto Benedicto *verbo Confeſſor, §. 9.*

Tertium, quod licet Prælati Regulares ex Tridentino cogendi eſſent ad examen, & approbationem ad audiendas confeſſiones, priuilegio tamen Caſſinenſibus per Sixtum IV. cõceſſo eximerentur, quo fit illis facultas, vt poſſint audire confeſſiones omnium ad eos vndequaque accedentium, & illos abſoluere, etiamſi à locorum Ordinariis ad id examinati, & approbati non fuerint: quam facultatem

refert Iacob de Graffiis *in suo lib. Consil. consil. 4. de pœnit. & remiss. num. 6.* & Marcellinus à Sancto Benedicto, *verbo, Absolutio quoad Monachos*, §. 13. illamque asserit esse in vsu apud Cassinenses, & à Paulo V. confirmatam. Et hæc omnia docet Bruno *loco citato.*

Sed ego aduersus illum contrariam sententiam sustinendam esse puto, vnde relinquendo nomina omnium Doctorum, apponam hic tantum verba Patris Mendo *in Bull. Cruc. disp. 22. cap. 2. num. 43.* vbi sic ait, Oppositaopinio est contra fidelium sensum, Ecclesiæ praxim, & Tridentini mentem, cum enim Tridentinum apposuit ea verba; Nullus Sacerdos Sæcularis, vel Regularis, &c aliquid nouum statuit circa Regulares, aliàs neutiquam illos expressisset; Vnde hæc lex Tridentini correctoria est primæ legis: at per primam legem tenebantur Regulares præsentari Episcopo, solumque eis concedebatur, vt si non admitterentur ab Episcopo, pro admissis censerentur; igitur hoc vltimum per Tridentinum corrigitur, satisque exprimitur in verbis prædictis, vt quantumuis esset ius commune, reuocatum existimetur, alioquin non esset, in quo verificarentur ea verba Tridentini, Vllus ex Regularibus, cum ferè nullus, aut nullus priuilegio illo per concessionem, aut per communicationem non frueretur. Nec obstat in hac reuocatione Tridentini non fieri mentionem illius primæ legis; nam satis exprimitur reuocatio, & lex posterior vim habet corrigendi priorem, & si eius mentionem non faciat *cap. 1. & 2. de constitut.* in *6.* Præterea nihil de iure antiquo corrigitur; cùm in eo non esset quid statutum circa approbationem Episcoporum; quippe solùm decernebatur, vt Mendicantes præsentarentur Episcopis, ad hoc vt eis concederent iurisdictionem absoluendi, quod si eam negarent, pro admissis censebantur Mendicantes, quia eis Pontifex tunc iurisdictionem largiebatur. Per Tridentinum autem nihil circa hoc est innouatum, sed additum est, vt approbatione indigeant, supra quam iurisdictio aduenial; in approbatione autem, nec per Tridentinum, nec per vllum aliud ius conceditur id priuilegium Mendicantibus, vt si Episcopus approbare nolit, censeantur pro approbatis; atque equidem eo priuilegio erat opus, vt approbati censerentur, sicut erat opus priuilegio supradicto, vt censerentur iurisdictione fungentes casu quo Episcopus illam ipsis denegaret.

Episcopus tamen limitans, atque negans absque iusta causa Mendicantibus approbationem, peccat contra ius, quod ipsi habent ad audiendas confessiones. Nec causa iusta erit reputanda, quòd sint in Vrbe, aut Diœcesi plures alij Confessarij, nam cum ad quemuis euentum Regulares illud ius ex suis priuilegiis habeant, debet Episcopus illud ipsis illibatum seruare, *& cap. quando amplius de priuileg.* ita Mendo.

Sed sentiamus etiam verba Eminentissimi Cardinalis de Lugo tunc non Cardinalis, sed Regularis, sic itaque asserit *de pœnit. disp. 21. sect. 3. num. 51.* De Religiosis verò Mendicantibus, & iis, qui eorum priuilegiis fruuntur, est specialis difficultas propter quædam priuilegia eis concessa à Bonifacio VIII. in Extrauaganti super Cathedram, de sepulturis, vbi conceditur, quod, postquam Generalis, vel Prouinciales peterent facultatem ab Episcopo ad eligendos Confessarios, & electos Episcopo præsentarent; si tamen Episcopus eos nollet admittere, haberentur pro admissis, Pontifice eos ex tunc admittente: Quod Clemens V. in Concilio Viennensi, relato in Clementina Dudum, de sepulturis, de nouo confirmauit, ablata quadam magis ampla concessione Benedicti XI. quæ habetur in Extrauaganti, *Inter cunctas, de priuilegiis*, Quare Nauarrus *in summa cap. 27. num. 264. & 265.* existimat, etiam post Tridentinum durare hoc priuilegium, & sufficere licentiam petitam, etiamsi negetur: quia illud priuilegium concessum in duobus Conciliis generalibus, & contentum in corpore iuris, nondum videtur sufficienter reuocatum. Quam sententiam sequuntur alij non pauci moderni, quos refert Diana *tom. 2. tract. 2. de dub. reg. resolut 24.*

Hæc Nauarri sententia communiter reiicitur, & meritò: quia est contra sensum fidelium, & contra praxim Ecclesiæ, & mentem Concilij Tridentini, in quo proculdubio intentio fuit reformandi has Regularium facultates; & ideò dictum fuit, *Nullus Sacerdos Sæcularis, vel Regularis*, &c. & postea: *Non obstantibus quibuscumque priuilegiis*: alioquin nunc liceret adhuc Regularibus audire Confessiones, licet Episcopus ex iusta causa approbationem negaret, cum in illo priuilegio solùm requiratur, quòd se Episcopo præsentent: quod tamen nemo concedit. Vnde hanc communem sententiam tenent Suarez *in præsenti, disp. 28 sect. 5. num. 13.* Vasquez *q. 93. art. 3. dub. 3.* Coninch. *disp. 8. dub. 7. n. 58.* Filliucius *1. tom. tract. 7. c. 9. num. 257.* & alij multi, quos refert Diana *loco citato.*

Ad illud ergo antiquum priuilegium respondent Suarez, & alij, reuocatum esse in Tridentino: quia cum Decretum etiam Tridentini sit lex Conciliaris, & Pontificia, quæ vim habet corrigendi superiorem legem, etiamsi in iure contineatur; & licèt non fiat specialis mentio illius, quando verba posterioris legis hoc requirunt, vt constat ex *capit. 1. & 2. de Constitut. lib. 6.* & in nostro casu, lex illa Tridentini nullius esset momenti pro Regularibus, nisi reuocatum esset antiquum priuilegium. Faciliùs fortasse responderi potest cum Vasquez, & aliis, non fuisse necessarium, quod illud priuilegium antiquum reuocaretur, quia illud solùm erat in ordine ad iurisdictionem, ad quam obtinendam ab Episcopo ipsi præsentabantur Religiosi, quibus si Episcopus nolebat iurisdictionem concedere, summus Pontifex illam concedat: Hoc autem non est reuocatum, quia Pontifex iam illam concedit, & cōcessit multis Religionibus independenter ab eo, quod concedatur ab Episcopis: Tridentinum verò addidit conditionem requisitam ex parte Sacerdotis, vt ei iurisdictio concedi intelligatur; seu, vt sit idoneus ad hoc, vt ei, siue à Papa, siue ab aliquo alio iurisdictio delegetur, nempè, approbatio Episcopi, quæ si non præcedat, Papa protestatur, se ex indispositione subiecti non concedere ei iurisdictionem: quæ conditio introducta fuit de nouo à Concilio Tridentino, & circa eam non habent Religiosi eiusmodi priuilegia. Hæc Lugo.

Qui posteà subdit, sententiam Patris Bruni desumptam ex Nauarra, etiamsi probabilis esset; ad praxim tamen parum, aut nihil posse conducere: quia facultas illa Prælatis Regularibus concessa exponendi ad confessiones eos, quos præsentatos Episcopus nollet acceptare; concessa quidem fuit cum multis limitationibus, quæ habentur in dicta Clementina Dudum, de sepulturis, præsertim, quòd renuente Episcopo aliquem ex sibi præsentatis admittere, Prælatus Regularis alium illius loco debeat subrogare. Item quod non plures præsententur

tur Episcopo, quem sint necessarij: Sed numerus, inquit, personarum assumendarum ad huiusmodi officium exercendum, esse debet prout vniuersitas Cleri, & populi, ac multitudo, vel paucitas exigit eorumdem. Quæ limitatio, licet solùm procedat quoad priuilegium ibi concessum, & non de facto, quia de facto Religiosus idoneus ius habet, vt approbetur, licet non sit necessarius, vt supra vidimus; Qui tamen volunt vti priuilegio illius Clementinæ, deberent illo vti cum illa limitatione ibi posita. Potest autem Episcopus semper, aut ferè semper dicere se nolle approbare illos Regulares; quia pro numero pœnitentium illius loci, non sunt necessarij plures pro nunc: cuius contrarium in praxi probare difficillimum erit, atque adeo in praxi non video quomodo possit vtilis esse illa sententia, cuius assertio aliunde non deseruit, nisi ad irritandos, & acerbandos Episcoporum animos contra personas Regulares. Ita Lugo, & ego.

Quoad illa verò corollaria, quæ Bruno certissima putat, ego non certissima, sed nimis dubia, (ne dicam amplius) existimo, post Decretum Clementis VIII. & Innocentij X. & quoad primum etiam ante dicta Decreta contra Brunum tenuit Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. 8. dubit. 2. num. 7.* qui adducit responsionem Cardinalium, & ita etiam docet Pater Mendo *vbi infrà num. 31.* & Suarez *de Relig. tom. 4. tr. 10. l. 9. c. 4. n. 18.*

Ad secundum verò, quod asserit Bruno de Confessario Regulari præuio examine Romæ à Vicario Vrbis approbato, &c. Respondeo cum Eminentissimo Cardinali Lugo *de pœnit. disp. 21. sect. 2. n. 29.* vbi sic ait; Aliqui fortasse prætendebant per communicationem, se habere tale priuilegium, vt semel approbati in Vrbe à Vicario Papæ, censerentur approbati in toto Orbe absque nouo examine. Quod quidem priuilegium, ego nunquam apud aliquem Ordinem inueni: apud Congregationem verò Oratorij de Vrbe, de qua rumor sparsus fuerat, inueni Bullam Sixti V. quam refert ad litteram Antonius Naldus Clericus Regularis *in summ. verbo Confessio, num. 39.* in qua inter alia priuilegia, pro quorum perpetua confirmatione instabat Sanctus Philippus Nerius, erat hoc, vt approbati in Vrbe, non indigerent alia approbatione extra Vrbem; quod quidem concessit Sixtus V. sed talibus verbis, quibus gratia redditur ferè inutilis, nempè, vt semel, præuio examine in Vrbe approbati, possint absque alio examine audire vbique confessiones, de consensu Ordinariorum. Ita Lugo.

Et tandem ad tertium corollarium Bruni quod certissimum putat, nempè Superiores Regulares posse excipere sæcularium confessiones absque approbatione, & examine Episcopi, ego contrarium sustinendum esse puto; & ita hanc sententiam, me citato, communem, & veram putat Cardinalis Lugo *de Sacram. pœnitent. disp. 21. sect. 1. num. 10.* vt ego alibi contra aliquos satis probaui, & ita etiam me citato tenet nouissimè Andreas Mendo *in Bull. Cruc. disp. 22. cap. 2. num. 30.* & me citato Ioannes Dicastillo *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disputatione 10. dub. 2. num. 264.*

* *
*

An incorrigibilis possit eiici à Religione à solo Generali, vel Prouinciali.

Resolvtio XIII.

Affirmatiuè respondet Bruno *de priuileg. Regul. par. 1. tr. 4. c. 6. propos. 9.* vbi sic ait. Postulabis, primò num solus Generalis, aut solus Prouincialis absque aliorum consilio possit Regularem eiicere? Respondetur, quòd stando in iure communi, & concessionibus Apostolicis, id possunt etiam validè: nulla enim clausula adhibetur, quæ factum irritet, nec quæ ius commune abroget. Si autem licitè id iudicandum ex tenore earumdem concessionum, in quo non video verbum quod in conscientia obliget; quo circa Nauarr. *in Comment. 3. de Regular. num. 52.* quem sequitur Marcellinus à Sancto Benedicto *citatus verb. Condemnare, §. 2. in Scholio*, ait quod Generalis id proculdubio potest, aut etiam Capitulum Generale, adde etiam quod id possit Prouincialis, aut Capitulum Prouinciale, cum ius hanc facultatem tribuat soli Generali; & Prouincialis in sua Prouincia Generalis habeat potestatem, vt alibi docuimus, & ratio militet pro ambobus, maximè cum hæc facultas eidem Prouinciali ex iure naturali competat, quia est suæ Religionis caput in Prouincia quam regit, sicut Generalis in vniuersa Religione. Et sicut ad caput spectat ea, quæ in corpore superflua, & nociua sunt, præscindere, sic ad caput politicum ea, quæ in corpore politico talia sunt. Excipe tamen illum Generalem, & Prouincialem quibus per Constitutiones Regulares, hæc electio facienda vetatur, cum clausula nullitatis, vt in Ordine Minorum de Obseruantia, in quo prohibitum est Generali, & Prouinciali vllam pœnam grauem infligere, sine consensu maioris partis Diffinitorij, sub pœna nullitatis, & priuationis actuum legitimorum in illo, qui sine hac forma castigat, quæ nullitatis non sortitur effectum, nisi post sententiam iudicis, sicut etiam, & pœna, vt ex eisdemmet patet. Ratio nostræ sententiæ est, quia illa circunstantia non est in Constitutionibus Apostolicis appositа ad electionem illam validè faciendam, sed tantum ad illam consultiùs exequendam, vt alibi diximus de facultate ad absoluendum à manus violentæ iniectione: vel ac summum apposita est ad eandem licitè faciendam. Verùm licet hæc sententia quoad Prouincialem mihi videatur satis probabilis, non tamen consulerem electionem per illum faciendam, nisi adhibito Capituli Prouincialis consensu. Scio equidem decretum Congregationis Concilij Tridentini iussu Vrbani VIII. editum, vt refertur à Barbosa *in tr. de Constitutionibus, & Decretis*, decernere, solùm Generalem id posse in Capitulis, aut Congregationibus generalibus, & extra id tempus cum vrget necessitas de consilio sex Patrum. Sed cum sit tantùm Congregationis Cardin. decretum, vim legis non habet, quæ destruat priuilegium, vt vsus contrarius demonstrat. Hucusque Bruno.

Sed contrarium prorsus asserendum esse puto, stante dicto Decreto, vt docent communiter Doctores; nec verum est quod asserit Brunus, vsum esse pro se, nam contra illum stat. Et ideò in gratiam superiorum Regularium non deseram hic apponere declarationem Sacræ Congregationis Concilij, in qua circa præfatum Decretum multæ resolutiones habentur; quam declarationem, ego

teſtor vidiſſe authenticam,ſic itaque habet.

In vna Regularium Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum.

Procurator generalis Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis captiuorum, mediante interceſſione Eminentiſſimi Cardinalis de Lugo Protectoris, ſupplicat pro ſua (vt inquit), & aliorum ſuperiorum Regularium inſtructione per hanc Sacram Congregationem reſponderi ad infraſcripta quæſita ſuper decreto de Apoſtatis, & eiectis iuſſu ſummi Pontificis ex ſententia eiuſdem Sacræ Congregationis edito Anno 1624. & impreſſo in Bullario nouo *tom.4.pag.267.verſ.ad hæc.*

Primò, An Regularis conſtitutus in carceribus ſpatio vnius anni in ieiunio, & pœnitentia, ad finem vt tanquam incorrigibilis à Religione eiiciatur, ſi à carceribus fugiat (dicto carcerationis anno nondum expleto), & deinde ſit captus, poſſit tunc vt incorrigibilis eiici: An verò quid aliud faciendum ſit?

Secundò, An Regularis pluribus interpolatis vicibus pro reiteratis delictis in diuerſis temporibus commiſſis, in carceribus detentus, poſſit vno carcerationis anno (vt ſupra interpolate expleto tanquam incorrigibilis à Religione eiici, ſi poſt dictum Annum carcerationis interpolatum animo indurato in ſua pertinacia perſeuerans iterum delinquet.

Tertiò, An Generalis ordinis poſſit delegare facultatem eiiciendi à Religione Prouincialibus pro eorum Prouinciis, ſeu Commiſſariis, vel Vicariis Generalibus, & an delegatio ſit à Generali facienda in quolibet caſu, An verò indefinitè in omnibus caſibus.

Quartò, an ſex Patres, de quorum concilio, & aſſenſu electio fieri debet, ſint eligendi de tota Religione, An potius ſufficiat ex qualibet Prouincia, ſeu Regno.

Quintò, quod ſi à Religione huiuſmodi ſex Patres non fuerint electi in Capitulo, ſeu Congregatione generali, quid faciendum ſit vſque ad primum Capitulum generale?

Sextò, an ſufficiat, vt Prælatus Conuentualis, ſeu Prouincialis conficiat Proceſſum ſtylo Religionis ſeruato, & illius ſummarium tranſmittat Generali Ordinis, ſeu illius Delegato, qui adhibitis ſex Patribus electis, quilibet illorum videat eundem Proceſſum, & tranſmittat votum ſuum per litteras eidem Generali, ſeu Delegato?

Septimò, An Generalis, ſeu Delegatus poſſit ferre ſententiam eiectionis à Religione quando à tribus ex ſex Patribus electis, ſeu ab illorum maiori parte dicta ſententia approbetur, An potius ſit neceſſarium vt omnes ſex dent votum, ita vt ex defectu voti, etiam vnius, non poſſit ſententia valide ferri?

Die 21. Iunij 1653. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium Concilij Tridentini interpretum omnibus matutè perpenſis, Ad Primum reſpondit, Regulares delinquentes, vti incorrigibiles eiici non poſſe à Religione, Anno Carcerationis nondum expleto.

Ad ſecundum, reſpondit, Non ſufficere annum carcerationis interpolatè expletum, ſed requiri ſpatium vnius anni continuum, & integrum.

Ad tertium reſpondit, Generalem Ordinis non poſſe delegare facultatem eiiciendi è Religione Prouincialibus per eorum Prouincias, ſeu Commiſſariis, vel Vicariis generalibus.

Ad quartum inhærendo declarationi aliàs factæ die 9. Auguſti 1625. à S.M. Vrbano VIII. approbatæ, Reſpondit ſex Patres eligi poſſe in vnaquaque Prouincia, ſeu Regno.

Ad quintum Reſpondit, recurrendum ad Sacram Congregationem in ſingulis caſibus.

Ad ſextum, Proceſſus eſſe conficiendos iuxta ſtylũ & Conſtitutiones Religionis, & illorũ tranſumptũ authenticum eſſe tranſmittendũ ad ſingulos ſex Patres electos, qui per literas poſſunt votum dare.

Ad ſeptimum, Sententiam eiectionis à Religione fieri debere ſaltem de voto maioris partis ſex Patrum electorum. Petrus Aloyſius Cardinalis Caraffa Præfectus Loco † ſigilli. Frãciſcus Paulutius, S. C. C. Secretarius.

Ego P. F. Ferdinandus de Galarca Notarius publicus, & Apoſtolicus in Archiuio huius Romanæ Curiæ deſcriptus, ac Secretarius Reuerendi admodum Patris Noſtri Magiſtri Fratris Michaëlis de Alcantara Vicarij Generalis Italiæ, & Procuratoris Generalis totius Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, Sanctæ Inquiſitionis qualificatoris, & Sacræ Congregationis Indicis Conſultoris, eiuſdem iuſſu fidem facio, huiuſmodi copiam propria manu ex originali, quod quidem in Archiuio noſtræ Sacræ Religionis in hoc Conuentu Sancti Adriani remanet, accuratè tranſumptam, poſteaque diligenter collationatam, cum illo fideliter concordare. In cuius rei teſtimonium præſentes litteras nomine meo ſubſcripſi, meoque ſigno communiui. Romæ in hoc prædicto Conuentu Sancti Adriani die 8. Auguſti anni milleſimi ſexcenteſimi quinquageſimi tertij. In teſtimonium locus † ſigilli veritatis. De mandato R.A.P.N. Vicarij, & Procuratoris generalis Frater Ferdinandus de Galarca P. & Secret. Not. publicus, & Apoſtol.

Frater Michaël de Alcantara Vicarius Generalis Italiæ, & Procurator generalis totius Ordinis B. M. de Mercede Redemptionis captiuorum, S. Inquiſitionis qualificator, & Sacræ Congregationis Indicis Conſultor, tenore præſentium fidem facimus, & atteſtamur, Eminentiſſimum, & Reuerendiſſimum Cardinalem de Lugo noſtri Sacri Ordinis Protectorem tranſumptum infraſcripti decreti nobis propria manu dediſſe, quod & ab Illuſtriſſimo Domino Franciſco Paulutio Sacræ Congregationis Concilij Secretario ſibi remiſſum, & eandem Sac. Congreg. nobis tradi præcepiſſe affirmauit; pro pleniori, videlicet intelligentia declarationis ad quartum dubium ab ipſa ad noſtram inſtantiam nuper facta, Tenor autem decreti talis eſt,

Die 9. Auguſti 1625. S. Congr. Concilij, S. D. N. approbante, declarauit ſex Patres in ſingulis Capitulis vel Congregationibus generalibus eligendos, de quorum Concilio, & aſſenſu Generalis poteſt Regulares incorrigibiles à Religione eiicere, in vnaquaque prouincia eligi poſſe, eoſdemque ſic electos, ſi Generalis tam longè abfuerit, vt vna conuenire non poſſit, debere ad eundem tranſmittere ſummarium proceſſus vna cum eorum voto, & iuxta illud Generalis poſſit ad ſententiam expulſionis procedere, interea tamen vſque ad primum generale Capitulum, vel Congregationem proximè celebrandam, Sanctitas ſua annuit, vt electio (ſeruata in reliquis forma decreti hac de re editi) fieri poſſit à Generali itidem cum Conſilio, & aſſenſu ſex Patrũ, quos idẽmet Generalis in qualibet Prouincia infrà quatuor menſes elegerit. Dat. Romæ in hoc noſtro Conuentu S. Adriani die 21. Auguſti 1653. F. Michaël de Alcantara qui ſupra manu propria, &c.

Vidiſti igitur, Amice lector, ex ſupradicta declaratione Sacræ Congregationis Concilij, non eſſe

admit-
tendam

admittendam opinionem Patris Bruni; ſicut etiam ſtante dicto Decreto non admitto id quod ipſe vbi ſupra aſſerit, vbi ſic ait. Veruntamen ſi certo conſtaret de aliquo ſic peruersè diſpoſito, vt quacunque pœnitentia impoſita, etiam executioni mandata, non propterea emendando: vel conſtaret de illius ineptitudine ad agendam pœnitentiam, & ad carceris pœnam ſuſtinendam, & aliunde perſeuerantia ipſius in delictis Ordini in quo profeſſionem emiſit, non mediocriter noceret, poſſet Prælatus abſque monitione prædicta illum eiicere; ac propterea non obſeruare ea, quæ in duobus prædictis decretis ante eiectionem obſeruanda mandantur, inter quæ vnum eſt, quod incorrigibilis per annum in carcere in ieiunio, & pœnitentia priùs manſerit. Ratio eſt, quia nec Eccleſia, nec Pontifex, illud, quod nihil prodeſt minimè præcipiunt; illa autem incarceratio, & alia pœnitentia huiuſmodi Regulari, de quo eſt ſermo, in hoc caſu nihil penitus prodeſſe dignoſcitur: imò aliquando eſt illi inobſeruabilis, quam propterea Prælatis Regularibus, ſubdito ante eiectionem imponere, non præcipitur. Confirmatur à ſimili, nam ſicut Prouincialis Minorum non tenetur examinare venientem ad illum Ordinem de fide Catholica, &c. ſi ſciat certo Catholicum, licet ex iure Canonico in ſecundo capite Regulæ eorumdem, illi ſub mortali huiuſmodi examen præcipiatur (quoniam in illo caſu illud examen eſſet ſuperuacaneum) ſic etiam de antedicta forma in hoc caſu ſeruanda iudicandum eſt, & à fortiori, cùm de obligatione illam obſeruandi ſub mortali, vel ſub pœna nullitatis, minimè conſtet. Ita Brunus, ſed non ego, ſtante ſupradicto Decreto.

An Epiſcopus poſſit viſitare Regularem vt Parochum, vel Vicarium in Eccleſia ſui Monaſterij inſeruientem, aut in Eccleſiis aliis Parochialibus exemptis Vicarium agentem.

Resolvt. XIV.

EX multis priuilegiis Pontificis negatiuam ſententiam docet Bruno *de priuileg. Regul. par. 1. tr. 2. c. 3. propoſ. 3.* Et poſteà ſic aſſerit: Obiicies primò, Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 11. de Regul.* decernere, quod in Monaſteriis, ſiue domibus virorum, ſeu mulierum, in quibus imminet animarum cura perſonarum ſæcularium (præter eos qui ſunt de eorum Monaſteriorum, ſeu locorum familia) perſonæ, tam ſæculares, quàm Regulares huiuſmodi curam exercentes, ſubſint immediatè in his, quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi in cuius Diæceſi ſunt. Ex quibus videtur colligi, quod Epiſcopus poſſit viſitare hunc Regularem in adminiſtratione Sacramentorum, & animarum cura; ſed huic argumento reſpondetur: quod non poteſt iudicari de particula alicuius legis, niſi tota lege perſpecta, vt ait quidam iuriſconſultus: vnde oportet perlegere totum Capitulum Concilij Tridentini, vbi poſtquam dictam clauſulam argumenti poſuit, ſtatim in hæc verba prorumpit, excipiendo, ea quæ ſequuntur in hunc modum; Excepto Monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus: & exceptis etiam his Monaſteriis, ſeu locis, vbi Abbates, Generales, aut capita Ordinum. Sedem ordinariam principalem habent: atque aliis Monaſteriis, ſeu domibus in quibus Abbates, & alij Regulares ſuperiores iuriſdictionem Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent. Hæc Concilium; ex quibus conſtat ſubſiſtere exemptionem factam in Curatis illorum trium Ordinum, ac etiam aliorum, qui iuriſdictione ſpirituali, & temporali in ſua Beneficia Curata potiuntur: & denique in aliis Curatis aliorum Ordinum, videlicet Mendicantium, & aliorum, qui cum eiſdem ordinibus in priuilegiis communicant.

Quocirca argumento reſpondendo dicimus, Primò. Illud decretum non habere clauſulam reuocatoriam priuilegiorum, ac conſequenter, nec illius priuilegij; ac proinde priuilegium ſtare in ſuo robore; Secundò, Quod licet Tridentinum illud reuocaret, ſubſiſteret tamen priuilegium illud, quòd Regularis Curatus in Eccleſia ſui Monaſterij non poſſit viſitari ab Epiſcopo: cum, vt oſtendimus in tractatu de priuilegiis in communi, priuilegia Dominicani Ordinis, & ſpecialiter Mare Magnum, in quo dictum priuilegium expreſsè continetur, fuerint ab Vrbano VIII. expreſsè, vt iam ſupra dictum eſt, confirmata, vt antea Pius V. explicando Tridentin. B. ſæpè dicta, *Et ſi mendicantium*, confirmauerat priuilegia à Sixto IV. à quo prædictum Mare Magnum emanauit, conceſſa.

Obiicies ſecundò decretum illud Sacræ Congregationis in proxima præcedenti propoſitione allatum, quo declaratum eſt, *Non poſſe Epiſcopum viſitare Eccleſias Regularium, quib. non imminet cura animarum*: ergo videtur ſentire, quod poteſt viſitare Eccleſias illorum, in quibus imminet cura animarum: ergo, & conſequenter Regularem. Reſpondetur primò id non ſentire Sacram Congreg. ſed tantum declarare dubium quod illi proponebatur, videlicet, *Num Regularium Eccleſiæ, in quibus non imminet animarũ cura, viſitari poſſint ab Epiſcopo*; quocirca illa verba interpoſita non poſſe obeſſe priuilegio. Secundò S. Congr. conformiter ad præmiſſum decretum Concilij, vt ibi videbatur declaraſſe, vel meliùs ſic declaraſſe, non in vi decreti Tridentini, ſed poſita Conſtitutione Gregorij XV. *Inſcrutabili*, quam in Gallia, & Hiſpania nõ valere alibi diximus. Tertiò, quod licet. ita declarauerit, non eſt tamen tanti põderis, quod officiat priuilegio per Conſtitutionem Apoſt. facto, vt ſupra oſtenſum eſt. Accedit, quòd non habet clauſulam reuocatoriam, & quod illud priuil. poſt decretũ prædictũ fuerit confirmatũ cum debitis clauſulis derogatoriis vt dictum eſt.

Ex quibus ſecunda propoſitionis, ſequitur pars, videlicet Regularem non ſubiici viſitationi Epiſcopi, ſi fungatur Vicarij vel Parochi munere in Eccleſia exempta, quoniam ex vtroque titulo, ſcilicet exemptione Eccleſiæ, & perſonæ potitur. Sequitur Secundò nõ ſubiici viſitationi Epiſcopi, ſi eodẽ munere fungatur in Eccleſia non exempta: quoniam licet ab Epiſcopo viſitetur talis Eccleſia; Parochus, ſeu Vicarius Regularis cùm ſit perſona exempta, ac ſuo Prælato Regulari ſubiecta, ab Epiſcopo viſitari non poteſt, quia non poteſt illum corrigere, ergo nec viſitare: cum viſitatio, vt iam dictum eſt, ſit via ad correctionem. Probabimus autem in Cap. de exemptione à poteſtate coactiua Epiſcopi, quod Epiſcopus non poſſit huiuſmodi Regularem corrigere.

Petes Primò quid fiet de illo Regulari delinquẽte, ſi non poſſit illum viſitare? Reſpondetur, Epiſcopum viſitando Eccleſiam, & parochiam, poſſe illum per accidens ſic viſitare, & viſitationem factam, Prælato ipſius intimare, & inſtare apud illum, vt caſtiget, vel illum Prælato eidem denunciare, vt informet, & inſtare vt puniat, Hucuſque Brunus.

Sed affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, & ita communiter ſeruatur in Praxi, & communiter docent Doctores. Dico igitur, quod Regulares exercentes curam animarum, ſubſunt iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in iis tamen quæ ad dictam curam pertinent, non obſtante Breui Sanctæ memoriæ Pij V. ſub Dat. Romæ 24. Martij 1567. Et ita reſolutum fuit per ſacram Congregationem Epiſcoporum ſub die 6. Februarij 1625. Vnde Regulares curam animarum ſæcularium perſonarum exercentes, in emolumentis legitime percipiendi prohiberi poſſunt per Epiſcopum ne excedant taxam ab eo præſcriptam; Vt declarauit Sacra Congregatio 18. Septembris 1625. Ita Sacra Congregatio die 20. Martij 1621 etiam declarauit, quod Epiſcopus poteſt Regulares in iis, quæ curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt viſitare, & examinare, & contra eos non parentes, & non exequentes decreta in viſitatione facta, procedere, eoſque cogere ad exequendum.

Ideo noſtram ſententiam contra Brunum ſuſtinet Rodriquez *qq. Regular. tomo* 1. *quæſt.* 36. *art.* 4. Nouarius *in ſumma Bull. part.* 1. *de Regul. curam animarum habentibus*, Gauantus *in Man. Epiſcop. verb. Viſitatio Epiſcoporum*, Metolla *tomo* 3. *diſputat.* 7. *cap.* 5. *dub.* 13. Leo *in Theſaur. For. Eccleſ. par.* 2. *capit.* 31. *num.* 3. Ceſpedes *de exemption. Regul. cap.* 8. *dub.* 168. Squillante *de priuileg. Epiſcop. par.* 1. *cap.* 3. *num.* 13. Lequa *in Examin. Epiſcop. libr.* 4. *cap.* 26. *numer.* 25. Marius Antoninus *libr.* 1. *reſolut.* 112. *caſ.* 10. Antoninus de Amatis *deciſ.* 89. *numero* 5. Campanil. *Rubric.* 12. *cap.* 13. *numero* 51. Tamburinus *de iure Abbatiſſ. diſputat.* 17. *quæſtion.* 3. *numero* 3. Vegha *in capit. Decernimus numero* 36. *de iudiciis*, Solorzanus *de Indiarum iure tome* 2. *libr.* 3. *capit.* 17. *numero* 51. vbi more ſuo eruditè, & plena manu plures alios adducit.

Et tandem non deſeram hîc apponere verba Machadi *de perf. Confeſſ. tom.* 2. *l.* 8. *par.* 6. *tr.* 10. *docum.* 5. *num.* 3. vbi ſic ait, Quanto à las perſonas de los Religioſos que exercitan miniſterio de curas, tampoco conſta con diſtincion, en que coſas pueda el Obiſpo viſitarlos, y caſtigarlos. El Dotor Solorzano prueba con muchos textos y Authores, que los Curas Religioſos no puden rehuſar ſegun Derecho la viſita, y correccion de los Obiſpos: *ſaltem in officio, quod dicunt officiando*, porque de otra manera no le podia conſtar ſi los Religioſos Curas cumplian con ſu obligacion, ſino era viſitandolos. Que es lo miſmo que Gregorio XV. antes auia diſpueſto por vna eſpecial Conſtitution ſuya à cerca deſte punto, en la qual dize eſtas palabras: *In his, quæ huiuſmodi curam, ſeu adminiſtrationem concernunt, omnimodæ iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni Diœceſani Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati plenè in omnibus ſubiiciantur.* De modo que ſegun doctrina comun de los Doctores, la Conſtitution de Gregorio XV. de que hemos hecho mencion, y otras declaraciones de los Cardenales, conſta que los Religioſos Curas, eſtan ſugeſtos à la juridicion, y viſita del Obiſpo; y por conſiguiente tiene facultad para caſtigarlos quando no complieren con ſu obligacion en la adminiſtracion de los Sacramentos, y en el miniſterio del cuydado de las Almas, y no en otra manera. Tambien ſe ha de aduertir, que por ſer coſa concerniente al miniſterio de Curas, afirmael Dotor Solorzano, como teſtigo mayor de toda excepcion, auerſe reſuelto en Roma en vna cauſa de Lima; que el Obiſpo puede poner taſſa, y aranzel à los Religioſos Curas de los Derechos que deuen lleuar, y por conſiguiente caſtigarlos ſi excedieren della. Ita ille.

An Epiſcopi poſſint viſitare in ordine ad clauſuram Monaſteria Monialium Regularibus ſubiecta.

Resolvt. XV.

NEgatiuam ſententiam tenet Bruno *de priuileg. Regular. part.* 1. *tractat.* 2. *cap.* 2. *propoſ.* 4. Et putat conſtare hanc veritatem *ex capit. periculoſo, de ſtatu Regular. in* 6. vbi Monaſteria Epiſcopo, & Sedi Apoſtolicæ immediate ſubiecta, à Monaſteriis Prælatis Regularibus ſubiectis diſtinguit, & de his ſic pronunciat, Abbates verò, & alij, tam exempti, quam non exempti Prælati Eccleſiam Monaſteriorum, & Ordinum quorumcunque in Monaſteriis huiuſmodi ſibi ſubiectis, de clauſura conuenienti, vbi non eſt, prouidere procurent. Nec Tridentini decretum *capite* 5. *ſeſſ.* 25. *de Regular.* aliud operatur, quam confirmare conſtitutionem Bonifacij VIII. illius *capitis periculoſo*: nam decretum innouans iuxta terminos Conſtitutionis innouatæ eſt intelligendum, vt diximus in tractatu de priuilegiis in communi, & iuxta Nauarr. *de Datis, & promiſſis, notab.* 3. *in num.* 6. Quod ſimiliter etiam dicendum eſt de Conſtitutionibus Pij V. Quæ incipiunt, *Circa paſtoralis, & Decori, & honeſtati.*

Nec obiiciendum, Tridentinum generaliter loqui, non diſtinguendo de Monaſteriis immediatè ſubiectis Sedi Apoſtolicæ, & de aliis Prælatis Regularibus ſubiectis: nam quamuis id ita ſit, recedendum non eſt à Conſtitutione antiqua: niſi quatenus per nouam reperitur contrarium: vt habetur in iure ciuili *l. præcipimus, de Appellation. & capit.* 1. *de Conſtitution. in* 6. At in dicto *capit. periculoſo*, ſatis exprimitur differentia, vt in principio huius propoſitionis tantum eſt, illa enim, quæ immediatè Sedi Apoſtolicæ, vel Epiſcopo ſubduntur quoad hunc actum clauſuræ, Epiſcopo ſubiicit: reliqua verò Monialium Monaſteria ſuis Prælatis ordinariis. Atque hæc reſponſio corroboratur ex fine proximè dicti *cap. Periculoſo*, vbi habetur; *Per hoc autem in Monaſteriis exemptis Ordinarij locorum nullam ſibi credant iuriſdictionem, vel poteſtatem aliquatenus attributam.* Ergo ex Conſtitutione huiuſmodi nullam habet Epiſcopus facultatem quoad clauſuram in dicta Monaſteria exempta; alioquin haberet aliquam iuriſdictionem, & poteſtatem in illa. Sic tenet Miranda in tractatu de Sacris Monialibus, *quæſtione* 2. *art.* 14. *concl.* 3. *& alij.*

Ex quibus ſequitur, non poſſe Epiſcopum ingredi Monialium Monaſteria, vt videat ſi violata eſt clauſura, nec ſe intromittere ad illam reparandam, ſi violata eſt, niſi in caſu, in quo monitus ab ipſo Prælatus Monaſteriorum, in quibus clauſura violata eſt, nollet illam reparare: tunc enim vbi Tridentin. eſt receptum, id poſſet tanquam Sedi Apoſtolicæ delegatus. Ita Bruno, & alij cum ipſo, vt videre eſt apud Barboſam, & Garziam *vbi infrà.*

Sed ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo cum Doctoribus quos ad ſatietatem adducit Barboſa *de iure Eccleſiaſtico lib.* 1. *cap.* 43. *n.* 146. quibus adde Garziam *in Politica Regularium tom.* 1. *tr.* 8. *difficul.* 3. *dub.* 2. *num.* 15.

*num.*15. Et ideò poſſe Epiſcopos, eorumque Vicarios ſufficiens ad id habentes mandatum pro clauſuræ viſitatione, ingredi ſepta Monaſteriorum Monialium Regularibus ſubiectarum, ſemotis etiam violatæ clauſuræ ſuſpicione, ac quacumque ſuperiorum Regularium negligentia, cenſuit S. Congregatio Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, in hæc verba, prætendentibus aliquibus Ciuitatis, ac Diœceſis Turritanæ, Archiepiſcopum circa clauſuram Monaſteria Monialium Regularibus ſubiectarum viſitare non poſſe, & hoc ſub prætextu, quod ab eiſdem Archiepiſcopi prædeceſſoribus nunquam viſitata fuerint; Illuſtriſſimi eiuſdem Sacræ Congregationis Patres, Illuſtriſſ. Lancelloto referente, prædicto Archiepiſcopo litteras dari voluerunt, ipſum non poſſe, nec debere omittere, quin clauſuram Monaſteriorum Monialium eius Ciuitatis, & Diœceſis Regularium curæ ſuppoſitorum, quotieſcunque opus eſſe dignouerit, viſitet, ſub Data 24. Nouembris 1617.

Et ita optimè Epiſcopo Sperello reſpondit eadem Sacra Congregatio, vt patet in eius *deciſ.*97. *num.*27. vbi ſicait, Verum quia idem Prior, cui Roderici doctrina valdè applaudebat, meis rationibus non acquieſcebat: ego ob meam eximiam in dictam Religionem reuerentiam, nihil per vim attentare volui, ſed Sacram Congregationem conſului, ac fauorabilem reportaui reſolutionem, quam vna, cum meo ſupplici libello hic imprimendam curaui tenoris ſequentis.

Eminentiſſimi, & Reuerendiſſimi Domini Statutum eſt per decretum Sacri Concilij Tridentini, *cap.*5. *ſeſſion.*25. *de Regular.* vt Epiſcopi tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati clauſulam Sanctimonialium in Monaſteriis ſibi ſubiectis conſeruari maximè procurent, in vim cuius decreti Alexander Sperellus Vicarius Generalis Eminentiſſ. Domini Cardinalis Eſtenſis, vt ſuo muneri ſatisfaceret, intendebat ſingulis annis Monaſteria Regularibus ſubiecta, viſitationis gratia, in concernentibus clauſuram ingredi, ad quod cum cæteri Regulares annuerent, Fratres S. Dominici reſiſtunt, prætendentes duo. Prius vigore eiuſdem Decreti, Epiſcopum ſolum, non autem eius Vicarium, etiam mandatum ſpeciale habentem, ingredi poſſe. Poſterius, nec quidem Epiſcopum valere, niſi aliquam rationabilem violatæ clauſuræ ſuſpicionem habeat, ex Roder. *qq. Regul. tom.*1. *quæſt.*47. *art.*10. Vnde cum Orator hac in re nil præter Dei honorem quærat, ac neque deſidia, neque nimio zelo laborare intendat, ſupplicat humiliter pro opportuna horum caſuum declaratione. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. interpretum, ad vtrumque dubium reſpondit, non ſolum Epiſcopo, ſed etiam Generali eius Vicario ad hoc ſpeciale mandatum habenti, licere pro clauſuræ viſitatione ingredi ſepta Monaſteriorum Monialium Regularibus ſubiectarum; tametſi nulla rationabilis violatæ clauſuræ ſuſpicio irrepſerit: & acriter reprehendit Rodericum, quod hac de re tam audacter locutus fuerit, ſubſcriptio. Antonius Cardin. Caietanus. Locus † Sigilli. Suppoſitis igitur tot Sacrarum Congregationum Declarationibus, & Reſponſionibus; durum eſſet contra ſtimulum calcitrare.

Referuntur aliquæ opiniones circa Regulares in ordine ad miniſtrandam Euchariſtiam Secularibus.

Resolvt. XVI.

POſſe circa hoc plura Regulares vigore priuilegiorum docet Pater Chaſſaing *de priuileg. Regular. part.*2. *tractat.*8. *cap.*2. *per totum*, & ideo aſſerit; Primò, quod Regulares poſſunt Euchariſtiam miniſtrare in Paſchate, & in articulo mortis ſuis familiaribus, & ſeruitoribus actualiter ſibi ſeruientibus, & intra Monaſteria, aut loca eorundem commorantibus, & ſub eorum obedientia viuentibus, ac ſimiliter eiſdem extra Monaſteria degentibus, qui hac ſumptione præcepto de recipienda Euchariſtia ſatisfaciunt.

Nec obſtat Concilium Tridentinum *ſeſſion.*24. *cap.*11. *de reformat.* non concedere hanc facultatem; niſi familiaribus commorantibus intra Monaſteriorum ſepta, non autem familiaribus commorantibus extra ſepta Monaſteriorum, quod ſimiliter declarauit Congregatio Cardinalium ſub Gregorio XIV. ergo non poſſunt Euchariſtiam miniſtrare omni tempore famulis extra ſepta Monaſteriorum morantibus, cum clauſula reuocatoria priuilegiorum ſit iuncta decreto Tridentini.

Reſpondetur primò ex Roderic. *tom.*1. *quæſt.*56. *art.*14. Tridentinum eſſe quoad hoc, & cætera priuilegia reuocatum à Pio V. vt diximus *in tract. de priuil. in communi*, ita vt dicto priuilegio ſicuti aliis in foro conſcientiæ vti poſſint.

Reſpondetur Secundò, Priuilegia Regularium fuiſſe abſolutè in vtroque foro, non obſtante Tridentino confirmata, *vt in dicto tractat. diximus*, ac propterea illam declarationem Cardinalium interpretum Tridentini, ſicut & alias, nihil officere illi priuilegio, ſicut nec aliis priuilegiis, cum non ſint declaratiuæ niſi ſenſus Tridentini: Deinde non eſſe tanti ponderis, vt ſæpius diximus, quod poſſint priuilegia authentica, & authenticè confirmata, eneruare. Ac ſic tenent citatus Rodericus, Marcell. à Sancto Benedicto *in Scholio in Compend. priuileg. Fulienſ. verb. Familiares*, §.1. & 2. & *alij.*

Reſpondetur Tertiò, ſub clauſula reuocatoria illius capitis non comprehendi priuilegia Mendicantium, cum non exprimantur, quod fieri debet, vt alibi diximus ex Pio V. & Doctoribus.

Aſſerit Secundò, Quod Regulares poſſunt Euchariſtiam miniſtrare fidelibus, & die eo quo præcepto Eccleſiæ ſatisfacere volunt, & ſic ſatisfacere præcepto. Probatur primò, ex conceſſione Pij V. in præcedenti propoſitione allegata, qua vetatur Epiſcopis, & Rectoribus, vt non poſſint cogere Parochianos ad iterum ſumendam Euchariſtiam, ſi ſemel illam tempore Paſchali ſumpſerint de manibus Regularium. Et ex Conceſſione Nicolai V. facta Religioſis de Guadalupe anno 1458.

Nec obiicias, Tridentinum reuocaſſe hoc priuilegium, cum aliàs probauerimus non reuocaſſe; *Nec item opponas non vſum illius priuilegij*; quoniam etiã demonſtrauimus alibi, non ſolum non abrogare priuilegia Regularium, quin & ſi abrogaret, quæ in vſu non confirmata fuerunt.

Aſſerit Tertiò, quod licet Regularibus Euchariſtiam in die Reſurrectionis Dominicæ ſæcularibus porrigere, etiam vt Eccleſiæ præcepto ſatisfaciant.

Nec obstat sententia Sacræ Congregationis, inserta Breui Innocentij X. in causa Regularium Ciuitatis Burdigalensis contra Illustrissimum Archiepiscopum illius Ciuitatis illam confirmantis, nouissimè emanata, in qua sic pronunciatur; Instantibus Regularibus, &c. Sacra Congregatio asserit, Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohibere Regularibus habentibus priuilegia Apostolica, vt à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè administrare non valeant personis sæcularibus Sacramentum Confessionis posse tamen eisdem prohibere, vt personis sæcularibus in die Paschatis non administrent Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, etsi dictæ personæ sæculares in alia die satisfecerint præcepto Ecclesiæ hac de re edito. In qua duo notanda sunt, Primùm Congregationem prædictam respondendo querelæ Regularium, decernere Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohibere, quin regulares in quindena Paschali non audiant sæcularium confessiones. Secundum, quod notandum est, dictam Congregationem motam à semetipsa, absque vlla querela ipsi oblata decernere, dictum Archiepiscopum posse prohibere, ne die Resurrectionis Dominicæ sæcularibus Eucharistiã ministrent. Ex quibus concluditur, posse Regulares ex priuilegio die Resurrectionis Eucharistiam sæcularibus porrigere, quia sine illo non possent, cùm iure prohibeantur; non posse tamen si ab Archiepiscopo prohibeantur; ergo propositio nostra, quæ asserit absolutè posse illam ministrare die Resurrectionis, etiam satisfaciendo Ecclesiæ præcepto, non subsistit.

Respondeti posset, primò. Hanc Constitutionem, esse Decreti Congregationis Cardinalium dumtaxat confirmantium, ac propterea nihil aliud operari, præter id quod tale decretum operatur, quod cùm nullum alium effectum habeat, nisi illum quem habet sententia Doctorum sicut *in 1. tract. de priu.* in comm. probatum est. Nec similiter prædicta Constitutio, seu confirmatio alium effectum habebit, vt de confirmatione in genere in proximè citato tractatu etiam probatum fuit: cumque alij DD. non mediocris litteraturæ, & famæ in priuilegio euidenti fundati, existent posse Regularem dare Eucharistiam die Resurrectionis Dominicæ ad præcepto Ecclesiæ satisfaciendum, etiam Episcopo prohibenti, cùm sit Pontificia concessio; ac ex consequenti independens à voluntate Episcopi, sicque Regularis in illius priuilegij possessione, ideò illius iuri standum est, cum melior sit pars possidentis.

Respondetur Secundò, quod supponendo dictam Constitutionem habere vim legis, & sententiæ, non propterea per illam derogari huic priuilegio, quoniam licet quoad confessionem in quindena Paschæ sit sententia, non tamen talis est, quod Eucharistiæ administrationem, circa quam non fuerat ad Sedem Apostolicam prouocatum, & quoad illam Congregatio pronuntiat nemine audito, & conquerente; sit pronunciatum Papa confirmat, vt ex dicta Constitutione, seu sententia constat, cumque inauditum possidentem, nec Congregatio nec Papa, nec quilibet alius iudex à possessione velle deiicere præsumatur, maximè cum hoc ius Regularium sit ius quæsitum, quod non facilè tollitur, nisi partibus super hoc contradictoriè auditis, iuxta Regulam ab Vrbano VIII. positam, vt alibi diximus; Nullatenus credibile est dictam Congregationem, & Papam, illa sententia velle huic priuilegio verè iuri quæsito, sibique ignoto, cum extra corpus iuris vagetur, derogare.

Et tandem asserit Quartò, Quod licet Regularibus, inuitis Parochis, Eucharistiam pro viatico ministrare sæcularibus in mortis articulo existentibus. Ita tenet in sententia nostra de ministranda Eucharistia in Paschate Ioannes de la Cruz *de stat. Relig. lib. 2. cap. 5. dub. 5. concl. 2.* Sic etiam absolutè censet Portel. *in addit. ad verbum, Sacramentorum administratio.* Probatur ex eo quod Nicolaus V. Bulla inchoata. *Scimus populos,* & Sixtus IV. Bulla *Vestris in hac.* Minoribus facultatem ministrandi Eucharistiam fidelibus concedentes, diem vnicum Resurrectionis Dominicæ exceperunt; ergo cum exceptio firmet Regulam in contrarium, possunt iisdem in vi illarum concessionum (*solo illo die excepto*) Eucharistiam ministrare; ac consequenter in mortis articulo.

Nec obstat Clementina Religiosi, *de priuil.* & *Dudum, de sepult.* prohibentes Regularibus administrare Eucharistiam sæcularibus in articulo mortis asque licentia Parochi, quoniam tunc habetur licentia Papæ, qui summus est Parochus, & sicut inuito, & contradicente Parocho, posset quis de licentia Episcopi illam administrare sæcularibus, sic à fortiori de licentia Papæ. Accedit, quod illæ duæ Clementinæ reuocatæ sunt à Pontificibus priuilegia confirmantibus, non tamen consulerem Regularibus hoc vti priuilegio, nisi vrgente aliqua rationabili causa.

Et hæc omnia asserit Pater Bruno, *vbi supra,* quæ quidem alibi à nobis in pluribus reiecta sunt in variis locis nostrorum operum, & ideò caueant Regulares illa ad praxim reducere. Vide præter alios Patrem Amicum *in Cur. Theol. tom. 7. disput. 31. sect. 3. num. 57. cum seq.* qui negat Regulares posse ministrare Sacramentum Eucharistiæ, in articulo mortis, vel pro præcepto annuo adimplendo absque licentia Parochi. Vide etiam Cardinalem Lugo *de pœnit. disp. 18. sect. 2. num. 52. & 53.* prorsus negantem posse Regulares ministrare Viaticum absque licentia Parochi, vt nouissimè docet Andreas Mendo *in Bull. Cruc. disp. 15. c. 4. n. 40.*

Refelluntur plures opiniones circa Regulares in ordine ad sumptionem Ordinum.

Resolvt. XVII.

IDem Pater Bruno, *vbi supra de priuileg. Regular. part. 2. tract. 7. cap. 1. propos. 2.* asserit, quod Prælati Regulares possunt concedere suis subditis Regularibus literas dimissorias ad Ordines ab Episcopo loci, & etiam à quolibet alio suscipiendos, absque dimissoriis Episcopi illius loci.

Nec obstat decretum Sacræ Congregationis sub Clemente VIII. die 15. Martij 1596. de ipsius mandato editum, relatum à Mirãda *in Man. tom. 1. quæst. 38. articul. 2.* quod præscribit quasdam conditiones apponendas in dictis dimissoriis, quoniam non est certum quod mandante Clem. emanauerit, quod satis manifestè probatur ex eo, quod idem Clemens Bulla, quæ incipit, *Ratio pastoralis,* sub data 2. Decembris 1595. ex certa scientia Mendicantium priuilegia confirmauit. Quî autem fieri potest, vt tam citò mentem Pontifex mutarit? Certè hoc non est credibile. Sed estò, quod illud decretum emanasset, non valeret tamen aduersus illud priuilegium authenticum, cum, vt alibi probauimus, decreta Cardinalium non præualeant Bullis. Secundò, quia idem Clemens die 2. Augusti eiusdem anni, Congregationi

gationi Sancti Benedicti Vallisoleti concessit, vt cum litteris dimissoriis suorum Prælatorum possent à quibuscunque locorum Ordinariis ad omnes etiam Presbyteratus ordines promoueri absque Diœcesani licentia, seu commendatitiis litteris, vt habetur *in Compend. priuileg. Fulienſium, verbo, Ordines* §. 3. de quo supra, denique ab illo tempore Regularium Mendicantium priuilegia fuerunt confirmata pluribus Pontificum Bulli, & præcipuè per Paulum V. die 11. Octobris 1612. in qua declarat manere in suo robore omnia priuilegia quomodolibet à prædecessoribus, etiam per viam communicationis concessa. Quod similiter fecit Vrbanus VIII Bulla alias adducta, quæ incipit, *In plenitudinem.*

Deinde *cap.* 2. asserit Secundò. Quod Regulares ab Episcopo ordinante, examen de capacitate pati non tenentur, sed sufficit examen Prælatorum Regularium, & hoc ex concessione Alexandri IV. *his verbis*; Vt liceat vobis ordinandi Fratres eiusdem Ordinis, quibuscunque malueritis Catholicis Pontificibus communionem, & gratiam prædictæ Sedis habentibus præsentare, ipsisque Pontificibus præsentatos à vobis Fratres sine aliqua examinatione per eosdem Pontifices facienda, & absque omni promissione, & obligatione ipsorum ordinandorum Fratrum ad Ordines promouere, vobis, & ordini vestro auctoritate præsentium indulgemus.

Nec obstat Concilium Tridentinum *capite* 12. *sessione* 23. in qua habetur; Regulares quoque nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, priuilegiis quibuscunque quoad hoc penitus exclusis. Respondetur primò, Tridentino posterius esse priuilegium Societati Iesv, ac etiam aliis Regularibus Mendicantibus concessum, cum clausula dicti Tridentini reuocatoria. Secundò, respondetur, hoc priuilegium esse eidem Tridentino conforme; *cap.* 8. *eiusdem sessionis*, in quo prohibetur titularibus Episcopis ne ordinent quempiam nisi prius habitis litteris testimonialibus proprij Ordinarij, rationemque reddit, quia plerumque fit, vt minus idonei, & ignari ordinentur sine sui Ordinarij licentia, quibus supponit examen debere fieri per proprium Ordinarium, ac proinde proprium superiorem, qui illorum ordinarius est, & ex consequenti illud sufficere, nec requiri aliud ab Episcopo faciendum: Quo circa Pius V. declarauit, Regulares non subiici decretis illius capitis de solis Episcopis, vt ordinariis intellectis, *his verbis*, illud Caput non habere locum in Regularibus omnino declarauimus. Quid clarius?

Asserit Tertiò, posse Regulares suscipere ordines ante ætatem à Tridentino præscriptam, & hoc ex priuilegio Innocentij VIII. relato *in Compend. priuil. Mend. verb. Ordines, &c. in Compend. Christoph. à cap. font. verb. dispensatio.* § 14. his verbis. Innoc. VIII. dispensauit cum toto Ordine Fratrum Minorum, quod postquam Fratres 23. annum attigerint (dum tamen sufficientes sint) possint promoueri ad Sacerdotium, & Missas celebrare, &c. non obstante iure, cæterisque in contrarium facientibus; imò idemmet Innocentius, vt refertur *eodem verb.* §. 15. concessit posteà, quod Generales, & Prouinciales possint dispensare cum Fratribus suis in 22. anno completo quoad sacerdotium suscipiendum, nec duntaxat in completo 22. anno, sed etiam inchoato. Ex priuilegio Conuentui Domus Carthusiæ sanctæ Trinitatis propè Ditionem Lingonensis Diœcesis anno 1391. die verò 19. Aprilis à Ioanne XXII. concesso, cuius originale asseruatur in dicta domo, & habetur *in Compend. Priuileg. dicti Ordinis fol.* 13. his verbis: Vt omnes monachi, & clerici redditi dictæ domus vestræ, qui nunc sunt, & erunt pro tempore, 22. eorum ætatis annum attingentes, possint ad Presbyteratus ordinem promoueri, in ipsoque licitè ministrare defectu dictæ ætatis, ac statutis, & constitutionibus ipsius ordinis, & aliis in contrarium non obstantibus quibuscunque; voluitque idem Pontifex huiusmodi gratiam in suo robore perpetuo remanere. Atque hoc priuilegium expresè concessum est Fratribus Minimis per Iulium II. cum reuocatione iuris communis, Bulla, quæ incipit, *Dudum ad sacrum Ordinem Minorum*; his verbis; At quod Fratres Ordinis Minorum huiusmodi in 22. suæ ætatis anno tunc, & pro tempore constituti ad Presbyteratus ordinem, aliàs tamen rite se promoueri facere libere possent. Ex quibus manifestè patet Fratres Minores qui etiam (in hoc vltimo priuilegio communicant) & consequenter alios, habere facultatem dispensandi super ætate constituta à iure ad Ordines Præsbyteratus, Subdiaconatus, & Diaconatus suscipiendos. Confirmatur, quoniam ante Tridentinum Prælati poterant cum suis subditis dispensare, & facere vt assumerent Subdiaconatum in 18. Diaconatum in 20. Presbyteratum in 22. completo, ac etiam in 22. inchoato; Ergo etiam nunc illa facultate vti possunt, cum illud priuilegium sit validum etiam post Tridentinum, vbi illud receptum est. Ac si tenet Emanuel Sà *verb. Relig. num.* 56. Christoph. *à cap. font. proximè citatus.* Ac eidem sententiæ, vt aduertit Portel. *verb. Priuilegij cessatio n.* 64. subscribere debent Roder. Henriq. Sorbus, & alij, qui vt alibi notauimus existimant priuilegia Regularium expresse à Tridentino reuocata valere in foro conscientiæ.

Asserit quartò, Quod possunt Regulares in vna, & eadem die siue temporibus à Iure statutis, siue extra illa Sacros Ordines maiores à quocumque Episcopo recipere. Ex priuilegio Adriani: vt habetur *in Compen. Priuileg. Mendic. verb. Ordinis* §. 11. Concessit quod Prior Generalis Ordinis sancti Hieronymi, & singuli Priores eiusdem Ordinis præsentes, & futuri possunt eligere quemcumque Episcopum Catholicum communionem Sedis Apostolicæ habentem, qui personas singulorum monasteriorum huiusmodi idoneas, ad omnes, etiam sacros, & Presbyteratus Ordines, etiam extra tempora à Iure statuta, tribus diebus Dominicis, siue festiuis duplicibus successiuè promouere poterit, Diœcesanorum licentia super hoc prius requisita.

Asserit quintò, quod Regulares à quolibet Episcopo in propria, & aliena Diœcesi, & in suis propriis domibus Ordines recipere possunt sine licentia Episcopi Diœcesani, ac etiam ipso contradicente, & sine obligatione aliqua ordinando imponenda. Quod probatur ex declaratione Pij V. in Bulla, *Et si mendicantium*, in qua sic habetur. Ita quod fratres huiusmodi, præfatos etiam sacros Ordines à quolibet Antistite gratiam, &c. Ordinarij loci licentia minimè requisita in locis, seu domibus fratrum huiusmodi, aut alibi recipere possint, Quid clarius? Nec obstat huic veritati Bulla Leonis X in Concil. Lateran. edita, quæ hoc Episcopis alienæ Diœcesis prohibet; quoniam vt superius diximus, hæc Bulla reuocata est, ac eam etiam reuocat proximè dictus Pius, vt tenet cum multis aliis Ioannes de la Cruz *de Statu Relig. l. b.* 2. *cap.*

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

capite 3. *dubitat.* 5. & hæc omnia docet Chaſſaing vbi ſupra.

Sed ego illa minimè admiſi in variis locis meorum operum, & praxis Romanæ Curiæ eſt in contrarium, & conſuetudo omnium Epiſcoporum, ſtante Concilio Tridentino, & Decretis S. Congregationis. Vide Marchinum *de Sacram. Ordinis tr.* 1. *part.* 5. *cap.* 2. *num.* 9. & 18. firmantem Priuilegia Regularium, adducta à Patre Bruno fuiſſe, & eſſe reuocata per Concilium Tridentinum, nec conſtare de renouatione & confirmatione; & Pius V. Gregor. XIII. Sixtus V. & Clem. VIII. peculiari conſtitutione aduerſus malè promotos præcipiunt obſeruari Tridentinum quoad ætatem & alia non obſtantibus quibuſcumque ordinationibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis, quibus verbis reuocantur omnia priuilegia Tridentino obſiſtentia.

Nota etiam hîc obiter, dictum Patrem Brunum *loco citato cap.* 3. *propoſit.* 1. *cum ſequ.* docere. Primò quod Abbates Benedictini poſſunt tonſuram, & quatuor Minores ſuis Monachis conferre.

Secundò, Quod Abbates Regulares prædicta facultate potiuntur in ſubditos nouitios, & ſæculares, in quos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habent, & in alios Regulares & Sæculares ſibi non ſubditos, dummodo Prælatorum eorundem accedat conſenſus.

Tertiò, Quod Abbates non benedicti poſſunt ſimiliter ac benedicti ſuis ſubditis Regularibus, & Sæcularibus ac aliis etiam Sæcularibus, & Regularibus non ſubditis, Tonſuram, & quatuor Minores conferre.

In duplici genere ſunt Abbates, non benedicti; alij enim ſunt Abbates non benedicti, quibus benedictionem Epiſcopus recuſauit, alij autem, quibus non recuſauit, nec benedicendi ſunt. Quoad primum genus Abbatum, propoſitio probatur ex *cap.* 1. *de ſupp. neglig. Prælat.* in quo ſic habetur, ſi Epiſcopus ter cum humilitate, & deuotione, ſicut conuenit requiſitus, Abbatem benedicere renuerit, liceat Abbati proprios Monachos benedicere, & alia, quæ ad officium pertinent exercere: Sed ad illorum Officium ſpectat primam tonſuram, & quatuor Minores Ordines conferre; ergo illa omnia (licet recuſata benedictione) poſſunt exercere. Nec poteſt dubitari, quin Papa hoc priuilegium poſſit concedere; quoniam hæc benedictio non imprimit characterem, neque eſt ex Chriſti inſtitutione, vt neceſſaria reputetur ad hanc conceſſionem; ſicut ergo Papa poteſt ſimplici Sacerdoti, abſque præuia benedictione, committere poteſtatem conferendi confirmationem, ſic & facultatem illos Ordines conferendi, ſicut de facto illam commiſit. Ac ſic tenent citati Hoſtien. & Armill. Aurea; qui Addunt dictos Abbates non poſſe conferre illos Ordines in Monaſteriis non alienis exemptis quod ego crediderim, ſi Epiſcopus illorum ſuperior non conſentiat; ſi autem conſenſerit, vel illos vocauerit, poſſe tunc temporis Ordines prædictos conferre; cum, vt ſupra probatum eſt, poſſit Epiſcopus ſubditis huiuſmodi Ordines miniſtrare, nullique propterea fiat iniuria.

Quoad autem aliud genus Abbatum non benedictorum, neque benedicendorum, vt ſunt Abbates triennales, non reperitur quidquam ſuper hoc illis à iure communi conceſſum; ſed tantum ex priuilegiis extra illud ius vacantibus. Et probatur propoſitio quoad illos ex conceſſione Eugenij Quarti 1437. facta Ciſtercienſi familiæ in Hiſpania, in qua vult, Vt Abbates triennales, licet eis munus benedictionis non impendatur, omnibus, & ſingulis honoribus, præeminentiis, priuilegiis, prærogatiuis, iuribus, & inſignibus Abbatialibus fungi poſſint. Et quamuis de hoc priuilegio, vtpotè terminis nimis generalibus conceſſo, dubitari poſſet; nihilominus Iulius II. *priuil.* 19. *num.* 7. omnem prorſus ſubſtulit dubitationem, concedendo dictis Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis illam poteſtatem *his verbis*; Necnon Nouitios, & alios quoſcunque dicti Monaſterij ſubditos, prout poterant præfati perpetuo Abbates clericali charactere inſigniendi. Vbi Suar. *proximè citatus n.* 25. per Clericalem Characterem intelligit quatuor minores vltra tonſuram, & ita Praxis habet etiam apud Fratres Congregat. Fulienſ. eiuſdem Ordinis Ciſtercienſis, quam etiam facultatem conceſſit idem Iulius Congregationi Meleuitanæ referente Compendio priuilegiorum illius Congregationis, *priuil.* 13. *fol.* 10. Et Eugenius IV. Congregationi S. Iuſtinæ, vt habetur in Compend. priuil. Montis Oleti *priuil.* 50. & 51. & à Leone X. Camaldulenſibus eamdem etiam facultatem factam notat Marcell. à S. Bened. *in Compend. priuil. Fulienſ. verb. Abbas num.* 2. Et denique Clemens VIII. priuilegia Camaldulenſium confirmando declarauit, & de nouo conceſſit eorundem Abbatibus, etiam non benedictis, & Prioribus ſimiliter quod poſſint Ordines Minores conferre ſuis ſubditis Regularibus. Sub data die 3. Auguſti 1594. Sic Archan. Roman. *de priuileg. verb. Abbas.*

Et denique id etiam declarauit Sacra Congreg. Tridentini, referente Barboſa *in Collectan. verb. Ordo.* die 16. Febr. 1610. affimatque de iure id poſſe, licet non ſint benedicti, ſed tantum triennales. Sic etiam tenet Tamburin. *de iure Abbat. q.* 3. Et idem reſolutum fuiſſe 1619 refert Archan. Rom. *de priuil. lib. verb. Ordines.* Et quamuis ferè hæc omnes conceſſiones non loquantur, niſi de ſubditis, attamen à Doctoribus extenduntur ad non ſubditos cum circunſtantiis in præcedentibus appoſitis; Ratio eſt, quoniam ſi Prælati huiuſmodi priuilegiis, prærogatiuis, &c. ſicut benedicti gaudent, & benedicti hoc iure potiantur, ſine dubio hi etiam illo gaudebunt.

Quartò, Quod videtur ſatis probabile, quod Abbates benedicti, qui participant in omnibus priuilegiis cum Abbate Ciſtercienſi, & quatuor Abbatibus principalibus eiuſdem Ordinis, poſſunt conferre Subdiaconatus, & Diaconatus ordines iis, quibus poſſunt Tonſuram, & Minores conferre.

Quod Abbas Ciſtercienſis, & quatuor primi Abbates illius Ordinis ſint hoc priuilegio decorati, oſtendit vſus, & conceſſio Innoc. VIII. Bulla, quæ incipit, Expoſcit tuæ deuotionis, in qua hæc verba ad dictos Abbates directa habentur; At ne Monachi dicti Ordinis pro ſuſpiciendis Diaconatus, & Subdiaconatus ordinibus extra Clauſtrum hinc inde diſcurrere cogantur, tibi, & ſucceſſoribus tuis, vt quibuſcunque dicti Ordinis Monachis, aliis verò quatuor Abbatibus Præfatis, ac eorum ſucceſſoribus, vt ſuorum Monaſteriorum prædictorum Religioſis, quos ad id idoneos repereritis, Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines huiuſmodi, aliàs ritè conferre liberè, & licitè poſſitis, auctoritate Apoſt. & ex certa ſcientia tenore præſentium de ſpeciali dono gratiæ indulgemus. Quibus conſtat hanc facultatem expreſsè illis impartiri.

Obiicies

Obiicies. Trident. *sess.* 23. *cap.* 10. dictis Abbatibus solum dat facultatem conferendi Tonsuram, & Quatuor Minores, *&c.* 12. vult vt Episcopus examinet Regulares præsentatos ad sacros Ordines suscipiendos, ad probandum si digni sunt, cum clausula reuocatoria priuil. Regularium. Respondetur, quòd in locis, in quibus Trident. non est receptum nulla est super hoc difficultas, vt de Gallia affirmat Tambur. *tom.* 2. *de iure Abbat. disp.* 2. *q.* 5. vbi approbat vsum illius priuilegij in dictis Abbatibus, ex eo quod illorum Abbatiæ in Gallia sunt sitæ, licet existiment hoc priuilegium per Tridentinum esse reuocatum. Vbi verò Tridentinum viget, dubium oritur si clausula illius Concilij reuocet hoc priuilegium: Probauimus autem in 1. *tra.* hanc clausulam non sufficere, quod etiam in hac speciali materia censet Nauarr. *cons.* 13. *de priuil.* cum asserit, Illam clausulam non esse ita expressam, quin illius coniecturæ dissolui possint; ac proinde, cùm sit dubium de reuocatione illius priuilegij, stat priuilegium in suo robore, vt alibi diximus, & probauimus dicto tract. Denique post Trident. illud priuilegium fuit confirmatum, vt inferiùs dicetur, quod videtur omne dubium prorsus tollere, ac propterea asserendum posse dictos Abbates illo vti, non solùm erga Regulares, & sæculares subditos; sed etiam erga non subditos, sicut de Minoribus Ordinibus superius ostendimus, cùm sit in vtrisque par ratio.

Quibus sic stantibus, insuper probatur propositio; quoniam vt alibi probauimus, priuilegia communicantium cum illo ordine confirmata sunt; ergo sunt in suo firmo robore; ergo Abbates communicantes possunt illa facultate vti. Ac si tenet Ioannes de la Cruz *de Statu Relig. cap.* 8. *dub.* 1. *concluf.* 1. *sub finem*; & alij, qui, vt videbimus infra, sustinent in reliquis prædictæ Bullæ, *Expoſcit*, participare: Cur enim potius in vno, quàm in alio participent? Non potest assignari ratio sufficiens. Imò cùm sit eadem ratio in his, ac in illis, debent in omnibus priuilegiis participare, & non ab huius communicatione excludi. Nec dicas hoc priuilegium concessum fuisse ob specialem notam Abbatum, aut Abbatiarum huiusmodi quæ non reperitur in cæteris. Nam respondetur illam notam in eisdem reperiri, vt videre est in motiuo, quo Innocentius ad illud concedendum impulsus fuit, quod constat partim ex verbis priuilegij superius insertis, partim ex iis, quæ in principio Bullæ in qua emanauit, continentur, talia sunt. Expoſcit tuæ deuotionis sinceritas, & Religionis promeretur honestas, vt tam te, &c. Et quamuis hæc nota in illis non inueniretur, valeret pro eisdem Abbatibus, cum æque principaliter in hoc priuilegio, sicut in aliis communicent: verum cùm vsus illius facultatis non vigeat in proximè dictis Abbatibus, non audeo hoc priuilegium illis absolutè concedere, licèt non habeam pro contraria sententia rationem, qua ei assentiri cogar; quocirca meum iudicium doctiorum iudicio submitto. Hæc omnia P. Bruno vbi supra.

Sed aduersus supradicta extat Decretum Sacræ Congregationis Concilij, auditis Regularibus, quod ego apposui per extensum *in p.* 7. *tr.* 11. *res.* 42. facto verbo cum Sanctissimo; Et ideò hodie nimis temerarium esset sententia Bruni defendere.

An Regulares possint absoluere à casibus Bullæ Cœnæ si sint occulti, etiam quoad Hæresim.

Resolvtio XVIII.

Affirmatiuè respondet Brunus Chassaing *de Priuileg. Regular. part.* 1. *tract.* 5. *cap.* 3. *propos.* 3. vbi sic ait, Sacerdos Regularis potest absoluere in foro conscientiæ, à censuris, & casibus à quibus iure communi, & ex concessione Tridentini absoluere possunt Ordinarij: ac etiam probabiliter in foro externo, imò vbi non est recepta Bulla Cœnæ, ab omnibus censuris, etiam hæresis, in eadem contentis in vtroque foro absoluere potest, & denique ab illis in foro interiori vbi recepta est Bulla, dummodo sint occulti.

Probat hoc vltimum excommunicatione *cap. Liceat, sess.* 24. *Trident. reform.* quoniam facultas ibi concessa ab illis absoluendi, est in perpetuum annexa dignitati Episcopali, ac consequenter iure ordinario competit Episcopis, ac proinde Regulari Confessario, cùm per sua priuilegia communicet in priuilegiis Episcoporum quoad facultatem absoluendi. Accedit quod per talem concessionem hi casus desinunt esse Papales, fiuntque Episcopales, ad quos absoluendos Episcopi committere possunt. Vnde cùm in casibus Episcopalibus absoluendis possit idem quod possunt Episcopi; potest ab illis absoluere, & consequenter ab hæresi: cum sit primus ex illis.

Hic tamen notabis, teneri Regularem absoluentem hæreticum, hæc quæ sequuntur obseruare. Primùm extorquere ab Hæretico anathema aduersus hæresim, quam professus fuerat. Secundùm iurare, quod in posterum manebit in fide Catholica, ille autem qui absoluit hæreticum non præmissa abiuratione, peccat, valet tamen absolutio. Ita Brunus; qui posteà addit, quod potest Sacerdos Regularis virtute suorum priuilegiorum absoluere in foro conscientiæ quemcumque ab omnibus antedictis censuris irretitum, licet censuræ illæ deductæ sint ad forum contentiosum; & licet publicæ sint: imò etiam ab illis, à quibus aliquis est nominatim denunciatus.

Sed quicquid sit de his, certum est quòd Confessarij Regulares virtute suorum Priuilegiorum non possunt absoluere à Casibus Bullæ Cœnæ; præsertim quoad Hæresim, & in nostro Sacro Tribunali puniretur Confessarius Regularis, qui hanc doctrinam ad praxim deduceret. Et idem dicendum est, quoad casus Episcopales, nam corruunt quæ dicit Pater Bruno, etenim post priuilegia in fauorem Regularium ab ipso adducta, tria decreta fuerunt emanata prohibentia absolutionem casuum reseruatorum.

Primum fuit Clementis VIII. editum die 9. Ianuarij anni 1601. cum eiusdem Pontificis moderatione facta die 26. Nouembris 1602. quo fuit limitata supradicta facultas in sex aliis casibus (sed per totam Italiam, extra Vrbem nisi in articulo mortis) nempe Primò, Violationis Immunitatis Ecclesiasticæ in terminis Constitutionis Gregorij XIV. quæ incipit, *Cum alias nonnulli*. Secundò Violationis Clausuræ Monialium ad malum finem. Tertiò, Prouocantium, & pugnantium in Duello iuxta Decretum Sacri Concilij Tridentini, & Constitutionem Gregorij XIII. incipientem, *Ad tollendam, &c.* Quartò, Iniicientium violentas manus in Clericos;

ricos iuxta Canonem, *Si quis ſuadente 17. quæſt. 4.* ac iuris diſpoſitionem. Quinto, Simoniæ realis ſcienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Sextò & vltimo, in omnibus caſibus, quos Ordinarij locorum ſibi reſeruarunt, & in poſterum reſeruabunt.

Secundum fuit, Pauli V. editum die 7. Ianuarij 1617. quo confirmatur, & innouatur Decretum ſupradictum Clementis VIII. cum ſua moderatione, non obſtantibus priuilegijs, &c. Non autem tolluntur per dictum decretum omnia priuilegia Regularibus conceſſa abſoluendi à caſibus, & cenſuris reſeruatis, vt aliqui putauerunt, vt manifeſtè demonſtrat noſter Duardus *in Bulla Cœnæ lib. 3. paragrapho 2. qu. 1. à numero 29. vſque ad. 33. incluſiuè.*

Tertium fuit Vrbani VIII. editum die 17. Nouembris 1628. quo prohibetur Regularibus facultas abſoluendi à caſibus reſeruatis in Bulla Cœnæ, & caſibus reſeruatis Ordinariis locorum, ita vt nec intra, nec extra Italiam, nec virtute priuilegiorum, aut confirmationum, quas hactenus obtinuerunt, vel deinceps forte obtinebunt, poſſint ab illis abſoluere.

Ex quibus euaneſcunt à Patre Bruno pronunciata, vt recte obſeruat Marcellinus de Sancto Benedicto *in Compend. Priuileg. Fulienſium verb. Abſolutio quoad ſæculares paragrapho 1. in ſcholio.* Pater Peregrinus *in Compend. Priuileg. Clericorum Regularium eodem verb. & paragrapho cum aliis communiter.*

An Regularis ſi iniuſte non ſit admiſſus ab Epiſcopo ad confeſſiones audiendas, poſſit illas audire. Et an dicta licentia poſſit coarctari ab Epiſcopo ad tempus, vel pro diuerſis perſonis?

Resolvt. XIX.

Ad primum affirmat; ad ſecundum negat Pater Bruno *de priuileg. Regular. part. 1. tractat. 5. cap. 2. propoſ. 3. & 4.* Probatur prima pars ex multis priuilegiis, & ſi quid daret Epiſcopo hanc facultatem negandi licentiam Regulari, hoc eſſet *cap. 15. ſeſſ. 23. de Reformat.* vbi habetur, quod non poſſit Regularis audire confeſſiones ſæcularium; etiam Sacerdotum, &c. niſi approbationem obtineat priuilegiis, & conſuetudine, &c. Sed illud non dat ei hanc facultatem, cum nihil penitus ex ea ſequamur, poſſitque legitime pati hanc exceptionem, ſicuti alias exceptiones de quibus ſupra: eo maxime quod vt aſſerit Nauarrus *in cap. Placuit, de Pœnit.* Lex poſterior generalis ſæpe limitatur per ſpeciale Ius antiquum: & quod iura iuribus ſunt concordanda etiam aliquando cum quadam improprietate verborum, ne ius antiquum, niſi ratione vrgentiſſima, & expreſſione verborum incompatibilium iuris noui cum eo abrogetur; *vt in tract. de Prædicator.* fusè probabitur, Et ideò communis Canoniſtarum ſenſus ſemper ad hoc requirit clauſulam Iuris antiqui expreſſe derogatoriam: hoc autem ius nouum Tridentini de facili poteſt cum antiquo concordari; eſtque ius commune, & antiquum ſpeciale, nec nouum habet debitam clauſulam derogatoriam. Accedit, quod vt dicit Peyrinus *de Priuileg. Minim. tom. 1. conſtit. 26. Leonis X. §. 7.* hanc ſententiam ſuſtinens; Non credendum eſt, Concilium voluiſſe confouere Epiſcopos in ſuis paſſionibus, & odiis aduerſus Regulares, quod proculdubio faceret ſi capaces quoad ſcientiam, & probatos quoad mores poſſet reiicere. Nec hoc eſt nouum in Iure, quod petita licentia, & iniuſte, vel iniurioſe denegata, habeatur pro obtenta: nam ita conceditur in hac ſpeciali materia in Lateraner ſi Concilio, ac etiam in certis caſibus quoad miniſtrationem Sacramentorum, in quibus petita, licet non obtenta, ſufficit ad licite, & debite miniſtranda Sacramenta Euchariſtiæ, & Extremæ Vnctionis, vt patet ex dictis *Clementin. Dudum, & Extrauag. Inter cunctas; & ex cap. Licet de Regularibus, & ex cap. 1. de ſupplenda negligentia Prælatorum.*

Probatur ſecunda pars, videlicet, quod Epiſcopi non poſſint coarctare licentias Regularibus ad confeſſiones audiendas; Quoniam conceſſiones Apoſtolicæ Regularibus conceſſæ generaliter ad perſonas quaſlibet, tempora & loca etiam quælibet in perpetuum facultatem illam, ſeu iuriſdictionem extendunt? & ne grauaretur Lector, ſi eas enumerarem, hic vnam adducam cum altera declaratione Cardinalium: Sic enim Pius V. Bulla, *Et ſi Mendicantium*, declarando *c. 15. ſeſſ. 23. Trident.* quod agit de Confeſſariis, pronunciat; ita vt à confeſſionibus andiendis tam intra eorum Eccleſias, & domos, quam extra minime prohibeantur, &c. Super hoc literas Pauli IV. concedentis eiſdem Fratribus Mendicantibus Regulæ obſeruantiæ, poſſe confeſſiones ſæcularium perſonarum, etiam infirmarum, etiam extra domos, & monaſteria ſua, & vbilibet, audire, & approbando, & de nouo concedendo. Hæc Pontifex. Sacra autem Congregatio 1623. quibuſdam Epiſcopis arbitrantibus in vi Conſtitutionis Greg. XV. inchoatæ, *Inſcrutabili*, poſſe limitationes in ſuis approbationibus, ſeu admiſſionibus apponere, ſic Regularibus de hac vſurpatione conquerentibus; reſpondit: S. Congregatio decreuit vi illius Conſtitutionis, Epiſcopos Regularibus, quibus non incumbit cura animarum, non poſſe præſcribere, vt certis tantum in locis, vel temporibus, aut certarum perſonarum cõfeſſiones audiant; vel alia illorum priuilegia in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari. Quid clarius? Ita ille.

Verum quoad primum dubium aſſero id quod alibi firmauimus, nempe talem negationem eſſe iniuſtam, ſed non inualidam, ita vt Regularis non poſſit excipere confeſſiones, licet Epiſcopus peccauerit. Et ideò hanc ſententiam me citato tenet Eminentiſſimus Lugo de *Pœnit. diſp. 21. ſect. 3. nu. 52.* vbi ſic ait: De Religioſis verò Mendicantibus & iis qui eorum priuilegiis fruuntur, eſt ſpecialis difficultas propter quædam priuilegia eis conceſſa à Bonifacio VIII. in Extrauaganti *Super cathedram de ſepulturis*; vbi conceditur, quod poſtquam Generalis, vel Prouinciales peterent facultatem ab Epiſcopo ad eligendos Confeſſarios, & electos Epiſcopo præſentarent, ſi tamen Epiſcopus eos nollet admittere, haberentur pro admiſſis, Pontifice eos ex tunc admittente: quod Clemens V. in Concilio Viennenſi, relato in *Clem. Dudum, de ſepulturis*, de nouo confirmauit, ablata quadam magis ampla conceſſione Benedicti XI. quæ habetur in *Extrauaganti Inter cunctas, de priuil.* Quare Nauarrus *in ſum. c. 27. n. 264. & 265.* exiſtimat etiam poſt Tridentinum durare hoc priuilegium, & ſufficere licentiam petitam, etiamſi negetur: quia illud priuilegium conceſſum in duobus Conciliis generalibus, & contentum in corpore Iuris, nondum videtur ſufficienter reuocatum. Quam

ſententiam

sententiam sequuntur alij non pauci moderni, quos refert Diana *tomo 2. tractatu 2. de dub. regul. resol. 24.*

Hæc Nauarri sententia communiter reiicitur, & meritò: quia est contra sensum fidelium, & contra praxim Ecclesiæ, & mentem Concilij Tridentini, in quo proculdubio intentio fuit reformandi has Regularium facultates; & ideo dictum fuit: *Nullis Sacerdos Sæcularis, vel Regularis, &c.* Et postea, *Non obstantibus quibuscumque priuilegiis:* alioquin nunc liceret adhuc Regularibus audire confessiones, licet Episcopus ex iusta causa approbationem negaret, cum in illo priuilegio solùm requiratur, quod se Episcopo præsentent: quod tamen nemo concedit. Vnde hanc communem sententiam tenent Suarez *in præsenti disput. 28. sect. 5. num. 13.* Vasquez *quæst. 93. artic. 3. dub. 3.* Coninch. *disp. 8. dub. 7. num. 58.* Filliucius *1. tom. tr. 7. cap. 9. num. 258.* & alij multi quos refert Diana *loco citato.*

Ad illud ergo antiquum priuilegium respondent Suarez, & alij, reuocatum esse in Tridentino: quia cum Decretum etiam Tridentini sit lex Conciliaris, & Pontificia, quæ vim habet corrigendi superiorem legem, etiamsi in iure contineatur, & licet non fiat specialis mentio illius, quando verba posterioris legis hoc requirunt, vt constat ex *cap. 1. & 2. de Constitut. libro 6.* & in nostro casu lex illa Tridentini nullius esset momenti pro Regularibus, nisi reuocatum esset antiquum priuilegium. Facilius fortasse respondeti potest cum Vasquez, & aliis, non fuisse necessarium quòd illud priuilegium antiquum reuocaretur: quia illud solùm erat in ordine ad iurisdictionem, ad quam obtinendam ab Episcopo, ipsi præsentabantur Religiosi, quibus si Episcopus nolebat iurisdictionem concedere, Summus Pontifex illam concedebat: hoc autem non est reuocatum, quia Pontifex iam illam concedit, & concessit multis Religionibus independenter ab eo, quod concedatur ab Episcopis: Tridentinum verò addidit conditionem requisitam ex parte Sacerdotis, vt ei iurisdictio concedi intelligatur; seu vt sit idoneus ad hoc, vt ei, siue à Papa, siue ab aliquo alio iurisdictio delegetur, nempe, approbatio Episcopi, quæ si non præcedat, Papa protestatur, se ex indispositione subiecti non concedere ei iurisdictionem: quæ conditio introducta fuit de nouo à Concilio Tridentino, & circa eam non habent Religiosi eiusmodi priuilegia. Huc vsque Lugo, cui adde nouissimè Andream Mendo *in Bull. Cruc. disp. 22. cap. 2. num. 25.* Dicendum est itaque Tridentinum esse ius nouum derogans cuilibet iuri antiquo, sufficienterque exprimit derogationem priuilegij cuiuscumque quo olim Regulares gauderent (quale est illud quod extat in *Clement. Dudum. §. Statuimus, De Sepulturis.*) dum asserit, Nullum Regularem absque Episcopi approbatione posse confessiones Sæcularium deinceps excipere: quæ expressio opponitur illi priuilegio, nec in suo robore manet, nisi illud derogatum esse censeatur. Semel enim admisso, esse conditionem necessariam, sine qua non approbationem Episcopi à Concilio requisitam, siue is neget eam absque causa, siue cum illa, inualida erit concessio peracta cum non approbato; sicut esset peracta cum non habente iurisdictionem, ista iurisdictio fuisset absque causa negata. Ita ego alibi contra Cœllotium, sed quoad secundum dubium, sto etiam contra Brunum cum eodem Cardinali Lugo *loco citato §. 1. numero 57.* vbi me citato ex communi sententia, & praxi Episcoporum, sic ait; Certum videtur, limitationem illam, siue iustè, siue iniustè apponatur, validam esse, itaut qui approbatus est pro hoc solum anno verbi gratia, transacto anno non possit validè audire confessiones, sine noua approbatione. Ratio est, quia approbatio requiritur essentialiter, vt vidimus, ad valorem Sacramenti: hic autem non est verè approbatus anno sequenti, cùm Episcopus solùm iudicauerit eum idoneum pro hoc anno, & non pro sequenti. Idem est quando approbatus fuit ad confessiones virorum, & non fœminarum. Portò non esse idem approbare pro hoc anno, vel ad confessiones virorum, ac approbare simpliciter: Probatur, quia loquendo de possibili, potest aliquis idoneus esse ad audiendos viros, & non fœminas propter minorem grauitatem, aut propter iuuenilem aspectum, aut propter aliquam suspicionem de ipso conceptam: ergo potest iudicari aptus ad illas confessiones, & non ad istas; ergo non est idem approbare ad aliquas, ac approbare ad omnes. Item potest aliquis aptus esse ad confessiones puerorum, vel rusticorum, & non ad confessiones mercatorum, vel iudicum, qui difficiliores casus habent: non ergo consistit, ita in indiuisibili iudicium approbationis, vt non possit diuidi, & approbari aliquis ad vnam familiam, vel ad vnum genus personarum, quin approbetur ad omnes. Ita Lugo, qui etiam hoc procedere asserit in limitatione ad certum tempus.

Subdit tamen, quod quando in particulari circa aliquam personam maximè Religiosam Episcopus haberet notitiam sufficientem, vt eam absque limitatione approbaret; non videntur posse absque alia iusta causa apponi eiusmodi limitationes. Nam ille habet ius, vt petat approbationem simpliciter, & absolutam præuio examine, cui se offert: ergo supposita plena notitia, quæ de ipso habetur, non potest Episcopus pro solo libito negare approbationem simpliciter, & dare solum semiapprobationem: alioquin liceret illi pro libito dare approbationem pro vna hebdomada, vel pro centum personis; quæ omnia essent in fraudem priuilegiorum Regularium, vt constat. Quando autem sit de facto iusta causa ad apponendas eiusmodi limitationes, hoc arbitrio, & conscientiæ Episcopi relinquimus: dicimus autem, siue iustè, siue iniustè apponantur, obseruandas omnino esse: quia ille Sacerdos reuera non est approbatus ab Episcopo pro tali tempore, vel ad tales confessiones, quæ approbatio necessaria omninò est ad valorem absolutionis post Concil. Trident. Hucusque Lugo, & iterum ego.

Et ad omnium supradictorum confirmationem vide Isambert *in 3. part. D. Thomæ tom. 3. de pœnit. disp. 21. artic. 4.* cuius verba per extensum alibi adduxi: Et ne deseras omninò videre Bariolam *consil. 1. per totum*, vbi nostram opinionem firmat contra Patrem Brunum, & respondet ad argumenta contraria, & Mendo *in Bulla Cruc. disp. 22. c. 10. num. 102.* sententiam Bruni falsam appellat; verùm sententiam Bruni tenet nouissimè Leander à Murcia *in Reg. S. Francisci q. 8. c. 7. num. 18.* vbi etiam *nu. 14.* docet, Episcopum non posse approbare Regulares absque iusta causa ad tempus, vel ad certas personas, & *num. 17.* sic ait; Prouable es, que los señores Obispos non pueden limitar à los Religiosos la aprouacion, y iurisdicion, solo por la edad; Assi lo tienen Vega in summa, *tom. 1 cap. 62. cas. 7. pag. 576.*

in principio ; y Villalobos vbi suprà *numero* 2. y muchos hombres doctos de la Compañia de Iesus, consultado en el caso : y la razon es , porque en todos los Obispados se da vn Beneficio curado à vn Clerigo de 14. años sin limitacion alguna ; y por el consiguiente puede confessar mugeres , no obstante que no tenga 40 años ; luego no puede auer razon , ni causa iusta a paraque se limite la licencia à los Religiosos por este respeto, pues se deue presumir dellos mayor virtud. Ita ille ; sed hoc est contra Praxim Romanam , & aliorum locorum.

An Regulares teneantur Obseruare festa ab Episcopis indicta.

RESOLVTIO XX.

NEgatiuam sententiam tenet Bruno *de Priuil. Regular.par.*1.*tract.*2.*c.*3.*propos.*5. vbi probat Regulares non seruantes festa , quæ ab Episcopis ordinantur, non peccare, quoniam institutio illorum festorum est lex Diœcesana,quam,vt supra probatum est , non tenentur Regulares seruare , vt expressè concessit Eugenius IV. Monachis Sancti Benedicti Congregationis Hispaniæ verbis sequentibus à Roderico *tom.*2.*quæst.*92.*art.*1.relatis ; Quòd in suis Monasteriis non teneantur seruare, siue colere alias festiuitates , nisi illas præcipuè quæ per vniuersalem Ecclesiam obseruantur:aliàs licitè vacare laboribus , & consuetis exercitiis, vel occurrentibus possunt,nisi communiter ab omnibus secundùm consuetudinem locorum vbi Monasteria sita fuerint,vel Superiorum obseruentur,quibus sine scandalo in huiusmodi laboribus faciendis contraueniri non possint.

Quibus verbis huius sequelæ veritas concluditur:restricta tamen causa scandali, quo interuenien-re, tenentur Regulares se huiusmodi obseruantiis Festorum cum populo conformare. 2. Restricta ex consuetudine vim legis obtinente , qua huiusmodi festa in Diœcesi introducta sunt , tunc enim ad illa obseruanda Regulares obstringuntur sub mortali, sicuti ad cæteras consuetudines. Vt autem huiusmodi consuetudines obligent,tum ad festa,tum ad cætera , euidens esse debet , quòd sub obligatione peccati mortalis,non verò ex deuotione introductæ fuerint;alioquin si dubitetur num ex deuotione, an verò ex obligatione introductæ fuerint;tunc obseruandæ non erunt sub mortali. Nec obstat huic veritati Tridentinum *sess.*25.*c.*12.quod vult,vt Regulares seruent illos dies festos:quoniam sicut non habet vim vbi receptum non est,sic etiam non obligat in illis decretis , quæ clausulam reuocatoriam non habent;hoc autem decretum caret illa clausula. Ita ille.

Sed tu contrarium tene cum communi Doctorum sententia. Dico igitur quòd dies festos , quos in sua Diœcesi Episcopus seruandos præceperit, exempti omnes , etiam Regulares seruare tenentur, vt ex eo colligunt Lezana *tom.*3. *verb.Episcopus, n.* 21.Fusc.*cap.*15.*num.*63. Fr.Emman. *quæst.Reg to.*2. *quæst.*70 *art.*1.*&* 2.*&* *quæst.*108,*art.*2.*in fine.*Piasec.*part.*2 *cap.*3.*num.*47.*vers.dies festos*,Aloys.Ricc. *in praxi aurea resol.* 210.*vers.* 6. Vgolino *de officio Episcopi,cap.*20.§.3.*num.*1. Campan.*cap.*13.*ex numer.*91. Erasmus à Cochier *part.*2. *quæst.*45.*nu.*55. Laurentius de Peyrinis *constit.*28. *Leonis X.num.*2. *cum seqq.*Tamburin. *tom.*3.*disp.*5.*quæst.*11.*num.*54. Nouar. *in summa Bullarij tit.de festis diebus* ; Solorzan.*lib.*3.*cap.*17.*num.*69.& alij penes ipsos, quibus adde ex Regularibus doctum , & amicissimum Patrem Hieronymum Gatsi.m *in Polit. Regul. tom.*1. *tract.*8. *difficult.*3.*dub.*2.*n.*72. & Machadum *tom.*2. *lib.*4 *par.*6.*tract.*10.*docum.*4.*num.*1.vbi sic ait,Puede obligar el Obispo à los Religiosos à la obseruacion de las fiestas que el mandare guardar en su Diocesis; porque como consta de los sagrados Canones:*Regimen Monasteriorum, quoad celebrationem festorum ad Episcopum pertinet*:y por disposicion expressa del Concilio Tridentino,los Religiosos por exentos que sean estan obligados à obseruar las fiestas que el Obispo mandare guardar en su Obispado;y si en esto contrauinieren, puede proceder contra ellos con censuras. Ita ille.Cui etiam adde Merollam *tom.*3.*disp.*7.*c.*5.*dub.*9.*n.*152. & Gauantum *in Man. Episc.verb Regularium cura sub Episcopis, num.*26. vbi obseruat, quòd non tenentur ad officia festorum ex Declaratione Sacræ Congregationis, teneri tamen ad officium de Patrono, non autem ad octauam.

An Episcopi possint præcipere Regularibus, vt interdicta ab Apostolica Sede , vel propria auctoritate lata,Populo denuncient.

RESOLVTIO XXI.

NEgatiuè respondet Brunus *de Priuileg.Regul. part.*1.*tract.*2.*cap.*3.*propos.*7. Probat, nam Regularis ab Episcoporum iurisdictione , legibus , & præceptis exemptus est , vtique ab hoc præcepto liber erit ; qua libertate expressè donatus est à Sede Apostolica , cum ab obligatione recipiendi commissiones , etiam à Sede Apostolica antedicta emanatas , liberetur , ex concessione Honorij III. facta Dominicanis verbis sequentibus , Quieti vestræ prouidere volentes auctoritate vobis præsentium indulgemus , vt commissiones à Sede Apostolica, vel Legatis eius , seu quibuslibet aliis vobis factas , non teneamini contra vestram recipere voluntatem.

Deinde nostræ propositionis veritas constat ex Mari Magno singulorum Ordinum , & maximè ex illo Minorum, & Prædicatorum post Tridentinum confirmatorum. Accipe verba in illo Prædicatorum inserta?Quod per literas Apostolicæ Sedis, aut Legatorum , seu Delegatorum ipsius , ad denunciationes sententiarum , Interdicti , & excommunicationum procedere compelli aliquatenus non possitis, &c. Per litteras præfatæ Sedis , in quibus facta non fuerit de huiusmodi Indulgentia mentio specialis : Et post aliqua verba sic prosequitur:Nullus insuper Archiepiscopus, vel Episcopus, nullusque alius Prælatus Ecclesiasticus , vel eorum Vicarij, vel Officiales ad portandum , seu deferendum Litteras vel exequendum , vel denunciandum sententias contra Principes sæculares , Communitates, Populos , seu quoscunque benefactores vestros, quemquam vestrum compellere valeant , sine prædictæ Sedis mandato,vel licentia speciali,expressam faciente de hac indulgentia mentionem.Atque modo eodem concessit Paulus III. Societati Iesu , vt refertur *in Compend. Priuileg.eiusdem Societatis,verb. Exemptio.*

Nec obiicias Tridentinum *sess.*25.*de Reg.cap.*12. decernere, quod Regulares prædictas denunciationes præstare debeant , dum sic pronunciat. Censuræ , & interdicta , nedum à Sede Appostolica emanata

nata, sed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesiis publicentur, atque seruentur. Nam respondetur, illud decretum non habere clausulam derogatoriam priuilegiorum, ac propterea non ligare Regularem, vtpotè priuilegio huic decreto contrario gaudentem. Accedit quòd hoc priuilegium post Tridentinum à pluribus Pontificibus, qui confirmarunt motu proprio, & ex certa scientia priuilegia Regularium, confirmatum est, vt alibi diximus. Et quamuis Pius V. in Bulla, *Etsi Mendicantium*, inchoata, videatur supponere quod Regulares debeant illa publicare, & seruare: attamen circa hæc nihil declarat: Sed tantùm suspendit illa in regularium certis casibus; sicut ergo illi Pontifices, & Doctores in vi suorum priuilegiorum eos excusant ab obseruatione censurarum, & interdictorum, ita similiter ab eorundem publicatione in vi dictorum priuilegiorum etiam excusare tenentur. Vbi autem Tridentinum non est receptum, nullam prorsus vim habet obiectio aduersus dictum priuilegium. Quod autem conclusum est de censurarum, & interdictorum denunciatione, id etiam similiter intelligendum de Ieiuniorum, & Festorum publicatione, ad quam faciendam Regularis nullatenus obligatur, nec obligari potest ab Ordinariis. Hucusque Bruno.

Sed ego hæc omnia minimè amplectenda esse puto cum communi Doctorum sententia. Dico igitur vigore Concilij Tridentini *sess. 25. capite* 12. Censuras, & interdicta etiam ab ipsis Episcopis emanata, ipsis mandantibus esse à Regularibus, & exemptis in eorum Ecclesiis publicanda, atque seruanda. Referunt Fusc. *de visit. lib. 2. cap. 15. numero* 62. Henriq. *in sum. lib. 3. cap. 42. §. 3. in fin.* Fr. Emman. *in addit. ad Bullam Cruciatæ fol. mihi* 29. Fr Ioann. à Cruce *de statu Regular. libro 2. capite 7. dub. 2.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 1. capite 8. n. 19.* Piasec. *in praxi Episc. part. 2. cap. 3. num. 47. vers. Censuras*, Vgolin. *de officio Episcopi c. 20. §. 3. num. 3.* Campan. *in diuers. Iuris Canon. tub. 12. c. 13. n. 114. cum seqq.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut. 210. vers. 5.* Nouar. *in Lucerna Regul. verb. Interdicta*; Homobon. de Bonis *de Examine Ecclesiastico tract. 11. c. 12. q. 23. suppos. 2. & 3.* Erasmus à Cochier *de Iurisdict. Ord. in exemptos, part. 2. quæst. 45. numero* 46. Laurent. de Peyrinis *in Const. sui Ordinis Minim. tom. 1. const. 26. Leonis X. num. 13. cum seqq.* Ego ipse *d. part. 3. alleg.* 105. *numero* 43. Tamburin. *d. tom. 3. disput. 5. quæst. 11. numero* 53. & alij penes ipsos, quibus adde Machadum *de Perf. Confess. tom. 2. lib. 4. part. 6. tract. 10. docum. 4. num. 3.* vbi sic ait; Puede tambien el Obispo proceder contra los Religiosos que no quisieren publicar en sus Iglesias los entredichos, y censuras que el mandare que se publiquen; porque a esto estan obligados por Derecho comun, y nueuo del Concilio Tridentino. Item, puede el Obispo proceder contra los Religiosos que no obseruaren en sus Iglesias el entredicho, cessacion à Diuinis, que se pusierem por la Sede Apostolica, ò por el Ordinario; por ser assi, que el mismo Concilio los obliga a ello. Ita ille.

Sed vt Patri Bruno Auctorem Regularem adducamus sentiat Hieronymum Garziam *in Polit. Regular. tom. 1. tractat. 8. difficultat. 3. dubit. 2. punct. 3. numero* 21. sic asserentem, Pueden los Obispos iuxta prædictum Concilium *sess. 25. cap te* 12. hazer publicar en las Iglesias de los Conuentos, y mandar guardar el entredicho, no solo puesto por el Papa, ò Nuncio à latere, sino tambien puesto por el mismo Opispo à toda la Diocesi, Ciudad, ò Villa. Vide etiam Merollam *tom. 3. disput. 7. capite 5. dub. 9. numero* 153. & tandem Andreas Mendo *in Bulla Cruciatæ disp. 15. c. 1. n. 9.* sic ait, Deben nostri mandante Episcopo, quælibet interdicta promulgata publicare, & obseruare iuxta decretum Tridentini *sess. 25. cap. 12. de Regularibus.* Ita ille.

An vigore Concilij Tridentini possint Episcopi censuris, ac aliis pœnis in aliquibus casibus castigare Regulares.

RESOLVT. XXII.

SVppono, Regularem in multis casibus in Concilio Tridentino expressis Episcopis subiici. Primus est, Nouitius Regularis subiectus est Episcopo in renunciatione suorum bonorum, ac etiam Professus si nollet reddere Nouitiis exeuntibus ante professionem omnia data illis à consanguineis, & Curatoribus, *sess. 25 c. 16. de Regular.*

Secundus est, si Regularis contra voluntatem Ordinarij celebret in Oratoriis particularibus, ex *sess. 25. de obseruandis in celebrat.*

Tertius est *in sess. 5. eiusdem Concilij c. 2. de Reformat.* in quo subiicitur Regularis Episcopo, in petenda licentia prædicandi.

Quartus in eodem c. Datur licentia Episcopo puniendi Prædicatorem prædicantem errores, & scandala, & hæreses.

Quintus in *sess. 6. c. 3. de Reform.* vbi dicitur Regularis degens extra monasterium, etiam prætextu priuilegij sui ordinis non obstante, potest puniri ab Ordinario, si extra Claustrum delinquit.

Sextus in *c. 4. sess. 25.* in quo habetur, Ne Religiosus exeat à suo Conuentu etiam prætextu adeundi Prælatum, nisi licentia in scriptis obtenta, aliter facientes possint puniri ab Episcopis tanquam desertores sui Instituti.

Septimus in eodem c. vbi statuitur, vt Regularis missus ad vniuersitates causa studij, habitet intra conuentum, alioquin ab Ordinariis contra illum procedatur.

Octauus in *c. 11.* in quo decernitur, vt Regularis qui habet in suis domibus curam personarum sæcularium, sit subditus Episcopo in visitatione, & correctione quoad curam, & administrationem Sacramentorum.

Nonus in eodem *c.* vt Prælati non possint ibi assignare aliquem administrandum, nisi de consensu, & examine Episcopi.

Decimus in *cap. 13. eiusdem sess.* vbi præcipit, vt Episcopus componat controuersias, ac discordias omnes inter præcedentias Regularium in processionibus publicis, & in iis quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, in deferenda vmbella, & aliis similibus.

Vndecimus in *eodem cap. 13.* vbi præcipit Regulari, vt vocatus ad processiones accedere teneatur, ad quas secundùm antiquam locorum consuetudinem solitus est accedere, & ad illas, quæ vel pro bono pacis Ecclesiæ, vel pro victoria contra Infideles instituuntur. Et in Bulla Pij V. quæ incipit, *Etsi Mendicantium*, interpretantis idem *c. 13. sess. 25.*

Duodecimus in *c. 14. eiusdem sess.* in quo decernitur, vt Regularis viuens intra Claustrum, & scandalosè intra illud delinquens, à Prælato, instante Episcopo,

scopo, intra tempus assignatum, ab Episcopo præfigendum, seuerè puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat, sin minus à Superiore priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit.

Decimus tertius in *sess.23.cap.12.* iubet, Quòd Regularis ab Episcopo examinetur ad Subdiaconatum, & cæteros Ordines Sacros suscipiendos, & quod ante ætatem ibi assignatam non illos suscipiat.

Decimus quartus in *c.15.* in quo dicitur, Quòd non possit Regularis audire confessiones Sæcularium, etiam Sacerdotum, absque examine, & licentia Episcopi.

Decimus quintus in *sess. eadem c.3.* vbi prohibet, Ne erigantur in posterum noua Monasteria absque licentia Episcopi illius Diœcesis.

Decimus sextus in *c.12.* vbi præcipit, vt Regularis in suis Ecclesiis publicet, & obseruet censuras positas per Sedem Apostolicam, & interdicta: & hæc etiam posita per Ordinarium publicet, & seruet.

Decimus septimus in *eodem c.* vbi præcipit, vt obseruet etiam dies festos præceptos ab Ordinario.

Hoc supposito, Pater Bruno de *Priuileg. Regular. tract.2. c.5. propos.2.* asserit, quòd vbi receptum est Concilium, Regulares non subiiciuntur Episcopis nisi ad summum in sex dictorum septemdecim casibus, quoniam Decreta Concilij Tridentini non derogant priuilegiis Regularium, nisi specialiter addant hanc clausulam, *Non obstantibus, &c.* aut aliquid æquiualens; sed hæc clausula non est apposita, nisi in sex dictis casibus, videlicet in 2.4.5.10. 13. & 14. Ergo Episcopo non subiiciuntur, nisi in illis sex.

Obiicies, in fine Decretorum *sess.25.* quæ regulares respiciunt, apposita est illa Clausula generalis, *Non obstantibus, &c.* ergo illi subiicitur Regularis in dictis illis 17. casibus. Respondetur, illam clausulam nihil operari, nisi præcedentium specialium clausularum derogatoriarum decretis Concilij expressè appositarum confirmationem. Quod confirmatur ex sententia communi, & ex Canonistarum axiomatè, quòd generi detrahitur per speciem, non vice versa: Dixi in propositione, Regularem in sex casibus ad summum subiici Episcopo: nam admodum probabile est, imo & certum existimo, non subiici Regularem Ordinario in quarto, quinto, & decimo casibus, cum in quarto, & quinto clausula non obstantiæ excludat tantum prætextum priuilegiorum, non autem vera priuilegia: & superius ostendimus Episcopum nihil posse aduersus Regularem in illis quarto, & quinto casibus, nec etiam in decimo, cum clausula excludat tantum quæcumque priuilegia, sine specificatione priuilegiorum Regularium, qui terminus nimis generalis est, vt excludat priuilegia Regularium, sicut probatum est in Tractatu de Priuilegiis, ac iuxta eam sententiam Regularis subiicitur Ordinario in tribus proximè ponendis ex 17. illis casibus.

Primus, si contra eius voluntatem in Oratoriis particularibus celebret. Secundus, in examine ad Subdiaconatum, & cæteros Ordines Sacros suscipiendos, & in susceptione illorum quoad ætatem à Concilio assignatam. Tertius in licentia audiendi confessiones. Quid autem in illis tribus casibus sentiendum sit, ostendam alibi. Monendo in præsentiarum Lectorem, quod Tridentinum caret in dictis tribus casibus, clausula specifica, & nominatim priuilegiorum illis casibus contrariorum; quam tamen in tractatu de Priuilegiis in communi diximus ad reuocationem necessariam. Hæc omnia Bruno.

Sed posteà plus addit *in propos.3.* nempe posito quod Regularis in illis 17. casibus Episcopo subiiceretur, non posse tamen censuris cogi, aut aliis pœnis castigari. Etsi concederetur posse Ordinarium censuris, & pœnis cogere, & castigare Regularem; non propterea id posset censuris & pœnis in omnibus illis casibus: sed duntaxat in duobus primis: In quinque verò proximè sequentibus, pœnis duntaxat, non autem censuris: In aliis verò sequentibus decem casibus, nec censuris, nec pœnis. Ratio illius dicti est, quoniam in istis non exprimitur facultas concessa Ordinario cogendi Regulares censuris, & Pœnis; ac propterea iuxta dicta in Superioribus non poteris pœnis, aut censuris illos cogere. Ita Bruno.

Sed licet sit difficultas inter Doctores, An Regulares possint censuris compelli ab Episcopis in supradictis casibus, & aliqui probabiliter asserant posse solùm in illis, in quibus Concilium specifice id eis concedit; tamen omnes concordant contra Brunum, posse Episcopum in aliis casibus pœna arbitria illos punire, & ita Merolla *tom.3. disput 7. capite 8. dub.13. numero* 209. docet Regulares non accedentes ad processiones posse puniri ab Episcopo aliqua pœna arbitraria, quia, ait ille, Tridentinum in hac materia subiicit illos Episcopis etiam quoad vim coactiuam: Et ita docent Doctores communiter; Et quidem in hoc, & aliis casibus nobis laborandum est eximere Regulares, vt non possint compelli ab Episcopo cum censuris, nam aliqui in omnibus casibus superiùs positis posse hoc Episcopus efficere constanter tenent, vt Solorzanus *de Indiarum Iure tom.2. lib.3. capite 17. numero 57.* Salgadus *de Protect. Regia part.2. capite 9. numero 109.* Themudo *tom.1. decis.62. num.11.* Gratianus *in decis.132. Marchiæ num.15.* Campanili *in Diuers. Iur. Rubr.12. capite 13. numero 167.* & alij; licèt ego alibi contrarium sentiam. Vnde Machadus *tom.2. lib.4. part.6. tract.10. numero 4.* sicait, Dudan los Dotores, si el Obispo para castigar al Religioso delinquente en los casos referidos, en que el Concilio le concede facultad para ello, pueda proceder con censuras: Rodriquez siente que si: Sanchez, y otros con mas probabilidad defienden que no, porque el Concilio no lo expressa: siendo assi, que quando ha querido conceder esta potestad à los Obispos lo ha expressado. Ita ille. Sed de hac materia à nobis in hoc Tractatu actum est, loquendo de Processionibus, vide Doctores ibi citatos.

An Episcopus possit punire Regulares in casu sess.7. c.14. *Concilij Tridentini.*

Resolvt. XXIII.

NEgatiuè respondet Bruno *de priuileg. Regular. tract.2. capite 4. propos.1.* Nec obstat, ait, Tridentinum contrarium decernere *sess.7. capite 14.* vbi habetur. In exemptorum causis constitutio Innocentij IV. quæ incipit, *Volentes*, in Generali Concilio Lugdunensi edita seruetur: quam eadem Sacrosancta Synodus innouandam censuit, & innouat: Addendo insuper, quòd in ciuilibus causis mercedum, & miserabilium personarum, Clerici Sæculares, aut Regulares extra Monasterium degentes quomodolibet exempti, etiamsi certum Iudicem à Sede Apostolica deputatum in partibus habeant:

habent: in aliis verò si ipsum Iudicem non habuerint, coram locorum Ordinariis, tanquam ab ipsa sede delegatis conueniri, & iure medio ad soluendum cogi & compelli possint; Priuilegiis, exemptionibus, conseruatorum deputationibus, & eorum Inhibitionibus, aduersus præmissa nequaquam valituris.

Respondetur, in locis in quibus Tridentinum non est receptum, obiectionem minimè procedere; vbi autem receptum est, non afficere Regularem gaudentem præfatis concessionibus, & intra Claustra degentem, vt sæpiùs Sacra Congregatio Cardinalium declarauit: nec etiam illum qui extra Claustra degit, teste Marcellino à Sancto Benedicto *in Compend. priuileg. Fulienſium, verbo, Conueniri*, cuius Congregationis declarationes inferiùs afferemus. Ratio est, quia illud decretum non habet clausulam reuocatoriam necessariam ad reuocationem priuilegiorum, vt diximus *in Tractatu de priuileg. in comm.* Quòd autem hæc responsio sit pertinens, probatur quoad præcipuam partem, videlicet quod Regularis exemptus sit ratione delicti ab Episcopi iurisdictione, quoniam non est vllatenus credibile, decretum Tridentini posteriùs abrogare priùs decretum: hoc autem faceret, si supra positum decretum afficeret huiusmodi Regularem. Minor probatur ex Tridentino *sess. 25. de Regular. cap. 14.* vbi sic loquitur; Regularis non subditus Episcopo, qui intra Claustra Monasterij, & extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit; Episcopo instante à suo Superiore, intra tempus ab Episcopo præfigendum seuerè puniatur, ac de punitione Episcopum certiorem faciat, sin minùs à suo Superiore officio priuetur.

Quibus verbis videre est, Regularem intra & extra Claustra delinquentem, non esse quoad cognationem delicti iurisdictioni Episcopi subditum: cum Tridentini verba illum ad suum Superiorem remittant, ac ex consequenti decretum præciratum *sess. 7. cap. 14.* Tridentini non afficere Regularem vt supra exemptum, alioquin hoc posterius, prius decretum destrueret. Ita ille.

Sed communiter Doctores asserunt, quòd Ordinarij tanquam Sedis Apostolicæ Delegati, in causis mercedum, & miserabilium personarum, regulares debitores extra monasterium degentes cogere, & compellere ad soluendum debitum, possunt, quamuis certum Iudicem à Sede Apostolica deputatum in partibus habeant, & in aliis quoque, si ipsum Iudicem non habuerint, priuilegiis, exemptionibus, &c. nequaquam valituris. Et ita docet Merolla *tom. 3. disput. 7. cap. 5. dub. 9. n. 132.* Sanchez *in Opusc. tom. 2. lib. 6. c. 9. dub. 2. n. 5.* Tamburinus *tom. 3 de Iure Abbatum disp. 5. quæst. 11. n. 90.* Henriquez *lib. 7. de Indulgen. cap. 25. n. 5. in Gloſſa littera O. & alij.*

Nota etiam hic absolutè, quòd Regularis extra Monasterium degens, si deliquerit, ab Ordinario loci tanquam Sedis Apostolicæ delegato, puniri potest, vt statuit Concilium Tridentinum *sess. 6. cap. 3. de Reformat.* quæ dispositio habet etiam locum in Equitibus Sancti Ioannis Hierosolymitani, vt inquiunt Nauarr. *conſ. 22. de Regular. in prima edit. & conſ. 12. in ſecunda*; Saytus *deciſ. 26. eod. titul.* Campanil. *in diuerſ. Iur. Canon. rubr. 12. cap. 13. n. 22.* Aloys. Ricc. *collect. 503. verſ. Amplia primò.* Azor. *tom. 1. lib. 13. c. 4. q. 3.* Rodriquez *qq. regul. tom. 2. q. 2. art. 4. & quæſt. 63. art. 7. verſ. 5.* Dicitur autem, quod tunc Regularis maneat extra Monasterium, quando non viuit sub Superiore conuentualiter, & ita declarauit Sacra Congregatio, vt referunt Genuens. *in praxi Archiep. c. 59.* Piasec. *in praxi Epiſc. part. 2. c. 3. n. 42.* Campan. *loc. cit.* & Barbosa *de poteſt. Epiſc. part. 3. alleg. 105. num. 16.* Si verò maneat de Superiorum licentia sub Regulari obseruantia in aliquo membro, seu grangia sui monasterij pro Religionis seruitio, si deliquerit, non ab Ordinario loci, sed à Superiore puniri debet secundùm formam Concilij Tridentini *ſeſſ. 25. de regul. c. 14.* quia cùm huiusmodi Superior, possit illi dare licentiam iuxta Concil. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 4.* & dicta loca sint membra, & dependentia à suis monasteriis, censentur eodem iure, & gaudent priuilegiis suorum monasteriorum *c. Recolentes, §. Cæterum. de Stat. Monach.* Ita Ricc. *dec. 281. Cur. Archiep. Neap. n. 4. par. 4.* Barbosa *loc. cit. n. 17. & alij.*

Quod si Regularis intra Claustra Monasterij degat, & extra ea ita notoriè delinquat, vt populo scandalo sit, Episcopo instante, à suo superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum, seuerè puniri debet, ac de punitione Episcopum certiorem facere: sin minùs à suo Superiore officio priuandus est, & delinquens ab Episcopo puniri potest; sic habetur in Concilio Tridentino *d. ſeſſ. 25. c. 14.* de qua materia agunt Nauarr. *comm. 2. de Regul. num. 63.* & Rodriquez *qq. Regul. tom. 2. qu. 2. art. 6. & quæſt. 63. art. 4.*

Vbi nota, quòd post Tridentinum, emanauit super hoc Bulla Clementis VIII. contra Superiores non punientes suos subditos, iuxta formam Constitutionis Concilij Tridentini, sub pœna priuationis ipso facto dignitatum, ac officiorum, & inhabilitatis ad illa, ac priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, incipit, *Suſcepti muneris*, Romæ publicata die 18. Martij 1596. quam referunt Quarant. *in Summa Bull. verb. Exemptio* Cochier *de Iuriſd. Ord. in exempt. part. 1. quæſt. 17. n. 29.* Et Piasec. *in praxi Epiſcoporum par. 2. c. 3. n. 44.* Addunt aliqui posse Regularem in casu ilius dec reti Tridentini, deprehensum in delicto, deduci ad carcerem Episcopi, & sumpta informatione super delicto (dummodo sine mora sumatur) remitti tum copia processus ad suum Superiorem puniendum, cum præfinitione termini ad puniendum. Et hanc opinionem sequuti sunt Nald. *in ſumma verb. Epiſcopus n. 28.* Piasec. *loc. cit. n. 43.* Barbosa *de poteſt. Epiſc. part. 3. allegat. 105. n. 19.* & Portell. *in addit. ad dub. Regular. verb. Punitio religioſi extra conuentum, num. 17.*

Sed ego quoad hoc vltimum contrarium docui *in part. 3. tract. 2. reſ. 132.* Vide etiam circa præsentem materiam Machadum *de Perf. Confeſſ. tom. 2. lib. 4. part. 6. tractat. 10. documen. 3. numer.*..... Qui quoad superiùs dicta, ponit responsiones aliquas Sacræ Congregationis ad aliqua dubia proposita, & sic ait: La primera duda es, si luego que el Religioso cometiere el delito en la forma dicha, podra el Opispo recibir informacion del, y emaiar sela a su Prelado, para que no pretenda ignorantia del delito; à la qual respondio la Sagrada Congregacion que si. La segunda es, si bastaua que el Obispo requiriesse vna vez al Superior del Conuento, para que castigasse al Religioso delinquente, ò si era necessario requerir le dos, ò tres vezes, segun lo afirmauan algunos Dotores Religiosos, fundados en aquella palabra del Concilio, *Inſtante*, à la qual respondio la Sagrada Congregacion, que bastaua que el Opispo requiriesse vna vez al superior del Conuento. La tercera es, si el Superior

del Conuento, cumple con embiar al Opiſpo copia de la ſententia en que condenna al Religioſo, ò deua embiarle todos los demas autos, para que el Obiſpo ſe entere, ſi el caſtigo fueſe vero, como lo manda el Concilio Tridentino. La Sagrada Congregacio reſpondio, que no baſtaua que el Superior le remetieſſe la ſentencia, ſino que tambien deuia embiarle los demas autos, y teſtimonio del caſtigo, y execucion de la ſententia. La quarta es, ſi quando el Religioſo delinque, Intra Eccleſiam ſui Monaſterij, con eſcandalo, y notoriedad, ſea lo miſmo que ſi comietiſſe delito extra clauſa. La Sagrada Congregacion reſpondio que ſi. Ita ille. Dico igitur Regulares degentes extra Clauſtra poſſe ab Epiſcopo puniri; degentes verò intra Clauſtra, ſed extra delinquentes; modo quo ſupra ab Epiſcopo puniendos eſſe exiſtimo; ſi aliter Pater Bruno ſentit, non benè ſentit.

An Superiores Regulares poſſint abſque interuentu Epiſcopi dare licentiam ſuis Monialibus exeundi à Monaſterio ex iuſta cauſa.

RESOLVT. XXIV.

AFfirmatiuè reſpondet Bruno *de priuileg. Regular. part. 1. tractat. 4. cap. 6. propoſ. 10.* Nec obſtat ait; Conſtitutio Pij V. inchoata, *Circa paſtoralis*, qua Pontifex requirit Epiſcopi conſenſum in ſcriptis ad cuiuſlibet Monialis exitum: ſicut etiam declaratio Cardinalium à Roderico proximè citando allata. Quoniam per non vſum hæc conſtitutio, ſicut, & Cardinalium declaratio in pluribus partibus non eſt recepta: Deinde non debet intelligi de illis Monialibus, quæ ſubditæ ſunt Prælatis Regularibus, ſed de illis, in quas Ordinarij iuriſdictione potiuntur, & de immediatè Papæ ſubiectis, ac ſi de omnibus intelligeretur, non procederet prohibitio exitus Monialium, cum occurrit cauſa legitima: vt reſoluit Marcellinus à Sancto Benedicto *in Compend. priuileg. Fulienſium verb. Concil. Trident. §. 24. in Scholaſt.* poſt Nauar. *l. 3. Concil. tit. de Regul. conſ. 48.* Sic etiam tenent Roder. *tom. 1. qq. Regul. q. 99. art. 6.* idem Nau. *conſ. 6. de Statu Monach. & Comment. 4. de Regular. in 6. aduerſ 3.* Quibus adiunge Mirand. *de Sacris Monialibus quæſt. 3. art. 6. concl. 1.* Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 9. n. 13.* Bonac. *de Clauſura, & pœnis eam violantibus impoſitis, quæſt. 1. punct. 8. n. 2.* Lezana *in ſumm. qq. Regular. c. 25. n. 21.* Tambur. *de iure Abbatiſſ. diſp. 21. quæſt. 6.* Azor. *inſt. Moral. pag. 1. lib. 13. c. 8. q. 1.* Sanchez *in præcep. Decal. lib. 6. c. 15. num. 28.*

Non obſtat, Secundò illud Tridentini *capite 5. ſeſſ. 25. de Regular.* videlicet, Nemini Sanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à Monaſterio, etiam ad breue tempus quocunque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda: Quoniam citatus Nauarr. & alij illud interpretantur de ſubditis immediatè Papæ, aut Ordinario; non autem de Monialibus ſubditis Regularibus Prælatis, cum in eodem capite ſubdatur; *Dare autem tantum Epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſariis:* Et quoad hanc clauſulam non reuocat priuilegia, quæ tamen immediatè poſt clauſulam præcedentem reuocauerat. Nec obſtat reuocatio priuilegiorum appoſita præfatæ Bullæ Pij V. quoniam quoad hoc non reuocat Tridentini facultatem in proxima clauſula conceſſam, cum Pontifex dicat, ſe velle adhærere Tridentino, vt præcitati Roder. & Nauarr. ſentiunt. Vbi autem Tridentinum non viget, obiectio nullam vim habet. Ita Bruno.

Sed contrarium tenendum eſſe exiſtimo. Dico igitur, quod Moniales Epiſcopo, vel Sedi Apoſtolicæ ſubiectæ exire non poſſunt niſi adſit conſenſus, & licentia Epiſcopi, vel eius Vicarij Generalis. In Monaſteriis verò exemptis, quæ Regularibus ſubduntur, facultas exeundi concedenda eſt à ſuperiore Ordinis, vel ab alio Prælato immediato, & præterea ab Epiſcopo, vel illius Vicario, vt habetur in Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 5.* & in Bulla Pij V. quæ incipit, *Decori & honeſtati*, ſub his verbis; Quæ tamen præter alios Ordinum Superiores, quibus cura Monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci Ordinarium, etiamſi prædicta Monaſteria ab Epiſcoporum, & Ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſè in ſcriptis approbata ſit. Quicquid dicant in contrarium Emanuel Roder. *qq. Regular. tom. 1. quæſtion. 49. art. 6.* Mirand. *de Sac. Monialibus quæſtion. 3. art. 6.* dicentes, quod in Hiſpania dicta Conſtitutio Pij V. neque recepta fuit, neque ad vſum redacta. Contra quos diſputat præcipuè Suarez *de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 9.* dicens, legem Eccleſiaſticam non pendere ex acceptatione, neque ſua vi deſtitui, niſi poſt longiſſimam præſcriptionem; ideóque noſtram ſententiam Conſtitutioni Pij V. conformem ſequuntur præter Suarez *loco citato*, Nauarr. *tom. 4. de regular. numero 60.* Sanchez *tom. 1. in Decal. libro 6. cap. 15. numero 26.* Azor. *tom. 1. inſtit. moral. libro 13. capite 8.* Bonacin. *de Clauſura quæſtione 1. punct. 8. numero 1.* Victorell. *de orig. & clauſ. Monial. §. An ſolus Epiſcopus pag. 26.* & hæc omnia docet etiam Tamburinus de Iure Abbatiſſarum *diſp. 20. quæſt. 5. num. 6. & 7.*

Imò Monialibus, in caſibus exceptis, è Monaſterio Epiſcopo vel Sedi Apoſtolicæ, aut Superioribus Regularibus ſubiecto exire non licèt, niſi adſit conſenſus communis Epiſcopi Diœceſani, & Superioris Regularis, ſi ei ſubiectæ exiſtunt, itavt ſi illæ, quæ poteſtati Regularium ſubiiciuntur, ſine Bulla, & licentia Ordinarij egreſſæ fuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia Iuris remedia debent ipſæ, & earum Superiores (de quorum licentia è Monaſterio fuerunt egreſſæ) ab eodem Ordinario puniri, non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis. Et ita declarauit S. Congregatio teſte Armendariz *in addit. ad recop. legum Nauarræ l. 2. tit. 18. l. 7. num. 103.* Stephan. Vveyms *ad 24. Conſt.* ex iure communi deſumptas, & per Concilium Tridentinum innouatas, *Conſt. 19. n. 19.* & Barboſa *de Poteſt. Epiſc. p. 3. allegat. 102. n. 28.*

An Regulares poſſint erigere Monaſteria, ſeu Conuentus abſque Epiſcopi Diœceſani licentia?

RESOLVTIO XXV.

QVando de nouo Eccleſiæ, ſeu loca ſunt ædificanda à Regularibus in aliqua Ciuitate, vel loco, aduertere debent, quod tres ordinationes de hac materia fuerunt huc vſque emanatæ à Summis Pontificibus.

Prima fuit emanata à Clemente VIII. die 23. Iulij 1603. per ſuam Conſtitutionem, quæ incipit: *Quoniam*

Quoniam ad inſtitutam, &c. in qua ſtatuit Ordinarios locorum non poſſe licentiam ad nouos Conuentus cuiuſcunque, præſertim Mendicantium Ordinis in Ciuitatibus, & locis eorum Ordinariæ iuriſdictioni ſubiectis erigendi impartiri, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiuſdem Ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum Prioribus, ſeu Procuratoribus, & aliis intereſſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita, conſtiterit, in eiſdem Ciuitatibus, & locis nouos huiuſmodi erigendos Conuentus ſine aliorum detrimento commodè ſuſtentari poſſe. Si verò ab eorum ſententiis ad Sedem Apoſtolicam appellari contigerit, ipſos Ordinarios tamdiù erectionem nouorum Conuentuum ſuſpendere debere, quamdiù à dicta Sede in ea Cauſa pronunciatum extiterit.

Secunda fuit emanata à Sacra Congregatione Eminentiſſimorum Cardinalium ſuper negotiis Regularium die 17. Auguſti 1621. per viuæ vocis oraculum habitum à Papa Gregorio X V. in qua quatenus opus ſit, innouat, & in vſum reducit dictam ordinationem Clementis VIII. non obſtantibus conceſſionibus factis à Paulo V. ſuo prædeceſſore diuerſis Religionibus. Volens de cætero obſeruari, & inſuper ſtatuit, vt dicta noua loca non erigantur, niſi in eo ſaltem duodecim Religioſi inhabitare, & ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis ſuſtentari valeant. Ac Priores, ſeu Procuratores aliorum Monaſteriorum, ſeu domorum aliarum Religionum per quatuormillia paſſuum circumuicinis locis vocentur, & audiantur, ac tali erectioni conſenſerint, vel aliàs Ordinariis locorum conſtiterit, Religioſos Monaſterij ſic erigendi, abſque detrimento Religioſorum in Monaſteriis, in Ciuitatibus, ſeu locis huiuſmodi erectis degentium, ibi in numero duodecim commodè manuteneri, & ali poſſe.

Si verò vbi noui Conuentus inſtituendi erunt nulli alij Regulares inibi reperiantur, Ordinarij locorum nihilominus diligenter inquirant, an locorum incolæ, & habitatores, quorum & conſenſum requirant, & adhibeant, huiuſmodi duodecim Religioſos in conuentibus commodè alere, & manutenere valeant.

Tertia fuit emanata à Papa Vrbano VIII. die 28. Auguſti anno 1624. per ſuam Conſtitutionem, quæ incipit, *Romanus Pontifex, &c.* in qua reuocat omnes licentias, & facultates conceſſas à prædeceſſoribus ſuis diuerſis Ordinibus ædificandi Eccleſias, ſeu loca Regularium, contra formam datam à Clemente VIII. in ſua Conſtitutione, & Decretum Sacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium ſupradictum, ac contrauenientes excommunicat ipſo facto, & priuat voce actiua, & paſſiua, & Officij, &c.

His Conſtitutionibus tamen non obſtantibus, putat nouiſſimè Bruno *de Priuileg. Regular. part.* 1. *tract.* 4. *capite* 6. *propoſ.* 12. quod Regulares Prælati poſſunt erigere Monaſteria, ſeu Conuentus abſque Epiſcopi Diœceſani licentia, & de illius conſenſu idem poſſunt, nullius alterius, ſiue Regularis, ſiue ſæcularis conſenſu requiſito. Probat ſuam ſententiam, quia idemmet Vrbanus VIII. Idibus Maij 1625. priuilegia Dominicanorum reſtituit, ac ex conſequenti poſſunt Regulares circa ædificationem Conuentuum quod ante Clement. VIII. poterant.

Sed hoc minimè admittendum eſſe docent communiter Doctores, & praxis omnium Epiſcoporum, & ipſorummet Regularium. Et quis credet Vrbanum VIII. in illa confirmatione Priuilegiorum Patrum Dominicanorum voluiſſe deſtruere id quod anno 1624. tam maturè ſtatuerat? Adde, quod requiritur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. vlt. de Regularibus capite* 3. Ordinarij licentia, quando dè nouo Eccleſiæ, & loca à Regularibus ædificantur.

Sed Pater Bruno reſpondet, Tridentinum non deſtruere Priuilegia Regularium, cum careat clauſula reuocatoria ipſorum. At hoc non admittunt Doctores, nec communis Praxis. Et ideò contra Brunum ne deſeras videre ex Regularibus Bordonum, vbi me citato *deciſ.* 124. ſic ait; Iure Priuilegij Prælati Regulares etiam Mendicantium poſſunt irrequiſito Epiſcopo benedicere, & imponere primum lapidem, vt Cœleſtinus Papa V. conceſſit id priuilegium Abbatibus Cœleſtinorum, confirmatum ab Eugenio IV. eidem Congregationi, cuius Bullam regiſtrat Rodriquez *Bulla* 18. *dicti Eugenij numero* 18. Tamburinus *tom.* 1. *diſputat.* 22. *quæſt. fin.*

Sed quoniam Tridentinum *Seſſ.* 25. *capite* 3. prohibuit, ne de cætero Monaſteria, & loca erigantur ſine licentia Epiſcopi, in cuius diœceſi erigenda ſunt iuxta ius commune, *cap. quidam* 10. *cap. qui* 11. *cap. De Monachis* 10. *quæſt.* 2. idcircò illud priuilegium cenſetur reuocatum, ſi quidem ſi non poſſunt amplius erigere Monaſteria ſine licentia Epiſcopi, vt etiam nouiſſimè mandauit Vrbanus VIII. ſua conſtitut. incip. *Romanus Pontifex*, quam cum aliis refert Tamburinus *tom.* 3. *diſput.* 5. *quæſt.* 1. & non inueniantur illa ſine Eccleſiis, à fortiori cenſetur prohibita ſine auctoritate Epiſcopi fundatio Eccleſiæ Monaſterij, quia non minorem, imò maiorem habent ſubiectionem Eccleſiæ Epiſcopo, quam Monaſteria, propter illam ſolemnem benedictionem, & impoſitionem primi lapidis; præterquam quod ſitus, ſuper quem fundanda eſt Eccleſia, vt plurimum non eſt exemptus, quare dictum priuilegium non videtur amplius deſiſtere. Ita Bordonus.

Item *deciſ.* 125. me citato ſubdit, quod licet iure priuilegij incipientis, Iniunctum nobis, Sixti V. conceſſi Congregationi Sancti Benedicti Portugalliæ, iſta mutatio fieri poteſt de ſolo conſenſu Capituli Generalis, ſine licentia Epiſcopi, priuilegium refert Rodriquez *in ſuo Bullario, Bulla* 21. *Sixti V.* Miranda *tom.* 1. *q.* 33. *art.* 2. *concl.* 2. & alij cum Tambur. *t.* 3. *diſp.* 5. *q.* 4.

Dictum priuilegium noſtris temporibus puto non habere locum. Primò, quando de nouo fundatur Conuentus obſtante Bulla Vrbani VIII. Secundò præcipuè, ſi fundetur Eccleſia, quæ ædificari non poteſt ſine auctoritate Epiſcopi; vt dixi in præcedenti. Tertiò ſi Eccleſia ſit ſubiecta Epiſcopo, quia illam de eius manu recipere debent. In vno caſu non requirerem licentiam Epiſcopi, cum nimirum fit permutatio Conuentuum inter Regulares, ſiue eiuſdem, ſiue diuerſi Ordinis, quia permutantes in nullo ſubſunt Epiſcopo. Hucuſque Bordonus; quæ omnia deſtruunt. Et licèt ego olim docuerim in tali caſu non requiri licentiam Epiſcopi, tamen nunc accedo contrariæ ſententiæ, quam docet Bordonus *vbi ſuprà*, & alij, nimirum in tranſlatione requiri licentiam Epiſcopi ex præſcripto Tridentini; & dictarum Bullarum, in quibus fit mentio de erectione nouorum Conuentuum, derogando omnibus priuilegiis, quo nomine venit quæcumque erectio Conuentuum, ſiue fiat ſimpliciter, quia antea non extabat, ſiue aliud de nouo conſtruatur Monaſterium, relicto, aut

retento veteri, verè enim dicitur de nouo fundari, & erigi, cum antea non esset, sed incipiat primò esse.

Pergit postea Pater Bruno *propositi.* 13. *per totam* probare, quod in construendis Conuentibus non obseruatur spatium Cannarum antiquitus præscriptum: obseruari tamen debet, cum Fratres Minores repugnant. Et probat hoc ex vsu qui talis est, vt distantia illius spatij 300. aut 140. cannarum in ædificandis domibus Regularibus, oppositionibus in contrarium non obstantibus, nullatenus obseruetur, vt iampridem aduertit Sorbus *in Compend. verb. ædificare*, qui notat etiam à Sede Apostolica iuxta illum vsum decisum fuisse. Et huius sententiæ est etiam Marcellinus à Sancto Benedicto eodem verbo, quorum sententiæ stare necesse est ratione vsus, licet reuera probabilius sit, imò certum, subsistere priuilegium Minorum quoad spatium 300. cannarum; cum motu proprio, & ex certa scientia, post emanatum priuilegium eiusdem Societatis, priuilegia Minorum fuerint per Sixtum V. & Clementem VIII. confirmata: nec non etiam per Paulum V. licèt non ex certa scientia, sed æquiualenter, cum clausulis reuocatoriis omnium contrariorum, vt alibi ostendimus: ac ex consequenti subsistere hoc priuilegium. Nec obstant vsus, & Sedis Apostolicæ decisiones prædictæ: nam vsus contrarius non tollit Regularium Priuilegium, vt alibi diximus, nec etiam decisiones Sedis Apostolicæ in causis particularibus, cum iuxta iuris Regulas, Res, inter alios acta, aliis nocere non debeat. Quocirca iudicando rem ex priuilegiis, Regulares Societatis Iesu si post confirmationes proximè dictas, non impetrauerint dicti sui priuilegij confirmationem debitam, quæ ad meam notitiam minimè peruenit, non possunt ædificare suas domos, nisi cum illa distantia à Fratrum Minorum domibus. Quia antiquæ concessiones fuerunt reuocatæ per contrarias concessiones: nam Pius IV. vt habetur *in priuileg. Societatis Iesu pag. 77. & in Compend. priuilegiorum eiusdem verb. Ædificia*, eidem Societati concessit; Vt illius Prælati possint construere ædificia intra 140. cannas à Conuentibus aliorum Ordinum, etiam Mendicantium, non obstantibus eorundem priuilegiis. Mandatur Patriarchis, Archiepiscopis, & aliis in dignitate constitutis, vt per se, vel alium, seu alios, quoties pro parte alicuius illius Societatis fuerint requisiti, priuilegij huiusmodi literas solemniter publicantes, faciant illius Societatis personas contentis in eisdem gaudere: non permittentes eos super his, aut eorum aliquem, per quorumuis Ordinum Religiosos, aut alias personas, etiamsi Pontificali, seu Regali auctoritate fungantur quouis quæsito colore, quomodolibet molestari: hæc præfatus Pontifex. Quæ in authenticis Instrumentis, sicut & cætera eiusdem Societatis priuilegia in Archiuiis Domus Professæ Burdigalæ seruantur. Et licet hoc priuilegium fuerit reuocatum in Causa domus Toletanæ per Pium V. fuit tamen in eadem met causa reualidatum à Gregorio XIII. vt refertur *in Compend. proximè citato, verb. eodem, §. 1.* Bulla, quæ incipit, *Saluatoris Domini nostri Iesu Christi*, cum clausula derogatoria priuilegij Mendicantium per respectum ad dictam Societatem. Hucusque Bruno.

Sed hanc sententiam quoad primam partem est contra praxim, & contra plures Decisiones Sacræ Rotæ Romanæ, vnde Peregrinus *in Compend. Priuileg. Cler. Regular. verb. Ædificare. §. 1.* sic ait: Nulli Religiosi, vel Ecclesiasticæ personæ vtriusque sexus possunt nouas Ecclesias, & loca construere, vel alias de nouo recipere, & habere iuxta loca, & Ecclesias Regularium Clericorum nostræ Congregationis infra spatium centum quadraginta cannarum per aërem mensurandarum, vbi alias commodè per terram mensurari non possunt. Et §. 2. ait; Possunt nostri nouas Ecclesias, & loca construere, & de nouo recipere & habere, & acceptas, & constructas retinere, quamuis sint vicina Monasteriis, vel Ecclesiis aliorum ordinum, etiam Mendicantium, intra spatium centum quadraginta cannarum.

Et aduersus Patrem Brunum sufficiat hic adducere tantum Decisionem vnam nouissimam Sacræ Rotæ in Causa Ianuensi Priuilegiorum die 28. Iunij 1649. coram nunc Eminentissimo Domino meo Corrado, quæ sic incipit, & ait. Commissa mihi causa appellationis interpositæ ad Sanctissimum Dominum Nostrum pro parte RR. PP. Congregationis Sancti Philippi Nerij Ciuitatis Ianuen. à sententia Rotali, quia fuit declaratum illis non licuisse, neque licere Ecclesiam, Domum, seu Conuentum ædificare, vel recipere, neque habitare, aut residere in Ecclesia Sancti Pancratij, vel alio loco infra spatium centum quadraginta cannarum ab Ecclesia Sancti Siri, seu Conuentu RR. PP. Theatinorum distanti iuxta summorum Pontificum Constitutiones. Hodie dubitaui: An illa sit confirmanda, & Domini re denuò exactè discussa, responderunt affirmatiuè.

Quod posteà probat ex multis priuilegiis, & rationibus, & posteà subdit. Certum est, quod obiectio ex facto tollitur quoad PP. Theatinos, nam hi quoties casus euenit, huiusmodi priuilegio tam in iudicio, quam extra vsi fuerunt, & specialiter in ipsa Ciuitate Ianuæ cum RR. PP. Iesuitis, vt apparet *ex decis. 676. num. 11. vers. quia tamen part. 1. & dicta decis. 87. part. 4. recent.* ac iterum cum eisdem in Ciuitate Messanæ anno 1642. vt patet ex litteris Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, & cum RR. PP. Præmonstratensibus hic in Vrbe. Ac demum cum Presbyteris sæcularibus Sancti Caroli Borromæi in Ciuitate Neapolis, vt apparet ex decreto eiusdem Sacræ Congregationis sub die 16. Februarij 1643. Hucvsque Sacra Rota. Ex quibus apparet contra Brunum; non esse verum quod hodie in construendis Conuentibus non obseruatur spatium cannarum antiquitus præscriptum, & quod peius, ait ita fuisse decisum à Sede Apostolica, quod falsum esse patet ex Decisionibus Rotæ, & Declarationibus Sacræ Congregationis; vt visum est supra.

Nota hic obiter, Peregrinum *vbi supra, in Scholio*, docere, Priuilegio Pij IV. concesso Societati die 13. Aprilis 1561. posse nos Clericos Regulares vti contra alios ordines, dicta tamen Societas Iesu, & alij Ordines vti non possunt contra nos: quia fundantur in negatione præiudicij; Nobis autem qui neque ex redditibus, neque mendicando viuimus, sed ex sponte oblatis, & maximè à vicinis, fit præiudicium, & propterea nos non comprehendit, comprehendit tamen Mendicantes, quia possunt à longe vltra viciniam mendicare. Nec obstat nobis dictio taxatiua, *tantum*, quæ est in hoc priuilegio Gregorij XIII. quia illa non obstante, possumus gaudere eorum priuilegiis, etiam cum clausula communicationis prohibitiua, per priuilegium Gregorij XIV. Congregationi Sancti Bernardi Hispan. concessum, & nobis communicatum. Ita Peregrinus.

An

An Regulares possint dispensare in irregularitate contracta ex homicidio occulto.

RESOLVTIO XXVI.

PAter Bruno *par.1.tract.5.c.4.propos.*1.affirmatiuè respondet, & firmat hanc Conclusionem, quod potest Sacerdos Regularis dispensare Sæculares super omnibus irregularitatibus occultis, super quibus Episcopus ex concessione Tridentini dispensat, ac consequenter in quibusdam irregularitatibus ex homicidio voluntario,iusto vel iniusto contractis.

Probat hoc ex Priuilegiis Eugenij IV. Sixti IV. & Pauli III. Ex quibus, ait ipse, sequitur primò, quod hæc facultas dispensandi extenditur ad omnes irregularitates, in quibus potest Episcopus dispensare, ita vt quidquid iure communi potest Episcopus super irregularitatum dispensatione, possit Sacerdos Regularis per istud priuilegium. Ait enim Pontifex, se illis concedere facultatem dispensandi toties, quoties opus fuerit super quacumque irregularitate, Ordinario reseruata. Cumque Episcopus possit relaxare irregularitates, quæ ex quibusdam defectibus naturalibus, aut alias inculpatis, vt aliquando cum quibusdam illegitimis, quoad aliquos Ordines, aut quoad illorum vsum, iuxta illa quæ tradit Emanuel Sa; ita cum illis poterit Regularis Confessor similiter dispensare,dummodo super his sententia non fuerit lata; quia tunc requiritur dispensatio solemnis, quæ Regulari Confessario non conceditur.

Sequitur Secundò, quod Regularis poterit dispensare in illis irregularitatibus, quæ ex proprio peccato oriuntur, in quibus potest Episcopus dispensare (verbi gratia) cum illo, qui aliqua censura irretitus recipit Sacrum Ordinem, aut in eo suscepto ministrauit, aut qui ante ætatem suscipit Sacrum Ordinem,& in eo ministrat:& denique forsan cum irregulari ex eo quod membrum mutilauerit; cum iuxta citatos Emmanuelem Sà, Rodericum & Suarez (qui ad hoc affert declarationem Cardinalium) illam facultatem habeat Episcopus, sicut etiam super irregularitate ex homicidio casuali contracta, quia Episcopus potest in illa dispensare,vt tenent Nauarr.*cap.*27.*num.*194. Henriq.*c.*19. *n.*7. Auila *de Cens.part.*7.*disp.*6.*sect.*5.*dub.*2.*concl.*2. Diana *part.*4.*tract.*2.*de Irregularit.resolut.*72. Ac denique potest dispensare in illa irregularitate homicidij casualis, etiam publica, ad Minores Ordines, & Beneficium simplex suscipiendum;quia id potest Episcopus,vt tenent Henriquez *citatus num.*2 *cit.*1. *iuncto cap.*57.*de Excommunic.n.*1. *& citatus* Auila *concl.*3.

Sequitur Tertiò,extendi hanc facultatem ad irregularitates,quæ non erant Ordinario concessæ tempore illius Priuilegij Sixti V. nam illa particula irregularitas reseruata,se extendit etiam ad eas,quæ postea Episcopo reseruatæ sunt, seu reseruantur, iuxta ea quæ tradita sunt de absolutione à censuris reseruatis.

Verum non leuis difficultas est si Confessarius regularis potest dispensare super irregularitate homicidij voluntarij omnino occulti: vt autem soluatur, notandum est duobus modis homicidium dici occultum, vno modo, quod ita occultum est, vt à nemine possit in notitiam hominum adduci, nisi à solo occisore. Secundò modo,quod potest per alium aut alios ad notitiam hominum venire: Hoc posito,quidam respondent per tale homicidium omnino occultum non induci irregularitatem. Hæc sententia est multum probabilis, quam vide apud Mirandam *de Ministri Gener. iuris dict. quæst.*8.*art.*10. & ideo occisorem non indigere dispensatione; Sed quia contraria est probabilior, & communior, idcirco respondetur iuxta eam posse Confessarium antedictum dispensare super dicta irregularitate primo modo occulta; quoniam Episcopus potest super illa dispensare, vt tenent Couarruuias, Abbas, Castrensis, & Angelus à citato Miranda allegato, & Bannes 2.2. *quæst.* 40. *art.*2. *dub.*4. Viualdus & alij, sed Confessarius Regularis eadem quoad hoc facultate posset ac Episcopus, ergo id similiter potest.

Nec obiicias, Tridentinum vetare,& prohibere Episcopo dispensare super irregularitate homicidij voluntarij occulti; nam respondebitur Concilium loqui de homicidio non omnino occulto;sed tantum de illo quod ad iudicium, & notitiam hominum deduci potest,& probari, vt optimè respondet in eadem materia citatus Miranda:nec refert quod illud homicidium voluntarium sit iustum vel iniustum, quia in vtroque est par ratio. Hucusque Bruno.

Et in fauorem eius sententiæ ego alibi plures alios adduxi, quos tamen improbaui, & nunc Brunum improbo, nec eius sententiam audeo Regularibus consulere neque Episcopis quoad irregularitatem homicidij occulti, & modo vt supra explicatum est.

An Confessores Regulares possint dispensare cum his, qui in primo gradu affinitatis contraxerunt.

RESOLVTIO XXVII.

AD hoc dubium sic respondet Brunus *de priuileg.Regular.par.*1.*tract.*5.*c.*5.*propos.*3. Aduerte pro huius propositionis corollario, Roffensem virum magnæ Sanctitatis & doctrinæ, qui pro fide Catholica gladiis impiorum occubuit, in libello qui inscribitur *De causa Matrimonij*, in principio affirmare Leonem X. Augustinianis per totum Orbem existentibus concessisse per Bullam,vt cum his qui in primo gradu affinitatis scienter, vel ignoranter contraxerunt, modo notorium id non fuerit; neque in iudicium productum, dispensare valeant; vt de nouo contrahant, & in eodem item matrimonio contracto maneant, prole etiam legitima. Hæc Roffensis; de quo priuilegio non auderem dubitare propter viri eminentis Sanctitatis,& doctrinæ testimonium.

Nec obstat primò, quod non sit in vsu, quoniam præter quod non constat de hoc non vsu,cum versetur circa occulta,quæ solis Confessario,& pœnitenti sunt nota, probauimus in tractatu de priuilegiis in communi,priuilegia non amitti per non vsum. Non obstat Secundò;quod Episcopi ea facultate careant, cùm constet Regulares in quibusdam casibus,priuilegiis aliquibus potiri, quibus Episcopi minimè gaudent,vt in casu percussionis Clerici,& aliis. Ita Bruno.

Sed de hoc priuilegio nimis dubito, Et quis scit an fuerit concessum viuæ vocis oraculo? Et quidem si Pontifex concedit Commissario Cruciatæ priuilegium dispensandi in primo, & secundo gradu affinitatis cum tantis limitationibus, & præci-

puè

puè vt vnus ex coniugibus bona fide,& impedimenti ignarus contraxerit,difficilè videtur conceſſiſſe tale priuilegium cuicunque confeſſario Regulari abſolutè,etiamſi ſcienter vel ignoranter contraxerint; & ſi hoc admitteretur, ad nihilum deſeruiret Sacra Pœnitentiaria Romana, nam vnuſquiſque haberet præ manibus remedium, nempe adeundi pro diſpenſatione Confeſſarium Regularem; ad quam tamen obtinendam Sacra Pœnitentiaria tam maturè procedit;vt omnes ſcimus.Et Sanctiſſimus Dominus noſter Innocentius X. in ſuo Pontificatu ferè ſemper negauit talem diſpenſationem.Non eſt igitur admittendum Regulares habuiſſe, nec habere tale priuilegium,& ideò caueant ab opinione Patris Bruni.

An Regulares poſſint independenter ab Epiſcopis excipere Confeſſiones Monialium ipſis Regularibus ſubiectarum.

RESOLVTIO XXVIII.

AFfirmatiuè reſpondet Bruno *de priuileg.Regular.tractat.5.capit.5.propoſit.*4.vbi ſic ait,Confeſſarius Monialium Regularibus ſubditarum independenter ab Ordinariis, eorumdemque examine, inſtituitur, potiturque eiſdem facultatibus in eaſdem, quibus Confeſſarius Regularis in Regulares.

Hæc veritas, quoad primam partem probatur; quoniam cum Moniales ſint ab Ordinariorum iuriſdictione exemptæ, ab illo quoque actu iuriſdictionis exemptæ ſunt; ad eum pertinente, quia in ipſas plena iuriſdictione lætatur,ſed nullus ea potitur,niſi eatumdem Prælatus:ergo non poteſt ab Ordinariis huiuſmodi Confeſſarius inſtitui,ſed à Prælato,& quoad hoc nulla apparet difficultas; ſed tantum quoad examen, quod tamen ad eos nullatenus ſpectat,determinante Pio V.Bulla. *Et ſi Mendicantium*,dum ſic pronunciat,Confeſſores verò Monialium,quæ degunt ſub cura Regularium ab Ordinario examinari nolumus.

Varius autem eſt modus inſtitutionis illius Confeſſarij pro diuerſitate Conſtitutionum cuiuſlibet Ordinis. In Minoritana enim familia, in Capitulis, Congregationibus Prouincialibus à diffinitorio inſtituitur,amouendus tamen ab eodem diffinitorio,ac etiam cum opus eſt, à ſolo Prouinciali. Facultates verò illius ſunt eædem cum facultatibus Confeſſarij Regularis erga Regulares, eiuſque facultates ſunt iuris Ordinarij, cum illi ex Conſtitutionibus Ordinis concedantur:ac propterea non poſſunt illas arctare ſuperiores,niſi eiſdem à Conſtitutionibus prædictis concedatur.

Facultates autem illæ multæ ſunt;quædam enim forum animæ duntaxat reſpiciunt, aliæ adminiſtrationem Sacramentorum, aliæ abſolutionem à cenſuris, & diſpenſationem ſuper pœnis, ſententiis, votis,& iuramentis; & denique in eatumdem Monaſteria ingreſſum. De illis omnibus, excepto prædicto ingreſſu, nihil occurrit dicendum, quidquid enim dictum eſt de Confeſſario Regulari in Regulares, illud etiam dictum habeas de eodem Regulari in Moniales; communicat enim hic in priuilegiis cum alio: imò aliquid ampliùs habet in Ordine Minoritarum, vt declarauit Capitulum Generale Albienſe,teſte Roderico *tom.1.qq.RR.quæſt.* 19.*art.*2.hoc ſtatuto,Vniuerſi Confeſſores Monialium noſtræ familiæ habeant præſenti decreto ſemper actiuam auctoritatem Prælatorum ſuper Moniales quoad caſus, & ſententias, habeantque ſimiliter Guardiani, ac Vicarij Guardianorum in eorum abſentia. Quibus manifeſtè conſtat Confeſſarium Monialium habere iure ordinario facultatem abſoluendi,& diſpenſandi in caſibus, & ſententiis in prædicto Ordine reſeruatis. Ita Bruno; cui adde Sorbum *in ſuis annotat.ad Compend.Mendic.verb.Moniales*,Azor.*part.*1.*lib.*13.*cap.*9.*quæſt.*2. & Campanil. *in diuerſor. iur. Canon.lib.*16.*rub.*12. *num.*53.

Sed hi ſcripſerunt ante Bullam Gregorij XV. quod non fecit Pater Bruno, & ideò contra illum aſſero,quod quamuis ante Conſtitutionem Gregorij XV.editam 5. Februarij 1622. quæ incipit, *Inſcrutabili*, Confeſſarij quidem Monialium locorum Ordinariis ſubiectarum deberent approbari ab ipſis Ordinariis; Confeſſarij verò Monialium ſubiectarum Regularibus à Prælatis propriæ Religionis, tanquam Ordinariis ipſarum Monialium:in præſenti tamen omnes confeſſarij tam ordinarij, quam extraordinarij quarumcunque Monialium, etiam Regularibus ſubiectarum, debent approbari ab ordinario loci:idque ex citata Conſtitutione Gregorij XV. quæ quoad hoc ſic habet, Confeſſores verò ſiue Regulares, ſiue ſæculares, quomodocunque exempti,tam ordinarij,quam extraordinarij, ad confeſſiones Monialium,etiam Regularibus ſubiectarum, audiendas, nullatenus deputari valeant, niſi priùs ab Epiſcopo Diœceſano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant.

Vbi notandum,ad audiendas confeſſiones Monialium modo non ſufficere, quod ſacerdos ſiue Regularis,ſiue ſæcularis,ſit generaliter approbatus ab Epiſcopo ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas,ſed egere quoad hoc ſpeciali approbatione: idque ex declaratione Sacræ Cõgregationis Concilij, quæ etiam declarauit Regularem approbatum ab Epiſcopo ad audiendas confeſſiones Monialium vnius Monaſterij, nequaquam cenſeri approbatum ad audiendas confeſſiones Monialium alterius Monaſterij,vt videre eſt *tom.*4. *Bullarij poſt Conſtit.* 18. *Gregor.XV.*

Verum tamen eſt, quod confeſſarij Monialium exemptarum tam ordinarij, quam extraordinarij præſentari debent à propriis Prælatis Regularibus, ad effectum vt modo dicto approbentur ab ordinario:Vnde infert Tamburinus *num.*16.*de iure Abbatiſſarum, quæſt.*3.*numero* 3. non ſubſiſtere, quod ait Nald. *verb.Moniales numero* 2. Monialibus etiam exemptis aſſignandum eſſe Confeſſarium extraordinarium ab Epiſcopo loci: ſi quidem teſte Zipeol.3. *de iure Pontificio nouo n.*3.extat in contrarium quædam declaratio Sacræ Congreg qua deciſum eſt huiuſmodi aſſignationem faciendam à Prælato Regulari,cuius iuriſdictioni ſubſunt dictæ Moniales, licet aliàs indigeant approbari ab ordinario, vt iam dictum eſt.

Quin vigore citatæ Conſtitutionis Gregorij XV. neque ipſi Prælati Regulares abſque ordinarij approbatione audire poſſunt confeſſiones Monialium ſibi reſpectiuè ſubiectarum:cum olim poſſent,& ipſi illos audire, & alios approbare ad illas audiendas. Ita declarauit Sacra Congregatio Concilij, vbi ſupra,addens confeſſiones à dictis Prælatis auditas ſine præfata approbatione eſſe nullas,& irritas.Et hæc omnia docet Pellizarius *de Monialibus c.*10.*ſect.*3. *ſubſect.*1.*q.*11.*n.*163.Tamburinus *de iur.Abbatiſſarum.d.*16.*q.*2.*n.*3. Bordonus *in Conſil.Reg.t.*1.*reſ.*5. *n.*1.*& alij.*

Notandum

Notandum est tamen, Doctores Hispanos asserere supradicta non procedere in Regnis Hispaniarum, Vnde Nicolaus Brauus *in tract. Monast. cap. 23. numero 12.* sic ait, Neque etiam obstat Constitutio quædam Gregorij XV. quæ incipit, *Inscrutabili, &c.* expedita anno 1622. circa gubernium Monialium, & deputationem Confessorum, diuersimodè valdè disponens. Nam ob ingentia incommoda inde emergentia; atque etiam instante Rege Hispaniarum Philippo IV. suspensa fuit omnino eius exequutio ab Vrbano VIII. anno 1625. & suspensionis effectus commissus Illustr. Nuntio Hispaniæ Iulio Sacchetto, à quo tunc solemniter, & iuridicè facta est Matriti die 21. Aprilis eiusdem anni, cuius authenticum instrumentum habuimus, quia & prædictæ causæ Religionis nomine, inter alios Prælatos, iisdem tempore, & loco, aliquam gessimus partem, dum Abbatis munere fungerer in nostro Matriti cœnobio. Hucusque Brauus.

Sed vt verum fatear, inuenio Leandrum Doctorem Hispanum, & qui in Hispania scripsit *tom. 1. de Sacram. tract. 5. disput. 11. quæst. 46.* adducere Constitutionem Gregorij XV. tanquam in Hispania existentem in vigore, & nullam facere mentionem de supplicatione Regis quam supra adducit Brauus; & ideo me remitto veritati, & Praxi Hispaniæ. Vide etiam contra Brunum præter Doctores citatos, Bossium *de Iubilæo sectione 3. casu 2. §. 3. numero 74.*

An Regulares si velint prædicare, possint ab Episcopis examinari.

RESOLVT. XXIX.

NEgatiuè respondet Bruno *de Priuileg. Regul. tract. 6. capite 2. propos. 3.* Quia cum examen de prædicatoris capacitate ad superiores Regulares spectet, nec de obligatione ad aliud examen in iure, & Pontificiis concessionibus sermo habeatur, nulla ratio illud admittendi apparet. 2. Quoniam etiam vigente Tridentino non est imposita huiusmodi obligatio: nam de illo nullam facit mentionem, quando de Prædicatore Regulari agit, sed tantum illi imponit onus se se præsentandi, & benedictionem petendi ad prædicandum in suis Ecclesiis; & vltra hæc duo ad prædicandum in alienis Ecclesiis. 3. videlicet licentiam ab Episcopo accipiat, sic habetur *sess. 5. cap. 2.* Et hanc sententiam veram esse, ac de iure sustinet Mauritius Alzedus *in praxi Episc. part. 2. capite 13. numero 104.* Barbosa *de potest. Episc. part. 3. allegat. 76. numero 23.* Hieron. Roderic. *in Compend. Regul. resolutione 112. numero 2.*

Nec obstat, Sacram Congr. Cardinalium in vna Vngentina sub die 22. Ianuarij 1622. ex relatione Antonini Diana, *tra. 4. Miscellan. resol. 22.* declarasse, posse Episcopos examinare Regulares prædicare volentes in Ecclesiis, quæ non sunt suorum ordinum, quoniam nec de illo decreto authenticè constat: nec si constaret reuocat priuilegia, ius commune, & Tridentinum, quod etiam in litteris Apostolicis, imò & in Conciliis, quando aliquid determinant, necesse est. Accedit, quod ab illo tempore fuerunt confirmata priuilegia Regularia, quæ Tridentino non aduersantur: illud autem priuilegium exemptionis ab examine, non est illi contrarium, vt probatum fuit.

Nec obiicias, Regularem pati illud examen ab Episcopis, antequam prædicandi licentiam obtineat: imò à multis obligari iuramento interposito, se ordinationes Diœcesis obseruaturum. Respondetur primò, illud examen ab omni Regulari non sustineri; nam notum est omnibus à Fratribus Minoribus Capuccinis non tolerari: si alius illud sustineat, non propterea amittitur priuilegium; vt in 1. tract. probatum est: sed violentiæ, & iniuriæ sibi factæ indulgens, priuilegio non vtitur. Quod similiter facit cum iureiurando promittit, se seruaturum Diœcesis ordinationes; qui si non æquiuocè iuret, non dubito quin peccet. Potest autem amphibologicè verbis iuramentum exprimentibus vel, & melius, verba illa exprimere absque iurandi intentione Nam sicut incompetente Iudice illud à non suo subdito extorquente in iudicio potest non subditus id facere, cur similiter id agere non potest Regularis, cum ab Episcopis vtpote iudicibus incompetentibus iurare cogitur? Aduertant autem Illustrissimi Domini Episcopi, quod hoc agendo grauiter peccant; cum actum iurisd ctionis, & torturæ exerceant in non subditum, sitque illis hoc prohibitum tum ex iure, tum ex priuilegiis: vt alibi diximus. Hucusque Bruno.

Sed licet hæc de iure videantur procedere, tamen Praxis est in contrarium, nam Regulares prædicare volentes extra suas Ecclesias, examini Episcoporum se subiiciunt; & ita ex declaratione Sacræ Congregationis tenet etiam Pater Lezana *in summa tom. 3. verb. Concionatores Regulares numero 7.* Vnde Reuerendissimus, & amicissimus Pater Bordonus nunc meritò Generalis suæ Religionis *in Consil. Regular. tom. 1. res. 7. num. 17.* postquam adduxisset Bullam Leonis X. à Bruno adductam, sic asserit: Dixi de iure, quia in Praxi seruatur oppositum volentibus Episcopis examinare Regulares, licet à suis Prælatis approbatos, prædicaturos in alienis Ecclesiis; & in confirmationem huius praxis fuit resolutum 22. Ianuarij 1628. posse Episcopos examinare Regulares prædicaturos in Ecclesiis suorum non Ordinum, teste Aldano *titulo 4. numero 10.* apud Barbosam *ad capit. 2. sess. 5. numero 20.* eam resolutionem se non vidisse authenticam asserit Peyrinus citatus, sed non passim exterminandæ sunt resolutiones Sacræ Congregationis vti adulterinæ, maximè cum constat de tempore, & loco, pro quo datæ fuerunt, vt de hac clarum est apud præcitatos; illæ verò sunt suspectæ, quæ carent tempore loco, & personis, in quarum fauorem emanarunt. Ita Bordonus.

Non deseram tamen adnotare, sententiam Patris Bruni docere etiam Pellizarium *in Manual. Regular. tom. 2. tractat. 8. capite 4. sect. 1. numero 22. & 23.* qui postea *numero 24.* sic asserit; Monitos hic velim Regulares, ipsos iniustè quæri de Episcopis, quod eos nolint admittere sine examine ad prædicandum in Ecclesiis non sui Ordinis; cum potius ipsi debeant id sibimet ipsis imputare: cum aliqui illorum ad comparandum aliquod leue lucrum nobilissimum prædicandi ministerium vile nimis efficiant: dum per litteras Principum suggestum aliquem, & quidem etiam rusticanum de manibus Episcoporum extorquent, ita importunè, vt eos cogant subire onera, quæ alioqui nullatenus subirent, non ergo tantam sui faciant copiam, & tunc Episcopi ex penuria concionatorum cogentur ad ipsos recurrere, sibique magni beneficij loco ducentes, quod acceptentur tales suggestus, aliàs minus expectabiles, sententiam quoad hoc mutabunt,

&

& seruantes iura Regularium, non amplius eos subiiciunt examini. Hæc Pellizarius.

An Abbates non benedicti possint conferre primam Tonsuram, & Ordines Minores sibi non subditis.

RESOLVTIO XXX.

AFfirmatiuè respondet Bruno *part. 2. tract. 7. c. 3. propos. 3.* vbi sic statuit; Abbates non benedicti possunt similiter, ac benedicti suis subditis Regularibus, & sæcularibus, ac aliis etiam sæcularibus, & Regularibus non subditis, Tonsuram, & quatuor Minores conferre.

In duplici genere sunt Abbates non benedicti, alij enim sunt Abbates non benedicti, quibus benedictionem Episcopus recusauit, alij autem quibus non recusauit, nec benedicendi sunt; quoad primum genus Abbatum, propositio probatur ex *cap. 1. de supplem. neglig. Prælatorum*, in quo habetur, si Episcopus tercum humilitate, & deuotione, sicut conuenit requisitus, Abbatem benedicere renuerit, liceat Abbati proprios Monachos benedicere, & alia, quæ ad officium pertinent exercere. Sed ad illorum officium spectat primam Tonsuram, & quatuor Minores Ordines conferre, ergo illa omnia (licet recusata benedictione) possunt exercere; nec potest dubitari, quin Papa hoc priuilegium possit concedere; quoniam hæc benedictio non imprimit characterem, neque est ex Christi institutione, vt necessaria reputetur ad hanc concessionem; sicut ergo Papa potest simplici Sacerdori absque præuia benedictione committere potestatem conferendi Confirmationem, sic & facultatem illos Ordines conferendi, sicut de facto illam commisit, ac sic tenent citati Hostiens. & Armilla Aurea, qui addunt dictos Abbates non posse conferre illos Ordines in monasteriis non alienis exemptis; quod ego crediderim, si Episcopus illorum Superior non consentiat: si autem consenserit, vel illos vocauerit, posse tunc temporis Ordines prædictos conferre, cum, vt supra probatum est, possit Episcopus subditis huiusmodi Ordines ministrare, nullique propterea fiat iniuria.

Quoad autem aliud genus Abbatum non benedictorum neque benedicendorum, vt sunt Abbates triennales, non reperitur quidquam super hoc illis à iure communi concessum; sed tantum ex priuilegiis extra illud ius vagantibus, & probatur propositio quoad illos ex concessione Eugenij IV. 1437. facta Cistercienſi familiæ in Hispania, in qua vult vt Abbates Triennales, licet eis munus benedictionis non impendatur, omnibus & singulis honoribus, præeminentis, priuilegiis, prærogatiuis, iuribus, & insignibus Abbatialibus fungi possint. Et quamuis de hoc priuilegio vt potè terminis nimis generalibus concesso dubitari posset, nihilominus Iulius II. *priuileg. 9. num. 7.* omnem prorsus sustulit dubitationem, concedendo dictis Abbatibus Ordinis Cistercienſis illam potestatem his verbis; Necnon Nouitios, & alios quoscumque dicti Monasterij subditos, prout poterant præfati perpetuo Abbates Clericali charactere insigniendi; vbi Suarez proximè citatus *num. 25.* per clericalem characterem intelligit quatuor Minores vltra Tonsuram, & ita praxis habet etiam apud Fratres Congregationis Fulienſium eiusdem Ordinis Cistercienſis; quam etiam facultatem concessit idem Iulius Congregationi Mileuitanæ referente Compendio priuilegiorum illius Congregationis, *priuileg. 13. fol. 10.* & Eugenius IV. Congregationi Sanctæ Iustinæ, vt habetur in *Compend. priuileg. Montis Oliueti priuileg. 50. & 51.* & à Leone X. Camaldulenſibus eamdem etiam facultatem factam notat Marcellinus à Sancto Benedicto *in Compendio priuilegiorum Fulienſ. verb. Abb. num. 2.* & denique Clemens VIII. priuilegia Camaldulenſium confirmando declarauit, & de nouo concessit eorumdem Abbatibus, etiam non benedictis, & Prioribus similiter, quod possint Ordines Minores conferre suis subditis Regularibus, sub Data die 3. Augusti 1594. sic Archan. Roman. *de priuileg. verb. Abbas.*

Et denique id etiam declarauit Sacra Congregatio Tridentini referente Barbosa *in Collectan. verb. Ordo*, die 16. Februari 1610. affirmátque de iure id posse, licèt non sint benedicti, sed tantum triennales: sic etiam tenet Tamburinus *de iure Abbat. quæst. 3.* & idem resolutum fuisse 1619. refert Archang. Roman. *de priuileg. verb. Ordines.* Et quamuis ferè hæ omnes concessiones non loquantur nisi de subditis, attamen à Doctoribus extenduntur ad non subditos cum circumstantiis in præcedentibus appositis; ratio est, quoniam si Prælati huiusmodi priuilegiis, prærogatiuis, &c. sicut benedicti gaudent, & benedicti hoc iure potiantur, sine dubio hic etiam illo gaudebunt. Ita Brunus.

Sed hanc sententiam ego *in part. 9. tract. 11. resol. 42.* reprobaui ex Decisione Sacræ Congregationis facto verbo cum Sanctissimo, vnde corruunt ea quæ asserit Machadus *tom. 2. lib. 5. par. 3. tract. 1. docum. 2. num. 2.* & alij. Et ita præter Doctores à me citatos tenet Castrus Palaus *tom. 4. tract. 27. punct. 14. num. 4.* Dico itaque, Tridentinum *sess. 23. c. 10. de reformat.* hanc restrinxisse potestatem, ne Abbates, & alij exempti existentes intra fines alicuius Diœcesis, & idem est etiamsi extrà existerent, quibusque aliàs à iure competebat Ordines minores conferre; ne, inquam, primam Tonsuram, Ordinesque Minores conferant aliis, quam Regularibus sibi subditis.

Sed difficultas est, an Regularibus Nouitiis sibi subditis possint Ordines conferre? Affirmare videtur Layman *libro 5. summæ tractatu 9. capite 9. numero 2.* eo quod iure antiquo *in capite Abbates de priuileg. in 6.* prædictis Abbatibus concessa fuerit hæc facultas, ibi: Nec eis licitum sit aliis, quam Monasteriorum suorum Conuersis, & qui ad illa conuolauerint, scilicet, vt ibi conuertantur, & fiant Monachi (vt inquit Glossa) & in quos Ecclesiasticam, & quasi Episcopalem iurisdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonsuram. Quæ tamen facultas per Tridentinum non videtur restricta, cum solum restrinxerit facultatem ordinandi sæculares, & regulares non subditos: at Nouitij sub nomine Regulari præcipuè in decreto fauorabili veniunt, & aliunde subduntur Ordinanti. Ergo.

Cæterum verius censeo, nequaquam posse prædictos Abbates Nouitiis Regularibus Ordines conferre: quia Nouitius, esto Regularis censendus sit, vt priuilegiis Regularium gaudeat; non tamen Abbati subiicitur pleno iure; sed solum quatenus ad probationem Religionis fuerit necessarium, vti benè notauit Sanchez *libro 6. summ. cap. 10. in fine.* Ad probationem autem Religionis necessaria non

est

est subiectio pro Ordinibus suscipiendis; vt de se constat: Ergo Regularis Nouitius quoad Ordinum susceptionem Abbati subditus non est. At Tridentinum solum concedit Abbatibus, vt Regularibus sibi subditis Ordines conferant. Non igitur possunt Nouitiis conferre. Atque ita tradunt ex quadam Constitutione Pij V. Nauarr. *cap.27.nu.158.* Rodriquez *tom.3.qq.regular. quæst. 23.art.2.in fine.* Mirand. *Man. Prælat.tom. 1. quæst. 38.art.9.concl.2.in fine.* Henriquez *lib.10.c.23.n.3. in comment.litt.G.* Lapus *in cap.cum nullus numer.3. de temporib.ordinat.in 6.* & ibi Ancharan. *num.3.& alij.*

Confessarius affirmat hæredi, testatorem voluisse relinquere legatum Titio, quæritur, an hæres teneatur hoc credere, & legatum soluere?

Resolvtio XXXI.

VIdetur prima facie affirmatiuè respondendum, cùm Confessarius sit testis omni exceptione dignus. Probatur primò, quia in rebus ciuilibus non magni momenti, qui audiuit à fide dignissimo potest in iudicio deponere tanquam si vidisset; ita Mendoza *in 2.2. D.Thom.disput.173.section.5.§.20.* Mexia *in leg.Reg.Toleti 23.part.2.num.32.& 33.* & Pater Vericelli *in qq.moral. tract.1. quæst.13. num.2.* Probatur secundò, quia vnus testis fide dignus nuntians mortem vnius coniugis; sufficit vt alter superstes licitè contrahat secundum matrimonium, præsertim quando alter constare non potest; Vt docet Angel. *verbo matrim.3. imped.13.num.4.* Veracruz *1. part.Specul.art.42.concl.1.* & videtur probari *ex cap. in præsentia de sponsal.* ibi. Non permittas eos contrahere, donec certum nuncium de morte recipiant. Si ergo satis est certus nuncius, sufficiet vnus testis, & ita docet etiam Hostiensis *in dicto cap. in præsentia ad finem*, & Abbas ibi *numero 6.* Vbi adeò mordicus defendit hanc sententiam, vt censeat Bartolum, qui oppositum asseruit, immemorem fuisse huius textus. Si ergo vnus testis omni exceptione maior sufficit ad hoc, ergo etiam sufficiet vt hæres obligetur ad restituendum legatum, vtrobique enim datur periculum violandi ius alienum; sicut enim violari potest ius hæredis, si fortè testator non reliquit tale legatum alteri, ita etiam ius alterius coniugis si viuit.

Sed ego de hoc casu interrogatus negatiuè respondi, & deobligaui hæredem à solutione prædicti legati; & adduxi Stephanum Fagundez *in Decal.t.2.lib. 7.c.25.n.5.* Vbi quæritur, an si vnus testis omni exceptione maior, id est cui nihil opponi potest, affirmet alicui hæredi testatorem relinquere tali personæ legatum, teneatur ille hæres ex vi huiusdicti, & notitiæ præcisè sumptæ soluere, seu restituere tale legatum, & negatiuè respondet.

Primò, Quia ex dicto vnius testis nemo plenè conuincitur, nec tenetur ei fidem adhibere contra se, & cum damno suo, vt diximus *in præcep.4.lib.4.* de filio adulteræ, qui non tenetur credere matri dicenti illum non esse filium eiusdem Patris cum aliis fratribus, ac proinde non posse habere hæreditatem æqualiter cum illis.

Restat modò respondere ad argumenta.

Et ad primum respondeo opinionem illam non esse admittendam, vt optimè obseruat Sanch *in sum. tom.1.lib.3.c.4.n.15.* Portel. *in dubiis Regular. ver. sacram.n.6.* Et ego alibi.

Ad secundum respondeo, quòd vnus testis non sufficit ad destruendam bonam fidem, obligat enim tantùm ad faciendam diligentem inquisitionem de veritate, & quandiù veritas non inuenitur, potest res tutè retineri.

An debitor in extrema necessitate teneatur restituere, si creditor sit etiam in extrema necessitate.

Resolvt. XXXII.

HAnc resolutionem coactus sum componere occasione cuiusdam Scotistæ, qui suis diebus sequens suum Magistrum Scotum *in.4. dist.15.q.2.* mordicus in casu occurrenti affirmatiuam sententiam tuebatur, quam ex Thomistis sustinet etiam Sylueſt. *ver.rest.5.q.2.* Richardus *in 2.2.dist.1.art.5. q.4.ad.5.* Gabriel *q.2.a.2.concl.2.* & nouissimè Philippus Faber *in 4.dist.15.q.2.disp.50.cap.3.n.227.* omnino videndus. Ratio est: nam ille non possidet iustè aliquam rem, cuius dominium semper fuit, & manet apud alterum; sed sic est quòd dominium plenum rei alienæ in casu nostro semper fuit & manet apud dominum, à quo inuito res est ablata, neque per vllum instans illud ab se abdicauit, nec abdicat: ergo detinens, semper & pro quocumque instanti illam rem iniustè detinet: ergo semper & in quocumque instanti tenetur ad restitutionem, etiam in illo instanti vltimo, quo illam consumit pro vita sua conseruanda. Maior est euidens: quia eiusdem rei simul & semel non possunt esse duo domini totales & diuersi, neque enim Titius potest esse totalis & absolutus dominus eiusdem panis, & simul & semel Meuius, quia implicat contradictionem. Minor autem probatur: quia creditor antequam deueniat ad extremam necessitatem iam habebat iustum dominium super rem, illam detinens autem nullum, sed iniustè illam rem possidebat. In casu autem quo ambo deueniunt in extremam necessitatem, detinens iure naturæ non potest acquirere ius in illam rem: quia in eodem instanti iure naturæ creditor dominium illius rei retinet: creditor enim potitur eodem iure naturæ, quo debitor in illo casu, & instanti: & sic quantum ad ius naturæ sunt æquales. At præter ius naturæ quo sunt æquales pro illo instanti, quo cadunt in extremam necessitatem, & quo sunt æquales, creditor habet prælationem ratione iuris gentium, & dominij prioris quod habebat, & per euentum extremæ necessitatis illud non amisit, sed acquirit ex iure naturæ, sicut acquireret detinens, nisi ipse creditor iam illud præhaberet: ergo nulla ratio suadet, quòd creditor ab illo iure cadere debeat, & detinens debeat ius naturæ in illam rem acquirere: quia iam in iure naturæ sunt æquales, & deinde creditor superat debitorem ratione prioris dominij, & proinde non debet esse deterioris conditionis quàm detinens, sed melioris, cum habeat plus iuris in ea re, & sic sequitur apertè, quòd detentio illa in detinente sit iniusta, & consequenter teneatur ad restituendum domino, qui habet maius ius; verum P.Hurtad. *de char.disp.5.diffic.12.& de Iust.disp.9.diffic.2.* circa præsentem difficultatem aliter Philosophatur, & ait, quòd quando debitor & creditor in eodem tempore occurrunt in extrema necessitate, si res debita sit sub dominio debitoris, non teneatur eam restituere, quamuis creditor prius inciderit in extremam necessitatem: si verò è contra res debita sit sub dominio creditoris, quod teneatur eam credi-

tori reſtituere , quamuis debitor prius incideret in eam neceſſitatem, niſi quando debitor ſecluſa ea neceſſitate nondum debet reſtituere , vt quando habet rem locatam pro tempore in quo contingit, & perſeuerat ea neceſſitas: quia quando eſt ſub dominio debitoris, durum ſit ipſum in extrema neceſſitate conſtitutum ſe ſpoliare re ſua, quamuis debita creditori exiſtenti in ſimili neceſſitate, & non ſit durum quando res debita eſt ſub dominio ipſius creditoris, niſi quando nondum debet reſtitui creditori , vt in exemplo locationis adducto. Vide etiam Vaſquez *Opuſc. de Eleemoſyna c. 1. dub. 9.*

Sed ego abſolutè aſſero , non teneri debitorem ad extremam neceſſitatem redactum in prædicto caſu , quo creditor ſimul exttemè eget, eam rem domino reſtituere , ſiue prius , ſiue poſterius inciderit in eam neceſſitatem , ſiue res eadem numero iuſtè ſiue iniuſtè acquiſita ſit, & ſiue extet, ſiue non extet ; Hanc videtur tenere D. Thom. 2. 2. *quæſtion. 62. art. 5. ad 4.* eam expreſsè tenent Valentia *tom. 3. diſp. 5. quæſt. 6. punct. 7.* Leſſius *l. cap. 16. dub. 1. numero 12.* Malderus *tract. 4. cap. 7. dub. 1. §. dico primo*, Sotus *lib. 4. de Iuſt. q. 6. §. in hac difficultate*, Toletus *in ſum. lib. 5. c. 24. n. 8. & lib. 8. c. 39. n. 3.* Sayrus *lib. 10. tract. 5. c. 6. n. 6.* & alij, qui generaliter loquuntur, ſiue res ſit vſu conſumptibilis ſiue non ſit , ſiue ex contractu ſiue ex delicto factus quis fuerit debitor. Fundamentum eſt, quia in extrema neceſſitate ceſſat ius gentium, ex quo orta fuit diuiſio rerum, & diuerſitas dominiorum, & redduntur res pro eo ſtatu neceſſitatis extremæ ad priorem ſtatum communitatis, & naturalem, in quo omnia erant communia, & fiunt primò occupantis, ſaltem quoad vſum, vt alibi diximus; fuerunt enim à principio res diuiſæ ſub ea conditione, vt pro ſtatu extremæ egentiæ ad priorem ſtatum redirent. Sed debitor præoccupauit ratione poſſeſſionis quam habet, & in æquali neceſſitate melior eſt conditio poſſidentis : ergo non tenetur pro nunc reſtituere, nec prior dominus cenſetur rationabiliter inuitus, quia ſua voluntate non poteſt licitè repugnare pacto illi redibilitatis, quo principio res, ſaltem quoad vſum attinet, diuiſæ fuerunt, vt diximus : Et quamuis illa poſſeſſio ante tempus neceſſitatis fuerit iniuſta, tamen vbi primum coniuncta eſt cum neceſſitate extrema, ſtatim propter prædictum redibilitatis pactum fuit iuſta. Vide etiam præter DD. citatos, Caiet. *in 2. 2. q. 62. art. 5. ad 4.*

Quid verò dicendum erit ſi extrema neceſſitas non ſit, & præferendum eſſe in hoc caſu creditorem, eam tuentur Ledeſma *par. 4. q. 18. art. 5.* Azor. *tom. 2. lib. 12. c. 8. q. 6.* Tabiena *ver. reſtit. q. 4.* Toletus *in ſum. lib. 5. c. 24. n. 8. in fine.* Quamuis *lib. 8. c. 27. n. 4.* hanc ſententiam iudicet dumtaxat probabilem, & contrariam ſequatur vt probabiliorem. Fundamentum illorum eſt, quia in eo caſu omnia ſunt communia *l. 1. §. cum in eadem ff. ad l. Rhodiam de iactu*, & tales conſanguinei aut amici non poſſident , & in hoc ſunt æquales creditori , ſed creditor habet maius ius in rem illam, quia habet ius proprietatis & dominij, ſeu debiti ex iuſtitia : ergo præualet, & præferendus eſt conſanguineis, amicis, & propinquis; & præferendũ eſſe patrem, vel matrem, vel alios cõſanguineos, propinquos, & amicos , hanc tenent Malderus *tr. 4. c. 7. dub. 1. §. dico primò*, Vaſquez *Opuſc. de Eleemoſyna c. 1. dub. 9.* Leſſius *l. 2. c. 16. dub. 1. n. 14.* Turrianus *2. 2. diſp. 82. dub 9. in fine*, Sayrus *lib. 10. tr. 5. cap. 6. nu. 9. & 10.* Salon. *2. 2. q. 62. art. 5. controu. 9.* Bañez *ibi. dub. 10. concl. 2.* Lorca *2. 2. diſp. 38. ſce. 3. n. 12.* & alij. Fundamentum eſt, quia ſuppoſito quòd in extrema indigentia omnia ſint communia , res illa quæ extat apud debitorem æqualis & communis eſt omnibus egentibus conſanguineiſque debitoris & ipſi creditori, ſed poſita hac æqualitate , debitor tenetur ex pietate præferre conſanguineos ſuos , & amicos : ergo &c. Minor probatur : quia debitor exiſtens in propria neceſſitate poteſt ſe præferre creditori, vt probauimus , ſed conſanguinei in primo gradu, adeò ſunt coniuncti ipſi debitori, vt reputentur quaſi eadem perſona, & eadem neceſſitas, ergo præferendi ſunt.

At his non obſtantibus , ego puto præferendum eſſe, quia tales conſanguinei ratione æqualis neceſſitatis poterant ſibi vſurpare pro tunc rem illam exiſtentem in manu debitoris, quando nondum erat in manu creditoris , ergo debitor licitè, & iuſtè poteſt illis rem tradere , quia quando aliquis non habet cum quo ſubueniat alteri extremæ egenti , niſi rem alienam, poteſt cum illa ſubuenire, vt notat Vaſquez *Opuſ. de Eleemoſ. c. 2. dub. 1.* Tandem quia debitum pietatis eſt maximè naturale, debitum autem iuſtitiæ ſuppoſita communitate rerum ſuſpenditur pro tunc, vt ſupra diximus. Amicus verò probatus, cenſetur (vt communiter dici ſolet) alter ego, & ideò aliquando præferri poteſt ipſis conſanguineis, vt notat Sayrus allegatus *n. 10.* & Suar. *de charitate diſp. 9. ſect. 4. nu. 14. & 25.* iuxta illud *Eccleſiaſtici 6. Amico fideli nihil eſt comparabile.* Imò Azor. & Vaſq. *vbi ſupra* putant , quod in tali caſu non ſolùm poſſit debitor licitè, ſed etiam teneatur in ea circumſtantia neceſſitatis extremæ ſuccurrere potius Patri, conſanguineis, & amicis, quàm creditori: quia ius creditoris quamuis ſit iuſtitiæ, pro tunc ſuſpenditur (vt diximus) ac proinde tunc, & in ea circumſtantia, ſuppoſita communitate, præceptum Iuſtitiæ , & reſtitutionis non obligat , ſed præceptum pietatis : & licet præceptum & debitum iuſtitiæ dicatur ſtrictius quàm debitum pietatis , id quidem eſt ſuppoſitis terminis habilibus, ideſt, quando data opportunitate obligat, non verò quòd ſimpliciter & abſolutè ſit maius & fortiùs, quàm debitum pietatis, hoc enim eſt abſolutius & antiquius, & maximè intrinſecum , ac proinde dicitur naturale ; debitum verò iuſtitiæ dicitur morale ; nec ille res in eo caſu extremæ neceſſitatis cenſentur alienæ, cum ſint ſaltem quoad vſum, vt diximus, communes.

Aduertendum eſt etiam hic, aſſerere communiter DD. ob grauem neceſſitatem debitoris poſſe differri reſtitutionem, quandiu neceſſitas durat, Ita Petrus Nauarr. *l. 4. c. 4.* Leſſius *c. 16. dub. 1.* & Bonacina *diſp. 1. qu. vlt. punct. 1.* Sed hoc Gaſpar Hurtadus *de. Iuſt. diſp. 9. diffic. 2.* admittit quando res debita non eſt neceſſaria creditori ad vitam, nec ad ſtatum, nec ad vitandum graue aliquod incommodum , quia tunc delatio non eſt contra voluntatem rationabilem creditoris , quia tunc creditor ex miſericordia tenetur ſubuenire illi neceſſitati ; non verò credimus verum , quando res debita eſt aliquomodo ex tribus dictis neceſſaria creditori, quia tunc dilatio eſt contra rationabilem voluntatem creditoris, quia tunc non tenetur ex miſericordia ſubuenire illi neceſſitati , adhuc dilatione, quamuis res debita ſit ſub dominio debitoris.

An detur casus, in quo mulier teneatur reuelare spurium filium cum periculo vitæ, & famæ?

RESOLVTIO XXXIII.

REspondeo, quod aliqui affimant adulteram debere reuelare filium esse spurium, alij negant Qui affirmant diuisi sunt. Aliqui enim dicunt adulteram hoc reuelare debere filio spurio, & inducere eum ad dimittendam hæreditatem vero hæredi, & hæc est opinio Richardi in *quodlib.*4. *dist.*15.*art.*5.*q.*4.*ad* 4. Alij vero dixerunt adulteram debere reuelare hoc marito, vt assignet hæreditatem vero hæredi. Et hæc tribuitur Hostiensi in *summa, quæ dicitur copiosa l.*5.*tit. de pœnis, & remiss.* atque communiter Maior in 4. *dist.*15.*q.*17. Adr. *q.*1. *de rest.ad* 5. dicunt cum discrimine vitæ, & famæ teneri ad reuelationem suæ culpæ. Alij dicunt quando hæreditas est ampla & copiosa, e.g. Marchionatus, Ducatus, Regnum, Comitatus, huiusmodi teneri ad reuelationem sui criminis, non obstante periculo vitæ & famæ, hanc tenent Soto in *l.*4.*de Iust. & Iure q.*7.*art.*4.ad secundum, Couarruuias *regula peccatum p.*1.*n.*6.

Sed hæ opiniones mihi non placent, quia omnes conueniunt in hoc, quòd mulier huiusmodi adultera cum discrimine vitæ & famæ teneatur ad reuelationem sui delicti, licet deinde in modo reuelandi, & causa discrepent. Scotus ergo has opiniones in particulari impugnat ex fundamento generali; Et primò modum dicendi Henrici, qui dicebat reuelari debere hoc crimen filio spurio sic; aut filius credet matri, aut non; si credet non est probabile quòd propter hoc velit hæreditatem dimittere, quia pauci inueniuntur, qui ita perfecti sint, vt propter iustitiam seruandam foro conscientiæ dimittant magnas possessiones, quas in foro exteriori tenere possunt. Neque mater potest præsumere filium hoc facturum, nisi multum experta esset voluntatem filij. Cùm ergo incertum sit ex hac reuelatione facta filio, sequuturam fore correctionem filij, & restitutionem habituram esse effectum, non debet se exponere periculo certo diffamationis apud suum filium. Si verò filius non crederet, tunc sequerentur duo mala. Primum diffamatio ipsius mulieris. Secundum quia ille filius teneret hæreditatem vt prius, & tamen haberet aliquam cognitionem quòd ad ipsum non pertinet, & quod est res aliena.

Contra secundum modum dicendi, scilicet quòd teneatur reuelare marito, arguit: quia ex hac reuelatione sequeretur. Primò, quod mulier se diffamaret apud maritum; deinde ex hoc exponeret se periculo mortis propriæ; deinde exponeret maritum periculo vxoricidij: quia talis posset esse adeò zelator sui honoris, quod illam occideret, vt multi faciunt, vel saltem illam perpetuo odio haberet, & à se, & ab actu coniugij expelleret. Præterea si maritus crederet vxori, non posset à spurio auferre hæreditatem, nisi in foro publico probaret filium esse spurium, & tunc mulier diffamaretur etiam coram tota patria. Ad ista autem omnia mala, quæ probabiliter euentura essent (vt in pluribus eueniunt) non debet se mulier exponere, propter incertum bonum hæreditatis restituendæ.

Contra omnes autem in generali tenentes illam opinionem, siue hæreditas sit magna, siue exigua, siue mulier sit valde nobilis, siue non, facit ratio ista. Quòd bona superioris ordinis plus valent, quàm bona inferioris ordinis, vt supra, agendo de quando restitutio est facienda, *casu* 4. ostendimus. Vita corporalis autem & fama sunt bona superioris ordinis, vt patet: ergo vita & fama non sunt commutanda pro quantumcunque magnis bonis fortunæ. Hæc est sententia communis, quam cum Scoto tenent Gabriel in 4.*dist.*15.*q.*2.*art.*2.*concl.*2. D. Antoninus *p.*2.*tit.*2.*c.*7.§.4. Caietanus in *summa verbo Adultera.* Angel. Sylu. *eodem verbo q.*1. Medina *de rest.q.*3.*concl.*2.*causa* 4. Azor.*l.*5.*c.*6.*q.*2. & Canonistæ in *c.offic.de pœn. & remiss.* Hæc assertio præter rationem efficacem adductam: confirmatur apertè *c.officij citato.* Nam ibi Papa decernit, quòd mulieri quæ supposuit partum marito non habenti filios, ne possessio alio deuolueretur, nolenti detegere hoc facinus marito, non debet denegari pœnitentia, & absolutio, sicut non debet denegari mulieri, quæ concepit ex adulterio, nec volenti detegere suum crimen, non est deneganda pœnitentia, & absolutio. Est ergo hæc sententia absque dubio vera.

His tamen non obstantibus. Ego puto posse dari casum, in quo mulier teneatur manifestare filium spurium marito cum periculo famæ & vitæ, & casus est, vt optimè obseruat Magister Marcus Serra in 2.2. *D. Thomæ q.*62. *art.* 6. *dub.*.....Quando bonum commune periclitaretur: vt si filius adulterinus esset noxius Regno, compelleretque subditos à fide apostatare, se ipsam mater detegere teneretur; sed hæc obligatio non esset iustitiæ commutatiuæ, sed legalis, vel charitatis, qua bonum commune præferre debet bono proprio. Ita ille, licèt Hurtadus *de iust. disp.* 11. *diff.* 20. existimet in tali casu, non solùm ratione charitatis, sed teneri ad id ex Iustitia commutatiua.

An qui amisit alterius gemmam mille nummorum, putans esse tantùm centum nummorum, teneatur restituere mille, an centum?

RESOLVT. XXXIV.

TEneri ad restituendum mille affirmat Eminentissimus Cardinalis Lugo; sed aduersus illum insurgit Ioannes Pontius *in cursu Theologico disput.* 52.*quæst.*2.*concluf.*2.*numero* 6. Vbi sic ait. Obiicies: Proiiciens in mare gemmam proximi valentem mille nummis; quam tamen ipse putaret valere tantùm centum nummis, tenetur restituere mille nummos: ergo quamuis putaret ipsam valere duobus assibus, si valeret centum nummis teneretur restituere centum: sed non peccaret tamen, nisi venialiter: ergo damnificans cum culpa tantùm veniali tenetur sub mortali ad restitutionem. Cardinalis de Lugo negat consequentiam, & dat disparitatem, quia in casu antecedentis intulit cum culpa mortali damnum graue, & eo ipso obligatur ad resarciendum totum damnum inde secutum, etiamsi ignoretur: sic enim ei, qui est in mora restituendi, imputantur casus fortuiti sequentes, v.g. si non restituens librum alienum cum deberes, & postea comburatur, teneris ad valorem Domino restituendum: sed in casu, consequentis non infertur iniuria grauis; & consequenter non est obligatio restituendi consequentia damna non præuisa.

Hæc tamen doctrina difficilis est: nam in probatione primæ partis petitur principium: nec probatur sufficienter per illud exemplum de obligatione eius, qui est in mora restituendi librum ad satisfaciendum, si postea comburatur: Nam, vel est in mora culpabili

culpabili mortaliter, vel non est: si non est, non obligabitur in conscientia ad restarciendum damnum magis, quàm proiiciens gemmam, quam putat valere duobus assibus tantùm, cùm tamen valeat centum nummis, Si est in tali mora tenebitur: quia cum culpa mortali fuit in causa cur alius non haberet suum librum; & propterea tenetur restituere. Sed qui perdit gemmam mille nummorum, putans tantùm esse centum, nummorum, non est in causa culpabili, cur alius perdit gemmam mille nummorum, sed tantùm centum: ergo non tenetur restituere nisi centum quantum ad obligationem conscientiæ, seclusis legibus particularibus, quibus posset ordinari, vt restitueret mille, quæ propterea deberet soluere cum à Iudice condemnaretur. Itaque potius negandum est antecedens obiectionis. Ita ille.

Sed si aliquis hic incidenter quærat, An omittens data opera diligentiam ad hibere, quam aliàs non teneretur, vt damnum proximi inferatur, teneatur ad restitutionem; Negatiuè respondet Pontius vbi supra ex Nauarro, & Turriano contra Cardinalem Lugo: Nec obstat cum ipso Lugo asserere, quòd si quis tenet eo fine, sequatur pollutio nocturna, peccabit contra temperantiam; quamuis non peccaret contra illam cœnando, cum posset alias licitè ad bonos fines, quamuis præuideret pollutionem secuturam: ergo quamuis ex iustitia non teneatur quis adhibere maiorem diligentiam, quam adhibet ad cauendum damnum proximi, obligabitur tamen vt non eo fine faciat aliquid, vt sequatur damnum illud.

Respondeo, quamuis totum concedatur, nihil haberi ad propositum; quia quamuis iniustè faceret & contra iustitiam; qui vellet interficere proximum, aut furari ab ipso, tamen nisi interficeret, aut furaretur, non teneretur ad restitutionem: ergo quamuis aliquis obligetur ex iustitia, vt non eo fine faciat aliquid vt sequatur damnum proximi, non sequitur quòd teneatur ad restitutionem. Et si dicas, quod non ex illo animo præcisè teneatur, sed ex eo, quod sequatur ex tali animo malum proximo.

Contra quia quamuis sequatur; quia tamen non sequitur, nisi mediante causa, quæ secundùm, se licitè applicari posset, negatur obligationem restitutionis inde concludi.

Hinc sequitur consequenter, occisorem ob cuius delictum alius, cui imponitur per errorem, punitur, non teneri ad restitutionem, etiamsi intenderit, vt alter propterea puniretur: quia etiamsi intendere iniustam castigationem proximi sit peccatum graue; quia tamen castigatio ipsius non processit ex illa intentione, nisi mediante illo delicto, ex quo aliàs non sequeretur illa obligatio, non tenebitur ad restitutionem. Sed si modus quo committeret delictum esset talis, vt per se esset causa, vt alius puniretur, & eo fine illum adhiberet, vt verbi gratia, si interficeret illum alterius gladio, & data opera relinqueret gladium, vt cognosceretur esse alterius, & propterea alter conuinceretur delicti, tum teneretur ex iustitia restarcire damnum alterius.

An captus à latronibus, si cogatur iurare se non denuntiaturum illos Iudici, teneatur ad obseruationem talis Iuramenti?

Resolvt. XXXV.

Respondent aliqui cum distinctione, si aliàs posset non denuntiare, iuramentum obseruandum, si teneretur, non esse: quia in primo casu posset sine peccato obseruare iuramentum, in secundo non posset, iuramentum autem de re illicita, non valeret, sed Ioannes Pontius in *cursu Theologico disp.* 53. *q.* 3. *concluf.* 2. *num.* 13. existimat secundum casum supponere aliquid, quod non est verum, nimirum quòd posset teneri, saltem regulariter loquendo; quia non teneretur quis Iudici interrogante, denuntiare, quando ex denuntiatione immineret periculum mortis: sed si non obstante iuramento teneretur denuntiare, homines capti à latronibus semper essent in periculo mortis: quia latrones, nisi scirent sibi caueri per iuramentum verisimiliter aut semper, aut communius interficerent captos, ne denuntiarentur, quod cederet magis in præiudicium Reipubl. quàm si quis iuratus non denuntiare, adhuc denuntiaret. Itaque putat Pontius esse obligatum qui sic iuratet semper, ad non denuntiandum, nisi casus extraordinarius esset, in quo denuntiatio aliquorum particularium, ex conditione particulari eorum cederet in magnum bonum Reipubl. præponendam malo, quod ex morte, quam inferrent tot, quot ad ipsis caperentur, ingrueret, Ita Pontius; Sed cogita an ex eius doctrina tribuatur delinquentibus occasio liberiùs peccandi, scientibus non esse accusandos vel denuntiandos in damnum publici boni. Itaque assero cum Valboa Magrouejo in *Lectionib. Salmanticen. sib. t.* 2. *cap.* 1. *de iureiurando.* 82. Si casus occurreret obligans sub præcepto promittentem ad denuntiandum, verbi gratia, Si latro adeò nefarius esset vt eius denuntiatio Reipub. expediret, tunc non obligaret iuramentum, quasi contra bonum publicum præstitum: sic etiam neque obligat si à Iudice interrogatus sit, & in hoc sensu puto intelligendum esse D. Thom. 2. 2. *quæst.* 89. *art.* 7. *ad tertium*, Sylueſtrum *verbo iuramentum* 4. *q.* 12. & relati à Barbosa *in leg. alia* 15. §. *eleganter num.* 23. *ff. solutomatrim.* Si verò casus sit, in quo non teneatur denuntiare, & iurauit se non denuntiaturum, quantum in se est & sponte, iuramentum obligat, dum iuridicè interrogatus non fuerit, nam tale iuramentum homini præstitum est, & quod absque peccato impleri potest, vt in specie resoluit Soto de *Iustitia & Iure libr.* 8. *quæst.* 1. *art.* 7. *ad* 3. Manuel Rodriquez 1. *tomo summæ cap.* 192. *n.* 2.

Quod si iuramentum interponatur de non petenda huius iuramenti relaxatione, receptum est non esse validum, eo quòd sit contra bonos mores, vt testatur Couarruuias in *dicto c. quamuis pactum secunda parte* §. 3. *n.* 2. Azor. *l.* 11. *institutionum moralium capit.* 7. *quæst.* 6. Cauendum tamen est nè istorum iuramentorum relaxatio in religionis catholicæ damnum cedat, vt verbi gratia: si captiuus iurasset infidelibus apud quos iniustè detinebatur, se in suæ libertatis pretium daturum eis mille aureos, tale iuramentum non esset relaxandum propter scandalum, & nè nomen Dei apud alios blasphemetur, vt resoluit Caietanus 2. 2. *quæst.* 88. *art.* 7. *dub.* 1.

7.*dub.* 1.& ibidem Aragon.*concl.vltima.* Soto *d.lib.*8. *quæst.*1.*art.*7.*ad* 3. Qui docet idem esse dicendum si captiuus iurasset se illuc esse rediturum,nam proculdubio teneretur redire etiam cum mortis periculo propter eandem rationem. Idem Valentia 2.2.*disp.* 6.*q.*7.*puncto* 4.

Nota hîc verò cum Lessio *lib.*2.*c.*42.*dub.*4.*n.*19. & Castro Palao *tom.*3.*tract.*14.*disp.*2.*punct.*7.§.5. *n.*3. Si Iuramentum de non accusando, vel denuntiando criminaliter, esset metu extortum, probabile esse non valere.

Quinam Prælatus potest relaxare iuramentum, quando contrahentes sunt diuersæ Diœcesis?

RESOLVT. XXXVI.

PAter Molina *de Iustit. tom.* 1. *disputat.* 111. & *disput.*149.& alij existimant talem relaxationem pertinere ad Prælatum eius, cui iuramentum est, & reddit rationem Molina:Nam Iudex relaxat iuramentum condonando illius obligationem loci sui subditi : ergo debet necessario habere iurisdictionem in eum,cui iuramentum præstitum est,Panormitanus verò in *c.si quis contra Clericum n.* 3. *de foro competenti,*quem sequuntur Socinus Aretinus, & Capycius relati à Mendosio in *additionibus ad Lapum alleg.*10,*num.*5.neruosè probat hanc relaxationem à Prælato iurantis fieri debere, ea ratione, nam is, cui relaxatur hoc iuramentum subditur suo Prælato.

Hanc verò quæstionem rectè sub distinctione explicat Felinus in *c.final.n.* 24. *de foro competenti:* nam aut ad relaxationem partis citatio non desideratur, & tunc vera est posterior opinio Panormitani,& aliorum : Si verò citatio desideretur, tunc aut extraneus est in loco iurantis, & tunc Episcopus iurantis poterit relaxare;si verò absens sit,necesse est recurrere ad Episcopum eius cui iuratum est, quia subditus citari nequit extra territorium,*l.extra territorium, ff. de Iurisdictione omnium Iudicum*, atque ideò quoties relaxatio pro solo foro conscientiæ petitur,semper fieri debet ab Episcopo iurantis, eo enim casu nulla desideratur citatio, & idem eadem ratione dicendum est,quando solùm petitur ad effectum agendi.Et hæc omnia docet Valboa in *lectionibus Salmantic.tom.*2.*cap.*1.*de iureiurando,num.*84. cui adde ex Theologis Castrum Palaum *tom.*3.*tr.*14. *disp.*3. *punct.*6.*n.*2. Et ideò cum ipso assero primò: Si Relaxatio petatur pro foro externo, Iudex Ecclesiasticus loci,in quo contractus est celebratus,poterit relaxationem concedere.Quia ratione contractus fortiuntur contrahentes eo in loco forum, *cap. fin. de foro competenti,*& Iudex contractus est Iudex distractus.

Assero secundò : Solùm Prælatus iurantis potest concedere relaxationem iuramenti pro conscientiæ foro,vel ad effectum agendi.Quia hæc relaxatio est dispensatio nomine ipsius Dei. Debet ergo dispensans superior esse eius, quo cum dispensat, & eius obligationem remittit:cùm in illum iurisdictionem exerceat.

At si relaxatio non pro conscientiæ foro tantùm, nec ad effectum agendi ; Sed absolutè concedatur ad rescindendum contractum, & eximendum iurantem ab omnimoda obligatione ; solùm Iudex, qui reum citare potest, poterit relaxare. Quia ad hanc relaxationem citatio partis necessaria est, vt diximus. Vnde Episcopus iurantis iuramentum relaxare poterit omninò ; si pars,cui facienda est citatio,sit eius subditus,aut sit in eius territorio ; secùs verò si absens sit. Quia extra territorium nequit fieri citatio, nisi de consensu Superioris illius loci.

Sed an Iudex sæcularis cognoscere possit de nullitate relaxationis iuramenti ab Ecclesiastico Iudice concessæ ? Felinus *cap.* 1. *de Iureiurando numero* 22.*& capite* 2. *numero* 3.*desponsalibus* ; Paz *in sua pract.*2.*part.prælud.*2.*numero* 38.Sanchez *lib.*3. *Sum. capite* 22. *numero* 4. Affirmant id fieri posse,si relaxatio ab Ecclesiastico iudice concessa,sit euidenter nulla vel iniqua. Sed hoc cautè intelligendum est. Si enim nullitas, vel iniquitas relaxationis non appareat,sed probatione, & examinatione indiget, admittendum non videtur, posse sæcularem de tali relaxatione cognoscere, ne Iudex sæcularis superior fiat Ecclesiasticæ potestati. Ita Palaus *vbi suprà numero* 9.

An Exterus si veniat in Regnis vbi viget Bulla Cruciatæ animo solùm illam sumendi, & statim redeundi,possit pro illo anno vti illius Priuilegiis?

RESOLVTIO XXXVII.

VT si e. gr. è Regio Calabriæ Messanam profisciscatur;Et negatiuè Respondet Magister Gallego de Vera *in Bullam Cruciatæ cap.*1.*Clausi.*1. *dub.* 4.vbi sic ait; Preguntase se vale la Bula à los estrangeros ? Respondo que si, como habiten en nuestros Reynos, y sean moradores dellos. Porque la Bula es concedida à los vezinos, y moradores estantes y habitantes en los Reynos,y Señorios en esta clausula contenidos, y nombrados, pues dize desta manera y à los que à ellos vinieren, y en ellos se hallaren. Ita ille;cui adde Trullench. *in Bulla Cruciatæ l.*1.§.1.*dub.*5.*n.*2.& Ludouicum à Cruz *disp.*1.*c.*1. *dub.*3.

Sed oppositam sententiam iudicat veram, & in praxi securam Pater Andreas Mendo *in Bullam Cruciatæ disput.*2.*capite* 3.*numero* 14. Nam qui accipiendæ Bullæ causa ad locum Hispaniæ accedit, verè ad Hispanam ditionem declinat:at Bulla conceditur etiam ad eam declinantibus, vt verba ipsius iam relata demonstrant, nec additur,declinari debere alicuius negotij causa, ergo ibi Bulla conceditur,ne nos distinguamus, vbi ipsa non distinguit, alioquin non esset cur posset Bulla vti, qui solùm obiter, vel fortè in Hispania esset. Nec ille quid agit in Bullæ fraudem iure enim suo vtitur, quo vti, non est facere malo dolo, *l. nullus videtur* 55.*ff. de regulis Iuris,l.cum creditor.*55.*ff. de Furtis.l.*3.§. *is autem ff. de liber. homin. exhib.* cum pluribus aliis ibidem in Glossa citatis. Ille igitur dolo malo non facit, cùm in accessu ad Hispaniam, qui ei non est prohibitus sed liber, nulla illicita fraus, nullus dolus malus reperiatur.

Confirmatur exemplis. Validum est in Gallia matrimonium clandestinum,possuntque vir, & fœmina illuc commeare, vt clandestinè validè nubant, quia nempe nulla lege prohibentur, iuréque suo vtuntur, vt tenet cum aliis Basil. Legionens. *l.*5.*de matrimonio capite* 9.*numero* 4.Potest præterea quis, vt obligationem effugiat præcepti, transire ad alium locum propinquum,vt ibi non ieiunet, si ieiunetur in suo, quia in hoc non datur propriè & formaliter fraus, quæ tunc reperitur duntaxat, vbi adest obligatio legis, qua quis per fraudem cona-

tur euadere ; in loco autem eo propinquo non datur obligatio, quare non est dolus, sed obligationis fuga, quæ ex se mala non est, atque adeò eam sequendo iure suo vtitur; sic docet Pater Fagundez *Præcep. 1.leg.1.cap.7.num.7.* Imò Diana *tom.1. tract.9.resol.* 40. cum Medina & Ledesma asserit deobligatum esse à ieiunio, qui etiam recreationis causa, labore graui est fatigatus nec teneri ad laborem v.g. ludum pilæ relinquendum, ne ita defatigetur, cum suo iure vtatur in ludendo. Demum, vt alia omittam, Salmanticæ, & Compluti, vbi nemo intra ipsa Oppida natus potest nobilem ferè omnium Collegiorum togam nanciscì, licitum est fœminis ab eis locis exire, vt proles in lucem edant sicque deinceps ea valeant filij Collegia obtinere: quippe in eiusmodi exitu sibi non prohibito dolose non agunt, sed iure suo funguntur: ergo idem in casu nostro contingit, cum par sit vtrobique ratio. Ex his quæ pro nostro adduximus asserto, Argumenta aduersantia remanent eneruia, cum iam ostenderimus in proposito casu fraudem non reperire, eumque hominem iuxta Bullæ verba ad Hispaniæ loca declinare. Et hæc omnia docet Mendo vbi supra, satis quidem probabiliter.

Confirmatur hæc opinio: Nam Priuilegia Bullæ Cruciatæ non strictè, sed ample interpretanda sunt, quicquid dicat doctus & amicissimus pater Bardi *in Bullam Cruciatæ par.1.tract.1.cap.5.num.3.* contra quem insurgit Andreas Mendo *vbi supra in Appendice.1. n.* 2. sed vt verum fatear, licet patris Mendo sententiam non audeam tanquam improbabilem damnare, tamen video communem sententiam expositorum contrariam esse, & ideò nouissimè Pater Antonius Escobar, & Mendoza in Theolog. moral.*l.7.sect.1.c.2.n.23.* sic ait.

Si quis v.g. Gallus, aut Italus in Hispaniam tendat solo animo accipiendi Bullam, & ea acceptata statim suam reuertatur ad Patriam, non fruitur Bullæ priuilegiis. Quia hic non commoratur in Hispania, nec in ea fortè aut obiter alicuius negotij causa reperitur, quod Bulla requirit; Vndè huiusmodi Bullæ acceptio, facta videatur in fraudem, Ita ille. Vnde magis accedo huic sententiæ.

An Cardinales si sint Sacerdotes vel Regulares possint in Regnis Hispaniarum virtute Bullæ Cruciatæ edere oua, & lacticinia?

Resolvt. XXXVIII.

NEgatiuè Respondet Pater Bardi *in Bulla Cruciatæ par.2.tract.3.sect.2.q.3.n.21.* vbi sic ait; Dicendum est Cardinales, si vt sic spectentur, gaudere, posse hoc indulto quoad cibos vetitos, vt inquit Rodriquez *in addit. ad §.6.nu.9.* Ludouicus à Cruce, & Trullench. vt supra: Et ratio est, quia de illis nulla fit mentio in exceptione: dixi, Vt sic, quoniam alio titulo possunt esse excluſi; Nam si essent Sacerdotes, Episcopi, Prælati, Regulares, &c. tunc non possent frui priuilegio quoad hunc effectum. Ita ille; qui citat Trullench, & Ludouicum à Cruz, quibus addo Ego Gallegum *in Bull. Cruciatæ, dub.* 54. & Doctissimum, atque amicissimum Patrem Antonium Escobar, & Mendoza *in Theolog.moral.lib.7.sect.1.cap.27. num.*445. Vbi sic ait, Cardinales, qui à priuilegio edendi lacticicia excluduntur (vt vidimus) gaudent hoc indulto, si sint Patriarchæ, Archiepiscopi, seu Episcopi. Quia illis personis sæcularibus hoc indultum conceditur quibus erat in Bulla magna prohibitum, atqui solis Cardinalibus, Sacerdotibus, Regularibus, aut aliquam habentibus prælaturam erant prohibita lacticinia: Ergo, &c. At si Cardinales sint Presbyteri Regulares; non autem sint aliqua ex præfatis dignitate decorati, non gaudent indulto. Quia hoc non conceditur Presbyteris Regularibus, sed sæcularibus, nisi Presbyter Regularis sit Patriarcha, Primas, Archiepiscopus, Episcopus, vel alius inferior Prælatus, & Abbas. Hæc Mendoza.

Sed his non obstantibus affirmatiuam sententiam tenet Andreas Mendo *in Bullam Cruciatæ disp.* 18.*capite* 2.*numero* 7. vbi sic asserit; Censeo Cardinales, etiamsi Regulares, aut Presbyteri sint, non excipi in præsenti, sed posse gaudere hoc Bullæ priuilegio.

Primò; quia in odiosis non comprehenduntur Cardinales, nisi exprimantur, hic autem non exprimuntur.

Secundò, quia ipsa non expressio indicat non comprehendi; alioquin non debuissent taceri, cùm exprimantur alij Prælati in dignitate inferiores.

Tertiò, quia in Bulla lacticiniorum pro Ecclesiasticis, cùm simile priuilegium vescendi ouis concedatur Archiepiscopis, &c. quibus in præsenti negatur; non asseritur concedi Cardinalibus, quod signum est in præsenti illis non negari; alias cum ea Bulla concedatur aliis Prælatis, non est cur deberet negari Cardinalibus illud priuilegium. Ita Mendo qui *disp.* 31.*num.*5. idem confirmat, sic enim ait: Cardinales S.R.E. iuxta dicta à nobis *disp.*18.*n.*7. non indigent hac Bulla, vt vescantur ouis, & lacticiniis in Regnis, quibus Bulla concessa est, cùm ad hoc eis sufficiat Bulla communis, in qua asseruimus non excipi eos à priuilegio edendi oua, & lacticinia, etiamsi Regulares, & Præsbyteri sint, videantur ibi dicta. Hæc ille.

Vnde licet prima opinio sit communis, secundam Patris Mendo existimo probabilem esse. Vnde sequitur ex his, quod Eminentissim. Domini mei Cardinales Pimentel, Macullani, & Lugo, si essent in Regnis, vbi viget Bulla Cruciatæ, sumendo Bullam communem possent vesci ouis, & lacticiniis.

An habens Bullam Cruciatæ si confiteatur nullam faciens mentionem reseruatorum adhuc desinat reseruatio?

Resolvtio XXXIX.

CAsus est practicabilis: nam confitetur quis durante Bulla sua peccata, & obliuiscitur reseruatorum; expirat Bulla: an postea virtute illius iam transactæ possit à reseruatis absolui, itavt reseruatio fuerit ablata per illam, examinamus. Posse, tradidi in superioribus *disp.*23.*à n.*25. Vbi plures casus concernentes tractaui. Et huius sententiæ sunt Megalius 1 *part.Sum.lib.1.c.*14. Molfesius, Nuñus, Reginaldus, & Ludouicus à Cruce. Quod non solùm intelligunt quando pœnitens poscit à Confessario, vt ipsum absoluat à reseruatis, si fortè ea commisit, sed quando nullam facit mentionem reseruatorum; nam quando id poscit, clarior & communior est assertio, & eam sectatur cum Patre Suario, & Bonacina, P. Franciscus Bardi *in Bull.par.2.tract.6.cap.1.sect.12. num.*106.

Cæterùm, quando pœnitens nullam facit mentionem

tionem reseruatorum sequitur opinionem oppositam ipse Pater Bardi *ibidem num.* 103. Mouetur: quia absolutio eam efficaciam habet quam recipit ab intentione Confessarij; sed huius intentio neque explicitè, neque simpliciter tendit ad reseruata, quippè nulla præcessit neque confusa notitia de reseruatis, sed solùm de non reseruatis, & intentio *absoluendi* mensuratur à præcedenti notitia: ergo reseruatio non tollitur à peccatis oblitis, & ignoratis.

Et nominatim contra me negatiuam sententiam docet Pater Bardi *in Bulla Cruciatæ part.* 2. *tractat.* 6. *capite* 1. *section.* 12. quia absolutio cum eam efficaciam habeat, quam recipit ab intentione confessarij absoluentis, nequit operari vltra intentionem à qua procedit; proinde si intentio Sacerdotis, neque explicitè, neque implicitè se extendat ad peccata reseruata, reseruatio nequaquam desinere potest.

Sed dices, dum confessarius absolutionem confert virtute Bullæ, impossibile est vt saltem implicitè intentionem non habeat absoluendi quantum potest, atque adeo intentionem tollendi reseruationem; si fortè pœnitens innodatus peccatis reseruatis inueniatur.

Respondeo, id non esse impossibile: quia si pœnitens in confessione nullum proponit casum reseruatum, neque petit à confessario absolutionem generalem à reseruatis ad cautelam, si fortè in aliquod peccatum reseruatum sit lapsus, de quo notitiam non habeat, nullus in confessario, & pœnitente reperitur actus, in quo saltem implicitè inuoluatur illa virtualis, & interpretatiua intentio, de qua supra egimus, & quæ ad minus esset necessaria ad tollendam reseruationem ab oblitis, & ignoratis: quia voluntas absoluendi, vt sic, non includit voluntatem absoluendi à reseruatis; & patet: quia si nulla neque particularis, neque generalis, & confusa præcessit cognitio reseruatorum, sed solum notitia de illis peccatis non reseruatis, quæ hic, & nunc pœnitens in confessione manifestat, voluntas, seu intentio absoluendi, quæ sequitur ex tali notitia, & ab illa mensuratur, nequit esse voluntas, & intentio absoluendi à reseruatis, atque adeo absolutio ista perinde se habet, ac illa quæ impenderetur à confessario non habente iurisdictionem circa peccata reseruata.

Sed his non obstantibus non recedo à sententia quam docui, & quam me citato docet nominatim contra Patrem Bardi Andreas Mendo *in Bulla Cruciatæ in Appendice capite* 27. *numero* 147. Quia nullus est confessarius, qui non intendat absoluere quantum potest; sed ille potest à reseruatis: ergo ab eis vt potest, absoluit, & tollit reseruationem. Patet hoc; Nam inquiro à Patre Bardi; Ille pœnitens inculpabiliter oblitus reseruatorum, verum dolorem generalem habens, manetne absolutus? Datur illi gratia iustificans? Non negabit: alias, quotidie plures peccati alicuius obliti fructum Sacramenti pœnitentiæ non reciperent: ergo confessarius intendit absoluere quantum potest, seu conferre medio Sacramento gratiam, quæ omnia peccata deleat. Supponimus enim, non velle illum ex malitia non absoluere ab aliquo peccato, id namque etiam posset malitiosè intendere respectu peccatorum, quæ explicitè pœnitens confitetur. Attamen hac malitiosa intentione secluſa, non mensuratur eius intentio notitiæ, quam tunc recipit; sic enim fieret, vt dum pœnitentes frequentissimè peccatorum obliuiscantur, confessarius solum extendens ad audita peccata, non se extenderet quantum posset, ad alia peccata non audita, cum eorum, nec confusam notitiam habeat: Hæc enim non generatur ex auditione vnius, respectu alterius.

Hinc dum confessarius excipit confessionem habentis Bullam, & eum absoluit intendit sanè tollere reseruationem à peccatis, si fortè pœnitens peccata reseruata habeat, eorumque obliuiscatur. Nec est necesse confessarium id expresè intendere: nam in illa intentione generali absoluendi, quantum potest continetur. Roboratur hoc ex valdè vsitata forma absoluendi, in qua apponitur. *In quantum possum, & tu indiges,* & licet hæc verba non exprimantur semper, datur intentio per illa significata.

Non nego tamen, opinionem amicissimi Patris Bardi esse probabilem, sicut ipse fatetur nostram non carere sua probabilitate, quam præter Mendo tuetur etiam nouissimè me citato Gallego de vera *in Bulla Cruciatæ c.* 9. *claus.* 9. *dub.*

An Abbates benedicti possint conferre Diaconatum, & Subdiaconatum suis subditis?

Resolvtio XL.

Ad hoc dubium sic respondet Brunus *part.* 2. *tract.* 7. *capite* 3. *propos.* 5. Videtur satis probabile, quod Abbates benedicti, qui participant in omnibus priuilegiis cum Abbate Cistercienſi, & quatuor Abbatibus principalibus eiusdem ordinis, possint conferre Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines iis, quibus possunt Tonsuram, & Minores conferre.

Quod Abbas Cistercienſis, & quatuor primi Abbates illius Ordinis sint hoc priuilegio decorati, ostendit vsus, & concessio Innocentij VIII. Bulla, quæ incipit, *Exposcit tuæ deuotionis*, in qua hæc verba ad dictos Abbates directa habentur; Ac ne Monachi dicti Ordinis pro suscipiendis Diaconatus & Subdiaconatus Ordinibus, extra Clauſtrum hinc inde discurrere cogantur, tibi, & successoribus tuis, vt quibuscunque dicti Ordinis Monachis, aliis verò quatuor Abbatibus præfatis, ac eorum successoribus, vt suorum Monasteriorum prædictorum Religiosis, quos ad id idoneos repereritis, Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines huiusmodi, alias ritè conferre liberè, & licitè possitis, auctoritate Apostolica, & ex certa scientia tenore præsentium de speciali dono gratiæ indulgemus; Quibus constat hanc facultatem expresè illis impartiti.

Obiicies, Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 10. dictis Abbatibus solùm dat facultatem conferendi Tonsuram, & quatuor Minores, *& cap.* 12. vult vt Episcopus examinet Regulares præsentatos ad sacros Ordines suscipiendos, ad probandum si digni sunt, cum clausula reuocatoria priuilegiorum Regularium, Respondetur, quod in locis, in quibus Tridentinum non est receptum nulla est super hoc difficultas, vt de Gallia affirmat Tamburinus *tom.* 2. *de iure Abbat. disput.* 2. *quæst.* 5. vbi approbat vsum illius priuilegij in dictis Abbatibus ex eo, quod illorum Abbatiæ in Gallia sunt sitæ, licet existimet hoc priuilegium per Tridentinum esse reuocatum. Vbi verò Tridentinum viget, dubium oritur si clausula illius Concilij reuocet hoc priuilegium: Probauimus autem in primo tractatu, hanc

clausulam non sufficere, quod etiam in hac speciali materia censet Nauarr. *Consil.* 13. *de priuileg.* cùm asserit, illam clausulam non esse ita expressam, quin illius coniecturæ dissolui possint. Ac proinde cum sit dubium de reuocatione illius priuilegij, stat priuilegium in suo robore, vt alibi diximus, & probauimus dicto tractatu. Denique post Tridentinum illud priuilegium fuit confirmatum, vt inferiùs dicetur, quod videtur omne dubium prorsus tollere; ac propterea asserendum posse dictos Abbates illo vti, non solum erga Regulares, & sæculares subditos; sed etiam erga non subditos, sicut de Minoribus Ordinibus superius ostendimus; cùm sit in vtrisque par ratio.

Quibus sic stantibus insuper probatur propositio; quoniam, vt alibi probauimus, priuilegia communicantium cum illo Ordine confirmata sunt, ergo sunt in suo firmo robore; ergo Abbates communicantes possunt illa facultate vti; Ac sic tenet Ioannes de la Cruz *de Statu Relig. capite* 8. *dub.* 1. *concluſ.* 1. *ſub finem*; & alij, qui (vt videbimus infra) sustinent in reliquis prædictæ Bullæ, *Expoſcit*, participare; cur enim potius in vno, quam in alio participent? Non potest assignari ratio sufficiens. Imò cum sit eadem ratio in his, ac in illis, debent in omnibus priuilegiis participare, & non ab huius communicatione excludi. Ne dicas hoc priuilegium concessum fuisse ob specialem notam Abbatum, aut Abbatiarum huiusmodi, quæ non reperitur in cæteris; nam respondetur illam notam in eisdem reperiri, vt videre est in motiuo, quo Innocentius ad illud concedendum impulsus fuit, quod constat partim ex verbis priuilegij superius insertis, partim ex iis, quæ in principio Bullæ, in qua emanauit continentur, quæ talia sunt, *Expoſcit tuæ deuotionis ſinceritas, & Religionis promeretur honeſtas, vt tam te, &c.* Et quamuis hæc nota in illis non inueniretur, valeret pro eisdem Abbatibus; cum æquè principaliter in hoc priuilegio, sicut in aliis communicent. Verùm cum vsus illius facultatis non vigeat in proximè dictis Abbatibus non audeo hoc priuilegium illis absolutè concedere; licet non habeam pro contraria sententia rationem, qua ei assentiri cogar; quo circa meum iudicium doctiorum iudicio submitto. Hæc omnia Brunus.

Sed Pater Brunus multum faceret si sustineret priuilegia Cistercienſibus concessa, nam vt obseruat Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 27. *punct.* 14. *numero* 10. quidquid sit de potestate an Cistercienſibus concessa sit; illud est certum, ea modo vti non posse, vt benè notarunt Nauarr. *lib.* 3. *conſil.* 14. *de Regular. edit.* 2. Vasquez *diſputat.* 243. *capite* 4. *numero* 24. Layman *tractat.* 9. *capite* 7. *numero* 4. Censetur namque vsu, & consuetudine abrogata: idque indicauit Tridentinum nullam illius potestatis mentionem faciens, & solum permittens prædictis Abbatibus, alias potestatem habentibus, tonſuram, & ordines Minores conferre, non omnibus, sed solùm Regularibus sibi subditis.

Verum licet daremus priuilegia Cistercienſibus adhuc durare, vt aliqui asserunt, negandum est aliis Abbatibus communicari.

* *
*

An copula coniugalis irita propter delectationem inducat peccatum veniale?

Resolvtio XLI.

CAsus potest frequenter accidere, & ad illum respondeo quod talis copula potest dupliciter considerari, & secundum se, & ratione circunstantiarum; Ideò quæro an considerata ex sui natura inducat peccatum veniale? Et affirmatiuè respondet Nicolaus Ysambert Professor Regius Sacræ Theologiæ in inclyta Academia Parisiensi *tom.* 3. *in* 3. *part. D. Thom. de Sacram matrim. diſp.* 1. *artic.* 6. *numero* 7. vbi sic ait. Ad auctoritatem Sancti Augustini explicantis prædictam particulam, prout significat condonationem alicuius culpæ: Respondetur cum istis locis agere de actu coniugali, vt tantum exercetur ex solo motiuo voluptatis, & ad id accommodatè prædictum locum Apostoli; nam talem actum esse peccatum veniale docet S. Augustinus expresè *lib. de bono coniugali cap.* 6. & Sanctus Gregorius *reſponſ.* 10. *ad interrogationes Sancti Auguſtini, & refertur* 33. *cauſa quæſt.* 4. *capit. Vir cum propria coniuge dormiens.* Ratio est, Vbi in exercendo actu ex se bono, & licito, ordo ei debitus subuertitur, & solum, vel saltem primò, intenditur quod ei est annexum, non autem bonum eius, & finis, tunc est aliquod peccatum, saltem veniale, vt potest facilè intelligi facta inductione: atqui dum actus coniugalis exercetur ob solam delectationem, vel principaliter, tunc debitus ordo inuertitur, quia ille primò debet exerceri ob aliquem ex suis finibus, cuiusmodi non est voluptas, cum sit bonum tantum delectabile, & non honestum, quod tamen solum est finis actionis humanæ; & voluptas, seu delectatio est tantum aliquid annexum actui coniugali, non autem finis eius: igitur actus coniugalis ex tali intentione exercitus, est aliquod peccatum, scilicet veniale. Vnde quia Sanctus Augustinus huic doctrinæ accommodat citatum textum Sancti Pauli, ideò hanc eius particulam, secundum indulgentiam, vel secundum veniam, explicat prout importat condonationem, & remissionem culpæ venialis.

Quod autem ibi Sanctus Augustinus loquatur de actu coniugali ex sola voluptate exercito, patet ex eo, quod citato *cap.* 10. *lib. de bono coniugali*, dicat talem actum concedi tantum libidini, & citato *cap.* 38. *de peccato originali*, dicat tunc esse peccatum veniale iuxta Apostolum 1. ad Corinthios 7 *quando coniuges laſciuiendi voluptate ex ſaturandæ libidini inſeruiunt, & c.* 78. *Enchiridij*, dicit actum illum fieri carnalis voluptatis causa; quæ omnes loquendi formulæ satis indicant eum loqui tantum de actu coniugali, vt ex sola intentione voluptatis accipiendæ exercitio, & ad id citatum locum Sancti Pauli accommodare.

Neque (vt id obiter soluamus) hinc sequitur alterum coniugem qui reddit debitum postulanti illud ex sola voluptate, similiter peccare, quia sic tantum cooperatur actui ex sua natura licito coniugatis, & ad quem alteri reddendum tenetur non autem cooperatur malæ intentioni alterius, sed supposita petitione debiti cooperatur copulæ, quæ non tantum est licita, sed etiam postulanti debita, & ordinatio illa ad solam voluptatem est

tantum

tantùm ab vno coniuge & non ab altero ; ideóque ſolus ille peccat venialiter. Hucuſque Yſambert, cui adde præter Sanchez , & Bonacinam à me vbi infrà citatos, Hermannum Buſenbaum *in Medulla Theologiæ moralis lib. 6. tract. 6. capite 2. dubitat. 2. §. 1. numero* 4. Monteſium *in part. 2. D. Thomæ tom. 1. diſputat. 2. §. 3. numero* 3. Coninch. *de Sacrament. diſputat. 34. numer. 12.* Ochaganiam *de Sacramento matrim. tractat. 1. quæſtion. 2. numero* 5. Moure *in Examin. Theolog. moral. par. 3. cap. 20. §. 1. num. 6.* Fagundez *in Decal. tom. 2. lib. 6. c. 3. n. 3.* & alios penes ipſos.

Hæc ſententia eſt ſatis probabilis , ſed probabilem etiam exiſtimo negatiuam , quam breuiter olim docui *in 3. part. tractat. 4. reſolut. 216.* & præter Baſilium Pontium , Sancium, & alios, quos ibi adduxi , nunc iterum illam doceo contra quoſdam inſcios calumniatores cum Ioanne Pontio *in Curſu Theologiæ , diſputat. 49. quæſtione 2. concluſ. 3. numero* 10. vbi ſic aſſerit ; Sed non video prorſus; cur coniuges non poſſint coire ob voluptatem ſolam , quando inde non ſequeretur præiudicium generationis , aut alicuius alterius obligationis.

Dices cum Yſamberto, quando in exercendo actu ex ſe bono, & licito, ordo ei debitus ſubuertitur, & ſolùm, vel ſaltem primò intenditur, quod eſt ei annexum ; non autem bonum eius, & finis, tunc committitur peccatum aliquod, ſaltem veniale: atque id fit, quando actus coniugalis exercetur ob ſolam delectationem ; quia delectatio eſt aliquid annexum ipſi, non verò finis eius.

Reſpondeo primò, negando voluptatem non eſſe finem aliquem copulæ maritalis.

Reſpondeo ſecundò, negando maiorem , quando non tenetur quis intendere finem principalem ipſius, nec prohibetur ipſi illud, quod eſt annexum: quando enim quis non tenetur ad intendendum finem alicuius actus , certè non tenetur allicere actum ad illum finem ; nec vllus eſt actus , qui non poſſit haberi ob motiuum quodcumque non prohibitum abſque peccato : non tenetur autem coniugatus hic, & nunc intendere generationem prolis , nec prohibetur ipſi agere ob delectationem aliàs non prohibitam , qualis eſt delectatio orta ex copula maritali per ſe : ergo non inordinatè , nec peccaminosè agit habendo talem copulam.

Confirmatur hoc; quia vel procurare ſibi bonum delectabile non prohibitum , eſt honeſtum vel non eſt. Si ſit honeſtum, ergo honeſtum eſt habere copulam maritalem , quoties non prohibetur , etiamſi nihil aliud præterea intenderetur, niſi quando aliquis alius finis deberet ex præcepto intendi. Si non ſit honeſtum , non erit inhoneſtum ; quia nequit oſtendi, ex quo capite eſſet inhoneſtum : ergo erit indifferens , & conſequenter non erit peccaminoſum.

Confirmatur ſecundò, quia aliàs peccarent coniuges quoties coirent , quando certi ſunt , quod coitus non poſſit conducere ad generationem , vt ſæpiſſimè cognoſcunt, & ſic malè facerent qui matrimonium ineunt in ea ætate , in qua non poſſunt ad generationem concurrere ; cùm tamen determinent coire : quod ſine ſufficienti cauſa dicendum non eſt.

Itaque , vel Auguſtinus debet intelligi de peccato , id eſt de defectu conſiſtente in minoris boni electione, vel concedendum eſt , quod ita exiſtimauerit; ſed tamen non propterea, ita teneri debet, quia fundamenta oppoſitæ ſententiæ præponderant ipſius auctoritati. Et eodem modo reſpondendum eſt ad auctoritatem Gregorij in reſponſione ad interrogationes Sancti Auguſtini , vt refertur *cauſa 33. quæſt. 4. capit. Vir cum propria coniuge.* Hucuſque Pontius.

Et hanc ſententiam latè probat doctus , & amiciſſimus Pater Martinus Perez *de Matrimon. diſputat. 18. ſection. 7. num. 9.* Ratio eſt, quia ſi in tali delectatione ex ſe eſſet culpa venialis , etiam minima, actus coniugij ex ſe habens illam delectationem ſibi annexam , nullo pacto licitus eſſe poſſet. Vnde ſimiliter nec potuiſſet eſſe licitus contractus matrimonij ordinatus ad prædictum actum coniugalem propter generationem prolis , cùm nulla poſſit eſſe obligatio ad culpam venialem , ergo dicta delectatio , & voluptas carnalis ex ſe verè eſt licita , ſicut & actus coniugij. Igitur per ſe licitum eſt contrahere gratia voluptatis ipſi actui coniugali annexæ. Firmo , quia ſicut in natura rationali eſt appetitus honeſtus ad cibum quo vita conſeruatur, ita etiam eſt appetitus moderatus ad generationem per quam ipſa natura multiplicatur, & ſicut vt auidius appetatur cibus, natura addidit in cibo delectationem , ita vt auidius quoque appetatur generatio, addidit quoque eadem natura delectationem ; eſt enim voluptas , & delectatio condimentum operationum, vt dixit Ariſtoteles 10. *Ethicor. capit.* 4. Ergo ſicut licitum eſt ex ſe intendere delectationem illam , quæ eſt in cibo , vt auidius cibus appetatur , & eo fine cibum ſumere; ita licitum ex ſe contrahentes matrimonium intendere delectationem illam , quæ eſt annexa generationi , & propter illam capiendam inire matrimonium , & actum coniugalem exercere. Quæ enim diſparitas aſſignari poteſt, ſeruata moderata delectatione in vtroque appetitu , & vtraque operatione ? Ita Perez ; qui poſtea reſpondet ad argumenta contraria adducta à Sanchez, & aliis Aduerſariis. Vide etiam Ægidium Trullench *de Sacram. l. 7. cap. 11. dub. 2.* & Gaſparem Hurtadum *de matrim.*

Ita ex ſuperius dictis apparet , copulam initam propter delectationem non inducere culpam venialem, quod intelligendum eſt ſecundum ſe, & conſiderata ex ſui natura. Non nego tamen copulam initam ex voluntate, per accidens , & natura circumſtantiarum (moraliter loquendo) poſſe ſæpè culpam venialem continere; & ideò Martinus Perez. vbi ſupra , cùm noſtram ſententiam docuerit , poſtea *diſput. 49. ſeſſ. 2. numero* 5. ſic aſſeruit. Dico tertiò actum coniugalem exercitum ſolum ob capiendam delectationem carnalem ipſi actui annexam, vt auidius appetatur ob conſeruationem ſpeciei , eſſe immunem à culpa adhuc veniali, quia nimirum dicta delectatio, ſeu voluptas verè eſt licita, ſicut & actus ipſe.

Dico vltimò , nihilominus moraliter loquendo ferè ſemper eſſe exceſſum in tali actu , & venialem culpam. Vnde ratò accidit ſine peccato veniali exerceri actum coniugalem. Ita communiter Sancti Patres, & Doctores. Ratio eſt vehementia voluptatis in exercitio talis actus , & nimius voluptatis exceſſus, qui in eo actu procuratur à coniugibus; ergo moraliter loquendo ferè ſemper eſt exceſſus in tali actu, & venialis culpa. Vnde colligo, coniugatos venialiter peccare , quando cibis calidis , aut vnguentis, oleis, muſco, & aliis medicamentis vtuntur ad excercitandam , & accendendam magis voluptatem ; quoniam hæc intemperantia voluptatis

luptatis est, & veniale peccatum. Ita ille, & ego.

Et ita hanc sententiam docet etiam Martinus de Sancto Ioseph *in Man. Confessar. tom. 1. libro 1. tractat. 49. de matrimon. numero 9.* & Leander *de Sacrament. tom. 2. tractat. 9. disput. 25. quæst. 17.* asserentes, quod licèt actus coniugalis, solùm delectationis gratia habitus, ex genere suo, siue per se, non sit peccatum aliquod; tamen per accidens, & vt plurimum, siue moraliter loquendo, peccatum sit, sed veniale tantùm.

Sed ego sententiam horum Doctorum admitto, quando copula inita fuerit cum nimia, & extraordinaria voluptate, secus autem si copula ob voluptatem inde capiendam si nimia non sit, vt benè aduertit Castrus Palaus *tom. 5. disput. 3. pun. 3. numero 3.* non enim rationi dissonum est velle delectationem annexam copulæ coniugali, quæ ex se actus est iustitiæ, nec aliter puto docere Leandrum, & Perez. Vnde Martinus de San Ioseph *vbi supra dixit*, Pero entiendese quando se busca de masiado deleyte, que el ordinario, como dizen, se consigue de la misma obra, que on si es licita, y le ordenò la naturaleza por la necessidad del fin honesto.

Nota hic obiter primò contra Busembaum, *vbi supra numero* 8. Syluium *in 3. part. quæst. 49. art. 6. consil. 5.* Sotum *in 4. distin. 3. quæst. vnica articul. 4.* Ledesma *de matrimon. quæstion. 49. art. 5. dubit. 4.* & alios, copulam initam ob sanitatem tuendam, vel conseruandam, non includere culpam venialem, etiamsi actualiter nec proles, nec vitatio fornicationis intendatur. Et ita docet Martinus Perez, *vbi supra numero 4.* Dico igitur vsum coniugalem ob sanitatem corporalem, vel ob quemuis alium finem extrinsecum honestum, esse etiam licitum. Ita Doctores præcedentis dicti: Et ratio eadem est; Quia finis non est malus, sed licitus, scilicet restitutio, aut conseruatio sanitatis; medium etiam est licitum, scilicet actus coniugalis, & etiam conueniens ad eum effectum, vt Medici docent. Non igitur est vnde malitia deriuetur. Quòd enim alio etiam medio possit vti ad conseruandam sanitatem, illamque tuendam, vel restaurandam, non conuincit culpam venialem: quia satis est vti medio ex se licito, & aliàs conuenienti. Neque etiam vlla est, neque ostendi potest inordinatio in eo, quod quis relicto proprio fine operis, id assumat ad alium finem honestum, ad quem habet proportionem, & conuenientiam. Vnde etiam est licitus vsus coniugalis, etiamsi quis ob paupertatem, vel ob alium licitum finem vellet inefficaciter non sequi prolem ex honesto fine. Quia bonitas, vel malitia affectus inefficacis voluntatis ex motiuo pensanda est. Vnde hanc sententiam me citato tenet etiam Leander *vbi supra quæstion. 16.* & alij penes ipsum.

Sed quid dicendum, an actus coniugalis, factus solum ad vitandam incontinentiam eius qui petit debitum, seu ob propriam fornicationem vitandam, sit culpa venialis? Affirmat Syluius *vbi supra.* Affirmant similiter alij, licet non absolutè, sed sub distinctione hac; Dicunt enim, tunc esse culpam venialem accedere ad coniugem vitandæ fornicationis causa, quando post aliis mediis ab incontinentia abstinere, aut fornicationem in se ipso vitare: minimè verò esse quando adhibitis aliis mediis nequit stimulos carnis sedare. Ita Petrus de Ledesma *vbi supr. dub. 3.* & alij.

Sed ego puto absolutè, talem actum nullo modo esse peccaminosum, sed licitum, & honestum. Primò, quia sic colligitur *ex illis verbis* Apostoli 1. ad Corinth. 7. *propter fornicationem vnusquisque vxorem suam habeat.* Secundò, quia vsus coniugalis, supposito lapsu naturæ, humanæ, ordinatur ex natura sua in remedium propriæ concupiscentiæ, quamuis minus principaliter quam prolis generationem: ergo in dicto vsu coniugali, ob eum finem factum, nulla erit deordinatio. Quod autem aliis mediis prefectioribus possit quis mederi concupiscentiæ, parum refert, vt me citato firmat Leander *vbi supra q. 15.* & Castrus Palaus *t. 5. d. 3. punct. 3. num. 5.*

Imò Ioannes Sancius *in Selectis disp. 23. numero 24.* addit, nostram sententiam esse veram etiam casu quo petens debitum, carnis molestiis non vexetur, quia satis est probabiliter timere vexandum fore. Et quidem si licitum est, & rationi rectæ consonum coniugali copula vti in conseruationem speciei, cur non licebit ea vti ob conseruationem proprij individui, cùm ad huius conseruationem secundariò saltem referatur?

Et tandem non deseram hic apponere casum, quem ponit doctissimus, & amicissimus pater Escobar *in 2. edit. Theolog. moral. tract. 7. Examin. 9. capit. 9 numero. 201.* vbi sic ait; Postulat cum veniali culpa vir, quia iusta causa non adest, à coniuge debitum cum situs variatione, causa scilicet voluptatis: rogo, num reddendo, venialiter etiam peccet fœmina: aut absolutè possit abnegare? Henriquez docet abnegare sub veniali debere. Ego cum Sancio iudico teneri ad reddendum; debet enim præsumere aliam subesse causam. Quod si sciat nullam aliam esse præter delectationem, adhuc existimo posse sine veniali reddere, imò debere; quia etsi immoderata illa voluptas maritum ad veniale afferat, debet fœmina præsumere illam maiorem voluptatem coniugij strictiorem dilectionem coniugij conciliare. Ita ille, & ego.

An declarationes Cardinalium sint tantùm doctrinales, etiamsi emanauerint facto verbo cum Sanctissimo?

Resolvtio XLII.

An Declarationes Cardinalium sint tantùm Doctrinales, discrepant Doctores, plures ex illis pro affirmatiua sententia me adducum, & quidem ego illam docui *in part. 1. tractat. 10. resolutione 29.* Sed non viderunt quod ego postea *in parte 5. tractat. 2. ref. 96.* circa præsentem difficultatem iudicium meum dare nolui, & illud suspendi vsque dum Pontifex difficultatem determinaret. Hoc supposito quid dicendum est de Declarationibus communicatis, & approbatis à Pontifice? Et etiam in hoc casu non habere vim legis, sed tantùm esse doctrinales, docet Verricelli *in qq. moral. tractat. 2. quæst. 7. num. 21.* vbi sic ait; Estò Sacra Congregatio, consulto Pontifice declaret, adhuc tamen ea declaratio non est lex generalis; Ratio est, quia eiusdem Principis declaratio propriæ legis, seu rescriptum, aut Epistola Principis respondentis, non facit ius generale quoad omnes, nisi expressè declaret se velle generalem legem sancire quoad omnes, eamque promulgari mandet, vt patet ex *l. leges vt generales. Codice de legibus*, ibi, *vel per omnes populos iudicum programmatibus*

matibus diuulgari, & ita intelligunt omnes tex. *in leg. final. Codice de legibus*, *& leg. 1 ff. de Constitut. Principum*, vbi Iason *numero* 10. ex Iacobo de Rauen. & Alberico, sic scribit, *Sententia Principis habet vim legis, intellige, quando in ea hoc fuit dictum: Secundo quando esset redacta in corpus iuris.* Et Iacobus de Rauen. dicit, *Quod aduocati Curiij Romanæ quando deficiunt eis iura, dicunt: Ego sic vidi interloqui Papam in simili casu: sed istæ interloquutoriæ nihil faciunt, dato quod sint veræ, cum non sint redactæ in corpus iuris.* Ita Iason, & Felinus *in cap. in causis num. 3. de re iudicata*, ac Alexander *consil. 160. num. 9. lib. 7.* vbi ait. *Quod declaratio Principis alicui iudici per rescriptum, aut Epistolam transmissa, non facit ius quoad alios*, idem docent Suarez *lib. 3. de legibus cap. 15. in fine*, & Castro Palao *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 8. num. 7.* & Couar. *in 4. Decret. part. 1. cap. 7. §. 4. num. 15.* Ergo, cùm Papa nullibi declarauerit se velle has Concilij Tridentini declarationes esse leges totam Ecclesiam obligantes, quamuis ab ipso approbarentur, tamen non constituunt ius generale quoad omnes.

Confirmatur ex doctrina Baldi *in l. 3. Codice de legibus*, vbi ait, *Quod sententia Principis non facit ius generale, quando Princeps non vult eam claudi in corpore iuris.* Hinc est quod Epistolæ decretales Summorum Pontificum, quæ non sunt clausulæ in corpore iuris, non sunt leges, neque tanquam leges allegantur in decisionibus causarum, vt ait Romanus *Consil. 512. numero 13.* Ergo cum Summus Pontifex nolit has declarationes, aut claudi in corpore iuris, aut eius auctoritate eas in vnum volumen redigi, signum est nolle eas vim legis habere.

Probatur quartò, quia plura signa sunt, ex quibus patet nolle Papam has declarationes esse leges vniuersam Ecclesiam obligantes. Primò, quia non publicantur. Secundò, quia non imprimuntur auctoritate Apostolica. Tertiò, quia eadem auctoritate non sunt in vnum volumen redactæ, vt cæteræ leges. Quartò, quia ideò Sixtus V. hanc Sacram Congregationem interpretum Tridentini instituit, quia Pius IV. prohibuerat quodcumque genus interpretationis in Tridentinum, quare quamuis istæ declarationes non sint leges, tamen cùm tanta auctoritate, prudentia, & maturitate fiant, magnum est cunctis fidelibus beneficium, eas sibi proponi, quas possint inoffenso pede tutissimè sequi. Quintò, quamuis Eminentissimi maturo consilio decernant, tamen non tanta diligentia, quanta par est vniuersales leges prodire. Sextò, sæpissimè inuicem hæ declarationes contrariæ sunt; ob dissidentes pro tempore Eminentissimorum interpretum opiniones: at leges vniuersales raro contrariæ sunt; nisi ex noua causa antiquæ corrigantur, prudenter enim Cleum censuit, *Meliorem esse statum Reipublicæ, quæ legibus vtitur deterioribus, sed firmis, ea quæ frequenter eas commutat*, Latè & doctè Adamus Conozem *Politicorum lib. 5. cap. 13.* Septimò, leges vniuersales rarò fiunt: at istarum declarationum infinitus est numerus. Verissimè Plato: *Apud quod plurimæ leges, ibi & lites.* Vide eruditum Adamum Contzen *Politicorum lib. 5. capit. 11.* Octauò, frequenter decisiones Sacræ Congregationis prodeunt ex particularibus facti alicuius circumstantiis, quare nunc nequeunt esse leges vniuersales, Nonò, Sixtus V. concessit interpretati Concilij decreta: at declarationis istæ sæpè alia iura declarant, & vltra vim verborum Tridentini, ac plerumque non interpretationes, sed dispositiones dicendæ sunt. Decimò, sæpè fiunt inconsulto Pontifice contra formam Bullæ Sixti Quinti. Ex quibus omnibus probabilius mihi videtur eas non esse leges. Ita ille, qui postea *nu. 20.* sic concludit.

Ex dictis patet, declarationes Sacræ Congregationis etiamsi factæ sint consulto Papa, tamen non tollere probabilitatem opinionis oppositæ illi, quam decernunt. Ratio est, quia non potest opinio, quæ erat probabilis ante declarationem, euadere improbabilis, & falsa, nisi vel conuincatur falsa euidenti ratione, vel noua lege oppositum statuatur, seu declaretur, sed istæ declarationes non habent vim legis; ergo, &c. Hæc omnia Verricelli.

Hanc etiam sententiam nouissimè docet Bruno Chassaing. *de Priuileg. Regular. part. 1. tract. 1. c. 1. propos. 3.* vbi obseruat, duobus modis Pontificem Decreta Cardinalium confirmare, vno modo, illa supponendo tanquam consilium sibi à Cardinalibus datum, vt cum in bullis suis sic loquitur, De consilio fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, & postea Pontifex decreta illorum in sua persona pronuntiat, dicendo, *Volumus, & decernimus, &c.* Altero modo, cùm Pontifex illa decreta supponit & exprimit in suis Bullis, vt à dictis Cardinalibus edita, & illa confirmat. His positis probatur ex *cap. cùm dilectæ de confirmatione vtili, vel inutili*, in quo Innocentius III. declarat, quod per confirmationem Sedis Apostolicæ aliquod nouum ius non acquiritur; sed antiquum, si quod est, conseruatur. Nolentes, inquit, quod ex inuocatione huiusmodi nouum ius Monasterio acquiratur; sed antiquum, si quod habet, per innouationem priuilegij conseruetur. Ex quibus ratio nostra sic formetur: Confirmatio Papæ nouum ius rei, quæ confirmatur, nullatenus confert, ergo nec confirmatio Apostolica decretis Cardinalium appositæ: ergo illa, quæ sic reperiuntur confirmata, non sunt leges, aut Canones, sed manent in statu, in quo ante confirmationem reperiebantur. Atque hæc ratio innititur etiam *Capiti, Examinata, eodem titulo*, vbi idem Innocentius III. quandam sententiam contra iuris ordinem latam, & à prædecessore confirmatam, nullam & irritam declarat his verbis; Vnde non obstante confirmatione Papæ prædecessoris nostri, qui illud confirmauerat, sicut proinde latum fuerat, & ab vtraque parte receptum, decernimus ipsum irritum, & inane. Ex quibus verbis Glossa concludit, Et ita patet quod confirmatio nihil, vel modicum operatur: quia si aliquid iuuenit, confirmat illud, alias nihil operatur, Accedit, quod posito quod huiusmodi decreta vim Canonum, aut legum sortirentur, non tamen valerent contra priuilegia, nisi adhibita clausula reuocatoria, vt interius probabitur, (quæ tamen dictis Decretis non adhibetur) alioquin maiori essent roboris quam Bullæ, & Canones, qui illam requirunt ad priuilegia reuocanda,

Si autem obiicias, Pontificem in dictis Bullis confirmandis eisdem Decretis apponere: *Inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur*, ac se velle dicta Decreta ab omnibus obseruari. Respondebitur, has clausulas adiici non vt decreta, quæ simpliciter doctrinalia sunt, Leges, aut Canones fiant, sed vt in statu doctrinali remanentia, maiori cum reuerentia, & firmitate recipiantur, & obseruentur; quemadmodum approbationes, & confimationes doctrinæ Sanctorum Augustini, Thomæ, & Bonauenturæ

uenturæ à pluribus Pontificibus factæ, non illis dederunt vim legis, sed eam magis acceptabilem Ecclesiæ Dei reddiderunt. Huc vsque Brunus. Et tandem nouissimè Antonius Escobar *in Theol. Moral. tom. 1. lib. 5. sect. 2. cap. 12. probl. 3. numero 94.* censet, Declarationes Cardinalium maximi ponderis esse, ab iisque nulla ratione recedendum absque firmissimo fundamento; attamen vim legis non habere, nec illis necessario standum, nisi aliter per Sedem Apostolicam declaretur. Ita ille.

Sed circa præsentem difficultatem sic loquitur Pater Mendo *in Bull. Cruciatæ disput. 5. cap. 6. num. 41.* Congregatio autem Cardinalium ad interpretandum Tridentinum ad hoc instituta est, vt si authenticè interpretetur aliquid, vim Iuris Ecclesiastici habeat, cum præstetur interpretatio ab his, qui vicem habent Legislatoris. Tunc autem authentica debet iudicari ea interpretatio, cùm fuerit solito sigillo munita, & ab Eminentissimo Domino Cardinali Præfecto, atque à Secretario eiusdem Congregationis subscripta. Sic enim iussu Vrbani VIII. ipsi Cardinale præceperunt pridie Kalendas Augusti, anno 1631. Aliæ verò interpretationes non authenticæ eiusdem Congregationis, dum esse illius constet, habent maximam probabilitatem; sed tantum sunt doctrinales, atque adeò in conscientia non obligant. Quare si duæ Cardinalium declarationes inter se oppositæ circumferantur, non est potior vni, quàm alteri assentiendi ratio. Ita Mendo.

Verùm magis clarè explicat hanc difficultatem Pater Hurtado *Var. tom. 1. tractat. 3. cap. 6. resol. 45. num. 160. cum seqq.* Docet enim, quod vt Cardinalium declarationes in Congregationibus factæ vim habeant obligandi in conscientia, requiritur. Primò, quod sit certa si indubitata, signata sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem Congregationis pro tempore existentium. Quam conditionem requirit Vrbanus VIII. in quodam Decreto infra adducendo. Vnde non sufficit subscriptio cuiuscumque Cardinalis, etiam eiusdem Congregationis.

Secunda conditio est, vt in ipsa declaratione ponatur, & exprimatur factum fuisse consulto Pontifice; hac enim conditione Sixtus V. in sua Bulla potestatem declarandi, & interpretandi Concilium dedit; existimo tamen non requiri quod hoc expressis verbi ponatur.

Tertia est, quod suis declarationibus Cardinales solùm declarent, & interpretentur, non verò dispensent, restringant, aut amplient vltra vim verborum, & regulas Iuris. Hanc formam præscripserunt Gregorius XIII. & Sixtus V. suis Diplomatibus. Quod si aliquid vltra limites prædictos præstet Congregatio, necesse est in ea explicari id ortum habuisse ex peculiari commissione, aut voluntate Pontificis.

Quarta conditio est, vt prædictæ declarationes constent notitia publica, qualis est illa quam Episcopus potest præbere in suo Episcopatu, declarando illas forma iuridicia, & quæ oriri potest ex fama publica deriuata ex principio authentico. Circa quam conditionem aduertendum est, quod hodie, vt declarationes Cardinalium vim habeant obligandi in vtroque foro, non sufficit quæcumque fama publica, aut principium quod aliàs sit authenticum, sed hoc principium esse debet ex solito sigillo, & ex subscriptione Cardinalis Præfecti, & Secretarij eiusdem Congregationis, vt ex Decreto Sanctissimi Domini nostri Vrbani VIII. constat.

Quintam conditionem requirunt omnes ferè Auctores primæ sententiæ, quod scilicet publicentur; etenim vt omnes Doctores tradunt in materia de legibus, vt lex de facto obliget, requiritur publicatio, & intimatio, sine qua ad eius obligatione subditi excusantur. Et ex defectu huius conditionis asserunt quod DD. Cardinalium declarationes non obligant in conscientia; aut foro exteriori. Fateor huiusmodi conditionem omnimodè necessariam, cùm obedientia essentialiter supponat cognitionem præcepti, & legis. Vnde vt declarationes hanc vim habeant publicari debent. Cæterùm hæc publicatio non debet fieri, sicut fit in constitutionibus, & legibus Ecclesiasticis, sed sat est quod publica forma, quam formam publicam, & authenticam nobis præscripsit suo Decreto Summus Pontifex Vrbanus *, quod sint exhibitæ solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, & Secretarij eiusdem Congregationis pro tempore existentium, qua forma posita, & speciali iussu Sanctissimi Domini nostri Vrbani diuina prouidentia Papæ Octaui Congregatio mandat, & præcipit, tam in iudicio quam extra adhibendam esse fidem. Hæc omnia Hurtadus vbi supra. Et *tomo. 2. tractat. 12. capit. 1. resolutione. 5. numero 54.* Vide etiam præter Doctores citatos; Martinum de San Ioseph, *in Mon. Confess. tomo 1. lib. 1. tractat. 20. de Pœnit. numero 18.* Pasqualigum *in qq. Can. Cent. 1. quæstion. 6. numero 14.* Donatum *Rer. Regular. tom. 1. tractat. 8. quæstion. 4.* Garsiam *in summa Theolog. moral. tractat. 2. difficult. 5. dubit. 5.* Bordonum *in Conf. Regular. tom. 2. resolut. 73. per totam*, in quia multas quæstiones circa materiam pertractat. Tu verò, amice Lector, inter pugnantes Doctorum sententias, quoad præsentem difficultatem, illam sequere, quæ magis auctoritati Sacræ Congregationis fauet. Et reuera mihi omninò displicet opinio Bruni & Verricelli de declarationibus Cardinalium facto verbo cum Sanctissimo.

An quis possit sumere Bullam defunctorum pro duobus, aut pluribus.

Resolvt. XLIII.

Ego interrogatus de hoc casu negatiuæ sententiæ amicissimi Patris Bardi olim adhæsi, qui *in Bulla Cruciatæ part. 4. tractat. 4. capite 4. section. 2. numero 9.* sic ait: Dico quarto, Bulla ista pro vno tantum defuncto applicari potest, & non pro duobus, aut pluribus. Probatur ex ipso textu, vbi de vna tantum persona singulari est sermo; est etiam alia efficax ratio, quia si vna eademque Bulla pro pluribus defunctis posset applicari, impediretur subsidium pro bello contra infideles; si enim quis intentionem haberet indulgentiam huius Bullæ applicare, verbi gratia, pro tribus defunctis, vnam pro illis sumendo Bullam, deminueretur subsidium illud, quod reportaret Cruciata, si pro vno quoque distinctam sumeret Bullam plures soluendo stipes. Ita ille.

Sed

Sed modò inuenio contrariam ſententiam docere Andream Mendo *in Bull. Cruc. diſp. 36. cap. 1. n. 2.* ſic aſſerens; Aduertendum eſt ſumentem hanc Bullam defunctorum poſſe determinare animam à Purgatorio liberandam; poſſe item eam à Deo determinandam relinquere; poſſe demum pro pluribus, vel pro omnibus Bullam hanc accipere, vt inter eas diuidatur fructus indulgentiæ, qui ſufficeret vnam liberare.

Nec obeſt, quod in Bulla Hiſpana defunctorum aſſeratur: *en fauor de lanima de, &c.* quaſi deſignando, reſtringendum eſſe accipientem ad animam determinandam: etenim id aſſeritur, quia ſemper, aut ferè ſemper, qui Bullam hanc accipit, in id intendit, vt aliquam animam determinatam à pœnis Purgatorij eruat; & intelligat accipiens ſe poſſe illam determinare: non tamen tollitur per hoc, quòd non determinet illam, & quod pro pluribus applicet hoc ſuffragium.

Poſteà in *Appen. diſputat. 4. capite 10. numero* 68. reſpondens ad argumenta Patris Bardi aſſerit, nullam vim ingerere, nam accipiens vnam Bullam pro pluribus, agnoſcit aut agnoſcere debet, omnes illas non liberandas fore à Purgatorio per eam ſolam Bullam (hanc enim cognitionem, vel ruſticus habebit, cum videat plures Bullas pro pluribus defunctis accipi, quòd ſi per vnam Bullam plures animæ liberarentur à Purgatorio, vna pro omnibus ſufficeret) ſed quia non habet vnde plures Bullas accipiat, vel non vult accipere, & ex alio capite optat pluribus defunctis benefacere, hinc ſumit vnam Bullam pro illis, vt ſinguli aliquod leuamen pœnarum participent. Quare non minuitur ſubſidium Cruciatæ: nam vt ſinguli defuncti à Purgatorio liberarentur, plures Bullas ille acciperet: & ſtatuto apud ſe, vnam duntaxat accipere, quod ſubſidium minuitur in eo, quod illam pluribus applicet? Minuitur quidem reſpectu ſingulorum, pro quibus Bulla applicatur, eius effectus; ſed hoc ab intentione applicantis dependet, qui, vt liberè poteſt nullam Bullam defunctorum, & plures accipere, ſic valet ſuffragium inter plures diſtribuere. Quare laudauerim pauperes, qui non poſſunt erogare pro pluribus Bullis eleemoſynam, & pluribus ſunt defunctis coniuncti nexibus conſanguinitatis, gratitudinis, aut amicitiæ, ſi eis applicent Bullam, quam accipiunt. Et fortaſſis creſcet ſubſidium Cruciatæ, ſi huius doctrinæ ſint conſcij, cum poſſit ſæpè contingere, plures nullam Bullam defunctorum accipere, cum poſſent aliquam ex eo quòd non valeant plures ſumere, & plures ſint defuncti, ad quorum leuamen conandum æquè tenentur atque adeò, ne vnum alteri præferant, nullam Bullam accipiunt. Hæc omnia Mendo, quæ licet ingeniosè, & probabiliter excogitata ſint; tamen ego non recedo à ſententia Patris Bardi, cum ſit magis conformis citatæ Bullæ, & modo loquendi omnium expoſitorum.

Obſeruandum eſt tamen hîc contra Carnillum *in expoſit. Bull. Defunctorum part. 2. capite 9.* quòd accepta Bulla defunctorum pro Anima Antonij, mox è flammis eripitur; quia indulgentia eſt totalis, & anima eſt in gratia, & effectus indulgentiæ eſt infallibilis (modo explicato ſupra) conſequenter ſequitur, animam eius, cui indulgentia applicatur, è pœnis illico liberari. Ita ex Trullench. Pater Eſcobar *in Theolog. moral. libro 8. ſection. 1. capite 38. numero 825. & alij.* Et quidem ex parte animæ præter ſtatum gratiæ nulla alia diſpoſitio neceſſario requiſita deſiderarur: ex parte verò indulgentiæ, cum totalis ſit, totius pœnæ pluribus criminibus expiandis addictæ exæquat grauitatem.

Sed non deſeram hic pro curioſis caſum curioſum apponere, quem excogitauit Pater Mendo *vbi ſupra diſputation. 36. capite 3. numero 23.* An animam, quæ à corpore ſoluta in Purgatorium eſt deſtinata, poſſit Pontifex ita liberare, vt neutiquam in Purgatorium ingrediatur. Et affirmatiuè reſpondet. Non enim, air, reperio, cur nequeat Pontifex ante obitum aſſerere, (ſi iuſta cauſa adſit) concedo indulgentiam plenariam per modum ſuffragij huic animæ, cum primum à corpore ſoluatur, illico ei applicandam, aut immediatè, aut medio opere, quod, vt conditionem exigo ab alio viuenti, ab hoc apponendam, antequam ille moriatur, vt ſtatim ſoluatur è thеſauro Eccleſiæ quidquid debeat. Quæ enim repugnantia eſt, vt indulgentia concedatur pro tempore ſequenti, ſicut & alia priuilegia ſic concedi poſſunt? Quod ſi ſic indulgentia concederetur, iuſta interueniente cauſa; certius eſſet quòd abſque pœnarum experimento anima bearetur, quam ſi in articulo mortis indulgentia plenaria ei fuiſſet conceſſa, & ab ipſa anima adhuc viuente obtenta: nam per eam indulgentiam omnis pœna remittitur; ſed pœna correſpondens culpis remiſſis: poteſt autem contingere, moribundum non ſoluiſſe de aliquo, aut de aliquibus peccatis venialibus, eaque non fuiſſe remiſſa vſque ad inſtans poſt obitum: pœnaque pro eis, debita non fuit per eam Indulgentiam relaxata; ſed eſt in Purgatorio ſoluenda: quod non contingit in caſu poſito, in quo indulgentia per modum ſuffragij applicetur pro primo inſtanti poſt mortem, in quo omnis culpa, ſi aliqua reſtabat, remittitur, medio actu doloris, quem tunc elicere animam defuncti, affirmant plures, vel per Dei condonationem. Hucvſque Mendo.

An adſit obligatio reſtituendi, ſi Beneficiarius omittat partem notabilem vnius horæ, vel ſi in officio vnius diei omittat plures verſiculos, qui ſimul partem notabilem conſtituunt?

Reſolvt. XLIV.

Affirmatiuè nominatim contra me reſpondet Andreas Mendo *in Bull. Cruciat. diſputatio. 34. capite 2. numero 31.* Nam qui omittit aliquid in recitatione, malè ac abſque titulo accipit fructus correſpondentes parti omiſſæ: quo enim titulo, aut iure eos facit ſuos? Sed eſt obligatio reſtituendi id, quod malè, & abſque titulo accipitur, vt eſt manifeſtum, ergo eſt obligatio reſtituendi fructus correſpondentes illi parti Horarum omiſſæ. Nec probat quidquam aduerſariorum fundamentum: nam leges Eccleſiaſticæ in primis abſolutè iniungunt obligationem reſtituendi fructus ob omiſſionem Horarum; deinde, vt dignoſceretur, quæ pars correſponderet cuilibet Horæ, & proportio ſeruaretur, deſignant, quota pars reſtitutionis pro ſingulis Horis ſit præſtanda, nec oportebat deſcendere ad deſignandam partem correſpondentem omiſſioni partis vnius Horæ, tum quia ſemel poſito quænam pars toti Horæ correſpondeat

spondeat, in quo aliquod potest esse dubium, facile cuiuis esset, designare portionem respondentem omissioni illius partis Horæ, iuxta eius quantitatem; tum quia, cum in qualibet Hora sint plurimæ partes, non poterat à Legibus determinari, quanta pars esset restituenda, siquidem maxima, maior, minor, aut minima pars valeret omitti. Non tamen negant eæ leges deberi præfatam restitutionem, quin potius eam iniungunt in obligatione absoluta generali, quam imponunt; ex qua nostra resolutio confirmatur. Hæc Mendo.

Sed licet hæc opinio satis probabilis, affirmatiuam puto etiam suam probabilitatem habere; & vt talem præter Doctores à me alibi adductos, illam admittit me citato Escobar à Corro *de Hor. Can. quæstione quinta, §. quarto numero* 12. Quia Constitutio Pij Quinti, quæ obligat ad restitutionem, loquitur speciatim de omissione recitandi totum Officium, aut vnam horam, & cum sit pœnalis non debet extendi ad omissionem partis etiam notabilis, quia res diuersa.

Idem etiam docet me citato Martinus de San Ioseph *in Mon. Confessar. tomo primo, libro secundo, tractat. 3. de Oratione, numero quinto*, vbi sit ait, Cessa la obligacion de restituir en materia parua de la omission del Officio, mas en llegando à dexar de rezar parte notable, de manera que sea pecado mortal, se ha da restituir lo que cabe de los frutos à aquella parte, aora sea pequieña, ò graue cantidad. Solamente aura de diferentia, que si lo que cabe à aquella pequeña parte es cosa pequeña, obligarà à pecado venial à que se restituya, si es materia graue à pecado mortal: aunque es probable, que si se dixò en vna hora parte pequeña, y en cada vna de las demas horas partes pequeñas, que todo junto haze materia graue, no ay obligacion de restituir, porque es probable, que ay distincto precepto de rezar qual quiera de las horas en particular, y assi los versiculos dexados en vna hora, no se juntan con los dexados en otra hora. Ita ille.

Et hanc sententiam probabilem esse, docere etiam existimo eundem Patrem Mendo, nam contrariam sententiam quam ipse contra me docet, vocat tantùm veriorem.

Sed hic obiter quæro, an qui habet vnum beneficium iustè, & alterum iniustè, teneatur bis recitare Officium. Aliqui affirmant. Vide Trullench *in Decalog. tomo primo libro.....capite 3. dubitat. 12. quæstione 3. numero* 25. & Bonacinam *de Horis Canonicis quæstione secunda, punct. 4. numero* 28. At ego vtrumque nego, & assero constanter teneri statim demittere beneficia iniustè obtenta, & restituere fructus perceptos, & interim non teneri ad recitationem, quæ vel debet esse ratione beneficij, aut fructuum perceptorum. At neutrius ratione tenetur. Igitur, &c. Minorem probo; ad obligationem recitandi horas requiritur possessio Beneficij, & ius saltem percipiendi fructus. At qui iniustè tenet beneficium, nec possessionem, legitimam nempè, habet, nec ius percipiendi fructus, cum vtrumque teneatur restituere, & secundùm regulam iuris, quid non videtur cepisse, nec habere, cum necesse sit hoc omne alteri restituere, vt *in l. non videtur* 51. *de regul. iur. cum concordantibus*, de quibus glossa ibi. Igitur nec debet obligari ad onera ipsius Beneficij. Tum etiam quia iure naturæ nullum est præceptum Horas recitandi, sed tantum de iure positiuo Ecclesiastico, hoc autem ex omnium consensu deficit hac in specie. Igitur maiori ex ratione alterum deficere, est necesse. Fateor tamen, quod cum sit causa ob iniustam retentionem, vt Ecclesia careat debito obsequio ex omissione recitandi, tenebitur etiam eius ratione quid æquiualens restituere ipsi Ecclesiæ, non quia obstrictus fuerit oneri persoluendi Horas, sed quia causa fuit, ne persoluerentur per legitimum successorem in beneficio, supposito iuris positiui præcepto, quo iustus beneficij possessor ad recitandum obstringeretur: & recitasse si possideret, credendum est.

At dices, nihil effectu, saltem interest inter hanc, & oppositam sententiam, cùm ex vtraque idem effectus, & obligatio restituendi oriatur, & oppositi Doctores ad nihil plus obligant nisi ad restitutionem casu quo non persoluat Officium Diuinum iniustus possessor. Dicam ego, plurimum interesse inter nostram, & alteram opinionem. Nam si daretur obligatio recitandi ratione beneficij iniustè obtenti, ex omissione persoluendi hoc onus quotidie, oriretur vnum peccatum mortale distinctum ab altero peccato iniustæ retentionis Beneficij, à quo eum eripit nostra opinio, cuius ratione non peccabit ex omissione recitandi, cum recitandi obligationem hac in specie tollat: & sic aderit vnum tantum peccatum iniustæ retentionis, & sicut malæ fidei possessor tenebitur restituere, non solùm rem cum fructibus, sed & resarcire damna orta ex sua iniusta retentione. Et sic in nostro casu ad æquiualens persoluendum ob omissum Diuinum Officium sua ex causa. *Argument. libro Patri* 27. *§. primo de Minoribus lib. si nauis* 61. *fine, de rei vindicat. cum similibus.* Et est noua, & vera huius dubij resolutio, necnon, & fauorabilis ipsi Beneficiario, cùm eum immunem faciat à pluribus peccatis ex omissione recitandi Horas Canonicas, & attenta nostra opinione vnum tantùm admittamus peccatum propter iniquam detentionem beneficij, cui etsi videatur adiungi aliud contra Religionem ex omissione recitandi, cuius fuit causa propter iniquam detentionem Beneficij; hoc est tantum consequenter, non principaliter, & censeo diuersum non constituere peccatum ex regulis communibus in materia de peccatis, de quibus Diuus Thomas 1. 2. *quæstione* 71. *articul. 6.* & cum eo communiter Doctores Theologi. Et hæc omnia docet Escobar è Corro *de Hor. Canonic. quæst. 3. §. 5. num.* 42.

An possit absolui toties quoties virtute Bullæ Cruciatæ à casibus Papæ reseruatis, si sint occulti?

Resolvt. XLV.

Affirmatiuè olim respondi, sed nominatim contra me, & alios negatiuam sententiam probabiliorem, & in praxi amplectendam esse putat Patet Bardi *in Bull. Cruciat. par. 2. tract. 6. cap. 1. sect.* 10. *num.* 87. Et ratio est, quia cum Summus Pontifex absolutè, & simpliciter sine vlla limitatione, aut qualitate superaddita casus illos sibi reseruet, idcirco hi casus ita reseruati aliquid plus habent,

habent, quam illi qui omninò non ſunt reſeruati; ergo eſſe occultum, cum ſuapte natura non opponatur reſeruationi, vt de ſe patet, neque aliunde nos habeamus declarationem per quam caſus ex eò quod ſint occulti, ceſſent à reſeruatione, quod tamen Aduerſarij non probant, cùm id deberent ſufficienter probare: igitur probabilius & congruentius dicimus non poſſe vi Bullæ caſus iſtos toties quoties remitti, ſicuti non reſeruatos, hoc autem importat clauſula illa, quæ in ipſamet Bulla habetur, dum ſic dicitur: Aliorum vero Sedi Apoſtolicæ non reſeruatorum, ac reſeruatarum, toties quoties confitebuntur, abſolutionem mediante ſalutari pœnitentia ſecundùm culparum exigentiam, obtinere; & ideò ita eſt dicendum, facultatem illam Epiſcopis conceſſam eſſe tantùm in ordine ad caſus, qui omninò & ſimpliciter eximuntur à reſeruatione Papali, & hoc manifeſtè patet; quia in illo Decreto Concilij abſolutio Caſuum, & Cenſurarum ſummo Pontifici reſeruatarum, etiam dum manent in occulto, non relinquitur in omnimoda libertate Epiſcopi, quia adhuc caſus detinentur in reſeruatione Papali; nequeunt enim Epiſcopi prædictorum caſuum abſolutionem ad libitum reſpectu quarumcunque perſonarum, & in quocunque loco exercere, nam Concilium eam limitat ad ſubditos Epiſcopi, & in Diœceſi Epiſcopi abſoluentis, & quamuis hæc verba vario modo ab auctoribus intelligantur, vt videre eſt apud Suarez *de cenſ. tom. 5. diſput. 41. ſect. 2. num. 6. & ſequentibus.* Sanchez *lib. 2. in Decalog. capit. 11. à numer. 2.* certum tamen eſt, & omnes fatentur, Concilium per illa verba: *Quoſcunque ſibi ſubditos, & in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut per Vicarium ad id ſpecialiter deputatum,* Limitationem aliquam apponere in facultate abſoluendi à caſibus Pontificiis occultis; proinde hi caſus etiam occulti non cenſentur omninò eſſe extra Papalem reſeruationem, & per conſequens dum in Bulla conceditur facultas abſoluendi toties quoties à caſibus Summo Pontifici non reſeruatis, id explicari debet de caſibus, qui omni Papali reſeruatione carent.

Verùm his non obſtantibus, me citato affirmatiuam ſententiam tenet Patet Andreas Mendo *in Bull. Cruc. diſp. 23. cap. 3. numer. 72. cum ſeq.* qui poſtea *in Appendice diſput. 2. cap. 26. numer. 141.* nominatim contra Patrem Bardi ad eius argumenta reſpondet. Etenim Pontifex dum committit in Tridentino Epiſcopis facultatem ordinariam abſoluendi à caſibus ſibi aliundè reſeruatis, dummodò ſint occulti, tollit ab eis reſeruationem Pontificiam limitatque eam, quam appoſuerat, ad eiuſmodi caſus non occultos: qua reſeruatione ablata, conſequens eſt vt virtute Bullæ poſſit toties quoties ab eis abſolui. Nec ſignum appoſitum de perſeuerantia reſeruationis eſt efficax: nam ablata reſeruatione Pontificia, adhuc poteſt remanere reſeruatio Epiſcopalis, & deſignari cui Epiſcopo, & quorum pœnitentium abſolutio reſeruetur: quare Pontifex voluit, vt quiſque Epiſcopus ſolùm in ſua Diœceſi, & ſuos ſubditos abſoluere valeat: Inde tamen non probatur, quod reſeruatio ſit Pontificia; ſicut etiam Epiſcopus non poteſt abſoluere in aliena Diœceſi ſaltem à reſeruatis Epiſcopo illius Dœceſi: quod non ſuadet eos caſus habere reſeruationem maiorem, quam Epiſcopalem; ſed ſolùm actus iuriſdictionis ſuis terminis, locis, & perſonis eſſe circumſcriptos. Id in præſenti contingit, Pontifice iuriſdictionem congruenter limitante.

Et quidem ea limitatio non opponitur ablationi reſeruationis Pontificiæ; nec rectè intelligitur, quo pacto dutet reſeruatio Pontificia, ſi inferiori Prælato non reſeruantur illi caſus: cum reſeruatio Pontificia id per ſe dicat, quòd nullus Prælatus inferior abſoluere valeat. Itaque cum Tridentinum facultatem præſtat Epiſcopis ad abſoluendum à reſeruatis occultis cum adhibita limitatione, perinde ſe habet ac ſi aſſereret, peccata, quæ ſunt Sedi Apoſtolicæ reſeruata, ſi ſint occulta, deinceps ſolùm Epiſcopis in ſua Diœceſi, dum ſint peccata ſubditorum, reſeruata maneant. Sicut ſi in Religione, in qua peccatum verbi gratia periurij eſt reſeruatum Superiori, ſtatueretur, vt deinceps Confeſſarius Domus Religioſæ poſſet ab illo abſoluere commorantes in eadem Domo: quis dubitet, reſeruationem Superioris auferri, quamuis limitarentur Confeſſarius, & perſonæ? Atque adeò Regularis, qui in id peccatum incidiſſet, ſi haberet priuilegium, vt per quemuis Confeſſarium abſolueretur à non reſeruatis, poſſet per quemlibet abſolui à periurio: ſimilis eſt omninò caſus, quem agitamus ſua ſeruata proportione. Hucvſque Mendo.

Dico igitur poſſe quemlibet abſolui toties quoties à caſibus in Bulla Cœnæ contenti (excepta hæreſi, de qua ſtatim) ſi ſint occulti, & ab omnibus aliis reſeruatis Pontifici in iure, vel qui in Decretis, aut Bullis ſpecialibus ſunt reſeruati, & deinceps reſeruabuntur, dummodo, vt ſupra monui, non apponatur clauſula derogatoria Decreti Tridentini, & dum caſus ſint occulti.

Deinde aduertendum eſt, in opinione iudicante, irregularitatem eſſe cenſuram, & per Bullam Cruciatæ poſſe quem abſolui ab irregularitate, quæ purè pœna eſt, & non ſimul inhabilitas, ſanè poſſe abſolui ab irregularitatibus, quæ purè pœnæ ſunt, à quibus poteſt Epiſcopus abſoluere vigore præfati Decreti Tridentini. Sed de hoc vltimo ego alibi.

Ex his infertur, me olim Panormi interrogatum rectè reſpondiſſe, poſſe abſolutionem præſtari virtute Bullæ toties quoties ab excommunicatione occulta contracta ob ingreſſum in Monaſteria Monialium, & lata in Bulla Pij Quinti, & Gregorij XIII. quia ab ea poteſt abſoluere Epiſcopus, cùm in his Bullis Pontificum ſibi reſeruantium illam cenſuram, non contineatur clauſula derogatoria Tridentini.

Item poſſe quem toties quoties per Bullam abſolui ab excommunicatione contracta ob delictum occultum duelli, eſto ea fuerit reſeruata poſt Tridentinum in Bulla Clementis VIII. etenim etiam Epiſcopus poteſt ab ea excommunicatione abſoluere, cum in præfata Bulla non fiat ſpecialis mentio derogatoria Tridentini, quod requiritur vt derogetur eius Decretis.

Ratio omnium ſupradictorum eſt, quia virtute Bullæ poteſt quis toties quoties abſolui à peccatis quæ non ſunt Pontifici reſeruata; ſed eiuſmodi peccata occulta (idem dico de cenſuris) non ſunt Pontifici reſeruata, ſed Epiſcopis; ergo poteſt toties quoties ab illis abſolui. Suadetur Minor, nam reſeruatio ablata eſt per Tridentinum, dum Epiſcopis conceſſa eſt poteſtas abſoluendi ab illis peccatis; ſicut, ſi peccata eſſent aliqua Epiſcopis reſeruata, & in aliquo Concilio, aut Synodo concederetur omnibus Parochis facultas ad abſoluendum ab illis, poſſet ſanè ab eis abſoluere quiſquis valeret abſoluere à peccatis, à quibus Parochi abſoluere poſſent. Vi-

de Mendo *vbi ſupra diſp.23. cap.5. num.62.* qui reſpondet ad argumentum contrarium adductum ab Henriquez. Hæc opinio mente teneatur à Confeſſariis, nam in dies poteſt occurrere, & eſt ſatis conſolatoria pœnitentibus. Quicquid cariſſimus Bardi dicat, contrariam eſſe in Praxi ſequendam, non nego tamen opinionem doctiſſimi viri eſſe ſatis probabilem, noſtram tamen præter Mendo, vbi ſupra docet nouiſſimè me citato doctus Pater Bertrandus Lothe *in Reſolut. Theologicis tract.1.q.1. artic.5.* omnino videndus.

An Bulla Cruciatæ ſi ſumatur, & poſteà culpabiliter amittatur, adhuc valeat?

RESOLVT. XLVI.

NEgatiuam ſententiam olim docui,& me citato illam probat Pater Bardi *in Bull. Cruc. part.2. tract.8. cap.2. ſect.3.* Sed nouiſſimè Pater Mendo *in Bull.Cruc.diſp.21.cap.1.num.3.* affirmatiuæ ſententiæ adhæret, ſic enim aſſerit, Cenſeo eo ipſo quòd quis Bullam acceperit, erogans pro ea eleemoſynam, licet poſteà culpabiliter, aut inculpabiliter eam amittat, aut rumpat, poſſe adhuc omnibus eius priuilegiis frui. Iudicauit hoc probabile Baſilius Legionenſis in explicatione manuſcripta Bullæ. Ita ille.

Et poſteà in Appendice nominatim contra Patrem Bardi *diſp.2.cap.32.n.173.* conatur multis rationibus ſuam firmare ſententiam. Et præcipuè, quia retentio Bullæ non ex præcepto, ſed ex conſilio iniungitur à Pontifice, igitur etiamſi non retineatur, quomodocumque retentio deficiat, poterit quis eius vti priuilegiis. Etenim non exequi opus ex conſilio iniunctum, valorem conceſſioni priuilegij non detrahit, quantumuis ea non executio ortum habeat ex negligentia, quæ in præſenti vocatur culpa, ſeu culpabilis non retentio. Cœterùm retentionem Bullæ non eſſe iniunctam ex præcepto, ſed ex conſilio, & concedit vnus ex aduerſantibus Trullench; Ergo.

Sed ego non recedo à ſententia quam docui, & ideò nouiſſimè contra Patrem Mendo inſurgit Magiſter Gallego *in Bull.Cruc.c.14.Clauſ.14.dub.181.* vbi me citato ſic ait, Digo lo ſegundo, ſi el que tiene la Bula la rompe malicioſamente, la pierde, ò la quema de propoſito, no puede gozar de los indultos, facultades, gracias, e indulgencias que en ellas ſe conceden.

Eſte dicho es contra Andres Mendo de la Compañia, en el lugar à qui citado, el qual afirma, que el que ya auia tomado la Bula, ſi la rompieſſe malicioſamente, ò de propoſito la perdieſſe, y quemaſſe, con todo le valia la Bula que auia tomado, y podia gozar todo lo que en ella ſe concede. Su fundamento principales, porque el dezir el Papa y el Commiſſario General que ſe guarde la Bula, dize Mendo que no es mandato ni precepto, ſino ſolamente conſejo, luego aunque no la tenga en ſu poder el que la tomo, ora ſea por culpa, ò ſin ella el no tenerla guardada, podrà vſar della, y le valdrà, porque no executar lo que ſe ordena por conſejo, no quita ni priua del priuilegio. Eſte fundamento es falſo, porque expreſſamente dize el Commiſſario General en eſta Bulla: y declaramos, que los que tomaran eſta Bula, ayan de recibir eſta Bulla, y guardar eſte ſumario, y Bulla &c. Noteſe à quella palabra; Ayan de recibir, y guardar, que denota no conſejo, ſino mandato, porque la traducion en Caſtellano, es conforme à la Bulla plumbea, ò latina que concede ſu Santidad,y en la Bulla Latina ſe dixe aun mas claramente, porque en ella ſe dize aſſi: *Ea qua decet puritate publicaretur illarum omnium ſummarium, quod etiam per omnes,qui illis vti voluiſſent, accipi, & per eos retineri debere, decreuit, &c.* Noteſe la Palabra, *Retineri debere,* que deuen, y tienen obligacion de guardar dixe el Sumo Pontifice, luego el guardarla no es conſejo,ſino mandato, y mas claramente Gregorio XIII.en la dicha Bula Plumbea,ò Latina, dize hablando deſte punto en otra parte deſta manera;*Item mandatur,vt Summarium hoc per omnes Chriſti fideles ad prædictum bellum contribuentes,qui huiuſmodi gratiarum participes eſſe voluerint,recipiatur,& retineatur,&c.*Noteſe à quella palabra,*Item mandatur*, que manda el Papa que ſe tome eſta Bura, y ſe guarde para poder gozar las gracias que en ellas ſe concede: Luego ſi el Papa expreſſamente dize, que lo manda, coligeſe euidentemente que ſe violenta el texto de la Bulla, en dezir quel el Papa no manda que ſe guarde la Bula,ſino que lo à conſeja: y aſſi en eſta doctrina fue ſingular el dicho Andres Mendo, y ningun Autor que aya impreſſo antes del año de 1652. ha enſeñado tal doctrina, y por conſiguiente no auiendo Autores que la enſeñen, y lo que mas principales ni razon que la pueda apoyar, ſino es violentando el texto de la Bula, digo que eſta doctrina de Andres Mendo no ſe puede ſeguir en practica. Ita ille Cui etiam adde Ioannem Henriquez *in qq.pract.ſect.48.qu.2. num.5.* Remigium *in pract. Confeſſ. tract.7.c.1.§.6. n.4.* Et me citato Marcus Serius *in Bull. Cruc. diſp. 1.difficult.12.§.10.num.2. & 3.* Anton. Eſcobar *in Theolog.moral.libro 7. ſection.1. capite 2.numero 20.* & alios penes ipſos; Itaque non eſt deſerenda ſententia Patris Bardi, quicquid dicat Pater Mendo.

An ſi Petrus ſumat Bullam Cruciatæ pro Ioanne, qui iam aliam acceperat, poſſit Petrus illam alteri applicare?

RESOLVT XLVII.

NEgatiuam ſententiam olim docui, ſed nouiſſime nominatim contra me inſurgit Pater Mendo *in Bull.Cruc.diſp.21.cap.2.n.16.* quia ea intentio non ſolum eſt de traditione Bullæ, ſed de vſu illius, quem Ioannes exerceat, at non obſtante ea intentione, poteſt Ioannes non vti illa, ſed tradere alteri eam Bullam, igitur intentio illa nihil operatur, alioquin etiam operaretur, vt nullus alius poſſet vti eiuſmodi bulla propter rationem eamdem aduerſantium, nempe quia fuerat intentio Patri, vt nullus alius, niſi Ioannes, ſeu vt Ioannes, & non alter illa vteretur. Præterea ea intentio effectum non ſortitur, donec Bulla acceptetur à Petro habet tanquam implicitè imbibitam conditionem, ſi Petrus acceptet; ea enim, ad quæ opus eſt vt duo concurrant, alterutro deficiente non ſortiuntur effectum. Quare illa conditione non appoſita, liber manet Petrus ad applicandum alteri Bullam; ſicut qui offert alteri nummos animo vero donandi, ſi non acceptentur, manet adhuc dominus eorum, poteſtque alteri donare. Itaque Bullæ applicatio quaſi effectiua in ſuſpenſo eſt,donec acceptetur, & propter conditionem imbibitam;

tam; & quia dum offerens, & acceptans non concurrunt, non datur locus applicationi in exercitium redactæ, non eſt ad quem Bulla illa pertineat. Ita Mendo.

Sed ego non recedo à ſententia quam docui, & quam me citato tenet etiam Magiſter Gallego *in Bul. Cruciatæ c. 14. clauſ. 14. dub. 178.* vbi ſic ait, Preguntaſe, ſi Pedro toma la Bula para Iuan, el qual ya la tenia tomada para ſi, ſi podrà Pedro aplicarla, y darſela à otro?

Reſpondo que no, porque realmente Pedro tomo la Bula para Iuan, con intencion de aplicarſela à Iuan, y no à otro. Eſto dize tambien Alphonſo de Vega *en el tomo 1. de la ſuma, c. 43. caſu 6.* el qual refiere que conſultado deſto el M. Bartolomeo de Medina, reſpondio lo dicho. Tambien dize lo miſmo Antonino Diana *1. par. tr. 11. reſol. 95.* otra coſa ſeria ſi Pedro quando tomo la Bula para Iuan, no dixo en ſu intencion, no la quiero aplicare à otro, ſino que lo dexò aſſi, teniendo intẽcion de tomar la Bula para Iuan, ſin otra reflexiones è intenciones, ſi hallaque Iuan tiene ya tomada Bula, podrà Iuan aplicarſela à otro. Aqui hablamos quando no ſe conceda mas de vna Bula, que aora que ſe pueden tomar dos, ſe ha de dezir, que la ha de recibir Iuan, el qual ſi ya tenia dos Bulas, podrà Pedro aplicarla à quien quieſcere en el ſentido que hemos dicho. Hæc ille, cui aſſentior & ego.

An Peregrini incidentes in aliquo caſu reſeruato illius Diœceſis, poſſint abſolui à confeſſario non habente iuriſdictionem abſoluendi à reſeruatis?

Resolvt. XLVIII.

INterrogatus de hoc caſu, non vt reſponderem quid ego ſentirem, ſed an ſecundum aliquos opinio affirmatiua eſſet probabilis: Et affirmatiuè reſpondi, nam Leander *de Sacramentis to. 1. tract. 5. diſp. 12. q. 27.* negatiuam ſententiam, quam ipſe tenet, vocat probabiliorem. Ergo affirmatiua erit probabilis; & pro illa citat Fagundez, Vegha, Graffium, Petrum de Ledeſma. Hanc ſententiam etiam tanquam probabilem admittit Andreas Mendo *in Bull. Cruc. diſp. 23. c. 2. num. 22.* vbi ſic ait, Habentem peccata reſeruata in vna Diœceſi, non poſſe data opera ad aliam Diœceſim, in qua non ſunt reſeruata, pergere, & ibi abſolui declaratum fuiſſe in Sacra Congregatione Cardinalium die 19. Nouembris 1616. affirmat Zambellus, *verbo Caſus n. 26.* Contrarium videtur probabile, ſi tamen confeſſarius habet facultatem abſoluendi à reſeruatis in ſua Diœceſi, nam id plures docent, quòd autem data opera ille pergat ad aliam Diœceſim, non obſtat, cùm ſuo iure vtatur. Et quidem tunc ille iudicatur eſſe eius Diœceſis, in qua iudicio ſe ſubmittit, & abſoluitur ſecundum conſuetudinem eius Diœceſis. Fateor, hanc doctrinam à prædictis Auctoribus tradi de Peregrinis, bona fide, & non data opera in aliena Diœceſi confitentibus peccata, quæ in ſua erant reſeruata, eſto non ſint in illa; ſed non improbabiliter fieri poteſt prædicta extenſio. Quin, & Confeſſorem non habentem poteſtatem ad abſoluendum à reſeruatis in hac diœceſi, poſſe in illa abſoluere à peccatis reſeruatis in alia, docet Rodriquez *in ſumm. cap. 55. concluſ. 2.* cum pluribus, quia pœnitens, qui hîc confitetur; iudicatur incola huius loci, & iuxta forum huius abſoluitur, in hoc autem loco, ſupponitur, non eſſe ea peccata reſeruata.

Ob hanc rationem pœnitens exterus, qui in hoc loco peccata hic reſeruata commiſit, quamuis non ſint reſeruata in loco, à quo diſceſſit, nequit abſolui, niſi ab habente poteſtatem circa reſeruata. Sic Caietanus *in ſumm. verbo Abſolutio 2.* Probabile tamen eſt oppoſitum. Ita Mendo.

Sed vt meam promam ſententiam, ego negatiuæ adhæreo. Dico igitur Peregrinos, & aduenas ex recepta conſuetudine æſtimandos eſſe in ordine ad confeſſionem, ſicut eos qui ſunt incolæ eiuſdem loci: neque enim Confeſſarij huius Ciuitatis debent, aut poſſunt interrogare ſingulos pœnitentes de patria, vel an ſint Peregrini, & multo minus de caſibus reſeruatis in ſua Patria, quos certè nec Confeſſarius huius Ciuitatis, nec ipſe pœnitens Peregrinus ſcire poſſunt. Debuit ergo conſuetudo, vt vtilis eſſet ad praxim; ita introduci, vt ſolum ſit attendendum ad locum, in quo fit confeſſio. Vnde ſi pœnitens confiteatur aliquod peccatum, quod in loco, à quo diſceſſit, non erat reſeruatum; in loco tamen Confeſſionis ſit reſeruatum; Confeſſarius, qui in hoc loco non habet facultatem ad reſeruata, non poteſt eum abſoluere. Et ita ſentit ex ſuarez Cardinalis Lugo *de Pœnit. diſp. 20. ſect. 1. num. 72.*

An ſumentes Bullam Cruciatæ lucrentur Indulgentias, ſi Rex non expenderet eleemoſynam contra Turcas?

Resolvtio XLIX.

CAſus eſt curioſus, & à paucis, quos legerim, pertractatus, ad illum verò affirmatiuè reſpondet Pater Mendo *in Bullam Cruciatæ tract. Appendicis Miſcellaneæ c. 2. nu 9.* vbi ſic ait Hinc reſpondendo quæſtioni vulgari, an Bulla ſumentibus prodeſſet; ſi Rex eleemoſynam ex illa congeſtam in alios vſus, & non in expeditionem, profunderet, affirmatiua pars eſt tenenda, quia obtinetur finis proximus intentus à Pontifice; ſicut ſi indulgentiæ concederentur erogantibus eleemoſynam ad ornamenta altaris, ſeu Eccleſiæ, eam obtinerent erogantes, etiamſi ea à colligentibus illicitè vſurparetur. Ita ille; qui plus addit, videlicet. Hoc caſu non teneri Regem ad reſtitutionem. Etenim Pontifex ei applicat præfatam eleemoſynam, vt reddatur potentior ad expeditionem contra infideles: eaque applicatio effectum abſolutè ſortitur, dum redditur potentior, ac fit dominus eius pecuniæ; quam ſi profundat, poſtquam dominium obtinuit, & ſi peccet, nulli tamen iniuriam facit, nec contra iuſtitiam delinquit. Sicut bona Eccleſiaſtica tenetur Clericus poſt ſuæ familiæ decentem ſuſtentationem, in pauperes ac pia opera inſumere, ad id enim applicat illi Pontifex prouentus eiuſmodi, vt ſe ſuſtentet, ac reddatur potens ad pauperes ſuſtentandos: attamen, quamuis illicitè eos prouentus inſumat, reſtituere non tenetur, eo quòd applicatio eorum fuerit ei abſolutè præſtita, & dominium eorum adquiſierit. Hæc omnia Pater Mendo.

Sed ſi aliquis curioſus inquirat, an Pontifex poſſit Bullam Cruciatæ reuocare, & non concedere. Reſpondeo, quod circa hoc dubium Pater Mendo *vbi ſuprà in Bull. Cruc. diſput. 2. cap. 6. num. 31. cum ſequ.* ſic

ſic ait ; Aſſero poſſe Pontificem reuocare Bullam intra durationis annum , dum tamen ſit ſpecialis cauſa , & compenſationem faciat his , qui illam acceperunt, ſi habeat vnde faciat, & ſi non habeat, ad bonumque commune expediat reuocatio , poſſe ſine compenſatione reuocare ', aliter autem non poſſe. Nam quando priuilegium eſt conceſſum per modum contractus lucratiui & oneroſi , per ſe loquendo , non poteſt à concedente reuocari , niſi compenſationem faciat; quippe concedens , etiamſi Princeps ſit , pacta cum ſubditis inita ſeruare tenetur ; cum hæc ex naturali iuſtitia oriatur obligatio ; nec poſſit ille ſubditum pro libito bonis eius ſpoliare ; dominium namque eorum ordinarium non habet.

Sed priuilegium Bullæ Cruciatæ eſt oneroſum, & per modum contractus lucratiui expeditum; igitur Pontifex concedens ſolùm poteſt intra durationis annum illud reuocare ſi adſit ſpecialis cauſa, & compenſationem faciat his , qui illam acceperunt, ſi habeat vnde faciat, & ſi non habeat, poterit id ſine recompenſatione præſtare.

Elapſo tamen anno ſexennij , cùm ceſſent rationes hucvſque factæ , & Bulla ſit gratia pendens à Pontificis beneplacito, poterit ab eo reuocati , non expectato ſexennio, niſi fortè in conceſſione Bullæ ad ſexennium Pontifex ab Hiſpaniæ Rege aliquam ſummam eleemoſynæ acciperet in pium aliquod opus , tunc enim deberet iuxta dicta, recompenſationem illi præſtare, & etiam, ſi conceſſio ad integrum ſexennium eſſet gratia remuneratiua alicuius obſequij erga Sedem Apoſtolicam ſpecialis , & nondum remunerati , ſi remuneratio ex iuſtitia deberetur , nam ſi ſolùm ex gratitudine , etiam ex gratitudine ſolummodò , recompenſatio debebitur. Sufficit autem, vt dicatur priuilegium irreuocabile , quod ſit remuneratiuum ex gratitudine, cum nunquam de Principe præſumatur , obſequia ſibi præſtita, abſque grati animi exhibitione ſignorum, manere irremunerata fore permiſſurum. Hucvſque Mendo.

Et propter hanc limitationem de agendo de præſenti dubio ſic aſſeruit nouiſſimè Ioannes Caramuel *in Theologia fundamentali fundam.* 13. *qu.* 2. *num.* 345. Simplex Sacerdos, qui miſſam celebrat pro ſtipendio , & ſui laboris pretio , poteſt ſuam operam Petro addicere , liber enim & non mancipium eſt, at ex hypotheſi , quod ſtipendium receperit , ex iuſtitia tenetur celebrare , aliàs peccaturus mortaliter. Si ſtipiendium reſtitueret Sacerdos, non tenetur Petrus recipere , ſed poſſet eum vrgere , vt ſtaret contractui , ni fortè grauis cauſa inopinata emergeret , tunc enim Petrus videtur debere pretium reſtitutum recipere , Sacerdotemque à celebrandi obligatione liberare.

Pariformiter de Romano Pontifice diſcurrebamus. Liberum enim ipſi Bullam Cruciatam concedere ; aut non concedere omninò fuit. Cæterum ex hypotheſi, quòd cum Regibus noſtris conuenerit , & Principum Hiſpanorum obſequia præmio competenti donauerit (fortè & acceptauerit proprij laboris pretium , quod vociferabantur aliqui , nemo probabat) tranſiuit conceſſio in contractum , qui reſcindi non poterit , ni obſequia recepta reſtituantur, Si reſtituantur iſta ex nulla cauſa , adhuc non tenebitur Hiſpaniæ Rex adquieſcere , ſecus ſi detur vrgens, & grauis. Ita Caramuel.

Sed ab omnibus ſupradictis diſſentit Pater Bardi *in Bull. Cruc. par.* 1 *tract.* 2 *cap.* 6. *ſect.* 8. § 2. *n.* 14. vbi ſic ait ; Licet Rex Catholicus ſit benemerentiſſimus de Eccleſia , tamen non tenetur Pontifex ex obligatione iuſtitiæ commutatiuæ remunerationem facere ex eleemoſynis Cruciatæ, cum poſſit remunerationem exhibere , concedendo ipſi Regi ſpirituales gratias. Neque inter ipſum Pontificem , & Regem aliquod interceſſit pactum , quo mediante Rex obſequia præſtanda in fauorem Eccleſiæ obtulerit, & Pontifex in recompenſationem promiſerit , concedere Cruciatam , vel aliud ſubſidium temporale. Ita ille ; qui poſteà §. 3. *numer.* 154. ſic ſubdit ; Dicendum eſt , per ſe loquendo, Pontificem , qui Cruciatam conceſſit , & ante elapſum tempus ſine cauſa illam ſuſpendit , non eſſe obligandum ad compenſationem Regi faciendam.

Probatur , quia cum Priuilegium Cruciatæ , vt oſtenſum eſt , ſit omninò gratuitum , & non conſiſtat in donatione aliqua , ac proinde ſit veluti quædam delegatio, & dependeat à voluntate Pontificis, non præſumitur, Pontificem voluiſſe ex rigore iuſtitiæ ſe obligare ad compenſationem in caſu reuocationis, & à fortiori in hac ſententia mihi expreſsè videtur eſſe Pontius § 9 *cit. numero* 13. *in fine*, diſtinguens enim ipſe priuilegium gratuitum ſubdito conceſſum in illud , quod transfert dominium, & in illud, per quod conceditur facultas , &c. vt nos *ſectione præcedenti diſtinximus* , & ponens diſcrimen inter hæc duo priuilegia , quoad reuocationem : ait, *Primum non poſſe reuocari, niſi ex iuſta cauſa* , & ſubdit hæc verba ; *Licèt ſi reuocetur non ſit neceſſaria aliqua compenſatio.* Particula enim illa, *licet*, cum ſit aduerſatiua eorum, quæ antea idem author dixerat, facit hunc ſenſum ; quamuis priuilegium tranſlatiuum iuris nequeat ſine cauſa reuocari, tamen ſi reuocetur, non eſt neceſſaria aliqua compenſatio : Si autem negatur obligatio compenſandi quando ſine cauſa reuocatur priuilegium , per quod in ſubditum gratuitò transfertur aliquod ius , multo magis id erit negandum, dum reuocatur priuilegium, per quod non datur dominium , aut ius in aliqua re : Igitur in caſu , de quo agimus , ſi Pontifex abſque vlla cauſa abrogat priuilegium , quod eſt purum priuilegium , conſiſtens in facultate, vt eſt priuilegium Cruciatæ Regi conceſſum, ad nullam eidem Regi tenebitur compenſationem.

Dices : Pontifex dum ſine cauſa reuocat Cruciatam , aut ſimile priuilegium , aufert à priuilegiato ius quæſitum ipſo priuilegiato inuito; ergo tenebitur ex iuſtitia ad compenſandum ius læſum.

Reſpondeo. Per Priuilegium Cruciatæ , aut aliud ſimile non conceditur Regi, aut alteri Priuilegiato aliquod ius , ſed ſolùm licentia ad aliquod faciendum ; proinde ex reuocatione nulla fit iniuria Regi contra iuſtitiam , & per conſequens non tenebitur Pontifex aliquid compenſare. Hucvſque Bardi.

Et hæc ſunt placita Doctorum circa præſentem quæſtionem, quæ mihi ſufficiat tantum propoſuiſſe, nolo enim de meo aliquid dicere.

An

An quis lucretur Indulgentiam cum Medalia, ſeu grano benedicto mutuò accepto.

RESOLVTIO L.

AFfirmatiuam ſententiam docui *in part.* 10. *tract.* 16. *reſol.* 2. nixus auctoritate Petri Marchantij; nunc autem inuenio hanc ſententiam docere etiam Sanctarellum *de Iubilæo cap.* 15. *dub.* 3. vbi ſic ait: Se alcuno trouaſſe vna Corona benedetta, & la diceſſe, guadagni l'Indulgenze conceſſe à detta Corona? Riſpondo. Deue coſtui far diligenza in trouar il Padrone, ma non trouandolo, può con buona conſcienza tener quella Corona, & le medaglie, & grani benedetti, che in eſſa vi ſono, & guadagnare l'Indulgenza conceſſa à quella Corona, perche nella Bolla del Papa ſi dice, che chi hauera quella Corona, la dirà, guadagni indulgenza plenaria. Hieron Gratian. *de Iub. part.* 1. *cap.* 15. Parimente guadagnara l'Indulgenza colui, che hà vna Medaglia benedetta preſtatagli da vn altra. Ita ille, qui citat Pinellum *de Indulgentiis cap.* 11.

Idem etiam docet doctus & amiciſſimus Pater Gobat *de Indulg. part.* 2. *cap.* 13. *quæſt* 32. *num.* 378. ſic aſſerens; Cum à Religioſis debeat abeſſe meum ac tuum, frigidum illud verbum & quidquid malorum eſt, in vitam noſtram inuehens, S. Chryſoſt. *Orat. de S. Philogonio*, Religioſi autem æquè ac cæteri, poſſint fieri compotes Indulgentiarum, rebus piis conceſſarum, clarum eſt nil intereſſe, ſiue illud numiſma ſit tuum, ſiue alienum.

Quare ſi tibi ſuum Roſarium quiſpiam commodet, æquè poteris indulgentiis illi adhærentibus gaudere, ac dominus Roſarij. Et ita nominatim declaratur in indulgentiis quinque Sanctorum §. 13. Vndè abſolutè infert Sanctarellus *loc. cit.* ex Hieron Gratiano, tibi obuenturas mei Roſarij indulgentias, ſi illud à me amiſſum reperiſti, & orando percurriſti.

Obſeruo autem, inter formulas Indulgentiarum quoad præſens inſtitutum, hoc diſcrimen, quod in formulis, quibus Pontifices erogant Indulgentias ad inſtantiam alicuius perſonæ, aut honorem alicuius particularis Sancti, conſueuerint exprimere hanc facultatem, quod ſcilicet ſit perinde, ſeu quis aliena, ſeu propria re vtatur, ſicuti videbis in formulis Sancti Caroli, Quinque Sanctorum, Cardin à Dietrichſtain, Diuum Guilielmi, Maximiliani, Feriæ, Godefridi Bambergenſis, Noſtrorum Patrum Aſſiſtentium, Patris Hyacinthi Capucini, &c. At verò in aliis Indulgentiis omittitur hæc facultas, vt videre eſt in formulis Communionum Indulgentiarum Clementis VIII. Pauli V. Vrbani VIII. Puto tamen eſſe hoc ipſum de his, quod de cæteris dicendum, tum quia ita habet praxis, tum quia ita haud dubiè ſentiunt citati, tum quia id conuincunt allatæ paulò ante rationes, tum denique quia inſpicimus in obſcuris, quid plerumque fieri ſoleat. *cap. Inſpicimus, de reg. iur. in 6.* vide pluta *num.* 431.

Nec obeſt, quod Clemens VIII. anno 1597. expreſsè vetuerit, ne res indulgentiis affectæ tranſirent perſonam illorum, qui eas illo anno obtinebant, nam id vetuit, tantum de ſuis, & Prædeceſſorum indulgentiis, ſicut videre licet in Breui, quod ſatis mendosè refert Rodriquezij typographus *tom.* 4. *fol.* 503. correctius autem *tom.* 2. *parte* 98. *articulo* 2. In quo Breui alia vetat idem Pontifex, quæ certum eſt nec ab eius Anteceſſoribus, nec à Succeſſoribus fuiſſe vetita. Ita Gobat. Cui adde Quintanaduenam *tom.* 1. *ſingularium in Appendic. tom.* 9. *dub.* 6. *num.* 9. & Andream Mendo *in Bull. Cruciat. d.* 20. *cap.* 2. *num.* 13. aſſerentes ad lucrandas Indulgentias, & liberandas animas ex Purgatorio non eſſe opus habere ea grana aut imagines vt proprias, ſed ſufficiat habere commodatas; cum verbum, *Habere*, non ſolum dicatur de dominio, ſed etiam de poſſeſſione, & detentione iuxta iuris acceptionem, quam illuſtrat Rebuffus *in l.* 143. *de verb. ſignif.*

Et tandem hanc ſententiam tenet Antonius Eſcobar *in* 2. *edit. ſuæ Theologiæ moralis tractat.* 7. *examin.* 5. *capite* 8. §. 3. *numero* 66. qui citat Henriquez. Habet igitur hæc opinio pro ſe ſeptem Auctores.

Verùm his non obſtantibus cùm Sanctiſſimus Dominus Noſter Innocentius X. ex exceſſu benignitatis ſuæ dignaretur legere dictam meam *p.* 10. cùm legiſſet hanc opinionem in loco citato, ſignificauit mihi per Illuſtriſſimum Dominum Sacriſtam hanc ſententiam ſibi non placere, & ſuam eſſe intentionem non lucrari Indulgentias, per Medalias mutuò acceptas.

Sed inquiramus pulchrum dubium, vtrum ſi reperiam medaliam quam amiſeram, pereat indulgentia ſecundi numiſmatis, à me deputati in locum primi? Videtur permanere indulgentiam in ſecundo numiſmate, & non redire ad primum, eò quod fuerit verificata conditio, vt poſſet ritè eligi ſecundum. Et ita ego olim docui cum Cardinali de Lugo, & me citato tenet etiam Gobat *vbi ſupra numero* 385. At nouiſſimè inuenio contrariam ſententiam nominatim contra Lugum docere Patrem Andream Mendo *in Bulla Cruciatæ diſputat.* 6. *capite* 2. *numero* 27. vbi ſic aſſerit; Cum autem amittitur aliquod granum, ſeu imaguncula, cui erat conceſſa indulgentia, cum facultate vt ea amiſſa, alia ſubſtitueretur; tunc ſi amittatur, poteſt ſubſtitui. Qua ſubſtituta, ſi prima reperiatur, ait Cardinalis Lugo *tom. de pœnitentia dub.* 27. *numero* 150. ſubſtitutæ poſteriori, nou verò primæ affigi indulgentiam, quia fuit illa ritè electa, poſita conditione amiſſionis primæ, cuius ſtatim indulgentia ceſſauit. Contrarium cenſeo quippe primario & principaliter fuit conceſſa Indulgentia primæ, ſolumque ſecundæ conceditur, ſi illa amittatur, cùm autem reperitur, iam ceſſat ratio vt in ſecunda ſit, quæ indulgentiam habuit duntaxat in primæ defectum, reperta verò prima, non eſt defectus illius. Non ergo iudicanda eſt ea indulgentia in perpetuum conceſſa ſecundæ, ſed ſolum vt ſubſtitutæ alterius principalis; natura autem ſubſtituti eſt, vt aduenientе principali in munere ceſſet. Ita Mendo, Stantibus itaque his contrariis ſententiis conſulo ſi caſus in praxi accidat, vtrumque granum ſeruandum eſſe, nam certum eſt in alterutro eſſe Indulgentiam.

Notandum eſt tamen hîc, quòd licet Theologi aſſerant Indulgentiæ conceſſionem fieri debere ſigno externo, quando tamen loco amiſſi numiſmatis ſeu medaliæ aliud eligis, eique prioris Indulgentias, applicas, non eſt opus quidquam loqui, aut aliud ſignum externum adhibere, nam illa tua applicatio, quam rectius deſignationem & ſubſtitutionem dixeris, non eſt conceſſio Indulgentiæ, non enim tu, ſed Pontifex aut potius Deus immediatè

diatè concedit illam indulgentiam habentibus tale numiſma à te deputandum, quia facultas concedendi indulgentias nunquam delegatur laicis, aut fœminis,& tamen ij poſſunt determinare grana,aut imagines, quidquid aſſerat Paſqualigus. Itaque illa tua applicatio ſeu deſignatio eſt tantùm conditio, non autem cauſa Indulgentiæ. Et hæc omnia ex Cardinali Lugo docet Gobat *vbi ſuprà numero* 384.

De quibuſdam defectibus corporis in ordine ad celebrandam Miſſam.

Resolvtio LI.

QVidam Sacerdos Miſſam celebrando, non poteſt quando ſe ſignat ſigno Crucis manu tangere frontem, neque ſumere Euchariſtiam manu dextera,ſed tantum ſiniſtra: Quæritur, an iſti defectus inducant irregularitatem, vt abſque diſpenſatione Pontificia celebrare minimè poſſit? Et more meo breuiter, & reſolutoriè deueniendo ad punctum difficultatis, negatiuè reſpondeo; quia tunc ex defectu corporis inducitur irregularitas,quando (vt ait Magiſter Cornejo *in* 3. *part. Diui Thomæ, tom.*2. *tractat.*5. *diſput.*12. *quæſt.* 2.) talis defectus facit omninò hominem inhabilem ad celebrandum, vel quod non poſſit celebrare ſine notabili deformitate aut horrore.Et hoc habetur in *Cap. Expoſuiſti, & cap. Presbyterum de corpore vitiatis*, & communiter tenent Doctores, vt Gibalinus *de Irregular.capite* 3.*part.*2.*quæſt.*2.*numero* 2. Vallenſis *in Paratitlis ad ius Can.l.*1. *tit.*20.*numero* 2. Toletus *lib.*1.*capite* 63.*numero* 3.Sayrus *de Cenſ.libro* 6. *capite* 7.Suarez *diſput.*57.*ſect.*2.*numero* 15.Caſtrus Palaus *tom.*6.*diſputat.*6.*punct.*11.*numero* 3.Præpoſitus *in* 3.*part.Diui Thom.quæſt.*5.*de irregular.dub.* 14.*numero* 113. Layman *lib.*1. *tractat.*5. *part.*5. *capite* 7.*numero* 5. *&* 6. Sotus *in* 4. *diſtinct.*25.*quæſtion.*3. *articul.*3. Henricus Buſenbaum *in Medulla Theolog.moral.lib.*3.*capite* 5.*dub.*5.Ioannes Vvigers *in ſupplem.*3.*part.D.Thomæ quæſt.*27.*dub.*9. *numero* 37. Mercerus *etiam in ſupplement. ad* 3 *part. quæſt.* 74.*dub.*13. *numero* 4. Geſualdus *in Theolog.moral. tom.*2.*tractat.*25.*capite* 2.*numero* 2.Reginaldus *tom.* 2.*lib.*30.*numero* 46.Leſſius *in* 3. *D.Thomæ capite* 7. *de irregular.dub.*1.*numero* 53.*& ſequentibus*, Antonius Blondo *de Cenſuris part.*2.*articul.*15.*numer.*3. Molina *de iuſt.tract.*3.*diſp.*70.*nu.*2.Henriquez *lib.* 14.*c.*8.Auila *de Cenſ.par.*3.*diſp.*3.*dub.*1.Ioannes de la Cruz *in direct. par.*2.*de irreg. ex defectu corporis concluſ.*2.Filliucius,Coninch.vbi infrà,& alij penes ipſos.

Sed in noſtro caſu ex defectibus ſuperius dictis Dominus Conſulens non redditur inhabilis ad celebrandum, nec celebrando cum dictis defectibus, celebrat cum notabili deformitate,& horrore. Ergo non eſt irregularis. Probatur minor, nam quæsò quis diceret, horrorem, & deformitatem notabilem apparere; quando Dominus Conſulens dicendo Miſſam, & ſignando ſe ſigno Crucis non tangeret frontem, & ſumendo Sacram Hoſtiam, illam ſumeret cum manu ſiniſtra, & non dextera; ego quidem talem deformitatem, & horrorem in his non agnoſco. Deinde hæc omnia difficulter circumſtantes obſeruabunt, & ſi obſeruarent, notabilem deformitatem, & horrorem non inducerent, vt dixi, ergo nullam irregularitatem inducunt.

Confirmatur noſtra opinio,nam ſi ſumere Sacram Hoſtiam cum manu ſiniſtra eſſet res indecens, & quod deformitatem induceret, vtique Sacerdotes inclytæ Religionis Dominicanæ non ſumerent Hoſtias in Sacrificio Miſſæ manu ſiniſtra, vt faciunt, ergo.

Item conſiderandum eſt,quod non ſumus in caſu quo Sacerdotium eſſet ſuſcipiendum, ſed in ſuſcepto; nam vt obſeruat omnium Magiſter D.Thom. *in* 3.*par.q.*82. *art.vlt.ad* 3. dicendum eſt non eſſe eandem regulam in ordine ad ſuſceptionem Ordinum,& adminiſtrandum in ſuſceptis.Ratio eſt,quia is qui ordinem ſuſcipere debet, hoc ipſo quod eſt inhabilis ad eos exercendos, eſt etiam irregularis,& inhabilis ad eos recipiendos. Qui verò iam ordinatus eſt, ſi talis defectus ſuperueniat, dummodo per illum non reddatur notabiliter deformis, poteſt exercere illa officia,à quibus non impeditur. Quod etiam notauit Palaus, Præpoſitus, & alij vbi ſupra, quibus adde Filliucium *tom.*1.*tract.*19.*cap.*6.*numero* 158. Coninch. *de Sacram. diſputat.* 18. *dub.* 13. *numero* 106.vbi ſic ait; Quando defectus ordinato ſuperueniant,tantum prohibent eum Ordinis vſum, quem ſine ſcandalo, aut periculo exercere non poteſt.Ita ille.Sed hæc non accidunt in caſu noſtro,vt ſuppono.Ergo.

Nec obſtat dicere, per Rubricas Miſſalis Sacram Euchariſtiam eſſe ſumendam manu dextera; Nam reſpondeo,quod hoc in Rubricis aſſeritur,non quia talis cæremonia contineat in ſe aliquod particulare ſignificatum,vt eleuatio,& fractio Hoſtiæ & ſimilia; ſed ad maiorem commoditatem ipſa natura dictante ſe efficere;omnes enim actiones manu dextera complentur.

Adde: quòd Rubricæ Miſſalis non omnes ſunt præceptiuæ, ſed aliquæ ſunt directiuæ. Vnde docet Antonius Eſcobar, & Mendoza *in Theolog. moral. tract.*1. *exam.* 11.*par.*1. *capite* 4.*numero* 41. & alij; non omnes Miſſalis Regulas ad mortale obligare, ſed tantùm illas, quæ ſacrificij eſſentiam, vel quaſi eſſentiam continent. Et illas Rubricas eſſe præceptiuas tenet Marchinus *de Sacram. Ordin. part.* 3. *tract.* 3. *capite* 6. *numero* 4. quæ frangunt aliquam legem Canonicam in corpore iuris contentam, vt de ſeruando ieiunio, integrando Sacrificio, de ara conſecrata,de loco celebrandi non prohibito,de præmittenda Confeſſione poſt lethale,de benedictione veſtimentorum, & eiuſmodi, quorum ſingula in corpore iuris ſunt expreſſa. Eas verò Rubricas dici directiuas, quæ nec in toto iure Canonico continentur, nec in Rubricis ponuntur cum verbis importantibus præceptum, qualia ſunt *Mandamus, præcipimus, & ſimilia.* Quæ omnia cùm non inueniantur in noſtro caſu, vt de ſe patet, in illo nullam culpam agnoſco. Et dato quod cæremoniæ, de quibus loquimur ſi omitterentur per ſe aliquam culpam inducerent, quia omittuntur in caſu noſtro ex iuſta cauſa, nullam culpam inducere dicendum erit.

Non deſinam etiam hîc obſeruare, quòd forſitan Dominus Conſulens poſſit ſumere Sacram Hoſtiam etiam manu dextera; nam licet non poſſit ad os ſuum illam appropinquare, videndum eſt an ſaltem poſſit, quaſi faciendo Orationem demiſſo capite, illud adeò inclinare, vt recipiat in ore Euchariſtiam intra digitos manus dexteræ exiſtentem, & ſic in rigore, & literaliter obſeruaretur Rubrica Miſſalis. Suppono tamen hanc capitis inclinationem pro ſumenda Sacra Synaxi è manu dextera poſſe fieri abſque magna deformitate, vt

quidem

quidem reor, quod cùm sit res consistens in facto, remitto videndam sapientissimis Theologis cum Domino Consulente commorantibus. Verùm omnia à me superiùs dicta, dicta esse volo saluo aliorum meliori iudicio, & præsertim doctissimi, & Illustrissimi Antistitis ipsius Consulentis.

An Prælati Regulares sint eligibiles in confessarios virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi.

RESOLVTIO LII.

NOminatim contra me affirmatiua sententia placet nouissimè Magistro Gallego *in Bull. Cruc. c. 9. dub.* 84. vbi sic ait Pero no puedo dexar de confessar que me agrada mucho la resolucion del Padre Maëstro Fray Diego Nuño *in addit. ad. 3. par quæst.* 8. *art.* 5. *dub.* 8. en la solucion de noueno argumento, el qual dize, que tiene para si por euidente que si se concede que el que es Parroco, solo por serlo sin otra aprouacion del Ordinario es elegible por virtud de la Bula (lo qual no admitte el Maestro Nuño, como diximos en la duda antecedente) se ha de concede tambien necessariamente, que los Prælades de las Religiones, solo por serlo sin otra approuacion del Ordinario, pueden ser escogidos por la Bula. Porque (dize Nuño) aunque los Prelados de las Religiones no son Ordinarios de derecho diuino; pero son Parocos de derecho diuino en sus Conuentos; y muchas vezes acontece tener mas subditos que tiene vn Parrocos de vna aldea pequeña, ò de vna Parroquia, ò Feligresia de pocos feligreses como acontece en muchos lugares donde ay multitud de Parroquias, y pocos vezinos. Luego si vn Sacerdote solo por ser Parroco, sin otra approuacion alguna, es elegible por la Bula, lo qual admite, y concede el Maestro Ledesma, como vimo en la duda antecedente: Luego tambien se ha de dezir lo mismo de los Prelados de las Religiones, que son verdaderos Parrochos, aunque no absolutamente Ordinarios, y pues en la dicha duda, diximos con el Maestro Ledesma, y otros muchos Autores, que era muy prouable que el tiene Beneficio Parroquial, sin otra aprouacion alguna del Ordinario, es elegible por Bula, parece que es mas consiguinte à esta sententia el dezir, que los Prelados de las Religiones, solo por serlo, sin otra aprouacion penden ser escogidos por la Bula: y assi en esta parte, con mas ilacion y consequentia, me parece que hablo e Maestro Fray Diego Nuno que el Maestro Fray Pedro de Ledesma: y pues este confiella que hombres Doctos han dicho, que los tales Prelados, solo por serlo, pueden ser electos por la Bula, y no nombra Ledesma quien son estos hombres doctos, me ha parecido nombrarlos, Estos son los sapientissimos Maestros Fray Mancio de Corpore Christi, Fray Iuan Gallo, Fray Bartolome de Medina, Fray Domingo Bañez, todos quatro de nuestra Orden de Prædicadores, y Catedraticos de Prima de la Insigne Vniuersidad de Salamanca, los quales refiere, y sigue por esta resolucion de que son elegibles por la Bula El Padre Enriquez *lib. de Indulg. cap.* 12. *num.* 3. *in gloss. litter. R.* æ Iuan Valero Monge Cartuxo lo tiene espressamente *in differentijs vtriusque fori, verb. Nullitas, difficult.* 5. Huc vsque Gallego, pro cuius sententia ego alios adduxi in *p.* 5 *tr.* 12. *resol.* 51.

Sed non recedo à sententia negatiua, quam præter Suarez, & Rodriquez, quos adducit Gallego, tenet Fagundez *de Præcep. Eccles. pr.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *n.* 39: Tamburinus *de iure Abbatum tom.* 2. *disput.* 6. *quæst.* 17 Ludouicus à Cruz *in Bull. Cruc. disp.* 1. *c.* 2. *dub.* 11. *n.* 9. Pasqualigus *de Iubilæo quæst.* 187. *num.* 2. & me citato Georgius Gobat *de Iubil. cap.* 31. *n.* 331. *in fine*, & me citato Andreas Mendo *in Bull. Cruciat. disput.* 22. *cap.* 2. *n.* 30. & me citato Pater Bardi *par.* 2. *tract.* 5. *cap.* 2. *sect.* 1. *num.* 6. idem docet Leander *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 5. *disput.* 11. *quæst.* 63. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 8. *num.* 275. Quintanadueñas *de Iubilæo duarum hebdomadarum cap.* 20. *n.* 1. Cardinalis Lugo *de Pœnit. disputat.* 21 *sect.* 1. *numero* 10. & alij penes ipsos.

Dicendum est itaque contra Magistrum Gallego, Prælatos Regulares non posse eligi in Confessarios virtute Bullæ Cruciatæ, neque tempore Iubilæi; Probatur, quia, vt ait Pasqualigus, in tantùm possent eligi, in quantum possunt eligi habentes parochiale beneficium, quibus possunt æquiparari, Prælati Regulares. Sed non possunt æquiparari, ergo nec etiam poterunt eligi. Minor probatur; Tum quia habentes Parochiale beneficium ideò habentur pro approbatis ad audiendas confessiones, quia per examen iudicati sunt idonei ad curam animarum præcipuè in ordine ad administrationem Sacramentorum, quod non habet locum in Prælatis Regularibus; Imò in decreto Clementis VIII. §. 2. *De reseruat. cas. pro Regular.* prohibentur audire confessiones suorum subditorum, nisi sponte accedant tum quia habentes Parochiale beneficium sunt declarati idonei pro excipiendis confessionibus sæcularium: vnde electio quoad ipsos concessa est intra ordinem confessariorum, qui pro sæcularibus sunt deputati. At Prælati Regulares non sunt intra hunc ordinem, & ideò facultas eligendi de vno ordine non potest extendi ad eos, qui non sunt intra illum ordinem.

Confirmatur. Habentes Parochiale beneficium non habentur pro idoneis à Concilio ex eo quod habeant curam animarum, sed ex eo quod non assumuntur ad ipsum nisi iudicentur idonei, & approbentur; vnde dispositio Concilij innititur approbationi de ipsis factæ, quæ est approbatio Ordinarij, aut Prælati alicuius maioris, aut Summi Pontificis. Hæc autem approbatio non adest quoad Prælatos Regulares; & ideo cùm nec ratio dispositionis in ipsis habeat locum; imò nec etiam verba, quia non habent Parochiale beneficium, nec etiam habet locum dispositio *l. Quod Constitutum. ff. de testa. milit. & l.* 4 §. *Toties, ff. de damn. infect.*

Assero igitur, quod Prælati Regulares neque sunt Parochi, neque habent beneficium, &c. Non sunt Parochi, quia nequeunt cogere subditos, vt ipsis confiteantur, sed tenentur iurisdictionem aliis delegare; neque habent beneficium; nam licet habeant iurisdictionem ordinariam, tamen cùm non habeant ius percipiendi fructus, eosque in suam vtilitatem conuertendi, dicuntur potius habere officium Ecclesiasticum, quàm beneficium; & ideò vt Prælati non tenentur recitare horas Canonicas, nisi sint in Sacris, quapropter sine approbatione Episcopi non sunt per Bullas eligibiles. Ex quibus patet responsio ad ea, quæ pro sua firmanda sententia adduxit Gallego, *vbi supra.*

Et ex his etiam sequitur à fortiori contra aliquos, quos ego alibi reprobaui, extra tempus Iubilæi, vel sine Bulla non posse Prælatos Regulares audire

audire confessiones sæcularium absque Episcopi approbatione, vt optimè obseruat Mendo, *vbi supra num.*31. Pasqualigus *numero* 6. Cespedes *de exempt. Regular.cap.*6. *dub.*107.*numero* 2. & alij à me alibi adducti.

An Regulares militarium ordinum, etiamsi sint Sacerdotes, possint frui priuilegio Bullæ Cruciatæ vescendi ouis, & lacticiniis?

RESOLVTIO LIII.

NEgatiuam sententiam docet Pater Bardi *in Bulla Cruc.part.*2.*tractat.*3.*capit.* 2.*sect.*2.§.4. *num.*28. vbi sic ait. Quæres, an hi Equites gaudeant priuilegio isto, etiamsi sint in statu Sacerdotali; videtur affirmatiuè respondendum, quia in Bulla Latina, sine vlla limitatione declaratur ipsos comprehendi sub hoc indulto, sic enim asseritur (& sub hoc indulto vescendi carnibus, ouis, &c. comprehenduntur omnes cuiusuis militiæ Regulares) & ideò nonnulli, quos citato nomine refert Villalobos *num.*9. partem affirmatiuam amplexi fuerunt, sed eos reiicit ipse Villalobos, & meritò, quia non est verisimile plus concessum fuisse, in ordine ad hunc effectum Presbyteris Religiosis, quam Sæcularibus, cùm illi maiori teneantur obligatione ad vitæ perfectionem acquirendam, quam isti. Ita Bardi.

Sed eius, & Villalobi sententia mihi non placet, & ideò assero Regulares ordinum militarium etiamsi sint Sacerdotes, posse diebus Quadragesimalibus edere oua, & lacticinia: Et ita hanc sententiam tradit & probat Andreas Mendo *in Bull. Cruciat.disputation.*18.*capite* 3. *numero* 20. & postea nominatim contra Patrem Bardi *in Append. disputat.*2 *capite* 10.*num.*47. vbi verisimilitudinem quam ipse adducit, asserit non vrgere: Si enim Pontifex voluit concedere illis, & non istis prædictum priuilegium, non debemus examinare, an congruentius fuisset, negare: imò supponere, fuisse congruentius, quibus ductus moueretur ad concessionem: easque attigi loco relato, faciléque excogitari possunt causæ mouentes ad indultum concedendum. Itaque respondeo, esse verisimile, plus concessum fuisse Presbyteris militarium equestrium quàm aliis, quia ex ipsis Bullæ verbis explicatis in proprio sensu, quin adhibeatur impropria restrictio, id constat. Ita Mendo.

Et hanc sententiam nominatim etiam contra Patrem Bardi tenet Magister Gallego *in Bull. Cruciatæ dub.* 58. vbi sic ait. No obstante esto se ha de dezir que los tales Religiosos aunque sean Sacerdotes pueden comer huevos, y lacticinios en la Quaresma con la Bulla: porque la misma Bula Pumblea ò Latina se lo concede con estas palabras; *Et sub hoc indulto vescendi carnibus, ouis, & lacticiniis comprehenduntur omnes cuiuslibet militiæ Regulares.* Pues si la misma Bula latina habla vniuersalmente con todos los Regulares de las ordenes militares, siendo los tales Freyles verdaderamente Religiosos de las dichas Ordenes militares, parece claro, que la misma Bula les concede à ellos tambien este indulto: y aunque la tradicion Castellana dize, Caualleros de los Ordenes militares, no obsta, porque la traducion atendio à que semejantes Religiones militares, es su principal instituto de Caualleros militares, à quien ayudan los Freyles, que todos iuntos componen vna Religion militar: y assi tomo la traducion la denominacion de lo mas principal, llamando los Caualleros de las Ordenes militares. Empero la Bula Pumblea ò Latina hablo vniuersalmente, como hemos dicho. Esta doctrina se platica en el insigne Conuento de S. Maria del Monte del Orden Militar de S. Iuan, en la Diocesis de Toledo, segun me certifico D. Frei Miguel de la Solana Sacerdote del dicho Orden, natural de la muy honrada villa de Carrascosa del Campo, en la Diocesis de Cuenca: y lo mismo deuen platicar los Conuentos de las otras Ordenes Militares. Ita ille; qui testatur ex Mendo hanc sententiam docuisse etiam Basilium Pontium de hoc casu interrogatum.

Verùm in fauorem amicissimi viri Patris Bardi obseruo, eius sententiam nouissimè docere Antonium Escobar & Mendoza *in Theolog. Moral. tom.* 1.*lib.*7.*sect.*1.*capite* 11.*numero* 116. vbi sic ait; Laicis sæcularibus, & Equitibus Militarium Ordinum (dummodo hi Presbyteri non sint) conceditur, sine vlla temporis distinctione posse ouis, ac lacticiniis vesci. Ita ille. Et paulò infra *num.*130. sic ait; Equites Ordinis Militaris, qui verè Religiosi sunt, & matrimonium contrahere nequeunt, verbi gratia Diui Ioannis, tempore Quadragesimæ ouis, ac lacticiniis vesci possunt. Quia instituti sunt ad seruiendum Ecclesiæ fortiter dimicando aduersus hæreticos, & infideles. Non autem nomine militarium comprehenduntur Religiosi militares Clerici, quamuis non sint Sacerdotes, quos Freyles vocitant, & Choro inseruiunt: hi enim tenentur ab ouis, ac lacticiniis abstinere. Rodriquez §.6.*num.*11. Sic Escobar.

At mihi magis placet sententia contraria, quam supra adduximus; nam in Bulla Latina postquam absoluere conceditur sumentibus Bullam Cruciatæ indultum vescendi ouis, & lacticiniis in diebus Quadragesimalibus, adiungitur; Et sub hoc indulto vescendi carnibus, ouis, & lacticiniis comprehenduntur omnes cuiusuis militiæ Regulares. Et immediatè post auditur; Patriarchis verò, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque inferioribus Prælatis, necnon aliis personis Regularibus, & qui in ordine Presbyteratus fuerint sæcularibus, id minimè conceditur, nisi sexagenarij fuerint. Ex quibus verbis colligitur, Religiosos Militares etiam Sacerdotes, posse frui priuilegio edendi oua, & lacticinia; cum solùm sæcularibus sacerdotibus id denegetur.

Nota hic etiam obiter, quod in ieiuniis ex voto, pœnitentia, ac Iubilæo extra Quadragesimam possunt sæculares ouis vesci. Idem de Sacerdotibus, ac Regularibus assero. Sed si incidant in Quadragesima, possunt sæculares ouis vesci, non Presbyteri, ac Regulares. Ita Escobar, & alij.

An aliquando possit quis absolui à peccatis reseruatis commissis post finitum tempus Iubilæi.

RESOLVT. LIV.

ADhæret negatiuæ sententiæ, Eminentissimus Dominus Cardinalis Lugo *de Sacrament. pœnitent.disp.*20.*sect.*8.*numer.*134. *cum sequent.* Quia, ait ipse, licèt propter causam iam inceptam prorogetur iurisdictio; non tamen prorogatur alia iurisdictio

risdictio ; sed illa, sola quæ prius concessa fuerat, & ad eadem facienda : prior autem iurisdictio fuerat ad absoluendum à peccatis , & censuris contractis intra tale tempus , & non ad aliud : ergo si manet eadem iurisdictio, manet ad idem obiectum , nempè ad eadem peccata , & censuras : nam si esset ad alia, esset alia iurisdictio de noua acquisita, non eadem prorogata.

Confirmatur, & explicatur: quia causam esse inceptam , non facit quod propter connexionem , & vnionem confessionis possit confessarius absoluere ab aliis peccatis diuersis, eo quod non possit absoluere ab illis prioribus sine istis nouis ; sed solum dat ius ad perficiendam eandem solùm causam, quæ cœpta fuerat , & circa idem. Confessio autem cœpta fuerat circa peccata iam commissa, nec potuit incipere confessio, aut iudicium circa nondum commissa: ergo ab illis solùm prioribus potest absoluere, ratione causæ inceptæ. Pone enim postea commisisse peccatum hæresis, ad cuius absolutionem non dabatur facultas in Iubilæo; poteritne absolui postea ab hoc peccato, quia confessio circa alia cœpta fuerat ? Nemo id concederet: ergo , neque ab aliis reseruatis commissis post tempus Iubilæi absolui poterit : tam enim reseruata sunt hæc peccata, sicut hæresis, cùm Pontifex solùm abstulerit reseruationem eorum, quæ committerentur intra tale tempus : ergo, sicut non abstulit etiam concomitanter reseruationem hæresis propter connexionem cum aliis , aut propter confessionem inceptam ; sic nec abstulit reseruationem eorum, quæ tempore sequenti committerentur.

Concedo tamen , si post cœptam confessionem pœnitens commisit alia reseruata intra tempus Iubilæi , ab illis postea posse absolui : quia licet confessio circa illa non fuerit cœpta; per Iubilæum tamen acquisiuit priuilegium, & ius, vt absolueretur ab omnibus commissis intra illud tempus ; sicut postea possent commutari vota , quæ de nouo fecit intra illud tempus post commutata alia, & post factam , ac finitam confessionem. Admitto etiam id posse confessarium cœptam confessionem , quam tunc perficere non potest, relinquere perficiendam ad hebdomadam sequentem : per hoc tamen non poterit acquirere iurisdictionem nouam , aut eam extendere ad id, ad quod prius non extendebatur. Et hæc omuia asserit Lugo, *vbi supra*, qui postea respondet ad aliqua argumenta , quæ pro aduerso adduci poterant.

Et huic sententiæ ego libenter adhæreo , non nego tamen affirmatiuam sententiam esse probabilem, vt docet Andreas Mendo *in Bull. Cruc. d. 22 cap. 3. num. 28.* Pasqualigus *de Iubil. quæst. 252. num. 8.* & me citato Quintanadueña *de Iubil. duarum hebdomadarum cap. 22. n. 3.* vbi sic ait ; Si à vno por causa iusta le prorogo la confession el Confessor para despues de las dos semanas , puede ser absuelto de los casos reseruados, y censuras, en que cayere despues dellas, como sea antes de la Confession del Iubileo: porque sino se hazia incapax de ganarlo, y dando el Pontifice al Confessor potestad para prorogar la Confession, y absolucion, y Iubilæo, tambien la da para lo necessario, para la execucion destos actos, que es la absolucion de reseruados. Ita ille, qui adducit etiam Faustum, & Bossium , quibus etiam adde Patrem Bardi *in Bulla Cruciatæ par. 1. tract. 2. c. 6. sect. 3. §. 4. n. 53.*

An virtute Bullæ Cruciatæ posset quis absolui à casibus reseruatis post annum publicationis elapsum ?

RESOLVTIO LV.

POtest enim euenire, vt aliquis incipiat confessionem in fine anni, modo declarato: sed antequam illam perficiat , labitur in casum reseruatum post elapsum annum prioris Bullæ. Quærimus an vi huius præcedentis Bullæ , sicuti potest absolui à peccatis patratis intra annum , quorum causa dicitur pendens, ita etiam valeat absolutionem obtinere à peccato illo reseruato, in quod post annum, durante tamen confessione, est lapsus ?

Et affirmatiuam sententiam docuit Mendo *in Bulla Cruciatæ disp. 23. capit. 3. num. 28.* exemplo Iubilæi , vt in superiori Resolutione probabiliter diximus.

Sed Pater Bardi *in Bulla Cruciatæ part. 1. tract. 2. cap. 6. sect. 3. §. 4. num. 52.* prorsus adhæret negatiuæ sententiæ , & opinionem affirmatiuam falsam putat, & assignat differentiam inter iubilæum, & Bullam Cruciatæ. Pro qua re supponendum est, hæc duo inter se differre , videlicet , opera præscripta esse tempori determinato alligata, & ius consequendi fructum esse pariter affixum definito tempori. In Iubilæo autem habetur primum , & non secundum, vt patet ex ipso diplomate, & quoad primum est manifestum ex textu ; quia opera, quæ iniunguntur , solent alligari vni , aut alteri sequenti hebdomadæ, & quoad secundum aio, ius assequendi fructum Iubilæi non esse alligatum : nunquam enim restrictio , aut alligatio quoad priuilegium apponi consuetum, est in ipso diplomate Iubilæi: & ideò licet aliquis non præstans opera iniuncta in illa hebdomada designata vtiliter , quoad consecutionem Iubilæi , ea apponat hebdomada elapsa : tamen si intra eam hebdomadam ponat prædicta opera , ius ad effectum Iubilæi semper remanebit in ipso pœnitente. Secus res se habet in Bulla Cruciatæ ; quia tum opera, tum ius ad fructum Bullæ, est affixum tempori determinato, nempe anno promulgationis; proinde eo transacto , & facta alterius Bullæ promulgatione , prior Bulla totam amittit efficaciam. Et hoc declaratur in ipsomet contextu , in quo Pontifex & Commissarius expresè in §. 29. sic habent. Item declarant , quod expirante anno, omnes prædictæ facultates, gratiæ, & indulta expirent , tantumque poterunt causæ pendentes ad finem perduci. Ex quibus patet discrimen inter Iubilæum, & Bullam Cruciatæ in ordine ad acquirendum fructum transacto tempore præfixo , quo ambo diplomata durant ; hoc autem discrimen non aduertens recentior ille , vtraque pro vno habuit , & eandem Iubilæi & Cruciatæ rationem esse existimauit.

Sed si quis inquirat causam huius differentiæ : dicimus , immediatè esse voluntatem Pontificis ; nam cùm vtrumque priuilegium ab ipso liberè , & gratuito emanet sub diuersa forma vtrumque concedere voluit ; attamen non sine aliquo congruo fundamento ; ideò enim statuit omnes gratias , & facultates Cruciatæ, elapso anno promulgationis, expirare ; quia singulis annis publicatur noua Bulla , & ideò si duraret ius vtendi veteri Bulla , impediretur efficacia subsequentis Bullæ. Hæc autem ratio non militat in Iubilæo , qui non conceditur

ditur singulis annis, sed tarò, & gratiæ concessæ per ipsum Iubilæum sunt tantum tres, nempè, absolutio à reseruatis, commutatio votorum, & indulgentia, quæ non habent tractum successiuum, sicuti habent facultates concessæ per Cruciatam quæ sunt plures, & non finiuntur vnico actu, vt sunt indulgentiæ acquirendæ quolibet die, comestio ciborum prohibitorum, absolutio à casibus. Episcopo reseruatis toties quoties, & quædam aliæ similes; proindè ne vna Bulla quoad vsum alteram impediret: valdè conueniens fuit, vt transacto anno promulgationis, & adueniente noua Bulla, expiraret antiqua quoad omnes facultates, & gratias, quæ per ipsam concedebantur. Et hæc omnia docet Bardi *loco citato*.

Verùm posteà idem pater Mendo *in Appendice Bullæ Cruciatæ disp. 1. capit. 16. num 60.* sententiam quam olim docuerat, iterum docet, & nominatim contra Patrem Bardi respuit differentiam inter Iubilæum, & Bullam, quia, ait ipse, ius consequendi fructum ex Iubilæo extraordinario, vtpotè radicatum in ipso, acquiritur, durante Iubilæo, etsi posteà fructus obtineatur: ergo eodem modo alligatum est ius in Iubilæo ac in Bulla; sicut etiam virtute Bullæ fatetur Pater Bardi, posse fructum absolutionis obtineri ea transacta: quare ius in vtroque est alligatum tempori: secus consecutio ipsius fructus, quæ dari potest & post Iubilæum, & post Bullam. Et quidem si durante Iubilæo non acquireret quis ius, vt posteà fructum obtineret; quo iure illum posset posteà consequi? Ego nullam disparitatis vmbram in Bullam, & Iubilæum quoad hoc percipio.

Contra secundò: Iuxta doctrinam Patris Bardi, qui incœpit confessionem virtute Bullæ, habet ius vt etiam expirante Bulla, absoluatur: at si commisit noua peccata reseruata, non potest à peccatis antecedentibus absolui, quin etiam absoluatur ab his reseruatis: ergò valet cum illo eodem iure ab eis absolui. Probo consequentiam: Primò, quia illud ius non tollitur per hæc noua peccata, nec potest effectum sortiri, nisi à nouis peccatis etiam absolutio præstetur: Secundò, quia eatenus virtute Iubilæi elapsi, potest quis à peccatis denuò commissis absolui, quatenus acquisiuit ius virtute Iubilæi vt absolueretur, & illud ius per noua peccata non extinguitur, nec potest ad effectum perduci, nisi etiam à nouis peccatis simul absoluatur; ergo pariter idipsum in Bulla continger.

Dicit Pater Bardi, nouum peccatum esse nouam causam, & ex mente Pontificis Bullam præcedentem non extendi, nisi ad causas pendentes. Contra, quia absolutio à peccatis antecedentibus erat causa pendens, quæ vt finiatur, opus est, absolui à peccatis nouis; atque adeò tota ea confessio sumenda est vt causa pendens, etsi aliquod peccatum sit nouum cum pro formali causæ pendentis stet illud aggregatum. quod conficit Sacramentum, & in ordine ad rationem causæ pendentis, quasi materialiter se habeant noua peccata. Id ipsum in Iubilæo cernere est, quod admittit Pater Bardi: quare eius disparitas inter Iubilæum, & Bullam minus firma est iudicanda. Hucvsque Pater Mendo.

Quid verò ego sentiam dicam breuiter, sententiæ Patris Bardi magis adhæreo, sed non existimo cum ipso sententiam Patris Mendo esse falsam, puto enim sua non carere probabilitate; sicut in superioti Resolutione quoad Iubilæum, licet Cardinali Lugo ad hæresim, contrariam autem sententiam tanquam improbabilem non damnaui.

Nota hic etiam quod si loquamur de casibus reseruatis ante finitum tempus Cruciatæ, putat Henriquez *lib. 7. c. 11. num. 3.* quod in casu quo Confessarius ex iusta causa non possit perficere Confessionem inchoatam, debet absoluere pœnitentem à reseruatis, postmodum opportuno tempore reliqua peccata auditurus, quia iam Bullæ prolapsæ non viget indultum. Sed ego puto, quod si Confessio incipiat tempore habili, intra terminum scilicet publicationis Bullæ, potest Confessarius de cætero totam audire pœnitentis confessionem, illumque à reseruatis, & Censuris absoluere. Quia causa illa habili fuit tempore cœpta. Vndè Escobar *in Theolog. moral. tomo 1. libro 7. sect. 2. capit. 33. Probl. 64. numero 655.* rectè existimat, instante anni suæ Bullæ termino, posse Confessarium pœnitenti maius tempus concedere ad vberiorem peccatorum reseruatorum, aut voti emissi recordationem: si huius speciem memoria non tenet, aut illorum numeri non satis recordatur: & post annum Bullæ exactum eum potest à peccatis reseruatis absoluere, & votum commutare. Hinc elicio iurisdictionem Commissarij, ac ministrorum Cruciatæ durare, quousque omnes causæ incœptæ spectantes ad commodum Cruciatæ finiantur. Vide Magistrum Gallego *in Bull. cap. 9. dub. 116.*

An pueris habentibus vsum rationis ante septennium liceat manducare carnes?

Resolvt. LVI.

NOminatim contra me ad propositam quæstionem negatiuè respondet Leander *de præcept. Eccles. tract. 5. disput. 2. quæst. 42.* Putat enim legem abstinendi à carnibus, & lacticiniis, obligare pueros statim ac vsum rationis obtinuerint, siue id illis contingat ante, vel post septennium. Ratio est. Quia vsus rationis in quacumque contingat ætate, facit pueros capaces culpæ: ergo & obligationis per legem, nisi aliàs materia legis, aut intentio Legislatoris, aut consuetudo declaret. Hanc etiam sententiam tenet Merolla *tom. 2. disput. 4. capite 3. dub. 38. num. 451.* & alij penes ipsos. Quibus adde nouissimè Patrem Mendo *in Bull. Cruc. disp. 18. nu. 3. & 77. & Appen. disput. 2. cap. 15. nu. 82.* docentem, pueros si eis acceleretur vsus rationis ante septennium, non posse edere oua & lacticinia absque Bulla Cruciatæ.

Sed licet hæc opinio sit satis probabilis, ego tamen non recedo ab affirmatiua, & ita me citato docet Ioannes Henriquez *in qq. Pract. sect. 16. quæst. 19. numero 47.* vbi sic ait, Opinion es de algunos Dotores, que si antes de cumplir siete años tuuieren los niños vso de razon, no pueden comer carne en los dias prohibidos, pero sino tuuieren vso de razon la podran comer, hasta que cumplan los siete años. Esta opinion es de Manuel Rodriquez, y Villalobos.

Pero mas prouable es que de ninguna manera estan obligados los niños à esta ley, hasta que cumplan los siete años de edad. Esta opinion es de Diana, el qual aduierte que es tan verdadero, que

aunque

aunque aya coſtumbre en contrario, pueden ſeguramente los niños comer carne no tiniendo ſiete años; porque ſi ninguna ley, ni precepto expreſſo obliga antes de auer cumplido ſiete años, menos obligarà el precepto de coſtumbre. Ita ille, cui adde etiam me citato Martinum de Sac Ioſeph *in Mon. Confeſſ. tom. 1. lib. 2. tract. 3. de Ieiunio n. 4.* Qui loquens de pueris ſic ait; Y aunque conſte, que antes del ſeptenio ſe les acelerò el vſo de la razon, ſe les puede dar carne, y manjares prohibidos, porque antes de los ſiete años no les obliga ninguna ley Eccleſiaſtica. Et ad ea quæ frequentèr accidunt leges adaptentur ſpretis caſibus ratò contingentibus, *l. nam ad ea ff. de legib.* Ita Martinus.

Et ex Sotietate Ieſu huic ſententiæ etiam adhæret doctus Pater Antonius Eſcobar *in Theol. Moral. tract. 5. exam. 13. pr. 4. cap. 3. n. 52.* Et hanc ſententiam tanquam probabilem admittit etiam Pater Bardi *in Bull. Cruc. par. 2. tract. 3. cap. 4. ſect. 5. nu. 10.* loquens contra Mendo de ouis & lacticiniis. Et hanc ſententiam probabilem eſſe putant ipſimet Aduerſarij, vt Merolla *vbi ſupra.* Imò magis generaliter loquens Eſcobar à Corro *de vtroque foro, art. 6. num. 34* ſic ait; Limita quartò in minore non compore mentis, qui legibus non ligatur, *l. Impuberem 23. de furtis. l. 1. §. Impubes 32. ad Sylan. l. Infans 12. de Sicariis. Clem. 1. vbi DD. de homic.* Amplia dictam quartam limitationem, vt procedat quamuis conſtet ante ſeptennium vſum habere rationis, quia ratò hoc contingit, & leges ad ea, quæ frequentius accidunt tantum adaptantur, *l. nam ad ea, de legib.* Ita Eſcobar.

Et tandem hanc ſententiam ex Domi nicanorum familia late firmat Magiſter Marcus Serra *in par. 2. tomo 2. quæſt. 96. art. 1.* vbi hæc aſſerit; Pueri non tenentur legibus humanis cum primum rationis vſum habent, ſed quando perueniunt ad annos, in quibus communiter lumen rationis oriri ſolet, & pueri vſum rationis habent vt in pluribus. Cuius rationem aſſignat Sanctus Antoninus *2. par. tit. 9. cap. 8. §. 2.* Nam leges adaptantur ſecundum ea quæ vt in pluribus accidunt. Sicque non intendunt obligare ante illud tempus, in quo communiter lumen rationis oriri ſolet. Vnde ſi ante illud tempus in aliquo puero vſus rationis acceleratur, hoc eſt per accidens, & non obligat illum ad leges humanas obſeruandas; ac propterea non tenetur confiteri ſemel in anuo, nec à carnibus & lacticiniis abſtinere in diebus ieiunij, nec alia præcepta Eccleſiæ ſeruare: Quodnam autem ſit huiuſmodi tempus non eodem modo explicant omnes. Quid nam dicunt eſſe annum qui immediatè poſt ſeptennium ſequitur, nempè annum octauum; in illo enim communiter ſolet lumen rationis oriri. Alij maiorem ætatem, & plures annos aſſignant; nam vt ait Sanctus Antoninus *vbi ſupra*, vt in pluribus in octauo anno puer nondum habet vſum rationis. Sed hoc contingere dicit ſecundùm opinionem quorundam, *In maſculo quando habet decem annos & dimidium, & aliquantulum vltrà; & in fœmina quando habet nouem annos & dimidium, & aliquantalum vltra.* Vnde tunc & non antea Eccleſiæ legibus tenebuntur. Magiſter Soto verò ad hoc adhuc maiorem ætatem requirit, nempè annum duodecimum. *In 4. enim diſtinct. 12. quæſt. 1. artic. 11. ad finem corpor.* loquens de præcepto Eccleſiaſtico ſumendi Euchariſtiam ait: Pueri non obligantur vſque ad duodecimum annum quando aliis tenentur Eccleſiæ legibus. Idem dicit *diſtinct. 18. quæſt. 1. art. 3. ad finem corpor.* Loquens de præcepto Eccleſiaſtico Confeſſionis Sacramentalis. Ex quo ſequitur pueros ante hanc ætatem, etiamſi vſum rationis habeant, non peccare carnes aut lacticinia in diebus prohibitis comedentes; quod expreſsè dicunt multi recentiores. Hucuſque Serra.

Sed eius ſententiam libentèr admitto, quod pueri ante ſeptennium etiamſi vſus rationis acceleretur, non teneatur ad præceptum abſtinendi à carnibus; ſed ab ipſo Serra recedo, dum cum Soto aſſerit hoc etiam procedere ante annum duodecimum, itaut poſſint comedere carnes, cùm pueri ante illud tempus non teneantur ad præcepta Eccleſiæ; ſed hanc opinionem eſſe improbabilem optimè notauit contra Emmanuel Sà, Pater Henricus Buſſembaum *in Medulla Theolog. moral. lib. 6. tract. 4. cap. 3. dub. 2. num. 2.* Vnde Reuerendiſſimus Magiſter Sacri Palatij opinionem Emanuelis Sà in editione Romana correxit, & ad alium ſenſum reduxit. Et ſic communiter contra Serram tenent Doctores.

Dico igitur non eſſe admittendum id quod habet S. Antonin. *part. 2. tit. 9. cap. 8. §. 2.* Corduben. *in Sum. quæſt. 40.* Victoria *relect. 2. de venientibus ad vſum rationis, n. 11.* & apud Salas *de legibus diſp. 14. ſect. 13. num. 126.* pueros non teneri ad confitendum ſemel in anno, niſi ſint proximi pubertati, ideſt, anno decimo cum dimidio, ſi ſint mares; & anno nono cum dimidio, ſi ſint fœminæ: quia vſus rationis qui ſufficit ad peccatum mortale, communiter non habetur niſi ad annos proximos pubertati, qui ſunt in maſculis annus decimus, cum dimidio; & in fœminis annus nonus cum dimidio. Contra enim eſt: quia id eſt falſum, ſi loquamur in ordine ad forum conſcientiæ, & Dei; non autem ſolum ad forum exterius, in quo communiter non præſumitur quis eſſe doli capax ſecundùm iura, niſi ſit proximus pubertati.

Et idem eſt etiam de eo, quod habet Sotus *in 4. diſt. 12. quæſt. 1. art. 11. & diſtinct. 18. quæſt. 1. art. 3. & lib. 7. de iuſtitia quæſt. 3. a. 2.* & Henriquez *lib. 8. de Euchariſtia cap. 42. num. 2.* eos non teneri ad eandem annuam confeſſionem vſque ad annum duodecimum: Et quòd habet Emanuel Sà, eos non teneri vſque ad annos pubertatis: quod idem vniuerſaliter de omnibus legibus Eccleſiaſticis, quod non obligent vſque ad annos proximos pubertati, docet S. Antonin. *1. 2. tit. 9. cap. 8. §. 2. citat.* & vſque ad annos ipſos pubertatis docent aliqui apud Salas *diſput. 14. ſect. 13. cit. num. 127.* Contra enim eſt: quia ſi ſunt capaces peccati, ſunt etiam capaces remedij contra peccatum, quod eſt confeſſio; neque vlla eſt ratio, quare ad illam non teneantur, etiam lege Eccleſiaſtica, cùm præſertim verba ipſa talis legis clarè exprimant, quod omnes tenentur poſtquam peruenerint ad annos diſcretionis; & eò ipſo, quod conceduntur etiam ante annos pubertatis, vel proximos pubertati, eſſe capaces peccati, conuincuntur etiam eſſe capaces legis, & obligationis, vt diximus; & ſi ſunt capaces obligationis per leges Diuinas, & naturales, nulla eſt ratio, quare etiam non ſint capaces obligationis per leges Eccleſiaſticas, & humanas; quidquid ſit de præſumptionibus pro foro externo, vt diximus.

Et ſimiliter non videtur admittendum id, quod habet Henriquez *lib. 13. cap. 49. num. 2.* quod poſt vſum rationis ad aliquod tempus poſſint pueris tradi lacticinia in diebus prohibitis, & quod ita

habet

habet consuetudo, vt etiam tradit Ledesma *2. parte 4. quæstion. 17. articul. 6 dub. secundo in fine*, & aliqui alij Doctores apud Bonacinam *disputat. prima de legibus quæstion. 1. punct. 6. numer. 8.* quam consuetudinem etiam Bonacina ait, non esse reprobandam, vbi est legitimè recepta: contra enim est, quia est communis sententia aliorum, & communis vsus Ecclesiæ, & quia nulla est ratio, quare debeant censeri esse soluti specialiter ab hac lege comedendi lacticinia, & ea quæ habent originem à carnibus, si non sunt soluti à lege comedendi carnes, & vniuersaliter non sunt soluti à legibus Ecclesiasticis.

Neque consuetudo, quæ in contrarium adducitur, est facilè admittenda, nisi pro aliquo loco sufficienter probetur. Et hæc omnia docet Baldellus *tomo primo, libro quinto, disput. 30. numero nono, cum sequenti.* Merolla *tom. 1. disput. 4. cap. 3. dub. 38. n. 438. & 448. cum sequenti*; Escobar *vbi supra numero 33.* Castrus Palaus *tomo primo, tract. 3. disp. 1. punct. 24. §. secundo, numero 5.* qui citat Sanchez, Salas, Azorium, & alios.

Itaque pace viri docti Magistri Serra non est admittenda eius opinio, & præsertim quod ante annum duodecimum possit pueris ministrari esus carnis, hoc enim est contra communem vsum Ecclesiæ, & Populi Christiani, nemo enim audet in tali ætate pueris ministrare carnes.

Sed quid dicendum si puer, cui ante septennium acceleratus est vsus rationis, an si occidat aliquem incurrat in irregularitatem? mihi placet opinio negatiua aliquorum, de quibus Magister Serra *vbi supra*, sic ait; Eximunt tamen nonnulli infantes ante septennium habentes plenum vsum rationis, ab irregularitate si occidant; nam cùm infans generaliter ab illa excipiatur in *Clement. si furiosus*, & hoc sit beneficium legis, amplè est intelligendum de quocunque infante, etiamsi plenum rationis vsum habeat. Et quidem aliqui absolutè docent pueros impuberes non incurrere irregularitatem. Vide Castrum Palaum *vbi supra numero nono*, & me ipsum alibi.

An equitantes teneantur ieiunare, si iter sit solum vnius diei?

Resolvtio LVII.

CAsus potest frequenter accidere. Pasqualigus *in Praxi de Ieiunio decis. 316. numero 6.* distinguit, sic enim asserit: similiter nec equitantes mihi videntur immunes à ieiunio, quando iter est breue, & equus placidus, & obtempetans, atque gressu facili, & sine agitatione incedens; licet enim tunc interueniat aliquis labor, non tamen tantus est, vt generet multam lassitudinem, quæ non possit tolerari à ieiunante absque multo incommodo. Si verò iter sit plurium dierum, & præsertim in æstate, quando calor configit equitantes, tunc equitantes erunt immunes à ieiunio etiam ab initio itineris, vt docent Filliucius, & Bonacina supra citati, quia non est attendendum solùm præsens status, sed etiam futurus. Ita ille.

Sed absolutè me citato contra illum tenet Leander *de Præcept. Eccles. tractat. 5. disputatione 8. quæstione 105.* Quod equitantes non teneantur ad ieiunium casu quo iter sit aut plurium dierum, aut nimis longum, etiamsi non sit plurium, sed solùm vnius diei. Ratio est; Quia in hoc casu quamuis equus sit placidus, & gressu facilis, &c. nihilominus tamen equitans valdè defatigatur, & lassatur ex agitatione equi, & longitudine itineris, quæ maximam molestiam affert itinerantibus, vt experti satis sumus. Ita Leander, qui posteà *quæstione 102.* etiam me citato magis indiuidualiter docet, eum qui vnico die decem, aut octo leucas conficit deobligari à ieiunio.

Et nouissimè inuenio hanc sententiam docere doctum Patrem Andream Mendo *in Bulla Cruciatæ disp. 13. c. 1. n. 4.* vbi sic ait, Non damnabo peccati eum, qui etiam equitans facit iter, si non ieiunet, dum die ieiunij viam vnius diei perambulet scilicet nouem, aut decem Leucas Hispanas; quia illa via per diem continuata ex se affert etiam equitanti laborem sufficientem ad excusandum à ieiunio, quod communiter accidere quisque experitur in corporis defatigatione, variisque circumstantiis in itinere frequentibus. Sic sensit consultus à me Patet Petrus Hurtado de Mendoza, vir apprimè doctus, vt eius scripta manifestant; sic etiam & alij vt tutum in praxi affirmarunt. Ita Mendo, & Ego.

Quænam quantitas sanguinis requiratur vt Ecclesia remaneat violata, & quænam quantitas seminis?

Resolvt LVIII.

SVppono quod modus, quo polluitur Ecclesia, est per effusionem sanguinis hominis viuentis, modò sit iniuriosa, & intra templum, aut locum Sacrum fiat, vt Cœmeterium, & in magna quantitate: non enim sufficit quod guttatim effundatur, vt statim dicemus *numer. 19.* Ita docent communiter Doctores, Henriquez *lib. 9. de Missa cap. 27. num. 5.* Soar. *tom. 3. disp. 81. sect. 4 §. Secundo violatur*, Azor. *tom. 1. institut. moral. lib. 10. cap. 26. quæst. 13. §. Quæres an si* Sylu. *verbo Consecr. 2. num. 5. & verbo Interdictum 4. quæst. 3.* Palud. *in 4. quæstion. 2. art. 3.* Sotus *ibid. quæst. 2. art. 3. ad 2.* Nau. *cap. 25. num. 85. & cap. 27. num. 256.* Graphis *lib. 2. decis. aur. cap. 48. nu. 22.* Patet ex *cap. Si Ecclesia de consecr. dist. 1.* vbi dicitur expresè oportere illam effusionem esse iniuriosam, ita tamen ab omnibus Doctoribus intelligitur. Vnde si non sit iniuriosa, id est, si à peccato mortali excusetur, quocunque modo excusetur nec erit sacrilegium mortale, nec Ecclesia polluetur: vt si quis occidat in sui defensionem: si casu sanguis effundatur, aut phreneticus alium vulneret, aut Chirurgus dum vulnus curat in Ecclesia, vel venam, aut tumorem incidit, effundat sanguinem inculpatè. Ita Henriquez, Soar. Sylu. Nauarr. citati, & communiter Doctores,

Hoc supposito, quæro quænam quantitas sanguinis inducat pollutionem Ecclesiæ; Respondent citati Doctores, debere esse notabilem. Ergo modica non sufficit: Concedunt hoc; sed quænam dicenda sit modica, explicant. Et hoc Layman *libro 5. tractat. 5. capite 5. numero 7.* & Dicastillus *de Sacrament. tomo 1. tract. 5. disputatione 4. dub. 7. numero 116.* cum Glossa *vbi infra*, remittunt arbitrio Episcopi. Sed hoc est effugere difficultatem Henricus Busembaum *in Medulla Theologiæ Moralis libro 6, tractat. 3. c. 4. dub. 4.*

ait,

ait, esse pauculas guttas, non explicat, quot guttæ. Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. disput. 20. sect. 2. num. 52.* putat vnam vel alteram guttam non esse quantitatem notabilem. Ælgius Basseus in Floribus Theologiæ Moralis extendit ad tres guttas. Nimis scrupulosè loquuntur hi Doctores, & Riccius teste Pace Iordano *tom. 1. lib. tit. 12. num. 47.* ausus est dicere, quod nisi quantitas sit adeò modica, vt vnam vel alteram guttam non excedat, indicat violationem, sed meritò aduersus supradictos Doctores insurgit Iordanus *vbi supra.* Ego verò probabiliter puto cum Stephano Fagundez *de Præcept. Eccles. prac. 1. lib. 3. c. 14. numer. 14.* non sufficere effusionem sanguinis quod guttatim effundatur, quia vt ait ipse *num. 19.* ad violationem Ecclesiæ non sufficere quamcunque effusionem iniuriosam sanguinis: sed requiri magnam effusionem, imò enormem, vt docet Sylu. *verbo Consecratio 2. num. 5. §. secundus,* & Nau. *cap. 27. numer. 256.* quia iura requirunt effusionem: effusio autem largitatem denotat. Præterea, Toletus etiam *libr. 1. summæ, cap. 32. num. 1.* magnam copiam sanguinis requirit. Eandem requirunt etiam Soar. *tom. 3. in 3. par. disput. 81. sect. 4. §. secundo,* & Azor. *tom. 1. Inst. moral. lib. 10. capit. 26. quæst. 13.* & Pan. *in capit. Proposuisti, de consecr. dist. 1.* & Graphis *lib. 2. decis. aur. cap. 48. num. 5.* & est optimus textus *in cap. Reuertimini. 16. quæst. 1. & in cap. cum illorum de sent. excom.* & Glossa ibi, *verbo, effusio.* Nam vocabulum effusionis ex se copiosum sanguinis fluxum significat: quod est valdè notandum, ne dicamus, per quamcunque emissionem modici sanguinis pollui Ecclesiam. Ita Fagundez, qui etiam addit, quod nec etiam polluitur, si magna copia effundatur de naso, quia est organum sanguinis, vt optimè animaduertit Graphis *citatus nu. 25.* & Sotus *in 4. dist. 12. quæst. 2. art. 3. conclus. 8.* ac proinde, quæ esset iniuriosa, & peccaminosa effusio respectu alterius partis, non esse respectu nasi, iuxta hos Doctores.

Quidquid in contrarium nominatim contra me asserit Franciscus Lugo *de Sacram. l. 5. c. 6. quæst. 8. num. 51.* qui etiam pro difficultate de qua actum est, sic ait; Notandum est primò, requiri sanguinis effusionem, quæ planè significat copiam effusi sanguinis, vnde, si parum sanguinis defluat, non violatur Ecclesia, vt docent communiter Doctores. Hæc autem quantitas proportionaliter sumi debet ad partem vnde fluit; sunt enim partes corporis ex quibus inflicto leui vulnere, vel ictu facile defluit multum sanguinis: ex aliis autem etiam inflicto graui vulnere vis parum erumpit. Contingeret ergo sæpius, vt quantitas effusi sanguinis, quæ respectu alterius partis sufficeret ad constituendam mortalem culpam, & ad violandam Ecclesiam quia supponeret graue vulnus, respectu nasi vel auriculæ non sufficiat, quia manat ex vulnere leui. Ita ille. Sed ego absolute sententiam Fagundez vbi suprà probabilem puto.

Notat etiam cum Hurtado *de Sacram. disput. 4. de Sacrificio Missæ difficult. 3.* qui ait non sufficere quod sanguis effluat intra Ecclesiam, si vulnus factum fuit extra, benè tamen si vulnus factum fuit in Ecclesia, quamuis sanguis non effluat intra Ecclesiam, sed extra, & quamuis sanguis non perueniat ad pauimentum Ecclesiæ.

Nota hic obiter, me olim insinuasse *in par. 6. tra. 6. res. 47.* Si aliquis percussus in Ecclesia non fudit in illa sanguinem sed extra, non violari Templum. Sed quia video hanc opinionem esse contra communem, nunc absolutè ab ipsa recedo. Quoniam Ecclesia non tam polluitur per ipsum contactum sanguinis decidentis in pauimentum, (vt aliqui putant) quam per actionem iniuriosam, qua causatur effusio, & omnis propria malitia formaliter continetur. Quare dum hæc tota ponatur in Ecclesia, quamuis sanguis colligatur in vase, vel percussus egrediatur ex Templo, priusquam sanguis effluat, pollueretur Ecclesia. Contra verò, si quis percussus extra locum Sacrum ingrediatur illud, & in Ecclesia sanguinem mittat, non polluet illam. Non enim attendendum est, vbi sanguis effluat, nam illa censetur effusio materialis, sed vtrum percussio fiat in loco Sacro, nam ista censetur effusio formalis.

Sed magis difficultas extat, an quod dictum est de sanguinis effusione vt censeatur Ecclesia polluta, procedat etiam in alio casu in quo polluitur ex seminis humani effusione peccaminosa, & affirmatiuè communiter tenent Auctores. Vnde Dicastillus *de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 7. n. 118.* sic ait; Violatur Ecclesia humani seminis effusione illicita mortaliter intra Ecclesiam facta, siue voluntaria pollutione, siue copula carnali, Requiritur etiam quod sit copiosa, vt nomen, *Effusio,* significat, & aliqui notant, sufficitque si effusio fiat intra Ecclesiam, quamuis non perueniat ad pauimentum. Requiritur etiam quod sit notoria; si enim non publicè constet non sufficit vt Ecclesia sit polluta etiam respectu eorum, qui fortè id sciunt, etiamsi sit qui patrauit delictum, qui non tenetur se manifestare. Non requiritur autem quod Ecclesia denuntietur à Iudice polluta. Neque simile de Censura locum habet, quidquid aliqui dicant. Scio Suarium indicare id esse probabile. Sed cum pollutio hæc Ecclesiæ non sit interdictum, vt ipse docet *tom. de censur. disput. 37. sect. 1. numer. 28.* non est cur ea denuntiatio requiratur, nec id est vsu receptum. Ita Dicastillus. Vide etiam Amicum *in Curs. Theolog. tom. 7. disp. 33. sect. 12. n. 337.* vbi docet, effusionem seminis debere esse in aliqua sufficienti quantitate, vt notat nomen *Effusio,* & Cardinalis Lugo *vbi supra num. 55.* requirit etiam effusionem copiosam seminis non vnius, vel alterius guttæ, vt dixerat antea de sanguine.

Sed vt verum fatear si consideremus iura, non videtur requiri vt semen in copia effundatur, Nam Canone, Ecclesiis, ita dicit Concilium Nicænum: Ecclesiis semel consecratis non debet iterum consecratio adhiberi, nisi ab igne exustæ, aut sanguinis effusione, aut cuiuscunque semine pollutæ fuerint. *cap. verò, Ecclesia,* ita ait Gregorius IX. Si Ecclesia non consecrata cuiuscunque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta, &c. Ex qua loquendi diuersitate videtur colligi ius non requirere effusionem seminis, seu copiam, vt Ecclesia ex eo capite polluatur videturque posse congruentia adferri, quod emissio cruoris in parua quantitate rarò sit mortalis, saltem non ita facilè supponi possit esse mortalis: voluntaria verò seminis emissio peccaminosa est peccatum mortale, quamuis semen non effundatur in copia, & Ecclesia in suo foro non potest facile contrarium præsumere. Videtur ergo statuisse, vt Ecclesia non pollueretur propter sanguinis omissionem, nisi ea esset copiosa pollueretur verò propter mortalem emissionem seminis licèt non copiosam. Et ita obseruat Ioannes Præpositus *in 3. part. quæst. 83. art. 3. dub. 2. num. 155.* verum posteà non audet à communi sententia recedere, à qua tamen inuenio recedere Pacem

Iordanum *tom.1.lib.5.tit....n.109.* putat enim quod si actus est completus emissionis seminis, siue multum, siue parum sit emissum sequitur violatio; & huic sententiæ ego libenter accedo. Vide dictum Iordanum. Et quidem quomodo possemus cognoscere veritatem & seminis quantitatem; & eadem est ratio de paruo, ac magno semine, dummodo actus luxuriæ sit consummatus.

Sed an ex pollutione in somnis polluatur Ecclesia, Sylvester, Tabiena, Nauarrus, Henriquez, Finellus, quos sequitur Bonacina *de Matrimon.quæstion. 4.punct. vltim. numero* 19. censent, Ecclesiam non pollui per pollutionem in somnis contingentem, quamuis indirectè voluntaria fuerit in causa. Rationem reddit Bonacina, quia non est libera, & per consequens non habet annexam irreuerentiam loci Sacri, propter quam Ecclesia polluta censeatur. Mihi videtur indirectè voluntarium satis habere libertatis ad mortale peccatum, si legem violet. Sic homicidium commissum in somniis, vel ebrietate, si fuit voluntarium in Causa, quamuis indirectè dumtaxat, est mortale peccatum contra iustitiam; nam obligat iustitia non solùm ad non occidendum, sed etiam ad tollendam causam, vnde præuidetur homicidium secuturum. At castitas non obligat ad auertendam causam pollutionis in somnis euenturæ, quamuis illicitam in alio genere. Quare peccans mortaliter in nimio cibo, vel potu, non peccat contra castitatem, quamuis inde præuideat secuturam esse pollutionem in somnis præter intentionem, vt latè docent Vasquez 1.2.*disp.*115. *num.*9. Sanchez *de Matrim.lib.*9.*disput.*45.*num.*17. Igitur ideò non violatur Ecclesia per talem pollutionem, quia non est mortale peccatum in genere luxuriæ. Et ita docet Franciscus Lugo *de Sacram. lib.*5.*cap.*6. *quæst.*9 *num.*58.

An in supradictis casibus si Sacerdos celebret Missam in Ecclesia polluta remaneat consecrata. Et an requiratur sententia Iudicis declarantis locum Sacrum esse violatum?

Resolvt. LIX.

QVò ad primum negatiuè nominatim contra me tenet Franciscus Lugo *de Sacram. l.*5.*c.*5. *quæst.*12. *num.*99. vbi sic ait; Sententiam affirmantem ego non auderem in praxi complecti, quia non reputo illam probabilem per locum intrinsecum. An verò per locum extrinsecum tot Authores reddant illam tutam in praxi, iudicent alij. Ita ille adhærens eius germano Cardinali Lugo à me alibi adducto.

Sed nouissimè præter alios à me adductos, affirmantem sententiam tanquam probabilem admittit Dicastillus *de Sacram. tom.*1. *tractat.*5. *disputat.*4. *dub.*7. *numero* 113. vbi sic asserit; Vtrum autem, si interim dum violatio Ecclesiæ durat, bona fide quis in ea sacrificet, sufficiat hoc vt non sit necessaria alia reconciliatio, aut consecratio; non omnes consentiunt. Impugnat Layman, quia nullo Iure, aut ratione fultum videtur; nam si celebratio Missæ esset instar reconciliationis, idem dicendum esset si Sacerdos mala fide in Ecclesia polluta celebret; quod planè falsum est (inquit Layman.) Verùm Sà expressè id concedit, & non putat planè falsum; sed potius putat cum aliis, quorum nomina non refert, satis magnam esse reconciliationem, seu benedictionem, ipsam celebrationem. Itaque cum Auila saltem probabilem sententiam puto, Vnde iuxta eam sequetur, quod si Episcopus dispensset, vt in violata Ecclesia celebretur, etiam manebit reconciliata. Ita Dicastillus.

Vnde parum modestè præter morem suum hanc sententiam falsam appellauit Amicus *in Curs.Theologiæ disp.*33.*sect.*12.*n.*345. contra quem adduco me citato Patrem Tamburinum *de Sacr.Missa l.*1.*c.*1.§. 4.*n.*5. asserentem hanc opinionem esse probabilem, & respondet ad argumenta quæ contra me adducit Eminentissimus Cardinalis Lugo, & ex his tenet etiam mecum probabiliter, quòd si Sacerdos diceret Missam cum vestimentis non benedictis, & in Calice non consecrato quòd supradicta remanerent consecrata.

Quoad secundum, videlicet an post Concilium Constantiense requiratur ad violationem publicam sententia Iudicis declarans locum Sactum esse violatum? Affirmatiuam sententiam alibi probabilem existimaui; Sed nominatim contra me insurgit Franciscus Lugo *vbi supra numero* 92. quia violatio loci Sacri non est interdictum propriè, nec intelligitur nomine interdicti, vel Censuræ, quod docuit etiam Suarez *tom.*5.*disput.*37.*sect.*1. *numero* 28. Quare decretum Concilij Constantiensis ad Ecclesiæ pollutionem non extenditur. Et Cardinalis de Lugo testatur esse Romæ praxi receptum, vt Ecclesiæ reconcilientur, etiamsi violatio denuntiata non fuerit. Ego verò reor, eandem esse praxim aliarum Diœcesum. Vnde soluitur fundamentum contrarium, & certè verba Concilij Constantiensis aliter refert Suarez eo *tom.*5.*disput.*9.*sect.*2. ac retulerat *tom.*3.*disp.*81.*sect.*4. Videatur vtrobique. Hæc Lugo.

Et hanc sententiam existimo probabiliorem, non tamen nego affirmatiuam suam non habere probabilitatem, & ideò Martinus de San Ioseph *in Mon.Confessar.tom.*1.*lib.*1.*tract.*15.*de Eucharist. numero* 7. sic asseruit; Tengo por muy probable sentencia la que dize, que en estos casos non basta, para que quede la Iglesia poluta, que sean publicos, sino que se requiere de mas desto, que por sentencia de juez se declare, que por los tales delitos està la Iglesia poluta; porque esta pena es como censura, y de la misma manera que en la censura ha de interuenir en ellas sentencia de juez, como en el descomulgado, que no se ha de euitar, hasta que por sentencia se sepa, que incurrio en la descommunion, Peña 3.*part.*4.*quæst.*64. & satis probabile iudicant Suarez *tom.*3.*in* 3.*part.disputation.*81.*sect.*4. Fagundez *Eccles.præcept.lib.*3.*capite* 14.*numero* 34. y lo confirmo, porque de similibus simile est iudicium, quando est eadem ratio, *l.non possunt, & l.sequenti.ff.de legibus,*§.*rectè instit.mandati.* Ita Martinus. Sed licèt hæc opinio vt dixi speculatiuè loquendo probabilis sit, tamen Praxis, quæ est sequenda est in contrarium.

Vtrum vnus ex Iudicibus ad quos eiusdem causæ decisio spectat, possit contra proprium sensum iuxta alterius Collegæ opinionem sententiam ferre.

Resolvtio LX.

DE hoc casu olim interrogatus fui à Clemente Merlino Sacræ Rotæ Auditore, & tunc respondi, quòd si vnus Iudex suam sententiam proferret, posset tamen postea deponere propriam conscientiam,

conscientiam, ac secundùm opinionem alterius Iudicis ferre sententiam. Sed hanc difficultatem magis clarè nunc inuenio pertractatam ab amicissimo Patre Baldi *de Conscient. disput.4.capit.*28. vbi *num.*2. rectè aduertit quæsitum hoc duobus modis formari posse. Primò inquirendo, an Iudex iste possit adhærere opinioni sui Collegæ, & hoc ob authoritatem illius, deponendo tamen & relinquendo propriam sententiam, & iudicando veriorem opinionem sui Collegæ per rationes extrinsecas, nempè per illius authoritatem. Secundò, an Iudex retinendo proprium sensum, contra illum possit sententiam ferre, sequens dictum alterius Collegæ, atque adeò conscientiam deponere, non relinquendo tamen propriam opinionem, sed putando licitum sibi esse adhærere dictis alterius Iudicis, eidemque causæ definitionem committere.

His suppositis asserit Pater Bardi posse ab vno ex Iudicibus deponi conscientiam, alterius Iudicis opinionem sequendo, si illam existimet probabilem, & tutam in praxi, relinquendo propriam sententiam, & fidem alteri præstando, qui creditur doctior, & peritior, &c. priori illo modo, qui est declaratus. Probatur conclusio ex iis, quæ supra diximus de electione opinionum, & in hoc casu particulari melius interdum faceret Iudex adhærendo alterius Collegæ opinioni, quem existimat in his materiis magis doctum, versatumque quam proprium dictamen.

Secus verò dicendum est in secundo casu, nam illicitum esset proferre sententiam iuridicam contra proprium sensum non depositum, sequendo alterius Collegæ dictamen, eo posteriori modo qui explicatus est.

Probatur hoc secundum dictum, nam Iudex si modo explicato procedit, non satisfacit proprio muneri, imò contra illud agit: ergo non poterit contra proprium sensum iuridicam sententiam ferre iuxta dictamen alterius Collegæ: Patet consequentia si verum est antecedens; nam vnusquisque ex iustitia tenetur procedere secundùm regulam proprij officij: antecedens autem, in quo huius controuersiæ difficultas consistit, probatur sequenti discursu. Munus Iudicis est se gerere secundùm intentionem, & finem illum, ob quem Respublica ipsum constituit ad conseruationem boni communis: at Respublica in constituendis Iudicibus, & in tradenda eisdem potestate iudicandi vult, vt vnusquisque cum sinceritate dicat, quid sentiat; aliter si Iudex iuxta alterius sensum iudicaret, non ipse, sed alius, cuius sententia ducitur, esset Iudex, & sic totum Tribunal constans ex pluribus Iudicibus: verbi gratia, ex tribus, seu quatuor reduci potest ad vnum tantùm Iudicem, quod est contra finem intentum à Republica; imò dico ego destrueretur essentia ferendi sententias, collegialiter; nam id videtur necessarium, quia, vt inquit Scipio Rouitus *in consiliis suis consil.*8.*num.*10. præsentia vnius potest trahere alios in suam sententiam, & potest trahi in aliorum sententiam.

Et ita hanc sententiam nouissimè amplexus est etiam Pater Iacobus Ragius *de Regimine Regularium Cent.*2.*tr.*6.*dub.*144.*n.* 3. Et hæc omnia à Iudicibus menti tenenda erunt, nam sæpiùs in praxi euenire poterunt.

Sed hîc obiter, & remissiuè quæram, an Iudex in iudicando possit sequi opinionem probabilem quæ versatur circa ius, relicta probabiliori? Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de Iust. tom.* 2.*disput.*37.*sect.*10. *numer.* 115. nominatim contra me negatiuam sententiam tenet. Sed ego non discedo à sententia affirmatiua quam docui, putando illam esse probabilem.

Et ita tenent Rua, Martinez, Aluarez, Morta, Delrius, & alij, quos ego ciuitati *in par.* 2. *tract.*13. *resol.* 3. quibus nunc addo me citato doctissimum Patrem de Lugo *de princip. Theol. moral. par.* 1. *de conscient.c.*3.*q.*8.*n.*66. Caspensem *in Curs. Theol. tomo* 1.*tract.de conscient. disput.*3.*sect.*8. *numer.*55. *& seq.* Fagundez *de Iustit.lib.*5.*cap.*18.*num.*4. Petrum à Sancto Ioseph *in Idæa Theol.moral.libr.*1. *capite* 3. *Resolut.*4.§.5. & me citato Dicastillum *lib.*2.*de Iust. tract.*1.*disp.*5.*dub.*9.*num.* 181. Texedam *in controu. Theol.moral.tom.*1.*lib.*1.*tract.*2. *controu.*7.*numero* 7. Hurtadum *tom.*2.*tract.vlt.resolut.*6. *numer.*274. me citato Possentium *in Resolut. qq. moral. vers. Iudex num.*10. *&* 11. me citato Lessium *in Resolut. variar. post.*1.2.*D.Thomæ verb. Professio, cas.*13. *numero* 32. Ioannem de Soria *in Epilogo summarum par.*2.*tract.* 2.*sect.*1.*disp.*2. *de Iudice fol.* 561. & me citato Martinum de San Ioseph *de Ordine Iudiciario cap.* 18. *numer.*4. Hacquedum *controu. Theol. tom.*2. *tract.de conscient.controu.*18.§.3. Samuellium *de elect.Tr.*3. *disp.*4. *controu.*17. *conclus.*3. *num.*1. me citato Escobar *in Theol.moral.tract.*6. *examin.*6.*c.*6. *numer.*14. *& in* 2.*editione Lugdunensi nu.*45. & alterum Escobar Iuristam me citato *de Confess. sollicitan. part.* 2. *q.*2.§.1.*n.* 28. Cutelium *in addit. ad pract. Mancini appendic. de opinione probabili dub.*6. Cornejum *in par.*2. *D.Thomæ tract.*8.*q.*19.*disput.*3.*dub.*6.*num.*8. Serra *in* 1.2.*D.Thomæ tom.*1.*quæst.*19.*art.*6. *dub.*4. *ad* 3.*argum.& in* 2.2.*tom.* 2. *quæst.*67. *art.*3. *dub.*2. *conclus.*7. *& quæstion.*71 *art.*3. Gasparem Hurtadum *de iust. & iur.disput.*1.*de Iudicio forensi difficul.*19. & *de actibus humanis disput.*4.*difficult.*21. & me citato nouissimè Machadum *de Perfecto Confess. tom.*1.*lib.* 6.*par.*2.*tract.*1.*docum.*7. *num.*3. & me citato Guazzinum *in tract.moral.lib.*2.*defens.*3.*cap.*26. *num.*20. & me citato Larream *in Allegat.fiscal.par.*1. *allegat.* 61.*num.*11. Pasqualigum nostrum *in moral. decis.* 5. Medinam *in par.*2.*quæst.* 19. *art.*6, *conclus.* Salas *in part.*2.*quæst.*8.*disp.vn.sect.*6.*num.*70. qui notat esse communem Theologorum.

Videat modo Eminentissimus Dominus Cardinalis de Lugo quot sapientissimos viros contra se habeat, apud quos inuenies soluta omnia argumenta ab ipso, & aliis in contrarium adducta. Vnde ex his ego infero à fortiori cum Francisco Lugo *de conscient.par.*3.*cap.*3.*quæstion.*7.*num.* 66. & Sancio *in Select.disput.*44.*num.*54. posse Iudicem vt libuerit iudicare in his casibus; An fructus industriales mistos bona fide consumptos, possessor bonæ fidei factus inde ditior teneatur restituere? Secundò, num filij reorum læsæ Maiestatis Diuinæ, vel humanæ, geniti ante parentum crimen, afficiantur pœnis iure statutis in eorum filios? Tertiò, num infantes expositi reputentur filij legitimi, vel illegitimi? Quartò, An Iuspatronatus possit adquiri præscriptione? Quintò, num Pater teneatur filiam naturalem dotare? Sextò, num protestatio annullet actum sequentem? Septimò, num tempore pestis possit fieri testamentum cum minori testium numero? Octauò, num collatio beneficij facta vel infami, vel irregulari sit ipso iure nulla? Nonò, num Episcopus dispensare possit in impedimentis matrimonium derimentibus, quoties impedimentum est occultum, & ad Papam, vel alium habentem potestatem dispensandi non patet recursus ob paupertatem, vel alias causas, &

& ex separatione matrimonij sequeretur scandalum ? Decimò , An hodie stante Tridentino *sessione.24.capite 1.de Reformat.* si beneficiatus contrahat matrimonium sine Parocho , vel testibus, amittat ipso facto beneficium ? Quapropter in his , & similibus poterit Iudex iuxta quam maluerit opinionem iudicare. Imò nunc secundùm vnam , nunc secundùm aliam , nisi varietas pariat scandalum.

An Religiosus tactibus alium polluens incidat in casum reseruatum Clementis VIII.

Resolvtio LXI.

NEgatiuè respondeo cum Andrea Mendo *in Bulla Cruciatæ disput.24.capit.4.numer.47.* vbi sic asserit; Exigitur autem à Pontifice ad hanc reseruationem , vt lapsus carnis sit opere consummatus , scilicet in sua specie , ver. grat. in specie fornicationis, vt actus venereus cum pollutione fuerit habitus , nempe viri ; nam fœminæ pollutio non requiritur ad consummationem actus; quare tactus , oscula , verba libidinosa, aliaque obscœna signa , cùm non sint actus consummatus, sed inchoatus , aut incœptus ,ad consummationem tendens , aut disponens , sub hac reseruatione non includentur. Similiter in specie peccati contra naturam pollutio voluntaria huic subiacet reseruationi , non verò distillatio voluntaria , etiam animo libidinoso procurata , quia non est actus consummatus in ea specie. Prætereà coitus cum fœmina , si absque pollutione contingat, quantumuis hæc procurata fuerit, est extra hanc reseruationem , ob rationem nuper dictam. Rursus consilium , auxilium , fauor ad actus libidinosos consummatos ab alio consequendos non comprehenduntur in præsenti , quia etsi habeant malitiam specificam reductiuè , quam illi actus habent , tamen in præsenti , vt ex verbis Pontificis constat, non manent obnoxiæ reseruationi hæ circumstantiæ scandali , suasionis , & similes sicut nec periculum incidendi in lapsum carnis consummatum, quantumuis sit voluntarium , & proximum. Hinc etiam si quis turpiter alium tangens , eius pollutionem procuraret , eaque sequeretur , quin tamen se ipsum pollueret , non subiaceret reseruationi præsenti ; nam in ipso non dabatur lapsus carnis proprius consummatus in aliqua specie luxuriæ; solum autem proponitur reseruabilis eiusmodi lapsus proprius. Ita Mendo.

Sed si aliquis hic quærat , vtrum lapsus carnis voluntarius opere consummatus sit reseruatus, quando non fuerit perfectè consummatus cum seminis emissione ?

Affirmatiuè respondet Suarez *tom.4.de Religion. libro 2.capite 18. numero 12.* vbi sic habet : Solùm aduerto quoties peccatum peruenit ad pollutionem esse in omni rigore opere consummatum , & consequenter sub illa reseruatione comprehendi ; quia illud peccatum habet propriam speciem , in qua consummatur , iuxta doctrinam Diui Thomæ 2.2. *quæstion.154.artic.11.* & hoc satis est, vt sit reseruatum, quamuis non perueniatur ad consummationem illius actus, quem fortassè peccans intendebat , vel in quem natura sua actus impudici ordinabantur, copulam scilicet carnalem. Hactenus Suarez. Ex quibus verbis sentire videtur , non solùm copulam imperfectam, de qua nunc agimus, verùm etiam & quamlibet pollutionem ex actibus impudicis prouenientem. Vnde si animo libidinoso ad mulierem accederet Religiosus , & illius tangens manum incurreret in pollutionem, existimat eum hunc casum incurrere.

Hanc etiam sententiam tenet Ioannes de Trinitate, *in Expos.it.Cas.Ordin.Sancti Francisci cas.3. numero 1.* vbi ita asserit ; Constat igitur ex dictis, quod in hoc tertio casu reseruatur tantum copula carnalis, siue copula sit naturalis , siue sodomitica, siue bestialis : quælibet enim istarum verè & propriè dicitur , & est copula , & lapsus carnis. Idem absque dubio asserendum est , etiamsi in copula non interueniat seminatio. Nam si deficiente seminatione copula non esset hic intelligenda , sequeretur quòd copula impotentium ad seminandum non esset in præsenti casu , sed in sequenti tactum impudicorum, & enormium reseruata. Ex quo consequenter inferretur, quod prædicti impotentes ad seminandum , quomodocumque coirent , nullo modo dicerentur carnaliter copulari , sed impudicè tangere, & tangi. Est igitur affirmandum,quamlibet copulam carnalem , siue in ea interueniat seminatio,siue non,in hoc tertio casu reseruari. Hæc ibi.

Sed aduersus hanc sententiam insurgit me citato Iuniperus *de cas. reseruat. cas.9. disputat. 11. quæstion. 2. numero 2.* Quia Summus Pontifex largitur superioribus facultatem reseruandi lapsum carnis voluntarium opere consummatum , non verò attentatum ; atqui quando intra vas non seminatur , sed extra , est peccatum illius speciei , in qua committitur attentatum , sed non consummatum; igitur Religiosus,qui ita peccauit,non comprehenditur sub hoc casu. Minor huius syllogismi ostenditur ex communiori Doctorum sententia in peccato sodomiæ ; vbi asserunt , quod quando semen intra vas non immittitur,non dicitur sodomia consummata , quia quando lex aliquod prohibet delictum , intelligitur de delicto consummato. Vnde inquit Pater Sanchez *lib.10.de matrimon. disput.4. numero 13.* quod quando semen intra vas naturale, vel præposterum non immittitur , non est concubitus consummatus , sed attentatus : Atqui copula, quam reseruabilem superioribus proponit Pontifex debet esse opere consummata in sua specie ; Igitur ex quo semen non est intra vas immissum , non erit opera consummata ; & ideò non reseruata in hoc casu.

Vnde *quæst.* 3. ex his idem dicendum esse putat me citato de copula sodomitica ; notat tamen , & benè, Religiosum patientem incurrere etiam hunc casum , nam tale peccatum in vtroque est eiusdem speciei,hoc autem intelligit quando sodomia ex parte agentis est consummata; nam non est cur ex parte patientis sit reseruata, & non ex parte agentis. Vide etiam Reuerendissimum Patrem Bordonum nunc meritò Generalem suæ Religionis *in consil.Regul.to. 1. resolut. 48. num. 22.* vbi etiam docet, quod patiens verè sodomiam , incidit in casum , licet ipse non seminet; subdit tamen oppositum non esse improbabile.

An

An abſolutio ab excommunicatione tam à iure, quàm ab homine lata, obtenta virtute Bullæ Cruciatæ, valeat etiam pro foro externo.

RESOLVT. LXII.

OLim de hoc caſu ſatis dixi, nunc interrogatus de illo à quodam Equite Hieroſolymitano, aſſero pro affirmatiua ſententia, præter Doctores à me alibi citatos, ſtare Bobadillam *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 19. num. 46.* & Garziam *de Benef. tom. 1. part. 2. cap. 5. num. 55.* Quibus ego addo nouiſſimè Antonium Eſcobar *Theolog. moral. to. 1. lib. 7. ſect. 1. cap. 3. Probl. 41. num. 586.* & Andream Mendo *in Bulla Cruciatæ.*

Probatur primò, quia in Bulla Cruciatæ conceditur poteſtas abſoluendi abſque vlla limitatione fori interni: ergo non eſt à nobis adhibenda, cùm beneficium Principis debeat latam habere interpretationem, *l. Beneficium ff. de conſtit. Princip. & l. 28. titul. 34. part. 7.* & in dubio debeamus interpretari actum, vt pleno iure valeat, quam debiliori, *leg. Quoties la 2. ff. de rebus dubijs.* Secundò, cùm Pontifex intendit, vt ſolùm pro conſcientiæ foro abſolutio, & diſpenſatio proſit, vt videre eſt in facultate conceſſa Epiſcopis à Tridentino *ſeſſ. 24. c. 6. de reformat.* & in diſpenſationibus, quæ à Sacra Pœnitentiaria expediuntur. Cùm ergo in Bulla Cruciatæ id non expreſſerit, pro vtroque foro prodeſſe abſolutio debet. Tertiò, abſolutio pro ſolo conſcientiæ foro eſt nimis limitata, & reſtricta, ita vt nequeat abſolutio ſimpliciter dici: ſiquidem virtute illius non poteſt abſolutus ſe publicè, & in exteriori foro diuinis immiſcere, quin poſſit per Iudicem puniri. At in Bulla Cruciatæ conceditur abſolutio à cenſura ſimpliciter, & abſolutè: ergo de abſolutione ſimpliciter, & abſolutè intelligenda eſt.

Deinde, quia ſimilis conceſſio facta fuit à Pio V. in quodam Iubilæo anni 1568. die 17. Octobris, & in aliis Iubilæis à Gregorio XIII. & XIV. conceſſis. Ij enim Pontifices poſtquam in præfatis Iubilæis conceſſerunt facultatem abſoluendi à cenſuris reſeruatis, explicarunt huiuſmodi abſolutionem non prodeſſe in foro externo, ſeu contentioſo, niſi parti ſatis fecerint pœnitentes, quæ proxima verba apertè innuunt, talem abſolutionem, ſatisfacta parte, etiam in externo foro valere; ergo ſimiliter cum Cruciata abſolutionem à cenſuris concedat, cùm partis læſæ ſatisfactione, & non limitet huiuſmodi abſolutionem ad forum internum: ſatis probabiliter aſſeri poteſt, etiam parte ſatisfacta in exteriori foro valere.

At his non obſtantibus negatiuam ſententiam plures ſuſtinent, quos citat & ſequitur Caſtrus Palaus *tom. 4. tract. 25 punct. 9. num. 9.* qui tamen addit, quod eſtò abſolutio data à Confeſſario pro foro externo non proſit; ſed illa non obſtante, poſſit iudex aduerſus abſolutum procedere, ac ſi abſolutus non fuiſſet: tamen ſi de abſolutione fidem faciat; temperandus eſt rigor in punitione

Quod ſi roges, qualiter probabis te eſſe abſolutum, vt Iudex credere teneatur, affirmat Medina *inſtruct. Confeſſor. cap. 12. in fine.* Rodriquez *in addit. ad ſupradictum §. 9. numero 51.* te ſufficienter id probare, ſi ſchedulam à Confeſſario accipias, in qua ipſe Confeſſarius teſtetur, te virtute Cruciatæ abſoluiſſe parte ſatisfacta. Scio tamen Ledeſmæ 1. *part. 4. quæſt. 26. art. 1. col. penult.* & Ioan. Gutier. *qq. Canon. lib. 1. capite 2. numero 17.* non probari dictum teſtimonium, quia eſt teſtimonium Confeſſarij, qui in iudicio forenſi non admittitur vt teſtis, cum ſit iudex pro ſolo conſcientiæ foro conſtitutus, ob quam cauſam Rodriq. addit, adducendos eſſe duos teſtes, qui abſolutioni interſint, & de illa teſtificari poſſint. Nauarr. verò *lib. 5. conſil. tit. de ſentent. excommunicat. conſil. 26.* ſentiens non eſſe ſufficientem ſchedulam Confeſſoris ad faciendam fidem, neque eſſe tutum adducere teſtes, qui abſolutioni, quæ frequenter datur in Sacramento Pœnitentiæ, interſint, aſſerit, prædictam ſchedulam à confeſſario affirmante, ſatisfacta parte, abſoluiſſe, debere accipi coram Notario, & teſtibus, & Notarium in fine ſchedulæ teſtari debere, te fuiſſe à Confeſſore prædicto abſolutum, tali die, & loco, &c. & ad illius abſolutionis fidem faciendam illam ſchedulam datam fuiſſe.

Cæterùm Palaus, *vbi ſupra num. 12.* exiſtimat, ſolum teſtimonium Confeſſarij oſtenſa Bulla, ſufficere vt Iudex teneatur credere, te fuiſſe abſolutum, vt rigorem pœnæ ordinariæ temperet. Nam cùm ſatisfacta parte, non agatur de præiudicio tertij, videtur Confeſſario credendum, qui ob officium Iudicis in foro conſcientiæ incapax non eſt teſtificandi ex licentia pœnitentis, & in illius fauorem in foro externo: Si enim contrahens ſecundas nuptias ob acceptum nuncium de morte vxoris, qui falſus fuit, excuſatur à pœna, quibus afficiendus erat ob contractum matrimonium, viuente coniuge: quia prudenter proceſſit, fidem teſti aliàs idoneo adhibens, vt probat *text. in Cap. in præſentia; de ſponſalibus:* cur non poterit Iudex te excuſare à cenſuræ violatione ob dictum Confeſſarij teſtantis te abſoluiſſe? Certè poteſt. Ita Palaus.

Et hæc omnia hinc inde aſſerebant Doctores circa præſentem difficultatem ante quamdam Conſtitutionem Vrbani VIII. ſed poſt illam abſolutè docent, abſolutionem obtentam ab excommunicatione virtute Bullæ Cruciatæ non valere pro foro externo; & ita tenet nouiſſimè Magiſter Gallego de Vera *in Bulla Cruciatæ capit. 9. dub. 114.* vbit ſic ait; Preguntaſſe, ſi la abſolucion de la deſcomunion que le puede hazer por la Bulla, vale tambien para el foro exterior?

Encontrados eſtan los Doctores en eſta parte, anſi dentro de la Eſcuela de Santo Tomas, como entres los de à fuera, afirmando vnos, que vale para el foro exterior, y negando lo otros Y Antonino Diana refiere muchos Autores por entrambas partes, (yyo podia añadir le muchos, como lo hago en eſta obra; pero no es neceſſario, como ſe vera) en la *1. p. tr. 11. de Bul. reſ. 25.* y en la *5. p. reſ. 3.* y los refiere fielmente.

Pero ya no ay que canſarnos acerca deſto, porque ſu Santidad de Vrbano VIII. que es el que al preſente concedio la Bula de la Santa Cruzada, dirimiò eſta duda y controuerſia en vna Bula ſuya, y motu proprio, cuyo titulo es, *Innouatio Conſtitutionis felicis recordationis Clementis VIII.* ſu data en Roma à diezynueue de Iunio de mil y ſeicientos y trienta: digo, que dirimio eſta controuerſia, explicando expreſſamente, que la Bula de la Cruzada, no aprouechaua para el foro exterior, ſino ſolo para el foro de la conciencia: y aſſi yendo tratando en la ſobre dicha Bula, y motu proprio de la conceſſion que haza en la Bula, de

que el Confessor eleto por ella, podia absoluer de todos los casos reseruados, aun de los contenidos en la Bula de la Cœna (excepto el crimen de la Heregia) dize el Papa Vrbano VIII. que la tal facultad, *Non nisi in foro conscientiæ, non autem in foro externo suffragatur.* Trae toda esta Bula Antonino Diana, en las adiciones secundarias, que andan en las impressiones nueuas, al fin de la tercera parte de las obras de Diana. Hæc ille.

Qui quidem poterat in confirmatione suæ sententiæ adducere nostrum carissimum Conciuem Patrem Bardi, nam *in Bulla Cruciatæ part.1.2.tra.2. cap.5.sect.1.numero 12.* sententiam Magistri Gallego ante illum docuerat, sic asserens; Denique conclusio ista est iam definita ab Vrbano VIII. in Constitutione 105. edita anno Domini 1630. die 19. Iunij, quæ reperitur *in tom.4. Bullarij*, & incipit: *In specula militantis Ecclesiæ* Declarauit enim Pontifex, absolutionem datam etiam à reseruatis in Cœna Domini, non suffragari nisi in foro conscientiæ, non autem in foro externo; proinde omnis alia opinio contraria hodie nequit practicari. Ita Bardi.

Sed vide ne verba Vrbani VIII. possint intelligi vt Bulla non suffragetur pro foro externo directè, & immediatè, secus autem indirectè, & eo modo quo supra Doctores explicare laborant. Et quidem Pater Escobar scripsit post dictam Bullam; Pater Mendo illam nominatim ponderauit, & tamen nullam difficultatem habuerunt circa verba à Gallego, & Bardi adducta, imò sententiam affirmatiuam, vt supra tenuerunt; Ideò tu cogita. Ego interim non recedam à sententia negatiua Patris Bardi, & Magistri Gallego.

Dubia circa quandam irregularitatem.

RESOLVT. LXIII.

CIrca casum, de quo interrogatus fui more meo breuiter, & clarè ad primum dubium respondeo; Actiones Domini Consulentis non fuisse factas tanquam à Ministro Iustitiæ: Ergo non potuerunt inducere irregularitatem ex defectu lenitatis. Probo consequentiam, quia nulla irregularitas incurritur, nisi sit in iure expressa, vt est *textus clarus in cap. Is qui de sent. excom. in 9.* Sed iura, quæ imponunt irregularitatem ex defectu lenitatis tantum loquuntur de illis, quæ concurrunt ad mortem tanquam Ministri Iustitiæ, vt patet discurrendo per omnes textus iuris Canonici; Ergo. Et ita hanc sententiam ex Vasquez, Turriano, & Hurtado olim docui, quam postea omnes scriptores amplexi sunt. Et ita docet me citato Eminentissimus Cardinalis Lugo *de Pœnitent. disp. 22 sect. 2. num. 33.* & me citato Pater Magister Lezana *in Summa tom. consult. 48. num. 76.* & me citato Bassens *in Flor. Theolog. moral. verbo irregularitas 5. num. 3.* & me citato Baunius *in Theolog. moral. tom. 2. t. 11. de irregul. quæst. 23.* & me citato Cœlestinus *in Compend. Theolog. moral. tract. 4. cap. 5. quæst. 5.* & me citato Machadus *de Perfect. Confess. tom. 1. l. 1. part. 3. tract. 18. docum. 5. num. 5.* & me citato Serra *tom. 2 in 2. 2. Diui Thomæ, quæst. 64. art. 8.* & me citato Ciarlinius *controuers. forens. tom. 2. controu. 203. num. 27.* & me citato Antonellus *de Regimin. Eccles. Episc. tom. 2. lib. 2. cap. 8. numer. 8.* & me citato Verricelli *in qq. moral. tractat. 1. quæst. 19. numer. 3.* & me citato Ioannes Pontius *in Curs. Theolog. disput. 46. quæst. 15. conclus. 5. num. 157.* & me citato Brunus *de Priuileg. Regular part. 1. tractat 5. cap. 4. proposit. 3.* & me citato Constantinus à Castro *in collect. Theolog. moral. tract. 4. sect. 1. capite 4.* & me citato Guazinus *in tract. moral. lib. 2. defens. 6. cap. 45. num. 60.* & me citato Bricchius *in Prompt. Confess. part. 5. cap. 5. de Irregul.* & me citato Pasqualigus *in qq. Canon. cent. 4. quæst. 327. numero 1. & quæst. 395. numero 4.* & me citato Baucius *in Miscellan. cas. conscient. tomo 2. opusc. 1. quæst. 193.* & me citato Carolus Zambellus *Auctor decis. Bononien. anno 1641. Mensis Aprilis cas. 2.* & nouissimè me citato Dicastillus *de Sacram. tom. 2 tract. 8. disp. 10. dub. 28. numero 547.* Idem etiam docet Caspensis *in Curs. Theolog. tom. 2. tract. 25. sect. 13. num. 86. & 93.* Escobar *in Theol. moral. tractat. 4. examin. 6. cap. 5. num. 138.* Zambellus *in Repert. Moral. verb. Irregularitas numero 57.* Castrus Palaus *tom 6. tractat. 29 disput. 6. punct. 14. §. 3. num. 7.* Valentia *tom. 3. disput. 3. quæst. 16. punct. 4. §. Sed contraria sententia. & §. Porrò non est.* Pellizarius *in man. Regular. tomo 2. tract. 7. cap. 5. sect. 4. n. 173.* Martinon. *tom 5. disp. 62. quæst. 6. n. 63.* Remigius *in Pract. Confess 6. cap. 5. §. 1. num. 3.* Hos omnes Doctores in fonte vidi, & plures ex ipsis in meis operibus sparsim adduxi, sed nunc plures alios addidi, & in vnum congessi, vt facilius inueniri possint. Itaque hanc sententiam tenent triginta Doctores. Vnde ex his apparet illam esse satis probabilem, ne dicam certam, quod nemo, nisi Bardus negabit.

Nec obstat dicere, supradictam opinionem non posse in casu nostro applicari, in quo Dominus Consulens, omnia quæ aduocati exercere solent, exercuit. Ipse enim direxit causam, consuluit, reaptauit scripturam factam à fisco, &c. Respondeo hæc non officere, quia facta sunt à Domino Consulente extraiudicialiter, & tanquam persona priuata, nec vllam scripturam nomine proprio subscripsit, nec vllum Aduocati munus in iudicio exercuit. Ergo, &c.

Sed dato quòd Dominus Consulens in dictam irregularitatem incurrerit, Respondeo ad secundum dubium quod posset dispensari ab Episcopo vigore Concilij Tridentini *sess. 24. capite 6. de Reform.* vel à Confessario Regulari priuilegiato (suppono, vt ex facto patet, homicidium de quo est quæstio esse adhuc occultum.) Probatur prima pars ex dicto decreto Concilij Tridentini vbi conceditur Episcopis facultas dispensandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario. Atqui homicidium ex defectu lenitatis non dicitur propriè homicidium; homicidium enim est factu iniustum lege humana, & Diuina prohibitum, vt ex Sancto Augustino *lib. 1. de libero arbitrio cap. 4.* tradit Sanctus Thomas 2. 2. *quæst. 64. artic. 6.* Ergo Episcopus in homicidio iusto poterit dispensare.

Et ita hanc sententiam docent Doctores, quos citat & sequitur Barbosa *de Potestat. Episcopi part. 2. allegat. 39. numero 4.* Quibus ego plures alios addidi *in part. 4. tractat. 2. resolutione 69.* & nunc addo me citato ex Societate Iesu Patrem Baunium *in Theolog. Moral. tom. 2. tractat. 11. quæstior. 59. §. Dico sexto, ver. est tamen contraria opinio*; & Machadum *de Perfect. Confess. tom. 1. lib. 1. part. 3. docum. 8. num. 21.*

Vnde ex his Cardinalis Caietanus *in Summa, verb. Irregularitas numero 2. & 4.* Sic ait; Scito quoque

quoque quod appellatione irregularitatis homicidij voluntarij non venit irregularitas propter occisionem hominum in bello iusto, aut iudicio iusto : quoniam vbi non interuenit homicidium, ibi non inuenitur irregularitas homicidij. Constat autem quod quando homo iustè occiditur, non committitur homicidium ; quoniam homicidium species est criminis, non enim significat occisionem hominis qualemcunque, sed iniustam; ergo non est ibi irregularitas homicidij siue voluntarij, siue inuoluntarij.

Cum quo tamen stat quod interuenit in huiusmodi alia irregularitas, puta causa sanguinis vsque ad mortem. Et hæc ideò sint adiecta, vt sciant priuilegiati in dispensatione Irregularitatum circa homicidium voluntarium, posse dispensare in omnibus casibus occisionis humanæ in quibus non interuenit crimen homicidij. Nec sint de cætero propter hæc solliciti ad petendum dispensationem à Papa; quia ipsi possunt dispensare. Hucvsque Caietanus.

Quod autem idem dicendum sit de Confessariis Regularibus, probatur ex priuilegiis eis concessis à Sixto IV. & Iulio II. quæ refert Hinojosa *in dir. Decis. Regul. verb. Dispensatio in sæculares fol.* 187. & Brunus Chassaing *de Priuileg. Regular. p.* 1. *tract.* 5. *cap.* 4. *propos.* 1. vbi sic ait, Potest Sacerdos Regularis dispensare sæculares super omnibus irregularitatibus occultis, super quibus Episcopus ex concessione Tridentini dispensat, ac consequenter in quibusdam irregularitatibus ex homicidio voluntario iusto, vel iniusto contractis. Ita ille, qui postea latè hanc conclusionem confirmat. Et idem docet etiam Bassæus *Flor. Theol. verb. Irregularitas* 15. *num.* 10. Martinus de San Ioseph *post. Regul. S. Francisci in Compend. de las facultades de los Confessores, verb. dispensare, num.* 3. Pellizzarius *in man. Regul. tom.* 2. *tract.* 7. *cap.* 3. *nu.* 90. & Caspensis *in Curs. Theol. tom.* 2. *tract.* 25. *sect.* 13. *num.* 120. qui citat Rodriquez, Cordubam, Ioannem de la Cruz, Sayrum, & Henriquez.

Verùm, si Episcopus, & Confessarius Regularis nollent has opiniones ad praxim deducere; Respondeo ad dubium tertium posse Dominum Consulentem ad Sacram Pœnitentiariam confugere, nam vt ex facti narratione apparet, hoc homicidium non est publicum, & licet actiones factæ à Domino Consulente circa cooperationem ad illam necem à pluribus sciantur tamen nesciunt per illas irregularitatem incurrisse ; & dato quod hoc scirent, hodie vt apparet talis scientia remaneret tantum apud quinque personas, vt patet in facto mihi exhibito : Vnde delictum non potest dici publicum, sed occultum, vt ego probaui ex pluribus Doctoribus *in part.* 7. *tract.* 2. *ref.* 15. quibus nunc addo Emanuelem Sà *verb. manifestum, num.* 4. vbi sic ait, Occultum dicitur, quod tale non est etiamsi possit probari, & quod penè est occultum : idest difficilè probatu : Denique etiam quod quinque sciunt, occultum dicitur.

Itaque ex his omnibus apparet, Dominum Consulentem vel irregularitatem non incurrisse; vel dato quod incurrerit, posse super illam Episcopum, vel Confessarium Regularem priuilegiatum dispensare, vel ad Sacram Pœnitentiariam recurrere quod securiùs putarem : Et licet ego sciam aduersus aliqua ex superius dictis plures Doctores ; probabiliter contrarium asserere, tamen existimo, ea quæ diximus à Doctoribus citatis non minus probabiliter, ac validè sustineri, ac doceri. Ita sentio, saluo aliorum meliori iudicio.

An Monachi satisfaciant præcepto Diuini Officij si priuatim recitent, iuxta ritum Breuiarij Romani?

Resolvtio LXIV.

NEgatiuè respondet Pasqualigus *in qq. moral. cent.* 3. *quæst.* 225. *per totam.* Primò quia ita declarauit Sacra Rituum Congregatio: Cuius declarationis tenor est ; Sacra Rituum Congregatio censuit & declarauit, omnes Monachos, & Moniales, qui & quæ militant sub Regula Sancti Benedicti posse, & debere vti Breuiario Benedictino nuper de mandato Sanctissimi Domini nostri Papæ edito pro omnibus Religiosis, qui militant sub Regula S. P. Benedicti, non obstante quod aliqui exempti in præteritum vsi fuerint Romano, vel alio Breuiario. Et ita declarauit die 24. Ianuarij 1616. A. Mar Episcop. Cardin. Gal. I. P. Mugantius Secret. Sacræ Congregationis.

Secundò, quia si quis obligatus ad recitandum secundum Breuiarium Romanum, recitaret secundum aliud Breuiarium non satisfaceret obligationi, vt declarat Pius V. in dicta Bulla præfixa Breuiario, ibi Statuentes, quoscunque qui horas Canonicas ex more, & ritu ipsius Romanæ Ecclesiæ, iure vel consuetudine dicere, vel psallere debent, propositis pœnis per Canonicas sanctiones constitutis in eos, qui Diuinum officium quotidie non dixerint, ad dicendum & psallendum post hac in perpetuum horas ipsas diurnas, & nocturnas ex huius Romani Breuiarij præscripto, & ratione omnino teneri, neminemque ex iis, quibus hoc dicendi, psallendique minus necessario impositum est, nisi hac sola formula satisfacere posse : Si ergo non satisfacit, mortaliter peccat. Ergo cùm mutare officium ex vsu Romano in alium sit peccatum mortale quoad eos, qui tenentur secundum ritum Romanum recitare, erit etiam mortale mutare Monasticum in Romanum quoad eos, qui tenentur secundùm ritum monasticum recitare, cum militet eadem ratio, atque adeò eadem iuris dispositio, *l. illud. ff. ad leg. Aquil. & l. Nauta. §. fin. ff. naut. caupones, & l. Titio ff. de furtis.* Ita Pasqualigus.

Verùm ego contrariam sententiam olim tanquam probabilem docui, & nunc iterum contra Pasqualigum doceo, & me citato tenet Caramuel *in Theol. Regul. disput.* 109. *numer.* 1392. & me citato Marcus Vidal *in Arca Theol. Moral. tit. Hor. Canon. Inquis.* 2. *numer.* 43. qui citat Suarez, Sanchez, & Lessium ; quibus adde etiam me citato Patrem Magistrum Lezanam *in summ. tom.* 3. *verb. Breuiarium numero* 3. vbi sic ait ; Quamuis quilibet Religiosus teneatur, etiam sub mortali, dicere Horas Canonicas iuxta Breuiarium pro suo Ordine approbatum, iuxta Romanum videlicet, illi qui eo vtuntur, & iuxta Benedictinum, Dominicanum, & Carmelitanum, horum Ordinum Religiosi, quod maximè tenet verum quoad Chorum, cùm pro illo magis vigeat hoc præceptum. Nihilominus, provt plures probabiliter credunt, prædicti Benedictini, Dominicani, & Carmelitani, & quicunque alia extra Chorum recitantes, possunt

possunt vti Breuiario Romano, nisi in ipsorum Religionibus sit prohibitio de hoc. Ratio est, non solùm quia cum Ecclesia Romana sit mater omnium Ecclesiarum, ideò conformare se illi semper licitum videtur: sed etiam, quia Pius V. in Bulla, *Quod à nobis*, quæ est 64. inter Constitutiones ipsius *in 2. tom. Bullar.* ordinauit, vt Breuiarium Romanum à se editum ab omnibus reciperetur, ab hoc onere excepit eos, qui à ducentis annis aliis Breuiariis vtebantur; adiiciens, quod si illud velint recipere, possint illo vti in Choro, si ita Episcopo, & toti Capitulo magis placuerit. Ex hoc enim denotatur, quod ad vtendum illo extra Chorum non requiratur consensus Episcopi, vel Capituli, ac per consequens, quod possint illo vti priuatim extra Chorum. Ita ille, qui limitat hanc sententiam nisi sit circa hoc specialis prohibitio in Religione, vt est in sua Religione Carmelitana.

Idem etiam docet Pellizzarius *in Man. Regular. tom. 1. tract. 5. cap. 8. sect. 1. num. 18.* Quærit enim, an Regulares, qui non tenentur vti Romano Breuiario, possint eo vti extra Chorum, etiam sine consensu Superioris & Capituli, si in Choro vtantur proprio Breuiario. Et respondet non videri improbabile quòd possint, stando præcisè in Bulla Pij V. Et probatur, quia ex vna parte Pius V. in illa sua Bulla non adstringit habentes Breuiarium ante annos 200. receptum, ad vtendum nouo Breuiario, sed solùm permittit, vt non teneantur vti nouo Breuiario, datque facultatem, vt si velint vti nouo, id facere possint, etiam in Choro; modò ad id habeant consensum Episcopi, & vniuersi Capituli: ex alia parte talis consensus Episcopi, & Capituli requiritur solùm ad seruandum Breuiarium nouum in Choro, non autem ad illud seruandum extra Chorum: & sic quando Pius V. loquens de vsu noui Breuiarij, dicit, vt id in Choro dicere, & psallere possint permittimus; subintelligenda videtur dictio, *Etiam*, præmittenda ante verba illa, *in Choro*, ita vt legatur, vt id etiam in Choro dicere, &c. quomodo cùm dictio, *Etiam*, sit ampliatiua, sensus erit omnibus Ecclesiasticis habentibus Breuiarium ante 200. annos receptum, tam sæcularibus, quàm Regularibus permitti vsum Breuiarij noui, non solum extra Chorum, sed etiam in Choro, dummodo quoad hoc posteriùs adsit consensus Episcopi & Capituli, modo supra explicato.

Quæ limitatio merito requiritur ad vtendum nouo Breuiario in Choro, non autem ad vtendum extra Chorum in priuata recitatione; cùm vsus Breuiarij noui in publica recitatione facienda in Choro sit res longè maioris momenti, adeoque non nisi cum magna consideratione (qualis supponi potest, interueniente consensu Episcopi, & Capituli) induci debet. Et certè quod ante verba illa, *in Choro*, subintelligi debeat dictio, *Etiam*, inde constat, quod alioqui sequitur Breuiarium nouum de consensu Episcopi, & Capituli posse quidem adhiberi in Choro ab habentibus Breuiarium antiquum ante 200. annos receptum, non item extra Chorum: cum alioqui consensu sufficiens ad recitandum in Choro iuxta Breuiarium Romanum, à fortiori sufficere debeat ad recitandum extra Chorum; quod vtique patet esse absurdum. Videbitur autem hoc absurdum, si ante verba illa, *in Choro*, subintelligamus dictionem, *Etiam*, quare ea omnino videtur subintelligenda stante doctrina Felini alios referentis *in cap. Significasti numero 10. & seqq. de foro compet.* quod theorica Iuris habet cessare argumentum à contrario sensu, cum ex eo sequitur absurdum, seu contrarium Iuris quod euenit in præsenti casu. Huc vsque Pellizzarius.

Vnde ex his patet responsio ad Declarationem Sacræ Congregationis, de qua etiam non constat authenticè, nempe interpretandum esse ad mentem Pij V. de recitatione publica, & non priuata, quod probatur auctoritate Patris Lezanæ, qui vbi supra fecit mentionem de dicta declaratione Sacræ Congregationis, quam adducit Pasqualigus; & tamen hoc non obstante tenuit tamquam probabilem affirmatiuam sententiam. Ergo secundum Lezanam dicta Declaratio loquitur tantùm de recitatione in Choro, & non priuatim; nam alioquin Lezana docuisse contra id quod determinauit Sacra Congregatio.

An meretrix semper teneatur restituere accipiendo aliquid à filiis familias, qui alienare non possunt?

Resolvt. LXV.

CAsus est practicabilis, & aliqua, ac strictè circa illum loquitur Trullench *in Bulla Cruciatæ libro 3. cas. 17. numero 9.* Verùm optimè temperanda esse obseruat Pater Mendo *in Bull. disput. 34. cap. 19. numero 204.* aliàs multi scrupuli insurgerent, cùm filijfamilias in Curia, in Academiis, aliisque in locis non exiguos sumptus cum fœminis impudicis, adhuc occultis faciant, quas ad restitutionem obligant viri docti, & timorati in omnibus casibus. Censeo igitur, tunc eas teneri ad restitutionem, cùm immodici sumptus fiunt à filiis familias: Etenim licet Parentes, (idem dico de Curatoribus respectu minorum) sint inuiti circa filiorum culpas, & lasciuiendi licentiam; attamen si semel peccent, iudicantur spontanei circa eos moderatos sumptus cum fœminis, & sciunt, hoc ipso quod cum eis turpiter agatur, aliquid fore insumendum, circa quod absolute non sunt inuiti. Et discrimen versatur circa hoc inter eos, & Prælatos Religionum: nam illi sunt veri Domini suarum facultatum, & possunt permittere, quod à filiis etiam turpiter operantibus transferatur dominium aliquorum munerum, & quod valida sit donatio à filiis facta, & conuentio cum fœminis: quod nequeunt præstare Prælati; quia munus gerunt dispensatorum duntaxat, non Dominorum. Cæterum Curatores in ordine ad facultates minorum succedunt loco parentum quoad hoc, quare eis permittere valent quod possent Parentes.

Et quia hic casus potest etiam accidere circa Religiosos: apponam ad hoc etiam verba dicti Patris Mendo *vbi supra numero 203.* sic asserentis; Tenetur autem restituere quæcumque fœmina impudica, quod accepit à non potente alienare. Et quidem si à Religiosis accipiant; alienum retinent: quippè Religiosus nihil proprium habet, cuius dominium transferre possit, atque adeò opus habet facultate Prælati, vt aliquid donet. Prælatus autem facultatem concedere non valet, vt subditus præstet aliquid in ordine ad actum turpem consequendum, vt in simili diximus *cap. 14.* Attamen, si fœmina sit meretrix publica, & aliquid à religioso acceperit non excedens mercedem debitam operis corporis, quas locauit, censeo posse post actum turpem illud

sibi

ſibi retinere; quia actu completo iuſta eſt ſolutio, & ad eam valet Prælatus licentiam indulgere. Quare meretrix in vtroque foro poteſt petere quod ſibi pro actu turpi debetur, eo quòd ſolutio ſit iuſta, & ſi ex iniquo actu ſequuta. Aliæ autem fœminæ ſimilem actionem non habent ad exigendum, & retinendum quod accipiunt, actioque ſolum in illis datur ex conuentione partium, quæ eſt quidam contractus: ea autem conuentio facta cum Religioſo, non ſolùm eſt illicita, ſed inualida: quia fit cum eo qui alienare non poteſt. Sicut ludus eſt quidam contractus oneroſus, & lucrum inde adquiſitum à Religioſo excedens id, ad quod poteſt licentia Prælati extendi, ſeu id, ad quod de facto extenditur, inualidus eſt, & lucrum nequit reportari, quia obtinetur à non potente alienare.

Id autem diſcrimen inter vtrumque intercedit, quod ad ludum, in quo exigua quantitas exponitur iacturæ, poteſt à Prælato facultas concedi, vtpotè ad actum non peccaminoſum, imò honeſtum ſi fiat debitis cum circumſtantiis; At nequit facultas dari ad eam conuentionem cum fœmina, etiamſi conuentio ſit de exigua quantitate, quia eſt peccaminoſa, & contra votum caſtitatis. Nec fœmina hæc, ſecuto actu, gaudet aliquo titulo, ratione cuius retineat acceptum à Religioſo; cùm id non ſit pretium locationis, ſiquidem ipſa non locat operas ſui corporis, quod eſt proprium publicæ meretricis, & conuentio antecedenter facta ei non fauet: nec donatio gratuita Religioſi transfert dominium, cum non poſſit donare. Imputet autem ſibi hæc fœmina quod omnia perdiderit, quandoquidem cum Religioſo non potente inſumere quidquam turpiter conuenit, aut quaſi contraxit. Hæc omnia Mendo.

Sed ego hanc vltimam ſententiam, probabiliter limito, in caſu quo Religioſus habuiſſet licentiam expendendi pecunias generaliter in quoſcumque vſus, nam tunc probabiliter, vt dixi, meretrix à dicto Religioſo pecunias accipiendo non teneretur illas Monaſterio reſtituere. Et ideò præter alios ſic aſſerit Cardinalis Lugo *de Iuſt. tom.* 1. *diſputat.* 3. *ſect.* 7. *numero* 142. Non puto improbabilem ſententiam, quæ dicit, quando Prælatus, dat ſubdito plenam, & liberam facultatem expendendi aliquid pro ſuo libito, non intelligi limitaſſe ſuam intentionem ſolùm ad vſus honeſtos, & pios, ſed potiùs abſtuliſſe (quantùm erat ex parte ſua) totum impedimentum, vt vſus ille non eſſet contra votum paupertatis ob defectum licentiæ, atque ideò recipientem ab ipſo, non teneri aliquid reſtituere. Ita ille, & ego latè alibi.

Non nego tamen contrariam ſententiam eſſe probabilem, & conſulendam; Qua retenta, ſubdit Lugo *n.* 143. pro praxi poſſe frequenter eos qui ob turpia acceperunt à Religioſis, excuſari ab onere reſtituendi etiam retenta ſententia contraria, quia licet ab initio donatio fuiſſet inualida propter malum titulum; nunc tamen poteſt idem, qui dedit, & aliunde habens licentiam ad vſus licitos, poteſt, inquam, mutato animo, donare illud eidem fœminæ, verbi gratia, quia pauper eſt, aut ob alium titulum honeſtum, ad quam donationem licitam habet ſufficientem facultatem.

Sed poſt hæc ſcripta inueni Magiſtrum Nicolaum Brauo, virum quidem doctum *in Tractatu Monaſtico capite* 20. *numero* 4. diſtinguere duo genera rerum, ſcilicet earum, quæ procedunt ab ipſa communitate, & ſunt & vocantur propria domus, vtpotè ab eius iuribus vt ſic profectæ; & earum quæ proficiſcuntur ex peculiari ratione huius vel illius, & vocantur eleemoſynæ, aut depoſitum illorum ſingularium. Et hoc non ob aliquod dominium, aut proprietatis poſſeſſionem (abſit) ſed propter permiſſionem Prælati, & deſtinationem ad vſus ſingularis perſonæ, dum ex Miſſis, aut Concionibus, vel ſcriptis, vel donatiuis conſanguineorum, aliiſque modis, cum reſpectu ad eam conceduntur ex conſenſu, & licentia Abbatis, & ab eius nutu dependentes in vſu; cuius neque in conſumptibilibus dominus eſt Monachus, taliaque mobilia, aut pecuniæ, neque in ratiociniis, neque in ſumptibus domus admiſcentur: & quodammodò extranea, & adiectiua reputantur, vſitata differentia in praxi, & notorio diſcrimine æſtimata à Petro de Ledeſma, qui rem tetigit 2. *part. ſumm. tractat. de ſtatibus: capite* 4. *de ſtatu Religioſorum pag. mihi* 66. *column.* 2.

His ſuppoſitis, poſteà *num.* 12. & 13. quantùm ad obligationem reſtituendi Religioſorum differentiam eſſe cenſet, vt omninò illa conſtringat reſpectu bonorum prioris generis, modo poſſibili Monacho ad ſatisfaciendum, quod inde, vel corraſerit, vel læſerit, ex bonis poſterioris generis, priuando ſe illis, aut abſtinendo ab aliàs ſibi conceſſis, &c. in aliis verò bonis ſecundi generis, vt non vrgeat reſtitutio eo modo. Quod quo pacto ita ſentiam iam declaro.

Et quidem id ita eſſe mihi perſuadeo ex differentia admiſſa inter illa duo genera bonorum, quam loco citato recognouit Ledeſma, & quam reuera videmus practicari. Nam ſi quis Abbas, aut Prior, vel miniſter rerum temporalium, in reddendis ratiociniis deficiat, cogitur auctoritate Superioris, & Ordinis ſatisfacere, & reſtituere defectum, de eleemoſynis illis, aut depoſito, ſibi peculiariter permiſſo, nec ignorat Religio, totum illud ad dominium Domus, & Communitatis læſæ pertinere; ergo conſiderat illud quodammodo alienum, & indebitum domui, cui per illud ſatisfactum eſſe vult. Similiter ſi Religioſus malè expendat eas eleemoſynas, aut peculiare depoſitum, etiamſi quoad mores, ſi Prælatus ſciat, corrigatur, reprehendaturque, tamen de reſtitutione expenſi, nec ad ratiocinium venitur, nec curatur, tanquam ſi ſibi ſoli damnum intulerit. Quæ ſigna ſunt voluntatis Religionis, aut Superioris, non ſanè conſentientis peccatum, aut potentis illud ſuo conſenſu, & licentia excuſare; ſed remittentis obligationem reſtitutionis, quam non reputat iniurioſam domui, & quia reſtitutio adhuc impropria, qualis eſt omnis facta a Religioſo, qui nunquam in rigore de ſuo reſtituit; in hoc ſecundo genere bonorum, adhuc eſt magis impoſſibilis. Nam etſi per impoſſibile ea fieret, ſatis erat reſtitutionem fieri eiſdem eleemoſynis, & peculiari depoſito, & tamen manebat adhuc in conditione bonorum ſecundi generis, in quibus Religio, aut Superiores nunquam ab inferioribus expetunt ſatisfactionem, aut reſtitutionem Sed quaſi admittunt vt ij, qui ſeipſos defraudauerunt, patiantur damnum & peccati, & amiſſionis, abſque aliquo alio.

Hucuſque Magiſter Brauo.

* *
*

An

An Capitulum Generale alicuius Religionis possit restringere, & limitare vsum priuilegiorum?

RESOLVTIO LXVI.

NEgatiuè respondet Pasqualigus *in qq. Moral. Cent.* 4. *quæstion.* 331. *numero* 8. vbi sic ait; Hinc autem fit: quòd nequeant Superiores Religionis, aut etiam Capitulum Generale limitare, aut restringere vsum priuilegiorum, si omnibus & singulis concessa sint contra id, quod docent Mirand. *in Manual. tom.* 2. *quæstione* 43. *articul.* 4. Portel *in dub. Regularium verb. Priuilegium, num.* 78. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular. quæstion.* 17. *artic.* 5. Lezana *tom.* 1. *summ. capite* 18. *numero* 56. Neque valet ratio in oppositum, quod non sit præsumendum, quod Pontifex vt zelator obseruantiæ regularis velit, quod subditus vtatur priuilegiis contra voluntatem Superiorum; quia cùm veritati cedat præsumptio *l. Nuptura ff. De iure dot. & l. cum de indebito ff. De probat.* & constet de voluntate Pontificis, quòd subditi habeant proprium ius ad vsum priuilegiorum, dum omnibus & singulis concedit, atque adeò personaliter non est inducenda præsumpta voluntas contraria; præsertim quia non est contra Regularem obseruantiam, quòd subditus vtatur gratiis maiorum Superiorum independenter, & contra voluntatem minorum, cùm minores debeant se conformare maioribus, non minus quam subditi immediatis superioribus. Nec priuilegia sunt contra regularem disciplinam, si non contineant abusum. Ita ille.

Sed ego prorsus talem sententiam reiiciendam puto, & affirmatiuam tenendam esse existimo. Et ita præter Mirandam, Portel, Rodriquez; & Lezanam à Pasqualigo adductos, tenent communiter Doctores. Et ita me citato tenet Bordonus in *Cons. Regular. tomo* 2. *resolut.* 52. *numero* 316. & me citato Bassæus *verb. Priuilegium* 4. *numero* 11. & me citato Pellizarius *in man. Regul. tomo* 2. *tract.* 8. *capit.* 1. *numer.* 62. & 63. Quibus etiam adde doctum Magistrum Donatum *tomo* 1. *tract.* 13. *quæst.* 20. Brauum *in tract. Monast. capit.* 7. *num.* 11. Tamburinum *de iure Abbatum tomo* 1. *disp.* 16. *quæst.* 9. Hieronymum Rodriquez *in Compend. ref.* 116. *numero* 26. Bellasium *in Prompt. Regul. verb. Priuil. num.* 6. Suarez *de Relig. tom.* 4. *tr.* 8. *l.* 2. *c.* 22. *n.* 14. *& alios.*

Probatur hæc opinio; nam vt benè obseruat Suarez *vbi supra*, & contra *Regem Angliæ libro* 4. *capit.* 7. *numero* 12. *&* 25. *& capit.* 13. *numero* 7. quamquam priuilegium Apostolicum sit datum in fauorem verbi gratia Abbatum, aut aliorum subditorum Ordinis, eo pacto intelligitur datum, vt simul habeat secum imbibitam moderationem ab ipso Pontifice concessam supremis potestatibus Ordinis, prout illius augmento, & conseruationi, iustis de causis visum fuerit expedire. Itaque Regula illa; Inferior non potest abrogare, &c. locum habet solùm, quando inferior restringit, aut tollit priuilegium contra voluntatem eius, cui concessum est: quod certè non euenit in casu nostro, cùm in Capitulis Generalibus ac Prouincialibus, in quibus suppono eiusmodi priuilegia abrogari, adsit interpretatiua voluntas totius Religionis, cui concessa sunt dicta priuilegia: quod est talem restrictionem, aut ablationem priuilegij fieri de consensu habentis priuilegium. Præterquam quod Papa concedens priuilegium in fauorem Religionis censetur illud conferre iuxta ordinem debitum, & magis consentaneum ipsi Religioni, quamdiu expressè non declarat in contrarium: debitus autem ordo Religionis petit, vt inferiores Prælati pendeant à Superioribus, & consequenter credendum est hanc esse mentem Papæ concedentis talia priuilegia: quomodo non potest dici inferior auferre facultatem concessam à Superiore; quippe quæ non est concessa simpliciter, sed cùm hac subordinatione.

Et quidem cùm priuilegia principaliter concedantur toti Religioni, & tota Religio in Capitulo Generali censeatur existere, sequitur, eam, si iudicauerit ita expedire, posse à se tota abdicare vsum illorum, & consequenter etiam à proprio Generali, cùm nemo cogendus sit vti suo priuilegio. Ita sentiunt viri docti à me consulti.

Vnde ex his patet responsio ad argumenta à Pasqualigo adducta pro sua firmanda opinione; quæ licèt vim haberent, quod nego, procederent seclusis priuilegiis ad faciendum, quæ habere Regulares certum est. Leo namque X. concessit quod Generalis Minorum in suo Capitulo Generali, & quilibet Prouincialis in suo Capitulo Prouinciali, cum consensu tamen eiusdem Capituli, vel maioris partis, declarare possit, & valeat, vtrum ab vsu alicuius concessionis, viuæ vocis oraculo factæ abstinere debeat, ac si concessio huiusmodi per Sanctitatem suam suspensa, vel reuocata fuisset, & habetur in supplemento Ordinis, *fol.* 94. *concess.* 296.

Id item concessit Gregorius XIII. Superioribus Illustrissimæ Religionis Societatis Iesu, vt possent scilicet iudulta Apostolica, quomodocumque hactenus concessa, limitare, eorumque vsum prohibere, prout habetur *in Compend. Societatis tit. Gratiarum vsus*, §. 2. quod extenditur ad superiores Mendicantium, ob communicationem priuilegiorum.

Et ideò rectè in Actis Capituli Generalis nostræ Religionis Clericorum Regularium celebrati Romæ apud Sanctum Siluestrum Montis Quirinalis 1610. mensis Maij, sic habetur; Decreuerunt Patres vt Compendium Priuilegiorum, & facultatum Nostræ Congregationis Clericorum Regularium à Patre D. Alexandro Peregrino Clerico Regulari concinnè dispositum, & vtilibus annotationibus auctum publico nostri Ordinis commodo Typis excudatur, excusumque ad singulas nostras domos quam primùm transmittatur. Nemini verò licitum sit ab ea die, qua prædictus libellus transmissus fuerit, aut quomodolibet innotuerit, absque licentia admodum Reuerendi Patris Nostri Generalis aliquo alio Priuilegio vti, præterea, quæ in iam dicto Compendio continentur ac alia quæ apud nos sunt in vsu, dummodo non sint à Summo Pontifice reuocata; D. Theodosius Nigrisolius Secretarius.

An Dæmoniaci, Energumeni, & Arreptites sint irregulares, si omninò à vexatione Dæmonis liberati sint?

RESOLVTIO LXVII.

AFfirmatiuè respondet Glossa *in cap. Communiter d.* 33. *vers. de iis*, Vgolinus *cap.* 55. §. 1. *num.*

*num.*4. Rosella *verb. vitiatus, num.*3. Tabiena, Sylu. & Angel. *verb. corpore vitiatus.* Maiol. *lib.*2. *cap.*17. Sayr. *lib.*6. *cap.*9. *num.*14. Quibus subscribunt passim recentiores, affirmantque magno consensu Dæmoniacum etiam liberatum ea vexatione, non posse ad ordines promoueri. Vide Hurtadum *de Irregul. diffic.*15. *num.*54. & Cornejo *in* 3 *par. tom.*2. *tr.*5. *de Irregular disp.*13. Caspensem in *Curs. Theol. tom.*2. *tract.*25 *disp.*5. *sect.*16. *num.*105.

Sed mihi magis placet opinio negatiua Patris Godelini *de Irregular. cap.*3. *quæst.*2. *controu.*8. *n.*22. nisi ex memoria recentis morbi remanserit aliqua infamiæ nota, & occasio offensionis. Et ita tradit *Canon.*73. *Apostolor.* Si quis dæmonem habeat, ne fiat Clericus, sed neque cum fidelibus precetur, purgatus autem recipiatur, & si fuerit dignus fiat. Quid clarius? neque vllam exigunt dispensationem Apostoli, sed indefinitè, & absolutè pronuntiant, à dæmone liberatum, tum in consortium aliorum fidelium, tum in Clerum admittendum esse, si aliunde dignus sit; itaque absolutè exponunt Balsam. & Zonaras Monachus. Confirmatur, quia ratio propter quam arcetur à Clero dæmoniacus, est, ne furoris tempore Sacerdotium contumelia afficiatur, & diuinum numen blasphemiis proscindatur, vt ait Balsam. & quia non potest non offendi populus, si quem scit Dæmone vexari, videat Sacra perficere, vti monet Gelasius *Epist. ad Episcopos Lucaniæ cap.*21. Et denique quia immundus censetur, qui Dæmoni præbet hospitium ex Zonara.

Quæ rationes omnes cessant in eo qui liberatus omninò est; non verò in eo, qui per interualla tantùm fuerit, cùm enim periculum sit, ne quo tempore ministrabit, furore corripiatur, in Clerum cooptari non decet, quod sapienter aduertit Balsam. qui idcircò ait longè aliam esse rationem participationis mysteriorum, & Sacrorum Ordinum, quamuis ab vtraque ea susceptione dæmoniacum prohibeat hic Canon, quia loquitur de Energumeno qui perpetuò insanit, dum enim lucidis interualiis vtitur, si tunc neque enuntiet, id est, prodat mysterium, quod arcanum erat, & solis quondam fidelibus explicatum, neque blasphemet, donari poterit Eucharistia, vti Timoth. Alexandrin. respondet ad tertiam interrogationem, quam hac ratione cum isto Canone conciliant Balsamon, & Zonaras.

Nec obstat *cap. Clerici, & cap. maritum dist.*33. nam ad illa respondet Godelinus, & posteà sic subdit; Maneat itaque quòd assetimus, Dæmoniacos plenè liberos in Clerum admitti posse ex Canone Apostolico, cui nulla posteriora iura derogauit, vt falsò dixit Suar. *disp.*51. *sect.*1. *num.*7. cum nulla proferantur; quare non fuerit opus dispensatione, nisi quatenus erit penes Episcopum arbitrari, an omninò Energumenus ille sit personatus: addidi tamen, infamiam & scandalum, quod ex recenti vexatione generari posset, aliquando inducere hanc Irregularitatem, quæ est mens Gelasij *cap.*21. *Epistola ad vniuersos Lucaniæ Episcopos*; atque hanc nostram sententiam docet, & communem esse contendit Bartholomæus ab Angelo, *Dialog.*5 §.180. & 183.

Nota etiam; Dæmoniacus post Ordines susceptos illis abstinere debere, vbi tamen curati fuerint iudicio Episcopi, & vnius anni spatio liberi, poterunt sua officia repetere. Ita omnes ex *cap. Communiter d.* 33. quod vt monui ex Concil. Tolet. 11. *cap.*13. desumptum fuit; neque vllus abnuit; an verò ad vlteriorem ordinem promoueri valeant; liquet ex Superiori assertione, dicendumque omninò est id posse, si infamia non obstet, & prorsus persanati fuerint.

Sed quid dicendum de amentibus? Dico itaque quod amentia sine dubio constituit irregularem; non solum quando est perpetua, sed quando fuit ad tempus, itaut licet sanitatem recuperauerit; adhuc sine dispensatione promoueri non possit, vt colligitur ex *cap. maritum* 53. *dist.* Et tradit ex communi Sanctus Antoninus 3. *part. tit.*8. *c.*5. Maiol. *lib.*2. *de irregular. cap.*14. Suar. *disput.*51. *sect.*1. *num.*3. & 4. Sayrus *lib.*9. *thesauri, cap.*13. *num.*3. Auila 7. *part. disput.*3. *dub.*4. Bonacin. *tom.*1. *disput.*7. *de irregular. quæst.*2. *part.*1. *num.*1. & *alij.* Quod intelligendum est de amentia, quæ sit per modum habitus, scilicet fundata in naturali complexione, & propria organorum læsione, non de illa, quæ prouenit ex aliqua febri, aut qualitate transeunte, qua cessante cessat amentia: hæc enim non secum trahit indecentiam, vt benè aduertunt *supra.* In Clerico tamen iam promoto amentia non deiicit illum ab vsu ordinis, nisi solum quamdiu durat, aut periculum in talem defectum incidendi, & aliquam Sacramento itteruerentiam præstandi. Quapropter expedit ne absque iudicio Episcopi ordinibus ministrandis se immisceat, vt aduertit Sayrus *lib.*6. *thesauri cap.*13. *num.*3. *in fine.* Argum. *cap. Communiter* 33. *dist.*

In hac irregularitate exstimat Maiol. *dicto lib.*2. *cap.*14. & indicat Saytus *supra*, posse Episcopum dispensare non solum ad vtendum ordinibus susceptis, sed etiam ad illos suscipiendos. Sed contrarium est probabilius solius Pontificis auctoritate posse ordinari, qui semel in amentiam per modum habitus cecidit, quia nullibi inuenitur concessa Episcopo hæc potestas, vt notat Suarez *de censur. disput.*51. *sect.*1. *num.*3. Bonacina aliis relatis *disput.*7. *quæst.*2. *part.*2. *num.*23. Vide etiam Cornejo, & Hurtadum, *vbi supra*, qui etiam addit, quòd qui post ordinationem incidit in furiam ex cerebri indispositione, aut in morbum caducum, poterit ministrare si possit absque periculo cadendi; imò quamuis sit aliquod periculum, si rarò cadat, & non euomat spumas, poterit, adiuncto socio qui possit Missam perficere, si fortè post consecrationem incœptam corripiatur morbo.

Nota etiam hic obiter, amentem ordinatum si non licitè validè ordinari; nam vt obseruat Marchinus *de Sacrament. Ordin. tractat.*1. *part.*4. *cap.*4. *num.*15. in duobus Sacramentis tantum vsus rationis perfectus requiritur ad valorem Sacramenti, nempe, in Pœnitentia, cuius materia sunt actus pœnitentis per proprium consensum, & in Sacramento matrimonij, quod includit pro materiali humanum contractum, qui mutuo contrahentium consensu perficitur. At in aliis Sacramentis, præcipuè in Baptismo, & Ordine non requiritur de necessitate Sacramenti consensus aliquis, vt constat in puero baptizato, & ordinato: ideò amentem capacem esse Ordinationis, docent Sanctus Thomas 3. *part. in addit. quæst.*30. *art.*2. Reginaldus *in foro pœnitentiali tract.*1. *lib.*30. *num.*30. Molfesius *in Summa tract.*2. *cap.*16. *num.*2. Sotus *in* 4. *disput.*25. *quæst.*1. *art.*2. *vers. Contra hanc vero conclusionem*, qui tamen loquitur de perpetuo amentibus; hoc est, qui nunquam vsum rationis habuerunt.

Itaque dicendum est quædam esse Sacramenta, quorum materia sunt actus humani, vt in Pœnitentia actus pœnitentis, & in Matrimonio contrahentium

hentium consensus : & hæc non possunt pueris, vel amentibus validè conferri ; quia tunc deficeret ipsa Sacramenti materia. Alia verò sunt Sacramenta , quæ habent pro materia rem aliquam inanimem, vt Baptismus aquam; Ordo instrumenta tangenda ; Eucharistia panem, & vinum;& sic de cæteris : & hæc possunt puero,aut amenti validè conferri : quia eorum valor non pendet à voluntate suscipientis.

Improbatur quædam opinio pertinens ad sponsos de futuro.

RESOLVT. LXVIII.

IOannes Salas *in* 1.2.*tom.*2.*quæst.*74.*tr.*13.*dub.*6. *sect.*26.*nu.*117.docuit,sponsis de futuro esse permissum aspectus pudendorum; Ergo dum legi hanc opinionem , improbabilem existimaui , & casum communicatus cum doctissimo conciue nostro Patre Iosepho Augustino Societatis IESV libenter in nostram sententiam iuit, quam nunc inuenio docere etiam Patrem Antonium Escobar *in* 2.*editione Theolog.moral.tract.*1. *Examin.*8.*cap.* 3.*num.*74. vbi sic ait; Salas pudendorum permittit aspectus, quia non tantam habent connexionem cum copula quam tactus. Ast ego semper hanc sententiam, ob commotionis immoderantiam , improbabilem iudicaui. Sanchez citatus ait licere oscula, & tactus externos , etiamsi secutura pollutio præuideatur, dummodo adsit iusta causa sponso , scilicet ad vitandam inurbaniratis , seu austeritatis notam. Porrò alia adsunt ablegandæ notæ huiusmodi documenta , & ideò illicitam esse dixerim tam obnoxiam periculo demonstrationem. Ita ille ; & quoad hoc vltimum contra Sanchez etiam ei adhæreo.

Nota tamen , Escobar *vbi supra num.*73. existimare non esse mortale in coniugis absentia verenda propria libidinosè attrectare , si huiusmodi tactus ad illicitum actum non referantur , etiamsi adsit pollutionis periculum, quia licet non referantur actu, tamen ordinantur sua ex natura ad coniugalem actum. Et citat Ioannem Præpositum *in* 3. *part.q.*6 *de Bonis Matrimonij dub.*26.*num.*188. Sed Præpositus in dicto loco apertè dicit dictos tactus verendorum non esse mortale , si absit pollutionis periculum. Vnde ego puto illa verba in Codice amicissimi Patris Escobar fuisse scripta,& impressa errore amanuensis , vel impressoris ; Et ideò vbi dicit, *Etiamsi adsit pollutionis periculum* , corrige, *Et si, absit pollutionis periculum*;nam alioquin dictam opinionem non admitto , nec illam Præpositus docuit.

Idem Pater Escobar *n.*66. quærit an inter Coniuges quilibet tactus sint liciti,& quæcumque oscula, & affirmat ex Filliucio (nam Typographus ex errore appposuit Fagundez)licere,quoties non adest pollutionis periculum ; sed ipse à piaculo veniali non excusat propter mollitudinem nimiam speciatim in obscœnis indicat. Et ego sententiæ Patris Escobar adhæreo ; Aduerto tamen , quòd Filliucius non dixit absolutè dicta oscula licere, nec excusauit à peccato veniali, sed tantùm à mortali , vt patet ex ipsius verbis *tom.*2.*tract.*30.*c.*10. *num.*195. sic enim ait : Oscula in partibus inhonestis à fortiori esse peccata mortalia , hæc enim in iis partibus non fiunt, nisi ex amore libidinoso, & deprauato, & practicè loquendo semper sunt oscula libidinosa inter non coniugatos. Inter hos autem etsi non sint censenda peccata mortalia, tamen increpandi sunt qui hoc faciunt , tanquam operis arguentis animum nimis mollem , libidini deditum. Ita Filliucius. Itaque non dissentit ab Escobar,quibus adde Roccaful *vbi infra.*

Nota etiam dictum Patrem Escobar *numero* 67. asserere ex Fagundez, mortiferum esse virile membrum in os vxoris immittere , Ego hoc etiam olim docui , & nunc me citato docet Ioseph Roccaful *in Praxi Theol.moral. tom.*2.*libro.*4.*de* 6. *præcepto Decal. capite* 2.*numero* 200. quia hoc non est simpliciter osculum pudendorum, sed quædam irrumatio diuersæ speciei cum periculo consummandi præpostere.

De quibusdam Confessionibus , quoad earum validitatem.

RESOLVT. LXIX.

AD hoc dubium Eminentissimo Domino meo Cardinali N.ex Germania transmissum , Respondeo breuiter : Dico igitur Confessiones factas non fuisse inualidas , & ideò non reiterandas probatur, quia fuerunt factæ cum habentibus titulum coloratum, & errorem communem. Vnde in hoc casu pia Mater Ecclesia supplet defectum iurisdictionis, quæ illi deest , nam Ecclesia non est minus pia , neque prouida circa solicitudinem suorum fidelium , quàm sit lex ciuilis, quæ non patitur suos subditos ab officiali potestate casu carente decipi, sed eius gesta ,vtilitatem subditorum respiciendo, decernit valida & firma supplendo potestatem, quæ in suis ministris defuit *l. Barbarius ff.de officio Prætor.* Ita Sanch. *de matrim.lib.*3. *disp.*22. & Alij penes ipsum.

Immò ego puto contra Sanchez, sufficere in tali casu solum errorem communem absque titulo colorato,ita me citato docuit Basilius Pontius *de matrim.l.*5. *c.*20. *n.*7. & postea docuerunt , me citato Bordonus *in Consil.reg.tom.*1.*resol.*86.*nu.*50. & me, citato Syluius *in resol.var.verbo matrimonium* 11.& me citato Leander *de Sacram tom* 1.*tract.*5.*disp.*11. *qu.*102.& me citato Hurtadus *in var. resol. tom.*2. *tract.*12.*cap.*1.*resol.*7.*num.*2018. & me citato Busenbaum *in medulla Theol.moral.lib.*6.*tract.*4.*cap.*2. *dub.*3.*n.*8. & me citato Possentius *in recollect. quæst. moral.cap.Miscellan.pro Regularibus num.*17. & me citato Longhus *in tabulis Sacram. tab.*2.*cap.*59.*numer.*13.& me citato Cutellus *in addit. ad Pract.*4. *Mancini. dub.*29 & me citato Pellizzarius *in manual.reg.to.*2.*tr.*8.*c.*2.*sect.*2.*n.*62.

Quibus omnibus adde Bardi *in Bulla Cruciat. part.*2.*tr.*5.*cap.*1.*sect.*12.*n.*157. Sancium *in Selectis disput.*44.*num.*3. Molfesium *in summa to.*1.*tract.*7. *cap.*13.*num.*21. Machadum *de Perfect.Confes.tom.*1. *lib.*1.*part.*2.*tract.*1.*docum.*8. *numer.*2. Castrum Palaum *tom.*5.*disp.*2.*punct.*13.§.10.*n.*9. Bossium *de casibus singularibus Conscientiæ cas.*225.Genuensem *in Praxi cap.*59. & alios.

Sed quicquid sit de hac opinione ; Certum est, quòd in casu nostro non solùm adest error communis,sed etiam titulus coloratus.Ergo necessario dicendum est Confessiones,de quibus quæritur fuisse validas,nec iterandas.

Verùm Domini Consulentes putant hac doctrina non indigere, Nam asserunt se habere verum titulum.Probatur, quia Decretum Concilij Tridentini *sess.*23.*cap.*15. *de reform.* vt optimè obseruat è

Societate

Societate Ieſu Pater Hermannus Buſenbaum Germanus *in Medulla Theologiæ moralis edita Monaſterij* Vueſtphaliæ Anno 1656. *lib. 6. tract. 4. cap. 2. dub.* 1. procedit, & obligat in illis Regionibus, vbi eſt vſu receptum ; Sed in Archiepiſcopatu Colonienſi in ordine ad Dominos Conſulentes, dictum decretum non fuit vnquam vſu receptum, vt patet. Ergo non obligat.

Et ita in ſpecie loquentes de Concilio Tridentino docet etiam Andreas Dunallius *tr. de Pontifice part. 3. q. 7.* Nauarr. *Conſ. 1. de conſt. q. 3. & 8.* Sala *de legibus diſp. 13. ſect. 3. in fine*, Cenedus in *qu. Canon. q. 21. per totam*, Garſias *de beneficiis part. 11. cap. 5. §. 3. nu. 23.* & ex Societate Ieſu Paulus Layman Germanus *in Theol. moral. lib. 1. tractat. 4. cap. 3. num. 4.* vbi ſic ait; Ex quo inferre licet, v. g. Tridentini Concilij conſtitutiones, quæ hactenus receptæ, aut in praxim deductæ non ſunt, vim obligandi non habere. Ita ille, & alij.

Sed in noſtro caſu, vt ſupponunt Domini Conſulentes; conſtitutio Concilij Tridentini nunquam fuit vſu recepta. Ergo non obligabit.

Et ratio eſt, quia præſumitur Pontifices leges condere, & promulgare ſub tacita conditione ſi à Populo acceptentur, quia hoc videtur pertinere ad ſuaue regimen Populorum, & magis conforme legiſlatorum benignè voluntati; Quod optimè confirmat dictum Gratiani §. *leges c. 3. diſt. 4.* Leges inſtituuntur cùm promulgantur ; firmantur cum moribus vtentium approbantur. *Et in l. de quibus ff. de legib.* vbi ita habetur, Leges nulla alia ex cauſa nos tenent, niſi quia iudicio Populi receptæ ſunt. Et ideò Baldellus *in Theol. moral. tom. 1. lib. 5. diſput. 18. num. 25.* indiuidualiter pro caſu noſtro ſic aſſerit ; Decreta Concilij Tridentini quamuis ſint lata pro omnibus Prouinciis, & Regnis Chriſtiani Orbis, de facto tamen obligant illa, in quibus fuerunt promulgata, & vſu recepta, & non obligant alia, quia hæc ipſa fuit mens & intentio Concilij, vt obligarent aliqua, etiam ſeorſim, & independenter ab aliis, ſi ſolùm in aliquibus fuiſſent promulgata, & vſu recepta. Ita Baldellus.

Sed vt dictum eſt, Decretum Concilij de quo eſt difficultas, non fuit, vt ſuppono, à principio vſu receptum. Ergo, &c.

Et tandem ad confirmationem ſupradictorum non deſeram hîc apponere verba Martini Becani *de legib. tr. 3. c. 6. q. 8. n. 4.* vbi indiuidualiter pro caſu noſtro ſic ait; Hinc ſequitur, multos ſubditos in Germania legitimè excuſari, quando non ſeruant leges Concilij Tridentini, aut Bullæ Cœnæ Domini, quia ſcilicet illæ leges in multis locis vſu receptæ non ſunt. Ita ille.

Vnde etiam indiuidualiter Amicus, *in curſu Theolog. tom. 5. diſput. 5. ſect. 5. n. 93.* obſeruauit, quòd excuſantur in Germania, qui non obſeruant leges Concilij Tridentini à ſuis maioribus non acceptatas.

Quæ quidem omnia adeò vera ſunt, vt probabiliter aſſerunt plures Doctores, quòd in dubio. An lex fuerit vſu recepta, non obligat in conſcientia, vt docet Azorius *part. 1. libro 2. capite 19. qu. 12.* Præpoſitus *in p. 2. D. Thom. q. 94. diſp. 1. dub. 9. num. 31.* & nouiſſimè me citato Anton. Eſcobar, & Mendoza *in Theol. moral. lib. 5. ſect. 2. c. 14. Probl. 4. num. 120.*

Sed in noſtro caſu certum videtur Concilium non fuiſſe vſu receptum; Nam poſt dictum Concilium publicatum Anno 1562. Sub Adulpho III. Archi epiſcopo, omnes Archidiaconi id quod antea faciebant, poſtea vſque ad hunc diem per ſpatium centum annorum fecerunt, ſcientibus, & videntibus Sereniſſ. Archiepiſcopis, qui in exercitio ſuæ iuriſdictionis dictos Dominos Conſulentes reliquerunt. Ergo, &c.

Nec obſtat dicere, Concilium omnes conſuetudines abrogaſſe, hoc enim non officit, quia vt dictum eſt, receptum non fuit; Et dato quòd vſu receptum fuiſſet, poſtea per contrariam conſuetudinem abrogatum fuiſſe dicendum eſt; Nam vt obſeruat Amicus, *vbi ſupra num. 94.* Si lex feratur cum clauſula. Quacunque conſuetudine non obſtante, vt loquitur Tridentinum *dicta ſeſſ. 23. cap. 15. de reformat.* non tollit conſuetudinem de futuro, quod etiam docet Ioan. Maria de Caſtilento *in Polyanthea Theologiæ moralis verbo Conſuetudo, difficult. 12.* Suarez *de legib. lib. 7. c. 7. à n. 2.* & Villalobos *in Summa tom. 1. tract. 2. difficul. 39. n. 8.* cum amiciſſimo, & ſapientiſſimo Arriaga *in cur. Theol. tom. 5. diſp. 24. col. 6. ſub tex. 1. num. 37.*

Tamen in Diœceſi Colonienſi videtur aliquo modo remanſiſſe, vt ſaltem apparet in caſu noſtro, & in aliis: ergo, &c.

Adde quòd aliquis dicere etiam poſſet, dato, fuiſſe Concilium Tridentinum vſu receptum, in caſu noſtro nihil officit, quia Paſtores inueſtiti, ac inſtituti à Dominis Conſulentibus, recipiunt ab ipſis beneficia, curam animarum habentia. Ergo non indigent approbatione Epiſcopi, quia Concilium *in dicta ſeſſ. 23. cap. 15.* eximit, qui beneficia Curata obtinuerunt, ab approbatione Epiſcopi, etenim eo ipſo, quòd alicui animarum cura demandatur, ſufficienter declaratur idoneus ad Confeſſiones audiendas, & ideò ſuperiores Regularium, qui habent adnexam Parochiam, deſignant Vicarium abſque approbatione Epiſcopi, vt obſeruat Amicus *in cur. Theolog. tom. 8. diſp. 15. ſect. 3. n. 97.*

Nec ſupradictis obſtat Bulla Vrbani VIII. lata die 12. Septembris 1628. quia loquitur de priuilegiis, & forſitan non fuit in Diœceſi Colonienſi publicata, vt neceſſario volunt aliqui ; ſed melius, ea quæ diximus ſupra in ordine ad Concilium Tridentinum, applicanda ſunt ad dictam Bullam.

De quibuſdam ſponſalibus.

Resolvt. LXX.

PRiora ſponſalia non officere, ſed poſteriora obſeruanda eſſe firmiter exiſtimo.

Moueor ad id tenendum, quia dicta Sponſalia fuerunt contracta cum impedimento dirimente, ſine conditione, ſi Papa diſpenſauerit. Nec facit quòd tacitè ſubintelligatur conditio, ſed eſt neceſſe, vt expreſsè apponatur *l. conditiones extrinſecus, de cond. & demonſtr. gloſſ. in c. 1. §. ille verò, in verb. conditionem, de ſponſal. in 6.* Quod rectè docet Sacra Rota *in Valentina matrimonij, die 10. Nouembris 1595. coram Seraphino, tom. 2. deciſ 1156. n. 1.*

Et dato, & non conceſſo, quòd dicta ſponſalia fuiſſent contracta ſub dicta conditione, ſi Papa diſpenſauerit etiam ſequuta diſpenſatione dicendum eſt, non poſſe ſuffragari, cùm poſt illam non interuenerit nouus conſenſus; & ratio eſt, quia ius perpetuò prohibet dicta ſponſalia, & propterea, nec ſub conditione contrahi potuerunt, *l. inter ſtipulantem 82. §. Sacram. ff. de verb. oblig.* vbi ſi res à commercio eximatur, ſuper ea obligatio non contrahitur, & contracta extinguitur, nec reuiniſcit impedimento

cessante, *leg. continuus* 137. §. *cum quis. ff. eodem tit.* Deinde vt actus retro extendatur, oportere quod potuerit intercedere à principio, *l. si is qui pro emptore ff. de vsucap.* Sed matrimonium, & sponsalia non potuerunt esse à principio temporis quo fuerunt inita, obstante impedimento, ergo non potuerunt retrotrahi. Secundum affero rationem, quòd ex facto à iure improbato non potest oriri aliqua obligatio, *l. cum lex ff. de fideiussor.* Sed in contractu conditionali sola spes est in obligatione, & propter illam spem contractus retrotrahitur, sed in nostris terminis nulla fuit obligatio ratione prædicta, ergo opus est nouo consensu.

Dicendum est itaque quod intentio Papæ, quando dispensat in gradu prohibito, sit solùm dandi facultatem contrahendi, non autem approbandi, & rarum habendi quod illicitè gestum est. Card. *in c. super eo*, & ibi Abbas *num.* 8. & Præpos. *nu.* 5. *de cond. appos.* Aret. *cons.* 142. Sylvester *in verb. matrim. lib.* 3. *q.* 9. Sotus *super* 4. *distin.* 29. *q.* 2. *art.* 1. & alij.

Et ita nostram sententiam, præter Doctores quos hîc ad satietatem possim adducere, Sacra Rota Romana perpetuò docuit, vt patet apud Seraphinum *vbi supra*, & apud Manticam *decis.* 205. & apud Gregorium XV. *decis.* 410. & in causa Taurinensi sponsalium die 2. Decembris 1594. coram Gypsio, & in causa Vlixbonen. matrimonij 21. Iunij 1613. coram Sacrato, & in causa Colimbrien. sponsalium 26. Octobris 1616. coram Buratto, & in Bononien. transactionis 5. Decembris 1607. coram Coccino *decis.* 374. *num.* 6. & 7. & nouissimè coram eodem in vna Hispalensi sponsalium die 6. Martij 1637. cuius decisionem omninò videndam inuenies impressam in fine meæ sextæ Partis *decis.* 2. in qua adducuntur ad satietatem Doctores pro hac sententia, & validissimis rationibus confirmatur, respondetur ad argumenta contraria.

Deinde, dato & non concesso, supradicta sponsalia priora fuisse valida, nec consensus nouus esset in illis necessarius; tamen dicendum est, adhuc obseruanda esse secunda sponsalia, vtpotè coniuncta cum copula: & ratio est, quia quando duo contendunt, vnus de lucro acquirendo, alter de damno vitando, huic potius fauendum est, quàm primo: sed secunda fœmina damnum patitur, & id agit, vt damnum euitet; prior verò vt lucrum acquirat; ergo illi potius fauendum est, quia prior, vel nullum, vel leue patitur nocumentum; & confirmatur exemplo contractus venditionis, in quo secunda venditio, sequuta traditione, prævalet priori, *l. quoties C. de rei vendic.* Et ideò hanc sententiam tenet, me citato Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *disput.* 2. *quæst.* 19. & me citato Bossius *de matrim. capite* 3. §. 28. *numero* 90. & me citato Martinus de San Ioseph *in monit. Confess. tom.* 1 *libro* 1. *tract.* 6. *de matrim. num.* 13. Idem docet Pontius *de matrim. lib.* 12. *capite* 14. *numero* 4 Caspensis *in Curs. Theolog. tom.* 2. *tractat.* 26. *disput.* 1. *sect.* 11. §. 6. *numero* 88. & ex Societate Iesu, *Rebellius l.* 4. *quæst.* 8. *sect.* 4. *numero* 56. Coninch *de Sacram. disput.* 23. *dub.* 4. *concl.* 4. *numero* 34. Castrus Palaus *tom.* 5. *disput.* 1. *puncto* 22. *numero* 6. Lessius *in* 3. *par. D. Thom. capite* 3. *de Sacram. matrim. dub.* 5. *numero* 53. Reginaldus *to.* 2. *l.* 31. *n.* 218. & Escobar *in Theol. moral. tract.* 7. *exam.* 9. *c.* 6. *n.* 106. & alij penes ipsos.

Nec aduersus superiùs dicta obstat opinio Sanchez *de matr. lib.* 1. *disp.* 46. *n.* 5. Trullench *de Sacrament. lib.* 7. *c.* 2. *dub.* 8. *memb.* 4. Vvigers *in Supplem.* 3. *Partis q.* 43. *dub.* 5. *n.* 14. Texedæ *tom.* 2. *lib* 4. *tract.* 1. *controu.* 5. *q.* 2. *n.* 260. & aliorum, asserentium prima sponsalia valere, etiamsi posteriora fuerint contracta cum copula, non inquam hoc obstat: nam respondeo primò, nostram sententiam esse probabiliorem, vt patet ex decisionibus Sacræ Rotæ.

Respondeo secundò opinionem Sanchez, & aliorum non obstare in casu nostro, sed potius fauere; nam dictam opinionem Sanchez, & alij limitant in casu, quo secunda fœmina cognita, & ignara priorum sponsalium notabile damnum pateretur; sed hoc damnum in casu nostro contingeret, vt luce meridiana clarior est, ergo &c.

Et tandem, dato quòd omnia superius dicta non extarent, sed prima sponsalia essent firma; tamen hodie adesse iustam causam ab ipsis resiliendi, apertissimè patet, propter superuenientes simultates, & odia orta inter sponsum, & sponsam, quæ quidem præbere causam resiliendi à sponsalibus tradunt communiter Doctores; Ita Hurtadus *de Matrim. disput.* 2. *difficul.* 14 *num.* 51. & 53. Perez *de matrim. disp.* 9. *sect.* 11. *n.* 5. Præpositus *in* 3. *par. D. Th. qu* 9. *de sponsalibus dub.* 9. *n.* 87. Vvigers *in* 3. *part. Suppl. q.* 43. *art.* 3. *causa* 10. *n.* 2. Raguc. *in Lucerna Parochorum, de Sacram. matr. q.* 13. *num.* 7. Alarius *in Canon. Conscien. lib.* 5. *verb. sponsalia, num.* 14. Bizozerus *de Sacram. par.* 2. *c.* 1. *mem.* 3. *n.* 14. Mercerus *in Supplem.* 3. *partis, quæst.* 43. *articul.* 3. Opatauius *de Sacram. tra. de matrim. disp.* 1. *q.* 8. *n.* 105. & alj penes ipsos.

Et ideò, vt habetur in Praxi Genuensis *c.* 14 *n.* 5. fuit decisum in Rota Romana in vna Toletana matrimonij die 27. Ianuarij 1595. coram Seraphino, & in alia Aquilegien. sponsalium 10. Decemb. 1599. coram Pamphilio, abstinendum esse à coactione, non obstante, quod sponsalia essent iurata, ex quo testes sponsi dicebant, ipsum abhorrere nuptias, & asserere, omne malum potius electurum, quàm illam in vxorem ducere. Sed totum hoc accidit in casu nostro, ergo, &c. Nota verò, quod quando Iudex desistere debet à conditione ob scandali timorem, vt est in casu nostro, non est necesse, vt id iuridicè sibi constet, sed sufficiunt circumstantiæ extraiudiciales. Ita contra Ledesmam docet Pax Iordanus *in Var. Elucubr. Tom.* 1. *l.* 3. *tit.* 7. *num.* 203. Sanchez *de Matr. to.* 1. *lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 6. *cum* aliis.

Dicendum est itaque ex omnibus superiùs dictis, sponsalia posteriora, de quibus loquimur, esse obseruanda; & sponsum habere iustam causam à prioribus resiliendi, & ideo non posse cogi, nec excommunicari.

Primò, quia priora sponsalia fuerunt contracta cum impedimento dirimente, & absque conditione, si Papa dispensauerit; & licet postea fuerit obtenta dispensatio, tamen non fuit iterum renouatus consensus.

Secundò, quia posteriora sponsalia coniuncta fuerunt cum copula, ac ingens, & irreparabile damnum mulier pateretur, si priora firma remanerent.

Tertiò, quia post prima sponsalia contracta, grauia dissidia, & capitales inimicitiæ ortæ sunt inter sponsos, ergo &c.

TRACTATVS III.

Miscellaneus.

An Hæretici iusto bello capti fiant serui capientium? Et alia curiosa enucleata inuenies?

Resolvtio Prima.

RESOLVTIO huius dubij pendet ex alio, an hodie inter Christianos ius captiuitatis cesset. Et negatiuam sententiam docet Iurisconsultus Henricus Bocerus *tractat. de bello, edit. 3. libro 1. capit. 15. numero 5.* vbi sic ait. Etiam liberi homines captiuitate in seruitutem capientium rediguntur, *d. l. cum loca, 36. ff. de religiosis l. adeo quidem, 7. in princ. ff. de acquirend. rer. dom. §. penult. Inst. de iure personarum, & §. item ea, quæ ex hostibus. Inst. de rer. diuis.* Idque iuri Diuino non solum contrarium non est, sed etiam omninò consentaneum, quippe quo vsus seruorum, & seruitutis permissus est, siue vetus, siue nouum Testamentum spectes, *Exod. capite 21. Leuit. 25. Deuteron. capite 15. Ephes. cap. 6. Timoth. 1. cap. 6. Tit. cap. 2. Coloss. capi. 3. & 4. Galat. capit. 5.* Eoque iure in seruitutem rediguntur, qui deuictis hostibus capiuntur. *Deuteron. cap. 21.* Vnde mirari non satis possum, Doctores, qui tradunt, hodie inter Christianos propter charitatem Christianam non esse tolerandam seruitutem, & proinde, captos ex hostibus de consuetudine, capientium seruos non fieri, Bartol. *in d. l. hostes, 24. in fin. ff. de cap. & postlim. reuer.* Angelus *in d. §. item ea num. 2. & 3. Inst. de rer. diuis.* Sed obligari eos duntaxat ad certam quodammodo speciem homagij, seu fidelitatis, secundum diuersos Gentis cuiusque mores, aut soluere ipsos capienti *Litron*, quod tansonem, seu financiam vocant. Ita ille.

Sed mihi placet opinio affirmatiua, quam communiter tenent Doctores, vt amicissimus, & Sapientissimus Caramuel *in Theol. mor. l. 2. n. 348.* Tannerus *tom. 3. disp. 2. q. 6. dub. 5. nu. 68.* Layman *lib. 2. tractat. 3. cap. 12. num. 57.* Villalobos *in Sum. tomo 2. tract. 5. difficul. 13. num. 2.* Trullench *in Decal. tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 5. num. 11.* Malderus in *2. 2. D. Thomæ, qu. 40. art. 1. dub. 6. asser. 7.* Lessius *lib. 2. capit. 5. dub. 4. num. 12.* Albericus Gentilis *de iure belli lib. 2. cap. 15.* Euerhardus *vol. 2. cons. 15. num. 15.* Ioannes Harprechtus *in instit. Inst. tom. 2. l. 2. tit. de rerum diuis. & acquis. §. item ea quæ ex hostibus 27. num. 10.* & Angelus *num. 2. & 3.* Mysengerius *num. 4.* Schneidewin *numero 2.* Gilkenius *numero 6.* quibus etiam adde eruditum Iurisconsultum Hispanum Balthasarem Ayalam *de iure, & officiis bellicis libro 1. capite 5. numero 19.* Alciatum *in l. hostes. ff. de verb. signif.* Boërium *decis. 178.* Demauderium *in praxi crimin. capite 82. numero 7. & 8.* Couarruuias *in cap. peccatum par. 4. de reg. iur. in 6. par. relect. §. 11. numero 6.* Quibus omnibus adde Besoldum *in Synop. Polit. Doctrin. lib. 2. par. 2. c. 12. n. 32.* Georgium Bechtium *tract. de Secur. & sal. conduc. c. 4. n. 88.* Fabium Capycium Galeotam *respons. Fiscal. 13. n. 147.* & nouissimè eruditissimum Nicolaum Vernulæum *in Politica lib. 4. tit. 10. cap. 12.* Itaque hodie inter Christianos propter charitatem Christianam, & quos magis fratres inuicem, quàm seruos esse decet, ius captiuitatis, & postliminij cessat: ac proinde etiam iustissimo bello capti de consuetudine generali, capientium serui non fiunt.

Verùm difficultas est, an hoc priuilegium extendatur ad Hæreticos, & negatiuè respondet Iacobus Granado *in D. Thomam 2. 2. controuers. 3. tractat. 13. disput. 4. sect. 8. numero 72.* vbi sic asserit: Dico secundo, licitum est in bello iusto subiicere seruituti innocentes, qui pertinent ad Rempublicam, aduersus quam geritur iustum bellum; quia id pertinet ad supplicium, quod iustè bellans sumere potest de hostibus; non enim solùm punire potest in se ipsis, sed etiam in partibus, & bonis suis, quamuis in his culpa non fuerit: excipe tamen si bellum sit Christianorum cum Christianis, tunc enim non fiunt captiui (quod intellige de Christianis Catholicis, non de Hæreticis) licet detineri soleant, donec detur in præmium aliqua pecunia capientibus eum. Ita ille.

Sed, pace viri docti, ego affirmatiuæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Sylu. *in 2. 2. D. Thomæ, q. 40. art. 1. quæritur, 3. concl. 4.* Suar. *de Charitat. disput. 13. sect. 7. n. 13.* Trullench. *in Decal. tom. 2. l. 5. c. 2. dub. 5. n. 10.* Hurtadus *vol. 2. d. 169. sect. 11. §. 114.* & Ioannes Vvigers *in D. Thomam 2. 2. q. 40. art. 1. dub. 5. n. 67.* vbi ita ait: Obseruandum est tamen inter Christianos, quasi iure Gentium esse receptum, vt capti bello non efficiantur mancipia, quamuis possint iustè detineri, vt puniantur, si nocentes sint, vel pretio, seu litro redimantur. Priuilegio autem hoc ex consuetudine fruuntur etiam Hæretici, quia saltem aliquo modo Christum, & libertatem per eum nobis datam profitentur: non sic verò fruuntur illi Apostatæ, qui recedunt omninò à professione Christiani nominis, sed ex consuetudine tales bello capti, aut superati, etiam in seruitutem rediguntur. Ita ille: Cui adde Bannez *in 2. 2. q. 40. artic. 1. dub. 12. ad 1. argum.* Caspensem *in Cur. Theol. to. 2. tr. 17. disp. 7. sect. 1. n. 17.* Ledesmam *in Summa, tom. 2. tract. 3. c. 13. concl. 36.* Non est igitur audiendus doctus Granado; licèt eius sententiam post hæc scripta inuenio docere etiam Ægidium Trullench. *in Decal. to. 2. l. 1. c. 2. dub. 5. n. 10.*

Sed hic obiter quæro, an militibus sit concessum ab hostibus emptione, vel donatione accipere bona mobilia aliena. Et affirmatiuè respondet Emanuel Sà *in primis editionibus, verb. bellum, n. 4.* Cuius sententiam mordicus tenet doctissimus Dicastillo *de Iust. lib. 2. tract. 2. disp. 10. dub. 17. §. 8. n. 427.* vbi ita ait: Putant verò aliqui, hoc priuilegium esse concessum tantùm militibus hæc bona ab hostibus capientibus; non tamen si emptione, aut donatione accipiant, quia tunc putant debere prioribus dominis restitui. Verùm mihi placet quòd docet Sà *loco cit. in primis edit.* standum scilicet in hac re consuetudini; solet enim esse consuetudo in locis maritimis, vt id fiat. Hæc Dicastillo.

Sed pace tanti viri, opinio Emanuelis Sà, nunquam mihi placuit, & nominatim contra illum insurgit Castrus Palaus *tom. 1. tract. 6. punct. 4. num. 27.* ita asserens: Aduerto, hoc priuilegium esse concessum militibus hæc bona ab hostibus eripientibus, non tamen si emptione, aut donatione accipiant, quia tunc debent prioribus dominis restituere: esto contrarium placeat Emanuli Sà *loco cit. edit. Complut.* quod in Romana expunctum est. Hæc Pa-

laus: cui adde Trullench. *in Decal. tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 5. num. 5.* Bassæum *in Flor. Theol. verb. bellum, numero 19.* Itaque assero, quod si credatur, dominum non esse recuperaturum rem ab hostibus malè possessam, vt ferè semper contingit, poteris eam ab illis vili pretio emere, ea intentione, vt si dominus comparuerit, illi reddas, quia in hoc nullam illi irrogas iniuriam, sed potius vtiliter eius negotium geris: Quapropter, si ipse postea velit rem tibi reddi, reddere tibi debet pretium pro illa datum, tam in foro conscientiæ, quàm exteriori. Tum quia hostis non tenetur de euictione, tum quia nomine ipsius, & ex præsumpta eius voluntate pretium dedisti. Idem est dicendum de iis rebus cultui Diuino dicatis, quas Hæretici vsurpant à Catholicis, & vili pretio vendunt; poteris, inquam, illas emere, ex præsumpte dominorum voluntate: Credendum enim est, dominos Catholicos potius velle, vt vilii pretio emantur, & cultui Diuino applicentur; quàm quod ab Hæreticis detineantur, & in vsus prophanos insumantur. Et hæc omnia tenent Molina *disput. 118.* Vasquez *Opusc. de restit. cap. 9. §. 2. dub. 5. numero 28.* Bonacina *de restitut. disput. 2. quæst. vlt. section. 1. punct. 12. nuuero 14.* Reginaldus *tom. 2. lib. 21. capite 8. section. 4. numero 117.* Granado *in 2. 2. controu. 3. tractat. 13. disputat. 4. section. 9. numero 81.* Arriaga *in Curs. Theolog. tom. 5. disputat. 58. sect. 4. numero 53. & alij, vbi infra.* Verùm in fauorem amicissimi Patris Dicastillo, non desinam hic adnotare, eius sententiam, & Emanuelis Sà, tanquam probabilem admittere Tannerum *tom. 3. disputat. 6. quæstion. 6. dub. 9. numero 77.* in fine, & quidem Doctores circa præsentem materiam multùm deferunt consuetudini. Vide Hurtadum *de Char. vol. 2. disput. 169. sect. 12. §. 127. in fine.* At ego, vt dixi, contrariæ sententiæ Castri Palai, & aliorum adhæreo.

Sed in ordine ad materiam, de qua dictum est in hac resolutione, dum hæc scribo accidit casus. Plures venerabiles Religiosi Hispani ex iuclita Societate Iesu, & inter illos celebris, & nunquam satis laudatus Pater Petrus Pimintel veniebant ad Comitia Generalia, Romæ celebranda, super duas naues Ianuensium, & Hamburgensium, quæ aggressæ, & post longum prælium à militibus Gallis captæ fuerunt, qui ad Tolonum cum præda reuersi, per multos dies dictos Religiosos ibi detinuerunt, & omnia, quæ secum adducebant ab illis abstulerunt, & vt pecuniam inuenirent, impudenter, ac parum modestè eorum corpora exquisierunt. Non defuit aliquis Aulicus, qui asseruit, hoc licitè à dictis militibus factum fuisse, quia ardet bellum inter Regem Gallum, & Hispanum; sed dicti Patres erant Hispani, ergo. O sciola, & frigida consequentia! Dico igitur, supradictos milites commisisse peccatum furti, & incidisse in Canonem, *Si quis suadente diabolo*, & ad restitutionem bonorum ablatorum teneri. Nam, licet bellum extet inter Gallum, & Hispanum, non potest Hispanus Ecclesiasticos Gallos capere, ac eorum bona abripere, nec Gallus Ecclesiasticos Hispanos. Et ratio est clara, quia bona Ecclesiasticorum sunt bona innocentium, quæ ob delictum alterius occupari non possunt: tum quia sunt specialiter delicata, & à iurisdictione sæculari exempta, ac proinde non debent ob delictum aliorum grauari: tum quia Ecclesiastici partem constituunt distinctam à Republica ciuili. Ergo propter eius culpam puniri non debent. Sic ex communi sententia docet Valentia 2. 2. *disputat. 3. quæstio. 16. punct. 3. vers. hic autem.* Suarez *disputat. 13. de Charitat. sect. 7. numero 14.* Coninch. *disp. 31. dub. 7. num. 118.* Bonacina *disp. 2. de restit. q. vlt. sect. 1. punct. 12. §. 3. num. 18.* Molina *disput. 121. concl. 3.* Filliucius *tom. 2. tractat. 29. cap. 9. num. 187.* Hurtadus de Mendoza *vol. 2. disput. 169. sect. 12. § 127.* Petrus Marchant. *in Tribun. Sacram. tom. 3. tr. 6 tit. 2. q. 3. concl. 3.* Becanus, *de Charit. cap. 25. quæst. 12 num. 1. & q. 12. n. 6.* Syluius *in 2. 2. D. Thomæ, qu. 40 art. 1. quæritur, 6. concl. 4.* Layman *lib. 2. tract. 3. c. 12 num. 11. & 13.* Caietanus *in 2. 2. D. Thomæ, quæst. 40 art. 1.* Caspensis *in Cur. Theol. to. 2. tr. 17. disp. 7. sect 1. num. 18.* Malderus *in 2. 2. q. 40. art. 1. dub. 6. asser. 5.* Castrus Palaus *tom. 1. tr. 6. disp. 5. punct. 4. n. 18.* Villalobos *in Summ. tom. 2. tra. 5. difficult. 12. n. 19.* Ioannes Vvigers *in 2. 2. D. Thomæ, quæst. 40. art. 1. dub. 5. nu. 59.* Dicastillus *de Iust. lib. 2. tr. 1. disp. 10. dub. 16. § 7. num. 402.* Basseus *verb. bellum, n. 11. & alij penes ipsos.*

Sed audiamus Patrem Arriaga *in Cur. Theolog. tom. 5. disput. 48. sect. 4. numero 50.* sic asserentem: Aduertendum, ab ea regula excipi ordinariè Ecclesiasticos omnes, quorum bona non possunt auferri compensationis gratia, quia illi nullo modo consentur pars Reipublicæ in ordine ad illud bellum: neque eorum bona faciunt vnum quid cum bonis Reipublicæ, sed sunt omnino exempta. Ita ille. Vnde Reuerend. Magister Sacri Palatij Pater Candidus, *tom. 2. disquis. 17. art. 8. numero 2.* tanquam certum firmauit, bona Clericorum ex proposito in bello iusto surripere non esse licitum, quia sunt exempta à Iure. Et tandem Theophilus Alarius *in Can. Conscientiæ, libr. 7. verb. bellum, numero 8.* hæc ait: Ciuitate in prædam data, omnia bona possunt diripi, sed tunc cauere debent Duces, ne res Ecclesiasticarum personarum diripiantur; non enim sunt membra Reipublicæ, & populi inimici, alioquin tenentur ad restitutionem. Sic ille, qui citat Angelum, *verb. bellum numero 1.* Itaque Ecclesiastici, Monachi, & Religiosi Hispani, & Galli, quoad bellum inter eorum Reges, non habentur tanquam pars populi; sed tanquam alia pars separata, & exempta: ergo cum fundamentum belli sit iniuria, & supradicti nullam iniuriam contulerint, vt suppono, necessario dicendum est, hostes siue Gallos, siue Hispanos, nec in Ecclesiasticorum personas, nec in bona posse aliquod detrimentum, aut grauamen inferre. Hinc ex Doctoribus Gallis obseruat Alexander Chassaneus Parisinus *lib. 2. Decretal. tit. 34.* quod in personis Ecclesiasticis pignorationes, & *Enexoriasmois*, siue vt antiqui Græcorum locuti sunt, *Androlichias*, prohibet Gregorius X. *in cap. vn. de iniur. in 6.* Quod etiam ex Doctoribus Hispanis notauit Hurtadus de Mendoza, *vol. 2. disp. 169. sect. 12. §. 127.* vbi sic ait: Bona Ecclesiastica non possunt diripi à Victore: quia iure gentium in honorem Dei sunt immunia. Idem est de bonis personarum Ecclesiasticarum: si verò aliqua ex illis dedit bello causam iniustam, aut auxilium, eius bona videntur obnoxia prædæ; tum in pœnam delicti, tum in compensationem damni ab ipsa illati; simile enim comperio *in gloss. capitis, & si pignorationes. de iniuriis in 6. vers. prægranantur*, vbi marcha in Clericum, probatur esse interdicta, nisi ipse sit debitor. Ita Hurtadus.

Confirmatur superius dicta ex alia doctrina à me alibi allata ex pluribus Doctoribus, nempè, etiamsi Clerici, v. g. Hispani in conflictu belli actu pugnarent contra Gallos, ante obtentam victoriam posse bonis expoliari, imò & occidi; sed post partem victoriam, minimè: Et ideò apponam hîc verba Patris de Ledesma *in summa, tom. 2. tractat. 3. cap. 13.*

*cap.13.concluſ.*58.vbi ſic ait: De ſi no es licito tomer los bienes de la Igleſia, ò de los Clerigos: Prueuaſe de el derecho, en el qual ſe determina, que los tales bienes ſean exemptos. Pero haſe de aduertir, que ſi los Clerigos actualmente eſtan peleando, los pueden matar, y deſpojar: proque entonces los Clerigos ſe han conuertido en enemigos. Pero alcanzada la victoria no es licito matar los Clerigos, ni deſpojarlos. Porque el Principe no es juez de los Clerigos; ſi no es quando eſtan actualmente peleando. Ita ille. Cui adde Reuerendiſſ. Candidum *tom.1. diſquiſ.17. art.8. dub.* 2. Si igitur Clerici non ſubduntur quoad expoliationem bonorum Principi laico, niſi in ipſo conflictu belli, quando actu pugnarent, bone Deus! quo pacto in caſu noſtro milites Galli potuerunt capere, detinere, & expoliare dictos Religioſos, qui Romam ad Capitulum Generale pergebant, & qui nunquam contra Gallos actu pugnarunt?

Sed omnia ſuperiùs dicta audiant præfati milites, contra quos inuehimur, etiam confirmata ab ipſiſmet Hæreticis. Et ideò Hugo Grotius *de Iure belli, lib.3.cap.11.nu.10.* ſic ait: In hac claſſe ponendi ſunt hi, qui Sacra curant; nam vt hi ab armis abſtinerent, mos ab antiquo fuit gentium omnium: atque ideò viciſſim vt in alios temperabatur. Sic Philiſtæi hoſtes Iudæorum non nocebant Collegio Prophetarum, quod erat Gabæ, vt videre eſt *1.Sam.*105.& 10.& ſic ad alium locum, vbi ſimile erat Collegium, tanquam ſe poſitum ab omni armorum iniuria, cum Samuele confugit Dauid, *1.Sam.*19.18. Cretenſes, narrat Plutarchus, cum bellis inteſtinis colliderentur, omni noxa abſtinuiſſe à Sacerdotibus. Notat Strabo, olim cùm tota Græcia armis ferueret, Eleos, vtpotè Ioui Sacros, & eorum hoſpites in alta pace vixiſſe. Sacerdotibus meritò hac in parte æquantur, qui vitæ genus ſimile elegerunt, vt Monachi, quibus perinde ac Sacerdotibus parci volunt Canones, naturalem æquitatem ſequuti. Hæc Grotius. Sed quidquid ipſe aſſerat cum omnibus Theologis, in noſtro caſu Sacerdotes, & Religioſi iniuſtè, & iniuriosè capiuntur, detinentur, & expoliantur. Et quidem ſi Iudex Laicus incipit in excommunicationem, ſi detineat Clericum poſt delictum commiſſum vltra 20.vel 24. horas, vt ex pluribus firmat Farinacius *de inquiſ. quæſt.8. numero* 118. & à fortiori concedit Caſtrus Palaus *tom.2. tract.12. diſputat.1. punct.6. numero* 14. Quid, quæſo, dicendum erit de ſupradictis militibus, qui non per ſpatium 24. horarum, ſed per multos dies tot viros Religioſos innocuos, & innocentes vinctos detinuerunt? Vnde in Cenſuram Canonis, *Si quis ſuadente Diabolo*, incidiſſe non eſt dubitandum; primò propter captionem, & detentionem dictorum Patrum iniuſtam, & violentam; ſecundò propter ignominioſam actionem, quam circa illos exercuerunt, contrectando immodeſtè eorum corpora, ſi forſitan pecuniam abſconditam retinerent: Quæ quidem actiones, cùm fuerint ſtatui Clericali nimis iniurioſæ, nemo negabit Cenſuram dicti Canonis induxiſſe, per ea, quæ præter alios Doctores docet amiciſſimus Pater Garzias *in Summa Theolog.mor.tractat.1.difficul.3.dub.punct.2.numero* 11.& 13.vbi ſic ait: Se intiende à qui por manos violentas qualquier accion iniurioſa, ò contumelioſa, hecha contra perſona Eccleſiaſtica, que conſiſta en hecho, ò en obra. De à qui es lo primero que incurre en eſta cenſura el, que detiene, ò encierra à alguna perſona Eccleſiaſtica en carcel publica, ò en lugar, particulas, aora ſea en ſu miſma caſa, ò en agena, en eſte, ò à quel aposento, como no pueda ſalir: eſta decidido *c. nuper*, iuncta Gloſſa, *de ſent.excom.* yes comun ſentir de los Dotores. Ita ille. Et iam hæc omnia milites Gallos feciſſe cum dictis Patribus Societatis apertè conſtat; ergo in Cenſuram Canonis incidiſſe non eſt dubitandum. Nec obſtat dicere, quod poſtea dicti Patres dimiſſi fuerunt, & ſolus Pater Petrus Pimintellus detentus, tanquam filius Excellentiſſimi Comitis de Beneuento. Nam reſpondeo, quòd fuerunt dimiſſi poſt tot iniurias ipſis illatas, & bona ipſorum ablata. Et detentio Patris Pimintel quo pacto poteſt iuſtificari? ergo character Sacerdotalis; & exemptio Eccleſiaſticorum, quæ ex Iure Diuino eis competit, non habet idem priuilegium cum filiis Magnatum Hiſpaniæ, quod habet cum aliis? ergo verba Canonis, *ſi quis ſuadente* non includunt Eccleſiaſticos primæ, & eximiæ nobilitatis? Sunt nugæ nugarum, quæ cogunt nos exclamare, ò tempora! ò mores! optimè itaque dixit Zoeſius *in Decretales lib.1.tit.34.n.4.* & Balthaſar de Ayala *de iure & officijs bellicis, lib.1.c.5. n.25.* non parcentes Eccleſiaſticis in bello, in Cenſuram Canonis incidere. Vide etiam Caniſium *in l.2.Decret.tit.24.num.8.*

Sed quid dicendum de bonis mercatorum Ianuæ exſtenſium? idem quod dictum eſt de bonis Patrum Societatis; Contra enim iuſtitiam fuerunt ab ipſis ablata, ergo ſub peccato mortali tenentur dicti milites reſtituere. Quod apertiſſimè probatur; Nam bellum inter Gallos, & Hiſpanos non abſtulit aliis nationibus commercium, cum ipſis de Iure Gentium ſit conceſſum, & proueniens ex his, quæ docet Lorca *in 2.2. D. Thom.q.40. art.1. ſect.3. diſp.52. num.7.* Trullench *in Decal.tom.2.lib.5.c.2.dub.3.n.* 13. & alij. Vnde poterant impunè Mercatores Ianuenſes, & alij, & cum Gallis, & cum Hiſpanis Mercatoribus inire contractus, & in eorum Regno peruenire, diſcedere, ſeu habitare: Si tamen hoc ipſis interdictum à Gallis, vel Hiſpanis ex aliqua iuſta cauſa non fuerit, quod non eſſe prohibitum manifeſtum eſt: ergo illicitè dictos milites Gallos bona dictorum mercatorum abſtuliſſe apparet; quia non ſunt hoſtes, nec partes Reipublicæ Hiſpanæ, cùm qua Gallus bellum gerit; ſed ſunt Ianuenſes, quorum Reſpublica cum Rege Gallo amicitiam exercet.

Confirmatur hæc veritas ex doctrina omnium Theologorum, aſſerentium quòd qnando capitur in bello iuſto aliqua Ciuitas, pro hoſtibus habendi non ſunt quoad bonorum direptionem peregrini, mercatores, exteri, hoſpites, & quicunque non ſunt partes Reipublicæ hoſtilis, quamuis in terra illius inueniantur. Ita docet à Victoria *Relect. de Iure belli, numero* 36. & patet ex *cap. Innouamus, de tregua, & pace*, & ibi præter veteres, ex neotericis Canoniſtis, Caniſius, Venatorius, Honorius, Citonius, cum aliis Theologis *vbi ſupra citatis*; quibus adde Andream Duuallium Doctorem Gallum, & Profeſſorem Regium in Inclita, & celeberrima Academia Sorbonæ *in 2.2. D.Thomæ tract.de Charit.q.16. art.5.* ergo à fortiori neceſſario ſequitur, in caſu noſtro non potuiſſe milites Gallos diripere bona mercatorum Ianuenſium innocentium, & actu Ianuæ habitantium. Sed ego plus addo in fauorem mercatorum Ianuenſium, & contra dictos milites Gallos, quòd etiamſi dictæ naues eſſent Hiſpanorum, & adducerent merces Hiſpanorum,

& simul merces Ianuensium, si captæ fuissent à Gallis, non possent isti retinere merces Ianuensium; sed illæ ipsi essent restituendæ. Ita casum decisum inuenio in terminis terminantibus, vt dici solet, Georgio Braudlacht Iurisconsulto Vvestaphilio in Decade Consultationum post Historiam Pacificationum Austro-Hispano-Gallicarum, *consult.* 8. *num.* 28. *fol. mihi* 107. vbi sic ait: Si nauis Hispanica (flagrante bello inter Hispaniarum, & Galliæ Reges) mercibus partim ad Hispanos, partim ad Germanos, aliosue Gallo non hostes populos, pertinentibus, Oceanum pertransiret, & à Gallis militibus caperetur, merces istæ Germanorum, vel alterius tertij, non cederent Gallis militibus, sed vel Germanis, vel dicto tertio, ad quem pertinent, essent restituendæ. Ita ille. Quantò magis idem in casu nostro dicendum est, in quo naues captæ non Hispanorum, sed Ianuensium erant, & mercimonium tertij innocentiæ adducebant. Et ideò hanc sententiam docet etiam in terminis Hugo Grotius, *de Iure belli, lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 5. vbi sic asserit: Liquet & hoc, vt res aliqua, nostra iure belli fiat, requiri, vt hostium fuerit: nam quæ res apud hostes quidem sunt, puta in oppidis eorum, aut intra præsidia, sed quorum domini nec hostium sint subditi, nec hostilis animi, eæ bello acquiri non possunt, vt inter cætera Æschinis dicto iam loco ostenditur, Amphipolim, quæ vrbs esset Athenienſium, Philippi bello in Amphipolitanos, ipsius Philippi non potuisse fieri: nam & ratio deficit, & ius hoc mutandi per vim dominij odiosius est, quam vt produci debeat. Quare quod dici solet, hostiles censeri res in hostium nauibus repertas, non ita accipi debet, quasi certa sit Iuris Gentium Lex, sed vt præsumptionem quandam indicet, quæ tamen validis in contrarium probationibus possit elidi. Atque ita in Hollandia nostra iam olim anno 1338. flagrante cum Anſiaticis bello frequenti Senatu iudicatum, & ex iudicato in legem transiisse comperi. Hæc Grotius, cui adde nouissimè R. Z. *de Iure Feciali p.* 2. *sect.* 8. §. 5. cuius libellus impressus est Lugduni Batauorum anno 1651. apud Philippum de Croij. Et ratio horum omnium est; quia, vt docet Georgius *vbi sup.* & Ayala *de Iure belli lib.* 1. *c.* 15. *n.* 15. vt res aliqua, nostra fiat iure belli, requiritur, eam hostium fuisse; nam quæ res apud hostes quidem sunt, & in eorum nauibus, castris, ciuitatibus, & prædiis inueniuntur, quarum tamen domini hostes effecti non sunt, illæ per nos bello, & occupatione acquiri non possunt, sed tertio non hosti restitui debent.

Dicere autem, quòd ex culpa Capitanei Ianuensis deuentum est ad prælium. Respondeo, quidquid sit de hoc, nihil officere pro casu nostro; nam eius culpa potuit quidem transferre ius in Gallos circa eius bona, non autem circa bona aliena innocentum, & transferre eorum dominium in alios. Et ratio naturalis dictat, innocuum non esse puniendum ex culpa nocentis. Pœna enim debet tenere suos auctores, & delinquentes, vt patet ex *l. Sancimus. C. de pœnis l. crimen. ff. de pœnis c. iam itaque q.* 4. *cap. quæris. de Conſ. diſt.* 4. cum aliis vulgatis iuribus. Et hæc omnia superius dicta pro veritate scripsi.

An remigantes possint absolui à quocunque Sacerdote ab omnibus reseruatis, tanquam constituti in proximo periculo mortis?

Resolvtio II.

De hoc casu dum hæc scriberem interrogatus fui nomine cuiusdam Capellani triremium Melitensium, & adduxi me ipsum *in par.* 5. *tract.* 3. *res.* 61. sed quia quærebant Auctores, qui absolutè assererent partem affirmatiuam, attuli Ioannem Henriquez *in qu. moral. sect.* 5. *part.* 1. *num.* 1. vbi sic ait: Algunos Dotores citatos por Tomas Sanchez affirman, que el que esta codenado à galeras, non esta en peligro necessario de muerte, y consequentemente no esta en esse articulo. Peromas creo, que el non parecer à estos Dotores, que no es peligro de muerte el estar, en galeras, es por no auer visto lo que alli passa, que por faltar le cosa alguna para articulo, y peligro muerte. Y essi yo que he visto los peligros que alli ay, iuzgo con Manuel de Sa que este es verdadero articulo de muerte: porque si segun todos los Dotores el primer dia que vn enfermo cae de dolor de costado, ò de polmonia, ò modorra, entra en el verdadero articulo de muerte y noes menester esperar à que este el enfermo agonizando, quien puede dudar de que el primer dia que vn hombre entra en galeras, tenga la muerte mas à los ojos, que el enfermo mas peligroso? Este punio se ha disputado en concluſiones en vna Religion muy graue, y los Maestros mas doctos que alli assistieron, resolvieron que la opinion de Manuel de Sa era probable; y lo mismo me respondio à mi vn Padre muy docto de la Compañia de Iesus. Ita ille, cui adde etiam Duardum *in bulla Cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæst.* 2. *num.* 6. & 25. & licet Sanchez contrarium doceat, quod non censentur esse in proximo periculo, eò vel maximè, quòd superueniente necessitate longioris peregrinationis solent habere Sacerdotes pro confessionibus excipiendis. Verùm hac ratione non obstante, adhuc putarem posse absolui. Et ratio est, quia licet non semper sint in proximo actuali periculo, tamen illud semper probabiliter timent; sic Mazzucchellus *de caſ. reſer. diſp.* 1. *q.* 3. *difficul.* 28. *n.* 106.

Sed quid dicendum de obsessis, & obsidentibus? de hoc casu etiam interrogatus fui, annis elapsis tempore obsidionis Ciuitatis Cremonæ auxilio Dei, & prudentia, ac fortitudine Excell. Marchionis de Carazena ab incursu Gallorum feliciter liberatæ, & tunc adduxi Mazzuchellum, *vbi suprà numero* 99. sic asserentem. Tertiò enumerantur obsessi, & obsidentes; Intellige tamen cum triplici limitatione. Primò, quod nomine obsessorum ij tantùm veniant, qui actu incumbunt defensioni Oppidi, vel Ciuitatis obsessæ; non verò alij, qui in loco tuto recepti possunt esse immunes ab ictibus inimicorum, nisi fortè etiam ipsi probabiliter timerent in ipsos crudelius post expugnationem, quæ verisimiliter timeretur, sæuiturum hostem, & ante expugnationem desperarent omnem copiam confessoris habentis legitimam auctoritatem absoluendi.

Secundò, quòd bellum sit vtrinque iustum; ideſt obsidio sit iusta ex parte obsidentium, & ex parte obsessorum sit iusta defensio.

Tertiò, quod qui obsidentur de proximo expugnentur

gnentur bombardis obſidentium, & pariter obſidentes ipſi arceantur de propè bombardis obſeſſorum. Vnde ſi ij qui obſidentur, non expugnarentur bombardis obſidentium, aut obſidentes ipſi à longè ſtarent; Tunc quia non cenſerentur in proximo mortis periculo, inde eſt, vt non poſſint à ſimplici Sacerdote abſolui. Sicuti nec obſidentes ipſi abſolui poſſent, quoties ex parte illorum bellum eſſet iniuſtum, neque obſeſſi, dato quod ex parte illorum eſſet iniuſta defenſio. Hæc ille, qui citat Boſſium, Ripam, Sylueſtrum, & alios.

Nota etiam non deeſſe Doctores, aſſerentes mulieres etiam grauidas, quæ ſint vicinæ partui, & dolores iam ſentiant poſſe à reſeruatis abſolui; licet alias peperiſſent, & fuiſſent expertæ ſe non periclitari in partu, nec pati notabilem difficultatem, quales ſunt fœminæ ruſticæ, quæ modicam difficultatem in pariendo patiuntur, etiamſi gemellos pariant. Ratio autem horum Doctorum eſt, quia quælibet mulier grauida, licet ſit aſſueta faciliter parere, tamen eſt reputanda in mortis periculo, cùm partus de ſua natura ſit res periculoſa. Et ſicut qui plures tempeſtates maris euaſit, adhuc tamen cenſetur in mortis periculo ſi in noua maris tempeſtate ſit; ita mulier ea, quæ partui eſt proxima, cenſenda eſt in mortis periculo: non obſtante quòd aliàs experta ſit ſe parere ſine difficultate; & periculo; tum quia poſſet contingere, vt in vtero haberet gemellos, vel partum maiorem ſolito: Et ita hanc ſententiam præter aliós Doctores à me citatos tenet Magiſter Inojoſa *in directorio verſ. circa abſolutionem à peccatis fol.* 306. vbi ſic ait: Quis verò cenſendus ſit articulus mortis, ſcire opus eſt; ne forſan mortaliter diſtinguentes articulum, & periculum probabile, negemus periclitanti ſpirituale ſubſidium ab Eccleſia conſtitutis in articulo mortis ſalubriter præſtitum. Piæ namque doctrinæ multum arridet ſententia Silueſtri, & Nauarri, docentium quod periculum mortis licet naturaliter, & phyſicè differant, non tamen moraliter in materia fauorabiliſſima animabus periclitantibus, & indigentibus ſpiritualibus auxiliis. Iura namque, quæ huiuſmodi remediis piè prouiderunt, nullatenus ad vim terminorum attendetunt, ſed ad neceſſitatem potius, quæ vtrobique vrget. Vndè ille dicetur poſitus moraliter in articulo mortis, quo arbitrio boni viri naturaliter eſt in periculo mortis, propter infirmitatem, vel propter violentiam, quando bellum actuale aggreditur, vel mare (vbi ſolent nauigantes periclitari) vel quando etiam mulier grauida vicina eſt partui quantumcumque aſſueta facilè parere. Ita ille. Sed in his omnibus ſuperius dictis ego non recedo à ſententia, quam docui, *vbi ſupra reſ.* 61. *& 62.*

Sed notanda eſt hic obiter doctrina ſingularis Ioannis de Soria *in Epilogo ſummarum parte* 2. *tract.* 1. *reſolutione* 1. *diſp.* 6. *§. circa Caſus reſeruatos*, vbi docet, quod quando confeſſor abſoluit pœnitentem in aliquo caſu reſeruato, non habens iuriſdictionem, ſi pœnitens credit ſe fuiſſe validè abſolutum, non eſt quod poſtea confeſſor laboret; cùm enim pœnitens fuerit abſolutus ab omnibus peccatis, fuit etiam indirectè abſolutus à reſeruatis per infuſionem gratiæ. Demum hæc opinio ex abſolutione prolata, mihi non placet; ideò puto ſequendam eſſe ſententiam Martini de San Ioſeph *in mor.* 1. *Confeſſ. tomo premo, libro primo, tractat.* 25. *de pœnitent. numero* 10. vbi ſic ait. Quando el penitente ſe confeſsò con buena fee, però la abſolucion fue inualida, como de caſos reſeruados de que no pudo abſoluer al penitente; eſta obligado el confeſſor à auuiſarle del yerro, para que ſe confieſſe otra vez, porque el confeſſor es Paſtor eſpiritual y deue mirar por ſu vtilidad eſpiritual en caſo graue como eſte, donde el miſmo confeſſor causò eldaño; Però ſi ſe ha de ſeguir graue daño del auiſo, no ay para que darle donde no ha de auer vtilidad, que ſolamente auia de ſeruir de boluer à confeſſar los pecados, coſa que no es de tanto momento, que ſe aya de obligar con tan graue daño, ſaluo en peligro de muerte, donde ſe puede temer, que no ſe boluerà mas à confeſſar, que à qui ſiempre ſe recipien bien ſemejantes auiſos. Ita ille, cui adde Remigium *in pract. Confeſſ. tr.* 5. *cap.* 5. §. 20. *num.* 3.

An qui vnica exploſione tormenti bellici occiderit decem homines, committat decem peccata in confeſſione neceſſario fatenda?

Reſolvt. III.

NEgatiuam ſententiam ſuſtinet nouiſſimè Pater Ioannes Pontius *in Cur. Theolog. diſp.* 45. *quæſt.* 7. *concluſ.* 2. *numer.* 53. vbi ſic aſſerit; Obiicies, qui furatus eſt centum nummos, debet illam quantitatem explicare, nec ſufficeret dicere, quod furatus eſt decem, aut quantitatem ſufficientem ad peccatum mortale, & tamen illa circumſtantia non mutat ſpeciem; ſimiliter qui vno actu, verbi gratia vna exploſione tormenti bellici interficit mille hominer, præſertim intentione determinata tor interficiendi, debet id confiteri, & non ſufficit dicere, quod interfecerit vnum, aut aliquos homines, vel aliquem numerum: ſed illa etiam circumſtantia non mutat ſpeciem. Dices has circumſtantias explicandas propter reſtitutionem annexam, quæ reſpectiuè ad tantam quantitatem damni deberet fieri.

Contra; quia ſuppono quod reſtituiſſet integrè ante, aut quod ipſe ſciret ſuam in hoc obligationem, & quod id diceret confeſſario: tunc non obligaretur ex hoc fine, & tamen obligaretur; ergo ſolutio hæc non ſubſiſtit.

Hæc obiectio eſt difficilis, & de ea fusè agit Cardinalis de Lugo, qui tandem concludit non eſſe neceſſario has circumſtantias confitendas, niſi interrogetur pœnitens à Confeſſario; Quam doctrinam confirmat auctoritate Matulli, & Megalæ *in inſtitutione Confeſſariorum* 1. *part. lib.* 5. *cap.* 12. qui id expreſsè tenet de voluntate interficiendi plures homines, & noſtri Em. Rodr. *tom.* 2. *ſum. cap.* 44. *numero* 23. dicens enim, qui in peccato audit plures confeſſiones ſucceſſiuè non teneri ad confitendum numerum confeſſionum, de quo tamen, ac de numero hominum occiſorum, ac quantitate furti eſt eadem ratio. Et præterea, quia qui detrahit alicui familiæ non ſolet confiteri, nec interrogari de numero illius familiæ, nec qui præbet ſcandalum aliquibus præſentibus ſolet confiteri, aut interrogari de eorum numero.

Circa hoc vix video prorſus vllam differentiam inter peccatum furti, & interficiendi plures homines; vnde videtur ſequi ex concluſione, quod

non

non teneatur quis per ſe ad confitendam quantitatem furti, aut numerum hominum, quos vno actu interfecit, quia neutra circumſtantia mutat ſpeciem. Sed addo contra Lugo, pœnitentem non teneri conſequenter ad confitendam talem circumſtantiam, ſed ſufficere quod dicat, furatus ſum quantitatem mortaliter peccaminoſam, & interfeci aliquos homines. Et ſi confeſſarius petat quantam, aut quot, ipſum poſſe dicere: non teneor ad hoc confitendum, impone mihi quamuis pœnitentiam conformem peccato mortali talis ſpeciei; & inſtrue, vt vis conformiter. Huc vſque Pontius, cui adde Martinum de San Ioſeph *in mon. Confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tractat.* 11. *depœnitent. numero* 4. vbi ſic ait, No comete mas de vn pecado el que con vn ſolo acto de voluntad qui ſo matar veynte hombres, ò conocer carnalmente dies mugerer; y aſſi no tiene obligacion à declarar el numero de las perſonas, bata que diga que qui ſo matar algunos hombres, &c. Porque como va dicho es muy probable, que en vn miſmo acto no puede auer doblada malicia, numero diſtincta. De lo dicho ſe ſigue que ſe vno mata con vn impetu de ira de vna, vel ocho perſonas, nocomete mas de vn pecado. Ita ille; qui etiam citat Cardinalem Lugo, & poſtea in *num.* 10. ſubdit, no pecan mas de vn pecado numero el caſado que adultero con muger caſada; ni el Religioſo que pecò con Monja, porque pecar con perſona del miſmo eſtado agraua dentro de la miſma eſpecie. Et hanc ſententiam nouiſſimè tenet Conſtantinus de Caſtro *in Collect. Theolog. moral. tract.* 1. *cap.* 6. *art.* 3. *ſect.* 3. vbi ſic ait, Volens vno impetu iræ occidere plures homines eiuſdem rationis, vno ſermone detrahens de pluribus, aut plures conuitiis afficiens, aut vnico ictu plures occidens, non committit plura peccata, quot obiecta ſunt eiuſdem rationis, circa quæ verſantur hæ cogitationes, locutiones, & operationes eodem tempore, ſine morali ſaltem interruptione: ſic ille. Sed licet hæc opinio ſit probabilis, ego non diſcedo à ſententia affirmatiua, quam docui, & quam nouiſſimè docet Hermannus Buſembaum *in medulla Theolog. moral. lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 3. *dub.* 6. *num.* 3. Ioannes de Soria *in epilogo ſummæ part.* 2. *tract.* 1. *ſect.* 1. *diſp.* 6. §. *circa circumſtantiam*, & Pater Verricelli *in qq. moral. tract.* 8. *quæſt.* 17. *n.* 7. vbi ſic ait, Reſpondeo igitur, quod quando quis occidit tres homines vno ictu, debet explicare ſe tres occidiſſe, quando autem non occidit, ſed voluit eodem voluntatis actu tres occidere, ſufficit dicere, ſemel optaui occidere. Ratio diſparitatis eſt, quia quando occidit, tunc ad ſunt tres conſummationes eiuſdem prauæ voluntatis; certum eſt enim faendum eſſe opus externum, ſeu conſummationem peccati, nequit autem id explicari, niſi dicendo ſe tres occidiſſe: At verò in actu interno non conſummato; cum vnus ſit, neque multiplicetur ex multiplicitate obiectorum, proinde ſufficit explicare ſemel habuiſſe actum voluntatis occidendi, tacendo an vnum: plures, aut quot homines occidere voluerit; Ita ille. Diſplicet etiam id, quod Martinus de San Ioſeph aſſerit ſupra, nam quando coniugatus, cum coniugata adulteratur, tunc contrahit duplicem, & inter ſe diuerſam ſpeciem malitiæ adulterij, vnam propter fidem fractam propriæ vxori, alteram propter cooperationem, qua cooperatur coniugatæ, vt marito fidem datam frangat; ſed frangere fidem differt ſpecie à peccato cooperationis frangendi fidem. Itaque in hoc caſu faciunt duplicem iniuriam; coniugatus enim facit iniuriam vxori ſuæ vtendo aliena, & marito alienæ vtendo ipſa. Religioſus etiam facit iniuriam Deo, qui vouit caſtitatem, quatenus ipſemet frangit votum ſuum, & aliam iniuriam, quatenus concurrit cum altera perſona ad frangendum alterum eius votum.

Quæ ratio eſt melior, quam alla, quam adducit Cardinalis de Lugo; nempè quod in peccato talium ex circumſtantiis illis vtriuſque perſonæ ſint malitiæ diſtinctæ ſpeciei, nam diuerſæ ſpeciei peccatum eſt violare votum ſuum, & concurrere ad violationem voti alterius.

Hæc enim ratio ſupponit falſum, nam prorſus eadem ſpecie malitia eſt in hoc, quod tu ipſe fureris, & quod concurras cum alio ad furandum, & in procuranda pollutione propria, ac aliena. Vide Soriam, & Verricelli *locis citatis*, & Pontium *num.* 71.

An in peccato ſodomiæ ſit neceſſarium explicare in confeſſione, qui nam fuerit agens, vel patiens.

Resolvtio IV.

EMinentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo nominatim contra me affirmatiuam ſententiam conatus eſt firmare, ſed hoc non obſtante ferè omnes, qui poſt ipſum ſcripſerunt, noſtram ſententiam negatiuam amplexi ſunt, & præter Lupum Mazzuchellum, Bordonum, Geſualdum, Macchadum, & alios à me alibi adductos hanc ſententiam, me citato nominatim contra Cardinalem Lugo tenet doctus Ioannes Pontius *in Cur. Theolog. diſputat.* 46. *quæſt.* 7. *concluſ.* 2. *numero* 67. vbi ſic ait: Dico ſecundo non eſſe neceſſario explicandum in peccato ſodomitico, quod quis fuerit agens, vel patiens, quia vterque peccat contra naturam, & vterque alterius peccato cooperatur. Vnde quamuis agens ſoleat pollui, non verò patiens, tamen patiens cooperatur ipſius pollutioni.

Itaque confeſſor quando ſignificat aliquis ſe commiſiſſe peccatum ſodomiticum cum alio, intelligit abundè, quod vel ipſe polluerit ſe, & ſic fuerit agens, vel quod cooperatus fuerit pollutioni alterius; non apparet autem eſſe differentia ſpecifica inter vtramque pollutionem factam per mutuam cooperationem, ratione cuius quis debeat explicare quod ipſemet pollutus fuerit, & conſequenter fuerit agens. Si tamen patiens præter cooperationem ad pollutionem alterius pateretur ipſemet aliunde pollutionem in illa actione, videretur quod ratione huius deberet explicare quod eſſet patiens, vt ſic explicaret ſecundum peccatum de pollutione propria, quæ non ſolet ordinariè ſequi, nec conſequenter explicantur explicatione commixtionis ſodomiticæ. Ita Pontius, cui adde me citato Marcum Serium *tom.* 1. *diſputat.* 4. *quæſtion.* 28. *numero* 5. & me citato Rocaful. *in praxi Theolog. moral. tom.* 2. *lib.* 4. *de priuil. Decalogi cap.* 11. *numero* 178. & me citato Poſſentium *in recollect. quæſtion. moral. verb. ſodomia numero* 4. & me citato Remigium *in prax. Confeſſ. tractat.* 2. *capite* 6. §. 12. *numero* 21. & me citato Verricelli, *in quæſt. moral. tract.* 4. *quæſt.* 8. *numero* 2. & me citato Longum, *in Tabulis Sacram. tab.* 2. *cap.* 56. *num.* 5. & me citato Bictium *in prompt. Confeſſ. part.* 2. *cap.* 14. Vndè & auctoritate

auctoritate Doctorum, & rationibus remanet satis probabilis nostra sententia aduersus Dominū meum Cardinalem Lugo, cui tamen adhæret Leander *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 8. quæst. 6.*

An post Concilium Tridentinum omnimoda exemptionis Regularium Priuilegia confirmata sint?

RESOLVT. V.

AFfirmatiuam sententiam mordicus sustinet Magister Antonius Hinojosa ex ordine Prædicatorum *in directorio Decisionum Regularium verb. Confirmatio fol.* 121. vbi sic ait, Grauissima sese offert coutrouersia, ex cuius decisione, & dubia quam plurima dissoluentur, & scrupuli inde suborti (Deo dante) prorsus tollentur, an scilicet Mendicantium Ordinum priuilegia, Concilij Tridentini Sacris Decretis extincta, ac postmodum à Summis Pontificibus suscitata, iterumque ab eisdem modificata, & à successoribus conquassata, & iuris communis apicibus reducta, habeant nunc aliquam vitam, & vim, quantumcunque valeant litteræ reuocatoriæ, quantumque nobis præstiterint confirmatoriæ.

Ratio dubirandi inde consurgit, quia vt ex Sacro Concilio Tridentino patet abrogata sunt ibi quam plura Ordinum Priuilegia, alia restricta, alia confirmata. Deinde oppositio litterarum Apostolicatum, quæ non modo à diuersis Pontificibus, sed ab eodem emanarunt, dum idemmet reuocat quod concesserat, dubia quadam confusione veritatem obscurat.

Prima assertio: pro certo habendum est nunquam fuisse reuocatam declarationem illam, Pij Quinti 21. de Iulio millesimo quingentesimo septuagesimo primo in gratiam Ordinis nostri factum, cuius meminimus supra verbo Absolutio prima, & est infrascripti tenoris. Quæcunque ergo litteræ Apostolicæ reuocatoriæ priuilegiorum aduersantium Decretis Concilij Tridentini, non derogant huic concessioni, innixæ non priuilegio, sed iuri communi. Quod probant verba Pōtificis eiusdem cùm ait, falsa, seu minus vera intelligentia Decretorum Concilij Tridentini præmissa grauamina (hoc est fratribus ab Ordinariis illata) irrepserunt, Et cum eiusmodi decretorum declaratio, nonnisi ad nos spectet; modo & forma infrascriptis declaranda censuimus.

Relinquitur ergo, quod circa hoc non veniunt quæstiones intelligendæ. Cum prædicta concessio non sit ex priuilegio, sed ex iure Concilij per Pontificem declarata.

De priuilegiis verò concessis ante Concilium, & per Concilium abrogatis, post Concilium item nouiter concessis, & iterum restrictis vel reuocatis, diligenter examinandum est.

Secunda assertio: Pius Quartus qui in fine celebrationis Concilij Tridentini præerat Ecclesiæ Dei & eiusdem Concilij decreta, & canones confirmauit: confirmauit etiam nostra omnia Priuilegia.

Nam licet idem Pius Quartus anno millesimo quingentesimo sexagesimo primo ex certa scientia, & potestatis plenitudine confirmauerit omnia Fratrum Minorum priuilegia, cum restrictione exceptis, scilicet contrariis Concilio Tridentino; postmodum tamen absque vlla modificatione confirmauit omnia priuilegia Ordinis Sanctissimæ Trinitatis, cum quo communicant Ordines Mendicantes, licetipse non sit de numero Mendicantium.

Constat hoc, & obiter dissoluitur quòd in oppositum obiici posset. Nam Pius IV. licet in confirmatione decretorum Concilij omnia quorumcunque priuilegia reuocauerit, vt videre est in motu proprio confirmatiuo Concilij: hæc tamen reuocatio non derogat concessioni præfatæ priuilegiorum, vtpotè anterior posteriori; Bulla enim confirmationis Concilij reuocatoria priuilegiorum expedita fuit anno millesimo quingentesimo sexagesimo quinto 13. Kalendas Februarij. Confirmatio verò seu Innouatio priuilegiorum facta fuit posteà mense Iunio eiusdem anni. Hac confirmationis Bulla ostensa tunc Academiæ Salamantinæ, affirmauere Doctores tum Theologici, tum vtriusque iuris prudentes, posse Mendicantes vi huius priuilegij, non obstantibus recentis Concilij decretis vri omnibus priuilegiis, sibi iamdudum concessis; & hæc subscriptio cum authentico præfatæ Bullæ seruatur Mexici Indiarum Occidentalium in Collegio Sancti Pauli Augustiniano. Hoc stante, stetisse videtur integra nostra priuilegia, ac in antiquum robur restituta in Pontificatu Pij IV. cui successit Pius Quintus.

Tertia assertio, Pius Quintus viuæ vocis oraculo, Fratribus Minoribus omnia prædecessorum priuilegia absque vlla restrictione, vel obstantia Concilij Tridentini in foro conscieniiæ tantum concessit 13. Martij 1567. Authenticum Ministri Generalis eiusdem Ordinis Aloysij Putei facientis fidem de oraculo sibi facto, asseruatur in eodem Mexicano Collegio.

Idem Pius V. motu proprio anno Domini 1570. 18. Ianuarij de nouo concessit Ordini Prædicatorum omnia priuilegia à suis Prædecessoribus, & ab Ecclesiarum Prælatis, Imperatoribus, Regibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, aliisque Dominis temporalibus indulta, & voluit illa pro expressis haberi; etiamsi necessario essent particulariter exprimenda, non obstantibus Cancellariis regulis editis, & edendis, ac aliis quibuscunque Apostolicis, necnon prouincialibus, generalibus, vel specialibus Constitutionibus Apostolicis. Et addidit alias fortissimas non obstantias insolitas apponi. Habetur authenticum in Archiuio Patris Prouincialis Prouinciæ Sancti Vincentij de Chiapa nostri Ordinis Indiarum Occidentalium, ex quibus constat, nos reductos ad pristinum statum, quo ante Concilium Tridentinum priuilegiis nostris in ampliſſima concessione potiebamur. Quia denuò conceduntur, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus generalibus, vel specialibus Apostolicis.

Et maximè notandum, hanc nouam Pij V. gratiam factam fuisse post proprium motum eiusdem, restrictiuum priuilegiorum, ideóque priuilegia nostra, quæ per illum nobis reddita non fuere, denuò nobis integra restituit, quia concessa sunt post motum proprium modificatiuum: hæc enim concessio facta est 18. Ianuarij 1570. motus autem moderatiuus 17. Kalendas Iunij, & 16. Kalendas Iulij exiit alius anno 1567. Et vtrilibet restrinxit priuilegia taliter concedendo, quod non contrarientur expresè decretis Concilij Tridentini.

Idem adhuc Pius Quintus 27. Septembris 1571. Pontificatus sui anno VI. omnia, & singula priuilegia

priuilegia, indulta, concessiones, prærogatiuas, & alias quascunque gratias Ordini nostro, & eiusdem pro tempore existenti Magistro Generali, Fratribus, ac Monialibus approbauit, confirmauit, & innouauit, omniaque & singula perpetuam obtinere firmitatem, absque vlla restrictione decreuit.

Idem tandem piissimus Pontifex 7. Iulij. 1571. motu proprio omnia priuilegia Societati Iesu, cum qua reliqui Mendicantium Ordines communione deuinciuntur absque vlla limitatione concessit cuius authenticum seruatur in prædicto Collegio Mexicano. Ergo tempore Pij Quinti omnium priuilegiorum cumulo ditati fuimus, ac si Concilium non præcessisset, cui successit in Pontificatu Gregorius Decimus Tertius.

Quarta decisio: Certissimum est, nunquam per Gregorium XIII. reuocata fuisse nostra priuilegia in foro conscientiæ, nec desunt Doctores asserentes non fuisse etiam in exteriori foro abolita vel restricta, quibus ipse in hac parte non assentior. Et hæc omnia docet Hinojosa *vbi supra* qui posteà latè hanc quartam conclusionem stabilire conatur.

His tamen minimè obstantibus, contrariam sententiam sustinendam, & practicandam esse puto, cùm opinio Patris Hinojosæ sit contra stylum, & praxim Romanæ Curiæ, & aduersus Religiosum Hispanum, alium Religiosum Hispanum adducam, & is est Pater Magister Nicolaus Brauus *in tractatu Monastico cap. 1. num. 8. cum sequen.* vbi inter alia sic asserit. Solum potest esse dubium de priuilegio illo Pij, quod incipit, *Etsi Mendicantium, &c.* quod etiam pro nostra obseruantia Hispaniæ, sicut pro aliis expeditum habemus *t. 3. priuileg. 8.* vbi plura non obstante Concilio conceduntur. Et quidem hoc, dum durauit eius valor, ritè frui poteramus; Veruntamen cessauit iam per reuocationem Gregor. XIII. in Bulla, quæ incipit, *In tanta rerum & negotiorum mole, & c.* tanquam si tales litteræ nunquam emanassent. Et quamuis Henriquez *lib. 7. de Indulgent. cap. 24. in fine sub verbo videtur*, dicat non fuisse promulgatam, aut vsu receptam hanc reuocationem Gregorij: Sed oppositum tenet Flauius Cherubinus *in Compend. Bullarij t. 2. constit. 9. Gregor. XIII. Schol. 1.* Quaranta *ad eandem Bullam*, Paulus Piasecius *in praxi Episc. 2. part. cap. 3. art. 6. n. 8.* Emanuel Rodriquez *tom. 3. quæst. 74. art. 16.* Tamburin. *tom. 1. de iure Abb. disp. 17. qu. 1. num. 16.* & ita censeo cum eisdem, & aliis.

Obiicies ex eodem Henriquez; & ex Bullario Emanuel Rodriq. Idem priuilegium esto sit reuocatum à Gregorio XIII. ac fuisse antea confirmatum pro foro conscientiæ à Pio Quinto Minoribus ad instantiam Generalis illorum, sed viuæ vocis oracula non fuerunt reuocata, vtpotè quæ pro foro conscientiæ concessa nullum in exteriori foro dissidium pariebant, vt ait Emanuel *tom. 1. quæst. 8. art. 9.* Vel quia nomine constitutionum non censentur reuocata oracula, vt ait Henriquez *vbi supra* Llamas 4 *part. summ. cap. vlt. §. vltimo*, & eisdem citatis cum aliis. Tamburin. *vbi supra disput. 16. quæst. 2. num. 11.* ergo, &c. Nihilominus etiamsi hæc ita essent, solum assequuntur, illud viuæ vocis oraculum fauere Minoribus, quibus immediatè datum & concessum est, At verò cùm nostrum non fiat nisi per extensionem, quæ non communicat aduersantia Concilio modo dicto; nihil prodest, prout dixi *num.* 8. præterea etiam viuæ vocis oracula reuocata sunt primò à Gregorio XV. excipiente quæ facta sunt Cardinalibus; deinde absolutè etiam Cardinalium manu firmata ab Vrbano VIII. anno 1631. vt constat ex Bullis apud citatum Tamburinum *tom. 2. disp. 15. quæst. 7.* licet Leander recens & diligens Auctor *tom. 2. tract. 9. de matrim. disput. 24. quæst. 16.* velit non esse reuocata oracula, quæ ante constitutionem dicti Gregorij XV. sortita sunt effectum, quod de effectu in indiuiduo concedo, vt quod iam in aliquo casu, & persona virtute Oraculi factum inuenit reuocatio, maneat & non irridetur, nec amplius assequitur declaratio Authentica Card. ab ipso adducta; Non verò quod in specie maneat vsus oraculi validus, sic enim inanis esset reuocatio, quæ vt sic ad præcedentia etiam refertur. Aliud est, quando oracula vnius Pontificis determinatè per alterius Bullam, aut constitutionem confirmarentur, itaut transeant in constitutionem, quod non præstat quæuis concessio aut confirmatio, vt obsistat reuocationi, nisi adiunctis aliis congruentiis, & rationibus ab eodem in suo casu adductis, quod facilius admitto. Cæterum in nostro puncto neutrum habet vim, aut locum. Hucusque Brauus; & quidem iudica, tu amice Lector, si sit verisimile assertum Hinojosæ, nempè Pium IV. in illa confirmatione Priuilegiorum voluisse derogare statim post annum id quod Patres Concilij Tridentini tam maturè paulò ante considerauerant, & in illo sacro cœtu statuerant, & inde si nunc confirmarentur omnia priuilegia alicuius Religionis ex certa scientia non addita illa limitatione, dummodo Concilio Tridentino non sint contraria, manebunt confirmata, & restituta omnia, etiamsi contraria sint Tridentino quod difficilè creditu est, alias per confirmationem priuilegiorum Societatis Iesu, in qua non ponitur illa limitatio, vt refert Suarez *lib. 8. de legib. cap. 19. num. 2.* omnia illius priuilegia reuocata per Concilium essent restituta, quod tamen etiam ipsa Societas non agnoscit ex vi talium confirmationum; vt obseruat Merolla *t. 3. d. 6. c. 5. dub. 2. difficult. 1. num. 46.*

Et quoad doctrinam de clausula ex certa scientia in qua se fundat Hinojosa: aliqua olim differui *in part. 10.* contra Vitalen.: nunc affero, aliquos docere hanc clausulam non sufficere, quando Princeps concedit priuilegium contra legem habentem clausulam derogatoriam ad priuilegia, ita Panorm. *in cap. nonnulli de rescriptis n. 10.* & ibi felin. *num. 5. & seq.* Moneta *de commun. vti vol. cap. 7. numer. 178.* Et hanc sententiam tenentur sequi Doctores: qui dicunt confirmationem priuilegiorum factam cum clausula, *ex certa scientia*, non restituere priuilegia à iure reuocata, idem videtur apertè sentire Decius *cons. 341. n. 10.* dum asserit, maiorem vim habere, seu potentiorem esse clausulam derogatoriã *non obstãtibus*, &c. quàm clausulam, *ex certa scientia*; Assentior tamen Patri Hinojosæ non omnia priuilegia Ordinum Mendicantium fuisse reuocata per Consilium Tridentinum etiam in decretis, in quibus statuitur contrarium ipsis priuilegiis: Itaque non omnia decreta Concilij, etiam ea quæ sunt contraria nostris priuilegiis, seruanda sunt cum derogatione ipsorum: sed solum illa cum reuocatione priuilegiorum intelliguntur obseruanda, in quibus statuitur aliquod contrarium priuilegiis obseruandum, non obstantibus priuilegiis.

* *
*

An

An Regulares teneantur ſeruare dies feſtos ab Epiſcopo indictos.

RESOLVT. VI.

NEgatiuè reſpondet Hinojoſa *in tract. deciſ. Regul. verb. feſtum fol.* 234. ſic enim aſſerit? Licet ius commune *in cap. final. de fer.* præcipiat fidelibus ſeruare feſta, quæ Epiſcopus cum Clero, & Populo ſeruanda ſtatuerit, non tamen huiuſmodi conſtitutio facta per Epiſcopum ligat Fratres Mendicantes: quia conſtitutionibus Epiſcopi non ſubduntur, vt habes verbo exemptio; Nec Papa præcipit per illud *cap. final.* Fratribus illa feſta ſeruare; aliàs omnia eiuſmodi feſta eſſent de iure communi ſicut dies Dominici, imò & ipſimet Epiſcopi tenerentur illa iure communi ſeruare. Neque etiam per illud *cap.* datur Epiſcopis facultas ſtatuendi dies feriatos, quia ante illud eam habebant iure diuino.

Quid ergo fecit Pontifex per illud cap. Reſpondetur, quòd limitauit poteſtatem Epiſcopis, ſeu dedit eis formam ſtatuendi obſeruantiam feſtorum, vt ſcilicet non ſine Clero, & populo id faciant, quia quod omnes tangit ab omnibus debet approbari.

Aduerſus prædicta obſtant hæc verba Concil. Trident. Dies etiam feſti, quos in Diœceſi ſua ſeruandos Epiſcopus præceperit, ab exemptis omnibus etiam Regularibus ſeruentur. Sed ſi poſt Concilium omnimodæ exemptionis regularium priuilegia confirmata ſunt, vt habes verbo Confirmatio priuileg. huius ſtatutis non ſubiicientur, tutius tamen erit illa omninò ſeruare. Video enim Doctores, exemptionis Regularium tutores, eorumdem priuilegiorum poſt Concilium confirmationem affirmantes, docere, regulares ad huiuſmodi feſta ab Epiſcopis præcepta, ſeruanda teneri. Et quidem non conſequenter loquuntur: Nam vel reſtitutionem priuilegiorum exemptionis omnimodæ, non obſtante Concilio negent, vel obligationem ad obſeruanda ſtatuta Epiſcopi tollant.

Saltim ergo ratione ſcandali ad huiuſmodi feſta ſeruanda tenebantur; ſicut ad feſta, quæ Populus vouerit etiamſi Epiſcopus confirmarit, ad quæ ſecluſo ſcandalo non tenentur Regulares, quia eiuſmodi votum eſt perſonale. Hucuſque Hinojoſa.

Sed affirmatiuam ſententiam prorſus ſuſtinendam eſſe praxis vniuerſalis omnium Regularium demonſtrat, & ita hanc ſententiam probat Lezana *in ſumma tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 46. Sanchez *in ſumma tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 15. *num.* 22. Tuſchus, Riccius, & Rodriquez, quos ſequitur Barboſa *de poteſt. Epiſ. part.* 2. *allegat.* 105. *à num.* 32. Leander *de præceptis Eccleſiæ tr.* 1. *diſp.* 3. *q.* 17. vbi firmat hanc concluſionem, Regulares non teneri ab ſeruanda ieiunia indicta ab Epiſcopo, teneri tamen ad feſta ſeruanda. Sed licet Epiſcopis præcipientibus dies feſtos, obedire teneantur Regulares iuxta dicta, illa tamen Regulares, qui priuilegium habent à Sede Apoſtolica ne poſſint ab Ordinariis obligari per cenſuras ad aliquid faciendum, non poſſunt obligari ad hoc per cenſuras ab ipſis Epiſcopis impoſitas. Vnde declaratio quædam Sacræ Congregationis quam ex Sellio *in Select. Canon. cap.* 2. *nu.* 11. refert Barboſa *in Collect. bullar. verb. feſtum*, in qua dicitur declaraſſe Sacræ Congreg. in vna Oſtienſi anno 1627. Regulares poſſe compelli per cenſuras ab Epiſcopis ad obſeruantiam feſtorum, intelligi debet (caſu quo illa declaratio ſit authentica) de Regularibus non habentibus tale priuilegium, vt obſeruat Lezzana *in ſumma tom.* 3. *ver. exemptio Regularium num.* 11. Sed quoad hoc non deſunt Doctores aſſerentes, Regulares exempti quoad ea, quæ vigore Concilij Tridentini ſubduntur Ordinariis, vel ab illis vigore d. Concil. Tridentini poſſunt compelli, poſſunt & excommunicari, & docent Doctores, quos citat & ſequitur Meroll. *tom.* 3. *diff.* 7. *cap.* 5. *dub.* 12. *num.* 210. idem tenet Bordonus *tom.* 1. *reſ.* 7. *num.* 9. Rubeus *in Aphor. Epiſcop. verb. regulares num.* 7. Piaſecius *in praxi part.* 2. *c.* 3. *art.* 6. *n.* 58. Solorzanus *tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 17. *n.* 57. *& ſeqq.* Cenedus *in quæſt. Canon. quæſt.* 26. *n.* 16. Gratianus *in deciſ.* 132. *Marchiæ num.* 15. Nouar. *in ſumma Bullar tom.* 1. *tit. de proceſſionibus n.* 2. Campanilis *Rubr.* 12. *c.* 13. *n.* 167. Lazarius *de blaſphem quæſt.* 10. *à n.* 55. Ciarlinius *lib.* 1. *cap.* 50. *n.* 21. Armend. *in addit ad Recopil. leg.* Nauar. *lib.* 1. *tit.* 14. *c.* 18. §. 31. *de proceſſ. n.* 7. Salzedus *in praxi Dial. cap.* 3. *littera A. ver. quæ poteſtas* 31. Paë *in Annal. Iur. Pont. lib.* 1. *tit. de maior. & obed. n.* 11. Lauretus de Franchis *in controuerſ. inter Regulares, & Epiſcop. quæſt.* 6. Salgadus *de protection. regia part.* 2. *c.* 9. *n.* 109. Machadus *tom.* 2. *l.* 4. *part.* 6. *tract.* 10. *docum.... n.* 4. Thæmudo *tom.* 1. *deciſ.* 62. *n.* 11. *& deciſ.* 63. *n.* 9.

Sed quicquid ſit de hac quæſtione quam ego alibi pertractaui, eſto Regulares cogi poſſint ad obſeruantiam feſtorum, non tamen quò ad octauas, prout ex declaratione Sacræ Congregationis, & Aldana *in compend. reſol. iur. Canon. lib.* 1. *tit.* 3. *n.* 10 & quamuis etiam Regulares obligentur ad obſeruantiam feſtorum ab Epiſcopis indictorum, non tamen obligari ad feſta votiua populorum; eò quod Concilium ſolum loquatur de feſtis indictis ab Epiſcopo, tenet Naldus in ſumma verbo feſtum *n.* 4. & Nouarius *ſupra n.* 1. limitandum tamen eſt; ſi enim feſta votiua dicantur ea, quæ ex deuotione obſeruantur à Populo, ad illa quidem non tenentur Regulares, niſi ex quadam decentia vt videlicet Populis conformentur; ſi verò feſta votiua dicantur ea, quorum obſeruantiam Populus vouit, aut promiſit, probabilius eſt ad ea teneri Regulares, non ſolum quando ea cum Populis obſeruare vouerunt, ſed etiam quando, caſu dato, illis inconſultis Populi cum Epiſcopo tale votum emiſerunt; ſunt enim ciues, & membra Reipublicæ ſæcularis participantque illius bona, ac per conſequens debent conformari cum ipſa in iis, quæ pertinent ad communem vtilitatem dummodo contraria non ſint Eccleſiaſticæ libertati, Vaſquez *in l.* 2. *diſp.* 167. *n.* 34. Sanchez *lib.* 4. *in decalog. c.* 15. *n.* 21. credo tamen hæc vota non obligare Regulares, qui ea non emiſerunt, nec acceptarunt propria obligatione voti, quia impoſſibile eſt aliquem obligari propria obligatione voti ſine proprtia voluntate & conſenſu, Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract.* 6. *lib.* 4. *cap.* 9. Neque ex vi præcepti Eccleſiaſtici Epiſcopi, vel Prælati Eccleſiaſtici, cuius auctoritate fiunt, propter exẽptionem Regularium ab Ordinariis, ſed ſolum ex vi iuris naturalis, quod præſcribit vt pars Reipublicæ conformetur toti corpori; vide etiam Layman *lib.* 4. *tract.* 7. *cap.* 1. *n.* 5.

An in iudiciis Regularium nomina Testium sint reo manifestanda?

RESOLVT. VII.

HIc casus fuit his diebus agitatus in sacra Cõgregatione deputata super negotiis Episcoporum,& Regularium, & de illo interrogatus respondi, quòd licet aliqui Doctores videantur negatiuè respondere, tamen intelligendi sunt quando non agitur de re graui. Dico igitur culparum differentiam attendendam esse; nam in leuioribus culpis, in quibus nullum reo imminet periculum consideratione dignum, prudenter facit Superior, qui denunciatorum, & Testium nomina occultat, id enim maximè conducit ad animorum tranquillitatem,& pacem inter Religiosos conseruandam, & è contrario iustè vereri potest, rixas, & odia in Religionis perniciem fore excitanda.

At verò in grauioribus criminibus, de quibus nos agimus, in quibus de punitione publica agitur & Religiosus periclitatur, constat diligenter verum oportere inuestigari, & ideò Testium nomina aperienda, & maximè vbi ab externo Religiosus accusaretur, & nomina Testium in his causis publicari debere in Sacra Minorum Religione esse constitutum tradit Emanuel Rodriquez *2.tom.q.3. artic.1. in fine, & q.15.artic.1. in fin.* quod si præfati DD. culparum differentiam considerassent, non vtique esset inter eos disceptatio, sed satis fuit hoc Superioris remittere arbitrio, quod nos in hoc consistere arbitramur, manifestumque facit Innocentij III. illa constitutio *in d. cap. per tuas in fin. de Simonia.* Et ita hanc sententiam præter Rodriquez *vbi supra*, tenet Ioseph Aldarte *de Religiosa disciplina tuenda lib.1. cap.24. num.8. & 9.* Victorinus Mancus *de modo procedendi cap.7. num.8.* Pellizarius *tom.2. tract.9.cap.4.sect.2.num.115.* & Martinus de San Ioseph *in ordine iudiciario c.14.num.1.* vbi sic ait, Se han de publicar no solamente los dichos de los testigos, sino tambien sus nombres, para que les pueda tachar el reo defendiendose, Clarus *vbi supra.* Rosas *sing.140.* Salzedo ad Bernard. Diaz *c.128.littera C.* en las cosas de la fee manda el derecho no se publiquen los nombres de los testigos, ni accusadores, *c.vlt. de hæret.l.6.* el Padre Miranda *quæst.23.artic.1.con.2.* y guala las causas de la fee en esta parte con las de los Religiosos, quando son criminales, porque en ellas es cosa notoria. Se procede extraordinariamente, y de plano: lo mismo siente nuestro hermano Fray Ioseph de Sancta Maria *tract.4. cap.19. in fine*, y ambos seguiaron por Paz *tom.1. part.4. temp.9. numer.170.* Peron creo yo no miraron *el cap. final.de hæret.* lo que dispone Bonifacio VIII. en el es, que se callen los nombres de los testigos en causas de heregia, quando amenazare graue peligro à los mismos testigos por la potencia de las personas contra qui en se inquiere, pero añade luego. *Cessante verò periculo supradicto, accusatorum, & testium nomina, prout in aliis fit iudiciis, publicentur.* No hizo el barato el derecho en cosa tan graue que pensaró estos Padres, pues quiere que si se callaren los nombres de los testigos en causas de heregia, sea en caso que à menaze graue peligro à los acusadores y testigos, y que entonces se manifesten los nombres al Obispo Diocesano, y la glosa señalando que peligro ha de ser que llama Bonifacia graue; dize que se ha de temer la muerte, otruncació de miembros de los testigos, o de sus parientes, o destrucion y asolamientò de sus haziendos, o cosas semejantes. Vease esta glosa *verbo periculum*: y que no le auiendo, manda el mismo Capitulo se publiquen los nombres de los testigos: y en el *§. caterum* y penultimo enearga las conciẽcias à los inquisidores que no miraren bien si ay peligro, ò nò. Por donde se e chara de ver la importancia de la materia presente, pues en la causas de la se procede el Pontifice con tan gran recato, como se ha visto y assi resoluiendome, me parece que no se puede seguir la opinion de Miranda sino es con tres limitacione; la primera, que sea en causas ordinarias, como de priuatio de officio de Prelado, por mal gouierno, ò otros que no sean infamatorios y graues porque en tratandose de delictos infamatorios y graues, se ha de hazer publicacion de testigos, y de sus nombres si las pidieren los reos. Ita ille; alias limitationes videbis penes ipsum.

Verùm si in aliquo graui casu Superior putauerit expedire, quod alicuius Testis Religiosi nomen supprimatur, quia graue periculum immineret, optimè faciet si nomen non publicari præceperit, veluti quia reus & si iam in carcere detineretur eius tamen factio,& partiũ studium timeri potest, ne per potentiam iniuriam, vel graue damnum inferant testi; Tunc autem Superior ponderet verba Archidiaconi; sicut & Fimericus in directorio expendit; ait enim: O tu quicumque Iudex, in tali causa benè aduerte verba ista, nam non dicit leue periculum, sed dicit graue, noli igitur reum priuare debito iuris ordine sine magna causa, quoniam hoc fieri non potest sine offensione Dei. Ita *in cap. final.de hæreticis in 6. direct.3. part. quæst.76.* Itaque tantummodò in graui testium periculo nomina occultet.

Deinde, vt nullo modo id admittat, vbi accusator, vel Testis esset externus; tum quia nullum poterit à Religioso timeri periculum; tum etiam quia laici Religiosis oppidò infesti sunt,& valdè verendum est, ne per iniuriam eos falsis accusationibus, & depositionibus opprimere conentur, *cap. laicos c. laici 2.q.7.c.de catero, de Testibus.*

An legatum relictum viduis pauperibus possit dari ab executoribus Testamentariis pauperibus vitam cœlibem gerentibus?

RESOLVT. VIII.

CAsus est curiosus, practicabilis,& à nemine quod sciam pertractatus,& prima facie negatiuè videtur respondendum. Primò ex *capit. Vidua 16.distinct.34.* vbi vidua definitur quæ sit, cuius maritus mortuus est.

Secundò, quia communis vsus loquendi qui maximam in his verbis authoritatem habet. *l. liberorum §. quod tamen, Cass. ff. de legat.2.* viduam illam appellat, quæ maritum habuit, & amisit, non autem cœlibem vitam egit.

Tertiò, quia vidua dicitur ab iduo iduas, verbo antiquo, quod separare, diuidere, priuare significat; Vnde idus appellant diem diuidentem mensem. Hinc,& Horat. *lib.4. Carmin. ode 11.* ad Phillidem inquit.

Idus tibi sunt agenda
Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem

Vidua

Vidua igitur dicitur à viro ſeparata, ſeu orbata marito, Authore Macrobio *l.1.Saturnal.c.5.*& hinc verbum Viduare pro priuare, & orbare *Virgil.* 8. *Æneid.*

Tot ferro ſaua dediſſet
Funera, tam multis viduaſſet ciuibus vrbem.

Et ideò ex his Couar.*pract.quæſt.cap.7.n.2.* Vult. *ad d.l.vnio num.6.& 7.* Matth. Stephan. *d. lib.1. de iuriſdict.c.31.num.26. & ſeqq.* Menoch. *arbitr. iud. quæſt.lib.2.Cent.92.Caſu.166. num.8.* docent fœminas vitam cœlibem agentes non gaudere priuilegio *leg.vn.C.quand.Imperat*; viduis conceſſo ab Imperatore Conſtantino.

Verùm ſententia affirmatiua ſatis mihi probabilis videtur: Probatur, quia appellatione Viduæ, fœmina quoque cœlibem vitam agens comprehenditur, per *l.malum* 242.§ *Viduam*, inquit non ſolum eam, quæ aliquando nupta fuiſſet, ſed eam quoque mulierem, quæ virum non habuiſſet, appellari. Et quamquam vulgo reſpondeant, verbum Viduæ *in d.l.*242. de Virgine vſurpari, non ex ſermonis proprietate, ſed ex interpretatione, & notatione nominis, id quod ſatis euincunt fundamenta pro ſententia priori ſupra adducta; in dubio autem non præſumatur legiſlatorem recedere voluiſſe à ſermonis proprietate *l.non aliter ff.de legat.3.* Deinde ſignificationem latam & impropriam non eſſe admittendam in illis, quæ aduerſus iuris communis regulas conſtituta ſunt, Couar.*d.q.7.*

Cæterum hæc reſponſio fundamentum noſtrum minimè euertit, nam in toto *tit.ff.de verb.ſignif.* explicatur quænam proprię ſint verborum ſignificationes; ergo, &c. quibus ita præmiſſis non eſt difficilis reſponſio ad contraria argumenta; Nam etſi in adducto *cap.16.* nomen viduæ ita ſtrictè accipiatur, vt eam denotet, quæ virum amiſit, in vſu tamen iuris largiorem, & pleniorem eius eſſe ſignificationem patet ex adducta *l.*142. Sic etiam ſecundum argumentum ex communi vſu loquendi petitum, non valdè refragatur; ſiquidem attendendum potius quomodo in vſu iuris verba vſurpentur *l.*103.*de verb.ſignifin.* in vſu autem iuris Viduam dici & illam, quæ cœlibem vitam agit, euincit *d. l.* 142.

Ad tertium, reſpondetur illud valdè eſſe lubricum ex alluſione vocis contra apertiſſimum inris Textum deductum. Et tandem pro confirmatione noſtræ ſententiæ adduco Hieronymum Theuſlerum *in Select.diſp.vol.1. diſput.3. Theſi* 10. *littera B.* vbi loquens aduerſus citatos Doctores de priuilegio conceſſo *in dicta l. vnica*, ſic ait, Quod verò de viduis hîc dicitur, rectè ad eas fœminas porrigitur, quæ cœlibem ducunt vitam, & ſi maiores ſint 25. annis, argum. *l.*242.§. *Viduam, de verb. ſignifi.* quia eadem ratio ſubeſt infirmitas ſexus, & iudicij imbecillitas; ita ille, qui citat Bartolum, & alios. Vnde remanet ſatis probabilis noſtra opinio.

Sed quia incidit ſermo de dicta lege vnica Conſtantini Imperatoris, Quæro primò an priuilegio dictæ legis quis renunciare poſſit? Negat Matth. Stephan.*d.l.1.de iuriſdict.cap.31.numer.38.* Schr.*tr. feud. part.*10. *cap.2. numer.*361. quia non ipſarum perſona perſonarum miſerabilium gratia beneficium habere conceſſum; ſed magis dantis cauſa, miſerationis ſcilicet gratia. Secundo, quia renunciatio miſericordiæ, cuius fauore hoc priuilegium nititur, bonis moribus aduerſari cenſetur; Sed mihi magis placet affirmatiua ſentętia, pro qua facit primo, quòd quilibet poſſit beneficio ſuo pro ſe producto renunciare *l.pen. C.de pact.* atqui beneficium *d.l.*vnicæ eſt beneficium perſonarum miſerabilium; Igitur ei renunciare queunt. Et quamquam diſſentientes negent priuilegium hoc miſerabilium perſonarum gratia introductum eſſe, contrarium tamen meo iudicio ex Conſt.ät.conſtitutione relucet manifeſtiſſimè, cauet ſiquidem ne miſerabiles iſtæ pe ſonæ terminos prouinciarum ſuarum cogantur excedere.

Secundò, quod poſſit beneficio prædicto renunciari probat quoque vocula *cogantur*, nec enim cauent Imperatores ne miſerabiles perſonę excedant terminos prouinciarum ſuarum, ſed ne cogantur eos excedere, quod ſi igitur ſpontè excedere voluerint, renunciando ſuo beneficio minimè prohibentur.

Nec mouent contrariæ opinionis fundamenta; nam ad prius ex prædictis patet reſponſio. Ad poſterius reſpondendum eſt aliud eſſe miſericordiæ renunciare, & aliud renunciare beneficio ex commiſeratione aliqua à Principe ſibi conceſſo.

Quæro ſecundò, quænam ſint perſonæ miſerabiles, quæ in dicta lege vnica comprehendantur? Menoch.*arbitr.Iudic.l.2.cent.1.caſu 66.n.1.* Scrader. *de feud part.*10.*ſect.2.num.25.* Matth. Stephan.*libro 1.cap.31.num.36.* Sicardo *ad d. l.vnic. n.5.*

Statuunt arbitrio Iudicis hoc relictum eſſe, quia miſerabiles perſonæ ſunt quæ ob fortunæ iniuriam commiſeratione dignę ſunt, quod cum infinitis modis fieri poſſit, rectè placuit, hoc Iudicis arbitrio relinquendum eſſe.

Secundò, quia nullibi in iure definitum eſt quęnam ſint perſonæ miſerabiles; proinde Iudicis arbitrio hoc relinquetur. Verùm circa hanc opinionem habeo magnam difficultatem, quia quicquid in iure definitum, ac determinatum non eſt, cenſetur relictum eſſe arbitrio Iudicis, atqui quænam ſint perſonæ fortunæ iniuria miſerabiles, definit Conſtant.*in d.l.vnic.* nempè pupilli, Viduæ, diuturno morbo fatigati, & debiles; igitur huius determinatio arbitrio Iudicis relicta non videtur. Et ſanè cum Imperat. Conſtant. *in pr. d. l. vnic.* apertè ordinet, ſe beneficium in præſenti lege Viduis, pupillis, vel diuturno morbo fatigatis, & debilibus tribuere, illoſque ſolos complectatur, palam eſt eum in verſ. quod ſi per miſerabiles perſonas, non alias quam diuturno morbo fatigatos, & debiles intelligere, ideo tu cogita. Verùm ſtando in opinione contraria, dubium eſt an inter perſonas miſerabiles *in d.l.* comprehenſas annumerari debeant ſtudioſi, affirmat Neutlerus *vbi ſuprà* cum Menochio *lib.2. de arbitr. Iudic. cent.1. caſ.65. numer.26.* at alij negant ex ratione ſuperius adducta; Vnde ſi ſtudioſis competeret beneficium *l. vnic.* tum abſque dubio eius aliqua fuiſſet mentio facta in *auth.habita C.ne filius pro patre.* cum ibi Imper. Frideric. omnia priuilegia ſtudioſis indulta, referat, atque enumeret, atqui de huiuſmodi priuilegio illic non meminit Fridericus, conſequens igitur eſt, illud non competere ſtudioſis.

Nec obſtat, quòd miſerabilib. perſonis Conſtantinus voluerit beneficium ſuum competere *d.l.vn. ver.quod ſi in verbo aliique fortunæ iniuria miſerabiles*, fortunæ iniuriæ ſuppoſiti *d.auth.habita C. ne filius pro patre*, ibi, quis enim eorum non miſereatur?

Reſpondetur: Imperat. Conſtant. per fortunæ iniuriam miſerabiles, non intelligere alios, quam diuturno morbo fatigatos debileſque, vt ſupra in quæſtione præcedenti oſtenſum fuit.

Secundò, non obſtat quod vbi eadem eſt ratio, ibi quoque idem ius ſit conſtituendum. Atqui in

studiosis, litterarum causa peregrinantibus eadem sit ratio, quæ in Viduis, & pupillis, diuturnóque morbo fatigatis, ergo, idem quoque ius in illis obtinet, quia illis personis Constantius non alia de causa tribuit hoc beneficium, quam quia sint iniuriæ magis expositæ, quam alij; iam verò quis ignorat studiosos peregrinantes litterarum causa vel maximè expositos esse iniuriæ hominum; id quod etiam satis significat Frider. Imperat. *in d. auth. habita*, eoque nomine ipsos commiseratione dignos iudicat.

Nam etsi ponatur, eandem rationem militare in studiosis, quæ in Viduis, pupillis, & diuturno morbo fatigatis, tamen argumentum ab identitate rationis desumptum nõ procedit in exorbitantibus, atque priuilegiis specialiter contra ius commune indultis *l. 14. ff. de ll. l. quod contra, de reg. iur.* maximè cum Constantinus non de quibusuis personis miserabilibus, sed determinatè, atque in specie de certis quibusdam loquatur.

Præterea non resistit quod *d. l. vnic.* pauperibus succurrit secundum authorem nostrum, & ab ipso allegata hac eadem Thesi littera C. atqui studiosi sunt pauperes per Text. *in auth. habita vers. quis enim eorum Cod. ne filius pro patre*, & ibi interp. Couar. *6. pract. quæst. 3.* nam respondeo propositionem negando, quoniam, vt ad præcedentem obiectionem respondimus, & *prox. quæst.* notauimus, Constãtinus pupillis tantum, Viduis, & diuturno morbo fatigatis succurrit, non aliis. Non igitur aliter pauperibus, quam si & ipsi sint pupilli, Viduæ, aut diuturno morbo fatigati debilesque: equidem non inficior, quin studiosi sint homines miserabiles, & pauperes. Verum quod sint tales, atque ex illorum numero, qui Constantini constit. comprehenduntur, hoc videtur negandum; ergo. Ideò etiam in casu isto tu lector cogita, nolo enim aduersus opiniones communiores Doctorum me opponere.

An aliquis post annum quinquagesimum quintum liberetur à Ieiunio?

Resolvt. IX.

Affirmatiuam sententiam in aliquo casu posse sequi declarauit nouissimè Remigius *in tract. confessar. tract. 3. cap. 4. § 3. numer. 1.* vbi sic ait: Finalmente algunos indiferentemente escusan de la obligacion del ayuno à todos los que han complido cincuentaycinco años Tol. *l. 6. cap. 4. in addit.* Angel. *ver. Ieiunium num. 15.* que despues de auer enseñado la doctrina commun idem dico de senibus, &c. dize assi.

Estas opiniones elija el prudente Confessor, no para enseñarlas absolutamente al penitente; sino para dissimular quando algunos desta e dad sentien de masiada afflicion en sus ayunos. Ita ille.

Sed licet hæc sententia possit secundum aliquos procedere quoad mulieres, illam tamen, non amplector quoad homines, vt etiam fecit Leander *de præcept. Eccles. tract. 5. disput. 8. quæst. 18.* & quidem non parum laboramus in defendendo opinionem asserentem viros sexagenarios excusari à Ieiunio, quod nouissimè scrupulosè nominatim contra me non audet probare Pater Ermanus Busembaum *in medulla Theologiæ moralis l. 3. tract. 6. cap. 3. dub. 2. num. 2.* verum præter alios alibi à me adductos nostram sententiam tenet Castrus Palaus *tom. 7. disputat. 3. punct. 2. §. 5. numer. 6.* vbi sic asserit; Valdè probabilem reputo sententiam, quæ asserit sexagenarium annum terminum esse infallibilem obligationis Ecclesiastici ieiunij finiendæ, quia nullus est, cuius natura ab anno sexagesimo non decrescat, & in interitum tendat. Sicuti nullus est cuius natura vsque ad 21. annum non crescat, & augeatur; Nam esto viribus valeat, & pluribus adolescentibus robustior sit, attamen comparatione suæ virilis ætatis infirmus est, & robore diminutus & in singulos dies maiorem sustinebit debilitatem. Si enim ex medicorum iudicio teste Lessio *libr. 4. capit. 2. dub. 6. numer. 41.* Senectus à quadragesimo quinto, vel quinquagesimo incipit, quid mirum est si omnes sexagenarios appellemus senes in interitum tendentes, eosque à ieiunij lege excusemus? cuius obseruatio, & si præsenti statui non videatur grauiter obesse, obest tamen futuro, cui consulendum est: præterea concedamus non omnes senescere, at sexagesimum frequenter contingere, leges autem non hunc, vel alium casum specialem spectant, sed communiter contingentia, *leg. nam ad ea, ff. de legib.* neque obest, quòd consuetudine, authoritateque Doctorum firmatum non sit sexagenarios à ieiunij lege solui, sicuti firmatum est adolescentes tertio septennio obligari: quia inde solum probatur horum obligationem esse certam, aliam incertam & dubiam, & sub opinione tantum positam.

Nota etiam contra amicissimum Patrem Bardi, quod dictus Palaus *loco citato* adhæret etiam nostræ sententiæ, videlicet annum sexagesimum in isto casu sufficere esse inceptum, quod nouissimè etiam docuit Ioannes de Soria *in Epilogo summarum part. 2. tr. 1. sect. 5. disp. 2. §. circa excusationem à ieiunio*, Leander *de præcept. Eccles. tr. 5. disp. 8. n. 17.* Franciscus Brictius *in promptu. Confes. part. 2. c. 1. de 2. præcept. Eccles.* vbi sic ait; Chi fece voto di digiunare certi giorni dell' anno per tutta la vita, giunto alli 60. anni non è più tenuto, come non è tenuto per precetto della Chiesa, che va del pari col voto. Sic ille, Nota quod dixit, *giunto alli 60. anni*; ergo sufficit quòd annus sexagesimus sit inceptus: quod verò dictus Auctor asserat id, quod etiam ego alibi docui *num. 9.* adolescentem vouentem vigilia alicuius sancti, vel feriis sextis vitæ suę in perpetuum ieiunaturum, deobligatum esse cum annum sexagesimum complet, quia illud votum eodem modo intelligendum est, ac si absolutè vouisset omnibus sextis feriis ieiunare, illa particula vitæ suæ, & in perpetuum non expressâ; quia opus non erat exprimi, cum tacitè insit in voto absoluto, cuius obligatio perpetua est; argum. *l. Conditiones, quæ extrinsecus, ff. de conditione, & demonstrat.* At votum ieiunandi omnibus sextis feriis explicandum, & interpretandum est, sicuti præceptum Ecclesiasticum ieiunij, cum aliud ex intentione vouentis non constat: Ergo cum præceptum Ecclesiasticum Ieiunij sexagenarios non obliget, neque etiam obligabit votum ieiunandi. Hæc inquam adeò non admittit Layman, vt nostram sententiam probabilem putet, eo quod votum intelligendum sit instar præcepti Ecclesiastici quoad modum, & formam ieiunandi, non tamen quoad personas, si quidem eæ, quæ nullo præcepto Ecclesiastico astringuntur ad ieiunandum, vt sunt adolescentes 21. minores voto abstringi possunt. Sic ergo censendi sunt Sexagenarij robusti se voluisse obstringere, cum votum ieiunandi absolutè emittunt, & maximè cum exprimunt toto vitę suę tempore,

pore, vel in perpetuum. Verum his non obſtantibus non recedo à ſententia, quam docui cum Sanchez, & aliis, & quam merito contra Layman nouiſſimè tenet Pater Caſtrus Palaus *vbi ſuprà*, nam ait ille, ponimus adoleſcentem ſic vouentem nihil de ſenectute cogitaſſe, neque expreſsè voluiſſe votum pro ſenectutis tempore extendi, ſed abſolutè prolatum eſſe, quo in euentu certum eſt non obligare vouentem, quoties ex eius obſeruatione notabile corporis detrimentum imminet, vt ipſemet Layman ibidem fateatur, at conſuetudo excuſans ſexagenarios etiam robuſtos à lege ieiunij, nititur periculo moraliter certo grauis nocumenti, & diminutionis virium pro futuro tempore; ergo ceſſat eius obligatio; vnde in præſenti modus obligationis voti in perſonam refunditur, ac proinde inſtar præcepti Eccleſiaſtici ſexagenarios deobligare videtur. Exceſſit igitur in ſua cenſura Pater Layman, & noſtra ſententia eſt ſatis probabilis.

Sed hic diſcutiendum eſt dubium, de quo his diebus, interrogatus fui, An ſi quis abſque cauſa in die ieiunij ſumeret collationem ſerotinam manè, & ſerò poſtea cœnet, peccet ſaltem venialiter.

Et negatiuam ſententiam tenet Ioannes Sancius *in ſelectis diſput. 35. num. 2.* vbi ita ait; poterit tamen accipi refectio parua hora vndecima diei, abſque cauſa, prandium differendo ad noctem, immò ieiunium fore perfectius, & ſtrictius reor. Quò enim tardius prandium prorogatur, eo eſt inedia productior, & longior corporis afflictio; Quod ſane eſt Legiſlatoris menti magis conſentaneum; tolerabilius enim fert aliquis anguſtiam famis per ſpatium viginti quatuor horarum protractam, ſi comedat ad vſque ſaturitatem in medio temporis, quàm ſi in tertia parte.

Sed hanc ſententiam puto non eſſe approbandam, nam eſto dilatio prandij ad noctem ieiunij difficultatem augeat, & conſuetudini antiquæ conformior ſit, attamen ſumptio collatiunculę meridianæ cum intentione poſtmodum prandendi, aliena eſt ab vſu & conſuetudine Eccleſiæ, ac proinde ſic anteuerſa abſque cauſa peccatum veniale inducit; Et ita hanc ſententiam præter DD. à me alibi adductos, tenet me citato Martinus de San Ioſeph *in mon confeſſar. to. 1. l. 2. tr. 6. de Ieiunio nu. 5.* ſic aſſerens; Hazer colacion por la mañana, ò à medio dia en dia de ayuno ſin cauſa es pecado venial, y no mortal. Dixe ſin cauſa, porque ſi laay, no ſerà peccado alguno tomar por la mañana la colacion, y la comida à viſperas, y ſera cauſa baſtante la flaqueza de eſtomago, ò la falta del ſueño la noche, ò el caminar, eſtudiar, ò predicar. Hæc ille. Vnde ex his ego olim conſului quoſdam viros nobiles potuiſſe abſque peccato veniali in diebus quadrageſimalibus ſumere collationem ſerotinam mane, & ſero comedere, quia volebant in illis diebus dare operam venationi, & ita in terminis docet Caſtrus Palaus *tom. 7. diſput. 3. punct. 2. §. 3. n. 6.* Poſita (ait) honeſta cauſa, qualis eſſet confectio itineris, negotiorum facilior expeditio, hoſpitum dimiſſio, vel receptio, venatio, ſeu piſcatio etiam ob finem tantùm animi relaxandi, & alię ſimiles abſque vllo peccato veniali poterit mane, vel in meridie refectiuncula ſumi prandio in noctem dilato. Sic Palaus, & ita dicendum puto, ſi quis vir nobilis animi relaxandi cauſa velet in die ieiunij poſt prandium ſe exercere in ludo pilæ, vel vt vulgò dicitur *giocare al maglio.*

Aliqua practicabilia circa negotiationem Clericis interdictam.

Resolvt. X.

Quęro primò, an Clericis ſit interdictum emere vuas, vt vinum ad vendendum faciant. Negatiuè reſpondet Carolus Antonellus *de Regimin. Eccleſ. Epiſc. l. 6. c. 7. n. 14.* vbi ſic ait; An verò Clerici poſſint aliquid lucrari ex honeſto artificio? Reſpond. affirmatiuè ex *c. nunquam, de conſecr. diſtinct. 5. c. clericus victum, & c. ſeq. 91. diſt.* etiam ſine neceſſitate; differt ſiquidem negotiatio ab artificio; quia negotiatio tunc dicitur, quando res empta non mutata forma, alteri venditur; artificium verò dicitur, quando prima forma totaliter eſt mutata, vt ibidem dicit Genuenſis *numero 2.* & alij. Vnde licitum eſt Clericis emere vuam vt vinum faciant; vel oliuas vt oleum vendant. Ita ille.

Sed contrariam ſententiam tenet Dicaſtillus *de iuſtit. libro 1. tractat. 9. diſputatione 1. dub. 5. numero 238.* & Caſtrus Palaus *tomo 3. tractat. 16. diſputatione 4. punct. 13. §. 3. numero 4.* vbi ſic aſſerit; Affinis negotiationi prohibitæ eſt conductio, quæ Clericis in Sacris, & Religioſis interdicitur expreſsè *cap. 1. & 3. 21. quæſtion. 3. & capit. 1. ne Clerici, vel Monachi.* Sed non quælibet conductio hac prohibitione continetur; nam ſi conducas agros, vt per te, tuoſque colonos colas in tui ſuſtentationem, non peccas; Item ſi proprios agros aliis loces, vt tenent Doctores omnes. Illa ergo conductio eſt prohibita, quæ ſupponit emptionem eo fine conductionis factam, vt ſi emeres prædia, vel animalia ad conducendum; vel eſt conductio ſpectans venditionem ſubſequendam, vt ſi conduceres agros colēdos non in tui ſuſtentationem, ſed ad vendendos fructus, & inde lucrum comparandum. Quocirca infert Molin. *dicta diſputatione 342. verſ. ſecundum eſt*, cum Laſſarte *de decimis capite 19. numero 56.* eſſe Eccleſiaſticis, & Religioſis interdictum vuas emere, vt vinum per conductos miniſtros vendant. Et hæc ſententia mihi placet. Sed quid dicendum ſi emas lanam, vt ex ea pannum conficias, præſertim per interpoſitas perſonas? Marcellus Vvlpe *in praxi iudiciali capite 33. numero 4* Antonellus *vbi ſupra*, & alij aſſerunt hoc Clericis non eſſe interdictum; ſed ego adhæreo affirmatiuæ ſententiæ cum Caſtro Palao *vbi ſupra*, & Gutierrez *quæſtion. practic. libro 7. quæſtione 39. numero 42. & 53.* Verùm non deſinam hîc adnotare quod Fagundez *de contractibus libro 5. capite 11. numero 29.* putat probabilius non eſſe Clericis interdictum ſub peccato mortali emere vuas, vt vinum per operarios efficiant; vel lanam, vt veſtes faciant; tamen firmiter tenet ſupradictos teneri ad gabellam, quia ait ipſe, licèt hoc preſsè, & in rigore loquendo, non ſit Clericis prohibitum, neque poſſit dici negotiatio, nihilominus ſunt quænam res, quæ Eccleſiaſticos non decent, ac proinde tanquam res indecentes ex voluntate interpretatiua Principum, Sacrorumque Canonum cenſendi ſunt Clerici illas exercentes ad gabellam illarum in conſcientia teneri, & ideò *numero 34.* poſteà ſic aſſerit; ſecus eſſet ſi Monaſterium ſolam venam emeret, non vt per Monachos ſuos, ſed per operarios laicos ad id pretio conductos, ferrum ad vendendum conficeret, eſſet enim

enim quædam negociatio indecens, & ideò ex voluntate interpretatiua Sacrorum Canonum Principumque sæcularium ex tali modo indecentis negociationis, tenerentur ad gabellam, sicut dicimus *numero 29.* de iis Ecclesiasticis, & Religiosis, qui vuas, & lanam emunt, vt vinum, & pannum conficiant per suos operarios ad vendendum. Ita ille. Imò plus addunt aliqui ex lana propriorum animalium conficere pannos per conductos ministros ad vendendum, genus est prohibitæ negociationis gabellaque inde debetur, vti ex probabiliori sententia defendit. Ita Gutierrez *vbi supra num.* 38. Palaus *loco citato*, & Molina *disput.* 342. Nota etiam non esse negociationem prohibitam si ex propria vena ferrum etiam per ministros laïcos faciant, vt vendant. Si tamen venam ad hunc finem emant, vt non per se ipsos, sed ministerio laicorum ferrum faciant, & vendant, aliqui dicunt esse illicitum quos affert Molina *d. disputat.* 342. §. *Siluester.* ipse tamen merito cum aliis contrarium tenet, quando non sola vena, sed prædium etiam, cui adhæret vena, emitur, & in hoc recte Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de Iust. tomo* 2 *disput.* 26. *sect.* 3. *numero* 3. non agnoscit discrimen inter rem emptam, aut ex Testamento habitam, cum vtraque sit illius Monasterij, v. gr. quod potest fructus rei suæ etiam per laicos operarios extrahere, & vendere. Et tandem possunt Ecclesiastici etiam Religiosi animalia emere, quæ in propriis agris, & prædiis nutriant, vt cum creuerint, vel partus excusserint, illa illorumque fructus vendant; item possunt mulam, aut iumentum emere, vt cum creuerit, & inseruierit, carius vendant; præterea possunt licite locare aliis propria prædia, agros, & iumenta, vt ea locent; sed vt alij eas ab illis pretio conducant, genus est negociationis, illis illicitum, de quo ad gabellas in conscientia tenentur. Conducere etiam possunt prædia ad suam, suorumque sustentationem, non lucri causa; Si tamen lucri causa, non causa propriæ sustentationis, vt dixi, agros alienos, aut salinas conducant, vt fructus, vel saltem exinde confectum vendant, esset id negociatio, proindeque gabellam ex ea deberent; si verò ex propriis salinis salem efficiant, vt venalem faciant; negociatio non esset, nec ad gabellam tenerentur. Eodem modo si greges alienos conducant, vt fructus, idest, partus, lac, caseum, lanam, vendant, negociatio est, si fiat lucri causa, non ad sustentationem vitæ, secus si ex propriis gregibus hæc eandem venderent; quoniam esset venditio rerum suarum. Hinc licet dicendum sit, Clericos posse etiam pecunias aureas, quas habent permutare pro argenteis cum lucro, quia nec hoc est propria negociatio; tamen hoc non videtur admittendum, quando pecunias illas aureas ab aliis acceperunt ad emendum pro illis aliquid, & sibi eas reseruant, vt posteà maiori valore permutent, rem commissam pecunia argentea exequendo. Ita Cardinalis Lugo *de Iust. tomo* 2. *disput.* 26. *sect.* 2. *num.* 10. & Lezana *ver. negociatio quoad Regulares n.* 5.

Quæro secundò, an Clericus, vel Religiosus peccet mortaliter, si vna, vel altera vice negotietur? Affirmatiuè respondet Castrus Palaus *tomo* 3. *tr.* 16. *disp.* 4. *punct.* 13. §. 3. *numer.* 6. vbi citat Molinam, Salonium, Morlam, Rebellium, & Gutierrez. Ratio est, quia in *cap.* 1. *ne Clerici vel Monachi cap. final de vita, & honest. Clericor. cap. negociatorem, cap. fornicari* 88. *distinct.* Clericis, & Religiosis prohibita est negociatio, sed ad veram negotiationem non requiritur repetita emptio & venditio, sed in vna tantum emptione & venditione consistere potest, vt manifestè probat Textus *in cap. eiiciens* 88. *distinct.* ibi, *qui verò rem comparat.* Ergo ex vnico tantum actu negotiationis peccatum mortale esse potest. Adde ex vnico actu gabellam debitam esse, iuxta *leg. regiam 7. tit.* 18. *lib.* 9. *recopilat.* ibi: No aya lugar en lo que los Clerigos vendieren por via de mercaduria, trato y negociacion, vbi solam venditionem spectat, tametsi mercatorem non constituat, vt pluribus allegatis firmat Gutierrez *pract. quæst. lib.* 7. *quæst.* 93. *à numero* 42.

Sed ego alibi docui cum pluribus Doctoribus, Clericos, vel Religiosos non peccare mortaliter, si semel, vel bis negotiationem exerceant, & nunc etiam idem probabiliter assero, & hanc sententiam tenet Antonell. *de regimine Eccles. Epis. libr.* 6. *cap.* 7. *numero* 16. Marcellus Vulpe *in praxi Iudiciali cap.* 33. *numero* 9. & me citato Lezana *tom.* 4. *ver. negotiatio quoad Regulares numero* 4. idem etiam docet, me citato, Eminentissimus Cardinalis Lugo *de Iust. tom.* 2. *disput.* 26. *sect.* 3. *numero* 24. vbi sic ait; Non desunt qui negent negociationem esse in Clerico peccatum mortale ante monitionem, & secluso scandalo, ita Caietanus *in summa verbo Clericus*, Michaël de Palao *de contractibus lib.* 2. *cap.* 10. & videtur consentire Rodriquez *in summa tom.* 2. *capit.* 1. *numero* 2. dummodò negotiatio non sit turpis; alij tamen communiter, & melius fatentur, hoc esse præceptum graue, vt pœnæ censurarum indicant, dicunt verò vnam, vel alteram emptionem ad lucrandum factam, secluso scandalo, & nisi negociatio esset in maxima summa, non esse materiam grauem, quia iura citata loqui videntur ferè semper de clerico exercente negotiationem, eive insistentem, negotiatione victum quærente, &c. quæ omnia non verificantur de vno, vel altero actu. Ita ille, qui citat Salas, Salsedum, Cenedum, Malderum, & Lessium, quibus adde Ioannem Vvigers *de iust. tr.* 5. *capit.* 5. *dub.* 2. *numero* 6. Dicastillum *lib.* 2. *tract.* 9. *disp.* 1. *dub.* 4. & 5. *numer.* 234. Pellizzarium *tomo* 2. *tractat.* 6. *capit.* 10. *numero* 6. Dicendum est itaque non peccare Clericum mortaliter vnum, aut alterum actum negotiationis exercendo neque enim quis dicitur exercere negotiationem, aut esse negotiator, quamuis ex occasione aliquando & rarius faciat aliquem actum negotiationis, vt benè aduertit Morla *loc. cit.* & videtur quoque hîc esse sensus, & mens Caietani, quando dicit non peccare mortaliter si absit contumacia, contemptus, temeritas, quæ non omninò absunt, quando quis assiduè negotiationi incumbit: Secus quando tantum vnus, aut alter exercetur actus; Nota tamen quod licet hæc opinio sit satis probabilis, hodie magis communis, contra quam, Palaus, & Molina asserit, tamen illam credo non esse in foro externo à collectoribus spoliorum amplectendam ex his, quæ docet Riccius *in Praxi tomo* 3. *resolut.* 201. *numero* 3. ex quadam Bulla Pij Quinti.

Quæro tertiò, an possit v. g. Episcopus tenere cymbam piscatoriam pro eius vsu, & suæ familiæ, prædicatorum, hospitum, &c. & pisces qui posteà supersunt vendere? Negatiuè prima facie videtur respondendũ; Nam licet piscatio sit Clericis interdicta, *leg. legatis seruis ff. de legat.* 4. tamen hoc limitatur, si pisces venderent, ita ibi Albericus, & Sebastianus

Sebastianus Medices *tract. de venat. & piscat. q.60.* Verùm ego ad casum propositum affirmatiuè respondeo, nam Episcopus in tali casu primariò dictam cymbam piscatoriam tenet ad suam, Prædicatorum, hospitum, & suæ familiæ sustentationem; Si vero postea pisces vendat superessentes, hoc est per accidens, nec principaliter ab ipso intentum, vel in fraudem; ergo hoc ei licitum erit. Probatur à simili, quia vt obseruat Marcellus Vvlpe *in praxi iudiciali c.17. num.17. & c.33. n.11.* Molina *de Iust. tract.1. disput.342. num.41.* Castrus Palaus *tom. 3. tract.16. disp.4. pr 13. §.3. num.6.* Pellizarius *tom.2. tract.6. cap.10. pr.8. num.11.* Ermanuus Busenbaum *in medulla Theologiæ moralis lib.3. tract.5. cap.3. dub. 7. num.15.* Genuensis *in praxi cap.77. num.12.* & Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo *vbi infra num.18.* possunt Clerici emere pro victu suo, & familiæ in abundantia, & si quid superest postea vendere, etiamsi vendat carius quam emerat. Nec hoc diceretur negotiatio, neque teneretur soluere gabellam; quod docet & concedit Gabriel Pereyra *de manu regia tom.5. cap.10. nu.3.* vbi sic ait, Illud tamen semper prænotandum duco, quod si contingat, vt Clericus aliquid emat, provt vinum in proprios vsus, & postea illud vendat, quod superexcreuerit, vel illo iam non indigeat, quòd non ex eo amittit suum priuilegium, vt ab omni tributo sit immunis, ita ille Itaque cùm in casu nostro certum sit non esse interdictum Episcopo tenere cymbam piscatoriam ad sumendos pisces pro sua, prædicatorum, hospitum, & totius familiæ sustentatione; sequitur ex dictis, pisces remanentes, & qui supersunt posse illos vendere absque nota negotiationis, & onere alicuius gabellæ; Et ratio est, quia illa piscatio non efficitur ab Episcopo (vt in casu fortiori notauit Eminentissimus Lugo *de Iust. tom.2. disp.26. sect.3. nu.19.*) in fraudem, & directè ad vendendum, sed primariò, & sincero animo ad proprium vsum, ac prædicatorum, hospitum, & familiæ sustentationem, ergo licitum ei erit pisces superessentes absque solutione gabellæ & alicuius statuti obligatione per alios vendere, & ita ego interrogatus de hoc casu ab Episcopo Pisaurienſi respondi, quod etiam firmauit doctus Pater Magister Lezana.

An secluso alio priuilegio, & cæteris paribus in solutione alicuius debiti, creditor antiquior, & pauperior sit præferendus creditori posteriori.

Resolvt. XI.

PVlchra, & quotidiana dubia, & ad primum affirmatiuè respondet Salonius 2.2. *quæst.62. art.8. in fine*, Valentia *tom.3. disp.5 quæst.6 pun.10.* Toletus *in summa lib.5. capit.25. vers. vltimum tenent.* Idem docet Rebellius *libro 2. quæst.19. concluſ.6.* Omnes hi Authores putant integrè soluendum creditori qui prior est tempore, & nihil sequentibus, si nihil residuum fuerit. Probant, quia illa regula Bonifacij Octaui, quæ est 54. *de regul. iur. in 6.* qui prius est in tempore potior est iure, generaliter proposita est sine vlla restrictione à Papa, qui omnium Christianorum Pater, & Doctor est, vt definit Tridentinum sessione vltima, & ad quem pertinet leges ciuiles corrigere, quando à fide, & bonis moribus aberrant, provt fecisse sæpius constat, & probat Syluester *verbo lex. §.10.*

Secundò probant, quia non solum in restitutione facienda creditorib. hypothecariis habet locum regula illa, sed etiam in multis aliis. Nam in Capitulis, & Congregationibus antiquiores tempore habent ius prælationis quando cætera sunt paria, vt in sedendo, in ferendo suffragia, in dicendo sententiam, in subscribendo, & in habentibus gratias expectatiuas in eadem Ecclesia, vel Academia. Item qui prius impetrauit litteras Apostolicas præfertur, & prævalet posteriori.

Confirmantes supradicta cùm priora sponsalia posterioribus etiam iuratis secundum iura, & Doctores præferantur, & qui prius locauit operas alicuius, præfertur locanti posterius in operis *ff. locati*; atque idem est de emente prius, quando posteriori non est facta traditio, vt supra dicebamus, & sic de aliis propter hanc tertiam rationem, hæc opinio mihi videtur valdè probabilis, non minus quam sequens; quæ ratio confirmari potest, quia quando prius debitum contrahitur, debitor est magis soluendo, quam postea, quando noua debita accedunt. Vnde rationi consonum est, vt primus creditor non fraudetur propter debita posteriora.

Et ideò hanc opinionem præter Doctores citatos tenet etiam Emanuel Sà *ver. restitutio n. 61.*

Sed contrariam sententiam docet Stephanus Fagundez *in Decal. tom.1. lib.7. cap.34. num. 2.* qui citat Lessium, Molina, Vasquez, & Valderum quibus ego addo Baunium *part.3. lib.4. cap.36. q.5.*, Reginaldum *tom.1. lib.10. numer.248.* Bannez, & Aragon. *in 2.2. quæst.62. art.8.* Petrum Nauarra, *de restitut. lib.4. cap. vlt. dub.5.* Gasparum Hurtadum *de Iust. disputat.7. difficult.7.* Layman *lib.3. tract.2. c.11.* Nauarra *cap.18. num. 53.* qui testatur de quotidiana praxi. Et probatur hæc opinio, quia huiusmodi præferentia nõ datur; nec colligitur ex iure positiuo Canonico vel Ciuili; Nam regula citata solum applicatur debitis realibus, seu habentibus hypothecam, non autem debitis personalibus, qui non habent aliquam hypothecam, & id satis colligitur ex multis iuribus *cap. qui priores in pignore l. priuilegia ff. de priuileg. credit.* Nec sumitur ex iure naturali, si enim esset de iure naturali, non negaretur in iure positiuo, sed supponeretur, quia leges & iura positiua ciuilia & canonica supponunt ius naturale, & non negant illud, alioquin iniusta essent.

Secundò, quia ex præcisa antiquitate non sequitur maior iniuria, nec maius damnum absolutè loquendo, quia debitum posterius potest esse longè maius, ac proinde maius incommodum patietur creditor eo breuiori tempore, quam creditor antiquior, vt patet. Accedit, quod ex eo quod creditor prior patiatur damnum ex maiori duratione grauius, & grauius, quam creditor posterior; inde solum infertur, quod damna emergentia, si dentur, debeant prius restitui antiquiori creditori, non tamen sequitur ius prælationis, & præferentiæ in solutione debiti, seu capitalis, nec etiam debitor fit impotentior, quando debita contracta fuerunt, vel ex mutuo, vel ex empto, vel ex permutato, nec præsumendum est posteriora debita facta fuisse in fraudem priorum creditorum, dum id non constat, & euidenter probatur.

Itaque secundum hanc sententiam dicendum est omnes creditores personales, seu chirographarios æquales ius habere ad bona debitoris, etiam si alij sint priores tempore, & alij posteriores; ac

proinde bona debitoris esse eis pro rata diuidenda, ita vt qualis fuerit proportio debiti ad debitum, quoad quantitatem, talis sit proportio eius quod vnusquisque accipit, ad id quod alij accipiunt.

Quid ego sentio dicam breuiter. Sciant igitur Confessarij; & pœnitentes in foro conscientiæ vtramque sententiam esse satis probabilem, & tutam in praxi, & ideò securè, cui voluerint possunt adhærere, & ita tenet Dicastillus *de iust. lib.2. tractat.2. disput.11. dub.5. num.67.* Dixi in foro conscientiæ, nam obseruat Dicastillus exteriori Iudices priorem sententiam sæpius amplecti, & quidem temporis prærogatiua cæteris paribus, non videtur contemnenda; sed vt verum fatear, ego neque Iudici in foro exteriori hoc onus imponerem, nam opinio negatiua vt benè obseruat Hurtadus *loco citato* fundatur in *lege priuilegia ff. de priuileg. credit.* & ratione constat, quia debitum antiquius, nullo iure positiuo præfertur, quia nullum pro eo extat, nec iure naturali; quia debitum minus antiquum, non est minus quasi intensiuè, nec est minus strictè debitum ex iustitia quam antiquius. Prædicta autem regula, quæ tantum est iuris positiui & non naturalis, tantum traditur pro debitis realibus, seu hypothecariis, non pro personalibus, vt in dicta lege indicatur.

Quoad secundum dubium, videlicet an cæteris paribus creditor pauperior sit præferendus pauperi, Respondeo affirmatiuam sententiam docere D. Thomam. *opusc.73. capite* 19. Rebellum *lib.2. quæst.19. num.13.* Sà *verb. rest. num.62.* Valent. *tom.3. disp.3 quæst.6. punct.11.* Medina *de rest. quæst.2. dub.3.* & alij asserentes, prius esse soluendum creditori pauperi, quam non pauperi, & inter pauperes pauperiori. Probatur hæc opinio ad Diuo Thoma, quia magis læsus est ablatione suorum, & magis indiget; Medina vero probat quia restitutio ordinatur ad vitandum damnum proximo illatum, sed multo magis damnum euenit posteriori, quando est pauper, si debitum ei non soluatur, quam priori non pauperi, ergo, &c. secundò quia prius recedendum est à maiori iniuria. Et hanc sententiam probabilem putat Lessius *l.2. c.15. dub.7.* & Malderus *tr.4. cap. dub.8.*

Sed ipsi meritò negatiuam sententiam tenent, cui ego adhæreo, & illam etiam docet Gaspar Hurtadus *de iust. disp.7. difficul.5.* Fagundez *in Decal. tom.2. lib.7. cap.34. num.5.* Vasquez *opusc. de restit cap.11. dub.3. num.39.* Baunius *tom.3. lib.4. cap.36. quæst.4.* Turrianus *in 2.2. disp.19. decal.3.* Dicastillus *de iust. lib.2. tract 2. disp.11. dub.6. numero 68.* asserentes non esse ordinem aliquem prælationis inter debita non pauperi, & debita pauperi, & inter debita pauperi, & debita pauperiori, sed eis omnibus soluenda esse debita, seruata proportione geometrica, & merito, quia nullo iure præferendus est creditor pauper non pauperi, nec pauperior pauperi; non iure positiuo, quia nullum tale extat, nec iure naturali iustitiæ, quia dicta paupertas non sufficit vt prælatio sit debita, quia si sufficeret, maximè ratione misericordiæ; ratione autem huius nequit esse debita, quia vt supponimus, tunc non obligat misericordia, nec est debita ratione iustitiæ, qui ex iustitia non est minus debita solutio diuiti, quàm pauperi, nec est minus debita pauperi, quàm pauperiori, nec in retentione debiti pauperi fit maior iniuria, quàm in retentione debiti diuiti, nec in retentione debiti pauperiori fit maior, quàm in retentione debiti minus pauperi, vt patet, & quamuis aliquando omissio solutionis debiti pauperi, aut pauperiori sit causa cessationis alicuius lucri, aut passionis alicuius damni, ratione cuius potest esse maior iniuria in retentione eiusdem quantitatis debitæ pauperi, aut pauperiori, hæc tamen maior iniuria non sufficit ad prælationem, sed tantùm vt pro rata attendendo ad lucrum cessans, & ad damnum emergens fiat maior solutio pauperi, aut pauperiori; sicut etiam debet fieri maior creditori cui debentur centũ, quàm creditori cui debentur quinquaginta.

Itaque sententiam negatiuam horum Doctorum sequendo, duo assero: Primum est, si creditor pauper existat in extrema necessitate, vel quasi extrema, ratione illius præferendum esse, quia in eo casu charitas obligat debitorem ad consulendum pauperi ex proprio; quantò ergo magis obligabit eum ad consentiendum, vt debitum pauperis, præferatur suo in solutione.

Secundum est, sublato eo casu prædictæ extremæ, vel quasi extremæ necessitatis, pauperem ratione paupertatis non esse præferendum; fundamentum est, quia non præfertur iure positiuo vt patet, nullibi enim in iure reperitur talis præferentia. Non iure naturali, ex eo enim quod pauper sit, solùm ei de iure naturali debetur eleemosyna ex charitate, quando fieri potest sine iniuria tertij; sed in necessitatibus ordinariis, & communibus, si præferretur, fieret iniuria aliis creditoribus; ergo non est præferendus; tandem quia necessitati ordinariæ satis consulitur dando ei partem debiti pro rata, sicut datur aliis, & quia ex maiori damno sequitur præferentia, sed ad summum quod cæteris paribus detur ei maior quantitas; & petitio illa implicita, & tacita solùm obligat ex charitate.

An priori petenti debitum liceat prius soluere.

Resolvt. XII.

SVppono, quod ex eo quod creditor aliquis prius solutionem exigat, nullam acquirit præferentiam contra eos, qui ratione hypothecæ, vel ratione priuilegij, iuxta dicta supra, eum antecedunt; Immò si hæres debitoris soluat prius petenti, sciens id fieri cum præiudicio præferentiam habentis, tenebitur huic de damno respondere: aut si debitor soluerit, poterit prior à posteriori recuperare, vt tradunt Nauarrus *cap.17. num.52.* & Siluester. *v. restitutio 7. quæst.8.* Colligitur autem *ex l. pupillus 24. §. Quæ in fraudem Creditorum.* Hoc supposito ex Vasquez, Turriano, & aliis ad quæsitum Respondeo negatiuè Layman, Hurtad. *de iust. disp.7. difficul.6.* docet enim petenti siue in iudicio, siue extra cæteris paribus non esse prius integre soluendum, & meritò, quia non iure naturali, quia ex natura rei ex eo quod ego petam, quod mihi debetur, prius quàm alius, quod ipsi ante meam petitionem debetur, mihi nihil iuris noui acquiro, nec alij aliquid sui iuris adimo; nec iure aliquo positiuo communi, seu Cæsareo; quia nullum tale extat. Addimus, nec iure aliquo positiuo communi, quia iure Castellæ *l.11. tit.14. part.5.* petenti in iudicio, & prius obtinenti sententiam, quamuis non petierit executionem sententiæ, est prius integrè soluendum, quam aliis creditoribus personalibus, quamuis prius petierint solutionem

tionem, ſi non obtinuerint prius ſententiam.

Quod ſi iure naturali, & poſitiuo communi, creditori petenti etiam in iudicio, & iure Caſtellæ extra iudicium, immo in iudicio ante obtentam ſententiam non eſt prius integre ſoluendum, multò minus non petenti, quamuis debitor velit via gratificationis, in quo DD. conueniunt, quia in eo infert iniuriam reliquis creditoribus, quia non habent minus ius; nec ſunt peioris conditionis, quam ille cui ob ſolam gratificationem fit integra ſolutio, & non ſolum debitor, ſic ſoluendo peccat contra iuſtitiam in reliquos creditores, ſed etiam ipſe creditor, cui fiat illa ſolutio eam accipiendo, vt contra Molinam *diſp.* 536. & contra Leſſium *cap.* 15. *numero* 41. & contra Filliucium aduertunt Vaſquez Turrian. Silueſtr. Azor. Rebell. & Bonac. *diſput.* 1. *quæſt.* 8. *punct.* 2. quia tunc creditor accipiendo cooperatur iniuſtitiæ debitoris ſoluentis in damnum aliorum creditorum, ac proinde tenetur ad reſtitutionem exceſſus ſolutionis aliis creditoribus; etiamſi in foro exteriori illis negetur actio contra ipſum, tenetur autem ad reſtitutionem, quicquid dicat Bonac. quamuis creditor eam ſolutionem acceperit bona fide, ignorans inuincibiliter eam ſolutionem fieri in damnum aliorum creditorum, ſi ea ſolutione factus eſt ditior, quam eſſet ſi ea ſolutio non fuiſſet illi facta, quia tunc tenetur ad eam, non ratione iniuſtæ acceptionis, quia nõ fuit formaliter iniuſta ob bonam fidem; ſed ratione rei acceptæ, ratione ſcilicet exceſſus, quem habet ob acceptionem illius ſolutionis, quamuis tantùm materialiter iniuſtam; & tenetur ad eum exceſſum non primo loco, ſed ſecundo loco in defectum debitoris à quo ſolutionem illam accepit.

Sed his minime obſtantibus, affirmatiuam ſententiam docet Ioannes Vvigers *de Iuſt. tract.* 3. *cap.* 5. *dub.* 6. *num.* 23. Baunius *tom.* 3. *lib.* 5. *capite* 36. *quæſt.* 6. Fagundez *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *capite* 34. *num.* 6. aſſerentes, debitorem poſſe licite ſoluere creditori prius petenti, quam aliis poſterioribus petentibus, quia inter eiuſmodi creditores prius diligentia exigentis, faciat eum iure potiorem, quemadmodum hypotheca, aut aliud priuilegium vt patet ex citata *l. Idem*, locum poteſt habere, quando ſunt plures eiuſdem omninò ordinis habẽtes hypothecas, tunc enim qui prius tẽpore petit, videtur inter eos eſſe iure potior. An verò hoc intelligatur de petitione in iudicio, & poſt ſententiam latam, an etiam de petitione priuata, & extra iudicium, dubitant aliqui; ſed de vtraque id intelligit Azor. & id alij ſupponunt; fundamentum eſt, quia creditor ratione petitionis acquiſiuit nouum ius perſonale, & conſequenter in eo caſu habet duplex ius in debitorem, vnum ratione debiti, alterum ratione petitionis, & alij non petentes vnum tantum habent ius. Vnde petens præferendus eſt aliis non petentibus: An etiam præferendus ſit aliis creditoribus poſterius petentibus, poterat eſſe maius dubium, quia hi etiam habent duplex ius eiuſdem rationis; ſed ius, quod in antiquitate, ſeu temporis prioritate fundatur non eſt priuilegium; Vnde qui prius petiit, non videtur præferendus aliis poſterius petentibus. At dicendum eſt aliud eſſe ius petitione debiti, aliud ius antiquitatis, ſeu contractionis ipſius debiti. Et ideò ius petitionis inducere nouum priuilegium, ius autem contractionis nullum priuilegium inducere; nam illa prior petitio fuit veluti quædam apprehenſio manus creditoris in rem ſibi debitam, & non eſt negandum maius ius habere qui prius apprehendit, quam qui poſterius; contractio autem debiti, fuit veluti quædam dimiſſio ex parte creditoris, quare manifeſtum eſt eſſe diuerſam rationem inter priorem petitionem debiti contracti, & inter priorem contractionem ipſius debiti.

Mihi verò in hac difficultate placet breuiter reſpondere cum Patre Dicaſtill. *de Iuſt. lib.* 2. *tra.* 2. *diſp.* 11. *dub.* 7. *num.* 70. Dico igitur, ſi ſint plures creditores perſonales, inter quos nullus ſit hypothecarius, nec habens priuilegium prælationis ſupra alios, & aliquis ex illis petat ante alios ſolutionem debiti ſiue in iudicio, ſiue extra, probabilis eſt opinio quod poſſit; imo teneatur debitor ei integrè ſoluere; etiamſi tempore poſterior eſſet. Fundamentum eſſe debet, quia ita videtur ſtatutum iure poſitiuo, vt diligentia poſterioris creditoris faciat eum potiorem, & conferat ius prælationis, ſicut hypotheca, vel priuilegium. Ita videtur ſtatutum; *l. pupillus ff. quæ in fraudem creditorum, & l. quod autem § ſciendum eſt eodem titulo, & l. inter eos ff. de re iudic.*

Dixi autem eſſe probabile, quia eſt etiam probabile quod docet Azor. *tom.* 3. *lib.* 4. *cap.* 36. *qu.* 6. vbi ait, Hàs leges potius videri negare actionem creditori poſterius petenti contra diligentiorem, quam diligentiori concedere ius prælationis. Ex naturali autem iure per petitionem ſolam priorem non acquirit tale ius. Molina verò affirmat habere tale ius, quando in iudicio poſterior prius petit. At verò quando extra iudicium petit, non audet peccati damnare debitorem prius ſoluentem; ſed ait ſe conſulturum illi, vt bona tradat diſtribuenda creditoribus pro rata.

Ex aſſertione noſtra poſita colligitur, aſſerendum eſſe tertio, creditorem etiam tempore poſteriorem licitè poſſe petere, & accipere ſolutionem ſui debiti, quando timet debitorem non fore ſoluendo. Vnde ad nullam tenebitur reſtitutionem aliis faciendam.

Vnde ex his confeſſarius, vel pœnitens poterit, vt ei placuerit reſpondere, & cui voluerit gratificare; nam quæ diximus cum Dicaſtillo ſatis probabilia ſunt.

An debitor ſciens ſtatum ſuum deficere, poſſit integrè ſatisfacere alicui non petenti, qui alioquin ius prælationis non haberet, & an iſte teneatur reſtituere?

Resolvt. XIII.

Respondeo licitè non poſſe, quia iura id non concedunt, quandoquidem enim hic ius prælationis non habet, ſed cum cæteris pari iure concurrit, & vigilantia in petendo non faciat eum potiorem, quia non petiit, non licebit debitori præſtare huic ſolutionem integram cum præiudicio aliorum, qui iure pares, aut potiores ſunt, & inter pares ſingulis aliquid ſoluẽdum eſt pro rata ſecundum quod vires debitoris ferunt; Et ita hanc ſententiam tenet Malderus *de Iuſt. tract* 4. *cap.* 6. *dub.* 6. Turrianus *in* 2. 2. *capite* 19. *dub.* 3. *numero* 6. Ioannes Vvigers *de iuſtit. tractat.* 3. *capite* 5. *dub.* 6. *numero* 4. Molina *tract.* 2 *diſp* 256. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 15. *dub.* 5. *num.* 4. Rebell. *libro* 2. *quæſt.*

quæſt.39.concl.vlt. Fagundez *in Decal. t.2. l.7. c.34. n.9.* & alij.

Sed difficultas eſt de creditore. Prima ſententia affirmat, non poſſe prædictum creditorem integrum debitum retinere, & teneri illud pro rata, & pro portione debitorum inter ſe, & alias diuidere eam; ita Bonacin. *diſputat.1. quæſt.8.punct.2. num.23.* Vaſquez *opuſc.de reſt.cap.11.n.99.* Turrianus, *vbi ſupra*, Baunius *tom.3. cap.26. quæſt.8.* cùm debitor in tali caſu peccet contra iuſtitiam commutatiuam ſoluendo vni integrè cum damno, & præiudicio aliorum; igitur creditor peccat contra iuſtitiam accipiendo, & retinendo id quod excedit partem ſibi contingentem, attenta proportione aliorum debitorum, & conſequenter tenetur exceſſum aliis reſtituere. Conſequentia patet, quia ideò debitor peccat contra iuſtitiam; quia creditores habent ius ad ſuas partes, & conſequenter habent ius, vt bona debitoris inter eos diuidantur pro rata, & pro portione debitorum; ſed creditor accipiendo lædit ius aliorum, & facit eis iniuriam; ergo ſimiliter tenetur eis ad reſtitutionem pro rata illis contingenti.

Secundò, quia creditor retinet id, quod non erat ei debitum in tali caſu, illæ enim partes debebantur aliis, qui habebant ius ad illas; ergo non poteſt eas retinere. Ergo tenetur eas reſtituere.

Verùm mihi placet contraria ſententia, quam ſuſtinet Molina *tom.3. de Iuſt. diſp.536. à num.42. §. hoc loco eſt obſeruandum*, Leſſius *lib.2. cap.15. dub.5 num.41.* Malderus *tract.4. cap.6. dub.6.* Sayrus *lib.20.tract.cap.10. num.34.* Rodriquez *tom.3. Summ.c.46. num.13.* qui dicunt hunc creditorem quantumvis ſciat hoc fieri cum detrimento aliorum, ſecurum eſſe in vtroque foro; fundamentum ſumitur ex *leg. qui autem §. apud Labeonem ff. de his, quæ in fraud. credit. & ex leg. pupillus ff. eodem*; vbi in eo caſu negatur actio aliis creditoribus ad petendum in iudicio exceſſum, quam prædictus creditor iam habet, attenta quantitate debitorum aliorum creditorum; ſed huiuſmodi leges ſunt iuſtæ; ergo etiam vim habent in foro interiori, & conſequenter hic creditor in neutro foro tenetur reſtituere. Probatur.

Secundò, quia totum id, quod accepit huiuſmodi creditor, ſuum eſt; ergo non peccauit accipiendo, nec retinendo illud.

Nec obſtat id quod aſſerit Bonacina, quia creditor hic accipiendo faciet contra iuſtitiam commutatiuam, contra ius aliorum habentium æquale ius; Sed hæc illatio Azorij nulla eſt, & Bonacina petit principium, de hoc enim diſputamus, ſcilicet an iſte benè accipiat, quamvis debitor malè conferat, & quidem ſæpiſſimè contingit, vt collatio ſit mala, & receptio bona, vt in prodigendo dante, & in accipiente. Item in collatione Sacramentorum ab excommunicato ſe ingerente, & in multis aliis. Deinde (quidquid ſit de his, & aliis caſibus) in noſtro ſic probo, quia ſi iſte creditor prius pereret, licitè acciperet; ergo etiam ſi tunc non petens recipiat, nullam facit aliis iniuriam. Nam quando accipit, approbat ſolutionem alterius, & eſt quaſi virtualis quædam petitio; Et quidem ſi antecedenter ad ipſam ſolutionem in ea occaſione ſolùm dicat; ego peto, ſolue mihi; His tantùm verbis tota aboletur iniuſtitia Quod autem illa verba expreſsè dicat, vel non dicat, nullius momenti videtur eſſe; atque adeo non facit iniuriam; Et ita præter Doctores citatos tenet Dicaſtillus *de Iuſt. lib.2. tract.2.diſp.11.dub.8.num.74.* qui etiam aſſerit. Eum qui ſic accipit ad nullam teneri reſtitutionem, quia non accipit rem alteri obligatam, atque adeo non tenetur ratione rei acceptæ, præterea nec ratione iniuſtæ acceptionis vt probauimus; quod idem putat dicendum eſſe, quamvis alij creditores habeant priuilegium perſonale prælationis ſine hypotheca; idemque dicendum ſiue acceperit pretium ab ipſo debitore, ſiue illo iam defuncto, ab ipſius hærede; atque etiam ſi debitor, vel hæres ſcienter id fecerint cum damno creditorum, & in eorum fraudem; quæ omnia habentur in *d. l. quod autem, §. apud Labeonem, & §. ſciendum*, & *l. pupillus ff. quæ in fraudem credit. & l. vlt. C. de iur. deliber. à §. & ſi præfatam*, vbi ſolum conceditur repetitio creditoribus hypothecariis; non verò perſonalibus. Vbi *gloſſ. verb. repellantur*, & hoc non ſolum in foro exteriori, ſed etiam in foro conſcientiæ, vt dictum verum eſſe exiſtimo.

Ex his infert tria corollaria: Primum eſt, ſi hæres debitoris præferat vnum creditorem aliis, poſſe hunc tuta conſcientia retinere id, quod ab eo accepit, quia eadem eſt ratio de hærede atque de ipſo debitore, quem hæres repræſentat.

Secundum eſt, ſi ad manus creditoris res aliqua perueniat, & quæ non ſit hypothecata aliis creditoribus, poſſe cum illa compenſare ſuum debitum, quia in hoc non facit iniuriam, aut violentiam ſuo debitori, quia occultè (vt ſuppono) ſuum damnum compenſat, quicquid ſit de detrimento aliorum, quod ille non intendit; nec ex hac compenſatione ſequitur per ſe, ſed per accidens, non enim hic creditor tenetur cum tanto ſuo detrimento aliis conſulere, & à ſe offerre rem quam iam poſſidet; eò enim ipſo, quod poſſeſſor eſt, melior eſt illius conditio.

Tertium eſt, ſi res, quæ ei detur à debitore, vel ad eius manus occultè peruenit, alioqui erat hypothecata aliis creditoribus, teneri tunc in conſcientia illis ſatisfacere ratione rei acceptæ, quæ habet huiuſmodi onus.

Verùm ex dictis eſſet hic diſcutiendum, quando ex contractu oneroſo, vel titulo gratuito accepit aliquid à debitore, teneatur reſtituere? ſed me remitto ad ea, que docet Dicaſtillus, qui *num.85.* ponit caſum nouum, vt ipſe ait, videlicet non poſſe virum vxorem indotatam, & non habentem vnde alatur ducere; quando ille non eſt ſoluendo creditoribus; quod videtur ex dictis colligi, nam ſi quis ſoluendo non eſt nec titulo gratuito, neque oneroſo, non poteſt pactum aut contractum inire, quo nouum debitum contrahat, quod reſultet in damnum priorum creditorum, atqui vxorem ducere indotatam, & non habentem alimenta eſt nouum contractum inire; vnde nouum debitum in damnum priorum creditorum contrahat. Secus eſt ſi illa afferat dotem ſibi ſufficientem, aut artè, qua poſſit ſe alere. Ita ille. Sed ego puto, hanc doctrinam non procedere, ſi aliquis non poſſit ſe continere, niſi indotatam ſumeret in vxorem: nam in tali caſu creditores eſſent irrationabiliter inuiti, nec puto quod diſſentiret amiciſſimus Dicaſtillus: ſicut etiam dicendum eſſet de illo, qui inuentus cum puella ad euitandas inimicitias, & periculum vitæ, coactus eſſet ſumere illam in vxorem, nulla dote ſibi aſſignata. Nota etiam famulum ſeruientem domino, quem nouit impotentem ad ſoluendum creditoribus, non poſſe ſtipendium ab eo accipere, aut receptum retinere, niſi caſu quo tantumdem domino acquiſierit ſeruiendo: quia dominus

minus non potest illi soluere sua debita quando adstrictus est præcedentibus creditoribus, quibus non est soluendo; cùm neque contractu gratuito, neque oneroso possit Dominus in fraudem creditorum bona alienare, nec ille famulus accipere, Ideò consilium darem his famulis, vt omninò discederent; Vide Rebellium *dub.8. q.16. sect.3. n.* 10. Molinam *disp.330.num.7.* Valentiam *t.3. disp.5.qu.* 22.*pr.4.*

His tamen non obstantibus puto cum Hurtado *de iust.disp.7.difficult.8.* & aliis; Quod quoties contractus est necessarius debitori ad id ratione cuius potest omittere solutionem priorum debitorum; tunc posse licitè cum debitore celebrati contractum, & contrahentem cum illo posse ab eo licitè accipere solutionem illi contractui correspondentem, quamvis debitor ob eam solutionem fiat impotens ad solutionem priorum debitorum, quia tunc creditores priores non erunt rationabiliter inuiti in omissione solutionum priorum debitorum, dicimus id esse quod necessarium est debitori ad conseruandam vitam, vel salutem, vel honorem, vel famam, vel statum iustè acquisitutum.

Vnde debitor suis bonis quamvis debitis, & quamvis eorum expensione fiat impotens ad soluenda debita, potest decenter sustentare vxorem, & etiam filios, qui non possunt decenter sustentari, & conducere famulos, medicum, & alios sibi necessarios, & expendere necessaria ad testamentum, & ad inuentarium bonorum; quia id cedit in bonum hæreditatis, & aliorum creditorum. Et tandem non deseram hic adnotare ipsum Dicastillum *vbi supra num.*80. probabile existimare, quod docet Molina *disp.*328.*num.*10. *& disp.* 329. *num.6.* Lessius *lib.2. cap.*15.*dub.*19.*num.*168. Nauarra *de rest. lib.3.cap.4. num.*218. & alij, dum docent, Eum, qui aliquid accepit, siue oneroso, siue gratuito titulo non teneri in conscientia restituere, etiamsi nouerit tradentem fieri impotentem ad soluendum cæteris, dummodo non induxerit illum vel ad donandum, vel ad tradendum; sed ipse ex se donauerit, aut vendiderit; quamvis ex illa acceptione per accidens sequatur alteri damnum.

Nota hic obiter, amice Lector, me olim dixisse non esse improbabilem sententiam aliquorum Doctorum, asserentium ordinem restituendi præscriptum à legibus obligare tantùm in foro externo, & non conscientiæ, sed Pater Hurtadus *tom.2.tract.8. cap.4.ref.37. num.*463. patum modestè, bona eius venia, inuehitur contra me, sed illam sententiam vt ego feci, non putat improbabilem doctus Magister Serra Dominicanus in 2.2. *D.Thomæ quæst. 62. art.8. fol.*268. & illam tenet Machadus *tomo 1. lib. 2. parte 3. tractat. 23. docum. 5. numero 9.* & Marcus Serius *tomo 1. tractat.2.disputat. 5. difficult. vlt.quæst.15.numero 2.* concedo itaque Patri Hurtado suam sententiam esse probabiliorem, & communiorem, & illam ego teneo; id quod nego cum DD. *supra citatis*, & aliis à me alibi adductis est, opinionem contrariam non esse ducendam improbabilem.

An Papa sit dominus bonorum Ecclesiasticorum, & beneficiorum?

Resolvt. XIV.

NOuissimè Michaël Tarrada *in amplitudine Beneficiaria disput.1.quæst.1.num.*37. Affirmatiuam sententiam docet, sic enim ait; Summus Pontifex est dominus absolutus rerum, & personarum Ecclesiasticarum. Communis & verissima opinio Doctorum *in cap.quæ in Ecclesiarum, de constitutionibus, & in cap.2. de præbendis in 6.* Textus *in cap.inter, de fide instrumentorum cap. proposuit de conces. præbendæ, Clement.1. vt lit.pendente*, Glossa *in Canone consequens distinction.*11. Panormitanus *in disput.1.incipiente Episcopus colum.* 1. Barbatius *in dict. cap.quod translationem num.*92. *&* 93. Mendoza *in reg.6.cancell.quæst.1.num.*3. Rebuffus *in tr. nominationum quæst.*11. *numer.*54. *cum duobus seqq.* Ideò potest priuare de potentia absoluta quoslibet Prælatos, vel beneficiatos etiam sine causa *cap.* 20. *de donation.* Glossa *in Canone per principalem 9. q.3.* & hanc verissimam asserit esse sententiam Abbas *in cap.1.de voto* Innocent. *in cap.inquisitioni de re iudicata DD.in dict.cap.2. de præbend. in 6.* Decius *in cap.vlt.de confirmat.vtili notatur in cap.ex gestis*, licet ibi fuerit iusta causa deponendi Anastasium Cardinalem tituli Sancti Marcelli de Clericis non residentibus, Corrasius *in cap.1. secund.part.suæ paraphraseos*, vbi dicit, quod priuatio potest fieri in qualibet parte mundi à domino Papa tanquam Episcopo totius orbis, Archidiaconus, & Ioannes Andreas *in cap.1.de constit.in 6. extrauag. Sancta, de elect.in comm.* Gomez *in prœmio regul. cancellariæ q.2.vers.considerata*, & quoad hoc nullum esse dubium debet, quicquid dicat Rebuff. *in tract. nomin. q.15.n.*30.

Hoc tamen non facit Summus Pontifex, licet illud de iure possit, Guillelmus de monte Laudano *in clement. Romanus de præbendis*, quia sanctus est *can.in sancta de consecratione distinct.1. can.1. distinct.*70. vbi est bonus Textus Symmachi Papæ, & omnes in sua iustitia, iureque confouet *cap. licet, de ætate, & qualitate*, suum cuique seruari desiderans *can.fuit semper 9.quæst.3.* quia iura cuncta in scrinio sui pectoris habere dignoscitur *dicto cap.1. de constit.in 6.* Ideò nec ad dexteram, nec ad sinistram omninò declinat, sed incedit via regia, provt ipse asserit in sua decretali vna, vt Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.

Obiicies; id quod nostrum est non potest à nobis tolli sine nostra culpa toto *tit. de restit. spoliat.* sed beneficia sunt beneficiatorum, vt est communis & vera opinio Doctorum; ergo non possunt eis auferri sine illorum culpa. Respondeo maiorem quidem esse veram quoad inferiores Papæ, sed non quoad Papam, qui omnimodam habet potestatem in res & personas Ecclesiasticas per *c. proposuit de conces.præbend.* cum infinitis aliis.

Instabis nemini debet fieri iniuria ab vllo siue Papa, siue Imperatore *c. nuper de donat. inter virum, & vxorem*, & probatur argumento deducto ex *cap. ex parte de foro compet.* qui eo casu peccarent eo grauius, quò sunt maiores cæteris Gloss. *in capit.3. verb.maiores de transl. Episcopi*, sed si auferrentur beneficia possessoribus legitimis à Papa fieret eis

iniuria

iniuria. Ergo non potest Summus Pontifex illa tollere. Respondeo concessa maiore, nego minorem; Ille enim non censetur facere iniuriam, qui iure suo vtitur *cap. cum Ecclesia de elect. c. dilectus de officio legati*, licet inferatur præiudicium alteri secundariò, quod tanquam consecutiuum non consideratur. Hucvsque Tarrada.

Sed Papam non esse dominum, sed summum administratorem bonorum Ecclesiasticorum tradunt communiter Theologi, & ideò ex hoc Lessius *de Iust. lib.2. cap.2.dub.5. num.19.* infert, quòd Papa non potest vnius Monasterij bona sine iusta causa dare alteri Monasterio, vel Ecclesiæ absque peccato iniustitiæ: cuius ratio non est alia, quàm quòd non habeat illorum dominium, sed solùm ius administrationis. Et hoc etiam docet Caramuel *in Theolog. Regular. disp.56.nu.825.* vbi sic ait, Quodcumque Benedictinorum Monasterium (idem dicito de quacunque Congregatione habente bona in communi) habet verum, perfectum, priuatum, & actuale dominium proprietatis in omnia illa bona tam mobilia, quam radicabilia, quæ sua dicuntur. Dominium iurisdictionis immediatè pertinet ad Abbatem domus, quæ est mater eiusdem Monasterij: hic enim ex natura rei ni dentur sanctiones legitimæ, quæ aliter disponant, habet dominium iurisdictionis in omnes filiationes, vt videbimus inferius suo loco. Dominium iurisdictionis supremæ pertinet ad Pontificem Maximum, ad quem spectat etiam dominium politicum perfectum, ratione cuius poterit, si detur causa grauis id exigens, bona vnius Monasterij dare alteri eiusdē, vel alterius Ordinis, vel alij Ecclesiæ. Causam grauem id exigentem postulo, vt Pontifex possit bona vnius Monasterij dare alteri, vt præcludam aditum adulatoribus, & ostendam dignitatem Pontificiam ad bonum publicum Ecclesiæ esse institutam, non autem ad confusionem, & turbationem singularium: Non posse Pontificem pro arbitratu suo sine causa bona vnius Cœnobij sibi adsumere, vel alteri aut Monasterio, aut Ecclesię dare (Ecclesię etiam nomine Episcopos intellige; & S.R.E. Cardinales) docet Lessius subscribens cōmuni Doctorum opinioni. Quoniam ad hoc, vt Pontifex Summus possit sine causa bona mei Monasterij auferre, deberet habere in bonis dicti Monasterij ius dominij actualis, quale habet sæcularis in suis bonis, & quale ipsemet Pontifex in bonis Capuccinorum, & Fratrum Minorum de Obseruantia. Cæterum in bonis aliarum Religionum dominium actuale non ad summum Pontificem pertinet, sed ad communitatem. Ita ille.

Hanc autem sententiam tenet Layman *lib.3.tractat 4. cap.10. num.15.* vbi sic ait; Quid de summo Pontifice sentiendum, vtrum bona Ecclesiæ arbitratu suo alienare possit? Respondeo cum Nauarr. *Comment. de spoliis clericorum §. 2. & 3.* licet Papa Canonici iuris solemnitatibus absolutè loquendo astrictus non sit, sicut alij Prælati: tamen, & ipse naturali, ac diuino iure prohibetur alienationes inutiles efficere, cum bonorum Ecclesiæ non dominus, sed Summus administrator à Christo Constitutus sit, non ad dissipandum, sed ad dispensandum. Quare, ita distinguit Nauarr. *cit. §.3. num.8. iuncto §.15. num.4.* Quod alia alienatio rerum Ecclesiasticarum facta à Papa est iusta, & valida, quæ videlicet rationabili causa nititur: alia est valida, & non iusta, si absque rationabili causa res vnius Ecclesiæ in aliam Ecclesiam, aliúmue pium vsum transferatur: alia denique neque iusta, neque valida, si res Ecclesiæ sine rationabili causa in vsus prophanos alienentur, verbi gratia laicis sine iusta causa donentur. Huc vsque Layman, cui adde Dicastillum *de iust. lib.2. tract.3. disp.1. dub.15. numero 19. & tract.15. disp.1. dub.6. part.2. num.262.* asserens Pontifices esse constitutos à Christo administratores bonorum Ecclesiasticorum, non autem dominos.

Hoc etiam docet Episcopus Malderus *de iust. tract.1. c.4. dub.8.* firmans Papam non esse dominum bonorum Ecclesiasticorum, ne quidem specialiter pertinentium ad Ecclesiam Romanam *c. non licet 12. quæst. 2.* neque enim potest pro suo arbitrio hæc bona alienare, sed tantùm vt fidelis, & prudens dispensator; idem etiam dicit Fragos. *t. 2. lib.3. disp.9. §.4. num. 1.* Turrecremata *in Summa l.2. cap.113.* Sanchez *in Sum. tom.2. lib.7. c.29. num.96.* Vnde Tannerus *t.3. disp.10. q.6. dub.8. n.311.* Loquens de dominio bonorum Ecclesię dixit, vel esse penes ipsam communitatem Ecclesiasticorum, vel penes solum Deum, vel Christum Dominum. Ergo Papa dicendum est esse de talibus bonis tantùm summum administratorem.

Et ideò occasione illorum verborum D. Pauli 1. Cor. 4. *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores ministrorum Dei:* hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur, dicit Sotus *de Iust. lib.3. qu.6. art.2. ad 5.* Non est opus argumento, vbi Apostolica tuba canit, à qua ius Canonicum discrepare non potuit, nec credēdus est Pontifex assensisse vnquam assentationi dicentium esse eum dominum. Et ideò D. Thomas *in 2.2.q.63. art.2. ad 1.* in quo loco Cardinalis Caietanus sic ait; sub nomine Ecclesiastici Prælati clauditur etiam Papa, est enim Christi minister, & dispensator ministeriorum Dei; ideò oportet fideliter dispensare, *& quæst.43. art. 8.* addit, quod si quis aliquid acceperit à Papa sine causa dante, tenebitur restituere, sicut depositarius, & dispensator. Ita Caietanus. Et idem Sanctus Magister in eadē 2. 2. *quæst. 100. articul.1. ad 7.* sic ait; Quamuis enim res Ecclesiæ sint eius (hoc est Papæ) vt principalis dispensatoris, non tamen sunt eius vt domini, & possessoris. Idem docet ibidem Caietanus tradens Papam non esse dominum rerum Ecclesiasticarum, sed dispensatorem, nec de plenitudine potestatis posse ad libitum dare bona Ecclesiæ cui voluerit, sed teneri fideliter dispensare, vt recta ratio suadet, iuxta illud. Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis quis iuueniatur, sic Caietanus.

Quæ quidem omnia antea dixerat D. Bernardus ad Eugenium Papam *de considerat. l.3. cap.1.* Dispensatio (ait) tibi credita est, non data possessio. Si pergis vsurpare, & hanc; contradicit tibi qui dicit meus est orbis terræ, & plenitudo eius; possessionem, & dominium cede huic; tu curam illius habe; pars tua hæc, vltra ne extendas manum.

Verùm his non obstantibus Filliucius *tom. 3. tract.44. cap.3. num.10.* putat esse opinionem probabiliorem illam, quæ asserit Pontificem esse dominum bonorum Ecclesiasticorum, & beneficiorum, & vsque ad *num.56.* latè discurrit, quo pacto Pontifex possit alienare bona Ecclesiastica, vel auferre bona alicui Ecclesiæ, & dare aliis Ecclesiis, aut beneficium vni collatum, alteri tradere, & ideò quando hi casus occurrerint, dictum Filliucium adi, & non pigeat, qui licèt vt diximus teneat, Papam habere verum dominium bonorum Ecclesiasticorum,

sticorum, & beneficiorum, tamen in supradictis casibus sæpius arctat, vt par est, manus Pontificis, & eius auctoritatem, & demonstrat quando illicite tali vteretur dominio.

Sed quid ego sentiam in hac quæstione dicam breuiter. Absit quòd cum Soto parum modestè Canonistas assentatores Pontificis vocem; displicet tamen id, quod asserit Filliucius, eorum opinionē esse probabiliorem: itaque adhæreo sententiæ Theologorum asserentium, Papam non esse dominum bonorum Ecclesiasticorum, & beneficiorum, sed tantùm summum administratorem; Et ideò præter Lessium *vbi suprà*, & alios, vide Molinam *de Iust. tractat. 2. disputat. 29.* Fragosum *tomo 2. lib. 3. quæst. 1. num. 5.* Azorium *tom. 2. lib. 6. cap. 12. quæst. 7.* Stephanum Fagundez *in præcepto Decalogi to. 2. l. 8. cap. 22. num. 2. cum seq.* Probatur nostra sententia ex D. Paulo *ad Cor. 4. fol. 147.*

Secundò, quia si Papa esset verus dominus omnium beneficiorum, posset omnes fructus eorum in suam propriam, & peculiarem vtilitatem conuertere, & pro libito eis vti, quod nemo sanæ mentis dicet. Et tandem iura, quæ allegantur pro opinione, & parte contraria, & præcipuè Clementina *1. vt lite pend.* quæ commendat plenam, & liberam dispositionem supremamque dispensationem summorum Pontificum, circa omnia beneficia Ecclesiastica, Episcopatus etiam, & Archiepiscopatus, eò tantum tendunt, vt Papa non sit dominus, sed supremus dispensator illorum; & quòd dicatur libera, id tantùm significat quòd Papa nullum agnoscat superiorem in terris, non tamen vt sit dominus illorum. Vnde cum ita sit libera, & suprema, vt nullum superiorem habeat, non excusatur à peccato. Libera ergo plenitudo potestatis summi Pontificis in beneficialibus respicit tantùm facultatem conferendi beneficia validè, vt sibi placuerit, cum à nemine pendeat, & nemo ei contradicere valeat, non tamen vt illicita prouisio desinat esse illicita.

Distinguendum est igitur inter beneficiorum prouisionem, & priuationem, & de primo negotio asserit summum Pontificem prouidere licitè beneficia cuicumque voluerit, dummodò prouisus idoneus sit comparatione non digni; & dummodo conferat digniori respectu digni: si tamen dignis, relictis dignioribus; aut indignis, relictis dignis conferat, asserit peccare, sed prouisionem tenere, quia est summus dispensator, & non habet iudicem in terris. Ex his infertur, quòd Papa non possit de plenitudine potestatis licitè auferre beneficia iis, qui illa pacificè obtinēt pro mero arbitratu suo absque vlla causa, & satisfactione illorum, qua de re duæ sunt opiniones. Probat hoc Fagundez ex variis rationibus, & respondet ad omnia ea, quæ Canonistæ adducunt aduersus superius dicta, præsertim ad Textum *cap. 2. de præbend. in 6. & Clem. 1. vt lit. pend.* meritò igitur teste Sarmiento *libro 1. Select. capite 8. n. 25.* Pius V. dicere solebat Pontificem non esse dominum beneficiorum, sed dispensatorem, & proinde beneficia non esse manualia.

Vtrum pro administratione Sacramenti extremæ Vnctionis, si addatur oleo consecrato maior quantitas olei non consecrati, remaneat hoc non obstante consecratus?

Resolvt. XV.

Casus est curiosus; & quod mirum videbitur, affirmatiuam sententiam tenet Magister Hinojosa *in Directorio decisionum Regularium verbo baptismus fol. 49.* vbi sic ait, Oleum non consecratum additum consecrato totum fit consecratum, etiamsi sit maior quantitas non consecrati; secus de oleo addito chrismati dicendum est.

Hoc probatur, quia licet stando in vera philosophia per mixtionem resultat vnum tertium, stando tamen in iure Canonico sic videtur, Papam respondisse, qui in his sacramentalibus magnam habet potestatem; nam per ratihabitionem consecrantur Ecclesiæ, aliàs si per huiusmodi mixtionē, seu partium additionem censerētur corruptæ partes præexistentes, repleremus omnia scrupulis, & cum communiter fiat huiusmodi permixtio olei consecrati, & non consecrati, nec permiscentes sint prudenter cauti in mensuranda quantitate olei superaddendi, maneremus dubij de cōsecratione Sacerdotum oleo, & chrismate inunctorum, de confirmationis, & extremæ vnctionis validitate.

Quod, & in philosophiæ iuribus fundari potest. quia quando duo liquores qui admiscentur, sunt eiusdem speciei, habéntq; qualitates indiuiduales valde similes eiusdem virtutis, & vigoris, vt duo vina alba, vel duo olea, non fit verè admixtio, nulla fit corruptio, neque resultat aliquod tertium, sed est vnio, & continuatio illarum partium; & quamuis maior quantitas suppeditatur minori, cum non habeant contrarietatem qualitatum, non miscentur per mutuam actionem, & passionem, nec maior quantitas destruit minorem, sed per diuisionem partium quantitatiuarum, subintrans alter liquor illorum diuidit per commotionem partes alterius in minores minimis. Hoc idem de oleo non consecrato superaddito etiam in maiori quātitate oleo consecrato, quod totum remanet consecratum, consulitur tamen rationabiliter, ne in minimo excessu quantitatis superfundatur oleum non consecratum, quia quamuis vtrumque sit eiusdem speciei in esse entis, in esse tamen moris (vt ita dixerim) in esse (inquam) consecrati, & non consecrati differunt specie, atque adeò prudenter cauendum est, ne tanta sit quantitas olei superaddendi, quod suffocet consecratum, hoc est, non omninò penetretur vndequaque à partibus olei consecrati.

Si verò oleum non consecratum superaddatur in maiori quantitate chrismati, proculdubio totū remanet non consecratum propter liquores specie differentes, nempè balsamum, & oleum, & propter qualitates specificè, & indiuidualiter dissimiles, ex quorum mixtione corruptis partibus, tertium quid resultat. Dixi in maiori quantitate; quia forsan si in quantitate æquali superaddatur oleum chrismati, non fiet tam perfecta commixtio ad corruptionem partium sufficiens. Cùm chrisma præter balsamum, habeat etiam oleum, ratione cuius nequit pugnare cum oleo superaddito.

Sed prorsus contrariam sententiam tenendam esse puto, & aduersus Patrem Dominicanum alios

Magiſtros Dominicanos opponam, & hi ſunt Ioannes de la Cruz *in Direct. conſcien.. de extrema vnct. dub. 6. concluſ.* 1. & Petrus de Ledeſma *in Summa tomo* 1. *tractat. de extrema vnctione capit. ſecundo concl.* 4. *difficult.* 3. ſic aſſerens, Haſe de aduertir, que quando al tal azeyte bendito, y conſegrado ſe le añade otro azeyte que no eſte bendito y conſegrado, haſe de añadir poco à poco, y en menor quantidad para que el oleo bendito, y conſagrado conuierta en ſu naturaleza al que no lo eſta. Porque ſi fueſſe mayor la quantidad del azeyte que no eſtà bendito, y conſagrado todos perderia, la conſagracion, y bendicion. El exemplo eſta llano en el agua bendita, la qual pierde la bendicion ſi le echan mayor quantidad de agua que no eſte bendita. Pero ſi la echan de menor quantidad toda queda bendita. Ita ille; cui adde Henriquez *libro* 3. *capite* 8. *numero* 2. Dicaſtillum *de Sacrament. tomo primo, tractat.* 7. *diſputatione* 1. *dub.* 7. *numero* 74. vbi teſtatur hanc eſſe communem ſententiam Doctorum, idem docet Præpoſitus *in* 3. *part. D. Thomæ quæſtione vnic. de Sacrament. extrem. vnct. dub.* 3. *numero* 19. Trullench *de Sacrament. libro* 5. *capite vnico dub. ſecundo, numero tertio.* Dico igitur, quod licet Parocho oleum non conſecratum miſcere conſecrato, quãdo timet fore, vt totum oleum conſecratum non ſufficiat pro toto anno, nam tunc vtrumque cenſetur conſecratum per admixtionem, modo quod additur ſit minoris quantitatis, quam conſecratum, nam dignum trahit ad ſe minus dignum. Probatur hoc exemplo aquæ benedictæ. Vnde etiam non grauabor hîc apponere verba Leſſij *in* 3. *part. de Sacrament. extrem. vnction. capite* 1. *dub. quinto, numero* 11. vbi ſic ait; Animaduertendum eſt in neceſſitate poſſe addi oleo benedicto aliquid olei non benedicti, vt habetur *in capit. quod in dubiis, de conſecratione Eccleſiæ, & Altaris*; quod intellige, modò id quod additur, minus ſit quantitate, vel ſi non ſit minus, ſaltem fiat additio ſenſim. Si enim id quod additur, ſuperet, vel etiam æquale ſit, & confeſtim addatur, id quod auctum eſt, non cenſetur eſſe idem quod ante fuit. Si autem ſenſim fiat additio, ſemper cenſetur eſſe idem, quod immediatè ante erat. Vnde cum antea eſſet benedictum, etiam poſt additionem cenſetur eſſe benedictum. Vide Silueſtr. *verbo aqua benedicta*, & Fumum *ibidem*. Eſt enim eadem ratio additionis ad aquam benedictam. Hæc Leſſius.

An ſi quis lauet corporalia ante primam lotionem factam à Diacono, peccet venialiter?

Resolvt. XVI.

NEgatiuè reſpondet noſter doctus Siculus Pater Tamburinus *opuſc. de Sacrament. miſſæ l.* 1. *c.* 2. §. 2. *num.* 1. vbi ſic ait, Certum eſt corporalia, purificatoria, & ſimilia lauari ſaltem ex conuenientia debere à Diacono in vaſe ad hoc præparato, lotionemque mittendam eſſe in piſcinam ſacram, vel ſacrarium, quòd, hic, nihil aliud eſt, niſi locus in pariete, ſeu ſub terram defoſſus, & ab aliis profanis vſibus ſeparatus, in quem hæc lotio, & ſimilia proiici ob reuerentiam, ſolent.

Secundò. Notant autem communiter Doctores, hoc intelligendum eſſe de prima lotione, nam hac, per Diaconum habita, poſſunt laici ſine ſcrupulo, & fœminæ, præſertim Sacræ Virgines, ea melius lauare, tergere, & reficere.

Tertiò. Dubium ergo ſupereſt, an ſi laicus ſine neceſſitate ea in prima lotione lauet, peccet; & nõ peccari quidem mortaliter certum ſit, quia non eſt materia grauis. Peccari autem venialiter multi ſupponunt, ex eo quia ſi ea tangere, ex ipſorum ſententia, iis non licet ſub culpa veniali, multo magis non licebit lauare.

Verùm probabile eſt, nec eſſe veniale, licet ſit optimum conſilium vt à Diacono, vel Subdiacono, vel habentibus ad id priuilegium in prima lotione lauentur: Ratio eſt, tum quia Doctores ſupra probabiliter docentes, non eſſe veniale tangere, videntur etiam probabiliter docere, nec eſſe lauare: in lotione enim nil aliud tandem interuenit, vt idem Suarez ibidem fatetur, niſi quidam contactus, tum quia vt ibi, ita hîc, non conſtat impoſitam eſſe obligationem ſub vllo præcepto. Ita Tamburinus.

Sed hæc opinio mihi non placet, eſt enim cõtra communem, vnde præter alios Dicaſtillus de *Sacrament. to.* 1. *tr.* 5. *diſput.* 4. *dub.* 11. *n.* 227. docet hoc prohiberi per Canones, quod nulla conſuetudine abrogatum eſt, nec ait cum Silueſtro rationabiliter abrogari, quod etiam auctoritate plurimorum Franciſcus Lugo *de Sacrament. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 62. *qu.* 7 & Caſtrus Palaus tradunt *tomo* 4. *tr.* 22. *punct.* 10. *num.* 13. Vnde Regulares ſecundum aliquos, habentes priuilegium tangendi, & lauandi corporalia, non poſſunt illa lauare, niſi poſt primam lotionem factam à Diacono; & ideò Magiſter Hinojoſa *in Directorio deciſionum Regularium verbo corporalia fol.* 155. ſic aſſerit: Corporalia, & Calices tangere reuerenter conceſſit Sixtus IV. omnibus fratribus Clericis, vel laicis. Conceſſit etiam omnibus Monialibus Sanctę Clarę, & Sororibus Tertij Ordinis Minorum, quod poſſint corporalia, & purificatoria cõtingere, dum tamen prius lota ſint à Fratribus. Ecce clarè, & expreſsè non conceditur dictis perſonis lotio prædictorum. Inuenies enim maximum rigorem in iure propter periculũ alicuius reliquiæ corporis, vel ſanguinis Domini ibi detentæ. Quapropter niſi corporalia ſint prius lota à miniſtris, ſcilicet Sacerdote, vel Diacono, lauari non poſſunt ab aliis Fratribus, & Monialibus; immò nec à Subdiacono, quia omnibus rigoroſè prohibetur huiuſmodi lotio, niſi Diaconis, non tamen negatur Fratribus etiam laicis tangere corporalia, vel calices, quia non eſt periculum in hoc, & abſolutè conceditur per priuilegia.

Nihilominus Caliſtus III. conceſſit, vt Fratres laici poſsint calices contingere, lauare corporalia, & alia ornamenta Eccleſiaſtica, quam conceſsionem vſus interpretatur, quòd præcedere debeat lotio à competenti miniſtro, vt dictum eſt. Ita Hinojoſa.

Sed verum vt fatear, non video ad quid deſeruiret priuilegium conceſſum Regularibus lauãdi, ſi illa non poſſent lauare, niſi poſt lotionem factã à Diacono; nam hoc abſque priuilegio licitum eſt etiam laicis: Ad id verò, quod aſſerit Pater Tamburinus, poſſe laicos abſque culpa veniali tangere corporalia; ergo, & lauare, nego antecedens; & iam alibi hanc ſententiam ego non approbaui, nam quidem difficilè diſcedo ab aliqua opinione, quam video communiter docere Doctores.

An priuilegium Eugenij IV. concessum Benedictinis, & Gregorij XIII. Patribus Societatis, vt eorum professi nondum in Sacris constituti non teneantur persoluere horas Canonicas; sit communicabile aliis Religionibus?

Resolvt. XVII.

NOn defuere aliqui nouitatum amatores, & ad laxiorem vitam inclinati, affirmatiuè sententiæ adhærentes ex communicatione priuilegiorum, quam inter se habent fere omnes Religiones, vt patet ex bullis Pontificis alibi à me adductis. Posset aliquis hanc sententiam confirmare auctoritate Mandosij, & Felini *in tr. de priu. ad instar q.* 4. vbi ait, Generalem concessionem priuilegiorum, referentem se ad priuilegia alteri concessa, non minus operari, quam si priuilegiato omnia, & singula alterius priuilegia sigillatim, ac specificè concessa, illaque in concessione seriatim narrata fuissent, quia relatum dicitur esse in referente *l. asse toto ff. de hæred. Inst.* & ita refert consuluisse Stephan. Bertrand. *consil.* 149. Illud est generale *n.* 2. *volum.* 1. *in antiq.* Card. Paris. *cons.* 22. Mandatum *n.* 5. *l.* 4. & ante eos Oldrad. *consil.* 300. factum tale est *n.* 8. *vers. & præsertim in casu nostro*, eandem sententiam videntur supponere aliqui recentiores, qui de hac materia tractantes, indistinctè asserunt, priuilegia alicui Religioni concessa, per generalem communicationem factam à Pontifice communicari alteri.

Sed hanc sententiam in casu proposito prorsus reiiciendam esse puto; & ideò Antonius Hinojosa *in Directorio ver. horæ Canonicæ fol.* 283 sic ait; Eugenius IV. concessit Monachis S. Benedicti, quod Clerici professi in sacris non constituti, ad horas Canonicas recitandas ex debito minimè teneãtur: quia verò communicatio priuilegiorum semper censetur valida, nisi contraueniat, vel professioni, vel obseruantiæ Religionis, aliàs multa concessa laxioribus, nullo modo communicantur strictioribus, quia ad ædificationem, non ad destructionem dantur. Ideò huius priuilegij communicatione non gaudent cæteri Mendicantes, vtpotè repugnantis eorum obseruantiæ, & salubri consuetudini. Ita ille, cui adde ex eadem inclyta Religione doctissimum Magistrum Hyacinthum Donatum *in praxi Regularium to.* 1. *tract.* 7. *quæst.* 14. *num.* 10. qui loquitur de priuilegio concesso Societati Iesu. Confirmatur vsu omnium Religionum, quæ nunquam ausæ sunt dictis priuilegiis vti. Nec valet ratio in contrarium adducta.

Falsum est enim per communicationem Religiones omnibus priuilegiis vni Religioni concessis, posse absolutè vti, nam aliqua priuilegia, non obstante communicatione, non possunt inter se Religiones communicare, vt rectè obseruat Donatus, *vbi suprà* de priuilegio exemptionis soluendi decimas alicui Religioni concesso, vel de quarta funerali, & ideò supradictæ doctrinæ dandæ sunt aliquæ limitationes. Igitur primò debent excipi priuilegia exorbitantia, quæ scilicet non sunt solita concedi, sed rarò, & cum difficultate conceduntur; hæc enim non veniũt in generali communicatione, nisi in specie exprimantur, iuxta *reg. in generali* 81. *de reg. iur. in* 6. vbi dicitur in generali concessione non venire ea, quæ quis verisimiliter non esset in specie concessurus. Sic tenuit Rota Romana *decis.* 55. *numero* 14. & 15. *parte secunda diuers.* vbi hoc ampliat, etiamsi communicatio esset facta cum illis verbis, in omnibus, & per omnia, & hanc opinionem sequuntur etiam Butr. *consil.* 19. *sub numero* 9. Socinus *in l.* 1. *numero tertio in fine ff. de legat. primo*, vbi Iason *num.* 21. *versicul. primo limita*, Ripa *numero* 8. *versicul. & ita intellige*, Crot. *numero* 10. Paris. *numero* 24. *in fine*, Natta *consil. quarto, numero sexto, lib. primo*, Tamburin. *de iure* Abb. *tom.* 1. *disput.* 17. *quæst.* 2. *numer.* 4. eamque videtur apertè approbare Nauar. *tom.* 2. *consil. titul. de priuileg. consil.* 13. *num.* 4. vbi ait: Per generalem confirmationem priuilegiorum non censeri confirmata priuilegia exorbitantia. Alias verò limitationes inuenies apud Merollam *rom.* 3. *disput.* 6. *c.* 4. *dub. octauo per tot.* Ad auctoritatem verò Mandosij pro affirmatiua sententia in principio adductam, respondeo. Illud commune dictum, quod expressum in specie dicitur quod fit per relationem ad aliud, non esse vniuersaliter verum, sed pati exceptiones suprà allatas. Ratio autem est, quia expressio, quæ fit per relationem ad aliud, non est vera expressio, sed ficta, vt in *l. titia* §. *fin. vers. perinde digest. de verb. oblig.*

Ex dictis sequitur Patres Capuccinos cum ex suis statutis non excipiant sæcularium confessiones, non posse vti priuilegiis concessis aliis Ordinibus quoad absoluendum à reseruatis, aut dispensandum sæculares, & si ij à Papa obtineant facultatem audiendi confessiones sæcularium in genere, vel in specie, non ideò censeri iis communicata dicta priuilegia, nisi specialiter iis concedatur, vt possint communicare de prefatis priuilegiis. Et ita docet Bordonus *in cons. Regul. tom.* 2. *ref.* 52. *n.* 75. & Pellizarius *in manual. regul. tom.* 2. *tr.* 8. *capite* 1. *sect.* 3. *n.* 45.

Vnde ex superius dictis à fortiori apparet cauendum ab opinione amicissimi Caramuelis, & aliquorum asserentium, Moniales, & Professos Religionum, nondum sacris ordinibus ordinaros, minimè obstrictos esse ad persoluendas horas Canonicas ex consuetudine; sed hanc sententiam ego alibi reprobaui, & nouissimè, latè, & rectè reprobat Franciscus Bardi ex inclyta societate Iesu præstantissimus Theologus *in selectis l.* 8. *qu.* 1. & 2. vbi respondet ad argumenta Caramuelis, & ad satietatem etiam me citato nostram sententiam probat.

An negotiorum gestor teneatur de culpa leuiss. ma?

Resolvt. XVIII.

CAsus erit quotidianus, & affirmatiuam sententiam tenet Hermanus Vulterius *l.* 1. *disp.* 11. Iacobus Cuiacius *in leg.* 32. *ff. depositi*, Donellus *lib.* 15. *commen.* 25. & ibi Osualdus Helligerus. Probatur primò hæc opinio, nam *in leg.* 24. *C. de Vsuris* Philippus Imperator haud obscurè significat, à negotiorum gestore exigi diligentiam exactissimam, non solùm exactam, dum de matre liberorum suorum negotia gerente ita rescribit, si mater tua minor annis constituta negotiaque quæ ad te pertinent gesserit cùm omnem diligentiam præstare debeat, vsuras pecuniæ tuæ, quam administrasse fuerit comprobata præstare compelli.

Ecce hic mater omnem diligentiam in gerendis, & administrandis liberorum negotiis præstare compellitur, quòd si igitur omnem diligentiam

quam culpæ leuissimæ apponi dictum est ; Et si à matre omnis exigitur diligentia, multò magis exigetur ab extraneo.

Non equidem me latet, vulgo interpretes dissentientes respondere, omnem diligentiam *in d. l. 24.* non absolutè de omni diligentia, quam etiam diligentissimus Paterfamilias adhiberet, sed de omni diligentia matris, quam suis proprijs rebus adhibere solet, intelligendum esse ; quæ diligentia opponi soleat non leuissimæ sed leui culpæ.

Verùm hæc interpretatio admittenda non videtur ; Primò, Quia est planè diuinatoria, nec vllo fundamento suffulta, cum Imperator non dicat omnem diligentiam matris ; vel omnem diligentiam, quam mater suis rebus adhiberet, sed absolutè & simpliciter omnem diligentiam; cum igitur Imperator non distinguat, nec nos distinguere debemus.

Secundò. Quia diligentia, quam quis suis rebus adhibet, opponitur culpæ latæ, ita vt si eam in alienis rebus non præstiterit, latam culpam, seu culpam eam, quæ dolo proxima est, commiserit ; pro quo Textus *est in l. 12. ff. depositi*, vbi ita scribitur ; Quòd Nerua diceret, latiorem culpam dolum esse Proculo displicebat, mihi verissima videtur. Nam si quis non ad eum modum, quem hominum natura desiderat, diligens est, nisi tamen ad suum modum curam in deposito præstat, fraude non caret, nec enim salua fide minorem iis, quam suis rebus, diligentiam præstabit.

Facit etiam pro hac sententia *lex 11. ff. de negot. gest. leg. 21. C. mandati, &* §. 1 *instit. de oblig. quæ quasi ex contract. nasc.*

Verùm communis opinio, cui ego adhæreo, tenet, quòd non de leuissima, sed de lata solùm, & leui culpa negotiorum gestor conueniri possit, & ita quoque Anton. Faber *in l. 11. ff. de negot. gest.* Petr. Faber *ad l. 23. de reg. iur.* Et ratio est, quia *in leg. 20. C. de negot. gestis*, Imperatores Diocletianus, & Maximilianus hoc clarè significat, dum ita scribunt, Tutori, vel curatori similis non habetur, qui citra mandatum negotium alienum sponte gerit, quippe superioribus quidem necessitas muneris, administrationis finem, huic autem propria voluntas facit, ac satis abundeque sufficit, si cui, vel in paucis amici labore consulatur, secundum quæ super his quidem quæ nec tutor, nec curator constitutus vltro quis administrauit, cum non tantùm dolum, & latam culpam, sed & leuem præstare necesse habeat, à te conueniri potest.

Hic latæ duntaxat & leuis culpæ, non etiam leuissimæ fit mentio, at hanc silentio Imperatores præterituri non fuissent, si & ipsa præstanda esset.

Secundò. Confirmat insuper hanc sententiam non parum, quod ex huiusmodi quasi contractu negotiorum gestorum, nihil planè commodi ad gestorem perueniat ; sed totus contractus ad solius Domini, cuius negotia gesta sunt, vtilitatem spectet, atqui certi, & expediti iuris est, quòd cum contractus ad solius creditoris, & agentis pertinet commodum, debitor de leuissima culpa conueniri non debeat, *lib. 5. ff. commodat.*

Tertiò. Præterea, si ad exactissimam, & summam diligentiam negotiorum gestor obligatus esset, atque de leuissima culpa teneretur, nemo facile alterius negotia curaturus, & susceperus esset, cum præsertim mero amore Domini, nec vllo lucro adductos, negotia aliena quisque susciperet : hinc sæpè maximo cum detrimento absentium, indefensa relinqueretur ipsorum negotia, ad quæ tamen gerenda amici inuitandi potius videntur *d. §. fin. instit. de oblig. quæ quasi ex contract.*

Quartò, accedit his Textus *in recept. sent. Pauli l. 1. tit. 4. pr.* vbi dicitur, qui negotia aliena gerit & bonam fidem, & exactam diligentiam rebus eius, pro quo interuenit, præstare debet ; exactam, ait Imperator, non exactissimam, atqui exacta diligentia opponitur culpæ leui, exactissima verò culpæ leuissimæ, proinde cum à negotiorum gestore exigitur duntaxat exacta diligentia, significatur, ipsum de leui saltem culpa teneri.

Quintò cui simile est quod in *l. si pupilli 6. §. vlt. ff. de negot. gest.* à negotiorum gestore exigitur, vt diligens sit, non etiam vt sit diligentissimus, cui consequens est in negotiorum gestore culpam leuem, & non leuissimam vindicari.

Sed hîc etiam intrat alia curiosa quæstio, nam hæredes tutorum si negotia à tutore defuncto cœpta perfecerint, habent actionem negotiorum gestorum, & aduersus ipsos actio negotiorum gestorum tenetur de eo sanè, quòd dolo, aut culpa tutoris perperam gestum est, datur in hæredes actio *l. 1. C. de hæred. tut.* sed vtrum de dolo saltem, & lata culpa, an verò etiam de leui culpa defuncti tutoris conueniri possint, controuersum est.

Sunt enim, qui hoc affirmandum existiment, è quorum numero sunt Cuiac. 13. *obserua.* 30. *&* 21. *obseruat.* 2. Notam. 1. *amicab. respons.* 23. Mercerius 2. *opin.* 24.

Primò. Etenim constat inter omnes actionem tutelæ non solùm de dolo, & lata culpa, sed de leui etiam culpa competere *l. 23. ff. de reg. Iur.* atqui hæc actio tutelæ in hæredes est transitoria, vt quæ ex quasi contractu descendat, & rei sit persecutoria *§. 1. de perpet. & temp. act.* Hinc itaque dicendum videtur hæredes quoque tutoris de leui culpa conueniri posse.

Secundò. Accedit, quòd cum hæredes tutoris de dolo defuncti, adeóque de eius delicto conueniantur, multo facilius de leui culpa conueniri possint.

Tertiò. Idem confirmat *l. 4. paragr. 1 ff. de fideiuss.* vbi Vlpianus *Negligentia, ait, planè propria hæredi non imputabitur*; ex quo Cuiacius, ergo tutoris negligentiam hæredi imputari colligit.

His tamen non obstantibus mihi magis placet opinio Antonij Fabri *l. 1. coniect. 12.* qui contendit hæredes tutoris de lata solùm culpa, non etiam de leui teneri.

Primò. Hoc si quidem expressè Vlp. confirmat *in l. 4. ff. de magistr. conueniend.* In qua non similiter ait, hæredes magistratuum, vt ipsi tenentur ; nam nec hæres tutoris negligentiæ nomine tenetur ; nam magistratus quidem in omne periculum succedit : Hæres ipsius dolo culpæ proximæ *succedaneus est.* His verbis diserte asserit Vlp. hæredem tutoris negligentiæ nomine non teneri, per negligentiam autem nil aliud, quàm culpam leuem intelligit.

Respondet Cuiacius, quod Vlp. dicit, hæredem tutoris non teneri negligentię nomine, id non de negligentia tutoris, sed de propria ipsius hęredis negligentia exaudiendum ; Verùm prętęrquam quòd hoc diuinatorium sit, refellitur etiam eò, quod hęredem tutoris similem dicit Vlp. hęredi Magistratus, atqui Magistratus hęredis nulla potest esse propria culpa in eo, quòd non idoneè sa-

tis

tis datum sit, relinquitur itaque quod hæres negligentiæ tutoris nomine non conueniatur: accedit, quod longè facilius quis de propria culpa, quàm aliena teneatur, Si itaque, vt Cuiacius concedit, hæres tutoris non tenetur de culpa propria, multo minùs conueniti poterit de culpa aliena, tutoris videlicet. His adde, quòd I. C. subiiciat hæredem culpæ dolo proximæ succedaneum esse: quibus verbis luculenter Vlp. significat, sibi de culpa ipsius tutoris, ac Magistratus, in quam hæredes illorum succedant sermonem esse.

Secundò. De qua culpa hæredes magistratuum tenentur, de eadem, & hæredes tutorum conueniri queunt. Siquidem ad hæredes tutorum, ad hæredem Magistratuum, & vice versa quoad propositum thema bonum, ac validum argumentum duci, probat *l. 4. & l. 6. ff. de magistrat. conuenien.* Atqui hæres magistratus de culpa solùm lata conueniri potest *l. 2. C. de magistrat. conuen.* In qua Alexander Imperator in hæredes magistratus cuius non lata culpa pupillo non sit idoneè cautum, ait non solere actionem dari; Et *in l. 4. ff. eodem*, dicitur hæredem magistratus in culpam dolo proximam, hoc est in latam culpam succedere; & in *l. 6. ff. eod. tit.* Hæredem magistratus teneri, si tanta fuerit magistratus culpa, vt omnem cautionem omitteret: Item non aliàs in hæredes actionem dandam, quàm si euidenter magistratus cum minus idoneis fideiussoribus contrahat: Quocirca, & tutorum hæredes non de alia, quàm de lata culpa conueniri poterunt.

Respondet hic quoque Mercerius adductam *l. 4. magistrat. conueniend.* intelligendam de culpa ipsius hæredis propria, quam contraxerit in perficiendis illis, quæ per tutorem defunctum inchoata, non verò absoluta fuerunt, & perfecta *l. 1. & l. ostendimus ff. de fideiuss. & nominat.*

Sed Cuiacij, hanc, & Mercerij responsionem ad Vlpiani responsum non quadrare dicendum est.

An in dubio filius præsumatur impensas factas pro patre animo donandi fecisse.

Resolvt. XIX.

Affirmatiuã sententiam ex Bartolo, Alexandro, & aliis docet Hieronymus Teutlerus, *in Select. disput. vol. 2. disp. 10. thesi 3. littera D.* Quia correlatiuorum hæc est natura, vt quòd dispositum est in vno, idem quoque dispositum sit in altero *l. final. C. de indict. Viduit. tollen.* Atqui Pater, & filius sunt correlatiua, idcirco sicut pater sumptus suppeditans filio, non habet eorum repetitionem, quia donandi animo subministrasse præsumitur: ita quoque filius impensas pro patre faciens præsumatur donandi, & non repetendi animo eas fecisse.

Secundò; accedit, quòd alimenta pietatis intuitu facta repeti non possint *l. ex duobus in fine. ff. de negot. gest.* filius verò in dubio videtur impensas in patrem factas, pietatis intuitu fuisse, igitur illarum repetitionem non habebit.

Verùm huic sententiæ obstat lex 12. *C. de negot. gest.* vbi Imperator filio impẽsarum repetitionem denegat, si donandi animo pecuniam dederit, ex quo colligitur, quòd si non donandi animo filius debitum patris soluerit; nec eo animo soluisse probari possit, repetitionem solutæ pecuniæ habeat.

Et quamquam particulam, *Si*, ibi idem significare velit, quod quia, prout quandoque particula ista non conditionem, sed causam, & rationem in legibus nostris significat: tamen quia sua natura conditionem significare solet: Idcirco ab hac gemina eius, & natiua significatione non est recedendum, argum *l. non aliter. de legat. 3.*

Nec valet argumentum ex natura correlatiuorum deductum, nam respondetur argumentum hoc tunc demum habere vim concludendi, quando eadem est correlatiuorum ratio, atqui in proposito diuersa est ratio patris, & filij, quia liberi non ita iure naturæ primæuo suos progenitores alere tenentur, quemadmodum hi illos, cum liberi debeant parentibus alimenta ex obligatione duntaxat antidorali.

Ad secundum respondetur, alimenta quidem pietatis causa facta repeti non posse, Verùm filium in dubio non censeri alimenta pietatis causa fecisse, vt arguit *d. l. 12. in verb. si donandi animo pecuniam dedit.*

Sed quia opinio affirmatiua est communis teste Surdo *de aliment. titul. 6. q. 9. num. 7. in fine*, ideo tu cogita, nolo enim singularium opinionum auctorem esse.

Sed quid dicendum circa impensas patris circa filios? Respondeo ex affectu gerentis, & alimenta suppeditantis præsumitur, & coniicitur illum animum repetendi non habuisse.

Cui tamen præsumptioni, & coniecturæ in dubio solum locus est; nam si constet, patrem, aut matrem animo repetendi aliquid in liberos erogasse, sine dubio repetitio competet, ex *lib. 11. C. de negot. gest.* vbi Imperator dicit: siquid autem in rebus eorum vtiliter, & probabili more impendisti, si non hoc materna liberalitate, sed recipiendi animo feciste te ostenderis, id negotiorum gestorum actione consequi potes; Nota tamen quod etsi parentes sumptus in liberos erogatos repetere possint, si ostenderint se non animo donandi, sed repetendi sumptus illos feciisse, illos tamen sumptus, quos ex iuris publici necessitate fecerint, non repetere, etsi de illis repetendis & recipiendis expresse protestati sint.

Ratio autem hæc est, quod impensas iure debitas faciens soluerit id, quod debuit, debiti autem soluti nulla sit repetitio *l. 26. §. pœn ff. de condict. indeb.* Et cùm ad has impensas faciendas actionem habeat is cui debentur, multò magis habebit ad eas seruandas & retinendas exceptionem *l. inuitus §. 1. de reg. iur.*

Vnde si filium in bonis nihil omninò habentem pater aluerit, educauerit bonis artibus, instituendum curauerit quantumuis testatus sit pater se ea quæ impendit ita erogare, vt aliquando repetat, non tamen repetet, cum ea coactus fecerit, *l. si quis à liberis §. 1. §. 2. si mater ff. de agnosc. & alend. liber.* Sed difficultas est, quando colligatur impensas factas pro filiis fecisse animo repetendi; Respondeo, quòd hic animus colligitur si expensas in librum expensarum Pater retulit. Secundò si mater necessitate aliqua rei suæ, vel temporis aluit, non videtur materna pietate aluisse; & alimenta donare voluisse, vt si mater dum à marito peregre mortuo reuertitur, liberos, quos secum ducebat aluerit temporis causa, quia illis viaticum deerat; Itemque si mater negotia filij gerens alimenta suppeditat, non censetur ex materna pietate subministrasse, nec donasse, & ideò cessabit repetitio *dict. leg. 34.* quoniam administratio negotiorum filij suscepta, matrem hæc facere cogebat, quæ ad tuendum filium, & res

eius pertinebant; Atqui huiusmodi necessitas animo donandi planè contrariatur, quia in necessitatibus nemo est liberalis *l.*18. *ff. de aliment. legat.* Donell. 15. *Comm.*16.

Tertiò cessat in matre animus donandi impensas, quando pater filij, cuius interest filium alere, est superstes, ac diues, & filium in potestate haberet; nam tunc mater repetit, quod in causam suorum alimentorum impendit, cum verisimilis donandi animus non adfuerit, *l. si quis à liberis §. si mater ff. de agnosc. & alend. lib.* Menoch. *dict. casu* 88.

Et tandem quarto præsumitur animus repetendi impensas, quando magna est impensa; tunc enim cessat præsumptio donandi, cum nemo præsumatur suum iactare voluisse, quæ autem magna, vel modica sit impensa iudicis arbitrio relinquendum esse ait Menochius *d. casu* 88.

Notentur hæc pro praxi, nec facilè in aliis inueniuntur: nec ita clarè loquitur Teutlerus *in Select. disp. vol.* 1. *disp.* 10. *Thesi* 3. nec mihi placet eius distinctio inter expensas in personam factas, & impensas factas in rem; vt illæ in dubio præsumantur donatæ; hæ vero non item, quam suam distinctionem confirmat exinde, quod *in d. l.* 11. *C. de negot. gest.* de impensis in personam factis expressè asseritur, quod in dubio præsumantur animo donandi factæ, contra verò de impensis in rem factis, non præsumantur donandi animo factæ, nisi is, cuius negotia gesta sunt, docuerit impensas animo donandi esse factas *d. l.* 34.

Vt enim taceam, quòd *in dict. leg.* 34. non loquatur de impensis in rem factis, sed de alimentis, quæ sunt personarum expensæ, non potest euinci, ex ea *leg.* 34. quod impensæ istæ de quibus ibidem agitur, non præsumantur donandi animo factæ, si casus supra recensiti excipiantur.

Ex dictis sequitur, quod vitricus in dubio non censeatur animo donandi, sed repetendi potius impensas fecisse, & ideò etiam expensas in priuignos factas repetere possit, nisi constet, ipsum paterno quodam affectu, & animo donandi eas præstitisse, sub hac quippe conditione datur vitrico expensarum repetitio, si paterno affectu eas fecerit, quæ conditio frustrà adderetur, si non in dubio animus repetendi in vitrico præsumeretur.

Quid verò si vitricus bona priuigni administrans alimenta priuigno petebat anne, vel tunc repetitionem habebit? Idem dicendum puto. Etenim Paulus Iurisconsultus *in l.* 34. *de negot. gest. de auia in nepot. alimenta suppeditante*, expressè scribit; eum si negotia administrauerit nepotum, verisimiliter eos de re ipsorum propria aluisse.

De sequestrando Nouitio à Religione, vel puella pendente lite matrimonij, vt eorum voluntas, cognoscatur.

Resolvt. XX.

QVoad primum assero cum Fagundez *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 31. *num.* 11. dupliciter posse extrahi nouitium à Religione.

Primò à potestate publica ad instantiam consanguineorum, vel parentum, & tunc deponitur, seu depositatur nouitius in aliqua Religiosorum domo, vel sæcularis magnæ virtutis, & confidentiæ, vt examinetur de voluntate, & vocatione, ad quod examen Nouitius non accedit sponte, & voluntariè, sed ex imperio potestatis publicæ; voluntariè enim, & sponte ipse poterit Religionem deserere, si voluerit: ad id enim nouitiatus tempus statutum est, vt videat an sibi Religio conueniat? & vt Religio experimentum faciat an ille sibi sit vtilis. In hoc ergo examine duo sunt communiter recepta.

Verùm est, potestatem sæcularem non posse cogere Religionem ad ita exponendum nouitium, depositandumve, nisi illi ex parte Religionis vis fieret manifesta, & verò si extra hunc casum ministri sæculares id tentarent, grauissimè peccarent, & vim inferent Religioni vsurpando iurisdictionem Ecclesiasticam, impediendoque iniustè nouitium, vel exponendo illum sine causa iusta, & legitima periculo perdendi Religionem, & excommunicationem Concilij Tridentini *Sess.* 25. *cap.* 18. *de Regularibus*, ipso facto impositam iis, qui sine iusta causa personam aliquam retrahunt à Religione, incurrent, si fuerit fœmina, non masculina ipsa persona, quæ extrahitur, vel tali periculo exponitur, de qua re supra egimus, *num.* 7.

Alterum est quando id fit ex auctoritate Ecclesiastica Summi Pontificis, vel Nuntij Apostolici, & tunc vt licitè fiat, debere dari, & præcedere sufficientem causam ab ipso prius examinatam, & approbatam, v. g. si ei prius constet ingressum non fuisse legitimum ex aliquo defectu, vel nouitium fuisse deceptum, aut leuiter motum; probatio verò huius causæ incumbit parentibus nouitij, vel aliis, qui illius egressum requirunt, vnde si fiat sine causa iusta, vel sine sufficienti examine causæ, erit illa depositio, & extractio illicita, & peccaminosa, quia fieret moralis violentia Religioni, & quia exponeretur nouitius graui periculo Religionis deserendæ, vt optimè notat Rebellius 1. *part. lib.* 5. *quæst.* 15. *in fine*, & Molina *tom.* 4. *tract.* 4. *disput.* 51. *concluf.* 1. §. *secunda verò pars*, non tamen incurretur excommunicatio in Concilio Tridentino imposita ipso facto iis, qui quouis modo sine iusta causa impediunt Religionis ingressum, nisi persona, quæ sic impeditur, sit fœmina, quia Concilium loquitur duntaxat de impedientibus fœminas, quæ excommunicatio, cùm sit pœna, non est extendenda ad personas masculinas, *vt num.* 7. *diximus*; imò affirmat Rebellus allegatus, & optimè, teneri Prælatos Religionis ex officio, prædictos nouitios in eo casu defendere, quantùm licitè potuerint: caueant igitur ex dictis, iudices laici non se intromittere in tali casu, nisi vis illata nouitio sit manifesta, & iudices Ecclesiastici non ad simplicem querelam parentum, sed causa sufficienti examinata prius, & probata, nouitios extrahant in loco tertio pro eorum voluntate cognoscenda.

Quoad secundum punctum, sic asserit Genuensis *in praxi Archiepiscop.* Romæ impressa anno 1609. apud Iacobum Mascardum *cap.* 15. Sed an iudex sæcularis possit se intromittere, & sequestrare puellam in loco tuto ad finem tollendi violentias? Et veritas est, quòd si matrimonium est iam contractum, & mouetur quæstio super eo ex aliqua causa, cùm quæstio sit merè spiritualis, non potest iudex laicus aliquo modo se intromittere *d. c. tuam*, & sic procedit *c. cum locum*, si verò non est contractum matrimonium, nec pendet lis coram Ecclesiastico, poterit iudex laicus ex officio sequestrare puellam, ne illi inferatur violentia, cùm Reipublicæ interfit scandala, & violentias illi,

Textus

Textus *est in l. prima C. de nupt. vbi notab.* Bald. Benè verum est, quod postquam iudex laicus sequestrauerit puellam, poterit etiam Episcopus, ad quem spectat concedere licentiam contrahendi, ponere eam in alio loco, & explorare eius voluntatem; Nam ad ipsum præcipuè pertinet prouidere, ne matrimonia sint coacta, vt supra dixi, & aliàs non concedere licentiam contrahendi.

Verùm ego obseruo, quod supradicta verba non inueniuntur impressa in vltima editione dictæ praxis directa ad Cardinalem Bisciam, & edita Romæ apud eundem Mascardum anno 1630.

Vnde ex his apparet, primam sententiam Genuensis non placuisse postea censoribus Romanis & quidem hanc potestatem in tali casu, non solùm Episcopo, sed etiam iudici laico competere, tradit Emanuel Themudo *in decisionibus Olyssiponensibus tom. 2. decis. 258. num. 1.* vbi sic ait, Hæc causa deducta fuit in iudicium, Vicarius Generalis dubitare cœpit, quid in causa agere deberet, cui respondi præ nimia inter me, & ipsum amicitia, quod quando timetur persuasio ad contrahendum, ipsam sequestrari posse puellam in domo tuta, & honesta etiam ex officio, quinimò etiam iudex sæcularis orphanorum, & multò melius Rex in hoc casu potest manus apponere, vt in effectu vulnerata iam causa euenit, & bona inuentariata; qui citat Couarruuiam, Azeuedum, Auendanum, Riccium, & alios.

Omninò tamen certum est, quod pendente licite super matrimonio, videlicet super electione viri inter concurrentes in vnam puellam, nè illi inferatur violentia, & eius consensus sit liber.

Itaque quod in tali casu potest Episcopus puellam sequestrare ad finem explorandi voluntatem, & locus tutus in hoc proposito decreto iudicis assignatus, poterit esse, vel Monasterium, vel domus paterna cum matre, & patre, fratre, & aliis sororibus nubilibus, & cùm hi aderint, non erit reponenda in Monasterio, vt tradit decisum per Rotam Grassis in vna de diuortiis, sed si timeatur iniusta persuasio per dictos consanguineos, non erit ibi reponenda, vt in vna Romana decisum fuit coram Blanchetto 1565. Sed in hoc multum valebit Officium Iudicis, vt eam non reponat in loco suspecto.

Etsi interuenerit casus, vt ad tollendam suspectionem coactionis, necesse sit extra Oppidum, vel Ciuitatem puellam extrahi, si tutè id fieri potest, tunc communibus expensis, scilicet sponsi, & sponsæ, ipsa sponsa adducetur. Casus autem posset esse, si timeatur præsentia Principis, vel alicuius Potentis.

Et ita præter Doctores citatos tenet Raguccius *in Lucerna Parochi de matrimonio quæst.* 128. Et in casu contingenti iudex Ecclesiasticus ne deferat videre Gutierrez *de matrim. cap.* 27. & secundum eius doctrinam se gerere.

An si ex intentione renouandi Ecclesiam vnus paries post alterum successiuè destruatur, & ædificetur de nouo tota Ecclesia, amittat consecrationem?

Resolvt. XXI.

Affirmatiuè respondet Layman. *lib. 5. tract. 5. cap. 5. num. 16.* vbi sic ait; Si minores partes parietum per temporum interualla corruant, & reficiantur; itavt nunquam maior parietum pars simul destructa sit, vtrum nihilominus Ecclesia execrata censeri debeat: Ita affirmat Abbas *in cit. c. proposuisti num. 8. de consecrat. Ecclesiæ*; saltem si tota Ecclesia per temporum interualla secundum partes suas deiecta, & nouiter ædificata sit, quia in veritate non est eadem Ecclesia, licet moraliter censeatur.

Contrarium verò docet Gloss. *in cit. c. de Fabrica*, vbi pro regula traditur, quod Ecclesia successiue reparata, non est iterum consecranda. Idem docet Sylvestr. *verbo consecratio 2. quæst. 3.* Ibidem Tabiena *num. 3.* Suarez *part. 3. tom. 3. disp. 91. sect. 4. Casu 6.* Nau. *cap. 87. n. 258.* Sà *verb. Ecclesia num. 18.* Coninch. *q. 83. art. 1. numer. 335.* Probatur primò: Quia moraliter censetur eadem Ecclesia, sicuti, & eadem nauis, licet subinde pro destructis tabulis nouarum accessio, & reparatio fiat. Hucvsque Layman.

Verùm ego sententiam Nauarri amplector cum Patre Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 4. dub. 7. num. 133.* nec intentio operantis in hoc casu potest nocére, neque enim sufficit quod simul habeat intentionem destruendi omnes parietes, si de facto non simul omnes, aut maiorem partem destruat, nam quando destruitur vna pars tantùm, & adiungitur Ecclesiæ antiquæ permanenti, illa adiunctione qua fit pars totius integræ Ecclesiæ, manet illa pars consecrata; itavt si quis vellet non vlterius progredi, consecratio maneret. Quod verò postea velit, vel non velit progredi ad diruendos alios parietes, omninò per accidens est: Vnde idem iudicium erit de secunda parte, quam postea diruit, atque etiam de reliquis, quæ successiuè diruuntur; itavt nunquam sit tota, vel maior pars Ecclesiæ deiecta.

Negandum ergo est, quod assumit Layman, in hac scilicet, vtpotè morali, multum valere intentionem; nam quando moralis æstimatio sumitur ex re ipsa externa, non sufficit intentio, sed requiritur simul res ipsa seu effectus externus Physicus, ex quo resultet effectus moralis. Sic ad censuram, pœnam, aut etiam irregularitatem incurrendam ex homicidio, aut ex percussione personæ Sacræ, quantumvis intentio operantis fuerit ea perpetrandi peccata, & coram Deo peccet; moralis tamen effectus irregularitatis, vel censuræ non resultat, nisi effectus ipse sequatur; imò in nostra etiam materia, etiamsi quis velit simul verbi gratia displosis tormentis totam, vel maiorem partem Ecclesiæ diruere; si tamen verè non diruat, sed vnam partem, eamque minorem, non erit Ecclesia execrata, non enim intentio diruendi execrat, sed dirutio ipsa. Pari ergo ratione etiamsi quis in animo habeat totam Ecclesiam diruere; si tamen illam non diruat totam simul, sed per partes Ec-

cleſia non execrabitur; neque enim deſtructio Eccleſiæ etiam totius, illam execrat, ſed ſimultanea deſtructio in facto eſſe, ita vt in aliqua duratione ſit verum dicere; nunc tota Eccleſia, vel maior pars illius diruta eſt. Quod in eo caſu dicere nunquam eſt verum. Ergo, &c.

Et ita hanc ſententiam præter Dicaſtillum ſuſtinet ex Suarez, & Barboſa, Pater Caſtrus Palaus *tom.4.tract.22.punct.8.n.15.* vbi ſic ait; Aliqui limitant hanc ſententiam, ne procedat quando animo reparandi omnes, vel penè omnes parietes ſucceſſiuè illorum deſtructio, & reparatio fit, quia cenſeri debet ea deſtructio in communi æſtimatione, ac ſimul contigiſſet.

Sed verius cenſeo hanc limitationem admittendam non eſſe; Doctores enim abſolutè docent, non indigere Eccleſiam noua conſecratione ſi paulatim & ſucceſſiuè reparatio illius fiat, neque vllam de hac intentione mentionem faciunt, & meritò, quia prædictæ rationes eodem modo procedunt, ſiue deſtructio & reparatio minoris partis ex intentione deſtruendi, & reparandi maiorem Eccleſiæ partem fiat, ſiue non. Etenim quod magis dignum trahat ad ſe minus dignum; itaut maior pars conſecrata præexiſtens minorem partem aduenientem conſecratam reddat, ex eo præciſe pendet, quod minor pars non conſecrata maiori conſecratæ vniatur, non ex intentione, quod alia pars de nouo deſtruenda, & reparanda poſtmodum ſit, talis enim deſtructio, & reparatio cum priori deſtructione, & reparatione, non eſt coniuncta. Item non impedit eſſe vnam Eccleſiam moraliter & non diuerſam, quod à principio intenderis illam integrè deſtruere, & reparare, ſi tamen ſucceſſiuè, & interpollatè deſtruxeris, & reparaueris, ſicuti non eſt diuerſus populus, cuius perſonæ ſucceſſiuè pereunt, & aliæ de nouo ſuccedunt; tametſi Deus illas perſonas interimens intendat tandem omnes interimere, & nouas creare. Ita Palaus. Et hanc opinionem tenet etiam Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. diſput.20. ſect.12.n.65.*

Sed ipſe *n.66.* dubitat, quando reuera ex quatuor Eccleſiæ parietibus ferè duo corruerent; nam licet tunc maneat maior parietum pars, verè tamen non videtur manere Eccleſia, quis enim dicat, Eccleſiam eſſe duos parietes paulò plus abſque tecto? Conſecratio autem Eccleſiæ non manet, niſi maneat Eccleſia: Sic enim Calix, vel Alba non manent benedicta, quando ita amittunt magna ex parte formam artificialem, vel non ſint Calix, Alba, &c. vt infra videbimus. Vnde ſi manicæ ſeparentur ab Alba perditur benedictio: minus autem retinent formam Eccleſiæ duo parietes abſque tecto, quam Alba ſine manicis. Sicut ergo vt Calix, vel veſtis retineat benedictionem neceſſe eſt, vt poſſit vtcumque, licet ægrè deſeruire ad ſuum vſũ: Sic Eccleſia tamdiu retinebit conſecrationem, quamdiu erit Eccleſia; & tamdiu erit Eccleſia, quamdiu licet ægrè poſſit deſeruire ad vſus Sacros, quod moraliter iudicandum erit.

Verùm contrariam ſententiam ipſe Lugo probabilem, & tutam in praxi eſſe exiſtimat, quod etiam docet Pater Dicaſtill. *loco citato*, quibus ego adhæreo.

An quis peccet mortaliter ſi abſque iuſta cauſa retrahit aliquem ab ingreſſu Religionis?

Resolvt. XXII.

Svppono cum Ioanne Vvigers *de iuſt. tract.4. cap.3.dub.4.num.9.* poſſe aliquando ex iuſtis rationibus alicui ſine peccato diſſuaderi Religionis ingreſſum, vel amplexum: eiuſmodi autem cauſæ cenſentur à DD. eſſe in primis ſi ille bona fide credatur melius in ſæculo militaturus Deo, quam in Religione illa, quam meditabatur, ſiue propter Religioſorum conuerſationem minus ei accommodatam, ſiue propter corporis infirmitates, quia nec ipſi Religioni expedit infirmiores ſuſcipere, propter quos oporteat monaſticam diſciplinam relaxare.

Secunda cauſa eſſe poteſt, ſi impedimentum habeat in reſpectu ad Religionem, quam cogitat, ad quod forſitan ipſe non attendebat.

Tertia ſi parentes opera eius indigeant, de qua alibi plura ſunt dicta.

Quarta ſi quis videat eum potius propter temporales commoditates Religionem cogitare, quam propter ſpiritualem profectum. Id enim debere alienum eſſe ab eo, qui Chriſtum ſecundum conſilia Euangelica ſequi intẽdit, ſignificat ipſe Chriſtus *Luc.4.* vbi adoleſcentem non admittit ad ſuũ diſcipulatum.

Notat etiam circa hæc Malderus *loco ſupra citato*, quod ſicuti permittit Deus mala, vt inde eliciat bona; ita & Diabolum ſubinde excitare homines ad Religionem, vt inde eueniant mala, quæ aliquando probabiliter euentura ſperat, & coniicit, vt quando ex reſpectu humano obſeruat eos à ſe, vel ab aliis ad illam moueri: quare opus eſt bona diſcuſſione, diſcretione, & probatione vtrum ſpiritus à Deo ſit. Et ſanè parentes ſæpius grauiter peccant, dum proles ſine diſcrimine, & examine protrudunt ad monaſteria, vt ſe à ſumptibus liberent, vel vt hæreditas inter pauciores diuidatur: ſicuti & illi Magiſtri reprehendendi ſunt, qui inducunt, & quaſi pertrahunt indifferenter quoſlibet, quos apprehendunt Religioni futuros vtiles, ſiue propter ipſorum media temporalia, ſiue propter dotes naturæ, non ſatis attendentes vtrum in perſona eluceant ſigna, ex quibus prudenter poſſit iudicari, quod à Deo ad eiuſmodi ſtatum ordinentur ac vocentur, & hinc poſtmodum lacrymæ, & tot incommoda.

Hoc ſuppoſito ad difficultatem propoſitam affirmatiuè reſpondet Nauarrus *in Man.cap.12.num.44.* & Doctores communiter; Sed non deſeram hîc obſeruare Filliucium, contrarium docere, niſi in raro caſu; Vnde *tom.2. tract.32. cap.6.num.171.* ſic ait; Dico ſecundo retrahens nouitium, vel alium volentem ingredi, non ex iuſta cauſa, ſed ex vanis rationibus ob ſpem honorum, diuitiarum, voluptatum, difficilem vitam Religioſam, & moleſtias, quas paſſurus eſſet, abſque eo quod adhibeat vim, metum, vel fraudes, ad nihil tenetur Religioni, quia hæc nullum ius acquiſiuit adhuc in eum; nec ipſi retracto, quia ſupponimus non decepiſſe fraudibus, &c. Sed tantum profuiſſe rationes quidem mundanas, & vanas; ex quibus tamen voluntariè, & liberè alter inductus eſt ad egreſſum, quare peccauit tantum vt plurimum venialiter; in aliquo

caſu

casu, vt insignis Religiosus sperabatur, etiam mortaliter. Ita ille,& post illum nouissimè Pater D Constantinus à Castro Mottariano *in Collect. Theologiæ moralis tractat. 2. capit. 2. artic. 1. §. 4.* Sed ego non recederem à sententia communi, quę vt diximus in tali casu peccatum mortale constituit lædituer enim charitas erga proximum in re graui.

Notandum est hic obiter,quod qui vi,vel fraude Nouitium, vel alium impediuit à profitenda Religione, quamvis ex Iustitia non teneatur se vel alium loco eius ponere,obligatur tamen ex iustitia Religioni compensare temporale damnum, si quod patiatur, & proinde restituere tantum quanti valebat spes commodi, quod ex eius donatione,vel industria fuisset exspectatum. Notandum tamen est, si Nouitius vel professus putetur fraudem satis aduertisse, tunc alterum ex iustitia non videri obligatum de istis damnis;quia non poterit dici fraus propriè fuisse causa egressionis, nec ipsa egressio censeri potest eis inuoluntaria propter aliquam ignorantiam. Similiter quidam probabiliter existimant,seductorem non amplius ex Iustitia teneri de sequentibus damnis, quando vim, vel fraudem amouit, & seductum sic restituit suæ libertati,interea temporis,dum illi adhuc integrum est redire. Ita Less. *supra cap. 17.* & alij, quia tunc non videtur alter censendus causa,quod Monasterium priuetur spe commodi, sed potius ipsemet, qui ex plena libertate non vult redire,secus si tunc ei non sit integrum redire propter impedimenta interiecta per egressum; immò si occasione violentiæ,vel fraudis factum sit, quod mutauerit omninò animum, videbitur seductor dicendus causa damni, non obstante quod vim,vel fraudem tempestiuè remouerit,secus si ex aliis causis animum mutauerit.

Sed difficultas mouetur circa Religiosum professum,quando quis eum sine vi,vel fraude ex monasterio seduxit, vtrum hic ex Iustitia teneatur Monasterio de eiusmodi temporalis commodi carentia;vt si monasterio aliqui prouentus notabiles, aut eleemosynæ soleant obuenire ex eius functionibus,vt ratione concionum, aut professionis litterarum,&c. quæ occasione eius absentiæ siue egressionis cessant, quidam non improbabiliter id affirmant.

Sed pars negatiua magis communiter à Doctoribus tenetur, ita Sotus, Nauarra, Salonius, & Malderus, quos citat, & sequitur Vvigers *vbi supra.*

An Episcopi possint condere leges Ecclesiasticas in sua Diœcesi?

Resolvt. XXIII.

AD hanc quæstionem nouissimè sic respondet Constantinus à Castro Mortariano *in Collect. Theolog. moral. tractat. 1. cap. 7. artic. 3.* vbi sic ait; An Archiepiscopi, & Episcopi valeant in suis Diœcesibus leges statuere non est ita certum. Nam negantem partem tuetur Medina *in 2. part. 96. art. 5. dub. 2. concluf. 1.* Gallego *de cognat. Spiritual. cap. 21. num. 18.* Manuel *1. tom. sum. 2. editio c. 237. num. 1. in fine.* Arbitranturque nullo pacto posse Archiepiscopum vel Episcopum ex se solis condere leges absque consensu totius Synodi. Ratio eorum est,quia Episcopus non est Superior in Synodo Diœcesana: sed se habet ad illam instar Decani ad capitulum Ecclesiæ Cathedralis: Vnde Imol. *lib. 2. Cod. graue n. 22. de præbend. ad finem,* docet Episcopum in Synodo Diœcesana non definire,sed simul, cum illo alios non ibi congregatos habere suffragium decisiuum; ergo Episcopus ex se solo sine Synodo non habet potestatem condendi leges.

Affirmantem partem probabiliorem,ac communiorem tenent Thom. Sanchez *de mat. lib. 8. d. 33.* & alij apud ipsum,putantque posse Episcopum ferre leges, etiam independenter à consensu Synodi. Ratio singularis ipsius Sanchez est, quia solus Episcopus (inquit ipse) habet suffragium decisiuum in Synodo Diœcesana,cæteri verò assident illi,vt Consilium præbeant.

His tamen non obstantibus (saluo semper,&c.) ego dicerem,Episcopum ex se, & independenter à Synodo habere quidem potestatem ferendi leges per modum præcepti, hoc est duraturas vita eius durante, non verò modum statuti, hoc est permansuras etiam post mortem ipsius, nisi sint acceptatæ in Synodo. Prima pars deducitur ex sexta conditione (superiùs *art. 1.* allata) ad valorem legis requisita. Secunda pars patet,quia æquum est, & rationi valdè consonum,posse saltem independenter ea statuere,quæ ad bonum commune, salutemque animarum expediunt; Generales quoque Religionum,quæ à Summo Pontifice sunt approbatę non possunt condere leges per modum statuti, ideſt obligantes etiam post mortem ipsorum, nisi accedat consensus Capituli Generalis,vel prouincialis, concurrente maiori suffragiorum parte: Prior pars patet ex probatione nostrę conclusionis de Episcopis quoad primam partem:Secunda pars est clara. Possunt tamen legem ferre per modum præcepti,&c. Patet ex probatione secundæ partis conclusionis nostræ de auctoritate Episcoporum aliàs esset nugatoria ipsorum auctoritas, si ex se non valerent independenter præcipere saltem ea, quæ ad obseruantiam regulæ sunt commodata. Tum quia Religiosi Prælato obedientiam vouerunt, ergo, &c. Hucvsque à Castro Mortariano.

Sed eius sententiam, sicut neque primam ego refellendas esse censeo,& secundam omninò tenẽdam esse puto; Dico igitur, quod Episcopi habent in sua Diœcesi potestatem condendi leges,quæ totam Diœcesim obligent.

Vbi aduerte non obligare eos, qui legitimæ per Superiorem potestatem sunt exempti iuxta modum exemptionis;item eos, qui præscriptione eam exemptionem obtinent. Vnde Religiosi priuilegiati huiusmodi legibus Episcoporũ non obligantur,nisi quatenus per Superiorem iubentur eis parere,prout aliquoties constituitur in Concilio Tridentino.

Eas verò leges non possunt condere antequam sint consecrati,sed postquam sunt confirmati quia per confirmationem accipiunt iurisdictionem ad quam pertinet potestas leges condendi.

Dices, huiusmodi leges non solent extra tales Synodos ferri.

Resp. vt non soleant, non censentur per id Episcopi suæ potestati derogare, vel quasi præscriptione restringi.

Vtrum Episcopi hanc potestatem habeant immediatè à Christo,an verò habeant à Pontifice cõtrouertitur, cuius resolutio pendet ex resolutione

quæstionis

quæstionis,qua petitur,quo iure Episcopi sint Superiores Sacerdotibus quoad iurisdictionem, de qua dictum est in materia de ordine. Constat si iure diuino habeant potestatem leges condendi, illos habere cum subordinatione ad supremum Pontificem, à quo dependent in sua gubernatione, & proindè iustis de causis Pontifex eorum facultatem potest restringere quoad materiam, &modos legem ferendi; immò potest impedire.

Dicendum est igitur Episcopos haberet potestatem iure ordinario condendi leges Ecclesiasticas in suis Diœcesibus; Ratio est, quia Episcopi sunt Pastores ordinarij, & Principes Ecclesiæ post summum Pontificem, & ideò ex vi sui muneris, egent potestate condendi statuta suis subditis conuenientia. At potestas, quæ conuenit alicui ex vi proprij muneris competit iure ordinario. Ergo,&c.

Vnde Sapientissimus, & amicissimus Arriaga *in cursu Theologiæ tom.4. disput.18. sect.3. num.39.* ex his infert;Primò posse à Pontifice aliquem erigi Episcopatum, in quem Episcopus non habeat ius ferendi leges,vel posse eam potestatem ei cum limitatione concedi, vt scilicet requiratur consensus capituli,aut etiam Cleri, & hoc minimum approbant illi, qui absolutè de facto illis negant eam potestatem sine consensu capituli, vt Panormitanus *cap. vlt. de offic. legati*, vbi citat pro se Ioannem Andream,& fauere videntur aliqua iura *cap.scilicet Nouit.* & immediatè sequens de iis,quæ fiunt à prælato, licet non expressè ibi de legibus agatur, sed in primo de electione Abbatis, & Abbatissæ, in secundo verò solum dicatur, non decere, vt Episcopus relictis capitularibus, aliorum consilia sequatur ad statuta conficienda, per quod tamen non videtur insinuari inualiditas eorum.

Secundò infero,omnes Episcopos, qui de facto habent potestatem condendi leges, eam habere ex concessione summi Pontificis: Vnde ad dignoscendum, quantum illa potestas possit extendi, videndum est quomodo in particulari sit concessa addo tamen de facto, iuxta dicta suprà, eos habere ordinariam potestatem leges ferendi, etiamsi expressè illis non concedatur de nouo; vt constat ex *c.2.de maior.& obed.& c.3. de constit.in 6.* quod ita intelligendum est, vt etiam sine consensu capituli eas possint ferre, nisi fortè expressè ad id obligentur.

Excipiuntur tamen aliqui casus, Primus, si leges illæ oppositæ sint Pontifici;eo enim ipso nullæ sunt,quia inferior non potest quidquam contra Superiorem facere,vt per se notum est:id quod intelligendum est siue expresse,siue implicitè contrariæ sint legibus Pontificiis, & iuri communi, quia neque indirectè,neque directè inferior potest contra Superiorem.Secundus casus est, si expressè Papa sibi reseruauit causas illas, aut materiam, vt videtur sibi reseruasse causas omnes grauiores, & maioris momenti,vt cõmuniter docent Authores: ponuntur autem inter grauiores, mutare quadragesimale ieiunium, vnam Ecclesiam alteri subiicere,aut duos Episcopatus in vnum coniungere, vel è contrario,vnum in duos diuidere vel quæ pertinent ad nouam fidei declarationem, aut quæ concernunt statum vniuersalis Ecclesiæ v.g.continentia Sacerdotum,&c. Ego tamen hæc omnia exempla non censeo pertinere ad eam tertiam exceptionem, sed ad secundam; quod scilicet non possit Episcopus quidquam contra ius commune,& contra leges ipsius Pontificis: etenim ieiunio quadragesimali est lex expressa Pontificis; Item de continentia Sacerdotum. Circa Episcopatus verò à fortiori id constat, quia eorum diuisio, & iurisdictio est à Pontifice, & non potest Episcopus alium loco sui Episcopum eligere:Item declaratio rerum fidei nullo iure ad Episcopum spectat; male ergo hi casus excipiuntur, vt reseruationis Pontificiæ, cum vel Episcopus independenter ab omni reseruatione accidentali Pontificis careat iure ad illos casus,vel illi sint expressè contra leges alias Pontificias, quæ illos concernunt: Sed quidquid sit,an sub hac,an sub illa exceptione, illi verè excipiuntur.

Quod verò dictum est de Episcopis, dicendum est etiam de Patriarchis,& Archiepiscopis;hi enim possunt in suis particularibus Diœcesibus leges condere,quia illarum sunt Episcopi, extra autem illas,non possunt, nisi speciali iure, aut præscripta consuetudine,vel priuilegio apostolico eis concessum sit. Ita sumitur ex *Can. vsque ad Can. conquestus 9.q.3.& cap.duo simul de offic.ord.* ex quo infertur,solum Archiepiscopum absque Concilio Prouinciali non posse statuta condere, totam Prouinciam obligantia.

Idem dicendum est de Abbatibus sæcularibus habentibus iurisdictionem Episcopalem in eorum Territoriis,seu quasi Diœcesi:hi enim possunt iure communi ordinario leges ferre suos subditos obligantes, nisi eis sit specialiter prohibitum; aut ex consuetudine, vel peculiari institutione requirant communitatis,vel capituli consensum. Ratio verò est,quia hæc potestas ferendi leges est iurisdictionis,& per se, ac iure ordinario coniuncta est cum iurisdictione Episcopi.

Sed hîc oritur difficultas, an ad ferendas leges Episcopus teneatur adhibere consensum, vel saltem consilium capituli? Affirmatiuè respondet Pasqualigus *in Theol. tom.1. disp.50. sect.8.n.46.* & ante illum Merolla *tom.2. disp.1.cap.4. dub.3.diffic. 2.num.15.* Verum ego negatiuæ sententiæ adhæreo.

Dico igitur quod non eget Episcopus per se loquendo consensu capituli, vel Cleri, aut populi, vt ferat leges;sed potest illas ferre per se & independenter ab omni alio, cùm habeat potestatem, & regimen quasi Monarchicum suæ Ecclesiæ, neque vllo iure siue naturali, siue canonico sufficienter probetur talis dependentia. Quod enim Panormitan. *in cap.final.de offic.leg.num.6. affert ex c.nouit.& c quando de his,quæ fiunt à Præl.* non probat vniuersaliter, vt ipse intēdit, quod Episcopi non possint facere vlla statuta sine consensu, vel consilio sui capituli,sed solũ particulariter in certa materia, ideſt in negotiis ipsius Ecclesiæ quæ sine dubio non sunt tractanda, vel definienda ab ipso Episcopo sine cõsilio totius capituli,vel partis sanioris illius,vt dicitur *c.quanto cit.* Et idem est de institutione festi,quæ similiter ab Episcopo nõ est facienda sine consensu Cleri, & Populi *cap.1. de consecr.dist.3.& cap. final.de feriis*, quamuis iam quoad Populum id sit abrogatum consuetudine, vt notat Suar. *tom.1.de relig.lib.2. de diebus festis cap.11.n.9.* & Azor. *part.2.lib.1.cap.26. quæst.2.* extra hæc verò, quæ specialiter sunt determinata in iure,non esse definienda sine consensu,vel consilio capituli,vel Cleri à solo Episcopo, & quæ specialẽ rationem,aut necessitatem ad id præ se ferunt,liberè, & licitè potest Episcopus statuta, & leges

per

per ſe condere, non requiſito conſenſu, vel Conſilio vllius alterius, vt notat Felin. *c. cum omnes num. 11. de conſtit.* & communis ſententia apud Suarez *lib. 4. de legibus cap. 5. num. 2.* Salas *de legibus diſp. 8. ſect. 7. numer. 41.* Vaſquez *1. 2. diſputat. 153. cap. 2.* Bonac. *de legibus diſput. 1. quæſt. 1. puncto 3. numero 24.* & Baldell. *in Theol. moral. tom. 1. lib. 5. diſput. 5. num. 18.*

Vnde ex dictis patet reſponſio ad argumentum Paſqualigi, concedo enim per teſtes ab ipſo adductos, Epiſcopum circa negotia Eccleſiæ debere requirere conſilium capituli. Sed non video quo pacto ipſe ex illis teſtibus, qui loquuntur in caſu particulari, poſſit deducere generaliter, quod Epiſcopus in ferendis legibus, teneatur Conſilium capituli requirere.

Notandum eſt tamen hîc obiter, quod quæ dicta ſunt de Epiſcopis reſpectu ſuarum Diœceſium, & legum, ſeu conſtitutionum eorum, dicenda etiam ſunt de Cardinalibus reſpectu Eccleſiarum ſuorum titulorum, & de Legatis reſpectu Prouinciæ, in qua legatione funguntur: habent enim in illis non minorem poteſtatem Epiſcopali.

Itaque Legati, ſummi Præſules, ſeu nuncij Apoſtolici poſſunt in ſua Prouincia leges, ſeu ſtatuta facere, quæ mortuo ipſo Legato perſeuerent, docet à ſummo Pontifice, vel habente ab eo poteſtatem, verbi gratia ab alio Legato poteſtatis æqualis reuocentur *c. 2. & vlt. de offic. legat. in 6.* Suar. *l. 4. c. 6. n. 4.*

An capitulum ſede vacante habeat poteſtatem condendi leges pro tota Diœceſi?

Resolvt. XXIV.

NEgatiuè reſpondet ex Gloſſa, Felino, & Maldero Pater Paſqualigus *in Theol. tom. 2. diſput. 150. ſect. 12. num. 63.* vbi ſic ait, Dicendum eſt Capitulum ſede vacante non habere poteſtatem legiſlatiuam. Probatur: Non eſt afferenda poteſtas legiſlatiua in aliquo, quæ conueniat per communicationem, niſi conſtet fuiſſe communicatam. Nõ conſtat autem fuiſſe communicatam *capitulo ſede vacante*, Ergo. Minor probatur. Nam iura loquuntur ſolum de adminiſtratione Eccleſiæ, vt conſtat ex *cap. ſi Epiſcopus, de ſupplenda negligentia Prælatorum in 6.* & Trid. *ſeſſ. 24. cap. 16. de reformat.* Adminiſtratio autem non importat poteſtatem legiſlatiuam, ſed tantum gubernatiuam. Confirmatur, ſede vacante nihil poteſt innouare, quod præſertim verum eſt, ſi leges tenderent in præiudicium Epiſcopi, vt poſſunt tendere. Confirmatur ſecundò. Capitulum ſede vacante non habet plenam poteſtatem Epiſcopalem *cap. 2. ne ſede vacante*, ergo non poteſt ferre leges, quia ferre leges eſt actus magis ſupremus quam poteſtas, & ideò *in cit. cap. 4.* Pontifex arguit, Capitulum non poſſe conferre beneficium, cùm talis poteſtas non ſit in iure expreſſa: Vnde cùm neque ſit poteſtas legiſlatiua expreſſa in iure, non eſt concedenda capitulo, Ita ille: qui poterat etiam in ſui fauorem adducere Salas *de legibus diſput. 8. ſect. 15. num. 86.* & Arriagam *in cur. Theolog. tom. 4. diſp. 18. ſect. 4. num. 6.*

Probatur itaque hæc opinio primò, quia manifeſti iuris eſt, ſede vacante nihil eſſe innouandum, ſcilicet *cap. 1. ne ſede vacante*, Eſt autem ſatis notabilis innouatio, ſi capitulum poſſit leges Epiſcopi reuocare.

Secundò. Hæc poteſtas non videtur iure expreſſa, nec vſu recepta, atque adeò videtur ſublata.

Tertiò. Iuriſdictio capituli ſede vacante non eſt per modum ſtatus permanentis, ſed per prouiſionem, donec prouideatur Epiſcopus.

Quartò. Epiſcopi congregati poſſunt leges Prouinciales condere; igitur idem dicendum erit de capitulis, ſi omnes Epiſcopi moriantur, quod ſanè certum eſt non poſſe. Hæc & ſimilia videri poſſunt reddere illam ſententiam probabilem.

Sed ego opinionem affirmatiuam ſuſtinendam eſſe puto, quam tuetur Granatus *in part. 2. D. Thomæ contr. 3. tract. 3. part. 1. diſp. 3.* Baldellus *in tract. moral. tom. 1. lib. 5. cap. 8. num. 7. cum ſequent.* qui hanc ſententiam vocat communem, Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 3. diſput. 1. punct. 23. num. 22.* Præpoſitus *in part. 2. D. Thomæ. quæſt. 95. diſput. 1. dub. 3.* Martinel *in p. 2. quæſt. 91. art. 3. dub. 2. concluſ. 16.* Antonius Eſcobar. & Mendoza *in Theolog. mor. lib. 5. ſect. 1. cap. 2. num. 13.* Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 2. difficult. 2. nu. 11.* qui hanc ſententiam communem vocat; idem docet Rocaful. *tom. 1. part. 3. lib. 7. cap. 8. num. 71.* Panormitanus *cap. cum olim, de maiorit. & obedien. num. 54.* Felinus *can. cum omnes de conſtit. num. 9.* Silueſtr. *verb. capitulum. quæſt. 6.* Bonacina *diſp. 1. quæſt. 1. punct. 3. num. 29.* Suarez *lib. 4. de legibus cap. 6. num. 14.* Pauin. *de poteſt. cap. ſede vacante quæſt. 6.* & ratio eſt, quia capitulum ſede vacante ſuccedit in adminiſtratione temporalium, & ſpiritualium rerum totius Diœceſis, *cap. cùm olim de maior. & obed. & cap. vnic. eod. tit. in 6. cap. ſi Epiſcopus, & cap. vlt. de ſupplenda neglig. prælat. in 6.* & Trident. *ſeſſ. 24. cap. 16.* Sed adminiſtratio eſſe non poteſt ſine iuriſdictione. Ergo ſuccedit in iuriſdictione Epiſcopi. Ergo in poteſta e ferendi leges. Probo hanc conſequentiam; quia fauor, & poteſtas reſtringi non debet ſine manifeſto Textu, & ratione; atqui nullus eſt Textus neque ratio firma denegans capitulo poteſtatem leges ferendi, & ex alia parte in generali adminiſtratione poteſt ſeruata proprietate verborum contineri. Ergo, & confirmo; Capitulum ſede vacante præſtat omnia officia iuriſdictionis, quæ præſtat Epiſcopus, niſi ei ſpecialiter ſit prohibitum, & ſic diſpenſat in Irregularitate, in Denunciationibus matrimonij, in Interſtitiis, in Illegitimitate ad Ordines, & ad beneficium ſimplex, vt ex proprijs materiis conſtat, & tradit Bonacina, Salas & alij *ſupra.* Sed poteſtas condendi leges eſt poteſtas iuriſdictionis, & ex alia parte non eſt denegata capitulo: ergo poteſt. Adde, exercitium huius poteſtatis non eſſe Eccleſiæ, neque Epiſcopo ſucceſſori damnoſum potius quam poteſtatem imponendi præcepta, quam nullus dubitat Capitulum habere, quia legem eſſe per modum ſtatuti vel præcepti, parum Eccleſiæ intereſt dum durat præceptum; aduerſante autem nouo Epiſcopo, iam liberum illi eſt ſtatutum abrogare, ſi expediens eſſe non iudicat.

Confirmantur ſupradicta, quia poteſt occurrere neceſſitas corrigendi aliquas prauas conſuetudines, ergo poteſt capitulum per leges pœnales tali neceſſitati prouidere, ergo erunt de ſe perpetua, quia hoc eſt de ratione legis. Neque in hoc poteſt eſſe aliquod graue præiudicium Communitatis

vel

vel Epiſcopi futuri; quia omnes fatentur, poſſe Capitulum ſede vacante, generalia præcepta ferre pro tota Diœceſi; quod ergo illa ferantur per modum legis, parum refert, habito reſpectu ad tempus vacationis Eccleſiæ, poſtquam autem Eccleſia habuerit Epiſcopum, ille poterit reuocare huiuſmodi leges, ergo neque illi præiudicium fit, neque Eccleſiæ, cum per hunc modum illi ſufficienter ſubueniatur, ſicut ſubueniretur per ſimplicia præcepta generalia. Adde quod per ſimplicia præcepta non ita bene ſubuenitur; ſicut ſubuenitur per leges, ſeu ſtatuta, quia ſimplicia præcepta obligant tantum incolas: ſtatuta verò obligant etiam aduenas, & peregrinos.

Et ita noſtram ſententiam præter Doctores citatos tenet Merolla *tom.2. diſput.4. cap.4. difficul.2. num.147.* Layman *lib.1.tract.4.cap.3.n.12.* Cardinalis Tuſchus *tom.1.littera C. concluſ.56. n.10.* & alij penes ipſum.

Nec obſtant argumenta in contrarium adducta, nam ad primum reſpondetur *capitulum primum ne ſede vacante* citatum, non videri ad rem ſi benè conſideretur, ſolum enim agi de ſeparāda Abbatia quadam ab Epiſcopatu poſt mortem Epiſcopi, cui fuerat vnita, & quidem per Pontificem à quo id erat petitum, quod non concedit Pontifex, ne ſede vacante quidquam ea in re innouaret, quod non videtur benè aptari ad præſens negotium.

Ad 2. Reſp. ſufficienter oſtendi ex capitulis à nobis citatis, nec eam poteſtatem videntur amiſiſſe per non vſum, quia non tenentur quolibet euentu omni poteſtate ſibi competente, vti poſſint indicare non eſſe operæ pretium nec prudens pro tantillo tempore quidquam innouare. De cætero, quod capitulum ſede vacante abſoluat ab excommunicatione patet ex *cap.vnico de maior.& obed.citato.*

Ad tertium Reſp. id non impedire quo minus id poſſit, cum ſit illi iure conceſſum.

Ad quartum dico, non ita eſſe certum vtrum id non poſſit, quod ſi non poſſit dicendum id fieri, quod Pontifex non cenſeatur id conſentire, quia nullo modo eſt conueniens. Quaranta *in ſumma bullar. verbo, Concilium prouinciale, aſſerit ante Conc. Trid.* Capitulum Metropolitanum potuiſſe Concilium prouinciale celebrare. Ex his etiam infertur reſponſio ad ea, quæ in fauorem ſuæ ſententiæ adduxit Paſqualigus *vbi ſupra.*

Ex his infertur Capitulum ſede vacante poſſe leges latas ab Epiſcopo prædeceſſore abrogare; neque hoc obſtat Textui *in cap.* nouit, ne ſede vacante, quia ibi ſolum dicitur, ne ſede vacante aliquid de bonis pertinentibus ad Eccleſiam, & dignitatem Epiſcopalē innouetur; ſicuti neque Epiſcopus Eccleſiæ vocantis ſibi ſubiectæ alienare poteſt *cap. ſi quis Epiſcopus 10. quæſt.2.* Non tamen aliquid dicitur de innouatione legum, quapropter immeritò nomen ſtatus Epiſcopi, mutauit Felinus in ſtatum.

Nota etiam hic obiter, Capitulum Eccleſiæ Cathedralis etiam viuente Epiſcopo poſſe abſque eius conſenſu leges, & ſtatuta ferre obligantia ſuos capitulares in his, quæ pertinent ad rectam, & ordinariam gubernationem Eccleſiæ, quia abſque Epiſcopo in his rebus procedunt. Ergo ſignum eſt habere in illis iuriſdictionem, atque adeò imponere poſſe leges, ſeu præcepta; Nam gubernatio ſine vi coactiua fieri rectè non poteſt, & colligitur ex *cap. cum omnes de conſtit.* vbi ſupponi videtur poſſe Canonicos irrequiſito Epiſcopo ius in ſe ipſos ſtatuere, quia tamen ius quod ibidem ſtatuerunt, omnibus commune non erat, ideò à Papa reuocatur: in rebus autem grauioribus, quales ſunt abrogatio aliquarum conſtitutionum, & alienatio, vel venditio alicuius fundi, neceſſarius eſt conſenſus Epiſcopi, & ſæpe Pontificis, ex *cap. cùm acceſſiſſent de conſtit.* & ita tenet Panormitan. *cap. còm omnes num.4.* & Felinus *ibi numer.8.* Gloſſa *cap.2.§.2.verbo ſtatum de verbor. ſignificat. in 6.* Silueſtr. *verbo lex. quæſt.4.* Salas *diſput.8.ſect.16.num.84.* Bonacina *diſput.1.q.1 part.3.num.31.* Suar. *lib.4.de leg. cap.6. num.11.& 12.*

An poteſtas legiſlatiua Eccleſiaſtica ſit fœminis delegabilis?

Resolvt. XXV.

NEgatiuam ſententiam ex Victoria, & Soto docet Paſqualigus *in Theolog. tom.2. diſputat.50. ſect.15.num.79.* quod probat, nam in Eccleſiæ inſtitutione mulier excluſa ab omni Eccleſiaſtico officio; ergo non poteſt illi delegari poteſtas legiſlatiua. Antecedens deſumitur ex illo 1. ad Corinth.14. *Mulieres in Eccleſia taceant*; nō enim permittitur eas loqui ſed ſubditas eſſe, ſicut lex dicit, ſi quid autem volunt diſcere, domi viros ſuos interrogent, turpe eſt enim mulieri loqui in Eccleſia. Et hoc eſt de iure diuino; Nam ſubdit Apoſtolus, *cognoſcant quæ ſcribo, quoniam Domini ſunt mandata*, & 1. ad Timoth.2. *Mulier in ſilentio diſcat cum omni ſubiectione*: Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, ſed eſſe ſub ſilentio; Conſeq. probatur. Non poteſt Pontifex inuertere ordinem inſtitutionis Eccleſiæ, cùm ſit talis ex ordinatione Chriſti, ergo.

Dices ſolum ſequi, quod non poſſit mulier docere, & exercere actus publicos iuriſdictionis ſpiritualis ex officio, non autem ex delegatione. Contra, ſi ex delegatione ferret leges, adhuc faceret actus prohibitos ſecundum inſtitutionem Chriſti; Nam loqueretur in Eccleſia, & doceret, quia lex eſt loquutio, & doctrina dirigens circa agenda. Secundò; ſecundum inſtitutionem Chriſti mulier coarctatur vt ſit ſubdita, & non dominetur in virum; ſi autem ferret leges, egrederetur terminos ſubiectionis, & dominaretur in virum.

Verùm his non obſtantibus ego affirmatiuæ ſententiæ adhæreo, hanc ſententiam ex Bonacina, & Salas docet amiciſſimus, & doctus Pater Nicolaus Baldellus *in Theol.moral.tom.1.lib.5. diſp. 6.num.11.* vbi quærit, vtrum ſaltem de potētia abſoluta poſſit mulieri delegari iuriſdictio Eccleſiaſtica ad ferendas leges, quæ obligent per ſe ad mortale, & ad præcipiendum directè in virtute Sanctæ obedientiæ, & reſpondet probabiliſſimum eſſe poſſe quod poſſit; ſic enim quod poſſit illi cōmunicari iuriſdictio ad ferendas cenſuras, ſicut & poteſt de potentia abſoluta communicari laico admitrit Palud. *in 4.d.19.quæ.2. art.1.ad.5.* Nauar. *conſ.73 de ſent.excommun.lib.5.* Suar. *de cenſuris diſp. 2.ſect.3. num.7.* Henriquez *lib.13. cap.24. num.1.* Sayr. *lib.1.* Theſaur *cap.5.num.17.& lib.4 capite 2. numero 10.* Salas *diſput.8.cit. d.capite legibus ſect.19. num.94.*

Et quemadmodum cum muliere, quæ polleat ſapientia & ſanctitate, poteſt diſpenſari, vt publicè, & in Eccleſia doceat, vt de facto fuit diſpenſatum cum Sancta Catharina Senenſi, quæ dicitur non ſemel habuiſſe ſermonem ad Papam, & ad Cardinales

Cardinales; Ita etiam potest dispensari, vt leges Ecclesiasticas condat, & præcipiat v. g. aliquod festum, vel ieiunium etiam directè sub mortali, cum præsertim oppositum non sit positiuè de iure diuino, neque hoc sit actus ordinis, vt est v.g. confessiones audire, & Sacramentaliter peccata absoluere, quod *capit. noua de pœnit. & remiss.* specialiter dicitur esse absonum, & absurdum vt fiat ab Abbatissis; eo quod Claues regni Cœlorum neque etiam Beatissimæ Virgini datæ sunt, quamuis alioqui dignissimæ atque excellentissimæ super vniuersos Apostolos.

Et ideò nostram sententiam, præter Salas, Bonacinam, & Baldellum tenet etiam Castrus Palaus *tom. 1. tr. 3. disp. 1. conclus. 23. n. 31.*

Sed si aliquis curiosus quærat, si Regnum aliquod, vel Principatus pertineat ad Reginam. eaque nubat, ad quem pertineat leges condere? Varij fusè id disputant.

Sed dicendum cum plerisque pertinere ad Reginam; ad virum autem non nisi de assensu Reginæ.

Prob. ad eum pertinet leges condere, & Regnum administrare, cuius est dominium, dominium autem est Reginæ; illius igitur est potestas leges condendi, adeoque ad eam pertinet condere leges; Nec refert quod maritus vocetur Rex, & honoretur tanquam Rex, quia potestas leges condendi non sequitur titulos honoris, sed solum ius dominij, & Regni, quod est penes solam Reginam.

Obiicies, vir est caput mulieris, igitur illius est leges condere; non verò mulieris.

Resp. Neg. conseq. in nostro casu, & dico virum esse caput mulieris quoad rem œconomicam, & familiæ administrationem, mulierem autem posse esse caput viri quoad politicam administrationem, quod satis patet, quia nullus negare potest eam esse caput politicum ciuium si maneat innupta.

Et hanc sententiam docet Præpositus *in part. 2. D. Thomæ. q. 95. disput. 1. dub. 3.*

An mulier sit homo?

Resolvt. XXVI.

Risisti-ne? Ænigma dissoluam, quod pro praxi satis necessarium esse videbis. Quæro igitur sicut fœmininus sexus masculino continetur, an quoque hominis appellatione contineatur fœmina? Respondeo, quod hoc in dubium reuocauit Iacobus Cuiacius, quinimò serio affirmauit appellatione hominis non contineri fœminam, motus autem fuit *l. 38. §. qui abortionis ff. de pœnis*, in qua hoc asseri videtur, quod fœmina homo non sit, cùm homini illic opponatur, verba textus istius hæc sunt: *Qui abortionis, aut amatorium poculum dant, etsi dolo non faciant; tamen quia mali exempli res est, humiliores in metallum, honestiores in insulam, amissa parte bonorum, relegantur, quod si eo mulier, aut homo perierit, summo supplicio afficiuntur.* Ex hac igitur oppositione infert Cuiacius, & alij nonnulli ipsum secuti, mulierem non esse hominem, nec hominis appellatione comprehendi.

Sed tamen grauiter errat Cuiacius, cùm textu iuris euidentissimo doceri possit, fœminam hominem esse; Nam in *l. 152. de verb. signif.* ait Gaius, hominis appellatione tam fœminam, quam masculũ contineri non dubitatur, quibus verbis significat I.C. fœminam non minus esse hominem atque masculum, & hoc adeò esse certum, vt de eo non dubitetur.

Ad *d. l. 38.* respondetur, hominem ibi non opponi mulieri, sed cùm illic agatur de duobus poculis amatorio, & abortionis, subiici per relationẽ poculo abortionis mulierem, quæ sola abortire potest: poculo vero amatorio hominem, vtrumque sexum comprehendentem, cùm certum sit vtrique sexui hoc propinari; nam per hominem intelligitur is qui in vtero est, de quo nondum constat an masculus sit futurus, an fœmina, quique tam facile possit nasci fœmina quam masculus, vt proinde hic ipse textus rectè consideratus sententiam nostram perspicuè demonstrat, atque euincat & fœminam in iure hominem appellari.

Itaque generaliter receptum est, masculinum concipere fœmininum *l. qui duos 60. in fine ff. de legat. 3. l. inter stuprum 101. ff. de verb. signifi.* cum aliis adductis per Franc. Molin *de ritu nupt. lib. 3. quæst. 16. à princ.* Quod alij ex propria significatione, vel ex interpretatione comprehensiua venire tenent, vt per gloss. *in lib. 1. ff. de verb. signif.* Rimin. Iun. *conf. 737. num. 4. l. 7.* Alexand. *conf. 55. col. vlt. vers. præterea illa verba lib. 3. & conf. 17. col. 3. vers. quarto quia lib. 7.* Bero. *conf. 113. numero 1. lib. 2.* Cephal. *conf. 484. num. 32.* Anguse. *conf. 64. n. 2. lib. 6.*

Hinc in constitutione odiosa, & pœnali continente odium rationabile sub masculino, fœmininum comprehenditur, Tiraq. *in tract. de vtroque retractat. part. 1. §. 1. glos. 9. num. 233.* tum quia etiam in pœnalibus dispositum de masculis regulariter ad fœminas extenditur, Bal. *l. ne passim. 13. C. de iur. & fact. ignor.* Hyppolit. de Marsil. *l. si quis viduam 5. num 5. cum sequen. ff. de quæstion.* Idem Hyppolit. *l. 1. num. 261. cum 8 sequentibus C. de rapt. virg.* vsque adeo, vt etiam pœna *l. quisquis 5. C. ad l. Iul. maiest.* licet illa lex vtatur termino masculino, in fœminis locum habeat gloss. *d. l. quisquis §. ad filias*, & ibi Iacob. But. Bald. Alberic. Oldrad. Petr. Cyn. Hieron. Gigas *tract. de crimin. læs. Maiest. rub. de pœn. commit. crim. læs. maiest. quæst. 15. num. 7. rubric. de pœnis quas filij incurrunt. patre committente crimen læsæ maiestatis quæst. 17.* Angel. *in tract. de malef. ver. & hai tradita la tua Patria, vers. & aduertendum est*, Angel *§. interdum instit de hared. quæ ab intest deferunt*; Vbi attestatur hanc opinionem communiter receptam, tum quia hoc casu contrarium in fœmina statutũ non reperitur, & certum est, quod fœminæ regulariter vtantur eodem iure quo masculi, nisi tantũ in casibus specialibus in iure expressis. Hoc tamen fallit in illis casibus in quibus inter fœminam, & masculum ratio diuersitatis assignari potest: Ideoque iudico, licet Vassallus habens rem cum vxore, matre, filia vel sorore domini, feudo priuetur, Vassallum tamen habentem rem cum marito, patre, filio, vel fratre Dominæ, feudo non priuari; quia hoc casu maxima diuersitatis ratio militat. Secundò hoc fallat vbi agitur de odio irrationabili; Cùm itaque irrationabile sit, quod filius innocens propter delictum patris plectatur, Ergo iudico consuetudines feudales disponentes, quod propter feloniam Vassalli, filij feudo priuentur, non extendi ad Vassallam fœminam eiusque liberos; Et confirmatur ex eò, quod aliqui Doctores tradunt, licet pœna *d. l. quisquis C. ad l. Iul. maiest.* de masculo loquentis, etiam extendatur ad fœminas delinquentes, hoc tamen habere locum tantum quoad

puniendum ipsas delinquentes, secus autem esse quoad pœnam liberis infligendam. Oldr. *d.l quisquis*, ibi Alberic. de Rosat. *n.* 4. Salicet *n.* 9. *C. ad l. Iul. maiest.* Hieron. Gigas *in tract. de Crimin. læsæ maiestatis rubric. de pœnis quas filij incurrunt, patre committente crimen læsæ maiestatis, q.* 17.

Vnde ex his ego olim interrogatus, an in legato relicto filiis v. g. Petri, comprehenderentur filiæ fœminæ; Respondi affirmatiuè, ex regula quòd nomine filiorum, filiæ etiam continentur.

Quomodo probetur ætas minorum ad gaudendum beneficium restitutionis in integrum.

Resolvt. XXVII.

Svppono hoc loco iuxta *c. auditis de in integrum restitutione*, est reducere aliquem in eum statum, in quo erat ante læsionem. In iure ergo minoribus duplex priuilegium concedi solet; Alterum, vt quando contractum celebrant cum aliquo suo incommodo possint illum rescindere, tanquam initum, & non obligantem, *instit. de inutil. stipulat.* §. 1. secundum priuilegium est restitutio in integrum ideſt in pristinum ius, & statum; iravt si ipsis fortè expediat propter læsionem, rescindantur contractus validi, qui cum ipsis celebrati sunt, vel certè æquetur rei pretium, si in pretio læsi sunt tam infrà, quàm supra dimidium, modò læsio notabilis sit; Ita explicat Menoch. *de arbitr. l. 2. centur. 1. cas.* 75. & alij. Grauitas autem aut leuitas læsionis attendi solet respectiuè ad solam quantitatem de qua agitur; in re enim centum nummorum grauis est læsio in decem nummis; si tamen res esset mille nummorum, non esset grauis quantum ad externum forum, vt rescindantur lites. In foro tamen conscientiæ facienda esset ea restitutio; nisi remittatur liberaliter, aut præsumatur remissio. Ita Molin. *disp.* 573. *num.* 10. Rebell. *lib. 1. de contract. quæst. 8. sect. 5. num.* 49. & 52. & alij quos referunt. Hæc autem læsio non tantùm spectari debet in damno emergenti, sed etiam in lucro cessante. Modò videndum est, cui competat remedium restitutionis.

Respondeo, Priuilegio restitutionis in integrum gaudere minores, Ecclesiam, loca pia, & Rempublicam, gaudere etiam debet homines rudes, & mulieres, quæ ignorant iura. Vlterius etiam filijfamilias quoad contractus onerosos, vel lucrosos de licentia Patris celebratos, vt ad sororum dotes, vel ad alias similes causas. Insuper vt notabam, milites pro eo tempore quo in militia sunt, & qui Reipublicæ negocia gerunt. Contra quos omnes non currit præscriptio *de tempore restitut.*

Eodem modo gaudet Princeps supremus quoad bona suæ Coronæ, & Fisco pertinentia, quia reputantur esse bona Reipublicæ, vt colligitur ex dicta republica, & *leg. rempublicam C. de iur. reipublica, lib.* 11. & *leg. fin. tit.* 19. *part.* 6. Præterea eodem fruuntur vniuersitates scholasticorum, & merito cum plures minores sub se contineant, vt docuit Panormitan. *in c.* 1. *de in integr. restit.*

His suppositis circa superiùs dicta aliqua curiosa, & practicabilia discutienda sunt; & circa ætatem minorum; Nam dico minoribus 24. annis Prætor in integrum restitutionem pollicetur, si iudicij imbecillitate lapsi perhibentur. Minoribus inquam 25. annis adeò vt extremus dies 25. & hora eius vltima à momento in momentum computetur, ac restitutioni locum faciat.

Quamuis enim aliàs dies anni vltimi postremus cœptus pro completo habeatur, *l. octau. ff. de muneribus, & honoribus. leg.* 74. §. *Fabius*, §. *ad S. C. Trebell.* tamen in loco res secus sese habet *leg.* 3. §. *minorem tert. ff. de minoribus, l. fin. C. de temporib. in integrum.* Et ratio hæc est, quod in edicto Prætoris non simpliciter dicatur, quod cum minore 25. annis gestum est; sed quod cum minore 25. annis natu gestum est: hoc autem verbum Natus, siue natiuitas, significat momentum nascendi: accedit etiam fauor minoris, qui suadet extendi potius, quàm restringi tempora minorennitatis propter beneficium restitutionis, quod ætati huic tributum est.

Sed difficultas est, an ad probandam ætatem minorennem standum sit assertioni parentum? affirmatiuè respondet Menochius *d. cas.* 116. Mauritius *de in integr. restit. c.* 317. Bartol. *ad l. etiam, ff. de probation.* Idque stabiliri opinantur *l.* 16. *ff. de prob.* vbi Terentius Clemens etiam matris (inquit) professio filiorum recipitur; sed & aui recipienda est.

Et in *l.* 1. *C. si minor se maior. dixerat*, itidem talis professio parentum de liberorum ætate pro iusta, ac legitima probatione admittitur.

Sed contra hanc sententiam facit, quòd nulla in causa probatio suspecta admitti debeat, atqui parentum testimonium in causa liberorum est suspectum §. 9. & *seq. 1. de testam.* propter affectionem, qua liberos suos prosequuntur, & propter arctissimum necessitudinis vinculum, quo liberis copulantur parentes. Vnde etiam *in l. parentes 6. Cod. de testibus*, parentum testimonium in causa liberorum simpliciter improbatur, & *l. Testes ff. de testibus*: Testis idoneus pater filio, aut filius patri non est.

Et quamquam Ioan. Mauritius ad hasce leges respondeat, fauore speciali minoris ætatis receptũ esse, vt ad eius probationem admittantur parentes eius, aut specialitatis rationem esse, quia præsumantur parentes ex mente, & intentione legis perfectius, Imò verius ætatem nosse quàm alij, *arg. l. de tutela Cod. de restit. in integr.*

Sed tamen hæc responsio neruum argumenti propositi non infringit, quandoquidem præsumptio ista legis non vt oportebat, probatur, & tanquam fortassis parentibus de veritate in proposito melius constare possit, quàm aliis, periculum tamen subest, ne in gratiam liberorum veritatem occultent, ac falsum deponant testimonium, quo pars aduersa non parum grauatur; Quod sanè eo magis hac in causa præcauendum, cùm sit præiudicialis, atque aliis causis, & quæstionibus præiudicium faciat.

Nec obstant Textus *paulò supra adducti*, loquuntur enim de quauis parentum assertione; sed de parentum professionibus: etenim sic constitutum moribusque apud Populum Romanum erat receptum, vt qua die filius nascebatur, ab ea parentes intra 30. dies apud acta profiteri necessum haberent, quo simul de statu illorum, & de ætate constare posset. Huiusmodi igitur professio, & publica assertio parentum de ætate liberorum admittitur ad ætatem probandam, quia has professiones ab omni suspicione falsi vindicat tempus, quo eduntur, nam quo tempore parentes liberos sibi natos apud acta profitentur, nondum vlla lis est cum liberis, nec sciunt parentes vtrum hæc professio liberis nocitura sit, an profutura, & si profutura, quibus in causis, & quando profutura sit; vt non possint dici parentes aliquod commodum inde captare liberis, aut reliquos velle lædere. Omni igitur suspicione

hinc

hinc remota, meritò placuit his professionibus fidem haberi, quod tandiu faciendum est, donec contrarium fuerit probatum.

Concedo tamen, his non obstantibus, quòd liberis, in quibus parentes describunt, & annotant liberorum natales, probatur ætas, & quidem plenè, Maurit. *de rest. in integ. c.* 320. Menoch. *l.* 2. *præsumpt.*

Fundamentum huius extat in *l.* 2. §. 1. *ff. de excus. tutor.* vbi Modestinus scribit, ætatem probari, aut ex natiuitatis scriptura, aut aliis demonstrationibus legitimis: per scripturam natiuitatis proculdubio intelligitur liber parentum, in quem natiuitatem liberorum annotarunt.

Nec obstat ei, quod supra de testimonio parentum super ætate liberorum deponentium, dictum est, quòd videlicet non valeat, nec vllam fidem, vel authoritatem mereatur.

Siquidem quæ res professioni parentum fidem conciliat, eamque ab omni suspicione liberat, ea quoque scripturæ huic parentum auhoritatem impetrat: Siquidem eo tempore, quo in scriptura ista natiuitas liberorum à parentibus annotatur, sciri non potest vtrum falsa ætatis annotatio aliquando profutura, an verò obfutura sit liberis. Proinde quia tam nocere quam prodesse potest falsæ ætatis annotatio, idcircò non præsumuntur parentes contra veritatem id scripsisse, vt quos nulla alia ad id trahat affectio, quam vt quandoque possit eis esse solatio si in memoriam ætatem filiorum reduxerint. Diuersa itaque ratio est testimonij, siue assertionis parentis, & liberorum, in quos suorum filiorum natiuitatem consignarunt: hi enim comparantur professioni parentum, non etiam testimonio, seu assertioni eorum.

Cæterum Iacobus Menoch. *d. præsumpt.* 51. *n.* 10. scripturam huiusmodi parentum non plenè, nec verè, sed duntaxat præsumptiuè probare natiuitatè liberorum statuit: præsumptiuè idcirco, quia verisimile non sit quòd pater, mendacium scripserit, quippe, quod nulla tunc subfuerit causa, quæ impellere potuerit eum aliter scribere, quam ipsa veritas: plenè autem idcircò non probare, quia iure cautum non sit tantum fidei esse illi scripturæ tribuendum. Et dict. *l secund. ff. de excusat. tutor.* interpretatur de publicis professionum tabulis, in qua scilicet professio parentum de ætate suorum liberorum relata fuerit apud acta.

Sed in memoriam sibi reuocare debebat Menochius, quod 2. *arbitr. Iud. q.* 116. monuit, quia probatio natiuitatis difficilis admodum sit probationis; Idcirco ad eam probandam admitti probationes alias impotentes.

Quæ omnia à fortiori procedunt, quando ætas minorennis probatur ex libro paræciali, in quem Parochus referre solet nomina, & cognomina eorum, qui ab eo baptisma suscipiunt, quod esse certissimum ætatis testimonium ait Ioann. Maur. *d. tr. c.* 321. quandoquidem exinde nulla fraus resultare possit, cùm id hac præcipuè intentione agant Plebani, vt sciant quosnam parochianos habeant, & vt incidenter de ætate eorum pateat: qui cum nihil vtilitatis, aut commodi pecuniarij sint ex eo assecuturi, præsumantur verè ætatem descripsisse.

Nota hîc obiter, quòd olim interrogatus, an qui in loco domicilij volebat suscipere sacros ordines, & nimis distaret à loco originis, in quo natus erat pro habenda fide Parochi de ætate, An inquam Episcopus potuisset illum ordinare, si eius parentes de necessaria ætate deposuissent. Et affirmatiuè respondi.

Nec obstant superius dicta de parentum assertione, nam in isto casu non aderat damnum tertij, neque præsumendum aut timendum erat, parentes voluisse deponere falsum, nam redundaret in damnum filij, qui in suspensionem incidebat, & posteà si celebrasset, in irregularitatem, & ab Episcopo seuerè puniendum esset. Ergo, &c.

Accedit, quod opinio cui ego superius non adhæsi, suam habet probabilitatem, & illam præter alios tuetur Hieronymus Teutletus *in disp. select. vol.* 1. *disp.* 11. *Thesi* 8. vbi sic ait; Tertio edicit Prætor de Minoribus, quos ob inconsultam ætatis facilitatem lapsos vel circumscriptos mero officio in pristinum statum reponit; siue Patresfam. sint, siue filijfam. siue masculi, siue fœminæ, in hac omnium primò ætas probanda venit, circa quod, assertioni obstetricum consanguineorum, vicinorum, imò & parentum statur; Libri quoque in quibus parentes filiorum natales describunt, multóque magis paræciales probant. Ita ille.

An restitutio in integrum competat minoribus etiam post Annum 25.

Resolvt. XXVIII.

Respondeo hoc restitutionis beneficium perseruare quadriennio post completam minoris ætatem, iuxta *l. fin. C. de temporibus in integrum restit. l.* 8. *tit.* 19. *p.* 6. comparatione inquam contractuum, qui tempore minoris ætatis celebrati fuerint, vt deciditur *leg. si minorem C. de in integrum restit. l.* 2. *regia tit.* 19. *p.* 6. & pluribus firmat Anton. Gomez *t.* 2. *de contract. c.* 14. *n.* 7. Molina *d. disp.* 573. *vers. porrò remedium.*

Hoc autem quadriennium datum ad restitutionem in integrum petendam, vtile esse debet, itavt si toto quadriennio, vel parte impeditus fueris, vel ob aduersarij malitiã, vel ob tui absentiam, aliudve impedimentum ex illo non est cõputatio quadriennij facienda, sed eo deducto addi debet quantum necessarium fuerit, vt quadriennium habile enumeretur, vt colligitur apertè ex *cap.* 1. *& 2. de in integrum rest. & leg. fin.* §. *fin. C. de temporibus in integrum rest.* Regula namque iuris aperta est, impedito legitimè non currere tempus iure definitum.

Quando verò dubium fuerit an quadriennium transierit opponenti se restitutioni incumbit probatio, quia petens restitui suam intentionem habet fundatam; Secus verò cum dubium est, an contractus tempore minoris ætatis celebratus fuerit, nam eo euentu petenti restitutionem probatio incumbit, vtpotè suæ intentionis fundamentum. Sicuti habetur in *l. si minorem iuncta Glossa fin. ibi C. de in integr. rest. & l.* 2. *reg. tit.* 19. *p* 6. Semper namque petens restitutionem probare debet tempore minoris ætatis contraxisse, & ex eo contractu, attentis circumstantiis læsum notabiliter esse, sicuti notauit Molina *d. disp.* 573. *vers. porrò, & vers. ad eum.*

Sed ex his oritur difficultas à nostris Theologis non tacta, vtrum prædictum quadriennium detur restitutioni duntaxat petendæ, an etiam finiendæ, Donellus *lib.* 21. *cap.* 10. Fornerus *rerum quotid.* 5. *in fine*, & alij nonnulli statuunt sufficere si intra quadriennium postulata fuerit in integrum restitutio.

Sed Duarenus *in loco supra citato* arbitratur, quadriennium illud Iustiniani constitutione præfixum esse non modo petendæ, sed finiendæ quoque in integrum restitutioni, idque hisce de causis.

Primò

Primò Quia Iustinianus *in dicta l. fin.* expressè continuum quadriennium obseruandum ait ad interponendam contestationem, finiendamque litem, quibus verbis luculenter vtique docet Iustinianus, quod intra quadriennium & petenda, & terminanda sit in integrum restitutio.

Et quamquam non desint, qui textui manum admoueant, & pro finiendam legant *ineundam*, Item *inchoandam*; quia tamen omnium Codicum constans lectio huic emendationi refragatur, ideò non facilè recipienda erit.

Secundò. Accedit ad huius confirmationem etiam textus in *Clementin. vnic. de rest. in integrum*, vbi Clemens Pontifex ab Ecclesia aduersus lapsum temporis, in quo se læsam affirmat, in integrum restitutio peti potest, & causa huiusmodi restitutionis finiri debet intra quadriennium continuum à tempore læsionis, etiamsi minus quadriennio tempus læsionis existat.

Tertiò. Quin etiam sententiam hanc veteribus legibus (à quibus *d. l. fin.* non præsumitur recessisse, nisi id manifestè appareat argum. *l. præcipimus C. de appellat.*) consentire exinde apparet, quòd olim annus vtilis dabatur non tantum ad incipiendam sed ad finiendam quoque litem, *l. 39. ff. de minoribus leg. 5. & 6. C. de temp. in integrum.* Quocirca cum in huius vtilis anni locum successerit quadriennium continuum; Idem quoque de eo asserendum videtur, quod nempè num tantùm ad petendam, & incipiendam, sed ad peragendam restitutionis litem concedatur.

Deinde vtrum non reclamante, nec prohibente aduersario, etiam post quadriennium elapsum fieri possit in integrum restitutio controuersum est.

Pro negatiua opinione facit primò, quòd tempus quadriennij præscriptum, & præfinitum sit à lege, fas autem non sit à forma præscripta à lege recedere.

Secundò, quòd restitutio sit aduersus ius commune; igitur refrenari potius quam ampliari, & extendi debeat argum. *l. quod verò ff. de legibus l. quod contra ff. de reg. iuris.*

Ego verò affirmatiuæ sententiæ adhæreo, nam quilibet iuri pro se introducto renunciare potest, vel expressè, vel tacitè *l. penult. de pactis*, atqui in fauorem eius, aduersus quem restitutio petitur, receptum est, vt intra quadriennium peti debeat restitutio, neceo elapso, amplius postulari debeat, igitur huic fauori suo potest renunciare, ac permittere vt tempus restitutionis prolongetur, & post etiam quadriennium petatur: id quod facere videtur dum sibi exceptionem, qua aduersarium, post quadriennium restitutionem petentem repellere possit, competere sciens, ea non fuit vsus.

Accedit, quòd in *l. 6. C. de temp. in integr.* petente actore non dilatetur, vel prorogetur quadriennium, petente autem reo prorogetur: Itavt talis prorogatio prosit quoque actori. Cui sanè consequens est, quòd si actori consentiat reus, & prorogationem fieri permittat; tunc etiam post quadriennium peti possit restitutio. Nihil tamen refert expressè an tacite consentiat reus.

Nec obstat argumentum ad ductum pro negatiua sententia: nam respondetur, si forma à iure præscripta rem alicuius familiarem spectet, tum ab ea, consentiente, & volente eo, ad cuius vtilitatem pertinet, recedi posse arg. *l. 7. §. 14. ff. de pact.* in proposito autem forma petendæ restitutionis quoad temporis definitionem præscripta *in l. fin. C. de tem. in integr. rest.* rem familiarem, atque fauorem, & vtilitatem eius concernit, aduersus quem restitutio petitur; Itaque ab hac forma ipso consentiente expressè, vel tacitè recedi potest.

Et tandem difficultas est, vtrum si minore tempore quadriennio quis læsus sit, quadriennium nihilominus ad restitutionem concedatur? vt putà rem meam mobilem possedisti per triennium, & vsu cepisti, me ex iusta causa absente, quæritur hîc, quia tempus læsionis est duntaxat triennium, an ad restitutionem triennium, an verò quadriennium mihi concedatur? Et quod tantum duntaxat temporis, quantum est ipsum læsionis tempus concedatur, & non quadriennium, si illud minus est quadriennio, tenuit Iason, & Bartol. qui potissimum moti fuerunt *l. 1. parag. conditionalis ff. quæ in fraud. credit.* vbi disponitur, omnia in statum pristinum reponi, & si conditionalis fuerit obligatio cum sua conditione, sin verò in diem, cum eadem die esse restituendam; si autem talis esset, cuius dies finiretur, restitutionem intra tantum tempus postulandam, quod supereſt obligationi, non vtique intra annum.

Secundò. Suam præterea sententiam probari putant, eo quod in *l. 26. parag. 8. ff. ex quib. causis minor.* vbi dicitur: Quoniam per absentiam, quia non toto tempore aliquem exclusit; vt si rem tuam possederim vno minus die statuto in vsucapionibus tempore deinde Reipublicæ causa abesse cœperim, restitutionem aduersus me vnius diei faciendam.

Verum hæc Iasonis, & Bartoli opinio mihi non placet; dico itaque quod etsi tempus læsionis minus sit quadriennio; tamen ad petendam restitutionem quadriennium dari.

Primò, Quia hoc prope disertis verbis scriptum est in *Clement. vnic. de restit. in integr.* in qua expressè, & ad litteram disponitur, Ecclesiam toto quadriennio posse restitui: etiamsi ipsum læsionis tempus minus quadriennio extiterit. Verba Pontificis hæc sunt; Ab Ecclesia aduersus lapsum temporis, in quo se læsam affirmat, in integrum restitutio peti potest, & restitutionis huiusmodi causa finiri debet intra quadriennium continuum à tempore læsionis, etiamsi minus quadriennio tempus, læsionis extat, sed non fiat restitutio, nisi ad tantum tempus, quantum se læsam probabit.

Equidem Bartolus ad hoc fundamentum respondet; Singulare esse in Ecclesia, quod si minus quadriennio sit tempus læsionis, tamen quadriennium ei ad restitutionem petendam indulgeatur, proinde existimat specialitatem hanc arguere ius commune esse in contrarium, arg. *l. 1. ff. ad municip.*

Sed hoc ipso manifestè petitur principium, quod tanquam verum & indubitatum præsupponitur à Bartolo, specialiter in Ecclesia receptum esse, quòd de ea *in d. Clement. vnica* disponitur.

Secundò. Accedit, quod in *l. fin. C. de tempor. in integrum. restit.* à Iustiniano Imperatore præfixum est quadriennium petitioni restitutionis in integrum, nulla penitus facta distinctione læsionis maioris, siue minoris temporis; hinc igitur dicendum semper, & indistinctè restitutionem intra quadriennium posse peti, siue maius, siue minus fuerit tempus læsionis quadriennio.

Quæ verò in contrarium à Iasone, & Bartolo adducuntur, exigui sunt momenti, non enim allegatę leges loquuntur de tempore ad petendam in integrum restitutionem competente, sed de tempore per restitutionem in integrum restituendo, & hoc solùm volunt, quod restitutio non plus temporis

reddat

reddat, quam læſio abſtulerit; Sed ſi vna fortaſſis die aliquis luſus ſit, tunc ad vnam diem reſtitui poſſit, ſic tamen vt eius diei reſtitutio intra quadriennium continuum poſtulari queat.

An beneficium reſtitutionis in integrum competat minoribus, fideiuſſoribus, vel conſortibus eiuſdem litis?

Resolvt. XXIX.

QVoad primum reſpondeo negatiuè; probatur pertiſſimè ex *l. 13. pr ff. de minoribus*, vbi ita ſcribitur: In cauſæ cognitione verſabitur vtrum ſoli ei ſuccurrendum ſit, an etiam his, qui pro eo obligati ſunt, vt putà fideiuſſoribus? Itaque ſi eum ſcirem minorem, & ei fidem non haberem, tu fideiuſſoris pro eo, non eſt æquum fideiuſſori in necem meam ſubueniri; ſed potius ei deneganda erit mandati actio: In ſumma perpendendum erit Prætori cui potius ſubueniat, vtrum creditori, an fideiuſſori, nam minor captus neutri tenebitur.

Et in *l. 1. C. de fideiuſſ. minor.* Seuerus, & Antonin. Imperatores ita ſcribunt: Poſtquam in integrum ætatis beneficio reſtitutus es, periculum euictionis emptori, cui prædium ex bonis paternis vendidiſti, præſtare non cogeris, ſed ea res fideiuſſores, qui pro eo interuenerunt, excuſare non poteſt, quare mandati iudicio, ſi pecuniam ſoluerint, aut condemnati fuerint, conuenies, modo ſi eo quoque nomine reſtitutionis auxilio non iuuaberis.

Et in *l. 2. C. eo tit. Impp. Dioclet. & Maxim.* Si ea, quæ tibi vendidit poſſeſſores interpoſito decreto Præſidis, ætatis tantummodo auxilio iuuatur, non eſt dubium fideiuſſorem ex perſona ſua obnoxium eſſe contractui, verum ſi dolo malo apparuerit contractum interpoſitum eſſe manifeſti iuris eſt vtrique perſonæ tam venditricis, quam fideiuſſoris conſulendum eſſe.

Et ratio cur fideiuſſoribus non proficiat reſtitutio in integrum minoris, ſatis perſpicua eſt, quæ etiam haud obſcurè indigitatur in *d. l. 13. ff. de minor.* quòd nempè iniurium, & iniquum foret fideiuſſori in necem creditoris ſubueniri, qui in ſecuritatem obligationis eum accepit.

Et ita hanc ſententiam præter alios tenet etiam Caſtrus Palaus *tom 6. tract. 12. diſp. 1. punct. 19. §. 1. n. 10.* vbi ſicait; Quintò, reſtitutionis beneficium non competit fideiuſſoribus minoris; eo quod ſit beneficium perſonale ob ætatis, & iudicij debilitatem minoribus conceſſum, *leg. in cauſa 1. ff. de minor. leg. 2. C. de fideiuſſ. minor.* & aliis. Quinimò neque in hoc caſu datur fideiuſſori recurſus contra minorem, pro quo interceſſit. Vnde ſi actionem mandati intentaret, reſtitueretur aduerſus eam minor, vt ex dicta *leg. in cauſa 1 C. de fideiuſſ. minor.* aduertit plures referens Gomez *d. c. 14. n. 9.* Exceptio tamen, quæ minoribus competit non ex perſona, ſed ex cauſa, putà ex re iudicata, ex non numerata pecunia, ex præſcriptione, ex nouatione, ex iureiurando, ex dolo, ex metu, &c. fideiuſſori competit etiam minore inuito, *l. exceptiones quæ ff. de exceptionibus tit. gener. l. in omnibus 3. ff. de reg. iur.* & aliis ab Ant. Gomez congeſtis. Hucvſque Palaus, cui adde Hurtadum *de contr. diſp. 2 diffic. 15.*

Sed maior difficultas eſt, vtrum beneficium hoc reſtitutionis in integrum minoribus 25. annis tributum, conſortibus quoque eiuſdem litis proſit? Verbi cauſa, aliquis cum minore 25. annis commu-

nem habuit cauſam & litem, aduerſus hos pronunciauit iudex, minor contra iudicis ſententiam in integrum reſtitutionem impetrauit, quæſtio eſt vtrum hæc reſtitutio proſit minori duntaxat, an ipſius quoque ſocio, & conſorti; Ita vt pro hui us quoque parte ſententia reſciſſa intelligatur.

Et quod proſit conſorti voluit Bartol. *in l. vnic. C. ſi com. ead. cauſa n. 5. & 6.* Gomez *2. part. reſol. 14. num. 10.*

Fundamenta, quibus opinio horum nititur, hæc ſunt.

Primò, quod beneficium vnius proſit conſorti & ſocio litis confirmare videtur *l. ſi communem 10. ff. quemadmodum ſeruitus amitt.* vbi Paulus: Si communem fundum ego, & pupillus haberemus, licet vterque non vteretur, tamen propter pupillum, & ego viam retineo.

Caſus, & facti ſpecies hæc eſt? Ego & pupillus communem fundum habemus, illi fundo ſeruitus debetur, quæ quidem ſeruitus amittitur tempore non vtendo, niſi pupillo debeatur, quia longiori tempore opus in rebus pupilli vſu capiendis *leg. bonæ fidei ff. de acquiren domin.* Reſpondet Paulus; & mihi, & pupillo ſuccurri, adeóque beneficium tributum pupillo, conſorti ipſius, & ſocio prodeſt. Conſimiliter quoque beneficium reſtitutionis tributum minori, ipſius quoque conſorti & ſocio proderit.

Prætereà iure ſic conſtitutum eſt, vt ſi vnus ex pluribus ſociis, & conſortibus eiuſdem litis appellauerit, & pro hoc in altera inſtantia lata ſit ſententia, tum victoria non ſolum ipſi appellanti, ſed & cæteris conſortibus proſit, qui non appellarunt *l. 1. & 2. C. ſi vnus ex pluribus appell. l. ſi qui ſeparatim §. 1. ff. de appell.* quòd ſi itaque vno appellante, & vincente, victoria prodeſt aliis non appellantibus, cur non conſimiliter, & reſtitutio in integrum vnius, prodeſſet alteri?

Verum ego negatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Donellus *lib. 21. cap. vlt.* Herigius *part. 2. q. 19. num. 37. cum ſequent.* Duarenus *ad leg. vnicam Cod ſi in communi ead. cauſ.* Mauritius *de reſtit. in integr. c. 144.* & alij. Et ratio eſt, quia in *leg. vnica C. ſi in communi*, eadémque cauſa Imperatores Dioclet ianus, & Maximilianus in hæc verba reſcribunt. Nec ſi maior viginti quinque annis ſoror veſtra fuit, vobis non mandantibus, nec ratam tranſactionem habentibus de iure veſtro quicquam minuere potuit, nam ſi cognitis quæ geſſit, his conſenſum poſt vigintiquinque annos ætatis commodatis; quamvis ille maior pro portione ſuæ reſtitutionis auxilium implorare poſſit: Vobis tamen ad communicandum edicti perpetui beneficium eius ætas patrocinari non poteſt.

Hîc apertè Imperatores negant beneficium reſtitutionis cæteris conſortibus eſſe communicandum.

Pro qua eadem opinione etiam facit, quòd *in l. 3. §. 4. ff. de minoribus*, Vlpianus expreſsè negat beneficium in integrum reſtitutionis filio minori competens, prodeſſe debere patri, quia prætor promiſerit auxilium minori non maiori; eidémque propoſitum fuerit ſuccurrere minori non verò maiori *l. 23. eod.*

Cùm igitur Prætor patri maiori, ne quidem per tertiam, & intermediam perſonam minoris ſuccurrere velit, palam eſt, nec conſorti per minorem eſſe ſubueniendum reſtitutionis auxilio.

Accedit, quòd beneficium reſtitutionis non tantum reale, ſed & perſonale ſit minoris ſcilicet

perſonæ tributum; at perſonalia beneficia perſonam non exeunt, nec ſolis, & conſortibus vllo modo proſunt.

Nec obſtant in contrarium adducta, nam ad primum reſpondeo, beneficium reſtitutionis vnius ſocij, cæteris non prodeſſe per ſupradicta; niſi cauſa & res ſit indiuidua, aut res, & cauſa omninò ſit connexa, itaqui in *d.l. ſi communem* 10. agitur de ſeruitute, quæ non recipit diuiſionem *l. ſtipulationes non diuiduntur ff. de verb. oblig.* Hac itaque in cauſa propter ſocium, ætate minorem, maiori ſuccurritur.

Ad ſecundum reſpondetur, quòd *in l. 1. C. ſi vnus ex pluribus, & d. l. ſi quis ſeparatim §. vlt.* dicitur id hoc modo eſſe accipiendum, quòd ſi vnus ex pluribus appellauerit, qui vna ſententia damnati ſunt, vnius appellatione tamen cæteris proſit, ſi ſcilicet vna eadémque fuerit defenſionis. Hinc Hinc igitur relucet differentia, quæ eſt appellationis, & reſtitutionis: Nam in appellatione eadem eſt cauſa omnium, quia vnus æquè atque alter appellare poteſt, hoc duntaxat inter eos intereſt, quòd vnus appellat, alter non, quamuis alter appellare potuiſſet, at in reſtitutione in integrum idem dici non poteſt, vnus enim reſtitui poteſt, alter non poteſt: minor inquam reſtitui poteſt, maior non poteſt, etiamſi vellet. Argumentum proinde à ſeparatis, & diſſimilibus procedit. Ita Duarenus *in loco ſupra citato.*

An competat reſtitutio in integrum minoribus, ſi contractus iuramento firmauerint?

Resolvt. XXX.

Affirmatiuè reſpondent Doctores, quos citat, & ſequitur Hieronymus Teutlerus *ſelect. diſputationum vol. 1. diſp. 11. Theſi 9. littera B.* Probatur. Primò, quia in minore, & eo cuius ætas nondum ſtabilis eſt, & quali decet iudicio firmata, iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis *cap. quando, de iureiur. cap. inter cætera 2. q. 4. c. Etſi Chriſtus de iureiur.*

Atqui vinculum eſſe iniquitatis in minore ſi efficeret, vt ipſe læſus non poſſet reſtitui in integrum, provt aliàs, æquitas ſuadet. Igitur iuramentum non obſtabit, quo minus minor in integrum reſtitutionem petere poſſit.

Secundò. Accedit huic, quòd qua facilitate minor ad contrahendum inductus cenſetur, eadem quoque facilitate intelligatur inductus ad iurandum arg. *l. doli mali verſic. diuerſum ff. de nouat.* quocirca cùm propter facilitatē iſtam, & ætatis imbecillitatem minor aduerſus contractum reſtituatur, conſequens videtur vt propter eandem rationem aduerſus iuramentum quoque reſtitui valeat.

Tertiò. Quin etiam nemo cenſetur renunciare iuri, quod ignorat ſibi competere, *l. mater decedens §. cæterum ff. de inoffic. Teſt. l. legitimam ff. de petit. hæred. c. veniens de iureiur.* Minor autem propter ætatis, & iudicij imbecillitatem beneficium à iure conceſſum ignorare præſumitur, & ignorantia iuris minorem excuſat, *leg. 9. ff. de iuris & fact. ignor. l. 2. ff. de iure fiſci.* Idcircò iuramentum non excludit beneficium reſtitutionis in integrum.

Alij verò hanc ſententiam affirmatiuam non admittunt, ſi minor de hoc ſuo beneficio fuerit certioratus: Idque propterea quòd iuramentum non trahatur ad incognita per communem Canoniſtarum theoricam, quam ſumunt ex *l. final. ff. ad municip.* & iuramento ſemper inſit tacita illa clauſula, ſi res maneat in illo ſtatu, vt notant Canoniſtæ *ad cap. cum contingat. extr. de iureiur.*

Atqui vt modò fuit oſtenſum, beneficium reſtitutionis in integrum eſt minori incognitum, vt qui licitè ac impunè iura ignorare poſſit. Igitur niſi de beneficio iſto fuerit certioratus, datur ei in integrum reſtitutio; & ita poſt Dynum, & Cynum, ſtatuit quoque Sichardus *ad auth. Sacramenta puberum C. ſi aduerſ. vendit.*

Verùm abſolutè negatiuam ſententiam tenendam eſſe puto; nam iuramentum ſeruari debet propter conſcientiam, ne ipſa vulneretur, quodcumque abſque diſpendio, & interitu ſalutis æternæ ſeruari poteſt, *cap. quamuis de pact. in 6. & cap. cum contingat, de iureiur.* quin etiamſi tale non ſeruatur iuramentum in ſummum diſcrimen anima deducitur: Eſt ſiquidem generale præceptum Dei, quo vetamur vſurpare nomen Domini Dei timere ac fruſtra; & in *Pſalmo* 15. Inter notas viri boni, atque beati ex præſcripto, & mente diuinæ legis, vna hæc recenſetur, vt ſit is, qui iurat damno ſuo & non mutat.

Quocirca iuramentum à minore ſuper actu licito licitè præſtitum, ſeruari debet, nec illud per in integrum reſtitutionem reſcindi, & mutari poteſt.

Nullum inſuper dubium eſt, quin maiori 25. annis in integrum reſtitutio non concedatur, *l. 1. & 3. ff. de minoribus.* Atqui conſtans eſt omnium Canoniſtarum ſententia, quòd iuramentum minorem faciat maiorem, vt tradit Iaſon *ad d. authen. Sacramenta, n. 55.* igitur iuranti minori ſeruare contractum, non eſt danda reſtitutio in integrum.

Denique *in l. ſi mulier ff. ad S. C. Velleianum* non iuuatur mulier S.C. Velleiano ſi ab ipſa initus, iuratuſue contractus fuerit, & hic de minore dicendum ſi contraxerit, & contractum ſeruare iurauerit; quia eius, & mulieris quoad propoſitum non eſt diuerſa ratio.

Confirmatur hæc opinio ex Textu *l. 1. C. ſi aduerſus vendit.* cuius hæc ſunt verba: Si minor annis viginti quinque emptori prædij cauiſti, nullam de cætero te eſſe controuerſiam facturum, idque etiam iureiurando corporaliter præſtito ſeruare confirmaſti, neque perfidiæ, neque periurij me auctorem tibi futurum ſperare debuiſti.

Eandemque ſententiam confirmat quoque ſubiecta *Authentica Sacramenta puberum eod. tit.* In qua Fridericus Imperator: Sacramenta puberum ſponte facta ſuper contractibus rerum ſuarum non retractandis, inuiolabiliter cuſtodiantur; per vim autem vel per iuſtum metum extorta, etiamà maioribus (maximè ne querimoniam maleficiorum commiſſorum faciant) nullius eſſe momenti iubemus.

Equidem conſtitutionem hanc Friderici vulgò antiqui gloſſatores improbant; eo quod multos ad ſummam redegerit paupertatem, vt Baldus ſcribit; Multorúmque animas in infernum detruſerit, teſte Cyno: ob quod etiam Fridericus Septimus cùm animaduertiſſet authenticam iſtam multis afferre perniciem, cogitauerit de ea tollenda, ſed morte præuentus, quod facere deſtinauerat, prætermiſit.

Sed hos omnes Iuriſconſultos veteres nimis licentiosè loquutos fuiſſe, ne dicam ampliùs dicendum eſt; & ita noſtram ſententiam docet Caſtrus Palaus *to. 7. tr. 12. diſp. 1. punct. 19. & n. 9.* vbi ex dicta authentica nec in contractibus iuramento firmatis

ceſſare

cessare restitutionem in integrum.

Et ideò Hurtadus *de contract. disp. 2. difficil. 16.* sic asserit; Minor, qui ex contractu venditionis fuit considerabiliter læsus, quia vendidit minoris iusto, restituendus est in ius pristinum quoad pretium, nempè reducendo illud ad iustum, & si læsus fuit quia ipsi non expediebat venditio, restituendus est; Ita ille.

Sed nota cum Layman *l. 3. t. 4. c. 11. n. 4.* esse discrimen inter restitutionem minoris, & Ecclesiæ: si enim minor pubes contractum à se celebratum spontaneo iuramento firmauerit, rescissionem postea, vel restitutionem petere non potest, iuxta *Authenticam sacramenta puberum* | *C. si aduersus venditorem, &c.* Sin autem Prælatus iurarit se contractum seruaturum, non ideò Ecclesiæ præiudicat, quò minus restitutionis beneficio frui possit, sicuti notauit Gloss. *in c. 1. de rest. in integrũ in 6. ver. contractum*, Abb. *c. 1. n. 16. extra eod.* Idem docet Dicast. *de iust. l. 2. t. 3. disp. 1. dub. 16. n. 374.* qui etiam notat sub nomine Ecclesiæ gaudentis priuilegio restitutionis in integrum, comprehendi pia loca omnia, *l. omnia C. de Episc. & Cler.* Personæ verò Ecclesiasticæ in propriis bonis, aut iuribus læsæ non gaudẽt hoc priuilegio, quia vt ait Abb. *in c. 1. n. 15. de rest. integr. in* Cessat tunc communis fauor Ecclesiæ. Si verò personæ Ecclesiasticæ læsæ sunt in aliquo per se spectante ad iura beneficij gaudent eo priuilegio, ita cõmuniter Doctores. Vndè fit personas Ecclesiasticas læsas in locatione beneficij, non posse restitutionem in integrum exigere, ea enim læsio secundùm se non spectat ad ius beneficij.

Nota verò, quod sicut in minoribus quadriennium petendi restitutionem computatur à die, ex quo incipiunt esse maiores, quadriennium in Ecclesia incipit à die factæ læsionis, vt constat ex *c. 1. de rest. in integr. in 6.* Excipe nisi iusta causa postulet vt Ecclesiæ atque etiam Reipublicæ, (de qua posteà dicemus) restitutio concedatur post elapsum quadriennium, vt notauit Gloss. *in c. 1. hoc tit. in 6.* Molin. *disp. 574.* & alij.

Causæ verò sunt, prima, læsio valdè enormis secundùm boni viri arbitrium, teste Gloss. & Abb. *in c. 1. de in int. rest. n. 2.* ita Couar. *1. resc. c. 3. n. 11.* Less. *c. 17. n. 66.*

Secunda causa, est inculpata ignorãtia aut aliud iustum impedimentum, quò minùs intra quadriennium restitutio petatur; legitimè enim impedito non currit tempus iure definitum, argumento *c. 1. & 2. eod. tit. in 6.* vbi dicitur. Si Ecclesia spatio quadriennij beneficinm restitutionis petere negligenter omittat, posteà admittenda non est.

Vide etiam Castr. Pal. *vbi supra n. 11.* qui etiam *n. 14.* cum Gloss. *fin. in c. 1. de ininteg. rest. num. 2.* Greg. Lop. *l. fin. tit. 19. pa. 6.* Couar. *1. var. c. 3. n. 13.* Eman. Acosta *in l. Gallus §. & quid si tantum ff. de liber. & posthum. 1. par. n. 73. & seq.* Mol. *t. 2. disp. 574. post med.* Paul. Layman *l. 3. sum. sect. 5. tr. 4. c. 11. circa finem*, Ecclesiæ & Reipublicæ si enormiter læsa sit competere restitutionem in integrum, non solùm infrà quadriennium habile à contractu, sed etiam post longissimum tempus triginta annorum ex *c. ad nostram de rebus Eccles. non alien.* vbi ob enormissimam læsionem transacto quadriennio restituitur Ecclesia ob pietatem, & fauorem publicum. Vide etiam Dicastillum *n. 376.*

Alia practicabilia circa beneficium restitutionis in integrum.

Resolvt. XXXI.

Quæro primò, an quando læsio contingit tantùm in pretio possit v. g. minor agere ad rescissionem contractus? Posse tantùm ad repartitionem pretij, & non ad rescissionem contractus, putant aliqui, quos citat & sequitur Castrus Palaus *t. 7. tr. 12. disp. 5. pun. 19. §. 2. n. 9.* Quia, cùm restitutionem, tam ius ciuile, quàm canonicum, inducat, nam *leg. Patri §. item ex diuerso ff. de minoribus*, inquit; Si minori pretio quàm oportuit vendiderit adolescens, emptor quidem iubere debebit prædium cum fructibus restituere; si autem ad solam prædij restitutionem agere adolescens posset, emptor cogendus non esset prædium cũ fructibus restituere, sed restituto pretio prædium retineret. Idé habetur, *leg. quod si minor §. restitutio ff. eodem*, Ibi itaque, si in vendendo fundo circumscriptus restituetur, iubebit prætor emptorem prædium cum fructibus reddere, & pretium recipere, ad idem est, *lex siquidem C. de prædiis minorum.* Canonicum verò ius, eam restitutionem apertius indicat in *c. 1. de in integrum restit.* vbi de conductione prædiorum modo censu laicis concessa inquit Textus. Cum Ecclesia iure minoris debeat semper illæsa conseruari, ea possessio, quæ in eius damnum data constiterit ad ipsius conuenit ius, & proprietatem redire. Ratio verò desumitur ex natura restitutionis in integrum, quæ est in pristinum statum repositio: at si solùm defectus pretij suppleretur, in pristinum statum non reponeretur minor; non enim rẽ haberet cum fructibus, quam haberet si venditio non intercessisset.

Verùm licet hæc sententia sit satis probabilis, non minus probabilem contrariam existimo, quam tuetur Molina *t. 4. disp. 573.* Lessius *l. 2. c. 17. dub. 9. num. 63.* & Layman *lib. 3. sect. 5. tr. 4. cap. 12. num. 1.* Vbi sic ait; Si minor ex contractu emptionis, aut venditionis debita cum solemnitate instituto læsus fuit, quia vendidit rem minoris iusto, vel emit iusto plutis, quamuis infra dimidium pretij iusti, restituendus erit, pretium contractus ad æqualitatem reducendo. Sin autem læsus fuit, quia non expediebat ei rem vendi, aut emi: rescindetur contractus Prætoris officio, & dabitur ei actio aduersus quamuis rei venditæ possessorem. Ita ille; cui adde Couarruuiam. *lib. 1. var. cap. 3. n. 14.* Gomez *de contract. tom. 2. c. 4. n. 7.* & alios.

Et ratio est, nam restitutio est reparatio læsionis facta, reddit enim restitutio quod per læsionẽ ablatũ erat *leg. quod si minor §. rest. ff. de minoribus*; Sed læsio tantum in pretio contingit; ergo si iustum minori concedatur, satisfactum esse censebitur.

Et ideò Gaspar Hurtadus *de contract. disput. 1. difficul. 15.* sic ait, Minor qui ex contractu venditionis fuit considerabiliter læsus, quia vendidit minoris iusto, restituendus est in ius pristinũ quoad pretium, nempè reducendo illud ad iustum; & si læsus fuit, quia ipsi non expediebat venditio, restituendus est. Hæc ille.

Quæro secundò, an minor aduersus minorem, vel Ecclesia aduersus Ecclesiã gaudeant beneficio restitutionis in integrum? Affirmat Castrus Palaus, *vbi supra n. 3.* quia minoribus, & Ecclesiis cõcessum est priuilegium petendi restitutionẽ, neq; vllibi restringitur ne aduersus alios minores,

vel Ecclesias petant, neque ipsis minoribus, aut Ecclesiis est priuilegium concessum impediendi hanc restitutionem; ergo petere possunt. Et confirmo, mulier fideiubens vti potest Velleiano contra aliam mulierem, in cuius fauorem fideiussit, vt habetur *l. si fine. Cod. ad Velleianum*, & ibi Baldus; & filiusfamilias vti potest Macedoniano aduersus alium filiumfamilias, *l. si filius ff. ad Macedonianum*, non alia ratione, nisi quia aliis mulieribus, vel filiisfamilias non est concessum priuilegium prædicto Velleiano, aut Macedoniano derogans; at in præsenti non repetitur minoribus, aut Ecclesiis priuilegium concessum derogans restitutioni in integrum. Ergo, &c.

Sed opinionem negantem, docet Layman, *vbi suprà num.* 2. sic asserens; Deinde si Ecclesia de lucro cessante agat aduersus alteram Ecclesiam, cùm lucrum illud acquisitum iam est, præferetur illa altera Ecclesia, tanquam in possessione existens, & certans de iure acquisito non perdendo, sicuti notauit Sanchez *l. 6. disp. 4. n. 15.* nam Ecclesia contra Ecclesiam quippè pariter priuilegiatam non restituitur, si ex tali restitutione altera Ecclesia pariter, aut magis lædenda sit, per ea, quæ docet Abbas *in cit. cap. auditis n. 8.* Hæc Pater Layman.

Vnde ego puto vtramque sententiam probabilem esse; & hæc posterior quam negat, magis procederet si petens restitutionem aduersus possidentem; nam eo casu agit de lucro captando, & possidens aduersus quem intentatum actio de lucro perdendo, seu de damno vitãdo, in quo euentu hic priuilegiatus obtinet ex doctrina Gom. *in §. rursus n. 27. instit de action.* Dec. *conf. 167. vol. 1.* qua ratione inquit Baldus *in l. 2. C. de priuil. offic.* priuilegia concessa scholaribus per *Aut. habita C. ne filius pro patre, non competere eis aduersus alios scholares*, & Couarr. *pract. c. 7. n. 4.* negat posse viduã habentem priuilegium in Curia litigandi, illuc suos aduersarios conuocandi, non posse aduersus aliam viduam eo priuilegio vti; sed vt dixi sententia affirmatiua est satis probabilis, & forsan probabilior.

Quæro tertiò, an in restitutione in integrum, restituendi sint fructus percepti? Difficilis quæstio, & scitu necessaria pro foro conscientiæ; affirmat Emanuel à Costa *repetit. l. Gallus §. & quid si tantum ff. de liberis, & posthumis 2. p. n. 11. & seqq.* Cou. *l. 1. var. c. 3. n. 1.* & alij apud ipsos: Ducuntur ex *leg. quod si minor §. restitutio ff. de minoribus*, ibi, si in fundo vendendo circumscriptus restituitur, iubeat prætor emptorum fundum cum fructibus reddere, & pretium reddere ad idem est *lex patri §. si pecuniam digest. eodem tit. & l si præd. digest. de prædiis minor.*

Hoc tamen temperant, vt non procedat in restitutione extraordinaria ex beneficio Principis.

Sed negatiuam sententiam aduersus Couarruuiam, & alios tenent Theologi, & ideò illam tenet Molina *tr. 2. disp. 575. post medium*, Lessius *l. 2. c. 17. dub. 10. n. 70.* propendet Paul. Layman *l. 3. sum. sect. 5. tr. 4. cap. 11. in fine*; Castrus Palaus, *vbi suprà §. 4. n. 4.* asserentes in hoc casu per se nullam possidenti incumbere obligationem rem cum fructibus restituendi, nam cùm illius sit legitimus dominus, non est vnde hæc obligatio oriatur; ex eò namque quod rem illam à minore acceperit, solùm subiit obligationem restituendi illam, sed non fructus petiti restitutionis beneficio, quia fructus domino rei à qua procedunt, competunt. Neque obstant leges pro Couarruuiæ sententia adductæ, asserentes prædium cum fructibus restituendum esse minori vendenti, reddito emptori pretio, quia intelligi debent de fructibus à re pendentibus, vel post restitutionem concessam perceptis.

Mihi verò in hac difficultate libet respondere cùm verbis Gasparis Hurtadi *de contr. disput. 1. diffic. 15.* vbi sic ait; Obseruandum est quòd quando restitutio fit ratione læsionis ex cõtractu, siue omninò valido siue claudicante ex parte minoris, si restitutio fiat ratione læsionis prouenientis ex donatione, non solum restituenda est res donata, sed etiam fructus illius (exceptis expensis factis in perceptione eorum) in quo Doctores conueniunt, quia tunc minor non solum est læsus quoad rem donatam, sed etiam quoad fructus illius, si verò restitutio fiat ratione lesionis ex contractu oneroso, vt ex iusta venditione, non sunt restituendi fructus, quia tunc minor quamuis fuerit læsus in ipsa re, quia minori non expediebat eam vendere, non tamen in fructibus, si res fuit à minori tradita iusto pretio, quia tunc pretium adæquatur rei, quamuis postea habituræ fructus, ac proinde tunc solum fuit læsus in re ipsa, quia ipsi non expediebat eam vendere, & non quia habitura erat fructus, quia attenta re, & eius fecunditate vendita fuit iusto pretio, quod est verum etiam quando maior cum quo contrahit non sit dominus rei, nec fructuum, vt contingit, quando traditur res ex contractu claudicante, potest tamen tunc eos retinere, quia minor naturaliter est obligatus ad rem, & ad fructus, & non est læsus in fructibus.

Addimus, ex contractu oneroso iusto, aut quando tradita fuit iusto pretio, quia quando tradita fuit pretio minore, etiam sunt restituendi fructus proportione seruata ad læsionem quoad pretium; quia si res vendita fuit dimidio pretio, restituendum est dimidium fructuum; & si defuit tertia pars iusti pretij restituenda est tertia pars fructuum; sic de aliis, quia tunc minor non solum fuit læsus in ipsa re; sed etiam in parte fructus correspondente defectui pretij, quia non solum fuit læsus, quia vendidit rem, quam ei non expediebat vendere; sed etiam; quia quasi media pars, vel tertia pars rei venditæ, fuit absque pretio, & consequenter fructus in ea parte virtualiter contenti. Ita Hurtadus, & ego. Vide etiam Reginaldum *tom. 2. lib. 25. cap. 9. sect. 2.* & Bonacinam *de contract. disp. 3. q. 1. pun. vlt.*

Et tandem; an Ecclesia læsa in contractu cum laico possit petere restitutionem, non solùm coram iudice ipsius laici, sed etiam coram iudice Ecclesiastico; Couarruuias *d. lib. 1. var. cap. 4. num. 2.* Caldas *in leg. si curatorem habens, verbo implorandum n. 32. C. de in integrum restit.* propendet tantum posse peti restitutionem coram iudice rei, & non coram iudice Ecclesiæ.

Verùm mihi placet contraria sententia, quam tuetur Gutierrez *Canon. qq. lib. 1. cap. 34. num. 10.* Perez, Lopez, Auendañ. & alij quos citat, & sequitur Castrus Palaus *vbi suprà §. 8. num. 5.* quod non solum habet verum in bonis Ecclesiæ pertinentibus ad fabricam, sed in bonis mensæ capitularis, antequam singularibus adiudicentur, quia verè sunt propriè bona Ecclesiæ, cùm capitulum Ecclesiæ Cathedralis, Ecclesia in iure nuncupetur *c. Apostolica 56. dist cap. cum Clerici, de verbor. signific.* & vtrobique Glossa. Vnde si in his bonis Ecclesia lædatur, restitui potest per iudicium ordinarium ipsius Ecclesiæ.

Non

Non tamen extendenda eſt hæc doctrina ad ipſos Clericos, quoad bona ipſa ibi propria, ſeu patrimonialia.

De licentia, quam poteſt dare Parochus, vel Ordinarius aſſiſtendi matrimonio.

Resolvt. XXXII.

QVæro primò: an Parochus non Sacerdos poſſit concedere licentiam Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio? Suppono Parochum non debere neceſſario eſſe Sacerdotem: ſed valere matrimonium contractum coram Paroche, vel ordinario non Sacerdote: nam Concilium ſolùm exigit aſſiſtentiam proprij Parochi: at ſic eſt, quod quamuis hic Sacerdos non ſit, verè Parochi nomen, & auctoritatem propriè retinet, ergo: ſic declararunt Eminentiſſimi Cardinales, vt refert Baſilius *lib. 5. cap. 15. num. 1.* cui adde Doctores, quos citat, & ſequitur Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 9. diſp. 7. quæſt. 22.* qui *quæſt. 23.* firmat etiam neque peccare ſic aſſiſtens matrimonio.

Quæro ſecundò: an licentia conceſſa pro miniſtrandis Sacramentis, includat licentiam aſſiſtendi matrimonio. Reſpondet negatiuè Hurtadus *de matrim. diſput. 5. difficul. 11. num. 38.* vbi docet ad aſſiſtendum matrimonio non requiri licentiam ſpecialem, ſed ſufficere generalem, qua conceditur facultas ad exercendum officium Parochi, quod etiam declarauit Congregatio Cardinalium, & meritò, quia aſſiſtendo ex ea licentia, ſatisfit Tridentino, requirenti licentiam ad aſſiſtendum; quia ea eſt vera licentia ad id, quamuis ſub verbis generalibus collata; imò ſufficit, quod licentia ad aſſiſtendum, ſiue ſpecialis ſiue generalis, conferatur verbaliter, quia licentia verbalis eſt vera licentia, cui non obſtat declaratio Cardinalium, in qua dicitur ſufficere licentiam generalem in ſcriptis datam, quia non dicitur requiri, ſed ſufficere.

Ea verò, quæ ſpeciali nota ſunt digna, tunc cenſentur omiſſa, quando non conceduntur ſpecialiter, aut modo æquiualente conceſſioni ſpeciali, conceſſio autem facultatis generalis ad exercendũ officium Parochi æquialet licentiæ ſpeciali ad aſſiſtendum matrimonio, quia hęc includitur in illa; conceſſio verò facultatis ad adminiſtrandum omnia Sacramenta non ęquialet, nec ſufficit, quia aſſiſtere matrimonio, non eſt Sacramentum matrimonij adminiſtrare: quia nec Sacerdos aſſiſtens, nec Parochus eſt miniſter, ſed tantùm ipſi contrahentes. Ita Hurtadus, qui citat Henriquez, & Coninch. Sed ex Baſilio Pontio, Caſtrus Palaus, *tom. 5. diſp. 2. punct. 23. num. 1.* aliter procedit, affirmans ſufficienter prædictis verbis licentiam aſſiſtendi matrimonio eſſe conceſſam, quia eſto in rigore matrimonium non adminiſtretur à Parocho, vel Sacerdote, impropriè tamen miniſtratur, quatenus eius præſentia nomine Eccleſiæ matrimonij adminiſtrationi neceſſaria eſt; ſicque fuit à Sacra Congregatione deciſum, teſte Farinac. *vol. 4. pag.* 275. ibi requiritur commiſſio generalis adminiſtrandi Sacramenta, vel ſi hæc abſit expreſſa, vel ſpecialis licentia.

Et licet Hurtadus aſſerat, Congregationem ſequi opinionem communium tanquam probabilem, illa tamen ſuppoſita, puto non eſſe ab ea recedendum.

Ego verò, vt meam ſententiam promam, dico non ſufficere ſi Parochus concedat alicui licentiam miniſtrandi omnia Sacramenta; nam talis licentia intelligenda eſt, ſicut clauſula Bullæ Cruciatæ concedens ſimilem licentiam, quæ intelligitur de Sacramentis pœnitentię, & Euchariſtię, quę ſunt maximæ neceſſitatis. Placet tamen quod rectè obſeruat Sanchez *diſp. 35. num. 8.* prędictam doctrinam eſſe veram, quando Parochus præſens eam licentiam concederet; nec eſt coniectura probabilis voluiſſe includere etiam matrimonium; ſecus quando Parochus in abſentia relinquit ſubſtitutum, tametſi ſolum illi dicat, vt adminiſtret Sacramenta vice ipſius; tunc enim ſufficiens eſt illi licentia ad matrimonium, quia eſt illum vicecuratum ſubſtituere, dum ipſe abeſt. Et hæc omnia docet Perez *de matrim. diſp. 41. ſect. 1. n. 8.*

Quæro tertiò: An Parochus non proprietarius ab Epiſcopo delegatus, & amobibilis ad nutum illius, poſſit matrimonio aſſiſtere, & ad id licentiam, conferre; poſſe ipſum aſſiſtere non eſt dubium difficultas eſt; an etiam poſſit licentiam ad id conferre, Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 3.* & Bartholomæus Ledeſma *de pœnitentia dub. 13.* docent, non poſſe, quia prædictus eſt delegatus; qui autem eſt delegatus, nequit alterum ſubdelegare.

Sancius verò *lib. 3. diſp. 31.* Henriquez, & plures alij docent, poſſe, quod etiam declarauit Congregatio Cardinalium, & meritò: quia ille eſt verè Parochus, quamuis delegatus; ergo poteſt ad id licentiam conferre, quia ex Tridentino ſufficit licentia Parochi. Et idem ob eandem rationem dicendum eſt de Vicecurato plenè delegato à Parocho proprietario, vt contra Baſilium aduertit Sancius, quod verum credimus non ſolùm in abſentia, ſed etiam in præsẽtia Parochi proprietarij, quia etiam in præſentia illius eſt verus, & proprius Parochus, quamuis non proprietarius, ſed delegatus, & mercenarius.

Quòd autem delegatus non poſſit iuriſdictionem ſubdelegare, non obſtat, quia eam licentiam concedere, non eſt ſubdelegare iuriſdictionem, quia aſſiſtere matrimonio, ad quod conceditur, nõ eſt actus iuriſdictionis; præſertim quod delegatus, quamuis nequeat iuriſdictionem ad omnem cauſam ſibi delegatam delegare, poteſt tamen ad vnam, vel ad alteram, ac proindè poſſet ad aſſiſtendum matrimonio, quamuis id eſſet iuriſdictionem concedere.

Et hæc omnia docet Hurtadus *de matrim. diſp. 5. difficul. 10. n. 34. & 35.* cui adde Caſtrum Palaum *t. 5. diſp. 2. pun. 13. n. 8.*

Quæro quartò: An ſufficiat ad validitatem matrimonij licentia Parochi extorta per vim, & metum. Reſpondeo affirmatiuè, quia contractus lucratiui, in quibus nihil rependitur, vt ſunt ſimplex promiſſio, & donatio, tametſi metu graui extorti, validi ſunt iure naturæ, & iure poſitiuo. Nam ſunt ſimpliciter voluntarij; Qui enim metu coactus cõſenſit, abſolutè conſentit voluntariè, omnibus n. conſideratis vult. Eſt etiam in illis contractibus titulus iuſtus; nãin contractu donationis v.g. titulus legitimus eſt ipſemet titulus donationis, qui ſolũ importat donationẽ liberalem, ideſt nullo pretio recepto. Et quamuis hic titulus reperiatur cum admixtione inuoluntarij ratione metus, dicitur titulus iuſtus, ideſt titulus cui ius non reſiſtit, ipsũ annullans, metus verò iniuriæ, quæ in tali donatione intercedit, nihil obeſt; tũ quia iniuria nõ eſt immediata cauſa cõtractus, ſed conſenſus contrahentis;

tum

tum etiam quia tametsi iniuria possit esse sufficiens caasa ad reuocandum consensum,& contractum irritandum, non tamen est sufficiens vt ipsum reddat omnino irritum, vt constat in contractu cui dolus causam reddit, qui etsi iniuria interueniat,non est tamen iure naturæ irritus, sed irritandus, quia talis dolus versatur non circa substantiam contractus,aut materiæ, sed circa causam contrahendi, quæ est extrinseca rei, & accessoria, ac proinde non tollit consensum,qui sit sufficiens ad naturam contractus.

Itaque per hanc assistentiam nihil conceditur Sacerdoti,quod in eius dominium transeat, quippe solùm conceditur eius personali assistentiæ valor,vt matrimonium firmet, cùm ergo prædicta licentia sic extorta non irritetur à iure,efficitur validam esse.

Et hanc opinionem tenet Sanchez *l.3. d.39. n.23.* Coninch. *disp.27. dub.3. n.29.* Perez *de matr. d.41.sect.5.n 2.* Hurtadus *disp.5. diff.21.n.39.* Castrus Palaus *t.5.disp.2. punct.13. n.3.* & alij penes ipsum, Ex quo infertur validum esse matrimonium quando testes,vel Parochus dolo vocati,aut vi adducti, & contra eorum voluntatem detenti,assistunt matrimonio & intelligunt consensum;ita ex pluribus docet Leander *de Sacram tom.2.tract.9.disp.7.q.39.* qui *quæst.40.* quærit an in tali casu valeat matrimonium,si Parochus assistens inuitus,& affectans non intelligere, aures & oculos occludens, nihil eorum,quæ agebantur vidit.

Et contra Sanchez *lib.3.disp.39.num.6.* & Bonacinam respondet valere dictum matrimonium; & ita respondit Sacra Congregatio in hæc verba;Et quid si Patochus adfuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur vidit, vel audiuit, vtrum tale matrimonium sit nullum? Respondit Congregatio, matrimonium non valere, si non intellexit, nisi ipse Parochus affectasset non intelligere. Et quidem meritò(addit Basilius)ita responsum est.Nam eò ipso quod Parochus affectat non intelligere,admonitus primò velle matrimonium contrahere eos qui adsunt,sanè iam ignorare non potest consensum contrahentium, atque adeò testis esse potest eius consensus apud Ecclesiam.Huic tam apertissimæ decisioni frigidè respondet Thom.Sanch. inquit enim,horum verborum sensum esse,nisi Parochus consulto,& data opera,fingat se non intelligere;cùm tamen reuera non intellexisset; quasi qui vocatus ad hoc vt adsit matrimonio, & monitus à contrahentibus se velle contrahere,potuerit non intelligere matrimonium ab illis contrahi, quamuis posteà aures occludat. Hucvsque Basilius *lib.5.c.21.num.12.* cui adde Martinum de San Ioseph *in mon. Confess. tom.1. lib.1. tract.15. de Sacram matrim. num.18.* vbi sic ait :Es valido el matrimonio aunque sea prohibido por el ordinario, en que assistieron el Parroco, y testigos llamados por engaño, ò traidos por fuerœa, y que con ella los detuuieron, y entendieron el consentimiento de los contrayentes.

Y lo dicho es verdad aunque el Parroco: despues de enganado procure no ver ni entender el consentimiento de los que se casam, que delante del se da tapando las orejas, y cerrando los ojos: porque en diziendole que quieren contraher matrimonio;no puede ignorar antes entiende el consentimiento dicho, y puede ser testigo del,contra Pontium *loco citato num.5.*

Quæro quintò. An licentia, concessa assistendi matrimonio sufficiat,si sacerdos ignoret licentiam datam esse,si à suo Nuncio fuerit acceptata.Et negatiuè respondet Pontius *lib.5. cap.18. num.8.* vbi sic ait; concessa tamen licentia vti non potest is cui conceditur,nisi illi innotescat, nec enim satis est, quod concessa iam fuerit ad eius petitionem, & innotuerit Nuntio, vel Procuratori, vt latè ostendo in *tract. de confess.* contra Sanctium.Vnde neque satis existimo, si contrahentes dicant se licentiam habere,vt eos iungere matrimonio possit, solent enim in eo innumeræ fraudes interuenire: nisi forsan adeò virtute, & auctoritate polleret qui diceret, vt de eius veritate nullo modo dubitari posse videatur, de quo Thomas Sanchez *disp.37.* Ego tamen peterem licentiam ostendi etiam à quocunque viro quantumuis virtute præstanti; nec enim in hoc vlla irrogaretur iniuria, quod in re tanti momenti, & ex qua valor matrimonij pendet diligenter conaretur extraneus sacerdos suo muneri satisfacere, quibus fauet decisio Rotæ apud Seraphinum 1099. Quando autem reuocatur, debeatne innotescere ei cui conceditur, & quando expiret, vel reuocatione, vel concedentis morte, definiri potest ex his, quæ dixi supra isto libro,& ex his quæ dico in tractatu de confessione in simili de licentia ad audiendas Confessiones.Ita Pontius; cui adde Hurtadum *de matrim. disp.3. diffic.13.*

Sed sententiam affirmatiuam Sanchez, post illum tenet Coninch *disp.27. dub.3. n.3.* & Castrus Palaus *tom.5.disp.2.punct.13.num.6.* quia cuiuslibet beneficij, priuilegij, dispensationis,facultatis, & gratiæ concessio, à puncto acceptatiouis factæ à Nuncio ad id specialiter destinato habet effectum, vt communiter Doctores tradunt, & colligitur ex *c.si tibi absenti, de præb. in 6.* Ergo idem est dicendum de prædictæ licentiæ concessione, cum nullum sit fundamentum aliam conditionem nouam exigendi;nam quod Sacerdos ea vti non possit licitè, quovsque sibi innotescat esse concessam per accidens est,neque valorem licentiæ impedit,sicut neque cuiusuis alterius facultatis.

Verùm ego non recederem à sententia Basilij. Pontij negatiua, quam etiam tuetur Martinus Perez *de matr. disp.41. sect.2. n.5.* & ideò dico, licentiam illam assistendi matrimonio concessam à Parocho non valere Sacerdoti, donec ipse sciat eam esse sibi concessam; nec satis esse quod fuerit concessa ad eius petitionem,& innotuerit Procuratori vel Nuncio. Ratio huius conclusionis eadem est,ac præcedentis,quia credi non potest Tridentinum, & Parochũ velle vt licentia concessa valeat, & sit vera licentia quovsque is, cui conceditur, possit ea licitè assistere,quia ad id conceditur. Atqui ignorat licentiam esse sibi concessam, quamuis iam acquisitam acceptatione à nunc nequit licitè ea assistere matrimonio.

Secundò, quando prædictam licentiam à Parocho petit Sacerdos per litteras,vel Nuncium ab eo missum, & ipse Parochus eam concedit,non valere à tempore, quo id Nuncio intimatus,sed vt valeat, oportere,vt ipsi sacerdoti nota sit talis licentia per litteras Parochi mandato scriptas, vel per Nuncium ab eo directum.

Tertiò, idem puto dicendum de prædicta licentia obtenta per Procuratorem non valere à tempore, quo id Procurator intelligit, sed à tempore, quo priuilegiatus habet notitiam per illum.

Quartò,assero non esse facilè credendum contrahentibus se habere licentiam, vt alienus Sacerdos

cerdos matrimonio assistat, nisi sint personæ valdè fide dignæ; ita communiter Doctores; Ratio est, quia in his, quæ pertinent ad forum externum, vt pertinet dicta licentia, est difficile credendum partibus. Firmo, nam licet in foro pœnitentiali ad quem pertinent confessio, Eucharistia, & extrema vnctio credatur se habere licentiam dicenti, at in foro externo, & in rebus spectantibus ad ipsum non creditur, vt constat *ex cap. sicut, de senten. excomm.* Vbi probatur non adhiberi fidem excommunicato, dicenti se absolutum esse ab excommunicatione, nisi excommunicatus litteras absolutionis ostendat, aut alio modo legitimè de eius absolutione constet: non alia de causa, nisi quia pertinet ad forum externum; & ad externam Ecclesiæ gubernationem non creditur dicenti se habere licentiam, nisi aliàs personæ sint valdè timoratæ, & fide dignæ; Nam etiam notant Doctores, Paludanus, Angelus, Sylvester, & Nauarrus, quos refert, & sequitur Sanchez *lib. 3 disput. 37. num. 3.* tametsi *in cap. sicuti de sent. excomm.* dicatur non esse credendum excommunicato dicenti se absolutum esse nisi id legitimè ostendat; nihilominus tamen satis esse, si excommunicatus sit persona digna, & asserat se absolutum esse; ergo similiter in matrimonio est dicendum.

Quæro sextò: quid si Parocho interdictum sit ab ordinario, ne vlli Sacerdoti licentiam ad assistendum matrimonio concedat? Respondeo, concessionem, si fiat, illicitam fore: validam tamen esse dum prohibitioni non est adiectum decretum irritans, vt decisum à Congregatione Cardinalium testatur Sanchez *lib. 3. disputat. 31. num. 2.* Salcedo *c. 73. suæ practicæ §. primum igitur dubium* Zeball. *q. 604. num 73.* Gutierrez *cap. 67. per totum*, & colligitur manifestè ex *cap. 2. de matr. contr. contra interdict. Eccles.* Idem censeo dicendum de licentia concessa Sacerdoti sub onere præmittendi denunciationes, indagandi impedimentum, aliamve diligentiam præstandi, dum enim non additur decretum irritans, censeri debet prædictam diligentiam præcipi non in vi conditionis, sed oneris, & obligationis, maximè si sit diligentia quam ius commune postulat, vt tradit Sanchez *dicta disput. 32. & 33.* & Coninch. *disp. 27. dub. 3. n. 33.*

Sed Martinus Perez *de matrim. disput. 41. sect. 4. num. 4.* putat quòd si in commissione facta Sacerdoti dicatur, coniunge aliquòs matrimonio, si per solertem indaginem inueneris eos non esse impeditos, dictum Sacerdotem inualide interesse; ea informatione non præmissa. Ratio est, quia illa verba conditionem important alio modo quàm iure inest, & formam specialem inducũt; nam aliud est dicere si fuerint idonei; tunc enim non inducitur conditio, quia iure inest, & exprimitur modo quo inest, aliud verò si inueneris esse idoneum; quia petitur informationem fieri, quod iure non inerat, & ideò talis clausula inducit formam, & conditionem.

Ex his ego olim rectè, interrogatus respondi, quod si Episcopus per se, vel per constitutionem Synodalem interdicat Parochis dare licentiam assistendi, nisi Sacerdotibus approbatis ab Episcopo, & Sacerdos cui data est licentia non sit ex approbatis, sit valida dicta licentia, assistentia, & matrimonium ipsum.

Respondi inquam validum id totum esse, nisi Episcopus, aut constitutio Synodalis expressè addat decretum irritans aliter gesta; Ratio est, quia id speciale statutum est in fauorem matrimonij, vt irritum non reddatur ex simplici prohibitione, sic constat ex *cap. 2.* ibi; licet enim contra interdictum Ecclesiæ ad secunda vota transire non debuerit, non tamen est conueniens, vt ob id solùm Sacramentum coniugij dissoluatur. Igitur quamuis Episcopus, vel Synodalis constitutio simpliciter prohibeat, dum non addit decretum irritans, matrimonium non irritabitur. Firmo amplius; nam Tridentinum *Session. 24. de matrim. cap. 7.* præcipit Parochis ne intersint vagorum matrimonio, nisi præmissa diligenti informatione, & Episcopi licentia, & tamen si Parochus his non seruatis intersit eorum matrimonio, est validum. Ergo si coniungere aliquos matrimonio contra Concilij prohibitionem, vel dare licentiam alteri ad coniungendum absque diligentia ibi præscripta, non reddit illud irritum, à fortiori non reddet simplex Episcopi, vel Synodi prohibitio.

Nota hic obiter, Parochum criminosum, & infamem infamia iuris, posse assistere matrimonio. Vnde sequitur primò, quòd talis Parochus possit dare licentiam alteri Sacerdoti assistendi matrimonio, tradit Sà suprà, & sequitur ex variorum doctrina.

Sequitur secundò, infamem, criminosum, &c. posse substitui, quia Concil. solùm requirit conditionem sacerdotij in substituto, & ita docet Prępositus *in 3. part. quæst. 4. de matrim. cland. dub. 14. n. 99. fol. 927.*

De testibus necessariis ad contrahendum validè matrimonium.

Resolvt. XXXIII.

CErtum est, ad matrimonij valorem præter Parochum, vel alium Sacerdotem de licentia Parochi, requiri, & sufficere duos testes, coram quibus contrahatur, nec sufficere vnum testem. Cum eo de Parocho patet, quia Tridentinum *sess. 24. de matrim. cap. illo primo*, expressè irritat matrimoniũ non contractum coram Parocho, vel Sacerdote de eius licentia, & duobus, vel tribus testibus præsentibus. Est verò doctrina certa, quando statutum requirit ad certum actum duo personarum genera, personam vnius generis non posse vtriusque vicem gerere, atque adeò statuto, vt valeat actus coram presbytero, & tot testibus, presbyter ipse non potest esse vnus ex illis testibus. Cùm ergo Tridentinum exigat duo genera personarum, nimirum Parochum, seu Sacerdotem de eius licentia, & duos saltem testes præsentes, non poterit Parochus, vel ille Sacerdos obire munus Parochi, & simul vicem alterius ex illis duobus testibus supplere.

Hos tamen testes necessarium non esse rogatos, quia ea qualitas à Concilio non exigitur, vt benè notarunt Gregor. Lop. *leg. 1. verbo sin testigos tit. 3. par. 5.* Caldas Pereira *de empt. & vend. cap. 6. n. 22.* Henriquez *lib. 11. cap. 3. num. 9.* Sanch *l. 3. disput. 41. n. 7.* Gutierr. *de matrim. cap. 44. num. 77. & cap 55. in fine:* Quinimò sufficiunt, quamuis vi detenti, & repugnantes intersint, modo percipiant contractum celebratum, sicut de parocho diximus, quia ea vis nõ impedit, quin possint de matrimonio testari, vti tradit Zeball *in suis quæst. pract. quæst. 604. n. 82.* Sanch. *l. 3. d. 39. n. 9.* Coninch *d. 27. n. 44.* Cenedo *pr. & Can. q. l. 1. q. 30. n. 108. ad finem.*

Nota tamen, eos qui contrahunt coram Parocho coacto, per se loquendo peccare mortaliter. Probatur

batur, quia grauem iniuriam irrogant ipſi Parocho, vt miniſtro Eccleſiæ ab ipſa deputato ad auctorizandum matrimonium; ergo peccant grauiter contra Religionem, vel contra duliam Sacram. Peccant verò contra iuſtitiam, aut mortaliter, aut venialiter pro quantitate violentiæ. Dixi per ſe loquendo; nam poſſet contingere vt eſſet grauis neceſſitas contrahendi, & abſque iuſta cauſa nollet Parochus aſſiſtere; tunc enim poſſet doloſa æquiuocatione vocari Parochus, non tamen vi cogi, quia priuati nequeunt id efficere.

Tamen hoc non procedit quoad teſtes, & ideò aſſero eos qui contrahunt coram teſtibus, coactis, vel dolo adductis, non peccare grauiter, contra Religionem, ſed ſolùm venialiter: Patet, quia ipſi non gerunt vices Eccleſiæ, auctoritatem præſtando ipſius nomine, matrimonio, quod Parochus præſtat, ſed ſolum obeunt teſtium miniſterium, quod æquè præſtare poſſunt vi detenti, aut ad aliud dolo vocati; eſſet tamen culpa venialis contra Religionem, quia non ſeruatur debita reuerentia Sacramento. Peccant verò contra iuſtitiam aut mortaliter, aut venialiter pro quantitate violentiæ ipſis illatæ; hæc enim ex qualitate iniuriæ penſanda eſt, an ſit mortalis; ſimiliter dico de teſtibus, ſi abſque iuſta cauſa nollent aſſiſtere, & eſſet grauis neceſſitas contrahendi, poſſent vocari doloſa æquiuocatione, ſed nulla vi cogi; id enim officium eſt non priuatæ, ſed publicæ poteſtatis. Ita Perez *de matrim. diſp.* 40 *ſect.* 10. *num.* 6. & 7.

Nota etiam, Parochum, & alios duos teſtes ſimul intereſſe debere matrimonio, nec ſufficere ſi ſucceſſiuè coram illis explicent contrahentes conſenſum. Patet, quia Tridentinum copulatiuè exigit aſſiſtentiam Parochi, & teſtium, vt poſſint teſtificari de matrimonio, tanquam de vno, & eodem contractu; at non plenè conſtat, quando non ſunt ſimul phyſicè Parochus, & teſtes, cùm ſint teſtes ſingulares; Vnde non ſufficiet ſimultas moralis, vt ſufficit ſimultas materiæ, & formæ in aliis Sacramentis; quia hîc aſſiſtentia Parochi, & teſtium deſideratur à Tridentino, vt per eos poſſit plenè conſtare de contractu matrimonij inito.

His ſuppoſitis difficultas eſt, an dicti teſtes pro validitate matrimonij debeant eſſe omni exceptione maiores, videtur affirmatiuè reſpondendum; eò quod Concilium eorum præſentiam exigat, vt de matrimonio conſtet ex eorum teſtimonio, at teſtes minus idonei non plenè probant. Quinimò ſæpè à teſtimonio dicendo repelluntur, vti ſunt infames, aut alio vitio notati. Vt ergo fini Concilij fiat ſatis, neceſſario teſtes omni exceptione maiores debent adhiberi, quales, ſpectato iure antiquo ad probationem matrimonij requirebantur, iuxta textum, *in capit. ſuper eo el 2. de teſtibus, & leg.* 16. *titul. nono, part. quarta*, & tradit aliis relatis Maſcard. *de probation. conc.* 1023. *n.* 4. Anton. Gab. *tom.* 3. *commun. opin. lib.* 1. *titul. de teſtibus concluſ.* 8. *numero tertio, verſicul. contrarium.* Adde, cauſa matrimonialis eſt cauſa ardua, & grauis, neque debet tractari per quoſcumque iudices ex Textu, *in cap.* 1. *in fine de conſanguin. & affin.* At in cauſa ardua non admittitur teſtis, cuius fides ob aliquam rationem infirmari poſſit *cap. licet* §. *quanquam autem, de probat.* ergo.

Sed communis ſententia eſt in contrarium, & ideò Martin. de San Ioſeph *in mon. confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tractat.* 15. *de matrimon. numero* 22. ait; No es neceſſario que los teſtigos ſean mayores de toda exception como tengan vſo de razon, baſta que ſean qualeſquiera, aunque ſean infames, deſcomulgados, padres, parientes, mugeres, y aun infieles, porque eſtos quando ſon pueſtos por teſtigos en eſcritura ò inſtrumento ſon ſufficientes, aunque no lo ſean para deponer en iuizio por las tachas que les pone el Derecho *gloſ. Authent. de teſtibus*, §. *& licet verò de ſupplicijs*, Baldus *l. parentes n.* 1. *verſicul. ſed ſic latius Codice de teſtibus.* Anton. Gabriel alios referens *tomo tertio, commun. lib.* 1. *titul. de teſtibus con.* 10. *n.* 50. *& con.* 13. *n.* 13. demas deque la autoridad del Parrocho; ò otro Sacerdote, que ha de aſſiſtir cõ ellos, ſuple los defectos de los teſtigos. Ita ille, qui citat Henriquez, Sanchez, & Hurtadum. Et ratio eſt, tum quia teſtes omni exceptione maiores difficilè inuenirentur; & ſic daretur occaſio maioribus damnis, & litibus, quibus Eccleſia intendit obuiare in contractu matrimonij; tum etiam, quia cùm ius Tridentini ſit odioſum, & nullus teſtis in eo excipiatur, non eſt cur reſtringendum ſit ad dictos omni exceptione maiores, præſertim cùm matrimonium fauorabile ſit; tum denique, quia ſecluſa prohibitione legis admitti poſſunt teſtes inhabiles ex mutuo conſenſu partium, ſeu contrahentium, vt conſtat; hîc verò in matrimonio nec lex aliqua vetat, nec ſine conſenſu contrahentium admittuntur; ergo.

Ex his ego conſului ad conſtituendum procuratorem pro matrimonio contrahendo nõ fuiſſe neceſſarium certam ætatem, nec qualitatem aliam, præter eam, quam ius naturale expoſcit ad explicandum conſenſum nomine alterius, nimirum rationis vſum, vt de teſtibus diximus. Ratio eſt, tum quia in procuratore tametſi requiratur certa ætas, vt annorum vigintiquinque ad iudicia; ſed non in Procuratore ad matrimonium; iudicium enim eſt inter contrahentes, contractus verò inter conſentientes celebrantur; Vnde quælibet ætas in procuratore ad illos conſtituta, eſt idonea, dummodo ſit capax conſenſus; tum etiam quia tametſi ad alia negotia deſideraretur in procuratore certa ætas; non ideò requiretur in procuratore ad matrimonium, quia nulla prorſus eius induſtria deſideratur, quia tantum explicat conſenſum abſentis. Vnde duriſſimum videtur poſſe puerum quatuordecim annorum ſe ligare matrimonio, & ad id capacitatem ſufficientem habere & non ad exprimendum conſenſum alterius contrahere volentis; tum denique quia cùm matrimonij contractus ſit cæteris fauorabilior, non quæcumque cæterorum contractuum valorem impediunt matrimonij impedient valorem, niſi iure exprimatur de ipſo matrimonio, vt conſtat de muto, ſurdo à natura, qui nullum contractum inire poteſt, iure communi id prohibente, & tamen in illa prohibitione generali contractuum non includitur matrimonium; nam mutus ſimul, & ſurdus, ſi intellectum habeat perſpicacem; itavt ſignis edoceri poſsit quid ſit matrimonium, & ſignis indicare conſenſum, validè contrahit illud, ſicut & poteſt confiteri, & abſolui.

Et hæc omnia docet etiam Martinus Perez *de matrim. diſp.* 40. *ſect.* 10. *num.* 7. & Præpoſitus *in* 3. *part. quæſt.* 4. *de matrim. clandeſtino dub.* 14. *n.* 95. & 98. Reginaldus *in Praxi tom.* 2. *l.* 31. *rep.* 23. Rebellius *p.* 2. *l.* 2. *q.* 8. & alij penes ipſum.

Et tandem pro complemento dictorum in ſuperioribus Reſolutionibus, quæro hîc, An matrimonium

monium initum coram teſtibus, & Parocho, ſi iſte ſit intruſus, non obſtãte quòd adſit error communis, an adhuc dictum matrimonium ſit validũ; negatiuè reſpondet Sanchez, Perez, & alij. Ego autem ſatis probabiliter contrarium ſentio ex his, quæ alibi adduxi, & ideò nouiſſimè noſtram ſententiam probabilem dicit Martinus de San Ioſeph *in mon.confeſ.to.1.l.1.tr.5.de matr.n.*14. cui adde Caſtrum Palaum *tom.5. diſp.2.punct.*13 §.10.*n.*9. quia præſcriptione, & conſuetudine iuriſdictio acquiritur, eamque tribuere poteſt qui eſt in poſſeſſione delegandi, tametſi verum titulum non habeat, *argum. textus in Auth. de tabellionibus, ſeu nouella* 44. *cap.1.in fine*, ibi documentis propter vtilitatem cõtrahentium non infirmandis, quippè vtilitati publicæ maximè expedit, ne geſta ab eo, qui communiter poſſe exiſtimatur inualida ſint, cùm Reſpublica defectum ſupplere poſſit.

Vide etiam, me citato, eruditum, & amiciſſimum Patrem Laurentium Longum *in tabulis Sacramentorum tab.2.c.*59. & me citato, Poſſentium *in recollect.quæſt.moral.c.miſcell. pr. regularibus ſect.*3. *n.*17. & me citato Buſenbaum *in medulla Theologiæ moral. l.*6. *tr.*4. *inſp.*2. *dub.*5. *n.*8. & plures alios, quos ego alibi adduxi contra Eſcobar à Corro, qui parum modeſtè hanc ſententiam ſigillatus eſt.

Quædam practicabilia circa Parochum, & eius licentiam aſſiſtendi matrimonio, ad ornatum Concilij Tridentini ſeſſ. 24. cap. 1. de Reform.

Resolvt. XXXIV.

IN ſequenti Reſolutione ſatis explicabitur quis veniat ſub nomine Ordinarij ad aſſiſtendum matrimonio; nunc verò aliqua diſcutienda ſunt de Parocho, & de ipſa licentia aſſiſtendi matrimonio; Et ſuppono quòd Parochus vnius contrahentis, ſi in eius Parochia matrimonium celebratur, validè & licitè matrimonio aſſiſtit. Et hoc verum cenſeo, etiamſi Parochus extra propriam parochiam aſſiſtat, ita contra Nauarr.*c.*25.*n.*144. Ludouic. Lopez *1.p.inſtitut.c.*86.§.*præterea & 2.part. de matrim.c.*39. Henriq.*l.*11.*c.*3.*n.*2. Rodr.*p.*1.*ſum.c.*218.*n.*5. Zebal. *d.quæſt.*604.*c.*60. Baſil. Ponce *l.*5.*c.*16.*n.*4.

Et poſt alios docet Leander *de ſacr.to.*2.*tr.*9.*diſp.* 7.*quæſt.*16. Spino *de teſtam.gloſ.*15.*num.*42. Sanch. *l.*3.*diſp.*19.*n.*8.*&* 14. Coninch *diſp.*27.*n.*22. Gutier. *tract. de matrim c.*62.*n.*5.

Ratio videtur manifeſta, nam Concilium ſolùm exigit parochi aſſiſtentiam, non autem exigit quòd in propria parochia aſſiſtat, neque eius fini neceſſarium erat, cùm eius aſſiſtentia vbicunque matrimonium celebretur clandeſtinæ nuptiæ vitantur, ob cuius cauſam aſſiſtentia Parochi à Concilio poſtulatur.

Sed difficultas eſt, An licitè extra propriam Parochiam aſſiſtat? Negant Salzed. *pract. capit.*73. *paragr.vndecimo, in noua edit.* Henriq. *libro* 11. *cap.*3. *numer.*2. Rodriq.1. *tom. ſum cap.*219. *numer.*7. Baſilius Ponce *dict. libro* 5. *cap.*16 *numer.*11. Coninch. *diſputat.*27. *dub.*2. *numer.*19. Mouentur, quia nequit ſponſos benedicere; ergo neque eorum matrimonio aſſiſtere. Verius tamen ceſſante ſcandalo oppoſitum exiſtimo cum Spino *Gloſſ.* 15. *numer.*42. Segura Daualos *director. iudic. Eccleſiaſt.* 2. *part. capit.*15. *numer.*49. Sanchez *libro* 3. *diſputat.*19. *numer.*18. *&* 19. Gutierr. *cap.*62. *numer.*6. eo quòd prædicta aſſiſtentia nullibi prohibita inueniatur, & licèt ſponſos benedicere non poſſit, vt tradit Concil. *ſeſſ.*6. *cap.*5. *& cap.*24. *ſeſſ.*1. *de reformat.* non indè infertur eorum matrimonio non poſſe aſſiſtere, cùm hæc aſsiſtentia magis vrgeat, & benedictioni ſolemni neceſſario coniuncta non ſit; Verùm an etiam validum ſit illorum matrimonium, cui Sacerdos ex commiſsione parochi aſſiſtit extra parochiam committentis? Negant plures relati à Sanch. *l.*3. *diſp.*35. *n.*1.

Quia eſtò Ordinarius exercere poſſit, extra territorium iuriſdictionem voluntariam, & delegatus inferior Principe eam exercere nequit, vt ex *l.*2. *de officio proconſul.* tenent Bartol. *in l.*1. *num.*40. *Codice de Summa Trinitat & fid.Catholic.& in dicta l.*2. *numero ſecundo*, Franciſc. Marchio *deciſ. Delphinat.* 117. *in fin.*2. *part.*

Sed dicendum eſt ſimiliter delegatum aſſiſtere matrimonio poſſe extra parochiam committentis, ac poteſt committens, quia ſuam illi poteſtatem delegat, neque eſt vllus textus, aut ratio ex quibus hæc delegatio reſtricta cenſeatur, vt pluribus firmat Gutierr. *dict.c.*62. *de matr. numer.*10. neque verum eſt iuriſdictionem voluntariam, quam ex aſſiſtentia imitatur non poſſe extra locum committentis delegatum exercere; poteſt vtique tum in audiendis confeſſionibus, tum in conferendis beneficiis, vt probabilior fert ſententia apud Sanch. *lib.*3. *diſp.*34. *n.*1.

Et tandem obſerua, aliquos docere, non ſufficere præſentiam Parochi vnius contrahentis in Parochia alterius, ſed neceſſariò requiri in parochia viri præſentiam parochi viri, & in parochia fœminæ, præſentiam parochi fœminæ; ſed contrariam ſententiam ego olim docui, & me citato nunc docet Leander *qu.*15. & omnia ſuperius dicta; præter Doctores citatos firmat Martinus Perez *de matrim. diſp.*40 *ſect.*2. *per totam.*

Nota hîc etiam primò, incolas loci in quo non viget Tridentinum, non poſſe validè matrimonium inire abſque Parocho, & teſtibus in loco vbi Concilium viget; ſecus autem dicendum eſt de incola loci, in quo viget Tridentinum, nam validè poteſt contrahere ſine Parocho, & teſtibus in aliis locis in quibus non viget, ita contra Henriquez, Rodriquez, Syluium, & alios docet ex pluribus Leander *de Sacram. tom.*2. *tr.*9. *diſp.*7. *q.*11. qui notat procedere etiamſi in fraudem legis Tridentini proficiſcantur ad locum, vbi non viget, vt ibi ſine Parocho, & teſtibus contrahant.

Quia probabilius eſt, quòd ſi prædicti incolæ bona intentione contraherent, valide contraherent, vt nuper eſt habitum; ergo etiam valide contrahent, quamuis cum dicta mala intentione contrahant; nam contractus non lædituꝛ ex bona, vel mala intentione. Secundò, quia dicti incolæ in tali caſu vtuntur iure ſuo; at qui vtitur iure ſuo non dicitur in fraudem legis facere: ergo.

Vide etiam Martinum Perez *de matrimonio diſp.* 39 *ſect.*6. *per totam*, & Boſſium *de matr. c* 4. §. 10. *n.* 18. Præpoſitum *in* 3. *par. D.Th.q.*4. *de matr. clandeſtino dub.*7. *n.*42.

Nota ſecundò dari caſus in quo valeat Epicheia quoad decretum Concilij de præſentia Parochi, & teſtibus, nam ego modo certum exiſtimo Chriſtianos habitantes in Prouinciis infidelium, & in eis natos, in quibus Tridentinum non fuit promulgatum valide contrahere abſque Parocho, & teſtibus: Ratio eſt manifeſta, quia decretum Tridentini in eis Prouinciis non habet vim ex defectu

publicationis ab ipso Tridentino requisitæ ad id: idem dicendum de Christianis captiuis, & mercatoribus, & quibuscumque aliis habitantibus in dictis Prouinciis, & natis in Prouinciis Christianorum, in quibus Tridentinum non est promulgatum, nec viget, quia etiam isti valide contrahunt absque Parocho, & testibus, cùm Trident. non habeat vim in suis Prouinciis neque in Prouinciis infidelium, in quibus habitant.

Item puto validè contrahere captiuos apud infideles sine Parocho, & testibus, quamuis ad eas Regiones ducti sint post publicationem, & receptionem in sua parochia, nec animum ibi permanendi habeant.

Et ita, me etiam citato tenent Doctores quos adducit, & sequitur Leander *de Sacram. tom. 2. tr. 9. disp. 7. quæst. 13.* qui cum Sanchez, & Pontio idem putant dicendum esse de matrimonio contracto inter Christianos mercatores, qui inter infideles commorantur, mercium congregandarum, (vel alia ratione) causa.

Nec obstat dicere, si captiui possint in locis infidelium contrahere matrimonium absque Parocho, & testibus, quia ibi non est receptum, nec promulgatum Trident. decretum, certè nullis aliis legibus Ecclesiasticis ieiunij, abstinentiæ carnium, vel auditionis sacri tenerentur, cum ibi nec receptæ, nec publicatæ sint. Respondeo diuersas esse rationes, nam vt aliæ Ecclesiæ leges vbique obligent, sat est, quòd sint promulgatæ in qualibet fidelium Diœcesi, vel in curia Romana; at decretum Tridentini vt obliget, specialem publicationem postulat in qualibet parochia, vel loco habitantis. Cumque apud infideles hæc conditio deficiat in illis locis, hoc decretum nondum obligandi vires accepit, & consequenter qui in illis contrahunt, licet domicilium ibi non fixerint, non tenentur seruare solemnitatem in eodem decreto contentam, quia vt dictum est contractus celebrandus est iuxta solemnitates loci contractus.

Et ideò Præpositus, *vbi supra n. 45.* sic asserit, ex his patet quid sit dicendum de Christianis captis à Turcis, vel commercij causa degentibus apud infideles, quos aliqui existimant non posse valide in illis terris contrahere sine Parocho, &c. si Trident. in loco domicilij sit receptum ante illorum captiuitatem; alij dicunt non posse si non habeant animum ibi permanendi, sed ex dictis patet posse quouis loco. Ita ille.

Sed limitanda venit superior sententia in locis, in quibus fuit promulgatum Concilium Tridentinum, licet postea in manibus infidelium, vel Hæreticorum deuenerint, & sic hodie in Hollandia, vt ego alibi probaui fideles non possunt contrahere matrimonium absque præsentia parochi, & testium: Et ex dictis sequitur à fortiori Iudæos, qui aliquibus in locis habitant intra terminos paræciarum, in quibus seruatur ea Tridentini constitutio, illa non adstringi, quod etiam dicendum de infidelibus commorantibus in dominio Regum Catholicorum, in quo Trident. hac in parte est receptum. Expediret tamen per ciuilem potestatem aliquem modum eis præscribi, quo de illorum matrimonio posset constare, quia etiam interest Reipublicæ Ciuili, vt vitentur incommoda, quæ ex matrimoniis clandestinis nata sunt, hoc præmisso.

Dico primò, baptizati habentes domicilium in loco, in quo constitutio Tridentini est legitimè promulgata, & exacti sunt dies 30. à publicatione, & ibi contrahunt, necessariò debent seruare formam præscriptam, vt matrimonium validè ineant; est certa, & apud omnes recepta; & ita docet Præpositus *vbi suprà n. 31.*

Et tandem nota tertiò. Magnam difficultatem adesse, quam habitationem contrahentes habere debeant in Parochia, vt eos Parochus coniungere possit, Basilius Pontius nimis laxè, dicit illius Parochiæ, in qua etiam per transitum habitas esse tuum Parochum, vt te possit in matrimonium iungere.

Sed hanc sententiam tanquam improbabilem refellit Castrus Palaus & alij communiter. Aliqui verò nimis strictè putant necessariò contrahi domicilium debere, vt possit Parochus illorum matrimonio assistere; sic Rota *in nouiss. decis. 643. n. 2. & 3. vol. 1.* Segura *2. part. direct. indic. c. 15. n. 48.* Man. Rodrig. *1. t. sum. 2. edit. c. 219. n. 6.* Henriq. *l. 11. de matr. c. 3. n. 3.* Spino *Specul. testam. gl. 15. n. 41.* Petr. de Ledesma *de matr. quæst. 45. art. 5. punct. 3. post dub. 4. §. dico tertio.*

Mihi verò placet opinio media; & ideò asserto non solùm illum verum Parochum tui esse ad matrimonium, in cuius Parochia habes domicilium, idest habitationem animo perpetuo manendi, dum commodior non se obtulerit, sed etiam illum, in cuius Parochia decernit maiori parte anni commorari animo postmodum in proprium domicilium reuertendi, qualiter procedunt Scholastici in vniuersitate, & Mercatores in curia, & mercenarij locantes opera, sic latè probat pluribus relatis Sanch. *lib. 3. disp. 23. à num. 12.* Gutier. *cap. 63. de matrim. à num. 13.*

Quibus adde Præpositum *in 3. parte D. Thomæ quæst. 4. de matrim. clandest. dub. 9. numero 58.* & Bossium *de matrim. cap. 4. §. 2. num. 9.* Immò quoad hoc, vt valeat matrimonium inibi coram Parocho habitationis celebratum, non est opus expectare, vt maiori anni parte hi in Parochia, vel Diœcesi habitent, sed statim ac animum habitandi maiori anni parte habent incipiunt habitare, efficiuntur Parochiani, & possunt ibi omnia sacramenta, ordine excepto, recipere ab ordinario, vel Parocho habitationis. Ita Gutierrez *dicto cap. 63. num. 20.* August. Barbosa *de potest. Episc. dict. allegat. 32. num. 64. & de Parochis d. cap. 21. num. 35.* Sanchez *lib. 3. dict. disp. 23. num. 14.* Basilius Pontius *lib. 5. cap. 13. d. §. 1. num. 4.* Et ego dicto *casu 13. num. 33.* ob eam rationem, quòd sicut ad domicilium simpliciter acquirendum, nulla requiritur temporis habitatio, sed statim ac quis incipit habitare cum animo perpetuo manendi, illud acquirit. Ita statim ac incipit quis habitare, animum habens habitandi non ad modicum, sed ad longum tempus, contrahit, seu acquirit quasi domicilium; & efficitur quasi incola, & Parochianus.

Et ideò ex Barbosa Bossius *vbi suprà §. 10. n. 18.* testatur, Sacram Congregationem in Senen. 17. Maij 1610. declarasse validum fuisse matrimonium cuiusdam iuuenis cum meretrice, qui dubitauerat illud in propria Ciuitate contrahere, adhibendo Concilij Tridentini solénitates; eo quod iuuenis parentes impedimentum eisdem facilè facturi erant, & propterea ad Vrbem Romam se transtulerunt, & coram testibus, & parocho in Parochia, in qua aliquantulum morati erant, contraxerunt per verba de præsenti.

Quis

Quisnam sub nomine Ordinarij comprehendatur, ad ornatum Concilij Tridentini sess. 24. cap. 3. de reform. *& aliorum textuum iuris Canonici.*

Resolvt. XXXV.

DE hac quæstione latè agit Antonius Gomez *in Bullam Cruciatæ per c. 4. per totum*; omnes verò conueniunt Episcopum, vel Archiepiscopũ in sua Diœcesi esse ordinarium, non tamen comparatione subditorum suffraganeorum, quia comparatione horũ ordinarius non est, nisi in casibus specialibus, vt deciditur *cap. pastoralis in princ. de offic. ordinarij.* Casus autem speciales sunt primò, si actu visitaret suffraganeos; etenim eo tempore ordinarius censetur teste Henriquez *lib. 19. cap. 13. num. 3.* Sanch. *l. 3. disput. 28. num. 3. & 4.* Suar. *t. 4. in 3. part. disput. 25. sect. 1. n. 14.* Coninch. *de matr. disputat. 17. num. 17.* Secundò extra tempus visitationis denegata ab Episcopo licentia, fueritque causa ad Archiepiscopum per appellationem deuoluta: tunc enim causa cognita & sententia prolata, cui locus appellationi nó sit, poterit eo matrimonio assistere, vel licentiam concedere, sicut resoluunt Spino *de testam. gloss. 15. nu. 39.* Segura *director. iudic. Eccles. iast. 2. p. cap. 15. num. 50.* aliis relatis Sanch. *lib. 3. disputat 28. num. 4.* Gutier *de matrim. cap. 66. num. 3.* Deinde censetur ordinarius Cardinalis respectu subditorum Ecclesiæ sui tituli, quia habet iurisdictionem quasi Episcopalem ex *textu in c. his quæ, de maiorit. & obed.* & tradunt Nauarr. *lib. 4. consil. tit. de sponsal. cons. 47. aliàs tit. clandestin. desponsat. cons. 14. num. 1.* Sanchez *d. disputat. 28. numer. 7.* Gutier. *cap. 66. num. 9.* Item sunt ordinarij omnes Legati Põtificis in Prouincia suæ legationis, possunt enim quidquid potest Episcopus, vt probat Sanchez *n. 8.* Gutier. *n. 10. & lib. 1. canonic. quæst. c. 11. n. 6.* Coninch. *disputat. 27. dub. 2. num. 16.* Præterea censeri ordinarium capitulum Sede vacante, seu eius Vicarius resoluunt Coninch. *n. 17.* Guttier. *dicto cap. 66. n. 5.* Sanchez *loco allegato*, & alij communiter. Itẽ ordinarius censetur Abbas Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ, vt colligitur ex *capite Ioannes de testam.* & tradit Henriquez *l. 11. de matr. capite 3. num. 4.* Petrus de Ledesma *de matrim. qu. 45. artic. 5. punct. 3. paulò ante dub 4.* Sanchez *dict. disputat. 28. numero 6.* Guttier. *c. 66. n. 6.* Denique omnes illi, qui iurisdictionem quasi Episcopalem habent comparatione subditorum ordinarij censentur, vt benè comprobant Sanchez Gutier. Coninch. *loco alleg.*

An vero Vicarius Episcopi Generalis in Hispania Prouisor dicendus est ordinarius, negat Gomez, *vbi supra n. 21.* & Sotus *in 4. dist. 28. q. 4. art. 3. verbo circa concessiones*, Petrus de Ledesma *quæst. 45. de matrim. artic. 5. punct. 3. dub. 4.* & ideò asserunt, secluſa speciali commissione, quòd non possit assistere matrimonio, nec Sacerdoti licentiam concedere. Mihi verò placet contraria sententia, quam tuetur Petrus Henriquez *lib. 11. cap 3. num. 4.* Sanchez *lib. 3. disput 29. num. 18.* Gutier. *Canon. quæst. lib. 1. cap. 19. num. 13. & tract. de matrim. cap. 66. n. 12. & cap. 69. num. 9.* Coninch. *disp. 27. dub. 2. n. 17.* Layman *lib. 5. Sum. tract. 10. 2. p. c. 4. num. 5.* Basil. Ponte *lib. 5. cap. 11. num. 1.* Gaspar Hurtado *disp. 5. de matr. diffic. 9. n. 32.*

Et ratio est, quia ordinarius est qui habet iurisdictionem ordinariam, & iurisdictio ordinaria est, quæ vel lege, vel Canone, vel consuetudine conceditur, & habetur *l. 1. l. & quia ff. de iurisdict. omn. iud. l. 2. C. de officio eius, qui vicem alterius gerit c. à iudicibus* §. 2. *q. 6.* ibi ordinarij verò sunt, qui ab Apost. & Ecclesiasticis, vel ab Imper. vt sæculares legitimam potestatem accipiunt *c. 1. & c. conquerente, de officio Ordinarij, & aliis capitibus eodem titul. in Decretalibus, & in 6.* quare cùm Episcopus dum Vicarium constituit generalẽ, ei non conferat iurisdictionem, sed supposita electione, & constitutione in Vicarium Generalem ei à Canone tribuatur, vt constat ex dicto *cap. licet, & ibi Gloss. & scribentibus de officio Vicarij in 6.* verè, & propriè est ordinarius, & consequenter vigore Tridentini potest assistere, & alteri licentiam assistendi matrimonio concedere.

Nec obstat dicere, quod inquit Tridentinum *sess. 24. cap. 20. de reformat.* cognitionem causarum matrimonialium ad solum Episcopum pertinere; tacitè eius Vicarium excludens. Respondeo, quod estò asserat ad solos Episcopos pertinere causarum matrimonialium cognitionem, non obinde Vicarium excludit; oportebat namque expressè illum excludere, vti factum est *sess. 24. c. 6.* ibi eis tantùm, non eorum Vicariis sit permissum, sicuti annotauit Flamin. *lib. 3. de resignat. benefic. quæst. 12. num. 20. & 21.* Sanchez. *lib. 3. disputat. 29. num. 16.* Gutier. *cap. 69. num. 7.* Adde etsi ex ratione Vicariatus non deberet causas matrimoniales Vicarius Episcopi cognoscere, adhuc non infertur valide assistere matrimonio non posse; siquidem Parochus causas matrimoniales non cognoscit, & tamen valide assistit, & licentiam concedit, quia est ordinarius.

Hinc notandum est, quoties in aliquo decreto mẽtio fit ordinarij, nisi subiecta materia aliud poscat, intelligi non tantum Episcopum, sed omnes habentes iurisdictionem ordinariam; quia omnes illi ordinarij sunt: atque adeo nomine ordinarij comprehendi Vicarium Episcopi, cùm verè ordinarius sit, quare cùm in Tridentino mentio fiat ordinarij, comprehenditur quoque Vicarius Episcopi. Idem dic de Vicario Capituli Sede vacante, & aliorum habentium iurisdictionem Episcopalem, cùm verè ordinarius sit.

Hæc autem non sunt extendenda ad Vicarium foraneum; hic enim neque ordinarius est, nec per se assistere matrimonio potest, aut licentiam cõcedere, nisi ea potestas ei fuerit specialiter commissa, vt ex communi sententia docet Sanchez *d. disp. 29. n. 20.* Guttier. *c. 67. n. 16. & c. 69. n. 12.*

Nam licet Vicarius Foraneus alicuius partis Diœcesis dicatur etiam Vicarius propriè in ea parte, in qua vices Episcopi gerit, iuxta *gloss. in clem. 2. verbo Foraneos; de rescriptis*, Bertachin. *tract. de Epis. p. 8. l. 4. tit. de Vicario Episc. n. 17.* & alios quos citat Sbroz. *de Vicar. l. 1. q. 20. d n. 1.* tamen, cùm non gerat vices Episcopi sui in eodem loco, in quo Episcopus non dicitur propriè Vicarius illius, Bartol. *in l. 1. ad finem ff. quis, & à quo* Couarr. *pr. q. c. 4. n. 8.* Menoch. *de arbitr. l. 1. q. 12. n. 15.* Spino, & Sbroz. *locis citatis.* Quare etiam non est ordinarius, cùm non habeat potestatem ordinariam, vt dixi in tractatu de triplici Iubilæi priuilegio *sess. 3. casu 2. §. 3. n. 60.* circa finem, Sed delegatam, nec cum Episcopo constituat idem tribunal, & auditorium, vnde ab eo ad Episcopum appellatur, quapropter Vicarius Foraneus neque matrimoniis valide assistere, neque aliis assistendi licentiam dare, ex vi sui officij, seu delegationis in Vicarium foraneum potest; sed ad hoc ei specialis Episcopi cõmissio necessaria

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA GRANADA

est assistendi, vel concedendi aliis licentiam assistendi. Si autem ei ab Episcopo causarum matrimonialium cognitio in genere concederetur; tunc ex vi huiusmodi delegationis, & validè assistere, & aliis assistendi licentiam dare posset, vt tradunt Segura *in directorio 2. part. c.15. n.16. & c.16. n.2.* Sanchez, Guttier. & Pontius *locis proximè citatis*, quia si potest de causa principali cognoscere, multò magis de causa minus principali, & accessoria, ac de preambulis, Regula cui licet quod plus est, *de reg. in 6.* & præter Doctores citatos Stephanus Gratianus *to.1. disceptat. Forens. c.83 n.13.*

Sed vt Vicarius Generalis queat per se assistere matrimonio, cum debere esse Sacerdotem affirmant Nauarrus *Consil. l.1. de officio ordin. consil.1. in prima edit. & lib.4. consil.10. in 2. edit.* Salzedo ad Diaz *d.c.73. versicul.14.* Iulius Sannazarius *d. articul. 4. n.36* Ceuallos *t.1. quæst.604. n.59.* Cenedo *quæst. 30. n.46.* Vgolinus *de potest. Episc. c.15. §.10. n.5.* Zerola *2. p. praxi verbo Parochus* §.3. Hieron. Vener. *lib. 1. exam. c.39. n.6.* & Sayrus *dec.1 sub. tit. de offic. ordin.* & attestatur Salzedo, & Nauarrus S. Congreg. id declarasse de parocho, quòd non possit iuxta Concilium assistere, nisi sit Sacerdos; sed tenendum est, Vicarium Gener. non sacerdotem valide assistere, provt probabile putat Sannazarius *loco citato*, vt etiam Nauartus ait de iure esse probabile, licet ob sacræ Congregationis declarationem secus sentiat, & absolutè tenent Bossius *de matrim. lib.5. c.11. n.11.* & Barbosa *de potest. Episc. part.2. allegat.32. nu.120.* quia etiam Parochus non Sacerdos validè assistit, vt dicemus infra, & declarauit Sacra Congregatio provt refert Bellarminus *ad d.c.1 sess.24.* in declarationibus, vltima declaratione, quę sic habet, Parochus sufficit etiamsi nō sit Sacerdos, dum expectatur manus. Vnde non est credendum emanasse declarationem in contrarium, quam allegant Nauarrus, & Salzedo *loco citato*, & ipsemet Nauarrus, licèt *loco citato* cōsuluerit quòd Vicarius Episcopi non Sacerdos non interfit matrimoniis, sed alium Sacerdotem deleget, nihilominus *cons.30. de sponsal. in 1. edit. & cons.9. de clandest. desponsat.* absolutè tenet non requiri Sacerdotium in Parocho.

Verùm ex his oritur difficultas, an quòd dictum est de Abbatibus titularibus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, sit extendendum ad Abbates commendatarios perpetuos Abbatiæ habentes iura Episcopalia, vt est hodie in Abbatia Farfensi Eminentissimus, & nunquam satis laudatus Princeps, & Dominns meus Franciscus Cardinalis Barberinus; & videtur negatiuè respondendum ex declaratione Sacræ Congregatiouis, quam refert, & sequitur Pontius *de matrim. lib.5 cap.10. n.13.* vbi sic ait; Quæret aliquis in hoc *cap.* An qui habet in commendam Abbatiam, quæ iura Episcopalia habeat, intelligatur in præsenti nomine Ordinarij: extat de hoc decisio Congregationis Cardinalium, quæ apud Farinacium *sess.24. Concilij Tridentini c.1. de reformat matr.* his verbis concepta est; Non permittitur hæc facultas commendatario, licet eis Abbatia iura Episcopalia habeat, cuius Abbas appellatione Ordinarij venit iuxta *glossam in c. final. de offic. ordin. in 6.* Dixit enim S.D.N. quod Ordinarius hic non intelligitur nisi Episcopus, tamen Cardinali Farnesio Commendatario Farfensis Monasterij fuit permissum, non autem eius Vicario. Hæc ibi. Ex quibus discres neque commendatarium de iure posse, neque eius Vicarium quamuis commendatario specialiter à Sede Apostolica concessum fuerit, nisi expressè etiam eidem Vicario Apostolica Sedes concesserit, ita Pontius.

Sed præfata declaratio ait Angelus Bossius *de matr. c.4. §.20. n.56.* videtur suspecta, cùm in ea dicatur solum Episcopum comprehendi nomine Ordinarij in dicto *c.1 sess.24.* quare subdit Bossius, nisi mihi magis cōstet de mente eiusdem S. Congregationis, putat contrariam sententiam veram esse. Et illā obseruat docuisse Nau. Ceuall. Molin. & alios; tum quia quicquid potest Titularis ratione dignitatis, potest illius commendatarius, Panor. *in c. querelam de elect.* Dec. *in c. edoceri de restit.* Nau. & Molin *locis citatis*; tum quia decretum Concilij de Ordinariis loquitur indefinitè, & regula indefinita vniuersali æquipollet, Glossa communiter recepta in *c. vt circa, de elect. in 6.* At verò Abbas Commendatarius ordinarius dicitur, Gloss. & Text. *in cap. ordinar. de offic. ordinarij in 6.* Ergo, &c.

Ideò puto magis diligenter de veritate supradictæ Cardinalium declarationis inquirendum esse, vt postea necessario illam sequi debeamus.

Verùm quid dicendum est de magistro Scholæ Salamantinæ respectu Scholasticorum, qui in matricula descripti sunt; An sit Ordinarius eorumdē Scholasticorum, possitque validè assistere eorū matrimoniis, & aliis assistendi licētiā dare? Negat Basilius Pontius *d.l.5. c.12. n.8. & sequēt.* vbi pluribus cōtendit dictum Magistrū habere in Scholasticos Salamantinos laicos iurisdictionem tantùm sæcularem; Sanch. verò *l.3. c.7. n.6.* & Gutierrez *c.56. n.9.* referūt opinionem Manuelis asserentis dictū Magistrū comprehendi *in d.c.1 sess.24.* nomine ordinarij, habereque in dictos scholasticos omnem iurisdictionem quasi Episcopalem, ac proinde posse remittere denūciationes matrimoniales, assistere matrimonio, & aliis assistēdi licentiā dare, & cōcedere.

An Pontifex possit aliquem absoluere à censuris actu solo interiori?

Resolvt. XXXVI.

Svppono alios à summo Pontifice non posse; nam verbis, vel scriptuta censuræ absolutionē præstandam esse non solùm in foro exteriori & iudiciali, sed in foro conscientiæ probat vsus; & colligitur *ex cap. cum desideres, de sententia excomm. & Clem. vn. eodem. tit.* vbi non censetur absolutus ab excommunicatione is quo cum Summus Pontifex scienter communicat. Addit tamē Gaspar Hurtado *disp.14. de excomm. diff.4.* non esse mortale aliis signis absolutionem conferre, quod non credo maximè in absolutione iudiciali, tum quia aduersatur consuetudini receptæ in re graui; tū quia est satis dubium, an ea absolutio subsistat; ita docet Palaus *to.6. disp.1. punct.11. §.3. n.3.*

Difficultas est quoad casum propositū de Summo Pontifice, & ad illā affirmatiuè respondet Magister Hynojosa *in direct. decis. regul. verb. absolutio 3. fol.13.* vbi sic ait; absoluētes in foro conscientiæ, in Sacramento, vel extra ab excommunicatione non debent verberare, nec cū Psalmo, & Precibus absoluere excommunicatum, quia hæc intelliguntur de absolutione solemni in foro exteriori iudicialiter facta, debet tamen parti satisfieri; Immò absoluere potest ab excommunicatione per actum interiorem Summus Pontifex, quia ipse non subiacet formę absolutionis traditę in iure. Immò potest volūtate tollere legem suam. Quod nequit alius quispiam inferior Papa facere, etiamsi cum voluntate

absoluendi

absoluendi salutaret excommunicatum, quia subiiciuntur omnes formæ traditæ in iure circa absolutionem ab excommunicatione; quia tamen constare nequit de actu interiori Papæ nisi exprimat: ideò oportet saltim dicere, quod voluit absoluere. Ita ille.

Sed id, quod ipse asserit de iuramento non petendo, non est ita absolutè admittendum; ideò assero, quòd Ritus seruandus in absolutione iudiciali à censura excommunicationis præscribitur in *cap. à nobis* 28. *de sententia excomm.* & habetur in Pontificali Romano, Huius omissio neque absolutionem inualidam reddit, vt omnes fatentur, neque illicitam grauiter, nisi in solemni aliqua absolutione ad satisfactionem Ecclesiæ facta, vt notauit Gaspar Hurtado, *disp.* 14. *de excommunic. diffic.* 4. in absolutione autem pœnitentiali, etsi expediat regulariter prędictas cęremonias seruari, vt censuratus cautior in posterum sit; certum est absq; graui culpa omitti posse, vti viri timorati faciunt. Si excommunicatio ob graue delictum incursa est v.g. ob incendium, grauemq; clerici percussionem necessario sub graui culpa exigendum est iuramentum ab absoluendo, quod in simile delictum non incidet, iuxta *Textum in c. ex tenore cap. de cætero, c. cum desideres, de sentent. excomm* & tradunt fere omnes Doctores. Proceditque tam in absolutione iudiciali, quàm pœnitentiali. In absolutione verò excommunicationis, alteriusue censuræ incursæ ob delicta leuiora, non est prędictum iuramentum ex obligatione exigendum, vti docent Henriquez *lib.* 13. *cap.* 28. *n.* 4. Auila 2 *p. de censur. c.* 7. *disp.* 3. *dub.* 2. Coninch *disp.* 14. *dub.* 16. *num.* 204. Gaspar Hurtado *disp.* 14. *de excom. diffic.* 4. Ab hac tamen obligatione iuramentum præstandi eximuntur impuberes *arg. c.* 1. *& fin. de sent. excom.* Vbi pueri ob percussionem clerici iubentur absolui, nulla mentione iuramenti facta, & tradit Sylvester *absol.* 3. *n.* 3. Henriq. *l.* 13. *c.* 29. *n.* 3. Vgolin. *de censur. tab.* 1. *c.* 19. §. 5. *n.* 2. Sayrus *l.* 2. *Thesauri casuum c.* 17. *n.* 3.

TRACTATVS IV.

Miscellaneus.

An ad fugiendam iurisdictionem Episcopi Domicilij, posset quis ordinari alibi titulo beneficij?

RESOLVT. I.

CASVS est nimis practicabilis, & ad illum negatiuè respondet Barbosa *de potest. Episcopi part.* 2. *alleg.* 4. *n.* 45. & alij, Probatur hæc opinio, quia fraus & dolus nemini debent patrocinari *l. itaq; fullo ff. de furtis, cap. dictum* 30. *q.* 1. *cap. intelleximus de iudic. cap. tua* 12. *de cleric. non resid. cap. sedes, c. ex tenore, de rescript. c.* 2. *de dolo, c.* 2. *de cognat. spirit. cap.* 1. *de coll. deteg. cap. tuus, de vsuris*, Oldrad. *cons.* 257. *n.* 41. *propè fin. vers. fraus insuper*, Crauett. *cons.* 764. *n.* 6. Baldus *cons.* 76. *factum tale est in fin. l.* 1. Menoch. *de arbitr. l.* 2. *casu* 182. *n.* 60. *& cons.* 121. *n.* 5. *& cons.* 136. *n.* 8. *& cons.* 198. *n.* 13. Cou. *var. l.* 1. *c.* 18. *n.* 5. Tiraq. *de retract. lignag.* § 1. *glos.* 9. *n.* 67. Cardinal. Tuscus *practic. concl.* 4. *litt. F. concl.* 474. *per totam* Cardos. *in praxi iudicum & aduoc. v. dolus n.* 3. *& alij.*

Sed ego de hoc casu ex Hispania anno elapso per litteras interrogatus, quicquid alibi dixerim probabiliter affirmatiuè respondi, nullo Authorũ testimonio fretus, nunc autem inuenio hanc sententiam cum aliqua tamen formidine docere sapientissimum Patrem Bardi *in Selectis l.* 3. *q.* 3. *n.* 7. vbi sic ait, Quæres nũ possit quis nõ ordinari titulo beneficij existentis in aliena Diœcesi, si id fiat in fraudem ad fugiendam iurisdictionem Episcopi domicilij, quod tunc eueniret, quando quis fundaret beneficium hac intentione, vt posset ab alio Episcopo promoueri, vel præsumptiuè, ita existimaretur v. g. si de proximo tempore ante ordinationem fundaret beneficium, & maximè tenuissimum, vt duorum aut trium aureorum in aliena Diœcesi, vel id ex aliis coniecturis colligeretur.

Respondent communiter Doctores, etiam illi qui sunt in secunda sententia, in fraudem fieri non posse.

Sed, vt verum fatear, ratio ista apud me vim nõ facit, quia iure suo vtens, nequaquam fraudem committere videtur, vt habemus ex *regulis iuris* 56. *& colligitur ex l. quod, & ex l. flauia* §. *planè ff. de lib. hom. exhibito*, nam bona aut mala intentio, quamuis faciat ad fugiendum, vel patrandum peccatum, nequit tamen irritare actum externum si aliunde actus ille in iure sustinetur, quia intentio est actus occultus & internus, & ideò si actus externus non est contra iustitiam, quamuis operans intentionem malam habeat, non potest vi talis intentionis obligari ad restitutionem, vt notat Sanchez *in casu de matrimonio celebrando lib.* 3. *disput.* 18. *num.* 9. proinde si lex Canonica statuit Episcopum illius loci in quo est beneficium in ordine ad hunc effectum promouendi, esse legitimum, & proprium, & cùm vnicuique liberum sit instituere beneficia Ecclesiastica, in quacumque Diœcesi, non video cur intentio illa occulta fugiendi iurisdictionem Episcopi domicilij, possit tollere iurisdictionem ab Episcopo beneficij ea intẽtione fundati, & illicitam reddere promotionem factam ab Episcopo beneficij, etiamsi beneficium sit nouiter institutum, aut collatum in illum finem, & quamuis intentio illa instituendi beneficium ob supradictum finem, possit esse mala ob aliquam adiunctam circunstantiam, non erit tamen mala ex hoc præciso capite, quòd ab alio Episcopo & non à proprio ordines recipiantur; nam in *c. illo cùm nullus* non ponitur talis limitatio, sed solùm requiritur vt quis beneficium canonicè obtineat, ad hoc vt possit ordinari ab Episcopo loci in quo est beneficium, & ideò hanc sententiam libenter reciperem; sed quia non habeo adhuc Auctorem pro illa, idcircò pro modò suspendo iudicium, vsque dum melius aliorum placito dicta sententia confirmetur. Hucusque Bardi.

Sed in fauorẽ sententiæ amicissimi Viri adduco casum similem, An possit Episcopus ordinare illum, qui in sua Diœcesi nullum habet beneficium, si hac sola intentione illi confert.

Et licet glossa *in cap. eos, qui, de tempor. ord. verbo figmentum* Francus *in c. cùm nullus*, Riccius *res.* 262. Barbos. *de offic. & potest. Epis. allegat.* 4. *n.* 47. Quaranta *verbo Ordo*, & alij, quos adducit & sequitur Machadus *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 3. *docum.* 4. *nu.* 4. negatiuè respondeant, eo quòd hæc beneficij collatio esset in fraudem legis, nempè ad eximendum ordinandum à iurisdictione sui Episcopi, at fraus & dolus nemini debent patrocinari. Ergo.

Hoc tamen non obstante affirmatiuam senten-

tiam tenet Leander *de Sacram. tom.2.tract.6.disp.8. q.19.* & Martinus de San Ioseph *in monit. confess. tom.1.lib.1.tr.4.de ordine num.10.* vbi,sic ait,Quando el Obispo dà vn beneficio à Clarigo de otro Obispado, solamente co fin de ordenarle, puede hazerlo assi, porque esta no es fraude pues ya tiene beneficio en su Obispado,y no pide mas el Derecho, ita Vgolinus *de officio Episcopi c.25. §.3.* & verba generaliter prolata,referuntur ad omnia, *l. quidam ff.de tritico vino,gloss.final. C. de hæred.de lat.* Hucusque Martinus.

Igitur ius solum requirit quòd quis beneficium legitimè obtineat,vt ratione illius ad ordines promouere possit:Nec distinguit quo fine,aut ratione quis illud obtineat : ergo nec nos distinguere debemus. Nec quid obstat fundamentum contrarium : dicendum enim nullo modo fraudem legis facere, qui vtitur iure suo, quod lege ipsa nititur; Sed hæc omnia procedunt in casu nostro à Patre Bardi apposito. Ergo.

Sed si aliquis hîc inquirat, An supradictus Episcopus in tali casu possit dispensare in Interstitiis cum ipso prouidendo;Negatiuè respondet Marius Antoninus *l.1.var.resol.112.cas.28.* cùm non possit iudicare de necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ non suæ,& citat Nauarrum,sed male.

Mihi verò magis placet opinio affirmatiua, quam ex Garzia, & Barbosa tenet Bardi *vbi suprà*, quibus ego addo Leandrum *loco citato q.20.*& Martin.de San Ioseph *n.7.*vbi sic ait,Para adquirir domicilio de beneficio basta tener le simple; porque el *cap. nullus de temporibus ordinand. in 6.* absolutamente pide beneficio sin distinguir que sea simple,ò de residencia,y sin distincion se ha de entender de qualquiera beneficio,*l.de pretio ff.de publicis in rem actio.cap solitæ de maiorit.& obed. & l.1. & l. prospexit ff.de legat.præstan.*

Y qualquiera destos beneficios dà derecho al Obispo donde caen para que pueda dispensar en los intersticios al tal beneficiado, argum *legis si vt certo,§. si duobus,& ibi glos.verbo dominum,ff.commodati.*Ita Martinus.

Nec obstat argumentum in contrarium adductum à Mario Antonino, nam ad illud respondet Bardi negando non posse fieri iudicium ab Episcopo isto de necessitate,aut vtilitate alterius Ecclesiæ, quamuis non suæ,quia vel loquitur de iudicio priuato ex eo præcisè quòd nequeat scire ea quę pertinent ad alienam Ecclesiam,vel de iudicio iuridico: si de primo,hoc est merè per accidens, & tunc non posset dispensare, non ex defectu potestatis, sed ex defectu causæ ignoratæ sufficientis ad dispensandum ; si de secundo, quamuis Ecclesia illa non sit sua;nihilominus per accidens ratione promouẽdi,qui iam est effectus subditus,poterit Episcopus iudicium legitimum ferre ; Inde est posse etiam dispensare in illegitimatate ad minores ordines,sicut potest Episcopus domicilij.

An celebrare extra locum sacrum sit peccatum mortale.

Resolvt. II.

PRo sententia negatiua,secluso scandalo & contemptu alibi adduxi Sotum,& Sà,quibus nunc addo Ludouicum Lopez *in instructorie conscientiæ to.2. c.79. ante §. supereſt*,& horum sententiam nouissimè inuenio nolle reprobare Franciscum Lugo *de sacram. lib.5. cap.6. qu.2. num.20.* vbi sic ait,Fateor hanc secundam sententiam esse communem, & tutam, & veram, & omninò tenendam in praxi. Quod autem quidam oppositam notare velint, & nimis liberam, absurdamuè compellent, non omninò probo,cùm habeat pro se,præter Sot. & Sà viros planè doctos & pios, Magistrum etiam sacri Palatij cum aliis DD.quorum opera correctus Sà retinuit adhuc illam sententiam, quam etiam Azor.iudicat probabilem,dum hanc secundam solum vocat probabiliorem.

Plures item huius secundæ partis Auctores nullam notam inurunt primæ. Sanè sicut rigor antiquorum Canonum moderatus fuit quoad templorum consecrationem, vt iam sufficiat templi benedictio,vel sola deputatio Prælati;Sic etiam videtur consuetudine temperari; quatenus non requiratur summa necessitas, sicut olim requirebatur in *cap. sicut non alij,de consecrat.dist.1.* sed honesta commoditas sufficiat ad celebrãdum extra locum sacrum, dum autem cõmoditas honestatur deuotione particulari frequenter celebrandi, vel audiendi sacrum,quod aliter raro fierer,prima sententia putat excusari mortale peccatum, quod secunda sententia probabilior negat. Hucusque Lugo.

Sed ego puto certissimè affirmatiuam sententiam tenendam esse,quicquid asserat Lugo, & sententia Soti,& Sà est singularis, & contra communem,contra praxim Ecclesiæ,& prohibetur in *cap. nullus, de consecr. dist.1.* & in Concilio Tridentino *sess.22.cap.de euitandis in celebr. miss.* & præter Doctores quos etiam,me citato adducit Lugo *vbi suprà n.19.*hanc sententiam,me citato tenet Leander *de Sacramen.tom.2.tract.8.disputat.6.qu.15.* Vvigers *in 3.part. D.Thomæ q.83.dub.15.num.66.* Tannerus *tom.4.quæst.10.dub.2.num.28.* Mercerus de *Sacram. qu.83.artic.3.propos.1.* qui omnes nominatim contra Sotum, & Sà merito insurgunt.

Hanc etiam sententiam præter Hinojosam *in direct.tr.de pœnis verbo baptismus fol.321.* docet Martinus de San Ioseph *in mon. confess.to.1.l.1.tract.14. de Euchar.n.6.* Bassæus *in floribus verbo missa v.n.1.* Tamburinus *opus. de sacrificio missæ lib.1. cap.4. §.1. num.2.* Cardinalis Lugo *de Euchar. disput.20.n.48.* Machadus *tom.1. lib.4. part.1. tract.11. docum.1.numer.2.*

Et quidem si ad panem terrestrem manducandum,sunt domus & certa loca deputata 1.Cor.11. *Nunquid non habetis domus ad manducandum, &c.* quanto magis decet, vt non vbique & quouis in loco,sed in locis tantum Deo sacratis sacrosancta mysteria celebrẽtur, & panis ille diuinus comedatur, Præpositus *in 3. part.* D.Th. *q.83. art.3.dub.1. num.146.* & Amicus *in Cur. Theolog. tom.7.disp.33. sect.12.num.331.& 332.* vbi sic ait,Sotus putat vix vnquam per celebrationem extra locum ad diuinum cultum deputatum peccari mortaliter,modo absit contemptus.Quæ sententia merito non probatur à Vasquez *disput.233.cap.1. in fine*, eò quòd iura non nisi in necessitate concedant missarum celebrationem extra loca Deo consecrata, vt habetur *Canon.1. de consecrat. dist.1.* consecrationem, inquit, Ecclesiarum, & Missarum celebritates non alibi, quam in sacratis Domino locis absque magna necessitate fieri debere, liquet omnibus. Vbi verbum, *Debere*, præceptum importat, quod cùm sit in materia graui,obligat ad mortale. Ita Amicus.

Et contra Sotum nominatim ex ipsomet ordine Patrum Prædicatorum insurgit etiam Magister Marcus Serra *in 3. part. D. Thomæ quæst.83. artic.3.*

Dicen

Dicendum est igitur, extra casum necessitatis præceptum esse Ecclesiasticum obligans sub mortali, vt missa tantum celebretur in Ecclesia consecrata, aut benedicta ab Episcopo, vel in Oratorio ad diuinum cultum dedicato, & ab Ordinario designato.

Vndè caueant Sacerdotes ab opinione Soti, & Emanuelis Sà, non obstante ea, quæ in eorum fauorem adducit Pater Lugo, *vbi supr.* & ideò non deseram aduersus illos apponere hîc verba Patris Dicastilli *de Sacr. t. 1. tract. 5. disp. 4. dub. 6. num.* 85. & 86. vbi sic ait, Quapropter merito reiicitur ab aliis Sotus *in 4. distinct.* 13. *q.* 2. *art.* 3. qui dixit non opus esse magna necessitate, vt in hoc mortale peccatum excusetur. Quæ doctrina (ne amplius dicam) falsissima est, nam capite nullus id præcipitur sub comminatione depositionis, *& cap. sicut, de consecrat. distinct.* 1. expressè dicit Pontifex non licere extra Ecclesiam celebrare, nisi summa coëgerit necessitas.

Minus adhuc probabile est, quod ibidem asserit Sotus, & cum eo Sà *verbo missa n.* 26. scilicet non esse mortale etiam absque necessitate dicere missam extra Ecclesiam, & absque vlla alia facultate, si absit contemptus, & scandalum, quod sanè absurdum satis esse probat Suarius *disp.* 81. *sect.* 3. nam etiamsi ex deuotione quis celebret in sua priuata domo, & secrete, peccat mortaliter, transgrediendo scilicet Ecclesiasticum præceptum in re grauissima. Ita etiam contra Sotum Nauarrus *c.* 25. *n.* 32. & alij Doctores communiter, inter quos Diana citandus cum multis. Hucvsque Dicastillus.

Heu quondam noster, mortuus est enim dum hæc scribo, & quidem intra spatium vnius anni amisi ex Societate Iesu tres Sapientissimos, & amicissimos Vicos Patrem Antonium Quintanadueñas, P. Franciscum Lugo, & Patrem Ioannem de Dicastillo. Omnes eodem cogimur, omnium versatur vrna, serius ocyus sors exitura.

Nota tamen, quod præter peccatum mortale, nullam tamen pœnam suspensionis; vel interdicti ipso iure incurrunt huius præcepti violatores, quicquid affirmet Siluest. *verb. missa 1. q.* 3. §. 5. & Henriq. *l.* 9. *c.* 27. *moti ex c. Episcoporum de priuil. in* 6. quia ibi non est sermo de celebrantibus extra locum sacrum, sed de celebrantibus, vel celebrare facientibus in loco interdicto per censuras Ecclesiæ, quibus Ecclesiæ ingressus interdicitur. Sicuti benè notarunt Suar. *disp.* 811. *sect.* 3. non longè à principio, Ægid. *q.* 83. *art.* 3. *dub.* 1. Pœna verò depositionis, quæ à Siluestro Papa in *d. c. nullus Presbyter*, imponitur, non ipso iure, sed ferenda est, vt est, vt ex textu constat; & ita etiam docet Castrus Palaus *t.* 4. *tr.* 22. *punct.* 8. *n.* 3.

An Regulares possint dispensare cum sæcularibus in omnibus irregularitatibus ab ipsis contractis, in quibus potest dispensare Episcopus?

Resolvt. III.

Pvlchra quæstio, & ad illam negatiuè respondet Angelus Possentius *in recollectione quæstionum moralium verb. Irreg. c.* 7. *n.* 16. vbi sic ait; In omni irregularitate, in qua Episcopus dispensare valet; etiam Regulares valent confessarij; intellige quoad Fratres, idem tenet Petrus Bellonus *verb. Irregularitas num.* 12.

Verùm alij affirmatiuè respondent, vt Rodriquez, & Ioannes de la Cruz, quos citat, & sequitur Ludouic. Caspensis *in curs. Theol. tom.* 2. *tr.* 25. *disp.* 5. *sect.* 17. *num.* 120. & Bassæus *verb. irregul. num.* 10. Pellizarius *in man. reg. t.* 2. *tr.* 8. *c.* 3. *n.* 90. & contra aliquos Priuilegium coarctantes, Martinus de San Ioseph *in reg. D. Francisci in declar. breuium verbo dispensare fol.* 575. vbi sic ait, Parece que los Autores que han hecho mencion deste priuilegio, se han conjurado para cercenarle, y aun destruyrle, proque Corduba *super compend. verf. absolutio quoad sæculares, annotatione ad* §. 20. Dize que los Minimos no vsan del para dispensar irregularidades de seculares, y que se lu dixo vn Prouincial de los Minimos y esto no obsta paraque aunque sea assi, las demas Religiones por participacion no puedan vsar del, pues en los priuilegios se comunica el derecho de vsur, y no el vso ò no vso de la Religion, à quien se concedio, vt benè Frater Ioannes de la Cruz *in epitom. priuil. fol. mihi* 163. y es doctrina llana; Henriquez *t.* 1. *l.* 7. *de indulgent. cap.* 28. §. 5. dize que los Minimos vsan deste priuilegio para las irregularidades de los seculares, peroque solamente dispensa el Prelado de los Minimos; Menos tiene fuerza esta razon, porque si es priuilegio absoluto, no se deue restringir à los Prelados ni se deue distinguir donde el derecho no distingue; *cap. solita de maioritate, & obedientia, l. de pretio ff. de publica in rem actio.* y el Padre Vega de la Orden de los Minimos *in summ. verb. absolutio cas.* 44. §. *dixe que lo dicho* afirma que Sixo IV. concedio à los suyos este priuilegio para dispensar con los seculares en las irregularidades, y no restringe à los Prelados, y lo dixera si fuera assi; Portel. *1. p. resp. mor. cas.* 3. *n.* 2. dize quel priuilegio se concedio no solo à los Prelados, sino à los Confessores Religiosos Minimos, peroque no aconsejara se vse del, porque nunca, oyo dezir que Religioso alguno aya vsado de tal priuilegio para irregularidades, pareceme es escrupulosa la cautela de lo Portell, pues el vso de semejantes priuilegios siempre es muy secreto, y en el Sacramento de la Penitencia, y quando sea assi, que no se aya vsado del no se ha perdido por esso; pues Sixto V. en el año de 1587. confirmo nuestros priuilegios, esten ò no esten en vso, y Paulo V. en el año de 1609. los confirmò tambien absolutamente sin hazer exception de los que no estauan en vso, con que todos quedaron confirmados assi los concedidos immediatamente à nuestra Religion, como los que se auian decho nuestros por participacion de otras Religiones.

Non pretendo darmas fuerza al priuilegio de Sixto IV. de la que el se tiene, porque no le he visto autentico; però heme alargado en este para que viendo mis razones los hombres doctos, las dem autoridad, si le les deue dar. Hucvsque Martinus de San Ioseph.

Et hanc sententiam sine supradictis limitationibus impugnatis, tenent Doctores; à me superius adducti, quibus adde ex Prædicatorum familia Magistrum Hinojosa *in Directorio Decisionum Regularium verbo dispensatio in sæculares fol.* 187. vbi docet, quod dispensare possunt Fratres confessores, cum sæcularibus in quacumque irregularitate; super qua ordinarius dispensare potest concessit Sixtus IV. & Iulius II. Ita ille.

Et tandem non deseram hîc apponere verba Portel *in resp. c.* 1. *cas.* 3. *n.* 1. & 2. sic asserentis, Ego pro remedio istius, vel similis impediti dixi, quod si

Epiſcopus in hoc caſu poſſet diſpenſare via ordinaria,nos etiam poſſemus per priuilegia:nam Sixtus IV. conceſſit Patribus Minimis, vt poſſent audire confeſſiones ſæcularium;eoſque abſoluere ab omnibus cenſuris,& cum illis diſpenſare in omnibus irregularitatibus reſeruatis ordinario; habetur *in compendio mendicantium verſ. abſolutio quoad ſæculares* 2. §.20. Circa quam conceſſionem, licet Corduba *anno, ad compend.in dicto* §.20. dicat Patres Minimos non vti iſta conceſſione quoad diſpenſationem vllius irregularitatis cum ſæcularibus,& ita ſe audiuiſſe à quodam Prouinciali Ordinis Minimorum.Ad quod ego dico,quod ille Prouincialis fortè non erat tam doctus, ac fuit Vega Pater Minimus,ac doctiſſimus,qui *in Summ. verb. abſolutio caſu.43. dixe que lo dicho*, refert idem priuilegium Sixti IV. illis conceſſum ad diſpenſandum cum ſæcularibus in irreguritatibus modo ſupradicto,& non dicit in ſua Religione abſtineri à tali diſpenſatione,quod debuit dicere ſi ita eſſet. Præterea Rodriquez *t.1. q.61. art.3.* referens idem priuilegium ait, Iulium Secundum declaraſſe, & extendiſſe idem priuilegium Sixti IV. datum Minimis, vt intelligeretur eos id poſſe etiam circa ſæculares,& Eccleſiaſticas perſonas.

Tertiò; Henriquez *t.1. l.7. de Indulgentiis c.* 28. §.5.ait, Patres Minimos Romæ vti illo priuilegio Sixti IV.quod ſæculares, etiam diſpenſando in irregularitate modo ſupradicto, quamuis autem ibi Henriq. dicat ſolum Prælatos Minimorum ſic diſpenſare, ego video, quod verba priuilegij id non ſpecificant de ſolis Prælatis, ſed concedunt illud Patribus Minimis.Volui hæc ſemel fuſiùs ponere, vt deſinat quis mirari,ſi dicentem me audiat,poſſe Regulares aliquando diſpenſare cum Clericis, vel ſæcularibus in aliqua irregularitate : datur enim tam clarum priuilegium, & affirmatur à tribus Doctoribus ſupra citatis grauibus,& recẽtioribus. Et nihilominus his non obſtantibus,ego non conſulo, vt Regulares hodie virtute illius priuilegij diſpenſent cum ſæcularibus in aliqua irregularitate,quia video non eſſe in vſu apud Religioſos, nec de tali vſu vnquam audiui. Hucvſque Portel.

Qui licet, vt vidiſti,aſſerat, quòd cùm dictum priuilegium non videatur eſſe in vſu apud Patres Minimos, eiuſque vſus non leuem parere poſſit offenſionem in ordinariis, conſultum eſt, vt etiam Regulares aliorũ ordinum eo gaudentes per viam communicationis ab illo abſtineant, quod, & ego ſuadeo, non tamen præcisè ex eo,quod præfatum priuilegium non ſit in vſu apud Patres Minimos, quibus primo, & per ſe conceſſum eſt : ſiquidem non repugnat priuilegium non eſſe in vſu apud eum, cui per ſe primò conceſſum eſt, & tamen eo vti poſſe, qui per viam communicationis de illo participant.

Dicendum eſt igitur, quod in communicatione priuilegiorum communicatur ſolùm ius vtendi, non autem vſum,& non vſum; ideoque priuilegia conceſſa alicui certo ordini,& poſtea communicata aliis ordinibus, ex æquo modo ſupradicto non tolli reſpectu horum,niſi legitimè præſcribantur: idque etſi ordo,cui primò conceſſa ſunt dicta priuilegia,vſum illorum amiſerit, aut etiam contra ipſum quoad ea fuerit legitimè præſcriptum, ita Rodriquez *t.1.q 55.n* 19. ex Panorm. *in c. cum acceſſiſſent, de conſtit.* & Silueſtr. *V. priuil.*§.11.quos ſequitur Suar. *ſup. c.16.n.17.* & probant, quia poſterior conceſſio priuilegiorum non pendet à priori,ac proinde inter tales conceſſiones datur tantum anteceſſio temporis, & ſic mutatio facta in vno non poteſt nocere alteri; cum quo ad hoc non ſit facta communicatio,vt patet.

Itaque ex mente ſupradictorum Auctorum poſſunt hodie confeſſarij Regulares diſpenſare ſuper quaſcunque irregularitates, etiam cum ſæcularibus,in quibus poteſt Epiſcopus,& præſertim vigore Concilij Tridentini *ſeſſ.24.c.6.de reform.*

Vnde ex his poſſet aliquis inferre, poſſe confeſſarios Regulares diſpenſare in irregularitate veræ bigamiæ quoad ordines minores,& ſimplex beneficium, quia aliqui Doctores aſſerunt Epiſcopum poſſe in hoc caſu diſpenſare,contra quos ego ſenſi *in p.4.tr.2.reſ.72.*

Secundò, poſſent etiam diſpenſare ſuper irregularitate occulta ex defectu natalium,quia ſecundum aliquos talis irregularitas eſt diſpenſabilis ab Epiſcopo,contra quos ego,*vbi ſupr.reſ.64.*

Tertiò,poſſent diſpenſare in irregularitatem ex defectu lenitatis; nam non deſunt Doctores concedentes hoc Epiſcopis,contra quos ego *reſ.66.*

Quartò,poſſent diſpenſare in irregularitate contracta ex mutilatione alicuius membri, cùm id poſſit Epiſcopus facere ſecundum aliquos contra quos ego *in reſ.71.*

Quintò, poſſent diſpenſare ſuper aliqua irregularitate ſi delictum fuit deductum ad forum contentioſum,etiam iudicio finito punitum,hoc n. facere poſſe Epiſcopum tradunt plures Auct. penes meipſum *reſ.97.*

Sextò, poſſent diſpenſare in irregularitate occulta hæreſis,per ea quæ ego dixi *in part.7. tract.2. reſolut.* 25. poſſe hoc facere Epiſcopum, contra Suarez.

Septimò, poſſent diſpenſare in irregularitate contracta in bello iuſto; nam hoc ſecundum aliquos Epiſcopis conceditur,vt patet apud meipſum *vbi ſupra reſol.27.*

Octauò, poſſent diſpenſare in irregularitate contracta ex homicidio cauſali etiam publico, & homicidio voluntario ex repentina rixa orto,& ex exceſſu in ſui defenſionem facto, per ea, quæ dixi *ſupr.reſ.29.31.32.*

Et ita videtur dicendum in aliis caſibus, in quibus Epiſcopis licitum eſt ſuper irregularitates cum ſæcularibus diſpenſare;Nam in his poſſe confeſſarios Regulares etiam diſpenſare vigore priuilegij Sixti IV. & Iulij II. tradiderunt Doctores ſuperius adducti.

Vnde ſi hæc opinio eſſet admittenda, magnam authoritatem haberent confeſſarij Regulares, & pœnitentes in multis caſibus circa incurſionem irregularitatum eſſent immunes petendi diſpenſationem à Pontifice, vel ab Epiſcopis.

Sed his minimè obſtantibus ego nolo eſſe Authorem huius opinionis; Imò contrariam expreſsè & abſolutè teneo, Aſſeueranter itaque Regularibus dico ne omninò tali priuilegio vtantur, nam opinionem affirmatiuam minimè admittendam eſſe puto.

An

An in aliquo singulari casu consecratio Episcopi possit fieri absque Bullis præsentibus ipsius confirmationis, si de illis moraliter constet iam expeditas fuisse.

Resolvt. IV.

SVppono de consecratione Episcopi esse maximam necessitatem in illa Ecclesia, quæ multum distaret ex Romana Curia, & de hoc casu ego interrogatus fui ab Eminentissimo Principe, & Domino meo amantissimo Cardinali Tiuultio, & in facti contingentia accidit in India in personam Fratris Bernardini de Cardenas Episcopi de Paraguay, & tunc ego affirmatiuè respondi, & nunc inuenio nostram sententiam firmare validissimis rationibus sapientissimus, & amicissimus Ioannes Solorzanus in politica nouissimè edita, & ideò sic ait, *lib. 4. c. 5. in fine.*

Lo que estos dias he visto poner en question, y por esso lo juzgo por digno de rematar con ello este Capitulo, es, si podrà vn Obispo consagrarse en las Indias ò en otra parte antes de hauer recibido las bulas Apostolicas de su promocion, y confirmacion, y solo con la noticia, ò certeça bastante de que ya le estan despachadas, porque pareceque en esta forma se consagro de proximo el Reuerendissimo D. Fr. Bernardino de Cardenas Obispo del Paraguay por mano del Reuerendissimo del Tucuman, precediendo information que tuuieron por bastante de que ya estauan despachadas las bulas, aunque por algunos accidentes no auian llegado a su poder.

Y no falto quien lo estrañasse, y escribiesse al Consejo, era caso nueuo, y en que ambos auian incurrido en graues penas y censuras; Porque segun lo que despues de otros refiere Augustin. Barbosa *in pastoral. 1. p. tit. 1. c. 5. n. 5.* aunque dentro de la Curia Romana se pueda consegrar vn Obispo consola la notoriedad, ò viuæ vocis oraculo, de que ya esta criado por tal, fuera della no se permite sin ver las Bulas, y leyer las al tiempo de consagracion, y aun el ceremonial, ò Pontifical Romano dize se pongan sobre la cabeça del consagrando, Pordonde parece que si se haze la consagracion sin preceder esto, incurrirà el consegrante en las penas de los que ordenan à Clerigos subditos de otros Prelados sin su licencia, *c. 2. & fin. de temp. ordin. lib. 6.* y el consagrando en las que incurre el Clerigo que se ordena sin licencia de su ordinario, *c. eos de temp. ord. l. 6.* Trid. *sess. 6. c. 5. & sess. 14. c. 2. & sess. 23. c. 8. de reform.* ò el Obispo que se mete à exercer iurisdicion en su Iglesia antes de auer despachado las bulas della, de que habla vna extrauagante *Extrau. 1. de elect. inter comm.* en cuyo argumento, dizen vnas glossas, Abad y otros muchos Autores Gloss. *in l. final. C. de Consul. l. 12. & in cap. nobilissimus 97. dist. & in c. Lugduni 9. q. 2.* Abbas *in c. nostra de rescriptis,* Felinus *in rubric. de constit. n. 5.* Rebuffus *de mandat. apostol. §. 1. verb. litteras, & in praxi tit. de rescriptis ad benef. n. 17. & seqq.* Boër. *decis. 89. n. 1. & decis. 149. n. 6.* Gutierr. *alleg. 3. n. 7.* que aunque la gracia del Obispado, ò beneficio haze con solo el verbo fiat del Papa, hara mal el Cabildo que le recibiere por Prelado, sino mostrare el titulo, ò letras de su dignidad aunque por otras vias le conste ser cierto, que esta promouido.

Però sin embargo desto el consejo despues de auer ponderado el caso con su acostumbrada atencion, y prudencia, se contento con escriuer à los dichos Prelados, informassen lo que auia passado en el, y con aduertirles se auia estrañado, lo que se dezia, que auia hecho, y que podria estar sujeto à muchas fraudes, è inconuenientes, si en otras ocasiones se continuasse, y se perjudicaria el Patronazgo Real, que esta en Costumbre de empiar iuntamente con las bulas la prouesion para que se cumplan, y al Obispo se le acuda con sus fructos, y rentas, que llaman executoriales.

Sin poner duda de que la consagracion huuiesse sido valida, porque esso no la recibe, supuesto la verdad de que ya estaua criado este Obispo, como se coglie de los textos citados *d. c. 2. c. eos, & c. final. de temp. ord. l. 6.* y que ay Autores que dizen, que los tres meses, que se dan à los Obispos para Consegrarse, despues de su promocion, ò confirmacion *c. cum olim de dolo, & contumac. cap. prouidenda, vbi gloss. verbo consecratione de elect.* Trident. *sess. 7. de reform. c. 9. & sess. 23. de reform. cap. 2.* cum aliis apud March. *de ord. tr. 1 part. 2. c. 11. n. 6* corren desde el dia de la noticia della, como lo diremos en otro lugar infra hoc *l. c. 13.* laqual noticia tiene declarado la Rota Romana, que la puede vno tener por cartas particulares, como lo refiere Farinacio *in select. 1. p. tom. 2. decis. 475. n. 74.* y segun esto bien parece, que pues en el caso de que se trata la huuo tan bastante, se pudo licitamente pedir, y recibir la consagracion.

Especialmente las Indias donde por la gran distancia de los lugares, y riesgos de tan largos caminos, y nauigationes puede succeser que muchas vezes, no solo se detangan, sino se pierdan las bulas, y donde por el mismo respeto esta introducido que con sola la cedula de la presentacion Real entren luego à gouernar los Obispos nombrados, como lo dexo dicho en otro Capitulo *sup. hoc lib. c. 4.*

Alo qual se llerga que aunque es doctrina comun y corriente, que la confirmacion, y qual quiera otra gracia apostolica regularmente se ha de probar por las letras Pontificias, como referiendo otros muchos lo enseña Alexandro Ludouisio *dec. 471. n. 12.* esto no excluye que tambien en algunos casos se pueda probar por testigos, ò por otro genero de probança como lo resuelue vna decision de Rota, y latamente Tamburino, y Don Francisco Salgado *Dec. 27. de rescr. in nouis, de iure Abbat. 1. t. disp. 16 q. 2. de retent. Bullar. 2. p. c. 26. n. 30.*

Y porlo menos en el fuero interior de la conciencia, es comun opinion, que ni para tomar la possession, ne para ganar los fructos, es necessaria la expedicion de las bulas, y basta saber que este echa la gracia, y aun en el exterior se admitte lo mismo si se presentaran antes de la sentencia definitiua de pleyto que sobre esto se huuiere mouido, como despues de Ludouico Gomesio, y otros lo enseña Nauar. *in c. accepta oppos. 8. n. 30, ruest. spoliat.* y no puede parecer mucho, ni nueuo, que digamos, que la confirmacion se pruebe por cartas particulares, pues la presentacion se prueba por ellas, como lo dixe vn Texto *c. ea noscitur de his, quæ fiunt à Prælatis,* y latissimamente Nicolao Genoa *de scriptura priuata l. 3. q. 26. n. 1.*

Demas que en el caso propuesto, no he hallado ley Canonica inserta en el Derecho, ni fuera del que imponga pena alguna al Obispo, que con noticia, aunque no sea plenamente probada, de la confirmacion Pontificia consagrare, ò recibiere la consagracion.

Y assi

Y assi aunque las aya de suspension, y otras en casos que parecen semejantes: no hablando como no hablan con los Obispos en nuestros terminos no estan cóprehendidos: en ellas sin expressa mencion; Porque nunca se suelen comprehender, ne comprehenden en las generales y absolutas disposiciones penales, como esta dispuesto en Derecho *c. quia periculosæ, de sent. excomm. in 6. c. si compromissarius §. huiusmodi de electione l. 6.* Maiolus, Mandosius, & alij apud Riccium *in praxi aurea resol. 211. num. 1.* y se estiende no solo alos Obispos consagrados sino à los electos, y confirmados como lo prueba tanbien August. Barbos. *de iure Eccles. lib. 1. c. 9. à num. 25.* trayendo algunos bueuos dexemplos.

A losquales yo añado el del que se dexa ordenar por vn Obispo que auia ya renunciado su Obispado, al qual se le pone espressamẽte pena de suspension por Derecho Canonico *c. 1. de ord. ab Episc. qui ren. Episc.* y vemos que esta pena no dana ni comprehende al que se dexò consagrar por el tal Obispo como lo resuelue Bonacina *3. t. disp. 3. q. 1. punct. 9. n. 12.* y lo mismo dize el Padre Suarez, *de cens. disp. 31. sect. 1. n. 53.* tractando de la pena delos que se ordena por salto, y resoluiendo que no comprehende al Obispo que en esta forma se consagrate. Como ni tampoco la pena de la estrauagante de Pio II. contra los promouidos, y ordenados antes de la edad legitima, que señala el Derecho, no comprehende à losque se consagran antes de la que para esso se requiere, como la nota y resuelue bien Mar. Alterius, *de cens. 2. t. disp. 10. de suspens. c. 1. p. 165.* dando razones que conducen mucho à nuestro proposito.

Pero aun llegando mas à lo indiuidual de las penas, que como diximos, incurren los que ordenan, ò se dexa ordenar sin letras de sus Prelados *d. c. 2. c. eos, c. fin. de temp. ord. in 6.* Trident. *vbi suprà*, tampoco se aplican à nuestro caso, porque no hablan se limitan communemente quando no ay dolo, ò quando se confieren las ordenes al no subdito con esperanza de que el Prelado proprio las ratificara, y tendrà por bien conferidas, como despues de otros autores antiguos lo resuelue los modernos, Acuña *in notis ad c. illud el 1, n. 3. 71. dist.* Diana *2. p. tr. 4. res. 191.* y March. *de ordin. tr. 1. p. 5. c 11. n. 11. y 12.*

Y vltimamente no es adaptable à este caso *Extrau. iniunctæ, de elect. inter comun. cum aliis supr. cit.* que ponderamos para probar que no puede vn Obispo ser recibido por su Cabildo, si no presenta sus bulas en forma probante: Porque sus terminos son muy diferẽtes de los del. Y solo hablan en los que sin letras apostolicas, quieren entrometerse en la administracion de sus Iglesias, y no de los que se consagran sin ellas: y tampoco aquella extrauagante pone pena à los mismos Obispos, sino à los Cabildos, como por su contextura parece, y lo notan Vgolin *de pot. Episc. cap. 2. § 1.* Labor. *4. tom. var. c. 25. num. 10.* y referiendo à Parisio, Azor. y otros, Barbosa *in collect. ad d. extrauag. num. 5. &* Rolatius *lib. 1. de iur. Eccles. c. 9. num. 24. ego sub hoc l. c. 4.* y mejor que todos el Doctor Nauarr. *d. c. acceptæ n. 13.* que doctamente aduierte, que la disposicion de aquella extrauagante es exorbitante de la disposicion del Derecho comun, que regularmente de tãta fee à los testigos, como à los instrumentos *l. in exerendis C. de fid. instrument.* y que por el consiguiente no se ha de estender à otro caso, fuera del que alli expressa: exemplificandolo en algunos que va proponiẽdo, y concluyendo finalmente que no procede en el fuero de la conciencia. Loqual sigue tambien Iuan Baler. *de differ. vtriusque fori verbo obedientia, diffic. 4.*

Hæc omnia Solorzanus *vbi supr.* quæ hic apponere per extensum volui, quia resolutionem affirmatiuam à me Eminẽtissimo Triuultio datam, scio à quodam Theologo, tunc fuisse, sed immerito impugnatam, sed non expugnatam.

Notandum est hic etiam, quod in eadem causa Episcopi de Paraguay interrogatus ab eodẽ Eminentissimo Cardinali Triuultio, An eius Consecratio sine duobus aliis Episcopis assistentibus fuerit valida, respondi affirmatiuè ex priuilegio Summorum Pontificum concesso Regibus nostris pro Indiis, vt patet apud Solorzanum, *de Indiarum iure tom. 2 lib. 3. cap. 6.*

Nam licet ad valorem ordinationis requirantur tres Episcopi ex institutione Christi, tamen hoc procedit de iure ordinario; nam ex commissione Pontificis dicendum est, duobus etiam, aut vni soli hoc ministerium posse conuenire; vt ego latè probaui *in part. 8. tract. 1.*

Immò non improbabiliter mihi videtur in principio nascentis Ecclesiæ Apostolos dispersos per varias mundi plagas id fecisse, quod Gregorius dicitur permisisse Augustino Cantuariensi; quis enim credat Apostolum v. g. Thomam in Indiam pergentem habuisse ad manum pro consecrandis Episcopis necessariis in vastissimis Regionibus duos vel tres Episcopos, qui secũ nouum Episcopũ consecrarent? Itaque iuxta potestatem Apostolicã quam vnusquisque Apostolus habuit per totum mundum à Christo, potuit Thomas, & quilibet alius Apostolorum pro præsenti indigentia id facere: habuerunt enim eam potestatem Apostoli proculdubio, quam posset habere, modò vnus Episcopus ex commissione Pontificis. Vndè sicut modò Pontifex per semetipsum, si vrgeret necessitas id posset facere; ita etiam tunc non solus Petrus; sed cæteri Apostoli potuerunt; nec credendum est Christum, ita semper & pro semper alligasse potestatem consecrandi Episcopum tribus, vt ex nulla dispensatione, & in nullo casu à paucioribus fieri posset; & ita docet Dicastillus, *de sacram. t. 1. tract. 6. disp. 1. dub. 10. n. 170.*

An licitum sit aliquando ferre suffragium, quando iam est concluſum negotium iniustum?

Resolvt. V.

In affirmatiuam sententiam inclinat Thomas Hurtadus *t. 2. tr. 12. cap. 1. §. 3. n. 1418.* vbi sic ait, Sed alicui posset videri non improbabile, quod si quis scit, quod omnes electores alicuius gremij; seu partialitatis, quorum est maior pars sufficiens ad electionem Canonicam faciendam, sunt determinati ad eligendum indignum; possunt ad euitandum notabile damnum, aut persecutionem iniustam concurrere meo suffragio externo non cõsentiendo interiùs in eius electionem; & hoc siue primus idem suffragium, siue medius, siue vltimus. Quia quantum ad hoc nihil interest. Probatur primò, quia in hoc casu quis non est causa, aut concausa electionis indigni, sed electores, qui sunt illius partialitatis, & est maior pars, & tam constans in sua determinatione, vt moraliter sit certum executuros, quod semel determinarũt. Rursus

non

non conſentit interius, imò potiùs dicenti electioni indigni, ſolumque exterius præbet ſuffragium ad euitandum damnum imminens, quod rationabiliter timetur; quare materialiter duntaxat ſuffragatur electioni indigni. Vnde ſuffragatio in iſto caſu ſit illi inuoluntaria moraliter.

Dixi hoc non videri alicui improbabile, ſiue ſuffragium immittam primus, medius, aut vltimus, ſi moraliter ſim certus, quòd maior pars votorum erit pro indigno. Hoc eſt contra Malderum, Syluium, & alios ex citatis, quamuis enim primus dem ſuffragium, eſt materialiter, vt me defendam, & conſeruem ius quod habeo ad me conſeruandum indemnem, non quia conſentiam electioni, quæ certò moraliter ab aliis eſt concludenda, ſicut D. Thomas. 2. 2. *q.* 100. *art.* 6. *ad* 5. dicit licitum eſſe illi, qui habet ius ad beneficium pecuniis redimere vexationem, & auferre impedimenta, ſecus ſi non habuerit ius ad beneficium; quare in hoc caſu non tenetur quis primus dare ſuffragiũ ad reſtitutionem. Vnde in ordine ad electionem indigni non ſum moralis cauſa efficax damni poſitiuè moraliter ad illa conferens, cum antecedenter ſciam alios ſine meo ſuffragio electionem perfecturos. Quare antecedenter non influo in electionem, ſed ſolum materialiter confero ſuffragium ſine conſenſu in electionem. Hucvſque Hurtadus.

Sed an hæc omnia ſint probabilia aliis iudicandum relinquo; & an poſſint applicari, quando in Parlamento, ſeu Comitiis Regnorum concludendum eſſet aliquod donatiuum.

Verum idem Hurtadus ſuperiùs dicta limitat in caſu, in quo Conciliarij Regij ſententiam iniuſtam ferunt, & poſtquam pro maiori parte concluſa eſt, vltimus qui aduenit confirmat, & approbat ſententiam iam concluſam; fuit tamen mandata executioni de omnium conſenſu quamuis vltimus non fuerit cauſa ſententiæ iniuſtæ, fuit tamen cauſa partialis eius executionis, quæ immediatè affert damnum parti læſæ, & ſic concurrit ad illud inferendum, ſi vltimum ſuffragium influit, vt citiùs ſententia iniuſta executioni mandetur. Et quidem ita eſt quando nomine omnium ſubſcribentium ſententia exequitur; niſi qui non concurrit ad ſententiam proteſtetur ſe ſubſcribere; vt mori ſatisfaciat, non verò quia ſentiat; quod ſimiliter dicendum eſt in examinatoribus Synodalibus, quando enim omnes concurrunt ad approbationem dubio procul citius mouetur Epiſcopus ad conferendum beneficium, quam ſi non omnes concurrant. Ita ille.

An Priuilegium conceſſum Regularibus, vt poſſint initiari ſacris Ordinibus extra tempora, extendatur etiam ad Nouitios?

Resolvt. VI.

De hoc caſu Panormi interrogatus Pater Ioſeph de Auguſtino inclytus Societatis Iesv Theologus negatiuè reſpondit, ſed tunc ego in ſententiam affirmatiuam inclinaui, nulla authoritate Doctorum fretus, nunc autem inuenio hanc ſententiam docere Patrem Thomam Hurtado *var. t.* 2. *tr.* 12. *cap.* 1. *ref.* 35. *n.* 1854.

Quia, ait ille, nomine ſubditorum in fauorabilibus ſunt Nouitij, qui priuilegiis profeſſorum gaudent, ad quod probandum, me citato, alios etiam adducit; Deindè aſſerit ex declaratione Clementis VIII. facta Monachis Fulienſibus, Nouitij ligantur reſeruatione caſuum, vt tenent præter ibi citatos Salas 1. 2. *diſp.* 14 *ſect.* 5. *in fine*, Peregrinus *in additionibus ad conſt. Theatinorum p.* 3. *q.* 8. & ſatis probabile dicit Marchinus *vbi ſupr. p.* 6. *c.* 4. *n.* 12. ergo multò melius gaudebunt priuilegiis ordinandi ſe tribus diebus feſtiuis: quare ſicut eſt tutum in praxi, quod Nouitiis poteſt Superior cõcedere dimiſſorias; ita eſt tutum in praxi, quod titulo beneficij; ſi quod habent, poſſit concedere, quod ordinentur tribus diebus feſtiuis; ſic enim cogentur mendicare, quæ fuit ratio motiua Pij V. vnde tutiſſimè, & ſapientiſſimè P. Suarez *t.* 4. *de relig tr.* 8. *l.* 2. *c.* 29. *n.* 12. de Abbatibus, qui poſſunt ſubditos profeſſos minoribus initiare, quod poſſint etiam Nouitios. Vt latè ibi probat, nec eſt inconueniens, quod Nouitius ſi mutet voluntatem ad ſæculum redeat cum caractere Ordinum Minorum, quia ipſemet Nouitius voluit ordinari. Quare minus graui fundamento Marchinus *p.* 2. *c.* 20. *n.* 13. dixit opinionem Suarez videri minus tutam, & rationabilem.

Difficultas tamen exiſtit an dictum priuilegium conceſſum Societati extendatur ad alias Religiones per communicationem priuilegiorum, & netiuè aliqui reſpondent, & ideò forſitan Pater Ioſeph de Auguſtino ad caſum propoſitum negatiuè reſpondit.

Sed ego non recedo à ſententia, quam alibi docui, nempè hoc priuilegium hodie extendi ad alias Religiones, & præſertim ad noſtram, quæ ex bulla particulari gaudet omnibus Priuilegiis Societati Iesv conceſſis.

Et ideò hanc ſententiam firmiter docet Ioannes de Soria *in Epilogo ſummarum p.* 2. *tr.* 1. *ſect.* 1. *diſp.* 9. §. *circa interſtitia*, Hurtad. *vbi ſupr. n.* 1848. qui addit, quod tali priuilegio ſine ſcrupulo poſſunt ſe confirmare Domini Epiſcopi.

Nec obſtat clauſula appoſita in priuilegio Gregorij XIII. in qua ſe fundant Authores Societatis Vaſquez, & alij; nam ad illam reſpondet Magiſter Donatus *in praxi Regularium t.* 1. *tr.* 7. *q.* 8. *fol.* 80. & poſteà *n.* 17. ſic ait, ac proinde per priuilegia dictæ Societati conceſſa; cæteri Regulares ad ordines poſſunt promoueri abſque interſtitiis, & extra tempora, & ſine examine de cantu, & hoc ob ampliſſimam confirmationem, & extenſionem, & innouationem Priuilegiorum factam per ſubſequentes, & antecedentes Romanos Pontifices, quibus charitatiuè placuit, gratias; & priuilegia Societatis præfatæ ad alios regulares extendere; illiſque non ſolum in genere; ſed etiam in ſpecie, & nominatim, & de nouo ſine aliqua limitatione concedere.

Quapropter iſthæc prohibitio in fine conſtitutionis Greg. XIII. appoſita non poteſt impedire; quominus generalis, & abſoluta communicatio Priuilegiorum Societatis Iesv, vel aliarum Religionum facta alteri Religioni, has etiam gratias comprehendat.

Tum quia Generalis communicatio cum qualitate, & clauſula, *quorum tenores, &c.* omnia complectitur, quia hæc clauſula, vt diximus *in tract. de clauſulis. clauſ.* 11. habet vim ſpecialis, & indiuiduæ derogationis, & expreſſionis cum omnibus ſuis qualitatibus, & tollit derogatorias derogatoriarum, quod eſt derogare omnibus iuribus, & conſtitutionibus derogantibus, & derogaturis priuilegio, in quo eſt appoſita, & derogat omni clauſulæ reſiſtenti: ergo.

Tum etiã ex quo Romani Pontifices in ampla,

&

& absoluta priuilegiorum communicatione, excipiunt vnum, scilicet quatenus Sac. Conc. Trid. Decretis, necnon Regularibus dicti ordinis institutis non aduersentur, censentur omnia alia concedere, quia exceptio firmat Regulam in contrarium vt supra diximus.

Tum item, quia in huiusmodi priuilegiorum cõmunicatione, veniunt priuilegia Cistercien sium, & Cruciferorum, quibus in specie per Greg. XIV. anno Domini 1591. fuerunt concessa prædictæ Societatis priuilegia, vt patet in eius Bulla, quæ incipit, *Illius, qui pro Gregis*, & refert Hieronymus à Sorbo *in addit ad Comp. Mend. verb. communicatio.*

Quibus adde, quod à concessione generali qualificata non est recedendum, nisi vbi aliter constat de voluntate concedentis; cùm præcisè simus in beneficio Principis sine præiudicio alicuius tertij, quod beneficium de iure latè interpretandum est. Hæc omnia Donatus *vbi supra.*

Qui etiam *q.* 9. probat, quod non sit necessaria licentia Patris Generalis, vel Proaincialis, ad hoc vt cæteri subditi Mendicantes actualiter gaudeãt, aut vti possint priuilegiis Societatis Iesv. Quia Gregorius XIV. absolutè, & independenter concessit Cistercien sibus priuilegia omnium Ordinum, & Cruciferis, in specie omnia priuilegia Societatis Iesu absq; vlla limitatione, & restrictione, quod etiam nobis fecit Clemens VIII. anno 1604. id ipsum Vrban. VIII. concessit Religioni Scholarum Piarum sine restitutione, & deducta omni dependentia, vt est videre *in sua const. 15. in 4. tom. Laërt. Cherub.* non indigemus Prælatorum facultate pro Priuilegiorum vsu; vbi enim lex non limitat, nec distinguit, nec nos limitare, aut distinguere debemus, & ita pro hac sententia Donatus plures Doctores, me etiam citato adducit.

Claudam itaque hanc resolutionem cum verbis Martini de San Ioseph *in mon. confess. t. 1. l. 1. tr. 5. de ord. n. 13.* sic asserentis, Algunos Autores afirman, que despues del Concilio Tridẽtino no pueden los Religiosos ordinarse fuera de los tiempos enque por Derecho pueden los Obispos celebrar ordenes generales. Vasquez *tom. 3. in 3. part. disput. 246. cap. 5. num. 50.* Suarez *de legibus lib. 8. cap. 17. num. 8.* Hurtadus *diff. 23. & alij.* Porque diyen que el Concilio Tridentino no abrogò los priuilegios que auia en contrario: y que el que despues concedio Gregorio XIII. à los Padres de la Compañia, es incommunicable à las demas Religiones por auerlo assi ordenado el mismo Pontifice. Para mi es cosa cierta que oy pueden todos los Religiosos que tienen Communicacion de los priuilegios de las demàs Religiones ser ordenados en qualquier tiempo de todas ordenes en tres dias de Domingo, ò de fiesta continuos, ò interpolados. La razon es, porque lo concedio assi Clemente VIII. à los Padres de la Congregacion de S. Iuan Baptista de Portugal en priuilegio dado a 23. de Nouiembre de 1596. y por communicatio gozan deste priuilegio las demas Religiones, que la tienen por autoridad Apostolica de mas de que el mismo priuilegio concedieron Alexand. VI. y Eugen IV. à los Monjes Geronimos, y Benitos. Villalob. *tract. 11. diff. 13. num. 6.* donde de la razon, porque no estan reuocados estos priuilegios por el Concilio Tridentino, y cita à Fr. Manuel Rodriquez, y el priuilegio de Gregorio XIII. concedido à los de la compañia, se comunica à nuestra Religion de los Menores, y à otras muchas que tiene Communication posteriores al de Gregor. XIII. que hizo incommunicable. Hæc ita Martinus.

Cui adde Magistrum Hinojosa Dominicanum *in Directorio dec. reg. verb. confirmatio fol.* 128. vbi sic ait, Indubiè habendum est, non omnia priuilegia Ordinum Mendicantium fuisse reuocata per Concilium Tridentinum, etiam in decretis, in quibus statuitur contrarium ipsis priuilegiis: Itaque non omnia Decreta Concilij, etiam e , quæ sunt contraria nostris priuilegiis, seruanda sunt cum derogatione ipsorum, sed solùm illa cum reuocatione priuilegiorum intelliguntur obseruanda, in quibus statuitur aliquod contrarium priuilegiis obseruandum, non obstantibus priuilegiis.

Probatur, quia licèt prima lex, & constitutio tollatur per secundam legem contrariam, licet non fiat mentio de prima: lex verò priuata, hoc est rescriptum, vel priuilegium, non tollitur per sequentem legem, vel constitutionem, nisi fiat mentio de ea, vnde secundum Hostiensem nec ius commune sufficit tollere priuilegium, nisi faciat de eo mentionẽ; etiãsi tale priuilegiũ non sit concessum cum clausula quòd non reuocetur nisi fiat mẽtio de eo de verbo ad verbũ, sed simpliciter; cũ ergo in multis Concil. Trident. capitulis quamplura decernantur absque reuocatione priuilegiorum, quamuis contraria quidem ipsis priuilegiis, nihil per huiusmodi amisere roboris nostra priuilegia, sicut omninò amisere per decreta, quæ præscribunt aliquid obseruari, non obstantibus priuilegiis; ac inter priuilegia ab huiusmodi decretis illæsa, illud vnum est, quòd possint Mendicantes extra tempora ad ordines promoueri: Ita Hinojosa.

Sed an quando quis ordinatur in tribus diebus festiuis, possit ordinati in festis duplicibus. Prima opinio negat. Secunda opinio affirmat, quam præter Doctores à me alibi citatos tenet etiam Angelus Possentius *in recollect. q. mor. verb. ord. n. 34.* & Ioannes de Soria *in Epilog. summar. p. 2 tr. 1 sect. 1. disp. 9. §. circa tempora*, asserentes, quòd quando ordines permittantur conferri diebus festis, intelligunt quælibet festa duplicia in Ecclesia, etiamsi non sint in Populo: Tertia opinio distinguit de festo duplici ordinario,, & de duplici maiori; In primo casu negat posse ordines conferri, concedit tamen in secundo casu.

Et ita tenet Pater Thomas Hurtadus *vbi supra var. t. 2. tr. 12. c. 1. ref. 33. n. 1852.* qui etiam addit posse dictos ordines ministrari in diebus festiuis, quæ Vrbanus VIII. in sua Bulla abstulit ab operum seruilium cessatione; Omnes istæ duæ opiniones sunt probabiles, sed primam existimo probabiliorem, communiorem, & ab Episcopis sequendam.

An recipiens ordines extra tempora vel sine litteris dimissorialibus, vel ante legitimam ætatem, incurrat suspensionem.

Resolvt. VII.

NEgatiuam sententiam docet ex Dominicanorum familia Magister Antonius Hinojosa *in directorio Decisionum regularium litt. O. fol.* 326. vbi sic ait, Ordines Sacros recipientes extra tempora, vel ante legitimam, ætatem, vel sine dimissoriis incurrunt suspensionem ipso facto per extrauagantẽ Pij II. quam videre est apud Nauar. *c.* 26. *n.* 69. Sylueestr. Ioan. Bernard. & Soto tenent hanc sententiam propter hanc extrauagantem.

Sed

Sed Armilla *verbo irregularitas* §.82.dicit ex Tabiena, quod non fuit recepta hæc extrauagans. Quorum opinioni ſubſcribendum videtur, quoniam ea,quæ ſunt de iure poſitiuo, oportet ad hoc quòd ligent ſufficienter promulgentur, & etiam quòd vſu vtentium recipiantur, & cùm huiuſmodi extrauagantes non ſint in corpore iuris,apparet de non ſufficienti eius promulgatione. Non eſſe autem vſu vtentium receptam conſtat ex authoritate Armillæ,& Tabienæ.Item quia in Concil.Trident. *ſeſſ.23. cap.12.* ponitur ætas ordinandorum,& *cap.* 13. quòd non recipiantur duo ordines eodem die, &c. quod ſi quis ab alio quam à proprio Epiſcopo ordinatus fuerit, ſi ipſo facto ſuſpenſus ab ordinibus ſuſceptis, *& ſeſſ. ſeptima capit.*10. ponitur pœna ex *cap. ſede vacante, & ordinato.* Vide nulla mentio ſi extra tempora, vel ante legitimam ætatem,vel ſine dimiſſoriis,quis ordinatus fuerit. Ex quo videtur ſtandum ſolùm diſpoſitioni Concilij. Hucvſque Magiſter Hinojoſa.

Cuius ſententia ſi eſſet probabilis, plures ſuſpenſiones à Clericis euitarentur,& à petendis diſpenſationibus immunes eſſent.

Poſſet hæc opinio confirmari ex alio caſu ſimili, quem adducit nouiſſimè doctus, & amiciſſimus Pater Eſcobar & Mendoza *in ſua theol.moral.tom.*1. *lib.5. ſect.2. probl.*14. *num.*121. vbi ita aſſerit; Antonius itaque dubio ac ancipiti eſt animo, num lex excommunicationem, ſeu ſuſpenſionem, ſeu irregularitatem præ ſe ferens ſit vſu recepta, nec ne? Poteſt Antonius tuta conſcientia eam partem amplecti, quæ negat legem receptam eſſe: ex. gr. Extrauagantem Pauli II. contra alienantes bona Eccleſiaſtica dubitas eſſe receptam, quia aliqui putant quoad pœnas non tenere; poteris quidem ſine pœnæ reatu mitiorem tibi partem eligere. Ita Ille.

Sed ego circa præſentem caſum puto prorſus non eſſe recedendum ab affirmatiua ſententia, quam præter alios docet Ægid. Baſſæus *in floribus verbo ordo* 4.*n.*4.vbi ſic ait;Ordinatus extra tempore legitima abſque ſpeciali ſummi Pontificis diſpenſatione incurrit ſuſpenſionem ab ordinis exercitione,vt habetur in Extrauaganti Pij II. cùm ex ſacrorum;& hæc ſuſpenſio eſt perpetua à ſolo Papa diſpenſabilis;licèt ſi occulta ſit,Epiſcopi ex Trid. *ſeſſ.24.c.6.de reformat.* ab ea abſoluere poſſint. Ita ille.

Dices, quando dubitatur an lex fuerit promulgata, & ab vſu recepta, tunc non obligare legem etſi cenſuram,vel irregularitatem imponat, docent Azor.*tom.*1.*lib.*2.*cap.*19.*quæſt.*12. Salas 1.2.*tract.*8. *ſect.*18.*num.*196 valde probabile cenſet Caſtro Pal. *tract.*1.*diſput.*3.*punct.*7.*num.*4. Probatur,quia tunc lex non poſſidet,cùm nondum conſtet an ſufficienter impoſita ſit quoad vim coercitiuam; lex enim non obligat ſine promulgatione §. *in his autem inſtit.de contrahend.empt.*Nec item obligat ſecundum aliquorum ſententiam donec acceptetur,& vſu recipiatur,vt tradunt Nauar.*cap.*23.*num.*41. Rebell. *part.*1. *lib.*1.*qu.*5.*num.*7. Dum ergo dubium eſt,an lex fuerit promulgata, vel acceptata, dubium eſt conſequenter an vnquam obligauerit, & per conſequens an fuerit vera lex; & ideò non poſſidet, quamuis cenſuram, aut irregularitatem imponat.

Sed dicta conſtitutio,vt obſeruat Hinojoſa dubitatur an fuerit vſu recepta, ergo non obligabit.

Reſpondeo,in dubio de acceptatione teneri ſubditos ad obſeruandam legem, quia verè poſſidet lex,dum conſtat latam eſſe: Siquidem habet pro ſe iuris præſumptionem; & alleganti non eſſe receptam incumbit onus probandi. Quare dum id non probat,tenetur ad legis obſeruationem.Secus eſt de promulgatione, quia lex eſſe non poteſt ſine promulgatione, nec verè dicitur lata donec ritè promulgetur,ita Sanch.*l.*1.*Decalog.cap.*10.*num.*35. Filliuc. *tract.*21.*numer.*164. Manuel *tom.*1.*regul. quæſt.*6.*punct.*4.*nu.*44.*& de peccat.diſp.*2. *q.*4. *punct.* 7. *num.* 19.

Sed conſtitutionem Pij II.eſſe promulgatam,& vſu receptam patet ex ſtylo,& Praxi Romanæ Curiæ,à qua omnino minimè recedendum puto;& ita in facti contingentia ſic ordinat, ne deſerant diſpenſationem petere à Summo Pontifice; etſi res ſit occulta à Sacra Pœnitentiaria,vel ab Epiſcopo Sed,an in tali caſu,quis poſſit obtinere diſpenſationem virtute Bullæ Cruciatæ vel Priuilegiorum Regularium,vide me ipſum alibi,nũc tantum ſufficiat pro curioſis adduxiſſe opinionem Hinojoſæ, & illam improbaſſe,ac in eam vltimam ſententiam circa præſentem difficultatem aperuiſſe.

Nota verò,quod ea,quæ dixi contra Hinojoſam militant etiam contra Patrem Eſcobar;Nam video ſtylum, & Praxim Curiæ Romanæ eſſe in contrarium, videlicet conſtitutionem Pauli II. eſſe vſu receptam, & quidem etiam ſecluſa praxi Romana abſolutè loquendo, videtur mihi magis probabilis opinio, aſſerens quòd quando adeſt dubium, ſi lex ſit vſu recepta necne, præſumendum eſſe acceptatam, quia in tali caſu poſſeſſio, & præſumptio non eſt pro libertate, ſicuti putat Caſtro Palaus, ſed, vt diximus, pro lege; & probatur, nam onus probandi legem non eſſe receptam,pertinet ad illum qui hoc aſſerit, proinde dum non probatur,lex manet veluti in ſua poſſeſſione & rigore: neque vrget ratio Azorij, nempè in materia odioſa,qualis eſt lex pœnalis, poſſe ſubditum amplecti opinionem, quæ aſſerit, legem non eſſe vſu receptam, nam contra hoc facit, cùm poſſeſſio ſe teneat ex parte ipſius legis, & non ex parte ſubditi, ſeu eius libertatis; proinde Azorius, qui ſuam ſententiam fundat in hac ratione,nihil pro ſe probat.

Ita præter Doctores *ſupra citatos* tenet Hermanus Buſenbaum *in medulla Theologiæ moralis l.*1.*tr.* 2.*c.*1.*dub.*3. *n.*6.

Sed dices, omnia ſuperiùs dicta, ſecundùm opinionem, vt diximus probabiliorem procedere, quando ſumus in dubio, ſed non quando adſunt opiniones Doctorum hinc inde, ſed in caſu Patris Hinojoſæ de Bulla Pij II. adſunt opiniones pro vtraque parte,& ſic contra alios Auctores Armilla, & alij aſſerunt, dictam Bullam non eſſe receptam; Ergo in tali caſu aſſerit Sanch.in ſumma *to.* 1.*l.*5.*c.*10.*num.*45. Baldellus *in theol. moral.to.*1.*l.*5. *diſputat.*9.*num.*4. & alij poſſe ſubditos,opinionem negatiuam ſequentes abſque peccato legem illam non ſeruare, quia vnicuique licitum eſt amplecti opinionem probabilem.

Sed in tali caſu Merolla *in theol.to.*1.*diſput.*3.*c.*3. *dub.*2.*corollar.*8.*n.*129. & Bard. *de conſcient.diſputat.* 6.*capite* 2. *dub.* 2. *numer.*5. oppoſitum defendunt, nam in pari caſu melior eſt poſſidentis conditio, proinde cum pro vtraque parte, nempè pro receptione, pro non receptione ſint probabiles opiniones,potior videtur conditio legis,ex cuius parte ſe tenet poſſeſſio, & ad illam rationem, quam pro ſe adducit Sanchez, videlicet poſſe ab vno quoque eligi probabilem opinionem; reſpondet

Merolla id esse intelligendum, quando nulla est possessio pro altera parte, nam possessio facit prævalere partem, cui possessio adhæret.

Verùm ne nimis vrget, vt dictum est, Praxis contraria, quam video hic Romæ seruari quoad dictam Constitutionem Pij II. Vnde videtur vsu recepta, & ideò non obstantibus supradictis, nolo à stylo Curiæ recedere, qui dictam constitutionem receptam supponit.

An Episcopus, qui renunciauit Episcopatui, possit eligi in Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ. Idem quæritur de Parocho, qui beneficium reliquit.

Resolvt. VIII.

Casus hodie practicari posset cum Reuerendissimo, & amicissimo Laurentio Gauotti olim Episcopo de Vigintimiliis, an inquam si esset in Sicilia, vel Hispania esset per Bullam eligibilis in Confessarium, & affirmatiuam sententiam tenet Thomas Hurtadus *var. to. 2. tr. 12. c. 1. dub. 3. n.* 187. vbi sic ait; Ex quo colligitur, quòd Parochus, qui reliquit beneficium parochiale resignatione, commutatione, aut per Religionis ingressum, & actu illud non habet, licet non possit etiam ouium præteritarum confessiones audire, potest tamen virtute Cruciatæ eligi ab illis, & aliis quibuscumque totius Diœcesis; Ita Ludouicus de la Crux *vbi supra dub.* 7. Ioannes de la Crux *part. 2. de Sacr. pœnitentiæ q. 9. dub. 8. concl. 4.* dicentes id esse probabile, & absolutè tenent Villalobos *to. 1. tr. 27. clauſ. 9. §. 1. n. 4.* Rodriquez *§. 9. citato n. 4.* Acosta *in explicat. Bullæ q. 39.* Fay in *additionibus ad 3. part. q. 8. art. 5. disp. 3. concl. 4. ad 3.* Ratio est, quia iste per derelictionem beneficij, non amisit approbationem de idoneitate; sed solum iurisdictionem actualem, ergo potest eligi virtute Bullæ.

Tum etiam quia dum Concilium exigit, quòd quis habeat beneficium Curatum, vt possit sæcularium confessiones audire, hoc requiritur tantum vt possit audire, etiamsi non eligatur; sed ratione iurisdictionis beneficio annexæ; non tamen est necessarium, quòd habeat actu beneficium Curatum, vt virtute priuilegij possit eligi vt absoluat ratione iurisdictionis concessæ à Pontifice. Quæ sententia quidquid alij dicant, valdè probabilis est, & tuta in praxi, quod multo magis erit verum in Episcopo qui Episcopatum relinquit, nisi beneficium curatum auferatur per sententiam iuridicam ob defectum scientiæ, aut ob delictum. Tunc enim aufertur idoneitas requisita à sacro Concilio. Vnde sacerdos priuatus absolutè à sancto Inquisitionis Tribunali audiendi confessiones, nullo modo potest eligi, etiam virtute Bullæ Cruciatæ, quia est declaratus non idoneus. Si verò sit priuatus solum ad tempus, poterit eligi. Hucusque Hurtadus.

Sed ego non recedo à sententia negatiua quam olim docui, & me citato tenet nouissimè Bardi *in Bull. Cruciatæ part. 2. tr. 5. c. 2. sect. 1. num. 18.* & me etiam citato Marcus Serius *in Bullã Cruciatæ disp. 1. diffic. 10. §. 8. qu. 3. num. 8.* & me citato Gallego *in bullam Cruciatæ cap. 9. dub. 71.* vbi sic ait; Preguntase, supuesto que el que tiene actual beneficio Curado, sin otra aprouacion, es elegibile por virtud de la Bula, ea opinion muy prouable si ya no tiene el tal beneficio actualmente, sino que le tuuo, y ya no es Parocho actualmente porque le renunciò, ò permutò, ò por sentencia le priuaron del?

Respondo que no es elegibile por la Bula, porque hablando el Concilio Tridentino en la sessiõn veynte y tres *cap. 15. de reform.* de los que pueden ser Confessores, dize que solamente son los Sacerdotes que estan aprouados por el Ordinario, ò tienen beneficio Paroquial, nisi aut Parochiale beneficium obtineat, por que por el mismo Caso que tenia beneficio Paroquial se dize aprouado por el Ordinario, y en dexandole parece que no esta ya aprouado por el Ordinario.

Y esto se confirma porloque dize la bula plumbea latina, que pueda escoger por la bula qualquiera Confessor secular, ò Regular aprouado por el Ordinario; y hablando de los Regulares dize, *Regularibus semel tantum approbatum*, luego hablando de los demas confessores, no son eligibles por la Bula los que alguna vez fueren aprouados, sino los que actualmente lo estan, pues à solo los Religiosos se concede esto especialemente. De manera que se ha de ponderar la palabra del Concilio que dize obtineat, de præsente, y assi excluye auerle tenido del beneficio, que distinta cosa es, obtinet, ò obtinuit, tener de presente ò auer tenido, distintas cosas son.

Et hanc sententiam præter Doctores citatos, etiam me citato tenet Hermannus Busenbaum *in medulla Theologiæ moral. l. 6. tr. 4. c. 2. dub. 1. n. 1. in fin.*

Nec obstat dicere, quod ex eo, quod à Parocho auferatur beneficium, malè infertur auferri approbationem; Nam ista non videtur dependere in suo conseruari ab illo, licet in fieri iuxta iuris dispositionem dependeat, & confirmatur; nam approbatio fundatur in illa idoneitate, quam habet Cõfessarius, quæ cùm non tollatur ablato beneficio, consequens est vt ipsa remaneat post testimonium tacitum datum à superiore conferente beneficium de sufficientia ipsius confessarij.

Respondeo, quod in iis, quæ dependent è iure positiuo, non est recedendum à verbis eiusdem iuris, nisi aliqua occurrat ratio, qua nos cogat explicare ipsum ius, quæ quidem ratio in hoc casu non apparet: addo rationabiliter fuisse ita dispositum, vt approbatio ista, tantum maneat, dum manet vsus beneficij, nam sæpè contingit, vt beneficiarius, quoad mores mutetur in peius, & committendo aliqua delicta iustè priuetur & beneficio, & approbatione; Interdum etiam occurrit vt in ipsomet habente beneficium agnoscatur insufficientia, quę prius fuerit ignota, & ideò suspenditur ab officio, proinde iure optimo potuit disponi, vt relicto beneficio, vel Parocho impedito ab administratione Sacramentorum per suspensionem, deperdatur approbatio data intuitu eiusdem beneficij, & hæc omnia docet Bardi *vbi suprà.*

Nota vero in fauorem Patris Hurtadi, quod præter Villalobos, & Rodriq. suam sententiam nouissimè sequitur ex Societate Iesu Pater Andreas Mendo *in bullam Cruciatæ disp. 22. c. 2. & 7.*

Nota etiam, Pellizzarium *in man. reg. to. 2. tract. 8. cap. 3. num. 41.* docere, me citato, Parochum resignato beneficio parochiali ingredientem religionem posse eligi in confessarium virtute Iubilæi, ac Bullæ Cruciatæ, eo quod non desinat esse approbatus per resignationem beneficij, sed solũ amittat iurisdictionem, quæ ei confertur à Papa vi Iubilæi, &c. probat item illum posse à Prælato regulari exponi ad audiendas confessiones sæcularium; stante quòd Confessarij Regulares iurisdictionem

nem recipiunt immediatè à Papa per ſuum Prælatum.

Immò Ceſpedes *de exempt. d.*119.*n.*3. dicit cum Peyrino *tom.*3.*de priuileg. cap.*4.*num.*22. Parochum regularem amotum à Parochia, poſſe adhuc audire confeſſiones in ea diœceſi, & probat, quia hîc Regularis non eſt minus approbatus ad confeſſiones,quàm ij,qui ſimpliciter approbantur,ſcùm verè dicatur Confeſſarius approbatus, & vt talis vi Iubilæi poſſit eligi à quocumq;,vt apud Cardinalem de Lugo *diſp.*21. *de pœn. ſect.*1. plures docent; ſicut ergo ſimpliciter approbati ad confeſſiones, poſſunt ſemper excipere confeſſiones ſi diſcedant à Diœceſi, & redeant; ſic & poterit Regularis Parochus amotus à Parochia; Idem docet de Parocho ſæculari Villalobos *tract.*9. *difficult.*55. *num.*5. & Rodriquez, putans ex reſignatione Parochiæ non deſinere approbationem, quod benè negant Bordonus *reſolut.*7. *num.*47. Boſſius *ſect.*3. *de Iubilæo caſu* 2. §.2 *num.*56. aliíque,nixi eo fundamento, quod approbatio Parochi importat actualem habitationem beneficij prochialis,vt conſtat ex Cõcilio Tridentino *ſeſſ.*23.*cap.*15.

Non deſinam tamen hic,apponere pulchrum dubium, An ſit per bullam Cruciatæ eligibilis Confeſſarius, cui Epiſcopus licentiam confitendi abſtulit, & affirmatiuè reſpondet Leander *de Sacram. to.*1. *tract.*5 *diſput.*11.*q.*65.vbi ſic ait;Qui Parochiale beneficium habuit; ſed iam non habet, quia illud reliquit,vel cum alio ſimplici commutauit,non indiget noua approbatione Epiſcopi,vt per bullam in Confeſſarium eligatur, quia niſi aliàs Epiſcopus expreſsè auferat ab illo approbationem,vel ſuſpendat, donec iterum examinetur (in quo caſu conſentio authorib.affirmantibus) noua indigere approbatione, in ſua approbatione perſeuerat; ac proinde capacitatem habet vt per bullam eligatur, vt optimè DD. primæ ſententiæ.

Nec enim quòd careat actuali iuriſdictione aliquid obſtat, cùm Bulla non expoſcat iuriſdictionem audiendi confeſſiones,in eo,qui eligitur, ſed tantum approbationem,nam iuriſdictio delegata, ſuppoſita approbatione per ipſam bullam conceditur; Immò idem dicendum cenſeo de illis Confeſſoribus, à quibus licentiam audiendi confeſſiones auferre ſolent Epiſcopi, quod ſcilicet niſi ſimul cum reuocatione licentiam, approbationem auferant, ſemper remaneant eligibiles virtute bullæ huiuſmodi Confeſſores, etiamſi ſæculares ſint. Ita ille.

An Confeſſarius abſoluens aliquem ſine iuriſdictione, teneatur pœnitentem admonere de defectu.

Resolvt. IX.

CAſus curioſus,& practicabilis,& ad illum negatiuè reſpondet nouiſſimè Ioannes Pontius *in cur. Theol diſputat.*46.*q.*11.*concl.*6. *num.*149. vbi ſic ait; Quæres quomodo ſe gerere debet Confeſſarius quando ſine iuriſdictione abſoluit, aut ſine ſufficienti diſpoſitione pœnitentis; aut non obligabat ad reſtitutionem faciendam, ad quam debebat obligare,& quam propterea pœnitens non faciet, quia putat ſe non eſſe obligatum ad illam faciendam. Quantum ad defectum ob carentiam iuriſdictionis,quando abſolutio ex illo capite eſt inualida.

Reſpõdeo,mihi probari ſententiã Antonini,Sil-

ueſtri,Nauarri,ac Ioannis Valeri,non teneri cõfeſſarium ad aliquid ſignificandũ pœnitenti;ſed ſufficere,quòd ſatisfaciat Deo pro proprio peccato,niſi pœnitẽs eſſet in ſtatu,in quo veriſimiliter nõ crederetur poſteà vllo modo confeſſurus vlla peccata.

Ratio eſt, quia quamuis non ſit verè abſolutus, niſi habuit contritionem,tamen cùm procedat bona fide prima ſequenti confeſſione erit in ſtatu gratiæ, non obſtante priori defectu: quia peccata tum malè confeſſa, condonabuntur indirectè poſteà virtute alterius Confeſsionis ſequentis.

Vnde non videtur fieri ipſi tantum malum, ob quod Confeſſarius deberet infamare ſe dicendo, quòd abſoluerit malè.

Dixi autem, niſi pœnitens eſſet in ſtatu, &c. quia tum periculum damnationis ęternę pœnitentis ſufficienter obligaret Confeſsarium ad ſignificandum defectum proprium.

Dices cum Ioanne, Medina,Soto,Corduba,Vaſquez, Suarez, quos ſequitur Cardinalis de Lugo, eum, qui eſt cauſa alicui non obſeruandi præcepti diuini propter ignorantiam quam cauſauit in ipſo, debere tollere illam ignorantiam,præſertim ſi poteſt ſine graui damno. Sed Confeſſarius ſic abſoluens, eſt cauſa cur pœnitens non confiteatur valide ſua peccata, vt tenetur ex præcepto diuino; quia putans ſe validè abſolutum, ignotat ſe teneri ad confitenda iterum ea peccata: ergo.

Probatur maior,quia ſi quis diceret alicui,obligato ad audiendam miſsam, quòd non eſset obligatus, aut quòd fornicatio ſimplex non eſset prohibita, deberet poſtea ſignificare contrarium.

Reſpondeo,diſtinguendo maiorem,quando non obſeruauit illud præceptum ſufficienter, quantùm eſt ex parte ſua concedo, quando obſeruauit, nego maiorem,& cõſequentiã, quia pœnitens in noſtro caſu iam ſatisfecit,quantum eſt ex parte ſua,præcepto de confitendis illis peccatis.In caſu autem miſſæ,& fornicationis non ſolùm non obſeruabit præceptum,ſed committet actum oppoſitum.

Poſset etiam diſtingui maior alio modo,quando periculum eſſet quod ſi non tolleret ignorantiam, alia ſimilia peccata ſæpius committerentur,aut venirentur in cognitionem erroris illius, qui cauſauit ignorantiam, aut aliquod aliud detrimentum graue ſuccederet,concedo; quando non, nego.

In caſu autem ignorantię de obligatione audiendi miſſam,& fornicationis,& de prohibitione fornicationis, illud periculum eſſet;non verò in caſu confeſsionis inualidæ ex defectu iuriſdictionis in Sacerdote. Hanc reſponſionem præfero priori,& videtur mihi valdè notanda. Hucvſque Pontius; cui adde Ioannem de Soria *in epilogo ſummarum part.*2.*tract.*1.*ſect.*1.*diſp.*6.§.*circa caſus reſeruatos*,cuius verba alibi adduxi.

Sed hanc ſententiam ego alibi non admiſi, & nunc iterum nõ admitto,eſt enim contra communem ſententiam Doctorum, demptis aliquibus, & ita me citato tenet Leander *de Sacram. tom.*1. *tr.*5. *diſput.*11.*q.*134. vnde in re tam graui non grauabor hîc apponere verba ſapientiſsimi Iacobi Grauadi *in* 3. *part. D.Thomæ contr.*7. *tract.*10. *diſput.*10. *num.*5. Tertius(aſſerit)defectus committi poteſt in aliquo eſſentiali ſine quo Sacramentum pœnitentiæ fuit nullum,vt ſi pœnitens abſolutus eſſet ſine dolore requiſito, aut confeſſarius abſoluiſſet ſine iuriſdictione;& tunc non eſt dubium,quin teneatur confeſſarius vocare pœnitentem, & petita licentia detegere veritatem, & curare vt legitimè confiteatur;excuſari tamen aliquando poſſet con-

fessarius ab hac obligatione, si inde resultaret sibi damnum, quod præponderat, vt bene Suarez *sect.6.num.7.* notat autem Ledesma *in tract.de pœnitentia capit.22. dub.6.* tam pro hoc casu, quàm pro aliis, in quibus tenetur confessarius monere pœnitentem, petendam esse ab eo licentiam (nisi fortè iterum ad confitendum eidem reuerteretur) quia sine illa non potest agere cum illo de rebus in cõfessione iam peractis extra confessionem: vnde si nolit pœnitens eam concedere; liber erit confessarius ab obligatione, quod ego verum puto saltem, quando confessarius nihil positiuè dixit pœnitenti, vnde proueniret damnum tertię personę, nam si dixisset mala fide, & peccando lethaliter, eum non teneri ad restituendum, videbatur confessarius obligatus non restitutionem, si pœnitens non restituat; Si verò id dixit bona fide, & non peccando lethaliter, non tenebitur ad restituendum: addit etiam Ledesma, & bene, si pœnitens sit absens, monendum esse per litteras à confessario, dicente se habere negotium non leuis momenti, quod cum illo tractari oportet; & obtenta licentia tractabit, non verò aliter.

Hæc omnia Granadus *loco citato*; addam etiam hîc verba Remigij *in pract.confess.tr.5.c.5.§ 20.n.3.* vbi sic ait, Quando el confessor absoluio el penitente de algunos casos reseruados sobre que no tenia autoridad, deue procurarla del superior, y pedir licentia del penitente para hablarle acerca de su confessio, y absoluerle, si esto se puede hazer sin escandalo porque aliàs le ha de dexar en su buena fe; y como dize Henriquez, no auisarle nada de su absolucion inualida, porque se puede creer que ya esta in gracia, por la que diò el confessor de los peccados, sobre que tenia autoridad, y iurisdicio directa, y de los reseruados indirettamente. Fuera de que semejante persona se ha de constituir en gracia por otra confessiõn con qualquier Sacerdote que la haga, haziendole de attrito contrito, y consequentemente no padecerà niuno daño espiritual dela absolucion antecedente. Es tambien buen consejo, que el confessor que cometio algun yerro en la confessiõn, procure si el penitente se viene à caso à reconciliar, dezirle dissimuladamente, se acuse de todo lo que otra vez se acusò y absoluerle; nam hoc satis est, vt noua absolutio cadat in totam illam materiam superiorem, quę illi vno verbo sufficienter nunc explicatur. Ben es verdad que si el penitente estuuiesse enfermo, y cercano à la muerte quedaria el confessor obligado ad auisar le del defetto cometido, y azer que se confessasse nueuamente por amor del peligro de su alma, si muriesse con la inualida absolucion. Ita ille.

Nota verò, quod etiam est tenendum ex Pontio, *vbi supra n.150.* Quantùm ad defectum cõfessarij; ex eo quod eius culpa pœnitens non significauerat omnia sua peccata, aut circunstantias ex se necessarias; si defectus fuit talis, vt eius occasione pœnitens verisimiliter committeret similem errorem iterum, vt si confessarius diceret, non esse necessario exprimendas circumstantias mutantes speciem aut numerum peccatorum; tenetur admonere pœnitentem si absque graui detrimento poterit, siue culpabiliter, siue inculpabiliter commisit defectum; quia hoc exigit charitas, vt scilicet caueat errorem proximi in re tam necessaria, præsertim cùm ipse fuerit causa ipsius. Excusabit autem ad hoc graue detrimentum, quia illi errori potest caueri in aliis confessionibus per alium confessarium, quem credibile est non omissurum interrogare de similibus circunstantiis, aut numero, si ipsemet pœnitens omittat illa specificare.

Si quis in articulo mortis confiteretur confessario prorsus ignaro, an confessio, hoc non obstante, esset valida.

Resolvt. X.

NEgatiuè respondet Ochagauia *de Sacrament. tractat.2. de pœnitent. quæstione 38. numero 4.* Vasquez *in 3. part. tomo.4. quæstion.93. art. 3. dub. 2. numero 2. & 3.* vbi sic ait, Subdit tamen Siluester, quòd confessio huiusmodi facta in extrema necessitate etiam ignorantissimo sacerdoti confert gratiam, & esset verum Sacramentum; sed posteà elapso periculo necessario iteranda: Vnde aliqui idem docent, quando aliquis bona fide confiteretur ignoranti Sacerdoti extra illud periculum. Hæc tamen duo, in primis malè cohærent esse verum sacramentum, & validam confessionem, & iterandam, cùm nullus teneatur peccata legitimè confessa iterum confiteri, maximè quando ei non imponitur ab alio noua obligatio, vt supra explicauimus; sed solùm attendimus institutionem Sacramenti. Præterea opinio hæc falsa est, quia in extrema necessitate non variantur ea quæ sunt de essentia Sacramenti, & quæ requiruntur ex parte ministri; ita sunt tunc necessaria sicut extra illum articulum, quod similiter verum est, quando confessio fieret bona fide: neque enim bona fides amplius efficere potest, quàm à culpa excusare noua pœnitentem accedentem ad sacerdotem ignorantem.

Nihilominus sententiam Siluestri in extrema necessitate ita censerem veram, si tamen sacerdos non esset prorsus ignarus, sed aliqua peccata etiam communia ignoraret, alia verò benè distingueret; si tamen alius non esset Sacerdos, hîc enim locum haberet ratio, ne fieret integra confessio, aut licet ex parte pœnitentis fieret, si ex parte Sacerdotis non integrè iudicaretur, valida esset, sicut enim necessitas excusat pœnitentem ab integra confessione ex parte ipsius; sic necessitas ex parte Sacerdotis; & hæc esse potest ignorantia, vt diximus. Sed tunc non esset repetenda confessio omninò, sed tantum ex ea parte, qua non fuit integra ex parte Sacerdotis, quia cætera peccata verè confessa fuerunt: extra illum verò casum; etiam si alius non sit, non potest fieri Sacerdoti ita ignoranti confessio, cuius tamen oppositum insinuare videtur Syluester, & ratio huius colligitur apertè ex dictis. Ita Vasquez.

Sed hanc sententiam falsam vocat nouissimè Thomas Hurtadus *var.to.2.tr.12.c.1.ref.34.§.2.dub. 4.n.2069.* At ego libenter abstineo, à censura opinionum Doctorum virorum; relicta itaque censura audiamus rationem Hurtadi, quia ait in illo articulo mortis, quãdo non adest alius Sacerdos, nisi ille prorsus illiteratus, cũ in illo casu, nullus sit casus reseruatus, nec fieri debeat nec possit aliqua detentio absolutionis, sicut sufficit quòd quis det signa contritionis, absque eo quod explicet aliquod peccatum in particulari, circa quod exerceatur iudicium sacerdotis in particulari, vt in illo articulo possit absolui (vt tenent Auctores contrarij) dans signa pœnitentiæ, absolutio valida erit absque dubio,

dubio, si verba absolutionis proferantur cum intentione faciendi quod facit Christus, quam cum non possit habere Sacerdos amens, omninò validè non absoluit.

Sed non deseram hic etiam apponere verba Cardinalis Lugo *de pœn. disp. 21 sect. 4. n. 37.* vbi ita asserit; Peccat qui ineptum eligit ad hoc officium, & non solùm Prælatus, sed etiam pœnitens, qui habet facultatem eligendi confessarium, & scit hunc nõ esse idoneum; licèt sit approbatus, peccat eum eligendo, nisi talis sit pœnitens; qui sua doctrina possit supplere inscitiam confessarij, vt dictum est.

Excipitur casus necessitatis, vt in articulo mortis, in quo licet Sacerdos sit ignarus, & indoctus, debet audire confessionem, & absoluere; quia scientia Confessarij requiritur ad integritatem confessionis: cùm autem in illo periculo non requiratur materialis integritas; sed sufficiat percipere aliquod peccatum, vel etiam peccatum in genere; non obstabit confessarij inscitia in eo casu; Vnde idem dicendum erit, quando Christiani, qui apud infideles in seruitute detinentur non habent nisi vnum Sacerdotem ignarum, & indoctum, vt docet Suarez *num. 6.* quia illa etiam reputatur necessitas mortaliter extrema. Hæc Lugo.

Nota verò, quòd post hæc scripta inuenio sententiam affirmatiuam Thomæ Hurtadi, docere etiã plures Doctores, quos citat, & sequitur Leander *de Sacr. to. 1. tr. 5. disp. 11. q. 105.* sed vt verum fatear non videtur loqui de Sacerdote prorsus ignaro, de quo loquebatur Vasq. *vbi suprà*; sed de Sacerdote ignaro; itaut peccet audiendo confessiones; de quo etiam loqui videtur Eminentiss. Lugo; Vnde non videtur obstare sententia Vasquezij.

Verùm ego libenter adhæreo sententiæ Thomæ Hurtadi, dummodo talis Sacerdos ignarissimus proferat formam, & habeat intentionem faciendi, quod facit Ecclesia.

Sed difficultas est, an in tali casu si æger v. g. conualuerit, teneatur denuò illa peccata confiteri, & negatiuè respondet Thomas Hurtadus *vbi suprà n.* 2070. Quia confessio illa valida est, verumque sacramentum, pœnitensque ex parte sua peccata omnia subiicit clauibus & iudicio Ecclesiæ, ergo non manet obligatus iterum illa confitendi ex vi sacramenti, nisi aliàs in pœnitentiam hæc obligatio ei imponatur.

Itaque qui in periculo mortis validam fecit confessionem Sacerdoti omninò illiterato, iam quantum est ex parte sua, sua subiecit peccata Clauibus, de quibus, etsi nescierit iudicare Sacerdos, sicut non obstat validitati confessionis, vt mihi est euidens, ita non inducit obligationem faciendi aliquam restitutionem: Ille tamen qui confessus est, datis duntaxat signis contritionis tenebitur extra periculum subiicere peccata Clauibus, quia ea in speciali nunquam subiecit.

Sed circa hoc habeo maximam difficultatem, & ad argumentum Hurtadi respondeo distinguendo, quòd ille talis subiecit omnia peccata clauib. materialiter concedo, subiecit omnia peccata clauibus formaliter, & nego: ergo tenetur nouam confessionem repetere. Probo consequentiam, nam si Germanus v. g. in periculo mortis omnia peccata sua cõfessus esset lingua Germanica cum confessore Italo, qui idioma Germanum nesciret, & cui saltem propter tunsionem pectoris, vel per alia signa contritionis, absolutionem impenderet; vtique postea teneretur confessionem repetere, quia fuerint illa peccata materialiter clauibus subiecta, nõ tamen formaliter; sic etiam si quis omnia peccata confiteretur cum confessario, qui per medietatem confessionis dormiuit, si postea pœnitens id sciret, teneretur saltem illa peccata à confessario non audita iterum confiteri; quia non fuerunt clauibus subiecta formaliter, sed materialiter.

Sic, & in casu nostro contra Hurtadum dicendũ erit, & ita hanc sententiam præter Sancium ab ipso citatum, docet alter Hurtadus ex Societate *de Sacramentis disp. 10. de pœn. diffic. 15.* vbi sic ait; Obseruandum est, in quo non pauci conueniunt, in casu extremę necessitatis non solum validè, sed etiam licitè confessionem fieri Sacerdoti sic ignoranti, dum percipere possit facta pœnitentis, vt peccata; sicut etiam in casu extremæ necessitatis validè, & licitè fit à pœnitente confessio peccatorum in genere, & in communi, quando aliud non potest. Immò non tantum in casu extremæ necessitatis, sed etiã in casu grauis necessitatis id potest licitè fieri, vt si defectu aliorum confessariorum populus aliquis longo tempore destitutus maneret, quia tunc melius erit confiteri sic ignoranti, postea tamen si adsit confessarius idoneus, & non ignorans, repetenda est huic confessio suo tempore. Ita ille.

His tamen non obstantibus puto sententiam Thomæ Hurtadi esse satis probabilem, nam in supradictis casibus confessarium saltem, suppono, cognouisse peccatum sub confusa ratione peccati, quod sufficit ad validitatẽ absolutionis, & ne illa peccata denuo sint confitenda, & ita docet Ioannes Præpositus *in 3 part. D. Thom. q. 7. de ministerio pœnitentiæ dub. 9. n. 66. & 69.* vbi probat, quòd vt Sacerdos validè absoluat, sufficit, vt saltem cognoscat peccatum sub confusa ratione peccati. Prior pars ab omnibus supponitur, & patet; quia nisi generalem rationem peccati possit percipere, non potest scire vtrum illi subiiciatur materia sacramenti.

Confirm. non alia de causa requiritur vt præter externum forum verborum aliquo modo percipiatur peccatum, & id, quod profertur, quam vt peccatum aliquo modo cognoscatur.

Posterior autem pars patet, quia in articulo mortis talis notitia sufficit ad valorem absolutionis; ergo ea ex se sufficit ad huiusmodi valorem; videtur etiam patere in eo, qui confitetur peccatum abstrusum, cuius conditionem Sacerdos planè ignorat, an scilicet sit veniale, an mortale, solum aduertens esse peccatum; eo enim casu validè absoluerer: si non requiratur maior notitia actualis ad valorem absolutionis; nonpo test solidè requiri maior habitualis, tenet Suarez *disp. 28 sect. 2. n. 11.*

Vnde dico, quòd si pœnitens tali Sacerdoti bona fide integrè sit confessus sua peccata quoad numerum, & speciem, non tenetur confessionem repetere, quia vere totam suam causam exposuit, vt in re se habuit, & provt in hoc foro requiritur, & contrarium innumeros scrupulos pareret, dum quis perpetuo esset anxius, num confessarius intellexerit grauitatem, & speciem peccati.

Confirm. si confessio deberet repeti, eo quod confessarius non percepisset conditionem peccati, sed stetisset in generali ratione, eadem deberet repeti, quòd certe ingens tormentum afferret conscientiis; sic enim vnusquisque poterit dubitare, nũ confessarius bene intellexerit casum, præsertim si postmodum aduertat illum non esse ita doctum, quod laqueum conscientiis iniicit; dixi bona fide, quia si quis mala fide procedat quærens, vel potens aduertere confessarium esse ignarum, & qui causam non possit diiudicare, tenetur confessiones

repetere; cum enim in eo mortaliter peccauerit, non est legitimè dispositus ad absolutionem recipiendam, qui tamen confitetur in eo loco expositis, non facilè sibi debet scrupulum hac in parte facere. Et hæc omnia docet Præpositus, *vbi supra* quæ satis faciunt in fauorem, & pro probabilitate sententiæ Patris Thomæ Hurtadi.

An Religiosi peccent mortaliter assistendo agitationibus taurorum.

Resolvt. XI.

NEgatiuè respondet; sed tantùm peccare venialiter sustinet Thomas Hurtad. *var. tom. 2. tr. 8. cap. 7. resolut. 78. sect. 2. num. 716.* & Remigius *in pract. confessar. 5. cap. 7. §. 3. n. 4.* vbi sic ait, Es muy prouable que los Clerigos, y Religiosos no pecan mortalmente en ver lidiar los toros, porque parece leue la materia del precepto, como la de otros muchos que se hallan en el Derecho, que no porque los Pontifices los han puesto con pena de descomunion, luego se colige que su materia es graue, mientras no huuiere temeridad en su ttagression, contumacia, ò menos precio, quando non adest temeritas, contumacia, vel contemptus quantum ex præcepto iuris positiui pendet, non inducit peccatum mortale, quamuis aliqua precipiantur sub pœna excommunicationis. Ita Remigius, cui adde aliquos, quos tacito nomine adducit Villalobos *in summ. tom. 2. tr. 12. diffic. 20. n. 13. in fine*, quos etiam adducit, nec improbat Machadus *tom. 2. lib. 5. part. 2. tr. 2. docum. 9. n. 2.*

Imò sententiæ Hurtadi expressè videtur adhærere Pellizarius *in Man. Reg. tom. 2. tr. 6. c. 14. q. 24. num. 27.* vbi sic asserit; Rodriquez addit; Regulares etiam secluso scandalo assistentes agitationi taurorum, aliarumque ferarum bestiarum peccare; quod tamen mihi non omninò placet; cùm iuxta aliàs dicta non sit improbabile secundùm aliquos DD. ex sola excommunicatione maiori ferenda non certo argui prohibitionem, quæ sit sub ea obligare sub peccato mortali, nisi aliunde id colligatur, quod certè non videtur colligi in præsenti casu, quo non subsit periculum scandali; vt facilè constabit consideranti.

Sed ego prorsus affirmatiuam sententiam sustinendam esse puto, quam nominatim, & acriter contra Hurtadum tenet nouissimè Magister Gallego Dominicanus *in Bull. Cruc. cap. 14. clauf. 14. dub. 182. & cap. 9. clauf. 9 part. 2. dub. 128.* vbi citat, Lopez, Guttierez, Palacium, Soriam, Suarez, Vasquez, Salas, Trullench, Rodriquez, & Villalobos, quibus adde doctissimum Episcopum Segobiensem Dominicanum Franciscum Araujo *in part. 2. D. Tho. q. 97. disp. 3. sect. 3. diffic. 3. fol. 661.* vbi sic ait, Hinc colligo primò, peccasse mortaliter olim quoscumque Clericos Sacris initiatos, beneficiarios, & Religiosos assistentes agitationi taurorum contra prohibitionem Pij V. & Gregorij XIII. & modo peccare mortaliter Religiosos, qui tali agitationi assistunt contra prohibitionem Clementis VIII. qui dictam legem pœnalem, & prohibitionẽ prædecessorum Põtificum ad solos Religiosos restrinxit, intellige etiam secluso scandalo, & contemptu.

Hoc collorarium probant Ludouicus Lopez 2. *parte instructorij cap. 31.* Guttierez *tom. 2. quæst...* Couinch *cap. 7.* Palacios *in 3. dist. 37. q. 7.* Lorca hic *disp. 32. dict. §. secunda regula*, Suarius *disp. 18. sect. 3. tom. citati*, & Salas *sect. 9. num. 58.*

Primò, quia habet pœnam grauem arguentem in transgressione lethale peccatum, scilicet excommunicationem maiorem ferendam, fit enim huiusmodi prohibitio sub pœna excommunicationis absolutè, quæ in iure supponit pro maiori excommunicatione; eo quod analogum per se sumptum stat pro famosiori, dum autem non additur verbum aliquod significans latam, aut ipso iure incurrendam, supponit proferenda.

Secundò, quia lex humana in materia graui non minus obligat, secluso scandalo aut contemptu, quàm lex diuina, hæc autem obligat ad mortale, ergo & illa. Minor est nota, & maior patet, quia auctoritas huius legislatoris etiam est à Deo, de qua propterea Paulus dixit, *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit*, & Christus in Euangelio, *Qui vos spernit, me spernit.*

Tertiò probatur, quia semper iudicatur obligatio sub mortali, quoties à iure Canonico, vel à iudice Ecclesiastico aliquid præcipitur sub excommunicatione absolutè, & simpliciter, nam intelligitur de maiori, quæ incurri non potest nisi propter peccatum mortale ex *cap. 1. & cap. Romana, de sententia excommunicationis in 6. & cap. nemo onze q. 3. & cap. corripiantur 34. q. 3.* desumpto ex Augustino *q. 39. in Deuter. & lib. 2. de Ciuit. cap. 11.* dicente, Hoc agit nunc excommunicatio, quod in veteri testamento interfectio, vnde Theologi citati suam regulam desumpserunt; ergo cùm dicta prohibitio assistentiæ agitationi taurorum, sit sub excommunicationis pœna, absolutè, ac proinde maioris, quæ grauissima est, & aliàs debet proportionari culpæ, vt docet Augustin. *de corrept. & gratia cap. 11.* & quia nullus prudens rector aliquando pro leui culpa serio minatur mortem, qualis est excommunicatio etiam comminata, seu ferenda, consequens est, eam obligare sub culpa mortali. Hucusque Araujo.

Ex quibus patet responsio ad argumenta, quæ pro sua sententia firmanda adducit Hurtadus *loco citato.*

Et post hæc scripta inuenio nostram sententiam docere etiam Iosephum Roccafol. *in praxi Theol. moral. tom. 2. part. 3. n. 5 pr.* Qual. *cap. 6. n. 15. fol. 93.* sic itaque asserit, tres sunt Bullæ de hac re; Prima Pij V. Secunda Gregorij XIII. & Tertia Clementis VIII. ex quibus quid modo tenendum sit, ne omnes referre cogamur breuiter dicimus; Primò, Clementem VIII. in suo motu proprio anno 1596. 3. die Ianuarij sustulisse omnes excommunicationes in ordine ad Clericos, & laicos, exceptis Religiosis; vnde Principes, & superiores licitè possunt concedere licentiam agitandi tauros, & Clerici in Sacris illis interesse absque peccato mortali; Religiosi autem non possunt; an vero Clerici interessentes peccent venialiter: prima sententia asserit peccare venialiter, ita Villalobos *tom. 2. tr. 12. diffic. 12.* & hoc propter indecentiam & quia antea erat prohibitum *cap. sententia sanguinis, ne Clerici, vel monachi;* secunda sententia asserit non peccare, si absit scandalum, & si modestè assistant. Sententia verò Guttierez *lib. 8. quæst. Canonic. c. 7.* dicentis peccare mortaliter nimis rigida est. Dicimus secundò, Religiosos incurrere peccatum, si adsint, quia non abstulit hoc Clemen. VIII. quod est apud Pium V. & Gregorium XIII. Ita Roccafol, cui etiam adde doctum, pium, & amicissimum Magistrum Lezanam *in Summa quæst. regul. tom. 1. cap. 10. num. 7.* & Castrum Palaum *tom. 6. disput. 4. punct. 37. n. 22.*

Sed

Sed an in ista prohitione comprehendantur Religiosi sacris ordinibus non initiati, vel Religiosi laici, respondeo cum Machado *t. 2. l. 5. p. 2. tr. docum. 9. n. 3.* vbi sic ait; Si esto entiendr a tambien son los Religiosos los legos y los demas qué no on de orden Sacro, es dudoso entre los Doctores, Rodriquez y otros afirma que si; iuzgando que los comprehende la constitucion referida de Clemente VIII. Si bien Villalobos y otros sciente lo contrario, como no interuenga escandalo; fundase, en que como consta de la Bula de Pio V. referida en ella, nu est auan comprehendidos los legos, ni los demas Religiosos que no fuessen de orden Sacro; y la declaracion de los demas Pontifices no les pone nueua obligacion. Ita ille.

Non nego tamen sustineri etiam posse Religiosos in Sacris Ordinibus non constitutos comprehendi in dicta prohibitione. Ratio est, quia licet à Pio V. sint exclusi; tamen à Clemente Octauo videntur comprehendi; & ita tenet Pater Lezana *vbi supr.* & Pellizzarius *in man. Regul. t. 2. tr. 7. c. 2. sect. 3. q. 17. n. 212.*

Sed mihi magis placet opinio negatiua, quam etiam sustinet Castrus Palaus *vbi supr.* & ad rationem Patris Lezanę respondeo, non obstare decretũ Clementis Octaui, quia illud decretum non inducit nouam obligationem, sed quæ lata erat constitutio Pij, & Gregorij aduersus religiosos in suo robore relinquit, quocirca intelligendum est de monachis, fratribus, & Regularibus, qui Clerici sunt. Ex his à fortiori infertur moniales sub hoc decreto non comprehendi, quia nullatenus sunt Clerici Regulares.

Et ita ex Bonacina, & Villalobos docet Castrus Palaus *vbi supr.* quicquid in contrarium de monialibus asserat Auila, *de cens. p. 2. cap. 5. disp. 1. dub. 4. concluf. 6.* Illud est certum nouitios sub nomine regularium in hoc decreto non comprehendi, quia propriè, & strictè non sunt regulares. Item neque equites militarium Ordinum; etiamsi minoribus ordinibus fuerint insigniti, quia expresè excipiũtur in dicta Bulla Gregorij, & notant relati Doctores. Canonici verò Regulares, & Fratres Clerici ordinum militarium sine dubio comprehenduntur, quia verè sunt Regulares.

Et tandem ad ornatum huius materiæ affero, festis diebus peccatum mortale esse tauros in circo, vel in foro agitare, quia hoc prohibitum est Magistratibus à Pio V. sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ, neque derogatum est à Gregorio XIII. & à Clemente Octauo, sed potius ab iisdem confirmatum.

Verùm hanc conclusionem temperant Nauarr. *c. 15. n. 19.* Ludouic. Lupez *in suo instructor. 1. p. c. 70.* Bonacin. *d. 2. de cens. q. 4. p. 7. n. 12.* ne procedat in agitatione taurorum, ita moderata, vt ex ea sequi probabiliter non possint nocumenta personalia mortis, vulneris, ossium rupturæ, sicuti si præcisis cuspidibus agitarentur, aut cornibus colligatis, quia cessat ratio finalis, ob quam hæc constitutio lata est, nempe ob vitandas mortes ex prædicta agitatione frequenter contingentes, vt in proœmio dicitur. Ex quo sumenda est ratio finalis legis, Argum. *l. fin ff. de hæred. instituen.*

Sed hanc limitationem cum Guttierez non probat Castrus Palaus, *vbi supr.* quia Gregor. XIII. agitationem taurorum permittit, prouiso per eos, ad quos spectabit, ne exinde alicuius mors quoad fieri possit sequatur; & hac permissione non obstante, prohibet ne diebus festis agitentur. Ergo agitatio taurorum, etiam remotis periculis, diebus festis illicita est. Præterquam quod esto ex agitatione taurorum præcisis cuspidibus, aut cornibus colligatis non adsit æquale periculum, ac si cuspidibus integris liberi, & expediti agitarentur, nihilominus periculum perfectè non vitatur, cum possint homines in altum leuare, & in terram proiicere, pedibusq; conculcare. Adde agitationem taurorum diebus festiuis non tantum prohiberi ob damna, quæ inde prouenire solebant vitanda, quàm ob honorem festorum, quæ diuinis laudibus, piisque operibus, non autem huiusmodi ludis celebrari, & honorari debent.

Hoc autem intelligendum est, si in circo, vel foro agitentur: nã si extra forum, vel circũ agitatio fiat, libera fugiendi tauri facultate relicta, non est locus huic prohibitioni; eaque de causa cõmuniter diebus festis agitantur tauri per plateas, & calles Ciuitatis funibus longis pedes, vel cornua ligati absque vllo scrupulo, vti tradit Nauarr. *c. 15. n. 18.*

Alia vero dubia circa præsentem materiam non solum in ordine ad Hispaniam, sed etiam extra illam, vicebis penes Bonacinam, Palaum, Auilam, & alios *locis citatis.*

An Inquisitores Hispani Presides consiliorum, & consiliarij, &c. teneantur ieiunare.

Resolvt. XII.

NEgatiuè respondet Pasqualigus *in Praxi de ieiun. dec. 325. n. 4.* vbi sic ait, Ex quibus colligitur, quod, si quis per totum fermè diem in negotiis difficillimis occupatur, vt contingere potest in oratoribus Principum, Præfectis Vrbium ducibus exercituum, qui semper negotia difficilia animo reuoluunt, non teneri ad ieiunium, si quidem talis occupatio plurimum consumit spiritus, & inducit notabilem debilitatem, & idem censendum est de cæteris ministris, qui plurimum occupantur in negotiis publicis. Ita ille. Vnde P. Hurtadus *var. t. 2. tr. 10. c. 9. n. 140.* subdit hæc verba.

Hæc doctrina valde notanda est, cùm sit nimis conformis rationi, & sic Præsides consiliorum, consiliarij viri, & similes securè sunt excusati ab obligatione ieiunij; si enim Lectores, & Prædicatores deobligantur à ieiunio propter vnam lectionem, aut sermonem vnius horæ spatio durantẽ, cùm isti ministri spatio quinque, vel trium horarum assistunt tractantes negotia difficilia, & diuersa, obligati ad studendum, vt recte decidant causas; multò magis excusabuntur non solùm diebus Consilij, sed etiam diebus festiuis, & feriatis; ita respondi interrogatus, antequam viderẽ auctorem istum. Hucvsque Hurtadus, cuius doctrina esset etiam applicanda auditoribus Rotæ pro die in quo, vt Romæ dicimus informantur, & in die seq. in quo student.

Et quidem Hurtadus pro sua firmanda sententia adducere poterat non solùm Pasqualigum, sed Lessium *l. 4. c. 2. dub. 6. n. 43.* dicentem, omnes nequeuntes officio suo fungi cum ieiunio, etiamsi labor non sit nisi ingenij, exemptos iri ab illo, quia parum refert qualis sit labor, si non patitur secum ieiunij vsum.

Quo fit, ait Sancius *in selectis disp. 54. n. 17.* excusatos iri iudices à ieiunio, dum ob magnam occupationem causarum defatigantur, aut defati-

gandos iri probabiliter arbitrantur. Non enim ab officio cessare constringuntur.

Itaque concedo Patri Pasqualigo, & Hurtado quod non solùm labor corporis, sed etiam labor animi, & solius ingenij sit incompatibilis, cum parum referat, qualis sit labor, si non patitur secum ieiunij vsum; quod præter Doctores citatos tenet etiam Bossius *var. t. 2. titul. 21. n. 73.* Castrus Palaus *t. 7. disp. 3 punct. 2. §. 5. n. 10.* Ioseph Roccaful *in Praxi tr. mor. tom 2. lib 3. de præcept. Eccles. cap. 9. n. 162.* Layman. *lib. 4. tr. 8. c. 3. n. 3.* Filliucius *t. 1. tr. 27. cap. 6. num. 119.* asserentes parum referre an labor sit corporis, vel animi, si de facto cum ieiunio non potest consistere.

Non habeo itaque circa hanc doctrinam difficultatem, sed difficultas est, an labor Inquisitorum, Præsidum, Cõsiliariorum, & similium sit ita exemptus, vt cum ieiunio consistere nequeat, Hurtadus, & Pasqualigus asserunt. Ego non ita generaliter loquar, sed hoc prudenti confessario remittendũ arbitror, qui considerabit vires, & complexiones vniuscuiusque in ordine ad laborem illum sustinendum, & secundum prudentiam determinabit si cum ieiunio sit incompatibilis.

Ego quidem, vt dixi non absolutè libertatem à ieiunio omnes Inquisitores, Præsides consiliorum & Consiliarij, Iudices magnæ Curiæ, Senatores, & Regentes alicuius Cancellariæ, & mihi constat vt plurimùm ferè omnes ex supradictis ieiunia obseruare, nisi quis ex aliquo motiuo, & causa particulari à confessario excusetur; vnde videtur per se loquendo, experientia teste, laborem supradictorum non esse ita improbum, vt non possit cum ieiunio sustineri ad exemplum Lectorum, & Prædicatornm, quod pro sua sententia adducit Hurtadum, *vbi supra.*

Respondeo negando id, quod ipse absolutè asserit, vt patet ex his, quæ, me citato, docet Angelus Bossius *t. 3. tit. 21. n. 78.* vbi firmat, non omnes regẽtes Cathedram excusari, sed tantùm illos, quorum labor est improbus, vel quia, ita debiles sunt, vt sufficienter studere non possint, vt lectionem explicent; & legant cum satisfactione.

Vide etiam Villalobos *in Summ. t. 1. t. 23. diffic. 4. n. 5.* & Sanchez *in opusc. l. 1. c. 1. dub. 13. n. 8.* asserentes, quòd labor, qui in legenda quotidie vnica lectione inuenitur leuis est, & modicus, & compatibilis cum ieiunio.

Aliqui verò cum distinctione loquuntur, vt me citato tenet, Leander, *de præcept. Eccles. tr. 5. d. 8. q. 116.* Vnde Pater Hurtadus non debebat adducere exemplum de lectoribus, vt absolutè adducit; Hinc Roccaful. *t. 2 l. 3. de præcept. Eccles. c. 9. n. 163.* me citato, docet regulariter Doctores posse ieiunare, & qui dicunt, istos non teneri ieiunare, intelligendi sunt quando commodè munus lectoris non possint exercere ieiunando, & *n. 178.* sic ait, Aduertes ex Diana, non omnes lectores excusandos esse; sed tantum illos, quorum labor magnus est; vel quia debiles ita sunt, vt non possint ieiunando studere, legere, & explicare lectionem, vt oportet; ergo nimis amplè, & absolutè exemplum de lectoribus adduxit.

Et ad aliud exemplum de concionatoribus assero non posse applicari in casu nostro quia vt, me citato obseruat Leander, *vbi supr. q. 111.* concionatores quotidie concionantes nimis laborant ob vehementem agitationem corporalem, & ob fixam menti attentionem, quam necessario habent ad id munus rectè obeundum: Addè laborem in concione memoriter retinẽda, quæ quidem non militant in Inquisitoribus, Præsidibus, Consiliariis, &c. pro ieiunio non obseruando.

Labor enim esse non videtur ita improbus, non laborant agitando corpus, sed sedent, ita fixa mentis attentione ad suum munus exequendum non indigent, & dum alios audiunt, vel inter se negotia conferunt, loquuntur etiam hilariter de aliis negotiis indifferentibus ad relaxandum animum, & labor eorum est etiam interpollatus videlicet manè, & vesperè.

Ergo non videtur talis labor incompatibilis cum ieiunio, vt est labor concionatorum quadragesimæ, vt nituntur aduersarij probare: Nam de istis vti benè obseruat Leander *loc. cit.* id consuetudo declarat, & asserit; sed ego vt superius dixi contrarium assero in exemplis allatis ab Hurtado, nam supradicti Præsides, Inquisitores, Consiliarij, &c. omnes ieiunant, nisi aliquis sit ita debilis complexionis, quod id facere non possit.

Vnde sic argumentor contra Hurtadum, concionatores pij, & scrupulosæ conscientiæ statim, ac prædicant in Quadragesima, relinquunt ieiunare; sed Inquisitores, Præsides consiliorum, Consiliarij, &c. nisi ex alio capite excusentur in Quadragesima ieiunant; ergo consuetudo, & experientia demonstrat eorum laborem non esse cum ieiunio incompatibilem, vt est labor concionatorum. Ergo non videtur, vt vult Hurtadus absolutè omnes supradictos à ieiunio liberandos esse.

Ego nolo scrupulos iniicere, alij iudicent, & me suadente prudentem, & pium confessarium consulant.

Enumerantur aliqui casus, in quibus secundùm mentem aliquorum Doctorum confessio erit valida, licet non fuerit facta confessario ab Episcopo approbato, ad ornatum Concilij Tridentini sess. 25 cap. 13. de reform.

Resolvt. XIII.

QVæro primò, an Eminentissimi Cardinales possint vbique excipere confessiones sæcularium absque Episcopi approbatione? casus est nouus, & ad illum affirmatiuè respondit Thomas Hurtadus *var. t. 2. tr. 12. c. 1. ref. 34. §. 1. n. 1458.* vbi sic ait; Certum est omnem quemcumque Sacerdotem (siue secularis sit, siue Regularis) examini se subiicere debere, nisi Parochus sit, aut Episcopus, qui quantùm ad hoc censetur Parochus vniuersalis totius Diœcesis. Eo enim ipso, quòd quis electus est ad Parochiam, & committuntur oues, censetur idoneus (licet non per examen ad id ordinatum) habet enim pastor iurisdictionem ordinariam in suas oues.

Ex quo fit, quòd nullus quantumuis magna præfulgeat dignitate in Ecclesia, examen huius decreti effugere potest, ex vi huius decreti si Episcopus vult: quamuis sit Cardinalis, nisi sit legatus à latere, qui habet iurisdictionem in tota Prouincia suæ legationis, neque enim quod quis sit Cardinalis factus, iudicatur idoneus ad audiendas confessiones fidelium. Quamuis, quia sunt Ecclesiæ cardines, & de corpore Pontificis, qui vniuersalem iurisdictionem habet in omnes fideles, non videatur incongruum, quod ex tacita Papæ licentia satis rationabili possint vbique confessiones audire. Ita Hurtadus.

Sed

Sed tu cogita;nam conſuetudo, & praxis eſt in contrarium, & ſi ratione ſupremæ dignitatis eſſet philoſophandum,vt vult Hurtadus, poſſent etiam Domini Cardinales ex præſumpta licentia Papæ exercere Pontificalia,miniſtrare Sacramentum ordinis, & alia facere in aliena Diœceſi inconſulto Epiſcopo. Et hoc magnam perturbationem afferret in Eccleſiaſtica Hierarchia,ergo,&c.

Quæro Secundò,an Eminentiſſ.Cardinales poſſint eligere ſibi confeſſarium non approbatum ab ordinario?Affirmatiuè reſpondeo,ſtante aliquo viuæ vocis oraculo alicuius Pontificis, quod extitiſſe ſatis demonſtrat praxis,& conſuetudo,quæ actu exiſtit apud ipſos Eminentiſſimos, & ita docet Cardinalis Lugo, quando non erat Cardinalis *de Sacrament.pœnit.diſp.19.ſect.1.num.5.* & me citato Paſqualigus *in Deciſ. moral. deciſ. 93. num.2.* qui cum Hurtado *vbi ſupra* §.2. *dub.1.n.2025.* & aliis etiam aſſerit poſſe Cardinales eligere etiam pro ſua familia confeſſarium non approbatum ab ordinario loci.

Immò poſſunt Cardinales dare licentiam ſuo familiari, vt eligat ſibi in confeſſarium aliquam determinatam perſonam,non approbatam ab Epiſcopo ad audiendas confeſſiones,qui poterit illum abſoluere etiam extra domum Cardinalis.

Ita Lugo *loco citato*, Mercerus *in ſupplem.3.p.D. Thomæ, quæſt.8.dub.3. in fine*, Buſembaum *in medulla Theolog. moral. lib.6. tr.4. cap.2. dub.3* Leander, *de Sacrament.tom.1.tract.5. diſput.11.quæſt.33.* Leſſius *in 3.part.q.7.de miniſtro dub.7.n.49.* Hurtadus *vbi ſupra*, Naldus *in ſumma ver.Cardinales n.8.* Paſqualigus, *vbi ſupra deciſ.84.& 95.* & alij penes ipſum.

Et ratio horum omnium eſt, quia ipſi ſunt ordinarij,& Parochi ſuæ familiæ. Cùm enim habeant iuriſdictionem Epiſcopalem in ſuis Eccleſiis titularibus,vt docent Abbas,Butrius,Felin.*in c.his,quæ de maiorit.& obed.* hoc tradente ipſo *textu, & præterea Mònach.in c.vnicum,de maior.& obed.in 6.* vbi etiam Probus *n.7.* Imol. *in clem.ne Romani n.23.de elect.* Laudenſ. de Cardin.*q.60.* Alban.*tr. eod. q.46.* Lacobat.*de concil.l.1.c.2.* Azor. *tom.2.lib.4.c.1.q.8.* Leo *in foro Eccleſ.p.2.c.1.n.7.*& alij, ſequitur quod etiam habeant eandem iuriſdictionem in ſua familia,cuius ſunt veluti ordinarij. Ratione ergo huius iuriſdictionis poſſunt ſibi eligere confeſſarium. Quia eſt iuriſdictio potius approbare confeſſarios,cùm ſit Epiſcopalis.

Atque hæc iuriſdictio eſt etiam confirmata conſuetudine,quæ ſola ſufficeret, quia cùm rationabilis ſit ex eo, quod nemini præterquam Summo Pontifici in foro pœnitentiali ſubduntur(cùm ſint inuiſcerati eidem Sùmo Pontifici, vt ait Hoſtienſ. *in c.antiqua num.5.ver.ſed quæ extra,de priu.* & Præpoſit. *in c.quamquam n.13.verſ.3.parte 2.q.7.* habet vim inducendi legem. Hinc in Curia quoque Romana,quando tempore Paſchatis tenentur fideles ſub præcepto in propriis Parochiis Euchariſtiam ſumere:ipſi, & familia eorundem non accedunt ad Parochiam loci,ſed in Oratorio propriæ domus toti familiæ miniſtratur.

Cæteras rationes videbis apud citatos Auctores, & Llamas *p.1.methodi,§.7.* ſic ait, Cardinales non Sacerdotes ex eadem tacita Papæ licentia eligunt quem volunt, vt Prælati ſupradicti ? Immò,& ex eadem tacita dant omnibus de ſua familia, & eligunt confeſſorem ſicuti ipſi, vt teſtatur doctus Cajet.qui Cardinalis fuit, & Silueſter qui fuit teſtis ocularitèr,&c.Sic ille.

Quæro tertiò.An Reges,& Imperatores poſſint eligere confeſſarium non approbatum ad Ordinario & quidem Reges in decreto Concilij Trid.eſſe comprehenſos non eſt dubium, vt in ſpecie obſeruat Caſtrus Palaus *tom.4.tract.23.punct.17.§.2.n.3.* & ideò Hurtadus, *de Sacr.diſp.19.difficul.12.*docet, quod Imperatores,Reges,& alij Principes ſæculares habere ſolent priuilegia à Romano Pontifice ad eligendum Confeſſarium,quibus ſtandum eſt.

Et Cardinalis Lug. *vbi ſupr.*aſſerit,Imperatores, & Reges dicuntur habere exemptionem; de hoc tamen iam ferè nihil ſciri poteſt: ſolent enim frequenter confiteri Regularibus, quibus iuxta ſua priuilegia confiteri etiam poſſunt alij ſæculares. Ita ille.

Leſſius verò *in 3. p. D.Thom.q.8. de miniſtro confeſſ.d.7.n.49.* teſtatur, quod Imperator,Reges, & Reginæ ferè ſemper habent tale priuilegium.

Quærò quartò:an Epiſcopi extra ſuam Diœceſim poſſint eligere confeſſarium non approbatum ab Epiſcopo;affirmatiuam ſententiam tenent Doctores,quos nominatim contra me citat, & ſequitur Paſqualigus *in Deciſ.mor.dec.86.n.4.*quod etiam extendit *dec. 88.n.2.* ad Epiſcopum confirmatum ſed nondum conſecratum

Quia decretum Tridentinum non extenditur ad Epiſcopos, ſed eſt tantum pro confeſſariis in ordine ad ſæculares & eos qui veniunt nomine Sacerdotis; ita etiam conditio idoneitatis appoſita pet tale decretum,fit tantum in ordine ad ſæculares etiam Sacerdotes, & non in ordine ad Epiſcopos, cùm non poſſit plus extendi conditio, quàm extendatur decretum.

Deinde quando Tridentinum decernit non fore idoneum confeſſarium, qui non ſit approbatus à proprio Ordinario, intelligit de idoneitate publica in foro exteriori, non de idoneitate intrinſeca, quæ conſiſtit in ſufficientia pro hoc munere,quam approbatio non confert,ſed ſupponit.Priuilegium autem *c.final.de pœnit.* quod conceditur Epiſcopis eligendi ſibi confeſſarium, & omnibus Prælatis, dummodo ſit perſona idonea, loquitur de idoneitate intrinſeca;nam Text. habet,quod poſſint eligere prouidum, & diſcretum, nec vtitur nomine idonei.

Et hanc opinionem procedere etiam in Epiſcopis titularibus tradit idem Paſqualigus *deciſ. 87. num.2.& 4.* Sed ego puto non eſſe recedendum à contraria ſententia, quam olim docui,& me citato, docet Leander, *de ſacram.tom.1.tract.5.diſp.11. q.28.* & alij.

Et ideò non deſinã hic apponere verba doctiſſimi Iſambert *in 3.p.tom.3.diſp.21.art.2.* vbi ſic ait; Quia in præſenti Decreto Concilij Tridentini nulla fit exceptio Epiſcopi,quaſi ab hac vniuerſali lege Concil.Trident. exempti, ipſemet Epiſcopus non poteſt ſibi non ſubdito non approbato,validè confiteri, licèt *Extra de pœnitentiis, & remiſſionibus,capite ne* pro dilatione Epiſcopus habeat priuilegium eligendi ſibi in confeſſarium quem voluerit, quia hæc approbatio eſt aliquid omninò diſtinctum ab actuali collatione iuriſdictionis, item, & à ſpeciali priuilegio aliquem ſibi deligendi in confeſſarium,vt intelligitur,ex dictis.Vnde alterutro ex his duobus, vel etiam vtroque alij per ſpeciale priuilegium conceſſo, non ſequitur, & approbationem à valente illam conferre ſimul conferri; nam ſimplex priuilegium de aliquo ſibi eligendo in confeſſarium, intelligitur de idoneo dumtaxat ſecundùm formam iuris: cùm enim

nulla

nulla constet particula, per quam significetur per illud derogari iuri communi, non plus debet extendi, quàm verba eius sumpta in sua significatione nativa patiantur; quare cum forma iuris per Concil. Trident. introducta postulet in quolibet cuiuscunque sæcularis confessario hanc approbationem, vt conditionem sibi essentialiter requisitam ab absoluendum Sacramentaliter quemlibet sæcularem, Episcopus vi prædicti priuilegij non potest validè confiteri alicui Sacerdoti sibi non subdito, non approbato.

Dixi sibi nõ subdito; si enim sit ei subditus, tunc potest illũ approbare pro confessionibus excipiẽdis; & eò ipso, quò illũ sibi deligit in propriũ confessarium, censetur simul eum ad id approbare.

Quæro quintò: An quis possit confiteri cum Sacerdote idoneo, non tamen ab Episcopo approbato, si fuerit expositus à Parocho ad audiendas confessiones in sua Parochia? Resoluto huius quæstionis pendet ab illa, an hodie post Concilium Tridentinum possit Parochus delegare Sacerdoti simplici, vt in Parochia suarum ouium confessiones excipiat.

Et affirmatiuam sententiam nominatim contra me sustinet Thomas Hurtadus *var. tom. 2. tr. 12. c. 1. §. 2. dub. 1. per totum.* Quia Concilium solum derogat priuilegiis & consuetudinibus; atqui Parochi id non habent ex priuilegio, aut consuetudine, sed à iure diuino, & positiuo humano, cùm secundùm vtrumque habeant potestatem ordinariam, quo eò ipso delegari potest, & exceptio priuilegiorum, & consuetudinum firmat regulam in contrarium.

Et ideò ex his Hurtadus hanc sententiam vocat valdè probabilem, non solum speculatiuè, sed etiã practicè & probabilem esse fatetur etiam Leander *de sacr. t. 1. tr. 5. disp. 11. q. 56. in fine.*

Vnde Ioannes de Soria *in Epilogo summ. p. 2. tr. 1. sect. 1. disp. 6. §. circa iurisdictionem ordinariam*, sic ait; Non potest Parochus facultatem concedere simplicem Sacerdoti ad suorum ouium confessiones audiendas, quia quamuis authoritas eius sit ordinaria, restricta fuit à Concilio. Sed probabiliter contrarium defenditur à multis grauissimis Theologis, affirmando, Concilium cõtra hoc nihil sanciisse, quia authoritas Parochi est ratione officij, & per consequens ordinaria, quare licitè Parochus eam poterit delegare simplici Sacerdoti ad confessiones suorum audiendas. Ita ille.

Verùm ego non recedo à contraria sententia, quam olim docui, & illam me citato tenet Leander *vbi supr.* vide me ipsum *in p. 10. t. 16. ref. 75.* vbi hanc sententiam practicè improbabilẽ existimaui.

Concedo tamen posse Parochum exponere in sua Parochia ad confessiones excipiendas alium Parochum; nam Parochi possunt vbique locorum absque alia Episcopi approbatione confessiones audire de licentia Parochi, & ita tenent Doctores, quos citat & sequitur Sancius *in Select. disp. 44. nu. 28.* & Leander, *de sacr. t. 1. tr. 5. disp. 11. q. 62.* quia ex Tridentino *loc. cit.* vt aliquis censeatur Idoneus ad confessiones audiendas, sufficit quòd aut sit approbatus ab Episcopo, aut habeat parochiale beneficium, ergo qui beneficium parochiale habuerit nõ indigebit approbatione Episcopi, ergo optimè poterit vbique confessiones fidelium excipere; etiãsi priuilegium eligendi confessarium non habeant, dũmodo Parochus proprius nõ contradicat.

Vnde ex his consulto Dominis Episcopis, vt in Synodo Diœcesana, vel per edictum prohibeant quòd nullus audeat in suis Diœcesibus confessiones audire sine eorum expressa licentia.

Et ideò Ioannes Præpositus *in 3. p. D. Thomæ q. 8. de approbatione ministri dub. 4. n. 22.* sic ait, Episcopi in suis Diœcesibus possunt prohibere Parochis, ne delegent iurisdictionem aliis, quam à se approbatis, etiam irritando delegationem secus attentatam, quòd rationabiliter facere possunt, vt aliquo modo cognoscant de capacitate eorum, qui in suis Diœcesibus confessiones excipiunt. Ita ille.

Sed si queras hic obiter An Regularis in aliqua Diœcesi approbatus, si fortè dimittatur è Religione (quod non rarò euenit in Societate Iesu) possit vi talis approbationis audire confessiones in ea Diœcesi, etiam postquam dimissus est.

Respondeo non posse, non quidem ex defectu approbationis, quæ durat vsque dum reuocetur, sed ex defectu iurisdictionis quam ille Regularis habebat à Papa ex priuilegio Regularibus cõcesso, ac proinde cessat hoc, ipso, quod ille definit esse Religiosus, Vndè fit, vt eiusmodi Regularis per delegationem Parochorum, nec non per Iubilæum, ac Bullam Cruciatæ in dicta Diœcesi eligi possit in confessarium; vtpotè qui reuera est approbatus ab ordinario loci, & de nouo modis supradictis acquirit iurisdictionem, quæ sola illi derat; Et ita docet Pellizzarius *in man. Reg. c. 2. tr. 8. c. 3. sect. 2. n. 38.* ex doctis Neotericis à se consultis.

Sequitur eadem materia, & in ordine ad Regulares.

Resolvt. XIV.

Quæro sextò, An quis possit eligere in confessarium Superiorẽ Regularium ab Episcopo non approbatum? Caspensis *in cur. Theol. t. 2. tr. 24. disp. 5. sect. 7. n. 63.* me citato affirmatiuam sententiam probabilẽ putat. Quia nomine habentis beneficium parochiale, seu curatum, videntur etiam à Tridentino comprehendi supradicti Prælati, quibus cura animarum commissa est; siue ea cura cõmittatur ab Episcopo, siue à quouis alio valente curatum beneficium conferre; quia eò ipso declarantur idonei ad confessiones audiendas. Ita ille.

Sed ego loco citato solùm sententias pugnantes adduxi, & meam non explicaui, prout explicaueram *in p. 3.* & nunc iterum explico: Dico igitur, Superiores Regulares non posse sæcularium confessiones excipere, nisi prius fuerint ab Episcopis approbati. Et ita præter alios Doctores, quos alibi adduxi tenet ex societate Pater Amicus *in cur. Theol. t. 8. disp. 15 sect. 3. n. 97.* vbi sic ait; Deducitur egere hac approbatione Episcopi post Tridentinum, & esse necessariam necessitate sacramenti, & non tantum præcepti, adeò vt si quis tenet, nihil efficiet, Vnde pœnitens, etiam si bona fide accedat ad Sacerdotem ab Episcopo non approbatum, tenebitur iterum peccata confiteri, cùm primum id nouit: atque ita ferunt declarasse Congregationem Cardinalium, qui auctoritatem habent explicandi Concilium. Ita ille. Vide me ipsum alibi.

Quæro septimò. An sæcularis possit eligere in confessarium Regularem non approbatum ab Episcopo iniustè, & absque causa. Et affirmatiuè posset quis respondere, fretus auctoritate Doctorum asserentium, quòd quãdo Episcopi ex odio, ac maleuolentia erga Regulares, nolunt eos, licèt planè

idoneos

idoneos admittere ad examen, & approbare ad confeſſiones ſæcularium, poſſint eorum Prælati ex aliquo priuilegio, ipſos nihilominus exponere ad confeſſiones.

Nec priuilegio conceſſo *in Clementina Dudum*, fuit derogatum à Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. c. 15.* iis verbis, Priuilegiis, & quacunque conſuetudine, etiam immemorabili, non obſtantibus, ſiquidem Tridentinum ibi intendit ſolùm caſſare, & irritare priuilegia quórundam extra corpus communis iuris vagantia, quæ meritò reſtringi debent tanquam odioſa, & deſtructiua iuris, quale ſine dubio non eſt priuilegium dictum, quod eſt incluſum in corpore iuris, præterquam quod quãdo leges moderniores loquuntur tantum in communi, & decreta antiqua de caſu aliquo in particulari non reuocant expreſsè, trahuntur ad ſenſum decretorum antiquorum, vt oſtendit Nauar. *in c. placuit, de pœn. d. 6. n. 147.* Vnde cum decretum Clementinæ Dudum ſit magis antiquum quàm decretum Concilij Tridentini, & expreſſe loquatur de hoc caſu, Concilium verò loquatur tantùm abſolutè, & in generali, nec in particulari reuocet præfatum decretum Clemẽtinæ, Concilium in hoc particula potius trahi debet ad ſenſum Clementinæ, quàm Clementina ad ſenſum Concilij: vt proindè dicat Nauar. *c. 27. n. 264.* Epiſcopo ſine iuſta cauſa nolente admittere Religioſos præſentatos ad examen, poſſe facere (ideſt audire) confeſſiones, perinde ac ſi admiſſi eſſent iuxta *Clemẽt. Dudũ.* Sic ille.

Et hanc ſententiam præter alios à me alibi adductos, ſuſtinet Caſtrus Palaus *tom. 4 tr. 13. diſp. 1. punct. 19. §. 2. n. 9.* dicens Religioſos, ſi à ſuis Prælatis præſentati fuerint, & iis iniuſtè fuerit approbatio negata, aut reſtricta; iure ipſo cenſeri approbatos ex *Clementina Dudum, de ſepultur.* & ex Bonifacij VIII. *Extrauagante ſuper Cathedram*, vbi id Religioſis expreſsè conceditur.

Vnde Leſſius *in 3. p. D. Thomæ q. 8. de miniſtro confeſſionis d. 5. n. 16.* ſic ait; Notandum quartò, Probabile eſſe, ſi Epiſcopus Regularem nolit approbare, idque ſine iuſta cauſa, Regularem ipſo facto cenſeri approbatum à Pontifice. Colligitur ex *Clementina Dudum, de ſepulturis.* vbi dicit Pontifex, ſi Prælati præfatis Fratribus licentiam exhibere recuſauerint, nos ex nunc ipſis, vt liberè licitéque confeſſiones audire valeant, de Apoſtolicæ Sedis plenitudine concedimus. Neque cenſeri debet huic derogatum per Concilium Tridentinum, vt quidam dicunt, cùm Concilium huius Clementinæ mentionem non faciat, nec directè contrarium ſtatuat. Ita Leſſius.

Sed his non oſtantibus, licèt aliqui falſo pro hac ſententia me adducant: ego exiſtimo ad caſum propoſitũ negatiuè reſpondendum eſſe, & præter alios quos ego alibi adduxi, in gratiam curioſorũ nõ grauabor hîc apponere verba Nicolai Iſãbert Profeſſoris Regij in Academia Pariſienſi, ſic itaq; aſſerit *in 3. p. D. Thomæ. t. 3. d. 21. de ſacr. pœn. art. 4. fol. 197.* Difficultas eſſe poteſt, vtrum hęc approbario debeat eſſe de facto obtenta, vel ſufficiat quòd ſit petita ab Epiſcopo, ſeu Ordinario, & Cõfeſſarius ſecundùm rei veritatem ſit ſufficiẽtis doctrinæ ad iſtud munus exercendũ, & probę vitę.

Reſpondetur, debere eſſe de facto obtentam, quia verba Concilij Trid. agendo de illa ſic habent expreſsè, & hęc reſponſio tam habet locũ in Mendicantibus pet ſuos ſuperiores præſentatis Epiſcopo, ſeu ordinario pro excipiendis confeſſionibus ſæcularium, quàm in Sacerdotibus ſæcularibus beneficium parochiale nõ habentibus; nã Conciliũ ibi loquitur abſolutè, nulla diſtinctione facta ſæcularium à Mendicantibus; Immò eo ipſo, quo iuitio ſui decreti decernit nullũ etiam regulare (quo nomine etiam Mendicantes veniunt intelligendi) poſſe audire confeſſiones ſæculariũ etiã Sacerdotum, niſi ad id iudicetur idoneus ab Epiſcopo, & ſtatim ſubiungit, confeſſariũ (de quo hic agit) debere illam obtinere, ſatis innuit nõ ſufficere Mendicantibus illam ab Epiſcopo, ſeu ordinario cum reuerentia ei debita petere, ſed abſolutè requiri, quòd illam de facto obtineant. Nec obſtat, quod in extrauaganti Bonifacij Octaui quæ incipit *ſuper Cathedram, titulo de ſepulturis*, & in Concilio Viennenſi *in Clementina dudum* concedatur Mendicantibus, vt ſi Epiſcopus ſeu ordinarius nolit illos ſibi debitè per eorum Superiores præſentatos admittere pro audiendis ſuorum Diœceſanorum cõfeſſionibus, habentur pro admiſſis, Sũmo Põtifice illos tunc admittente; hoc inquam non obſtat, nã poſito, nõ tamen cõceſſo, quod hæc decreta intelligantur de hac approbatione, quia tamen Concilium Tridentinum eſt etiam Oecumenicum, cuius decreta ſunt iſtis longè poſteriora, vt per ſe conſtat, & iura poſteriora derogant prioribus, fit vt Concilium loquens abſolutè, & vniuerſaliter de confeſſariis agat ſatis expreſsè de Mendicantibus; cum loquatur etiam de regularibus, quorum generali appellatione Mendicantes intelliguntur.

Secundò reſpondetur, in illis prioribus decretis non agi de approbatione, ſed tantum de iuriſdictione per Epiſcopum concedenda Mendicantibus per ſuos ſuperiores debitè preſentatis; quam pro excipiendis confeſſionibus Diœceſanorum petitam, illis tamen per Epiſcopum denegatur; tunc Summus Pontifex capitibus iuri Canonico inſertis tantam confert, quantam Curati, ſeu Paro hi habent de iure communi, vt patet diligenti lectione vtriuſque Capitis. Vnde patet falli Nauarrum, quando *in ſuo Man. c. 27. n. 264. 265.* cum aliquot recentioribus, cenſet adhuc poſt Concilium Tridentinum ſufficere Mendicantibus petere ab Epiſcopo, ſeu ordinario licentiam adminiſtrandi Sacramentum pœnitentiæ, ex eò quod in relato Tridentini Concilij decreto, non fit ſpecialis derogatio huius priuilegij antea conceſſi Mendicantibus; eſt enim ei ſatis derogatum per particulam hanc etiam regularium, item abſoluta requiſitione approbationis ab ordinario obtentæ in confeſſario ad validè abſoluendum.

Probatur eadẽ reſponſio ex Bulla Vrbani VIII. quæ incipit *cùm ſicut accepimus*, & extat *t. 3. Bull. editionis Romanæ.* in qua Summus Pontifex omnia, & ſingula indulta, quæ à Sede Apoſtolica promanarunt, audiendi ſæcularium cõfeſſiones abſq; ordinarij examine, & approbatione, quibus ſuis Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, etiam Societatis Ieſu, Congregationibus, & Ordinibus tam Mendicantium, quàm nõ Mendicantium, nec non Monachorum quoruncunq; etiã S. Benedicti, Ciſtercienſium, & Carthuſienſium, ac etiam quibuſuis militiis, etiam hoſpitalis S. Ioannis Hieroſolymitani, ac quibuſcunq; Eccleſiis etiam Patriarchalibus, & Metropolitanis &c. reuocat, caſſat, tollit, abrogat, annullat, iuribus, & effectu euacuat, nulliſq; perſonis in poſterũ vllo modo ſuffragari poſſe decernit. Quid autem induxerit Summum Pontificem vt id ſtatueret, ipſe in eadem bulla declarat dum ſcribit, Per hæc indulta Saluberrimum Sacri Concilij Trident. decretum deſuper

ſancitum

ſancitum penitus euerti: ex quibus verbis perſpicuum eſt non modò neminem poſſe vi indulti cuiuſcunque,non obtenta ab ordinario approbatione confeſſiones ſæcularium excipere, ſed etiam id prohibitum eſſe per Concilium Tridentinum, adeoque ſatis derogatum prioribus iuribus per hoc decretum poſterius.

In eam ſententiam deſcenderunt plures è variis ordinibus,tã non Mendicantium, quam Mendicantium,& ipſius Societatis IESV ſuperiores, vt patet ex ſcripto nominibus Syngraphiſque ſuis conſignato, quod Eminentiſſ. Cardinali Duci de Richelieu.tradiderunt die 19. Februarij anno Domini 1633.

Cùm autem Cellotius *librorum ſuorum de Hierarchia,& Hierarchis l.5.c.24.& 25.* ſcripſiſſet,non neceſſarium eſſe vt Regulares ordinum Mendicantium reipſa obtinerent approbationem ab Epiſcopis,& ordinariis ad excipiendas ſæcularium confeſſiones, & ſufficere vt ſemel præſentarentur in declaratione circa quaſdam propoſitiones illius ſui operis conceptis verbis prolata (cuius auctographum auctoris manu ſubſcriptum inter monumenta ſacræ facultatis Theolog. Pariſienſis aſſeruatur) viſis tum Summi Pontific.Bulla,tum etiam prædicto ſcripto ſententiam mutauit, vt patet ex his verbis;non debent,nec poſſunt Regulares ſæcularium confeſſiones audire, niſi approbationem ab Epiſcopo obtinuerint. Aliud quidem dixi,Auctores aliquos ſecutus, nunc autem volens, ac ludens amplector ſcriptum illud, quod anno 1633. die 19.Februarij,tum ex ordinibus aliis;tum è Societate noſtra ſuperiores aliqui Eminentiſſ.Cardinalis Duci Richelieu dederunt,nominibus Singraphiſque ſuis conſignatum.

Et hæc omnia Iſambert, *vbi ſupr.* quæ quidem nimis grata curioſis fuiſſe reor, & quidem ego contra Cellotium etiam ſcripſi *in p.6.*

Caueant igitur Regulares ab opinione contraria; ſin aliter Tragædias in eorum, & Religionis damnum ſuſcitabunt:Durum eſt contra ſtimulum calcitrare. Et ſciant, Mercerum *in ſupplem.3. p.D. Th.q.8.d.2.in fine*, contrariam ſententiam Nauarri, & aliorum improbabilem vocare, quod etiam ex Suarez facit Turrianus, *de pœn. q.8.art.1. diſp.26. dub.1.*

Quæro Octauò an famuli commenſales Regularium poſſint illos eligere in confeſſarios,etiamſi non fuerint approbati ab ordinario?& affirmatiuè alibi reſpondi, ſtantibus priuilegiis Regularium, ſed modo circa illa habeo magnam difficultatem, & anceps remaneo, cum dicta priuilegia videantur reuocata in conſtitutione Vrb.VIII.quæ incipit,*cũ accepimus ſicut*, & refertur *in Bullar.t.4. Bulla* 92.Vrbano VIII.qua reuocantur omnia priuilegia aliàs conceſſa quoad confeſſiones ſæcularium perſonarum ſine examine,& approbatione ordinarij.

Tum quia Concilium Trident. *ſeſſ.23. c. 15. de reform.*approbationem ordinarij requirit in Regularibus,ad hoc vt ſæcularium confeſſiones audire poſſint, cum tamen ſupradicti famuli ſint ſæculares,vt patet.

Vide Buſenbaum *in medulla Theol. mor. l.6.tr.4. c.2.dub.2.n.7.* Cardinalem Lugo, *de Sacr.pœn.diſp. 21.n.29.& 50.*& alios.

Licèt aliquis poſſet cum Peyrino reſpondere, in conſtitutione Vrbani VIII.derogari ſolùm priuilegiis,quæ Regularibus conceſſa ſunt quoad audiendas confeſſiones quorundã ſæcularium, non verò quoad audiendas ſolum confeſſiones ſuorum famulorum,ac aliorum commenſalium,cum Peyrino ſentit Barb.*l.1.iur. Eccl.vnic.c.43. n.204.* citans alios pro ſe,& Ceſpedes *tr.de exempt.c.6.d.125.n.4. addens n.5.* ex Peyrino Religioſos poſſe abſoluere dictos famulos à reſeruatis Epiſcopo;cùm dici poſſet decreta pontificia, quæ adducuntur in contrarium,loqui reſpectu aliorum ſæcularium,non item reſpectu dictorum,præſertim cùm plus ſit Regulares ſine approbatione ordinarij poſſe audire eorũ confeſſiones,quod plures iis concedunt,quam poſſe illos abſoluere à reſeruatis Epiſcopalibus.

Vnde amicus noſter pater Magiſter Lezana *t.2. c.16.n.16.*aſſerit,non carere probabilitate aſſerere, Regulares approbatos à Prælatis ordinis poſſe audire confeſſiones ſupradictorum famulorum;& tamen ſcripſit Romæ poſt dictam conſtitutionem.

Verùm nimis enim me vrget decretum Vrbani, quod verò ſpectat ad alumnos degentes in Regularium Monaſteriis putat Bordonus *ref.38.q.2.* eos poſſe confiteri Religioſo non approbato ab Epiſcopo:& per eum abſolui à reſeruatis Epiſcopalibus,cùm ſint Regularium commenſales, & commenſalitas ſufficiat iuxta dicta ad hunc effectum, cùm Bordono ſentit Ceſpedes *ſupr. n.11.* dicens præfatos alumnos frui omnibus priuilegiis,quibus fruuntur Regularium famuli; idque ob rationem modo allatam.

Sed ſi volumus loqui conſequenter,ſtante adducta conſtitutione Vrbana,idẽ dicendum videtur de alumnis,ac de famulis commenſalibus:Ideo id cogita,& potius negatiuæ ſententiæ adhære.

An Epiſcopi abſque cauſa poſſint validè reuocare approbationem non ſolum confeſſariis ſæcularibus, ſed etiam Regularibus.

RESOLVT. XV.

AFfirmatiuè reſpõdet Nicolaus Iſambert Doctor Sorbonicus *in 3.p.D.Th.t.3.d.21. de Sacr. pœn.art.4.* Probatur, Approbatio de qua agimus, tandiu debet in confeſſario moraliter perſeuerare quamdiu proxima idoneitas ad Sacramentum hoc adminiſtrandum, ſuppoſita iuriſdictione,perſeuerat in illo,quia eſt quædam conditio in illo eſſentialiter requiſita, ſed hæc approbatio in præſenti difficultate non amplius moraliter perſeuerat in illo,quia ſupponitur reuocata:neque poteſt reſpõderi eſſe inualidè reuocatam, & ſic cenſeri adhuc moraliter perſeuerare, nã hæc approbatio iam cõceſſa,non eſt minus ſub libera diſpoſitione Epiſc. ſeu ordinarij;quam ſit iuriſdictio per eũ abſolutè, & ſimpliciter cõceſſa alicui alieno Sacerdoti in Sacram.pœnit. exercenda circa proprias oues eiuſdẽ Epiſcopi, vtraque n.conceſſio eſt aliquis actus iuriſdictionis,& hic poſterior magis propriè, quã ſit ille prior ſolius approbationis; ſed Epiſcopus, ſeu ordinarius poteſt validè(eſto non licitè) abſq;vlla cauſa legitima,ita reuocare iuriſdictionẽ, quã alicui docto,& probo Sacerdoti dedit pro pœnitentibus in Sacramentali cõfeſſione audiendis,& abſoluendis,vt Sacerdos ille, vbi hæc reuocatio ei ſufficiẽter innotuit, non poſſit amplius validè pœnitẽtes abſoluere in Sacram. pœnit. ergo, & pari iure Epiſc.ſeu ordinarius poteſt validè quidẽ (eſto non licitè) approbationẽ hanc à ſe datam alicui pio, & docto Sacerdoti abſque cauſa legitima reuocare: itavt poſterum non poſſit validè hoc Sacram.

admini

administrare. Deinde probatur; Summum Pont. dare alicui alieno Sacerdoti speciale priuilegium, quo approbatio simpliciter, & absolutè, ei per Episc. concessa pro confessionibus pœnitentium excipiendis, & Sacramentali absolutione impertienda, non possit reuocari, est signum, talem approbationem esse ex sua conditione reuocabilem per Episcopum, seu ordinarium, qui illam concessit; nam priuilegium est quædam lex priuata, qua quis eximitur per auctoritatem superioris à communi lege; & si hæc approbatio sic obtenta, est ex se irreuocabilis; cur petitur, & confertur à Summo Pontifice priuilegium ne reuocetur; sed Pius Quintus Summus Pontifex motu proprio 17. Calendas Iulij, anno Christi Domini 1567. & octauo idus Augusti, anno 1571. vt videre est apud Emanuelem Rodericum *tomo 4. quæst. regular. Bulla 6. & 7.* dedit priuilegium Mendicantibus, vt semel approbati cum examine ab Episcopo; non possint amplius ab illo eodem examinari, sed maneant approbati; ita tamen, vt ab eius successore possint iterum examinari: igitur approbatio absolute ab Episcopo, seu ordinario data alicui pro audiendis confessionibus pœnitentium, iisque Sacramentaliter absoluendis, potest validè etiam sine causa rationabili ab eo, qui concessit illam, reuocari.

Neque huic nostræ propositioni obstat, quòd citatis decretis Bonifacij Octaui, & Clementis Quinti, Mendicantes æquentur Curatis seu Parochis; Episcopus autem non possit, etiam absque aliqua causa rationabili impedire Parochum, seu Curatum, ne proprium parœcianum debitè confitentem, & ritè dispositum validè absoluat. Nec item quod Pius Quintus Bullis proximè citatis dederit Mendicantibus priuilegium, quod approbatio illis semel per Episcopum concessa, non possit reuocari: nec denique quod aliqui habeant immediatè à Summo Pontifice iurisdictionem pro hoc Sacramento omnibus, & singulis administrando. Hæc inquam non obstant, primùm quidem, quia Mendicantes ibi æquantur tantùm curatis, seu Parochis penes potestatem absoluendi, quatenus mendicantes possunt vi illius vtriusque decreti absoluere pœnitentes ab iis tantùm casibus, à quibus Parochi iure communi possunt suos absoluere; vt longè dispar est conditio Parochorum à conditione illorum Sacerdotum, quibus hæc approbatio est necessaria, quòd istorum approbatio sit fundata in eorum parochiali beneficio, & illi annexa per Concilium vniuersale; Episcopus autem non possit validè, sine causa aliqua rationabili spoliare Parochum suo beneficio; nec possit nuda, & simplici sua auctoritate disiungere, quæ speciali decreto vniuersalis Ecclesiæ sunt inter se coniuncta; cùm sit hoc inferior.

Secundum item non obstat: illud enim rectè potest intelligi de eo, quòd tantùm fit non licitè, non autem de eo valido præcisè sumpto (de quo tamen præsens difficultas tantùm procedit) quia expressis verbis ait, successorem eius Ordinarij, qui dedit hanc approbationem, posse, si velit, approbatos à suo prædecessore subiicere examini, & ex consequenti (loquendo absolutè) illam penitus reuocare; deinde, si quis contendat Summum Pontificem ibi agere de valido, respondetur nō propterea responsionem nostram esse falsam: hæc enim procedit tantùm de approbatione secundùm se cōsiderata, non autem prout subest speciali subordinationi Summi Pontificis, qui vt supremæ suæ auctoritatis potest impedire effectum inualidationis per aliquem Episcopum factæ, nimirum hunc confessarium, de quo agimus, renuente etiam Episcopo suo, seu ordinario approbare pro confessionibus sacramentaliter excipiendis, sicut potest (vt supra docuimus) dare iurisdictionem sufficientem pro excipienda Sacramentali Confessione alicuius Diœcesani contra voluntatem sui Episcopi. Tandem potest responderi priuilegium istud videri abrogatum per Gregorium XIII. Is enim Bulla sua, quæ incipit, *In tanta rerum, & negotiorum mole*, quæque fuit data Calendis Martij anno 1573. & refertur à Roderico loco superius citato, Bulla 38. reduxit litteras, & constitutiones Pij V. pro Mendicantibus, & aliis Regularibus contra locorum Ordinarios ad terminos iuris communis, & decretorum Concilij Tridentini; & per hanc responsionem intelligitur esse satisfactum confirmationi ab Auctoribus contrariæ sententiæ, petitæ ex responso sacræ Congregationis Cardinalium, dato tempore Pauli V, anno 1615. 20. die Nouembris, quod totum de verbo ad verbum Pureanus refert secunda parte de confessione in fine vltimi dubij, nam priori parte Patres illi volunt solummodò Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum ordinariis non licere confessarios Regulares aliàs ab eis liberè approbatos posthac ab audiendis confessionibus suspendere, nisi ex noua occasione, & causa; sicque agunt dumtaxat de licito: nos verò agimus de valido, quod in hac materia latius patet licito; posteriori autem parte statuunt, prædictos Episcopos, & ordinarios nullo pacto posse inconsulta Congregatione omnibus simul vnius conuentus regularibus confessariis facultatem audiendi confessiones adimere, quod rectè potest etiam explicari de licito, quatenus censent vix posse dari causam rationabilem ad licitè suspendēdum omnes simul confessarios vnius integri conuentus; & ideò decernunt, vt antequam fiat talis suspensio S. Congregatio consulatur, qua loquendi formula significant se tantum loqui de licita, si enim ageretur simpliciter de valido, non opus esset hanc adhibere præcautionem, S. Congregatione inconsulta, quæ videtur adhibita, vt possit diiudicari num hæc suspensio fiat ex aliquo odio, aut alio malo motiuo, & sic absque causa rationabili, & legitima.

Denique tertium non obstat; est enim iurisdictio aliquid distinctū ab hac approbatione; nam iurisdictio potest aliūde haberi, vt supra animaduertimus quæ tamen, quia non potest ad praxim, & vsum reduci post decretum in Concil. Trid. factum, de illa tanquam essentialiter requisita in confessario, nisi Summus Pontifex conferendo alicui iurisdictionē, simul etiam de speciali gratia illum approbare pro excipiendis omnibus Sacramentalibus confessionibus; sicq; huic decreto derogare, quod tamen communiter non facit, quemadmodum constat ex Iubilæis, in quibus sēper requirit, vt Sacerdos absolués etiam virtute Iubilæi; sit approbatus ab ordinario.

Et hæc omnia docet Isambert *vbi supra* cui adde Turrianum *de sacr. pœn. q. 8. art. 1. disp. 26. dub. 3. in fine*, Sancium, & Hurtadum.

Sed quicquid sit de Sacerdotibus sæcularibus; quoad Regulares; ego contrariæ sententiæ adhærendum esse puto; & ita tenent Doctores, quos etiam me citato adducit & sequitur Leander *de Sacr. tom. 1. tr 5. disp. 11. q 89.*

Verùm difficultas est, An Episcopus absque iusta causa possit saltem reuocare approbationes Regularium, si datæ fuerunt ad beneplacitum suum.

Reſpondeo cum Cardinali Lugo *de pœn. diſp.*21 *ſect.*3.*n.*63. quòd ſi approbatio data fuit ad beneplacitum poſſe reuocari licitè ex cauſa, & validè etiam abſque cauſa, non ſolnm ſæcularibus; ſed etiam Regularibus: Ratio eſt,quia approbatio data cum limitatione,& ad certum tempus,tranſacto illo tempore ceſſat, vt diximus,& poteſt aliquando approbatio cum tali limitatione conferri ex cauſa iuſta; quando autem approbatio datur ad beneplacitum, eſt approbatio limitata ad certum tempus vagum, determinandum pro arbitrio approbantis: ergo aliquando licitè dabitur cum illa clauſula,quãdo ſcilicet ſunt cauſæ ad dandam approbationem cum limitatione,ſemper autẽ valida erit limitatio; ita vt ceſſante beneplacito approbantis,approbatio eo ipſo intelligatur,ceſſare.

Verum,his non obſtantibus ad hoc dubium negatiuè reſpondet Leander *vbi ſupra q.*90.cum Peyrino,Trullench,Fagund.& Ludouico à Crux,probatur;quia licentia,quæ Regularibus datur ab Epiſcopis ad confeſſiones audiendas non eſt propria licentia, ſed approbatio perſonæ quoad ſufficientiam, & idoneitatem ad confeſſiones excipiendas, qua ſuppoſita, ſtatim Papa concedit illis facultatem, & iuriſdictionem ad ſacramentum pœnitentiæ miniſtrandum,vt patet ex *Clem.Dudum cit.* ergo nequit prædicta licentia, ſeu approbatio ad libitum Epiſcopi reuocari.

Nota hîc etiam contra Ioannem de la Cruz *in ſumma part.*2.*de ſacr.pœn q.*5.*dub.*4. *concl.*4.& alios, Sacerdotem ſemel approbatum ſi abſque cauſa ab Ordinario reprobetur,aut ſuſpendatur,poſſe eligi in Confeſſarium per bullam Cruciatæ,& ita tenet Leander *vbi ſupra qu.*32. ſi non ex culpa propria hoc euenerit.

An ſi aliquis ſæcularis confiteatur bona fide Confeſſario ab Epiſcopo non approbato, confeſſio illa valida ſit.

Resolvt. XVI.

Affirmatiuam ſententiam,licet cum aliqua formidine videtur tanquam probabilem Leſſius admittere;ſic enim aſſerit *in* 3.*parte D. Thomæ qu.*8.*de miniſtro confeſſionis art.*1.*dub.*5.*n.*16. Notandum primò, hanc approbationem non complere quidem ipſius iuriſdictionem, itaut ſine alia conceſſione poſſet abſoluere, ſed requiri ſolum tamquam conditionem, vt poſſit ei plena iuriſdictio dari,quæ conditio videtur ita eſſe neceſſaria,vt ſine ea irrita ſit abſolutio, vt inſinuat illud verbum *Non poſſe*,quod plus videtur quam non liceret.Etſi fortaſſe contrarium non ſit improbabile.Ita ille.

Confirmatur probabilitas huius opinionis ex ipſomet Concilio Tridentino,& primò *ſeſſ.*23. *de refor.* ſtatuit,quòd nullus initietur prima tonſura, qui Sacramentum confirmationis non ſuſceperit: Si quis tamen, omiſſo confirmationis Sacramento initietur tonſura,validè quamuis non licitè initiatur Sotus *in* 4.*ſent.diſt.*22. *art.*1.*prope fin.* Nau. in *manual.c.*22.*n.*9.cum aliis per Barboſ.*ad d.c.*4.*Concil. n.*1. *& in tr. de poteſt. Epiſcopi p.*2. *alleg.*44.*n.*14.

Secundò,idem Concilium *ſeſſ.*24. *c.*1. *de reform.* præcipit, vt impoſterum antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio cõtrahentium Parocho publicè denuntietur, inter quos matrimonium ſit contrahendum, & nihilominus ſi matrimonium prætermiſſis denunciationibus contrahatur, validum eſt,vt tenent DD.quos longa ſerie citat idem Barboſa *ad d.cap.*1. *num.*28. *& de poteſt.Epiſcopi alleg.*32.*num.*9. Rota *diciſ.* 390. *numer.* 5. *part.*2.*in.recent & deciſ.*141. *num.*12. poſt tractatum Moderni *de manutent.*

Tertiò, idem Concilium Tridentinum *ſeſſ.*25. *de regul.c.*17. ſtatuit,quòd Nouitia non admittatur ad Profeſſionem, niſi prius explorata fuerit eius voluntas per Epiſcopum, vel eius Vicarium, vel deputatum ab eis; Si tamen non præcedente dicta exploratione puella profiteatur, valet Profeſſio, Sanchez *ad præcept.Decalogi lib.*5. *cap.*4. *numer.*84. Mirand. *de Sacr. monial. qu.*8.*num.*4. Barboſ.*de poteſt. Epiſc. alleg.*100.*num.*9.Menochius *conſ.*396. *numer.vlt. vol.*4. Lezana *in ſumma cap.*25. *numer.*12. Tamburin. *de iure Abbatum diſputat.*6. *qu.*3. *n.*6.& ita reſolutum fuiſſe à ſacra Congregatione Concilij, teſtatur Zerola *in praxi Epiſcop. verb. monialis, verſ. ad* 14.

Nec obſtat dicere, quòd in dictis locis Concilium non vtitur verbo, *Poteſt*,cum negatiua,quod importat formam, vt aſſerunt Doctores, quos ad ſatietatem adduxi *in part.*10.*tr.*12.*reſol.*7. Nam, vt ibi etiam ex multis firmaui, hæc doctrina vniuerſaliter non eſt vera,ergo &c.

Sed, his non obſtantibus, prorſus contrariam ſenrentiam ſuſtinendam eſſe puto, & contra Leſſium affirmatiuam ſententiam omnino improbabilem puto, & eſt contra communem ſententiam Doctorum, aſſerentium talem confeſſionem eſſe inualidam, quia quamuis Concilium non apponat Clauſulam irritantem,tamen cùm appoſuerit,formam quidquid ſit ſine illa, irritum eſt, & inane, tum etiam quia ſine approbatione non confertur iuriſdictio, & ſine iuriſdictione validè non poteſt ferri ſententia, & vtrumque eſt in iure certiſſimũ, & ſic non immoror in probationibus.

Et ita docet Vvigers *in ſupplem.*3.*part. D.Thomæ q.*8.*art.*4. *n.*14. Thomas Hurtadus *var.tom.*2.*tract.* 12. *cap.*1. §.2. *dub.*4. *num.*2068. Vnde Amicus *in cur.Theol. tom.*8. *diſputat.*15 *ſect.*3.*num.*93. ſic ait; Communis ſententia Theologorum eſt, approbationem Epiſcopi poſt Tridentinum eſſe neceſſariam neceſſitate Sacramenti, & non tantum præcepti, adeò vt ſi quis tentet,nihil efficiet. Vnde pœnitens, etiamſi bona fide accedat ad Sacerdotem ab Epiſcopo non approbatum, tenebitur iterum peccata confiteri, cum primum id nouit; atque ita ferunt declaraſſe Congregationem Cardinalium qui authoritatem habent explicandi Concilium. Ita ille: Sed de hac quæſtione à nobis alibi pertractatum.

Sed quæro hîc obiter, an Confeſſarius approbatus v.g.Romæ,ſi mutet domicilium, & proficiſcatur Mediolani,poſſit ibi audire Romanos; etiamſi non fuerit approbatus ab Epiſcopo Mediolanenſi. Caſus eſt curioſus, & apud Auctores non paſſim obuius,& affirmatiuè poſſet aliquis reſpondere;eo quod approbatio,vt ſuppono, quia fuit data abſolutè, & ſimpliciter adhuc durat, quandiu non reuocatur,non reuocatur autem præcisè ex eo, quod Sacerdos approbatus aliò transfert domicilium,vt hinc patet, quod ſi ipſe iterum repetat prius domicilium, hoc ipſo ibi abſque alia approbatione poteſt audire confeſſiones.

Quod ſi dicas, approbationem in hoc caſu ſuſpendi, quatenus Sacerdos incipit habere alium Ordinarium,à quo proindè indiget approbari Cõtra eſt,primò, nam Sacerdos in præſenti caſu verè cenſetur approbatus à ſuo Ordinario, nempè ab eo,

eo, qui quando illum approbauit, erat eius Ordinarius. Contra eſt ſecundò, nam Sacerdos, etiam mutato domicilio, adhuc videtur manere ſubditus Ordinarij; à quo fuit approbatus, non quidem ratione domicilij (vt patet) ſed quoad miniſterium audiendi confeſſiones ſubditorum ipſius, quomodo DD. dicunt cum Suarez. *de pœnit. D.* 28. *ſect.* 6. *num.* 13. poſſe Epiſcopum approbare Sacerdotem non ſubditum, ſi iſte quoad hoc ei ſe ſubiiciat; præſertim cùm ſubiectio non videatur requirere domicilium, vt conſtat in feudatario, qui quoad feudum poteſt eſſe ſubditus Regis Galliarum verbi gratia & tamen habere domilicium in Hiſpania quod ſi concedatur, concedendum etiam videtur Sacerdotem approbatum in aliqua Diœceſi, poſſe etiam mutato domicilio, audire confeſſiones ſubditorum illius Diœceſis, in qua erat approbatus; Cùm hoc non obſtante, poſſit dici manere ſubditus illius Epiſcopi quoad auditionem confeſſionum; ſicque nulla adſit ratio, cur dicatur deſinere eſſe approbatus.

Sed his non obſtantibus ego non recederem à ſententia negatiua, quam docet Cardinalis Lugo (licet ad argumenta ſuperiùs poſita non reſpondeat, nec obſeruet) *de pœnit. diſputat.* 21 *ſect.* 2. *numero* 35.

Nota hîc etiam, Thomam Hurtadum *var. tomo* 1 *tractat.* 12. *cap.* 1. §. 2. *dub.* 10. *num.* 2001. nominatim contra me nimis dubitare, An ſæcularis mox ingreſſurus Religionem poſſit abſolui à Regulari non approbato ab Epiſcopo?

Sed noſtram ſententiam præter Becchium ſequitur etiam Peyrinus *tom.* 3 *priuileg. cap.* 3. *num.* 3. & Pater Pellizzarius *in man. regular. tom.* 2. *tract* 8. *cap.* 2. *ſect.* 1. *ſubſect.* 1. *num.* 28. vbi docet, Nouitios quamuis nondum indutos veſte religioſa, poſſe confiteri Sacerdoti per ſolum Prælatum regularem probato, ſiquidem de breui accingendus in fauorabilibus habetur pro accincto *leg penult. ff. de milit. teſtament.* adeóque ſicut Nouitius veſte religioſa iam indutus, poteſt confiteri Sacerdoti approbato ſolum à Prælato regulari; ita & poterit confiteri; etiamſi nondum ſit indutus religioſo habitu, dummodò breui illum recepturus ſit. Ita Pellizzarius.

Sed ſi quæras hîc obiter, An poſſit Epiſcopus dare ſubdito poteſtatem eligendi Confeſſarium per eandem poteſtatem, approbando talem; etiamſi antea approbatus non fuit. Reſpondetur non poſſe, quia hoc non eſſet aliud, quam dare facultatem eligendi Confeſſarium quamuis non approbatum, quod ſi Papa vſurparet hunc modum, cenſeretur diſpenſare in forma Concilij, quod poſtulat approbationem in particulari factam de tali perſona.

Dices, Poteſt Epiſcopus dare pœnitenti facultatem approbandi Confeſſarium pro aliis? Ergo etiá pro ſe ipſo pœnitente. Reſpondeo Epiſcopus illud poteſt, ſi pœnitens ſit vir doctus, & idoneus, qui approbet, hîc tamen alia eſt facultas approbandi, & alia eligendi, & neceſſe eſt vt facultas approbandi prius exeat in actum, quam facultas eligendi; neque eo ipſo, quo datur poteſtas eligendi, præſumitur dari poteſtas approbandi, cum ad vnum poſſit quis eſſe idoneus, & non ad alteram. Et ita docet Mercerus *in ſupplem.* 3 *part. D. Thomæ q.* 8. *dub.* 2.

An in approbatione Confeſſariorum requiratur iudicium interius Epiſcopi de eorum ſufficientia.

Resolvt. XVII.

CAſus poſſet accidere, quando Epiſcopus approbaret illicitè aliquem Confeſſarium, & affirmatiuè reſpondet Bonacina *de Sacr. pœn. diſp.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 4. §. 1. *n.* 29. vbi ſic ait; Quæres vtrum ille cenſeatur approbatus, & conſequenter idoneus audiendis confeſſionibus, qui fuit approbatus, & admiſſus ab Epiſcopo ſciente illum non idoneum.

Reſp. negatiuè iuxta probabiliorem ſententiam, nam Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 15. exigit, vt Confeſſarius qui non habet parochiale beneficium, iudicetur idoneus; hic autem verè non iudicatur idoneus ſed fictè, cùm Epiſcopus interius ſentiat, & iudicet non idoneum, vnde Concilium videtur requirere approbationem cum iudicio, & iudicium cum approbatione.

Et paulo infra *n.* 31. hæc ſubdit; Hinc colligi poteſt ſolutio illius difficultatis, qua quæritur, vtrum præter iudicium, quo Sacerdos iudicatur idoneus, requiratur etiam approbatio diſtincta à iudicio. Ratio dubitandi eſt, quia in Concil. Trid. *loco citato* habentur hæc verba, *Aut iudicetur idoneus, & approbationem obtineat.*

Reſp. vtrumque requiri; quatenus Epiſcopus debet Confeſſarium non ſolum interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare, & iuriſdictionem concedere, vt patet ex verbis Tridentini citatis.

Ita Bonacina, cui adde Barboſam *de poteſt. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 25. *n.* 19. & Boſſium *de Iubilæo ſect.* 3. *caſu* 2. *paragr* 1. *n.* 3.

Sed hæc opinio non eſt admittenda, & illam refellit Leander *de Sacr. to.* 1. *tr.* 5. *diſp.* 11. *q.* 74. Cardinalis Lugo *de Sacram. pœnit. diſp.* 21. *ſect.* 1. *n.* 25. & Nicolaus Iſambert *tom.* 3. *in* 3. *part. D. Thomæ diſp.* 21. *de Sacr. pœnit. art.* 4. vbi ſic ait, Difficultas eſt, an ad validitatem huius approbationis ſufficiat, quòd Epiſcopus, ſeu Ordinarius det illã exterius; itavt ſi verè, & in conſcientia iudicet hunc Sacerdotem non eſſe idoneum audiẽdis confeſſionibus; imò nolit interius eum approbare, nihilominus exterius, & actu externo ſiue verbo ſiue ſcripto illum probat, an tunc, inquam, Sacerdos ille inſtructus ſufficienti iuriſdictione, poſſit validè hoc Sacramentum pœnitentiæ miniſtrare?

Reſpondetur, conceſſionem huius approbationis eſſe quendã actum iuriſdictionis exterioris, & veluti cuiuſdam ſententiæ in foro exteriori prolationem, at prolatio ſentẽtiæ facta iuridicè in foro exteriori, non poſtulat ſui confirmationem ad internum iudicium, illam iuridicè pronunciantis, quia poteſt dari caſus, in quo iudex aliquis agat contra ſuam conſcientiam, tam vt eſt publica perſona, quam vt eſt priuata vt omnes ſatis norunt.

Deindè ſufficit, quòd iudicium hoc de idoneitate Sacerdotis ſit tale ſignificatur per verba Concilij Tridentini illud conſtituentis: ſed verba Concilij Tridentini ſuperius relata, ſignificant ſatis eſſe quòd iudicium hoc Epiſcopi ſit externum; nam eo ipſo, quo relinquit liberum Epiſcopis eiuſmodi Sacerdotes deputandos audiendis cõfeſſionibus ſubiicere examini, vel non ſubiicere, & verbis expreſſis ait, ſufficere quòd aliàs iudicentur

ab Epiſcopo ad iſtud munus idonei, & approbationem obtineant, innuit, quòd quemadmodum hæc approbatio, vt tali modo obtenta reſpicit forum externum, in quo ſi reuocetur in dubium, probari debet, ita etiam, & ſolum iudicium externum Epiſcopi de hac idoneitate Sacerdotis ſufficere (quantum requiritur ex parte huius conditionis) quòd ſit externum. Vnde ratio huius iudicij, & veræ intentionis in Epiſcopo ad conferendum alicui hãc approbationem, eſt diſtincta à ratione intentionis eſſentialiter requiſitæ in adminiſtratione huius Sacramenti, vel alicuius alterius; Ita Iſambertus.

Itaque dicendum eſt, quod in Concilio Tridentino *ſeſſ.25.cap.13.de reform.* non agitur de iudicio interno, ſed de externo, quod per approbationem profertur: nam iudex, licet fortaſſe aliquando contra conſcientiam, verè tamen exercet iudicium, cùm iudicet in fauorem alterius ex litigantibus, & in omni rigore iudicat cauſam applicandam eſſe huic, alioquin nunquam poſſet iniuſtè iudicare, vel contra conſcientiam, quod eſt contra omnes Theologos, & Iuriſtas. Iudicium ergo ſolum ſignificat prolationem ſententiæ, quæ certè ſententia eſt, & actus iuridicus, licet fiat contra conſcientiam: quare Epiſcopus approbans confeſſarium; eo ipſo profert ſententiam, & iudicat illum habendum eſſe pro idoneo. Vnde à fortiori fit, illum omninò validè abſoluere, qui reuera idoneus eſt, & approbatus ab Epiſcopo, licet Epiſcopus putaret eum non eſſe idoneum.

Et ideò rectè Baſilius Pontius *de matr.lib.5.c.19. n.14.* docuit, valere confeſſionem factam Sacerdoti, cui Epiſcopus facultatem audiendi confeſſiones fictè conceſſit, nempè ſolis externis verbis abſque vera intentione.

Vide etiam Suarez *de matr.lib.3. diſp.22. n.14.* Vnde ex his patet reſponſio ad rationem, quam pro ſua firmanda ſententia adducit Bonacina, & alij.

Nota verò cum Cardinali Lugo, *vbi ſupra*, quòd etiam ſtãdo in opinione Bonacinæ, videlicet, quòd requireretur iudicium internum Epiſcopi vltra approbationem externam, non eſſet idem dicendum de examinatore; nam licet hic interius non iudicaret idoneum, quem contra conſcientiam approbat; adhuc accedente Epiſcopi approbatione, ille haberet totum quod à Concilio requiritur: nam Concilium non petit, quòd iudicetur idoneus ab aliis, ſed ab Epiſcopo, tunc autem Epiſcopus ita iudicaret etiam interius, licet deceptus ab examinatore; ergo haberet totum, quod Concilium requirit, vt validè abſoluat.

Nota hîc obiter, quoniam melius eſt ruſticis pœnitentibus habere aliquos Sacerdotes Confeſſarios ab Epiſcopo approbatos, etiam inſufficientis doctrinæ; quam nullos (nam ſi tales ruſtici habeant, quæ pro eorum conditione ſufficiunt ex parte pœnitentis, validè, & fructuosè abſoluentur) ſic etiam Epiſcopus non peccat, quando carens Sacerdotibus ſufficientis doctrinæ etiam pro ruſticis; approbat aliquos Sacerdotes in Confeſſarios pro excipiendis eorum, aut alterius generis hominum confeſſionibus, & vt illos Sacramentaliter abſoluant, cùm nemo teneatur ad impoſſibile. Sed ei ſufficit, vt vel alios eruditiores, ſi poſſit, quærat, vel curet illos, quos approbauit, inſtrui de iis, quæ tales Confeſſarij tenentur ſcire pro Sacramento pœnitentiæ eiuſmodi hominibus adminiſtrando.

Et ita docet Iſambert. *vbi ſupra diſp.22.* & Cardinalis Lugo *de pen.diſp.21 ſect.4.n.24.* quæ omnia multos ſcrupulos ab Epiſcopis eiicient.

An ſit valida abſolutio collata ſub conditione de præterito vel de futuro.

Resolvt. XVIII.

Respondeo cum communi, quod ſic modo conditio ſit de præterito, aut præſenti de re quæ verè eſt, vel fuit, vt abſoluo te ſi habeas diſpoſitionem requiſitam: ſi poſſum te abſoluere; ſi reſtituiſti heri quod debebas.

Ratio eſt, quia talis conditio nec ſuſpendit effectum Sacramenti, nec reddit pœnitentem incertum alio modo quam eſſet incertus ſi daretur abſolutio ſine illa conditione, & prætereà, de facto datur quandoque baptiſmus cum conditione, ſi non ſit baptizatus.

Exiſtimo tamen non valere formam cum conditione de præſenti, aut præterito de re, cuius exiſtantia non poteſt moraliter cognoſci nec à Sacerdote, nec à pœnitente, cùm tamen ſi daretur abſolutè, magis eſſent certi de abſolutione; v.g. ſi quis diceret Ego te abſoluo, ſi Alexander Magnus fecit aliquid, de quo nulla habetur notitia in hiſtoriis, aut ſi Magnus Turca iam dormiat: nam & abſolutio data cum talibus conditionibus eſſet ridicula, nec eſt veriſimile quod Deus inſtituerit pro forma Sacramenti formam ridiculam.

Et prærereà forma Sacramenti debet eſſe ex natura ſua talis, vt explicatione ipſius ſi cognoſceretur, Eccleſia, & ipſemet pœnitens, ac Sacerdos abſoluens poſſet moraliter cognoſcere Sacramentum validè collatum fuiſſe, modò pœnitens fuerit benè diſpoſitus.

Si verò conditio ſit de futuro, vt abſoluo te ſi cras reſtitueris; aut abſoluo te, ſi ſol cras orietur; aut ſi Antichriſtus ſit futurus; maior eſt in reſoluendo difficultas.

Hiquæus exiſtimat conditionem de futuro, quod certo cognoſcitur pro præſenti futurum, non impedire validitatem abſolutionis; eam verò, quæ eſt de futuro incerto impedire.

Conink verò, & Cardinalis de Lugo putant vtramque eſſe inualidam, quia vtraque æquè ſuſpendit effectum Sacramenti.

Sed contra, nam conditio de futuro certo, vt ita dicam, non ita ex natura ſua ſuſpendit, quin Eccleſia poſſit colligere reum eſſe abſolutum, & reuera illa conditio ſi Antichriſtus ſit futurus, æquiualet huic: ſi verum ſit, quod Antichriſtus ſit futurus; Vnde conditio eſt de præſenti veritate futuritionis Antichriſti, quamuis dicatur eſſe conditio de futuro, quia obiectum ipſius eſt aliquid futurum, conditio verò de futuro incerto ſuſpendit effectum, quantum ad cognitionem quam poſſet habere Eccleſia ex natura formæ ſicut conditio de præſenti, ſi Turca dormiat.

Itaque exiſtimo cum Hiquæo, conditionem de futuro certo nullo modo impedire validitatem formæ ex eo, quod ſit de futuro tali præcisè, niſi aliunde ex ridiculitate conditionis, vt dixi ſupra, colligeretur, quod non deberet exiſtimari forma valida.

Quantum autem ad conditionem de futuro incerto, vt ſi cras reſtitueris te abſoluo, ſentio cum communi, quod inualidet abſolutionem, quia licet, vt paulò ante dixi de altera conditione, illa æqui-

ualeat

ualeat si verum sit, quod tu restitueris, quæ conditio est de præsenti, & cognoscitur à Deo esse ex suppositione futuritionis; tamen qaantum ad cognitionem, quam vel Confessarius, vel pœnitens, vel Ecclesia potest habere, non posset sciri, quod pœnitens esset pro præsenti absolutus cum vlla morali certitudine, etiamsi esset benè dispositus, & absolutio data à Sacerdote cum debita intentione; forma autem valida Sacramenti huius, & aliorum omnium saltim præter matrimonium, debet esse talis, vt ex natura ipsius, suppositа dispositione suscipientis, & legitima applicatione ipsius per Ministrum, possit Ecclesia cognoscere, quod sortiatur in præsenti effectum.

Nec obstat dicere cùm Eminentissimo Domino meo Cardinali Lugo, quòd sicut consensus conditionalis mariti ducentis mulierem, si ipsa consenserit, transit in absolutum, nisi retractetur posita conditione, & tunc confertur gratia mediante matrimonio; ita absolutio data cum conditione de futuro, dabit effectum posita conditione, & tunc fiet validum Sacramentum.

Respondeo, negando consequentiam, quia posita conditione illa, à qua dependebat consensus mariti, ponitur de præsenti materiam & forma eius, quæ est mutuus vtriusque contrahentis consensus, absque alio impedimento, vt supponitur, consensus quidem mulieris actu & realiter, consensus verò viri ad minus moraliter? Vnde non est mirum, quod tum contrahatur validè matrimonium, & fiat Sacramentum illud validè, sed conditio futuri posita in absolutione conditionata non est nec materia, nec forma Sacramenti, nec consequenter ea posita applicatur materia & forma, sed illa applicata fuere antecedenter; Vnde antecedenter deberent causare gratiam, & constituere Sacramentum, vnde si tum non constituerint validum, nec contulerint gratiam, postea non debebant alterutrum facere, nisi postea applicentur; sicut enim, in ipso matrimonio non constituunt Sacramentum, nisi quãdo actu applicantur: ita nec in aliis Sacramentis debent actu constituere, nisi quando actu applicantur.

Et hæc omnia docet Ioannes Pontius *in cur. Theologiæ disputat. 46. quæst. 2. conclus 2. n. 15.* Vide Leandrum *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disputat. 2. quæst. 23. cum seq.* Castrum Palaum *tom. 4. tract. 23 punct. 5. num. 9.*

Notandum est tamen hîc obiter casus, de quo, dum hæc scriberem fui interrogatus, An si quis impenderet absolutionem dicẽdo, Ego tibi peccata remitto, condono, remittuntur tibi peccata, Sacramentum absolutionis tibi impendo, An inquam peccet mortaliter? Aliqui censent his, & similibus casibus, quando forma non redditur dubia, non committi peccatum mortale, sepositо scandalo, vt Sotus *in 4. dist. 14. qu. 1. art. 3. in fine*, & Valentia *tom. 4. disput. 7. quæst. 2. punct. 3. §. esset tamen peccatum mortale.*

Sed aliqui putant esse peccatum mortale; eo quod modus ordinarius absoluendi ex consuetudine grauiter obliget, neque possit occurrere iusta causa illum mutandi.

Et in hanc sententiam magis propendo cum Vasquez *in 3. part. to 4. qu. 84. artic. 3. dub. 3. n. 12.* & Præpositi. *in 3. part. q. 6. de forma Sacram. pœnit. dub. 1. num. 8.*

An si Testator habens v. g. plures equos, equum Titio legauerit: vtrum debeat eligere equum Titius, an Hæres.

Resolvt. XIX.

DVm huic difficultati studeret Illustrissimus Clemens Merlinus Sacræ Rotæ Romanę Auditor, & Decanus, de illa me interrogauit; dignabatur enim sapientissimus & amicissimus vir mecum aliquando etiam legales quæstiones conferre, & tunc ego in schedis meis aliqua circa hanc materiam collegi, quæ nunc lectoribus dabo; Dico igitur, quòd aliqui putant in hoc casu electionem competere hæredi; quia dicitur in generali, seu alternatiua propositione electionem non esse creditoris, sed debitoris, *l. plerumque 10. §. final. ff. de iur. dot.* vbi regula proponitur *electio sit rei, vtrum præstet*, & in *l. 2. § 3.* Scæuola scribit in potestate & arbitrio esse rei non an debeat, sed quid debeat, iam verò constat in proposito debitorem non esse legatarium, sed hæredem, proindè hæredis, & non legatarij electio erit.

Accedit quoque textus apertus *in l. 32. §. 1. ff. de legat. 1.*

Et idem ex *lege 37. §. 1. & l. 39. §. eod. tit.* perspicuè relucet. Quocirca, & hîc optio dabitur hæredi, illeque debebitur, quem ipse elegerit.

Verum ego contrariæ sententiæ adhæreo, & puto electionem in tali casu spectare ad Titium Legatarium, Probatur, quia Iustinianus dictam electionem apertè tribuit legatario *in §. si generaliter Instit. de legat.* Si generaliter, inquiens seruus, vel res alia legetur; electio legatarij est, nisi aliud Testator dixerit.

Idem quoque apertè comprobat *l. 108. §. 2. de legat. 1.*

In *l. 2. §. 1. ff. de optione legata*, scribit Vlpianus: sed homine generaliter legato arbitrium eligendi quẽ acciperet ad legatarium pertinet.

Ad contrariæ opinionis fundamenta supra adducta, primò generaliter, respondetur hoc modo; olim iure pandectarum distinguebatur legatum vindicationis à legato damnationis; Vnde Vlpianus, ait *in tit. de legat.*

In legato vindicationis: electionem esse legatarij, in legato per damnationem hæredis; quæ differentia colligitur quoque ex verbis capito, sumito, habeto, quibus legatum vindicationis relinquebatur, & electio legatario permittitur magis, quam hæredi; sed his damnas esto dare, magis hæredi quam legatario: tametsi voluntas hîc non satis apertè exprimatur, cuius differentiæ fundamentum extare videtur *inl. 19. de legat. 1. & l. Lucio 23. eod. tit.* proinde secundum hanc distinctionem leges adductæ, quæ sibi conciliari, & in concordiam redigi debent, vt illæ quæ optionem, & electionem hæredi tribuunt, de legato damnationis loquantur: Cæteræ verò electionem legatario deferentes, de legato vindicationis accipiantur.

Atque ita Duarenus, Hotomanus & Giphanius. Hæc verò differentia cùm hodie Iustiniani constitutione sit sublata *l. 1. C. commun. de legat. §. 2. instit. delegat.* idcircò nunc soli legatario optio, & electio conceditur, prout etiam generaliter, atque indistinctè constituit Iustinianus *in dicto §. si generaliter instit. de legat.*

Deindè ad singula quoque argumenta in specie respondendo, non existimo primam sententiam

nostram labefactare, aut magnopetè impugnare: nam ad illud rectè Franciscus Dauarenus respondet, regulam istam, quòd in alternatiuis electio sit debitores, procedere in contractibus & stipulationibus, non verò in legatis, quia stipulatori cæterisque contrahentibus imputari potest quòd verba clarius non conceperint, & legem contractui apertiorem dixerint, *l.99.ff. de verbor. oblig.l.39. de pactis.*

At verò legatario nihil quicquam imputari potest, quod Testator apertius non fuerit loquutus.

Ad secundum respondetur, in casu *d. l.32. §.1.* Testatorum certum fundum vel seruum animo suo concepisse, eumque legatario destinasse.

Hoc autem quoties accidit, de eoque constat, palam est eum noluisse electionem penes hæredem esse, neque res omnes legato subiectas esse voluisse, ac proinde non dabitur legatario hoc casu electio contra apertam voluntatem defuncti.

Quia tamen de quonam senserit Testator constare non potest electio hæredi conceditur.

Idem plane ad tertium, & quartum respondendum est.

Verum nostra sententia supposita, quæro quidnam in tali casu Titius legatarius facere debeat, & vtrũ in eius sit potestate quid vis quod ei libuerit eligere, & sic in casu proposito equum meliorem? Respondeo rem hanc sic temperandam esse, vt legatario competat quidem electio, sed ita ne optimum eligat, neve pessimum accipere cogatur.

Sic enim Vlpianus hac de re scribit *in l.37.prin. ff.delegat.1.* legato generaliter relicto (veluti hominis) Gaius Cassius scribit id esse obseruandum, ne optimus, vel pessimus accipiatur, quæ sententia rescripto Diui Seuerini iuuatur, qui rescripserunt homine legato Actorem non posse eligi:

Et Africanus idem confirmat *in l.110.ff.de leg.1*

Quod ipsum quoque approbat Iustinianus *in l.final. §.1. in verba ita tamen*; vt non optimum ex seruis, vel aliis rebus quidquam eligat, sed mediæ æstimationis, nedum legatario satis esse fauendum existimamus, hæredis cõmoda defraudentur.

Denique stabilitur etiam hæc sententia per *l. si quis argentum C.de donat.* vbi is, qui generaliter seruum donauit, neque optimos dare cogitur, neque pessimos dandos liberatur, sed ad mediocrium præstationem tenetur.

Et ita hæc omnia docet Hulricus Hunnius *in comment. ad Treutlerum vol.2. disp.13. thes.5. q.12.* quæ quidem admittit saltem, si legatum sit alternatiuum, & ideò Martinus de San. Ioseph. *in mon. confes. tom.1. lib.2 tract.38. de testam. num.16.* sic ait, Quando el Testador manda que se dè à Pedro vn vestido de los suyos, ò vnas armas, en tal caso està à eleccion del heredero qual de la dos cosas, quiere dar, y cumple co dar al legatario lo que vale menos, *l. si ita scriptum in fine, l. legato generaliter §. finaliter, ff.de legat* 1. y lo mismo es aunque los legados sean pios, sic Molina *disp.198. vers. virum*; y lo confirmo, porque in alternatiuis debitoris est electio de eo quod debet alternatiuè legatum, *l. non vtique, & ibi glos semper, digest. de eo quod certo loco, & l.plerumque* 11. *§. final. & ibi glos fin. digest. de iure dotium, & l. si ita stipulatus fuero* 109. *dig. de verb. oblig.* & in alternatiua summarum, vel temporum inspicitur illud, quod minus est in obligatione *l. si ita relictum fuerit* 43. *§. fin. digest. de leg.2 & d. l si ita stipulatus* 12. *& ibi gl fin digest. de verb. oblig* Ita ille.

Sed si aliquis hîc obiter quærat, an pecunia ad emptionem immobilium destinata, pro immobili habeatur; Itavt in legato bonorum immobilium contineatur; Et affirmatiuam sententiam docet Raphael Fulgosius *in l.15. §. final. digest. de re iudicata*, contrariam amplectitur sententiam, eamdemque fouet Boër. *quæst.119.*

Probatur ex *leg.3 §. vsuras vers. quid ergo dig. de contr. & vtili tut. act.* pecunia pupilli deposita ad emptionem prædiorum, non potest alienari sine decreto iudicis, sicut aliæ res immobiles pupilli iure Pandectarũ duntaxat alienari erant prohibitæ.

Destinatum habetur pro re perfecta *l. & si non sint. §. infecti, digest. de auro & argento legato.* Igitur pecunia destinata ad rem immobilem comparandam pro immobili habebitur.

Ego autem magis adhæreo sententiæ negatiuæ, quam tuetur Franciscus Hotomanus *lib.3 obser.3.* Andreas Gail.2.2. *obseru.11.* Iason *in l. catera §.21. digest. de leg.1.* Decius *Cons.409. n.15.* & hanc esse communem sententiam testantur Gailius, & Iason *in locis modo citatis.*

Et ratio est, quia pecunia si simpliciter, & in cõcreto consideretur, sit res corporea mobilis; Vnde & in legato rerum mobilium continetur *d.l.79. §.1 ff.de leg.3* sin verò in abstracto tanquam quantitas, & valorem sit res incorporalis, & corporibus opponatur *l.95.ff.de leg.3. l.34. §.2 ff.de leg.1. l.94. ff. de solut. l.24. ff. depositi l.10. ff.de accept. l.19. ff. de condict. indebit.* atque propriè loquendo nec mobilis sit nec immobilis *l.12. §. in peculio ff. de peculio l. vnic. §. exacto C.de rei vxor. act. l.2. l.3. C.de quadrien. præscript.* quamuis propter subiectum mobile qui inest, mobilis censeri & hoc casu debeat, cùm licet per se moueri non possit, quia nec tangi valeat, in subiecto tamen queat moueri. Quocirca quomodocumque tandem pecunia consideretur siue in abstracto, siue in concreto, semper rebus potius mobilibus, quam immobilibus accenseri debeat, cùm igitur sua natura sit res mobilis pecunia, sola destinatio eam non efficiet immobilem.

Sed quid dicendum de legato rei non existentis? ad hoc dubium sic respondet Cardinalis Lugo *de iust. tom.2. disp.24. sect.10. n.261.*

Quæritur de legato rei non existentis, de quo si speratur extitura, dicendum est valere, vt si legetur partus ancillæ futurus, vel fructus anni sequentis; illud autem legatum, licet non transeat statim in dominium legatarij, quia est conditionale, quando tamen conditio non fuit explicitè expressa, sed implicita, transmittitur à legatario moriente post mortem testatoris ad proprios hæredes. Ita ille.

At hæc sunt certa, sed quæstio est quando certã quantitatem fructuum sequenti anno nascitúrorũ legauerit Testator, anne, si tantum fructuum natũ non fuerit, quod deest hæres supplere debeat?

Et respõdet Treutlerus *vol.2. disp.13. thes.4.* quod hæres ad legatorum fructuum quantitatem præstandam teneatur: quam sententiam probat *l.27. §. fin. ff de leg.3 & l.12. ff. de alim. & cibar. legat.*

Quæ sententia proculdubio falsa est, si certi anni ex fundo certo fructus legati fuerit; vt si hoc modo legauerit Titio fructus sequentis anni fundi Tusculani do, lego.

Cùm enim hoc legatum, vt dixi, sit conditionale, & hanc in se conditionem habeat, si nati fuerint; Idcirco hæc conditio quatenus deficit fructus non debebuntur *l.13 ff. de tritic. vin. legato.*

Quod si verò Testator fructuum certã quãtitatẽ legauerit; etiamsi in ea quantitate non prouenerint proximo anno, defectũ tamen de suo supplere debet hæres *d. l.12.* vbi Cuiac. *de alim. & cibar. leg.*

An

An excommunicati vitandi poſsint validè condere Teſtamentum.

RESOLVT. XX.

AD hoc dubium reſpondet Hulricus Hunnius *in Comm. ad Trutlerum vol. 2. d. 10. Theſ. 2. q. 15.* vbi ſic ait; Quod ad excommunicationem attinet diſtinguendum cenſeo inter excommunicatū excommunicatione maiori, & excommunicatū excommunicatione minori: Nam duplex eſt excommunicatio, maior, & minor. Illa excommunicatum non ſolum ab vſu Sacramentorum, ſed ab omni etiam fidelium conuerſatione, ac conſortio prorſus ſeparat; Itavt cum fidelibus nullum actum, nullum commercium exercere poſſit *c. 24. §. aliquando enim cauſ. 11. q. 3. c. 16. c. 19. c. 32. c. 33. de cauſa 11. q. 3.* minor verò excommunicatio ea dicitur, qua quis non prorſus à communione, & conſeruatione fidelium excluditur, & ſeparatur, ſed ab vſu dumtaxat Sacramentorum, vſque dum pœnitentiam agat; arcet, *c. 5. de ſent. excom.* Hæc igitur teſtamenti factionē non impedit, nec eam excommunicato aufert. Illa verò omnino teſtamenti factionem impedit; cùm qui eam paſſus eſt, non poſſit teſtes habere, quos adhibeat teſtamenti ordinationi; non poſſit etiam inſtruere fidelem in teſtamento hæredem, quia hæres pro vna perſona cum defuncto habetur, vt ſuo loco demonſtrabitur.

Non obſtat quod excommunicatus nullibi prohibeatur facere teſtamentum, omnes autem teſtamenta facere poſſint, qui ſpecialiter prohibiti non reperiuntur *l. ſi quæramus, ff. qui teſt facere poſſ.* nam præterquā quod regula hæc dubia adhuc ſit, & incerta, vt ex prædictis conſtat; ſatis etiā ſuperiori ratione excommunicatum teſtari prohiberi exiſtimo qui enim fideles adhibere teſtes prohibetur; is etiā iure Romano teſtari prohibetur, cum hodie Ciues Romani fideles ſint, *vt ſupra ſub littera F.* demonſtratum fuit. Et ſanè ipſe Couarruuias confitetur maiorem excommunicationem excommunicato omnem cum fidelibus conuerſationem auferre.

Non etiam aduerſatur quod porrò vrget Couarr. quod quoties ex quibuſdam perſonis vna quid facere expreſsè prohibetur, idem cæteris permitti intelligatur *l. cum prætor. 12. ff. de iudic.* Excommunicati verò propter percuſſionem Cardinalis in ſpecie nominatim, & expreſsè prohibentur facere teſtamenta; ille quidem *in cap. excomm. §. credentes de hæret.* Auth. *credentes C. de hæret.* Ille verò *in c. felicis de pœn. in 6.*

Verùm reſpondeo ad propoſitionem maiorē ex *d. l. cum prætor* deſumptā, quod procedat quādo non conſtat, quod cæteris quoque perſonis vel expreſsè, vel in conſequentiam idem facere ſit interdictum, vti hoc loco de cæteris excommunicatis ex ratione adducta ſatis conſtat.

Huc vſque Hunnius, cuius ſententiam contra tenuerunt aliqui Iuriſconſulti, quos adducit Manlius, *vbi infra.*

Verum affirmatiuam ſententiam ſuſtinendam eſſe puto, quam tuentur Doctores, quos ad ſatietatem adducit & ſequitur Thomas Manlius *tr. de vltim. voluntatib lib. 2. tit. 2. num. 20.* & hanc ſententiam tenet ex Theologis *l. 1. de excomm. cap. 9. n. 2.* Auila *2. part de cenſur. c. 6. diſp. 6. dub. 6.* Coninch. *diſput. 14. dub. 12. in fine*, Paul. Layman. *l. 1. tract. 5. part. 2. c. 2. n. 17.* Vaſquez *de teſtam dub 8. n. 31.* Molina *de iuſt diſp. 137.* & Card. Lug. *de iuſt. t. 2. diſp. 24. ſect. 4. n. 69.*

Limitanda tamen venit hæc opinio, primo ſi aliquis ſit excommunicatus pro hæreſi, auth. *credētes C. de hæret.* & ibi Barthol. & Salic. & ponit iſtam limitationem Archid. *in c. pia col. 3. de except. in 6.* Bald. *in l. 1. §. his quibus ff. de leg. 3.* Franc. *in rubr. de teſt. in 6. fol. 16.* Bart. *in l. ſi quæramus ff. de teſt.*

Secundò, ſi quis eſſet excommunicatus pro vſuris qui teſtari non poteſt, niſi iuxta formam *capit. quamquam de vſur. in 5.* & ponit Philip. Franc. *in rubr. de teſtam. in 6. col. 16.*

Tertiò, ſi eſſet excommunicatus propter iniuriam factam Cardinali, iuxta diſpoſitionem *c. felicis. de pœn. in 6.* Et ponit Philip. Franc. *in d. rubr. de teſtam. in 6. col. 16.*

Itaque ſeclusis iſtis caſibus omnis excommunicatus poteſt teſtari, & ratio eſt, quia omnes poſſunt teſtari qui iure expreſsè non prohibentur, at excommunicatus in iure non prohibetur teſtari. Ergo, &c.

Ad argumenta verò, quod ſuperius in contrarium adducit Hulricus Hunnius, quod ex eò quod illicitè excommunicatus faciat teſtamentum, vocando teſtes, & cum illis & cum notario communicando, inferri nequit irritum eſſe, ſicuti non eſt irritus quilibet alius contractus illicitè celebratus. Præterea omnibus permiſſum eſt teſtamentum conficere, niſi aliqua lege expreſſa prohibeantur. Vti habetur *§. final. inſtit.* quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum, *leg. ſi quærimus ff. de teſtam. leg. 1. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* At excommunicato non eſt generaliter interdicta teſtamenti confectio; ergo.

Vnde ex his infertur, excommunicatum vitandum hæredem inſtitui poſſe; minus enim requiritur ad capiendum ex teſtamento, quam ad teſtamentum conficiendum; cùm plurimi incapaces ſint teſtandi, non tamen vt hæredes inſtituantur, vt conſtat ex *toto tit. Inſtit.* quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum. Et *l. ſi quæramus*, iuncta *gloſſa ff. de teſtam.* & tadit Bald. *leg. 1. n. 17. C. de hæred. inſtit.* Vgolin. *tab. 2. de cenſur. c. 21. paragr. 1.* Sayrus aliis relatis *lib. 2. de excomm. c 9. n 9.* Stephan. Dauila, & Coninch. *loco cit.*

Infertur etiam abſolutè contractum initum cū excommunicato vitando, eſſe validum non ſolùm in fauorem contrahentium, vt docent relati Mariano Soccino *in c. ſacris, n. 458. de ſent. excom.* Sed etiā in fauorem ipſius excommunicati, quod colligitur ex *cap. cùm illorum de ſentent. excomm. c. ſignificaſti de eo qui duxit in matrimonium*; *cap. inter dilecta de donation. cap. vltim. de pœn. in 6.* Ratio eſt manifeſta, quia annullatio, irritatioque contractus, vtpotè odioſa inducenda non eſt abſque manifeſto textu, & ratione. At nullus eſt textus, ex quo hæc irritatio colligi poſſit. Nam eſtò legibus Eccleſiaſticis interdicantur contractus cum excommunicato, non tamen irritantur. Non enim quidquid contra legem fit, pro infecto habendum eſt, aliàs contractus non ſolùm in fauorem excommunicati, ſed etiam in fauorem aliorum non excommunicatorum irritus eſſet; ſiquidem ipſis etiam non excommunicatis interdicta eſt cum excommunicato vitando communio.

Et ita docet Hurtadus *de excom. d. 9 dif. 1. num. 5.* Coninch. *de ſacram. diſp. 54. dub. 12. n. 119.* Sayrus *de cenſ. l. 2. cap. 9. num. 11.* & alij. Hinc fit, validam eſſe venditionem, emptionem, locationem ab excommunicato factam, vti colligitur ex *cap. ſi verò de ſententia excommunicat. & cap. quoniam multos 11. quæſt. 3.* Item validam eſſe donationem tum ab

excommunicato,tum ipsi excommunicato factam, *cap.inter dilectos,de donationibus.*

Ita docet Vasquez *de excomm. dub.*8. Bonacina *de cens.disp.2.q.2.punct.5. num.1. & alij vbi supra*, licet Sayrus hoc admittat *num.*13.vt doctrina superius adducta procedat in contractibus nomine proprio celebratis; secus verò in iis,qui auctoritate publica, & ratione publici officij celebrantur, vti sunt contractus alienationis & venditionis facti à prælato excommunicato,à tutore,& curatore,& similibus circa res pupilli,& minoris.

At ego adhæreo sententiæ Patris Sanchez *in summa tom.2.lib.5. cap.4. num.*58. & Suarez *de cens. disp.16. sect.* 8. asserentium, prædictos contractus validos esse ob rationem sæpè dictam,quia nullibi irritantur, & irritatio absque firmo fundamento inducenda non est.

An excommunicatus vitandus, sit admittendus vt testis in causis matrimonialibus.

Resolvt. XXI.

Affirmatiuè respondet Bonacina *de censuris disp.2.quæst.2.punct.7.num.*12. vbi sic ait; Excommunicatus toleratus licitè potest ferre testimonium; Ratio est, quia actus testandi ex natura sua vergit in fauorem illius pro qua præstatur; excommunicatus autem toleratus licitè potest actus in fauorem aliorum præstare, & exercere, modò non sese ingerat sua sponte, vt patet ex supradictis,& ex *c.decernimus,de sent.excom.in 6. ex c. veniens,& c.testimonium de testibus.* Excommunicatus verò vitandus non potest licitè ferre testimonium, eo quod prohibita sit cum ipso excommunicatio. Excipitur causa fidei in qua potest testari, & accusare, *c. in fidei fauorem de hæret. in 6.* Excipi etiam posse videtur causa matrimonij,quæ est valdè fauorabilis, vt colligitur ex *cap. final. de sententia & de re iudic.*

Sed ego sententiæ negatiuæ adhæreo. Dico igitur certum esse in causa fidei non solùm validè, sed licitè excommunicatum vitandum testem esse, vt habetur *cap. in fidei fauorem, de hæreticis in 6.* & notant ibi Doctores,Geminian. Ancharan.Frãc.in *cap. decernimus, de sentent. excomm.* Sayrus *lib.2. de excomm.cap.8.nnm.*1. vt docet Hurtadus *de excomm. disput.9.difficult.*1.Coninch.*de Sacrament.disput.*14. *dub.*11.*num.*110. Suarez *de cens.disp.*16 *sect.6.n.6.* & alij.

Hoc tamen contra Bonacinam negandum puto in causis matrimonialibus, quia Doctores solum in causa fidei concedunt excommunicato vitando, vt se in testem, actorem, & accusatorem ingerere possit;quia solum in causa fidei, vtpote grauissima id expressum inuenitur,& cùm sit exceptio à generali regula;non debet ad alios casus extendi,præcipuè cum ratio longè diuersa sit.Neque obstat causam matrimonialem esse fauorabilem,quia non est æquè fauorabilis,ac causa fidei. Et casu quo æquè fauorabilis esset; id solum probat debere huiusmodi causæ eundem fauorem concedi, qui causæ fidei concessus est, non tamen probat quod de facto concessus sit. Adde, si in causa matrimoniali permittendum esset excommunicato, vt se in testem, & actorem ingerat, quia est causa fauorabilis, potiori ratione id permitti debet in causa pupilli, viduæ, Ecclesiæ, & similium, quod nullatenns à Doctoribus conceditur.

Nota vero,quod assistentia Parochi excommunicati etiam non tolerati contrahentibus matrimonium valida est,quia hęc assistentia etsi authoritate publica præstetur, non est actus iurisdictionis,cùm sufficienter præstetur ab inuito,quod alienum est à iurisdictionis vsu,sed est executio cuiusdam conditionis à Concilio Tridentino requisitæ pro matrimonij valore, quæ cùm nullibi annulletur facta ab Excommunicato vitando, valida censeri debet, vt benè Sanchez *lib.3. de matr. disp.* 21. Henriq.*l.*11.*cap.*3. Rebell.*l.2.de obligat. instit.q.9.n.* 9.Bonacina *de matrim.quæst.2.punct.8.num.*21.*& de censur.disput.2.punct.5.num.*1. Gaspar Hurtado *disp. 7 difficul.*2. Paul. Layman *lib.1.summ.tract 5.part.2. cap.*3. *num.*13. *in fine*, Coninch. *disputat.*27. *dub.*2. *conclus.*7. Neque obstat excommunicatum vitandum testem esse non posse: quia Parochus matrimonio assistens non est testis deponens, sed inspiciens; inspicere autem matrimonium, illique præsentem esse, vt postmodum testificari possit, validè potest ab excommunicato vitando præstari.

Et tandem nota, quod Marianus Socinus *in c. sacris numer.*405. *de sentent.excomm.* Vasquez *de excomm.dub.*5. Gaspar Hurtado *disputat.*8. *difficult.*6. negant esse fidem adhibendam in testimonio excommunicato vitando, iuxta textum *in cap. nullus 3. quæst .*4.

Sed mihi placet opinio contraria, tametsi ope exceptionis dicta depositio irritari potest, vt docent Coninch. Suarez, & alij *vbi supra*, & colligitur apertè ex *cap.*1. *de exceptionibus in* 9. *& ex cap. excommunicamus* §. *credentes, de hæreticis*, vbi testimonium excommunicati ob hæresis fautoriam nullum declaratur tacite innuens ob aliam causam valere. Etenim actus annullatio asserenda non est absque manifesto textu, & ratione; nullibi autem inuenitur testimonium excommunicati irritum; ergo. Quod autem prædicto testimonio non sit necessariò fides adhibenda; sed possit ope exceptionis elidi, id solum probat eius valorem non esse firmum, non tamen conuincit validum non esse, dum non excipitur; Interim namque fides ei est adhibenda.

An pœna inhabilitatis ad testandum procedat non solum in publico vsurario ex mutuo,sed etiam ex venditione,vel emptione, & plura alia circa testamenta vsurariorum.

Resolvt. XXII.

Casus iste potest esse satis practicabilis, & ad illum affirmatiuè respondet Eminentissimus Cardinalis Lugo *de iust. tom.* 2. *disput.* 24. *sect.* 4. *num.*71. Vbi sic ait,Denique notat benè Vasquez cum Couar. pœnam illam habere locum non solum in vsurario ex mutuo, sed etiam ex venditione vel emptione, vterque enim est verè vsurarius.

Sed ego magis adhæreo negatiuæ sententiæ, quam tuetur Petrus Vvadingus *de contract. disp.* 6. *dub.*14. *paragr.*4. *n.*2. Ratio est,quia pœnæ contra vsurarios statutæ non comprehendunt nisi veros vsurarios, vt diximus in *dub.* 4. vsura autem vera non inuenitur nisi in vero mutuo; in præsenti autem

tem eſt contractus venditionis, & non mutui, vt patet. Nec refert, quod dicatur à Doctoribus in tali contractu reperiri prauitatem vſurariam, quia lata vocabuli ſignificatione omnes contractus iniuſti ſunt vſurarij, & vulgo omnes iniqui mercatores vocantur vſurarij, ſed aliud eſt quando vulgò loquimur, & aliud quid ſubſit à parte rei, & ſecundum definitiones iuris, maximè quando agitur de grauiſſima pœna, qualis eſt inhabilitas teſtandi incurrenda.

Et hanc ſententiam præter Federicum de Senis, & Ioannem Lupum, quos ipſe adducit, tenent plures alij Doctores, quos citat & ſequitur Thomas Manlius *de vltimis voluntatibus lib.1.tit.2.num.* 48. *in fine.*

Nota etiam, primò Cardinalem Lugo *vbi ſupra n.*70. ſic aſſerere; An verò legata ad pias cauſas valeant? Silueſtr. & Couarr. cum aliis quos afferunt affirmant, ſi vſurarius, cum ſignis pœnitentiæ deceſſit, quod Molina etiam approbare videtur: ſed Vaſquez *loco citato* meritò id reiicit; tanquam ſine ſufficienti iuramento contra legis Canonicæ verba inductum. Ita ille.

Sed ego contra illum, & Vaſquez prorſus adhæreo ſententiæ Silueſtri, & Couarruuias, quam etiam tuentur Doctores, quos citat & ſequitur Thomas Manlius *vbi ſuprà excep.*5. aſſerens, quando in ipſo vſurario apparent ſigna contritionis, quod tunc valet vltima eius voluntas, quoad relicta ad pias cauſas, quod etiam ex Theologis docet Amicus *in cur. Theol.tom.5.diſp.*20. *ſect.*11.*num.* 187. etiamſi Sacramentaliter confeſſus non fuerit; Idem docet Malderus, *de Iuſt. tr.5. cap.*2. *dub.*25. *in fine.*

Nota, ſecundò aliquos aſſerere, vſurarium ad incurrendam inhabilitatem teſtandi, ſufficere vt poſt mortem probetur fuiſſe in vita manifeſtum vſurarium, ſed per accidens occultum, quia fortè non fuit hac de re accuſatus, vel diffamatus; Ita Nauar. *in ſumm.c.*17.*n.*280. Anton. de Burgo *in repetit. cap. ad noſtram. de empt.* ſed longè probabilius eſt contrarium, vt tradit Baldus *con.*438. *l.5.* cum aliis apud Card. Tuſcum *de vſura, concluſ.*3.*q.*1. quia verè erat habilis eo tempore, quo teſtamentum condidit, cùm non eſſet manifeſtus, & morte illud teſtamentum eſt confirmatum; nec eſt vlla authoritas iuris mandantis, vt retrotrahatur ad tempus vitæ manifeſtatio quæ facta eſt poſt mortem. Et ita docet etiam Vvadingus *vbi ſupr.* cum Cardinali de Lugo.

Nota tertiò, Cardinalem Lugo *vbi ſuprà nu.*70. docere, vſurarium manifeſtum non poſſe donare cauſa mortis, quod præter Vaſquez, & Molin. ab ipſo adductos, tenet Malderus *vbi ſupra* ex Iulio Claro, Pater Fagundez *de contractibus lib.6 diſp.9. n.*16. Quia regula eſt gloſſæ communiter receptæ ad *l. tam is verbo non facit, ff. de mortis cauſa donat.* cui non licet teſtari, non licet cauſa mortis donare, quam corroborat plana ac euidens ratio, quia per tales donationes excluderetur teſtandi prohibitio, & quod vſurariis per vnam viam negaretur, donaretur per aliam. Vnde ab hac regula non fit exceptio, niſi ex iure ſpecialiter colligatur, pro manifeſto autem vſurario nullibi in iure talis exceptio habetur. Ergo.

An ſi minor 25. annorum non poteſt ſine magnis expenſis coram Iudice obtinere reſtitutionem in integrum contra læſorem, poſſit in conſcientia vti recompenſatione occulta.

RESOLVT. XXIII.

SVppono, quod minor 25. annis, ſi probauerit ſe læſum fuiſſe conſiderabiliter ex aliquo contractu, reſtituitur in integrum contra quemcumque ad quem res ſuas peruenerunt ſiue mobiles, ſiue immobiles, quamuis ille cum minoribus immediatè non contraxerit, ſed cum aliis perſonis intermediis, veluti cum tutoribus aut curatoribus illorū, vt patet ex *l.in cauſa* 13.§. *interdum*, vbi Bart. *n.*1. & *ex l.quod ſi minor* §. *non ſemper. ff. de minoribus.* Neque contra petitionem huius reſtitutionis allegari poteſt à parte, quod malitia in eo minore aut pupillo ſuppleat ætatem, quia ſolemnitas hæc perfectæ impletæque ætatis requiritur à iure tanquam forma actus alienationis, vt bene notat Baldus *in l. humanitatis C. de reſt. in integr. verb. implorare n.*20. Coſta *c. ſi pater* 1.*p. verbo impubes n.*9.

Debent autem huiuſmodi minores petere hanc reſtitutionem intra quadriennium poſtquam fuerint facti maiores: præſcribitur enim actio petitoria reſtitutionis quadriennio, iuxta *Clem. vnic. de reſt. in integrum, ibi* & causa reſtitutionis huiuſmodi finiri debet intra quadriennium, gl. *in cap. requiſiuit eod. tit. de reſt. in integr. verb. iure minoris, & iuxta c. ſi aduerſus, de arbitr. & l. fin. vbi DD. de reſt. in integr. & Text. in c.*1. *eod. in* 6. docent Ioannes Andreas, Imola, & alij in dicta Clementina *nu.*15. Cardinalis ibi *num.*13. Mauritius *in t. de reſt. in integr. c.*41. *à princ.* Abb. *in c. tunc ex lit. n.*11. Octauia *de ſtylo curiæ l.*8. *c.* 3 *n.*6. Couar. *l.*1. *var. c.*3. *n.*10. vbi etiam ex multis probat, Eccleſiam, poſt quadriennium reſtitui in integrum ex enormiſſima læſione.

Et huiuſmodi reſtitutio in integrum, quæ competit minoribus, & pupillis, tranſit ad illorum hæredes, ſi minores intra illum quartum annum diſceſſerint è vita, non autem poſt illum tranſactum *l. minor autem*, §. *non ſolum*, & ibi Bartol. *& in l. inter diem ff. de minor. & l. quia tale n.*1. *ff. ſolut. matr. l. non ſolum ff. de in int. reſt. l. final.* § *final.* vbi Iaſon *n.*5 *ff. de condict. ind. l. emancipata n.*4. *C. qui admitt. ad bon. poſſ.* Affict. *dec.*211. *n.*3. Oldradus *conſ.*124. incipit, iſtæ ſunt allegationes *col.*16. Cæſar. Vrſi. *deciſ.*224. *n.*1. Dynus *in reg. priuil. de regul. iuris in* 6.

His ſuppoſitis ad caſum propoſitum negatiuè reſpondet Pater Sanchez *de matr. l.*6. *d.*38. *n.*32. niſi quando talis eſſet læſio, vt alter circa omne dubium teneretur in foro conſcientiæ reſtituere ante omnem iudicis ſententiam. Quoniam beneficium reſtitutionis minoribus læſis conceſſum non eſt, vt alter teneatur ipſis ante Iudicis ſententiam reſarcire læſionem, vt Iudex audita parte poſſit concedere ipſis reſtitutionem; vt conſtat ex *leg. ſi curatorem C. de in integrum reſtit.* non prohiberis, ſi nec dum tempora præfinita exceſſerint, cauſa cognita. Præterea qui minor carens curatore, cum obligetur naturaliter, & ciuiliter, cogetur à iudice ſtare contractui, dum reſtitutionem non petit: ergo eo beneficio non gaudet, tum reſtitutionem minimè petit, & proinde idem dicendum eſt de minore curatorem habente.

Sed

Sed mihi magis placet opinio Cordubæ, & Lopez, quos adducit Sanchez, & sequitur Pater Fagundez *de contract. lib. 1. cap. 13. num. 24.* qui respondet ad argumenta Sanchez.

Probatur nostra opinio, Primò, quia reuera in tantum læsor illius rei constitutus est debitor, in quantum creditor debitum suum non nisi magnis expensis, & labore recuperare in iudicio non potest, & tunc clam sibi potest recompensare, quia frustra fit per plura quod fieri potest per pauciora; Secundò quia in hoc videtur læsor irrationabilis; si id egrè, & iniuriosè ferat; cùm regula sit iuris communissima, quam tradunt Doctores in *glossa final. in l. si cui ff. de seruit.* & colligitur ex *l. 2. paragr. penult. digest. de reliq. & sumpt.* habeturque etiam *in leg. 2. para. item Varius ff. de pluu. arcen.* & tradit Barbos. *in l. 2. in princ. 2. p. n. 35. & 36. digest. solut. matr.* & Perez de Lara *de anniuers.* & Capel. *lib. 1. cap. 18. n. 18.* quod alteri prodest, & tibi non nocet, debes permittere; Hoc autem prodest læso, & non obest læsori; Immò etiam illi prodest, cùm similiter illius labor & expensę excusentur; tenetur igitur iam occultam compensationem ratam habere; alioquin irrationabilis est. Tertiò, quia læsus in hoc negotio vtiliter agit rem læsoris sui, cùm ille expensas & laborem excuset; iste autem cuius res vtiliter ab alio agitur, tenetur pro vtroque foro approbare vtilitatem sibi impensam, & ideo pro foro conscientiæ gestori sui negotij obligatus manet ad illas omnes expensas, quas in re illius vtiliter gerenda fecit, non aliter ac si ipse efficere mandaret, *l. 2. digest. de neg. gest.* Bartolus, Baldus, Salicet. Alex. *in l. final. C. de negot. gestis.* Puto tamen sententiam Sanchez suam habere probabilitatem.

Nota tamen in gratiam minorum, quod licet contractus ab ipsis initi absque licentia curatorum, & Iudicis decreto, non valeant, quatenus modo aliquo considerabili minores lædunt, valent tamen quatenus illis sunt vtiles; ita vt in illorum optione sit illis stare, aut non stare; ita expressè habetur *instit. de author. tutor, in principio*, & tenet glossa ibi *verbo concessum ff. de pact. & constit. de inutil. stipulat. §. pupillus*; docet Molin. *t. 1. de iust. t. 2. d. 224. fol. 1393.* Anton. Gom. *t. 2. var. c. 14. n. 1.* Sancius *lib. 6. de matr. disp. 38. n. 9.* Seraph. *de priuileg. iuram priuil. 85 n 50. & 51.* vbi citat Bartolum, Baldum, Paulum Castrensem, & ratio est, quia alioquin, id quod est in minorum, & pupillorum fauorem introductum, in illorum dispendium, & incommodum verteretur; nam si illis ætas in damnis subuenit, in propriis obesse non debet, *l. non eo minus C. de procurat.*

Notat etiam, quod probabiliter quis discere, & tenere potest, minores non obligari naturaliter pro foro animæ ad præfatos contractus; sicut nec ciuiliter pro foro externo ad illos obligãtur: hanc appellat probabilem Lessius *t. 1. de iust. l. 2. cap. 17. dub. 8. num. 61.* & valdè probabilem appellat Sancius *lib. 6. de matr. disp. 38. num. 20. in fine*; eam docet Iacobus Rauenas, quem sequitur, ac citat Cynus *in l. 1. ad finem C. de inutil. stipulat.* Alciatus *in l. 24. Cod. de pactis*, Duarenus *in l. si pupillis 127. ad finem ff. de verbor. obligat.* Goueanus *l. 1. paragr. id quod ff. ad legem falcidiam*, Couar. *de pactis 2. part. §. 4. n. 10.* & in eam inclinat Gregor. Lopez *l. 25. verb. sciendo tit. 4. paragr. 3.* Et faciunt pro hac opinione omnes illi, qui aiunt habentem rem aliquam à minore, vel pupillo sine Tutoris, vel Curatoris authoritate; Iudicisque decreto alienatam, teneri eam illis restituere in conscientia, quia hi non poterant se illis naturaliter obligare, nec per contractum transferre in illos dominium illius, & hi sunt Innocent. *in cap. quia plerique de immun. eccles. num. 3. vers. sed quid si dices.* Sotus *l. 4. de iust. q. 5. artic. 3. vers. at quo recipiuntur.* Ledesma *2. part. q. 18. artic. 1. dub. 12. fol. 227. col. 2. final.* Anton. Gomez *l. 3. tauri numer. 124.* Sarmient. *de reddit. 1. part. cap. 2. paragr. 7 publicada la postera*, Siluester *verb. restit. 2. dicto. 5.* vbi ait, illum qui soluit debitum pupillo sine tutoris auctoritate non liberari, nisi pupillus illud habeat apud se, & teneri illud ei iterum soluere; nam si tenetur illud ei in conscientia iterum soluere, signum est non potuisse pupillum se illi obligare ex contractu in conscientia.

Scio affirmatiuam sententiam (de qua ego alibi) esse probabiliorem, non tamen damnarem minores, si negatiuam sequi vellem, cùm sit probabilis, quod docent ipsimet Aduersarij Lessius, Sanchez *locis citatis.*

Sed non deseram hîc apponere mediam sententiam inter supradictas, quam tuetur Petrus Vvadingus *tract. de contr. disput. 2. dub. 4. num. 5.* vbi firmat, quod sibi videtur iuri conformis asserere, pupillum non factum locupletiorem non obligari naturaliter: factum autem locupletiorem eatenus obligari, quatenus factus est locupletior, priorem partis conclusionem tenent Couarr. *relect. c. quamuis paragr. 4 n. 10. in fine*, Cuiac. *ad l. 127. digest. de verbor. oblig.* Godofredus *ad l. 21. digest. ad l. falcidiam*, & alibi sæpè Alciat, *l pacta C. de pactis*, vbi dicit, pupillum pubertati proximum, ne quidem iuramento obligari, quòd adhuc præsumatur carere iudicio.

Itaque quando iura dicunt, pupillum obligari naturaliter, intelligantur quando factus est locupletior, nec enim decens esse, vt cum damno alterius quis augeat res suas: Iura verò quæ dicunt non obligari, intelligantur quando non est factus locupletior.

Ex hac conclusione, quam P. Vvadingus existimat practicè probabilem, non tam ex iure digestorum in quo varietas, & apparens contradictio reperitur, sed maximè ex iure nouissimo institutionum Iustiniani sequuntur aliqua pro praxi: primò ludentem cum pupillo, & lucrantem ab eo summam notabilem, non posse in conscientia illam retinere, saltem si sciat pupillum velle eam recipere. Ratio est, quia saltem ex iure institutionum, cui tanquam vltimo standum est, clare habetur non transferri dominium per contractus pupilli, nisi quando lucratur, & conditionem suam meliorem facit, & potius dominium accipere, quam transferre, cùm ergo colludens non acquisiuerit dominium rei ex victoria lusus sibi traditæ, iure obsistente translationem dominij, non potest ex principiis generalibus rem alienam retinere, nisi quatenus non est dominus inuitus. Ergo si sciat Dominum esse inuitum, debet restituere, hæc autem intelligenda sunt de summa aliqua notabili; nam si pupillus res paruas ludo amittat, & soluat videtur transferre dominium ex tacita tutoris, & iuris licentia, cum honestæ recreationes inter quas est aliquid exiguum pro qualitate sui status ludo exponere, pupillo permissæ sint.

Sequitur, secundò cum pupillo ineuntem contractum onerosum emptionis v. g. aut similem, non quidem acquirere dominium mercis, aut pretij, si sit res notabilis, vt patet ex dictis, pupillum tamen acquirere dominium, & proinde contractum

claudi

claudicare;contrahentem enim obligari relinquere pupillo rem quam vendidit,pupillum verò non eſſe obligatum eam reddere, repetito pretio ab altero : venditionem tamen poſſe pretium(cuius tamen dominium non acquiſierat)retinere,& eo vti ex tacita licentia pupilli,cùm illud non repetit,nec mercem reſtituit. Curandum igitur eſt venditori, ſi ſecurus eſſe velit , vt tutor contractum approbet ; nec ſit contentus ſola pupilli ratificatione.

Quod ſi quis velit ſequi alteram ſententiam , quæ aſſerit poſſe retinere rem ſibi datam à pupillo, non quaſi dominus, cùm reuera dominium eius non acquiſierit , ſed tanquam rem ſibi debitam, & quia vi promiſſionis , & contractus,tenetur ex naturali obligatione curare,vt contractus ratificetur à tutore,quod ſi tutor nolit,ſed repetat mercem ab emptore, non reſtituto pretio, vtpotè quia pupillus inutiliter illud conſumpſerit , nec eſt factus ditior, poterit ſeruare ſibi mercem donec compenſetur damnum, quia in probabili ſententia pupillus tenetur pretium reddere.Tutor autem poteſt in tali caſu petere reſtitutionem in integrum,& cogere emptorem ad reddendam mercem.

Hucuſque Vvadingus , quæ multum notanda erant à Confeſſariis,& omnia ſcrupula aufert opinio aſſerentium abſolutè , pupillum ex promiſſione , vel contractu non obligari naturaliter , quam practicè eſſe ſecuram fatetur , vt viſum eſt , Pater Vvadingus. Ergo,&c.

An Pater teneatur dotare filiam ; etiamſi aliunde habeat dotem competentem.

Resolvt. XXIV.

SVppono tanquam certum,Patrem teneri dotare filiam , & patet ex *leg.19.ff. de ritu nupt. l. final.C.de dot.promiſ.§.neque enim leges*, & docet Molina *diſputat.*424. Rebellius *lib.5. quæſt.4. num.*1. & alij.

Sed difficultas eſt, anne pater cogatur filiam locupletem ac diuitem dotare ? Et pro negatiua pugnant Alciat.*l.*18.*pareng.c.*3.Connanus *l.*8.Duar.*de dote c.*3. Coraſius *ad l.qui liberos n.*53 *ff.de rit. nupt. c.*8.*n.*7. Bartolus *ad l.*22.§.4.*ff. ad Trebell.* quorum rationes hæ ſunt.

Ceſſante ratione æquitatis,quæ ſuadet filias dotari, ceſſat quoque æquitas & lex filiam dotare iubens,*l.plane ff.fam.herciſc.l.adigere §.quamuis ff.de iure patr.c.ceſſant,de appell.*

Atqui in filia diuite ceſſat æquitas,& ratio iuris, quæ filias dotari cogit, quæ hæc eſt , vt poſſint eo honeſtioribus nubere maritis.

Igitur ceſſat etiam in diuite filia lex iniungens patri dotare filiam.

Si pater filiæ non cogitur alimenta præſtare, quando filia eſt locuples , ſequitur quod nec dotē, quæ præſtationi alimentorum comparatur , diuiti filiæ conſtituere poſſit.

Atqui verum eſt prius,*lib.ſi quis à liberis §. ſed ſi filius digeſt.de agnoſc.lib.*

Igitur nec dotem cogitur parens locupleti filiæ dare.

Deindè ſpecialiter , & iure ſingulari inductum eſt contra regulas iuris communis , fauore videlicet matrimonij , vt pater viuens teneatur aliquid filiæ præſtare dotis nomine. Quocircà hoc ſtrictè accipiendum,& ad eum caſum reſtringendum,quo non habet filia,vndè ſe dotet:Interpretatio autem omnis ita facienda eſt, vt ius commune minus lædatur,*c.cum.dilectus,de conſuet.*

Poſtremò ſi cogeretur Pater dotare filiam diuitem fruſtra in *d.l.final.C.de dote promiſ.*dubitaretur, vtrum pater filiam , cuius bona adminiſtrabat , de ſuo dotaſſe cenſeatur an de bonis filiæ ?

Verùm,his non obſtantibus,affirmatiua ſententia mihi placet, nam regula iuris eſt, quod ea quæ in fauorem , & commodum alicuius ſunt introducta, ea non debent in odium , & detrimentum eius detorqueri,*l. quod fauore.C.de legibus.*

Atqui ad commodum filiæ pertinent ea , quæ mater , vel alij filiæ reliquerunt ; Igitur non debent ea in odium filiæ detorqueri , id quod fieret , ſi propter iſthæc bona filiæ dos non deberetur.

Accedit, quod generaliter, & indiſtinctè traditur,patris eſſe officium filiam dotare,*l final. Cod.de dot.prom.l.*19.*dig.de rit. nupt.* à quo officio non immunis præſtatur pater propter aduentitinm peculium filiæ,quod non tam inſpiciendum, quam officium patris.

Inſuper in *dict.l.final.Codic.de dot.promiſ.*filia habebat bona aduentitia , & tamen dicitur , quod omninò ad patris ſpectet officium eam filiam dotare.

Non obſtant ſuperius in contrarium adducta , quod nempè ceſſet ratio in filia diuite, quæ aliàs ſuadet filias dotari , hoc quippè negatur.

Dos enim ad hoc conſtituitur & datur,vt eo facilius fœminæ maritos nanciſcantur.

Deinde datur dos,vt onera matrimonij ſuſtinere maritus valeat.

Atqui conſtat bona vxoris peraphernalia non ſeruire oneribus matrimonialibus ſuſtinendis , etiamſi ea ampliſſima fuerint.

Quocirca ratio dandæ dotis in locuplete filia non deficit.

Ad ſecundum reſpondetur , conſequentiam negando,procedit enim à diuerſis & ſeparatis ; filiæ diuiti alimenta non tenetur pater ſuppeditare , quia finis alimentorum hîc deficit : Nec enim opus habet diues filia vt alatur ; Dotis autem finis omninò deficit in diuite , vt ſupra oſtenſum fuit.

Non obſtat tertium,deſumptum ex *d. l.*22.*parag... digeſt. ad Trebell.*

Obſeruandum enim, quod illic proponitur dos iam conſtituta mulieri poſt illius mortem.

Deinde cùm præſtatio dotis ex priuilegio ſingulari deſcendat , ampliſſima eius eſt facienda interpretatio,*l pen.digeſt.de conſtit. princ.*

Maximè cùm publicam vtilitatem concernat , *l.* 1.*digeſt.ſol.matr.& l.*2.*digeſt. de iur. dot.* denique eſt regula iuris , quæ iubet in dubio pro dotibus reſpondere.

Et ita hanc poſteriorem ſententiam affirmatiuam tuetur Anton. Guibert. Conſtantin. *in tr. de dot.c.*3.*n.*13. Andreas Gaill.2.*obſeruat.*95.*n.*14. Roger. *de dot. c.*3. *n.*4. Nouellus *de dot.part.*6.*priuil.*4. Mynſing.5.*obſeruat.*32.*n.*2. quibus adde ex Theologis Fragoſum *in Republica tom.*3.*l.*2.*diſp.*5.*paragr.* 1.*n.* 11.

Non deſinam tamen hic adnotare, Caſtrum Palaum, licet doceat hanc ſententiam eſſe veram , & in praxi tenendam,& conſulendam, attamē ait ipſe probabilitate non caret , patrem deobligatum eſſe filiam diuitem dotare ; tametſi obligatus ſit ei excedenti 25. annos maritum quærere. Quæ fui opinio

opinio Barthol. *in l. mulier §. cum proponeretur ff. ad Trebellian.* Alciat. *in l. 1. num. 65. ff. soluto matrim.* Andr. Fachinei *lib. 10. c. 38.* eo quod pater non tenetur filiam diuitem alere, *l. si quis à liberis ff. de liberis agnoscendis.* At dos loco alimentorum succedit. Ergo non tenetur dotem præstare. Quod si dicas cum Anton. Gom. *l. 50. Tauri. n. 23. in fine*, alimenta habenti cessat patris obligatio, dos verò fauore publico deberetur, ne mulieres maneant indotatæ, obstat, quia strictior est obligatio alimentorum, quàm dotis; cùm illa sit à natura hæc ex lege; at illa obligatio conditionem imbibit, si aliundè alimenta non habeantur. Ergo hæc obligatio dotis eamdem conditionem continere debet, cùm vtraque obligatio in necessitate fundetur, quæ cessat cùm aliunde dos & alimenta suppeditantur: neque refert legitimam debitam esse, quia hæc debetur post mortem, cùm tamen dos viuente Patre concedenda sit; *lex verò final. C. de dotis promis.* hanc sententiam indicat, cùm tantùm dicat officium esse paternum, quod liberalitatis est, non necessitatis, iuxta *l. commodatum § sicut, ff. commodati, ibi volumus*, & officij magis est, quàm necessitatis commodari, *& d. l. vlt. dicitur*: liberalitas itaque talis maneat vera & irreuocabilis, vt & puro nomine liberalitas, & debitum suam sequantur fortunam. Huc vsque Palaus.

Sed nostram sententiam ne deseras, & ita in foro fori, & poli obseruatur.

Sed ex his oritur alia difficultas; An Pater teneatur filiam emancipatam dotare? affirmatiuè respondet Castrus Palaus *vbi supra n. 4.* Sed contrarium videtur dicendum ex *leg. 19. ff. de ritu nupt.* Ibi enim expressè asseritur, quod Pater, qui in potestate filiam habet, eam dotare cogatur. Vnde inferri potest, patrem, qui filiam amplius in potestate non habet, non cogi filiam dotare, argumento à contrario sensu, quod in iure fortissimum est *l. 1. pr. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd.* Et si emancipatam filiam æquè atque in potestate existentem cogitur dotare, ad quid obsecro in *l. 19.* nominatim, & expressè asseritur, quod eam quam in potestate habet parens dotare compelletur.

Accedit huic, quod extraneus non teneatur extraneam dotare *l. profectitia ff. de iure dot.* Atqui patria potestate per emancipationem dissolura, emancipata pro extranea habetur §. 3. *instit. de hæret. qualit. & differ.* Igitur emancipata à Patre non est dotanda.

Deinde in *l. 51. ff. de iur. dot.* dicitur, id quod filiæ emancipatæ à patre donatum fuerat; eidem postea à patre in dotem esse datum; eoque casu non censeri dotem à patre, sed à filia profectam: Ex quo rursus relucet, quod pater emancipatam non teneatur dotare.

Verùm, his non obstantibus ego puto non esse recedendum à sententia Castri Palai, quam (licet ipse pro se nullum authorem adducat) tenent Franciscus Hotomanus *in disp. de dote cap. 3. n. 21.* & Gregorius Obrechr. *in disp. de dote, Thesi 88. cum sequen.*

Quibus adde Doctores, quos citat & sequitur Fragosius *in Republica t. 3. l. 2. disp. 5. §. 1. n. 7.* qui etiam optimè notat, an Pater teneatur dotare filiam iam nuptam, quæ nupsit inconsulto patre, viro digno; Affirmat Bald. *in l. 1. num. 9. ver. sed si nupsit filia ff. solut. matr. & in auth. res. quæ num. 10. C. comm. de leg.* & Aret. *in d. l. 1. n. 6 vers. sed. quæritur ff. soluto matr.* Curt. Senior *cons. 27. n. 35. & cons. 39. n. 8.* quam sententiam vocat veriorem Socin. sen. *cons. 57. num. 2. vers. sed contraria opinio lib. 4.* immò Ioann. Andreas, & Immol. *in c. accedens de procurat.* hoc extendunt, quamuis filia nupserit viro indigno, sequitur Socin. sen. *d. cons. 57. ad finem*; idem tenet Ripa *in l. 1. n. 59. digest. sol. matr.*

Nota etiam cum Rebellio *part. 2. lib. 5. quæst. 4. num. 21.* quod quando dicitur, Patrem teneri ad secundam dotem conferendam filiæ, priori amissa, intellige, si secundò nubat; nam constante primo marito, non obligatur Pater ad nouam dotem refundendam; etiamsi sine culpa filiæ, prima sit amissa, *l. Pater filiæ digest. de euictionibus.*

An pater teneatur dotare filiam naturalem, & spuriam.

Resolvt. XXV.

Affirmatiuam sententiam tenet Corrasius *in comment. ad leg. 19. n. 58. de ritu nupt.* Probatur Primò hæc opinio ex *ca. cum haberet*, de eo qui duxit in matrimonium, quam polluerat per adulterium scribit Pontifex, patrem teneri prouidere filiis spuriis de necessariis.

Atqui dotem filiæ esse necessariam, quo nubere, & ita stupra turpisque vitæ fœditatem effugere possit, nemo dubitat. Naturalis igitur filia dotanda est à patre.

Quicumque alere tenetur, is quoque tenetur dotare, cùm dos constituatur eum in finem, vt maritus onera matrimonialia sustineat, vxorem & liberos alat, *l. pro oneribus C. de iur. dot.* Atqui pater cogitur alere spurios, & liberos naturales inopes; igitur eosdem quoque tenetur dotare.

In dubio ea semper est arripienda, & tenenda sententia, quæ est humanior, quæ benignior & æquior, *l. in ambiguis ff. de reg. iur.* & in dubio pro dotibus respondendum est *l. 87. de reg. iur.*

Atqui filias naturales, & spurias esse à patre dotandas, benignior, æquior, & humanior est sententia. Igitur pro ea respondendum, eaque hic retinenda erit.

Cæterum negatiuam sententiam sustinet Antonius Guibert. Constan. *in t. de dot. c. 3. n. 9. & seqq.* Fr. Hotoman. *in disp. de dot. c. 3. n. 22.* Obrecht. *in d. disp. de dote th. 90.* veriorem esse iudico.

In l. 8. *C. de naturali.* expressè Iustinianus scribit patribus indulgeri vt liceat eis nulla legitima sobole, vel matre subsistente dotē vsque ad sex vncias constituere: Vnde colligitur, quod nulla patribus naturalibus incumbat necessitas filias spurias dotandi, quod enim potestatis, & arbitrij est, hoc necessitatem nullam inducit, *l. sapè. dig. de offic. Præsid. l. non quidquid digest. de Iud.* Igitur Pater non cogetur filias naturales, etiam inopia laborantes dotare.

In *l. 41. paragr. pater natural. 11. digest. de l. 3.* dicitur dotem datam à patre naturali filiæ, compensari cum fideicommissis eidem filiæ naturali à patre relictis. Atqui si dos deberetur filiæ naturali à patre, certè non posset cum fideicommisso compensari, sed pater præter dotem, etiam fideicommissum filiæ naturali relictum præstare cogeretur.

Pater dotare cogitur filias, quas habet in potestate, *l. 19. dig. de rit. nupt.* Atqui spuriæ non sunt in potestate patris naturalis, vsq; adeo vt ne quidem patrem naturalē habere censeantur, *paragr. pen. inst. de nupt.* igitur à naturali patre non sunt dotandæ.

Denique filia naturalis etiam successionis ab intestato est expers, *l. humanitatis 8. C. de naturalibus l. except. duabus vnicis, quas ex nouell. 89. c. 12.* percipere

pere potest Si autem triens legitimus, qui est pars successionis ab intestato, filiæ naturali non debetur, nec dos debebitur, quia illius vicem obtinet, *Iquoniam 29. C. de inoffic. testam.*

Verùm mihi inter has pugnantes sententias placet adhærere opinioni Doctorum quos affert, & sequitur Castrus Palaus *tr. 7. tr. 32. disp. 19. punct. 5. §. 1. nu. 6.* Dico igitur quoad filias naturales, & spurias attinet, si fortè cogendus est pater dotem illis constituere, excedere non debet alimentorum quantitatem, ad quæ submininistranda iure naturali astrictus est, vt pluribus comprobat Molin *lib. 2. de primog. cap. 15. num. 50.* Boerius *dicis. 127. num. 2.* Incertum tamen est, an dotem constituere teneatur, cùm nullibi id cautum sit; communior tamen sententia, quam refert, & sequitur Couar. *2. par. de sponsalibus c. 8. §. 6. n. 11.* Molina *l. 2. c. 15. n. 45.* Barbos. *4. par. l. 1. n. 65. ff. solut. matr.* Rebell. *l. 5. q. 8. n. 3.* astruit obligatum esse dotem constituere pro quantitate alimentorum, ne illarum pudicitia periclitetur. Illud vero est certum, si aliunde habeant, vel polleant arte, aut viribus quibus hæc comparare possint deobligatum esse, argum *l. si quis à liberis §. sed si filius ff. de liber. agnosc.* & tradit Barbos. *4. l. 1. n. 61. ff. solut. matr.* quem sequitur Rebell. *l. 5. q. 4. n. 27. & 28.*

Et ideò hanc sententiam præter Doctores citatos ex Theologis, tenet etiam ex pluribus Iurisconsultis Ioannes Baptista Fragosius *to. 3. l. 2. disp. 5. §. 1. n. 13. cum seqq.* qui etiam optimè notat, quòd neque ab hoc onere dotandi excusatur pater filiam incestuosam etiam de redditibus beneficij, vt Abbas *in cap peruenit n. 1. de arbitris*, vbi indistinctè tradit cum bona conscientia id facere posse Bartol. *in l. vlt. n. 7. ff. de his, quibus. vt indignis*, Couar. *part. 2. c. 8. §. 6. à princ. & n. 11.* Molin *de Primog. l. 2. c. 15. n. 42.* Gomez. *l. 49. tauri n. 37. & 44.*

Sed ex his oriuntur duæ difficultates, an dos data filiæ spuriæ ad ipsius hæredes transeat; & an in euentu, quo pater plus dotis dedit filiæ spuriæ, quàm valeant totius vitæ alimenta, possit constante matrimonio repeti quoad excessum.

Et ad illas respondet Rebellus *p. 2 l. 5. q. 8. sect. 3. & 4.* & quoad primam firmat hanc conclusionem, quòd dos spuriæ data à patre, non secus, ac fundus spurio, vel quoduis aliud pro alimentis relictum, designatum ve à patre, ad filios, vel hærædes non transit, sed ad patrem si res extet, ea mortua reuerti debet, eiusque hæredes, vti fundus mortuo spurio. Quòd si filios ex se relinquat, ita indigentes sustentatione, vt nec ex aliis bonis parentum, nec alia ratione commodè ali possint, ius habent non tamquam hæredes, sed ex propria persona, vt suus auus, qui pater spuriæ erat ex eadem dote, vel aliunde congrua ipsis alimenta constituat.

Quoad secundam difficultatem asserit, quòd si gener sciebat vxorem esse spuriam, statim potest dos quoad excessum reuocari, cùm non permittatur ignorare dispositionem, *Auth. ex complexù C. de incestis nuptiis*, per quam spuria redditur incapax bonorum paternorum, nec per ius Canonicum lex hæc fuit abrogata, nisi qua ex parte mensuram congruam alimentorum spuriis denegabat. Quare excessus ille dotis ipso iure est nullus, ac proinde ab hæredibus soceri poterit reuocari.

Tota ergo controuersia est, quando gener ignorabat vxorem esse spuriam, & bona fide dotem excedentem alimenta recipit, in quo euentu dotem reuocari non posse constante matrimonio, tenet Bartol. *l. fin. §. à socero ff. quæ in fraudem credit.* Vbi Iurisconsultus hoc discrimen constituit inter generum conscium fraudis commissæ, & ignarum illius, quòd in priori euentu etiam constante matrimonio dos reuocari possit, non item in secundo: Ratio est, quia cùm gener dotem habeat ex causa onerosa, si fraudis à socero dotante commissæ particeps non est, iniquum est, vt ab eo reuocetur constante matrimonio, secus si fraudem participauit eademque distinctio fit, *l. penultima C. de his, quæ fiunt in fraudem cred.* soluto verò matrimonio, doteque restituta filiæ spuriæ, adiungit Bart. excessum dotis reuocari posse; eo quod habeat dotem ex causa lucratoria: Bartoli sententiam, iuxta præfatam iuris distinctionem admittunt Couar. § 6. *citato n. 11.* & Anton. Gomez *ad l. 9. tauri n. 4.* Nau. *Apologia de reddit. q. 2. monito 26. n. 2.* & alij.

Contraria verò sententia contra Bartolum verisimilior est, quæ tenet etiam constante matrimonio, & inscio genero, excessum illum alimentorum in dotem datum, repeti posse quam sequitur Palac. *repet. cap. per vestras de donat. inter virum, & vxorem 3. notab. § 14. n. 3.*

Ratio est, quia collatio illa alimentorum inualida est quoad excessum ex dispositione Authen. ex complexu, ergo statim tanquam nulla reuocari potest, iuxta *l. non dubium C. de legibus.* Accedit, quia etiam quantumcumque pater velit, ac consentiant filij legitimi, non potest validè ex bonis paternis filius spurius habere amplius, quàm congrua alimenta, vt docet Angelus *cons. 223. n. 2.* Alexand. *consil 219. n. 15. l. 6.* Ergo nec etiam bona fides mariti facere poterit, vt dos excedens alimenta, valida sit quoad excessum.

An auus paternus teneatur dotare neptem?

Resolvt. XXVI.

Videtur dicendum, quòd non solùm pater filiam, sed auus quoque paternus neptē dotare tenetur. Imperator enim Iustinianus in *l. fin. §. vtramque C. de dot. promis.* ait paternum esse officium progenium suam dotare *l. fin. §. vtramque C. de dot. promis.* progeniei autem verbo non filij modo, sed & nepotes, & pronepotes significari dicitur *in l. final. C. de emancip. liber.*

Accedit, quòd Marcianus *in libro 19. ff. de rit. nupt.* generaliter & indistinctè scribit, qui liberos in potestate habent, eos cogi in matrimonium collocare, & dotare: liberorum autem verbo omnes descendentes contineri, indubitatum est *l. sed si hac §. fin. ff. de in ius vocand. l. liber ff. de verbor. signif.*

Et in *libr. 6. de collat. bon.* dicitur ad officium aui spectare, neptem dotare, & subiungitur, quia pater filiæ ideò auum propter filium nepti dotem dare debere, cogitur itaque auus paternus neptem dotare.

Et sanè quæ ratio suadet à patre dotari filiam, eadem quoque in auo locum sortitur: cum aui non minus atquepatris interest nuptui elocari neptem, ne cùm maximo generis & familiæ probro turpem vitam eligere cogatur.

Limitat tamen hanc assertionem Obrechtus, vt tunc demum auus paternus cogatur dotare neptem, quando pater propter inopiam qua laborat, dotem filiæ præstare nequit, vt tunc inopiæ patris auus succurrere teneatur; Idque ipsum Ioannes Corasius *in d. leg. 19. n. 60.* hac ratione cōfirmat quòd ex officio patris erga filium id pendeat vt

auus neptem dotet, *l.6.ff.de collat.bonor.* Vnde cùm auus non obstringatur nisi propter filium, auus non nisi secundariò teneatur; obligatio autem secundaria cessat, vbi principalis est soluendo, *Authent.præsent.C.de fideiussor.* ergo.

Sed in casu contingenti, ne deseras videre Castrum Palaum *tom.7. disp.9. punct.5.§.2.n.2.* vbi firmat obligationem adesse auo paterno dotandi ex eius bonis neptes etiam diuites, si in sua existant potestate.

Sed casu quo neptis patrem inopem habeat, eius tamen mater diues sit, verius est potius matrem; quàm auum paternum teneri neptem dotare.

Patruus nequaquam obligatur sobrinas dotare; quia nullibi hæc obligatio etiam in subsidium indicatur Quòd efficacius procedit, si verum est quod ipse Molina *lib.2. de primog. cap.15. num.67.* Costa *select.lib.2.cap.20.num.2.* Rebell.2 *part.lib.5. quæst.4.n.26.* astruunt, nempè patruum non esse specialiter obligatum sobrinis alimenta præstare. Nam hæc magis necessaria sunt, quàm dotis constitutio.

Verùm hic oritur aliud dubium, An frater teneatur dotare sororem? De sorore vterina ex alio patre nata res expedita est, quòd frater eam dotare non teneatur, etsi inops sit, & aliter nubere non possit: sic enim Paulus Iurisconsultus *in l.12. ff. de administrat.tut.* sed non dabit (tutor) dotem sorori (pupilli) alio patre natæ; etiamsi aliter ea nubere non potuit.

De consanguinea, hoc est ex eodem patre, sed alia matre fratri coniuncta, sicut etiam de germana ex vtroque parente ipsi coniuncta, quæritur anne, dotari à fratre debeant si inopes sint? Communiter hoc affirmatur ex ea ratione, quòd frater teneatur alere sororem consanguineam, & germanam *l. si quis à liberis §. vtrum ff.de cognosc.lib.* Igitur etiam teneatur dotare.

Et si verò hoc argumentum planè infirmum sit, nec etiam Textus expressus occurrat, quo demonstretur consanguineam, & germanam à fratre esse alendam; quia tamen *in l.12. §.3.ff. de admin.tutor.* nominatim, atque in specie dicitur, tutorem non teneri dotem constituere sorori pupilli sui ex alio patre natæ, haud obscurè ex eo colligitur quòd ex eodem patre natæ sorori dotem constituere teneatur, argum. *l.1.ff. de offic. eius cui mandat.* vbi dicitur argumentum, quod à contrario sensu ducitur esse validissimum, & argum. *l.12. in pract. ff. de iudic.*

Vide Doctores, quos citat, & sequitur Castrus Palaus *vbi supra* §.3. *nu.1.* & 3. firmans, quòd frater teneatur sororem ex eodem patre, quamuis non sit ex eadem matre, dotare, si ipsa sufficientem dotem aliunde non habeat. Sed sororem vterinam tenetur frater dotare secundùm tamen qualitatem alimentorum.

In euentu verò, quo frater obligatur dotem sorori constituere, non excusatur ex eo, quod minor sit, & necessitatem habeat alienandi aliqua immobilia ad dotem; nam hæc est causa vrgens à iure communi approbata, ac proinde interueniente decreto iudicis fieri alienatio potest, quin locus sit restitutioni, *l final.C.de in integr.restit.*

Neque etiam excusatur quòd à patre soror exhæredata sit; neque item excusatur ex eo, quod Clericus sit, nullaque alia bona habeat, nisi quæ ex beneficiis colligit: Nam ex horum fructibus alere, & dotare sorores inopes rectè potest, cùm opus sit pietatis, & naturalis obligationis, & iuri maximè conforme.

Excusatur tamen frater ab hac obligatione alendi & dotandi sororem inopem, si adsit eius mater, vel auus paternus, aut maternus, qui dotem, & alimenta constituere valeat.

Et ratio est, quia omnes ascendentes præferuntur fratri in successione, *Auth. defuncto C. ad Tertull.* ergo præferri debent in obligatione. Præterea deficiente patre, obligatio alendi & dotandi filias matri diuiti competit, *l.si quis à liberis paragr.virum digest. de liber.agnoscend.* neque fratri competit nisi in subsidium.

Et hæc omnia docet etiam Rebellius *part.2. l.5. quæst.4.nu.13. cum seqnen.* & rectè obseruat quòd si frater administrasset bona sororis ex quibus dos constitui posset, non cogetur eam dotare, vnde si ei dotem constituat, censebitur dotare ex bonis sororis; si modò separata sint; nam si indiuisa, & cõmunia sint, censebitur in foro externo habuisse animum donandi quoad partem dotis, quæ eum tangeret, iuxta *l. vnicam, §. accedit C. de rei vxor. action.* Vide Menoch. *lib.2.de arbitr.casu 88. num.47.* & Barbos. *4.p.l.1.ff.solut.matr.num.141.* in foro tamen conscientiæ standum erit intentioni dotantis. Si enim de bonis sororis tantum dotare intendebat, nihil de suis bonis præstare tenebitur.

An filius teneatur dotare matrem nubere volentem.

Resolvt. XXVII.

Affirmatiuam sententiam docet Franciscus Hotomanus *in disp.de dote c.3.n.23.* & Georgius Obrecthus *disputat. de dote thesi 109. cum seq.* Probatur hæc opinio primò, nam si frater sorori egenti dotem dare cogitur; sanè, & filius cogi poterit ad matrem dotandam. Atqui verum est prius, igitur, & posterius.

Pietas, ad quã filius iure diuino, & humano matri obstringitur, postulat vt filius matris adhuc iuuenis pudori, & existimationi consulat; maximè cum ipsius quoque filij interfit vt mater, quæ se continere non potest, elocetur, ne cum maximo generis, & familiæ probro turpem vitam eligere cogatur.

Itaque huc pertinet Imperatoris Antonini rescriptum *in l.1.C.de alèn.liber.* Parentum necessitatibus liberos succurrere iustum est. Dotem autem necessariam esse matri ob incontinentiam ad secunda vota transeunti expeditum est. Igitur inopi matri succurrere tenetur filius in hac necessitate, dotem ipsi constituendo.

Si filius tenetur inopem matrem alere; eique ad victum necessaria præstare; sequitur, quòd teneatur etiam inopem matrem dotare, quia dos est species alimentorum. Atqui verum est prius *l.13.§.2.ff.de administrat.tut.* Verum igitur est quoque posterius.

His tamen minimè obstantibus, negatiuæ sententię adhæreo; probatur hęc opinio. Primò, nam si filius non tenetur matri nuptialia munera mittere; sequitur quod nec dotare matrem teneatur. Iam autem verum est prius. *l.13.§.final ff.de admin.tutor. l.1.paragr.præterea digest.de tut.& ration.distr.* Sequitur itaque posterius.

Ad hæc iniquum foret ad illationem suę iniurię aliquem cogi quippiam conferre, *l.qui accusare Cod. de eden.l.nimis graue C. de testib.* Atqui mater secundò nubendo, filiis infert iniuriam, *nou.2. cap.1. &*

cap.

cap. 1. de secund. nupt. igitur non tenetur filius matri ad secundas nuptias conferre.

Quin etiã si dotaret filius matrem secundo nubentem, grauiter offenderet patrem, vt cuius anima secundùm viduæ suæ nuptiis contristatur *n. 22.*

Denique *in l. si vineæ C. de præscript. long. temp.* mater ad secunda vota transiens, & vitrico in dotem dans res filij, nihil filio præiudicat; præiudicaret autem filio, si hic ad matrem dotandam foret obstrictus, Corasius *ad l. 19. n. 63. de rit. nupt.*

Nec huic opinioni præcedentis sententiæ argumenta quicquam detrahunt; ad primum enim, quod frater sororem inopem dotare teneatur: igitur multò magis matrem. Respondeo consequentiam negando, quia diuersissima est quoad præsens negotium ratio matris, & sororis, coniugium enim, quod init soror non pertinet, vel ad fratris, vel ad patris iniuriam, sicut secundum matris coniugium.

Ad secundum respondetur, filium teneri in necessitatibus succurrere matri, ita postulante pietate ad quam obstrictus est filius matri: verùm non cogi matri, sua, & parentis cum iniuria succurrere, inque eo matrem iuuare quod ad ipsius filij, & patris iniuriam spectet.

Ad tertium, eadem planè est responsio.

Ad quartum, & vltimum respondetur, argumẽtum ab alimentis ad dotem planè inualidum esse; & vt aliàs concludere, hic tamen nullam vim haberet, quia diuersissima est alimentorum, & dotis ratio: alitur inops mater sine filij, & defuncti coniugis iniuria: dotatur verò cum iniuria filij, & defuncti mariti.

Et ita hanc sententiam tenet ex Theologis Rebellius *de obligat iust. part. 2. l. 5. q. 8. n. 31.* vbi sic ait. Filius non tenetur ad dotandam matrem inopem nubere volentem; etiam si ille diues sit, ita Barbos. *4. p. l. 1. ff. soluto matrim. num. 126.* post Bald. Alex. Ripam & alios quos citat præfatam responsionem elicientes *ex l. si vineæ C. de præscript. longi temporis.* Confirmatur etiam, quia quamuis ad matrem alendam cogendus sit, iuxta *l. 1. §. 1. ff. de tutelis, & rationibus distrahendis*; non tamen ad eam dotandam compelli debet, cùm illud nouum matris connubium in iniuriam ipsius filij quodammodo cedat.

Ita Rebellius, quem sequitur Castrus Palaus *tom. 7. disp. 9. punct. 5 paragr. 1. n. 8.* qui *num. 7.* optimè notat, quod mater obligata non est per se filias dotare, aut donationes propter nuptias filiis constituere, quia hæc obligatio patri est, non matri, vt expressè habetur *l. neque mater C. de iure dotium l. regia 9. tit. 11. part. 4* Excipe, nisi vergens aliqua, & rationabilis causa intercederet, vt in prædicta lege adnotatur; quam causam censerem esse, si eius pudicitia periclitaretur, ni nuberet, & aliũde dotem non haberet: sicuti ex communi sententia resoluit Molin. *disputat. 424. in princip.* Rebell. *2. part. lib. 3. q. 4. num. 2.* Deinde excipe, nisi mater hæretica esset, aut infidelis, & filia fidelis, & Catholica, nam in eo euentu ob fauorem religionis compellitur mater dotare filiam vsque ad legitimam portionem ei competentem, tametsi ex patre aut aliunde dotem habeat, vt deciditur *l. cognouimus C. de hæretic.*

Notandum est hîc obiter cum eodem Rebellio *9 5. num. 10. cum seqq.* probabilius esse in neutro foro licitum esse viro regulariter, inuita vxore dotare filiam prioris matrimonij ex bonis non solum immobilibus, sed etiam mobilibus, aut pecuniis per secundam vxorem adductis, quod si faciat (soluto matrimonio) de bonis propriis vxori eam partem resarcire debet.

Si autem per traditionem filiæ in matrimonium in totam familiam, & in totam vtilitatem secundæ Societatis coniugalis magnum bonum, & euidens vtilitas redundet, quo damnum secundæ vxoris compensetur, nõ erit iniurium, si pater filiam prioris matrimonij ex bonis mobilibus, & ex pecuniis secundæ vxoris etiam inuitæ dotet.

Quando pater ex bonis lucratis in secundo matrimonio, filiam ex primo dotauerit, vel filio ad nuptias donauerit, cauebit præiudicium tam quoad legitimas cæterorum filiorum, quàm quoad dimidiam partem lucratorum secundæ vxoris, alioquin damnum resarcire tenebitur.

Sed vtrum vxor sine consensu viri dotare valeat filiam siue communem, siue prioris matrimonij, eodem modo dicendum est, quo id vero sine consensu vxoris permissum est,

Vide etiam Rebellium, *q. 6. per totam*, in qua latius hæc firmat, videlicet. Primò quando communi consilio vxor, & maritus simul promittunt dotem filiæ communi, vel si eam promissionem ab vxore factam postea vir ratam habeat, valida est promissio; etsi bona lucrata desint, vt dos impleatur, ex bonis vtriusque impleri debet, & quomodo in bonis vxoris tunc executio fieri possit.

Secundò, si vxor sine consensu viri aliquid filiæ siue propriæ, siue alienæ nomine dotis promittat, inualida erit, & illicita promissio, si tamen vir factus conscius eam ratam habeat, valida erit.

Tertiò, si promissio vxoris præfata sine consensu viri facta in tempus soluti matrimonij referretur, valida foret.

Quartò, quando consensus alterius pro forma actus exigitur vt præcedat: si non præcedat, non reconualescit talis actus adueniente postea consensu, secus si pro vitando duntaxat alterius damno exigatur.

Nota etiam cum Castr. Palao *loco citato parag. 4.* hæredem obligatum esse (æquè ac defunctus obligabatur) illius personã repræsentare, & consequenter illius obligationem suscipit: sicut colligitur *ex l. postulante ff. ad Trebellian.* Vnde cùm pater præ omnibus coniunctis obligatus est filias alere, & dotare, illius hæres eadem obligatione tenebitur.

Hoc tamen procedit, cùm hæres integram substantiam, ex qua dos constituenda erat accipit, quòd si hæres fiscus sit, non obinde obligatione præstandi alimenta, & dotem filiabus excusatur sicuti pluribus comprobat Petr. Barbosa *dict. 4. part. leg. 1. n. 84 ff soluto matrimonio*, quia hæc est obligatio bonis paternis annexa, quam fiscus recipiendo bona excutere non valet.

Licet filiabus hæretici fiscus neque dotem, neque alimenta præstare tenetur.

Interim autem, ac delictum declaratum est, neque dos, neque alimenta sunt deneganda.

Et hæc omnia sufficiat dixisse circa obligationem constituendi dotes, & ne credas illa solum Iurisconsultis scitu necessaria esse, sed maximè etiam confessariis, ex his, quæ rectè obseruat, & docet Rebellius *part. 2. lib. 5. q. 4. num. 20.* vbi sic ait, Ex dictis habes quinam puellas volentes nubere, dotare teneantur secundùm dispositionem legum, quam necessitatem legalem appellat Menoch. *lib. 2. de arbitr. casu 182. numer. 67.* num verò huiusmodi necessitas inducat obligationẽ peccati mortalis, non facilè est diiudicare: crediderim tamen

sine præiudicio rectius sentientium, quando secundùm iura, ac Doctores aliquis compelli debet ad dotem præstandam, subesse obligationem peccati mortalis, saltem ex genere suo, & multo magis post sententiam Iudicis, licet autem hæc necessitas legalis non fundetur in debito de iustitia commutatiua, fundatur tamen non tãtum in charitate, sed etiam in speciali vinculo pietatis, qua inter se prædicti sanguine coniuncti tenentur, quæ inducit obligationem non purè ex charitate, sed quasi de iustitia; quia tamen sæpissimè interueniunt causæ, quæ rationabiliter deobligant parentes, & consanguineos, vel absolutè, vel saltem ab accelerata præstatione dotis, non erũt temerè peccati læthalis damnandi à confessariis. Ita Rebellius, & ego.

De his, quæ in nuptiis donata sunt à consanguineis, vel amicis sponsi, & è contra, cui acquirantur.

Resolvt. XXVIII.

CAsus in praxi quotidianus, & occasione matrimonij initi inter filiam Excellentissimi Domini mei Comestabilis Principis Columnæ, & filium Excellentissimi Marchionis Spinulæ, in quo munera magni valoris (vt par erat in nuptiis tam inclytis) sponsæ largita sunt, de illo à parentibus interrogatus fui, & inter Iurisconsultos (postea dicemus de Theologis) tres sententias inuenio; nam Vldaricus Zasius 1. *singul. intellect.* 9. Ludouicus Romanus *consil.* 172. *n.* 2. contendunt, ea, quæ sponsæ donantur, etiamsi à consanguineis mariti, & eius contemplatione, donata sunt, ad vxorem tamen, & eius hæredes, non ad maritum pertinere. Cùm in donationibus non tam cuius contemplatione illæ fiant, sed cui inspiciendum sit, & quod quis amico, & cognato donare cupit, ipsi dare facilè possit, nec opus habeat eiusmodi circuitu, vt sponsæ, vel vxori eius det, quod ipsum habere velit. Et hanc opinionem probat, & sequitur etiam Daniel Mollerus. *d. l. 2. semestr. cap.* 42.

Sunt deinde, qui statuant ad vtrumque coniugem spectare ea, quæ die nuptiarum illis donãtur, quoniam contemplatione vtriusque illa donata censentur, cùm præsertim plerisque in locis more sit receptum, vt munera, quæ offeruntur, vtrique coniugi ab hospitibus donari, & offerri soleant.

Alij sequuti Bartolum *in l. sed etsi plures §. arrogato ff. de vulgar. & pupillar. substit.* marito illa tribuunt, quæ ab amicis, & cognatis eius donantur; vxori verò, quæ illi cognati donarunt, quæ distinctio teste Iasone à plerisque approbatur, itaut durum sit in practica ab illa recedere.

Plenius distinguit Matthæus Vuesembecius *in paratit. ff. de donat. inter vir. & vxor.* vt nempe ea, quæ à consanguineis vxoris sunt donata, vxori acquirantur; quæ verò à consanguineis mariti donata sunt, marito cedant. Quæ ab extraneis oblata fuerunt munera, sint vtrique coniugi communia: Rationem videtur hæc opinio habere perspicuam. Nam quæ à cognatis donantur ob propinquitatem, & contemplatione cognationis donare videntur, quæ ab extraneis ob affectionem erga vtrumque coniugem parem.

Et quidem non videtur obstare ratio Zasij, & Danielis Molzeri supra adducta, quod in donationibus non tam spectetur cuius contemplatione, quàm cui donatio fiat.

Hoc quippe principium dilucidè refellitur *text. l. 5. paragr. 2. de iure dot.* quo in loco Vlpianus scribit, *quod si quis patri donaturus dedit*, Marcellus *l. 6. Digest.* scribit, *hanc quoque à patre profectam esse, & est verum.* Vult proinde Vlpianus post Marcellum, dotem esse profectitiam, quæ non à patre ipso, sed contemplatione patris datur filiæ. Dum verò profectitia dicitur, innuitur quod patri acquiratur § 1. *instit. per quas personas non acquir.* At non erat patri donata, sed filiæ; at contemplatione patris: igitur in donationibus non tam spectatur, cui res detur, quam cuius contemplatione donatio fiat.

Et hæc sunt placita Iurisconsultorum, quos pro Theologis hîc visum est adducere; nunc verò Theologos pro Iurisconsultis adducam, & hi sunt præcipuè Sanchez *de matr. l. 6. disp.* 26. Molina *tr.* 2. *disp.* 430. & Castrus Palaus *tom. 5. disp. 1. punct.* 13. §. 1. Martinus Perez *de matrim.*

Dico itaque, quòd cum consanguineus, vel amicus sponsi, vtriq; scilicet sponso, & sponsæ donat, non est difficultas vtrique acquiri, & inter vtrumque esse donatum diuidendum; satis enim donans suam voluntatem expressit, aliàs si vni tantùm vellet donatum explicari, non vtrique coniunctum donatum concederet.

Similiter idem est si donans vni tantùm ex sponsis, sibique consanguineo donaret, ei tantum acquireretur, nisi aliter de donantis mente constaret, quia tunc pro donatario adest ipsius donationis, & consanguinitatis præsumptio: neque hanc præsumptionem infirmat, esto sit donans vtriusque sponsi consanguineus in eodem gradu, satis enim est, quod sit donatarij consanguineus, vt pro illo tantum sit præsumptio.

Verùm si nulla ex supradictis causis existit; sed sola adest consanguinitas sponsi, dubitant Doctores, an eo casu donatio facta sponsæ acquiratur sponsæ, vel potius acquiratur sponso, & sponsæ solus vsus concedatur? cui dubitationi breuiter respondeo, Verius, & probabilius esse sponso acquiri, cuius contemplatione sponsæ donum factum est; nam cum consanguineus sponsi ob fauorem, quem suo consanguineo præstare intendit, eius sponsæ donet, ea donatio potius censenda est fieri sponso, quàm sponsæ. At si sponsæ non solùm vsus, sed dominium donati concederetur, integrè ea donatio in fauorem sponsæ fieret, & nullo modo saltem immediatè in sponsi fauorem.

Et hæc omnia auctoritate Iurisconsultorum confirmant Sanchez, Molina, Palaus, & Perez *locis citatis.*

De donis factis à sponso sponsæ.

Resolvt. XXIX.

DIximus de donis factis à consanguineis, vel amicis, nunc dicendum est de donis factis à sponso sponsæ, quando non constat de animo donantis; Molina *tract.* 2. *disput.* 290. *paragr.* 4. *dubium*, tenet ea omnia, quæ sponsus siue de præsenti, siue de futuro sponsæ mittit, censenda esse missa, vt sponsa ornatior ad virum accedat, atque ad eam honorandam, animiq; affectum illi ostendendum, qualiter matrimonij tempore sit ab eo tractanda; non vt dominium earum rerum ad eam pertranseat: nam donatio nunquam præsumi debet, quoties ex alia causa, quam donationis intelligi potest collatum, vt tradit Glossa *l. cum quid ff. si cert. pet.* & pluribus firmat Gregor. *leg.* 36. *verbo bienes tit.* 12. *part.* 5. Mascard. *de probation. conclus.* 555.

At

At in præsenti ex prædictis causis relatis, præsumi possunt collata, quæ à sponso sponsæ mittuntur, non igitur præsumenda sunt donata. Secundò, in his, quæ traduntur gratia tradentis, non præsumitur donatio *l. si vt certò paragr. si duob. si commodati*: at sponsus gratia sui mittit sponsæ munera, tum vt ad ipsum ornatior accedat, tum ne ipse vilis, & auarus reputetur.

Verùm mihi magis placet opinio Castri Palai *tom. 5. disp. 1. punct. 13. n. 3.* & Sanchez *lib. 6. disput. 25. n. 28.* asserentium in hoc casu distinguendum, aut munera, quæ mittit sponsus sponsæ, sunt ita exigua, vt si constante matrimonio darentur, censerentur donata, & non commodata, vel sunt ita magna, & pretiosa, vt si darentur constante matrimonio, non censerentur donari, sed illorum vsum commodari; eo quod non ad communem vxoris ornatum, sed ad singularem, & extraordinariam deseruiant. Si munera prioris sint generis, præsumenda sunt donata; secus si posterioris.

Et ratio huius distinctionis est, quia hæc munera mittuntur sponso sponsæ in signum amoris, & testimonium qualiter constante matrimonio ab eo tractanda sit, vt ipse Molina fatetur; at si solum vsum, & non dominium muneris cuiusuis exigui concedit, signum exigui amoris præbet, & testimonium manifestum asperè constante matrimonio esse sponsam tractandam: Quæ ratio non procedit in muneribus pretiosis, & quorum dominium constante matrimonio non conceditur, sed solus vsus. Et confirmo, si munera, quæ mittuntur à sponso eius generis sunt, vt & constante matrimonio necessaria reputentur sponsæ ad eius communem, & decentem ornatum, cum hæc maritus vxori concedere teneatur, præsumendum est concessa tempore sponsaliorum anticipatè voluisse concedere.

Nota tamen, quòd si in aliqua Prouincia adesset consuetudo, vt ea, quæ sponsus mittit, esto pretiosa sint, non repetantur, censendus est sponsus ea donare cùm mittit, quia præsumendus est mittere secundùm Regionis consuetudinem, cùm aliud non exprimit.

Immò plus addit Sanch. *l. 6. disp. 25. n. 17.* nempè idem esse dicendum, quando mittuntur munera à sponso, quorum nulla est consuetudo vt mittantur, vel mittuntur abundantiora & pretiosiora, quàm sit consuetudo; eo namque ipso quod præter consuetudinem munera sponsus mittit sponsæ, donare censendus est, argum. *l. donare ff. de regul iuris.*

Sed optimè contra illum hoc non admittit Castrus Palaus *tom. 5. disp. 1. punct. 13 §. 1. n. 4.* nam hæc doctrina euertit conclusionem ab ipso superiùs positam, asserentem munera pretiosa commodari, non donari, quia in horum solius vsus concessione abunde liberalitas exercetur.

Faciliùs tamen videtur probandum, quod *n. 18.* Sanchez subiungit, munera à sponso missa præsumi donata, si sponsa ei aliqua misit, quia adest præsumptio remunerationis argum. *l. si verò non remunerandi paragr. inde Papinianus ff. mandati.* At deberet constare sponsam animo donandi mittere eaque sponsum non satis remunerari solo vsu pretiosotum concesso.

Obseruandum est etiam, quòd ea quæ superius diximus de muneribus missis à sponso sponsæ; idem dicendum esse de donis, quæ socer nurui concessit, & largitus est; quod probat Sanchez *num. 33.* & Palaus *n. 9.* quibus adde Guttierez *in quæst. pract. lib. 2. quæst. 10. n. 1.*

De Vestibus datis sponsæ à sponso in ipso nuptiarum die.

Resolvt. XXX.

MAgna difficultas est inter Doctores, An vestes, & ornamenta muliebria à marito vxori data, irreuocabiliter acquirantur vxori? Bartolus *in l. si mulier paragr. si vir ff. de don. inter virum & vxorem, & in l. pen paragr. 2. n. 3. vers. tertia opinio dig. sol. matr.* quem sequuntur Iacobus Menochius *l. 2. arb. iudic. quæst. c. 218.* Iulius Clarus *l. 4. sent. paragr. donatio q. 10. vers. succesſiuè*, Alciatus *resp. 241.* statuit, vestes quotidianas quibus quotidie mulieres vtuntur, donatas censeri; Vestes verò & iocalia, siue ornamenta, quæ ad ornatum potiùs corporis comparata sunt, quàm ad corporis vtilitatem, & quæ magni sunt valoris, donata non præsumi.

Scipio Gentilis *in tr. de donat. inter virum & vxorem l. 2. c. 12.* ait, circa propositam quæstionem accuratè, tria tempora esse distinguēda; ante nuptias, in nuptiis, post nuptias: ante nuptias, idest cùm sponsalia tātum contracta sunt, vt aliarum rerum, sic & vestium licitam donationem esse *l. 1. digest. de donat. inter virum & vxorem*, eamque donationem etiam præsumi in ipsis nuptiis, cùm scilicet matrimonium perfectum est consensu, & nuptialis instituitur pompa, puta deductio in mariti domum, vel alia solemnia nuptiarum celebrantur, vestes à spōso sponsæ datas præsumi donatas ait, easque ad vxorem pertinere, nec restituendas esse, *d. l. pen. dig. de donat. inter virum, & vxorem*, quia & consuetudo & humanitas, siue affectio sponsi erga sponsam faciunt, vt tales vestes à viro donatæ in pompa nuptiali ad vxorem pertineant, eidemque acquirantur, nec marito eiusdemve heredibus restitui debeant.

Post nuptias consummatumque matrimonium, quæ vestes dantur à viro mulieri in domum mariti iam collocatæ, si quotidianæ, & ad vsum mulieris necessariæ fuerint, illæ statim efficiantur mulieris, nec marito sint restituendæ. Sin ad certi duntaxat temporis vsum datæ fuerint, & pretiosiores, tum eas; vtpotè à marito ornatus tantum causa, & honoris sui vxori comparatas, quo comptior, atque honestior esset, non tam donasse, quàm commodato, aut precario datas præsumi; & ideò non adquiri vxori, sed restituendas esse marito, aut eius hæredibus.

Sed Hulrico Hunnio *in commen. ad Treutlerum vol. 2. disput. 7. thes. 9. q. 46.* placet absque distinctione ista temporum, solùm circa vestes, vtrum quotidianæ & necessariæ atque viles sint, an pretiosæ, & ad certum temporis vsum comparatę, distinguendum videtur, vt illæ quidem donatæ, ac per donationem vxoris propriæ effectæ censeantur; hæ verò non item, quocumque etiam tempore fuerint mulieri datæ. Et ita etiam Menochius, Iulius Clarus, Andreas Alciatus, & cæteri ab hisce allegati statuunt.

Pro hac verò distinctione facit in primis *l. vtrum digest. de don. inter vir. & vx.* vbi ex modo & ex genere impensæ, non difficilem esse coniecturam, Celsus scribit, Vtrum negotia vxoris gerens; an officio mariti ductus in rem eius impenderit vir. Si enim magna impensa fuerit, nego videri eum gessisse; sin parua, donauisse.

Et quòd vestes quotidianas intelligatur maritus donasse, confirmat amplius *l. ex annuo dig. de donation. inter virum, & vxorem*, nam & ibi Vlpianus ex annuo

annùo inquit, vel menstruo, quòd maritus vxori præstat, tunc quòd supereſt, reuocabitur, ſi ſatis immodicum eſt, id eſt ſupra vires dotis, diſtinguit nimirum iuriſconſultus inter id quod modicum, quodque immodicum vxori à marito præſtitum eſt, vt illud quidem donatum vxori cenſeatur, hoc verò non item, ſed marito ſit reſtituendum.

Sed audiamus Theologos, quærit itaque Caſtrus Palaus *tom.5. diſp.1.punct.13. §.3.n.8.* cùm veſtes & alia ornamenta pretioſa ante conſummationem matrimonij data ſponſæ in ipſo nuptiarum die vel illi proximo cenſeatur ſponſalitia largitas, ac proinde ſponſa eorum medietatem per oſculum acquirat, & integrè per copulam, vel potius marito, eiuſve hæredibus, diſſoluto matrimonio ſint reſtituenda.

Et affirmatiuè reſpondet, videlicet prædictas veſtes, & ornamenta ſponſalitiam largitatem eſſe; eorumque medietatem lucrari ſponſam per oſculum, per copulam integrè.

Solùm ab hac doctrina excipit Sanchez *lib.3. diſp.23. n.10.* annulum, ſponſæ datum in Eccleſia tempore benedictionum, quia hic non voluntate donandi, ſed ex voluntate ſeruandi Eccleſiæ ritum cenſendus eſt conferri. Ex his ſolum eſt oppoſitum fundamentum; negamus namque ſponſum dare eas veſtes, & munera ea præcipuè intentione, vt obligationi, quam ſtatim ſubiturus eſt alendi vxorem ſatisfaciat: ſi enim id intenderet, debebat exprimere, alioqui præſumitur conſuluiſſe animo ſignificandi ſuum amorem, & vt ipſa eo die nuptiarum honoretur.

Verùm libet hìc apponere verba Martini de San Ioſeph *in mon. confeſ. tom.1. lib.1. tr.8. de matr. n.10.* ſic enim ait, Los veſtidos precioſos, ò cotidianos y otras qualeſquiera coſas que embia la eſpoſa al eſpoſo, ò el eſpoſa, à la eſpoſa, deſpues de los eſponſales ò deſpues del matrimonio de preſente (como no ſe à ya conſumado) pertenece à la que llama el Derecho, ſponſalitia largitas, y adquiere la midad la eſpoſa por el beſo; y ambos eſpoſos lo que recibieron enteramente por la conſumacion del matrimonio, quando no coſta que la voluntad del que lo embiò fue de donar.

Aunque la muger no llene dote, haze ſuas las donas ò viſtas, enteramente por la copula quando ſe conſuma el matrimonio, ò la midad de llas por el beſo.

Deſpues de recibidas las donas, ſi el matrimonio no tuuiere efecto por culpa del eſpoſado laſpierde, y ſe queda con ellas la muger; però ſi per culpa della ſe dexò el matrimonio deue voluer las entamente al deſpoſado; però ſe el matrimonio ſe dexa de hazer ſin culpa de ambos por alcun caſo fortuito, ò por auerſe muetto el vno dellos, ſe han de boluer las donas al deſpoſado, ò à ſus herederos; ſaluo ſi el depoſado huuiere beſado à la deſpoſada, que por el beſo gana ella la midad de las dichas donas, y ſolamente hà de boluer la otra midad. Ita ille.

Verum eſt, quod aliqua ex ſuperius dictis procedunt in Regno Caſtellæ, & ideo in hac materia ſtandum puto conſuetudinibus cuiuſcunque Prouinciæ, & Regni: & quidem ego non exiſtimo improbabilem ſententiam Azeuedi *lib.5. Recopil. tit.2. leg.4. n.27. & 32.* Guttierez *pract. quaſt. lib.2. q.19.n.1.* Hunnij, & aliorum aſſerentium, quod ſupradictæ veſtes, & ornamenta præſumi debent donata, & collata in tempus matrimonij, iuxta *legem quod ſponſa C. de donat. ante nupt.* Cum enim videat ſponſus ſtatim ſubiturum eſſe obligationem alendi ſponſam, tradit illi veſtes, & ornamenta, vt prædictæ obligationi ſatisfaciat: & ſponſa eo die nuptiarum honoretur: ergo horum traditio ſponſalitia largitas cenſeri non poteſt, quia non eſt facta ſponſæ vt ſponſæ, ſed potius ſponſæ vt vxori: ſi quidem non eſt facta ea præcipue intentione, vt ſponſæ tempore ſponſalium ea munera deſeruiant, ſed vt deſeruiant tempore matrimonij.

Et ideò, vt dixi, maximè attendenda eſt conſuetudo locorum.

An Clerici poſsint eſſe fideiuſsores.

Reſolvt. XXXI.

ALiqui aſſerunt, vt Clerici quidem non poſſint ab initio fideiubere, ſi tamen fideiuſſerint, & contra eos nihil fuerit exceptum, fideiuſſio ſubſiſtat, & obligationis vinculum ſortiatur, Ant. Gomeſ. *de contr.c.13.n.18. Franc. de fideiuſ. cap.2.n.234.* Gedd. *de contr. & commit ſtipul.c.7.n.306.*

Fundamentum huius opinionis conſiſtit *in cap. peruenit de fideiuſſoribus*, vbi talis Clerici fideiuſſio valere, & rata eſſe iubetur.

Idem planè confirmari videtur, *tex. cap. conſt.3 extr.eod.tit.*

Addunt hiſce textibus iſtam rationem, quòd multa quæ ab initio fieri prohibentur, ſi facta fuerint, valeant, ac rata habeantur.

Denique huc confert quòd dicitur *in l.3. verſic. plane ff. de fideiuſſoribus*, vbi Vlpianus planè inquit, ſi non idoneum fideiuſſorem dederit, magis eſſe, vt ſatisfactum ſit, quia qui admiſit eum fideiubentem, idoneum eſſe comprobauit. Sic igitur licet Clericus ab initio dari fideiuſſor nequeat, & ſit idoneus fideiuſſor; ſi tamen creditor eum admiſerit ſciens; vt idoneum comprobaſſe dicendum eſt.

Verùm hanc ſententiam non approbat Hulricus Hunnius *in Commentariis ad Treutlerum vol. vlt. diſp.28. theſ.2. q.12.* nam primò certa, & indubitata eſt iuris regula, quòd omnis actus contra iuris expreſſam prohibitionem geſtus, nullius ſit momenti, & pro infecto habeatur *l.7. §.16. digeſt. de pactis, l.112. paragr. fin. ff. de legat. l.1. non dub. 5. C. de legibus.*

Iam verò non poteſt negari, quin fideiuſſio Clericorum ſit contra expreſſam prohibitionem iuris *Nouel.123. cap.6. & Nouell. Leonis 86.* nullas igitur vires habebit: ſed ipſo iure nulla exiſtet.

Accedit quod Iuſtinianus Imperator in *d. cap.6.* ſancit iudicem pœnam incurrere debere, qui Clericum fideiuſſorem approbare auſus fuerit. Quod ſanè argumento eſt, Iuſtinianum omnimodo improbare Clericorum fideiuſſionem, itavt non ſolùm eam ab initio fieri prohibeat, ſed factam etiam improbet.

Non obſtant, quæ pro contraria opinione ſupra adducta fuerunt.

Nam ad *d. cap. peruenit extr. de fideiuſſoribus*, reſpondetur, ibi Clericum pro aliis duobus Clericis fideiuſſiſſe apud mercatores Bononien. quo caſu fideiuſſio admitti videtur, non aliter atque admittitur, quando inter ſe mutuo fideiubent: atque ita continet iſtud caput exceptionem à regula: tametſi enim Clerici prohibeantur fideiubere; tamen hoc fallit, quando Clerici lite pulſati pro ſe inuicem fideiubent, eſt quippe hæc vicaria fideiuſſio, & manus manum fricat *leg. cum clericis paragr.1. l. omnes paragr. præterea cum paragr. ſeq. C. de epiſc. & Cleric.*

Ad

Ad *c.conſtitutus* 3. reſpondetur, ex textu illo reluce re, nec colligi poſſe quod loquatur de Clerico fideiubente, proinde iuxta Nouellas Iuſtiniani, & Leonis non eſſe intelligendum de Clerico, ſed de laico exaudiendum.

Ad regulam iſtam, quod multa facta ſuſtineantur, quæ ab initio fieri prohibentur, reſpondeo eá non pertinere ad ea, quæ legibus ſimpliciter, & abſolutè fieri prohibentur propter expreſſum *tex.d. l.5.C.de leg.* vbi dicitur, ea quæ fieri legibus prohibentur pro infectis haberi, licet legiſlator fieri prohibuerit tantum, nec addiderit ſpecialiter inutilia eſſe debere: igitur ad ea ſolùm iſtam regulam referri debere, quæ fauorem dumtaxat alicuius priuatum, non verò, quæ vtilitatem publicam concernunt.

Ad vltimum reſpondetur, textum illum *d.l.* 3. intelligendum de illo idoneo fideiuſſore, qui ob commodum ipſius creditoris à fideiuſſione arcetur ne ſcilicet per fideiuſſionem eius damnum aliquod incurrat creditor eò quòd ipſi non ſatis cautum nec proſpectum eſt. At in propoſito caſu non ſermo eſt de illo, qui non cauſa ipſius creditoris, ſed Reipublicæ gratia pro idoneo fideiuſſore habetur.

His tamen minimè ſuffragantibus, ego cenſeo poſſe Epiſcopos, & Clericos fideiubere, & ita hanc ſententiam tenet ex Theologis Molina *de iuſt.diſp.*540. Leſſius *lib... cap.*28.*n.*19. & poſt illos Eminentiſſ. Cardinalis Lugo *de iuſt. tit.*2. *diſp.*32. *ſect.*1.§.2.*num.*10. Dicaſtillus *de iuſt. lib.*2. *tract.*16. *diſp.*1.*dub* 2.*num.*29. Dico igitur, quod Clericus licet fideiubere non poſſit in præiudicium Eccleſiæ, poteſt tamen in damnum proprium, & ita conſuetudine obſeruatur, quamquam etiam tunc ex fideiuſſione non tenetur, niſi quatenus commodè ſoluere poteſt, itavt non egeat, iuxta *c. Odoardus, de ſolut.*

Concedo tamen, quod Clerici extra neceſſitatem non poſſunt pro laicis frequenter fideiubere, prohibentur enim ſub pœna diſpoſitionis *cap. te quidem* 11.*q.*1. fideiuſſio tamen tenet *c. vlt.de fideiuſſor.* Si tamen rarò fideiubeant, poterunt iuxta dicta ob receptam conſuetudinem abſque damno Eccleſiæ.

Vide etiam Petrum Nauarrum *de reſt. lib.* 4.*c.*3. *n.*173.*cum ſeqq.*

Nota hic etiam, quod Monachi abſque licentia Prælati, & maioris partis Capituli fideiubere non poſſunt; quod ſi fecerint, aut mutuum acceperint, non obligabitur monaſterium, niſi quatenus in eius vtilitatem conuerſum eſt, ita reſcripſit Innocent.III. *in cap. quod quibuſdam de fideiuſſoribus.* Legatur Silueſter. *verbo fideiuſſor q.*3.& 5. Angel.*n.*7. Sanch *l.*6 *moral.cap.*14.*num.*38. Molina *diſput.*540. *citata, verſ.Religioſus.* Hæc doctrina locum etiam habet in Prælato, qui tamen in re modica abſque ſui Capituli conſenſu expreſſo poteſt fideiubere, cùm de huiuſmodi rebus diſponendi tacitum habere videatur conſenſum Capituli.

An pictores pingentes imagines obſcœnas, peccent mortaliter, & quid de detinentibus illas.

Resolvt. XXXIII.

Reſpondeo affirmatiuè quoad primum. & ideò qui nudam Venerem, aut ſimilem obſcœnam imaginem pingunt, atque exponunt, etiamſi talis imago ſit de rebus naturalibus, atque ex ſe indifferentibus, nihilominus mortaliter delinquunt, quia aliis indefinitè licet acceptis luxuriæ occaſionem præbent.

Et ita docet Ermannus Buſembaum *in Medulla Theologiæ moralis lib.*3. *tr.*4.*cap.*2. *dub.*1.*n.*9. Antonius Fernandez *in inſtruct.confeſſ.p.*2.*cap.*59. *num.*4. Eſcobar à Mendoza *in Theolog. moral.t.*2. *exam.*3. *cap.*13.*num.*80. Albertus de Albertis *in paradox. moral.diſp.*1.*cap.*5.§.4.*n.*43. Trullench *in decal.t.*2. *lib.*6. *cap.*1. *dub.*12. *num.*13. Sanch. *de matr. lib.*9. *diſp.*46.*num.*4. Filliucius *tom.*2.*t.*30. *cap.*10. *n.*211. Baldellus *tom.*1. *lib.*3. *diſp.* 17. *num.*10. quibus adde Roccaful. *in praxi Theol. mor. tom.*2. *lib.*4. *in pr. Decal.c.*3. *n.*239. vbi ſic ait, Nota pingentes turpia, vt Venerem, aut Adonidem detectis pudendis, aut diaphano velo opertis, peccare mortaliter, quia tales picturæ oculis obiectæ valdè ad luxuriam prouocant.

Sed circa præſentes difficultates cenſeo optimè philoſophaſſe Patrem Turrianum *in ſelect. diſp. cent.*2.*dub.*18. vbi ſic ait, Diſtinguendum eſt, nam ſi ſermo ſit de imagine hominis, aut fœminæ quantùm ad partes, quæ turpes non ſunt, licitum eſt illas pingere; etiamſi nuda pingantur, quia iſtæ per ſe non mouent ad malum. Secundò tamen ſi pingantur partes inhoneſtæ, & occultentur non erit peccatum illas pingere; quia tunc non mouent ad malum; & ita ſolent pingi imagines Sanctorum aliquando. Tertiò ſi occurrerit cauſa aliqua iuſta pingendi partem aliquam ex his, quæ dicuntur inhoneſtæ, poſſet pictor excuſari à peccato. Explicatur, quia ſi fœmina abſque vlla cauſa manifeſtet partem turpem, ſine dubio erit peccatum; & tamen ſi illam manifeſtet ex neceſſitate ad medicinam propter morbum, non erit manifeſtatio, peccatum; & idem eſt de verbo neceſſario ad explicandam rem turpem.

De his qui retinent tales imagines, & in loco publico eas collocant, in quibus non facilè occurrit iuſta cauſa illas retinendi; ſi enim eas volunt conſeruare ad ornatum, & oſtentationem, poſſunt illas retinere partibus turpibus coopertis per artem, & ego ipſas perſonas teſtes facio ſuæ intentionis, ſi velint illum manifeſtare, vt prudens confeſſor iudicet, an illud faciat cum peccato, aut ſine illo.

Reſtat explicandum, an ſit peccatum mortale tales imagines retinere. Aliqui abſolutè docent eſſe peccatum mortale, quia videtur grauis materia. Alij putant non eſſe peccatum mortale; & explicant: quia non ſemper eſt peccatū mortale proferre verbū aliquod turpe, quod eſt imago rei inhoneſtæ. Ergo à ſimili non ſemper erit peccatum mortale talem imaginem retinere, tamen ita pars inhoneſta eſſet depicta viuis coloribus, & aliis circumſtantiis, vt vehementer moueret ad peccatum graue, non eſſet facilè hoc excuſare.

Huc vsque Turrianus,cui adde doctum & pium, ac mihi amicissimum Patrem Ottonellum ex eadem Societate *t. de pictura c.3 q.1.* & Franciscum Bricchium *in Promptuario Confess.p.2.c.22.* vbi sic ait,Peccano mortalmente coloro, che tengono, ò dipingono cose dishoneste, come à dire Donne con le patri vergognose scoperte, ò con vole diafano, è trasparente;perche cose tali incitano molto al piacere di Venere.

Itaque dicendum est esse peccatum mortale pingere imagines turpes,& inhonestas,quia scandalum actiuum nunquam est licitum, & negare nõ possumus hic concurrere scandalum actiuum, quia manifestare partes inhonestas est, vel opus malum,vel habens speciem mali, cùm moueant ad peccatum;quia imago inhonesta multò magis mouet ad malum, quam verbum aliquod turpe, & certum est hoc esse peccatum.

Retinentes autem dictas imagines palam, & in publico,puto etiam peccare mortaliter, nisi illas retineant ornatus causa cum aliquo velo coopertas;itaut facilè non possit amoueri;& ideò Pater Ottonellus *vbi supra c.4.q.7.* sic ait,Concludiano, che buon modo per rimediare all'oscenità delle statue,e delle pitture ignude, & impudiche, si è il ricoprirle con vesti, ò col riparo delle tele. Cosi nel secolo passato fu per comando Papale coperta con bronzo la nuda statua della Giustitia,che mirasi collocata in Roma per ornat il sepolcro del gran Vicario di Christo Paolo Terzo; e sanno gl'eruditi, che vn antico Senatore fece coprire con ornamento di finissimo oro due bellissime statue,che erano ignude.

Et in vero vna pittura oscena, che è artificiosissima,con essere coperta massimamente con tela, non perde punto d'artificio, anzi conseruasi piu lungamente,acquista maggior stima,e si può senza molto pericolo di peccare, ò di muouere à peccare, far vedere solo da persone intendenti dell'arte,e virtuose di spirito,oue se stà esposta à gl'occhi di tutti publicamente, serue di publica fucina à Demonij per infocare mille saetre di libidinosi pensieri,e per ferir i cuoti di molti ssimi poco fondati nello spirito, e nell'amore della Christiana purità,è virtuosa modestia: Ita ille. Quod vtinam à Principibus,& viris nobilibus obseruaretur.

Nec obstat dicere vsum esse in contrarium,nam respondeo, hoc non esse verum, & erit vsus illicitus,nisi fiat cum dictis circumstantiis. Dicere autem quod dictæ imagines primariò fiant ad ostendendam perfectionem artis,& ideò non refert si ex accidenti moueant ad peccatum.Respondeo,quod si ostensio perfectionis artis esset necessaria,excusaret eam actionem à peccato; sed ad vsum communem non potest occurrere necessitas, quæ excusat ab occultatione illarum partium. Et ideò semper pingendæ sunt coopertæ; immò penitus abscondendæ.

Ex dictis patet, me rectè respondisse his diebus interrogatus de hoc casu, An mulieres aliquæ, quæ in quadam Ciuitate Status Ecclesiæ incedere publicè volebant cũ aperte pectoris,& mammillarum nudata, An inquam dictæ mulieres essent à confessariis absoluendæ, & negatiuè respondi, ac præter Albertum de Albertis,& Petrum Marchan. à me alibi adductos, adduxi nouissimè Bricchium *vbi supra. in Promptuario Confess. part.2. capit.23.* vbi sic ait, Le donne che portano vesti cosi sottili, che se li vedono le mammelle, & il petto, possono scusarsi dal peccato mortale, se ciò fanno secondo la consuetudine della Patria, è senza mala intentione;imperroche tal parte pare honesta, e pare che le Donne habbiano il ius d'accommodarsi alla consuetudine di già riceuuta, quale non costa, che cosi facilmente tira ai peccato, sarebbe ben peccatò mortale l'introdurre tal costume,perche le cose insolite più muouono, & incitano.

Ita ille, cui adde Nouarinum *in scrutinio spirituali part.2. cap.32.* Iosephum Roccaful *in praxi Theolog.moral.t.2. lib.4. in 6.præcept. Decalog. cap.3. n.238.*vbi ita asserit,Dubitabis an fœminæ quę veste tenui vtũtur,vt conspiciantur pectora & mammillæ peccent mortaliter? Bonacina *qu.4.de matr. punct.9.n.23.*excusat à mortali, si id fiat iuxta consuetudinem Patriæ, & absque praua intentione. Et rationem reddit: nam pars ista videtur honesta,& fœminæ videntur habere ius accommodandi se consuetudini iam receptæ. Addit autem esse peccatum mortale introducere huiusmodi morem; alij tamen dicunt peccare mortaliter, quia aspectus istarum partium, quamuis non sint ipsæ partes inhonestæ solent prouocare ad luxuriam. Hæc Rocaful.

Et ante illum Caietanus *2.2.q.69.art.2.*Nauarr. *cap.23.num.19.* Graff. *loc. cit.* Bonacin. *de matrim. quæst.4.punct.9.num.22. quæst.13.* Layman. *l.2. tr.3. cap.13.numer.11.* Filliucc. *tractat.30. l.10.* Baldell. *t.1. disputat.5.* qui omnes licèt excusent à mortali fœminas portantes ex consuetudine antiqua pectus & vbera nudata, attamen omnes clamant nullo pacto introducendam de nouo; immò multi docent extirpandam esse.

Vnde si talis consuetudo praua alicubi fuerit introducta putat Ioannes Maria de Castillento *in Theol. moral. Seraph.t.1. verb. Consuetudo, diffic.22.* quod superiores tam Ecclesiastici, quàm sæculares tenentur sub peccato mortali supprimere & extirpare, quod variis rationibus confirmat.

Nota verò,quod idem de Castillento *diffic.24.* quærit,Vtrum consuetudo antiqua, vel noua fœminarum portantium vbera,& pectus nudatum in aliqua patria excusat à mortali, & tolerari valeat ratione paucitatis materiæ, vel simplicitatis, & ignorantiæ.

Et respondet: Dico primò,paruitatem materiæ in hoc more fœminarum portantium vbera,& pectus nudatum excusantem à peccato mortali posse dari,mihi certum est; nam cùm hic mos, & consuetudo habeat suam latitudinem circa modum magis,& minus lasciuum, & prouocatiuum ad libidinem; sanè poterit dari modus notabiliter obscænus,& notabiliter, seu efficaciter prouocatiuus ad Venerem; & minus obscænus, & leuiter excitatiuus ad libidinem: mos ergo notabiliter obscænus,& prouocatiuus ad peccatum, est sanè illarum, quæ vbera prostituunt vsque ad medietatem; itaut totum pectus appareat, hic enim modus vtpote omnino inhonestus,& meretricius, est notabiliter prouocatiuus, experientia teste, ad libidinem,& hic modus est certissimè peccaminosus, nec vllo modo excusari à peccato, & hunc modum in superioribus difficultatibus acriter impugnauimus.

Dico secundò, quod in quibuscumque locis viget antiqua consuetudo, vt fœminæ incedant publicè cum pectore,& mammillis notabiliter nudatis,possunt à mortali excusari ab ignorantia inuincibili,& vera simplicitate, quia ignorantia inuincibilis legis,& præcepti, maximè quãdo dubitatur

etiam

etiam ab aliis an obliget sub mortali, excusat à culpa: itaque ignorans fœmina aliqua inuincibiliter talem modum incedendi cum vberibus nudatis esse vitiosum, & peccaminosum, potest excusari à mortali similiter, quæ vera simplicitate præciso omni alio malo fine eodem modo incedunt, putantes certè id sibi licere, quia communiter aliæ eiusdem conditionis, & status fœminæ tali scolatura vbera nuda, & pectus ostendente vtuntur, nec iste modus à Superioribus Ecclesiasticis, & sæcularibus corrigitur, nec à propriis parentibus, vel maritis arguitur, nec (quod peius est, & lacrymis dignum) à propriis confessariis reprehenditur tanquam peccaminosum, sanè excusantur à peccato, quia vbi dolus non est, peccatum esse non potest; statim vero, ac seu per confessarios, Prædicatores, superiorès, vel aliquas grauiores matronas monentur talem modum esse impudicum, vitiosum, contra rectitudinem naturalis, & moralis honestatis, & mortaliter peccaminosum, quia valdè prouocatiuus ad libidinem oculos inspicientium hominum, tenentur talem vestiendi modum deponere, & vbera, & pectus aliquo honesto velamine, non tamen transparenti contegere, aliter se mortalis peccati reas cognouerint, æternis pœnis infeliciter puniendas pro tam inutili, vanoque modo portandi pectus, & vbera nudata. Hucvsque Castillento. Quæ omnia magis confirmantur, vt superius dixi à Patre Alberto de Albertis, & à Patre Petro Merchan, à me alibi adductis.

An sit probabilis opinio aliquorum asserentium, Equites Hierosolymitanos non esse verè Religiosos.

Resolvt. XXXII.

Sæpius calamum sumpsi in meis operibus pro defensione dictorum Equitum, & nunc denuo libentissimè, sumo; & affirmatiuè ad dubium prodositum respondet Marcus Vidal *in Arca Theol. moral. tit. de iudice Inquis. 4. num. 24.* vbi sic ait, Aduertendum tamen hæc omnia affirmata, & probata in hac secunda nostra conclusione esse probabilia, & in conscientia tuta, supposita tamen alia probabili opinione, quod Equites Hierosolymitani non sint verè Religiosi: affirmant aliqui Doctores, vt Ioan. Andreas, Gregorius Lopez, Bartolus, Baldus, Alexander, & alij, quos refert Roderic. *in Summ. quæst. Regul. tom. 2. q 62. artic. 13.* quinimò referente Azor. *tom. 1. lib. 13. cap. 3 quærit. 2. versic. sciendum est*, Abbas Silu. Arm. & alij apertè docent huiusmodi Equites non esse propriè Religiosos, sed latè tantum. Ita ille.

Sed prorsus aduersus illum contrarium omninò firmandum est; & ideo Pater Turrianus *in censuris Theol. cent. 3. dub. 18.* sic ait, An sit probabile asserere, milites S. Ioannis non esse Religiosos? Non defuit qui ita sentiret; sed omninò improbabile est, vt multi sentiunt, & constabit ex dicendis infra de essentia status Religiosi. Hæc Turrianus.

Vnde stante communi opinione DD. & tot Bullis Pontificis apertissimè loquentibus, sacrarum Congregationum responsionibus, & S. Rotæ infinitis Decisionibus, temerarium existimo hodie aliter sentire, ac docere: & ideò Magister Texeda ex inclito Ordine Dominicano *in controu. Theol. mor tom. 1. lib. 1. tractat. 1. controu. 2. num. 5.* sic asserit. Dico tertiò Equites Militares D. Ioan. prout nunc sunt in Ecclesia, sunt verè, & propriè religiosi, & in vero statu religioso. Hæc conclusio est communis, & probatur, quia emittunt tria essentialia vota in manibus Prælati, in Religione militari approbata, quæ est vera Religio instituta, & confirmata ab Vrban. Pontifice Max. propter bonum, & religiosum finé, scilicet iustum bellum quod suaptè natura ordinatur ad defendendam fidem Christianam, & Ecclesiam ab insidiis inimicorum eius, ergo prob. anteced. quia huiusmodi Equites militares emittunt verum, & integrum votum castitatis secundùm regulam approbatam, & votum obedientiæ in manibus Superioris, & promittunt perfectam paupertatem, qualiter illi statui decens est, & efficiuntur dominij incapaces, ergo, &c. Hæc ille, & vt dixi communiter Doctores.

Rectè itaque Pater Lezana *in summ. quæst. Reg. tom. 2. cap. 5. num. 5.* dixit pro comperto esse, Milites S. Ioan. veros esse Religiosos, & Leander *de Sacr. tom. 2. tract. 4. d. 14. q. 120.* & Pellizzarius *in Man. Regul. tom. 1. tr. 1 c. 3. n. 30.* dicunt hoc indubitatum esse, & certissimum.

Hinc Ioannes de Soria *in Epilogo summarum p. 2. tr. 1. sect. 4. disp. 2. § circa commutationem*, sic ait, Item potest commutari virtute Bullæ votum Religionis D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ: quia sub opinione est, an sit reseruatum; minimè tamen votum Militensis; quia isti equites sunt verè Religiosi, taliter, vt per professionem dirimatur matrimonium ratum.

Et ideò non grauabor hîc apponere verba Magistri Gallego *in Bulla Cruciatæ cap. 9 clauf. 9. part 3. dub. 160.* sic itaque asserit. El voto de entrar en la Religion militar de los Caualeros de la orden de San Iuan es reseruado al Sumo Pontifice: y assi ni el Obispo le puede dispensar, ni el confessor por la Bula comutar, porque esta es verdadera, y propia Religion, tienen por instituto, y profession solemne la castidad de suerte que no se pueden casar: y assi el Cauallero que professasse en esta Religion de San Iuan, aunque estuuiesse casado por palabras de presente, no auiendo consumado el matrimonio es la profession valida, y se dirime y anuli el matrimonio rato no consumado, como sucede en las demas Religiones que tiene la Iglesia como enseña nuestro maestro Fr. Pedro de Ledesma *de matrimonio quæstione sexagesima prima, articulo secundo*; en la solution del argumento quarto principal, y en la suma *de matrimonio cap. 28. circa del fin.* y de hecho se hà dado por nulo el matrimonio rato no consumado contrahido por vn Cauallero que professo en la en orden de San Ioan como afirma Thomas Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 18.*

De manera que esta esclarecida orden militar de San Iuan, de tanta importancia para vna Monarquia Christiana, y exaltacion de la Santa fe Catolica, es verdadera y propia Religion con tres votos solemnes de Pobreza, Obedientia, y Castidad. Ita ille.

Vide etiam Andream Mendo *in Bulla Cruciatæ disp. 26. c. 12.*

Non debebat igitur Pater Vidal contrariam sententiam probabilem vocare, & Auctores (quos pro se citat) vel loquuntur de aliis Religionibus militaribus, vel non viderunt tot Bullas Pontificum, declarationes Cardinalium, & Rotæ decisiones, quæ postea prodierunt, vel non sunt audiendi, cùm loquantur contra torrentem Doctorum,

rum,& qui contra omnes loquitur, non benè loquitur.

Nota verò, quod post hæc scripta inueni Magistrum Texedam *in controu. Theolog. moral. tom.2. lib.4.tract.2. controu.17.* qui cùm acriter pugnasset contra Marchinum asserendo Equites D.Iacobi, Calatrauæ,&c.non esse verè Religiosos,tamen postea *n.63.fol.571.* fatetur aliter dicendum esse de Equitibus Hierosolymitanis, quos esse veros Religiosos ex vi voti, dicendum esse confirmat.

Ex his ego olim interrogatus respondi, quòd legatum in Testamento relictum sub conditione, si aliquis efficiatur Religiosus, posset consequi si talis efficiatur Eques Melitensis; sicuti si quis vouisset Religionem, satisfaceret voto ingrediendo Religionem Hierosolymitanam, vt ego alibi probabiliter firmaui, & me citato concedit etiam Vidali, *vbi suprà.*

Post hæc scripta præter Doctores citatos, sententiam Patris Vidali nouissimè inuenio tanquam improbabilem damnare doctum, & amicissimum, Patrem Escobar de Mendoza *in Theolog. moral.l.7. sect.2.c.44.Prob.91.n.736.*

An beneficia Ecclesiastica possint ex natura rei dari dignis, omissis dignioribus.

Resolvt. XXXIV.

NOuissimè affirmatiuam sententiam tenet Ioannes Pontius *in cursu Theologiæ disput.59. quæst.1.concluf.4. num.40.* vbi sic ait. Ex natura rei officia Ecclesiastica possunt absque peccato dari dignis, omissis dignioribus, quoties ex hoc non timetur rationabiliter secuturum damnum Ecclesiæ,aut animarum, Hanc tenent plures Auctores, quos citat, & sequitur Diana contra multos alios, quorum tamen aliqui dicunt officia non habentia curam animarum, nec sunt maiora posse dari digno, omisso digniori; alij alias limitationes apponunt; sed forsassis pauci ex illis negarent conclusionem, vt à me proposita est, quia videntur supponere communiter,quod ex omissione dignioris sequeretur aliquod præiudicium; ergo non sequeretur, posset omitti dignior,quantum ad fundamentum ipsorum.

Probatur conclusio ex fundamento propositio pro secunda conclusione,quia omninò sufficit, vt ij quibus committitur distributio horum officiorum in bonum Ecclesiæ, & animarum,prouideant ne incurrant detrimentum, cui obligationi sufficienter satisfaciunt, eligendo dignos.

Confirmatur: quia non potest ostendi, ex quo capite obligarentur ad eligendum digniores sub pœna peccati, præsertim mortalis, de qua obligatione loquor.

Confirmatur secundò: quia aliàs maxima pars electionum quo fiunt Episcoporum, & Curatorum, esset peccaminosa mortaliter, quod non est dicendum absque vrgentissimo fundamento: nam sanè vix potest vllus eligens, aut præsentans siue sit Papa, siue Rex, siue Capitulum, siue Episcopus in conscientia sua affirmare, quod ipse putet eum quem eligit, aut præsentat, esse digniorem, aut tam dignum, quàm omnes alij qui eligi possent: esset autem necessarium, vt hoc iudicarent, ne peccarent; si esset illa obligatio eligendi digniorem.

Obiicies:Trident *sess.24.cap.1.de reform.* Omnes verò,& singulos, qui ad promotionem præficiendorum, quodcunque ius, quacunque ratione, à Sede Apostolica habent,aut alioquin operam suam præstant, nihil in iis pro præsenti temporum ratione innouando,hortatur, & mouet, vt in primis meminerint, nihil se ad Dei gloriam, & populorum salutem vtilius facere posse, quèm si bonos pastores,& Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoueri studeant; eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint: ergo electores tenentur sub mortali peccato digniores eligere.

Respondeo distinguendo consequens:quando si non eligerentur, sequeretur periculum aliorum peccatorum, concedo, quando non, nego. Itaque Concilium loquitur in casu talis periculi, vt manifestè patet ex ipsismet suis verbis,eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi digniores, &c. quibus significat, rationem ob quam mortaliter peccarent, non eligendo digniores,esse, quod communicarent peccatis aliorum: ergo supponit aliqua peccata committenda ratione electionis minus digni ob quæ vitanda magis dignus eligi deberet: ergo non loquitur Concilium in casu conclusionis, qui est, quando talia peccata non sequerentur.

Posset etiam consequenter Concilium intelligi de dignioribus comparatiuè ad indignos; nam respectu horum digni sunt digniores, quamuis non sint digniores si comparentur ad alios magis dignos.

Obiicies secundò: tam difficile est, præsertim hoc tempore,animas gubernare,& præstare, quod spectat ad officium Episcopi, vt merito quis debeat existimare, neminem, nisi digniorem, absolutè esse dignum: ergo tenetur eligere digniorem.

Respondeo, negando antecedens, quod si esset verum,non faceret ad rem, quia conclusio agit de casu, in quo præter digniorem reperitur alius, quem prudenter iudicat esse dignum. Et hæc omnia docet Pontius *loco citato.*

Sed non benè me citat; nam ego loquutus sum, quando parum differt dignior à digno, at Pontius magis absolutè loquitur, & concedit cum opinione Glossæ,quæ *in c.licet ergo 8. q.1.* ait: Digniorem dimittere, & solum dignum assumere non æstimet mortale peccatum: quia nemo tenetur ad melius, sed ad bonum,& vitandum malum.Et melius operari, consilium sit non præceptum. At qui beneficium,aut Episcopatum digno conferat, operatur bonum, quamuis melius faceret si dignioribus conferret. Saltem ergo digno conferre;etsi dimittatur dignior,mortale non erit. Et idem tenet eadem glossa *in cap. constitutis, de appellationibus, & c.3.iurepatronatus,* refertque Adrianus ibi idem tenuisse Ioannem Andream super dictum cap. licet ergo,& id quidem tribuunt Caietano, Iantanculo 12. & 94.

Verùm his non obstantibus ego olim docui, & nunc iterum doceo, peccare mortaliter in beneficiis habentibus curam animarum, si quis eligeret dignum prætermisso digniori, quod latè probant communiter Doctores.

Dico igitur duos respectus interuenire in electione ad beneficium; alterum in ordine ad Ecclesiam,cui debetur dignus minister, ratione stipendij

quod

quod illi applicatur; Qui respectus pertinet ad commutatiuam iustitiam, cui satisfit conferendo beneficium digno; quamuis non seruetur debita fidelitas excludendo magis dignum. Alter autē respectus est ad merita illius, cui beneficiū confertur, qui pertinet ad distributiuam iustitiam, cui non satisfit eligendo minus dignum. Et propterea ex duplici parte, peccatum committitur, & ex defectu debitæ fidelitatis, & ex defectu proportionis, quam requirit iustitia distributiua.

Et ex his patet responsio ad præcipuam rationem adductam à Ioanne Pontio in fauorem suæ sententiæ *vbi supra*; nam respondeo, illam procedere in ordine ad seruitium Ecclesiæ; sed non procedere, & esse omnino negandam in ordine ad personam, cui beneficium conferendum est, & qui propter maiora merita est dignior, & ideo secundùm iustitiam distributiuam præferendus est digno.

Et ita hanc sententiam præter Doctores à me alibi adductos latè, & doctè cum suis ampliationibus, & limitationibus nouissimè pertractat, me etiam citato Pater Thomas Hurtado omnino videndus *t. 1. tr. 12. c. 1. §. 7. n. 1412. cum seq.* Magister Marcus Serra *in 2. 2. D. Thom. q. 63. art. 2. dub. 1.* egregiè Pater Gerunda, *de Episc. tom. 2. l. 6. disp. 7. c. 1. cum seq.* Zapata *de iustitia distributiua p. 2. c. 6. per totum*, & alj penes ipsos.

Nota superius dicta procedere etiam quoad suprema consilia Regum, & quoad dominos Proreges, quando proponunt Regi (*nella nomina*, vt vulgo dicitur) aliquem ad Episcopatus, &c. nam in tali casu tenentur proponere digniores, & ita ego olim docui cum Puente, Hurtado de Mendoza, & nunc inuenio hoc etiam docere Thomam Hurtadum, *loco citato* §. 8. *n.* 1529. & Magistrum Zapata *supra*, vbi sic ait, Idem dicendum censeo de iis, quibus à Rege est iniunctum, vt ei magis digni pro huiusmodi Episcopatibus, & beneficiis proponentur, peccare item mortaliter, si minus dignos scientia, aut prudentia, aut morum compositione, attenta locorum, & subditorum necessitate (vt supra attigimus) dignioribus præferant promouendos. Non solum si digniores prætermittantur, sed etiamsi in graduum, & locorum antelatione in consultationibus postponantur. Ita ille, & iterum ego. Verùm post hæc scripta inuenio Tamburinum multa congerere ad probandum non esse peccatum morrale eligere dignum omisso digniori, ita ille *in Decal. p. 2. l. 8. tr. 3. c. 4. §. 4.* Sed hæc opinio est prorsus refellenda, & ipsemet *n.* 11. optimè fatetur non esse in praxi consulendam.

An qui in concursu, omisso digniori, eligit dignum, teneatur ad restitutionem.

Resolvt. XXXV.

SAtis quidem probabile existimo, vt alibi probaui, & patet ex Amico *in cursu Theologiæ t. 5. disp. 34. n. 24.* eligentem dignum extra concursum, relicto digniori ad beneficia curata, ad nullam restitutionem teneri.

Difficultas est, an idem dici possit de electione in concursu, & negatiuam sententiam tenent Doctores, quos citat, & sequitur Thomas Hurtadus *tom 2 contr. 121. c. 1. §. 12. n. 1792.* quia ex vi concursus, & edicti sit quoddam placitum saltem implicitum eligendi digniorem eorum, qui se examini subiiciunt; Vnde in edicto dicitur quod cuique seruabitur ius suum: ergo ex vi edicti est promissio electoris faciendi rectum iudicium, & ferendi sententiam pro digniore, ex vi cuius promissionis omnes oppositores ius acquirunt, vt inter ipsos dignior eligatur, & non solum quod non eligatur alius extra oppositores; est enim concursus iste concertatio quædam proposito præmio, in qua necessario imbibitur pactum de dando digniori; quod includitur in ipso edicto, nisi aliud exprimatur.

Et sic lex, & statutum ordinans, quod beneficium conferatur in concursu, sicut statuit Trident. *sess. 24. cap. 18.* de beneficiis parochialibus habet implicitam promissionem de dando digniori, immò illam expressit Trident. quæ promissio cùm onerosa sit, habet pactum vltro citroquè obligatorium sine quo Ecclesia non transfert vices suas collatoribus, & distributoribus, nisi digniori conferant, & sic distributor si sic non conferat, meritò censetur esse in fraude & dolo, teneturque fraudato digniori restituere, iste enim fraudulentus impeditur, vt potè non stans promissioni, & digniori ius suum euertens, de quo euerso datur digniori ius appellandi, vt determinat Pius V. in sua Bulla *de conferen. benef. curat.* Et idem ius videtur habere quicumque dignior omissus in concursu cuiuscumque alterius beneficij, vel Cathedræ, ad quod conuocantur oppositores per concursum.

Hucusque Hurtadus, cui adde nouissimè Patrem Gerundam *de Episcopo tom. 2. l. 6. disp. 12. cap. 4. numero 4.*

Sed his non obstantibus, præter Sotum, Ledesmā, Nauarrum, & Henriquez citatos ab Hurtado *vbi supra*, affirmatiuam sententiam tuetur Magister Ioannes Zapata y Sandoual Augustinianus in disceptatione de iustitia distributiua impressa Vallisoleti anno 1609. & directa ad Comitem de Lemos; sic itaque asserit *p. 1. c. 3. n. 11.* Adhuc in nostra sententia persistimus, asserentes ex eo quod magis dignus prætermittatur, obligationem restituendi non oriri.

Et sic ad id, quod ex Concilio deductum aliquid nostræ determinationi opponi posset existimari; Respondeo, in Concilio Tridentino, & in motu proprio non dari ius magis digno, vt quasi proprium sit illius beneficium, aut iure suo debitum, sed solum præcipi, vt dignior eligatur propter vtilitatem Ecclesiæ, quæ quidem obligatio etiã est de iure diuino, & naturali. Illius tamen transgressio non obligat, ad restitutionem, quia tamen datur ius examinationis, & approbationis, si alij præter hos eligantur, tenerentur electores ad restitutionem, scilicet ad eligendum aliquem ex approbatis. Similiter quando ex approbatis, elector eligit vnum tanquam magis dignum habet ius ad petendam institutionem, & collationem tituli, nō ex maiori dignitate, sed ex electione illius iam facta. Quod verò possit dignior prætermissus appellare ad Superiorem, vt prior reuocetur electio, potius nostram assertionem confirmat. Nam si valida fuit prior electio digni, non fuit facta iniustitia stricta magis digno. Talis enim iniustitia sententiam annullat, sed propter ipsam vtilitatem Ecclesiæ, quam intendunt Concilium, & summus Pontifex, datum fuit de nouo ius digniori prætermisso, vt appellaret, poscendo nouum examen. Potuit enim in priori examine reperiri iniustitia in modo procedendi, aut in eo, quod non fuerit pronunciatus vt dignior, qui notabiliter, & notoriè magis

magis dignus erat. Nam licet ex tali dignitate non habeat propriè ius ad beneficium collatum, eſt illi ius ad reſcindendam priorem electionem, quæ non fuerat rectè, & ad inuentum Eccleſiæ facta.

Ex quo infero idem fore dicendum in cathedrarum, Vniuerſitatum, & Canonicatuum Eccleſiarum, quæ per veram, & propriam oppoſitionem, & ſuffragantium placita conferuntur.

Nulla enim ex electione digni, etiamſi dignior omittatur, obligatio reſtituendi ſuboritur, vt expreſsè M. Soto, Nauarrus, & alij determinant, & omnes ij, qui ſupra citati ſentiunt nullam oriri obligationem reſtituendi, quando beneficium confertur alicui digno, digniori dimiſſo: Nam prorſus militat vtrobique eadem ratio. Non enim digniori Cathedra, Canonicatus, aut beneficiem debetur proprio eius iure, aut propriæ iuſtitiæ titulo; ſed Reipublicæ, Eccleſiæ, aut vniuerſitati debetur directè dignus miniſter ex commutatiua iuſtitia, cuius tranſgreſſio in hac parte non obligat ad reſtitutionem: Neque illam petunt Reſpublica, Vniuerſitas, aut Eccleſia quando illis datus eſt dignus miniſter; ſecundarius autem reſpectus, vt magis digni remunerentur, efficit quidem vt grauiter peccent, qui digniores non præferunt; non tamen tribuit titulum vt ipſis aliquid reſtituatur. Et hæc omnia docet Zabata *vbi ſupra*, ex quibus habetur reſponſio ad argumenta, quæ pro ſua firmanda ſententia adducit ſupra Pater Hurtadus.

Quid ego ſentiam, dicam breuiter, Prima opinio eſt communior, & ſequenda, & illi ego adhæreo; Sed an opinio contraria Soti, Zapatæ, & aliorum ſit practicè improbabilis, vt vult Thomas Hurtadus, *vbi ſupra*, remitto me iudicio Doctorum virorum.

Nam ego abſolutè inuenio Sanch. *in opuſc. tom. 1. lib. 2. c. 1. dub. 46. n. 1.* vocare illam probabilem, & ad argumenta Hurtadi reſpondere, vocauit illam etiam probabilem Trullench. *in Decalog. tom. 1. lib. 7. c. 11. dub. 8. n. 7. in princip.*

De impediente ne aliquis obtineat beneficium; An teneatur ad reſtitutionem?

Resolvt. XXXVI.

COllator iam deſtinauerat conferre beneficiũ Sempronio, Titius malo animo & odio in ipſum collatorem ne hoc faceret, impediuit; poſteà pœnitentia ductus, quærebat à Theologis an teneretur ad reſtitutionem. Quidã ex ipſis affirmatiuè reſpondit, nixus, vt ipſe aſſerebat auctoritate Patris Thomæ Hurtadi *var. tom. 2. tr. 12. c. 1. parag. 10. n. 730.* quia habet expreſsè *in l. 2. parag. 9.* Idem latro *D. de aqua pluuia arcenda*, vbi dicitur, *non teneri ad reſtitutionem, ſi aquæductum, qui venit per tuum fundum ad vicini poſſeſſionem, dummodò (ait Paulus Iuriſconſultus) hoc non faciat animo, vt tibi noceat.* Idem expreſsè determinat Iuriſconſultus Vlpianus *l. 1. §. 12.* denique D. eodem, quæ leges cùm rationis naturalis ductu ſint factæ, non ſolum habent vim in foro externo, ſed in interno; ſunt enim expreſſiuæ obligationis naturalis, & ego non ſolum habeo actionem ne me ex odio, & vindicta impedias à conſecutione beneficij aut legati, quia nec charitas, aut iuſtitia legalis permittunt tuum malitioſum impedimentum, ſed etiam ex iuſtitia commutatiua.

Et ratio eſt, quia quilibet habet ius ſtrictum ne alius illi iniuriam faciat, atqui ex odio, & vindicta impedit ne aliquis conſequatur beneficium aut legatum; vno modo iuſtè, & ſic non peccat; alio modo iniuſtè, putat ſi intendat eius nocumentum, cùm impedit propter odium aut vindictam, aut aliquid huiuſmodi, & tunc peccat mortaliter, & tenetur reſtituere pro ratione damni.

Sed ego de hoc caſu interrogatus negatiuè reſpondi, & præter Doctores à me adductos; hanc ſententiam tenet Zapata *de iuſtitia diſtributiua p. 3. c. 4. n. 9. cum ſeq. cap. vlt. n. 23. cum ſeq.* & Gerunda *de Epiſc. tom. 2. l. 6. diſp. 13. c. 3. num. 2. cum ſeq.* Probatur hæc opinio, tum quia odium, ſiue nocendi animus ex ſe non ſunt contra iuſtitiam, ſed contra charitatem; quapropter ſi quod externè fit, iuſtè alioquin fiat, vt miles v.g. occidens quempiam in bello iuſto, non faciet contra iuſtitiam, neque obnoxius erit reſtitutioni, etiamſi ex odio, & contra charitatem id præſtaret, & iudex reum iuſtè condemnans, vel mutans teſtamentum teſtator, licet ex odio, neque contra iuſtitiam facient, neque ad reſtitutionem obligabuntur: tum quia motiua ratio actus interni etiam iniuſtitiæ non facit ad obligationem inducendam reſtituendi, ni ex eo actu inæqualitas aliqua deriuata eſſet: quamobrem tametſi poſſet quis ex prauo iniuſtitiæ motiuo, operari, quando formaliter ex iniuſtitia quidem operaretur: nihilominus tamen, ni ex formaliſſima illa iniuſtitia ſequeretur aliquo inæquale, iniurium, vel iniuſtum, ſicut non cenſeretur verè & completè facere contra iuſtitiam; ita ad reſtitutionem non obligaretur. Demum quia inæqualitas, iniuſtum, vel iniuria, damnique alteri illatio, atque ex hoc, vel illo motiuo fieri poteſt, hoc igitur accidentarium reſpectu illius erit.

Hinc ſi abſque odio, quod ſit, alteri erit nociuum eodem etiam pacto odio addito erit.

Itaque ad ſummum, vt ad rem noſtram propius accedamus, odium, ex quo impedimentum alicui ad aliquod bonum ſternitur, vel rationem potuit habere ſigni oſtendentis illud, quod factum eſt eſſe contra ius faſque iuſtitiæ non ſeruatæ; Idque plerumque licet non ſemper verum exiſtiment, cum infallibile ſignum non ſit: vel cauſa erit, ratioque impulſiua, ſeu inductiua iniuſtitiæ, iniuriæ, vel inæqualitis; malum enim quod inimico volumus efficaciter ni vires deſint, facili negotio inferimus, quod ſubindicatur. Alio præterea modo declarari poteſt, ſi intendas nocumentum illius, quem impedis propter odium, vel vindictam, aut aliquod eiuſmodi; nam particula propter, cauſalitatem finalem, ſeu rationis formalis importat, vt habeti præmet D. Thomas *1. p. q. 19. art. 5.* quando nimirum refertur ad voluntatem, quæ propter finem operatur, vt in caſu noſtro, & probè notauit Vaſquez *1. 2. diſp 4. c. 4. paragr. quod verò.*

Reſtat modo reſpondere ad argumenta Patris Hurtadi, & ad auctoritatem ſancti Magiſtri reſpondeo cum Nauarro, D. Thomam ibi loqui de eo, qui non quomodocumque animo nocendi, ſed ſimul iniuſtè impedit quempiam ab aliquo bono, ſiue quia ad id alter habet ius ex firma dantis voluntate, quam ſufficere oſtendit Cardinalis Toletus *l. 5. ſummæ cap. 19.* ex M. Soto *l. 4. de iuſtitia q. 6. art. 3.* ſiue quia per vim, fraudem, aut dolum, quis alterum impedit, quod eſt iniuſtè impedire: ſic D. Thomam interpretatur M. Soto, quem ſequitur M. Valentia. Vel illum cum M. Rebellio expoſuerim

fuerim, D.Thomam non existimasse,animum nocendi secundum se obligare ad restitutionem ; sed asserere voluisse , vt plurimum esse causam , qua quis mouetur ad aliquid impediendum à bono consequendo , vel ipsi ex iustitia debito, vel per modos iniustos,

Ad *legem verò 2.ff.de aqua pluuia arcenda*, Primò respondeo,in ea non tractari de obligatione restituendi,sed de actione , quæ datur contra alterum, quasi ex iniuria , & dolo, quæ actio non datur, quando deficit animus nocendi ; sed quantum ad obligationem restituendi , quamuis ille qui bono animo fecit,non teneatur restituere, non sequitur à contrario sensu,vt ille,qui malo animo facit, teneatur ad restitutionem.

Nam argumentum à contrario sensu valet in iure , quando in iure contrarium non disponitur iuxta *glossam capitis significasti, de foro competenti, per l.autem proculus, & l. fluminum paragr. vlt. ff. de damno infecto absolutè habetur*, cum qui in suo aperit puteum ; etiamsi venas vicini inferioris præscindat, non teneri , ac merito , quia aqua transiens iure naturali,tua est saltem quoad tibi opus fuerit , & animus in mente retentus nihil operatur,& quando factum de se non est iniustum ex intentione mentis , non inducitur restitutionis obligatio.

Secundo ad eandem legem Respondeo , illam non loqui de intentione interna,sed de facto ipso exteriori,quod quidem iudicatur iniustum , quando eo modo fit vt noceat alteri,& non ad vtilitatem propriam, & hoc constare potest ex ipso modo , quo impedimentum præstatur proximo ad consequendum bonum sibi debitum , vel quando datur occasio ad eius nocumentum , quæ occasio necessaria non erat ad vtilitatem propriam,neque ad vtendum iure suo.

Hoc autem , quòd Valentia duplici verificatur exẽplo,Primum est; quando riuus aquæ per vnius fundum deriuatur ad agrum ad alterius , & ille ad cuius agrum prius accedit,aquam aut præscindendo venas,aut fossa aliqua sibi inutili,impedit,ne deriuetur ad agrum alterius,tunc enim ex facto ipso malus animus nocendi constat , & obligatio ad restitutionem , quam non incurreret , si vtendo iure suo in proprio agro tantum aquæ insumeret vt parum alteri supereſſet , vt diximus in primo intellectu.

Secundum exemplum in legibus citatis constituitur,quando aliquis aquam fluuiam ab agro proprio diuertit,quæ quidem ex illa deriuatione alteri nocet ; Nec datur actio , neque obligatio restituendi. Si tamen poterat,sine alterius nocumento proprium damnum impedire , ex illo facto ; alteri nociuo constat malus animus,& datur actio de iniuria , & obligatio ad restituendum , non ex malo animo interiori,sed ex facto exteriori malum animum, prauamque & iniquam voluntatem ostendente.

Et ita ex supradictis apparet, me in hoc casu satis probabiliter consuluisse, Titium,ad nullam restitutionem teneri Sempronio, & ita mecum senserunt viri docti.

An Regulares teneantur eligere in Superiores , digniores.

Resolvt. XXXVII.

Affirmatiuè olim docui,sed nouissimè nominatim contra me,& contra communem tenet Thomas Hurtadus *var. tom.2.tract.12. c.1.n.1562.* ex Caietano *in summa verb. electio officialis* , vbi sic ait ; Si in electionibus spectetur ad spirituale tantum officium ad quod eligitur , cùm eligatur ad onus , cessat ratio iniuriæ respectu dignioris , & sufficeret eligere dignum ; sicut in cæteris onerosis officiis credimus sufficienter prouidisse , si eligimus dignum.

Limitat hanc sententiam Hurtadus quoad Abbates perpetuos,& Generales , in cæteris verò Superioribus putat non adesse obligationem eligendi digniores ; non enim circa hos adest personarum acceptio;quia officia ista non dantur Religioso electo tanquam parti Communitatis ; iustitia enim distributiua,cui opponitur acceptio personarum , est quando Communitas respicit membra tanquam partes,quibus distribuit bona communia secundùm proportionem cuiuscumque, hæc enim officia Regularia non sunt nec secundariò instituta,tanquam præmia meritorum,cùm potius sint onera grauissima instituta ad Regimen regulare,& vt Religio habeat bonos Prælatos,qui subditos contineant in obseruantia,& charitate.Vnde Caietanus *vbi supra* dicit egregiè,quòd Prælatus minus idoneus , gratus tamen omnibus , melior est illis Prælato magis idoneo & minus illis accepto; Quoniam ibi charitas coalescit , hîc periculum operandi ex metu.Et sic ista non debentur beneficia tanquam præmia dignioribus ; si enim essent præmia instituta , allicerent ad sui desiderium ; quod in Religiosis,qui perfectionem profitentur, est ambitionis fomentum,& sic ab institutore Religionum,nec secundariò intentum, atque ita non est personarum acceptio dare ea dignis , omissis dignioribus ; multas alias rationes adducit Hurtadus pro sua firmanda sententia , quas penes ipsum videbis.

Sed ego contra Hurtadum non recedo à sententia , quam sæpius docui , & nunc iterum doceo ; est enim communis , vt dixi , & illam præter alios Doctores alibi à me adductos,nouissimè tuetur eruditus P. Andreas Gerunda *de Episcopo tom 2. lib.6.disp.13.c.7.n.10.* vbi sic , Dico septimò,Religiosos propriis obligari constitutionibus in omnibus ordinibus ad meliorem in Prælatum eligendum,quæ quidem constitutiones Religionum videntur pactum exponere inter electores, quicumque illi sint , & ipsammet Religionem , qua data est eis facultas eligendi non alium in Superiorem, quam præstantiorem, quod videtur ipsi iuri naturali quàm maximè consentaneum;est enim res maximi momenti, cùm Regularis Superior eligatur ad Prælaturam,quæ curam habet animarum,Hinc quàm plures Religiosi ordines iuramento suos obstringunt , quo se præstantiores in Superiores eligere obligantur ; Immò omnes Regulares illud præstare præcipit Clemens VIII. in decretis pro reformatione Regularium datis 25. Iunij 1599. per hæc *num.* 36. iurentque electores secundum veritatem cuiusque conscientiæ probiores , ac magis idoneos se electuros,ac propterea priusquam ad electionem deueniatur , in primis , &

ante omnia prælegantur constitutiones de qualitate, & requisitis eligendorum, & per Vrbanum VIII. anno 1624. 6. mensis Octobris, hæc eadem confirmata, & publicata fuere: sic etiam Patres Societatis Iesu in Congregatione Generali ad electionem Generalis Præpositi hanc egregiam suffragij ferendi habent formam, relatam in decretis primæ Congregationis eiusdem Societatis *decreto* 16. tacto enim pectore in hunc modum iurant.

Testem inuoco Iesum Christum, qui sapientia est æterna, quòd eum eligo & nomino in Præpositum Generalem Societatis Iesu, quem sentio ad hoc onus ferendum aptissimum.

Hinc falsam arbitror Caietani sententiam *in summa, verbo electio in Prælatum*, qui quamuis absolutè sub initio docuisset in pastorem Ecclesiasticum eligendum esse meliorem, deinde ad medium huius tituli ait, In electionibus si spectaretur tantùm officiũ ad quod eligitur, cùm sit solutus oneris, rationem cessare iniuriæ, respectu dignioris, ac sufficere eligere dignum. Et quod caput est de Episcopis hoc idem dicere non veretur. Verùm falsam hanc esse sententiam meritò dixerim, ob rationum momenta *loc. sup. cit.* indicata. Quamobrem absolutè sentiendum est, meliorem esse eligendum in Prælatum Regularem; Imò nomine potiori, cùm vitæ perfectionem sectentur Religiosi tum Electores, tum subditi, atque iuxta finem proprij, ac præstantissimi instituti, digniores profecto Prælati desiderantur, ad quorum electiones, vt potè arctiori vinculo deuincti, strictius etiam tenentur. Neq; formalitates Caietani in huiusmodi materia innixæ rebus ipsis physicè, vel moraliter consideratis alicuius sunt momenti; Et licet essent, & nõ fieret contra iustitiam distributiuam, omissione dignioris: at fieret sanè in Religiosam Rempublicam, & contra commutatiuam, & contrarium asserere, tum est absque fundamento, tum contra communem.

Hucvsque Gerunda, qui etiam subdit, si ad solum Generalem Religionis pertineat eligere superiores, obligari ad eligendum digniores, vel æquè dignos post sufficientem, atque exactam diligentiam circa cognitionem personarum.

Vide etiam Giragum *de regimine Ecclesiæ part. 1. dub. 3.* per totum, qui posteà in sequentibus dubiis, meritò inuehitur in Religiosos, qui in Capitulis generalibus Religionum capita factionum nũcupantur; contra quos etiam exardescit Laurentius Peyrinus *de Prælato q. 2. cap. 3. §. 3. n. 19.* & Thomas Hurtadus *vbi supra n. 1641.* vbi ita asserit, Quàm malè faciant quidam qui potentes sunt in capitulis, & capita factionum, & gremiorum nuncupantur, qui ante electiones, & ingressus capituli faciũt tractatus non solùm consultorios, sed pactionales, vt hi vel illi eligantur, & non alij diuersæ factionis; quamuis enim liciti sint tractatus, (etiam viuente Prælato, vt constat ex *cap. si transitus 29. dist.*) per modum consultationis, vt agnoscatur dignus qui eligendus sit, vt tenet Molfesius *vbi supra c. 16. n. 47.* tamen tractatus pactionales, vt de meo grege tot eligantur, & de tuo tot, prorsus illiciti sunt, & ex illis omnis pestis regiminis regularis oritur, & fouetur ambitio, quæ venenum est in Religione. Vbi enim huiusmodi partialitates existunt, nec præmiatur virtus, nec punitur vitium, sed virtutes gremij oppositi vitia iudicantur, & vitia gremialium suorum virtutes reputantur. Ita ille. Deploranda est igitur miseria istarum Religionum, si quæ reperiuntur, in quibus talia perpetrantur.

An aliquando licitum sit eligere indignum ad beneficia.

Resolvt. XXXVIII.

COntra Cardinalem de Lugo negatiuam sententiam sustinet Thomas Hurtadus *var. to. 2. tr. 12. cap. 1. §. 5. n. 1472.* Quia licet licitum sit consulere minus peccatum vt euitetur maius, vt est communis, & certa sententia; tamen nunquam licet efficere minùs peccatum vt euitetur maius, quia non sunt facienda mala vt eueniant bona, & multo minus, vt non eueniat maius malum; atqui electio indigni cogniti vt talis, de quo non concipitur spes, quod futurus sit dignus, & idoneus; sed quod semper manebit in sua indignitate, est intrinsecè mala, & iure naturæ prohibita: Ergo nunquam licèt etiam ad euitandam electionem indignissimi. Neque in hoc gero negotium Ecclesiæ, imò illam euerto, licet non ita malè. Quare licet ego electoribus possim consulere vt eligant indignum, potius quàm indignissimum; tamen nullus elector potest eligere indignum, nec examinator illum approbare. Sicut possum consulere, vt quis abscindat membrum, potiùs quàm occidat, tamen non possum concurrere ad abscissionem; non enim Pontifex est dominus, sed dispensator beneficiorum habentium animarum curam. Quare indigno cognito, vt tali, nequit conferre, & sic elector inferior nequit licitè concurrere ad electionem indigni, vt euitet electionem indignissimi, sicut potest quis concurrere ad furandum 500. vt euitet furtum maius, quia dominus pecuniæ rationabiliter consentit, quia est illius dominus & potest, si vult, cui placuerit donare. Cùm ergo Pontifici, in quo residet tota plenitudo, & dominium Ecclesiæ non sit spes, quod per se, vel per alium rectè administrabit, & in vtilitatem Ecclesiæ, nullus inferior poterit eligere, & nullus examinator ipsum approbare: sed relinquendum est Diuinæ prouidentiæ, vt moueat cæteros, vt approbent, vel eligant dignum.

Sed in defensionem Eminentissimi Domini mei Cardinalis de Lugo assero eius sententiam esse satis probabilem: Ponamus itaq; esse tres oppositores, quorum solus vnus sit dignus, qui tamen reiicitur iustè, vel iniustè ab aliis electoribus, vel reprobatur ab examinatoribus; secundus est indignus, sed tertius indignissimus, & qui suis sceleribus, conditione terribili, prauis inclinationibus turbabit Ecclesiam, fortasse hæresim introducet in prouinciam, in quo casu vtiliter gero negotium Ecclesiæ, si eligam indignum, vt auertam electionem indignissimi; quamuis enim indignus eligi nequeat, hoc tamen est verum quando sunt digni, qui hîc & nunc eligi possunt, qualiter nõ est in præsenti, quia alij coëlectores illum nolunt: atque ita respectu mei perinde est, ac si non esset talis dignus, & ita possum eligere minus indignum.

Et ita hanc sententiam præter Lessium, quem sequutus est Lugo, docet nouissimè Pater Gerunda *de Epis. tom. 2. lib. 6. disp. 6. c. 2. n. 22. cum seq.* asserit etiam nonnulla esse mala intrinsecè ac per se se, vt nullo pacto neque ex aliqua circunstantia boni rationem sortiri possint, sic mendacium; alia verò quæ mutatione circumstantię vel bona, vel saltem non mala euadunt, sic ensem depositum, Domino negare ex se malum est; at si Dominus furiosus factus fuerit, rationi profecto consentaneum est, vt

ensem

ensem ei minimè restituam: Eligere autem indignum, malum quidem si non primi generis, sed secundi, cùm aptitudo vel ineptitudo dispositio sit respectiua in ordine ad commune bonum Reipublicæ gubernandæ. Quamobrem cùm hîc & nunc respectu huius Ecclesiasticæ Reipubl cæ hic ineptus: secundum quid malæ conditionis sit defectu melioris, licebit eius electio; quam solutionem mihi videor deduxisse ex D. Thoma 2.2. *q.*120. *art.*3. *ad.*4. qui cùm sibi opposuisset minus malũ esse eligendum vt vitetur maius, & consequenter posse quempiã mentiri, vt alterum præseruet ab homicidio. Respondet mendacium esse malum, non solum ex dãno quod infert, sed ex suamet inordinatione, ob quam vti diximus, cohonestari nequit.

Cæteras rationes videbis penes Gerund. *loco citato*, & ideò ex his apparet, posse aliquem electorẽ Imperij eligere indignum, si sciat eligendum indignissimum pro Imperatore, quem sibi constaret infectum esse hæresi.

Sed maior difficultas est in sequenti dubio, An sit licitum aliquãdo eligere in Parochum, vel Episcopum hominem improbum, & prauis moribus notorie indignum, & diffamatum concubinarium, si aliàs nõ reperiatur alius idoneus ad administrãda Sacramenta? affirmatiuè respondet Peyrinus *to.* 1. *de subdito q.*1. *c.*31. § 3. *concl.*3. Probat: quia in hoc casu non esset eligere indignum, sed prouidere bono communi, ad quod electores tenentur, cui nec aliter, nec alio modo, consulere possunt. Etenim quamuis electus administraturus sit Sacramenta indignè, tamen electores ad hoc non concurrunt, sed solum permittunt, sicut permittuntur meretrices ad euitandum maius malum, & sicut qui petit mutuum ab vsurario, qui non dabit, nisi cum vsuris, & qui petit Sacramenta à Parocho, quem scit administraturum in mortali. Et ratio à priori est, quia electus potest in gratia, si conuertatur ad dominum ministrare: Quòd si non conuertatur, & in peccato ministret, culpa sua est, non electorum, qui solum attendunt in illa necessitate prouidere bono animarum, quæ indigent administratione Sacramentorum ad salutem.

Verum ad hæc argumenta respondet Thomas Hurtadus *vbi supra* §.1. *n.*1356. *cum seq.* & negatiuam sententiam firmat, quod etiam docet Malderus *in* 2.2. *tract* 9. *cap.* 2. *dub.*6.

Titius habitans propè domum Sempronij, multa vtensilia ab ipso furatus est, sed cùm incendio vtraque domus vna nocte vastaretur, quæsitum à me fuit, An Titius teneretur ad restitutionem, cùm furtum periisset eodem modo, ac si in manu domini esset.

Resolvt. XXXIX.

Affirmatiuè respondet Paludanus *in* 4. *dist.*15. *q.*2. *artic* 1. *concl.*5. & Couarruuias *in regula peccatum* 2 *part.* §.6. *n.*1. *in fine*, & ad hoc magis accedere videtur Ioannes Medina *C. de rest. quæst.*3. *in fine*; & facit pro hac parte *lex ex iuuito ff. de vi & vi armata*, vbi habetur, si res pereat casu fortuito teneri eum, qui eam abstulit; etiamsi pereat sine culpa sua, ad illius restitutionem, quia à principio fuit in mora, & idem probatur *ex leg.*1. §. *rectissimè eodem tit.* Probant.

Primò, quia licet non teneantur ad hanc restitutionem ratione rei acceptæ, cùm iam non extet, & casu perierit; tamen tenentur ratione iniustæ acceptionis, & retentionis, hoc enim ipso, quod voluerunt illam furari, ad restitutionem illius se obligarunt; siue apud dominum eodem modo esset peritura: siue non esset.

Secundò, quia fortè non periisset nec eodem nec diuerso modo apud dominum, si in eius manu fuisset; alienasset enim illam dominus, vel fortè vendidisset ante illius interitum, & peritionem.

Itaque si res casu fortuito, vel subita hominum incursione iusta, non iniusta, periit apud furem, vel iniquum possessorem, similiter, & eodem modo apud dominum sine vtilitate illius peritura, teneris restituere.

Sed mihi placet opinio contraria quæ negat omninò furem (idem dicito de quocumque alio iniquo possessore) ad restitutionem teneri rei furtiuæ, quando in eius manu periit, si eodem modo casuque certo, & infallibiter, non sub dubio, erat apud dominum sine vlla illius vtilitate, ac commodo, v. g. iusta hostium incursione, non iniusta, peritura, Hoc colligitur ex D. Thom. 2.2. *q.*62. *art.*6. eam docet Couarruuias *ad regul peccatum part.*2. §.6. *n.*1. Ioan. Medina *C. de rest. q* 6. *concluf.*6. Siluester *verbo restit.*7. *qu.*5. *paragr.*3. Sà *verbo debitum n.*11. Ludou. Lopez 1. *part. instruct. cap.*95. Rosella *verbo restitutio* 16 *parag.*2. Petr. Nauar. *lib* 4 *de restit. cap.*1. *n.*27. & 28. Lessius *lib.*2. *cap.*12. *de iniuriis fort. dub.* 5. *num.*92. & ibi citat Nauarrum *in summa Lat. cap.*17. *num.*8. sed ibi nihil apud Nauarr. tale reperitur? Ratio est.

Primò, quia aliud est teneri furem ad restitutionem ex mora non restituendi, etiamsi res apud dominum simili casu, eodemque modo sine illius culpa esset peritura; aliud teneri ad restitutionem non ex mora, si res esset similiter, & eodem modo peritura apud eundem dominum sine vllo illius commodo: in primo casu tenetur fur, & iniquus possessor ad restitutionem, in secundo non tenetur. Ratio est, quia in primo casu, si res absque mora domino fuisset restituta, potuisset, & non potuisset eam vendere, & alienare ante ipsius rei interitum; & sic iam fuisset ei ea res vtilis & quia cùm fur eam non restituit, cùm posset, priuatus fuit dominus ea vtilitate, quare necessariò tenebitur ad restitutionem, quia per moram ei fuit in causa damni; In secundo verò casu si constet, quod antequam res simili modo periret, nec vendita nec vtilis domino fuisset, nullo modo ei tenebitur ad aliquam restitutionem, nec etiam ad interesse aliquod lucri cessantis, aut damni emergentis, quia nullum damnum passus esset dominus illius, cùm ante aperitionem inutilis ei omninò fuisset, infructifera, vt supponimus.

Deinde iniqua acceptio non inducit obligationem restitutionis, nisi quatenus infert damnum efficaciter: at hæc acceptio nullum intulit damnum; ergo ad illam non tenetur fur.

Dixi in mea responsione, non teneri furem ad restitutionem, si res eodem modo, & casu certo, & infallibiliter apud dominum erat peritura absque vllo illius commodo iusta hominum incursione; quia si peritura esset iniusta hominum incursione, & per iniuriam domino illatam, & apud furem eadem iniusta incursione periit, vel casu alio fortuito etiam sine culpa illius, tenetur sine dubio fur ad rei restitutionem & ad omne interesse lucri cessantis, & damni domino inde emergentis, vt docet Lessius *d. lib.*2. *cap.*12. *de iniuriis fortum. dub.*15.

num.92.§.dico secundò ad finem; Et ratio est,quia ille,qui eam per iniuriam domini ab eo abstulisset, vel deuastasset teneretur, ergo etiam tenebitur ad eandem restitutionem ille,qui illum præuenit,nam obligatio quam alius subiisset, in illum necessariò transmittitur,vt patet.

Sed quid dicendum,si res non eodem modo quo apud furem periit,pereat apud dominum, sed diuerso & absque culpa illius, v. g. apud dominum peritura erat incendio, apud furem periit diluuio; apud dominum hostium incursione iusta,apud furem ædis ruina.

Aliqui tenent, teneri tunc furem ad restitutionem,si non eodem modo, idest eodem naufragio, incendio,& incursione pereat apud dominum, & apud furem,Ita docet Petrus Nauarra *lib.6. de rest. c.1.n.23.*Couarr.*ad regulam peccatum 2.part.§.6.n.1.* Ioannes Medina *supra*, Siluester *verbo restitutio 7. quæst.5.* dum docent solummodò liberari furem à restitutione cùm eodem modo res fuisset peritura in manu domini,quo perit in manu furis. Dicendum tamen est, parum referre quod isto, aut illo modo res pereat, si verè apud dominum erat omninò peritura absque vlla illius vtilitate, & sic nõ teneri furem ad restitutionem, si sine illius culpa pereat,quamuis pereat diuerso modo, Lessius *to.1. lib.2. de iniuriis fortun. dub.5. num.93.* & Ludouic. Lopez *1.part. instruct. cap.95.§. addit tamen in fine.* Interim efficaciter probatur ex *l.Rhodia citata*, vbi mentio fit de perditione nauis,& non de modo, & liberat nautam à restitutione, quando vtraque periit, quamuis contra domini voluntatem, & conuentum pactum ex vna in aliam transtulerit merces;quid enim refert, vt vna nauis pereat naufragio,alia incendio ? aut ambæ eodem naufragio,vel incendio eadem nauigatione pereant ? Nec obstat, leges procedere in foro iudiciali,non in foro conscientiæ,quia lex ista sufficienter explicauit naturam rei pro vtroque foro, & certè contrarij Authores non videntur contra nos,cùm enim dicunt excusandos esse fures, & iniquos possessores à restitutione,quando res eodem modo perit apud furem,quo erit peritura apud dominum & non aliter,intelligendi sunt non de eodem modo interitus,sed quantum ad veritatem, & integritatem ipsius interitus.

Sed in dubio præsenti de quo interrogatus fui, ego obligaui Titium ad restituendum aliquid ? Nam ipse sciebat fuisse plura ex bonis furtiuis quæsita à Sempronio ab emptoribus,quibus facile vẽderentur, & ideò Doctores asserunt, quod si dubium esset,an res apud dominum periret, vel quia si apud illum existeret ante interitum fuisse vendita,vel distracta,aut ei aliquo modo vtilis,tunc quidem ei restituenda esset, vt docet idem Syluester *dicto verbo restitutio 7.n.5.in fine*, Rosella *verbo restitutio 16.§.2.* Sà *verbo debitum n.11.* Ludou. Lopez *1. part. instr.95.* Petrus Nauarra *l.4.de rest.c.1.n.23.* & Lessius *l.2.c.12. de iniuriis fort. l.15.n.92.§. dixi*, & patet expressè ex *l.cum res.§ fin.ff.de legibus*, vbi si fundus legatus pereat, tenetur debitor ad illius restitutionem,quia legatarius potuit illum vendere ante illius interitum;patet etiam ex *l.si verberatum §. fi.ff. de rei vend.* & ratio est, quia in dubiis melior est conditio innocentis, iureque possidẽtis.

Verum hîc breuiter discutienda erit quæstio, quid dicendum si res furata pereat apud furem,& possessorem malæ fidei ex dolo, & culpa illorum, cùm tamen eodem aut diuerso modo apud dominum, sine culpa illius esset peritura.

Et negatiuè respondet Lessius *l.2. c.12. dub.15. n.95.* Probatur, quia illa res in se considerata domino nullius est pretij,nullius vtilitatis;nam apud illum certo, & infallibiliter erat peritura absque vllo illius incommodo; ergo etiamsi fur illam culpa sua deuastet,& perdat non censetur domino inferrè damnum alicuius considerationis, vel momenti, vt si segetes incendat; quas videt mox eluuione apud dominum euertendas;si annonam absumat,quæ proiicienda est in mare, vel in naufragio peritura;si interficiat equum,quem hostis erat abducturus,quia quamuis in his & similibus casibus rem alienam quis perimat, alienet, vel consumat, non censetur damnum notabile domino inferre : & ex hoc fundamento sequitur non teneri ad restitutionem illum,qui hominem occidit, qui statim erat moriturus iusta sententia Magistratus, vel naturali morbo; etiamsi grauiter peccet, non tenebitur tamen ad restitutionem damni, cùm nullum dederit.

His tamen non obstantibus, aliqui affirmatiuæ sententiæ adhærent,quam tuetur Fagundez *in Decalog.to.2.l.7.c.17.* Petrus Nauarra *l.4. de restit. c.1. n.17.*Paludanus *in 4. dist.15. q.2. art.1. conclus.5.* & à fortiori omnes illi, quos citauimus *num.10.* qui asserunt teneri furem ad restitutionem,si res pereat apud illum, etiam sine culpa illius diuerso modo, & tempore ab eo, quo erat apud Dominum peritura. Et ratio illorum est.

Primò,quia culpa nemini debet patrocinari,patrocinaretur autem maximè si fur, cùm res periit culpa sua, ad restitutionem illius non teneretur.

Secundò,quia latro non debet esse melioris cõditionis,quàm depositarius,immò nec æqualis, sed depositarius,si nihil accipit pro custodia depositi, tenetur ex dolo, & culpa lata mortalique si res apud illum pereat; quamuis illa apud Dominum esset peritura ? si autem aliquid accepit,tenetur de culpa leui,& veniali, vt est doctrina certissima in materia de deposito, & commodato; ergo maiori cum ratione tenebitur latro ad restitutionem,si res apud illum pereat illius culpa lata,& leui, alioqui melioris erit conditionis, quàm depositarius.

At ego magis accedo sententiæ negatiuæ, quam tuetur etiam ex Vasquez, & Bonacina Gaspar Hurtadus *disp.6. de restit. difficul.3.* & ipsemet Nauarra,& Fagundez probabilem vocant.

Sed quid si res v.g.pallium Petri eras erat cum incendio domus ipsius Petri periturum,& de facto domus periit,& tu id sciens die, vel hora antecedenti illud ab eo furto abstulisti,& sic saluum fuit à periculo; similiter, quid si nauis, in qua merces Petri veniebant,peritura omninò erat,& antequam submergeretur,tu aliquas merces illius ex illa extraxisti, & saluasti ? Respondeo teneri te in conscientia ad restitutionem in vtroque casu, si res extat,vel vendidisti,aut quocumque alio titulo distraxisti,quia res vbicumque est, domini sui est, & pretium,ac commodum ex illa instar rei est; quare cùm in tuam vtilitatem illam distraxeris, teneris illam restituere;ita Petrus Nauarr.*l.4.de rest.c.1.nu. 26.§. sed quid,& n.23.*tenebitur tamen Petrus tibi soluere pretium laboris,& periculi,cui te forte exposuisti,vt rem saluares.

Immò si casu fortuito post incendium domus, aut submersionem nauis apud te periit,& fuisti in mora restituendi illam;teneris illam restituere domino suo, quia mora nocet ei, per quem fit.

Similiter si iam non extet, sed ante incendium aut submersionem nauis illam vendidisti, gratis dedisti,

dedisti, aut aliter in tuum commodum distraxisti, teneris illam restituere iuxta pretium temporis, in quo erat à domino vendenda, aut aliter distrahenda: ita idem Petrus Nauar. allegatus. Dices in nullo damnificauit dominum ille, qui ante incendium rem vendidit, aut aliter in suum commodum distraxit; immò & qui illam apud se retinet; si quidem esset omninò, & sine dubio peritura. Respondeo, hoc parum referre, vbicunque enim res est, peracto eo casu domini sui est, & id falsitatis fuit domini, alioquin liceret omnibus, qui ad succurrendum incendia, aut naufragia accedunt, res perituras sibi accipere, quo quid absurdius? tenetur tamen dominus rei compensare laborem positum in ea re ab incendio extrahenda.

An Pontifex possit transferre Episcopum ex vna Ecclesia ad aliam ob pinguiores reditus.

Resolvt. XL.

Respondeo negatiuè, & ad hanc difficultatem enodandam prius videndum est: quonam iure sit prohibita translatio Episcopi ex vna ad alterā Ecclesiam, an iure diuino, vel Ecclesiastico, & esse prohibitam de iure diuino docuit Vasquez *in* 3. *p. D. Thomæ tom.* 3. *disp.* 241. & alij.

Probatur ex *cap. inter corporalia de translatione Episcoporum*, dicens, quòd inter Episcopum, & Ecclesiam est spirituale vinculum matrimonij, quod est fortius, quàm vinculum matrimonij naturalis. Et esse hoc vinculum inter Episcopum, & Ecclesiam, ait, constat non tam constitutione Canonica, quam authoritate diuina; quod clarè videtur docuisse Euaristus Papa *Epist.* 1. *quæ est de Episc. electis*, dicens, quòd Christus est sponsus, & Ecclesia eius sponsa, cuius nos filij sumus; Sacerdotes verò, id est Episcopi vice Christi legatione funguntur in Ecclesia, & sicut ei sua coniuncta est sponsa, id est Ecclesia, sic Episcopi iunguntur Ecclesiæ vnicuique proportione sua. Idem docet Calistus Papa *Epist.* 2. *ad omnes Galliarum Episcopos c.* 3. *& sic cap. licet, de transl.* dicit idem Innocentius III. quòd hoc matrimonium Episcopi cum sua Ecclesia in electione initum, ratum in confirmatione, & in consecratione intelligitur consummatū. Cùm ergo fortius sit spirituale vinculum, quam carnale, sicut istud iure diuino naturali, & non solum Ecclesiastico est insolubile, ita potiori ratione vinculum spirituale.

Verùm Pater Suarez *de Religione tom.* 3. *libr.* 1. *capit.* 16. *num.* 6. *cum seq.* putat dictam translationem esse vetitam de iure Ecclesiastico, & hæc opinio mihi placet, quod patet ex Praxi Ecclesiæ, & ad argumenta Vasquez respondeo; iurisdictionem, & indissolubilitatem in actu primo, atque in ordine ad vniuersalem Ecclesiam, vel ad aliquam peculiarem vage, ita esse de ratione intrinseca Præsulatus iure diuino, vt impossibile penè sit vnum sine altero simul inueniri; secus verò censendum est de indissolubilitate cum hac, vel illa certa Ecclesia, quæ pendet ex iurisdictionis applicatione, iure Ecclesiastico Pontificio facienda. Omnia autem iura à Vasquez allata, tum ex fine ad quæ sancita sunt; tum ex tenore, tum ex Glossis, tum ex vsu Ecclesiastico sic explicanda sunt, vt velint, non posse huiusmodi vinculum cum Ecclesia, propria auctoritate Episcopi solui, sed solum ex facultate Pontificis, vt probè Panormitanus *cap. tuam, de ordin. coniug. n.* 3. nec ordinaria, sed specialiter ei concessa; atque in hoc sensu, & iam absoluta, dicenda, quapropter dispensatio in hoc vinculo grauem profectò causam desiderauit; non tamèn adeò grauem, ac requisitam in dispensatione ad ius diuinum, sine qua si habeatur, etsi illicita, valida tamen erit.

Vnde ex his assero, translationem Episcopi ex vna ad alteram Ecclesiam esse faciendam à Pontifice ex iusta causa, & ideò ad necessitatem vel euidentem publicam, communemque vtilitatem Ecclesiarum, iustitia, atque vrgentia causarum trāslationis reducenda est, quibus Papa dispensans prospicere tenetur. Deduco ex *c. quanto de transl.* non enim homo (ait Innocent. III.) sed Deus separat, quos Romanus Pontifex (qui non puri hominis, sed veri Dei vicem gerit in Terris) Ecclesiarum necessitate, vel vtilitate pensata, non humana, sed diuina potius authoritate dissoluit, & ni dispensatio hos habeat necessitatis, vel vtilitatis cardines, profectò non videtur appellanda dispensatio, vt notat Abbas hîc *n.* 5.

Probatur deinde, quia quod detrimentum Reipublicæ Christianæ potest excogitare maius, quàm ambitioni ostium referare: ab amore sponsæ, quo maximè prosequi eam tenetur sponsus Episcopus, & auocari, & recedere, qui quidem cum altera mox contrahere, vt sperat, ita inertiæ locum dare, quæ aggredi tenebatur difficilia omittere, præclara, & laboriosa ad bonum ouium spectantia potius declinare, ac per translationem subterfugere; Imò scandali præbere occasionem non vulgarem carpendi Ecclesiam Catholicam stultiloquis hæreticis, quippè qui Præsulatus negotium ad quæstum potius, lucrumque temporale, ac priuatum commodum referri; paruula licet data occasione blaterant, qua ad commune bonum Christianæ Reipublicæ, ac spirituale cuiuscumque, quippè, quod vt sic, & vt partis in totius corporis bonum commune dici poterit etiam redundare? quæ, ac sexcenta alia absurda lectori primo etiam intuitu occurrentia, demonstrabunt, quam vrgentes causas requirat hæc translatio. Tertiò probatur conclusio ex *cap. scias frater* 7. *q.* 1. quod causam necessitatis, aut communis vtilitatis necessariam ostendit ibi: Nam plurimorum vtilitas vnius vtilitati, aut voluntati præferenda est. Etenim illuc decet Prælatum accedere, vbi plus lucri spiritualis facere poterit, licet maior ibi sit pœna, vt habet Glossa verbo plurimorum ex *c. sancta* 2. *q.* 8. Demum finem huic assertioni imponamus.

Et tandem exponam hîc vnum è consiliis à Cardinale Bellarmino sanctitate vitæ, ac sapientia Eminentissimo, quinto loco exaratum in scriptura, quam Clementi VIII. Pontifici Maximo ex magno Christianæ Ecclesiæ zelo tradendam curauit, atque habetur *capite* 5. *lib.* 3. *eiusdem vitæ*, ait itaque, Quinta res (Bellarmini sunt verba, quibus libenter vtor, ne meis præclaram tanti viri doctrinam obscurem) est facilis translatio Episcoporum de vna Ecclesia ad aliam; translatio enim Episcoporum secundùm canones, atque vsum veteris Ecclesiæ necessitatem, vel maiorem vtilitatē: neque enim institutæ sunt Ecclesiæ propter Episcopos; sed Episcopi propter Ecclesias. Nunc autem quotidie translationes fieri videmus ea solum de causa, vt Episcopi vel honore vel opibus augeantur. Propterea notum est ex cap. inter corporalia, de translatione Episcoporum, vinculum matrimonij spiritualis esse aliquo modo maius quam

vinculum matrimonij corporalis,& ideò non poſſe ſolui, niſi à Deo, ſiue à Vicario Dei declarante voluntatem Domini ſui; Quis autem credat velle Deum vt ob ſolum temporale lucrum, vel honorem, vinculum huius ſancti coniugij diſſoluatnr; præſertim;cum id ſine detrimento animarum fieri nequeat, vt experimentum ipſum docet; neque enim Epiſcopi Eccleſias diligunt, quas breui ſe deſerturos ſperant, vt ad alias commodiores tranſeant. Ad hæc autem Pontifex ſcripto ſuo in oris ſyngraphæ Bellarmini,vt aliis præſtiti monitis hiſce reſpondit. Nos cum difficultate transferimus,& non defuimus monere Principes per nos, & per Nuntios noſtros. Hæc verba tum Eminentiſſimi Cardinalis, tum Sanctiſſimi Pontificis expreſſi,vt omnibus pateat, quam cautè Pontifices, & Reges in his tranſlationibus procedere debeant.

Notandæ ſunt tamen hîc aliquæ cauſæ ex ſacris canonibus ad tranſlationem Eccleſiarum faciendas. Prima cauſa,malitia eſt Plebis, quando Plebs adeò duræ ceruicis exiſtit, vt proficere nequeat. Sic habetur *in c.niſi cum pridem. de renunciat.*

Secunda cauſa,veræ ac notabilis perſecutionis ex Matth.10. *ſi vos perſequuti fuerint in vna Ciuitate, fugite in aliam*, quæ affertur ſeptima *quæſt. 1. cap.ſicut alterius*, non ob priuatum ſolum Epiſcopi bonum, ſed ne cura Paſtoris in detrimentum vertatur ouium. Quamobrem addit Textus, ſi autem vtilitatis cauſa fuerit mutandus, &c. ac infra neceſſitatis, &c.

Tertia eſt ſenectus,illa videlicet, per quam impotens redditur Epiſcopus ad exequendum officium paſtorale ex *cap.niſi cum pridem, de renunciat. §. alia cauſa.* Verum hæc cauſa licet ad renunciationem ſufficere videatur iuxta *cit. capit.* non tamen ad tranſlationem, ne reſpectiuè modo infra declarando.

Et tandem reliquum eſt mihi adnotare, neque defectum œconomiæ atque adminiſtrationis rei temporalis Eccleſiaſticæ, neque ad diſciplinã Eccleſiaſticam conſeruandam prudentis, notam abſolutè ſufficere ad tranſlationem,ſed ad coadiutorem dandum,vt conſtat ex *c.quia frater 9.q.*1.Pelagij Papæ, & meritò, cùm hi defectus quicumque adminiſtrandæ Eccleſiæ noceant:non tamen inficior,non tantum alicui,vel prudentiæ,vel œconomiæ, vel aliarum ad regimen deſideratarum aliquando virtutum eſſe neceſſarium quantum ad vnam Diœceſim,& Eccleſiam, quam in præſentia regit adminiſtrandam aliquando requiritur, quod ſatis profecto cenſeretur ad minorem Eccleſiam regendam, ad quam facultas fieri poſſet abſque eius tamen detrimento tranſeundi ob hanc ipſam cauſam, atque ob bonum Eccleſiæ quam relinquit,quod etiam dictum volo de ſenectute,corporiſque imbecillitate; quæ quidem ex ſe, vt paulò ante inſtitui dicere, ad mutationem Eccleſiarum minimè ſufficiunt, ſed ſolum ad coadiutorem habendum ex *capit. petiiſti 7.quæſt.*1. verum reſpectiuè,vt ita dixerim, quæ impedimento eſt ſenectus, vel afflicta valetudo regimini magnæ Diœceſis, poterit ſanè non obſtare alteri minoris, immò ſalubritas aëris, cœlique temperies Ciuitatis, ad quam fit tranſitus, ad hanc poterit tranſlationem prodeſſe, dummodo non Epiſcopi tantum conſulatur perſonæ, ſed vel bono communi Eccleſiæ quæ omittitur,nec probè regi à ſene, vel attritæ valetudinis Præſule poteſt, vel alterius, ad quam tranſitus habetur, ſeruatis ſemper iis, quæ probè notantur in *c.niſi cum pridem, de renunc. §. alia verò cauſa eſt.*

Et hæc omnia docet Gerunda *de Epiſc. tom.*1. *lib.*1.*diſp.*1.*cap.*4. *& tom.*2.*l.*7. *diſp.*11. *capit.*2. *&* 3. & circa præſentem quæſtionem ne deſeras etiam recognoſcere Hurtadum *var. tom.*2. *tract.*12.*cap.*1. *§.*9.*limit.*2. *num.*1595. *cum ſeq.* qui *num.*1628. reſpondet ad quæſitum huius reſolutionis; ſic enim aſſerit;Nullus Epiſcopus quamuis digniſſimus dimoueri poteſt à ſuo Epiſcopatu,præcisè vt ei pinguius beneficium conferatur;niſi alia ſubſit cauſa rationabilis. Quod ſi Epiſcopus nolit transferri, nequit Pontifex ipſum cogere, niſi ſubſit magna Eccleſiæ vtilitas, vel niſi transferatur, aliquod magnum damnum timeatur vel Reipublicę, vel Eccleſiæ,ſufficit tamen,vt Pontifex poſſit id præcipere, quod ſperetur aliqua vtilitas vel in temporalibus, vel in morum reformatione illius Eccleſiæ,ad quam fit tranſlatio. Propter quam rationem exiſtimo poſſe Epiſcopum cogere Parochum digniſſimum,vt ſe opponat concurſui alicuius beneficij curati,aut Canonicatus Magiſtral. Ita Hurtadus.

Sed ex Superius dictis,ſi aliquis curioſus inquirat cur Pontifex hoc matrimonium ſpirituale per conſecrationem conſummatum magis diſſoluere poſſit,qaam carnale conſummatum?Ratio eſt, quia matrimonium carnale conſummatum Chriſtus induxit ad ſignificandam indiſſolubilem vnionem Chriſti, cum Eccleſia per carnem aſſumptam, & proinde ex ratione huius ſignificationis habet omnimodam indiſſolubilitatem;at verò matrimonium ſpirituale etiam per conſecrationẽ conſummatum, non habet hanc ſignificationem, vti nec matrimonium carnale ratum,& nondum conſummatum, quod proindè per ingreſſum Religionis diſſolui poteſt, vt poſteà dicetur.

Quo pacto ergo inquies in *c.inter corporalia* 2. *h.t.*dicitur,ſpirituale vinculum fortius eſſe carnali? Reſpond. non dici fortius quoad omnimodam indiſſolubilitatem, quandoquidem variis modis diſſoluatur,veluti tranſlatione,depoſitione,renunciatione, auctoritate ſummi Pontificis facta; Sed quoad alios reſpectus, veluti quia per matrimonium ſpirituale ſolui poteſt carnale, & ſpirituale ad ſe trahit carnale,non è contra. Nam,vt diximus, matrimonium carnale ratum non conſummatum, diſſoluitur per ingreſſum Religionis, etiam altero inuito *c.ex publico* 10.*de conuerſione coniugat.* & poſt matrimonium carnale,etiam conſummatum, poſſunt coniuges mutuo conſenſu Religionem profiteri,vt etiam poſteà dicetur: è contra verò matrimonium ſpirituale non diſſoluitur per carnale,nec ſemel profeſſi Religionem poſſunt poſtmodum contrahere matrimonium carnale. Adde,quod matrimonium ſpirituale etiam indè fortius vinculum dici poſſet,quod operetur fortius, quatenus imprimat characterem, qui etiam poſt mortem manet, cum interim matrimonium carnale per mortem alterius prorſus ſoluatur, & hæc omnia docet Andreas Vallenſis *in Paratitla ad decret. lib.*1. *titul.*7. *num.*4.

Vndè non deſeram hîc apponere verba alterius Profeſſoris Louanienſis, & ideò Henricus Zoëſius *in comment. ad decretales lib.*1. *tit.*7.*n.*2. ſic ait, Solius enim Romani Pontificis eſt authoritas tranſferendi Epiſcopos *d.can.ſicut in fine cap.*1.*&* 2. vbi quod dicit Innocentius,vinculum matrimonij ſpiritualis eſſe fortius vinculo carnalis, non meretur reprehenſionem, quaſi ſecum pugnaret Põtifex,vt

quidam

quidam volunt in sedem Apostolicam minus bene adfecti, cum optimus ille, sanctissimusque omnium iudicio habitus Pontifex, rectè prætulerit vinculum spirituale matrimonij, quasi fortius carnali, quod hoc soluatur morte; Itaut non teneatur redire ad vxorem resuscitans, secundùm Apostolum ad Romam. 7. & communem opinionem, de qua infra *tit. de secund. nupt.* Præterea per ingressum, & conuersionem alterius, vt dicetur *ad tit. de conuers. coniugat.* Spirituale verò non tollitur per mortem propter impressum characterem & per translationem, non aliàs quam auctoritate summi Pontificis, cui soli, vt iam dictum, est auctoritas transferendi Episcopos. Et hoc est, quod in *d. c.* 2. solum intendit disputare Pontifex. Hæc Zoesius.

An, vt quis integrè confiteatur veniale peccatum, possit explicare complicem.

Resolvt. XLI.

Affirmatiuam sententiam contra Eminentissimum Cardinalem Lugo tenet nouissimè Pater Verricelli *in quæst. moral. tract.* 8. *q.* 19. quia, ait ille, quilibet habet ius, vt sua venialia peccata integrè confiteatur: ergo licitè vtitur iure suo, quamuis indè per accidens, sequatur infamia proximi.

Respondet Lugo *numero* 397. hoc argumentum continet petitionem principij, & supponunt probandum, nam de hoc ipso est quæstio, An pœnitens habeat ius ad infamandum complicem, & per consequens an id faciens vtatur iure suo?

Contra, tunc contineret petitionem principij, quando idem esset confiteri integrè, ac complicem infamare; sed ista diuersa sunt, & separabilia; nam potest esse integra confessio sine infamia, quia ignotus, vel nota eius peruersitas confessario; ergo rectè arguitur, habeo ius ad integrè confitendum, ex qua confessione per accidens sequitur infamia complicis; ergo possum vti iure meo, non curando, sed permittendo, quod indè per accidens sequatur proximi infamia; sic communiter Doctores docent: Mulierem posse vti iure suo, ne videatur inurbana domo exire, & permittere peccatum eam depereuntis; sic possum vti iure meo petendo Sacramentum à Parocho, & permittere peccatum ipsius, quem scio indignè ministraturum.

Probatur secundò, possum ob notabile lucrum temporale, ad quos ius habeo, manifestare occultissimum proximi peccatum: verbi gratia, frater meus instituit hæredem mulierem ab omnibus honestissimam putatam, possum manifestare occultum eius concubinatum, vt secundùm iura, irrito testamento, consequar hæreditatem; ergo ob lucrum spirituale integræ confessionis venialium, ad quam per se ius habeo, possum manifestare complicis peccatum.

Probatur tertiò, ad subleuandum animi dolorem iniuria affectus, ius habeo, vt possim cum amicis conqueri, & manifestare proximi peccatum: ergo etiam ad purgandum animam, per integram venialium confessionem, possum complicem manifestare.

Verùm, his non obstantibus, ego puto in praxi non esse recedendum à sententia Eminentissimi Domini mei Cardinalis Lugo, quam etiam tuetur, & sequitur Leander *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 5. *disput.* 5. *quæst.* 63. vbi quærit: An licitè possit pœnitens explicare complicem, quando id requiritur ad explicandum aliquod veniale, quod dat pro materia confessionis?

Et respondet, dicendum, quod non possit licitè (nisi aliàs ex confessione talis peccati, aliquod magnum bonum pœnitenti obueniret; vel ob petendum consilium, &c.) quia in hoc casu neque obligat integritas confessionis, nec Christi præceptum; nec ideò tenebitur confiteri bis idem peccatum, cùm nulla sit obligatio illud confitendi; ergo non potest inueniri causa, cur pœnitens possit denigrare complicis famam, ita grauiter apud confessarium, cùm tam facile possit illam conseruare.

Qui cum Lugo idem esse dicendum, affirmat, loquendo de peccato iam iterum ritè, & plenè confesso, quod scilicet nequeat pœnitens iterum apud alium Confessarium explicare cum nouo detrimento graui bonæ existimationis complicis; Secus verò dicendum de peccato mortali dubio; nam de hoc, idem ac de peccato mortali certo, affirmandum est.

An licitum sit in absentia infirmi vulnerati applicare eius sanguini medicamentum, vt asserunt, sympaticum.

Resolvt. XLII.

Affirmatiuè respondet nouissimè Ioannes Petrus de Crescentiis *in Præsidio Romano lib.* 3. *n.* 113. vbi sic ait, Vn Religioso per carità medicò certo pouer'huomo ferito in testa, applicando l'vnguento simpatico, ol, vitriolo Romano al sangue vscito dalla ferita, e curando quel tale in lontana distanza. Fù dubitato s'egli peccò. Il medicare in questo modo è approuato da Medeci Esaia Menclsnero', Gio: Ernesto Burgyraue, Osualdo Grollio, Deniello Bechero, Rodolfo Goclen: Vvitichio, Cardano, Schenchio, Vvechero, Basilio Valentino Monaco, è da tutti i seguaci di Paracelso, per l'inuentione di cui l'Imperatore Massimiliano così faceua medicare i feriti, come scriue Gio Battista Porta. *lib.* 8 *suæ Mag. cap.* 14. *ad fin.* & l'eruditissimo Loredano loda questa inuentione nella sua Dianea.

Et paulò infra reddit rationem, probat enim; Che le virtù occulte sono grandi, accompagnate dalla virtù simpatica c'hà il vitriolo col sangue; & il sangue con la ferita, che se per essempio la calamita non tira il ferro se non vicino; questo, è perche forse non hà virtù maggiore in quantità; ma quella di doppia simpatia nel nostro caso può essere più vigorosa, è trasmetterfi per corpi fortissimi, è vel ocissimi dal sangue medicato alla ferita; sì che la calamita douunque sia, sempre si volta à tramontana, ò sia questo, perche i monti di calamita, che sono in quelle parti, per sì lontano spatio le communichino questa virtù simpatica, ò ciò venga dall'astro, che è altretano mille volte più lontano, e pure à se la volge, trasmettendole quella virtù, che la muoue. Vediamo per vna parte, che con questa maniera di medicare si guarisce, dall'altra non ci è demonstratione à conuincere che tal'effetto sia so pranaturale: dunque naturale

hassi à dire. Mi piace la risposta, che à cota l'esperienza dà il dotissimo Gio: Battista Sitoni Fisico Milanese, Scrittore insigne di varia eruditione, il quale trattando filosoficamente questo caso *par. 2. tract. 8.* doppò di hauer prouato, che la simpatia in distanza sì grande non può operare, conchiude che non già per alcuna sopranaturalità superstitiosa si guariscono cotali ferite; ma solo perche sendo ferite semplici, & nella superficie, sono atte à guarire de se medesime, quando vi s'habbia cura, che non faccian putredine, & à guarire anco più presto, mostra co'Medici, e Filosofi assai giouare l'imaginatiua disposta à muouere gli spiriti, mentre che l'huomo assicurasi douer guarire con quel simpatico remedio di cui tante sperienze ogni giorno si veggono. E certo, che egli si fà senza segni, senza parole, od altra superstitiosa osseruatione, e perciò molti credono, che à farlo non sia peccato mentre in buona fede si fà: nè si presume dolo, ò colpa in cosa che publicamente si fà, e si puol fare, *Farina. de pœn. temp. quæst. 89. num. 62.* In quanto à me non costando di sopranaturalità, crederei, che non fosse peccato à farlo; poiche in dubio sempre diuesi riputare l'effetto naturale. Vnde ex his nouissimè Ludouicus Bertrandus Loth Dominicanus *in Resol. Theol. tract. 14. quæst 1. art. 3.* docuit probabiliter posse tuta conscientia, vti his medicamentis, renunciando tamen prius omni pacto explicito & implicito cum dæmone. Quia vel est probabile vel saltem dubium an puluis ille, habeat talem virtutem, sed quoties est dubium, an effectus aliquis proueniat à causa naturali, eo quod non constat, an vires causæ naturalis excedat, necne; censendum est potius à causa naturali prouenire. Ergo licet vti tali remedio sine vllo vitio superstitionis. Ita ille, qui tamen subdit saluo meliori iudicio.

Sed ego prorsus puto esse abstinendum ab his medicamentis, tanquam superstitiosis, & ita docet Bonacina *tom. 2. disp. 3. de leg. quæst. 5. punct. 4. n. 15.* & alij penes ipsum.

Probatur, nam interrupta sphæra actiuitatis, non potest agens naturale producere suum effectum, vt si inter magnetem & ferrum interponatur paries, non potest amplius magnes attrahere ferrum, vel si inter solem & hæc inferiora ponantur aliqua corpora densa, sol non amplius poterit eosdem effectus producere, quos modò producit, ergo etiam in nostro casu, si daremus sphæram actiuitatis huius remedij applicati panno lineo, se protendere vsque ad infirmum distantem, nihilominus fatendum est huiusmodi sphæram, & contactum virtualem interrumpi per multa obiecta interposita, vt per multos parietes, in quibus clausi detinentur panni linei, quibus remedium applicatur; consequenter dicendum est huiusmodi effectum viribus naturæ fieri non posse.

Deinde omnis effectus vel est à causis naturalibus, vel à Deo, vel à malo spiritu, sed hic effectus sanitatis non est à causa naturali, vt probatum est cùm nulla virtus naturalis agat in distans, sed per contractum: neque potest dici esse à Deo, quia quando non constat ex scriptura, vel ex Ecclesiæ traditione aliquem effectum esse à Deo, non debemus illum Deo tribuere: ergo erit à malo spiritu.

Item probatur, quia si hoc remedium applicatum panno lineo, vel ensi, vel ligno intincto sanguine naturaliter prodesset ad sananda vulnera in tanta distantia, sequeretur etiam venenum, vel quid simile noxium, & lethiferum applicatum eidem panno lineo nocere vulneri, cum par videatur vtriusque ratio; sed consequens est falsum: ergo & antecedens.

Et tandem, quia si huiusmodi effectus naturaliter producitur ab hoc remedio, maximè quia est aliqua simphatia, & conformitas inter remedium, & effectum; sed hoc dici non potest, quia effectus sanitatis data quauis simpathia est effectus realis: ergo necessario fieri debet per aliquam actionem; actio autem non potest dari naturaliter in tanta distantia, cum non intercedat contractus, & impediatur sphæra actiuitatis.

Vnde patet responsio ad ea, qnæ adduxit Crescentius *vbi supra* ad auctoritatem Maximiliani Imperatoris, qui simili remedio vtebatur ad sanandos vulneratos etiam absentes, vt refert Ioannes Baptista Porta *in sua magia l. 8. cap. 14. ad final. fol.* 162. quod remedium appellabatur vnguentum armatum; eò quod applicaretur ensi, quo infirmus sauciatus, & vulneratus fuerat; ergo videtur hoc remedium naturale, & permittendum.

Respondeo primo Cum Bonacina *vbi supra*, Maximilianum Imperatorem fortasse non vsum fuisse illo remedio in ea distantia, in qua adhibetur id de quo nos quærimus.

Respondeo secundò, illud exemplum pati easdem difficultates, quas patitur casus à nobis propositus, præsertim cùm actor illius vnguenti armarij fuerit Paracelsus, qui fuit auctor damnatus; afferre autem inconueniens, non est soluere difficultatem.

Addo, illud remedium non approbari à Porta, sicut ab ipso cætera consueuerant approbari, quod indicium est alicuius superstitionis.

Dicendum est igitur ad actionem quamlibet prærequiri necessario contactum, vt ex pluribus Probat Paulus Aresius nostræ Religionis ornamẽtum *de generat. lib. 1. disp. 5. qu. 41. sect. 7. qui ad 16. argum.* ex allata doctrina damnat tanquam procedentem ex arte Dæmonum, curationem illam circa absentem cum panno eius sanguine intincto. Et ideo Hermanus Busembaum *in medulla theologiæ moralis lib. 3. tract. 1. dub. 4.* damnat tanquam superstitiosum, si vnguento armario quo gladius inungitur, absens curetur. Immò aliqui putant, supradictos esse denunciandos in Sancto Officio: Vide Bonacinam, *vbi supra numero 19.* distinguentem.

Nec obstat superius dictis, quod in casu dubij, non est aliquis damnandus superstitionis, vt docet D. Thomas *2. 2. quæst. 60. art. 4.* & in re præsenti de superstitione Suar. *lib. 2. de superstit. cap. 15. numer. 24.* Lessius *lib. 2. cap. 43. num. 61.* Sayrus *lib. 4. clau. regul. cap. 6. numer. 4.* Bonacina *in primum præceptum Decalogi disputat 3. quæst. 5. punct. 4. num. 9. paragr. Verum quando dubitatur*; & alij apud ipsos: quia reuera plurima sunt, quæ contingunt ex virtute naturali, & tamen à viris etiam doctis, non satis intelliguntur quomodò contingant, vt videre est apud S. Augustinum. *libro 14. de ciuit. cap. 24. & lib. 21. capit. 5. & 7. tomo 5.* & apud Aristotelem *libr. de admirandis auditionibus*, & apud Plinium *libro 7.* ferè per totum, & apud Franciscum Victoriam, *de Magia quæst. 3. numero 8.* qui multa huiusmodi recensent, ac proinde neque ex eò, quod non satis constet, quomodo hoc, aut illud possit contingere naturaliter, est absolutè iudicandum, non posse contingere.

Respon

Respondeo enim, nos non versari in casu dubio, sed certo & verissimo, agens enim non potest agere in distans; itavt contrarium asserere esset contra fidem secundùm Molinam *in* 1. *part.* quod probat ex sacra Scriptura, & ideò dixit Dauid, Deum esse vbique ex eius operatione, inquit enim, *Si ascendero in Cœlum, tu illic es, &c.* & rationem subdit, *Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua.* Et S. Paul. Act. 7. eodem modo argumentatur ita loquens, *quamuis non longè sit ab vnoquoque nostrùm, in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.*

Sed hanc censuram Molinæ impugnat Aresius *vbi supra sect.* 2. qui tamen, vt diximus firmat pro communi, & vera sententia, quod ad quamlibet operationem requiritur contractus, *& sect.* 7. respondet ad argumenta, quæ ex quibusdam experimiis videntur contrariæ sententiæ fauere.

Ideò Episcopi, & Inquisitores videant supradicta medicamenta, vt vocant sympatica, è suis Diœcesibus eliminare: ex his mihi non placet modum sanandi iteritiam, vulgò Zafaram, mingendo in herbam, vel cum lotio mensurando infirmi corporis staturam, illudque diuidendo, &c. hoc enim pacto dabitur actio in distans, nisi fortè dicas herbam illam, Macrobium vocant, excitatam lotione, emittere aliquam virtutem in corpus infirmi per aërem diffusam: quod non est incredibile. Ita Tancredi *vbi infra n.* 21.

Nota etiam obiter pro curiosis, quod Delrio *lib.* 1. *disquis. cap.* 3. *q.* 4. & Baldell. *tom.* 2. *disput.* 15. *num.* 24. non putat esse superstitionem illam, quam putantur habere in Flandria quotquot sunt nati in die Parasceues, vt suo contactu sanent à febribus, & quotquot sunt nati septimi masculi ex legitimo matrimonio, nullo fœmineo fœtu intercedente & Reges Francorum, vt sanent strumosos: Nam illis ait concedi virtutem in honorem diei, & propter sanctitatem mysterij quod tunc recolitur, & aliis in honorem matrimonij, & Regibus Francis omninò competere ex virtute diuina; Vide etiam doctissimum, & amicissimum Patrem Tancredi *de Relig. tract.* 2. *lib.* 2. *disp.* 7. *q.* 6. *n.* 23.

An qui in die Natiuitatis facit officium Diaconi, & sumit Eucharistiam ex manu celebrantis, possit postea dicere saltem duas missas.

Resolvt. XLIII.

Affirmatiuè respondet Hieronymus Columbus *de Hierarchia l.* 4. *c.* 70. *num.* 14. vbi sic ait, Obiter in hoc loco occasione eorum qui sibi licitum esse putant cessare sæpius à sacrificio; non pigeat à simili alium scrupulum tollere; An Sacerdotes, qui in die Natali Domini in Missa solemni Diaconi officium gerentes communicant de manu Episcopi, possint eadem die celebrare saltem alias duas missas constitutas: Ratio dubitandi istorum est, quòd facultas in illa recipiendi ter Eucharistiã, solum Sacerdoribus data est in repetito ter missæ sacrificio; Sed Presbyter illa die velut Diaconus Pontifici ministrans, de manu illius communicat, non igitur illa die poterit velut Presbyter offerre sacrificium, sed saltem se legitimè poterit excusare. Respondeo, quod hæc excusatio non petita, est accusatio manifesta modicæ deuotionis, & scrupulosæ conscientiæ, quæ à 1600. annis vsque adhuc nulli venit in mentem; quod si ex quotidianis distributionibus Sacerdotem hac die singulis tribus missis centum aurei assignarentur: nemo esset, qui se à triplici sacræ actionis munere prohiberet atque tunc omnes simul Doctores conuenirent, memores illius regulæ iuris quòd priuilegia sunt amplianda, non restringenda, & quòd Presbyter communicans de manu Episcopi in vna missa velut Diaconus, non per hoc cessat esse Presbyter illa die, sed ad horam tantum impedit ministerium illud inferius Episcopo, ac per hoc non amittit ius celebrandi reliquas missas, quæ illius diei diuersis horis sunt deputatæ: hoc etiam stante iuxta Suarij, ac meliorum Doctorum sententiam, quòd tota hac die sacratissima, à noctis dimidio incipiendo liceat omnes ac singulas tres missas celebrari à quolibet Sacerdote censuris Canonicis nõ impedito, & hoc maximè deceat illa die exhiberi triplici sacrificio munus diuinæ maiestatis ob memoriam tergeniti Saluatoris, primò velut Verbum ab æterna mente Parentis: Secundò corporaliter de Maria Virgine factus homo: Tertiò quotidie spiritualiter in corde suorum fidelium. Quia inquã ter repetiti actione sacrificij hac die viro spirituali, nulla maior toto anni curriculo spiritualis suauitas, ac iucunditas, ac pinguedo spiritus esse potest: Vnde à nullo penitus atque penitus renuenda est. Ita ille.

Sed prorsus hæc opinio est reiicienda, vtpotè, primò contra praxim, & sic Romæ in Ecclesia D. Petri Canonicus, qui facit officium Diaconi in prima Missa, & sumit Eucharistiam à celebrante, posteà non celebrat, & idem facit Eminentissimus Cardinalis qui in Sacello Pontificio ministrat vt Diaconus in Missa Papali, & recipit species sanguinis à Pontifice, nam posteà non audet celebrare, vt obseruaui alibi cum Cardinali Lugo.

Et ratio est, quia Sacerdos qui sumpsit Eucharistiam more laicorum, non potest in illa die amplius celebrare; priuilegium enim dicendi tres missas in illa die, conceditur celebrantibus; Ideò si semel Sacerdos sumpsit Eucharistiam more laicorum, amisit ius in illa die ad sacrificandum. Nemo enim potest sumere Eucharistiam extra, & vltrà Missam.

Nota etiam hîc cum Dicastillo *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 4. *disp.* 9. *dub.* 17. *n.* 410. quod Cardinalis, qui in Sacello Pontificio dicit Missam Natiuitatis ante mediam noctem; non potest posteà dicere manè alias missas, quia cùm iam celebrauerit pro die Natiuitatis ex prædicta Indulgentia Papæ concedentis, aut mandantis anticipare eam actionem intra ipsam solemnitatem, & festum, non censetur, pro tali Cardinali manere locus celebrandi post mediam noctem, sicut posset, si non celebrasset. Qua ratione si esset præceptum non dicendi bis Matutinum in eodem festo, & ex priuilegio posset quis (id, quod nunc possumus) dicere Matutinum pro die sequenti anticipatè, scilicet ante Solis occasum aut mediam noctem, non posset iterum dicere post mediam noctem, quia vtens tali indulgentia, censetur iam dixisse, pro illa die, & celebritate, ad quam spectat illud Matutinum officium.

Vnde ex his non sunt admittenda ea, quæ asserit Caramuel *in Theolog. fundam. fundam.* 30. §. 15. *num.* 515.

Nota etiam hîc obiter aliam singularem opinionem supradicti Hieron. Columbi *vbi supra cap.* 62. *n.* 24. vbi sic ait; Ex his iam satis patere potest responsio ad omnes rationes quorumdam, qui falso, ac metaphorico illo suo stipendij nomine, &

princi

principio negant vnicum Missæ Sacrificium sufficere posse pluribus, qui singuli diuersis temporibus mobilia, vel immobilia bona Ecclesiæ contulerunt, aut sigillatim Sacerdoti simul obolos tribuunt cum onere celebrandi. Nos autem stipendij nomen ab hoc ministerio penitus, atque penitus interdicimus, ac iuxta Christi Euangelium asserimus pro multis offerri hoc Sacrificium, ab eoque neminem spontè aliquid offerentem excludi posse, atque ideò eorum dona, & munera, & Sancta sacrificia illibata à Sacerdote pro singulis offerenda esse, quæ singulis iuxta singulorum pietatem, ac Religionem proficiant.

Et sic ex dictis iam pariter refutata manet DD. quorumdam opinio indiscreta, qui falsis eiusmodi suis fundamentis innixi, putant, vt cùm Sacerdos rogatus ab aliquo pro eo obtulit Sacrificium, si iste fortasse nihil ei tribuat, hunc posse à Sacerdote citari apud iudicem pro mercede. Sed qui talia indigna faceret, esset quidē, me iudice, dignus suspēsione ab executione Sacri Minister j, quod ita vilipendit. Ille autem, qui ei non aliquid tribuit, hoc solum pro pœna ferret, quòd nullus imposterum Sacerdotum pro eo aliquid spontè daret. Missa nempè, obligatio spontanea interpretatur, non coacta. Vnde Sacerdotes qui in suis titulis, aut capellis quomodocunque prouisis de hostijs, & vino, & cera celebrant, si sæpè etiam sine vllo offertorio rogentur à laicis pro se Missas agere, indignum videtur velle ab eis in exteriori iudicio aliquid extorquere. Ita ille.

Sed aliqua ex his cautè legenda sunt, ne dicam amplius, sunt enim contra torrentē omniū DD. & contra Praxim totius Ecclesiæ, quā Columbus non veretur improbare; ideò prorsus est reiiciendus.

An instrumenta musica sint in Ecclesiis adhibenda.

Resolvt. XLIV.

TEmpore Diui Thomæ, vt patet *in* 2. 2. *q.* 91. *art.* 2. *ad* 4. Ecclesia nondum receperat vsum musicorum instrumentorum, & D. Augustini testimonio cōstat cytharam ab Ecclesia fuisse proscriptam: nonne, inquit in *Psalm.* 32. *concio.* 1. id egit institutio in nomine Christi vigiliarum istarum vt ex isto loco cytharæ pellerentur? Auctor quæstionum ad Orthodoxos apud Iustinū *q.* 107. affirmat sublatum esse in Ecclesiis vsum instrumentorum inanimorum, & relictum esse canere simpliciter.

Verùm quod post multa sæcula vsu receptum sit vt in Ecclesiasticis officiis instrumenta musica adhiberentur, nullo modo est improbandum; modo Christianam præseferant cum grauitate, & suauitate modestiam: quia deprehensum est, multos Christianorum infirmos, & imperfectos, ita esse ad deuotionem prouocandos.

Vnde in his posse peccari non est negandum, vt si quis prophana cantet organis, eaque inserat velut partem diuini officij, vt loco alicuius Sacri Versiculi, vel Antiphonæ peccatum est ex genere suo mortale, tum quia hoc repugnat fini diuini cultus, tum quia est crimen falsi. Si non inserat ea velut partem officij, sed tantum applicet consonantiam soni ad verba diuina, videndum est quænam sit istius soni natura, vel conditio, quis euentus: si conditio talis sit, vt iudicetur esse prouocatiuus ad malum, peccatum est mortale, aut veniale secundum quantitatem mali, & prouocationis ad illud, & similiter si audientes incitantur ad malum. Alioquin potest nullum esse peccatum, secluso scandalo. Si organis velit significare profana, solùm causa delectationis, nō autem inserendo tnaquam partem officij, & ea prophana sint honesta, peccatum duntaxat veniale: si inhonesta, mortale.

Neque refert, quod sonus abstrahit à materia, & quod quælibet melodia soni potest applicari ad verba sacra: certum est enim, quod quidam soni fiunt, vt accommodati ad delectationem audientium etiam qui non nouerunt illos, nisi vt sonos verborum prophanorum, aut lasciuorum: vnde, & per eos excitantur ad illa profana, vel turpia.

Itaque, vt habetur *in cap. cantantes dist.* 92. ex S. Hier. *in c.* 5. *epist. ad Ephes.* non sunt in Ecclesia in tragœdorum modum guttur, & fauces dulci medicamine liniendæ: ideſt electuariis ad vocem clariorem edendam, vt exponit ibi Gloss. nec theatrales moduli & Cantica sunt audienda, sed in timore, in opere, in scientia scripturarum. Et in eandem sententiam contra huiusmodi cantus, quibus deuotio contemnitur, & lasciuia propalatur multa habentur *extrauag vnic. de vit. & honest. Cler.* & in Triden. *sess.* 22. *in decreto, de obseruandis in celebr. Missæ*, iniungitur Ordinariis locorum, vt arceant ab Ecclesiis eas musicas, quæ siue organo, siue cantu lasciuum aliquid, & impurum miscent, & illos grauiter improbant Doctores communiter, vt Palud. *in* 4. *d.* 15. *q.* 5. *art.* 1. Caietan. 2. 2. *q.* 91. *art.* 1. *vers. inter hac, & in summa verb. organor. vsus*, Nau. *in man. cap.* 12. *n.* 87. Valent. 2. 2. *disp.* 6. *q.* 9. *pun. vnic.* Suarez, *de hor. Can. cap.* 13. *num.* 16. & 17. Sanchez *in summ. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 7. Baldellus *tom.* 2 *lib.* 3. *disput.* 42. *num.* 16. Siluius *in* 2. 2. *D. Thom. q.* 91. *artic.* 2. *circa finem*, & alij.

In die Sanctæ Matris Theresiæ quis celebrauit eius officium ex deuotione, quæsitum à me an peccauerit.

Resolvt. XLV.

SEcluſa bona fide, peccasse mortaliter ex Gauanto, & Barbosa docet Pater Lezana *in sum. to.* 1. *c.* 12. *n.* 20. vbi sic ait, Mutare qualitatem officij, vel ordinem Breuiarij, recitando scilicet de Sancto, eo die, quo debet celebrari de feria, aliqui volunt non esse peccatum mortale, saltem si per duas, aut tres vices hoc fiat, Rodriquez *t.* 1. *q.* 42. *art.* 8. Miranda *t.* 1. *q.* 37. *art.* 13. verius tamen est talem immutationem facere, esse peccatnm mortale in suo genere, nisi magna aliqua necessitas vrgeat id faciendi, quia sic faciens contrariatur intentioni Ecclesiæ, quę non vult aliter recitàri officium Diuinum, nisi iuxta ordinem in Breuiariis approbatis, dispositum, Suarez *t.* 2. *de relig. l.* 4. *de hor. Can c* 23. *à nu.* 11. Toletus *in summ. l.* 2. *c.* 13. idem dico de mutatione ritus in officio dicendo, vt si celebretur duplici ritu festum, quod non est nisi semiduplex, aut simplex, Pontifices enim, qui præcipiunt vti aliquo Breuiario, non solum præcipiunt substantiam festorum, sed etiam modum, & formam, quibus celebranda sunt. Ita ille.

Sed pace viri amicissimi, rigida videtur eius sententia, etiamsi standum esset opinioni asserenti officium pro officio non valere; & ideò ego tunc interrogatus, respondi in hoc casu non adesse, nisi peccatum veniale: Et ideò Pellizarius *tomo* 1.

tract.

tract.5.cap.8.sect.2. num.70. sic asserit: Addit Lezana dicta de mutatione officij in officium, habere locum item in mutatione ritus; vt si officium de Sancto concessum sub ritu semiduplici, aut simplici, fiat duplex; verùm si Lezana per hæc intendit in tali mutatione ritus peccati mortaliter, non videtur admittenda talis doctrina, nisi fortè in ea mutatione interueniret contemptus, aut graue scandalum; si quidem aliàs in hac re saltem leuitas materiæ excusaret à mortali, & rationes adductæ ad probandum licitam esse mutationem officij in officium, idem probabunt, & de mutatione ritus, cum in hac longè minor interueniat difformitas. Hæc Pellizarius.

Vnde doctus, & amicissimus Pater Tancredi, *de Relig. tract.3. lib.4. disp.12.quæst.1.n.1.* sic ait Hinc infero esse peccatum veniale dicere officium sub ritu duplici, vbi sit dicendum sub simplici, & contra.

Nec dicas cum quodam Neoterico esse mortale quia est prohibitio Sacræ Congregat. facto verbo, &c. nam est ad locorum ordinarios, ne ritum mutent, vt patet legenti illam, quæ in Breuiario præfigitur. Ita ille, qui loquitur in terminis fortioribus, nempè quando officium dicendum est de simplici, & recitatur de ritu duplici, quod aliqui negant, licet admittant quando officium erat recitandum de semiduplici, vt est in casu proposito.

Ad decretum vero Sacræ Congreg. Rituum sub die 8. Aprilis 1628. Respond. primò, quod S. Congregatio in tali decreto prohibet, ne quis tanquã auctoritatem habens, possit pro suo libro mutare officia, vt clarè deducitur ex propriis verbis ipsius decreti: nam ibi hæc verba habentur; prohibetur ordinariis locorum tam sæcularibus, quàm Regularibus addere calendariis etiam propriis Sanctorum officia, nisi ea dumtaxat, quæ Breuiarij Romani rubricis, vel Sacræ Rituum congregationis; seu Sedis Apost. licentia conceduntur, non tamen prohibetur, quod neque etiam priuatim extra Chorum, quis possit permutare ad libitum officium; sicut nostra opinio affirmat, & docet: ergo est probabilis, & tuta in conscientia, cùm tale decretum illam non reprobet.

Secundò, tale decretũ S. Congregat, non reprobare nostram probabilissimam opinionem, quoniam solùm prohibetur in tali decreto, ne addantur Calendariis noua officia S S. quæ approbata non sint, vel in Rubricis Breuiarij Romani, vel à Sancta Sede Apost. vt videtur colligi ex verbis huius decreti: nam ibi ita loquitur (non potuisse, neque posse locorum Ordinarios, tam sæculares, quàm Regulares addere Calendariis etiam propriis Sanctorum officia, nisi ea duntaxat, quæ Breuiarij Romani rubricis, vel Sedis Apost. licentia conceduntur) sed hæc nostra probabilissima opinio non affirmat posse aliquem ad libitum addere Breuiario Romano officia non approbata à Sede Apost. sed tantummodo permutare officium, recitando ad libitum priuatim de Sãcto, vel de feria iuxta præscriptum, & formam officij approbati à Sede Apostol. Vnde quod ego ipse vno die recitem officium de Sancto pro officio feriæ, vel alterius feriæ breuioris relicta longiori, ex hoc non tollitur, quod ipse non recitem officium approbatum ab Ecclesia, & à S. Apostol. dummodo tamen recitem officium aliquod præscriptum in Breuiario Romano, vel approbato à Sede Apostolica. Ideò manifestè habetur tale decretum nullo modo impugnare, & reprobare nostram probabilissimam opinionem.

Confirmantur supradicta, quia ferè omnes Doctores, qui post dictum decretum scripserunt, docent officium pro officio valere, & me citato tenet Martinus de San Ioseph *in mor. confess. tom.1. lib.2. tract....* & me citato Leander *de Sacram. tom.2. tract.1. disp.13. quæst.27.* & me citato Marcus Vidali *in arca Theol.mor.tit.de hor.Canon.inspect.2.in 6.* quod etiam practicatur à viris doctis, & timoratæ conscientiæ.

Ergo signum est, dictum decretum Sacræ Congreg. non comprehendere casum nostrum: nam alioquin: omnes supra citati Doctores docuissent opinionem contra decretum Pontificium, sed hoc dicere de tot viris doctrina, & probitate inclytis, videtur absurdum.

Ergo adde, quod dato, & non concesso opinionem contrariam Patris Lezanæ esse veram, adhuc putat Pater Tancredi *vbi suprà*, non comprehendere casum nostrum, videlicet quando quis recitaret officium semiduplex ritu duplici: nam recitaret de eodem Sancto, & illa mutatio non est tanta, & addit idem dicendum esse, si fiat in Choro, dummodò absit scandalum, quòd rarò, ait, contingere potest.

Et idem *disp.8.num.8.* me citato firmat non esse graue peccatum anticipare, vel postponere in Choro notabiliter horas, nisi fiat ex consuetudine, & vsu, aut graue scandalum generetur, quod rarò accidet, quia licet hæc circumstantia præcipiatur, non tamen accipitur cum tanto rigore: sed de his ego alibi.

Sec nota hîc obiter pro curiosis, docere Pellizarium *tract.5 c.8 sect.2. n.93.* omittentem Vesperas Sabbati Sancti non peccare mortaliter, quia vix perueniunt ad dimidiam horam ordinariam. Verùm attendendo ad principia Suarij, dicendum esset esse mortale, quia est notabilis deformitas quoad officij integritatem: aliàs qui Matutinum de Resurrectione non recitaret, non peccare mortaliter, quod non videtur tam facilè posse admitti; & ita tenet Pater Tancredi *vbi supra disp.12. q.6. num.19.*

Nota secundò, ex eodem Tancredi *q.5. num.18.* cum Pellizario *loco citato sect.1. n.48.* vnicum peccatum committere, non recitantem officium Defunctorum, & illud diei, nempè octauæ omnium Sanctorum; quia illa officia per modum vnius præcepti videntur imposita.

Et tunc putat Tancredi, quòd omissio vnius probabiliter dici potest non constituere peccatum mortale, sed contrarium putat probabilius.

Et tandem non deseram hic apponere ea, quæ curiosè discutit idem Pater Tancredi *disp.11.q.1. num.12.* vbi sic ait, Aduertere licet casum, de quo his diebus fui interrogatus, & respondi affirmatinè; nimirum, an qui cras futurus est Panormi, vbi recitatur officium Sanctæ Rosaliæ duplex, possit hodie Monte Regali, vbi officium fit de feria, recitare Matutinum S. Rosaliæ. Respondet Pellizarius, & benè, affirmatiuè, quia quoad recitationem ex fictione iuris censetur esse Panormi. Vnde melius puto sic fieri, quàm recitare Matutinum de feria, & Panormi reliquas horas de Sancta Rosalia, & non peccabit, si sic faciat contra præceptum, quia licet sit aliqua ordinis inuersio, seu mutatio, tamen non est substantialis, cùm iam dicatur officium cum omnibus suis partibus: non enim est contra substantiam officij, quod nocturni dicantur de

feria

feria, & horæ de Sanctis, vt patet in S. Simplicis ritus, imò nec erit veniale si ex obliuione quis recitauit Matutinum de feria, & aduertens dicat horas de Sancto, quicquid dicat contra Caramuel *in reg. S. Bened. d.* 110. *n.* 1403. quem videtur sequi Diana *p.* 7. *c.* 11. *res.* 11. Hucvsque Tancredi.

Sed exemplum adductum pro confirmatione à docto & amicissimo Viro, mihi non placet; nam in illo Matutino feriæ efficitur mentio de Sancto Simplici in Inuitatorio, & in vltima Lectione, ergo non benè adducitur, vt quis possit dicere Matut. de feria & postea sequenti die dicere officium duplex Sanctæ Rosaliæ: nam in illo Matutino certum est, quod nulla facta fuit mentio de Sancta Rosalia, vt fit in Matutino feriæ, quando dicitur de Sancto Simplici, ergo, &c.

TRACTATVS V.

Miscellaneus.

Titius irregularis absque dispensatione sumpsit primam Tonsuram, & posteà obtinuit beneficium, dando mediatori magnam pecuniarum summam. Quæritur quid iuris?

Resolvt. I.

DE hoc casu per literas ex Germania interrogatus fui, &

Dico primò posse irregularem primam Tonsuram sumere, docuisse Thomam Hurtadum *var. t.* 2. *tract.* 12. *c.* 1. *n.* 514. vbi sic ait.

Quare existimo quod licet iste filius, de quo loquimur sit irregularis, tamen collatio beneficij nõ est ipso iure irrita, quia licet non possit ordines suscipere, tamen potest suscipere primam Tonsuram, ratione cuius habilis fit ad validè recipiendũ beneficium, vt docet Sayr. *de cens. l.* 5. *cap.* 5. *n.* 15. & 16. Aloysius Bariola, quem citat, & eius sententiam probabilem reputat Bonacina, *de censur. in comm. disput.* 7. *de irreg. q.* 1. *punct.* 1. *n.* 3. quia prima Tonsura non est proprie ordo, cùm nullum habeat ministerium in ordine ad Sacramentum Eucharistię, & Sacrificium, sed solum est quædam deputatio ad ordines. Et sic inhabilitas ad ordines quam habet irregularis, præcipuè si non sit ex delicto homicidij voluntarij, aut alio, non est extendenda ad primam Tonsuram, cùm irregularitas sit Canonicum impedimentum directè impediens susceptionem, seu vsum ordinum. Quamuis enim sit inhabilis ad ordinum susceptionem, non inde fit quod sit inhabilis ad primam Tonsuram, quia ista accepta, potest habere dispensationem ad alios ordines.

Neque obstat quod *Trid. sess.* 14. *de reformat. cap.* 2. *in final.* dicat quod Tonsuratus ab alieno Episcopo suspendatur, ne ad vlteriorem gradum possit procedere. Et ita multò magis valebit quod irregularis sit omnino inhabilis ad primam Tonsurã, ait Marchin. *tract.* 2. *de Sacram. ord. part.* 1. *c.* 14. *nu.* 3. nam, *Quomodo, inquit, est verisimile Ecclesiam ad statum Ecclesiasticum velle admittere illegitimum, vel energumenum, si ad vlteriores gradus isti postea ascendere non valebunt?* Hoc, inquam, non obstat, tum quia in pœnis non valet argumentum à simili, vt pœna extendatur, *cap. pœna, de pœnit. dist.* 1. vbi egregiè Nauarr. *numer.* 1. & 22. Tum secundò, quia in pœnis non verisimilitudo, sed verba legis, quæ propriè sunt accipienda, operantur: nam pœnæ exorbitant à iure naturali: quare cum iure positiuo sunt impositæ, extendi nullatenus debent propter verisimiles rationes. Quare Ecclesia non vult positiuè admittere illegitimum ad primam Tonsuram, sed id permittit, cùm expresè non prohibeat, nisi promoueri ad ordines, ad quos vel Papa, vel Episcopus de facili dispensat. Ita Hurtadus. Et hanc sententiam probabilem esse existimat doctissimus, & amicissimus Pater Ant. Escobar *in pract. confess. p.* 2. *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 31. sic asserens; Pruedese recipi prima Tonsura antes de la dispensacion de la irregularidad. Lo comun es que no; porque la irregularidad dexa inhabiles para recebir todos los ordenes, Iuzgo con todo esso es defensable que si; porque la prima Tonsura no es Orden. Ita ille.

Sed ego puto non esse recedendum à sententia negatiua communi, quam me citato tenet nouissimè Ciarlinius *controu. forens. t.* 2. *c.* 205. *n.* 5. Dicendum est igitur irregularitatem quamcumque ex quacumque radice ortam, esse Canonicum impedimentum ad licitam Tonsuræ receptionem. Sic Suarez *de cens. disp.* 40. *sect.* 1. *n.* 11. & *sect.* 2. *num.* 2. dicens irregularem, si Tonsuram recipiat, lethaliter delinquere. Sayrus *lib.* 6. *de censur. cap.* 1. *n.* 19. tradens irregularitate etiam primæ Tonsuræ receptionem prohiberi; probatur primò ex philosophia, quæ docet, nullum in tota natura dari subiectum naturale, quod sit capax propriæ dispositionis ad aliquam formam; quin etiam talis formæ non sit capax, vt luculenter explicat D. Thom. *part.* 1. *q.* 12. *art.* 5. *ad* 3. sed prima Tonsura est dispositio ad ordines: ergo, si irregularis impeditur à susceptione ordinum, neque erit habilis ad primæ tonsuræ receptionem. Ita Marchinus *tr.* 2. *de ord. in part.* 1. *de* 1. *Tonsc cap.* 14 *num.* 2. & inferius *n.* 4. & 5. Tonsuratus est capax beneficij, & connumeratur inter Ecclesiasticos ministros, gaudetque priuilegio Canonis, & fori: sed irregularitas arcet à gradu clericali, & priuat capacitate beneficij Ecclesiastici; Ergo.

Hinc deducitur, quod si quis aliqua irregularitate affectus, prima Tonsura initietur, non modò in culpam lethalem incidet; quia sciens contra Ecclesiæ prohibitionem ad Tonsuram accedit: sed fortassis etiam talis primæ Tonsuræ receptio erit inualida, & iteranda. Ratio est, quia prima Tonsura non habet propriam materiam, neq; formam ex diuina institutione, sicut habent ordines: ergo valor substantialis illius non distinguitur à licita eiusdem receptione: ergo quoties non est licita susceptio, neque erit valida, & consequenter iteranda. Licet verius videri posset eam fore validam, & nec iterandam, cùm in illa concurrant omnia substantialia; nimirum translatio à laicali statu in Ecclesiasticum per capillorum abscissionem, & verborum prolationem cum sufficienti intentione conferentis & recipientis, iuxta supra dicta *cap.* 12. *huius partis.* Quam sententiam lego etiam apud Duardum *in Bull. Cœn. can.* 15. *q.* 3. *numer.* 7. *l.* 1. benè etiam dixit Gibalinus *de irreg. cap.* 2. *p.* 4. *corollar.* 1. *num.* 12. Certum esse hunc irregularem grauissimè peccare, etiamsi primam Tonsuram, aut ordines tantum minores cum eo impedimento Canonico suscipiat, aut præstet quamcunque actionem sacram, & quæ à Laico exerceri non soleat,

quia

quia violat legem Ecclesiasticam in re graui, nisi causa aliqua legitima excuset, vt metus, aut grauis infamiæ scandalum vitandum. Vide Marchinum *vbi supra*, & Hermanum Busembaum *in Medulla Theologiæ Moral. lib. 7. cap. 4. dub. 2.* & alios communiter.

Dico secundò Hurtadum *vbi supra*, §. 22. *n.* 1044. & alios docere, irregularitatem inhabilem reddere ad concursum, & beneficium, ita vt acceptando peccet mortaliter, collatio sit nulla ipso iure, & fructus restituere teneatur, adeo quod etiam post dispensationem, noua egeat collatione. Tum quia *capite 2. de Cler. pugn. & capite 2. Cler. non ord. ministr.* habetur irregularitatem egere dispensatione ad obtinendum beneficium; tum quia beneficium datur propter officium: Sed irregularis non potest exercere officium: ergo neque potest consequi beneficium, nec ius habere ad fructus. Ita Parolettus *part. 2. sect. 2. condit. 2. num. 2.* Sed non desunt Doctores magni nominis contrarium asserentes, collationem beneficij factam irregulari, validam esse, sed impetrandam esse irregularitatis dispensationem; & sic irregularis potest ad concursum admitti, sed peccat acceptando. Addunt facere fructus suos, nec teneri restituere, etiamsi per iudicem priuetur. Item posse ante priuationem renuncaire ad fauorem, & validè exercere actus iurisdictionis, vt delegare facultatem benedicendi sponsis, ministrandi Sacramenta, &c. quia irregularitas non separat ab Ecclesia, sed est purum impedimentum quod tollitur per dispensationem; hactenus Parolettus. Et ita præter auctores à me alibi adductos, acriter defendit hanc sententiam Gibalinus acutus, & eruditus Societatis Theologus, *de irregularit. capit. 2. part. 4. corollar. 4. num. 16.* sic itaque asserit? Respondetur irregularem percipere posse fructus omnes sui beneficij, siue ante, siue post contractam irregularitatem obtenti, illudque omni ratione administrare, donec per sententiam iudicis illo spolietur. Ratio euidentissima est, quia vti ostendimus, irregularitas neque priuat beneficio prius obtento, neque eius fructibus, neque reddit incapacem noui beneficij acquirendi: quandiu igitur non irritabitur noui beneficij collatio, aut veteris, non priuabitur illorum fructibus, tanquam suis, & propriis gaudebit, quod fateri necesse est eos omnes, qui nobiscum idem de effectu irregularitatis circa beneficia sentiunt; immò neque poterit iudex, deinde priuare hunc irregularem fructibus, quos in hanc diem licitè percepit: neque est cur retrotrahatur sententia ad diem commissi criminis, quia non debet esse tantum declaratoria, sed condemnatoria, loquor enim de priuatione, quæ imponitur præcisè propter hanc irregularitatem pœnalem, non de illis delictis, quæ simul irregularitate, & priuatione beneficiorum ipso facto plectuntur; quamuis enim ad sententiam vsque declaratoriam criminis licitè percipiantur fructus beneficij à tali reo, tamen eos omnes deinde restituere tenebitur, propter retrotractionem sententiæ ad diem commissi criminis. Ita ille: & postea, quærens an irregularis possit renunciare suum beneficium in fauorem alterius, & an teneatur illud remittere? Respondet, primò, quoties officium debitū ratione beneficij præstari poterit ab irregulari per se, vel per alium, non cogitur illud dimittere. Ita Suar. *disp. 40 sect. 2. n. 19.* quia neque vllo iure, neque vlla ratione ad hanc dimissionem beneficij adigitur, quandoquidem illius munera obire potest.

Secundò, Si beneficium postulet personale aliquod officium, quod includat exercitium ordinis, & non possit obtineri dispensatio ab irregularitate, aut nolit beneficiatus illam petere, debebit dimittere beneficium, quod ratio ipsa indicat: non potest enim retinere id vnde oritur obligatio, quam nunquam implere poterit, at vero si sit spes aliqua dispensationis, interea dum illam quærit, licitè retinebit beneficium irregularis, eiusque fructus percipiet, cum onere tamen curandi vt alius officium impleat, & licet ipse sit aliquantulum negligentior in procuranda dispensatione, non idcirco tamen excidet suo beneficio Ita Suar. *loc. citat. Bonac. disp. 7. q. 1. p. 4. nu. 20.* vbi Filliuc. & Reginald. dabit.

Tertiò, poterit irregularis renuntiare suo beneficio in fauorem alterius, aut in manibus superioris, antequam per sententiam illo priuetur, & pendente lite, aut accusatione, vt tradit Gloss. *in capit. 2. vt lite pendente v. finita in 6.* Couarr. *in clem. si furiosus secunda parte §. tertiò, numero septimo*, vbi & alios refert, additque ex communiori sententia validam esse eam renunciationem, etiam si quis iam illud benefic um impetrauerit. Quod attinet ad nostrum confectarium, illud manifestum est ex dictis: cum enim irregularis adhuc obtineat, siue ante, siue post irregularitatem obtentum, habeatque plenam eius administrationem, dispositionem, & vsum, poterit illud alteri cedere, atque etiam permutare, quandoquidem ex nobis noui quoque acquirendi capax est, vti ostendimus. Huc vsque Gibalinus, cui adde Candidum *tom. 1. Disquisit. 18. art. 16. dub. 9. num. 8.* & alios.

Verùm cum hæc opinio sit contra stylum Curiæ, & contra plures decisiones Sacræ Rotæ, quas ego vt par est, magnifaciendas esse existimo, non audeo discedere à prima sententia contra Gibalinum, & alios. Et ita habent plures Doctores à me *in parte quarta, tractatu secundo, resolut. 37.* allati, & nouissimè, me citato, hanc sententiam tenet Ioann. Baptista Parolettus *in Palæstra Clericali par. 2. supra citat.* Stephanus Baunius *in praxi Beneficiorum disp. 6. qu. 5. in Thesaurum part. 1. cap. 5.*

Dico tertiò, Simoniam, quæ contrahitur ex pretio dato mediatori immediato, esse tantum prohibitam de iure Ecclesiastico, & ita Hermanū Busenbaum *in Medulla Theologiæ mor. lib. tertio tra primo, cap. secundo, dub. tertio respons. secunda, numero secundo*, vbi sic ait, Simonia diuiditur in eam, quæ est iuris diuini, estque ptohibita propter malitiam suam, verb. gr. Hostiam consecratam vendere; & eam, quæ est iuris humani, estque mala tantum propter prohibitionem, & sic ab Ecclesia prohibetur. Primo; venditio Beneficiorum secundùm id quod in ipsis temporale est, scilicet, quoad ius præcisum percipiendi fructus. Secundò, venditio officiorum extrinsecè tantùm ordinatorum ad res sacras, verbi gratia, Sacristæ, Oeconomi, Aduocari Ecclesiæ, Thesauri. Tertio, oblatio pecuniæ alicui facta, vt suadeat alteri, vt det beneficium. Quartò, pactio de resignando beneficio, vel soluenda pensione, si alter beneficium tibi impetret. Quintò, Permutatio & resignatio beneficiorum; item reseruatio pensionis ex beneficio resignato, & in casu permutationis beneficiotum æquatio fructuum, &c. si absque superioris authoritate fiant, quæ si accedat, licita erunt. Sextò, acceptio muneris, etiam sponte oblati, pro examine ad parochiam, ex Trid. *sess. 24. cap. 18.* pro collatione ordinum, pro

tonſura, literis dimiſſoriis, ex Trid. *ſeſſ. 21. cap. 10.* Excipitur tamen decima pars aurei pro notario, ſi ſalarium non habet, & conſuetudo permittat. Septimò, exactio pecuniæ pro admiſſione ad religionem, non pro ſtatu tantum: is enim ſpiritualis eſt, ideòque iure diuino inuendibilis; ſed etiam pro onere ſuſtentationis, niſi monaſterij tenuitas, vel conſuetudo contraria excuſent. Ita Buſenbaum; cui adde Antonium Eſcobar *in Theol. moral. tract. ſexto, Exam. ſecundo, cap. ſexto. n. 43.* Hoc ſuppoſito poſſet quis aſſerere, Titium in caſu noſtro non incidiſſe in pœnas iuris latas contra Simoniacos; quia iura comprehendunt tantum Simoniam quæ eſt prohibita de iure diuino, & non de iure Eccleſiaſtico, & eſt iſta de qua loquimur. Et ideo, me citato, hanc ſententiam tanquam probabilé admittit Æligius Baſſæus *in Floribus Theologiæ practicæ 16. Simonia 6. numero 5.* ſic aſſerens; Communis ſententia eſt, excommunicationem, quæ contra Simoniacos in ordine & beneficio impoſita eſt, incurri non ſolum ob ſimoniam iuris diuini, & naturalis, verum etiam ob ſimoniam iuris humani, vt eſt permutatio beneficiorum inter duos beneficiarios facta propria authoritate; reſeruatio penſionis ſine authoritate Papæ, promiſſio beneficij pro ſuffragio in electione ad Epiſcopatum, &c. Ratio eſt, quia Simonia iure ſolum Canonico prohibita, eſt vera Simonia: ergo afficitur pœnis contra Simoniam generaliter latis: vnde iura ſub eadem voce inſequuntur, tam Simoniam iure Canonico prohibitam, quàm iuri diuino contrariam, vt patet *ex C. cum olim, C. quæſitum, de rerum permutat.* Ita Malderus, Valentia, Filiuc. Nauarrus, Suarez Nihilominus contraria ſententia, nempe pœnas Simoniæ non incurri in caſu quo adeſt tantum Simonia iuris poſitiui & humani, mihi probabilis etiam videtur, ſicut viſa eſt Leſſio, Reginaldo, Dianæ, & quam tenent, Arragon, Petrus, Nauarra & alij. Vnde ſecundum hanc ſententiam licet in prædictis caſibus ſic facientes peccent, non tamen ſunt excommunicati, nec priuantur beneficiis ſic receptis ipſo iure; nec tenentur fructus reſtituere. Ita Baſſæus; cui adde Tancredi, Machadum, Giragum, Roccaſul, Soriam, alibi à me adductos, & Eſcobar *ſupra num. 45.* qui citat Sanchez, docentem hanc ſententiam eſſe probabilem, ſed ego nunc figo pedes, & puto prorſus adhærendum eſſe contrariæ ſententiæ, ſtante ſtylo Curiæ, & praxi Romana, non agnoſcentes differentiam quoad pœnas incurrentes inter Simoniam prohibitam à iure diuino, & inter Simoniam prohibitam à iure Eccleſiaſtico.

Vnde ego ex ſuperius dictis pro caſu propoſito reſcripſi in Germaniam ad conſulentem, vt ad Sacram Pœnitentiariã recurreret, adducendo in memoriali, vt facilius diſpenſationem impetraret, opiniones Doctorum in ſui fauorem à me ſuperius adductas; Addendo etiam non deeſſe authores aſſerentes ſtylum Rom. Curiæ obligare in foro exteriori, non autem in foro conſcientiæ, & fundari in probabilitate alterius ſententiæ, ſed non tollere probabilitatem contrariæ opinionis, & ita me citato docet Leander, *de Sacram. Tom. 2. tract. 9. diſp. 24. quæſt. 48.* qui citat Pontium, Granadum, Villalobos, & Ceuallos, quibus ego addo doctum, & acutiſſimum Martinum Perez *de matrim. diſp. 46. ſect. 6. n. 4.* & 9. Præpoſitum *in 3. part. q. 8. de diſpenſ. matrim. dub. 6. n. 61.* Portel. *in Reſponſ. to. 1. part. 3. c. 5. n. 3.* Baunium *in Theol. mor. to. 2. tr. 11. qu. 50.* Martinum de San. Ioſeph. *in Monit. Confeſſ. to. 1. l. 1. tr. 46. de matrim. numero 1.* Vidalem *in Arca Theol. mor. tit. de duello inſpect. 3. num. 22.* Puente Hurtadum *tom. 2. diſt. 170. ſect. 1. num. 197.* Pellizarium *in man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 5. numero 195.* Fagundez *p. 2 lib. 8. num. 48* Eſcobar *in Theol. Moral. tom. 2. ſect. 2. probl. 2. numero 91. & probl. 46. numer. 214.* Gibalinum *de irregular. cap. 2. quæſt. 3. part. 4. num. 10.* licet ego ſupradictis Doctoribus non aſſentiar; vide Baunium *in praxi de beneficiis diſp. 11. quæſt. 9. aſſertione 4. & vltima.* Verùm ſi aliquis hîc obiter quærat, an ſi in caſu noſtro Titius nollet reſtituere fructus male perceptos, teneatur in defectum reſtituere, illos mediator, per quem Titio collatum fuit beneficium; libet reſpondere cum verbis Baunij *in praxi Beneficiorum diſp. 16. dub. 9.* Dico igitur, An mediatoribus ſit imperanda reſtitutio, peræque ac Simoniacis, Summiſtæ ambigunt: Inclinant in affirmantem Nauarr. *conſ. 110. de Simon. & tract. de datis & promiſſ. numer. 45.* Theſaurus *in praxi verb. Simonia cap. 2.* non tamen niſi ſecundo loco, & in defectum principis cauſæ.

Addit Quaranta etiam confeſſarium remanere ad id obligatum, & quidem legitimè, ſi abſoluendo pœnitentem, ei cauſa fuerit, non reſtituendi, quod non puto, quia eius bonum, quia à ſuo eſt pœnitente læſus, procurare ex iuſtitia non tenetur. Quod ſimiliter Sà correctus, *verb. ſimonia numero 11.* exiſtimat, & proinde mediatori, in defectum cauſæ principalis, fructuum, aut alterius cuiuſpiam intereſſe, (vt loquuntur) reſtitutionem iubendam non eſſe, quæ ſententia etſi videatur iſti Auctori probabilis, præſtat tamen diſpenſationem, & compoſitionem à Pontifice petere, quàm periculo peccandi ſe exponere, ait Baunius.

Quidam cum falſis dimiſſoriis ſumpſit minores ordines, & poſtea cum excommunicatione occulta tamen impetrauit beneficium. Quæſiuit à me quid iuris?

Resolvt. II.

Reſpondi quoad primum, ſuſpenſionem incurriſſe, quia ſuſcepit ordines ab alieno Epiſcopo abſq; licentia proprij ordinarij, & licet aliquibus Doctoribus placeat hanc ſuſpenſionem ſufficienter probari *ex c. illud quoq; 1. diſt. 7.* vbi dicitur, Non ſit rata ordinatio eius, *& incipit. ſi quis auſus fuerit, eadem diſt.* dicitur. Irrita ſit huiuſmodi ordinatio. At Suar. *tomo quinto, de cenſur. diſp. 31. ſect. prima n. 13.* exiſtimat in his verbis non contineri cenſuram ipſo iure latam, ſed ferendam. Nam eſtò in prædictis capitibus dicatur, irrita ſit talis ordinatio, intelligi debet per ſententiam: quia eſt benignior interpretatio, & textui accommodata, quod ſatis colligitur ex eo, quod in Concilio Nicæno *c. 17.* vnde illi textus deducti ſunt, dictum ſit, *Irrita erit*, & ſecundùm aliam tranſlationem *Irrita habeatur*, ſcilicet ſententia accedente; ideòque *in c. tranſlationem de temporibus ordinatis* dicitur: interdicenda illis eſt ordinis ſic ſuſcepti executio.

Verùm etſi in iis textibus non contineatur ſuſpenſio ipſo iure lata, continetur tamen *in extrauag.* Pij Quinti, quæ incipit *cum ex ſacrorum*, quæ eſt ſexta illius in Bullario, eamque refert Salzedo *in ſua practica capit. 26.* & confirmauit

Pius

Pius V. in ſuis Conſtitut. Apoſtolicis, ſanctione 22. vt refert Corduba *in ſumma q.* 114. & habetur *Regula* 22. *Cancellaria* appoſita ad finem propriorum motuum. Et licet *in ſupradict extrauag.* ſolum feratur ſuſpenſio aduerſus ſuſcipientes aliquem Sacrum ordinem abſque diſpenſatione Canonica, aut legitima licentia, vt conſtat ex illis verbis: Ad aliquem ex Sacris ordinibus ſe fecerint promoueri: attamen *in eapite primo de temporibus ordinat. in ſexto*, generaliter fertur ſuſpenſio aduerſus Hiſpanos, qui ad Epiſcopos Italiæ accedunt ordinandi, ſine Epiſcopi proprij licentia. Denique Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 8. *de reformat.* apertis verbis hanc ſuſpenſionem indicit. Si quis (inquit (ab alio promoueri petat, nullatenus id ei etiam cuiuſuis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel priuilegij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur, niſi eius probitas, ac mores Ordinarij ſui teſtimonio commendentur. Si ſecus fiat, ordinans à collatione ordinum per annum, ordinatus verò ab ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus. Hæc igitur ſuſpenſio incurritur ob receptionem ordinum tam maiorum, quàm minorum; quia de omnibus generaliter textus loquitur, ſicuti declarauit ibi Sacra Concilij Congregatio.

Quoad ſecundum dubium, reſpondi, impetrationem beneficij fuiſſe nullam; quia nullus excommunicatus excommunicatione maiori, quamuis ſit occultus, ſiue ſit toleratus, eſt capax beneficij habendi, de nouo exiſtens in excommunicatione, quomodocumque illi detur beneficium Eccleſiaſticum, & ipſe recipiat, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, ſiue bona fide putans ſe non eſſe excommunicatum, ſiue mala fide, & collatio ipſo facto eſt nulla. Ita habetur *ex cap. paſtoralis*, de clerico excommunicato. Et ratio huius eſt, ius ipſum ita præſcribens in odium excommunicationis, in qua beneficium Eccleſiaſticum recipitur, & quia beneficium datur propter officium, à quo eſt ſuſpenſus excommunicatus ex ſe. Quare non eò ipſo quod datur abſolutio ab excommunicatione, reualidatur collatio beneficij recepti in excommunicatione, ſed poſt abſolutum ab excommunicatione, iterum dandum eſt beneficium à potente illud dare, alioquin eſt relinquendum tamquam alienum, vnà cum fructibus perceptis; quia ſine titulo ex re aliena cæpit fructus; quare reſtituendi ſunt in conſcientia vel pauperibus, vel Eccleſiæ, vel aliis beneficiatis, iuxta diſpoſitionem Eccleſiarum, maximè ſi ſint diſtributiones: ſi tamen bona fide accepit in excommunicatione beneficium, eique deſeruiuit, poterit accipere, aut retinere ſtipendium ſeruitio proportionatum, non verò reſiduum, niſi bona fide acceperit, & conſumpſerit, & exinde non ſit ditior factus; & ita, me citato ab aliis tenet Caſpenſis *in Curſ. Theolog. tom.* 2. *tract.* 25. *diſp.* 2. *ſect.* 7. *num.* 72.

Verùm his non obſtantibus inſtabat conſulens, an in ſui fauorem extaret aliqua opinio Doctorum. Reſpondi affirmatiuè; & quoad primam difficultatem aliqui putant illam ſuſpenſionem incurri à ſuſcipientibus ordines Sacros, non autem primam tonſuram, & minores Ordines; & ita docet Baunius *in praxi benefic. diſp.* 6. *quæſt.* 1. vbi ſic ait; At cuius eſt tonſuræ malè ſic collatæ vitia ſupplere? Cuius, cum ſic ordinato diſpenſare, ac tonſuram ratam reputare ac validam? Pertinere id ad Papam dixere multi, quorum nomina in ſuos commentarios Theſaurus retulit *in verb. Ordo c.* 14. quæ eſt etiam Rebuffi ſupra, & Chaſſanæi ſententia *in Conſuetud. ad §. Des Iuſtices, verbo Sergens*, quod Greg. huius nominis primus *diſt.* 63. *can. Salonit.* 24. ratam ſe habere ordinationem aſſerat Epiſcopi Salonitani, perinde ac ſi à ſe facta eſſet; hinc enim inferri credunt, ad Pontificem ſuper conſequenda diſpenſatione vitij in receptione Tonſuræ admiſſi, recurrendum eſſe.

Sed malè, nam ibi eſt ſermo de Ordinibus, in quibus locum tonſura non habet. Secundò, quia etſi hoc tempore vbi recepta eſt Bulla Pij II. cui initium eſt, *Cùm ex Sacrorum*, recipiens ordines Sacros ſine literis dimiſſoriis ſui Epiſcopi, incurrat ipſo facto ſuſpenſionem, in qua celebrans fit irregularis, (quam extrauagantem Pontificiis ſuis diplomatibus confirmarunt Leo X. Paul III. Pius V.) non tamen ex probabili ſententia Nauar. *locis ante cit.* Auil. *part.* 3. *diſp.* 5. *dub.* 7. *parerg.* Sanch. *opuſc. lib.* 7. *c.* 1. *dub.* 28. qui minores & tonſuram recipit. Itaque in Epiſcoporum eſt iure Tonſuram ſine literis à ſe traditis, aut contra voluntatem ſuam ab alieno collatam Epiſcopo perinde habere ratam, ac ſi illis authoribus data foret, colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 8. vbi dicitur, quod qui à non ſuo Prælato ſine proprij licentia eſt ordinatus, eſt à ſuſceptorum Ordinum exequutione ipſo facto ſuſpenſus, quandiu proprio ordinario videbitur. Hucuſque Bannius; & Auila. & Sanchez putat recipientes Ordines minores, vt ſupra, ſuſpenſionem primam non incurrere.

Quoad ſecundum verò dubium, conſulenti reſpondi, in ſui fauorem præter Hurtadum *de excomm. diſp.* 6. *diffic.* 2. *n.* 7. à me alibi adductum, extare nouiſſimè Bannium *vbi ſupra quæſt* 5. ſic aſſerentem; Tempus tertium eſt, cum excommunicatio eſt occulta, nam Canon. *poſtulatis* intelligendus eſt de excommunicato, manifeſto, non occulto.

Ratio eſt, quod lex quantũlibet generalis, iuxta rationem in ea expreſſa reſtringi debeat, ſic vt locum non habeat, niſi vbi reperitur eius ratio, vt Nauarr. *conſil. de teſtament.* & Azorius docent *tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 16. *quæſt.* 9. At cauſa cur excommunicato dari beneficium nequeat, eſt quod cum excommunicatis communicare nemo debeat, quæ ratio cum in toleratis, & occultis, à temporibus Conſtant. Concilij locum non habeat, quandoquidem iis congredi, cum his verſari, ac agere, cuique ſit permiſſum, vt his beneficia conferri, ita & ab iis recipi nihil vetat. Ita Hurtadus, Baunius. Et hanc ſententiam probabilem eſſe putat Thom. Hurtadus *var. tom* 2. *tractat.* 12. *cap.* 1. § 17. *num.* 944. Sed ego his non obſtantibus conſulenti reſpondi, vt ad Sacram Pœnitentiariam recurreret. Verùm quid faciet excommunicatus, occultus ſi detur illi beneficium? Reſpondeo, ſi poteſt non ſe infamando excuſare; tenetur non acceptare. Si verò non poteſt ſine infamia, & niſi reuelet ſuum crimen occultum, acceptare poteſt ſine peccato, donec quam primum poſſit, impetret diſpenſationem, vel reſigner ſimpliciter, & iterum petat: non enim poteſt reſignare cauſa permutationis: nam cùm ipſe nullum ius habeat, non poteſt alteri dare, neque acquirere: neque poteſt reſignare in fauorem alterius; neque accipere fructus, & ſi accipiat, tenetur reſtituere. Vide Caſpenſem *vbi ſupra num.* 8.

Sed hic quæro, an collatio beneficij facta ex-

communicato probabiliter ſuam excommunicationem, ignoranti, ſit valida?

Prima opinio negat, ita Baunius *ſuprà* ex Nauarro, & Gloſſa; Quia ignorantia vinculi Eccleſiaſtici, eum quidem ab irregularitate contrahenda eximit qui cum ea celebrat, ſed ad beneficia idoneum non efficit, cum ignorantia in ſubiectum influere, vtpotè mera ſcientiæ priuatio, aut negatio nequeat.

Eximit (inquam) ignorantia cùm eſt probabilis, à pœnis ſtatutis contra excommunicatos, quidpiam facientes, quod eſt ſub cenſura, aut irregularitate legibus Eccleſiæ vetitum, non tamen facit hæc ignorantia, vt actus qui eſt nullus, ſit in conſcientiæ foro, aut externo ratus. Ita ille; cui adde Leſſium *lib.* 1. *diſp.* 34. *dub.* 22. *n.* 137.

Secunda ratio affirmat, ita tenet Riccius *in praxi part.* 3. *retr.* 19. *num.* 2. qui adducit deciſionem Sacræ Rotæ.

Tertia opinio diſtinguit; ita Ioan. Baptiſta Paroletrus *in Palæſtra Clericali part.* 2. *ſect.* 1. *cap.* 2. *littera D.* qui has opiniones conciliat: Nam putat primam procedere in foro conſcientiæ, vbi abſolutio data à peccatis ei qui ignorabat ſe eſſe excommunicatum, tenet, licèt regulariter ſit nulla abſolutio peccatorum ante excommunicationis abſolutionem; ſecunda verò in foro exteriori, in conſcientia præſumitur. Ego verò practicè puto non eſſe recedendum à prima opinione, licèt ſecunda probabilis vocetur à Leſſio *vbi ſuprà*; & ita in hoc caſu ita eſt nulla collatio beneficij, vt abſolutione ab excommunicatione poſtea data non reualidetur, vt contra nonnullos docent communiter Doctores, quia collatio illa fuit nulla, quamuis ſolùm ratione impedimenti collata; ac proinde poſtea, adhuc ablato impedimento, nequit conualeſcere.

Ex quo fit, excommunicatum, cui tempore excommunicationis collatum fuit beneficium, non facere ſuos fructus beneficij, quia eos accipit abſque titulo, ſed eos tenetur reſtituere: ſi tamen bona fide ſeruiuit beneficio, poteſt accipere aut retinere ſtipendum ſeruitio proportionatum, & reſiduum non poteſt accipere, & ſi accepit, tenetur illud reſtituere, niſi bona fide accepit, & conſumpſit, & exinde non ſit ditior factus. Vide Hurtadum *de excomm. diſput.* 6. *diffic.* 2. *num.* 5. Gloſſam & Palaum *tom.* 6. *fol.* 44. Leſſium *in* 3. *part.* D. Thom. *c.* 2. *de excomm. dub.* 1. *n.* 6. Ioan. Præpoſitum *vbi infrà num.* 60. & alios. Oritur verò ex his difficultas, an ſi eligaris ad beneficium tempore quo habilis es, acceptes verè illud cùm excommunicatus exiſtis, valida ſit tua acceptio? Et negatiuè reſpondet Thom. Hurtadus *var. tom* 2. *tract.* 12. *cap.* 1. § 26. *n.* 1041. Gaſpar Hurtadus *de excommunic. diſp.* 6. *difficul.* 3. *n.* 8. Coninch *de Sacramentis diſp.* 14. *dub.* 9. *num* 79. Layman *lib.* 2. *tract.* 5. *part.* 2. *cap.* 2. *num.* 29. *in fine.* Vnde ex his ſequitur quod ſi iſte qui acceptauit, excommunicatus moriatur ante abſolutionem, non vacat beneficium, cùm nondum acquiſierit titulum beneficij & ius in re ad illud. Quod notare maximè oportet, vt dignoſcatur ad quem pertinet noua beneficij collatio: nam ſi excommunicatus acceptauit in menſibus Papæ, etiamſi moriatur in menſe Epiſcopi, ad Papam, & non ad Epiſcopum pertinet prouiſio, quia acceptatio beneficij non ſolum dicit declarationem voluntatis, ſed etiam acquiſitionem iuris perfecti in beneficio, cuius eſt incapax excommunicatus, & ſic ex hac parte eſt vana acceptatio, & in hoc ſenſu eſt inualida, ideſt non efficax.

Verùm licèt hæc ſententia ſit ſatis probabilis, ego affirmatiuam ſententiam probabiliorem eſſe exiſtimo, quam tuetur Couarruuias *cap. alma* 1. *part.* §. 7. *n.* 4. Azor. *t.* 2. *lib.* 6. *cap.* 7. *q.* 9. Auila 2. *part. de cenſur. c.* 6. *diſp.* 5. *dub.* 6. Gonzalez *gloſſ.* 58. *num.* 27. Garzia plures referens *de benefic.* 7. *part. c.* 13. *n.* 35. Vaſquez *de excommunicat. dub.* 6. Bonac. *diſput.* 2. *de cenſur. q.* 2. *punct.* 5. §. 1. *n.* 9. Sayrus *lib.* 1. *c.* 5. *n.* 11. Mouentur, quia iura ſolum irritant id per quod ius in beneficium acquiritur; at acceptatione non acquiris ius in beneficium; quia nemo ſibi ipſi beneficium confert, ſed eſt conditio vt in beneficium tibi collatum ius perfectum habeas. Et confirmo, ſi beneficij ritè collati poſſeſſionem excommunicatus accipias, vel alium mittas in poſſeſſionem, poſſeſſio, & in poſſeſſionem miſſio valida eſt, vt teſtatur Azorius ex communi ſententia *dicto c.* 7 *q.* 10. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 13. §. 3. Sayrus *lib.* 2. *Theſauri cap.* 9. *num.* 11. Nicolaus Garzia 7. *part. de benefic. c.* 15. *n.* 89. quia tam poſſeſſio, quam in poſſeſſionem miſſio, eſt quid facti, non iuris.

Ex qua doctrina inferunt Couarruu. Auila, Bonac. Nicol. Garzia, & alij apud ipſos, in Eccleſia, in qua eſt ius optandi pinguiorem præbendam validè excommunicatum optare poſſe; quod ſine dubio procedit, quando optione non mutatur titulus, ſed noua bona temporalia acquiruntur. Si verò titulus mutetur, & noua præbenda acquiratur, acceptare poterit excommunicatus optionem, tametſi collatio præbendæ differatur, quouſque ab excommunicatione ſit abſolutus.

Ad argumenta verò negatiuæ ſententiæ reſpondet Caſtrus Palaus *tom.* 6. *diſp.* 2. *punct.* 8. *n.* 18. Itaque dicendum eſt, quod negari non poteſt, acceptatione non propriè, & formaliter beneficium acquiri, ſed iam acquiſitum, & tibi datum, ratum haberi, quod colligitur ex cap. *ſi tibi abſenti, de præbend. in* 6. vbi conceſſum beneficium tametſi acceptatum non ſit, nequit alteri prouideri Fateor tamen acceptatione tuum effici completè & perfectè, ſicuti poſſeſſione. Sed quia illa non tam eſt acquiſitio iuris, quàm facti, ideò ab excommunicato fieri validè poteſt Et ita noſtram ſententiam præter Doctores citatos ſequitur etiam Caſpenſis *in curſ. Theol. tom.* 2. *tract.* 25. *c.* 2. *ſect.* 6. *n.* 77. Turrianus *de conſ. lib.* 2. *diſp.* 16. *dub.* 2. Mercerus *de Sacram. q.* 21. *dub.* 8. Imò ex Suarez *diſput.* 13. *ſect.* 1. prædictam acceptationem excuſat à peccato Caſpenſis *vbi ſuprà*, quia non eſt communicatio, ſed declaratio propriæ voluntatis, quæ non prohibetur per ius; & argumenta contrariæ ſententiæ tantùm probant, acceptationem illam non eſſe validam, quantùm ad acquiſitionem iuris, non verò quantùm ad conſenſus declarationem; ac proinde ſi poſt talem acceptationem abſoluatur ab excommunicatione, non indigebit alia noua collatione, aut acceptatione; ſed cum primum abſoluitur acquirit ius in beneficium. Et hanc ſententiam tenet etiam Præpoſitus *in* 3. *part.* D. Thom. *q.* 1. *de excommunicat. dub.* 11. *n.* 67. qui ex his colligit quid dicendum de præſentatione, electione alicuius facta ante excommunicationem, acceptata autem in excommunicatione, quod videlicet quamuis per talem acceptationem ius non ſolidetur pro eo tempore, ſolidari tamen poſſit, poſtquam abſolutio à cenſura fuerit obtenta.

Quis per triennium pacificè poſſedit beneficium, ſed à principio cum mala fide; quæritur an adiuuetur Regula Cancellariæ de triennali poſſeſſione.

RESOLVT. III.

AFfirmatiuam ſententiam conatur ſtabilire P. Thom. Hurtadus *var.tom.2.tractat.12.cap.1. paragr.17.n.948.cum ſeq.* vbi ſic ait; Pontifex in præfata regula ſolum excludit ſimoniacos, & intruſos, exceptio autem firmat regulam in contrarium: ergo quamuis quis ſit inhabilis quia excommunicatus: aut quia ſine ætate requiſita, aut quia illegitimus, ſi tamen per triennium pacificè poſſedit, non poteſt beneficium ab alio impetrari, ſed ad ordinarium pertinet examinare quo titulo beneficium poſſideat. Quæ doctrina etiam eſt vera, non ſolum ſi adſit bona fides, ſed etiam ſi mala, vt tenent Ludouic. Gomez *vbi ſupra quæſtion.42.* & Couarruu. *conc.4.* cùm enim Pontifex in hac regula ſtatuenda intendat lites euitare perpetuas, ſi eſſet requiſita bona fides, impetrans beneficium obiiceret poſſeſſori quod bona fide careret, quod non eſt difficile; & rurſus poſſeſſor probare deberet ſe habuiſſe bonam fidem; quod valde difficile eſt, & ſic lites non euitarentur. Vnde Rota apud Farinacium *tom.2. deciſ 181. numero 2.* de anno 1606 dicit, quod in quærendis non requiritur bona fides ex Balbo *2.part.3.partis qu.12.n.9.* Quod qua ratione ſit intelligendum dixi ſupra, *tract.8.cap.1.& 2.* Tenet etiam verum in foro conſcientiæ, ita vt poſſeſſor, etiam malæ fidei ciuilis poſt triennalem poſſeſſionem pacificam ſecurus ſit in conſcientiæ foro, & non ſolum in iudiciali. Ita contra Thom. Sanchez *lib.7.in Decalog.cap.19. num.89.* Lud. Gome.*quæſt.42.citata.* vbi dicit, *ſic bis fuiſſe deciſum in Rota ſuo tempore.* Et deciſio Rot. 181. clarè dicit, quod in bonis acquirendis non requiritur bona fides, ſed voluntas principis, potentis ſic diſponere, vt potuit Papa propter pleniſſimum dominium quod habet in Beneficiis omnibus, & ſic fecit in regula de triennali ad ſedandas lites, & ſcrupulos auferendos. Sicuti qui accedit ad Sacramentum Pœnitentiæ ſubdens peccata clauibus, cum dolore illorum, & ſi accedat cum ignorãtia culpabili mortali, & ſic accedat cum mala fide, tamen accipit verum, & validum Sacramentum etſi informe, vt dixi *Reſolut. de Confeſſ.informi*, quæ typis dabitur *part. 2. huius tom. tract. vltimo.* Quia Chriſtus habens plenitudinem poteſtatis ſic ſtatuit. Ita quamuis quis pacificè poſſidens per triennium (niſi ſit Simoniacus, & intruſus in beneficia in corpore iuris Papæ reſeruata) mala fide beneficium poſſideat, acquirit validum titulum, vt ſecurus ſit in conſcientia, quia ad euitandum maius inconueniens, ita ob bonum publicum Pontifex determinauit in præfata Regula.

Neque ex hoc ſequitur quod Pontifex faueat peccanti, quia hoc eſt per accidens, ſicut nec Chriſtus per hoc quod qui accedit cum ignorãtia mortaliter vincibili ad Confeſſionem accipiat Sacramentum verum, & validum, licet informe, peccatori faueat, quia hoc eſt per accidens, non ex intento Chriſti, & Pontificis, quia Chriſtus ſemper intendit Sacramentum formatum, & Pontifex bonam fidem excludentem peccatum. Quando autem dicitur in regula *Poſſeſſor*, quod Poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit *de reg. iur. in 6.* intelligitur quando poſſeſſor eſt malæ fidei ob titulum reprobatum, vt quia poſſidet rem furtiuam vel inuaſam iniuſtè: tamen ſi ſit poſſeſſor alicuius beneficij, etiamſi non habeat titulum validum, quia erat incapax illius, vel ex defectu ætatis, vel quia erat excommunicatus; & ſic habeat malam fidem, tamen Princeps ſupremus, qualis eſt Pontifex, poteſt determinatè quod poſt poſſeſſionem triennalem habet titulum, quo in conſcientia tutus poſſit retinere Beneficium, quamuis aliàs illud obtinuerit incapax. Vt enim optimè notauit Thom. Sanchez *vbi ſupr.num.85.* iſte Clericus excommunicatus, aut non habens ætatem ſufficientem, non eſt omnino incapax, ſicut laicus qui incapax eſt, & tituli, & poſſeſſionis, ſed eſt incapax ſolum tituli, non poſſeſſionis. Quare Pontifex poſt triennalem poſſeſſionem diſpenſando in illa incapacitate ad titulum, reducit poſſidentem ad ſtatum, in quo poſſit retinere Beneficium, & vt faciat fructus ſuos. Sicut dum diſpenſat in radice Matrimonij, reducit contrahentes, ac ſi ex tunc valide contraxiſſent, & ſic filij nati ſunt legitimi, vt ſupra dixi §.4. Sed in hoc de poſſeſſore malæ fidei peccaminoſæ nihil determino, ſed ſubiicio dictamen ſapientioribus. Hucvſque Hurtadus; qui poterat in fauorem ſuæ ſententiæ adducere Caſtrum Palaum à me alibi adductum. Et hæc ſententia, quod magis eſt, extat apud Emanuelem Sà in editione Romana expurgata à Magiſtro Sacri Palatij *verb Beneficium numer.16.* vbi ſic aſſerit; Triennio poſſidens beneficium pacificè, etiamſi mala fide, eius dominus; quibus adde nouiſſimè Patrem Vrbanum *in Theologia morali tr.3.tit.17. §. Poſſeſſio triennalis pacifica fol. 670.*

Sed hanc opinionem prorſus refellendam eſſe puto, vt communiter refellunt Doctores, & improbat nouiſſimè Steph. Bauinus *in praxi Beneficiorum diſp.11.q.5.* Primò, quia præſcriptio in ordine ad acquirendum rei præſcribendę dominium nullarum eſt virium ſine bona fide; at triennalis poſſeſſio præſcriptio quædam eſt, ergo.

Confirmatur. Nulli ſuum ſcelus patrocinari debet; faceret verò, ſi exacto triennio, ei mala ſua fides, acquirendi beneficij cauſa foret, cum ex eo lucrum caperet.

Et quidem ſi de canonibus agitur, peractum eſt negotium, cùm ſententiæ cui noſtra eſt oppoſita, aduerſetur *Canon. finalis, de præſcriptionibus*, ex Concil. Lateranen. ſumptus, ſunt hæc eius verba. *Quoniam omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, ſynodali iudicio definimus, vt nulla valeat ſine bona fide præſcriptio, tam canonica, quàm ciuilis, cum generaliter ſit omni conſuetudini, & conſtitutioni derogandum, quæ abſque peccato mortali obſeruari non poteſt. Vnde oportet, vt qui præſcribit, in nulla temporis parte aliena rei conſcientiam habeat.* Hactenus Canon.

Sanè eſt regula de triennali poſſeſſione ſine vi ad effectum transferendi dominij rei quæ præſcribitur, ſine colorato titulo: at eſſe hic cum mala fide non poteſt cum qui alienum occupat ſine vero aut probabili titulo, ac colorato, ſit violentus, & intruſus, ergo, &c.

Tertiò, abhorret à prudentia credere, Pontifices Romanos tantùm ab antiqua deſciuiſſe Petri Apoſtoli virtute ac fide, vt authoritate ſua viam velint munitam eſſe ad ſcelera, quæ ſeueritate cenſurarum tam acerbè caſtigant in nocentibus: at id eos moliri eſt certum intelligentibus, in hac temporum corruptela, morum-

que, & animorum, nihil esse proclivius, quam vt opum cupidi, ac honoris supra meritum, in alienum se inferant, spe non modò impunitatis proposita, sed & iuris ac potestatis illud acquirendi, vt fieret, si malæ fidei possessor triennio illud præscriberet.

Quartò, quia commune est peritorum axioma, malæ fidei possessorem non præscribere: sic enim Pontifex *reg. 2. de regul. iuris in 6. Possessor malæ fidei vllo tempore non præscribit.* Et hæc omnia docet Baunius *vbi suprà*, qui respondet ad argumenta, quæ in fauorem affirmatiuæ sententiæ adduci possunt. Et ideò rectè Layman *in theolog. moral. lib. 3. tract. 1. cap. 8. numer. 6.* contra Emanuelem Sà, & Nauarrum inuehitur. Vide etiam Reginaldum *tom. 2. lib. 3. tractat. 3. cap. 18. numer. 260.* Bzouium *tom. 2. lib. 7. cap. 31. qu. 1.* Ioann. Baptistam Parolletum *in Palæstra Cleric. part. 3. c. 1. litt. Z.* Vgolinum de Perez *Epist. part. 2. c. 50. §. 16. n. 4.*

Sed nota hic obiter, triennalem possessionem iuuare quando prouisus est beneficij capax: nam mulier, coniugatus, bigamus, excommunicatus, suspensus, interdictus, Regularis ad beneficium sæculare sine legitima facultate, & è contra per huiusmodi non iuuantur hac regula: Possessio enim, etiam longissimi temporis non tribuit ius incapaci. Rebuff. *de pacific. possess. numer. 206.* Tamen Gomez *quæst. 2.* in hac regula affirmat incapaces hac regula iuuari, quia solùm simoniaci, & intrusi excipiuntur. Conciliantur distinctione; incapaces non iuuantur, vt mulier, & huiusmodi, vt de hæreticis iuribus, & rationibus probat Ricc. *2. part. resolut. 5.* Iuuantur benè, quia sunt aliqui capaces, sed à iure canonico priuati. Parolettus *fol. 15. part. 3.* Primam sententiam mordicus tenet Baunius *vbi supra quæstione 2. & 3.* Secundam sententiam docet Hurtadus *loco citato numer. 948.* Tertiam sententiam distinguentem docet Parolettus *vbi suprà litt. X. declarat. 2. numer 5.* Vnde ex his ego olim interrogatus respondi, illegitimum gaudere priuilegio regulæ triennalis possessionis. Idem puto de excommunicato, aut qui sine ætate requisita Ordines suscepit, ac de similibus.

Alia dubia excutiuntur circa Regulam Cancellariæ de triennali possessione.

Resolvt. IV.

Quæro primò, an irregulares possint adiuuari hac triennali possessione?

Negat Baunius *in praxi de Beneficiis disputat. 11. quæst. 6.* his verbis; Mens mihi est, sicut & Reginaldo, & Rebuffo. Etenim ad rationem colorati tituli, sine quo non subsistit triennalis possessio, subiecti capacitas est necessaria: at eam irregularis non habet: ergo, &c. Maior ostenditur, Moniales etsi centum annis Ecclesiam viro destitutam occupent, à regula tamen de triennali possessione consequendi beneficij ius ac facultatem habituræ sunt nullam. Rebuff. *de pacif. ampliat. 3. num. 4. & 5.* Fabricius *de beneficiis tam virorum, quàm mulierum numero 40.* At huius rei causa non est alia, quàm earum incapacitas: ergo, &c. Sed ego adhæreo affirmatiuæ sententiæ, quam ipse Baunius concedit esse probabilem & securam, nempe quod irregulares, & id genus homines culpa sua beneficij incapaces, non sint de eorum hominum genere, qui excluduntur priuilegio regulæ, quales sunt intrusi, simoniaci, & prouisi de beneficio reseruato Pontifici, reseruatione quæ sit in corpore iuris inclusa; & ita tenet Parisius *vol. 4. cons. 96.* Gomez *quæst. 1. 10. 15. & 27.* Sanchez, & alij. Præcipua ratio nostræ sententiæ est, quia, vt diximus, excipiuntur tantum in hac regula simoniaci, & intrusi: ergo ea iuuari irregulares quid vetat?

Consequentia probatur. Exceptio in non exceptis firmat regulam, vt *ex can. dominus 22. quæst. 7.* Dinus probat *in libro 1. de regular iuris pag. 4. numero 5. & seqq.* At non alij vulgò existimantur indigni, qui regulæ huius priuilegio gaudeant, quàm qui simoniaci sunt, & intrusi: irregulares ergo, modò tamen incogniti, & occulti, ab eius vsu, commodisque non debent excludi; sic ille.

Ex his Baunius *qu. 7. & 12.* inferit, inhabilem iure Ecclesiæ, iuuari hac regula, si est eius inhabilitas occulta.

Ratio est, quod nescitis, cuius est inhabilitas occulta acquirendi tituli colorati incapax. At hunc occulta inhabilitas non impedit, cum collationis impedimentum ex hypothesi lateat.

Secundò, ab hac excludendi regula sunt hi tantùm, quos excluses Pontifex voluit: at de hoc non sunt numero, nisi simoniaci, & intrusi: ergo in eorum non sunt classem includendi irregulares quilibet, sed hi duntaxat, quorum est manifesta inhabilitas.

Tertiò, sunt actus omnes, quos exercet occultus inhabilis validi: at id esse non posset, si titulum coloratum non haberet, iuxta Thom. Sanch. *de matrimon. disputat. 22. numero 49.*

Ex his patet, illegitimo huius regulæ ope, ac beneficio, acquiri Sacerdotium, quod ei fuit collatum, quia non est de exceptis in regula: ergo cum exceptio firmet in non exceptis *regulam 22. quæst. 7. can. 6.* fiunt illegitimi per præsentem, possessores beneficij à se pacificè triennio possessi.

Patet secundò, Idem esse de sæculari iudicium, si beneficium regulare tribus annis sine turbis ac tumultu possideat, & contra si regularis sæculare, nam neuter est exceptus à regula, ergo cum per dispensationem Pontificis ambo beneficiorum sint capaces, regularis quidem sæcularium, sæcularis autem regularium, censendi sunt ad ea dispensati esse per hanc regulam.

Quæro secundò, an hæc regula de triennali, possessione habeat locum in conscientia? Negat Couarruuias *in Reg. possessor. 2. part. paragr. 10. concl. 7.* eo quod Pontifex in sua regula molestiam possessori triennali, exacto possessionis suæ triennio, creari quidem nolit, sed de beneficio ab eo retinendo, ne verbum quidem habeat, quod est argumento per hanc regulam, ius ad beneficium irreuocabile, firmumque ac stabile non dari triennali possessori, sed tantùm aduersario, ideſt actori, actionem in eum non tribui, vi cuius, de possessione deiici queat ac beneficio spoliari. *Non molestari enim, seu non inquietari, idem important de iure canonico, quod silentium imponere, ac audientiam denegare.* Gomesius *in hanc regul. quæst. 58.* at vetare alicui, ne sit in repetitione rei suæ molestus alteri, nō est isti ius in illam, dominiumque plenum dare: ergo, &c.

Confir

Confirmatur. Exceptionis conceſſio non eſt iuris in rem collatio : ſed per hanc regulam, datur, tantum triennali poſſeſſori exceptio, & non actio. & ſic ei per hanc regulam non acquiritur titulus Ita Gomez. *q.*13. *parag. tamen iſtis non obſtantibus*, ex quo ſequitur, in eius ſententia regulam hanc non habere locum in conſcientiæ foro, ſed ciuili tantùm.

At ego prorſus affirmatiuam ſententiam amplectandam eſſe puto. Probatur euidenter, nam quæ à Romano Pontifice beneficia catholico dantur homini, hæc eum iure quam optimo poſſidere, nemo, qui quodlibet Pontifici in beneficiorum materia ſcit licere, ambigit ; at hæc cùm ſunt poſſeſſa triennio, vult ad eum pertinere Pontifex; qui poſſedit ſine lite : ea ergo retinere ſibi poteſt licitè ac validè.

Secundò, quæ præſcriptione quis acquirit, hæc illæſo conſcientiæ iure, ſua eſſe iuſtè poteſt dicere, id pacis inter ciues retinendæ gratia, Imperatore non ſinente modò, ſed volente. At Pontificis maior eſt in Eccleſiam poteſtas, eiuſque bona, quo de numero ſunt beneficia, quàm Cæſaris imperium : ergo quod ille de prædiis, agris, ac domibus decernit, nempè vt in ius præſcribentis tranſeant, hoc Pontifici in rebus, quæ ſui ſunt iuris, vt Sacerdotia, honeſtè negari nequit : cum ſint hæc ergo de Chriſti ſupellectile, patrimonioque, eaque iuſtas ob cauſas illius eſſe velit, qui triennio ea ſeruauit, illi de peccato, aut de poſſeſſionis ſuæ æquitate religionem iniicere, non eſt vt quàm minimum dicam ſapere.

Tertiò non vult Calixtus poſt exactum annorum trium ſpatium, vllum poſſeſſori de re ſic poſſeſſa iniici ſcrupulum : ergo pro poteſtate, qua præſtat in Dei Eccleſia, ius beneficij titulo tantùm colorato poſſeſſi, in eum, pro quo hic, ac triennalis poſſeſſio faciunt, transfert, patetque *per regulam Cancellariæ 33. & canones ante citatos*, quarum maximè *de ſupplenda negligent.* vbi hoc ipſo, quo, quo quem Eccleſia, poſſidere beneficium pacificè patitur, ius ei ad illud dare creditur.

Ex dictis infertur, non peccare eum, qui poſt beneficium bona fide annis tribus pacificè poſſeſſum, illud cum facultate Papæ, aut ordinarij cedit alteri, quia vt eſt eius poſſeſſor ac dominus, de eo arbitrari ac ſtatuere poſſe, quæ iuri non ſunt contraria, vt eſt reſignatio in manibus Papæ facta, quis non videt? Et ita ex his hanc ſententiam ſuſtinet Baunius. *vbi ſupra q.*12. *dub.*5.

Et huic ſententiæ, vt dixi ego adhæreo, & quidem, ratio eſt, quod præſcriptione legitima, id eſt toto eo continuata tempore, quod eſt præſtitutum legibus, verum dominium rei præſcriptæ ſic acquiritur, vt ea retineri poſſit ac ſeruari in conſcientia, etenim quia id erat neceſſe ad ſedandos ſcrupulos, pacandas conſcientias, tollendam dominiorum incertitudinem, Imperatoribus placuit dare præſcriptioni vim tranſlatiuam dominij rei quæ eſſet præſcripta legitimè. At præſcriptioni æquiualet hoc triennium, ex ſententia omnium : ergo vt per illam rei præſcriptæ, ita & per triennalem poſſeſſionem beneficij titulus ac dominium acquiritur, & non tantum ius ac poteſtas actoris excludendi à ſua poſſeſſione. Scio Caſtrum Palaum *tom.* 2. *tractat.* 13. *diſputat.* 2. *punct.* 33. *numero* 3. *&* 4. dicere, quod triennalis poſſeſſio non concedat titulum inhabili, & incapaci, ſed exceptionem aduerſus quemlibet moleſtantem, & beneficium impetrantem ; ſed ego puto, & titulum, & exceptionem præſtare, vt tradunt Doctores, S. Thomas, Nauarrus, quos ipſe citat, quibus ego addo Theſaurum *in praxi de pœnis p* 1. *cap.*30. *quæſt.*4. & Baunium *vbi ſupra quæſt.*10. *in fin.*

Quæro tertiò; An regula de triennali ſuffragetur in gratia ſubreptitia. Negatiuè reſpondet Riccius *in praxi tom.*1. *reſ.*577. & ibi Ioann. Baptiſt. Thoro, quibus adde etiam Ioann. Baptiſtam Parolettum *in Paleſtra Cler. part.*3. *cap.*1. *lit. X. declarat.*1. *num.*3. at contrariam ſententiam firmat Baunius *in praxi de Benefic. diſp.*11. *quæſt.* 8. vbi & probè docet ſubreptitiâ collationem titulum coloratum efficere, vocatur autem ſubreptitia collatio, quæ per falſam narrationem, aut taciturnitatem obtinetur eius, quod deberet exprimi. Cauſa eſt, quod titulus colorem habeat à collatione ordinarij : at quod hæc ſit ſubreptitia non impedit quominus ab eo fiat, cuius eſt beneficia mandare dignis : ergo, &c.

Dicendum idem, quando beneficium primò datur vni, deinde alteri, nam primus verum titulum accipit, & ſecundus coloratum, Gomez *in hanc regulam quæſt.*28. Similiter cùm datur beneficium viuentis, ipſo decedente, retinet alter coloratum titulum, Gomez *quæſt.* 44. Item quando in impetratione beneficij verus valor non exprimitur, eius collationem coloratus titulus ſequitur, Gomez *ibid. quæſt.*51. Denique quando datur beneficium litigioſum, aut contra aliud decretum Cancellariæ, manet tamen nihilominus coloratus titulus, Gomez *ibid. quæſt.* 28. Quorum omnium vnica eſt ratio, nempe quod hic nihil excipi debeat, quod non excludat regula, iuxta illud commune axioma iuris, *exceptio in non exceptis firmat regulam.* At Cancellariæ & concordatorum regula nihil eorum excipit, quorum in hac eſt quæſtione facta mentio : ergo, &c.

Nota hîc obiter, Thomam Hurtadum *Var. to.*2. *tract.*12. *cap.*1. §.20. *n.*1142. inſurgere nominatim contra me, quia aſſerui collationem beneficij factam inualido, vel ſuſpenſo, non eſſe ipſo iure inualidam, ſed irritandam ; vnde infert interdictum ſiue ſuſpenſum non poſſe impetrare Bullas, vt prouideatur, & talis impetratio eſt nulla, quia incapax eſt beneficij, & cuiuſcunque medij ad illud obtinendum. Vnde neque poteſt eſſe oppoſitor in concurſu, & ſi opponatur ſuſpenſus, collatio eſt nulla, etiamſi abſoluatur ante collationem. Et examinatores peccant mortaliter, & ſunt digni pœna, ſi illum ſuſpenſum admittant ad examen, *argum. ex cap. ſi celebrat. de Clericorum excomm.*

Sed licèt hæc opinio ſit valdè probabilis, ego tamen non recedo à ſententia quam tenui cum Suarez, Cornejo, Alazario, Turriano, Coninch, Hurtado & aliis, quibus nunc addo Stephanum Baunium *in praxi de Benefic. diſp.*6. *quæſt.*4. ſic aſſerentem : Auertendum eſt, quod de inhabilitate dicitur, de ea duntaxat intelligi, quæ ſententiam ſequitur, vt probauimus *tom.* 2. *qui eſt de cenſur. tract.*8. *quæſt.*8. *dub.*7. quæ etiam eſt opinio P. Suarez *de cenſ. diſput.*27. *ſect.*5. *num.*25. Sylueſt. *verb. Excommunicatio* 4. *num* 5. quam Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. cap.*34. *dub.*22. *num.*116. & Tolet. *lib.*1. *cap.*14. §. *vlt.* improbant. Sed malè, cum Cæleſt. III. Baran. Arch. det in mandatis, vt qui beneficium cùm ſuſpenſi eſſent, adepti erant, hos iiſdem pro auctoritate ſpoliaret, facit idem Innocent. III. *in cap. cum inter* 16 *de elect.* Abbati enim de cella S. Petri præ-

cipit, *vt si constiterit quod electio facta fuerit à suspensis, ea omninò cassetur.* Non erat ergo iure inualida: ergo nec collatio, si quæ illis obtigisset aliqua. Hucvsque Baunius. Idem etiam docet Layman. *lib. 1. tr. 5. part. 3. cap. 1. n. 3.* & Castrus Palaus *tom. 6. disp. 14. punct. 3. §. 2. n. 3.* asserentes collationem & si ope iudicis veniat irritanda, quia nullus est textus, ex quo irritatio ipso iure colligatur. Neque est verum per suspensionem te priuari iure radicabili percipiendi fructus; aliàs titulo beneficij possessi priuareris, sed solum priuaris iure proximo libero, & expedito prædictos fructus percipiendi. Quinimmo Suarez *dicta 7. disp. 27. sect. 1. num. 2.* meritò probabile reputat, si nullum beneficium habens, crimen committas, cui annexa est suspensio à beneficiis, te non esse priuatum noui beneficij acquisitione, quia hæc pœna censetur ferri aduersus beneficiarios, qui ex suspensione à beneficiis possessis suspenduntur, & ex consequenti priuantur aliis acquirendis.

Excommunicatus excommunicatione minori absque dispensatione impetrauit pensionem, quam postea sine licentia Papæ extinxit, adiit Confessarium, qui ipsum ad me remisit.

Resolvt. V.

TVnc infrascripta consideraui. Dico igitur primò, aliquos asserere excommunicatum excommunicatione minori non esse incapacem ad beneficia Ecclesiastica, ita ex 19. Doctoribus firmat Thomas Hurtadus *Var. tom. 2. tract. 52. cap. 7. §. 17. num. 963.* Probatur clarè, quia Gregorius IX. *c. si celebrat de clericis excomm.* dicit, quod *excommunicatus minori excommunicatione eligere non prohibetur, vel ea quæ ratione iurisdictionis sibi competunt exercere; si tamen scienter talis electus fuerit, eius electio est irritanda.* Quibus verbis Pontifex declarauit *c. postulastis eod.* vbi Innocent. III. Gregorio antiquior determinat, quod collatio facta excommunicatis sit nulla, & irritata ipso facto, quod intelligatur de excommunicatione maiori, quia facta excommunicato minori non est irrita, sed irritanda. Et quidem satis prudenter est ita statutum, quia cum tempore Gregorij IX. non liceret communicare cum excommunicatis, & qui communicabat, incurrebat excommunicationem minorem, si ista redderet incapacem ipso facto aliquem ad beneficia, erat occasio multarum inquietudinum, & scrupulorum. Quare Gregorius volens conscientias sedare fidelium, declarat mentem Innocentij, vt eius decretum non intelligatur de excommunicatione minori, sed quod electio facta in tali excommunicatione irretiti, non sit ipso iure irrita, sed irritanda. Quòd cum simus in pœnalibus, in sua propria significatione est intelligendum, & non ad improprium detorquendum, & inferiùs *n. 969.*

Ex is infertur, quòd excommunicatus minori potest opponi ad beneficium curatum, in concursu cuius admissio, examen, oppositio, valida erunt, sicut, & collatio, quæ si ignoranter facta est excommunicationis, non est irritanda, sicut nec irritanda est electio sic excommunicati ad dignitatem, seu ministerium politicum temporale, siue ad Cathedram Sacræ Scripturæ, si non habet beneficium annexum, quibus omnibus est incapax excommunicatus maiori: Vnde non est admittenda opinio contraria, quam tenent Sanchez, Azorius, Garzias, Vgolinus, & alij quos citat Hurtadus *loco citato.*

Dico secundo, etiamsi standum esset in hac posteriori sententia, videlicèt quod excommunicatus excommunicatione minori sit incapax beneficij Ecclesiastici, assero probabilitate non carere validam esse collationem cuiuscumque pensionis excommunicato facta. Ita sustinet Layman. *lib. 6. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 8.* Eman. Sà *verb. homicida num. 21.* indicat Suar. *disp. 44. de censur. sect. 3. n. 33.* fauetque declaratio Sacræ Congregationis *sess. 14. cap. 7.* dicens, hoc decretum de incapacitate homicidæ ad beneficia, non extendi ad pensionem. Ratio verò est, quia nullibi habetur pensionem excommunicato collatam nullam esse, quia textus *in c. postulastis, & c. vlt. de clerico excommun. ministr.* de beneficio Ecclesiastico loquuntur, quorum decisio extenditur ad pensionem; eò quod loco beneficij succedat, & illius naturam imitetur. At cum sola pensio quæ præstimonium est, vel quæ ob exercitium spirituale conceditur, perfectè naturam beneficij imitetur, & illius loco succedat, fit sanè, solam illam pensionem irritam esse excommunicato collatam, non autem eam quæ à beneficij natura recedit & subsidij temporalis conditioni congruit. Satis namque est decretum pœnale, & irritatiuum beneficij extendi ad pensionem putè spiritualem, ita Palaus *tom. 6. de cens. disp. 2. punct. 10. num. 8.* vide etiam Auilam *de cens. part. 2. Excomm. diffic. 2.*

Scio Contrariam sententiam, nempe collationem pensionis, quæ simul est temporalis, & spiritualis, irritam esse, docere Doctores, sic Sayrus *l. 2. c. 5. num. 15.* Vgolin. *tab. 2. de cens. cap. 13. §. 2. num 8.* Henriq. *lib. 13. cap. 13. num. 3.* Vasquez *de excomm. dub. 6.* Bonacin. *disp. 2. punct. 4. q. 2. parag. 1. n. 4.* Suar. *disp. 13. sect. 1. num. 9.* Reginald. *lib. 32. num. 45.* Filliuc. *tract. 12. cap. 5. quæst. 4.* Garzia *de benefic. 1. p. c. 5. num. 506. & sequent.* mouentur, tum quia hæc pensio naturam beneficij imitatur, & loco illius succedit, cùm non detur aliis à Clericis. Tum quia excommunicatus incapax est cuiusuis clericalis priuilegij: Tum denique quia in collatione huius pensionis, solet Pontifex absolutionem à censuris præmittere, quod frustraneum esset si censuræ prædictam collationem non impedirent. Ita Palaus *vbi supra num. 7.* & hanc sententiam præter Doctores citatos tenet etiam Parolettus *in Palæstra Clericali p. 2. sect. 1. c. 2. litt. G. n. 3.* Tamen hoc non obstante, licèt hæc opinio sit communis, & sequenda, ac consulenda, præsertim ante factum; tamen, vt dixi, priorem, sententiam existimo probabilem, & ad fundamentum sententiæ communis patet ex dictis responsio. Ad illud verò de absolutione Pontificis, dicimus concedi, tum ne illius rescriptum inualidum fiat, iuxta textum *in cap. 1. de rescriptis in 6.* tum ne repellatur in iudicio à petenda pensione.

Dico tertiò, Stephan. Baunium *in praxi, de benef. d. 11. q. 9. assert. 4. & vlt.* asserere, non posse pensionē absque auctoritate Papæ redimi sine culpa. Ratio est, quod stylus Rom. Curiæ instar sit legis, ad quam nos, nostraque fingere est necesse, ob quam causam *c. 2. ex lit. de constitutionib.* is recipiendus à suo Episcopo, in aliorum magistratuum consortium dicitur, qui parere post excommunicationem est paratus: *Quod tam iuris, quā nostri moris existat*

exiſtat, inquit Pontifex, *vt is qui propter contumaciam communione priuatur, cum ſatisfactionem congruam exhibuerit, reſtitutionem obtineat.* Verum eſt ergo, ſtylum curiæ pro lege habendum eſſe: ergo cùm hîc Papa ante non conſulto penſionem redimi non ſinat, ſtatuatque vt facta aliter redemptio non valeat, erit hæc abſque licentia Papæ omninò irritanda. Idem docet Reginaldus *tom.2.lib.30. cap.8. num. 233.* & alij communiter. Licet contrariam ſententiam teneat Valentia *tom.3.diſp.6.quæſt.16.punct.3.* & Caietanus *in opuſcul. ſeptemdecim reſponſ. reſp.* 10. Leſſius *lib.2. cap.35. dub.22. n.124.* & 129. Tolet. *lib.5. cap.92. num.1.dicto 3.* Suarez *lib.4. cap.26. num.24.* & 26. Rationem huius concluſionis optimè reddit Valent. ſupra, quia illud quod per ſe, & immediatè acquiris redimendo penſionem, eſt immunitas, & libertas ab obligatione, & onere pendendi quotannis illam partem fructuum, vt de ſe conſtat: libertas autem ab hoc onere, & obligatione non eſt ſpiritualis, neque ſpirituali per ſe annexa: nam eſtò inde ſequatur, beneficium tibi fore magis vtile, & facultatem habere retinendi omnes fructus, hoc eſt extrinſecum, & accidentarium redemptioni penſionis: ſi quidem redemptio per ſe non reſpicit hanc vtilitatem, ſed ſolùm illam libertatem, & immunitatem à quotanni ſolutione. Adde, quod redemptio penſionis nihil aliud eſt, quam quædam anticipata ſolutio fructuum, quos ſingulis annis tenebaris exhibere. Cùm igitur fructus vendi poſſint, etiam & redimi. Nihil ergo ſpirituale, neque ſpirituali annexum emitur. Ita Palaus *tom.3. diſp.5. de Simon. punct.13. num.10.* & hanc ſententiam nouiſſimè docuit omnino videndus Pater Vrbanus ab Aſſumptione *in Theol. moral. tract. 3. titul.17. §. examinatur natura penſionis fol.* 665. His tamen non obſtantibus, ego non audeo recedere, à prima ſententia Baunij, & aliorum ſtante ſtylo curiæ, vt probat Garzias *de benefic. part.1.cap.5. à num. 3.* & *alij.* Sed ſtando in hac opinione difficultas eſt, an extinguens penſionem abſque Papæ licentia ſit declarandus ſimoniacus. Et affirmatiuam ſententiam ex neotericis tenet Cartharius *in deciſion. Archiepiſc.deciſ.16.num.63.* cui adde Ioan. Baptiſt. Ciarlinium *controuerſ. forenſ. tom.2. cap.202. num.22.* vbi ſic ait; vera & communis omnium fere DD. eſt, vt beneplacitum non ſit neceſſarium, quando gratis fit remiſſio, illud autem omninò requiratur, quando mediante pecunia, ſeu anticipatis ſolutionibus fit remiſſio, ceſſio, caſſatio, vel diminutio, quia hodie negari non poteſt, quin penſio ſit ſpiritualitati annexa, non ſolum conſequenter & dependenter, quia prærequirit ordinem Clericalem, vel primam tonſuram, ſed etiam concomitanter, quia penſionarius obligatus eſt ad dicendum officium paruum B.M.V. *ex decreto Pij V. 12. Kal. Octobr.* 1571. quo fit, vt ſi quis pecuniam receperit pro extinctione penſionis ſine beneplacito Apoſtolico, Simoniæ labe inficiatur. Nauarr. *in cap. fin. de Simon.* vbi teſtatur quæſtionem hanc fuiſſe diſputatam coram Cardinali Alciato, & ita fuiſſe deciſum, idem Nauarr. *conſ.52. ſub n. 2. verſ. pro parte, & num.3. de præbend.* Maior. *in 4.diſt.25.q.5.* Petrus de Aragon. *in comment.ad 2.2. D. Thom. de iuſtit. & iur. quæſt.* 100. *de ſim. artic. 4. verſ. 3. concluſ.* 10. Gambar *de offic. & auth. legat. de Later. lib.6. tit. de penſionib. num.624.* & *ſeqq.* Gig. *de penſ. q.99. n.14.* Sayr. *de cenſur. lib.2. cap. 5. num.* 15. Euſch. *de viſitat. lib.2. c.26.n.40.* latiſſimè Garz. *de benef. part.1. c.5. num.20.* & *multis ſeqq.* vbi alios allegat, & probat ſimoniam eſſe extinguere penſionem mediante pecunia ſine aſſenſu Apoſtolico, quia licet ſit principaliter ius temporale; eſt tamen ſpirituali annexa. Idem tenet Borellus *in ſumma deciſ. part.1. tit.30.n.80.* & 81. Gratian. *deciſ. March.158. n.12.* & Lotherus *de re Beneficiar. lib.1.quæſt.42. num.8.* & 9. verùm his non obſtantibus negatiuam ſententiam docet Baunius *vbi ſupra in prax. beneficiorum diſp.11.q.9.aſſert.vlt.* Nec videtur obſtare ſtylus Curiæ, nam reſpondetur, non valere conſequentiam; contractus eſt contra ſtylum Curiæ, ergo eſt ſimoniacus, cùm ad inducendam ſimoniam alia requirantur, quæ in extinctione penſionis pretio facta, Romano Pontifice inconſulto, non concurrunt, inquit *Chartarius deciſ. crim. 16. n.53.* & quidem durum videtur aliquibus damnare aliquem de labe ſimoniaca dum in ſui fauorem habeat plures Doctores, & magni nominis, tantò magis quod iudex in conflictu opinionum adhærere debeat ſententiæ quæ fauet reo; ſed quia opinio affirmatiua, vt ſupra viſum eſt, communiter à Doctoribus recipitur non audeo ab illo diſcedere, & ideò non deſinam hîc apponere verba Ioan. Paroletti *in palæſtra Cleric. part.2. ſect.1.cap.1. titul. de perſonal. litt. G, fol. mihi* 29. vbi ſic aſſerit; Ad redemptionem anticipatæ ſolutionis requiritur Papæ authoritas, quia penſio eſt ius ſpirituali annexum, immo eſſet ſimonia, quia habet annexam obligationem ſpiritualem recitandi officium B.V. ita eſt ſtylus Curiæ; Sot. *de Iuſti. l.9. quæſt.7. art.2.* Azor. tamen *c.* 10. *q.* 10. excuſat pœnis ſimoniæ, non à peccato & punitione in foro exteriori. Imò Caiet. *tom.1.opuſc.tr.31.reſp.10.* innuit priuata authoritate licere, quia penſio eſt quid temporale, vt fructus. Prima tamen eſt verior. Ita Parolettus *vbi ſupra.*

Iudex pronunciauit ſententiam condemnando reum ad furcam, qui poſteà ex gratia Principis fuit à morte liberatus, Quæritur, an adhuc ſit irregularis, itavt non poſsit ordinari abſque diſpenſatione Pontificis.

Resolvt. VI.

Affirmatiuam ſententiam tenet accuratus in his materiis Conradus Pyrrhus *in praxi diſpenſ. Apoſtol. lib.5. cap.2 num.3.* & 4. dicens, Romæ perendam eſſe abſolutionem ab iis, qui aliquo modo ſe ingeſſerunt in cauſis ſanguinis, licet poſtmodum mors ſequuta non fuerit, neque ſanguinis effuſio, quia nihilominus remanent irregulares, cum per ipſos non ſteterit, quominus omnem operam præſtiterint, vt mors, aut mutilatio ſequatur, & contradicit Mandoſio aſſerenti diſpoſitionem eſſe Epiſcopalem: cum ex conſuetudine recurratur ad ſummum Pontificem. Cui congruit ſententia Foller. *in praxi crim. part.2.c.24.* & Lopez ad Diaz. *in praxi Can. cap.99. in verb. puniendum.* Hanc etiam ſententiam tenet D. Antoninus. *3.part.tit.28. cap.2.* qui ex ſola ſententia condemnatoria iudicem fieri irregularem voluit, cui ita adhæſit Maiolus *lib.2.cap.6.num.3* vt dixerit ſolum officium iudicis in criminalibus efficere irregularem, etiam ſi nulla ſententia ſanguinis pronunciata fuerit, quamuis tunc ab Epiſcopo diſpenſari poſſit, citatque vetuſtiſſimum interpretem Canonum Hugonem, relatum, & probatum hac in parte

te

te à Speculator. *tit. de dispensat.* §. *iuxta*, affert præterea Maiol. *Summæ Confessar. q.* 23. *de homicidio, hoc est, tit.* 1. *lib.* 2. Idem quoque tenuit Ploui. *tract. de irregular.* 7. *regula*, & Alphonſ. Aluarez *in ſuo Theſaur. cap.* 38. 7. *regula.* Verùm hæc opinio mihi non placet, cùm ſit contra communem Canoniſtarum & Theologorum, quos plena manu adducit, & ſequitur Ioann. Baptiſt. Ciarlinus *Controuerſ. forenſ. tom.* 2. *cap.* 203. *n.* 17. vbi, me etiam citato, concludit, aſſerentes irregularitatem non contrahi ex homicidio, ſiue voluntario, ſiue licito, ſiue iuſtitia mediante facto, niſi verè ſequatur effectus, quia ad incurrendam irregularitatem non ſufficit intentio occidendi, vel mutandi, vel attentatum, ſed requiritur actualis occiſio, vel mutilatio hominis, ſtante quod irregularitas impoſita eſt homicidio voluntario, non attentato. Et hanc ſententiam nouiſſimè probat Gibalinus *de irregular. quæſt* 3. *conſectar.* 7. *num.* 4. & ante dixerat Ioann. Præpoſit. *in* 3. *part. quæſt.* 5. *de irregular. dub.* 13. *num.* 98. Ioann. Soria *in Epilog ſumm. p.* 2. *tract.* 1. *ſect.* 2. *diſp.* 7. *paragr. circa defectum lenitatis.* Vnde ſi aliquis reus duceretur ad patibulum, & eſſet extractus à manibus ſatellitum, & ſic mortem euaderet, iudex non eſſet adhuc irregularis; imò ſi neque à carnifice ſuſpenſus fuiſſet, & caſu laqueus rumperetur, ſi propter hoc gratiam à Principe reciperet, iudex abſque diſpenſatione poſſet Ordinibus initiari. Non eſt igitur audiendus Pyrrhus *vbi ſuprà*, & à fortiori Maiolus contra quem nominatim inſurgit Layman *lib.* 3. *tract.* 3. *capit.* 7. *numer.* 1. Gibalinus *vbi ſuprà*. Vide etiam Chartarium *deciſ. criminal.* 30. *n.* 34. & Sperellum *tom.* 1. *deciſ.* 77. *n.* 11. *& ſeqq.*

Notandum eſt hîc obiter, quod Clericus habens iuriſdictionem temporalem, non fit irregularis ex eo quod conſtituat Iudicem pro cauſis, ſeu criminibus capitalibus, ſiue in genere pro omnibus, ſiue in particulari pro aliquo, adhuc in individuo, quamuis ſequatur mors, vt conſtat ex *dicto cap.* 3. & idem eſt, & multò verius de Principe laico: quia Clerici quoad hoc non ſunt magis exempti quam laici. Nec fiunt irregulares Eccleſiaſtici, qui aliquem degradatum, aut hæreſeos condemnatum, tradunt brachio ſæculari, vt deducitur *ex capit. Nouimus.* 27. *de verbor ſignific.* ac proinde eorum Officiales multò minus fiunt irregulares, quia multò minus cooperantur, quam ipſi iudices tradentes. Vide Præpoſitum *vbi ſupra*, & alios communiter.

Nota etiam, quod non ſolus accuſator, ſed probabiliter etiam aduocatus & teſtis non fiunt irregulares ſi in cauſa ſanguinis proteſtationem præmittant, quia in his eadem eſt ratio: nam cui conceditur aliquid, cenſentur etiam concedi illa, quæ ad id ſunt neceſſaria, ne conceſſio ſit inutilis: at priuilegium conceſſum accuſatori in aliquibus caſibus ſine metu irregularitatis præcedente proteſtatione inutile videretur, ſi teſtis non poſſet abſque irregularitate cum proteſtatione teſtari. Et idem eſt de aduocato: nam præ timore tantæ pœnæ retraheretur à teſtando; ſicque nihil probare poſſet, nec obtinere. Et probabile etiam eſſe puto, nec fieri teſtem irregularem, quando vel iure naturæ, vel iuſto iudicis præcepto, vel graui metu coactus obligatur ad fatendum teſtimonium in cauſa ſanguinis, præmittendo proteſtationem: tunc enim non videtur voluntarie ad mortem concurrere. Ita Cornejo *diſput.* 11. *dub.* 1. *q.* 7. Et pro probabilitate harum opinionum plures alibi adduxi, quibus nũc addo Caſpenſem *in curſ. Theolog. tom.* 2. *tract.* 25. *diſput.* 5 *ſect.* 13. *n.* 88. *cum ſeqq.* & Leſſium *in* 3. *part. D. Th. c.* 2. *de irregular. dub.* 5. *n.* 15. vbi ſic ait; Probabile eſt ab irregularitate teſtem excuſari in eo caſu, in quo tenetur in conſcientia teſtari, præſertim ſi proteſtationem adiungat, quamuis hæc etiam non videatur eſſe neceſſaria. Ita ille, cui adde Eſcobar *in Theol. moral. tr.* 4 *exam.* 6. *c.* 3. *paragr.* 5. *n.* 238. vbi admittit hoc etiam in aduocato.

Sed quis poteſt diſpenſare contra præſentem irregularitatem contractam ex defectu lenitatis? Caſpenſis *vbi ſupra nu.* 94. ait, Prælatos regulares poſſe diſpenſare in irregularitate contracta ex defectu lenitatis circa ſuos ſubditos, quia habent priuilegium diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, excepta bigamia, & homicidio voluntario. Certiùs eſt eandem facultatem habere Commiſſarium Cruciatæ, quia in eius commiſſione dicitur, & ſuper quacunque alia itregularitate, quæ non procedat ex homicidio voluntario. Ita Caſpenſis. Sed quid dicendum de Epiſcopis? Leſſius *loco citat. dub.* 6. *n.* 21. ſic aſſerit. Reſpondeo Epiſcopum non videri hîc poſſe diſpenſare, vt plerique Doctores affirmant. Ratio eſt, quia ante Concil. Tridentinum non poterat; & per Concilium non eſt ei facta poteſtas, niſi in regularitate orta ex delicto occulto: hæc autem ex delicto non oritur.

Non tamen non eſſe improbabile, Epiſcopum poſſe in hac diſpenſare, vt docet Couarr. §. 3. *in fin.* Ratio eſt, quia iſtud homicidium æquiparatur homicidio caſuali in iure (id eſt quod caſu factum eſt) in quo poteſt Epiſcopus diſpenſare Vnde per quandam ἐφείκειαν colligimus ſimili modo poſſe diſpenſari iſto. Hæc Leſſius. Sed de his alibi à nobis etiam tractatum eſt.

Si quis obtinuit beneficium Simoniacè, quæritur an ipſo iure priuetur beneficiis antea, vel poſtea ritè obtentis.

Resolvt. VII.

Reſpondeo negatiuè, quia nullibi eſt expreſſa talis pœna, ſcilicet priuatio ipſo iure beneficiorum ritè obtentorum cum eo rigore: nam licet *in cap. inquiſitionis de accuſat* dicatur, obtinentem beneficium ſimoniacè eſſe impeditum à retentione beneficij, etiam poſt peractam pœnitentiam, intelligendum eſt à retentione eiuſdem beneficij, vel intelligi debet à retentione cuiuſcunque beneficij ſecuta ſententia condẽnatoria; ſiquidem ibi æquiparatur ſimoniacus homicidæ, qui beneficiis non priuatur ipſo iure ante ſententiam, ſed venit priuandus, vt colligitur *ex cap. clericus, ne clerici, vel Monachi, ibi, honore priuetur*, & Hermanus Buſenbaum *in Medull. Theol. moral. l.* 3. *tract.* 1. *c.* 2. *dub.* 3. *art.* 2. *ad* 3. ſic ait: Ob ſimoniam realem in beneficio Eccleſiaſtico, incurritur primò excommunicatio Papalis. Secundò, irrita eſt electio, præſentatio, confirmatio, & inſtitutio. Vnde talis non facit fructus ſuos; idque etiam, licet à tertia perſona taliter prouiſus id ignorauerit: niſi tamen contradixerit, vel niſi à tertio data fuerit pecunia per fraudem, vt redderetur inhabilis, vel niſi bona fide poſſederit beneficium per triennium. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 35. *d.* 31. Laym. *lib.* 4. *tract.* 10. *capit. vltimo* Bonacin. *diſt.* 1. *quæſt.* 7. *part.* 2. *numer.* 20. ex Gomez, Garzia, &c. Tertiò, efficitur inhabilis ad idem beneficium, etiam per diſpenſationem

Epiſcopi

Epiſcopi obtinendum : aliis tamen beneficiis ipſo iure non priuatur, nec ad alia obtinenda fit inhabilis ante ſententiam iudicis. Ita ille; cui adde Baunium vbi infra. Sed quid dicendum vtrumne ſimoniæ crimen in beneficio contractum, quando eſt occultum, ſolique ſuo Auctori notum, ſuſpenſionem ei inferat.

Inferre multis Auctorum teſtimoniis probare conatus eſt Comitol. *in reſponſionibus*. Verùm nobis eſſe debet eorum opinio potior, qui inferre, verbis non obſcuris negant, eius aſſerendæ tuendæque Princeps Nauarrus extitit *in Manual. c.* 23. *n.* 111. *dict.* 3. *& in* 5. *l. conſiliorum conſ.* 31. *de ſimon.* cuius in ſententiam pedibus conceſſere, Sanch. *tom.* 1. *conſ. lib.* 2. *dub.* 194. *numer.* 9. Henriq. *lib.* 4. *de irregul. capit* 6. *num.* 7. Tanner. *in* 2. 2. *D. Thom. diſp.* 5. *qu.* 8. *dub.* 4. *num.* 99.

Cauſa eſt, quod in pœnis ea eligenda ſit opinio, quæ eſt mitior, maximè cum de voluntate imponentis certò non conſtat. At eſt pœna non leuis beneficiarium à ſui adminiſtratione beneficij impediri, ac reiici, nec vllus eſt canon quo probari queat, ſimoniacum ab eius eſſe vſu, regendique poteſtate ſuſpenſum, quæ cauſa Couarruuiæ extitit *in Clem. ſi furioſus p.* 2. *num.* 7. aſſerendi, quæ de ſuſpenſione incurrenda à beneficiario ob ſimoniã in beneficio commiſſam affirmantur, dubia eſſe ſuſpectaque non certa, cùm ſit ergo humanius, ſuę rei vſum poſſeſſori relinquere liberum, quam eidem illum adimere, dici debet, ſimoniacum in beneficio, maximè occultum, ab eius adminiſtratione ſuſpenſum non eſſe.

Obiicies, haberi in Pij V. Conſtitutione edita anno 1566. quæ incipit, *Cùm primum*, quod qui per ſimoniam beneficium eſt adeptus, ipſo iure ſit eo priuatus. Sed dici debet inde non concludi eſſe irregularem, cùm multi ſuis ſacerdotiis ſæpè excidant, ſine obligatione incurrendæ talis pœnæ. Deinde etiamſi ſimoniacus non poſſit retinere beneficium in quo eſt admiſſa ſimonia, non tamen tenetur alia ante illam commiſſam habita dimittere niſi poſt ſententiam comdemnatoriã: Ita Theſaur. 2. *par prax. Eccleſ. verb. Simon.* 2. Nauar. *lib.* 5. *conſ. de ſimon.* 54. vel, vt habent libri alij 92. *Leſſ. lib.* 2. *cap.* 35 *dub.* 26. Emm. Sà *verb. ſimonia* 9. qui omnes aiunt, quoad hanc pœnam, Bullam Pij V. receptam non eſſe, vel ſi eſt, de ſimoniaco duntaxat commiſto loqui, qui eſt hoc ipſo infamis, & conſequenter irregularis, & beneficiorum incapax, non verò occultus. Et hæc omnia docet Baunius *in prax. benef. diſp.* 6. *quaſt.* 62. *dub.* 3.

An triennium à iure præſcriptum ad experiendam impotentiæ veritatem, computandum ſit à tempore quo copula tentata eſt, vel à tempore præfixo à iudice.

Resolvt. VIII.

CAſus eſt nimis practicabilis, pro quo ſuppono quod quando dubium eſt vtrum impedimentum ſit perpetuum, concedi à Canonibus ordinariè triennium, ad bona fide experiendum; vt habetur *capitulo laudabilem, de frigidis, & maleficiatis*, ſi intra illud tempus non ſucceſſerit, Eccleſia pronunciare debet ſententiam diuortij. Quod ſi poſteà deprehendatur impedimentum non fuiſſe verè perpetuum, reuocandi ſunt ad prius matrimonium, etiamſi alia matrimonia iniuiſſent, vt patet *cap. accepiſti, & c. fraternitatis, de frigidis & maleficiatis*, & dictum triennium eſſe computandum à tempore quo cœptum eſt à coniugibus copulæ vacare, ex Thom. Sanchez, & aliis penes ipſum docet P. Dicaſtillus *de Sacram. t.* 3. *tr.* 10. *diſput.* 7. *dub.* 52. *num.* 575. vbi ſic aſſerit; A quo vlterius puncto ſic triennium computandum, non omninò conſentiunt Doctores. Illud videtur magis certum, non eſſe computandum à tempore ante conatum ad copulam : in hoc enim Doctores conſentiunt, quia ante eum conatum non poteſt inchoari experientia, computandum ergo eſt à die conatus, & non à tempore præfixo à iudice, poſtquam egerunt coniuges pœnitentiam de matrimonio, vt nonnulli iuriſperiti dixerunt, qui ſupponunt pœnitentiam eſſe iniungendam coniugibus. Quod totum ſine aliquo fundamento dicitur. Ratio verò pro noſtra doctrina eſt, quia in ſæpè citato *cap. laudabilem*, expreſsè dicitur computandum eſſe à die celebrationis coniugij, hoc eſt à die inſenſatæ copulæ quia nimirum eo die ſolet intentari, quæ doctrina locum habet non ſolum in impotentia, quę prouenit ex aliis cauſis, ſed etiam in ea, quæ prouenit ex maleficio, vt cum multis probat Sanchez *num.* 4. & 5. vbi rectè expendit verba *capitis finalis de frigidis*, ibi; *Si conſtiterit vobis præfatum virum & vxorem cohabitaſſe intra prædictos annos per continuum*, adiuncto principio eiuſdem textus ibi, *mulier propoſuit quòd per multos annos fuerant ſimul, & cohabitauerant*. Ex quibus & aliis, quæ habentur in eo textu, apparet eos coniuges ante omne præceptum iudicis, & nondum lite mota cohabitaſſe octo annos, & tamen Pontifex decidit, dirimendum matrimonium; ſi intra eos octo annos continuè habitauerint. Ex quo patet, non requiri talem terminum aſſignari per iudicem; nec ſemper hoc impedimentum ex peccato conſurgit, vt ideò non procedat triennium ante peractam pœnitentiam. Neque obeſt, quod *in eodem c. finali* narretur, pœnitentiam peccatorum fuiſſe illis iniunctam. Nam in hoc narrat factum, non ſtatuit ius, quando enim decidit, ſolum petit quòd coniuges intra totum illud tempus octo annorum, triennio continuè habitauerint ſimul.

Ex quo infertur, neceſſarium eſſe quod triennium ſit continuum; quia id ſupponitur in eo capite, quæ continuitas moralis eſſe debet non mathematica, ſed iuxta communem modum, vt docẽt Authores communiter. Hæc omnia Dicaſtillus; cui ego addo Reginaldum *t.* 2. *l.* 31. *n.* 107. & Hurtadum *de Matrim. diſp.* 22. *difficult.* 11. & Martinum Perez *diſp* 37. *ſect.* 11. *n.* 10. & Ioannem Præpoſitum *in* 3. *par. D. Thom. quaſt.* 7. *de impedimentis matrim. dub.* 23. *n.* 203. Trullench, *de Sacram l.* 7. *cap.* 9. *dub.* 76. *n.* 22. Filliuc. *t.* 1. *tr.* 10. *part.* 2. *cap.* 3. *num.* 112. Coninch, *de Sacram. diſp.* 35. *n.* 83. & Baſſæum *var. matrim.* 7. *num.* 81.

Sed licet hæc opinio ſit tantorum Doctorum auctoritate fulcita, tamen ego puto contrariam ſententiam tenendam eſſe, nempè totum triennium computandum eſſe à tempore præfixo à iudice, & ita ſe habet ſtylus Curiæ, quem ſequitur ſacra Rota, vt patet ex plurib⁹ deciſionibus, quas ego vt par eſt ſemper veneror, & ideò Caſtrus Palaus *t.* 5. *diſput.* 4. *punct.* 14. §. 10. *n.* 3. ſic ait. Ego verò cenſeo, ſpectato iuris rigore, hanc vltimam ſententiam veriorem eſſe, vti colligitur ex *dicto cap. laudabilem*, vbi expreſsè habetur triennium enumeran

merandum eſſe à die celebrati coniugij, quia ab eo die præſumuntur coniuges copulam intentaſſe. Idem demonſtratur *in cap. fin. eod tit. de frigid. & maleficiat*, vbi mulier allegans multis annis cum viro habitaſſe, nec potuiſſe pati congreſſum, nullo expectato vlterioti triennio, ſeparatur. Verùm ſpectata conſuetudine, ſtyloque Romanæ Curiæ triennium computandum eſt à decreto iudicis, quia ab eo die præmiſſa peccatorum confeſſione, & Euchariſtiæ ſumptione diligentius copula procuratur. Sic ſæpè tenuit Rota teſte Farinac. *vol.* 1. *conſ. dec* 27. & 277. & *vol.* 2. *conſ. deciſ.* 192. & 226. Riccio *in praxi dec.* 139. *n.* 1. Baſilio Ponce *l.* 7 *capit.* 66. Quod ſi ante iudicis decretum triennalis habitatio præceſſit, arbitrio iudicis relinquitur iuſtis de cauſis abbreuiare triennium; vt notauit Rota *dict. deciſ.* 226. Riccius, & Baſil. *loc. alleg.* vnde ad ſupradictorum confirmationem adducam verba Ludouici, de San Iuan *in ſumm. de Sacr. Matrim. q.* 6. *art.* 15. *diffic.* 1. *d.* 1. ſic aſſerentis; Paulo V Sanctiſſimo Vicario de Ieſu Chriſto Señor nueſtro, y ſucceſſor legitimo de S. Pedro, auiendo la Rota declarado, eſte triennio deuerſe entender *à die reclamationis*, Su Santidad approuò la tale deciſion, y declarò ſer aſſi verdad, y vioſe claro ſer aſſi iuſtiſſima ſententia; pues auiendoſe trattado de ſeparar à ciertos duques, vaſſollos de la Igleſia, habitantes en Roma, que antes de reclamar auian eſtados iuntos mas de tres años, dada la dicha ſententia, de que habitaſſen otros tres años, *à die reclamationis*, fuè Dios ſeruido, que al fin de los tres años ſobre dichos, ſe hizo preñada la Dicha Duqueſa con increible gozo del pueblo Romano, de los Retantes, y de ſu Santidad, &c. ſic ille; cui adde Leandrum *de Sacr. t.* 2. *tr.* 9. *diſp.* 21. *q.* 47. qui tamen optimè obſeruat ex Rota, & Baſilio Pontio, quod ſi ante iudicis decretum præceſſit triennalis cohabitatio, eſſe in arbitrio iudicis, iuſtis cauſis concurrentibus, illud ad breuius tempus reducere.

Nota verò cum Ioan. Præpoſito *vbi ſupra*, & Dicaſtillo *n.* 582. cum aliis, quod in iis, qui ante plenam adeptam pubertatem matrimonio iuncti sũt, exiſtente dubio de impotentia, triennium videtur inchoandum à tempore copulę intentatę poſt plenam pubertatem, ideſt, viro poſt annum decimum octauum, quia ante illud tempus impotentia præſumi poteſt ex debilitate naturæ ptoueniente ex minori ætate, quæ proinde accedente ætate tolli poſſit. Vnde non aſſentior Gaſpari Hurtado *diſp.* 12. *diffic.* 11. *n.* 41. qui ideò dicunt computandum eſſe tempus à priori pubertate illa non perfecta, quia in iure triennium eodem modo abſque diſtinctione aliqua horum vel illorum ſupponit triennalem experientiam ſufficere; id enim negamus, ſed talem requirere, quæ tollat dubium de temporali defectu proueniente ex imbecillitate ætatis, non tollitur autem hoc dubium, niſi experimentum hoc capiatur à tempore, quo iam imbecillitas ob defectum ętatis non locum habet; habet autem locum in iis, qui nondum venerunt ad perfectam pubertatem.

Nota ſecundò, Sanchez, & Baſil. Pontium docere, quod quando vxor tantùm materiale adulterium commiſit, nempè exiſtimans eum cum quo rem habuit eſſe proprium maritum, aut credens eſſe mortuum, non eſt ſufficiens cauſa faciendi diuortium. Item quando per vim abſolutam cogitur, & opprimitur ab alio. Ratio eſt, quia in his caſibus nulla formalis culpa vel iniuria contra fidem matrimonij committitur. Vnde par non eſt, quod aliquid detrimenti patiatur abſque vlla ſui culpa. Hanc doctrinam pro illo caſu quo vxor acceſſit ad alium, cum quo matrimonium contraxit inualidum quidem, ſed bona fide, veriſſimam puto non minus, quam pro caſu, quo per vim abſolutam præciſè cogitur, & pro caſu quo prudenter putauit illum, quem admittebat eſſe proprium virum. Tamen pro caſu quo illa, licet formaliter adulterium non commiſerit, tamen formaliter fornicata eſt, nempè quando prudenter putans maritum longè abſentem obiiſſe, cum alio fornicata eſt, ſciens illam eſſe fornicationem, putans tamen nõ eſſe adulterium; non videtur tunc ita certum non poſſe maritum ab illa diuertere, ſi poſteà ſuperueniens id ſciat, maximè ſi illa etiam prolem ſuſcepiſſet, vel prægnans eſſet ab amaſio. Duriſſimum namque videtur hominem (maximè honeſtum ac nobilem) ſi non adulteram formaliter, ſaltem formaliter & propriè fornicariam, aut etiam illegitimè prægnantem admittere. Vnde ſaluo meliori iudicio, mihi non videtur improbabile, ſaltem ſi res ſit nota, vel publica, non teneri cum tali vxore cohabitare: neque enim videtur cum tanto ſuo dedecore obligari ad eam cohabitationem, maximè in iis regionibus, in quibus turpe eſt talem vxorem admittere aut habere. Nam cùm lex cohabitationis, aut tori non ita ſtrictè obliget, quin vel propter magnum damnum euadendum, vel propter aliquam aliam vrgentem cauſam cenſeatur quis ab ea obligatione quandoque liber, non video cur talis hæc cauſa non ſit, ſcilicet, vt euitet illam ignominiam, quam in ſua patria, & vbi notus eſt ſubiret, maximè ſi non facile in illam ſimul cum vxore migrare poſſet; ſed ſolus ipſe. Neque ad illam ſecum adducendam magnis ſumptibus vel laboribus videtur in tali caſu obligandus: ſatis enim eſt, quod quantum fieri poteſt, non omnino vxoris curam relinquat, ſed de neceſſariis ad vitam tranſigendam prouideat abſens, quin cogatur, ſecum præſentem habere mulierem non caſtam, & iuſti doloris perpetuam cauſam. Verùm hæc aliorum iudicio relinquo, ſolumque meam ſententiam ſincerè volui explicare, quam liberius affirmarem. Quibus adde Dicaſtillum *numero* 567. ſed nouiſſimè ſententiam Sanchez & Pontij ſequitur Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9. *diſput.* 21. *quaſt.* 43.

Nota tertiò, contra Cardinalem Bellarminum, & alios, triennium experientiæ debere eſſe moraliter continuum, non autem phyſicè, vt annus nouitiatus, & tempore requiſito ad reſcribendum; imo puto cum Sanchez, nec moralem deſiderari continuitatem; quia finis illius triennij aſsignati, eſt, vt coniuges experiantur, an de curſu temporis ea impotentia poſsit auferri, atque adeo non, ſit perpetua matrimonium dirimens: adhoc autem experiendum ſatis eſt, quod illud triennium expleatur; etiamſi non ſit in illo triennio continuitas habitationis, & aſsiſtentiæ ad copulam; imo quò magis continuè vocatur copulæ, ait Sanchez, eo debilior redditur vir. Vide Dicaſtillum *loco citato dub.* 55. *num.* 599. Sed difficultas eſt, an ſaltem ita completum exigatur triennium, vt intermiſſum tempus ſuppleri debeat. Reſpondeo affirmatiuè, ſed æquitas poſcit vt ea triennalis habitatio non cenſeatur interrupta; atque adeò neque ex parte ſupplenda, ex eò quod pauci dies, iique interpolati defecerint; imò, vt cum prædictis ait Sanchez, etiamſi dies interpolati toto illo

triennio

triennio exæquent ſpatium ſex menſium ſimul computati,non cenſentur ſupplendi,qui tamen ſi ſimul omitterentur ſupplendi eſſent,quia in priori illo modo praxis interpretatur non eſſe notabilem abſentiam, quia cum iis breuibus, & interpolatis abſentiis pro caſibus occurrentibus cenſetur ordinaria & moraliter continua cohabitatio coniugum ; quæ communi modo ſit. Simultanea verò abſentia ſex menſium ſimul, meritò cenſetur grauis & notabilis atque adeo ſupplenda.Et ita etiam tenet Dicaſtillus *n.*602. Leand. *q.*48. Pontius *n.*12. & alij,& tandem.

Nota quartò, valere matrimonium,ſi vir ſeminare poſſet intra vas,etiamſi impotens eſſet fœmina ad ſeminandum,quia ex valde probabili ſententia ſemen fœmineum non eſt neceſſarium ad generationem, quamuis multum conferat, contra Hurtado *diſp* 22.*diffic.*5.*n.*18. & alios,exiſtimantes ſemen fœmineum eſſe neceſſarium ad generationem, conſequenter ſi fœmina non poteſt ſeminare,eſſe inhabilem ad matrimonium, quod non eſt improbabile ; ideo in hac ſententia tale matrimonium non eſſe validum:Et ita obſeruat Trullench. *de Sacr lib.* 7.*c.*9.*dub.*16.*n.*2. Vide etiam Herm. Buſemb.*in Med.Theol.Mor.lib.*6.*tr.*6.*c.*3.*dub.*2.*n.*14.

Quid faciendum de viro ſacris initiato, ſi poſt iudicis ſententiam, inueniatur, impotentiam falsò exiſtimatam fuiſſe perpetuam,non fuiſſe talem.

Resolvt. IX.

TRactat latè hunc caſum Sanchez, & ex illo Pater Leander *de Sacram. tom.*2.*tr.*9.*diſp.*21. *q.*52.vbi ſic ait ; An etiam qui ex præſumptione impotentiæ perpetuæ ſuſcepit ordines Sacros, reſtituendus ſit vxori, ſi cognoſcatur impotentiam tantùm fuiſſe temporalem ?

Reſpondeo,reſtituendum eſſe vxori permanenti in ſæculo, quia vinculum adhuc matrimonij perſeuerat, eò quod nec ſit diſſolutum per impotentiam præſumptam, nec per ſuſceptionem Ordinis Sacri,vt ſupra iam habitum eſt. Sic Sanchez *lib.*7. *diſp.*99.*n.*39. & penes ipſum Enriq. *lib.*12.*de matrim.c.*8.*n.*3. Petr.de Ledeſma *q.*8. *art.*2. *dub.*1. Bonac.*q.*3.*de matr. punct.*13.*n.*22. Candid. *diſquiſ.*28. *art.*13.*dub.*39. & Hurtad.*diſput.*22.*diff.*11.*num.*42. Qui benè notant quod vir, qui in dicto caſu ordines ſuſcepit Sacros, nequibit ad vxorem redire, nec ipſam repetere,ſi vxor ipſum non repetat,quia per ſacri Ordinis ſuſceptionem ipſi præiudicauerit.Vxore verò ipſum repetente tenetur iſte reddere debitum vxori,cùm ipſa non ſit priuata lege petendi, non tamen ipſe poterit debitum exigere (quidquid dixerint Aſtenſis, & Richardus penes Sanchez) propter votum caſtitatis emiſſum in Sacrorum ordinum ſuſceptione.Hucvſque Leander. Vide etiam Ioannem de Soria *epilogo ſummarum part.*2.*tract.*1. *ſect.*1.*diſp.*10 §.*ſi forte coire nequibis.* Sed maximam difficultatem habet P. Dicaſtill. *de Sacram.tom.*3. *tract.*10 *diſp.*7 *n.*590 *& ſeqq.* quantùm ad facultatem,quam negant tali viro petendi debitum,& ſolùm fatentur habere reddendi obligationem vxori petẽdi,hæret mihi ſcrupulus,quia ille ex falſa exiſtimatione vouit caſtitatẽ, & ordines ſuſcepit,alioqui non ſuſcepturus.Et poſtea variis argumentis contra Sanchez ad hominem conatur hanc ſententiam probare; ſed tandem non audet diſcedere à ſententia ſuperius adducta tan quam communi.

In qua etiam ego ſtando, limitanda venit cum Sanchez *diſp.illa* 99.*n.*39. & cum Henriquez *l.*12. *cap.*8.*n.*3. vt non habeat locum, ſi vxor fornicata eſſet ; quia tunc ratione fornicationis, ſi vir eſſet innocens, poſſet illam repellere. Quæ doctrina mihi vera videtur, ſed pro caſu quo talis fornicatio fuerit, poſtquam eſt cognitus valor matrimonij,vel ſaltem interim dum dubitabatur de valore & inquirebatur veritas: nam in tali occaſione certum eſt illam peccaſſe peccato adulterij, quia vel certo ſciebat valere matrimonium, v el ſe exponebat periculo adulterandi, quando neſciebat ; an valeret,vel non.

Sed difficultas eſt,& ego contrarium puto cum Dicaſtillo *vbi ſupra n.*591. Si vxor fornicata fuiſſet illo tempore quo matrimonium ex declaratione iudicis cenſebatur nullum:tunc enim bona fide putauit matrimonium non valere;atque adeo fornicando non commiſit adulterium;nec fregit fidẽ formaliter,quia nulla fides data, nec obligatio iuſtitiæ putabatur ſubſiſtere: ergo non eſt ratio ob quam in tali caſu vir poſſit negare debitum vxori, quæ illi formaliter nullam intulit iniuriam ; nec commiſit formaliter adulterium,non ſecus atque ſi bona fide alteri viro nupſiſſet,& cum eo habuiſſet copulam:quamvis enim vna ſit fornicaria formaliter,& non altera,tamen neutra eſt formaliter adulterium,& ob ſolum adulteriũ coniux coniugi negare poteſt debitum. Vnde licet alter coniux ſciat ante initum matrimonium,ſuum coniugem fornicatum fuiſſe ; non ideo poteſt poſt matrimonium initum debitum negare,quãuis ea fornicatio ſufficere, ſi nota fuiſſet ante matrimonium ad retrocedendum, etiamſi præceſſiſſent ſponſalia,vt ſuis locis diximus. Vnde mihi videtur pro noſtro caſu non excuſari virum à reddendo debito. Quæ doctrina mihi multò clarior videtur ordine inuerſo, ſi fœmina vouiſſet caſtitatem, putans ſe iam fuiſſe liberam à tali matrimonio, & vir non quid tranſiret ad ſacros Ordines, ſed adhuc maneret laicus, & exiſtimans ſe liberum,fornicaretur cum alia fœmina;tunc enim inſtaurato matrimonio,aut declarato iam valido, non poterit mulier negare debitum neque cohabitationem ob fornicationẽ viri ; quæ non fuit formaliter adulterium, & iniuſtitia contra ipſam, cui bona fide putabat ſe non alligatum.Atqui quantum ad hoc reddendi,vel non reddendi debitum coniugi adultero eadem eſt ratio de fœmina, atque de viro:ergo ſi fœmina non excuſatur propter talem fornicationem viri, nec vir excuſabitur propter talem fornicationem fœminę; etiamſi alioquin in communi æſtimatione magis indecorum cenſeatur,quod vir habeat vxorem ab alio fornicariè cognitam,quam quod vxor habeat virum,qui aliam fornicarie cognouerit : id enim totum eſt extra ius ipſum matrimonij.

Nota verò cum Leandro *vbi ſupra*, quod ſi vxor non repetat virũ ſic ſacris initiatum, ille non poterit redire ad vxorem; quia ſibi præiudicauit per ordinem ſacrum. Ita Sanchez cum aliis *num.*39, vbi rectè reprobat Petrum de Ledeſma putantem fœminam nolentem repetere, teneri votum caſtitatis emittere: nec enim eſt cur ad id obligetur : nam Tex. *in cap. coniugatus, de conu. coniug.* ſolum hoc petit, vt vir de conſenſu vxoris legitimè ad ſacros Ordines aſcendat : hîc autem iam aſcendit abſque vllo vxoris conſenſu:neque eſt vllus textus alius,qui petat huiuſmodi votum, quãdo vxor ſua

libertate vtens nolit ipsum repetere, Sed quid dicendum an vir ingrediens Religionem ob dissolutionem matrimonij, dum comprehenditur impotentiam non fuisse perpetuam, si professus sit, debeat redire ad vxorem? Respondeo tanquam certum sub distinctione sic: Si vir ille professus est ante consummatum matrimonium, non debet redire ad vxorem: quia matrimonium non consummatum dissoluitur per professionem.

Quod si contingat, quod facta professione alter coniux in sæculo relictus transierit ad aliud matrimonium, tunc aduertendum maximè est, an matrimonium inierit ante, vel post alterius professionē: nam si post professionem, valebit matrimonium, quantumuis apparuerit impotentiam non fuisse perpetuam: quamuis enim prius matrimonium valuisset, dissolutum fuisset per professionem, vtpotè nondum consummatum; atque adeò valebit secundum. Si vero ante professionem; posterius matrimonium erit irritum, atque vt valeat necesse est adhiberi nouum consensum post factam professionem, quia ante illam nondum erat dissolutum prius matrimonium. Vide Dicastill. *vbi supra n.* 585. & 587. Leandr. *q.* 50. Pontium *de matr. lib.* 7. *c.* 61. *n.* 10. Hurtad. *disp.* 22. *diffic.* 11. *n.* 421. Villalobos *tom.* 1. *tract.* 14. *difficult.* 21. *n.* 4. & alios penes ipsos.

Quidam Parochus publicè grauiter Clericum percussit, & statim dedit licentiam Sacerdoti ministrandi omnia Sacramenta suis Parochianis? Quæritur, an matrimonia quibus præfuit fuerint validè contracta.

RESOLVT. X.

CAsus iste accidit in ciuitate N. & de illo ego interrogatus respondi ad duas difficultates se restringere. Prima, an excommunicati denunciati, vel publici percussores Clericorum valide possint præbere licentiam assistendi matrimonio. Secunda, an in illa licentia administrandi omnia sacramenta includatur etiam matrimonium. Et ad primum dubium negatiuè respondet Dicastillus *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 10. *disp.* 3. *dub.* 10. *n.* 75. vbi docet contra Sanchez, etiamsi assistentia ipsius Parochi sit actus iurisdictionis, nihilominus collationem ipsam facultatis, aut commissionem assistendi matrimonio censeri posse actum alicuius iurisdictionis: Sæpè enim iurisdictionis actus est collatio facultatis, aut habitatio ad aliquem actum qui in se non sit actus iurisdictionis, v. g. emptio aut venditio facta à minori ante legitimam ætatem sine consensu tutoris, aut curatoris sæpè non valet, nisi accedente facultate: quamuis autem actus vendendi, aut alienandi non sit actus iurisdictionis, sed dominij, actus nihilominus ipse conferendi siue dispensationem, siue facultatem, & veniam, vt actus ille vim habeat proculdubio est actus iurisdictionis, ac proinde in matrimonio, licet assistentia ipsa non sit actus iurisdictionis, ipsa tamen collatio licentiæ seu facultatis ad validè assistendum potest esse iurisdictionis actus, quo argumento vsi sumus loco notato de censuris. Et rectè quidem nemo potest alteri dare licentiam aliquid faciendi, nisi habeat aliquam iurisdictionem, aut dominium, vel in eum cui dat licentiam, vel in rem ipsam, circa quam dat licentiam aliquid faciendi. Quam etiam sententiam docet Layman. *tract.* 10. *p.* 2. *c.* 4. *num.* 5. referens alios, maximè Nauarrum *cons.* 14. *de clandestina dispensatione num.* 6. *ad* 3. *in* 2. *edit.* vbi postquam docuit esse exercitium iurisdictionis dare alteri licentiam, qua is, alioqui non qualificatus idoneus reddatur ad legitimum valorem actus; docet in particulari pro nostro casu, dare licentiam assistēdi matrimonio esse actum iurisdictionis voluntariæ. Hæc omnia Dicastillus & ante illum Coninch. *de sacram. disp.* 27. *num.* 25. Suarez *de censur. disp.* 14. *sect.* 1. *n.* 7. & *de Pœnit. disp.* 27. *sect* 1. *n.* 5. Gutier. *de Matrim. c.* 2. *n.* 89. Victoria, Sotus, Sylvester, & alij penes ipsos.

Sed licet hæc sententia sit satis probabilis, ego non recedo à sententia quam olim docui: nam Sanch. & nunc me citato docet Leander *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 9 *disp.* 7. *q.* 26. qui citat Pontium, Henriquez, Sà, Rebellum, Hurtadum, Bonac. quibus adde etiam me citato Bassæum *verb. matrimonium* 5. *n.* 5. & Machadum *tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 2. *tract.* 2. *docum.* 16. *n.* 4. vbi sic ait; Et sambien dudoso, y controuerso entre los Dotores, si el Parroco descomulagado, suspenso, &c. vitando, y no tolerado, pueda validamente dar licentia à otro Sacerdote paraque en su nombre assista al matrimonio? Laiman y otros dizen que no. Si bien Sanchez, Basilio, y otros defienden que es valido el matrimonio, cuya sentencia como mas probabla sigue Diana: fundase en que la tal licencia no es acto de iurisdicion, sino vna mera designacion de la persona, hecha en virtud de Concilio Tridentino, paraque el Sacerdote segun su decreto, pueda præstarle autoridad con su persona. Ita ille.

Nota tamen hîc obiter, parochum scilicet excommunicatum, etiam non toleratum, non solum validè assistere matrimonio, sed etiam licitè (quidquid in contrarium sentiat Basilius) imò si admittamus probabilem sententiam, quod validè conferat alteri Sacerdoti facultatem assistendi, eodem modo consequenter dicendum esset, etiam licitè conferre hanc licentiam, quia quamuis in his duobus communicet cum aliis, id tamen efficit propter vtilitatem, vel potius necessitatem contrahentium, cum absque Parocho vel alio Sacerdote de licentia illius contrahere non possint, ac proinde neque ipsi contrahentes peccant. Vide Dicastillum *vbi supra num.* 78. Machadum *n.* 3. Imò Leander *q.* 27. putat in tali casu Parochum excommunicatum non declaratum si assistat matrimonio, vel det licentiam assistendi, non peccare neque veniaiter, quod etiam ante ipsum docuerat Hurtadus *disp.* 5. *difficult.* 8. *n.* 27. & me citato docet Martinus de San Ioseph *in Mon. Confess. lib.* 1. *tract.* 5. *de Matrim. n.* 11. At Ioannes de Soria *in epilogo summarum part.* 2. *tr.* 1. *sect.* 1. *disp.* 10. §. *circa matrimonium clandestinum*, sic ait; Validè matrimonio assistit Parochus, licet sit suspensus, excommunicatus, aut irregularis. Peccanne assistendo? Respondeo cum distinctione, quod si est toleratus, nullo modo peccauit, sed si non est toleratus, peccat veniaiter. Quare, si nulla iurisdictione vtitur? non ratione assistentiæ, sed propter benedictionem, quam illis communicat. Ita ille. Ego puto vtramque opinionem probabilem esse. Quoad secundum dubium respondeo, ea quæ speciali nota digna sunt, quando specialiter non notantur, censentur quasi neglecta *l. item apud Labeonem* 15. *ff. de iniuriis*, matrimonium autem est res grauissima, & ardua, iuxta *cap. finale de procuratoribus in* 6. & ex se patet: ergo est dignum speciali nota; ac proinde quando conceditur, censetur neglectum, & non concessum. Et ita etiam docet Dicastillus *De Sacram. vbi supra tom.* 3. *tract.* 10. *disp.* 3. *dub.* 14. *n* 105.

qui

qui posteà *num.* 111. sic subdit; Verum quidem est, Congregationem Cardinalium aliquando censuisse in ea facultate administrandi Sacramenta, comprehendi etiam matrimonio assistere; sed tunc sequuti sunt opinionem probabilem, cuius oppositam nos cum aliis probabiliorum iudicamus. Ita Dicastillus. Sed si mihi constaret authenticè de tali declaratione, non recederem à sententia Purpuratorum Patrum.

Notandum est hîc obiter, Leandrum nominatim contra me docere *tom. 2. de Sacram. tract. 9. disput. 7. quæst. 21.* Quod si quis habens alicubi domicilium migret alio (recreationis causa) breui rediturus, possit contrahere coram Parocho illius breuis habitationis seu temporis. Quod etiam docet nouissimè P. Escobar *Theolog. Moral. tract. 7. exam. 9. c. 8. §. 5. n. 157.* vbi sic asserit; Potestne celebrari coniugium in rurali domo, ad quam recreationis causa sponsi profecti essent, vno aut altero die commoraturi, si ditioni alterius parochi domus illa subdita sit? Asserit Sà *verb. Matrimonium, n. 2.* proprium Parochum in ordine ad matrimonium esse Parochum, in cuius parochia alteruter habitat etiam ex paruissimo commorationis tempore. Ita ille. Sed hanc sententiam ego olim reprobaui, & nunc iterum reprobo, & ideo Dicastillus *de Sacram. to. 3. tract. 10. disp. 3. dub. 8. n. 48.* sic ait, Ex quo fit, vt qui extra proprium domicilium minore tempore anni in eo loco habitat, tanquam hospes, seu animo citò redeundi, non habeat alium Parochum, adhuc in ordine ad matrimonium, quam Parochum sui domicilij, aut quasi domicilij, vt rectè probat Sanchez *citata disput. 23.* & Menoch. *conf. 378.* quicquid in contrarium sentiat Basilius *lib. 5. c. 17.* & Sà *verb. Paroch. n. 2.* qui absque fundamento affirmant modicam seu breuem habitationem in Parochia alicuius, etiamsi recreationis causa fiat, sufficere vt quis in ordine ad matrimonium habeat illum, vt Parochum. Ita Dicastillus. Et hanc sententiam ex pluribus Doctoribus, me etiam citato firmat Angelus Bossius *de Matrimon. c. 4. §. 9. n. 17.* & *de Iubileo sect. 4. cas. 13. n. 34.* asserens, non esse audiendos Pontium, & Sà, & tu adde nunc Leandrum, & Escobar. Nota etiam hic, quod Parochus interdictus seu prohibitus ab Episcopo assistere matrimonio, adhuc validè assistit; quia posito eo interdicto seu prohibitione, Parochus adhuc retinet iurisdictionem: idem dicendum quãdo huiusmodi prohibitio facta fuit adiutori vel Vicario parochi. Imò Parochus cui vetitum fuit à Superiore administrare Sacramenta propter inscitiam, validè adhuc assistit matrimonio, quia huiusmodi assistentia non est propriè administratio Sacramenti, modo Parochus sit compos sui, & externo sensu percipiat consensum contrahentium, siue per se immediate, siue percipiat per interpretem, quod adeo verum est, etiamsi ibi per vim detineatur. Ita Bassæus *vbi supra n. 8.* Dicastillus, & alij.

An mulier teneatur pati incisionem sine graui dolore & infirmitate, etiamsi defectus proueniat ex parte viri ob membrum genitale improportionatum.

Resolvt. VI.

De hac difficultate olim magna altercatio mihi fuit cum nostro Patre Megala, & postea hic Romæ dum viueret cum Patre Thesauro viro quidem docto ex inclyta Societate Iesu. Ille mordicus cum Sanchez asserebat, ego mordicus cum Pontio negabam. Et nunc pro eorum sententia adduco Martinum Perez *de matrimon. disputat. 37. sect. 6. num. 2. & 6.* Raphaëlem Auersam *de matrimon. quæstion. 13. sect. 2.* Texedam *in conuers. Theolog. Moral. tom. 1. lib. 4. tractat. 2. §. 9. controuers. 13. num. 18. cum seqq. fol. 624.* & Nicolaum Isambert Professorem Regium celeberrimi Musæi Sorbonici *in 3. part. D. Thom. tom. 3. de Sacrament. Matrimon. disput. 9. art. 12. num. 6.* vbi sic asserit; Notandum, impotentiam esse duplicem; vnam perpetuam, temporalem alteram. Ea dicitur perpetua, quæ nulla arte humana licita, vel saltem sine euidenti periculo corporis, potest remoueri, vt intelligitur *ex capit. fraternitatis, extra de frigidis & maleficiatis:* quæ enim non licent, non censentur esse in nostra potestate. Sic impedimentum, quod est per maleficium, quod alio tantùm maleficio tolli potest, censetur esse perpetuum. Ea verò impotentia dicitur temporalis, quæ naturaliter, vel medio humano aut licito, sine notabili periculo animæ aut corporis, potest curari. Sic quando mulier est impotens ex eo, quod sit nimium arcta, si prudenti Medicorum iudicio possit reddi potens ad perfectam copulam per leuem aliquam incisionem, etiam cum aliquo dolore, sed tamen sine periculo vitæ, impedimentum hoc censetur tantùm temporale, & si iam matrimonium contraxerit, tenetur pati istam incisionem, quia per matrimonium sese obligauit ad reddendum debitum marito postulanti illud, quod non potest sine hac incisione.

Quibus non obstat quod obiicit Basilius Pontius *tract. de imped. cap. 32. paragr. 3.* naturam id horrere, nec honestatem pati fœminam artificio corrumpi, vt possit viro concumbere. Item mulierem, & virùm contrahere matrimonium sese quidem tradendo, sed cum implicita ista conditione, *si ad eum vsum apta fuero.* Vnde cum hæc conditio desit in hoc casu, mulierem non teneri pati hanc incisionem. Tum denique quod Ecclesia nunquam medium istud præceperit, consuluerit, aut permiserit fieri ad componẽdas multas lites, quæ passim mouentur circa impotentiam; sed tantùm decernit trium annorum cohabitationem. Hæc, inquam, non obstant. Primum quidem, quia hoc est insitum à natura cuique rei, vt pro maiori suo bono, vel alterius, cui vel ex debito iustitiæ, vel naturæ obligatur, teneatur leue aliquod malum pati in corpore quod potest pati citra peccatum, vt tali debito satisfaciat, aliàs censetur peccare contra legem iustitiæ, vel naturæ, iuxta conditionem ipsius debiti: atqui præsens incisio vxoris est leuis, quia ex ea nullum graue periculum imminet, vt supponimus, & mulier prędictis omnibus titulis obligatur reddere debitum suo viro: vnde talis incisio est potius secundum honestatem, quàm contra: honestas enim debet attendi penes rectam rationem, quæ in præsenti casu tale remedium postulat.

Secundum item non obstat, quia contrahendo, sese etiam obligauit ad patiendum istud remedium, si eo opus esset: qui enim vult finem, vult & media rationabilia ad illum obtinendum efficacia, cuiusmodi est hæc incisio in præsenti casu. Et si hæc ratio valeret, mulier etiam valde potẽs posset ob quodlibet aliud leue incõmodũ sui coporis denegare pro suo libito debitum suo viro; sicque illum pollutioni sæpe sæpius exponere; quod est

absurdum, cùm in hoc vtroque casu matrimonium semper maneat validum.

Non denique obstat tertium : Ecclesia enim istud remedium non præcipit, quia in his quæ ad impotentiam spectant in ipsa indispositione corporis consistentem, supponit prudens iudicium Medicorum, & matronarum : quando verò impotentia est talis, vt ei possit succurri per leuem incisionem, qui iam matrimonium contraxerunt, non solent litem mouere, sed sola parentum exhortatione sequuntur prudens Medicorum & matronarum consilium.

Notandum tertiò, vtramque impotentiam, tam perpetuam, quàm temporalem, adhuc esse duplicem : vnam absolutam, id est respectu omnium, v.g. quando vir cum nulla muliere potest consummare copulam ob impedimentum quod habet. Alteram esse tantum respectiuam, id est respectu quarumdam personarum, vt si mulier respectu vnius viri sit nimium arcta, quæ tamen respectu alterius sufficientem habet dilatationem. Hucvsque Isambertus.

Sed his non obstantibus ego non recedo à sententia quam docui, & quam absolutè vel tanquam probabilem post me receperunt viri doctissimi. Et ita tenet me citato Caspensis *in curs. theol. tom.* 2. *tract.* 26. *disp.* 9 *sect.* 4. *n.* 8. & me citato Dicastillus *de sacram. tom.* 3. *tract.* 10. *dub.* 48. *n.* 511. & me citato Baunius *in theol. mor. tom.* 1. *sect.* 12. *quæst.* 9. *asser.* 3. & me citato Bassæus *verb. matrimonium* 7. *n.* 77. idem docet Castrus Palaus *tom.* 5. *disput.* 4. *punct.* 14. §. 1. *num.* 8. Gaspar Hurtadus *de matrimon. disp.* 22. *diffic.* 7. Leander *de sacramentis tom.* 2. *tract.* 9. *disp.* 21. *q.* 24. & Martinus de San Ioseph *in Monit. Confessor. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 35. *de matrimon. n.* 10. Trullench *de sacrament. l.* 7. *c.* 9. *dub.* 16. *n.* 9.

Dico igitur primò contra Pontium, fœminæ licitum esse scissuram pati, quoties absque periculo corporali eam sustinere potest, quia licitum est naturam iuuare ad actum honestum, vti omnes Doctores supponunt de hac quæstione tractantes, cum inquirant, an obligata sit.

Secundò dico, fœmina, quæ nullam in se specialem arctitudinem habet vt à viro cognoscatur præter virgineum pudorem, obligata non est scissuram sustinere, tametsi absque vllo incommodo eam sustinere possit, vti docuit Petr. de Ledesma *tract. de matrim. q.* 58. *art.* 1. *circa finem.* Gaspar Hurtado *disput.* 22. *offic.* & Basilius Ponce *lib.* 7. *de impedim. cap.* 62. *à num.* 2. Moueor, quia coniux in matrimonio corpus suum alteri coniugi tradit ad vsum coniugalem, prout à natura destinatum est : at natura non destinauit apertionem clausstri virginalis in ordine ad coniugalem vsum fieri debere alio medio, quam viri pudendo, quinimo omnem alium modum, vtpotè extraordinarium natura abhorret : ergo non tenetur fœmina illo vti.

Tertiò dico, si fœmina præ cæteris arcta sit, & conscia huius arctitudinis contrahat cum illo qui illius est ignarus, probabilius reputo obligatam esse scissuram pati, si absque graui suæ salutis detrimento eam sustinere possit. In quo communi sententiæ assentior ; Ducor, quia sic contrahens virum decipit non manifestans ei illam difficultatem, quam ipse præsumere non tenebatur. Ergo ratione illius deceptionis obligata est ea medicamenta sustinere, quæ virgineum clausstrum disponant æquè aptum congressui, ac est clausstrum cæterarum fœminarum : Fateor tamen hanc obligationem rarò contingere posse, cum vix possit euenire, quod fœmina sciat se præ cæteris arctam esse ; eiusque arctitudinem à viro superari non posse ; ideoque censeo rarò, vel nunquam obligandam esse ad eam scissionem sustinendam, cùm ipsa per matrimonium viro corpus suum tradidit aperiendum, non chirurgo, & fortè ob hanc causam nunquam iura statuerunt in litibus subortis de impotentia virgineum clausstrum aliquo artificio reserari, sed solum triennalem habitationem concedunt. Signum ergo est nullam esse huius medij obligationem. Vide Palaum loco citato.

Vnde ex dictis resolui potest dubium de quo Sanchez *lib.* 7. *disp.* 93. *n.* 29. an scilicet integrum sit viro impotenti ad virginem, potenti autem ad corruptam propria authoritate instrumẽto aliquo ligneo, vel ferreo ; vel simili ad id accommodato ; digitisue clausstra virginis à se ductæ reserare, vt sic possit consummare matrimonium.

S. Thom. *in* 4. *dist.* 34. *quæst. vnica artic.* 2. sic ait : *Si non posset implere carnalem actum cum virgine, & posset cum corrupta, tunc medicinaliter aliquo instrumento posset clausstra pudoris frangere, & coniungi*, idem docet Albert. Magn. *ad eandem distinct. art* 4. expressè dicens posse digitis. Idem docent alij, quos refert Sanchez *cit. n.* 29. Qui tamen putat eorum sententiam esse intelligendam, vt fiat à Medico, & secundum illius artem : ideò enim addiderunt illam vocem Medicinaliter, vt significarent id non posse fieri propria authoritate, sed iuxta Medicorum præscriptum. Quod mihi placet ; sed aliqui non distinguunt de impedimento ex parte viri, aut ex parte fœminæ.

Etiam adhuc suppositio præscripto Medicorum, & etiamsi Medici dicant nullum esse periculum in eo remedio ; ex alio capite apparet difficultas, & mihi videtur distinguendum : nam vel loquimur in casu, quo ex parte fœminæ est impedimentum, propter extraordinariam arctitudinem, vel in casu quo solum ex parte viri. Si loquamur de casu ex parte fœminæ, & in eo remedio non sit, (vt supponimus) periculum vitæ, aut grauis morbi, dicendum videtur iuxta dicta fœminam teneri id pati ; atque adeo virum etiam ipsa inuita, & renitente id posse facere vi, aut aliquo modo incautam illam intercipiendo, si aliter, non possit : tunc enim ius suum recuperat. Si verò impedimentum sit ex parte viri modo explicato ; dicendum est, iuxta nostrã sententiam, fœminam non teneri cum eo dolore, & horrore ; atque adeo non posse virum ea inuita, vi, aut dolo vtendo id facere : est enim iniustus dolor, aut vis, vtpotè cogens ad id, ad quod fœmina non tenetur. Ita Dicastillus *loco cit. n.* 512.

Sed hîc obiter quæro, an vir sit alicuius culpæ reus, qui suæ temporalis impotentiæ conscius matrimonium contrahit eo tempore, quo talis durat impotentia ? Et negatiuè respondet Sanchez *lib.* 7. *disput.* 92. quem adducit Texeda *Theol. mor. tom.* 2. *l.* 4. *tract* 2. §. 9. *n.* 9. Sed ipse putat in tali casu peccare mortaliter, Primò, quia celare hoc vitium fœminæ nequit fieri absque eius magna iniuria in re grauissima : ergo, &c. Probatur antecedens, quia iniustum est, & inducens notabile detrimentum priuare fœminam ductam iure quod habet ad actum matrimonium, obligando illam per multum tempus, vt matrimoniali vsu abstineat. Secundò, quia iniustè agit vir, qui se obligat alteri pro aliquo tempore soluere id quod est impotens ad soluendum, cuius impotentiæ alter erat omnino ignarus : ergo vir qui conscius suæ impotentiæ

matrimo

matrimonium contrahit cum fœmina illius ignara iniuſtè facit: atque cum hæc iniuſtitia ſit in re graui, peccat mortaliter. Confirmatur hoc, nam vir eo caſu fœminam fallit in re graui: ergo peccat mortaliter. Confirmatur ſecundò, & explicatur: nam tunc aliquis peccat mortaliter peccato iniuſtitiæ, quando eſt cauſa vt proximus ponatur in euidenti periculo peccandi mortaliter: Sed vir impotens ad coeundum contrahẽs cum fœmina eius impotentiæ ignara, ponit illam in euidenti periculo peccandi mortaliter, imo eſt cauſa quod actu peccet mortaliter: ergo, &c. Probatur minor, quia propter communicationem cum viro ſuo communiter contingit incontinentiæ periculum, & quod actualiter peccet, vt notum eſt.

Obiicit Sanchez; lex matrimonij obligat ad reddendum debitum inſtar præceptorum affirmatiuorum, nimirum ſemper, & ſalua incolumitate perſonæ, & temporibus commodis. Reſpondetur tamen falſum eſſe antecedens, & procedit ex ignorantia obligationis ortæ inter coniuges ad reddẽdum debitum: nam quoties alter coniux conſtitutus eſt in periculo euidenti incontinentiæ, tenetur alter coniux debitum reddere, & ideò ſi coniux alter cognoſcat ſe ad id eſſe impotentem, & vxor talis impotentiæ ſit omnino ignara, peccat mortaliter contrahendo, & notabilem iniuriam infert coniugi; ergo, &c.

Verum an in tali caſu qui ſuæ impotentiæ conſcius decipit fœminam, ipſam ducens, teneatur eam, vt ſororem habere, & alere. Affirmant Roſella *V. impedimentum* 15. *num.* 10. Silueſt. *matr.* 8. *q.* 16. *dicto* 5. Armilla *ibi n.* 52. Præpoſitus, Turrecrem. Gregorius Lopez & alij vſque ad 15. quos pro hac parte refert Sanchez *num.* 9. ſed ego puto non teneri ad id ſub præcepto. Quia reuera matrimonium eſt irritum: ergo non eſt cur obligetur vir ad eam fœminam, tanquam ad ſororem habendam, & alendam. Et ita ex Sanchez tenet Leander *de Sacram. tom.* 2. *tr.* 9. *diſp.* 21. *q.* 7.

Et tandem hîc quæro, quid dicendum ſit quando per errorem in facie Eccleſiæ prius matrimonium fuit ſolutum, fœminaque alij nupſerit, comperta tamen veritate, prius matrimonium reſtaurandum ſit; an fœmina illa, quæ cum ſecundo viro copulam habuit, poſſit à priori viro repelli per diuortium quoad habitationem & thorum? Ego contrarium cenſeo cum Texeda, *vbi ſupra*, quod patet ex *cap. fraternitatis, de frigidis, & maleficiatis*; in quo conſtat ob eam fornicationem vxoris cum ſecundo viro habitam, non poſſe priorem virum nec illam repellere nec petere diuortium quoad thorum, quia illa fœmina cum ob arctitudinem ſit iudicio Eccleſiæ à priori viro ſeparata, non peccauit alij nubendo, nec copulam cum illo habendo, quia bona fide id fecit, & per Eccleſiam vtrique coniugi facultas tranſeundi ad ſecundas nuptias æqualiter ſit data. Imò P. Sanchez eſt ſibi expreſsè contrarius, dum *n. ſeq.* ſubdit quod matrimonium ob ſolam impotentiam reſpectiuè ſeparatum eſt, neuter coniux poteſt fornicationem obiicere; aut alterius conſummationem ad celebrandum diuortium: ergo nec etiam poteſt prior vir, à quo illa fœmina ob impotentiam per iudicium Eccleſiæ ſeparata eſt, & ſecundo nupſit, poſteà comperta veritate, ei obiicere adulterium, & petere ſeparationem quoad thorum.

An ſi ſponſalia diſſoluantur mutuo conſenſu, ceſſet impedimentum publicæ honeſtatis ortum ex illis.

Resolvt. XII.

NEgatiuam ſententiam docent duo viri docti ac ſtrictæ amicitiæ vinculo mihi coniuncti, Reuerendiſſimus Candidus, & Auerſa: Ille *tomo* 1. *diſquiſit.* 28. *art.* 11. *dub.* 2. Iſte *de Sacram. Matrim. q.* 17. *ſect.* 5. Idem etiam docet Layman *l.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 9. *n.* 3. Trullench. *de Sacram. lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 13. *num.* 8. Baſſæus *verb. Matrimonium* 7. *n.* 56. Dicaſtillus *de Sacramentis tom* 3. *tract.* 10. *diſp.* 7. *dub.* 39. *num.* 406. & amiciſſimus P. Perez *de matrim. diſput.* 8. *ſect.* 2. *num.* 4. vbi ſic aſſerit; Dico ſecundo; quando ſponſalia diſſoluuntur mutuo conſenſu contrahentium, adhuc non ceſſare impedimentum publicæ honeſtatis contractum ex ſponſalibus validis, & certis. Ita opinor cum Doctoribus primæ ſententiæ, & ratio meo iudicio efficacior hæc eſt, quia impedimentum matrimonij non dependet à voluntate contrahentium, ſed ab Eccſia, quæ conſtituit, vt impedimentum publicæ honeſtatis conſurgat ex ſponſalibus validis; ſponſalia verò non ob id non fuerunt valida, quod poſteà diſſoluantur; vt conſtat. Ratio autem motiua, propter quam inductum eſt ab Eccleſia impedimentum publicæ honeſtatis, adhuc militat, quando ſponſalia mutuo conſenſu diſſoluuntur, eo quod non deceat matrimonium contrahi inter aliquas perſonas, quæ ſibi factæ ſunt propinquæ per ſponſalia: aliàs enim poſſet hoc impedimentum ceſſare quoque poſt mortem alterius ſponſi: non enim ſponſalia videntur magis diſſolui per mutuum conſenſum, quam per mortem, per quam perpetuo dirimuntur, vt oſtenſum eſt. Nec valet dicere cum Hurtado eſſe diſcrimen: nam ſponſalia quæ mutuo conſenſu diſſoluuntur, euaneſcunt immediatè, & ratione ſui, & ſponſis viuentibus vnus definit ad alium pertinere, & è contra; non verò quæ morte alterius diſſoluuntur, quia iſta mediatè tantum, & ex defectu ſubiecti, & ipſis viuentibus ſemper vnus pertinuit ad alium, & è contra, ac proinde ex iſtis vtpotè perpetuis & ſemper validis oritur hoc impedimentum, & non ex illis. Non, inquam, valet, quia ſponſalia per mortem etiam euaneſcunt, imo etiam magis, quia per mortem perpetuo diſſoluuntur: at diſſoluta per mutuum conſenſum, iterum per nouum conſenſum contrahi poſſunt. Immediatè etiam, & ratione ſui per mortem euaneſcunt quia immediatè euaneſcit omnis conſenſus, & radix illius, nempè humana. Vnde ſicut ſponſis viuentibus, vnus definit ad alterum pertinere per mutuum conſenſum, ita multo magis mortuo alterutro. Non ergo eſt peculiaris ratio, nec ſpeciale diſcrimen. Ita Perez, & ante omnes Sanchez.

Sed ego de hoc caſu interrogatus ab Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Franciotti, inter purpuratos Patres pietate & doctrina conſpicuo, affirmatiuè reſpondi, Stante declaratione Sacræ Congregationis Concilij à Pontio adducta, vt ego alibi obſeruaui, de qua etiam ex Cornejo mentionem facit, & ſequitur Leander *de Sacram. to.* 2. *tract.* 9. *diſp.* 19. *quæſt.* 4. Hanc etiam ſententiam tenet Caſtrus Palaus *tom.* 5. *diſp.* 5. *punct.* 10. *num.* 8. Martinus de San Ioſeph *in Monit. Confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 33. *de Matrim. n.* 5. Remigius *in praxi Confeſſ.*

tract.5.cap.8.paragr.14.n.4. Caspensis *in curs. Theol. tom.1. tract.26. disp.9. sect.11. n.69.* Opatauius *de Sacram. tract. de matrim. disp.4. quæst.7. n.31.* Mercerus *de Sacram. in supplem. quæst.57. dub.2.n.4.* & me citato Hermanus Busenbaum *in medulla Theolog. moral.* & ratio est, quia talia sponsalia mutuo consensu soluta, sunt nulla & inualida. Secus dicendum est si morte alterius dissoluerentur; nam in eo casu, sponsalia illa perpetua censerentur: nam ille qui obiit iudicaretur in eadem voluntate decessisse. Et ideo Ioan. Præpositus *in 3.part. D Thom. q.7. de impedim matrim. dub.14.n.122.* sic ait; Petitur an hoc impedimentum oriatur, si sponsalia valida mutuo contrahentium consensu dissoluantur? Respondeo non oriri vbi Tridentinum receptum est: Ita respondit Congregatio, quæ censuit esse inualida, quod videtur intelligendum ad hunc effectum, vt ex iis hoc impedimentum non oriatur, & ita existimo peculiarem esse dispositionem pro eo modo dissolutionis sponsalium: si enim dissoluantur morte vnius partis ante matrimonium contractum, vel iudicis sententiam, nihilominus pariunt hoc impedimentum, cum subsequens dissolutio non obstet, quominus fuerint valida. Ita ille & iterum ego.

Verùm quia hîc sermo incidit de impedimento publicæ honestatis, quæro primo, an oriatur ex sponsalibus ficte celebratis, videlicet oretenus, absque consensu interiori, & affirmatiuè respondet Leander *de Sacram tom.2. tract. 9. disp.19. q.3.* cum Sanchez *lib.7. disp.68. num.14.* Pontio *lib.7. cap.36.num.16.* & aliis penes ipsum, asserit enim, quod valeat promissio sponsalitia in tali casu, eo ipso, quod exterius liberè, & seriò absque loco proferatur obligetque tam ex iustitia, quam ex fidelitate, & quod sponsalia validè celebrentur per consensum debitum. Deinde motiuum ob quod statutum est ab Ecclesia hoc impedimentum, fuit impedire scandala & publicam indecentiam, vt constat *ex cap. iuuenis 3. de sponsalibus*; sed hæc æquè eueniunt quando sponsalia exterius apparent valida, & solus consensus internus ad eorum valorem desideratur, cum defectus ille interni consensus lateat omnes: ergo quando defectus consensus non constat exterius, prædicta sponsalia inducent illud impedimentum.

Sed negatiuam sententiam sustinet Hurtadus *de matrim. disp.21. difficult. 1.* Rebellius *lib.3. q.14. n.3.* Coninch *de Sacram. disp.22. dub.5. num.69.* Mascardus *tom.1. lib. 3. part.1. tract. 11. docum. 8. n.2.* & Cornejo *in 3.part. D. Thom. tom.2. tract.6. de impediment. matrim. dub.30. quæst.2.* vbi sic ait: Ex quibus infero, non oriri hoc impedimentum quando sponsalia, aut matrimonium inualida sunt defectu consensus interni, quidquid dicat Sanchez *lib.7. disp.68.n.14. & disp.70. num.11.* Probatur, quia Concil. Tridentinum loco citato, & iura relata definiunt, non oriri ex sponsalibus quacunque ratione inualidis: ergo Concilium comprehendit omnem inualiditatem, etiam eam, quæ prouenit ex defectu consensus, non solum externi & apparentis, vt in infante, aut furioso, sed etiam iure interno: ergo in foro conscientiæ non diriment matrimonium sequens, nec etiam in exteriori, si probari possit. Ita ille; cui adde Martinum Perez *de matrim. disp. 8. sect. 3. num.3.* vbi probat ex sponsalibus inualidis solius interni, & occulti consensus defectu, nullum consurgere publicæ honestatis impedimentum. Moueor præcipuè, quia Concilium Trident. non potuit loqui clarius, & vniuersalius, quam cùm dixit se prorsus tollere illud honestatis publicæ impedimentum, dum sponsalia non erunt valida quacunque ratione, seu causa, verbis his vniuersalissimis omnem complectens causam inualiditatis eorum, ac proinde etiam interni consensus defectum; quem profecto si cum cæteris comprehendere voluisset, nullis aliis clarioribus, aut vniuersalioribus verbis vti potuisset.

Respondet Sanchez Tridentinum intelligi quacunque ratione externa, & apparenti sint sponsalia irrita; oportere autem sic intelligi, quia tale impedimentum est institutum ob publicam honestatem ad vitandum scandalum; atque ideò defectus consensus, ob quem non inducetur impedimentum debet esse externus. Sed contra est, quia Tridentini verba illa vniuersalia omnem nullitatem siue externam, & apparentem siue etiam occultam comprehendunt. Præterea dictum *caput vnicum de sponsalibus in 6.* post Tridentinum manet illæsum quoad sponsalia irrita, defectu consensus, vt constat apud omnes: at ex sponsalibus inualidis solius interni consensus defectu, iuxta illud Bonifacij VIII. decretum non oritur tale impedimentum: ergo. Vnde ego huic sententiæ magis adhæreo. Non nego autem, vt optimè obseruat Dicastillus *de Sacram tom.2. tract.10. disp.7. dub.39. n.403.* affirmatiuam sententiam probabilem esse.

An res furata, consumpta tamen in extrema necessitate, illa transacta sit restituenda?

Resolvt. VIII.

Assero, quod si aliquis accepit rem, quam consumpsit in ipsa extrema necessitate, nunquam consurgere obligationem restituendi; quia tunc omnia sunt communia, & quia non tenetur ratione rei acceptæ, cum non extet, nec ratione acceptionis, non quidem iniustæ, cum iustè, & licitè acceperit, non etiam iustæ, quia non accepit per contractum iustum. Si verò consumpsit in extrema necessitate rem quam acceperat à creditore ante necessitatem extremam, docet hæc communior sententia postea consurgere obligationem restituendi, quæ contracta erat ante necessitatem ex iusta acceptione, vt si per contractum eam acceperat, vel ex iniusta, vt, si per furtum, & vsuras, &c. Ita docet Scotus, Richard. Gabriel, Paluda, Angel. Rossella, Armil. Syluest. *Restitutio 5. n. 2.* & alij quos sequuntur Azor. *tom.3. lib.4. cap.39. §. altera difficultas,* & Valentia *p.3. disp.5. q.6. punct.7. secus.* Vide etiam Gasparem Hurtado *de charitate disp.3. difficul.11. & de iustitia disp.9. diffic.21.* & Trull. *in decal. tom.2. lib.7. cap.15. dub.2.n.3.* vbi sic ait; Si res non extat, sed consumpta est in extrema necessitate, si iniustè antea sit accepta, vt si ante necessitatem furatus sis, teneris postea, quia obligatio ante contracta per necessitatem subsequentem, non est extincta, sed manet consopita. Ita ille, quibus adde Ioan. Vvigers *de iust. tract.3. c.6. dub.1. n.5.* & Malderum *tract.4. cap.7. dub.1 §. Dico primo,* Bassæum *verb. restitutio §.1. n.4.*

Assero secundò, probabilem esse opinionem Petri à Nauarra *lib.4. c.4. dub.4. n.25.* qui ait consurgere talem obligationem, si ante extremam necessitatem acceperat per contractum translatiuum dominij, vt per mutuum, vel emptionem, quia re sua propria sibi prouidit, nec erat in extrema

necessitate

neceſſitate rei alienæ : non tamen conſurgere , ſi acceperat non per contractum tranſlatiuum dominij vt commodatum , depoſitum , conductum , vel etiam per delictum ; quia ad actionem iuſtam, qua conſumitur in extrema neceſſitate , impertinens eſt peccatum præcedens , aut acceptio iuſta. Nec debet eſſe peioris conditionis eò quod habuerit apud ſe rem , quam conſumit in ea neceſſitate, quàm ſi tunc eam acciperet clam,vel aliter. Quamopinionem probabilem putat etiam Leſſius *lib.2. cap.16. num.5. & 6.* qui tamen benè limitat concluſionem poſitam , & omnia prædicta, vt ſint vera ad eum, qui ita eſt in extrema neceſſitate, vt neque in re nec in ſpe propinqua eſſet diues : nam talis ſemper tenetur reſtituere, ſicut etiam ille tenetur , qui tantum extremè indiguit vſu rei , & poſtea res extat : debet enim rem ipſam reſtituere, & docet etiam Sotus *lib.4. de iuſtit. q.7. art.1.ad 4.* & hæc omnia firmat etiam Dicaſtillus *de iuſt.lib.2. tract.2.diſp.10.dub.3.n.25.& 26.*

Sed non deſeram hic apponere verba Henrici Villalobos *in ſumma tom.1. tract. 22. diffic.2. n. 12.* ſic aſſerentis; Dudan à qui los Dotores, ſi el que deuia algo , lo qual gaſtò deſpues eſtando en extrema neceſſidad , tiene obligacion à reſtituyrlo viniendo à mejor fortuna. En lo qual ay dos opiniones. La vna dize,que eſtà obligado à reſtituirlo , eſta tienen Soto , Syluestro , y Couarruuias, y Azor, con otros, que refiere , y dize que es comun de todos. El fundamento es , que la extrema neceſſidad que ſobreuiene al acreedor , no extingue la primera deuda.

La ſegunda ſentencia es contraria, tienenla Soto, y Aragon. El fundamento es , porque la obligacion que à quel temia ſe extringio gaſtando la coſa en extrema neceſſidad , que tiene el meſmo efecto en la coſa que ſe tomò antes dela , que ſi ſe tomara en ella,pues la haze comun.

Eſtas ſententias ſon ambas probables, la ſegunda es mas manſa ſe,y puede ſeguir en practica. Ita ille,cui adde Caſtrum Palaum *tom.1.tract.6 diſp.2. punct.10.num.166.* Gordonum *in Theolog.mor.lib.5. quæſt.6. part.4. c.1. n.3 fol.508.* & poſt illos doctus Pater Andreas Mendo *in Bullam Cruciatæ diſput.39. cap.9. n.73.* vbi me citato ſic ait ; Aduerte quod ſi quis ante neceſſitatem fuiſſet rem furatus,eámque in extrema neceſſitate conſumpſiſſet , non teneri poſtea eam reſtituere , etiamſi ad pinguiorem fortunam deueniat , quippe licitè eam conſumpſit in ea neceſſitate ; nec obſtat quod ante illam fuerit furatus : nam hoc non tollit ius naturæ,quod tunc facit omnia bona communia : ſicut ſi eam rem furatus fuiſſet iam conſtitutus in extrema neceſſitate, reſtituere non deberet. Ita P. Mendo. Vnde ex dictis refellendus eſt Roccaful , *quæſt.26.* qui falſam vocauit hanc opinionem , eſt enim probabilis , licet contraria ſit probabilior , & communior , & ideò aduerſus Roccaful præter Doctores citatos , adducam ex Dominicanorum familia inclytum M.Marcum Serra *in* 2.2.D Thom.*quæſt.62. art.8. dub.* 2. vbi ſic aſſerit : Mihi ſatis probabile videtur , ſi nec tunc in extrema neceſſitate, nec ante illam accipiat debitor rem mutuo , aut alio contractu dominium transferente,quo ſua fiat,ſed eam habeat,aut ex delicto, vtpotè furto ſublatam, vel ex contractu dominium non transferente , nempè conductam, vel commodatam,ſi eam conſumit , vt ſuæ neceſſitati ſubueniat, non teneri poſtea eam illius pretium ſoluendo reſtituere , etiamſi ad pinguiorem deueniat fortunam.Id colligo ex verbis illis D. Thomæ *quodlib.5. artic.17. Tunc in neceſſitate fiunt omnia communia , cum homo non poteſt ſibi de ſuo ſubuenire.* At ſi debitor rem quam habet , non accepit mutuo , aut alio contractu dominium transferente , quo ſua fieret , non poteſt ſibi de ſuo ſubuenire : nam ſupponimus non habere aliud, quo poſſit ſibi ſubuenire , niſi rem , quæ ſua non eſt : ergo illi omnia , ac proinde res illa , fiunt communia , ſícque re illa vti poteſt , illámque conſumere , quin teneatur poſtea reſtituere.Confirmatur,ſi res illa eſſet apud eius dominum illa extremè non indigentem , & exiſtés in extrema neceſſitate alius eam acciperet , & conſumeret , non fieret reſtitutioni obnoxius : ergo neque fiet , ſi eam habens apud ſe , prædicto modo conſumar,vt ſibi conſulat,ac ſubueniat. Antecedens probat M. Soto *lib.4. de iuſt. q.7. art.1. ad 4.*quia cùm in extrema neceſſitate omnia ſint communia,tum qui capit, nullum contrahit debitum. Probatur etiam : Non tenetur reſtituere ratione acceptionis ; nam eam iure ſuo conſumeret ; nec ratione rei , quia conſumpta iam non extat in ſe, nec alio modo : qui enim eam conſumpſit, non eſt factus ditior, cùm non haberet quid de ſuo conſumeret , & rem alienam conſumendo conſeruaret ; nec ratione contractus : nam prædicti contractus non transferêtes dominium ſolum obligant ad reſtitutionem rei , quando perit culpa eius qui rem accepit : hîc autem abſque culpa perit : ergo nullo modo. Conſequentia verò patet , quia extremam neceſſitatem patienti non ſolùm eſt communis res aliena apud dominum illius exiſtens , ſed etiam , quæ apud ipſummet patientem exiſtit , & ſicut rem acceptam in neceſſitate , ita & ante talem neceſſitatem acceptam in neceſſitate ipſa iure ſuo conſumit. Quo fit vt vinculum præcedens diſſoluatur,& non maneat;nam quamuis acceptio iniuſta per furtum obliget ad reſtitutionem , quandiu res accepta manet aliena , & vt ſic conſumitur ; ſi tamen aliena eſſe deſinat , obligationis vinculum diſſoluitur,vt patet ſi rem furto acceptam, dominus ei qui eam acceperat donaret. In extrema autẽ neceſſitate res furto accepta aliena eſſe deſinit , & fit communis talem neceſſitatem patienti ; ac proinde ſi illam , vt ſibi ſubueniat,conſumit, non tenetur ad eius reſtitutionem , etiamſi poſtea ad pinguiorem deueniat fortunam. Hucuſque M. Serra. Ex quibus apparet probabilitas huius opinionis,quam parum modeſtè Roccaful aſſeruit eſſe falſam , & poſt hæc ſcripta inuenio noſtrum conciuem cariſſimum Marcum Serium *tom.1. de reſtit. diſp.5.q.1. n.5.* hanc ſententiam probabilem vocare.Non eſt igitur audiendus Roccaful.

Notandum eſt etiam hîc , quod non ſolùm extrema neceſſitas, ſed etiam grauis tua, vel proximi (qualis eſt periculum morbi,magnæ famis, nuditatis,captiuitatis,vel diuturni, ac tetri carceris vel ſimilium afflictionum) excuſat à reſtitutione quandiu durat. Vtrum autem,ſi venerit ad lautiorem fortunã teneatur reſtituere ſic acceptum , vel non, vtrumque eſt probabile. Et quidem ferè eodem modo Philoſophandum eſt in graui, & extrema neceſſitate. Et ita hanc ſententiam tenet Dicaſtillus,*vbi ſuprà de iuſtitia lib.2.tract.2.diſput.10. dub.3.num.29.* An verò creditori exiſtenti in neceſſitate ſimili debeat reſtituere, pars affirmatiua adhuc probabilior eſt in hoc caſu , quam in caſu extremæ neceſſitatis. Quamuis Leſſius *lib.2.cap.16. numer.10.* etiam in hac neceſſitate putet probabile eſſe potiorem , & præferendam conditionem eius

penes quem res est, siue fuerit habita ex contractu, siue per furtum; quia etiam in hac necessitate omnia sunt communia, vt multi docent Auctores, qui, si consequenter loquuntur, tenentur hoc asserere. Solùm est aduertendum, Lessium non extendere hoc ad amissionem honoris, aut periculi cadendi à statu, quæ mala aliqui computant inter graues necessitates. Vide Dicastillum supra, & Marcum Serra, qui licet teneat esse differentiam inter extremam, & grauem necessitatem, tamen postea ita ait; Non desunt tamen qui dicant eandem esse rationem de graui, ac de extrema necessitate; sícque consumpta re in graui necessitate, non teneri debitorem ad eam postea restituendam, vt videntur sentire Sylvest. *verb. furtum q. 5.* & Angelus *eod. verb. n. 37.* Et quamuis creditor sit in pari necessitate morbi, famis, &c. (inquiunt) non teneri debitorem ei restituere: quia non solùm in extrema, sed etiam in graui necessitate melior est conditio possidentis. Ita Serra; qui citat Lessium; vnde videtur hanc sententiam tanquam probabilem admittere.

An Confessarius qui asseruit imposuisse Titio pro pœnitentia vnum Miserere, *vel quinque* Pater, *fregerit sigillum Confessionis.*

Resolvt. XIV.

NOminatim contra me affirmatiuam sententiam docet Dicastillus *de Sacramentis tom. 2. tract. 8. disp. 12. dub. 7. n. 122.* vbi sic ait; Quæres an sit contra sigillum, manifestari à confessario pœnitentiam, quam imposuit pœnitenti. Respondetur communiter sub distinctione, aut conditione, nempè esse contra sigillum, si pœnitentia talis sit, vt indicet, aut suspicandi ansam præbeat quod pœnitens confessus fuerit mortalia, quando scilicet pœnitentia excedit illam, quæ solet imponi pro venialibus, secus si non excedat. Cardinalis Lugo adhibet exemplum, v. gr. semel dicere orationem Dominicam, & Angelicam, vel vnum Psalmum mediocrem, & pro sententia refert Henriquez, & Nauarrum, & recentiores quos non nominat. Et videtur inquit, probabile, quia sicut non est contra sigillum dicere quod confessus est venialia, sic neque erit dicere quod accepit pœnitentiam solitam imponi pro venialibus. Limitat hoc Lugo, nisi pœnitentia illa indicet qualitatem peccati, vt, si pœnitentia fuit oratio leuis pro socio, quem leui aculeato verbo pupugisset, quæ notitia posset præbere occasionem suspicandi tale peccatum. Totum facilè admitto, sed in leuis pœnitentiæ exemplis etiam pro venialibus, video discrepantia iudicia. Diana *tract. illo 11. 5. part. resolut. 31.* cùm retulisset Granadum, & Malderum, & in prædictam doctrinam consensisset, meritóque reprobasset, eum, qui dixerat, suo pœnitenti, quem designauerat, imposuisse pro pœnitentia Rosarium B. Virg. (neque enim hæc pœnitentia iniungi solet pro venialibus) subiungit, secus si pœnitentia esset *vnum Miserere, quinque Pater, &c.* ego tamen intra latitudinem pœnitentiæ venialium, etiam quæ non indicet speciem, aut etiam genus peccati, non facilè id admiserim, præsertim hæc posteriora exempla. Huc vsque Dicastillus.

Sed ego non recedo à sententia quam docui, & quam me citato adfert, & sequitur doctus, & amicissimus Pater Auersa *de Sacramento pœnit. q. 18. sect. 4.* vbi ita asserit. Non debet confessarius dicere quam satisfactionem imposuit pœnitenti, quando est aliquantum grauis, quæ proinde posset indicare mortalia, vel multa, aut grauiuscula venialia pœnitentis: licet non frangeret sigillum, si diceret pœnitentem impositam adeò leuem, quæ solùm denotaret confessionem aliquam venialium, sicut nec dicendo in genere, illum confessum fuisse venialia. Exempla affert Diana *p. 5. tract. 11. resol. 31.* peccasse contra sigillum Sacerdotem qui dixit se imposuisse cuidam Coronam B. Virg. non autem dicendo se imposuisse vnum *Miserere*, aut quinque *Pater noster*. Ita Auersa. Et ita etiam docet me citato P. Hermannus Busenbaum Societatis Iesu *in Medul. Theol. moral. lib. 6. tr. 4. c. 2. dub. 1. num. 5.* & ex eadem Societate, me etiam citato doctus P. Thom. Tamb. *opusc. de confess. lib. 5. cap. 3. §. 1. n. 1. in fine*, vbi sic ait; Huc reducitur, si confessor reuelet pœnitentiam pœnitenti impositam, vel publicè peragendam imponat, sed grauem, id est, quæ consueuit iniungi pro mortali, qualis nunc esset (ait Diana *part. 5. tr. 11. resol. 31.*) Corona B. Virg. non verò vnicum *Miserere*, quia hoc loquendi modo, præbetur, vt dictum est, occasio graue quidpiam aduersus pœnitentem suspicandi. Ita ille. Et tandem etiam me citato hanc sententiam sequitur Gesualdus *in Theolog. moral. tom. 1. tract. 25. c. 3. n. 12.* sic asserens; Dico, non posse confessarium manifestare aliis pœnitentiam iniunctam pœnitenti in confessione, quando pœnitentia esset alicuius momenti, vt Corona, Rosarium, &c. quæ imponi solet pro aliquibus peccatis aliquantum grauibus, secus autem si pœnitentia fuisset leuissima, quæ imponi solet quotidie pro peccatis quotidianis venialibus, vt Psalm. *Miserere*, vel quid simile. Vide etiam me citato Leandrum *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 10. q. 45.*

Non igitur est audiendus P. Dicastillus, nam pœnitentia vnius *Miserere*, vel quinque *Pater*, supponit tantùm peccata venialia in genere, nec vllum in particulari designat: ergo negandum est eius manifestationem frangere sigillum; nam potest confessor reuelare peccata venialia alicuius in genere duntaxat, quia qui confitetur manifestè, ostendit se habere saltem peccata venialia, vt & melius probat Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 10. q. 10.* & Lessius *in 3. part.* D. Thom. *q. 11. de sigillo confess. art. 2. n. 88.* & Præpositus *in 3. part. q. 1. de sigillo dub. 3. n. 26.*

Sed quia hîc Sermo incidit de sigillo confessionis; Quæro, primò an confessarius debeat negare pœnitenti Schedulam confessionis petenti, si ex aliqua iusta causa illum non absoluit. Et nominatim contra me respondet Dicastillus affirmatiuè, *vt suprà dub. 7. n. 119.* vbi sic ait; Iam verò de petente Schediasma confessionis, Coninch *suprà n. 14.* putat confessarium teneri Schedulam, & attestationem confessionis præbere ei, qui ob defectum dispositionis vel aliam causam non absoluitur, verb. gr. si audiuit famulos alicuius Principis, qui factæ confessionis soleat testimonium inquirere; Probat, quia alioquin proderet peccatum, & indispositionem pœnitentis, nec ideò confessarius mentietur, verè enim dicit illum fuisse confessum; Cum Coninch sentiunt Fagundez, & Moscoso, quos refert, & sequitur Diana *tr. 11. 5. part. resolut. 22.* & ait non esse audiendum Bonacinam negantem teneri dare schedam.

Mihi tamen magis probatur sententia Bonacinæ,

næ,quem & audit,& refert,& sequitur Lugo *n.*87. nempè negandam esse Schedam.Neque enim tunc confessarius ex se reuelat directè, vel indirectè peccata ; sed tantùm non vult affirmare , vel dare Schedam confessionis non ritè factæ, alioquin pateret via, vt multi nequam sic venirent ad confessionem indispositi ad decipiendos dominos , imò etiam Parochos testimonio confessarij. Talis autem peccator sibi debet damnum imputare , si quod inde resultet.Hucvsque Dicastillus ; cui adde etiam nominatim contra me Leandrum *de Sacram.tom.*1.*tr.*5. *disp.*10. *n.*80.

Sed ego iterum adhæreo contra Dicastillum, & Bonacinam opinioni P. Coninchi , dico igitur , quod confitentibus , tametsi ob indispositionem absoluti non sint , confessarius testimonium dare debet factæ confessionis. Nam confessarius violat sigillum confessionis , si directè , vel indirectè significet , se pœnitentem suum ob indispositionem non absoluisse. Hoc autem confessarius significat, si aliis dans huiusmodi Schedulam , neget illi propter indispositionem,confirmatam ex eo,quod huic homini publicè petenti Sacram Eucharistiam,perinde,ac aliis danda est, ad infamiam eius vitandam. Ergo ob eandem causam perinde , ac aliis Schedulam testimonij dare debet. Neque tunc confessarius mentitur, cùm sit ipsi confessus, licet non absolutus,

Et ita hanc sententiam præter Doctores à me alibi adductos, tuetur Pater Tamburinus *opusc.de confess. lib.*5. *cap.*3.§ 9.*n.*16.sic asserens : Hinc colligè,quando famuli,vel scholares debent superioribus testimonium suæ confessionis afferre , debere confessarium illud dare (intellige iis , qui confessionem saltem inchoarunt,licet propter aliquid absolutionis beneficio cæuerint :) Ratio est,quia si non darent, proderent indispositionem eorum, quam ex inchoata confessione cognouerunt ; nec dando metiuntur , quia iam illi initium fecerunt confessionis. Ita ille. Et ex eadem Societate Amicus *in curs. Theolog.tom.*8. *disput.*14. *sect.*1.*art.*9.& Layman *in Theolog. moral. lib.*5.*tract.*6.*cap.*14.*num.* 8.Rectè itaque Iacobus Marchant. *in resolut.pastor. tractat.*5. *post cap.*4. *in appendice de sigillo casu* 3. sic ait ; Si confessarius audierit confessionem , & confitentem non absoluerit ob indispositionem, & indignitatem non solùm non potest dicere; ego eum non absolui, sed etiam putant multi eum teneri dare Schedulam testem confessionis , si hoc vrgeat pœnitens. Sic contingere potest quando, vel discipuli suis magistris, vel famuli suis heris , vel Religiosi suis superioribus tenentur referre testimonium suæ confessionis. Negando enim posset aliquo modo prodere sigillum , & peccatorem,dando autem non mentitur , quia tantùm testatur esse confessos, quod verum est.Et si quidem coram aliis confessus est , & coram ipsis petit testimonium, certum est nullatenus posse ei negari, quia ingeneraretur suspicio, quod non fuisset absolutus.

Sed circa præsentem difficultatem media via incedit Pater Auersa *de Sacrament. pœnitent. q.*18. *sect. secunda* , & sic distinguit ; Aut nescitur pœnitentem ad talem certum confessarium accessisse, vt contingit in ciuitatibus,& Ecclesiis , in quibus est copia confessariorum : Et tunc potest confessarius tutò negare Schedulam pœnitenti quem non absoluit , absque vllo reuelationis periculo : quia si ipsemet pœnitens dicat se accessisse ad illum confessarium , & ab eo fuisse sibi negatam Schedulam , ipse se prodet. Debebit etiam confessarius negare , nec poterit licitè concedere , quando videt pœnitentem velle ea abuti ad decipiendum superiorem , & eludendum præceptum. Poterit tamen concedere,secluso hoc periculo,nec mentietur dicendo se audisse confessionem , non nominando absolutionem.

Aut scitur pœnitentem ad hunc confessarium accessisse , vt quando Parochus dedit suo subdito licentiam ad alterum ,qui solus est in ea villa , vel quando pœnitens aliis videntibus accedit ad talem confessarium : Et tunc per se videtur confessarius posse , ac debere concedere Schedulam, quia alioqui reuelaretur confessio , seu defectus in confessione detectus. Etiamsi , inquam , pœnitens esset abusurus Schedula ad decipiendum superiorem, & persistendum in peccato , quia confessarius non propriè concurreret ad hanc fraudem , sed illam permitteret , ne reuelet ipse confessionem , sicut aliis plurimis modis contingit. Deberet tamen in Schedula dicere tantùm se audisse confessionem; quod verum est , & ita in hoc non mentietur : non autem dicere se absoluisse. Talique Schedula debent contenti esse quicunque superiores,& pœnitentem admittere , tanquam ritè confessum , & absolutum. Et non expediret,nec tolerandum esset , vt exigeretur etiam expresè testimonium de absolutione. Hæc omnia Auersa *vbi suprà* Verùm Henriquez *lib. sexto* ,*cap.*12. *num.*4 circa casum propositum putat confessarium posse talem Schedulam ad arbitrium pœnitenti , vel concedere,aut negare,sed potius expedire concedere ; Lugus *disp.*23. *sect.*4. *num.*87. Similiter ait posse negare absque fractione sigilli , & posse concedere absque culpa mendacij , sed debere cauere à periculo scandali,ne Schedulam det peccatori publico non emendato,aut etiam occulto sic volenti superiorem decipere.

Sed ego absolutè affirmatiuam sententiam teneo contra Dicastillum,quam præter Doctores superius citatos , inuenio post hæc scripta docere etiam Martinum de San Ioseph *in Mon. confess. tom.*1. *lib.*1. *tractat.*22. *de pœnitent. num.*4. vbi sic ait; Iuzgo por mucho mas probable opinion la de Egidio,*de Sacrament.disput* 9.*dub.*1. *num.*14. Fagundez *præcept.secundo lib.*5. *cap.*4. *num* 4. Moscoso *in summa tractat.*7.*cap.*15. *num.*3.Bonacina *quinta parte*, *tractat.*11.*resolut.*22 que affirman que tiene obligacion el confessor à dar cedula de confession al que no absoluio , por el peligro de reuelar el sigillo, y que no miente en dar la cedula , porque no se dize mas en ella , que de Fulano se confessò,y esto es verdad,pues se confessò, aunque no le absoluieron, demas de que aprouecha esso al penitente para encubrir sus pecados , y à nedie danna: Et concedendum est facile , id quod nemini nocet , & petenti prodest. *l. rescriptum.C.de precibus.* Ita Martinus.

An post decretum Clementis VIII. detur casus in quo superiores Regularium possint vti notitia habita in confessione subditorum.

Resolvt. XV.

Affirmatiuè respondet Lessius *in* 3. *part.* D. Thom. *q.*11. *de sigillo confessionis art* 1. *dub.*2. *n.*6. à me alibi adductus ; cui tunc addo Guillelmum

mum Mercerum *in Supplement. 3. part. q. 11. art. 5. num. 2.* vbi sic ait; Superiorem qui confessionem subditi audiuit, non posse ex vi illius, ita ipsum gubernare, verbi gr. auferendo illi officium quo fungitur, vt alij possint suspicari eius peccatum in genere, vel in specie. Ratio est, quia & hîc esset indirecta reuelatio. Addunt Richardus, & Angelus idem fore illicitum, etiamsi solus pœnitens intelligat se priuari ministerio ratione suæ confessionis, quia si non licet pœnitentem à confessione peracta verbis corripere: ergo nec factis. Et non est dubium quin ita plerumque expediat in praxi; Ideò Clemens VIII. in Decreto de casibus reseruatis edito pro Religiosis sic habet: Tam Superiores pro tempore existentes, quàm confessarij, qui postea ad superioritatis gradum fuerint promoti, caueant ne ea notitia quam de aliorum peccatis in confessione habuerint, ad exteriorem gubernationem vtantur.

Notandum tamen est, hanc prohibitionem esse iuris humanis, propulsare autem periculum à Repub. vel à proximo absque nostro incommodo, & violatione secreti, esse iuris diuini, & ideò posse fieri vt quis teneatur hac sententia vti ad malum auertendum, præsertim cum sententia probabilis, quæ habet id posse fieri, & nullum ius humanum possit impedire ne quis in necessitate vtatur sententia probabili. Nec putandum est Pontificiam prohibitionem agere de huiusmodi casibus extraordinariis, qui in domibus religiosis rarissimi inueniuntur. Hucvsque Mercerus. Ex cuius doctrina sequeretur, Superiorem regularem posse, imò debere ex notitia habita in confessione expellere aliquem subditum extra regnum cum aliqua occasione, qui nouerat in confessione illum machinare aliquam rebellionem, vel ad aliam ciuitatem transfatare, si ex confessione nouerat illum sollicitare, verb. gr. fœminam nobilem, vnde facilè si factum manifestaretur tota Religio infamata remaneret, & sic de similibus casibus.

Sed circa præsentem casum, & doctrinam habeo maximam difficultatem: nam vt optimè obseruat Dicastillus *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disput. 12. dub. 7. num. 14.* Decretum Clementis VIII. manifestè excludit omnem casum; itavt Regularis nullo modo in aliquo casu possit vti scientia. Lex autem cum tanta amplitudine non posset esse iusta, nisi Pontifex supponeret non esse illum vsum licitum ex natura rei: nam si ex natura rei liceret in aliquo casu, posset esse casus in quo non solum liceret, sed teneretur confessarius vti ea notitia ex præcepto naturali, vt quando ex confessione sciret aliquem esse indignum prælatura, teneretur ex vi talis notitiæ illum non eligere, quia eligere indignum est intrinsecè malum, & scit esse indignum notitia, qua ex natura rei licet vti, atque adeò non posset Pontifex prohibere ne illa vtatur. Item si Prælatus sciret ex confessione aliquem non esse Sacerdotem, & ex natura rei, & generali præcepto Christi non esset illicitum vti ea notitia, deberet illum non designare in confessarium suorum subditorum, ne illi irritas facerent confessiones, & tamen, (vt supponimus!) etiam in hoc casu, & similibus prohibet Pontifex (quia omnes casus excludit) vti tali scientia: Signum ergo est, quod hæc obligatio non vtendi notitia sit ex natura rei, supposita institutione huius Sacramenti. Et id censetur supponere Pontifex, alioquin non posset tale præceptum imponere. Quod si hoc habet ex natura rei, non solum pro regularibus, sed pro omnibus debet habere locum, & nullus confessarius poterit ea notitia vti. Ex his omnibus consentit Eminentissimus Dominus meus Cardin. Lugo *de Sacrament. pœnit. disput. 23. num. 94.* disputans contra Suarium, qui concedens alioqui non licere iam post illud decretum vti scientia confessionis, totam vim ponit in positiua lege Papæ, qua id prohibuit, non in natura rei: verùm ea lex (vt dicebamus) non posset pro omni casu obligare, nisi supponeret id ex natura rei non licere, & tali lege satis declaratur rem ipsam non licere spectata rei natura. Et ideò, vt dixi, circa doctrinam Lessij, & Merceri, habeo maximam difficultatem, ideò viri docti iudicent. Et nota hic cum Dicastillo *num. 148. & 170.* quod non requiritur obligario cauendi ab aliquo opere quo pœnitens, aut alij possint venire in talem notitiam, aut suspicionem facti ex confessionis scientia, sed sufficit ad hanc obligationem, quod in vniuersum, si scirent homines posse aliquando etiam casu, quo non veniret pœnitens, aut alij in talem notitiam, vti scientia ad faciendum, vel non faciendum aliquid quod ad ipsum pœnitentem spectet aliquo modo, haberent occasionem detrectandi confessionem, atque adeò non debere concedi vllum casum, etiam sine ea notitia, in quo aliquid tale fieri possit.

Hoc etiam fundamentum admittit Cardinal. Lugo *num. 98.* vbi expresè docet non solum obligari confessarium, quando est periculum quod pœnitens sciat, sed etiam licet id pœnitens ignoret. Nam vt rectè ipse ibi discurrit, redderet confessionem maximè difficilem, si sciret posse confessarium vti illa notitia occultè.

Itaque quamuis pœnitens non possit suspicari id quod erga ipsum fit, ortum habere ex confessione, sufficeret quod homines sciant peccata sola confessione cognita ius tribuere ad operandum ex illa notitia aliquando, ad hoc, vt homines timeant confiteri, & à confessione retrahantur, quod omninò vitandum est. Ergo non solum quando alij, aut ipse pœnitens id possunt intelligere in casu particulari, sed etiamsi nihil tale intelligere vnquam possint, oportet pro bono Sacramenti esse tutos, quod talis notitiæ vsus non habebit locum.

Ex his apparet quod alibi notaui, & notat Petrus à Sancto Ioseph *in idea Sacram. c. 31. resol. 11.* vbi ait; Quod si superior per solam confessionem cognoscat aliquem ex suis subditis esse indignum officio quod exercet, aut quod prosequitur; non debet illum à tali officio amouere, aut ei suffragiũ negare, si hoc fieri nequit sine reuelatione indirecta sigilli Sacramentalis. Imò etsi non sit periculum aliquod reuelationis respectu aliorum; si tamen pœnitens suspicaturus sit, se priuari officio quod possidet, aut à consequendo repelli, propter peccatum in confessione manifestatum; Superior non potest tunc vti scientia acquisita per confessionem, & inferiorem amouere ab officio, aut ei suffragium denegare: tum quia hæc esset tacita exprobratio peccati in confessione auditi, quæ extra confessionẽ illicita est, siue fiat verbis siue factis; tum quia hoc modo confessio redderetur valdè onerosa; siquidem inferiores non auderent confiteri Superioribus ea peccata, propter quæ ab officiis suis meritò possent amoueri.

Scio aliquos contrarium asserere, sed quidquid ipsi asserant, semper in mea sententia persistam in fauorem Sacri sigilli, & tribunalis Sacramenti pœnitentiæ

nitentiæ. Et ita me citato nouiſſimè tenet Hermannus Buſenbaum *in Medulla Theologiæ moral. lib. 6. tract. 4. c. 3. dub. 1. num. 4.* & ferè omnes ſcriptores Societatis.

Sed hîc pro curioſis apponam aliud dubium: Confeſſarius ſcit ex notitia habita in confeſſione, quod quædam mulier nobilis, quando vocat confeſſarios in domum ſuam ad confitendum, ſæpiùs illos ſollicitat, quæritur an ab ipſa vocatus poſſit ſe excuſare propter periculum labendi in peccatum, licet nullam habeat idoneam excuſationem. Et negatiuè reſpondet Dicaſtillus, *vbi ſuprà num.* 167. vbi aſſerit; Quod dictum eſt de periculo vitæ corporalis, ſcilicet nec propter illud vitandum poſſe aliquid fieri in detrimentum ſigilli, habere etiam locum in periculo ſpirituali; ita vt licet ex confeſſione ſciat ſibi parari periculum ſpirituale, non poſſit propter illud vitandum aliquid tale facere, ſed ſi aliter vitare illud nequeat, niſi aliquid operando, quod vergat in damnum ſigilli, debeat ſperare auxilium diuinæ gratiæ, & ſe diuinæ prouidentiæ committere, ſaluo in omnibus ſigillo. Sed quia aliquando videtur eſſe intrinſecè malum ſubire tale periculum, & in illius fuga poſſet videri aliquid fieri contra ſigillum, placet rem in ſubiecto caſu declarare.

Sacerdos aliquis ex confeſſione nouit perſonam aliquam ſibi eſſe ſcandalum, quæ vocat illum in domum ſuam, quaſi ad confeſſionem, ſed reuera in malum finem, quæritur an poſſit poſtulatus negare, & nolle ire, ſed ſe ſubducere, iturus alioquin, ſi id non ſciret ex notitia confeſſionis? Non deſunt qui putent poſſe nolle ire, quia obligatio vitandi proximum periculum peccati iuris naturalis eſt. Alij putant debere adire, quia non licet vllo ſigno prodere pœnitentem; proderet verò, ſi nullam poſſit non eundi idoneam excuſationem prætexere, id enim ſupponitur. Adde quod ſi ob id recuſaret, iam aliquid ageret, aut omitteret ex tali ſcientia; atque adeò non ſe gereret in externa gubernatione, quaſi nihil ſciret; ergo reuerentia Sacramenti, qua tenemur illius ſcientia non vti ad alias humanas actiones dirigendas, poſtulat, vt qui abſque tali notitia eſſet iturus, tunc etiam eat.

Si caſus admittatur poſſibilis, ego libenter fatebor talem confeſſarium ob rationem dictam, & doctrinam hucuſque datam, debere adire, perinde atque adiret, ſi nihil ſciret: & ſperare poſſe auxiliũ diuinum. Nec illa notitia debet illum dirigere ad vitandum illud periculum; atque adeò non eſt intrinſecè malum in iis circumſtantiis tale periculum non vitare, tum quia non eſt intrinſecè malum tale periculum non cognitum ſubire, nec eſt moraliter ſe exponere tali periculo, quando id nõ eſt notum ſubeunti: in eo autem caſu, periculum non eſt notum; tum quia illa notitia eſt quaſi non eſſet, in ordine ad operandum ex illa; tum quia eo ipſo quod in reuerentiam & honorem Sacramenti ſe exponit illi periculo; poteſt & debet ſperare ſpeciale auxilium tam antecedenter, vt firmiori propoſito ſe muniat, quàm poſtea in ipſo articulo occaſionis, vt conſtanter, & fortiter ſuperet tentationem; quæ omnia poſſunt magnam ſecuritatem aut fiduciam præbere; imò propter hæc & ſimilia poteſt iam cẽſeri illa occaſio non proxima; etiamſi alioquin in aliis ſimilibus occaſionibus expertus fuiſſet ruinam. Hucuſque Dicaſtillus, qui ex parte pro hac ſententia adducit Cardinalem de Lugo *vbi ſuprà num.* 116.

An qui ignoranter ordinatus fuit ſimoniacè, ſi ſoluat amico pecuniam Epiſcopo datam, incurrat ſuſpenſionem, & quid de beneficio ita ſimiliter obtento.

Resolvt. XVI.

QVoad primum dubium libet mihi reſpondere cum verbis Stephani Baunij *in praxi beneficiorum diſput. 16. quæſt. 16. qu. 62. dub. 6.* ſic aſſerentis: An autem hæc illum pœna ſimiliter ſtringat, cum eodem ignaro ac neſciente, Epiſcopo pecunia eſt data, vt eum in ordinatorum numerum referret; idem non fuit olim omnium Doctorum iudicium. Pro affirmante fecere Summiſtæ veteres ferè omnes Sylu. Armilia, Angelus *verb. ſimonia, & ſuſpenſio.*

Pro negatiua cæteri, cauſam ita affirmandi habuere vnicam, ſed firmam, quia æquitatem pro fundamento, pro ratione iuſtiſſimam Papæ voluntatem habet. Enim verò ſcribit Bonifacius Papa VIII. nolle ſe ſententiis per ſtatuta quorumcumque ordinariorum prolatis, ligati ignorantes, dum tamen eorum ignorantia craſſa non fuerit aut ſupina. *cap. vt animarum, de conſtit. in 6.* ignorantem ergo ſua cauſa factam eſſe ſimoniam, eorum qui ſcientes peccant, pœna propria non afficit.

Confirmatur. Cum Pontifex æquitatem tueatur ſeruétque in iubendo, ſic eius mandata capi debent, vt ea ſicut ratio largitur, interpretationis benignitate temperemus. Quare cùm quidpiam ſecus quàm imperat, per inſcitiam fit, aut neceſſitatem aliquam grauem, id non debet pœnæ tranſgreſſoribus poſitæ ſubeſſe, quia non eſt tum improbabile, eum eiuſmodi temporibus concedere, vt à præſcriptione verborum & lege diſcedi poſſit. Deinde quis credat, velle eum vt pœnis, earúmque acerbitate teneatur, qui in legem non commiſit? At qui ignorans facit quod illa vetat, eius violatæ propriè non eſt reus, quam hæc ergo ſui tranſgreſſori pœnam infligit, ſuſtinere non debet.

Quid ſi poſtea amico pecuniam, quam ille Epiſcopo ſua cauſa eſt largitus, rependat? Si id charitate inductus facit, nempe ne amicus doleat, ne rei pro ſe ordinatori datæ carentia damnum ferat, ne ingratus non reddendo dicatur & audiat, pro certo habeo, à conſcientiæ æquitatíſque lege impetrari poſſe, vt ei reſtituatur integra ſine crimine. Quod ſi è contra non amicitiæ, non gratitudinis ſeruandæ, legem habet obiectam oculis, ſed quidpiam aliud, ſi quod iſta exigit, non referre gratiam, parque acceptis reddere ſatagit, ſed factam cauſa ſua ſimoniam, reſtitutione numeratæ pro ſe pecuniæ approbare, vt tunc labes in illum iſtiuſmodi culpæ cadit, ita & quæ illam pœnæ conſequuntur, in caput ſuum, certúmque arceſſit ſalutis ſuæ ac honoris interitum: ita Nauarrus, & alij. Hucuſque Baunius: cui adde Caſtr. Palaum *tom. 3. tractat. 13. c. 3. qu. 24. num. 3.*

Sed an idem dicendum ſit quoad illum qui beneficium ignoranter ſimoniacè adeptus, eſt, quia amicus pecuniam collatori dedit, affirmatiuè reſpondet ſapientiſſimus Leſſius *lib. 2 de iuſt. cap. 35. dub. 25. n. 144.* vbi ſic ait: In hoc tamen caſu difficultas eſt; vtrum ſi poſt obtentum beneficium conſentias, ſoluendo pecuniam per alium promiſſam, vel refundendo ſolutam, tenearis reſignare beneficium, & reſtituere fructus perceptos?

Ad

Ad quam respondendum, si non consentias in factum alterius, ratum habendo contractum, seu promissionem simoniacam amici, sed solum ex amicitia soluas id, quod ipse amore tui dedit vel promisit; ne videlicet ipse tua causa damnum sentiat, non teneris restituere, imò nec peccas; vt rectè Nauarrus *lib. 5. consil. 10. de simonia* probat; illud enim soluere ex amicitia, ne amicus grauetur, non est malum, neque est approbare factum amici: sicut parens soluendo dedita filij, quæ ipse malè contraxit, non approbat facta illa, quibus contraxit; sed id facit ex amore filij, ne ipse infamis habeatur. Si verò consentias approbando factum amici, iam incurris simoniam, & teneris resignare beneficium, & fructus restituere; iuxta D. Thomam *artic. 6. ad 3.* qui id colligit *ex dicto cap. sicut tuis.* Idem sentit Panormit. & insinuat Nauarrus suprà.

Contrarium tamen, id est, quod non teneatur etiam in hoc casu resignare, docet Adrianus *quod-lib. 9 art. 3. litt. C.* Ratio est, quia illa ratificatio, quæ fit post legitimam collationem, & ius acquisitum, non potest eam inficere, aut simoniacam efficere. *Sicut* (inquit) *si quis pro beneficio sibi gratis collato postea animo mercimoniali pecuniam solueret, non inficeretur, nec irrita, redderetur prior collatio legitimè facta.* Idem tenet Tancredus, vt refert Gloss. *in dict. cap. sicut.* Nec obstat ratihabitionem retrotrahi, & mandato comparari *reg. 10. in 6.* quia id intelligendum in iis, quæ pendent à consensu ratificantis, non autem quæ antea absolutè & plenè peracta. Similiter non officit *dictum cap. sicut*, vbi sic habetur; *Ex eo, quod contra prohibitionem, & voluntatem tuam (à qua post modum minimè recessisti) aliquis te penitus ignorante, pecuniam promisit & exoluit, nihil debet tibi ad pœnam, vel culpam imputari, nisi postea consenseris pecuniam soluendo promissam, aut reddendo solutam*; quia hinc nihil aliud sequitur quàm aliquid debere tibi in culpam vel pœnam imputari, si consenseris in factum alterius. *In pœnam, vel culpam* inquit, non autem *in pœnam & culpam*; & quamuis diceret *in pœnam, & culpam*, non tamen inde sequitur collationem, vel confirmationem priorem fuisse irritam, aut beneficium debere dimitti: potest enim intelligi de pœna ferenda. Hæc sententia videtur mihi valdè probabilis. Fateor tamen talem mereri priuari per sententiam causa cognita. Et hæc omnia docet Lessius *vbi suprà*, quæ valdè notanda sunt, possunt enim in praxi facilius occurrere, & de hac difficultate à me etiam alibi dictum est. Vide tamen Castrum Palaum *vbi suprà punct. 15. num. 3.*

An pœna contra simoniacè ordinatos extendatur ad eos prima tonsura initiati sunt?

Resolvt. XVII.

Affirmatiuè respondet Layman *lib. 4. tract. 10. cap. vlt. §. 7. n. 11.* vbi sic asserit; Quod attinet ad simoniam realem, & completam in ordine; per eam incurritur in primis excommunicatio Papæ reseruata tam ab ordinante quam ordinato, vti habetur *in extrauag. 2. de simon.* Idque intelligendum etiam videtur de prima tonsura; quia per eam vsitato modo loquendi, aliquis ordinari dicitur, id est in Ordine Clericorum constitui; sicuti ex communi notauit Vgol. *tab. 4. cap. 3. num. 2. & cap. 4. num. 1.* Suarez *c. 56. n. 5.* contra Lessium *dub. 24. num. 133.* Adde quod Nauarr. respondit *lib. 5. consil 59. de simon. edit. 1.* Auila *part. 3. de censuris disputat. 5. dub. 9.* Simoniam commissam in Reuerendis seu dimissoriis, commissam censeri in ordine: quandoquidem Reuerendæ seu dimissoriæ litteræ ordinantur ad ordines, tanquam media ad finem. Hucusque Layman.

Verùm contrariam sententiam tenet Baunius *in prax. benefic. disp. 16. quæst. 62. dub. 11.* Nam cùm verba legis pœnalis propriè ac strictè capi debeant, & tonsura non sit ordo, sed dispositio ad illum, quæ pœnæ contra ordinatos simoniacè sunt statutæ, extendi ad tonsuratos non debent. Quæ opinio est Lessij *c. 35. dub. 24. n. 133.* vbi asserit: Non esse probabile velle Ecclesiam vt incutratur excommunicatio, dando aliquid pro sigillo, aut literis testimonialibus, cum hoc sit mera redemptio vexationis.

Et hæc omnia docet etiam Palaus *tom. 3. tr. 17. disput. 3. punct. 24. num. 1.* sic asserens? Qui simoniacè aliquem ordinat, aut ad ordinem sic conferendum mediator, seu præsentator existit, eo ipso est excommunicatus excommunicatione Papæ reseruata: habetur *in extrauagante 2. cùm detestabile, de simon.* Hoc tamen secundùm probabilem sententiam non extenditur ad collationem primæ tonsuræ; quia non est verus ordo, & pœnæ debent restringi. Neque etiam extendi debet ad Notariũ, & Ministrum, qui pro literis dimissoriis, aut testimonialibus aliquid exigeret: neque etiam ad Episcopum, si post ordinem gratis collatum, aliquid postea recipiat: nam estò, ij omnes peccent, & simoniaci sint iuxta Trident. *sess. 21. c. 1. de reformat.* non tamen incidunt in hãc excommunicationem, neque in aliquam pœnam ipso facto: quia illa verba Concilij. *Dantes, & accipientes, vltra diuinam vltionem, pœnas à iure inflictas ipso facto incurrant*, debent referti tantùm ad dantes, & accipientes ordines, non ad alias actiones illo *cap. enumeratas*, quia solùm pro dantibus & recipientibus ordines simoniacè, aut illorum mediatoribus pœnæ ipso iure latæ sunt. Ita Palaus.

Sed hîc quæri potest. An suspensio qua puniuntur ordinati simoniacè, incurratur per susceptionem cuiuslibet ordinis?

Et existimant nonnulli eam nonnisi per maiores malè collatos & receptos inuehi.

Causa est, quod cùm de pœna agitur, hæc non cadat nisi in id, cui propriè nomen resque conuenit significata, ac vetita per canonem: At ex probabili quorumdam sententia, non nostra tamen, minores ordines Sacramenta non sunt, sed Sacramentalia: ergo eorum receptio extorta pretio, non est suspensionis punienda pœna.

Confirmatur. In pœnis sequenda est interpretatio mitior: at mitius est, eum qui minoribus est initiatus per simoniam, suspensum non esse ab eorum executione, & receptione superiorum, quàm esse: ergo in eam partem inclinandum est in fauorem pœnitentium, quod est contra Suarez *c. 56. num. 5. lib. 4. de Simon.* quod probabile quoque esse asserit Reginald. *tom. 2. lib. 23. capite 12. sect. 1. num. 124.* & hæc omnia docet Baunius, *vbi suprà.*

Et quidem ordines Minores non esse Sacramenta, præstantissimi docent Theologi, quos ego alibi adduxi.

Notandum est hîc obiter, veteres Theologos docuisse,

docuiſſe,ordinatum Simoniacè eſſe irregularem:ita Alenſis *in 2.p.q.167.membr.2.* Scoti *in 4.diſt.25.q.1. art.1.* Richard. *in eand.diſt.art.2.q.3.* his verbis; *Reſpondeo quòd Simoniacus propter ordinis ſuſceptionem Simoniacè ſuſcepti,ſiue propter beneficij conſecutionem, eſt irregularis.*

Sed contrariam ſententiam tenendam eſſe puto cum Leſſio *lib.2. cap.25.dub.24.* Suarez *de Religione tom.1.lib.4. cap.56. numero 20.* Baunio *vbi ſupra*, & aliis. Ratio eſt ex iuris interpretum axiomate. irregularitatem extra caſus iure expreſſos non incurri:at non inuenitur in Sacrorum Canonum voluminibus eum irregularem eſſe, qui pecunia Sacrum Ordinem,aut beneficium nundinatur:ergò,&c.

Deinde in Sixti V.Conſtitutione contra Clericos malè promotos, non habetur niſi ſola pœna ſuſpenſionis, quæ ſola poteſt Romanus Pontifex eximere, hac adiecta admonitione,ſi poſt ſuſceptionem hi male promoti in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare præſumpſerint,futuros irregulares: non ſunt ergo iure factoque tales,ſed erunt, ſi excommunicati celebrauerint,aut ſuſpenſi.

An Simonia ad alia Beneficia obtinenda inhabilem reddat Simoniacum.

Resolvt. XVIII.

REſpondeo probabilius eſſe iuxta Conſtitutionem Pij V. te ipſo iure inhabilem reddi, inquit enim Pontifex, Illis ſcilicet beneficiis per Simoniam acquiſitis ſit ipſo iure priuatus, & perpetuò ſit inhabilis ad ea,& quæcunque alia Eccleſiaſtica beneficia obtinenda;& ita tradit Suarez *l.4. c.58. n.11.* Verùm Nauarr. *conſ.82 de ſimon.* exiſtimat inhabilitatem ad beneficia obtinenda ipſo iure non incurri: quia in hac parte illa conſtitutio non eſt recepta;& conſentit Suarez,ſupra, & Leſſius *c.35.dub.26.* cum etiam reſpectu ſimoniæ confidentialis requirat ſententiam declaratoriam criminis ad inhabilitatem contrahendam reſpectu aliorum beneficiorum. Vide etiam Palaum *tom.3. tr.17.diſp.3.punct.25.n.7.*

Sed hîc non deſeram apponere id quod docet Baunius *in praxi benefic.diſputat.16.quæſt.62.dub.18.* vbi ſic ait;Rehabilitare Simoniacum ad beneficia, ad quæ eſt per Simoniam inhabilis iure ſuo quis poſſit?

Non alius quàm Pontifex, opinione Theſauri, & Bonacinæ *de Simon. q.7. punct.2.* eſt tamen meo ſenſu,eorum non improbabile iudicium, qui aſſerunt Epiſcopum virtute Trident. Concilij *ſeſſ.24. c.6.* diſpenſare poſſe in inhabilitate occulte Simoniæ ad alia beneficia.Ita Baunius:cui adde Sanchez *in opuſc.t.1.lib.2.dub.120.num.40.* & Henriquez *l.13. de excommun.c.37.litt.F.& 56.n.1.litt.E.* Sed opinio Theſauri, & Bonacinæ in hac Curia videtur recepta.

Sed poſt hæc ſcripta, inueni doctiſſimum, & amiciſſimum Patrem Vincentium Tancredi *de Religione tr.2.l.4.diſp.44.q.2.n.10.* putare; ſententiam Baunij quam ſupra adduximus, eſſe tutam, & probabilem;itaque ſic aſſerit: Dico tertiò;inhabilitas ad alia beneficia, quæ contrahitur ipſo iure in Simonia confidentiali (nam in aliis diximus non contrahi, niſi poſt ſententiam ex Nauarro) non poteſt niſi à Papa tolli, & verius eſt, nec per aliquem in caſu occulto, quia non eſt irregularitas, ſed quædam pœna; eſt communis ſententia teſte Caſtro Palao *punct. vlt. n.3.* & extant pro ea Cardinalium declarationes.Ita Suar. *c.61.n.11.ſeq.* Filiuc. *cap.13.n.38.* vbi ait,Ita eſſe ex vſu ſacræ Pœnitentiariæ.

Sed contrarium putat tutum, & probabile Caſtro Palao *loc.cit.* cum Leſſio, & Henriquez apud ipſum,& Sanch. *ſupr.n.40.* Et verè probabilis eſt ſententia,quia hæc inhabilitas eſt quædam irregularitas,nec declarationes, & Rotæ deciſiones cogunt,vt benè cum Vaſquez *1.2.& d.177.c.vet.n.75.* docet idem Caſtro Palao, & ego aliàs fusè.Hucvſque Tancredus.

Sed ego non recederem à contraria ſententia, ſtante declaratione Cardinalium, & praxi pœnitentiariæ.

An Bulla Sixti V. contra malè promotos ad Ordines ſit vſu recepta quoad abſolutionem cenſurarum, & inhabilitatum.

Resolvt. XIX.

NOta, Sixtum V. edidiſſe Bullam quandam contra malè promotos, quæ incipit *Sanctum, & ſalutare*, quam Bullam,etſi Clemens VIII. anno 1595.reuocauerit,& ad ius commune reduxerit,nõ tamen quoad pœnas Simoniacorum; imò potius ibi dixit ſe velle in ſuo robore perſiſtere eas omnes,quæ ſunt latæ contra ſimoniacè ordinantes, & ordinatos.

Pœnæ verò latæ in ordinatos ſimoniacè ſunt, Prima;excommunicatio ipſo facto, habetur *in ſupradicta Extrauagante.* Secunda, ſuſpenſio ab executione ſuorum ordinum: ita *in ſupradicta extrauag.* & non ſolum eius quem ſic ſuſcepit,ſed etiam omnium quos habet:illa enim particula *ſuorum ordinum*,hoc indicare videtur; & ita tenet communis ſententia: Greg.Lop. *leg.11.tit.17.part.1.verb. vedado por derecho.* Man. Rod. *ſecundo tomo, ſummæ cap.56.num.6. verſ. el octauo* Leſſius *dub.25.n.135.* & Suar. *tit.5. de cenſ. diſp.31 ſect.4. num.33.* quamvis probabilitate non careat, vt tenent ſupradicti Doctores, ſolùm extendi ſuſpenſionem ad ordinem ſimoniacè ſuſceptum, non ad alios ritè ſuſceptos,quia licet Pontifex loquatur in numero plurali:dicens, *Sint ab executione ſuorum ordinum ſuſpenſi*, illa locutio pluralis correſpondet plurali locutioni præcedenti; loquebatur enim de omnibus, qui ordinati ſunt ſimoniacè, & de illis ſtatuit,vt ſint à ſuorum Ordinum executione ſuſpenſi,hoc eſt,quilibet à ſuo Ordine ſimoniacè ſuſcepto,& omnes ſimul à ſuis Ordinibus ſic ſimoniacè ſuſceptis.

His ſuppoſitis,ad dubium propoſitum in titulo huius reſolutionis ſic reſpondet Caſtr. Palaus *t.3. tr.17.diſp.3.punct.24.n.4.* Tandem in ſupradicta Bulla Sixti V. abſolutio harum cenſurarum,& inhabilitatum Pontifici reſeruatur,ſimulque reuocantur conceſſiones,& facultates Religioſis conceſſæ, & etiam conceſſæ Epiſcopis *in Trid.in ſeſſ.24 c.6. de reform.* Exiſtimo tamen, hac in parte non eſſe hanc Bullam receptam,imo Leſſius *dub.24.n.134.fin.* ait, hanc Bullam pleriſque locis ignorari, ac proinde non eſſe vſu receptam.Idem indicat Sà *verb.ſimon. n.12.* quatenus ait;Simoniaci occulti ſuſpenſio tollitur per pœnitentiam, & manifeſti per Epiſcopum poſt pœnitentiam.

Sed contrariam ſententiam tenet Parer Tancredus vir doctiſſimus,& amiciſſimus, *de relig.tract.2.*

lib.4.disp.34.n.6. quia Lessius dicit, Puto hanc constitutionem plerisque locis ignorari, ac proinde non esse vsu receptam, quod verum est vbi ignoratur: at ex hoc non infertur alibi non esse vsu receptam, Bonacina ait *quæst.7.§.6.n 11.* se id in Italia saltem non admittere, & Suarius illam esse receptam supponit; & sic eius doctrina procedit de omnibus censuris occultis, exceptis iis in ordine, ita Sanchez *consil.mor.lib.2. cap.3.dub.104 num.45. & dub.120. num.1.* & Filliuc. *cap.13.num.38.* Hucvsque Tancredus, cui adhæreo.

Notabilia quædam circa pœnas contra Simoniacos inflictas.

Resolvt. XX.

DIco primò, quod renunciare beneficia cum pacto de re aliqua facienda, aut omittenda, quæ iure non ineſt, est Simonia; Est tamen eiusmodi pactio quamuis Simoniaca à pœnis Simoniacorum libera. Sed probatur; nam vt Sylvest. *verb. Simonia quæst.19.* nulla Simonia pœnas iuris ipso facto inducit, nisi in ordine, & beneficiis: quia Ecclesia prædictis pœnis non punit alios, quam qui propriè sunt Simoniaci, traditione pretij pro re spirituali. At hoc non accidit, cùm Simonia est talis tantùm iure Ecclesiastico: vera est ergo pars hæc assertionis, in qua dicitur, conuentiones reciprocas circa spiritualia, Simoniacas quidem esse, à pœnis tamen, quæ Simoniam concomitantur, liberas. Et ita hanc sententiam tenet Baunius *in praxi benefic. disputat. 16. quæst. 46.*

Dico secundò, ad eos qui officia Ecclesiastica sibi pretio comparant, non pertinere has pœnas, quia non sunt beneficia, & in pœnalibus verba sumenda sunt in notione sua propria. Item ab his quoque pœnis esse liberos, qui beneficia sua auctoritate propria permutant.

Ratio est, quod hic non interueniat propriè dicta Simonia, cùm non detur temporale pro spirituali: ergo cùm pœnæ restringi debeant, excommunicatio, quæ est vna de pœnis quibus iure Ecclesiæ plectuntur propriè dicti Simoniaci ad compermutantes beneficia sua auctoritate propria, non se extendet, cùm non sunt hi nisi iure Ecclesiæ tales, proindeque impropriè, decreto tamen Innocentij III. beneficiis sunt priuandi, in quibus facta est permutatio, sic enim ille, *cap. cùm olim 7. de rerum permutat.* consequenter post sententiam, quæ non est necessaria, vbi reperitur propria Simonia, vt patet in Extrauag. citata.

Item, etiam assero, Simoniacam, Ecclesiasticam censuram, aut quamuis aliam pœnam iuris non inducere in ordine, beneficio, & Religionis ingressu. Et ratio est eadem, nempe quod pœnæ iuris eos duntaxat afficiant, qui proprie sunt tales, quales punire Principi placet. At Simoniaci Simonia iuris positiui, & Ecclesiastici, non sunt nisi impropriè tales, cùm spirituale nec vendant, nec emant; vnde si quis in conferendis aliis Sacramentis, consecrationibus, dispensationibus, pensione vendenda, aut redimenda, conferenda Vicaria temporali, peccauerit, non contrahet pœnam excommunicationis, suspensionis, aut inhabilitatis. Tanner. *in 2.2. disputat. quinta, quæstione 8. dub. quarto, numero 95.* sicut nec qui iuspatronatus pretio distrahit, Sanchez *tomo 1. opuscul.lib.2.cap.3.dub.107. numer. 3.* quia non est beneficium. Vide etiam Lessium *lib.2.cap.35.dub.23. num.30.* & Baunium *vbi supra, quæst.53.*

Dico tertiò, pœnas contra simoniam confidentialem multas esse. Prima est, excommunicatio reseruata Papæ.

Secunda, inhabilitas ad beneficium, in quo est commissa simonia.

Tertia, eius priuatio à die commissæ confidentiæ.

Quarta, omnium etiam beneficiorum, pensionũ, & aliarum rerum Ecclesiasticarum priuatio, quas confidentiarius iustè ante possidebat.

Quinta, inhabilitas ad illas, ita Pius V. Bulla cui initium *Intolerabilis*, quam Nauarrus explicat *in manual.c.23.n.110.*

Sexta, quod beneficium quod est receptum cum confidentia, sit deuolutum ad Papam, eique reseruatum.

Vltima, quod præsumentes beneficia recipere cum confidentia, Cardinales & Episcopi sint ab Ecclesię ingressu interdicti: qui autem sunt his inferiores minores Clerici, excommunicati, vt dictum est antea.

Sed difficultas est, an dictæ pœnæ incurrantur ante sententiam, prętęr excommunicationem, nullam ex dictis pœnis incurri docent Lessius *lib.2.de iust.cap.45.dub.26.* Reginald. *l.23.numer.183.* Azorius *tom.3.lib.12. cap.10. quæst.4. & c.21. quæst.12.* Suar. *lib.4.de leg cap.43.* Laym. *tractat.10. tapit.vlt. §.7.* maximeq; id locum habere in priuatione beneficiorum, quæ possidebantur ante simoniam cõfidentialem admissam.

Causa est, quod Pius vocem in sua constitutione nullam adhibeat, vnde constare queat, pœnam hanc locum habere in foro conscientiæ ante sententiam, saltem declaratoriam criminis; fructibus quidem, pensionibus, & beneficiis simoniacos priuat: sed an iis hoc ipso, & sine sententia excidant, non *indicat Fructibus*, inquit, *pensionibus, & aliis rebus Ecclesiasticis, ac etiam Romanæ Curiæ, & aliis officiis temporalibus præsentium auctoritate priuamus, & ad futura inhabiles decernimus.* His autem, idest pensionibus, & beneficiis ante confidentiam obtentis, illos vltrò, ac sponte abire oportere, ac non coactos à iudice, quàm est improbabile? Sanè Tannerus *in 2.2. disputat.5. quæst. 8. dub.4.* Simoniam confidentialem, pœnam aliam negat inducere ipso facto, quàm excommunicationem, inhabilitatem autem ad alia beneficia, & priuationem acquisiti per simoniam in foro conscientiæ nequaquam, sed exteriori tantùm. Sed contrariam sententiam tenet Flaminius *de simonia confidentiali quæstione 58. numero 15.* Flauius Cherubinus, *Bull. constitut.85.Pij V. Scholio 2.* & alij. Et his assentiendum putat Baunius *vbi supra qu.56.* quoad beneficij priuationem acquisiti per confidentiam; nam retinere nemo potest quod non est suum: at beneficia per confidentiam acquisita non sunt acquirentis, cùm collationes de iis factas Pius Quintus velit esse *nullius momenti, ipsaque vacare, ac dispositioni S. Sedis reseruata esse.* Idem dici de fructibus debet, quos Cameræ Apostolicæ malè perceptos applicat. Certum est tamen Cardinales, & Episcopos secundum Thesaurum *2. part. praxis verb. Simon. c.3.* non incurrere excommunicationem ex cõfidentia; quia in Bulla Pij IV. quam Pius Quintus confirmat, eius nulla fit mentio.

Dico quartò, quod confidentia, illicita quidem

est

eſt,ſed non Simoniaca, cùm reſignans, aut qui ei reſignandi eſt cauſa confidit, ac ſperat, eum cui confert,aut conferri, vel reſignari facit beneficium,ſibi illud idem reſignaturum, aut cui voluerit,ſine pacto tamen,aut cum confidit partem fructuum ſibi,aut alteri datum iri.

Pars prima probatur,quia à cupiditate indebita ſpes talis oritur:eſt ergo in ſua cauſa principioque illicita,non eſt tamen ſimoniæ vitio infecta, quia ibi nulla interuenit pactio,nulla eſt venditio, quæ res tamen ſunt ad ſimoniam neceſſariæ.

Sed ſi pactum de re ſupradictarum aliqua,intercedit reſignantem inter & reſignatarium,conferẽtem, & collatarium, aut eum cuius opera beneficium poſſideri incipit,erit confidentialis ſimonia: quia pactio omnis legalis adiuncta ſpiritualibus, quibus natura,aut conſuetudine non cohæret,labem habet ſimoniæ *cap. quæſitum 5. de rerum permutatione,cap. de pactis final.* ergo,& confidentialis, ſi talis tranſactio fluat, aut oriatur à confidentia recipiendi alicuius commodi ex reſignatione,collatione,aut procuratione facta,aut facienda alicui de beneficio.

Dixi *legalem*,,quia pactio,quæ tantum debitum honeſtatis, fidelitatis, & gratitudinis efficit, quo nempe vnum beneficium alio compẽſatur,non eſt iure naturali abſque vlla obligatione ciuili, ſimoniaca,ſed ſola legalis,quæ tantæ eſt efficaciæ,vt debitum vi eius coram iudice repeti poſſit.

Et hoc vltimum eſt valdè notandum quod ex Nauarro docet Baunius *diſp. 16. q. 57. aſſert. 2.*

Dico quintò,conuentionalẽ ſimoniam maximè mixtam,pœnas iuris inducere,ac ſi realis foret.Ita Caietanus *in Summ. verb. ſimonia, & in 2. 2. q.* 100. *art. 7. & tract. de ſimonia, qui eſt 9. in 2. tom. opuſc. q. 2.* Maior *in 4. diſtin. 25 quæſt. 7.* Comitol. *reſp. lib. 4. q. 6.* Ratio eſt;in contractu venditionis ſit res tradita, aut pretium conuentum etiamſi non ſit hoc perſolutum,ergo, & in contractu ſimoniacæ emptionis.

Sed mihi placet opinio contraria. Ita Caſtrus Palaus *vbi ſupra punct. 22. num. 2.* Leſſius *lib. 2. c. 35. dub. 26. n.* 149. Nauarrus *c. 21. n.* 104. Baunius *q.* 70. & alij.

Probatur eo, quod Eccleſia,non alia opera ſuis legibus puniat, quàm, quæ ſunt in ſuo genere completa,ac perfecta. At ſimonia in conuentione mera poſita, excepta ea quæ confidentia dicitur, non eſt in ſuo genere completa,ex Nauarr. *c. 23. n.* 104. Leſſ. *l. 2. c. 35. dub. 27. n.* 149. ergo non punienda pœnis Simoniæ.

Confirmatur. *In extrauag. cum deteſtabile* pœnæ non ſtatuuntur niſi in eos,qui conuentione facta, quomodolibet dando, vel accipiendo ſimoniam commiſerunt:ergo cum neutrum pura conuentionalis ſimonia habeat,pœnis non tenetur ſimoniacorum propriis.

Ex his infertur ex conuentionali, in qua res ſpiritualis data eſt ante pretium,pœnas Eccleſiaſticas nullas incurri.Ita Leſſius *vbi ſupra c. 39. n.* 143. Henriquez *l* 13. *c.* 137. *n. 3.* & alij quos citat & ſequitur Baunius,*vbi ſupra*,eo quod pœnæ Eccleſiaſticæ excommunicationis,& ſuſpenſionis non incurruntur niſi actio prohibita ſit completa, vt fatentur. Caietan. *verb. excommunicatio in princip.* Sylueſt. *verb. pœna q. 5.* actio autem ſimoniæ non completur,niſi ea ſit talis.

Hinc colligitur,ſimoniam conuentionalem non fieri realem per chirographum datum ab altera parte contrahentium, de ſoluẽdo pretio promiſſo; quia exhibitio chirographi non eſt pecunia, ſine qua tamen non poteſt conſiſtere emptio:ergo cùm non ſit ſimonia,vbi deeſt emptio,ſequitur per chirographum contrahentium non compleri ſimoniæ vitium.

Et tandem contra Suarez de ſimonia *l. 4. c. 42. n. 2.* exiſtimat Baunius ſuprà, ſine periculo culpæ teneri poteſt,eum pœnis Eccleſiæ minimè ſubiicere, qui pro aureis centum, quos collatori pollicitus eſt,pro beneficio recepto calculos numerat.

Ratio eſt, quòd Simonia voluntatem emendi poſtulet,quam iſte non habet,ſed fallendi.

Secundò,deeſt vera ratio pretij, ac valoris:ergo & ſimoniæ.

Dico ſextò, de pœnis ipſo iure latis, affirmandum eſt nullam eſſe impoſitam committentibus ſimoniam,niſi ſimonia fuerit commiſſa in ingreſſu Religionis,& in Ordine, & in beneficio, docet Sylu. *verb ſimonia q.* 19. Nauar. *c. 23. n.* 111. Vgol. *tab. 1. c. 12. & tab. 4. c. 3.* Leſſius *l. 2. c. 35 dub. 23.* Suar. *l. 4. c. 55. n. 5.* & alij ab eiſdem relati. Ratio huius concluſionis eſt, quia neque in decreto, neque in decretalibus inuenitur textus imponens ipſo iure cenſuram,vel pœnam aliquam ſimoniacis,vt rectè expendit Suarez *ſupra.* Vide Caſtrum Palaum *t. 3. de ſimon. diſp. 3 punct. 21. n. 2. & 3.*

Et tandem dico ſeptimò, Ioſephum Rocaful. *in praxi theol. mor. t. 2. lib. 3. de 7 præcepto decal. ſect. vlt. n.* 1105. hæc aſſerere; Non per quamcumque ſimoniam incurri pœnas iuris, nec eſſe impoſitas cuicunque ſimoniæ, ſed ſolùm iuxta probabiliorẽ ſententiam ſimoniæ reali,non verò conuentionali, vel materiali;neque cuicunque ſimoniæ reali latæ ſunt pœnæ à iure,ſed ſolùm ſimoniæ in beneficio, in ordine,& ingreſſu religionis; ſed & Sanch. *in opuſc. t. 2. l. 2. c. 3. dub.* 108. *n. 3.* cenſet contra Nauarrũ,pœnas non incurri in ſimonia iure tantùm humano prohibita; præfatio enim extrauagantis ſecundæ,loquitur de ſimonia iure diuino,& humano prohibita; & ſic pœnæ ibi ſtatutæ,ſunt de iſta ſimonia intelligendæ: præfatio quippe dat intellectum toti legi,& hanc opinionem cenſet probabilem Diana *5. p. tr. 3. reſ. 55.* ex qua deducit *5. p. tr. 14. reſ. 1* eum qui habet ius ad rem, & non in re, dedit pecuniam electori,ne ſibi præferret indignum quantumuis ſit ſimoniacus, non incurrere pœnas iuris;quia, vt ipſe ſanchez *dub. 7. n. 6.* contra Raphaelem de la Torre probabile tenet,hæc ſimonia de iure humano tantùm eſt. Hucvſque Rocafull. qui poſtea *n.* 1110. ſic ait;Dico ſecundò;Si ſimonia ſit conuentionalis,ſecundùm noſtram ſententiam, cùm non incurrat pœnas iuris, ſufficit quod qui accipit pecunias reſtituat, qui autem accipiat beneficium non reſignet, nec debet reſignare. Ita ille *& num.* 1120. ait: Quod ſi quis accipit beneficium per ſimoniam conuentionalem, iuxta eos qui dicunt ſimoniacum conuentionalem incurrere pœnas iuris, tenetur dimittere beneficium: iuxta nos verò qui tenemus non incurrere pœnas iuris, non tenetur dimittere; tamen per ſententiam iudicis eſt priuandus beneficio. Hæc Rocafull.

An qui confitetur peccatum oblitum, vel peccata aliàs confeſſa iterum confiteatur, debeat neceſſario elicere nouum dolorem?

RESOLVT. XXI.

CAſus eſt practicabilis,& plures ſcrupulos pro his qui frequentãt confeſſiones expellet. Ego primus poſt Ledeſmam de illo olim tractaui; poſteà, me tamen citato, illum diſcuſſit Eminentiſſimus Cardinalis Lugo, ſed nouiſſimè me citato etiam pertractat Dicaſtillus *de ſacram. t.1.tr.8.d.6. dub.12.n.160.* Vbi ſic ait: Aſſerendum eſt non ſolum quando nouum peccatum quis fatetur, quod obliuione non dixerat, ſed quando eadem omninò peccata nouæ confeſſioni ſubiiciuntur, ſufficere antiquum dolorem, vel phyſicè vel moraliter manentem adhuc. Ratio eſt, quia poteſt idem dolor per nouam confeſſionem nouæ abſolutioni ſubiici, non minus, quando eadem peccata ſola, nullo addito de nouo peccato, nouæ abſolutioni per nouam confeſſionem ſignificantem denuò talem dolorem, quàm, quãdo peccatum obliuione omiſſum ſubiicitur, & antiqua peccata non minus poſſunt ſubiici ſub illo dolore, quàm, ſi nulla eorundem peccatorum confeſſio, & abſolutio præceſſiſſet. Nam, quod aliud peccatum ſimul addatur, vel non addatur, non refert, ſi alioquin dolor & noua confeſſio illum manifeſtans adſint cum cæteris requiſitis, quod ex iam dicendis amplius confirmabitur, & declarabitur. Atque hæc eſt ſententia, quam abſolutè ſequitur Ledeſma citatus, & teſtatur eſſe magis communem, & poſtea ſequutus eſt Lugo, & ante ipſum Diana.

Confirmatur ex praxi Eccleſiæ, & Confeſſariorum poſſe confirmari noſtram ſententiam, quia pauci ſunt (ſi tamen ſunt) qui ſint ſolliciti de monendo pœnitente, vt in reconciliationib. remouet dolorem (vt rectè notauit Lugo) ſignum ergo eſt prius habitum dolorem ſufficere.

Obiicies ex dictis ſequi poſſe, aliquem toto anno quotidie confiteri eadem peccata; non renouato dolore quem habuit initio anni, quod videtur abſurdum.

Reſpondet Lugo *ſupra numer.*35. id pendere ex alia quæſtione, ad quam omnes tenentur reſpondere, ſcilicet quanto tempore poſſit dolor antecedere confeſſionem, vel abſolutionem, vti dici poſſit habere moralem vnionem cum ipſa in ordine ad conſtituendum vnum Sacramentum. Omnes enim debent aſsignare aliquod tempus, intra quod eæ partes debeant concurrere, ne fortè propter longam diſtantiam nõ poſsit eſſe vnio moralis inter partes adeò diſtantes. Hæc ille, & quidem veriſimè; voluiſſem tamen vt aliquam regulam nobis aſſignaret, vel ſuum in ea re iudicium aperuiſſet. Solum addidit *dolorem priorem interrumpi per peccatum ſubſequens; atque adeo ex eo etiam capite, debere iterum renouari.* Ex his concludit rem notam. Sed quid, ſi toto anno non fuerit interpoſitũ peccatum? Quid, ſi ſuperuenientem phreneſin, vel aliam mentis alienationem? malim ab aliis audire quid ſentiant, quam per me decernere. Hæc quidem difficultas non ſolum eſt pro iterata abſolutione, & nouo Sacramento; ſed æque pro primo, an quęuis diſtantia ſit ſufficiens, vel quanta debeat eſſe propinquitas. Ego ſanè *in t. præcedente tr. 1. diſp. 1. dub. 6.* egi de ſimultate requiſita inter materiam, & formam Sacramentorum, vbi primò quidem dixi arbitrio prudentis relinqui debere. Deinde maiorem requiri propinquitatem in quibuſdam, vt in Baptiſmo, Cõfirmatione, Vnctione, &c. quam in matrimonio, & pœnitentia, quæ duo naturam contractus & iudicij ſequuntur, adeò vt matrimonium multis diebus poſt datum ab vno contrahente conſenſum perficiatur, vt quando inter abſentes celebratur. Et abſolutio confertur etiam ſequenti die, dummodo non interueniat nouum peccatum, & ſæpè fit, quando homo eſt alienatus à ſenſu, & prius aliqua ratione (de quo ſuo loco) fuerat confeſſus. Vnde, ſi poſt confeſſionem ritè factam incidit in amentiam perpetuam, & confeſſarius qui exceperat, vel inſcitia, vel alia cauſa non ſtatim abſoluit etiamſi multis diebus diſtulerit abſoluere, poſſet id facere, tota enim illa diſtantia videtur phyſica, non mortalis. An verò tunc, ſi ille confeſſarius non abſoluiſſet, & non poſſet iam, aut nollet, poſſet alius illum abſoluere, ſaltem ſequutus ſententiam (de qua dicemus *diſp.9. dub.10.*) quod teſtimonio aliorum habito de voluntate, aut petitione confeſſionis poſsit abſolui, poſſet dubitari, non ſolum propter vniuerſalem rationem dubitandi, ſed propter ſpecialem, quod illa confeſsio, aut intentio illius non fuerit facta aut directa ad alium confeſſarium, niſi ad illum quem elegerat. Nihilominus iuxta eam ſententiam exiſtimo poſſe; imò & debere abſolui, quia cùm ille voluiſſet confiteri, & confeſſus eſſet, cenſetur voluiſſe habere abſolutionem meliori modo & via, qua poſſet, & deberet illam velle, cumque tunc ita deberet eſſe (ſaltem virtualiter in voluntate generali ſeruandi legem Dei) paratus ad obligationem confeſsionis aliqua ratione implendam, ex tunc non ſit alia ratio confitendi, ſeu accipiendi abſolutionem, cenſetur voluntas generalis ad hunc etiam caſum ſe extendere. Sic ergo cenſerem ſaluo meliori iudicio. Hucvſque Dicaſtillus; cui ego nunc abſolutè adhæreo, & ſententia ſuperius firmata à fortiori admittenda videtur, quando ſi quis actu perſeueret in eodem actu phyſico, & reali doloris, & ſimul det nouum ſignum confeſsionis, vt cõtingere poteſt in eo, qui cùm non poſsit loqui eſt ſibi præſens, & dolet & perſeuerat in actu doloris, & nunc vni ſacerdoti exibet ſigna, quibus ſignificat, ſe peccaſſe, & velle abſolui, & abſoluitur, poſteà verò alteri ſuperuenienti Sacerdoti iterum ſigna exhibet, perſeuerãte ſemper eodem actu doloris, & iterum abſoluitur, idque ſæpius fiat eodem actu perſeuerante, non puto poſſe negari, quod quantum eſt ex eo capite, ea Sacramenta valeant. Quod poteſt facilè declarari & probari. Nam ſi idem dolor (etiam phyſicè idem) poſtvnam confeſsionem & abſolutionem ceſſaret, & ante alteram iterum reſumeretur, ſatis eſſet pro ſecundo Sacramento; quod autem non fuerit interrupta duratio, nihil videtur obſtare, quo minus, exiſtentia illius doloris tempore nouæ confeſsionis & abſolutionis ſit ſatis.

An ſit mortale aliquid veniale confiteri ſine dolore.

RESOLVT. XXII.

AFfirmatiuam ſententiam tenent aliqui, teſte Suarez *diſp.20. num.7.* quia confiteri veniale ſine dolore, eſt apponere pro materia abſolutionis id, quod reuera eſſe nequit; materia: Sicut

ergo

ergo grauiter peccaret, qui inter hostias legitimas triticeas apponeret Sacerdoti consecrandam etiam non triticeã; quia poneret ineptam consecrationis materiam; ita grauiter peccabit, qui inter alia peccata legitimè dicta cum vero dolore, apposuerit absoluendum peccatum sine dolore, cum non minus sit ineptum ad absolutionem peccatum non cum dolore, quam ad consecrationem hostia non triticea. Sed his non obstantibus negatiuam sententiam tenet Henriquz. *l.* 1. *Dicastillus, de Sacr. t.* 2. *tr.* 8. *disp.* 6. *dub.* 15. *c.* 4. *n.* 268.

Probatur à paritate aliorum Sacramentorum, in quibus admistio alicuius partis, quæ non sit materia valida, non est culpa grauis, dummodo etiam apponatur materia valida. Sic in Baptismo cum aqua effundenda miscetur pars olei benedicti, quæ non est materia Baptismi. Suarius & alij adhibent in exemplum aquæ rosaceæ particulam admixtam elementari. Vide etiam supracitatos authores, qui plura alia exempla, & rationes pro hac sententia firmanda adducunt. Sed omnia quidem habent suam solutionem, vt videre est apud doctum Dicastillum *vbi supra dub.* 15. *à. n.* 268. *vsque ad n.* 283. in quo sic asserit; Ex omnibus huc vsque apparet, quam probabilis sit affirmatiua sententia, eamque (fateor) si solum ratione agendum sit faciliori negotio defenderem, cùm nec etiam auctoritate destituta sit, teste Suario, qui (vt dicebam) affirmat eam multos sequi, sed quia tot etiam sunt, & tantæ authoritatis viri, qui negant esse mortale, vt non facile sit mortalis peccati reum censere sic confitentem, oporter quærere solutionem prædicti argumenti, & disparitatem assignare inter hoc Sacramentum, & Eucharistiam, quam disparitatem exigit argumentũ. Ego sanè vix inuenio aliã, quam quod in Eucharistia, quando hostiæ consecrantur tot fiant Sacramenta, quot sunt hostiæ, & vnaquæque illarum est materia æquè grauis, & quando vnus cumulus hostiarum significatur, & ostenditur per pronomen demonstratiuũ. *Hoc, &c.* licet forma videatur, & sit vna, virtute tamen multiplex est, & totuplex, quotuplex est materia, & tot fiunt indiuidua Sacramenta. Vnde si in vnaquaque non verificetur verborum forma, integrum quoddam Sacramentum frustratur; in Sacramento vero pœnitentiæ; vinculum fit tantum Sacramentum: hoc autem in re leui falsum fit, quando veniale falsum, vel sine dolore simul cum aliis dicitur, & absolutè Sacramentum est verum, licèt in illo peccato non verificetur. Ita ille; qui postea tamen circa hanc responsionem cum acumine sui ingenij aliquas difficultates satis graues adducit, & ideò sic concludit: Tandem his omnibus in vtramque partem dictis, magis inclino in partem negantem esse mortale, quamuis per principia quasi extrinseca, quæ vtcũque inuoluunt aliquid per principia intrinseca: nempè, quia esse grauem aut leuem aliquam materiam maximè pendet ex æstimatione prudentum, & sapientum iudicio (qua ratione solet sæpè materiæ grauitas, aut leuitas definiri, & quidem cum varietate) cùm ergo tot sint graues, prudentes, & sapientes viri, quibus non videatur graue negotium veniale sine dolore cõfiteri, si alia dicantur legitimè pro eadem absolutione, & Sacramento, licet graue putent hostiam non triticeam apponere consecrandam inter triticeas, ea sapientum æstimatio potest sufficere, quamuis si merè ratione agamus, ego facilius vtrumque putarem graue pro Sacramento vtroq; nec argumenta in contrarium adducta vim habent, quibus iam respondimus, eaque reiecimus *supra n.* 268. *& seqq.* Hæc Dicastillus.

Itaque licet difficultates ab ipso adductas circa præsentem quæstionem magni ponderis esse existimo, tamen quia negatiua sententia est communis, iterum ab ea non recedo, & illam præter Doctores allatos etiam tenet me citato Leander. de *Sacram. t.* 1. *tr.* 5. *disp.* 7. *q.* 26.

Sed quid dicendum de sententia D. Bonauenturæ *in* 4. *dist.* 21. *prima p. dist.* 1. *art.* 1. *q.* 2. Scoti, *q.* 1. §. *in ista q.* Bass *q.* 1. *art.* 2. Gab. *dist.* 16 *q.* 5. *art.* 2. *concl.* 2. Caiet. 3. *p. q.* 87. *art.* 1. *ad* 1. Medinæ *Cod. de pœn. tr.* 1. *q.* 3. Henriquez. *l.* 4. *de Sacram. c.* 15. asserentium pœnitentiam non esse necessarium ad remissionem peccatorum venialium.

Fundamentum Bonauenturæ. Peccatum veniale mediat inter originale, & morrale: Sed originale remittitur absque proprio actu, mortale non sine proprio actu, ergo veniale remittitur virtute Sacramenti, vel rei Sacramentalis, non repugnante tantum libero arbitrio.

Fundamentum Caietani; Si quis iret dormitum cùm proposito dicendi mendacium, & interim dormiens occideretur pro Christo, ex diuina largitate consequeretur remissionem talis peccati: Igitur ad remissionem peccati venialis non requiritur pœnitentia.

Fundamentum Scoti, & Scotistarum; peccatum veniale formaliter consistit in obligatione, ad pœnam temporalem, ergo soluta pœna remittitur: atqui pœna solui potest sine actu pœnitentiæ interioris: ergo peccatum veniale remitti potest absque pœnitentia saltem interiori.

Fundamentum Henriquez; Quoniam venialia non solum remittuntur per actum pœnitentiæ; sed per alia remedia, vt per indulgentias; alienam satisfactionem applicatam alteri iusto, per sacrificium Missæ, per rationem per Sacramenta, & Sacramentalia: Sed hæc omnia remittunt venialia absque actu proprio pœnitentiæ: igitur actus pœnitentiæ non est necessarius ad remissionem venialium.

Verùm his non obstantibus, dicendum omnino esse puto, peccatum veniale non remitti absque proprio actu virtualiter saltem retractatiuo, & cõsequenter absque aliqua pœnitentiæ, saltem virtuali. Fundamentum est, quia quamdiu actu, aut virtute voluntas non retractat suum peccatum, semper moraliter censetur perseuerare in illo: nam quandiu non retractat actum, quem semel elicuit, semper cẽsetur velle illum, quia cùm in eius libertate sit in eo velle, aut non velle perseuerare, hoc ipso, quod illum saltem virtute non retractat, moraliter censetur velle illum.

Argumenta verò in contrarium adducta soluit Amicus *in curs. Theol. t.* & *disp.* 6 *sect.* 1. *n.* 11. qui postea *sect.* 2. *n.* 15. cum pluribus firmat ad remissionem venialium non requiri pœnitentiam formalem contrà Durandum, & alios, sed sufficere virtualem quam S. Thom. & cum eo reliqui Theologi sic explicant. Potest quis virtute alicuius actus esse ita dispositus, vt si occurrerent omnia, vel aliqua peccata venialia, actu illa detestaretur: ergo is dicitur habere pœnitentiam virtualem respectu eorum, quæ si occurrent, actu detestaretur, non autem respectu eorum, quæ si occurrerent, actu non detestaretur. Non enim implicat aliquem virtute alicuius actus esse dispositum adhæc potius venialia detestanda, quam alia.

An in confessione venialium requiratur propositum non peccandi amplius venialiter.

RESOLVT. XXIII.

REspondet affirmatiuè Pasqualigus in *Theol. tom. 2. disp. 81. sect. 10. num. 54.* Quia requiritur vera attritio, quæ est virtuale propositum. Nec obstat quod impossibile sit vitare omnia venialia absque speciali priuilegio, quod regulariter non conceditur à Deo; quia sufficit quod propositum vitandi venialia sit efficax secundum quid, & consistit in desiderio, quod Deus concedat gratiam vitãdi omnia venialia, quia non requiritur aliud propositũ, nisi quoad ea quæ pœnitens potest exequi.

Verum non est ista leuis difficultas, an sit possibilis efficax voluntas, & propositum vitandi venialia; non iam in particulari; sed in vniuersum? supposito enim quod sit moraliter impossibile omnia vitare, eaque propter Doctores multi doceant, votum de non peccando venialiter non valere, vt videre est apud Thom. Sanc. *in suo opere mor. l. 4. c. 5. n. 10.* & alios, non videtur possibile tale propositum. Ex quo videtur inferri alterum è duobus absurdis vel neminem posse confiteri Sacramentaliter in genere peccata venialia, quia non potest de illis habere verum & efficacem dolorem; vel posse absolui ab illis sine tali dolore.

Solet huic difficultati responderi ex doctrina S. Thomæ *3. nar. q. 87. art. 1. ad 1.* Impossibile quidem esse totam venialium collectionem vitare, singula tamen vitari posse. Ratio verò potest assignari, quia alioquin non essent peccata, nemo enim peccare potest, nisi posset actionem qua peccat vitare, atque adeo sufficiet singulorum vitandorum propositum. Ita Suarez *vbi supra in D. Thom.* Vnde ipse posteà *disput. 4. sect. 3. n. 5.* distinguit & ait, duplicia esse peccata venialia; quædam quæ plena libertate committuntur, & de iis omnibus vitandis potest homo habere absolutum propositum, quia est possibile cum gratia Dei; quæ secundum legem ordinariam confertur dignè petentibus seu præparantibus se ad illam. Alia verò sunt peccata venialia, quæ dicuntur ex subreptione, seu imperfectè deliberata, quorum collectionem totam vitare longo tempore possibile non est sine speciali priuilegio, & ideò circa tale obiectum non potest haberi propositum omninò absolutum: potest tamen homo proponere omnem diligẽtiam adhibere ad illa vitanda, quantum humano modo potuerit, & hoc semper satis est. Hactenus Suarius *sect. illa 3. n. 5. & 6.* posteà *ad art. 1. quæst. 87. in illo n. 7.* docet, *comparatione totius collectionis propositum partim ex se esse efficax & absolutum, partim inefficax, & condemnatum: vtrumque enim includit respectu diuersorum, & hoc est (inquit) quod D. Thomas declarare voluit: Nam propositum illud, & comparatum ad totam collectionem venialium peccatorum, non est propositum absolutum, & efficax vitandi illam, quia non est de obiecto possibili moraliter, & secundum legem ordinariam. Solum ergo esse potest desiderium quoddam conditionatum cauendi totam, si esset possibile: quia reuera vota displicet ex vi pœnitentiæ.* Ita Suarius. Tandem concludit: *Hinc verò etiam nascitur vt illud propositum sit faciendi quantum in homine fuerit ad vitanda omnia peccata venialia; ex quo etiam fit, vt tale propositum comparatum ad singula peccata de se sit efficax, quia quodlibet per se sumptum, est obiectum possibile, & ad omne possibile efficaciter se extendit illa voluntas, & ita facile patet sensus D. Thomæ, & responsio ad obiectiones.* Sed circa supradictam doctrinam Patris Suarez, Cardinalis de Lugo *de Sacram. Pœnit. disp. 14. n. 130. cum seqq.* & Dicastillus *de Sacram. t. 2. tr. 8. disp. 6. dub. 16.* aliquas difficultates adducunt, sed posteà ab ipso non dissentiunt, magis clare eius sententiam ex D. Th. declarando.

At mihi nimis placet in hac difficultate discursus Patris Sfortiæ Pallauicini *id assert. Theol. l. 7. c. 29. n. 288. cum seqq.* vbi ita more suo doctè philosophatur. Propositum quoque abstinendi in posterum ab illis peccatis venialibus, quę clauibus subiiciuntur est necessarium: difficultas tamen est, quomodo id possit proponere qui confitetur omnia venialia, & dolet de illis ex motiuo generali, cum sciat se ab omnibus in posterum abstinere nõ posse. S. Thom. *3. p. q. 86. art. 1. ad primum*, docet, sufficere si pœnitens proponat vitare singula prout singillatim occurrunt, licet non proponat vitare omnia. Quæ doctrina quibusdam difficilis visa est, non aduertentibus ibi sanctum Doctorem non agere de pœnitentia in ordine ad Sacramentum, quandoquidem admittit etiam ibi pœnitentiam virtualem, quæ tamen in Sacramento non sufficit.

Quantum ergo spectat ad propositum requisitum in Sacramento, sufficit si illud sit in ordine ad totum aggregatum, itavt quis statuat non committere in posterum æquali tempore tot, & tanta venialia. Id verò indicat S. Thom. *art. cit. ad primum*, vbi ad retractationem in genere necessariam pro delectatione venialium in Sacramẽto, vel extra tantum requirit propositũm se præparandi ad peccata venialia minuenda, & Concil. *sess. 14. can. 4.* requirit propositum melioris vitæ. In quo casu tantundem peccatorum remittitur, quantum emendationis pœnitens vel explicitè vel implicitè proponit.

Rursus, potest dari propositum vniuersale affectiuum, etiam cognita morali impossibilitate executionis, sicut datur affectiua detestatio vniuersalis peccatorum præcedentium, quæ tamen pœnitenti non licet efficere, vt non præcesserint. Hucvsque Palauicinus; qui etiam posteà *n. 292.* obseruat, quod etiam notat Dicastillus *vbi supra*, quod in ordine ad venialia non requiritur propositum vitandi occasiones proximas: hoc enim propositũ requiritur solũ quando permanentia in illis est illicita propter periculũ. Cæterum si sit licita, quamuis inferat probabilitatem, aut moralem certitudinem noui peccati, non impedit propositum sufficiens, vtpotè quod requirit desiderium, & non spem abstinentiæ, & ideò S. Petrus poterat conteri etiam cum reuelatione de suo peccato futuro. Et hinc est, quod etiã in ordine ad mortalia licet aliquando non recedere ab occasionibus proximis, quando ille recessus est adeò difficilis, vt obligatio recedendi plus peccatorum inferret per violationem sui, quam impediret per sui obseruationem, propter quam causam neque tenemur vitare occasiones proximas venialium, neque mortalium vagè, quales possunt esse permanentia in militia, vel in aula, &c.

An

An qui cum dolore vniuerſali ſe accuſat in confeſsione de venialibus, non determinando peccata in particulari, remaneat abſolutus ab omnibus.

Resolvt. XXIV.

Qvæſtio eſt practicabilis,& curioſa, & nimis doctè examinata à Patre Dicaſtillo, vnde hic per extenſum apponam eius verba, ſic itaque aſſerit *de Sacram.tom.2.tract.8.diſp.6.dub.17.num.*312. His præmiſſis,aſſero, vt peccata venialia de quibus agimus ſint materia Sacramenti directè, & ſufficienter propoſita,non eſſe neceſſarium, quod Confeſſarius, vel ex modo confitendi, aut ex perſona confitente aliiſve circumſtantiis cognoſcat quot ſint,ſaltem in confuſo, talia peccata, ſed ſatis eſſe, quod illa confiteantur in communi abſque vlla determinatione, ita vt ſi nec pœnitens ex ſua parte, neque confeſſarius ex ſua reſtringant intentionem ad aliqua determinata,omnia ad quæ legitimus dolor ſe extendit, remittantur. Ratio eſt, quia niſi neceſſitas ſaltem ex præcepto in Sacramento poſtulet determinatam cognitionem, Sacramentalis virtus ad omnia peccata poteſt ſe extendere: ſed neceſſitas Sacramenti Pœnitentiæ comparatione venialium non ſic poſtulat determinatè cognitam multitudinem peccatorum remittendorum: ergo ad illam totam poteſt ſe extendere. Vtraque præmiſſa probatur. Primò à ſimili in Sacramento Euchariſtiæ: nam in Sacramento Euchariſtiæ, vt diximus loco notato, etiamſi quis neſciat quot ſint hoſtiæ conſecrandæ ſibi propoſitæ, conſecrat omnes quæ continentur v.gr. in pixide: ergo & abſoluere poteſt omnia peccata, quæ continentur in intentione confitentis,etiamſi non ſciat determinatè aliqua ratione quot ſint. Neque enim minus potens eſt abſolutio legitima ad abſoluendum quotquot peccata per confeſſionem in confuſo ſignificantur, quam conſecratio ad hoſtias, quotquot confusè in pixide cognitæ continentur: nec minus debet eſſe determinata materia Euchariſtiæ,quæ demonſtratur pronomine *Hoc*, quam materia abſolutionis, quæ determinatur per confeſſionem: ergo ſicut virtus conſecratoria ſe extendit ad omnes hoſtias conſecrandas, poterit ſe extendere virtus abſolutoria ad omnia peccata abſoluenda, etiamſi in vtroque caſu non determinatè aliqua ratione cognoſcantur quot ſint hoſtiæ conſecrandæ,& peccata remittenda.

Probatur 2.quia vt concedimus, Sacramentum Pœnitentiæ tunc valet, etiamſi non determinetur materia, nec eſt maior ratio peccati vnius, quàm alterius: ergo vel omnia, vel nulla peccata remittuntur. Quod valeat,omnes quidem ſupponimus,quòd autem non determinetur materia ad hæc potius,quàm ad illa,debet etiam ſupponi neceſſariò: alioquin non eſſet noſter caſus, in quo diſputamus de confeſſione, dolore, & intentione in communi,nihil determinando in particulari.Ita ille.Et poſtquam ad aliquas difficultates reſpondiſſet *num.*318.ſic ſubdit.

Ab his,& aliis difficultatibus liberabimur,ſi dicamus omnia remitti, quotieſcunque prædicto modo confitetur homo cum diſpoſitione extendente ſe ad omnia propter rationes dictas. Atque hoc ipſum habet locum non ſolùm in peccatorum venialium confeſſione, ſed aliquando etiam in moralibus quoad directam abſolutionem, ita vt eſſe poſſit, & non rarò caſus, in quo peccata mortalia omnia directè abſoluantur,quin in particulari ſpecie,aut numero explicentur confeſſario,neque confeſſarius intelligat,quæ,vel quot ſint,quæ pœnitens ſubiicit,in quo caſu omnia, & ſingula mortalia (& quidem directè) abſoluuntur, quod ſic probo proponendo prius caſum non infrequentem.

Aliquis moribundus multis peccatis mortalibus grauatus eſt, & præſenti confeſſario (vt tollamus alias quæſtiones de ſignis datis in abſentia) dat tantùm ſignum,quod peccauerit;& velit confiteri nullo explicato particulari peccato, nec in numero, ita vt Confeſſarius tantùm intelligat illum confiteri, quod peccauerit, & doleat, &, nihil poſſit ille amplius explicare: in tali caſu danda eſt illis abſolutio, & peccata remittuntur & quidem directe; hoc vltimum de directa abſolutione probo: quia abſoluuntur, ſed non indirectè: ergo directè. Minorem probo, quia abſolutio indirecta alicuius peccati,tunc tantùm eſt, quando abſoluendo directe aliquod peccatum, aliud abſoluitur conſequenter per gratiam remiſſionis mortalis directè remiſſi;quia ſcilicet illa gratia non patitur ſecum mortalia; atque adeò cum non ſit obex,quia habet (vt ſuppono)vniuerſalem attritionem, gratia confertur,per quam abſolutio non ſolum directè tollit illud,quod datur pro materia,ſed reliqua etiam tollit indirectè: In noſtro autem caſu nullum in particulari datur pro materia directa,ſed omnia æqualiter in confuſo ſubiiciuntur:ergo,vel omnia æquè primò remittuntur,cùm non ſit maior ratio,ob quam abſolutio cadat directè ſupra vnum, quàm ſupra aliud,atque adeò,vel confeſſio erit nulla (quod eſt falſum) vel omnia æquè primò abſoluentur; directè quidem,ſed non dicta explicitè. Quapropter ſi homo ad ſe redeat, tenebitur ſuo tempore explicitè ſpecies, & numero peccatorum confieri, quia licet directè fuerint abſoluta, non tamen explicita ſpecie, & numero ad quod etiam tenetur, vt certa doctrina docet.

Si ergo abſolutio directa cadere poteſt ſupra mortalia in confuſo dicta, abſque eo, quod intelligatur, quæ, & quot ſint peccata commiſſa; pari, imo potiori ratione poterit cadere ſupra venialia abſque eo, quod innoteſcat confeſſario ex aliquo capite, quæ aut quot ſint ea peccata. Præſertim, cùm in venialibus non detur abſolutio indirecta, quia gratia quæ datur intuitu aliorum peccatorum, quæ dicuntur in confeſſione non apponitur peccato veniali, cuius ſi in homine iuſto reperitur attritio,vel per illam remittuntur, vel,ſi iuxta alias ſententias non ſufficit attritio, vel non omnis attritio;Sacramentum pœnitentiæ non attingit illa,ex vi productionis gratiæ,quæ confertur per abſolutionem aliorum peccatorum, quia hæc gratia (vt dicebam) non habet opinionem cum illo:ergo non eſt locus abſolutioni indirectæ. Atque adeo ſi in noſtro caſu confeſſionis factæ in genere remittuntur venialia, directè remittuntur & omnia: Directè quidem, quia non eſt vnde indirectè remittatur, ſed ex vi confeſſionis illorum factæ in communi, & abſolutionis ad illa directè omnia vero remittuntur: quia non eſt ratio ob quam hæc potius quam illa,& ad omnia æquè primo refertur abſolutio iam dicta.

Et hæc omnia docet Dicaſtillus *vſu ſupra* quibus ego libenter calculum meum adiungo.

An per vnum tantum veniale nouum peccatum, cenſeatur retractatus dolor, & propoſitum circa omnia venialia, & mortalia ex motiuo vniuerſali?

RESOLVT. XXV.

CAſus (ait Dicaſtillus) eſſe poteſt non infrequens, & eius reſolutio ſanè non facilis. Sit ergo caſus quo quis confiteri velit plura peccata tam venialia, quàm mortalia; imò ſi velis ſola venialia (eſt enim eadem ratio, vt patebit) & habeat deteſtationem vniuerſalem, ideſt, ex motiuo vniuerſali offenſæ diuinæ; in quo caſu, ſi poſt dolorem, & propoſitum debitum, ſed antequam abſoluatur, incidat in veniale minimum, & vnicum, videtur carere iam debita diſpoſitione, & denuò debere concipere dolorem. Ratio eſt, quia ille dolor, & propoſitum antiquum, iam cenſetur reuocari. Nam illo exiſtente efficaci vitandi quodcunque peccatum, in quo eadem ratio reperitur, non poterat in animo eſſe locus peccato. Ergo ſi peccatum admittitur (vt ſupponimus) etiam leuiſſimum ſignum eſt illam deteſtationem & propoſitum per actum oppoſitum admiſſum non amplius moraliter durare, ſed eſſe reuocata; ſicut cenſetur reuocatum propoſitum non peccandi mortaliter propter pœnas inferni (quod eſt motiuum vniuerſale) eo ipſo quod vel vnicum mortale admittatur.

Hoc argumentum, vt obſeruat Cardinalis Lugo *de Sacram. Pœnitent. diſp.* 14. *n.* 144. ſpeculatiuè loquendo, non parum videtur vrgere cum exemplo mortalis: eſt enim eadem ratio; quia in vtroque caſu venialis aut mortalis admiſſi reuocatur propoſitum & deteſtatio efficax; ideò merito aduertit oportere ad maiorem ſecuritatem, quod quis doleat ſeorſim de mortalibus, propter quantitatem offenſæ mortalis, qui dolor ex tali motiuo, nullo modo reuocatur (inquit ille) per veniale ſubſequens. Dat item conſilium quod doleat ſeorſim de peccatis venialibus quæ confitetur, vel de aliquibus eorum propter ſpecialem eorum grauitatem, & ſpecialem offenſam diuinam, quam continent, cui dolori non opponitur aliud peccatum veniale nouum. Nihilominus non putat practicè debere in dubium vocari valorem Sacramenti. etiamſi eiuſmodi cautela non adhibeatur; quin iniiceret innumeros ſcrupulos pœnitentibus, & confeſſariis, qui etiam tenerentur admonere pœnitentes, vt eiuſmodi damnum præcaueretur. Ideò ex communi praxi confeſſariorum & pœnitentium poteſt deſumi ratio à poſteriori non leuis, vt dicamus non ita reuocari tunc dolorem & propoſitum, quin maneat diſpoſitio ſufficiens ad valorem, & effectum Sacramenti. Et hæc omnia docet Dicaſtillus *de Sacram. tom* 2. *tract.* 8. *diſp.* 6. *dub.* 18. *n.* 322. & 323. Cui ergo addo Patrem Sfortiam Pallauicinum *in aſſertionibus Theologicis lib.* 7. *cap.* 29. *dub.* 290. vbi ſic ait; Neque hoc propoſitum vniuerſale intelligitur reuocatum per aliquod peccatum veniale, quod deinde pœnitens in ipſo actu confeſſionis committat, ita, vt ſit neceſſe propoſitum renouare.

Verùm omnia ſuperius dicta procedunt loquendo de peccatis venialibus: Quid ergo erit dicendum de mortalibus? Itaque quod attinet ad mortalia, poſſet quidem, vt aduertit Lugo, perſeuerare dolor, & propoſitum circa grauiora, etiamſi admittatur mortale leuius, ſed non maneret quis cum diſpoſitione ſufficiente ad abſolutionem obtinendam, ſiue quia (vt Lugo vult) requiritur propoſitum vniuerſale circa omnia omnino peccata, etiam illa in quo genere quis non peccauit aliquando, ſiue quia per peccatum cui adhæret ponit obicem, & deficit diſpoſitio requiſita ad effectum quidem ſemper, & in omni euentu, ad valorem verò Sacramenti poſſet ſufficere dolor cæterorum peccatorum, quando huius eſſet immemor inculpabiliter, quando bona fide accedit ad confeſſionem, quo caſu eſſet Sacramentum validum, & informe, pro ſolutione tamen à ſolis venialibus ſufficiet, ſi dolor aliquorum maneat, etiamſi aliorum deteſtatio ceſſauerit per illius venialis admiſſionem.

An opinio aſſerentium, quod affinitas non contrahatur, niſi fœmina etiam tum viro ſeminet, ſit improbabilis?

RESOLVT. XXVI.

AFfirmatiuè reſpondet Baſil. Pontius *de Matrim. lib.* 9. *cap.* 10. *num.* 1. vbi ſic ait; Certum eſt effuſione ſeminis extra naturale vas, non conſummari, *cap. extraordinaria* 35. *quæſt.* 3. deinde dico cum communi ſententia, ſolam penetrationem vaſis ſine ſeminatione intra vas non eſſe ſufficientem copulam, vt conſummetur matrimonium in conſcientia, & coram Deo, vt docet cum aliis Thom. Sanchez *lib.* 3. *de Matrim. diſp.* 21. *num.* 5. quia reuera non ſunt effecti vna caro: nec enim efficiuntur vna caro, niſi per commixtionem ſeminum, vt colligitur ex *cap. lex* 20. *quæſt.* 2. ibi, *quod nullam facit ſanguinis commixtionem.* At ſine effuſione ſeminis non eſt ſanguinis commixtio: dicuntur enim vna caro ex ea copula, quæ ad generandum ſatis eſſet: ea autem ſine ſeminis effuſione non poteſt eſſe ad generandum ſufficiens. Dixi coram Deo: nam in foro externo, ſi probetur penetraſſet clauſtra puellæ, præſumetur etiam ſeminaſſe, & non audietur, & meritò, cum puella defiorata maneat, & ſine remedio ferè viuere cogatur, vt docet idem. Thom. Sanchez *num.* 8. & 9. Neque verò in hoc expendendum eſt, an fœmina ſeminauerit, neque id vllam probabilitatem habet, quidquid contendat Thom. Sanch. *num.* 8. vide enim quot quantiſque ſcrupulis, & dubitationibus exponeretur conſummatio matrimonij, ſi ea ſeminatio fœminæ attendenda eſſet. Nec refert an ſit neceſſarium ſemen mulieris ad generationem, vel non: tantum enim hîc attenditur ad conſummationem ſeminatio intra vas eius, qui præcipuas partes in generatione habet. Ita ille.

Sed vide, amice lector, quam vatia ſint iudicia hominum, hanc ſententiam, quam nullam habere probabilitatem putat Pontius, probabiliorem eſſe docet Martinus Perez *de Matr. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 5. ſic enim aſſerit; Probabilius iudico ad affinitatem inducendam non ſufficere ſeminationem viri in matricem fœminæ, in qua eſt ſanguis menſtruus ad generationem paratus, ſed etiam requiri ſeminationem fœminæ. Ita Ludouic. Lopez 1. *part. inſtruct. cap.* 50. Gaſpar Hurtado *diſp.* 10. *difficult.* 1. *num.* 5. & alij. Moueor, tum quia id ſatis indicatur *in Can. lex diuinæ conſtitutionis* 27. *qu.* 2. vbi requiritur ſanguinis, id eſt ſeminis commixtio. Tum etiam quia iuxta communem Medicorum ſententiam,

tiam, præſertim Galeni, & Auicennæ, etiam ſeminatio fœminæ eſt neceſſaria ad generationem: non enim ſemen fœminæ videtur ad aliud eſſe à natura inſtitutum: cum etiam natura nihil faciat fruſtra, & videamus ex maſculo & fœmina diuerſæ naturæ, & ſpeciei produci fœtum tertiæ ſpeciei, mutuo ſe impedientibus ſeminibus. Addo etiam quod notauit Rebellus *lib.3.quæſt.15. num.3.* quod ſequi poteſt ſuaptè natura generatio, attrahente poſteà ſemine virili ſemen fœmineum, & materiam conceptui aptam; vnde ſine coitus voluptate aliquæ feruntur concepiſſe. Ita Perez; cui adde Martinum de San Ioſeph *in Monit. Confeſſorum to.1.l.1.tract.34.de Matrim.num.9.* ſic aſſerentem: Lo mas probable es, que es neceſſario, que *cum ſemine viri concurrat etiam ſemen mulieris*, para que ſe contrayga afinidad por que es lo mas probable, que ſi la muger no concurre, no aurà generacion: y aſſi ſi ſucediere eſte caſo, ſe podrà juzgar que no huuo afinidad. Y tambien, que ſi el caſado tuuo copula con parienta deſu muger, *ſi illa non ſeminauerit*, no contraxo el impedimento alguno, y podrà ſin diſpenſacion alguna pedir el debito. Ita ille.

Verùm ego nec Pontio nec Perez aſſentior: non aſſentior Perez quatenus aſſerit ſuam ſententiam eſſe probabiliorem: non aſſentior Pontio quatenus aſſerit hanc ſententiam eſſe improbabilem; Dico itaque cum Doctoribus quos citat, & ſequitur Leander *de Sacram.tom.2. tract.9. diſp.20.qu.7.* Ioan.de Soria *in Epilogo ſummarum part.2. tract.1. ſect.1. diſp.10.§.affinitas*, & alij, Pontij eſſe communiorem, & probabiliorem: Sententiam verò Perez & Martini de San Ioſeph contra Pontium puto eſſe ſatis probabilem, vt vocauit Sanchez à Pontio adductus, & ita me citato tanquam probabilem admittit Verricelli *in qq.Legalibus tract.4.q.27.n.74.* cui adde Suarez *in 3.part.quaſt.32.art.1. diſp.10. ſect.1.* Imò nouiſſimè Remigius in *Pract. Confeſſ.tract.2.cap.6.§.9.num.6.* ſic ait; Algunos deſiendem que los grados de la conſanguinidad, y afinidad ſon de la miſma eſpecie, y que baſta que diga el penitente auer cometido vn pecado de inceſto, ſin dezir que era con hermana, madre, ò cuñada. Es tambien opinion muy recibida, que paraque nazca dela copula afinidad, es meneſter que ſea verdadera: *Scilicet cum commixtione ſeminum maris & fœminæ.* Ita Remigius.

Sed non deſinam hîc apponere verba Dicaſtilli *de Sacram. tom.3. tract.10.diſp.7.dub.34. n.355.* vbi me citato ſic ait; Vtrum requiratur ſimul cum ſemine virili ſemen fœmineum ad contrahendam affinitatem? non eſt omnino certum: pendet enim ex alio principio, de quo egimus etiam *cit. diſp.2. dub.34.* vbi diximus in quæſtione poſitum eſſe apud Philoſophos & Medicos, an ad generationem ſufficiat tantum ſemen virile, vel requiratur etiam fœmineum. Qui ergo docent ſufficere virile ad generationem, conſequenter docent ſufficere ad affinitatem, docetque Sanchez *cit.diſp.64.* Qui verò negant ſufficere ad generationem, conſequenter negabunt ad affinitatem. Atque ita docent Innocentius *in cap.fraternitatis*, de eo qui cognouit conſanguineam, & Ludouic. Lopez *2.part.inſtr. c.50.* & alij apud Sanchez *ſupra n.20.* aliique multi apud Dianam *5.p.tr.13.reſolut.64.* Item Perez *ſupra n.5.* Quamuis autem vtrumque probabile ſit, nihilominus prior ſententia, quod ſufficiat ſemen virile, eſt multorum, & grauiſſimorum, quos refert Sanchez *ibid. num.21.* inter quos Sylueſter, qui contendit, Doctores qui ante ipſum ſcripſerant de hac re, explicare, vt quando hi dicunt exigi ſemen fœminæ, intelligat vel aliquid loco ſeminis, nempè ſanguinem menſtruum paratum à natura ad generationem prolis. Hucvſque Dicaſtillus. Et tandem Caſtrus Palaus *to.5. diſp.4 punct.8. n.3.* ſic aſſerit.

Hinc manifeſtè infertur, ex penetratione vaſis fœminei abſque ſeminatione, itemque ex ſeminatione extra vas fœmineum naturale, affinitatem non naſci, vt probat textus *in c. extraordinaria 35. q.5.* Quinimò in probabili ſententia, abſque viri, & fœminæ ſeminatione: quia pluribus placet non improbabiliter vtriuſque ſeminationem generationi neceſſariam eſſe, ac proinde matrimonij conſummationi. Neque his obſtat textus *in cap. inuenis de ſponſalibus* & *cap.fraternitati*, de eo qui cognouit conſanguin. vxoris ſuæ, vbi decernitur ſeparandum eſſe virum à coniuge, eo quod ſororem eius nondum ſeptennem duxerit, & forſan cum ea tentauerit conſummare, nec potuit, extraordinariaue libidine polluit. Non inquam obſtat: nam eo caſu non fit ſeparatio ob impedimentum affinitatis, ſed ob impedimentum publicæ honeſtatis, loquitur enim Pontifex de ſponſalibus. Ita ille.

Reſtat modò reſpondere ad argumenta Baſilij Pontij quæ inferius adduxit; Et ad primum, quot quantiſque ſcrupulis, ac dubitationibus exponeretur ea conſummatio matrimonij, ſi ea ſeminatio fœminæ attendenda eſſet.

Reſpondetur nullum omnino eſſe ſcrupulum, nullam prorſus dubitationē, vel enim certo ſciunt coniuges fœminam non ſeminaſſe, vel dubitant. Si primum, matrimonium coram Deo non eſt conſummatum: nam in conſcientia non receditur à præſumptione fori externi, niſi conſtet euidenter de veritate oppoſita: forus autem externus præſumit vtramque ſeminationem probata copula.

Ad ſecundum, quod non refert an ſit neceſſariū ſemen mulieris ad generationem, vel non; tantùm enim hîc attenditur ad conſummationem ſeminationis intra vas, eius, qui præcipuas partes in generatione habet.

Reſpondetur, gratis aſſeri à Pontio ſufficere ſeminationem eius, qui præcipuas partes in generatione habet: cùm enim ex Medicorum ſententia vtrumque ſemen ſit neceſſarium, non dicitur perfecta copula, atque adeò non conſummata, ſi alterum ſemen ad generationem neceſſarium deſit.

Apparet igitur ex ſuperius dictis, exceſſiſſe Pontium in cenſura opinionis aſſerentis affinitatem non contrahi ſi fœmina non ſeminet: ea enim ſententia probabilis eſt, cuius probabilitate ſuppoſita, Mazucchellus *de caſibus reſeruatis, diſputat. ſecunda, capit.quarto, difficult. quarta, numero 23.* tria corollaria infert. Primò, eum qui habet copulam cum ſorore vxoris ſuæ, ſi illa non ſeminauit, non contraxiſſe affinitatem; & ſic poſſe abſque vlla diſpenſatione petere debitum à ſua vxore.

Secundò, ſi viro ſeminante, non ſeminarit fœmina, poſſe religionem ingredi; & ſic per profeſſionem diſſolui matrimonij vinculū, quod per copulam illam non fuit conſummatum: & alterum coniugem in ſæculo manentem poſſe aliud matrimonium inire. Ita Ioan. Præpoſitus *in addit.p.3. D. Thom.q.5.de indiſſolubilit.matr.dub.9.n.81.*

Tertiò

Tertiò, si maritus cum sua vxore copulam habuit, & seminauit vxore ipsa nunquam seminante, & vxore mortua aliam duxerit, cum qua matrimonium consummauit, hunc non esse bigamum; proindéque ex hoc capite non arceri à susceptione Sacrorum ordinum. Ita Ioan. Præpositus cit. Quod idem existimat esse probabile Sanchez *lib. 7. de matrimon. disputat. 83. numero 6. in fin.* Hucvsque Mazucchellus, qui etiam poterat aliud corollarium inferre, videlicet ex copula fœmina non seminante, maritum non amittere ius petendi debitum vxori suæ. Verùm quia ego adhæreo opinioni asserenti etiam fœmina non seminante affinitatem oriri; ideo supradicta corollaria non admitto; imò reiicienda esse puto.

An non solum quando debitor, sed etiam creditor dubius est de solutione debiti, sit illud restituendum.

Resolvt. XXVII.

CAsus accidit mihi in facti contingentia cum Hermano Scheus Bibliopola; nam ego, & ipse dubitabamus de solutione pretij cuiusdam libri certò ex sua officina desumpti. Ideo pro decisione casus suppono, quòd, quando aliquis certus est quod quocumque titulo iustitiæ debebat alteri aliquid, dubitat verò, an id satisfecerit, vel restituerit, tenetur non obstante dubio rem integram soluere.

Sed difficultas est, qnid dicendum, si non solum debitor dubitaret an soluetit, sed etiam creditor an receperit? Ad hoc respondet Tannerus 1. 2. *disp. 2. quæstione 6. dub. 4. numero* 48. tunc non teneri creditorem restituere, quia in tali dubio vtriusque partis, melior est conditio creditoris possidentis suam pecuniam. Sed contra est, quod debitum est, & solutio debita adhuc vtroque dubitante, vnde tenetur restituere. Sed limitat hoc Layman *libr. 1. tractat. 1. capit. 5. numero* 41. probabile reputans quod in hoc casu debitor non tenetur ad integram solutionem, sed ad partem, iuxta quantitatem dubij. Nam æquitas, inquit, non patitur, vt debitor sine sua culpa subeat periculum soluendi bis integrum debitum, creditor autem qui pariter dubitat, nulli periculo sit expositus. Sed certè probabilius videtur, quod tenetur integrè soluere propter rationes factas pro conclusione: conueniens autem videtur, quod dum vterque dubitat, apud se rem componant. Et ita docet Magister Ildefonsus Dominicanus *in suis eruditissimis commentariis ad* 1. 2. *D. Thomæ to. 3. disput. 209. dub. 7. concl. 1. num.* 118. *in fine*, & ita ego tunc feci cum dicto Bibliopola.

Verùm aliqui non damnarunt debitorem, si integram solutionem omitteret, & nollet absolutè restituere, quia opinio Tăneri est satis probabilis, vt optimè obseruat Pater Francisc. de Lugo *de principiis Theol. mor. part. 1. cap. 2. quæst. 3. numer. 27. in fine.* Licet opinionem Tanneri, & Layman non admittant Cardin. Lugo *de iustit. to. 1. disp. 18. sect. 1. num. 7. cum seqq.* & Bardi de conscientia *discept. 6. capit. 9. §. 16. n. 4.* Sed ego cum Ildephonso, & Francisco Lugo *vbi suprà* puto probabilem esse.

Sed si quæras hîc, quid dicendum in casu, quo adulter dubitet an filius sit suus, vel mariti, si nihil certi possit deprehendere, diligentia facta, debet iudicare filium esse mariti, nec tenetur alimẽta restituere, vel præstare. Ratio est, quia maritus est in possessione; atque adeo dum nihil certi deprehenditur, mariti est iudicandus. Sic Miscard. *de probationibus conclus. 788.* Molina *to. 4. disp. 101. numero* 3. Salon. 2. 2. *quæstion. 62. artic. 9. in fine.* Azor. 3. *part. lib. 5. cap. 6. quæstion.* 8. Henriquez *lib. 11. capit. 21. tom. 2. litt. M.* Lessius *lib. 2. capit. 10. dub. 6. numer. 40.* Filliuc. *tractat. 32. numer. 223.* Bonacina *de Matrim. quæst. 4. punct. 17. numer. 8.* Qui subdit hoc esse verum, etiamsi mater affirmet cum iuramento esse filium adulteri, prolesque similis sit adultero, nam hæc signa sunt fallacia. Sed hoc cum grano salis est admittendum: licet enim dictum matris etiam iuramento firmatum, si feratur in gratiam adulteri, & ex eius amore, vel vt sic diuitias lucretur, suspectum reuera sit. Sed si seriò vicina morti, & in suæ conscientiæ satisfactionem, cum non suppetunt circunstantiæ, quæ testimonium suspectum reddant, testimonium perhibeat, & sui dicti proponat non leuia fundamenta, vt absentiam viri, quòd longo tempore ad eam non accessit, & arrideant aliæ circumstantiæ, possunt facere prudentem opinionem, si non debitam probationem. Et hæc omnia docet Ildefonsus *dub. 7. concluf. 6. numer.* 1174.

At etiam magis difficultas adest, quis filium illegitimum alere teneatur, quando dubitatur quis sit pater illius, quia nimirum plures matrem cognouerunt.

Dico primò, si sit ex vno patre spurius, & ex alio naturalis, hunc teneri ad alendum, cum eius filius præsumatur: nam in dubio, potius naturalis quam spurius præsumendus est filius, vtpotè qui honestius, & filio fauorabilius. Ita Vasquez 1. 2. *disput. 66. capit. 8. numer. 45.* Castro Palao *tract. 1. disput. 3. punct. 6. n. 14.*

Dico secundò, quoties vterque parens dubius æqualiter reddit filium naturalem, vel spurium, quilibet tenetur æqualiter alere filium; Hîc enim habet actionem aduersus patrem, vt alimenta sibi dentur. Cùm ergo determinatè non possit eius pater dignosci, ne talis actio videatur inutilis, debet alimentorum debitum inter vtrumque diuidi; Sic asserunt Vasquez *supra*, Castro *numer.* 15. Salas *numer.* 247. Bonacina *numer.* 10. Molina *tom. 4. tract. 3. disput. 103. numer. 3.* Rebell. *libro 3. quæst. 10. numero* 21. Villalob. *tomo 1. tract. 1. difficult. 20. numer. 12.*

Addunt Villalobos, & Bonacina, quolibet patre deficiente, vel nolente filium alere, alium esse obligatum in integrum, ne proles alimẽto necessario destituatur. Hoc tamen refellunt Salas *numer. 248.* & Castro *suprà*; quoniam aduersus quemlibet non habet filius integrum ius, quod mihi quoque verisimilius apparet. Quod si parentes de quibus dubitatur, inæquales sint in diuitiis, & nobilitate, Vasquez asserit parum referre, vt ditiori, seu nobiliori filius potius tribuatur, quam alteri; ac per consequens obligationem alimentorum non magis ad ditiorem seu nobiliorem, quàm ad alios pertinere. Melius tamen Salas, & Castro supra docent, posse matrem à ditiori, seu nobiliori filij alimentum exigere; quia ditior & nobilior meliora tenentur alimenta præbere filiis suis.

Verùm licet superius dicta sint probabiliora, & cõmuniora; tamen probabiliter aliquis dicere posset, in supradicto casu nullum teneri ad præstandum alimenta, sed debere ali à matre, seu aliàs, sicut si pater esset mortuus. Et ex hoc inconuenienti

educa

educationis prolis incerto patre damnatur coitus inter ſolutas perſonas: & nulla etiam gentium barbararum lege fuit permiſſum, quod vna mulier habeat duos viros, licet vnus vir naturæ & veteri, & aliis, plures potuerit habere vxores. Id autem vltra hoc probatur primò, quia debitum incertum non eſt æquum ſatisfieri ſolutione certa. Secundò, quia nullus debet ſpoliari pecunia, quam poſſidet ob debitum incertum. Cùm ergo debitum alimentorum ſit incertum apud quemlibet ex his, qui poſſunt reputari parentes, non debent obligari ad alimentorum ſolutionem dubio durante. Et ita obſeruat Doctus Magiſter Idelfonſus *vbi ſupra in* 1.2.*tom.*2. *contr.*209. *dub.*7. *concluſ.*7. *numero* 1177.

An miles extraneus vt licitè poſſit militare in exercitu alicuius Principis, teneatur examinare iuſtitiam belli.

Resolvt. XXVIII.

Dixi militem extraneum, nam ſubditum minimè teneri tradunt communiter Doctores. Difficultas igitur eſt de milite non ſubdito, & affirmatiuè reſpondent plures Doctores, quos ego alibi adduxi, & plena manu adducit Merolla *to* 1. *diſp.*3.*c.*3.*n.*327.

Probatur hæc opinio, tum quia miles in tali caſu exponit ſe periculo inferendi damnum iniuſtum aduerſariis, quibus, vt damnum iuſtè inferatur, debet eſſe in inferente mortalis certitudo de iuſtitia, tum quia nulla neceſſitas eum cogit ad obtemperandum Principi non ſuperiori, & cum tali periculo; atque vt habetur *regul.* 19. *de regul.iuris in* 5. non eſt ſine culpa, qui rei, quæ ad eum non pertinet, ſe immiſcet nempè rei periculoſæ, & quæ alteri damnum affert.

Deinde quoties quis ſpeculatiuè dubitat, an talis res licita ſit, tenetur quoque practicè dubitare, niſi aliqua ratio ſpecialis cogat variare iudicium practicé practicum, ſtante contraria ſpeculatiuè: at quoties ſubdito præcipitur aliquid, de cuius honeſtate ipſe dubitat ſpeculatiuè, adeſt ſpecialis ratio cogens ad contrarium iudicium practicum formã-dum, nempè præceptum Superioris, in eo dubio poſſidentis. Cùm ergo hæc ratio ceſſet in non ſubditis, non poterunt ſtante iudicio ſpeculatiuè dubio contrarium practicum concipere, vt vel ſic poſſit licitè cum eo dubio ſpeculatiuo operari.

His tamen non obſtantibus, aliqui ſatis quidem probabiliter, contrariam ſententiam tenent, & nõ admittunt ſupradictam diſtinctionem inter militem ſubditum, & extraneum: Probatur hæc opinio, primò, quia vel actio ipſa ſecundùm ſe, ſecluſo præcepto ſuperioris, eſt licita, vel non eſt licita: ſi eſt licita, etiam non ſubditus poterit ad eam concurrere: ſi non eſt licita, neque etiam ſubditus poterit, quia actionem ſecundùm ſe illicitam nõ poteſt ſuperior præcipere, neque eam licitam reddere, quando ipſe non poteſt diſpenſare in lege, quæ reddit actionem iſtam illicitam. Secundò probari poteſt, quia ſi alienigenæ, qui ſtipendio accepto ſe prius alicui principi addixerant, poſſunt in dubio militare: ergo potuerunt etiam denuò ſe eius obſequio addicere poſt exortum bellum: quod enim in primo caſu inueniãtur iam obligati ad ei obſequendum ex pacto antecedenti, parum refert; ſolùm enim ſe obligarunt ad inſeruiendum, & obediendum in iis, ad quæ ſe poterant obligare. Si ergo poſtea non poſſunt ſe ad illud bellum obligare propter periculum iniuriæ, cui ſe exponant: nec etiam antea ad id ſe obligarunt. Tertiò denique, quia non omnes ſubditi obligantur Principis ſui ſubiecto ad militandum, ſed maior pars ſponte bellum ſuſcipit: ergo ſi hi poſſunt auctoritate ſui Principis abſque obligatione dubium deponere, & militare; poterunt etiam non ſubditi: nam Principis auctoritas eandem efficaciam habet ad mouendum non ſubditum, vt dubium deponat, quam habet reſpectu ſubditi, quem præcepto non obligat.

His ſuppoſitis ad quæſtionem propoſitam reſpondeo, licitum eſſe militibus regi ſubditis, & cuicunque etiam extraneo ſub Principe militare, quotieſcunque conſtat regem eſſe hominem iuſtum, & prudentem, qui non niſi ſummo conſilio bellum ſolet mouere, quia hoc ſufficit, vt milites bellum iuſtum eſſe præſumant.

Itaque Principes, & perſonæ etiam non ſubiectæ bellanti, qui dum vident Principem probum, & habentem probos conſiliarios maturè bellum indicentem, bona fide ſibi perſuadent iuſtam eſſe cauſam, etiamſi apertè id non conſtet, licitè poſſunt adiuuare partes talis Principis, niſi fortè habeant vehementes rationes dubitandi de iuſtitia illius belli.

Prima pars concluſionis, probatur primò, quoniam ad ipſos non pertinet ex profeſſo diſcutere cauſas belli, ergò ſufficiet eis, quod bona fide ſequantur cauſam quam exiſtimant eſſe legitimam. Confirmatur, quia ſic prudenter operantur ſequentes illum Principem, & conſiliarios.

Secundò probatur, quoniam aliàs ferè omnes milites eſſent in peccato mortali, quia qui cautius procedunt, procedunt modo aſſignato in hac concluſione. Confirmatur, quia aliàs ſæpè remanerent perplexi, & exponerentur, irrogare iniuriam Principi bellanti.

Tertiò. Nam bellum indictum ab habente authoritatem in dubio præſumitur iuſtum, vt ex Panormitano tradit Syluester *verb. bellum* 1.*n.*5. Maſcard. *verb. bellum n.*5. Menochius *de præſumptionibus l.*6.*præſumptione* 96.*n.*7. Ergo miles prudenter præſumit ſe ſequi iuſtam cauſam.

Quartò, nam vnicuique licitum eſt alterum iuuare in re, quæ præſumitur iuſta, maximè, ſi non leue emolumentum inde percipiat.

Secunda pars concluſionis probatur, Primò, quia poteſt eſſe tam manifeſta iniuſtitia cauſæ, & communiter apud plures cognita, vt illam omninò ignorare non poſſint milites; & tunc tenentur abſtinere.

Secundò, quia talia iudicia, & ratio dubitandi ſe poſſet offerre, quòd redderet conſcientiam erroneam, vt aduertit Victoria *in electione citata de iure belli num.*26. Et ideò noſtram ſententiam modo quo ſupra explicatam, docet Caietanus *in ſumma, verbo bellum*; Victoria *in relectione de iure belli numero* 24. Bañez 2.2.*quæſt.*40. *art.*1. *dub* 6.§. *Ex quo ſequitur vltimò*; Suarez *diſp.*13 *de charit. ſect.*6. *numero* 9. & 12. Candidus *diſquiſit.*37. *numero* 5. §. *dico* 9. Caſtro Palac *de conſcientia opinante diſp.*3. *punct.*8. *numero* 1. & 24. Oviedo *tractat.*5, *controuerſ.*3 *punct.*8.*n.*94. Cardinal Lugo *de iuſtitia to.*1. *diſp.*18.*ſect.*1 *n.*10. *cum ſeqq.* Ioannes Ildephonſus *in comment. ad concl.*19.*n.*1034. Dicaſtillus *de iure & iuſtit. l.*2. *tr.*1. *diſp.*10. *dub.*16.§. 97.*num.*370. Franc. Lugo *de principiis theol. mor. part.*1.*cap.*3.*q.*12.*n.*90.

Ioannes

Ioannes Vvigers *in 1.2. D. Thom. qu. 40. art. 1. dub. 3. n. 50.* vbi sic ait: Suarez putat, Probabilius esse, in dubio externos quoque posse ire ad bellum nullo examine facto, sed onere in Principem reiecto, modò hic sit probæ existimationis, & dubium istorum sit merè negatiuum, scilicet quod nec habeant rationes contra iustitiam istius belli, nec etiam pro illa, quod dicit etiam apertè doceri à Victoria. Et potest confirmari à simili, quia cuique licet elocare operam suam mercatori ad cooperandum contractibus eius, quos ipse non nouerit esse iniustos, nec probabilem habet rationem dubitandi de iustitia: neque enim tenetur alioquin singulorum iustitiam examinare. Ita ille.

Itaque dicendum est vnicuique licere alterum iuuare in re, quæ præsumitur licita, màximè si inde iuuans non leue emolumentum & speret & accipiat, sed ex parte talis Principis, vel militis priuati, quando de iniustitia non constat, bellum præsumitur iustum: ergo licitum erit etiam non subditis illum iuuare. Atque ex his facilè respondetur oppositæ sententiæ argumentis. Ad illa petita ex ratione, concedimus non licere inferre damna belli, neque cogi non subditum militem ad hæc inferenda, nec posse ea inferri sine morali certitudine, quòd liceat. At hoc autem vt moraliter certus sit miles hic & nunc licere pugnare, sufficit quod prudenter iudicet in auctore belli esse sufficientem cognitionem & certitudinem iustitiæ ad pugnandum. Quam opinionem de illo auctore belli æquè potest habere non subditus atque subditus. Est autem hoc iudicium probabile, quoties ex vna parte de iniustitia non constat, & ex alia Princeps habetur vir Christianus, & bonæ existimationis. Ita Dicastillus, & alij vbi supra.

Et licet grauia damna ex bello sequantur, non minus sequuntur ex bello peracto à militibus Regi subditis, quam à non subditis, qui etiam sine iusta causa bello se immiscent: cuilibet enim multum interest suas locare operas, vel Regi amico opem ferre, vt ipse vices rependat, dum illis periculum immineat belli iniusti ab alio inferendi; ergo bellum aggredi sub prudenti, & iusto Principe non assuero bella iniusta mouere, licitum erit, absque alia discussione de iustitia belli.

Vnde ex superius dictis his diebus interrogatus ego respondi, Potuisse virum nobilem N. licet militem extraneum, se constituere sub labaro Magni Regis Philippi IV. Catholici, absque examinatione vlla de iustitia belli. Quis enim nescit Religionem, & curam conscientiæ tãti Monarchæ, & quot consiliarios viros pietate & scientia insignes apud se retineat?

Præsumendum est igitur absque scrupulo de iustitia armorum eius. Non desinam tamen hîc adnotare Caramuelem contra communem sententiam Doctorum in *Theol. Mor. l. 3. d. 3. q. 1. n. 1407.* negare casum esse possibilem, nempè militem posse dubitare de iustitia belli, propter auctoritatem totius Reipublicæ, Principis, & supremi Consilij bellum indicentis: sed hanc Caramuelis opinionem docte & latè impugnat amicissimus Pater Bardi de *Conscient. disceptat. 6. c. 9. §. 24.* per totum.

Sed hîc oritur dubium, An milites qui modo explicato, licitè in dubio pugnant, si postea comperiant bellum à parte ipsorum fuisse iniustum, teneantur restituere damna quæ dederunt. Sylu. *verb. bellum 1. q. 9. concl 3.* ait, eos, qui dubij de iustitia belli pugnant, licet nõ peccent, excusante eos obedientia Superioris, cognita tamen postea iniustitia belli teneri restituere quæ consumpserunt, & apertè videtur loqui etiamsi milites prædicti non sint facti locupletiores: nam statim subdit; quod si subditus probabiliter credebat bellum iustum, non tenetur de consumptis, nisi in quantum ex hoc sit factus locupletior.

Verum Merolla *to. 1. disp. 3. c. 3. n. 334.* docet non teneri consumpta reponere, sed illa solummodo quæ extant, & illa quorum communione aut venditione factus est locupletior. Et ratio Merollæ est, quia cum non peccauerit in accipiendo, non est obligandus ad restitutionem. Sed hæc ratio sufficiens non est: nam si non peccauisse sit ratio ob quam non tenetur consumpta restituere, nec tenebitur restituere non consumpta, quia etiam hæc subsistit sine peccato. Et si vtrumque aut alterutrum verum, etiam erit verum, eum qui consumpserit pecuniam alienam putans esse suam, non teneri ad restitutionem, quia & iste in illa consumptione non peccauit.

At his non obstantibus sententiam Merollæ amplector, quam ante illum sustinuit Victoria de iure belli *n. 32. & 33.* & Molina *de Iust. tom. 1. disp. 113. verb. dubium est, cum aliis.*

An qui voluntariè prælium vel nauigationem periculosam aggreditur, possit absolui tanquam constitutus in periculo mortis.

Resolvt. XXIX.

Svpponendum est id quod alibi probauimus, quoad absolutionem idẽ esse periculum, & articulum mortis, & ita me citato docet ex pluribus Dicastillus vbi infra. Sed Sanch. *in summa to. 1. l. 2. c. 13. n. 1.* limitat hanc sententiam cum Corduba, vt morali necessitate cogente, absoluendus in id periculum incidere debeat. Explicat Sanchez supr. cum Corduba, vt, si necesse alicui sit ex vrgenti causa nauigationem periculosam, aut prælium aggredi: quando enim propria sponte aggreditur, non dicitur constitutus in mortis periculo, sed ipse vult se constituere. Vnde stando in hac limitatione, quam adducit Sanchez, respondendum videtur ad dubium huius resolutionis negatiuè.

Sed vt verum fatear, hæc sententia Sanchez nunquam mihi arrisit, & nouissimè inuenio eam repellere Dicastillum de Sacram. *t. 2. tr. 8. disput. 10. dub. 16. n. 410.* Nam eo ipso quod quis licitè potest aggredi prædictam nauigationem, vel interesse prælio cum prædicto periculo, etiamsi áliàs posset aliam viuendi rationem instituere, si tamen velit alterutrum illorum periculum subire, censetur cõstitutus in periculo mortis, vt possit absolui, atque imprimis prælium iustum, statusque militiæ, & nauigationes institutæ per maria, sunt res vtiles, & ferè necessariæ Reipublicæ. Quod debet fieri in Republica per aliquos homines, siue hos siue illos. Vnde, sicut bonum proprium & speciale, graue & alicuius momenti censeretur sufficiens, vt talis homo diceretur cõstitutus in tali periculo; ita etiam bonum commune Reipub. itaque vniuersim loquendo, qui non in fraudem legis reseruationis peccatorum, & censurarum, sed quia sic placet vitam instituere, & è re sua fore iudicat vel nauigationem ingredi, vel militiam, vel prælium; etiamsi aliàs posset aliud vitæ institutum sequi, censebitur sufficienter cõstitutus in articulo mortis, vt possit absolui. Quod sic amplius declaro; Vel ille homo

qui

qui nauigationem aggreditur, aut prælium, quãdo habet casus reseruatos peccat, aut non peccat: Si dicas peccare, durum omnino videtur ex vi præcepti reseruationis peccati, velle illum obligare ad non nauigandum, vel prælíandum alias licitè, neque, id potest sufficienter probari: nec enim præceptum illud videtur obligare ad existendum, & permanendum in eo statu, in quo suo tempore possit; atque adeo, cogatur ire ad Superiorem per se, vel per alium pro beneficio absolutionis; solùm enim ex vi reseruationis tenetur ad hoc, vt quãdo instat præceptum confitendi, compareat, si possit, coram Superiore. Si verò dicas, vt verum est, non peccare aggrediendo prælium seu nauigationem; non video, cur homo certus id facere, non possit absolui, cum iam moraliter censeatur constitutus in periculo. Quod autem sit constitutus à se, & propria voluntate, si alioquin se licitè constituit, parum refert. Accedit quod si de facto se constituat, etiamsi propria voluntate id faciat, iam semel constitutus poterit absolui; neque id vt puto negabunt aduersarij, siue peccauerit se constituendo, siue non, tunc enim si non possit se abducere ab aliquo periculo, iam saltem perseuerantia est necessaria; sicut etiamsi quis lethaliter, aut periculosè seipsum vulneraucrit, sciens & volens, poterit nihilominus absolui. Ex quo sic argumentor pro nostro casu. Ille qui cum casibus reseruatis vult aggredi prælium, aut negationem, non peccat, & semel ingressus potest absolui: ergo iam iam ingressurus censetur esse moraliter in eodem periculo, à quo aliàs non tenetur se subducere, & abstinere: ergo frustra negabitur illi absolutio permissa in periculo mortis. Confirmatur, quia eo ipso, quod tale institutum vitæ aut talis actio permittitur tali homini, censetur in Ecclesia inter eos, qui pro tunc sunt in periculo. Et hæc omnia docet Dicastillus *vbi supra*.

Notandum est hîc, sententiam quam ego alibi solum tanquam probabilem admiseram nouissimè absolutè, & tanquam probabiliorem docere Dicastillum *vbi supra dub.* 14. *num* 337. videlicet, quemcumque Sacerdotem potentem aliàs absoluere saltem à venialibus, habere facultatem in articulo mortis absoluendi quoscumque pœnitentes, à quibuscumque peccatis, & censuris, quantumvis aliàs reseruatis Sedi Apostolicæ, aut cuiuis alteri Superiori, etiamsi presens sit proprius Sacerdos, qui aliàs habeat facultatem absoluendi ab omnibus. Et respondet ad omnia argumenta aduersariorum: limitat tamen hanc sententiam, quod quando Sacerdos est impeditus hæresi, apostasia, aut schismate, & similibus impedimentis notis pœnitenti, tunc non potest pœnitens in articulo mortis absolui ab illo, si adsit alius censuris carens, aut prædictis, & similibus vitiis.

Sed stando in opinione contraria, quæritur an possit simplex Sacerdos absoluere à reseruatis in articulo mortis, quando pœnitens solum habet reseruata; adest tamen Parochus, vel alius Sacerdos expositus ab Episcopo ad audiendas confessiones.

Negatiuam sententiam docet Sanchez *vbi supra num.* 10. Suarius *disputat.* 26. *sect.* 4. Zambran. *capit. illo* 4. *dub.* 4. *numer.* 16. Probant, quia cessat necessitas, & approbatus ad audiendas confessiones est absolutè & simpliciter Confessarius ab Ecclesia designatus, licet impeditus sit quoad reseruata.

At ego affirmatiuæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Dicastillus *vbi supra numer.* 398. nam dicere quod talis Ordinarius, aut delegatus aut approbatus habeat potius ius ad audiendas confessiones (vt ait Sanchez) quam alius simplex Sacerdos, aut est petere principium, & assumere pro antecedenti id ipsum de quo disputamus, aut est assumere falsum, aut omnino extra rem. Quæ omnia sigillatim probo. Si enim dicat Sanchez habere potius ius ad audiẽdas confessiones casuum sibi alioquin reseruatorum, petit principium, & assumit pro antecedenti id, de quo disputamus, vt pater. Si autem dicat habere potius ius ad audiendas confessiones, id est ad efficiendum Sacramentum confessionis in aliqua materia quæcumque sit vagè & indeterminatè, falsum assumit. Nam etiam simplex Sacerdos habet potestatem efficiendi verum Sacramentum, saltem circa peccata venialia, vel mortalia iam ritè confessa, quod est tam verè, & propriè Sacramentum Confessionis, atque factum circa mortalia non confessa; ad quod Sacramentum non minus ius habet simplex Sacerdos, quam Parochus, aut Delegatus ad Sacramentum aliquod factum etiam circa mortale. Si denique dicat habere potius ius ad audiendas confessiones mortalium non reseruatorum; adeo verum est, vt ipse sit tantum, qui habeat ius; simplex verò Sacerdos nullo modo. Hoc tamen omnino est extra rem: nam quod habeat potestatem circa alia peccata, impertinens est ad potestatem circa reseruata, nec ob eam causam censeri debet habere aliàs potius ius ad confessionem circa reseruata, quorum non est iudex competens, alioquin sequeretur quod si essent duo Sacerdotes, quorum vnum non habeat tot casus reseruatos, à quibus non possit absoluere; atque habeat alius v. gr. si vni reseruentur blasphemia, & Sodomia, & alteri tantum blasphemia, hunc debere præferri alteri, quia in hoc sensu haberet potius ius, quam alius, siquidem ad plura peccata absoluenda se posset extendere, quàm alius, quod nemo sanæ mentis concedit. Nam habere potestatem ad aliquod peccatum absoluendum, ad quod non habet alius, solum in ea re induit inæqualitatem, non in alio extra illam rem.

Præterea si ineptè quis diceret iudicem habentem potestatem ad iudicandum in causis vnius oppidi omnino diuersi Regni, aut Prouinciæ, habere potius ius ad iudicandum de causis alterius prouinciæ, quam priuatus aliquis homo. Item iudicem Ecclesiasticum constitutum ad iudicandum de causis, verbi gratia decimalibus, eo ipso habere ius ad iudicandum potius quam alium de causis Sacramentorum, aut de causis fidei; vel iudex ciuilis de causis militum qui sunt in castris: sunt enim hæ iurisdictiones circa materias longè diuersas: Pari ratione in nostro casu, non ex eo, quod vnus Sacerdos habeat iurisdictionem circa quædam peccata, censetur habere potius ius circa alia, quæ non sunt aliàs materia illi subiecta. Itaque existimo in illo casu, etiam suppositâ sententia, sub cuius suppositione disputamus, quemcunque Sacerdotem, etiam simplicem, alias aptum, æquè benè posse absoluere à reseruatis sibi, & Parocho: respectu enim illorum peccatorum extra articulum mortis vterque est simplex Sacerdos. Hucvsque Dicastillus; qui tamen optimè subdit; Quod si in tali casu pœnitens habet simul cum reseruatis mortalia non reseruata; tunc præferendus erit, qui habet facultatem

absoluendi à mortalibus non reseruatis ei, qui est simplex sacerdos, quia hîc habet ius absoluendi aliqua mortalia, quæ tenetur pœnitens præcepto diuino confiteri proprio Sacerdoti, qualis est hîc comparatione illorum.

An propter ignorantiam proprij Parochi possit subditus eligere sibi alienum Sacerdotem in Confessarium.

Resolvt. XXX.

COmmunis sententia affirmat. Ita Medina *C. de confess. quæst. 35.* Vasquez *in 3. part tom. 4. quæst. 93. art. 2. dub. 3.* & alij. Et pro fundamento huius sententiæ adducam textum *in cap. placuit q. 2. de pœnitentia dist. 6.* vbi sic habetur: *Placuit vt deinceps nulli Sacerdoti liceat quemlibet commissum alteri Sacerdoti recipere ad pœnitentiam sine consensu eius, cui se prius commisit, nisi per ignorantiam illius, cui peccans prius confessus est.* Dicunt tamẽ non sufficere quamlibet ignorantiam Confessarij. Sed debere esse in eo gradu, quo confessionem redderet irritam. Addunt non posse eligi alienum, quando essent alij confessarij apti, qui saltem ex commissione iurisdictionem haberent: quod tamen alij limitant, si habeant commissionem à parocho, vel Episcopo, secus si à Papa: quia, sicut pœnitens non tenetur recurrere ad Papam, ita nec ad eius commissarios. Item alij dicunt, non posse eligi alienum, quando esset aditus ad Episcopum. Alij addunt debere saltem peti facultatem ab ipso Parocho; quod tamen alij reiiciunt. Alij extendunt hanc facultatem ad alios casus similes, vt si Parochus soleat reuelare confessionem, vel prouocare ad malum: imò Gabriel extendit ad casum quo Parochus esset excommunicatus, aut suspensus. Alij cum quibus Vasquez, volunt solum habere locum in casu ignorantiæ.

Verùm alij negatiuam sententiam tenent, & latè probant textum illum *in c. Placuit*, non concedere talem facultatem: nam ibi tantùm sermo est de eo qui volebat vtcumque confiteri; sed de eo, qui volebat pœnitentiam sibi pro delicto publico impositam euitare (qualis olim imponebatur) recurrendo ad alium Sacerdotem, & hoc prohibet Papa nisi in casu ignorantiæ.

Et ita hanc sententiam tenent viri doctissimi ex Societ. Iesu, Suarez *vbi supra*, Card. Lugo *de Sacramento Pœnitentiæ disp. 19 sect. 1. num. 11.* Coninch *de Sacram. disp. 8. dub. 2. n. 14. & dub. 9. n. 64.* quibus addo nouissimè Dicastillum *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disp. 10. dub. 21. n. 454.* qui tamen optimè cum Suar. *disp. 27. sect. 2. n. 21.* obseruat, sententiam affirmatiuam Vasquez & aliorum superius allatam esse satis probabilem.

Sed hîc non deseram obseruare, aliquos assignare alium casum in quo licet eligere Confessarium relicto proprio, quando scilicet ille proprius nequam est adeo, vt pœnitens meritò timeat sibi dãnum graue ab illo; Ita Richardus, Paludanus, Gabriel, Bonauenture *dist. 17. & 19.* Adrianus *q. 5. de Confessione*, Syluest. *Confess. 1. q. 6.*

Sed hanc opinionem recentiores aliqui asserunt esse sine fundamento. Verùm Dicastillus *vbi supra n. 460.* putat, quod licet tutius & melius sit ordinariè differre confessionem: tamen si per multum tempus carere deberet Confessario, nisi confiteretur apud capacem, & approbatum; prudenter credi potest ratihabitio de præsenti, etiamsi ille non haberet alioquin iurisdictionem: neque enim credendum est, quod Prælatus velit eum carere tanto tempore confessione. Si necessitas esset grauis periculi, cessat difficultas: Ecclesia enim in periculo mortis dat inrisdictionem. Ita ille.

Sed hîc quæro obiter, an qui habet facultatem eligendi Confessarium sibi, possit eligere simplicem non approbatum. Et affirmatiuam sententiam in aliquo casu tenet Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disputat. 10. dub. 22. numero 469.* vbi sic ait; imo saluo meliori iudicio, si fortè ea facultas eligendi Confessarium data sit viro alicui docto, & prudenti, non videtur improbabile posse præsumere, quod qui concessit eam facultatem, nouitque hominis doctrinam, & prudentiam, voluerit eius arbitrio etiam relinquere approbationem Confessarij pro se, maximè cùm per scientiam pœnitentis suppleri possit defectus scientiæ in confessario. Ita ille; Verùm hæc opinio mihi non placet; nam posset applicari omnibus Episcopis, qui tamen ex declaratione Gregorij XIII. stante eorum facultate eligendi Confessarium, non possunt eligere nisi approbatum ab Ordinario, vt alibi ego docui, & me citato tenet etiam Dicastillus *vbi supra*: Idcò ego negatiuæ sententiæ adhærendum esse puto, stante Concilio Trident. *sess. 23. cap. 15.* quia in generali concessione non veniunt intelligenda ea, quæ Superior non concederet, si specialiter rogaretur: summus autem Pontifex nisi expresè aliud concedat, non censetur concessurus, si specialiter rogaretur, facultatem confitendi cuicunque Sacerdoti, cùm periculum sit vt pœnitens Sacerdoti rudi, & indocto, aliterue inepto confiteatur. Ita Vasquez *q. 93. art. 2. dub. 5. n. 3. & art. 3. dub. 4. num. 2.* Suarez *disp. 26. sect. 4. num. 9. & disp. 27. sect. 4.* Viuald. *de Confess. num. 26.* Reginald. *l. 1. num. 178.* & alij.

In vno tamen casu affirmatiuam sententiam admitto, nempè in Regularib. quando habent licentiam à suis Superioribus eligendi sibi confessarium: nam Tridentinum *loco citato* nihil disponit in ordine ad confessiones Regularium, licet negent aliqui propter id conueniens iudicatum in sæcularibus, quia scilicet forte eligeretur confessarius non aptus. Ita Canus *relect. de pœnit. part. 5.* Gloss. *in c. si Episcop. de pœn. & remiss. in 6.* Vasq. *q. 93. art. 2. dub. 5* Ochagauia *q. 36.*

Sed non est deferenda nostra opinio, quam tuetur Paludanus *in 4. dist. 17. q. 4. art. 2.* Gabriel *qu. 2. dub. 5.* Sotus *dist. 18 q. 4. art. 3.* Adrianus *quæst 5. de confessione dub. 1.* Antoninus *titul. 17. cap. 17.* Medin. *C. de confess. q. de Sacerdote alieno.* Ratio est, quia concedi potest facultas eligendi confessarium non Parochum, & non approbatum, ac proinde, quando generaliter, & absque restrictione conceditur facultas, maximè religiosis, qui non comprehenduntur illa regula generali Tridentini, poterunt eligere etiam non approbatum; potestque pœnitens prudenti quadam diligentia cauere, ne eligat non idoneum, siue interrogando ab iis, qui norunt confessarium, siue aliqua alia via, potestque potiori ratione Religiosus, quàm sæcularis præsumere sibi datam fuisse eam facultatem cum ea amplitudine; quia nimirum lex illa Tridentini non lata fuit pro Religiosis, atque adeo quamvis pro sæcularibus præsumi possit oppositum, nec voluisse, nisi aliud exprimat dispensare in lege Tridentini; non est cur præsumatur de Religiosis ea lege non comprehensis.

Dices

Dices secundò, sequeretur ex nostra opinione Eminentissimos Cardinales non posse eligere sibi confessarium non approbatum ab Ordinario.

Respondeo, aliquos hoc asserere: sed ego illos alibi reprobaui; quod probatur ex praxi nota Pontifici, & ita me citato docet Dicastillus, *vbi supra.*

An attritio extra Sacramentum pœnitentiæ tollat peccata venialia in homine iusto?

Resolvt. XXXI.

NEgatiuam sententiam tenet doctus Pater Sfortia Pallauicinus *in suis assertionibus Theologicis l.7.c.20.n.212.* vbi sic ait, Per attritionem, quæ Sacramentum præcedit non delentur peccata venialia: nam alioqui, vel nunquam ex vi sacramenti remitterentur; vel in Sacramento non esset necessaria illorum retractio, quorum vtrumque videtur esse contra sensum Ecclesiæ, & fidelium. Certè Tridentinum *sess.3. c.5.* & vniuersè definit peccata venialia esse materiam confessionis, tum *cap.1.* tum *cap.4.* requirit vniuersè contritionem, quatenus est communis perfectè, & imperfectè tanquam partem essentialem huius Sacramenti. Quo circa dicendum est tolli peccatum veniale formaliter, per retractionem, quæ sit quoad obiectum, & specificationem, sed non per puram retractationem quoad exercitium. Ita ille; & ante illum Vasquez, & alij quos citat Amicus *vbi supra n.24.* quibus adde Hurtadum *disp.2. difficult.16.*

Sed ego adhæreo affirmatiuæ sententiæ, quam tuentur DD. quos alibi citaui, quibus nunc addo Dicastillum *de Sacram. to.2.tr.8.disp.2.dub.17.num.* 802. Dico igitur; quamcunque attritionem veram sufficere ad remissionem venialium de quibus attritio habetur.

Probatur hæc opinio ex eo, quod ille actus attritionis in homine iusto, sit opus sanctum, & honestum, & meritorium, atque adeo sanctitas quædam per modum operationis. Præterea gratia, quæ datur, intuitu talis operis, est gratia data intuitu retractationis peccati: ergo nihil deficit quominus peccatum illud censeatur sufficienter retractatum, vt remittatur.

Nec obstat argumentum Patris Pallauicini, quod ex nostra sententia sequeretur, quod ex vi Sacramenti nunquam peccata venialia remitterentur: nam respondeo cum Suar. *disp.11.sess.3.num.18.* qui non putat vllum inconueniens, quod peccatum veniale, quando de illo fit confessio, nunquam ita tollatur per absolutionem quin sit iam prius expulsum per attritionem: satis enim putat, quod aliquando peccata venialia tollantur simul cum mortalibus in homine tantum attrito; nam hic effectus satis ostendit claues per se vim habere ad tollenda peccata venialia, quando dispositio pœnitentis per se sola non sufficit. Vnde (inquit Suarius) accidentarium esse quod in homine iusto supponatur ablata per condignam satisfactionem, atque absolutiouem: id enim non tollit veritatem formæ. Aliam responsionem adducit Dicastillus, & latè Amicus supra *n.39.*

Dicendum est itaque, peccatum veniale remitti per actum attritionis: quin addunt Suar. & Coninck sufficere, vt hæc attitio sit virtualis inclusa in aliquo opere bono; facto cum intentione impetrandi remissionem peccati venialis: quia talis intentio impetrandi à Deo veniam, includit virtualem displicentiam peccatorum. Fundamentum est, quia minor pœnitentia requiritur ad remissionem venialis, quam mortalis; alioquin nullum foret discrimen inter veniale, & mortale: ergo si contritio est necessaria ad remissionem mortalis extra Sacramentum, minor pœnitentia sufficiet ad remissionem venialis: ergo sufficit attritio etiam virtualis. Sed amicus *in Curs. Theolog. tom.8. disp.6.sect.3.n.* 28.29. & 30. probat, ad remissionem peccatorum venialium extra Sacramentum non sufficere attritionem virtualem, sed requiri attritionẽ formalem.

Obseruandum est tamen hîc, inter propositas sententias, mediam extare, scilicet non sufficere quamcunque attritionem, sed aliquam, illam scilicet, quæ oritur ex imperio castitatis, aut illam, quæ talis sit, vt feruore suo adæquet grauitatem talis peccati venialis. Et hanc sententiam tenet Eminentiss. Lugo *de pœnit disp.9.n.29.cum seqq.* Sed ea, quæ in eius fauorem adducit Cardinalis, refellit. Dicastillus. *vbi supra n.412.cum seqq.*

Sed an alia opera bona iusti distincta à contritione, dilectione Dei, & attritione sufficiant ad remissionem venialium?

Qui negant attritionem iusti sufficere ad remissionem venialium, potiori ratione negabunt, alia opera, quæ non tam expressam retractationem continent, posse id præstare; ideo auctores relati pro parte negatiua in præcedenti parte dubitationis, etiam in hac negant.

Verùm oppositam sententiam tuetur Dicastillus *n.416.* qui citat Suarez, & cum eodem etiam sentit *n.418.* quemlibet actum meritorium sufficere, dummodo ab operante referatur ad effectum obtinendi veniam peccati venialis: tunc enim ille actus sub ea intentione virtualem includit displicentiam venialis.

An in feria V. Hebdomodæ Sanctæ possint Sacerdotes Missam priuatam dicere in aliquo oratorio, etiam post dictam missam solemnem, & alia curiosa circa celebrationem huius diei inuenies?

Resolvt. XXXII.

QVæro ante responsionem huius dubij, an in dicto die licitum sit celebrare? Et negatiuè respõdet nouissimè Andreas Saussay Doctor Parisinus in *Panoplia sacerdotali lib.1. part.2. cap.9. art.* 2.§.1. vbi sic ait, Sancti Francisci fertur Epistola ad omnes Fratres suos, in qua iubet, etiamsi in suis Monasteriis plures Sacerdotes adsint, vnam celebrari Missam, adeo vt vnus sit qui celebret, cæteri communicent. Hanc Epistolã Eckius in Enchiridio, vt S. Francisci genuinam, ait non agnosci ab eius Ordinis professoribus, nec à se tamen reiici: loqui enim auctorem, non de quolibet die, sed de Feria V. in Cœna Domini tantùm, in qua scilicet Ecclesiæ Catholicæ vetus est cõsuetudo, vt in vnaquaque Ecclesia, Missa solemnis, à solo qui præest sacerdote, celebretur, reliquis Sacerdotibus, si in ea plures sunt, sola communione vel assistentia (vt aiunt contentis. Elicitur priscus ille mos ex Ordine Romano, ante annos fermè 800. edito, vbi sub titulo de Cœna Domini, hæc habentur: *Fractis autem oblatis, communicent Presbyteri primò, posteà Diaconi, & cæteri omnes, & ita perficiatur Missa.* Antea florebat Alcuinus, qui in libro quem conscripsit *de diuinis officiis*, ex veteri Ecclesiæ politia, *c.* de Cœna Domini, expressè scribit: *Dum cantatur*

antiphona ad communionem, interim Clerum & omnem populum communicare. Cui consonat liber Sacramentorum S. Gregorij, vbi expleta Chrismatis consecratione, peractisque mysteriis, hæc rubrica subiungitur: *Pontifex vadit ante altare, & communicat omnis populus in ordine suo* Et verò hac die quà Christus Eucharistiæ Sacrificium instituit, solus ipse sacrificauit, cæteri omnes qui ei in mensa assidebant (quamvis tunc fuerint ab eo Sacerdotes ordinati) ipso porrigente diuinum munus susceperunt. Ob reuerentiam igitur Christi solius hac die celebrantis, & suis manibus discipulos communicantis, conueniens esse nemo pius, & prudens negauerit, vt ipsa die qualibet in Ecclesia, vnica liturgia celebretur ab vno, eoque primario Sacerdote, reliquis discipulorum instar adstantibus, & summa modestia, & humilitate de eius manibus suscipientibus corporis, & sanguinis agni immaculati (qui Pascha nostrum immolatus est) Sacramenta veneranda. Cæterùm & huic fauet consilio id quod Marcus Francolin. *in lib. de horis Canonicis c.* 30. *n.* 4. narrat suo tempore accidisse: Scilicet, Cardinalem Sauellium Pontificis Vicarium in Vrbe, quibusdam Sacerdotibus Sacrificare volentibus in die Cœnæ Domini, prohibuisse ne ea die sacrificarent. Porrò Parisiis contrarium morem vsurpari conspicimus, & passim in Gallia, dicunt etiam in Hispania, At an procedat de facto, vel de iure, ipsi viderint qui faciunt. Excusari tamen censeo, ex tolerantia Episcopi, qui videt, nec prohibet Hucvsque Sausslay. Ideo Layman. *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 9. & Azor. *to.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 5. dicunt, talem consuetudinem esse seruandam, quia videtur obtinuisse vim legis, præsertim in aliquibus conuentibus; & Persicus *de officio Sacerdotis lib.* 1. *dub.* 6. *n.* 40. testatur; Sacram Congregationem Rituum decreuisse, quod eo die celebretur vnicum sacrificium in singulis Ecclesiis. Vide etiam Bonacinam *de Eucharist. quæst* 7. *punct.* 2. *num.* 17. Ex his patet non benè dixisse Amicum *in curs. Theol. tom.* 7. *disputat.* 33. *sect.* 10. *n.* 306. hanc sententiam solùm Franciscum docuisse.

Verùm his non obstantibus, communis Doctorum sententia est in contrarium, quam sequitur Emin. Card. Lugo *de Sacram Eucharist. disp.* 20. *num.* 14. qui testatur nullum decretum extare in contrarium: & Garzias vbi infra, asserit, de declaratione Cardinalium adducta non constare authenticè.

Dicendum est igitur, quod in feria v. in Cœna Domini, communis est Doctorum sententia nullam esse obligationem abstinendi à Sacrificio, neque ex iure scripto, quia nullum est, neque ex consuetudine quæ vim legis habeat. Nam esto pluribus Ecclesiis introductum sit vnicam Missam solemnem celebrari, in qua omnes Sacerdotes communicent, id non est introductũ per modum obligationis, sed deuotionis, vt aptius Apostolorum communio de manu Christi Domini commemoretur. Adde prædictam consuetudinem abrogatam iam esse, cùm passim videamus eo die Sacrificium celebrari tam Romæ, quàm extra. Vide Franciscum Lugo *de Sacram. to.* 1. *l.* 5. *c.* 5. *q.* 3. *n.* 26. qui nostram sententiam satis firmat, & respondet ad argumentum consuetudinis adductum à Sausslay, & aliis aduersariis vbi supra. Vide etiam Doctores inferius citandos, vno ore asserentes neque iure, neque consuetudine esse prohibitum in feria v. hebdomadæ sanctæ Missam celebrare.

Hoc suppono, difficultas est, an Missam in dicta die possit à Sacerdotibus celebrari finita iam Missa solemni. Et affirmatiuam sententiam tenet nouissimè Pater Dicastillus *de Sacram. to.* 1. *tr.* 5. *disp.* 4. *dub.* 2. *n.* 29. vbi sic ait; Vasquez quamvis doceat licere illo die, & nec cõsuetudine aliqua, nec iure scripto esse prohibitum, adeoque nullam licentiam requiri, quam videtur requisisse Sotus; obseruat tamen tanquam valdè obseruandum, eo die solùm licere celebrare antequam Missa solemnis finiatur, & Corpus Christi in locum designatum recondatur. Nam postea iam incipit officium Parasceues, cùm statim Vesperæ dicantur; in Parasceue autem (vt dicemus) non licet celebrare. Verùm quamuis hoc in illa ipsa Ecclesia publicè, ita faciendum videatur, non video cur in alio priuato, & semoto Sacello, aut Oratorio non possit Missa celebrari (maximè si sit rationabilis causa, qualis esset si dies esset festus, & non omnes potuissent commode adesse tẽpore aliarum Missarum: neque in his casibus, & cum his circunstantiis puto Vasquium negaturum: solùm enim videtur loquutus de missis dicendis in eodem templo Cur enim in alio templo, vbi nondum reconditum est venerabile Sacramentum licebit adhuc celebrare; quamvis alibi iam sit reconditum, & non licebit in aliis Sacellis, aut locis ab omni templo separatis? imò adhuc in his licere putarem, quamvis in omnibus illius oppidi Ecclesiis iam esset reconditum, dummodo seruetur tempus consuetum, in quo licet alioquin celebrare, Ratio autem Vasquij de Vesperis iam incœptis, & de officio Prrasceues iam incipiente, parum firma est, vt postea videbimus; ideò ad vsum iam non vlterius celebrandi recurrendum est, non ad præceptum celebrandi in Parasceue, quæ nondum aduenit. Ita ille.

Sed, vt verum fatear, sententiam Patris Vasquez video communiter à Doctoribus amplecti, & ita docet Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 2. *disputat vnica punct.* 7. *n.* 2. Hurtadus *de sacrificio Missæ*, Quintanaduena *tom.* 1. *tract.* 4. *singul.* 5. *num.* 6. Franciscus Lugo *de Sacrament. tom.* 1. *lib.* 6. *cap.* 5. *qu.* 3. *num.* 26. Garzias *in summa Theolog. moral. tract.* 3. *difficult.* 2. *dub.* 3. *punct.* 1. *n.* 3. Leander *de Sacram. tom.* 2. *tr.* 8. *disp.* 5. *quæst.* 20. & Caspensis *in Curs. Theolog. tom.* 2. *tract.* 23. *disputat.* 3. *sect.* 2. *num.* 44. vbi sic ait: Dicendum est, licitum esse non solùm Prælatis Ecclesiarum, sed etiam quibuscunque aliis Sacerdotibus, Missam priuatam celebrare in Feria V. maioris hebdomadæ. Et ita tenet communis sententia, quia nulla datur lex, neque præceptum id prohibens: neque oppositа consuetudo: hęc enim quamvis detur in Ecclesiis, non tamen quasi ex obligatione, sed ex deuotione adimitandum Apostolos, qui eo die de manu Christi acceperunt communionem, & per contrariam consuetudinem abrogata est: & ita videmus viros doctos, & timoratæ conscientiæ, eo die celebrare: hoc autem intelligendum esse antequam finiatur Missa solemnis, & recondatur Christi corpus, vt rectè obseruat Vasquez: quia immediatè post incipit dies Parasceues, cum statim Vesperæ dicantur. Ita ille.

At non deseram hic adnotare in fauorem sententiæ affirmatiuæ Patris Dicastilli, heu quondam mihi amicissimi, stare ex eadem Societate præstantissimum Theologum Ioannem Præpositum *in* 3. *part. D. Thom. q* 82. *art.* 2. *dub.* 2. *n.* 128. vbi sic ait: Dico, quod non est illicitum Feria V. hebdomadæ Sanctæ propter sacrum solemne, vltra celebrare. Probatur: Nulla lex, vel consuetudo obligat, vt ea

die

die plura ſacra non fiant : nam quod pauci celebrent,non arguit eos non poſſe, vel conſuetudinem id prohibere, cùm remanente poteſtate celebrandi,id variis de cauſis poſſit contingere,vt quia Sacerdotes impediuntur confeſſionibus, quia denudantur altaria,vel quia ad imitationem Apoſtolorum cupiunt communicare ex manu Præpoſiti, vel Rectoris Eccleſiæ. Confirmatur ex praxi ; in pleriſque enim templis præter ſolemne Sacrum aliqua alia ſolent celebrari, Epiſcopis non repugnantibus.

Non eſt verò neceſſitatis,vt ea Sacra celebrentur ante ſolemne:quamuis id ſit decentius.Hæc ille ; in quibus vltimis verbis ſententiam affirmatiuam Dicaſtilli contra Vaſquez videtur admittere. Quod etiam probatur : nam ſuppoſita ſententia, quæ hodie cõmunior appellanda eſt,quod in Sabbato Sancto licitum ſit priuatas Miſſas dicere,difficultas eſt,an dicere quis poſſit Miſſam ante ſolẽnem.Negat Caſt.Palaus,Baunius,& alij:nam adhuc durat tempus mœroris,& nondum incæpit ſolemnitas Reſurrectionis , ob quam prohibitio ceſſat; & hoc idem indicant alij:Affirmant vero Hurrado *de Miſſa diſp.4 diffic.3.* Martinon *diſp.40 n.5.* Card. Lugo *num.23.*& me citato Franciſc.Lugo *n.36.* & Dicaſtillus *num.38.* Garzias *num.17.* Ergo ſicut in Sabbato Sancto dici poteſt Miſſa adhuc exiſtente tempore Paſſionis,idem dicendum eſt quod in Feria V. etiam incepto tempore Paſſionis poſſit dici Miſſa illius diei.

Sed his non obſtantibus,ego non audeo recedere à ſententia P. Vaſquez,& aliorum,quam præter Doctores citatos approbat etiam Andreas Sauſſay , vbi ſupra : ſic enim aſſerit ; Vaſquez fatetur congruentius eſſe, vt eo die reliqui omnes Sacerdotes præter Prępoſitum(aut qui eius legitimè impediti vices gerit) à celebratione abſtineant, & ad imitationem Apoſtolorum de manu illius, tanquam de manu Chriſti , Euchariſtiam accipiant. Addit,& monitum optimum (vbi vſus præualet, nimirum vt Sacerdotes ſinguli Sacrum faciant Feria V. in Cœna Domini)ea die, ſolùm licere celebrare,antequam miſſa ſolemnis finiatur , & Corpus Chriſti in locum deſignatum recondatur:nam poſtea mox incipit officium Paraſceues, cùm ſtatim Veſperæ dicantur , & in Paraſceue in memoriam mortis , & ſepulturæ Domini à celebratione Sacrificij ſit abſtinendum. Ita Sauſſay , cui etiam adde Auerſam *de Sacram.Euchariſt.q.11.ſect.15.*

Vnde ex ſuperius dictis apparet quid faciendum ſit anno futuro 1655. in quo feſtum Annunciationis B.Virginis incidit in Feriam quintam hebdomadæ Sanctæ.

Dico igitur ab Epiſcopis aſſignandos eſſe plures Sacerdotes pro ſingulis Eccleſiis vt in illa die celebrent,vt ſine ſcrupulo,& commodè populus poſſit ſatisfacere præcepto audiendi Miſſam, ratione illius feſtiuitatis;ſicut faciendum eſſet ſi Feſtũ Annunciationis caderet in diem Sabbati Sancti , & adeò Pater Tamburinus *opuſc. de Sacrific.Miſſæ.l.1. cap.6.§.1.num.2.* ſic ait , Incipit talis Miſſa priuata Sabbati Sancti à Kyrie eleiſon,excluſis prophetiis & Litaniis,quæ ſolùm in Miſſa ſolemni recitãtur: & iis excluſis,obligabuntur fideles audire, ſi poſſunt,quando fortè dies Sabbati ſancti ſit feſtiuus ex præcepto, In quo caſu tam Sabbato, quàm die Iouis plures Miſſę poſſent,non obſtantibus mœrore paſſionis Domini;in Eccleſiis offerri,quot,ſcilicet,ad ſatisfaciendum populo moraliter neceſſariæ iudicabunrur. Ita Tamburinus ; cui etiam adde Franciſcum Lugo *de Sacram. lib 5. cap.5. q.4.n.37.* ita aſſerentem;iuxta conſuetudinem autem , quam ego vidi per annos quadraginta , tam in America, quàm in Hiſpania,& Italia, cenſeo publicè poſſe celebrari Miſſas priuatas de conſenſu Superioris, quando feſtum incidit in Sabbatum ſanctum:nam id factum eſt aliquando,& cauſa ſupperit ſufficiens faciendi, nec conſuetudo contraria præualere potuit in euentu tam raro. Sic ille.

Et tandem non deſeram hic apponere verba Patris Hieronymi Garziæ *in Summa tract.3. diffic.2. dub.4.punct.3.num.16.* ſic aſſerentis ; Pero que ſeria ſi cayeſe alguna fieſta en eſta dia ? La mayor parte de los Dotores concuerdan;que ſeria pecado mortal dexar de oyr Miſa ; por que en tal caſo como diſe bien Marchino *num.8.* concurren dos coſas,dia de fieſta, y ſacrificio que ſe celebra, y aſſi paraque puedan los fieles cumplir con eſte precepto, dan lugar los ſeñores Obiſpos paraque en cada Igleſia ſe digan dos Miſas rezadas : aſſi lo ordenò el ſeñor Arcobiſpo de Zaragoza el año de 1639. que cazò en eſte dia San Iorge, fieſta colenda en eſta Ciudad y yo fuy vno de los que la dixeron en eſta caſa.

El Cardinal Lugo *vbi ſupra n.20.* toma el Cielo con las manos contra los que tienen por opinion, que no ſe puede celebrar en eſte dia,y no obſtante eſte ſentir dizen que ſi cae fieſta en el, puede dar licentia el Obiſpo para que ſe digan algunas Miſas rezadas paraque el Pueblo pueda cumplir con el precepto:paracele a eſte Autor,que no hablan conſequenter;porque ſi eſtà prohibido por la Igleſia, mal puede dar licencia el Obiſpo , pero quando tenga eſto abſurdo,en opinion de eſtos Autores,en la nueſtra que afirmamos , que non cauſa ſe puede dezir,ningun abſurdo ſe ſiegue. Ita ille, cui adde Leandrum *de Sacramentis to.2.tract.8. diſp.5 qu.25.* vbi ſic ait ; De facto anno 1606. occurrente feſto Annunciationis in Sabbato Sancto , plures Miſſæ celebratæ ſúnt in Toletana diœceſi , quam ego etiam tali die in hoc noſtro Complutẽſi Collegio celebraui.Hæc Leander.Quæ quidem omnia à fortiori procedunt ſi feſtum Annunciationis incideret in Feria V. Nam vt optimè obſeruat Emin. Card.Lugo,*& omnes Doctores citati,vbi ſupra,* nullus Canon in iure prohibet,ne dicta die Miſſæ celebrentur,vt prohibetur pro die Sabbati Sancti; & tamen hoc non obſtante, ſatis probabiliter plures Doctores vt viſum eſt,docent per conſuetudinem Canonem prohibentem celebrare Sabbato Sancto fuiſſe abrogatum : Et ideo ſi feſtum Annunciationis in illud incideret plures Miſſas dicendas eſſe,vt fideles præcepto ſatisfacerent , vt factum fuit in Hiſpania anno 1606.& anno 1639. ergo à fortiori dicendum eſt in caſu noſtro in die Feriæ V. maximè accedente licentia , & ordinatione Epiſcoporum. Vide præter Doctores citatos Ioannem de Garzia *in Epilogo ſummarum part.2.tr.1.ſect 5. diſp. 2 §.circa recitationem* , Poſſentium *in recollect. qq. Moral.verb.Miſſa c.1.n.19.* Eſcobar *in Theolog.mor. tr.1.exam.11.c.4.n.49.*

Verùm difficultas eſt, quænam Miſſa eo die dicenda ſit.

Reſpondeo non eſſe dicendam Miſſam de Annunciatione , quia Miſſa , & officium dictæ diei transfertur poſt tempus Paſchale, ſed dicenda erit Miſſa diei currentis : nam licet aliqui Doctores aſſerant in caſu quo feſtum Annunciationis incideret in Sabbatum Sanctum,dicendam eſſe Miſſam de B.Virgine,& non Miſſam Reſurrectionis; hoc

ipsi dixerunt quia Missa Resurrectionis non habet Introitum; sed in nostro casu Missa feriæ V. non caret Introitu: ergo illa dicenda erit, & non de Beata Virg.

Quomodo Sacerdos habens duas Ecclesias debeat celebrare in feria quinta Hebdomadæ Sanctæ?

Resolvt. XXXIII.

SVppono cum Eminentiss. Domino meo Card. Lugo *de Sacram. Eucharist. disp.20. sect.1. num.* 47. & aliis communiter Sacerdotem habentem duas parochiales Ecclesias, quibus solus ipse absque coadiutore ministrat, & in vtraque est populus auditurus Missam, posse bis celebrare. Sed difficultas est, qnomodo debeat celebrare in Parasceue. Ad hoc dubium respondet ex Syluio, & Ioan. de la Cruz, Pater Leander *de Sacramentis to.2.tr.8. disp.5.q.*40. vbi sic ait; Notent Pastores quod feria VI. Parasceues non possunt officium, quod in Missali continetur, facere, nisi in vna Ecclesia, ne vel communicent non ieiuni in secunda, vel officium peragant in prima, sine vsu calicis, & contra morem Ecclesiæ. Sic ille. Ioannes Præpositus *in 3. p. D. Thomæ q.*83. *art.*2. *dub.* 2. *n.*130. sic ait: Quid facturus sit pastor habens duas parochias, si feria V. maioris hebdomadæ consecrarit hostiam in monumento reponendam; an scilicet possit in die Parasceues in vtraque parochia communicare, & officium illius diei in vtraque parochia celebrare? ratio dubitandi est, quod Sacerdos immittat partem hostiæ in vinum non consecratum. Aliqui censuerunt id posse, etiam sumpto vino; verùm id meritò passim reiicitur, quia neque ius, neque auctoritas ostendit licere, non seruato ieiunio, eo die communicare. Itaque videtur dicendum primò, Pastorem debere substituere alterum pro alterutra parochia si facilè id possit.

Dicendum secundò, si non possit procurare alium, pridie in alterutro loco non consecret hostiam reponendam in monumento, si parochiæ sint vicinæ.

Dicendum tertiò, quod si parochiæ ita distent à se inuicem, vt populus vnius non possit ad Ecclesiam alterius conuenire, vel quacũque alia de causa id non possit commodè fieri, ita vt videatur in vtroque loco debere celebrare Officium Parasceues, in priori non ponatur vinum, & aqua in calice, vt solam Hostiæ partem sine absolutione sumere possit, & ieiunus possit celebrare in secundo loco: quod si vinum, vel ablutionem sumpserit, non potest secundò celebrare, sed eo casu debet hostiam pridie consecratam, in secundo loco decenter in sacristia reponere.

Dices, Sacerdos non potest celebrare, nisi seruatis ritibus Missalis, quos non potest seruare in primo loco, si velit in secundo celebrare.

Respondetur, id quidem ostendere, quod secundo loco diximus, scilicet esse magis consultum, vt eo die solùm in vno loco officium celebretur, non videri tamen concludere nullo vnquam euentu aliter fieri posse,

Dico ergo, sacerdotem graui de causa posse celebrare, etiam si forte ritus non ita grauis seruari non posset, quod in nostro casu contingit: nam ritus mittendi vinum in calicem, & mittendi particulã hostiæ in vinum, non videtur ita grauis, vt si seruari nequeat frequens aliqua Parochia debeat carere officio illius diei, præsertim accedente consuetudine Episcopis, & Superioribus Ecclesiasticis satis perspecta. Hucvsque Præpositus. Vide etiam Suarez *to.3.disp.*80. *sect.*3. & Amicum *in curs. Theol. tom.7.disp.*33 *sect.*11. *num.*317. Dico, itaque in tali casu Parochum non habere obligationem erigendi pro die Parasceues duplex sepulchrum in vtraque Ecclesia, sed poterit tantùm in principaliori. Ratio est, quia cùm debeat Sacerdos in die Parasceues particulam Hostiæ præcedenti die consecratæ simul cum vino in Calice posito sumere, non posset iterum non ieiunus communicare: nam vt idem Sacerdos possit secundam Missam celebrare, vel in prædicto casu iterũ communicare, supponi debet ieiunus, vt omnes docent *ex cap. ex parte, de celebrat. missar.* vbi Pontifex prohibet secundam Missam, Sacerdoti, qui post primam purificationem accepit. Quod si fortè Parochus hanc futuram difficultatem non præuidens, in vtroque templo tumulum erexit: tunc vel in vno tantùm sacramentum sumat, & cæremoniam absoluat, & in altero Sacramentum in secreto ac decenti loco recondat: vel certe in primo templo omittat illam cæremoniam sumendi particulam Hostiæ consecratæ cum vino, vt citato loco monet Suarez, cùm talis cæremonia non censeatur essentialis Hoc autem intelligitur, vbi seruatur Romana consuetudo de consumenda Hostia die Parasceues, quæ præcedenti die Iouis exposita fuit in sepulchro. Vide etiam Caspensem *in curs. theol. tom.2. tract.23. disp.3. sect.1. n.51.*

Verùm an quando Parochus potest, vt supra suppositum est, dicere duas Missas; teneatur petere licentiam ab Episcopo.

Negatiuè respondet Tamburinus *opusc. de sacrif. missæ l.1. c.6. §.3. n.1.* Pluries (ait) in eodem die celebrare fas est, quando quis præest duabus Ecclesiis, & ni bis in die sacrificet, sacro careret alterutra. Idẽ esset; vbi rari sunt admodum Sacerdotes, vt in Anglia, Hibernia, & nonnullis partibus Germanię, & in Indiis (adde & Tunesi, & in tota Africa, & in regionibus quibuscunque infidelium, in simili necessitate Christianorum ibi forte degentium) quilibet enim Sacerdos, quamvis non sit parochus, poterit ibi requirente necessitate, pluries celebrare in die, etiam nulla petita licentia ab Episcopo fortè ibi præsente, vel vicino; quia vbi ius commune facultatem concedit, ab alio expectanda nequaquam est. Ita ille.

Sed contrariam sententiam docet Hieronymus Garsia *in summ. theol. mor. tr.3. diffic.1. dub.5. n.*8. Aduierten (ait) los Dorores citados, al Parocho que tuuiere muchas Parrochias, que no reserue el lueues Sãto el Santissimo Sacramento en ambas Parroquias, porque no podra sumir ambos el Viernes Santo, si ha de guardar la ceremonia de la Iglesia que es echar la particula en las abluciones, y despues sumirlo todo; y assi caso que reserue en ambas partes el Santissimo Sacramento, por no dexar sin monumento à alguna de las Parroquias; vna de dos, ò busque vn Sacerdote, para que lo saque del monumento, y suma en la vna, ò sino, no eche en la primera, donde el Viernes le sacare, la particula, sino suma la Hostia sola, y en la otra podra sumir Sacramento, y abluciones, en la segunda Parroquia podrà sacarlo del monumento, però reseruarlo sin sumirlo, hasta, el Sabado, ò el Domingo, porque en ningun caso se puede sumir, no estando ayuno *ex a ex parte, de celebr. Missar.*

El

El caſo que es propueſto con las condiciones dichas, todos los Autores lo admiten, y eſta *in viridi obſeruantia*, pero con todo eſſo ſe pide licentia al Obiſpo vna vez para toda la vida, y de hecho eſcriuiendo eſto me refiere vn Parrocho, que el hà pedido eſtos dias licentia al Señor Arçobiſpo para hazerlo, y que ſin ella no ſe atreueu, y aun Barboſa *de officio parochi cap.* 11. *num.* 9. Alphonſus de Leone *de offic. capellani, q.* 8. *ſect.* 17, *caſ.* 1. quieren ſe ſpida licentia à la congregacion de Ritos cuyo vltimo Autor refiere, que la pidieron los de Auſtria la ſuperior, donde por la penuria de los Sacerdotes à cauſa de la expulſion que dellos hizieron los Hereges, y la concediò dicha Congregacion como queda dicho.

Nota etiam hic obiter, poſſe etiam ſimplicem Sacerdotem duas Miſſas in vno die celebrare, ſi ingens fidelium multitudo Miſſam audire deberet, ſecus ſi exigua decem vel viginti, & non eſſet alius Sacerdos qui celebrare poſſet. Moueor tum authoritate Leonis Pontificis *epiſt.* 91. *ad Dioſcor. cap.* 2. qui manifeſtè indicat eo caſu duplicem Miſſam dici poſſe ab eodem inquam Sacerdote, nam à diuerſis nihil noui diceret; Tum argumento deducto ex parocho duarum, qui ſecundùm omnium ſententiam duas Miſſas celebrare eodem die poteſt, ne vnius Eccleſiæ Parochiani priuentur commoditate audiendi Sacrum: ergo impedire ne plures abſque ſacrificio remaneant, ſufficiens cauſa eſt bis ſacrificandi. Et ita ſuſtinet Suarez *diſput.* 80. *ſect.* 3. *in fine.* Egid. de Coninch. *dub.* 3. *circa finem.* Nec diſſentit Layman *dicto lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 6. Et docet abſolutè Caſtrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 22. *punct.* 7. *n.* 9. qui etiam petit an non tantùm bis, ſed ter, & quater poſſit Sacerdos eodem die celebrare ſi cauſa ſubſit, quæ binam celebrationem honeſtauit. Et affirmatiuè reſpondet, quia cùm binam celebrationem ſola neceſſitas concedat, & trinam cõcedere poterit. Vnde Sacerdos trium Eccleſiarum præfectus triplicem Miſſam celebrare poterit.

Cæterùm exiſtimo grauiorem cauſam requiri pro trina, & quaterna celebratione, quàm pro bina, vtpotè res rarò, vel nunquam vſitata. At ſtante ea grauiori cauſa, ſacrificium multiplicari poterit, ſed rarò, vel nunquam credo eam cauſam euenturam, niſi in præfectura trium Eccleſiarum, quæ ex vrgentiſſima tantùm cauſa concedi poteſt, & grauiori quidem quàm ea quæ communiter expoſtulatur ad duarum Eccleſiarum præfecturam. At ea præfectura conceſſa, poteſt Sacerdos in prædictis Eccleſiis eodem die celebrare: nam eò ipſo quo quis pluribus Eccleſiis præficitur, à ſuperiore approbata eſt Sacrificij repetendi neceſſitas. Aduerto vt rem omninò indubitatam, nunquam repeti ſacrificium poſſe, ſi in Miſſa abſolutio ſumpta eſt: quia præceptum celebrandi ieiunè, ob prædictas cauſas, & occaſiones occurrentes derogari non poteſt. Sed de hac quæſtione alibi ego dixi.

An priuilegiatus erigendi Oratorium in propria domo poſsit vigore huius priuilegij erigere alterum ruri intra territorium eiuſdem ciuitatis?

Resolvt. XXXIV.

Ego olim interrogatus de hoc caſu, negatiuè reſpondi, vt patet *in part.* 9. *tr.* 1. *reſ.* 22. ſed poſtea Paſqualigus *in qq. canon. centur.* 1. *qu.* 84. *numer.* 3. affirmatiuam ſententiam tenet, quia huiuſmodi priuilegium perſonale eſt, vt conſtat ex illa clauſula poſita in Breui conceſſionis, *Teque ſpecialibus fauoribus, & gratiis proſequi volentes*, quæ denotat priuilegium eſſe conceſſum perſonæ, intuitu eiuſdem perſonæ. Priuilegium autem quod conceditur perſonæ, contemplatione eiuſdem perſonæ, eſt perſonale, *l.* 1. *digeſt. de aq. quot. & aſt.* & notant Gloſſ. *cap.* 1. 25. *q.* 2. *init.* & in *c. tua. de his quæ fiunt à Prælatis* Bart. *l.* 1. *n.* 2. *ff. de conſ. princip.* Aymon. *conſt.* 239 *n.* 4. Alciat. *reſp.* 203. *num.* 12. aliàs *conſ.* 7. *numer.* 16. *lib.* 4. Io. Cerier *tractat. de primogenit. lib.* 3. *quæſtion.* 1. *num.* 3. Ruin. *conſ.* 2 17. *n.* 15. *in fine vol.* 1. Barboſa *l. quia tale num.* 5. *ff. ſoluto matrimonio Alexand. conſ.* 86. *init. lib.* 1. Suarez *lib.* 8. *de legibus cap.* 3. *num.* 10.

Cum autem priuilegium perſonale ſequatur perſonam, *l. in omnibus ff. de regul. iuris, & cap. priuilegium, de regul. iuris in* 6. ſequitur, quod ille, cui eſt conceſſum priuilegium audiendi Miſſam in oratorio priuato ſuæ domus, poſſit frui priuilegio ſiue ſit in ciuitate, ſiue extra, in hoc, vel in illo loco, vbi habet domum, & proinde poſſit ibi erigere aliud Oratorium, quia erectio oratorij eſt quid acceſſorium ad fruitionem priuilegij. Conceſſo autem principali, cenſentur conceſſa etiam acceſſoria, *cap. prudentiam* §. *ſi vero, de offic. deleg.* & notant Alber. *l. cum principalis ff. de reg. iuris*, Euerar. *loco à conceſſione anteced. ad conceſſ. conſeq. num.* 2. Aymon. *de antiquit. temporum part.* 4. *num.* 67. Et proinde conceſſa ſepultura, cenſetur conceſſa etiam celebratio pro defunctis, vt notant Federicus de Senis, *conſ.* 186. *init.* & etiam delatio mortui proceſsionaliter, vt notant Oldrad. *conſ.* 225. *num.* 14. *ver. vltimo videtur* Tuſch. *litt. A. concluſ.* 77. *num.* 9. & 10.

Sed his non obſtantibus, ego non recedo à ſententia negatiua quam docui, & quam tenuit de hoc caſu à me conſultus olim dum viueret Illuſtriſſ. Maraldus Secretarius Breuium SS. D. N. Innocentij X. qui benè de hac materia reſpondere poterat, cùm praxim ſciret, & mentem SS. D. N. nam dicta Breuia per eius manus exibant. Et ideo noſtram ſententiam inuenio nominatim cõtra Patrem Paſqualigum docere nouiſsimè doctiſsimum eruditiſsimumque Patrem Bardi *in Select. lib.* 10. *q.* 10. §. 9. *n.* 46. vbi & optimè hîc diſtinguit, ſi ruri, verbi gratia erigantur aliud oratorium, manente eo, quod fuit erectum domi, vt in vtroque vi eiuſdem priuilegij fiat Sacrum: ſecundò ſi domi deſtructo primo, erigatur ruri ſecundùm: ſi in priori ſenſu ſumatur difficultas, puto eſſe omnino reiiciendam hanc ſententiam, quamuis demus hoc priuilegium eſſe fauorabile, & non odioſum, quia mens Pontificis in conceſsione huius priuilegij eſt, vt vnum duntaxat retineatur Oratorium ad hunc effectum; & praxis hoc manifeſtat, licet demus ſucceſsiuè plura eſſe poſſe, nunquam enim vidi, aut audiui virtute vnius tantùm priuilegij ſub

hac conſueta forma emanantis plura oratoria conceſſa eſſe, quæ actu exiſtant, in quibus celebretur: ſi verò difficultas in ſecundo ſenſu ſumatur, poſita opinione quam ſuperius vt probabilem ſequuti ſumus, pars affirmatiua erit admittenda: ex ſuppoſitione enim, quod priuilegium ſit perſonale, vtique perſonam ſequi debet.

Sed inſtabis, facta ſuppoſitione quod priuilegium iſtud ſit perſonale, & conſequenter vbicũq; vt probatum eſt, poſſit priuilegiatus oratorium ad celebrandum erigere, nequit ſufficiens ratio aſſignari, quare non valeat id fieri, dum ruri manet: videtur enim idem perſiſtere motiuum, ob quod priuilegium conceſſum fuit, nempè qualitas perſonæ priuilegiatæ, eiuſque ſpiritualis conſolatio: hæc autem motiua ipſam perſonam vbique comitantur, diuturna autem, aut breuis habitatio magis in vno, quàm in alio loco, nihil videtur facere ab ſubſtantiam huius priuilegij.

Reſpondeo, vt in prima concluſione ſtatui, ſi in re hac ſpectemus ſtylum Curiæ, videtur eſſe neceſſaria noua conceſſio, quando priuilegiatus mutat habitationem: proindè vi eiuſdem vnici priuilegij multò minus poterit aliud Oratorium ad celebrandum erigere in domo rurali: imo fictione iuris cenſeretur in eadem ciuitate duo Oratoria habere apta ad Sacrum conficiendum, quod certum eſt fieri non poſſe: nam domus in ſuburbiis, ſeu in continentibus, perinde eſt ac ſi eſſet intra mœnia ciuitatibus, & præſertim in hac materia, in qua, vt oſtẽdimus, priuilegium iſtud, vtpotè odioſum ſtrictè eſt explicandum, & non ampliandum, & ideò licentiam erigendi Oratorium in vrbe Panormitana, v.g. ita interpretari debemus, vt priuilegiatus in ipſa ciuitate, & in habitationibus continentibus, & prope ipſam vrbem, nequeat niſi vnum tantùm Oratorium ad hunc effectum erigere: reſtrictio autem iſta non attenditur à nobis in ordine nomen ciuitatis, ſcilicet Panormi; quia vt ſic magis ampliaretur ſignificatio ſi ſub tali nomine comprehendamus non ſolum ciuitatem intra mœnia clauſam, ſed etiam contiguas habitationes: ſed attenditur in ordine ad erectionem Oratorij, & dicimus non tantum intra vrbem, ſed in ſuis quoque continentibus vnicum tantùm poſſe Oratorium erigi.

Reſpondeo Secundò, quamuis hoc priuilegium, perſonale exiſtimetur à nobis, perſonalitas tamen non debet ita ſolitariè ſumi in ratione obiecti mouentis Pontificem ad priuilegium concedendum, vt etiam nõ includat commemorationem in loco; licèt iſte vel alius locus, iuxta hanc ſentẽtiam materialiter ſe habeat; atque adeo obiectum adæquatum, & motiuum ſit totum hoc nempe perſona ipſa, non vt ſic, ſed vt commorans, & ideo ſi ipſe priuilegiatus per modum tranſitus reperiatur in aliquo loco, vel ad breue tempus; itaut nequeat dici ibi figere domicilium deſerendo priorem locũ, nequaquam poterit Oratorium in tali loco erigere, quia breui tempore aliquis diuertens è proprio domicilio ad illud reuerſurus, moraliter non cenſetur eſſe in loco, ad quem diuertit, vt variis iuribus, & multorum ſententia probat Sanchez *lib. 2. de matrimon. diſt. 18. numer. 6. in probatione* 4. vt ſic enim ſæculares ſe haberent vt Epiſcopi, qui de iure communi poſſunt vbicunque exiſtunt celebrare, vel coram ipſis celebrare facere in proprio palatio: hoc autem nemo dixit. Hucvſque Pater Bardi.

Ex quibus patet reſponſio ad argumenta Patris Paſqualigi, & firma remanet ſententia negatiua, quam ego olim docui.

An ſi ſint in domo ampla duæ familiæ, quarum vterque dominus obtinuiſſet priuilegium Oratorij, qui poſterius impetrauit, dicendum ſit, quod nulliter impetraſſet.

Resolvt. XXXV.

HOc quæſitum procedit; quia in Breuibus, quæ conceduntur pro oratoriis priuatis, apponitur hæc clauſula, *dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri conceſſa non fuerit.* Qua clauſula ſuppoſita, negatiuè reſpondet Megala *var. reſolut. tom. 2. reſolut. 191.* cùm enim prius ſub propriis terminis difficultatem hanc propoſuerit, poſtea *n. 11* ad illam reſpondens, ait, poſſe ab vtraque familia in ſuis ædium partibus Oratoria ad ſacrificandum erigi: & hoc probat primò, interpretando Pontificis intentionem circa huius clauſulæ intelligentiam, inquiens, mentem Pontificis eſſe ſolùm denegare licentiã celebrandi plures Miſſas in eodem Oratorio, & pro eadem familia, non autem quando familiæ, & Oratoria ſint diuerſa, cùm noſtra diſtinctione fundorum nomina, & domus non natura, conſtituantur, vt habetur ex lege quod in rerum, §. *ſi poſt. ff. de leg. 1.* Secundò probat, quia in Breui prędicto à Pontifice per domum non intelligitur hic, vel ille ædium ambitus, ſeu domus materialiter, ſed ciuiliter, & politicè ſumpta, quatenus ſignificat habitationem, familiam, &c. quapropter vbi ſunt diſtinctæ familiæ, erunt diuerſa domicilia, & domus ciuiliter diſtinctæ, & confirmari poteſt ex *l. qui domum, ff. ad legem Iuliam, de adult. & ex lege in lege cenſoria, ff. de verb. ſignific.* in quibus iuribus domus ſumitur pro habitatione.

Sed his non obſtantibus ego puto omnino affirmatiuæ ſententiæ adhærendum eſſe, quam latè, & doctè more ſuo ſatis firmat Pater Bardi *in Select. lib. decimo, quæſtion. decima, §. primo, vſque ad* §. 9. & ad argumenta Patris Megalij reſpondet; & ad fundamentum in quo nititur, negat intentionem Pontificis ſolùm eſſe denegare licentiam celebrandi plures Miſſas in eodem Oratorio pro eadem familia: confundit enim Actor iſte vnam clauſulam cum alia: nam Pontifex has duas apponit clauſulas vt contradiſtinctas, videlicet non celebrãdi, niſi vnam tantùm Miſſam pro vnoquoque die, & poſtea apponit aliam clauſulam, ſcilicet *Dummodo in eadem domo non ſit alia licentia, &c.*

Ad ſecundam rationem eiuſdem Doctoris reſpondeo, fundos, & domos, ſeu eorum diſtinctionem non eſſe per naturam, ſed per deſignationem noſtram, at non quamcumque, ſed talem, quæ ſit extra nos per aliquod reale diſtinctiuum, quod ſupra ſatis declarauimus.

Ad rationes vero nobilis illius viri reſpondeo, concedendo à Pontifice nomine Domus non intelligi hunc, vel illum ambitum materialiter: nam idem ambitus complectens plura cubicula, poteſt illa continere, vt conſtitutiua vnius domus, & poſtea poſito medio pariete, prohibente acceſſum, &c. eadem cubicula continere, vt conſtituitur duarum domorum; qui quidem parietes non ſolùm materialiter, verùm etiam ciuiliter, hoc eſt ſecundum iura, & policitè ſecundùm communem hominum exiſtimationem domos illas diſtinguit: leges autem

autem, quæ ab hoc auctore afferuntur non contradicunt nostræ sententiæ, quia ex illis nihil aliud colligitur, quod faciat ad rem nostram, nisi domũ accipi posse pro habitatione, quod nos non solum non negamus, sed fatemur hanc esse propriam, vsitatam, & communem huius vocis significationem, sumendo tamen habitationem, quatenus importat locum, & non verbaliter in quantùm significat exercitium habitationis.

Ad illud vero quod dicitur de consuetudine in aula regis; nequeo aliud respondere, cùm sit quid facti, & non quid iuris; nisi quod forsitan consuetudo immemorabilis, & legitimè introducta potuerit prævalere, & maximè scientibus, & non contradicentibus, imo approbantibus Prælatis, vt refert Auctor iste, & talis consuetudo originem trahere potuerit ex gentium multitudine, & domorum paucitate, quæ in Curia regia inueniuntur, itaut vna familia cogatur habitare in ædium parte, & alia familia in altera eiusdem domus; & sic vsus obtinere potuerit, vt plura oratoria ad celebrandum in diuersis ædium partibus eiusdem domus fuerint erecta: nam cùm hæc sint moralia, & magna ex parte dependeant ab hominum conceptu, potuit contingere, vt consuetudo illius regni distinguat domos per habitationem diuersarum familiarum: attamen apud nos talis consuetudo non habetur, sed viget ius commune distinguens domos per factum hominis modo explicato. Hæc omnia Bardi.

Et tandem non deseram hîc adnotare, nostram sententiam docere etiam ex eadem Societate alterum nostrum Siculum auctorem quidem doctum Patrem Thomam Tamburinum *Opusc. de sacrific. Missæ lib. 1. cap. 4. §. 4. numero* 20. vbi sic ait; Si sint in domo ampla duæ familiæ, quarum vterque dominus obtinuisset priuilegium Oratorij, is qui posterius impetrasset, impetrasset nulliter ex vi huius clausulæ.

Sed quid, si quilibet in his duabus domibus haberet proprium Oratorium in sua habitatione separata, Italicè *Appartato* eiusdem domus; Respondeo adhuc nulliter impetrasse, quia clausula non vetat solum ne sit in eodem Oratorio duplex licẽtia, sed ne sit in eadẽ domo: at prædicta domus, quamuis ampla, eadem domus est. Ita ille; qui tamen postea exceptionem, seu declarationem admittit, remittendo se aliorum iudicio; Nam si domus esset tam ampla, vt familiæ, ita in situ distanti habitarent, vt eiusmodi situs moraliter iudicaretur duæ diuersæ domus (quales essent si singulæ habitationes haberent suas ianuas, suaque atria, & similia, quamuis vtraque conueniret in vnam amplam ianuam quoad exitum, vel in vnum commune atrium) putarem dictam clausulam non obstare posteriori impetranti, quia nunc secunda concessio non esset pro eadem moraliter domo. Certè si duę familiæ habitarent Romæ in palatio Vaticano altera ab altera distinctis in locis, non mihi viderentur esse iudicandæ habitare in eadem domo: quod igitur ibi euenit propter amplitudinem Palatij, etiam alibi poterit euenire, vbi ea esset amplitudo, vt sufficere ad distinguendas duas domos prudens vir sine fuco, & fallacia iudicaret. Hæc Tamburinus. Sicut etiam hic Lectori iudicandum relinquo an si aliquis Cardinalis maneret in domo Patris, vel Fratris in habitatione separata, vulgo *Appartato*, seu *Quarto*, in quo Oratorium erexisset, an inquam si pater, aut Frater obtineret licentiã à S. D. N. erigendi in domo suaOratorium, talis licentia esset inualida stante clausula apponi solita, de qua superius diximus; videlicet dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ adhuc duret, alteri concessa non fuerit.

Et negatiuè respondendum videtur: nam Pontifex, vt patet ex dictis verbis, loquitur de licentiis specialiter, & ex priuilegio particulari petentibus à se, vel à prædecessoribus concessis: Sed in nostro casu Cardinales non ex licentia speciali alicuius Pontificis, sed de iure, & ex priuilegio generali non personæ, sed dignitati concesso, oratoria erigunt: ergo non includuntur in dicta clausula *Dummodo, &c.* quia eius verba ipsis adaptari non possunt, cùm non ex licentia, vt diximus speciali, sed de iure ordinario in oratoriis celebrare competit, quæ quidem multùm differunt à priuatis Oratoriis de quibus est sermo: nam in istis quis audiens Missam in die festo non satisfacit præcepto: in Oratoriis verò Cardinalium satisfacit: in istis possunt celebrari Missæ ad libitum, in illis vna tantùm. Oratoria Cardinalium non egent Episcoporum approbatione, nec eorum arbitrio duratura sunt. Item in ipsis Missa celebrari potest in die Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, Natiuitatis, &c. quæ omnia non procedunt in priuatis Oratoriis de quibus loquimur. Et alios casus possem adducere in quibus apparet differentia inter Oratoria Cardinalium, & quæ aliis conceduntur per breuia particularia. Ergo signum euidens est, clausulam superius positam non comprehendere Cardinalium Oratoria, sed loqui tantùm de Oratoriis eiusdem generis, quæ ex Dataria per licentias particulares à Sanctissimo expediuntur, non de Oratoriis Cardinalium quibus ius commune præbet hoc priuilegium, & quæ non priuatæ capellæ, sed publicæ dicendæ sunt, vt de illis Eminentissimus Dominus meus Cardin. de Lugo quando erat in Societ. Iesu, in quadam epistola directa ad Eminentiss. Dominum meum Cardinalem Brancatium testatur, quam originaliter me vidisse testor, & alibi per extensum apposui.

Dicendum itaque videtur in casu proposito validam esse licentiam obtentam à patre pro Oratorio priuato domus suæ, etiamsi in dicta domo haberet Cardinalis filius qui aliud Oratorium pro se erectum haberet. Et hæc dicta esse volo secluso stylo Curiæ Romanæ, & praxis Datariæ: nam si extaret in contrarium, ab ipsis recedendum minimè putarem.

Notandum est hîc obiter, posse Episcopũm concedere licentiam erigendi Oratorium pro celebrandis Missis in cortili alicuius ruris extra domũ in qua est habitatio. Ita Riccius *p. 4. dec. 79.* qui citat Nauarrum. Idem docet Pater Bardi, *vbi supra* §. 10 *n. 51.* qui citat Pasqualigum, & Lezanam. Ratio est, quia tum in Tridentino, tum in illa epistola Sacræ Congregationis, ex iussu Pauli Quinti prohibetur Sacrum fieri in Oratoriis, quæ sunt intra domesticos parietes, vbi habitant sæculares, quod præcipuè ob indecentiam vitare voluit Pontifex, quando verò sunt extra habitationem, cessat illa ratio motiua prohibitionis, indecentia videlicet illa: & quia, vt suppono ingressus aperitur, vt fideles possint Sacro interesse, idcircò talia Oratoria non intelliguntur comprehensa in decretis illis.

De clauſula apponi ſolita in diſpenſationibus, dummodo copula non interuenerit.

Resolvt. XXXVI.

SVppono tanquam probabile, taciturnitatem copulæ in petitione diſpenſationis non irritare diſpenſationem. Ita Pontius, Hurtadus, Perez, & alij à me alibi adducti.

Sed quid dicendum ſi Pontifex in diſpenſatione apponat clauſulam, dummodo copula non interuenerit.

Reſpondeo, quod ſi talis clauſula apponatur, & commiſſio à Papa facta eſt pro foro externo, quando ea copula Ordinario non plane conſtat, etiamſi concurrat infamia, aut ſemiplena probatio copulæ; & etiamſi concedamus eos teneri fateri copulam, quando infamia exiſtit, aut ſemiplena probatio, adhuc, quantumuis illicitè negent copulam, valida erit diſpenſatio facta ab Ordinario, Nam quando Ordinario non plane conſtat, non cenſetur interueniſſe copulam modo ſufficienti, quia commiſſio facta fuit Ordinario in foro exteriori, ſeu iudiciali; atque adeo clauſula illa intelligenda eſt in eodem foro. Si verò Ordinario copula plane conſtet, & diſpenſet, diſpenſatio nulla erit, quia clauſula illa eſt quædam conditio reddens commiſſionem conditionalem, atque adeo commiſſio ei limitatur, vt iuridicè diſpenſet dependenter à talis conditionis veritate iuridicè conſtante. Et ob eandem cauſam, quando in petitione exprimitur copula, in commiſſione verò Papæ additur clauſula illa *dummodo copula habita non ſit ſpe facilioris diſpenſationis*. Si Ordinario iuridice conſtet ea ſpe habitam fuiſſe, nulla erit diſpenſatio; ſi verò ei plenè non conſtet ſub ea ſpe fuiſſe habitam, valebit diſpenſatio, etiamſi verè fuerint ſic habita.

Quando verò commiſſio Papæ ſit pro foro merè interno conſcientiæ, qualis eſt in litteris datis. *Diſcreto viro Confeſſori, &c.* & in ea ponitur clauſula: *Dummodo copula non fuerit:* aut alia, *Dummodo copula habita non ſit ſpe facilioris diſpenſationis*, etiamſi copula ſit omnino occulta, & non conſtet Confeſſori Commiſſario: aut etiamſi ſpes illa ſit eodem modo occulta, diſpenſatio erit nulla; ſi in priori caſu copula fuit verè habita, aut in poſteriori caſu fuit habita ſub ea ſpe; quia tunc commiſſio data fuit Confeſſori Commiſſario ad diſpenſandum dependenter à veritate non habitæ copulæ, aut non habitæ ſub ea ſpe, tanquam à conditione. Et ita docet Dicaſtillus, *de Sacr. t. 2. tr. 10. diſp. 8. dub. 7. n. 134.* quos citat, & ſequitur Leander, *vbi infra q. 33. & 34.*

Sed difficultas eſt, an quando pro foro conſcientiæ interno in commiſſione Papæ apponitur clauſula, *Dummodo copula non interfuerit* ſub ſpe facilioris diſpenſationis; an inquam in tali caſu, ſi ſpes non fuerit exterius ſignificata, ſed tantùm interius concepta; an inquam in tali caſu ſi copula taceatur, diſpenſatio ſit inualida? Ego olim negatiuè reſpondi, ſed nominatim contra me Dicaſtillus. Verùm ego adhuc puto noſtram ſententiam probabilitate non carere, & præter Caſtrum Palaum. Hurtadum, & Perez; tenet etiam Leander *de Sacr. t. 2. tr. 10. diſp. 25. quæſt. 34.* & Martinus de San Ioſeph *in monitor. Confeſſor. tom. 1. lib. 1. tractat. 46. de matrim. num. 7. in fine.* At circa ſuperius dicta vide notandam opinionem, quam tradit Henriquez, & probabilem putat Martinus de San Ioſeph, *vbi ſupra numero 5.* vbi ſic ait, Bien es verdad que Henriquez *lib. 12. cap. 2. numero 7. litt. X.* dixe, que la clauſula: *Dummodo copulam non habuerint:* no la ſeñala el Pontifice, como condicion, ſino como modo, ò carga, que ſe pone al Ordinario en el modo del examen pues parece rigor irritar la diſpenſacion por copula occulta, que no mande el Derecho declarar. Ita ille; cui adde Ioannem de Soria *in Epilogo Summarum part. 2. tractat. 2. ſect. 1. diſput. 10. paragr. de diſpenſatione*, qui etiam ſententiam Henriquez probabilem putat. Sed vt verum fatear, vt plurimum Doctores illam non approbant.

Aliqua notabilia circa diuortium obſeruantur

Resolvt. XXXVII.

NOta primò coniugem innocentem poſſe, ſi velit, adulterum reuocare poſt diuortium celebratum etiam ſentētiam iudicis, dummodo adulter ex facultate innocentis expreſſa, vel tacita non elegerit ſtatum incompoſſibilem cum vita maritali: Ratio eſt, quia, vt dicebam, ſententia diuortij tantùm ſtatuta eſt in fauorem innocentis; vnde tandiu ea ſeparatio durabit, quandiu innocenti placuerit; ita Doctores quos citat & ſequitur Sanchez *lib. 10. diſp. 10. n. 3.* quibus Adde Reginaldum *tom. 2. lib. 31. n. 365.* Guttierez, *de matrim. cap. 120. n. 14.* & alij.

Nota ſecundò coniugem adulterum non poſſe poſt diuortium ſiue priuata auctoritate, ſiue iudicis ſententia validè tranſire ad Religionem, vel licitè ad Sacros Ordines inuito innocente, de licentia verò coniugis innocentis, tacita vel expreſſa, poterit nocens tranſire ad profeſſionem, vel Sacros Ordines: & quidem de expreſſa licentia, nulla eſt difficultas, conueniuntque Doctores; de tacita verò dubitari poteſt, quando cenſeatur facta ab innocente, & omiſſis aliis mihi placet ſi poſt ſententiam diuortij adulter ſæpius, & inſtanter petat ab innocente per ſe, vel per idoneas interpoſitas perſonas reconciliationem, eamq; innocens conſtanter negligat, cenſeri tunc factam facultatem ingrediendi religionem, vel tranſeundi ad Sacros Ordines; imò quotieſcumque ex ſignis aliquibus prudenter colligi poteſt obfirmatus animus innocentis nunquam admittendi reconciliationem, poterit, iuxta citatos authores, ad religionem vel Sacros Ordines tranſire: cenſetur enim conceſsiſſe prædictam licentim, atque adeo poſtea omiſſa iam profeſsione, vel ſuſceptis ſacris Ordinibus, non poterit ab innocente reuocari.

De ipſo verò innocente remanente in ſæculo, poſtquam adulter ingreſſus eſt religionem, vel Sacros Ordines ſuſcepit, mihi placet non teneri vel religionem ingredi, vel votum caſtitatis emittere: id enim nullo iure probatur, nam *in cap. ſanè, & c. ſignificaſti, de conuerſione coniugatorum*, ſolùm agitur, de voto ſic emittendo, aut ingredienda religione, quando matrimonium eſt integrum, & illæſum, non verò quando factum eſt diuortium. Et hæc omnia docet Dicaſtillus *de ſacram. t. 3. tract. 10. diſp. 10. dub. 8. n. 86.* qui etiam ſubdit hoc ipſum locum habere in adultero: nam quando innocens ingreditur religionem, vel Sacros Ordines ſuſcipit, non tenetur adulter manens in ſæculo votum caſtitatis emittere, aut ingrediendi religionem, quia

non

non comprehenditur propter rationem dictam in caſu prædictorum textuum.

Nota tertiò, plures Doctores putare, maritum teneri dimittere vxorem adulteram quæ non vult emendari, eſſeque morale ſi hoc non faciat. Ita Ledeſma, *de matrim. q.62. art.2. concl. 2.* & alij: Mihi placet non teneri maritum (niſi fortè in rariſſimo caſu) vxorem dimittere, quantumuis in adulterio (etiam publicè) perſiſtat. Ita Sanch. *cit. diſput.13. dub.3.* & Pererius *ſuprà ſect.4. num.3.* & 4. Ratio eſt, quia vel tenetur præcisè ratione adulterij, vel ratione ſcandali, vel ratione correctionis fraternæ; cuius præcepto obligetur, ex nullo horum capite tenetur; aliud non apparet: ergo abſolutè non tenetur. Dixi in caſu rariſſimo, fieri enim poteſt aliquando, quando dimiſſio ſit apta ad emendationem abſque vllo alio periculo, vel etiam ſit apta ad vitandã prædictam ſuſpicionem conuiuentiæ & tolerantiæ; neque marito ſit valde incõmoda vxoris dimiſſio; nec aliud medium facilè inueniatur, aut tentata alia non profuerint, in quo caſu non negauerim, neque negant authores noſtræ ſententiæ illam poſſe dimitti, imò debere.

Quæ dicta ſunt de viro, à fortiori procedant in vxore, adeò ſtricta obligatio incumbit corrigendi virum in adulterio perſiſtentem.

Nota quartò, quoad obligationem alimentandi adulteram ſic aſſerere Martinum de San Ioſeph *in monit. confeſſ. t.1. lib.1. tract.36. de matr. numer.7.* Por el adulterio no eſtà obligado el marido à negar alimentos à la muger adultrera, porque en eſto no ay eſcandalo, y ſino tuuieſſe ella padre, ò perſona, que la ſuſtentaſſe, ſe le daria ocaſion de ſer peor. Sic Villalobos *tractat. 15. difficult. 2. numero 5.* pero ſi quiſiere podrà negarſelos, pues puede priuarla de todo lo que le deue en quanto marido; Sanchez *libr.10. diſput. 8. numer.25.* cum aliis. Pero eſto ſe entiende en el fuero occulto, que en el fuero exterior mientras no huuiere ſentencia de diuorcio, le obligaran à que le dè alimentos; Sic ille.

Nota quintò, me alibi contra Sanchez & alios docuiſſe, teneri; Ita cum aliis etiam me citato docet nouiſſimè Leander *de ſacr. t.2. tr.9. diſputat.26. quæſt.23.* cui adde Martinum de San Ioſeph *in monit. confeſſ. tom.1. l.1. tr.58. de matrim. n.4.* Ioannem de Soria *in Epilog. ſummarum p.1. tr.1. ſect.1 diſp.10. paragr. circa diuortium*, Dicaſtillum *de ſacram. tom.3. tractat.10. diſp.10. dub.3. num.31.* Perez *de matrimon. diſput.60. ſect.3. num.5.* Remigium *vbi infrà*, & alios. Et ratio eſt, quia iniuria ipſi, qui fuerat innocens, facta, compenſatur per adulterium poſtea à ſe commiſſum contra alterum, quæ ratio locum habet, etiamſi diuortium factum fuerit interueniente ſententia iudicis, & tranſierit in rem iudicatam: nam quantumuis præceſſerit ſententia, & factum fuerit diuortium, adhuc innocens adulterando infert iniuriam coniugi priùs dimiſſo. Vnde vna iniuria compenſatur cum alia; ac proinde ius innocentis viuendi abſque conſortio alterius ceſſat, quia innocens per eam ſententiam, aut diuortium ſemel ſeruatum non acquiſiuit ius adulterandi, ſed tantum declaratum fuit, & executioni mandatum ius illud, quod habebat diuertendi ab altero coniuge adultero.

Et tandem nota ſextò, virum non habere ius petendi diuortium ab vxore propter adulterium etiam publicum, ſi ipſe commiſiſſet adulterium licèt occultum; vnde rectè Remigius *in prax. confeſſ. t.5. cap.8. §.28. n.7.* ſic ait; Pero aduiertan à qui los penitentes, y Confeſſores, que para que el vno de los caſados pueda ſegura, y licitamente apartarſe del compañero, hà de ſer totalmente innocente, y libre del adulterio: de manera que ſi tambien le huuieſſe cometido, aunque, ſecreta, y oscultamente viene à perder el derecho que tenia de poder celebrar diuorcio, y pecar mortalmente, por ſer coſa grauiſſima diſſoluer el matrimonio quanto à la cohabitacion, ſin ſufficiente coſa. Es de tanta verdad eſta doctrina que enſeñan graues Autores, que el caſado que comete adulterio, antes, y aũn deſpues de dada la ſententia del diuorcio, que da con obligacion de reconciliarſe con la adultera; *quia ſententia diuortij reſpicit ſtatũ præſentem, iuxta quem lata eſt.* Punto es eſte en que han de reparar muchos de los caſados, que hallandoſe por cauſa de diuorcio libres de la mutua cohabitacion, no hazen eſcrupulo de ſeguir ſus deprauados antojos, y de traſpaſſar la lealdad que hã prometido en celebrar eſto Sacramento del matrimonio; y les deue auiſar el Confeſſor, que traten de reconciliarſe, pues han hecho igual iniuria al compañero ſeparado. Ita ille. Et hæc omnia notentur, quia non infrequenter poſſunt in praxi accidere.

Qui gradus conſanguinitatis per copulam priuet à iure petendi debitum.

Resolvtio XXXVIII.

Hæc difficultas procedit poſt Tridentinum, à quo affinitas dirimens matrimonium contrahendum reſtricta fuit ad ſecundum vſque gradum ex copula fornicaria; quæ olim extendebatur vſq; ad quartum. Et illam tenet doctiſſimus Magiſter Ioannes de S. Thoma olim Confeſſarius magni Regis noſtri Philippi IV. & primarius Profeſſor in Theologia celeberrimæ Academiæ Complutenſis, in *explicatione Doctor. Chriſtianæ fol. mihi 156.* Et ratio eſt, quia Tridentinum affinitatem ortam ex copula fornicaria reſtrinxit ad primũ, & ſecundum gradum, ad eum tantùm effectum, vt non impediat, neque dirimat matrimonium, vt Pius V. declarauit; non autem vt nõ impediat debiti petitionem, quia hæc diſtincta eſt à matrimonio, & matrimonij tantùm fit mentio in Tridentino & non petitionis debiti. Igitur tanquam caſus omiſſus manet in diſpoſitione iuris communis.

Verum his non obſtantibus ego contrariæ ſententiæ adhæreo: Dico igitur copulam habitam cũ conſanguineis alterius coniugis in tertio, & quarto gradu non impedire debiti exactionem. Ita Nauarrus *l.4. conſil. conſil.3. n.2.3.* & 4. & alij quos refert & ſequitur Sanchez *l.9. diſp 17. n.14.* Baſilius Ponce *l.7. d.33. n.6.* Henriquez *l.11. c.15.* Hurtado *diſp.10. diffic.7. n.30.* & communiter Doctores. Ratio à priori eſt, quia affinitas non impedit nec dirimit matrimonium, niſi ob copulam ad quam ordinatur, quia eſt indecens inter affines: ergo eò ipſo, quod dicta affinitas reſtricta eſt poſt Tridentinum, vt non impediat neque dirimat matrimoniũ, niſi in primo, & ſecundo gradu; etiam cenſetur reſtricta vt non impediat petitionem copulæ niſi in eiſdem gradibus. Vnde hac de cauſa diximus fornicationem cum affine ex copula illicita in tertio, & quarto gradu non eſſe inceſtum, quia fornicatio cum affine in his gradibus non habet ſpecialem malitiam irreuerentiæ, ſeu inceſtus iure naturali, vt liquet, neque iure Eccleſiaſtico, quia ius Eccleſiaſticum prohibens dictam copulam intuitu

reue

reuerentiæ conferendæ affinibus, cessauit cessante prohibitione matrimonij, quod solum prohibebatur ob indecentiã copulæ inter illos. Igitur quamuis petere debitũ sit distinctum à contractu matrimonij; eo tamen ipso quod affinitas non obstat contractui, neque obstabit petitioni debiti. Firmo. Nam accessorium matrimonio est copula: ergo sequi debet naturam principalis, iuxta regulam illam 42. *reg. iur. in* 6. Ergo si matrimonium in tertio, & quarto est licitum omninò, ac omni vacat impedimento; & copula etiam erit omninò licita.

Verùm quid dicendum, an coniux consentiens incestui amittat ius petendi à coniuge incestuoso, qui contraxit affinitatem? Non consentiunt Doctores? Affirmat Sanchez *supr. n.* 3. & Basilius *l.* 10. *c.* 7. & alij apud citatos; idemque dicendum est de impedimento cognationis spiritualis.

Probatur; quia affinitate ab altero iniquè contracta, disponit ius, vt coniuges ad continentiam seruandam noueantur, quod si nolit innocens, iubet vt sibi debitum reddatur, ne absque culpa sua priuetur iure suo, cum iniquitatis particeps non fuerit. Hinc autem, colligitur à contrario sensu, vt vbi alius coniux reus est culpæ, ac particeps iniquæ contractionis affinitatis, amittat ius debiti exigendi. Nihilominns tamen standum nostro dicto, tum quia id nullo iure statuitur, vt est manifestum; tum quia argumentum à contrario sensu ex quo illud inferunt, est omninò inefficax, saltem ad inferendam pœnam, quæ cum sit odiosa est strictè intelligenda, & non est extendenda. Nihilominus ego oppositum teneo, quod docet Ochagauia *t.* 5. *q.* 5. Hurtado *d.* 10. *diffic.* 7. *n.* 22. *d.* 5. *sect.* 2. *n.* 5. Quia si textus expẽdantur, nullo iure certo statuitur expresse: quamuis enim *d. c. discretionem*, *de eo qui cognouit consanguineam*, dicatur coniugem innocentem non debere suo iure priuari, non licet à contrario sensu inferre, quod si nocens sit nõ quidem incestuosè adulterando, sed consentiendo in incestum, & adulterium sui coniugis debet eò ipso iure suo priuari, tale enim argumentum est à contrario sensu, quod non est efficax in iure, maximè ad inducendã pœnam, & impedimentum. Accedit quod crimen commissum à consentiente, propriè loquendo non est ipsummet crimen primarium, & proprium incestus, sed reductiuè, & secundario habet malitiam incestus, quatenus non repugnat, sed consentit in alterius coniugis incestum.

Sed hic obiter quæro, an priuetur iure petendi qui per metum cadentem in constantem virum cogitur ad copulam?

Affirmatiuè respondet Sanchez *l.* 9. *disp.* 31. *n.* 4. & Reginald *l.* 31. *n.* 295. & alij apud illos. Item Basilius *l.* 10. *c.* 17. *n* 6. & ratio est, quia in eo euentu non cessauit culpa incestus: tenebatur enim vitam exponere, ne consentiret: ergo nec excusabitur ab illa pœna. Quare sicut metus grauis non excusans participantem cum excommunicato à culpa, neque etiam excusat à censura excommunicationis; ita cùm vxor in casu non excusetur à culpa incestus, eam non eximet ab illa pœna. Et ita hanc sententiam veram esse putat Perez *disp.* 52. *sect.* 4. *n.* 6.

Verùm ego cum Dicastillo *de Sacr. t.* 3. *tr.* 10. *d.* 9. *dub.* 9. *n.* 96. Ex Nauarro, assero, probabile esse in tali casu coactum per metum grauem non priuari iure petendi: Ratio est, quia huiusmodi metus excusat ab incurrendis censuris: ergo etiam excusat ab incurrenda pœna priuationis debiti petẽdi: neque enim credibile est velle Ecclesiam cum tanto rigore tam graui pœna punire eos, qui metu grauiter compulsi non seruant suam legem, licet Sanchez, *vbi supr.* pro virili cõtendat virtute aliquorum textuum, eum qui coactus est non excusari à pœna, imo nec ab excommunicatione. Nihilominus oppositam sententiam appellat pietate plenam.

Quæro etiam secundò, an qui contraxit affinitatem vel cognationem cum scientia iuris, & facti, sed cum ignorantia pœnæ petendi debitum, illam incurrat?

Affirmatiuè respondet Martinus Perez *disp.* 52. *sect.* 6. *n.* 6. Ratio est, quia tametsi in excommunicatione id speciale sit, quia est vltima, ac summa pœna Ecclesiastica, exigens specialiter ipsius notitiam, vt si detur in delinquente summa contumacia. Idemque dicendum videtur de omnibus aliis censuris, ac etiam de irregularitate, quando est mera delicti pœna, & habet rationẽ censuræ, quia est eadem ratio. Cæterum in aliis, pœnis ordinariis, & proportionatis, qualis est pœna priuationis debiti exigendi imposita propter culpam incestuosam, non est hoc idem dicendum. Patet, quia communis est sententia Doctorum, ignorantiam solius pœnæ regulariter non excusare eiusdem pœnæ reatum: Quia ignorantia pœnæ quantumcunque sit antecedens, non excusat culpam in transgressione legis, vt per se constat: vt enim lex obliget in conscientia, non oportet, vt addat pœnam: ergo vt quisquam agat cõtra conscientiã, violando legem, non oportet vt sciat pœnam: illa ergo ignorantia non excusat culpam: ergo nec pœnam; quia non cessante causa, nõ cessat effectus. Item quia illa ignorantia ad summum facit, vt illa pœna non sit voluntaria: hoc autem nihil refert, quia pœna potius postulat vt inuolũtaria sit: vnde videmus seruari tam à Deo quam ab hominibus; puniet enim Deus æterna pœna etiam illos, qui ignorabant suis peccatis deberi talem pœnam; & ad hominibus suspenditur fur, etiamsi pœnam ignorauerit.

Firmo, quia ex vi culpæ, ita homo subiicitur potestari iudicis, vt possit ab illo puniri, iusta pœna; vel iuxta leges, si in illis contineatur pœna, vel eius arbitrio, si ei commissum sit, siue pœna sit huius generis, siue altetius, & siue sit moderata, siue rigorosa, dummodo non excedat proportionem delicti: hoc enim solùm requirit æquitas institiæ ex parte delinquentis: optio autem pœnæ legislatoris iudicio commissa est. Dixi regulariter, propter censuras, præsertim excommunicationem, ob peculiarem naturam, & conditionem huius pœnę, quę est censura; quia requirit peculiarem modum contumaciæ, & inobedientiæ, eò quod non ordinetur per se primò ad puniendum delictum commissum, eo tantùm quod commissum est; sed ad emendationem eius, vel ad cogendum peculiari modo ne committatur, scilicet sub illo peculiari, & rigoroso modo præcipiendi sub comminatione censuræ. Hucusque Perez.

Sed ego alibi contrariam sententiam tanquam probabilem admisi, & nunc iterum admitto; & illam nouissimè docet Dicastillus, *vbi supr. nu.* 105. vbi sicait; Qui factus est affinis, vel cognatus spiritualis cum ignorantia pœnæ, etiamsi habeat scientiam iuris, & facti, probabilissimum est, non priuari iure petendi, Ratio est, tùm quia pœnæ ignorantia excusat ab incurrẽda exõmunicatione aliisque censuris: ergo etiam excusabit ab incurrenda pœna priuationis huius iuris petendi debitũ; tum quia pœnæ quantitas debet proportionari quantitati delicti, iuxta *c. felicis de pœn. in* 6. minus delictum non censetur iuris dispositione puniendum

eadem

eadem pœna, qua punitur maius; niſi id expreſsè dicatur: ſed minus delictum eſt, & minor contemptus legis, quando frangitur lex continens graues pœnas, pœnis ignoratis, quàm iis cognitis: ergo æquum non eſt quod tranſgreſſor ſubiiciatur eiſdem pœnis pro minori delicto atque pro maiori. Ita ille, ſed, vt dixi, à nobis alibi de hac quæſtione pertractatum eſt.

An coniuges amittant ius petendi debitum, ſi eis ſuperueniat cognatio ſpiritualis?

Resolvt. XXXIX.

VT quando alteruter, vel vterque coniugum culpabiliter baptizat, aut tenet, contrahítque cognationem, tunc nocens alter, vel vterque impediatur à petendo debito?

De hoc caſu his diebus interrogatus fui, & ad illum ex Sanchez affirmatiuè reſpondet quidam Theologus Societat. Ieſu, ſatis quidem probabiliter ex *can.* 1. & 2. *cauſa* 9. 1. vbi dicitur non eſſe ſeparandos coniuges, ſi leuatio de Sacro fonte non fuerit facta vtriuſque conſenſu: ergo à contrario ſenſu, ſi vtriuſque conſenſu fiat, ſeparandi ſunt, neque ob aliam cauſam ſeparatio fit, niſi vt neuter petat; atque adeò etiamſi vnius tantum conſenſu fiat, ille ſaltem petere non poteſt. Probant vlterius *ex cap. ad limina cauſa, & qu.* vbi dicitur, eum, qui filium in neceſſitate baptizauerat, non eſſe à coniuge ſeparandum; quia id laudabiliter, fecit: ergo à contrario ſenſu, qui id culpabiliter fecit, ſeparandus eſt, ne videlicet petat. Deinde prædictus coniux voluntariè, & ſine neceſſitate munus illud illicitè ſuſcipit: ergo contrahit impedimentum cognationis quantum iure contrahere poteſt: poteſt autẽ meritò priuari iure petẽdi: ergo.

Sed ego negatiuæ ſententiæ adhæſi, & nunc adhæreo, & ita docet Hurtadus *de matrimon. diſp.* 10. *difficult.* 6. *num.* 24. Coninch *de Sacram. diſput.* 34. *dub.* 8. *num.* 66. Perez *de matrimon diſp.* 29. *ſect.* 6. *n.* 8. & Dicaſtillus *de Sacramentis tom.* 3. *tr.* 10. *diſputat.* 9. *dub.* 8. *num.* 90. & ratio eſt, quia ſi quid antiquiora iura in hac re durum ſtatuerunt, correcta ſunt per alia poſteriora iura. Patet, quia *cap.* 1. *&* 2. 30. *quæſtion.* 1. correcta ſunt per dictum caput *ſi vir, de cognatione ſpirituali*, vt notauit Gloſſa ibi, *verb. inſtitutum.* Præterea *cap. noſſe* 30. *quæſt.* 1. vbi deciditur coniuges eſſe inuicem defraudandos ac ſeparandos, ſi ex vtriuſque conſenſu alter alterius filium de ſacro fonte leuauerit, & ſubinde idem dicendum eſſe, quando alter ſciens & prudens id fecit; nempè vt priuari debeat iure exigendi. Totum hoc nihil obeſt modò: quia id decretum fuit Nicolai I. qui floruit anno 858. teſte Genebrardo *in Chronographia lib.* 4. *fol.* 782. & ita correctum eſt per dictum caput *ſi vir, de cognatione ſpirituali*, ab Alexandro III. qui vixit anno 1156. teſte eodem Genebrardo *lib.* 4. *fol.* 796. Denique caput *ad limina* 30. *q.* 1. vbi deciditur coniuges ſeparandos non eſſe propter Baptiſmum filio à parente collatum vrgente neceſſitate, vbi diuerſum videtur ſtatuere, vbi abfuit neceſſitas: nam aliàs textus nihil indulgeret: nihil etiam facit contra nos; quia loquitur Ioannes VIII. auctor illius decreti, tempore quo vigebat illud decretum capitis 1. 30. *q.* 1. vt coniuges ſiue ſcienter ſiue ignoranter, proprios filios baptizantes ſepararentur: nondum enim decretum capitis *ſi vir, de cognatione ſpirituali* illud corrigens: nam Ioannes VIII. floruit anno 874. teſte Genebrardo *eod. lib.* 4. *fol.* 788. atque ita indulſit, ne ſepararentur, Baptiſmo in neceſſitate collato. Vnde ex his patet reſponſio ad canones pro ſua ſententia à Sanchez adductos, & ad confirmationem pro eius ſententia ſuperius factam reſpondeo, quod verum eſt coniugem voluntariè & abſque neceſſitate munus illud illicitè ſuſcipere, & grauiter peccare: hoc enim apertè prohibetur, & aſſeritur in dictis iuribus. Vnde ſimiliter eſt verùm contrahere cognationem ſpiritualem, quantum iure contrahere poteſt: At quod nequeat petere debitum, nullo ſufficienti fundamento aſſeritur, quia dicta priuatio, ſeu prohibitio petendi, in nullo iure perſeuerante in ſua viridi obſeruantia continetur; quia quamuis id contineatur in aliquibus, iam tamen correcta ſunt quoad ſeparationem à toto. Et non ſolum ea prohibitio in nullo iure perſeuerante continetur, ſed nec ex aliquo iure ſufficienter deducitur, vt ſatis oſtenſum eſt.

Nota hîc obiter, quod etiam ſtando in opinione Sanchez & aliorum, non procedere caſu in quo coniux baptizat filium ſolius alterius coniugis in neceſſitate. Idem dicendum eſt ob eandem rationem, ſi coniux iam ad fidem conuerſus, vxorem quam infidelitatis tempore duxerat baptizet, occurrente eadem neceſſitate: tunc autem intelligitur ea neceſſitas eſſe, quando nullus adeſt qui id munus obeat, & periculum eſſet vt proles abſque Baptiſmo obiret. Idem quoque dicendum cum Sanchez *lib.* 9. *diſſ.* 26. *num.* 2. cùm infans cenſetur eſſe in præſentiſſimo mortis periculo, & parens miſeratione commotus, ne abſque Baptiſmo decedat, penè deliberatè accurrit, quamuis adeſſent alij, qui id munus præſtare poſſent, non priuatur iure petendi debitum, qui tantùm abeſt vt delinquat, cùm potius mereatur; quia in tanta neceſſitate non vacat ad deliberandum, & ratione vrgentiſſimi periculi præſtat in eam partem propendere, quæ ſalutifera eſt animæ infantis ad æternam eius ſaluationem.

Verius videtur idem dicendum eſſe, ſi in caſu neceſſitatis, quando nullus adeſt qui patrinus ſit, pater vel mater id munus obeat erga communem filium, aut ſolius alterius coniugis. Ratio eſt, tum quia licèt in Baptiſmo priuato non ſit neceſſarius patrinus; at vt ſeruetur Sacramenti ſignificatio, præſtantius eſt patrinum adhiberi. Tum maximè quia priuari iure acquiſito petendi debitum ab vxore eſt pœna delicti admiſſi per coniugem, qui contra iuris prohibitionem filium communem, aut alterius coniugis baptizauit, eiúſue patrinus fuit: at in neceſſitate relata culpa parentem eſſe patrinum, vt rectè docuit D. Thomas 3. *part q.* 67. *art* 8. *ad* 2.

An qui poſt votum caſtitatis contraxit matrimonium, teneatur ante conſummationem ingredi religionem, quando id neceſſarium eſt ad ſeruandum votum, nempè quando alter coniux non vult caſtitatem ſeruare.

Resolvt. XL.

AFfirmatiuè reſpondet D. Thomas, Scotus, & alij, quos affert Coninch *de Sacrament. diſp.* 34.

disput. 34. dub. 5. n. 14. quia ille tenetur in quantum possit seruare votum castitatis: Sed iam non est aliud medium præter ingressum Religionis, & in eas angustias, vt nullum iam aliud medium sit præter ingressum religionis, ipsemet sua voluntate se induxit: ergo tenebitur hoc medio vti, ne cogatur ab altero coniuge debitum reddere, atque adeò non seruare integram castitatem.

Verùm mihi negatiua sententia magis placet, quam tuetur Perez *de matrimonio disput. 61. sect. 3. num. 2.* Dicastillus *de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 9. dub. 10. num. 112.* Sanchez, Pontius, Hurtadus & alij penes ipsos.

Dico igitur, prædictum coniugem voto castitatis ligatum ante contractum matrimonium non teneri ante consummationem ingredi religionem ad illud votum implendum, sed posse matrimonium consummare, non exigendo, sed reddendo: Probo id primò, quia iste non vouit religionem ingredi: ergo non est ad id cogendus, vt possit seruare castitatem; quia vt huius voto satisfaciat, non tenetur suscipere medium tam arduum, ac difficilius re ipsa quam vouit. Sicut si quis habitans Romæ vouisset peregrinationem ad Virginem Lauretanam, si posteà transferret domicilium ante impletionem voti in Indias, tametsi peccaret, tamen hoc facto non obligaretur voto, quia contrarium esset nimis durum, ac moraliter impossibile.

Secundò, nemo tenetur rem inferioris ordinis compensare cum re superioris ordinis meritissima, vt qui debet pecuniam, quam absque vitæ, vel famæ detrimento restituere nequit, excusatur. At talis religio respectu continentiæ promissæ: quamuis enim religio sit magnum Dei donum; id tamen est sponte eligenti. Vnde negari non potest esse grauissimum onus, & tale, vt nemo sit illud subire compellendus, nisi se expressè obligauerit, & constat statum religiosum nisi sponte suscipiatur, difficiles solere exitus habere. Denique id manifestè ostenditur ex extrauaganti Ioann. XXII. *Antiquæ concertationi de voto*; in qua decernit, eum, qui post contractum matrimonium ante consummationem inuita vxore fuerat sacris initiatus, inducendum quidem, non compellendum vt Religionem ingrediatur; nolentem autem ingredi, compellendum vt petente sponsa matrimonium consummet; cùm tamen talis suscipiendo Ordinem Sacrum obligauerit se voto castitatis. Hæc enim sunt verba Pontificis: Ad ingressum huiusmodi (nempè Religionis) sic ordinatum, si matrimonium consummatum non fuerit, per Diœcesanum instanter moueri præcipimus & induci: quod si forsan renuerit adimplere ipsum, si sponsa eius institerit, per censuram Ecclesiasticam compellendum decernimus contractum matrimonium consummare. Vbi Glossa verb. *renuerit adimplere*, ait, Pontificem expressè supponere, licere illi renuere; quia aliàs non eius voluntati id relinqueretur, sed potius compelleretur. Si igitur ex hac decisione constat coniugem promotum ad ordinem Sacrum, post matrimonium ratum, cùm possit castitatem in eo promissam obseruare religionem ingrediens, ad id non teneri, à fortiori non tenebitur qui ante matrimonium vouerat castitatem. Quare cùm ille sit compellendus reddere debitum per Ecclesiasticam censuram post biennium iure concessum, vt ibi deciditur, manifestum est illum non peccare, reddentem, sed potius si debitum negaret, verè peccaret. Hoc argumentum adeò efficax esse censetur, vt meritò dicat Basilius Ponce, se non videre, quomodo stante dicta Pontificis decisione, sententia opposita defendi queat.

Et ideò cùm Perez idem dicendum esse puto; Si votum castitatis emittatur post matrimonium ratum. Probatur rationibus numero præcedenti adductis, maximè decisione dictæ extrauagantis, vbi dictum est; Deciditur sic sacris initiatum non teneri ad religionem, vt votum obseruet. Addo non teneri ingredi religionem, etiamsi velit alter coniux cedere iuri suo, abstinens à debito petendo, nisi expressè voluisset, dum castitatem sic vouit, se ad religionem obligare, quamuis sciret non posse castitatem quam promisit obseruare, nisi ingrediendo religionem.

Sed pro Confessariis, & pro praxi hîc restant nonnulla circa votum suscipiendi Sacros Ordines, in quibus inuoluitur votum castitatis, & circa votum ingrediendi religionem, & circa votum non contrahendi matrimonium.

Et ideò circa primum, assero cum Dicastillo *vbi suprà n. 115.* quod licet per votum suscipiendi sacros Ordines emissum ante matrimonium, contractus ipse matrimonij reddatur illicitus, si fiat animo non ingrediendi religionem; actus tamen coniugij illicitus non est; neque actus petendi; quia qui post tale votum contraxit, non tenetur religionem ingredi; cui obligationi, si esset, posset obstare actus primus, quo matrimonium consummatur. Quando autem votum illud fit post contractum, non redditur illicitus actus coniugalis primus; nisi quando vouens tunc aduertebat votum non posse implere, nisi religionem ingrederetur.

Circa secundum votum ingrediendi Religionem obseruandum est primum, actum coniugalem, quo matrimonium consummatur, reddi illicitum ipsi vouenti, nisi moralis certitudo sit, quod alter coniux daturus sit facultatem ingrediendi religionem, & præstiturus omnia quæ requiruntur, vt possit tale votum implere. Ratio est, quia in eo primo actu, quo matrimonium consummatur, vouens redditur impotens ad ingrediendam religionem, nisi altero coniuge permittente, & ad requisita cooperante. Post primum verò actum coniugij, cæteri actus non sunt illiciti, quia nullo modo opponuntur, nec difficilius reddunt votum Religionis emissum. In quo Auctores plerique consentiunt.

Mihi tamen adhuc distinguendum videtur; nã si spes aliqua sit, quod coniux carens liberis concedet facultatem ingrediendi religionem, non concessurus si liberos habeat, videtur non posse petere, & cooperari ex parte sua ad apponendum impedimentum filiorum, quibus susceptis nec alter coniux permitteret ingredi, nec fortè iam poterit, quia filij indigebunt parentis assistentia; si tamen nihil horum timeatur, liberè poterit petere, sempérque, & in omni euentu petenti tenebitur reddere.

Circa tertium votum non contrahendi matrimonium, obseruandum est esse quidem illicitum ipsum contractum, post cõtractum verò nullo modo reddi illicitum actum coniugij, nec primum, quo matrimonium consummatur: nec secundum, & deinceps, vt rectè contra nonnullos aduertit Sanchez *suprà*. Quia actus coniugij non est directè contra votum: nam consummare non est contrahere.

An

An ſi quis peccauit cum muliere habente votum Virginitatis pro prima copula, & non vltima, teneatur explicare tactus, & oſcula poſt copulam cum ipſa ſubſequuta.

Resolvt. XLI.

Dvbium eſt, an oſcula, & tactus quæ copulam ſubſequuntur nouam aliam malitiam contineant, & in confeſſione ob hanc rationem explicari debeane, vel eandem malitiam habeant, quam præcedens copula habuit, & ita non ſit neceſſarium illam in confeſſione explicare. Nouam malitiam continere in confeſſione explicanda, affirmat Suarez *diſputat. 22. de pœnitent ſect. 5.* Vaſquez *tom. 4. in 3. part. diſputat. 92. dub. 5. numer. 35.* Coninch *diſputat. 7. de Pœnitent. dub. 7.* Magis placet oppoſita ſententia, affirmans, eamdem malitiam cum copula præcedenti continere, & ita in confeſſione non eſſe neceſſariò explicandam. Ratio eſt: quia huiuſmodi actiones, quando ex intentione operátis ad aliam copulam non ordinentur, provt immediatè poſt copulam exercitæ, pertinent ad accidentalem conſummationem actus præcedentis, ſeu copulæ præhabitæ, poſt quam valdè connaturaliter ſequuntur.

Hanc ſententiam ego olim docui, & docent Doctores, quos adducit, & ſequitur me etiam citato Leander *de Sacram. tom. 5. tract. 5. diſputat. 8. §. 6. quæſt. 8.* quibus adde Ouiedum *c. 2.* D. Thom. *tract. 6. controu. 5. punct. 3. §. 8. num. 60.* & Sanchez *in ſelect. diſp. 6. n. 3.* addens id eſſe verum, etiamſi magna interceſſerit interruptio temporis inter copulam, & conſequentia ad illam: dummodò ad alia negotia, qui commiſit fornicationem, nõ ſe diuertat, ſed in eodem ſtatu & ſitu permaneat, detinens fœminam ad deoſculandum illam, & colloquendum: vel ſi fortè fœmina diſceſſit, ex vtriuſque conuentione, expectet reditum ad iterum deoſculandum illam. Sic ille, ſed hoc additum non approbat Caſtrus Palaus *tom. 1. tractat. 2. de peccatis diſput. 3 punct. 3 n. 4. & 5.*

Verùm difficultas eſt in caſu propoſito, quam pertractatam non facilè apud plures inueniens, & eſt nimis curioſa, nã prima facie videtur affirmatiuè reſpondendum: quia tactus præcedentes, & ipſa copula habuerunt malitiam contra votum, tactus verò ſequentes cùm iam ſupponant virginitatem ſublatam, atque adeò votum ceſſaſſe, non habent eam malitiam: ergo non ſunt idem peccatum cum præcedenti copula, & tactibus præcedentibus illam, & ad illam ordinatis, & habentibus eam malitiam: quia quæ non ſunt eiuſdem rationis ſpecificæ, nec phyſicæ, nec moralis, non videntur poſſe coaleſcere in actum indiuiduum vnius ſpeciei moralis: ergo tanquam alterius ſpeciei debent ſeorſim pœnitentes confiteri, quæ difficultas habet locum ſiue ordinentur ad nouam copulam ob pollutionem, ſiue non: ſed ſola intendatur duratio voluptatis ſuſceptæ, de qua diximus; ſiue enim vno, ſiue alio modo fiant, carent iam malitia contra votum, & in hoc differunt ſpecie à præcedentibus, & copula, quæ eam habuerunt malitiam, Hæc ipſa difficultas haberet locum in caſu, quo quis accederet ad coniugatam, & interim dum durat in eo peccato, maritus moreretur illius fœminæ: tactus enim, & turpitudo ſequens iam incipit carere malitia adulterij: atque adeò in eo caſu non videntur poſſe eſſe vnicum in diuiduum peccatum propter eandem rationem. Idem quoque habet locum in opinione ſatis communi, & D. Thomæ, quod copula cum virgine, etiam conſentiente habeat malitiam ſtupri; qui enim copulam habuit cum illa, & adhuc perſeuerat in ſubſequentibus tactibus continuatis, non videtur contrahere malitiam ſtupri: atque adeò non eſſe eundem actum cum præcedenti copula, & tactibus ob eandem rationem.

His tamen non obſtantibus puto ſupradicta oſcula, & tactum non debere explicari in confeſſione, quia ſuppoſito quod in materia luxuriæ tactus ſequentes componant vnum actum cum præcedentibus, & copulam, etiamſi ille actus vnicus habens plures partes quò ad aliquas partes careat illa malitia voti, adulterij, aut ſtupri, ſi quo ad alias talis malitia reperiatur, non obſtat, quo minus abſolutè dicatur ille actus ſtupri, adulterij, aut ſacrilegij, & partes poſteriores, in quibus illa circumſtantia non reperiebatur non poſſunt per ſe conſtituere aliud indiuiduum peccatum in ſpecie ſimplicis fornicationis, quia conſtituunt propter vnitatem moralem cum præcedentibus vnum indiuiduum, & malitia ſpeciei ſimplicis fornicationis eſt illa, quæ reperitur in actu, in quo aliæ inordinationes non reperiuntur, ſed ſola ratio copulæ naturalis: alioquin non eſſet ſimplex fornicatio; Cùm ergo actus ille, qui eſt vnus moraliter habeat abſolutè alias inordinationes, non cenſetur propter eam carentiam malitiæ contra votum, quam ſolum habet in aliqua parte illius, ſimplex fornicatio, ſed etiam adulterium, vel ſtuprum, vel voti caſtitatis, ſeu virginitatis violatio, quæ malitia abſolutè, & ſimpliciter in eo reperitur: atque adeò ſufficiet dicere ſe commiſiſſe tale ſtuprum, adulterium, aut copulam cum habente votum nulla facta diſtinctione, aut ſeparatione, aut mentione tactuum ſequentium, tanquam diſtincti peccati. Et ne in aliena vitula arare videar, hanc ſententiam tenet, & omnia ſuperiùs docet doctiſſimus Dicaſtillus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. diſp. 9. dub. 8. q. 2. n. 461.* cui ego libenter adhæreo.

Nota hîc obiter contra Suarez, & Nauarrum, delectationem de copula habitam immediatè poſt illam, nouam malitiam non addere, neque in confeſſione eſſe neceſſariò explicandam, quod approbat Lugo *diſput. 16. de pœnitent ſect. 14* Ratio huius eſſe poteſt, quia talis delectatio tantum eſt permanentia quędam moraliter continuata cum actu, quo homo voluit habere copulam, & cum delectatione quam ex illa ſumpſit. Ita tenet me citato Leander *qu. 9.* & Ouiedo *numer. 61.* Itaque dicendum eſt, delectationem, aut gaudium de fornicatione habita, quæ ſtatim poſt copulam habetur, non eſſe in confeſſione explicandam, quia reuera vnum facit peccatum moraliter cum copula præcedenti: nec affert malitiam diuerſam in ſpecie: cum in ipſo etium actu copulæ fuerit delectatio de illa præſenti, quæ nullo modo differt in ſpecie à delectatione, quæ ſequitur ſtatim poſt copulam, de illa præterita, & ita etiam tenet Cardinalis Lugo *de pœnitent. diſp. 16. numero 555.*

An ſi tactus, & oſcula non ordinentur ad copulam, quæ tamen poſtea ſubſequuta eſt, ſint præter copulam in confeſſione aperienda?

Resolvt. XLII.

AFfirmatiuè cum pluribus olim reſpondi, ſed nominatim contra me negatiuæ ſententiæ adhæret Pater Leander *de Sacrament. tom.1. tr.5. diſput.8. §.6. q.10.* putat enim in tali caſu ſat eſſe copulam confiteri; quia, licet in dicto caſu deficiat finis operantis, propter cuius defectum non poſſunt tactus coniungi cum fornicatione,& efficere ex hac parte vnum peccatum cum illa:tamen non deficit finis ipſius operis,tactus videlicet, ſeu medij, ratione cuius coniunctionis, hæc omnia media inter ſe, & cum opere principali, quod poſtea ſequitur, vnum conſtituunt peccatum in genere moris;& ideò non oportet in confeſſione explicari, quia explicata fornicatione, etiam ipſa explicata manent.Ita Leander, qui etiam dicit hãc ſententiam tenuiſſe Doctores modernos ab ipſo de hoc caſu conſultos; nec ab hac ſententia videtur eſſe alienum Ouiedo *in p.*2.D.Thomæ *tract.6. controu.5 punct.3.§.6.n.*8.vbi me citato,ſic ait; Quando tactus,& oſcula copulam præceſſerunt non ex intentione copulæ, & ſtatim poſt illa nouo actu voluntatis copula ſucceſſit, diſtinctam malitiam à copulæ malitia neceſſariò in confeſſione explicandam continere, docet Vaſquez, Hurtadus, & Diana. Ratio horum Authorum eſt, quia licet hi actus ad copulam ſint ordinabiles, per ſe ad illam non ordinantur, & per ſe ſunt prohibiti, & mali, & ita, cum ex intentione operantis ad illam non fuerint ordinati, malitiam aliam numero diſtinctam continent. Oppoſita ſententia videretur alicui non omninò ratione deſtituta,quia tactus, & oſcula præcedentia copulam, eamdem ſecundùm ſpeciem malitiam continent, ac proinde cum ſine interruptione morali exercentur,cum ea continuanda eſſe videntur, ita vt voluntas ſecunda habendi copulam in ſe primam, & primum obiectum auctum iam, ſeu magis extenſum intra eamdem ſpeciem contineat. Poteſt etiam dici tactus, & oſcula per ſe ad fornicationem ordinari, etſi operans poſſit pro ſua voluntate in illis ſiſtere, & ad copulam non producere. Hucvſque Ouiedo.

Sed ego non diſcedo à ſententia affirmatiua, quam docui, & quam me citato omninò veram eſſe putat Dicaſtillus *de Sacram. tom.2. tractat.8. diſput.9.dub.2.n.*76. quam etiam tenet Cardinalis Lugo *de pœnitent. diſp.*16.*n.*556. Et ratio eſt, quia hi tactus in eo caſu non habent illam vnitatem moralem cum copula, ad quam non ordinantur ex intentione expreſſa, vel interpretatiua, ſeu indirecta operantis, & ipſi actus per ſe ſunt peccatum, ergo ſiue ſpecie differat eorum malitia ab ipſa malitia culpæ, ſiue non; erunt diſtinctum peccatum; ſaltem numero, atque adeò exprimendum, nec ad hoc probandum, eſt neceſſarium aſſerere (quod facit Lugo) malitiam illorum actuum eſſe diuerſam.Eodẽ modo Philoſophari debemus in eo,qui ſiue animo occidendi, nec occiſionis periculo præuiſo, voluit inimicum grauiter quidem percutere, aut vulnerare, non tamen lethaliter, poſtea verò ex alia voluntate lethaliter percutiendo immediatè occidit,eſt enim eadem ratio, priores enim actiones non componunt vnum peccatũ cum occiſione; eſſet tamen peccatum vnicum, ſi omnes illæ percuſſiones fierent ad finem occidendi,ſiue enim illæ percuſſiones ſecundùm ſe ſiſtendo in illis eſſent eiuſdem ſpeciei inadæquatæ cum homicidio(aut eſſent homicidium partiale,ſi fuiſſent mutilationes)ſiue eſſent(vt alij volunt)diuerſæ naturæ, fiunt tamen in ordine ad homicidium plenum,quod poſtea procedit,atque adeò componunt cum illo vnum peccatum vnitate morali, vt de tactibus impudicis dictum eſt.

An qui vno conflictu cum pluribus pugnaret, & ſucceſſiue v.gr.occideret tres, committeret tantum vnum peccatum?

Resolvt. XLIII.

EMinentiſſimus Dominus meus Cardinalis Lugo videtur affirmatiuam ſententiam docere, licèt dubitatiuè,& cum formidine,ſic enim aſſerit *de Pœnitent. diſput.16. ſect.14. §.2. num.*57. Infero quinto,quid dicendum ſit de illo,qui ter copulam habuit cum eadem: Aliqui volunt ſufficere quod pœnitens dicat, fui cum meretrice vna nocte, & feci quod potui. Ita Zanardus Dominicanus *in directorio confeſſariorum part.1. de Sacram. pœnitent. cap.*18. dummodo non habuerit interruptionem mentis,vel operis. Cæterùm iuxta regulam traditam dicendum videtur, eſſe tria peccata, cùm vna copula non faciat vnum cum alia, ſed ſingulæ ſint actiones completæ, & totales; quod idem dicendum eſt de illo, qui ſucceſſiuè occidit tres homines ſibi etiam ſucceſſiuè occurrentes propter eam rationem, aliud fortaſſe eſſet, ſi vno impetu illos omnes aggrederetur, vt vno conflictu contra eos pugnaret, & illos occideret: tunc enim videntur habere vnionem moralem, quatenus conflant vnam congreſſionem, & conflictum. Ita Lugo.

Sed contra illum inſurgit nouiſſimè Dicaſtillus *de Sacram. tom.2. tract.8. diſput.9. dub.2.num.*79. ſi enim ſatis eſſe videtur quod in eodem conflictu, & pugna id fiat (vt aliqui docent,non video quomodo id poſſit conciliari cum impugnatione, qua etiam illi vtuntur contra Zanardum) cuius doctrina ſi ratione agamus,tam probabilis eſt, atque doctrina de occiſione trium in eodem conflictu, ſeu pugna. Atque in primis hoc primum reſpondere poſſet Zanardus,quem impugnant;ſicut enim tres occiſiones in vna pugna martiali inter ſe sũt actiones diſtinctæ totales, & completæ, & vna non eſt pars alterius,nec ordinatur ad illam: nihilominus tamen quia fiunt in eodem congreſſu martialis pugnæ,& conflictum, putare poſſunt ij Theologi id eſſe ſatis,vt eæ actiones tam diſtinctæ,& non ſubordinatæ poſſint coaleſcere in peccatum moraliter vnicum,ſic etiam tres fornicationes in vna pugna venerea (liceat ſic loqui)inter ſe ſunt actiones diſtinctæ totales,& non ſubordinatæ,& vna non eſt pars alterius; nec ordinatur ad illam: ergo etiam quia fiunt in eodem congreſſu venereæ pugnæ & cõflictus,putare potuit Zanardus id eſſe ſatis,vt eę actiones tam diſtinctæ, & nõ ſubordinatæ poſſint coaleſcere in peccatum moraliter vnicum.Nec video minorem vnitatem vnius cõtinuati accubitus cũ meretrice,donec cõſummentur tres fornicationes, quam vnius continuati conflictus, & pugnæ cũ hoſtibus,donec conſummentur tres occiſiones.

Quò

Quò ad opinionem verò Zanardi, quam ego ante Cardinalem Lugo impugnaui, merito etiam illam refellit Ouiedo *in part.* 2. D. Thomæ *tract. 6. contr. 5. punct. 5. n.* 115. Dicaſtillus *vbi ſuprà. num.* 78. itaque qui plures fornicationes eadem nocte commiſit, etiamſi abſque vlla animi interruptione, quantumuis cõtinuæ, & cum eadem fœmina exercerentur, peccat pluribus peccatis numero diſtinctis, neceſſariò in confeſſione explicandis, quia quælibet formicatio in ſe eſt abſoluta & completa, & nullam connexionem habet cum alia. Nec temporis continuatio poteſt vnire actiones externas in ſe abſolutè completas, & in ſuo genere adæquatas, quantumuis enim homo continuè plures homines occidat, plura committit homicidia inter ſe numero diſtincta.

Nec obſtat dicere pro ſententia Zanardi, quod ego probabiliter docui, ſcilicet probabile eſſe Sacerdotem qui ſucceſſiuè audit in peccato mortali plures confeſſiones vnam poſt aliam non committere plura peccata diſtincta, ſed vnum, quare (inquiunt) non erit neceſſarium dicere, audiui tot confeſſiones, ſed audiui in ſtatu peccati vna vice plures confeſſiones. Adde tu conſequenter, nec debere dicere an audierit plures, ſed dicere miniſtraui Sacramentum pœnitentiæ in peccato mortali, quia dicere plures non pertinet, niſi ad grauitatem intra eandem ſpeciem, quam negant debere explicari. Ergo dicendum eſt, quod eadem eſt ratio de eo, qui ſucceſſiuè cognoſcit carnaliter tres fœminas.

Reſpondeo non eſſe eamdem rationem, quia actio illa audiendi confeſſiones in tribunali Sacramentali maiorem recipit vnitatem moralem, quã occiſiones trium, quæ cum reſpiciant ſingulæ diuerſa iura ſingulorum hominum, quæ læduntur & aliunde non vniantur in actu, vel actione morali ad eundem finem: non videntur poſſe facilè ex ſola temporis propinquitate vniri ad faciendum vnum peccatum. At verò actum audiendi confeſſiones accipit vnitatem in primis ex fine, & intentione agentis, qui ſedet in eo loco ad audiendas confeſſiones ſubditorum. Sed de hac difficultate etiam alibi à nobis plura dicta ſunt.

An ſi aliquis percutiat baculo, enſe, &c. aliquem in Eccleſia, debeat hanc circumſtantiam in confeſſione explicare?

Resolvt. XLIV.

Affirmatiuè reſpondet Fagundez *in præcept. Eccleſ. præcept.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 14. vbi ſic ait: Effuſio peccaminoſa ſanguinis humani, homicidium iniuſtum, iniuſta percuſſio, vulneratio, mutilatióque, ſi fiant in loco ſacro, & mortalem culpam attingant, etiamſi ſine ſanguinis effuſione contingant, ſacrilegia ſunt, & ideò circumſtantia loci ſacri neceſſariò eſt confitenda, & ſi effundatur ſanguis, neceſſariò locus ſacer eſt purificandus. In qua tamen quantitate dicetur infrà *numer.* 18. Et ratio eſt: quia hæc omnia aduerſantur ſanctitati loci, & ideò directè fit iniuria loco ſacro: ſicut enim violenta extractio hominis è loco ſacro eſt ingens ſacrilegium: quia directè aduerſatur immunitati Eccleſię, & loci ſacri, ſic iniurioſa percuſſio, & homicidium, cùm hæc directè aduerſentur ſanctitati loci ſacri, atque immunitati illius. Ita ille; cui adde Iacobum de Graffeis *in deciſ. lib.* 2. *c.* 47. *n.* 19. *&* 20.

Sed meritò hanc ſententiam refellit Cardinalis Lugo *de pœnitent. diſput.* 16. *ſect.* 10. *n.* 468. ſic aſſerens: Sextò dubitatur de ſanguinis effuſione: Quando contrahat malitiam ſacrilegij grauis ratione loci, breuiter dicendum eſt hominis occiſionem in Eccleſia, vel percuſſionem cum effuſione ſanguinis cõtrahere eiuſmodi malitiam: hæc enim cauſant Eccleſiæ violationem, de quo dixi *dicta diſp.* 20. *de Euchariſtia ſect.* 2. Percuſſio autem grauis ſine occiſione, & ſanguinis effuſione, ſicut non violat Eccleſiam, ſic nec affert illam ſpeciem grauem ſacrilegij, quod oportet obſeruare contra Fagundez, vbi dicit percuſſionem grauem etiam ſine effuſione ſanguinis afferre illam malitiam grauem ſacrilegij explicandam: pro quo citat Nauarrus, Sylueſtrum, Henriquez, & alios, qui id minimè dicunt: loquuntur enim expreſsè de homicidio, aut vulnere cum ſanguinis effuſione. Et quidem cùm non inueniatur Eccleſiæ prohibitio circa hoc, niſi in illis duobus caſibus: abſque fundamento extenditur ad illud tertium de percuſſione abſque effuſione ſanguinis. Hæc Lugo, & poſt illum Marchinus, qui ponens caſus, in quibus violatur Eccleſia, ſic aſſerit *de Sacram. Ordinis tr.* 3. *part.* 3. *cap.* 10. *n.* 7. Dico, Eccleſiam multis pollui. Et primò per homicidium voluntarium iniurioſum, *d. cap. propoſuiſti de conſecratione Eccleſiæ, diſt.* 1. Vnde excipitur homicidium caſuale factum ex ſtultitia, factum in propriæ vitæ defenſionem cum moderatione inculpatæ tutelæ, & quando vulnus inflictum eſt extrà Eccleſiam; quamuis mors in Eccleſia ſequatur: ſecus ſi vulnus etiam ſine ſanguinis effuſione ſit intra Eccleſiam: quamuis mors extra Eccleſiam ſequatur, polluitur Eccleſia; quia cauſa homicidij efficax fuit inter Eccleſiam conſummata. Quod ſi aliquis exiſtens in Eccleſia alium foris exiſtentem ſclopo occidat, non polluit Eccleſiam: quia non conſummatur actio externa occiſionis in loco ſacro, ſed extrà illum: quamuis à loco ſacro progrediatur; non eſt tamen intra illum facta. Secus dicendum, ſi quis exiſtens extrà Eccleſiam, aliquem intra Eccleſiam occidat ſcienter: quia iniuria facta eſt Eccleſiæ, & eadem doctrina eſt applicanda ad caſus effuſionis ſanguinis, intra, vel extra Eccleſiam factæ. Violatur etiam Eccleſia per ſuſpendium factum intra Eccleſiam, non ſupra Eccleſiam, tectum, aut ad Eccleſiæ parietes exteriores: non tamen ſententia Iudicis intra Eccleſiam de ſuſpendendo aliquo polluit Eccleſiam; ſecus dicendum de occiſione Martyris intra Eccleſiam, quæ ex parte perſecutoris fuit iniuſta, & Eccleſiæ iniurioſa, & ideò violat Eccleſiam contuſio carnium, & oſsium fuſte, enſe, baculo, ſine ſanguinis effuſione, quando non eſt mortifera, ſeu quando mors actu non ſequitur, non polluit Eccleſiam ſecundum Nauarrum *in Man. cap.* 27. *num.* 256. & omnes Doctores. Ratio eſt, quia Eccleſia polluitur vel homicidio, vel ſanguinis effuſione, quorum neutrum hîc interuenit. Quinimò Suarez *d. ſect.* 4. docet, contuſionem inferentem mortem, factam intra Eccleſiam, dummodo mors in Eccleſia non ſequatur, non illam violare: quia nec ibi interuenit ſanguinis effuſio, nec homicidium, quod ſequitur extrà locum ſacrum. Quam opinionem probabilẽ vocat Fagundez *d. c.* 14. *n.* 13. quamuis ipſe in Nauarri ſentẽtiam deſcendat, quã ego etiam iudico probabiliorem hac ratione: quia, licèt mors ſequatur extrà Eccleſiam, tamen cauſa

efficax illius fuit intra Eccleſiam conſummata, quod ſufficit ad Eccleſiæ violationem, cum illa actio fuerit Eccleſiæ iniurioſa, & mortem per ſe inferens.

Secundò, polluitur Eccleſia per voluntariam ſanguinis effuſionem *cap. ſi Eccleſia, de conſecr. diſtinct.* 1. Vnde excipitur effuſio ſanguinis in modica quantitate: quia effuſio magnam quantitatem ſignificat. Secundò, excipitur effuſio iocoſa, etiam in magna quantitate; quia per iſtam nulla Eccleſiæ grauis iniuria infertur, & vniuerſaliter, niſi percuſſio facta, ſit ita grauis, vt ad culpam lætalem accedat, minimè violat Eccleſiam. Tertiò, excipitur effuſio ſanguinis etiam lethifera, ſeu grauis, & in magna quantitate, quæ de naſo profluereꝰ pugno, alapa, & ſimilibus: quia naſus eſt organum ſanguinis facilè ab hac parte fluentis, vt poſt alios dicit Graffius *deciſ. aurear. lib.* 2. *cap.* 48. *numer.* 25. Quartò, excipitur percuſſio grauis facta pugno, alapa, virga, baculo intra Eccleſiam, ex qua nec vulnus, nec mors, nec ſanguinis effuſio oritur: quia, licèt hæc actio ſit peccatum lethale, non violat tamen Eccleſiam. Ita Fagundez, in quibus vltimis verbis clarè noſtram ſententiam docet, videlicet percuſſionem de qua loquimur non eſſe ſacrilegium, vnde hanc circunſtantiam non eſſe in confeſsione explicandam: quam ſententiam tenet etiam Leander *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 5. *diſp.* 8. *paragr.* 4. 9. 6. qui etiam *q.* 8. notat (non vt dixit Marchinus *vbi ſuprà*) quod non committit ſacrilegium, qui exiſtens in Eccleſia, alium foris exiſtentem, telo, aut ſclopo occidit.

Quia non conſummatur peccatum, nec actio occiſionis in Eccleſia, ſed extra illam. Secus autem dicendum, ſi quis exiſtens extra Eccleſiam, aliquem intra Eccleſiam occidat ſcienter. Quæ doctrina applicanda eſt ad caſum effuſionis ſanguinis intra, vel extra Eccleſiam factæ.

An licitum ſit Sacerdoti cœptam Miſſam iterum inchoare ſi ſuperueniat vir illuſtris, qui id petat, & alius Sacerdos non adſit, qui celebret: & alia curioſa circa præſentem caſum pertractata inuenies?

Resolvt. XLV.

Affirmatiuam ſententiam tenet Pater Franciſcus Bardi *in ſelectis lib.* 10. *quæſt.* 11. *num.* 3. & præter Henriquez, Azorium, Layman, Fagundez, Scorzia, & Emmanuelem Sà ab ipſo citatos, hanc ſententiam tenet etiam Caſtrus Palaus. *tom.* 5. *tract.* 22. *punct.* 11. *num.* 4. & Marchinus *de Sacram. ordinis, part.* 3. *capite* 16. *num.* 4. & doctus & amiciſſimus Pater Hieronymus Garzia *in ſumma Theolog. Moral. tract.* 3. *difficultat.* 8. *dub.* 6. *punct. vlt. n.* 32. ſic aſſerens: Finalmente à cerca boluer à comenzar la Miſſa dizen Salzedo *in pract. crimin. c.* 45. *pag.* 126. Rodriquez *in ſumma part.* 1. *capit.* 144. que no es licito boluerla à comenzar, aunque ſobrouenga alguna gente que no hà oydo Miſſa, y no queda otra por dezir. Pero Nauarro, y otros dizen lo contrario que ſi llegare de camino, ò por otra occaſion legitima vn Cardinal, vn Obiſpo, o vn grande, que podria comenzar de nuouo, aunque huuieſe dicho la Epiſtola, y que deue azerlo: y de hecho ſucedio eſto en nueſtra Señora del Pilar della Ciudad eſte Setiembre de 1642. porque llegò el Eminentiſſimo Cardinal Triuultio, y dezia el Sacerdote el Credo, y le mandò boluer à comenzar el Euangelio, la razon deſta dotrina es, porque ſi puede vno dezir dos Miſas en vn dia, paraque las oyga el pueblo, quando el cura tiene dos Parrochias, luego maior podrà repetir vn pedazo, de Miſſa ſic ille. Et ideò hanc opinionem probabiliorem exiſtimat Villalobos *in ſumma tom.* 1. *tractat.* 8. *difficult.* 31. *numer.* 9.

Itaque aſſerunt in tali caſu poſſe Sacerdotem repetere Miſſam incœptam vſque ad offertorium excluſiuè, ita Bardi *vbi ſuprà*, qui poſteà ſubdit, ſi quis velit nos cogere ad reſpondendum, num ſit peccatum graue repetere omnia, etiam vſque ad Canonem excluſiuè, dico quod quamuis ad damnandum aliquem Sacerdotem id facientem, non habeamus efficax argumentum; nihilominus ad aſſerendum eum temerè operari, ſufficit authoritas Theologorum, qui non admittunt repetitionem: niſi eorum, quæ antecedunt offertorium, & etiam in re iſta ſatis videtur congruentia prædicta, proinde licèt non apertè damnarem repetentem vſque ad Canonem, neque poſſem illum excuſare à peccato graui: tamen apud me res eſt valdè dubia.

Ita ille; ſed ego ſine formidine puto in tali caſu Sacerdotem repetentem Miſſam vſque ad Canonem excluſiuè peccare mortaliter: non enim parum concedimus, vt dictum eſt, ſi liceat ei repetere vſque ad offertorium excluſiuè: Et quidem non deſunt Authores, aſſerentes oblationem, quæ fit in offertorio eſſe vnam ex partibus eſſentialibus Sacrificij Miſſæ.

Sed hic poteſt curioſus inquirere, an repetitio ſupradicta, quando ſuperuenit vir magnæ notæ, & illuſtris, fieri poſſit etiam diebus ferialibus? Et affirmatiuè reſpondet Bardi *loco citato numer.* 10. quia ait ipſe, etſi præceptum de Sacro non vrgeat, nihilominus, quia nos non fundauimus ſententiam noſtram in adimpletione præcepti, ſed potius in iuſta, & honeſta deuotione perſonæ magnæ dignitatis, idcircò conſequenter diſcurrentes, aſſerere poſſumus, etiam diebus ferialibus id eſſe licitum, decet enim Epiſcopos, & alios fideles quotidie ſacrum integrè audire; & ſi ſcire cupis propter quas perſonas liceat Sacerdoti repetere Miſſam incœptam, dico eſſe Principes ſupremos non recognoſcentes ſuperiorem; item Proreges, Cardinales, Nuntios Pontificum, Epiſcopos, Oratores Regum, Magnates Hiſpaniarum, Inquiſitores Maiores, Commiſſarios Cruciatæ, Præſides ſupremorum Conſiliorum Regis, non autem eorum Conſiliarij, &c. nec etiam eos, qui vulgò dicuntur *Titolati*, niſi forſitan inueniantur in terris, in quibus dominium habeant.

Et tandem quærit Pater Bardi *vbi ſuprà num.* 11. ſi repetitio Miſſæ, modo quo ſupradictum eſt, efficeretur pro perſonis ordinariis, & infimæ conditionis, an Sacerdos in tali caſu peccaret grauiter? Et reſpondet ſe non dubitare quin ſit peccatum veniale, quia eſt contra praxim Eccleſiæ, quæ pro perſonis tantùm qualificatis id permittit: at non poſſum firmiter & cóſtanter aſſerere eſſe peccatum lethale, ſed id remitto prudentiæ, & iudicio Theologorum. Ita Bardi, ſed ego ſine formidine aſſero in tali caſu Sacerdotem lethale peccatum commmittere; eſſet enim tranſgreſſio in re graui propter irreuerentiam erga Miſſæ Sacrificium, vt patet ex conſuetudine Eccleſiæ, quæ talis actio

coho

cohoneſtat in ordine ad illuſtres perſonas,non autem quoad infimas, & exiguæ notæ.

Verùm omnia ſuperius dicta procedunt in ſententia affirmatiua ſupradictorum Authorum, mihi autem magis placet ſententia negatiua,quam tuetur Pater Thomas Tamburinus *opuſc. de Sacram. miſſæ l.2.c.7.§.8.n.2.*vbi ſic ait : Concedunt aliqui ſi ſuperueniat Princeps, vel Prælatus,vel proceſſio populi,vel ſimiles,auditurique ſint ſacrum , poſſe Sacerdotem interrumpere Miſſam,& iterum incipere ſi alius Sacerdos non ſit, & celebrans ſolùm progreſſus fuerit vſque ad oblationem excluſiuè, non verò ſi vltra ; imò id in praxi obſeruatum eſſe teſtatur Nauarrus,& Henriquez.

Mihi quidem hæc conceſſio non placet , ſicuti nec placuit ſupra , quod propter ſimilem aduentum poſſet ab eodem bis eodem die celebrari.Ratio eſt, quia eiuſmodi aduentus non affert tantam neceſſitatem , quæ ſuperari poſſit irreuerentiam interruptionis Miſſæ, quandoquidem illi cùm non ſuppetat alia Miſſa , ad integram audiendam non obligentur : Maximè ergo laudandum eſt decretum Mediolanenſe , in quo abſolutè cauetur , ne quis Miſſam ſemel inchoatam repetat : id quòd praxim à Nauarro allatam,nec ſolido fundamento nixam, meritò, corrigit. Hæc Tamburinus,& licèt aduerſus illum inſurgat Pater Bardi, *vbi ſupra,* ſciat vir doctiſſimus, & amiciſſimus opinionem Patris Tamburini, præter Gauantum, Rodriquez, & Diaz , ex eius Societate docere fortiſſimum commilitonem,& qui apud me inſtar plurium eſt, nempè Iacobum Granadum *in 3. part.D.Tho. controu.6.tract.14.diſp.10.n.4.* ſic aſſerentem ; Poſt inchoatam verò Miſſam non expedit illam iterum inchoare, etiamſi perſona magnæ authoritatis aduenìat , & dies ſit Feſtus. Vnde ſtrictè ſub excommunicatione præcipit Synodus Hiſpalenſis, *tit. de celebrat.miſſarum cap.*8. ne peracta confeſſione inchoetur iterum Miſſa , licèt aduenìat perſona cuiuſlibet dignitatis. Hucvſque Granadus. Agnoſce, amice Lector,noſtram ſententiam firmatam eſſe à duabus Synodis Prouincialibus, in quibus tot ſapientiſſimi Antiſtites , & Theologi, ac Canoniſtæ extitere.Et Pater Hermanus Buſembaum *in medul. theologiæ moralis l.6.tract.3.c.4. dub.3. num.5.* obſeruat opinionem affirmatiuam non eſſe in vſu , & ad ea , quæ contra Tamburinum affert Pater Bardi reſponderi poteſt talem actionem non poſſe cohoneſtari ex deuotione perſonæ inſignis dignitatis,& notæ,nam illa deuotio eſt potius repellenda tanquam indiſcreta,nec dignitas illuſtris perſonæ poteſt , nec debet aliquid operari contra reuerentiam debitam venerabili ſacrificio Miſſæ.Non nego tamen opinionem affirmatiuam Patris Bardi, & aliorum eſſe probabilem.

An ex parte fœminæ tactus impudici, vel pollutio inducant iuſtam cauſam diuortij.

Reſolvt. XLVI.

Affirmatiuam ſententiam tenet Dicaſtillus de *Sacrament.tom.3.tract.10. diſp.10. dub.2.n.11.* ſic aſſerens : In primis diſtinguendum inter virum,& vxorem ſpectata communi hominum æſtimatione,quia licèt concederemus non poſſe vxorem ſeparari à viro talibus impudicis tactibus indulgente cum alia perſona;non videtur æqua conditio vice verſa, neque enim tam turpe , & indecorum eſt vxori, quod vir ipſius talia commiſerit cum alia perſona, quàm eſt turpe marito,& ignominioſum,quod tales tactus impudicos admiſerit vxor cum alio viro,nec cenſetur æquiualens compenſatio in ſola negatione ſimilium tactuum, maximè cum vix tales tactus negari poſſint, ſi negari non poteſt ſolutio debiti , ad quam ſolutionem ij tactus excuſari non poſſunt ; imò debiti eſſe poſſunt caſu,quo putentur neceſſarij ad coniugalem copulam debitam. Præterea , quantò coniuges ſunt altioris , & nobilioris dignitatis, tantò plus creſcit iniuria in ſimilibus tactibus , admiſſis ex parte vxoris cum alio:nec tamen in communi æſtimatione tanto plus creſcit ex parte viri , cùm videamus Principes non Illuſtriſſimos tantùm , & Excellentiſſimos , ſed Sereniſſimos viros indulgere eiuſmodi leuitatibus , & impudicis iocis,& tactibus. Imò aliquando id ipſum audere ſpectante vxore , nec cenſetur tunc nimis ignominioſum vxori hoc videnti, & patienti : cùm tamen è contra ſi faceret id vxor, iniuria eſſet grauiſſima comparatione viri , idque adhuc amplius creſceret , ſi cum viri aliquo famulo,aut mancipio. Quis ergo dicat maritum in eo caſu tantùm poſſe in doloris, & iniuriæ compenſationem ſimiles aliquos tactus vxori petenti negare ? Ego ſanè ſaluo meliori iudicio , non nimis aſperum , aut rigidum putarem eſſe talem virum , quæ non ſolùm à cæteris aliis actibus cum ea abſtineret, ſed à coniugis impudicæ conſortio ſe ſubduceret. Vt interim omittam non nimis temerarij ſuſpicaturum virum , talem fœminam in huiuſmodi tactibus deprehenſam, vlterius non modò fore progreſſuram , ſi occaſio detur,ſed iam prius fuiſſe progreſſam. Verùm hæc omnia relinquo in medio aliorum iudicio maximè iudicum Eccleſiaſticorum,ad quos pertinet , ſi res ad forum externum deferatur de ſimili diuortio faciendo,aut non faciendo pronunciare.

Quod ſi pollutiones tam in viro, quàm in fœmina coniugatis cum complice probentur, aut nota ſint fuiſſe,non video ita facilè quomodo poſſint ij Auctores aſſerere non licere ob eam cauſam diuortium facere. Quamvis autem Chriſtus ſolùm aſſignauerit fornicationem pro cauſa dimittendi, non ideò affirmandum eſt ſolùm eam cauſam ſufficere,cùm omnes,aut plerique concedamus(vt videbimus) etiam propter ſodomiam,aut beſtialitatem poſſe fieri diuortium , & talia nomine fornicationis comprehendi cenſentur, ergo etiam pollutio cum alia perſona poterit comprehendi.Hucuſque Dicaſtillus.

Sed aduerſus illum ſtant communiter Doctores, Buſembaum *in medulla Theol moral. l.6. tract.6. cap.2. dub.3.* Sanchez *lib.*10. *diſp.*4. Pontius *lib.9. cap.*16. Coninch *diſp.*35.*dub.*1. Perez *diſputat.*56. *ſect.*1.quibus adde Doctores quos citat, & ſequitur Leander *de Sacram.tom.2.tract.9.diſp.*6 *q.*8.9.*&* 10. cum Ioanne de Soria *in epilogo ſummarum part.2. tract.*1 *.ſect.*1.*diſput.*10. §.*circa diuortium.* Martino de San Ioſeph *in mon.confeſſ. tom.*1.*lib.*1. *tractat.*57. *de matrim.num.*4. & aliis qui negant contra Dicaſtillum ius diuortij conſiſtere in iniuria facta coniugi,ſed ſolum in diuiſione carnis, quæ non accidit in ſupradictis caſibus.

Ex his infertur deciſio caſus curioſi ; An concubitus conſummatus cum fœmina mortua præbeat cauſam ad celebrandum diuortium? Affirmabunt, qui affirmant peccatum mollitiei tam viri, quàm vxoris eſſe cauſam iuſtam diuortij , vt Dicaſtillus

ſtillus *vbi ſupra*, & alij. At ego reſpondeo non præbere cauſam ad diuortium celebrandum. Quia præfatus concubitus non eſt propriè fornicatio, ſed concubitus cum ſtatua mulieris: vnde huiuſmodi accedens, nec vnitur alteri, nec diuidit carnem ſuam cum tertia perſona. Ita Leander *ſupra quæſt.* 522. qui citat Sanchez, Bonacinam, & Filliucium.

An quando mulier prudenter putauit maritum mortuum eſſe ſi fornicata ſit, vir ſuperueniat, poſsit ipſe ex hoc petere diuortium?

Resolvt. XLVII.

Affirmatiuè reſpondet Dicaſtillus *de Sacram. tom.* 3. *tract.* 10. *diſp.* 10. *dub.* 3. *num.* 39. vbi ſic ait: Quando vxor tantùm materiale adulterium commiſit, non exiſtimans eum, cum quo rem habuit eſſe proprium maritum, aut credens eſſe mortuum, non eſt ſufficiens cauſa faciendi diuortium. Item quando per vim abſolutam cogitur, & opprimitur ab alio. Ratio eſt, quia in his caſibus nulla formalis culpa, vel iniuria contra fidem matrimonij committitur. Vnde par non eſt, quòd aliquid detrimenti patiatur abſque vlla ſui culpa. Hanc doctrinam pro illo caſu, quo vxor acceſſit ad alium cum quo matrimonium contraxit inualidum quidem, ſed bona fide, veriſſimam puto non minus, quàm pro caſu, quo per vim abſolutam præcisè cogitur, & pro caſu, quo prudenter putauit illum, quem admittebat, eſſe proprium virum. Tamen pro caſu, quo illa, licèt formaliter adulterium non commiſerit, tamen formalitet fornicata eſt, nempe quando prudenter putans maritum longè abſentem obiiſſe, cum alio fornicata eſt, ſciens illam eſſe fornicationem, putans tamen non eſſe adulterium: non videtur tunc ita certum non poſſe maritum ab illa diuertere, ſi poſtea ſuperueniens id ſciat, maximè, ſi illa etiam prolem ſuſcepiſſet, vel prægnans eſſet ab amaſio. Duriſſimum namque videtur hominem (maximè honeſtum, ac nobilem) ſi non adulteram formaliter, ſaltem formaliter & propriè fornicariam, aut etiam illegitimè prægnantem admittere. Vnde ſaluo meliori iudicio, mihi non videtur improbabile, ſaltem ſi res ſit nota, vel publica, non teneri cum tali vxore cohabitare: neque enim videtur cum tanto ſuo dedecore obligari ad eam cohabitationem, maximè in iis Religionibus, in quibus turpe eſt talem vxorem admittere, aut habere. Nam cùm lex cohabitationis, aut tori non ita ſtrictè obliget, quin vel propter magnum damnum euadendum, vel propter aliquam aliam vrgentem cauſam, cenſeatur quis ab ea obligatione quandoque liber: non video cur talis hæc cauſa non ſit, ſcilicet, vt euiret illam ignominiam, quam in ſua patria, & vbi notus eſt, ſubiret, maximè ſi non facilè in aliam ſimul cum vxore migrare poſſet, ſed ſolus ipſe. Neque ad illam ſecum adducendam magnis ſumptibus, vel laboribus videtur in tali caſu obligandus; ſatis enim eſt, quod quantum fieri poteſt, non omninò vxoris curam relinquat: ſed de neceſſariis ad vitam tranſigendam prouideat abſens quin cogatur ſecum præſentem habere mulierem non caſtam, & iuſti doloris perpetuam cauſam. Verum hæc aliorum iudicio relinquo, ſolumque meam ſententiam ſincere volui explicare, quam liberius affirmarem. Ita Dicaſtillus.

Sed puto non eſſe recedendum à negatiua ſententia, quam præter alios tuetur Ioannes Præpoſitus *in* 3. *part. D. Thomæ quæſt.* 5. *de indiſſolubilitate Matri. dub.* 12. *num.* 92. vbi ſic aſſerit: Dicta intelliguntur quando pars peccauit: ſi enim ſit immunis à culpa, non poteſt dimitti, vt ſi fuerit vi oppreſſa, ſi cognita ab aliquo fingente ſe eſſe eius maritum, cuius dolum non potuerit deprehendere, ſi adhibita diligentia bona fide exiſtimarit maritum obiiſſe, ideoque alteri matrimonio iuncta eſt, & ab eo cognita: imò idem dicendum videtur etiamſi cum alio fornicetur, quia talis actus non continet formaliter violationem fidei coniugalis. Ita ille; cui adde Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *c.* 7. *num.* 13.

Sed hîc obiter quæro, an quemadmodum maritus carnaliter cognoſcēdo eius vxorem poſt adulterium ab ea commiſſum, cenſeatur remiſiſſe adulterium quoad effectum petendi ſeparationem matrimonij, ita è contra vxor patiendo ſe carnaliter cognoſci à marito adultero. Et videtur affirmatiuè reſpondendum, nam quoad diuortium pares ſunt vir, & vxor, & probatur ex natura correlatiuorum, quorum eſt, vt diſpoſitum in vno cenſeatur in alio diſpoſitum, iuxtà terminos *text. in l. fin. C. de indict. viduit.* & latè per Franch. *in deciſ.* 180. vbi refert fuiſſe deciſum in diſpoſitum in vno, & correlatiuis, cenſeri pariter in reliquis diſpoſitum. Nec obſtat dicere, quod Matth. 19. Chriſtus Dominus ſolius viri mentionem faciat, non tamen illi ſoli competit ius diſcēdendi ab vxore, ſed in hac parte paria ſunt iura viri, & mulieris. Solius verò viri mentionem facit, quod congreſſus cum Phariſæis id ſolum poſtularet: nam, vt patet ex Matth. 9. ij de ſolo marito agebant, inquirentes num liceret vxorem qualibet ex cauſa dimittere.

His tamen non obſtantibus Aloyſius Riccius *in deciſionibus curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ tom.* 4. *deciſ.* 224. *num.* 3. teſtatur contrarium fuiſſe deciſum in illa Curia, vt ſcilicet mulierem patiendo ſe cognoſci à marito adultero, non cenſeri illi remiſiſſe adulterium, cuius deciſionis ratio fuit, quia non cenſetur identitas rationis in vtroque caſu, & proinde diuerſum ius dici debet, & etiam quia concluſio ſupra enarrata procedit in viro ſe commiſcente cum vxore adultera, vt cenſeatur illi remiſiſſe adulterium, ſed non è contra, cùm mulier ſit in viri poteſtate, nec ſit vxoris corripere virum, Graff. *deciſ. aur. caſ. conſcient. lib.* 2. *cap.* 83. *num.* 6. & Maceraten. *cit. deciſ. ſeu reſolut.* 31. *part.* 1. non obſtant in contrarium aduerſa, quoniam procedunt, vt loquuntur in caſu diuerſo, & proinde non eſſe faciendam extenſionem argumento *gloſſ. in cap. odia. de reg. iur. in* 6. Hucvſque Riccius.

Nota hîc obiter, in ſequentibus virum non poſſe vxorem adulteram dimittere.

Primus, ſi vir quoque adulterium commiſerit *c. intelleximus c. & fin. de adult.* Quia propria delicta mutua compenſatione tolluntur.

Secundus, ſi vxorem proſtituerit, *cap. Diſcretionem*, de eo qui cognouit conſanguineam, vxoris ſuæ.

Tertius, quando vxor bona fide exiſtimans primum maritum eſſe mortuum, nupſit alteri, à primo dimitti non poteſt. 34. *quæſt.* 2. *can. cum per bellicam.*

Quartus, quando aliquis fraudulenter ſub ſpecie mariti illam cognouit, *can. in lectum* 34. *quæſtione* 2.

Quintus

Quintus, si vxor vi, & violentia opprimatur. 32. *q. 5. can. Propositio*, quia vbi non est culpa, pœna esse non debet.

Sextus, si post commissum adulterium, vir adulterij conscius eam cognouit. 32. *quæst. 5. cap. si quis vxorem.*

Septimus additur, quando repudiata fuerit vxor ante Baptismum, si ambo ad fidem conuertantur licet fuerit à secundo viro ante baptismum cognita, priori nihilominus erit concilianda, *c. gaudemus, de diuortiis.* Et ita docent Authores citati, & præsertim Petrus Binsfeldius *in Enchirid. Theo. Pastor. p. 1. c. 18. §. 5 concl. 8.*

Nota secundò licere diuortium ob alias causas præter adulterium, quas enumerat præter alios Dicastillus *vbi supra dub. 5.* per totum, constat ex Tridentino *sess. 24. can. 8. de Sacramento matrimonij, & ex capit. litteris 13. de restitutione spoliatorum*, hæc tamen separatio non debet in perpetuum fieri, sicut ea, quæ causa fornicationis, vt ex eodem Tridentino satis colligitur; Itaque in his casibus, & similibus separatio non perpetua fieri potest, quandiu talia pericula durabunt præterquam in casu hæresis, de quo ex iuris dispositione separationem esse posse perpetuam, sed subdit Dicastillus *vbi supra num. 69.* non possum non videre aliquas ex his causis vix tuto posse credi certasse omninò. Insanus & furiosus quam facilè solet iterum infanire? veneficum, præsertim veneficam leuem sexu fœmineo, quis tuto credit non redituram ad vesaniam? Qui ita crudelis est, vt subita ira abreptus aliquando periculosè vulnerauerit vxorem, & sæpè solet ita corrupi, quis credet in posterum fore pacificum? Qui coniugem nactus est energumenum, vel abreptitium, & sæpè huic miseriæ obnoxium, quis credat penitus liberatum? Ille, cui semel vxor dedit venenum; vnde potest esse in posterum tutus si cibos comedat quos ipsa parauit, & habitent simul? Itaque in praxi vix potest credi hæc & similia penitus certasse. Præterea quis vult cogere coniugem innocentem honestissimæ & aut etiam Illustrissimæ conditionis cohabitare cum coniuge infame ob crimen læsæ maiestatis, etiam humanæ, cui Princeps tantum vitam condonauit, reliquis bonis, & honoribus spoliato: Vnde quando Christus Dominus designauit fornicationis causam, loquebatur de re communiter, imò frequenter contingenti, & omnium celeberrima. Non ideò excluſit alias, quæ vel perpetuæ sint vel tales esse posse prudenter credatur, aut timeatur. Hucvsque Dicastillus.

An copulam fuisse consummatam sit explicandum in confessione?

Resolvt. XLVIII.

Videtur quod non, & hanc sententiam tanquam probabilem admittit doctus Pater Hieronymus Ferrantinus *in suis disputationibus de scandalo, & correct. fraterna disputat. 1. quæst. 27. num. 40.* vbi sic ait; Quæ supersunt non leues difficultates. Prima est: An si quis suo consilio directè induxerit aliquem ad fornicationem, satisfaciat, si posteà in confessione dicat: *Induxi meo consilio aliquem ad graue peccatum contra castitatem cum soluta, &c.* sed quia hæc quæstio spectat potius ad modum confitendi, & alioqui valdè est grauis, ac difficilis, non est huius loci, nec ita leuiter examinanda.

Interim respondeo breuiter id specialiter pendere ex illa altera quæst. vtrum scilicet ille, qui fornicatus est, satisfaciat simili confessione sui peccati, dicendo nimirum, se contra castitatem commisisse graue peccatum cum soluta. Id enim si concedatur sufficere, sufficiat etiam siue dubio in primo hoc casu directæ inductionis ad fornicationem.

Diana *tractat. de Sacramentis resolut. 88.* citat Turrianum *de pœnit. quæst. 9. artic. 2. disput. 29. d 2. ad arg. 5.* Eumque, ait, obseruasse, quod aliqui recentiores censent probabile, talem modum confitendi sufficere, per se loquendo, licet pœnitens commiserit fornicationem, & ipsum etiam hanc opinionem existimare probabilem, cum contrariam, & propriam probabiliorem tantum vocet.

Vnde ego etiam probabilem illam reputo. Ideoque probabile quoque existimò, quod sufficiat si ille qui per suum consilium cooperatus est directè ad eam fornicationem, confiteatur ita peccatum scandali dicendo se suo consilio aliquem induxisse ad peccatum graue contra castitatem cum soluta. Ita ille.

Sed ego hanc sententiam olim impugnaui, & nunc iterum impugno; neque audeo tanquam probabilem admittere, per ea, quæ adducit Dicastillus *de Sacramentis tom. 2. tract. 8. disp. 9. dub. 8. num 456.* vbi sic asserit. Disputatores aliqui publicè olim me audiente, defenderunt in Complutensi Vniuersitate non sine multorum admiratione (potius dixissem scandalo) satis, si quis fornicatus fuit, dicat in confessione, *peccaui grauiter contra castitatem cum soluta*, non explicata copula etiamsi fuerit sequuta. Hos autem Theologos (si hoc nomine digni sunt viri alioquin satis obseruantes Religiosi ordinis) benè perstrinxerunt Doctores alij, inter quos noster Turrianus, qui posteà eorum suppresso nomine illos retulit *in suo tract. de Pœnit. disp. 29. dub. 2. ad 5.* Præcipuum illorum fundamentum erat, quod tactus, & oscula essent contra eandem virtutem castitatis cum copula, & non distingueretur eorum malitia specie à malitia culpæ.

Quicquid tamen illi effutiuerint, asserendum omninò est tanquam verissimum, & communi Doctorum sensu firmatum, explicari debere copulam: nec sufficere si tantum in confessione dicatur, *peccaui grauiter contra castitatem cum soluta*, quia per illum modum confitendi non explicatur species adeoque nec indiuiduum peccati, quantum sufficit ad dandam notitiam Confessario, requisitam in hoc Sacramento. Quod sic ostendo: Cum soluta potest quis peccare grauiter contra castitatem peccatis distinctæ speciei, ergo qui solum dicit se peccasse grauiter contra castitatem cum soluta, non explicat speciem peccati sui: antecedens probo, qui cum soluta peccat præpostera libidine, peccat grauiter contra castitatem cum soluta. Item qui fornicatur; item, qui se polluit extrà vas cum illa, peccant grauiter cum soluta contra castitatem, & tamen hæc peccata non sunt eiusdem speciei. Ergo illa verba, de quovis peccato ex illis verificari possunt, atque adeò nullam illarum determinate explicant.

Item ex Doctrina D. Thomæ, & recta ratione videtur clarum, quod tactus, & oscula libidinosa secundum se sunt media conducentia ad seminis decisionem, & administrationem, quapropter

non

non possunt non ordinari ad aliquam aliam speciem prædicatæ luxuriæ tales tactus cum soluta. Nam vel assumuntur vt dispositio, aut comites, & adiumenta fornicationis, & tunc habet malitiam fornicationis, vel ordinantur ex intentione operantis ad præpostèram luxuriam, & tunc illius malitiam habebunt, vel non assumuntur in ordine ad alias species, sed in ordine ad pollutionem extra omne vas, & tunc habent malitiam mollitiei cum complice fœmina; vel non assumuntur ad finem pollutionis, sed sistendo in ea voluptate, quæ in ipsis habetur, & tunc hæc ipsa est inchoatio quædam pollutionis, quatenus natura sua ij tactus tendunt ad seminis decisionem, cumque non intenditur (vt supponitur) vlla copula, restat sola inchoatio pollutionis in sua causa; atque adeò habebunt malitiam mollitiei imperfectæ. Cùm ergo omnibus istis modis possit peccari grauiter contra castitatem cum soluta, non sufficit dicere in confessione, *peccaui grauiter contra castitatem cum soluta*: manet enim adhuc inexplicata species, in qua peccatum fuit. Ita Dicastillus

Hanc etiam sententiam docet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Lugo *de Pœnitent. disput. 16. sect. 5. §. 1. num. 258.* vbi testatur, quod contraria sententia opponitur communiter Doctorum sensui, & adducit rationem, quia licet tactus etiam, & oscula habeant suam malitiam in ordine ad copulam, ad quam ordinantur: diuerso tamen modo opponuntur virtuti castitatis: nam copula opponitur, tanquam actus consummatus, per quem cum effectu infertur nocumentum proli: at verò tactus libidinosi opponuntur solum, vt dispositiones propter periculum, quod afferunt, & quia ex se ordinantur, & disponunt ad copulam: quod non sufficit ad participandam eandem speciem malitiam: vt constat manifestè in delectatione morosa: quæ quidem accipit suam malitiam per ordinem ad pollutionem, vel actum consummatum, ad quem ex se disponit voluptas illa delectationis, & tamen nemo dicet non differre specie à pollutione consummata, & intenta, nec id vllus concessit. Adde eiusmodi tactus non solum prohiberi propter dispositionem ad copulam, sed etiam propter delectationem turpem, quam in se habent: quia omnem eiusmodi delectationem natura voluit prohibitam esse extra matrimonium, quia alioquin homines minus de matrimonio curarent.

Et tandem supradictam Patris Ferrantini, & aliorum recentiorum opinionem repellit Franciscus Ouiedo *in part. 2. D. Thomæ tract. 6. contro. 5. punct. 3. §. 8. num. 54.* sic asserens: Neque ex hoc licet inferre quod aliqui recentiores dixerunt apud Turrianum *de pœnitent. disput. 9. quæst. 2. disput. 29. dub. 2. ad 5. argumentum*: videlicet sufficere in confessione explicare peccatum graue contra castitatem habitum cum soluta, non explicata copula consummata, hoc etiam nullatenus audiendum est: nam præceptum confessionis obligat ad explicandum peccatum externum commissum, & hoc consistit in ipsa copula, in qua cum contingit, consummatur effectus internus, qui ad hunc ordinatur, & non consummatur in tactibus, aut aliis actionibus præcedentibus, quia etsi in his eadem sit malitia, ac in copula, hæc est præcipuum subiectum malitiæ, per ordinem ad quam actus præcedentes illam contrahunt, & ita copula ipsa, quæ est subiectum principale, explicanda est, & ob hanc rationem hac explicanda, necesse non est explicare alias actiones præambulas, & non sufficit has explicari copula non explicata. Ita Ouiedo: Vnde licet ego olim dixerim hanc sententiam esse probabiliorem, & ideò Pater Ferrantinus infert, me contrariam probabilem putare; nunc, vt dixi, me declaro, & assero absolutè, talem sententiam intra terminos probabilitatis non constituere.

An quando vnica occasione alij inducuntur ad peccatum mortale, quomodo sit hoc in confessione aperiendum?

Resolvt. XLIX.

Ego olim *in part. 3. tract. 4. resolut. 114.* docui in tali casu pœnitentem non solùm teneri explicare speciem peccati mortalis, ad quod suo exemplo induxit, sed etiam exprimendum esse numerum personarum, quas ad tale peccatum traxit, sed nouissimè, nominatim contra me contrariam sententiam tenet Pater Ferrantinus *in suis eruditissimis disputationibus de scandalo disp. 1. quæst. 27. num. 5.* vbi sic ait: Secunda opinio, quia minus difficilem reddit confessionem, magis mihi probatur: Quæ ait non esse obligationem explicandi aut qualitatem, aut numerum huiusmodi personarum: de qualitate verò sermonis posteà dicemus.

Igitur quando quis turpia narrauit coram aliis, qui cognoscebatur peccaturi ex tali colloquio, si non intendebat directè peccatum illorum siue vt ruinam spiritualem ipsorum, siue vt sibi vtile ad aliquem alium finem, v. gr. ad captandam voluptatem, &c. sed tantum indirectè cooperabatur ad illa peccata, quatenus videlicet tenebatur ab eo turpi sermone abstinere, ne alios ad illa induceret: tunc non tenetur ille scandalizans declarare in confessione, quales essent, an coniugati, an religiosi, &c.

Neque item tenetur exprimere numerum personarum. Et idem porportionaliter dicendum est in aliis casibus similibus, quando quis suo exemplo, seu vnica actione est eo modo occasio indirecta aliis peccandi mortaliter.

Imò nec tenebitur exprimere numerum personarum, quando adest intentio directa scandalizandi. Ita ille. Qui posteà ingeniosè omnia supradicta conatur probare. Et ita hanc sententiam præter Cardinalem Lugo à me alibi adductum, & impugnatum, tenetur etiam nominatim contra me Leander *de Sacram. tom. 1.*

Verùm, licèt modò ego existimem sententiam horum Doctorum esse satis probabilem, non tamen recedo à sententia, quam olim docui, & quam me citato, & supra meritum laudato docet nouissimè sapientissimus Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tract. 8. disputat. 10. dub. 8. numero 350.* vbi quærit, An debeant in confessione explicari qualitates, & numerus personarum coram quibus aliquis turpia locutus est, aut scandalum præbuit? & affirmatiuè respondet, quia ait ille, si peccata, in quibus scandalizantur, sint numero, vel specie distincta, & personæ plures sunt, & diuersarum qualitatum, v. g. scandalizati in materia castitatis sunt plures, vnus habet votum, alter est coniugatus, &c. id totum debet explicari. Ita docet Diana *3. part. tract. 4. resolut. 114.* cum Filliucio, Syluio, Sanchez, Layman, Bonacina, & idem

docet

docet Caſtrus Palao citatus *ſupra* à nobis *n.*348. Quicquid reclament aliqui contra Dianam, quem inconſequentiæ arguunt. Quod aliqui antiquiores non facilè plene inueniantur in hac fuiſſe ſententia, id prouenit ex eo, quod in aliis principiis circa peccatum ſcandali ſpecialis, & generalis diuerſis modis philoſophantur. Qui verò ſentiunt peccatum ſcandali eſſe modis explicatis, & qui docent multiplicitatem peccatorum aut malitiarum per ordinem ad diuerſa obiecta modo prædicto; conſequenter debent dicere eſſe prædictam obligationem quoties verè ſcandalum eſt. Et quidem Suarius licet duas vias philoſophandi in materia ſcandali aſſignet, *diſp. illa* 10. *de charitate ſect.*2. *& numero* 9. videatur proponere viam ita philoſophandi, vt quando non directè intenditur ruina proximi, non reperiatur malitia alia, quam contra ſolam charitatem: atque adeò ex hoc principio videatur colligi, non eſſe neceſſarium explicare ſpeciem peccati, ad quam inductus fuiſſet proximus, poſteà nihilominus, quaſi non acquieſcens illi doctrinæ, addit ſecundam *num.*10. concedendum etiam eſſe cauſam, vt ſupra retulimus, & adiungit rationem noſtram, qua ſæpè vſi ſumus, quia nimirum *non facile intelligitur* (inquit) *aliquam eſſe cauſam moralem aliqua ratione actus v. g. intemperantiæ in proximo, & non contrahere inde malitiam intemperantiæ*, & declarat quomodo in materia iniuſtitiæ *non quilibet modus contrahendi malitiam iniuſtitiæ inducat obligationem reſtitutionis, ſed oporteat actum illum per ſe habere malitiam ex tranſgreſſione iuſtitiæ.* Ex qua doctrina negat ſequi, quod ſibi obiecerat *num.*8. quod ſequeretur obligatio reſtituendi, quod argumentum vrgebant aliqui, & ex ipſis obiiciebamus *numero* 346. & reſpondimus cum Sanchez. Explicat etiam Suarius quomodo ille, qui quando non licet petit mutuum ab vſurario, ſub vſuris peccet contra iuſtitiam, licet iniuſtitia tunc fiat ipſimet petenti, & iniuſtitia eſſentialiter debeat eſſet ad alterum; reſpondet ſcilicet Suarius id totum intelligi de malitia primaria, & notat peccari poſſe contra aliquam virtutem duobus modis, nempè per ſe primò, & ſecundariò, quæ doctrina coincidit cum illa, quam nos ſæpe dedimus, tum *numero* 238. *& ſequentibus*, & locis ibi notatis, ideò non repeto.

Quamuis autem, quæ hucuſque dicta ſunt probabiliora mihi videantur, & vera, non poſſum non agnoſcere probabilitatem oppoſitę ſententię, quam vt probabilem tuetur Lugo *loco citato* poſt Coninch, quem refert, & alios, quæ ſententia aliorum grauiorum Theologorum eſt: adeò vt qui illam ſequatur, tutus ſit in conſcientia. Nec ſine admiratione legi in Diana (in quo eruditio cum benignitate de primatu certant, dum caſus reſoluit eruditè iuxta, & benigne, & plures, ac varias, imò etiam oppoſitas ſententias vt probabiles frequenter admittit) quod in ea *reſolut.*114. *illius tract.*4. *de Sacramentis* notauerit *ignorantiam multorum Confeſſariorum, qui cum pœnitentes ſe toties accuſant dediſſe ſcandalum, non faciant illos ſe accuſare neque de ſpecie peccati, neque de numero perſonarum*, in quos inuehitur, & in alios confeſſarios, *qui quando quis ſe accuſat de delectatione rerum turpium ex colloquio cum aliis, non ſimiliter illos faciunt ſe accuſare*, de quibus omnibus ait, *caci ſunt, & duces cæcorum*, cum tamen ipſe (vt notauit Lugo *ſupra num.*163. *& ſequentib.*) *in tractatu de circunſtantiis aggrauantibus reſol.*17. *&* 29. probabile putauerit neque numerum perſonarum, quos eadem iniuria læſiſti, neque quando vnica voluntate plures voluiſti occidere, debere in confeſſione explicari: eſt autem (vt rectè aduertit Lugo) eadem ratio, quando eodem actu ſcandalum præbes, & occaſionem ruinæ ſpiritualis pluribus. Itaque ſententia Dianæ in noſtro negotio mihi magis probatur, non illius cenſura contrariæ; poſſunt ergo tuta conſcientia confeſſarij oppoſitum ſequi. Hucuſque Dicaſtillus, cui ego nunc etiam quoad cenſuram opinionis libenter adhæreo.

Nota etiam hîc obiter, Patrem Ferrantinum *vbi ſupra num* 44. dubitare, vtrum delectationes diuerſæ nunc de vna ſoluta, deinde de alia etiam ſoluta: Item nunc de vna coniugata, deinde de alia etiam coniugata, &c. ſi ſucceſſiuè habeantur eodem tempore morali, poſſint conſtituere vnum peccatum moraliter in ordine ad confeſſionem, ſicuti poſſent ſi eſſent illi actus ita ſimul ſucceſſiuè circa eamdem vel ſolutam, vel coniugatam, &c.

Et reſpondet, Probabile eſſe, quod ſint vnum numero peccatum, & vt vnum poſſint in confeſſione declarari, cum tales delectationes, ſint partes vnius integræ, atque totalis delectationis, correſpondentis vni totali ſermoni, & cum etiam diuerſitas illa numeralis perſonarum ſit ſolum terminus materialis, nec variet ſpeciem moralem in huiuſmodi delectationibus, quidquid de ſpecie phyſica. Itaque delectationes huiuſmodi non differunt ſpecie in eſſe morali: vniuntur etiam moraliter ratione temporis, in quo ſucceſſiuè ſimul habentur: vnde conſtituunt tanquam partes vnam integram ac totalem delectationem, correſpondentę vni integro ac totali colloquio. Ergo. Vnde ſupra adduximus Lugum dicentem, ſibi probabilius eſſe quod præciſus reſpectus ad diuerſas perſonas non debeat neceſſariò explicari, &c.

Vbi etiam citauimus Megalam aſſerentem, non debere aliquem neceſſariò confiteri numerum perſonarum, ſi vno actu voluiſſet decem homines occidere.

Item Doctores affirmantes, obiecta numero tantum diuerſa non multiplicare peccata ſed tantum aggrauare, ſecundum quos, inquit vbi ſupra Diana, ſufficit, ſi pœnitens dicat, ſe moroſam delectationem habuiſſe ſuper ſoluta, licèt vno actu de tribus fuiſſet delectatus.

Item Henriquez dicentem, adminiſtrationem Euchariſtię à Sacerdote exiſtente in mortali factam multis, eſſe tantùm vnum peccatum.

Et Emanuelem Rodriguez ſic etiam dicentem, ſpecialiter in caſu, quo confeſſarius plures abſoluit. Hæc omnia Ferrantinus me citato.

Sed magis difficultas quid dicendum de illo, qui ſæpiùs decreuit cum eadem fornicari, & ita deinde cum illa pluries fornicaretur abſque interruptione ſufficienti ad multiplicandum peccatum, an vnum tantum numero peccatum cenſeretur admiſiſſe. Et videtur poſſe dici quod illæ fornicationes ſint vnum tantùm peccatum. Quia vniuntur in vnica volitione, qua fuerunt volitæ, & qua proceſſerunt vt complementum: Item vnirentur in vnitate impetus, & concupiſcentiæ, & in vnitate temporis moralis: Et alioqui admitterentur cum eadem, & præterea talis modus pluries fornicandi cum eadem v. g. in eadem nocte, moraliter loquendo, videtur habere rationem vnius fornicationis ad eum modum, quo dicitur ſemel luſiſſe qui tota nocte luſit. Ergo.

Et quamuis per plures illas fornicationes plura

videantur

videantur inferri damna proli, & plura lædi iura, nihilominus ex hoc capite præcisè non impeditur numerica vnitas peccati, vt patet ex dictis de contumelia illata pluribus, & de peccato contra præcepta plurium Superiorum: quorum diuersa numero iura tali præcepto læduntur, & diuersa numero damna illis inferuntur; & tamen non propterea multiplicantur peccata, sed est vnum, & idem moraliter in ordine ad confessionem. Et hæc omnia docet Pater Ferrantinus *q.28.n.28.* qui tamen remittit iudicio doctorum virorum an habeant probabilitatem: ego autem in praxi hanc sententiam non admitterem.

An sit peccatum mortale pingere Amasio imaginem concubinæ?

Resolvt. L.

HAnc quæstionem pertractat nouissimè eruditissimus Pater Ferrantinus *de scandalo disput.1 qu.69 n.56.* vbi sic asserit: Ex quibus etiam definiri poterit, quid sit dicendum de pictoribus imaginem puellæ, aut concubinæ ad petitionem amasij depingentibus.

Sanchez *lib.1.sum. cap.7. num.* 40. ait, pingentem amasio petenti imaginem huiusmodi puellæ, quem credit probabiliter abuturum, peccare mortaliter.

Et citat Azor. *tom.2 lib.12.cap vlt.quæst.9.* quem etiam citat Castro Palao *tom.7. tract.6. disput.6. punct.12. n.6.* dicentem sine vlla distinctione, esse mortale.

Et pro eadem opinione citat Bonacinam *disput.2 de peccat.q.4.punct.2.§.vnico n.19.*

Ratio huius opinionis est: Quia talis imago est fomentum, & incitatiuum turpis amoris: & est quasi donatio gladij parato occidere.

Hanc tamen opinionem limitat Sanchez nisi causa legitima excuset.

Palaus vero: nisi pictor aliqua grauissima causa pressus id faceret: hæc autem grauis causa, inquit, non est amissio lucri ex tali pictura, aliàs semper sibi liceret pingere.

Nam solùm causam sufficientem putat, quæ grauem metum mortis, vel vulnerationis valeret incutere. Quod idem omninò dicit Diana *part.5. tractat.7. de scand. resolut.4.* citans etiam Alphonsum de Leone *de offic. confess. tom.1. recoll.14. n.34. & 36.*

Verùm quamvis hæc opinio cum ea limitatione tam grauis causæ excusantis videatur tutior in praxi, mihi tamen apparet nimis rigida. Est enim ille qui petit, iam ex se inductus, ac paratus ad peccatum: imago alioqui est honestè depicta (si enim valde impudica esset, non esset res propriè indifferens, sed potius per se inductiua, ac determinata ad peccatum.)

Pictor non famulatur petenti in ratione petitionis vt malæ, sed in ratione rei de se non malæ, sed potius indifferentis propriè: præterea famulatur ex aliqua causa legitima, licet non tanta, quanta est metus mortis, vulnerationis, &c. ergo.

Existimo itaque probabile esse, quod pictor non peccet mortaliter, si habeat causam rationabilem, quamvis non adeò grauem, sicut est periculum mortis, aut vulnerationis, &c.

Imò ea videtur sufficere, quæ sufficit in petitione mutui ab vsurario: certè ego non cognosco discrimen inter hunc pingentem amasio imaginem iam determinato ad peccatum, & inter petentem ab vsurario mutuum. Pecunia enim, quam vsurarius ex mutuo habebit apud se, non solum erit incitamentum, seu fomentum ad peccatum, sed ipsamet erit peccaminosa, quatenus retineri ipsa sine iniustitia non potest.

Et hoc ipsum, quod dicimus ex variis aliis casibus confirmari similiter potest, v.gr. in ministratione cœnæ, imò & carnis respectu illorum, qui ad ieiunandum parati sunt, &c. Et quod plus vrget, in emptione Idoli pro hero infideli hoc petente: ad quam, vt sine mortali fiat, non tanta causa requiritur, & videri potest apud Gasp. Hurtadum *de fide, spe, & charitate*, citatum à Diana *part.5. tractat. 14. miscellan. 2.* Ad rationem in contrarium, quod scilicet talis imago data amasio sit veluti donatio gladij parato occidere. Respond. primò negando: Quia præceptum de vitanda morte corporali proximi est tale, vt obliget ad non occidendum per se, vel per alium: præceptum verò de vitanda morte spirituali proximi, (quæ quidem non est irreparabilis, sicuti corporalis, & alioqui non sequitur, nisi ipsomet proximo volente) non est tam rigorosum, sed habet suos limites, intra quos obligat, & non extra illos, ita vt minus obliget, quando proximus ipse ex se paratus est ad peccatum, & quando occasio, quæ ad peccatum pròbetur, est propriè indifferens &c. ergo. Resp. secundo ad eandem illam rationem in contrarium illatam, quod videlicet talis imago data amasio, esset veluti donatio gladij parato occidere. Respondeo, inquam, idem posse dici de pecunia data vsurario in mutuo: de cibis ministratis in die ieiunij, illud frangere volenti, ac petenti, &c. Denique non intelligo doctrinam Azorij dicentis sine distinctione esse mortale peccatum pingere huiusmodi turpem imaginem ad petitionem amasij, cum tamen dixerit de petente à meretrice consensum, ipsum non peccare peccato scandali mortalis. Hucvsque Pater Ferrantinus,

Verùm his non obstantibus sententiam Azorij docet ex Societate Iesv doctus, & amicissimus Pater Albertus de Albertis *de ornatu mulierum disp.1. cap.5.§.10. n.160.* & Ægidius Trullench. *in decalog. tom.1. lib.1. cap.6. dub.5. num.21.* & ideò non recedo à sententia, quam docui, eo modo quo limitaui, & quam tenet nouissimè me citato ex Societate Pater Ioannes Dominicus Ottonellus *tract. de pictura cap.3. quæst.7. addit.1.* vbi sic asserit: Dico secundò, Se il Pittore Sà, ô crede probabilimente, che' Igiouanesia per seruirsi di quella dipinta donna per fomento della sua libidine: ma egli hà qualche grauissima cagione di figurarla, non pecca mortalmente figurandola, benche la figura sia di concubina. Questa è la sentenza di Sanchez, & del P. Diana citati, è più chiaramente di Castro Palao, il quale anche spiega che cosa intenda per grauissima cagione, dicendo; *illam solum causam sufficientem putarem, quæ grauem metum mortis, vel vulnerationis valeret incutere.* Giudicarei per sufficiente cagione solamente quella, che potesse generar graue timor della morte, ô di ferita. Et egli appresso recca la cagione della proposta sentenza, aggiungendo: *Nam concubinæ pictura intrinsecè mala non est, sed sæpè honestari potest: quod autem fiat ad petitionem illius qui illa ad malum finem vsurus est, non constituit in fabricante malitiam, quia ipse non famulatur petenti in illa mala intentione, sed in re petita, &*

hoc

hoc ex metu: neque agit, vt inſtrumentum mali operis, ſed operis in ſe indifferentis.

Dico terzo. Se il pittore non hà grauiſſima, ò altra legitima cagione di dipingere l'imagine della donna amata all'amante, il quale, com'egli probabilmente penſa, o deue credere, ſene ſeruirà per fine di peccato, pecca mortalmente dipingendola; perche, come nota Azorio, e nel luogo citato, & in vn caſo equiualente, il pittore moſtra d'acconſentire al peccato dell'amante: e procede in modo, come ſe poneſſe la ſpada in mano d'vn huomo infuriato.

Quando le perſonne dice vn Theologo, di cui ſono i ritratti, s'amano ſenſualmente, che coſa è tenergli dinanzi à gli occhi, ſe non accendere molto più la fiamma della diſordinata affettione. Et à queſto concorre il pittore con l'opera ſua, è però pecca nelle ſopradere circonſtanze. Ita Ottonellus, & Theologus ab ipſo citatus eſt eius P. Franciſcus Ancas *tr. de mortificatione* ex eadem Societate.

Sed audiamus Ægidium Baſſeum *in floribus theol. ver. ſcandalum §. 5. numero* 10. ſic loquentem: Communiter non licet depingere amaſio imaginem concubinæ: ſi putetur Amaſium ea imagine vſurum per libidinem. Ratio eſt, quia traditio talis picturæ homini ſic deperdito, eſt quaſi donatio gladij parato occidere. Non eſt tamen hoc, ita intrinſecè malum, quin aliquando liceat: imò cum hæc actio de ſe indifferens ſit, & bono vſui deſeruire poſſit, ac proinde ex aliqua graui cauſa honeſtari, mortale peccatum non committere talem imaginem depingens ex metu mortis, vel vulneris: miſſio autem lucri ex tali pictura non eſſet grauis. Et ſic conciliantur DD. inter ſe Azor. Bonac. contra Sanch. & Caſtrum Palaum. Hæc Baſſæus; qui, vt vides noſtram limitationem ſequitur. Idem etiam me citato tenet Poſſentius in Recollectione Quæſtionum moralium, ver. Scandalum *numero* 12. & ex Societate Fernandez de Corduba *inſtruct. Confeſſ. p. 2. capite* 49. *numero ſecundo*, ait loquens de Pictoribus: Si ſabiendo que vn galan pide le ritrette à ſu amiga, la retratta, dize el P. Sanchez que peca mortalmente; Et ex eadem Societate Antonius Eſcobat *in Theol. moral. tract. 2. exam. 3. cap. 15. §. 3. num.* 49.

An ſi vxoratus peccet cum coniugata teneatur hoc explicare, ſed ſufficiat tantùm dicere ſe commiſiſſe adulterium?

Resolvt. LI.

Svfficere hoc vltimum docet P. Ferrantinus ſæpius à me meritò laudatus *diſputat. 1. de ſcandalo quæſtio. 66. numero* 119. vbi loquens de vxore reddente debitum in loco ſacro, ſic ait: Idem docet Azor loco ſupra citato tum de habente Eccleſiaſticum beneficium & ſacros Ordines, tum de habente ex legitimo priuilegio tria beneficia, verbi gratia Exemplum eſt Emanuelis Sà *v. Confeſſio*, §. *quidam putant*, apud eundem Sanchez *vbi ſupra num.* 8. quod ſimiliter non admittit Sanchez; ait Sà vnicam eſſe malitiam, ſi coniugatus peccet cum coniugata, & ſatis eſſe fateri dicendo, ſe adulterium admiſiſſe. Ratio huius, & præcedentis caſus eſt, quia ſola multiplicatio præceptorum circa idem ſecundùm eandem rationem, non facit pluralitatem peccatorum. Verùm, vt dixi, Sanchez neutrum admittit, ſed credit in vtroque caſu fatendam eſſe circumſtantiam duplicis obligationis, id eſt, in primo caſu ordinis, & beneficij: in ſecundo ſtatus matrimonij vtriuſque, ſed ego in vtroque caſu oppoſitum exiſtimo probabilius. Et ad ſecundum caſum, de coniugato peccante cum coniugata, etiam valent, quæ diximus *quæſt. illa* 27. præſertim quando quis vno impulſu calumniam intulit pluribus, &c. Imò ſi verum eſſet, quod ipſe aſſerit ſequeretur, non duo tantum peccata adulterij committi ab vxore, ſed plura, licet non omnia propriè adulteria eſſent dicenda, & probo. Accipiamus claritatis gratia, Petrum, & Ant. tum ſic Petrus duo peccata adulterij committit, primum, quatenus infert iniuriam vxori propriæ: ſecundum, quatenus etiam infert iniuriam marito Antoniæ, cum qua peccat: poſſet quoque dici, quod præter iſta duo, committeret etiam tertium peccatum inferendo tertio modo iniuriam vxori propriæ, ſcilicet mediatè, quatenus per ſuam actionem cooperatur ipſi Antoniæ inferenti iniuriam vxori propriæ, id eſt propriæ ipſius Petri, &c.

Dices: quidquid de hoc tertio peccato, etiam remanet quod Petrus duo adulteria committat inferendo duobus perſonis iniuriam, vxori propriæ, & marito Antoniæ; ergo duplex peccatum. Reſpondeo, adhuc etiam remanet, quod vno actu iniurias illas inferat contra duos, & contra duo præcepta, prohibentia tamen rem eandem, & eodem modo, ac intuitu eiuſdem virtutis, iubentis ſeruari fidem matrimonij, &c. Confirmatur etiam ex eo, quod ſi Religioſus cum moniali peccet, habendo copulam contra votum tantùm peccatum ſacrilegij committit, etiam ſi Deo duplex iniuria inferatur violando vtramque perſonam ipſi ſacram duplici voto. Quamuis aliter ſentiat Salas *numero* 20. cum Viguerio, Alcocer, & Peña, dicens, duplex peccatum in eo euentu committi ab vtroque. Denique confirmatur: Quia ſi ſupponatur aliquid eſſe prohibitum iure diuino, & humano, à Principe ſæculari, & à Prælatis Eccleſiaſticis, ſine excommunicatione, poſtea verò ſub excommunicatione, ac denique ſæpius ſub nouis pœnis, ita tamen vt omnia huiuſmodi præcepta verſentur circa idem ſecundùm eandem omnino rationem, ac intuitu eiuſdem virtutis, v.g. furtum, intuitu iuſtitiæ, tunc qui furatur, vnum peccatum committit, quamuis pluribus legiſlatoribus iniuriam inferat, & pluribus etiam Dominis, ſi res furto ſublata pertinebat ad plures pro indiuiſa, &c. Hæc omnia Ferrantinus.

Sed ego puto non eſſe recedendum à ſententia Sanchez, cùm ſit communis inter Doctores quos hic, ad ſatietatem poſſem adducere; & ad auctoritatem Emmanuelis Sà adductam à P. Ferrantino pro ſua ſententia firmanda, ſciant lectores, quod in edictione Romana correcta, & impreſſa ex ordine Reuerendiſſimi Magiſtri Sacri Palatij, hæc opinio in Codice Emanuelis Sà fuit deleta, & expuncta, vnde cùm in prioribus editionibus haberentur verba adducta à Patre Ferrantino, in editione Romana hæc fuerunt appoſita; Cùm vterque peccans eſt coniugatus, id exprimendum. Ita ibi, & ita tenendum eſt.

An audientes comœdias obſcœnas, ſi non peccant mortaliter ratione periculi, peccent tamen peccato ſcandali, quatenus ſua præſentia, & pecunia excitent Hiſtriones ad recitandum?

Resolvt. LII.

ALibi pro parte affirmatiua adduxi P. Baldelum, & P. Hurtadum, quibus nunc addo me citato Franciſcum Bricchium *in promptuario Confeſſariorum part.2. cap.20.* Sed per litteras à multis rogatus fui, cùm caſus quotidie accidat, vt ſi Auctores contrarium ſentientes haberem, palam facerem: libenter itaque eis aſſentior. Ideo primò adducam contra ſupradictos duos alios commilitones ex eadem Societate Ieſu, ſic itaque aſſerit P. Bardi *in Select. libro 9. quæſtio.2. ſect.15. numero 5.* Spectatores poſſunt dupliciter ſe gerere in hac re. Primò poſſunt ſe habere antecedenter, in quantum conueniunt cum Hiſtrionibus, eiſque promittunt accedere ad Comœdias, eiſque proportionatam ſoluere mercedem, & hoc vt ipſi Hiſtriones ſecuritatem aliquam de lucro habentes alliciantur ad Comœdias recitandas, aliàs non recitaturi, & hos ſpectatores indubitatum eſt peccare mortaliter fouentes animum Hiſtrionum ad repræſentandas illas turpes actiones, & ad loquendum verba turpia inducentia ad amorem inhoneſtum. Secundò, poſſunt ſpectatores ſe habere concomitanter, ſeu ſubſequenter, quatenus iam inueniunt Hiſtriones paratos ad recitandum, itavt etiamſi ſpectatores huius ſecundi generis non adeſſent, adhuc recitarentur Comœdiæ, & hi poſſunt excuſari à peccato, quia non habent influxum in recitationem illam; cæterum hoc ſpeculatiuè videtur certum; practicè tamen res eſt valdè periculoſa, quoniam multitudo confluentium eſſe poteſt motiuum excitans Hiſtriones, vel ad perſeuerandum in eodem loco ob maius lucrum, quod reportant, vel recedentes ad iterum redeundum ad eundem locum, in quo experti ſunt placere recitationesiſtas,& ipſos lucrari.Ita Bardi.

Sed magis amplè, & benignè tractat difficultatem P. Ferrantinus *de Scandalo diſp uat.1. quæſtio.64. num.36. cum ſeq.* vbi ſic aſſerit: Hurtadus exiſtimat peccare ſcandalo graui eos omnes, qui pecuniam dant Hiſtrionibus pro pretio audiendæ Comœdiæ. Quia inter comœdum, & ſpectatorem initur pactum, vt fabula pro pecunia agatur. Verùm hæc opinio licet pia, & tutior, videri tamen poſſet alicui ſatis ſcrupuloſa, ac rigida: & ideò ſi fieri poteſt, curandum eſt, vt tales pecuniam tribuentes Hiſtrionibus, à peccato mortali excuſentur. Dico igitur tertiò, probabile eſſe quod dantes pecuniam Hiſtrionibus non peccent mortaliter ex hoc capite præcisè, quod initur pactum cum illis. Et probatur, quia verè pactum non initur eodem modo, quo ipſum explicat Hurtadus, ſed alio longè diuerſo: & ita dicendum eſt, ne proximus, cum poſſit præſumi bonus in ſuo actu, præſumatur malus. Poteſt autem pactum huiuſmodi intelligi, quod fiat ex ſuppoſitione, & ſub conditione: v.g. ex ſuppoſitione, quod acturi ſitis fabulam, ad quam determinati eſtis: ſeu ſtante hac conditione, quod fabula peragatur, quam agere intenditis, do vobis pecuniam, vt concedatis mihi locum in aulâ. Hoc autem pactum non continet peccatum mortale, ſicuti cum hoſpites inuitant tranſeuntes ex ſuppoſitione, quod alibi cœnaturi ſint: & ſicut aliquis ex vrbanitate inuitat amicum ad cœnandum potius ſecum in die ieiunij, quàm alibi, ex ſuppoſitione, quod iam ſit determinatus ad cœnandum, & cœnam alibi inueniet, &c. ergo: Id etiam confirmari poteſt ex doctrina Sanchez *tom.1. Decal. capit.7.numer.16.* Hæc omnia Pater Ferrantinus, *vbi ſupra.*

Notandum eſt etiam hîc Primò, Hurtadum etiam docere, nullum poſſe abſque ſcandali peccato alios inuitare ad Comœdias, vel amatorias, vel quibus inhoneſtæ Choreæ, & cantilenæ inſeruntur: cùm ſpectaculum illud ſit valdè periculoſum, nulluſque ſit quantùm periculi alius ſubeat. Excipit illos, qui rectè norunt amicum, quem inuitant in nullum adduci periculum: Item eos, qui non rogant amicum, ſed illi proponunt, vtrum velit ire ad comœdiam, itavt facilè ſine rubore, aut alio incommodo poſſit illam recuſare. Sed de hac ſecunda exceptione habet aliquam difficultatem P. Ferrantinus *num.34.* & ideo diſtinguendum putat, vide illum, ego tamen periculoſam hanc inuitationem exiſtimo.

An pro danda abſolutione ſufficiat quod pœnitens ſe excuſet de peccato veniali in genere?

Resolvt. LIII.

CAſus eſt ſatis practicabilis cum pœnitentibus idiomatis, & etiam cum perſonis ſpiritualibus, & illum nouiſſimè petractat Dicaſtillus *de Sacram.tom.2. tract.8. diſputat.9. dub.9. num.760.* vbi ſic ait: Tandem poſſet aliquis colligere ex dictis non ſolum in caſu neceſſitatis, ſed etiam per ſe loquendo, confeſſionem peccati venialis in genere eſſe per ſe ſufficientem materiam abſolutionis in eo, qui ſolùm habet venialia. Reſpondet Suarius *diſp. illa 23. ſect.1. numero 10.* fortaſsè ſpeculatiuè, ita eſſe propter iam dicta, nempe quod peccatum in communi poſſit eſſe materia, cùm ex alio capite non ſit præceptum confitendi venialia in ſpecie. Probatque tam à ſimili de eo, qui confitetur tantùm verba otioſa, in qua confeſſione non magis conſcientiam ſuam declarat, quàm qui dicit peccaſſe venialiter: nec magis variat iudicium confeſſarij. Nihilominus practicè putat negandum hoc eſſe propter incertitudinem materiæ. Ait ergo, licet homo abſolutè non teneatur ſpecie venialium confiteri, tamen ſuppoſito quod vult confiteri, teneri ad exhibendam materiam omnino certam, ſi poſſit, & ideò ſaltem aliquod veniale in particulari teneri confiteri.

Mihi autem illud prius ſatis probabile apparet, nempe ſufficere confeſſionem illam in genere, etiamſi poſſit veniale in particulari confiteri: quia eo ipſo quod probabile ſit eam eſſe materiam ſufficientem, & ex alio capite non eſſe neceſſariam materiam, non video cur non poſſit licitè eam adhibere tantùm: In Sacramentis enim, quæ nullo modo ſunt de neceſſitate ſalutis, quale eſt de ſolis venialibus, in tali caſu, non videtur ita neceſſarium adhibere materiam omninò certam, vt obligetur quis ſub culpa maximè mortali. Nam ad hoc, vt quis prudenter operetur, ſatis eſt, quod adhibeat materiam probabilem. Hæc autem eſt valdè probabilis.

Adde, quod ſi hoc ſpeculatiuè verùm eſt, etiam practicè

practicè erit verum. Tunc enim tantùm in re morali dicitur aliquid speculatiuè quidem verum, sed non practicè, quando id, quod in speculatione consideratur, non potest exhiberi in praxi, quin aliqua contingat variatio. Quando verò omnino inuariatum potest reduci ad praxim ea ratione, qua consideratur in speculatione, si speculatiuè verum est, practicè quoque verum censeri debet. Quapropter, cùm confessio venialis in genere possit in praxi exhiberi eo modo, quo speculatiuè censetur sufficiens, erit quoque practicè censenda talis. Hucvsque Dicastillus.

Iustus si offerat pro alio sua bona opera an valeat ipso inscio.

Resolvt. LIV.

SVppono, ex parte eius, in cuius fauorem bona opera offeruntur, necessarium esse, quod indigeat tali suffragio, & non sufficit si non indigeat, sed indigebit. Deinde opus est vt talis sit in gratia. Difficultas est, vtrum necesse sit suffragium acceptari ab eo, in cuius fauorem fit, & aliqui affirmatiuè respondent, vt Nugnus *in addit. ad 3. part. quæst. 27. art. 4. diffic. 2.* & Coninch. *disp. 12. dub. 10. numero 47.* asserentes necessarium esse vt animæ Purgatorij acceptent indulgentias, vt illis prosint. Addit tamen ad hoc sufficere generalem voluntatem, qui omnes capiunt à pœnis per suffragia nostra liberari. Probabile tamen putat iis nuntiari per Angelos Custodes, quinam pro eis indulgentias lucrentur, absque particulatim acceptare; vtrumque sanè probabile, & pium vel tamen certum. Certè non puto necessarium ita acceptari. Et ita docet Suarez *disput. 52. sect. 7. numero 6.* Cardinalis Lugo *disput. 27. numer. 78. in fine.* Et hanc negatiuam sententiam, tam in ordine ad animas Purgatorij, quàm in ordine ad viuentes tenet Dicastillus *de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 2. dub. 17. num. 239. & disp. 3. dub. 2. nu. 19.* quia in tali casu tam animæ Purgatorij, quàm viuentes passiuè se habent, ergo ad id non est necessaria scientia: quod patet ex vsu Ecclesiæ, in qua receptum est orari, & offerri suffragia pro amicis absentibus, ipsis etiam ignorantibus. Vide Suarez *disput. 38. sect. 7. tract. 7.*

Sed hîc oritur dubium satis practicabile, an qui ex iniuncta pœnitentia in confessione, aut ex alio capite habet mandatum offerendi suffragium pro defuncto, & opus impleat existens in peccato mortali, teneatur illud iterum implere in statu gratiæ?

Non consentiunt Auctores. Negat Sà *verbo Indulgentia n. 2. & alij* apud Bonacinam *disp. 6. qu. 2 punct. 2.* remissiuè ad alia loca.

Ipse verò Bonacina distinguit inter suffragia, quæ ex opere operato habent effectum, quale est sacrificium Missæ, & (vt ipse etiam ait) satisfactio Sacramentalis: item orationes fusæ nomine Ecclesiæ; eiusmodi enim suffragia, etiâsi fiant in peccato mortali, putat non esse ex obligatione repetenda. Secus verò si suffragia solum ex opere operantis prôsint.

Hanc doctrinam approbat Dicastillus, *vbi supra dub. 3. num. 34.* secluso illo quod dicit de satisfactione Sacramentali: Satisfactio enim Sacramentalis, etiamsi concedatur habere effectum ex opere operato, non habet illum respectu illius defuncti, pro quo offertur, sed respectu ipsius exequentis pœnitentiam sibi impositam: solùm enim tale opus remittit ex opere operato pœnam debitam, & relictam à peccato ipsius pœnitentis quoâd culpam remisso. Vnde quando quia habet præceptum à confessario offerendi orationem pro anima Purgatorij, illa pœnitentia imposita non est vt offerat id, quod ex opere operato præstat, sed quod ex opere operantis: quod enim præstat ex opere operato incommunicabile est. Vnde eadem ratio est de pœnitentia imposita in confessione, atque de operibus, quæ solùm sunt satisfactoria ex opere operantis: nam comparatione alterius, idem dicendum est de tali opere. Hæc omnia Dicastillus, cui ego etiam adhæreo.

An existens in peccato mortali quando elicit actum contritionis propter administrationem alicuius Sacramenti teneatur ad examen conscientiæ, & commemorationem omnium peccatorum. Idem quæritur quando quis ex defectu confessarij ad vitandum scandalum celebrat absque præuia confessione.

Resolvt. LV.

CAsus sunt satis practicabiles, & quidem curiosi; & ad illos affirmatiuè responderet Melchior Canus inter præstantissimos Theologos ordinis Prædicatorum doctissimus *in Relect. de pœnit. 3. par. ad 3. principalem rationem dubitandi concl. 2. & 3.* idem etiam tenet Scotus *in 4. sent. dist. 27.* putant enim contritionem secundùm se, & præcisam suam rationem requiri aliquod examen conscientiæ, vel commemorationem peccatorum ad iustificationem extra Sacramentum pœnitentiæ. Probatur hæc opinio, quia quod postulat votum, seu propositum confitendi peccata, postulat illud, quod requiritur ad peccatorum confessionem: sed contritio baptizatorum postulat propositum confitendi Sacramentaliter peccata mortalia; Sacramentalis autem confessio requirit examen conscientiæ, & commemorationem singularium mortalium, ergo & contritio baptizatorum postulat etiam examen conscientiæ, & commemorationem singulorum peccatorum mortalium.

Sed ego contrariam sententiam teneo cum D. Thom. *in qq. disputatis de veritate quæstio. 28. artic. 5. ad 3.* Caietano *opusc. de contrit. quæst. 2. & aliis.* Probatur, si vera contritio præcisè spectata requirit examen conscientiæ, & omnium peccatorum commemorationem, vel id requirit ex præcisa ratione contritionis qua contritio, vel ex aliqua ordinatione Dei: non primum, quia contritio dicit solummodo detestationem, & dolorem de peccatis, cum proposito satisfaciendi, & de cætero non peccandi, vbi nulla fit mentio examinis conscientiæ, vel commemorationis peccatorum: & potest aliquis omnia sua peccata in confuso tantùm considerata efficaciter detestari, emendationem vitæ, & satisfactionem apud se statuere, vt patet in Zacchæo *cap. 19. S. Lucæ in Latrone cruci affixo, capit. 15. Sancti Marci*: igitur contritio spectata præcisè, non postulat necessariò examen conscientiæ.

Nec potest responderi istos nunc commemoratos fuisse excusatos, vel propter impotentiam, vel propter necessitatem: nam Zacchæo cum nec morbo, nec morte impediretur præmittere eiusdem examen, & peccatorum suorum commemorationem suæ contritioni, quam tamen ex ipsa lectione Euangelij satis constat eum non præmisisse. Et

hæc omnia procedunt etiam quoad secundum dictum, nempe quod *contritio non requirit aliquod examen conscientiæ ex ordinatione Dei:* quia talis ordinatio, nullibi extat, nec habetur ex traditione; imò potius colligitur contrarium: nam passim legimus in sacris literis hominem iustificatum iri per conuersionem ad Deum, & statim ad primam contritionem de peccatis: at eiusmodi conuersio potest plerumque fieri sine recognitione omnium peccatorum in particulari: vt patet in exemplis supra relatis.

Nec quidquam facit in contrarium quod Ezechias *c.*38. Isa. dicat Deo, *Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, & cap.*18. Ezechielis dicat Deus, *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, & custodierit omnia præcepta mea, vita viuet*: vbi pœnitentia comparatur custodiæ mandatorum Dei, quæ debet esse singulorum.

Hæc inquam non faciunt in contrarium: nam docent tantùm *quid sit vtilius, & magis expediens, non autem quid præcisè tantùm sit necessarium*, nec ex facto Regis Ezechiæ licet inferre, quod Deus iubeat idem, & eodem modo præstari ab omnibus pœnitentibus, quod à Rege Ezechia præstitum est; nam dantur quidam gradus inter pœnitentes alij aliis perfectiores: at hoc inquirimus quod absolutè sit *necessarium* contritioni, non autem quid vtilius, & magis expediens.

Confirmatur hæc opinio, quia contritio Baptizatorum extra *Sacramentum*, nihil addidit supra contritionem in lege naturali, & Mosaica præter propositum confitendi peccata Sacramentaliter, quatenus Christus Dominus statuit nullum peccatum mortale Baptizatorum esse remittendum, nisi per ordinem ad subiectionem clauibus Ecclesiæ factam in re, vel in voto, vt patet ex dictis supra de censu verborũ formæ Sacramenti pœnitentiæ, sed contritio cum tali proposito potest haberi absque examine conscientiæ; quatenus homo potest conteri de omnibus peccatis suis mortalibus in confuso, & in genere, extendendo virtualiter actum contritionis suæ ad omnia, & singula sua mortalia; & potest etiã simul habere firmissimum propositum expressum de illis subiiciendis Ecclesiæ clauibus tempore, modo, & occasione debitis, absque quod tunc de illis sigillatim, & in particulari cogitet. Nec item Christus Dominus requiritur examen illud in contritione Baptizatorum, extra Sacramentum pœnitentiæ desiderasse, siue sacras litteras, siue traditiones, siue Patrum testimonia consulamus: igitur contritio Baptizatorum, *extra Sacramentum pœnitentiæ*, spectata præcisè, non postulat aliquod conscientiæ examen. Restat modò respondere ad argumentum pro sententia Melchioris Cani, & aliorum adductum: & ideò nego eius maiorem; magna est enim distinctio inter *rem, & propositum, seu votum de re ipsa*, vt patet in baptismo, ad cuius votum sufficit, vt sit efficax volitio percipiendi Baptismum tempore, loco, & modo debitis, nihil aliud in particulari designando tanquam simpliciter requisitum ad tale votum: at quia susceptio Sacramenti consistit in praxi, & praxis postulat ea omnia, quæ sunt Sacramento essentialia fieri eo modo, quo fert institutio Sacramenti, & Sacramentum pœnitentiæ postulat essentialiter confessionem, seu accusationem omnium peccatorum mortalium, & circumstantiarum speciem mutantium, vt docebitur agendo de confessione, ideò postulat consequenter pœnitentem facere enumerationem singulorum suorum peccatorum mortalium: quæ tamen enumeratio, seu illorum recordatio extra Sacramentum non requiritur in contritione. Et hæc omnia inueniès magis firmata apud Nicolaum Isambert Professorem Regium Sorbonæ 3. *par. D. Thomæ. Tom.* 2. *de Sacrament. Pœnitent. disputat.* 11. *&* 2. *&* 3. cui adde me citato Dicastillum, *de Sacram. Tom.* 2. *tr.*8. *disput.*2. *dub.*8. *num.*174. Idem docent Petrus Sotus *lect.*13. *de pœnit. circa finem.* Ledesma 2. *part.*4. *quæstio.*1. *artic.*6. Victoria *in summa de Sacramentis quæstio.*115. Idem docuit etiam Maior *in* 4. *dist.*17. *quæstio.*3. Vega *lib.*13. *in Trident. cap.*25. Suarius *disput.*4. *sect.*6. *assertione* 1.2. *&* 3. Vasquez *ad quæst.* &c. *art.*2. *dub.*7. Coninch. *ad eandem q. disput.*2. *dub.*8. & alij multi Recentiores in quibus Cardinalis Lugo *disp.*5. *num.*90.

Itaque dicendum est, quod hæc pœnitentia de peccatis in confuso verè est propter Deum, amore amicitiæ summè dilectum, vt supponimus, ac proinde incompossibilis cum omni peccato, ergo sufficiens ad amicitiam Dei, & iustificationem extra confessionem. Vnde Concilium Trident. *sess.* 14. *capit.*4. rationem contritionis, quæ ad iustificationem requiritur, explicat sine vllo examine, quod ante confessionem esse debet iuxta doctrinam eiusdem *capit.*5. vbi docet ad confessionem necessarium esse hoc examen, quia nimirum propter confessionem singulorum peccatorum ex vi eiusdem præcepti requiritur; cum tamen ad iustificationem in Sacramento baptismi solum sit pœnitentia in confuso sufficiens. Adde, quod consideratio peccatorum vitæ antecedentis circa singula peccata etiam in specie, non potest fieri in multis casibus sine longa temporis mora. Contra verò perfecta conuersio ad Deum per pœnitentiam sufficientem ad iustificationem, contingere potest etiam in magnis peccatoribus tempore breuissimo. Ideò Chrysostomus *Epist. ad Theodorum Lapsum*, & refertur in *c. talis de pœnitentia, dist.*3. dixit, *Deum quantulamque, & quolibet breui tempore non despicere pœnitentiam*, Pariter S. Leo *Epist.*91. *Misericordiæ* (inquit) *diuinæ non possumus tempora definire, apud quem nullas patitur moras veras conuersio.* Et S. Cœlestinus Papa *Epist.*2. *cap.*2. *Vera* (inquit) *ad Deum conuersio mente potius est existimanda, quam tempore*, signum ergo est, conuersionem veram per pœnitentiam de omnibus peccatis posse excitari ex cogitatione in confuso, per quam quis intelligat se per culpas esse offensum, & inimicum Deo.

Non me latet circa præsentem quæstionem mediam sententiam existere, conuenit enim cum secunda non requiri distinctas contritiones pro distinctis peccatis, sed sufficere vnam pro omnibus, docet tamen sub præcepto naturali teneri peccatorem ad examen, & recognitionem omnium peccatorum; est Alens. 4. *part. quæst.*17. *mem.*3. *art.*8. §. 2. Bonauentura *in* 4. *distinct.*16. *p.*2. *art.*2. *qu.*1. S. Thomæ 3. *p. quæst.*87. *art.*1. *in* 4. *dist.*17. *quæst.*2. *art.*2. *quæstiuncula* 6. *& art.*3. *quæstiuncula* 3. *prima* 2. *qu.*113. *art.*5. *ad* 3. *de veritate quæst.*8. *artic.*5. *ad quartum*, & Capreol. *in* 4. *d.*16. *quæst.*1. *art.*3. *ad quintum*, Ricard. *dist.*16. *artic.*4. *quæst* 2. Durand. *dist.*17. *quæst.*2. *ad* 1. Soti *quæst* 2. *art.*3. Maior. *dist.*14. *quæst* 2. §. 2. *principaliter*, Medina *Cod. de pœnitentia tract.*1 *quæst.*3. Cani *Relect. de pœnitentia p.*3. *circa finem.* Bellarmin. *lib.*2. *de pœn. capite* 11. *propositione* 5. Valent. *disput.*7. *de contrit. quæst.*8. *punct.*6. Nugnez *in additione ad tertiam partem, quæst.*2. *art.*6. *dub.* . *conclus.*2. Probatur hæc opinio quia pœnitentia formalis de omnibus & singulis peccatis, est de iure naturæ requisita ad perfectam reconciliationem cum Deo; sed hæc haberi non potest sine distincta peccatorum recognitione.

Maior

Maior constat ex dictis: nam perfecta reconciliatio supponit saltem in voto perfectam retractationem offensæ; hæc autem fieri non potest, nisi per formalem detestationem omnium, & singularium offensarum: nam omnis alia imperfecta est, & virtualis tantùm. Minor probatur: quia cùm detestatio sit actus voluntatis, non potest esse formalis, & expressa, nisi de obiecto distinctè cognito: ergo detestatio, quæ fertur in peccata in communi, & confusè tantum cognita, non est formalis, & expressa omnium, sed virtualis tantum, & implicita. Nec est eadem ratio de proposito seruandi præcepta; quia hoc sufficit, vt feratur in præcepta confusè cognita: nam finis huius est, confirmare animum ad obseruantiam diuinorum præceptorum, quod haberi potest siue confusè siue distinctè ad ea feratur: At finis detestationis peccatorum est, ea ex animo retractare, & condignam pœnam sumere, quatenus offensa Dei sunt, qui finis eo perfectior habetur, quo distinctius ea cognoscantur: cùm ergo non teneamur singulas offensas singulis detestationum actibus retractare, saltem tenebimur omnes distinctè recogitatas vno retractationis actu detestari, quem S. Thomas appellat pœnitentiam specialem & distinctam.

Verùm his non obstantibus ego satis probabiliter non recedo à sententia, quam docui, & ideò illam, tanquam probabilem etiam aduersarij admittunt, vnde Amicus *in Cur. Theol. Thom. 8. disp. 4. sect. 6. numero* 143. sic ait: Dico tertio, tenetur peccator ex vi efficacis dilectionis Dei, in actu contritionis inclusæ sub præcepto naturali ad distinctam recogitationem omnium moralium: quamuis opposita opinio probabilis sit, & præcisè secura: Ita ille, & ideò stante probabilitate, & securitate huius sententiæ, patet responsio ad dubium propositum in titulo præsentis resolutionis, ideò negatiuè respondeo. Nam in illis casibus cùm Sacerdos existens in peccato mortali non teneatur confiteri, sed tantùm per actum contritionis se constituere in gratia, sequitur, eliciendo actum contritionis extra Sacramentum, detestando peccata in confuso, quatenus sunt offensa Dei, esse sufficientem ad remissionem peccatorum, vt possit Sacramenta in gratia ministrare, absque aliquo examine peccatorum. Et idem dicendum videtur de Sacerdote, qui ad vitandum scandalum non habens copiam Confessarij adstringitur ad celebrationem Missæ: nam sufficit absque peccatorum examine elicere actum veræ contritionis, & sacrificium offerre: & licèt in his casibus esset valde vtile, & pium, singula in particulari recogitare, ad facilius excitandam perfectam pœnitentiam per discussionem grauitatis cuiusque peccati, non tamen id esse necessarium, ita, vt ex confusa sola consideratione non possit haberi.

Adde, quod idem Amicus *vbi supra n.* 155. stando in sua opinione docet, illam peccatorum recognitionem non requiri vt medium ad contritionem; sed solùm, vt præceptum; vnde non est necesse, vt illam præcedat; sed potest subsequi, & in opportunum tempus differri.

Quis post possessionem beneficij nouit à Patre, vel amico per pecuniam, ipso ignorante, illud obtentum fuisse: Quæritur, an in foro conscientiæ teneatur resignare?

Resolvt. LVI.

Affirmatiuè respondendum est ex D. Thoma *in 2. 2. quæst. ..... artic. 6. ad 3.* Nauarro *consil. 95. & 97. de simonia.* Suarez *libro 4. capite 57. numer. 35.* vbi sic ait: Dico ergo, collationem factam sic ignoranti ipso facto esse nullam, & consequenter habere hoc ex iure positiuo. Ita sentiunt, mea sententia, reliqui Theologi cum D. Thoma, & sumitur etiam ex Canonistis super iura citata, quæ nunc amplius ponderabimus, præsertim ex Abb. *in capit. penult. de elect.* Cassador, & Ludouic. Gomez apud Nauar. *supra.* Probatur ergo assertio ex tribus effectibus ab omnibus receptis. Primus est, quia iste ignorans, cùm primum sciuerit vitium suæ collationis, tenetur in conscientia statim relinquere beneficium, nulla expectata condemnatione, vel sententia, seu ad superiorem legitimum recurrere, vt de remedio prouideat. Hoc docet D. Thom. clarè; sequuntur Caietan. Sotus, & alij; & Couar. non audet negare, nec Nauarrus, qui expressè hoc docet *consil. 97. de simon. in princip.* & idem sensit *in cons. 95.* fatetur etiam Vgolin. *d. capit. 7. §. 1.* & colligitur clarè *ex capit. ex insinuatione de simon.* vbi id notant Glossa *verb. resignasti*, Abb. & alij. Et expressius *ex d. capit. sicut tuis* sic dicente. *Quamuis secundum Sacrorum Canonum instituta; etiam paruuli, qui cupiditate parentum Ecclesias per pecuniam sunt adepti, eas dimittere teneantur.* Et habetur *in capit. Quicumque 1. quæst. 5.* ibi: *Postquam illas omninò dimiserint.* Tenentur ergo eas dimittere in conscientia, etiamsi non cogantur exterius.

Secundus effectus, ex quo id euidentius ostenditur est, quia tenetur ille talis restituere fructus omnes, non solùm à die vitij cogniti; sed etiam à principio obtentionis beneficij, cum hac differentia, quod fructus prioris temporis tenetur restituere tanquam bonæ fidei possessor, & ideò non tenetur restituere quos bona fide consumpsit, nec quos recepit tanquam condignum stipendium sui operis, ac ministerij, etiamsi mediante titulo beneficio obtineantur, vt sunt distributiones quotidianæ, aut personales, quia bona fides totum hoc indubiè operatur, estque maximum consentaneum rationi, & iustitiæ; tenetur tamen restituere fructus alios extantes, vt D. Thom. dixit. At verò fructus posterioris temporis, seu perceptos à scientia vitiosi ingressus, & à mora culpabili in dimittendo beneficio, tenetur restituere, tanquam malæ fidei possessor, vel sicut diximus de illo, qui scienter acquisiuit simoniacè beneficium, in qua doctrina omnes etiam cum D. Thom. conueniunt, Couar. *vbi suprà* Nauar. *d. cons. 90. 95. & 97.* Cassador. *d. decisio. sexta*, Vgolinus *dict. capite septimo §. 2.* Hæc autem obligatio restituendi antiquiores fructus, non potest fundari, nisi in hoc, quod, licèt possidens naturaliter beneficium, illos receperit bona fide, tamen reuera recepit ex re non sua, & ideò non fecit illos suos, ac subinde nec retinere illos potest, ergo signum clarum est, collationem à principio non fuisse validam. Nam si fuit valida, ergo recipiens verè possidebat

beneficium suum, ergo faciebat suos omnes fructus eius, quo ergo iure obligatur postea partem eorum extantem restituere, vel potius à se abdicare (cùm sit sua) nullo cogente.

Tertius effectus est, quia non obstante ignorantia, recipiens beneficium simoniacè, manet inhabilis ad illud idem beneficium obtinendum, indiget enim dispensatione, vel Papali in dignitatibus, & curatis beneficiis, vel saltem Episcopalis in simplicibus, vt dicitur *in capit. penult. de elect. in 6.* ergo signum manifestum est, relictum fuisse impedimentum ad tale beneficium obtinendum, etiam de nouo: aliàs cur dispensatio, & cum tanto rigore, ac distinctione postularetur? ergo multò magis erat inhabilis talis persona ad obtinendum validè à principio tale beneficium tali modo, scilicet per simoniacum ingressum, etiam à se ignoratum. Probatur consequentia, quia longè minus videtur iterum recipere beneficium liberè dimissum statim post cognitum defectum ab eo, qui alias potest illud conferre gratis, & sine vllo nouo vitio, quàm obtinere illud validè per vitiosum ingressum etiam ignoratum: sed ille ingressus (non obstante bona fide) reliquit impedimentum ad subsequentem collationem validè obtinendam, quātumuis aliàs honestam, & legitimam, ergo multò magis impediuit ne prior valida extiterit.

Verùm his non obstantibus (attendas quæso amice Lector) negatiuam sententiam sustinet Adrianus *quodlib. 9. artic. 3. littera C.* & ex neotericis Millardus *tract. de pœnitentia capite 65. instruct 9.* & nouissimè ex Societate Iesu Stephanus Baunius *in praxi beneficiorum disputat. 16. quæst. 55.* vbi docet Primum, talem collationem in foro conscientiæ validam esse, nec ita prouisum teneri ad restitutionem fructuum quos percepit ante simoniam cognitam. Alterum, vbi ea nota fuerit non obligari illum illicò in conscientia renunciare beneficio, nec si illud retinuerit post eam notitiam, teneri ad restitutionem fructuum, ante sententiam iudicis, eiusdémque executionem. Ratio est, quod collatio facta ignoranti simoniam, causa sua admissam esse, sit valida, nec enim est iure naturali irrita, aut diuino, vt probat Suar. *capite 57. numero 15.* nec Ecclesiastico, cum nullus Canon præferri queat, quo expressè irritetur: ergo cum collatio beneficij, quæ est rata, detius ad illud, & ad eius fructus, eo spoliari beneficiarius non poterit, nisi sit expressus Canon, in quo dicatur, eum, cui ignoranti simoniam causa sua commissam, beneficio est collatum, illud ante omnem sententiam, ipso facto amittere, vbi primum de tali vitio docebitur, sed nullus est talis: retinere ergo illud poterit, eiusque fructus omnes, donec per sententiam iis priuetur.

Confirmatur hoc ipso, quod collatio est valida, verum ius beneficiario in beneficium acquiritur, & in fructus eius omnes, quo spoliari iustitia illæsa non potest, nisi per Canonem quo hæc ei pœna, ipso facto dicatur imposita, & ante omnem sententiam. At non est in iure Canon vllus, quo suam super hac re sacri Pontifices mentem expressam voluerint; sicque beneficio à se, aut aliis donatum, ipso facto priuauerint: ergo, &c.

Scio à Patre Suarez, nonnullos tam ex decreto, quàm decretalibus depromptos proferri, quibus ostenditur, hunc, de quo agimus, cum simonia ad Sacerdotium ab Episcopo admotum, id amicis, ac propinquis mala arte, pretioque, eo ignorante molientibus, post habitam eius rei notitiam, illud seruare non posse, vt sunt *Canon primus causæ 1. q. 5. & 33. de simon.* ex quibus concludit hic Auctor, collationem talem fuisse inualidam, cum sacerdotia dimitti necessario non debeant, quæ sunt acquisita, collataque legitimè.

Sed dicendum est in primo illo canone, agi dumtaxat de foro exteriori, & de dispensatione in illo obtinenda, cum enim hæc haberi nequeat, nisi beneficium dimittatur, & fiat noua collatio, mirum esse nulli debet, si id Pontifex fieri imperet.

Ex secundò, argumentum peti nullum efficax potest, ad eius rei fidem, quam auctor propositam habet, quia etsi in odium simoniæ, Papa beneficium illico dimitti velit, & hanc in eo admissam esse constat, contendo tamen nullam in eo Can. pœnam addi, quæ voluntatem in Pontifice indicet obligandi sub mortali, ad petendam nouam collationem beneficij simoniacè collati ignoranti, vbi id factum esse causa sua per amico intelliget, quare peccabit, si Pontifici morem non gesserit, imperanti beneficium, ita acquisitum, relinqui, non tamen mortaliter, nisi fortè ratione scandali, quando eius simonia est omnibus nota, aut ex contemptu, Ecclesiæ patere renuit, neutrum si erit, eaque dimissio ob causam legitimam omittatur, nullum erit peccatum, talis est futura, si simonia erit occulta; & non expediat eam sciri, ne ipse sibi aliisque creet infamiam.

An enim (inquies) qui est simoniace, ignoranter tamen, de beneficio prouisus, fructus suos non fecit, quos proinde restitui omnes est necesse, quod non accideret, si fuisset eius collatio valida.

Maior est falsa, cùm talis pœna non legatur in vllo Canone, tam ante, quàm post simoniæ admissæ notitiam, inflicta. Verùm negari nequit (inquies) quin ei dispensatio sit necessaria. Omnino, sed in foro dumtaxat exteriori, ne puniatur, & beneficio priuetur. Dices tertiò, collationes beneficiorum omnes, in quibus interuenit simonia, ita decernente Paulo II. nullas esse. Respondend. loqui in sua Extrauag. Pontificem, de his dumtaxat, qui scienter, & ex industria simoniam contrahunt, de ignorantibus sermonem ei nullum esse, sit pro argumento, quod Pontifex simoniacos ipso facto excommunicatione perculsos esse velit, qualis in ignorantes, vtpotè innocentes non cadit. Hucúsque Baunius, qui etiam obseruat hanc suam sententiam Lessium *de iustit. lib. secundo, capit. 35. dubit. 25. numero* 144. tanquam probabilem admittere: at ego non recedo à sententia, quam docui, nam illam in praxi amplexam video in hac Romana Curia, in qua hæc scribo. Nec deseram hic etiam obseruare doctrinam Parisij *de confidentia quæstione* 14. *numero* 34. sic loquentis: Et hic non omittam, quod forum conscientiæ ligat, & validat actum, in quo est prætermissa forma tradita, vel non seruata, dummodo dolus interuenerit: Innocent. *in cap. quia propter, de election.* Ioann. Andr. & Abb. *in cap. is qui, de sponsal.* Abb. *in capit. 1. de constit.* vbi Felinus, & Decius *numero* 28. 29. Gemin. *in capit. 1. per illum textum de sponsal. in 6.* Ancharan. *in cap. beneficium quæstione 7. de regul. iur.* Iason. *in l. si non sortem numero quarto ff. de condit. indeb.* Gig. *de pens. quæstione 34. numero vigesimo.* Quod nota pro eo qui non publicauit resignationem iuxta Gregorianam, non emisit professionem fidei, non fuit approbatus ab examinatoribus electis in Synodo Diœcesana,

Dicœceſana, habuit beneficium per electionem non ſeruata forma tradita à iure, vel præſentationem patroni elapſo tempore, aut per collationem non habentis facultatis, vel habentis, & non valentis conferre propter excommunicationem, ſuſpenſionem, aut alienam cauſam. Nam illi omnes videntur tuti in foro conſcientiæ, Abb. *in cap. 1. de in integrum reſtitutionem, ad finem*, Anchar. *Reg. 1. de reg. iur. quæſt. 7. col. 34.* Tiraquel. *in tract. de leg. connu. gloſſ. 2. num. 20.* Boër. *deciſ. 1. num. 15* cum aliis allegatis per Couar. *in cap. cum eſſet, num. 5. de teſta. & in reg. peccatum* §. 3. *n. 9.* Dominicus Soto *lib. 4. de iuſt. & iur. quæſt. 8. art. 3.* & plura exempla huius notabilis concluſionis affert Niconit. *in capit. quoniam contra part. 1. num. 682. de probat.* Hęc omnia Flaminius vbi ſupra. Sed hanc ſententiam Georgius Branden *ſuper concordatis inter Sanctam Sedem, & nationem Germanicam, q. 5. num. 13.* putat non eſſe extendendam, ſed omninò reſtringendam ad forum conſcientiæ purum, hoc eſt, quando defectus formæ, vel tituli eſt ita occultus, quod probabiliter nemo alius cogitationem de eo defectu habebit, & ex petitione nouæ prouiſionis, vel dimiſſione beneficij, prouiſus pateretur magnum damnum ſtatus, vel famæ. His duobus concurrentibus, titulum aliàs de iure nullum in foro conſcientiæ ſuſtineri, rectè ex mente allegatorum DD. aſſerimus.

Notandum eſt etiam hic obiter, quod docet Comitolus *lib. reſponſionum moral. quæſt. 41.* Epiſcopum iure ſuo diſpenſare poſſe cum promoto ſimoniacè in minoribus ordinibus, & prima tonſura, item vt in maiori ritè ſuſcepto miniſtret, non autem in eo, quem per ſimoniam recepit, neque vt ad alios ordines poſſit aſcendere.

Quod de eo tantùm debet intelligi, qui ſciens, & volens viam ſibi ad ordines facit per ſimoniam, ab eo enim, qui ignorauit datum fuiſſe pro ſe ordinatori pretium, ſuſpenſio nulla incurritur; Nauar. *c. 15. num. 68.* Henriquez *lib. 3. c. 37. n. 4.*

Ratio eſt, quod culpa caruit in ſuſceptione ordinis hoc modo, poteſt ergo, quia ſimoniacus non eſt, remanere in ſuo ordine, *capit. de ſimoniacis, tit. de ſimon.* Vide Baunium *loc. cit.*

TRACTATVS VI.

Miſcellaneus.

De quodam matrimonio, in Hollandia contracto, & de quadam Monialis profeſſione.

RESOLVTIO I.

CAsvs ad me adductus, non eſt ita clarè, vt ego deſiderarem, expoſitus: reducitur tamen ad duas difficultates, videlicet ad nullitatem matrimonij carnalis, & ſpiritualis. Et quo ad primùm reſpondeo, caſum decidendum eſſe ex verbis declarationis Sacræ Congreg. Concilij ſub die 19. Ianuarij 1605. ad Epiſcopum Tricarienſem tenoris ſequentis: *Si verò Parochia, in qua fuit aliquando obſeruatum decretum, Parocho careat, & Cathedralis itidem Epiſcopo, & Capitulo habentibus à Concilio facultatem alium Sacerdotem ad id delegandi, nullúſque aliis ibi ſit qui vices Parochi, aut Epiſcopi ſuppleat, matrimonium valet abſque præſentia Parochi, ſeruata tamen in eo, in quo poteſt, forma Concilij, nempè adhibitis ſaltem duobus teſtibus. Si verò extent quidem Parochus, & Epiſcopus, ſed nullo conſtituto Vicario, vterque metu hæreticorum lateat, nec ad alterutrum ſit tutus acceſſus, validum eſt matrimonium abſque Parocho, adhibitis tamen duobus teſtibus.* Hæc ibi. In quibus verbis duas firmo Concluſiones: Prima, ſi conſtet decretum eſſe publicatum, ſed Eccleſia Parochialis careat Parocho, & Cathedralis Epiſcopo, & Capitulo habentibus facultatem delegandi alium Sacerdotem, & nullus ſit alius, qui vices Parochi ſuppleat, matrimonium clandeſtinum ſine præſentia Parochi validum erit, modò ſeruetur forma præſcripta per Concilium quantum fieri poteſt, ſcilicet adhibendo duos teſtes. Secunda, ſi extet quidem Parochus, & Ordinarius, ſed vterque nullo conſtituto Vicario lateat propter metum hæreticorum, & ignoretur vbi ſit tutus ad eum acceſſus propter prohibitionem ſub graui mulcta, valebit matrimonium contractum ſine forma Concilij, adhibitis teſtibus duobus. Itaque aſſero ſi aliqui in partibus Hollandiæ, vel aliis matrimonium contrahant abſque præſentia Sacerdotis habentis poteſtatem matrimonio aſſiſtendi, vel eo quod nullus ſit talis, vel verè ignoretur, vel non ſit tutus ad illum acceſſus, validum futurum matrimonium; non futurum autem validum, ſi poſſint talem Sacerdotem ſine magno periculo adire, & coram eodem contrahere. Et ita hanc ſententiam, vt ſupra explicatam in terminis terminantibus loquendo de matrimoniis contractis in Hollandia, tradit, & tenet Ioan. Præpoſitus *in 3. par. D. Thom. qu. 4. de matrim. clandeſt. dub. 8. n. 50.* Petrus Marchant. *in Tribun. Sacram. tom. 3. p. 2. tract. 1. tit. 7. qu. 10. concl. 5.* Amicus *in curſ. Theolog. tract. 9. diſp. 7. ſect. 53. à n. 135.* & Leſſius *poſt par. 2. D. Thomæ in Auct. caſ. conſcien. verb. matrim. caſ. 17. num. 35. & 36.* Vide etiam Franciſcum Syluium *in ſupplem. ad 3. part. D. Th. quæſt. 43. art. 5. quæritur 4. in 3. editione Duacena*, Eliginm Baſſæum *in floribus Theolog. Pract. verb. matrimonium 5. num. 1.* Guillelmum Mercerum *in ſupplem. ad 3. par. D. Th. qu. 60. dub. 2.* Ioannem Vvigers *in ſupplem. ad 3. part. D. Th. q. 50. cap. 5. dub. 14. num. 44.* Iacobum Marchant. *in qq. Paſtoralibus tract. 8. cap. 2. qu. 2.* Adamum Opatouium *de Sacram. tract. de matrim. diſp. 2. q. 112. n. 110. & 11.* Laymam *lib. 5. tract. 10. par. 2. cap. 4. num. 7.* Capeauillam *de Sacramentis miniſtran. tempore peſtis, vbi de matrim. qu. 15.* Reſpondeo igitur ex his ad difficultatem propoſitam, quod ſi oratores, qui contraxerunt matrimonium in Hollandia potuerant habere Parochum, vel alium Sacerdotem delegatum, modo quo ſupra dictum eſt, & abſque eorum præſentia, & teſtibus contraxerunt, matrimonium quidem fuit nullum, ſin aliter, matrimonium fuit validum, dummodo ſaltem coram duobus teſtibus contraxiſſent.

Ad ſecundum verò dubium, reſpondeo, quòd ſi dictum matrimonium fuit validum, vtique profeſſio ſubſequens erit inualida ex communi ſententia Doctorum apud Patrem Lezanam *in Summa tomo 4. verb. Profeſſio regularis numero 15.* Si autem dictum matrimonium fuit nullum, videnda eſſet forma profeſſionis emiſſæ; nam vt obſeruat Pater Bordonus *in Conſiliis Regularium, tomo 2. reſolut. 92. numero primo*, in aliquibus Religionibus quando emittitur profeſſio, exprimitur tantùm votum obedientiæ, ſub quo tamen includitur votum caſti-

tatis, & paupertatis. Sed liberat nos ex istis tricis factum exhibitum ab oratrice; nam videtur supponere se emisisse professionem absque animo obseruandi paupertatem, vt de facto retinuit sibi annuos reditus disponendos ad sui libitum absque licentia superioris si inquam, talis professio, ita emissa fuerit, non est ambigendum fuisse inualidam, ex *cap. cum ad monasterium de statu monachor. in fine*, & ex Concil. Tridentin. *sess. 25. cap. 1. de Regularibus*, Quod obseruant communiter Doctores, & Garzias *in Polit. Regul. tract. 3. difficult. 1. dub. 4. numer. 1.* Sanchez *in Summa tomo 2. lib. 5. capit. primo, numero 16.* Bordonus *in Consiliis Regularibus, tomo secundo resolut. 85. numero quinto, & alij*, asserentes, professionem validam constitui ex tribus Votis, Obedientiæ, Castitatis, & Paupertatis; vnde sequitur, quod si aliquis emisisset professionem cum conditione, pacto, seu modo de retinendo, seu habendo proprio independenter à superiore, dicta professio non valeret, vtpotè contra substantiam illius. Et ita ex Abbate, Menochio, Spino, & aliis resoluit Aloysius Riccius *in Decisionibus Curiæ Archiepiscopalis, part. 4. decis. 340. num. 11.* Quibus adde Vecchium *in praxi nouitiorum, disp. 13. dub. 1. numer. 11.* Hieronymum Rodriquez *in Compendio resol. 102. num. 58.* & Lessium *de Iust. lib. 2. cap. 41. dub. 7. num. 62.* Itaque si Oratrix emisit professionem cum intentione non vouendi paupertatem, & cum retentione annuorum reddituum absq; dependentia Superioris, dictam professionem fuisse inualidam dicendum erit. Ita ego sentio, suppositâ tamen veritate facti, ita etiam senserunt interrogati de hoc casu Pater Valentinus Mangionius Societatis Iesu & P. M. Lezana Carmelitanus, viri doctissimi, & amissimi.

An Sacerdos existens in peccato mortali possit sine peccato mortali sumere Eucharistiam ne perueniat in manus Hæreticorum, non tamen sumendo illam, sicut sumunt fideles, nempè communicando, sed solummodò abscondendo, ac si in aliquo foramine reconderet.

Resolvt. II.

OLim ex Hispania de hoc casu interrogatus fui, & ad me miserunt quandam scripturam in qua pro opinione affimatiua plura argumenta adducebantur sub nomine Doctoris D. Francisci Palomini, & Ledesma, Qualificatoris Sancti Officij Inquisitionis Cordubensis; quæ quidem scriptura erat tenoris sequentis: Vtrum peccaret mortaliter Sacerdos, qui consumeret Eucharistiæ Sacramentum cum animaduersione status peccati lethalis sine præuia confessione, vel contritione in extrema necessitate, v. g. hostium incursus infidelium à quibus iniuriosè tractaretur tantum Sacramentum. Explico difficultates duplici conclusione proprio discursui innixus, & nullius authoritate fretus; sub censura tamen cuiuslibet melius sentientis, & Sanctæ Matris Ecclesiæ: atque ideò sit prima conclusio.

Si talis Sacerdos in tali casu consumeret Eucharistiæ Sacramentum eo modo quo alij fideles communicant extra hunc casum peccaret mortaliter. Hæc conclusio adeò certa est, vt non indigeat probatione, cùm non sit maior ratio cur alij fideles communicantes in statu peccati mortalis extrà hunc casum peccent mortaliter, & non iste. Sit secunda conclusio.

Si talis Sacerdos in tali casu consumeret Eucharistiæ Sacramentum non vt alij fideles communicant extra hunc casum, sed materialiter, vt si absconderet in foramine parietis, non peccaret mortaliter: Hoc ausim dicere nullius authoris authoritate fretus, sed non contemnendis rationibus innixus. Probatur primò conclusio patitate, & doctrina probabili Thomæ Sanchez, qui *tom. 3. lib. 9. disputat. 26. numero 4.* asserit: Patrem, qui susciperet infantem qui domi baptizarit, non vt susceptor, & intendens exercere cæremoniam Ecclesiæ, sed materialiter, vt si reciperetur humi videlicet in lecto non contracturum cognationem spiritualem, nec arceri à petitione debiti: ergo cum in nostro casu similem distinctionem faciamus, non peccabit mortaliter Sacerdos si non se disponat. Probatur secundò conclusio, quia in hoc casu Sacerdos solum est materialiter abscondens, & materialiter manducans, ad abscondendum autem non requiritur status gratiæ, si enim absconderet in foramine parietis non peccaret mortaliter, ergo ad abscondendum corpus Christi Domini non requiritur status gratiæ. Sed agè, iam rationem efficacissimam proponamus, & quæ multorum videri omnino probabilem reddit meam assertionem, & cum duplici titulo competere possit Sacerdoti in tali casu obligatio se disponendi, & quia minister est, & quia recipiens est; si probauero non competere illi obligationem se disponendi, quia recipiens est, arctior enim est obligatio in recipiente quam in ministrante, cùm nullus quem ego viderim, dixit præter me, posse vnquam Sacerdotem recipere Sacramentum Eucharistiæ cum aduertentia peccati mortalis sine nouo peccato, nullus renuet concedere non competere illi obligationem se disponendi, quia minister est. Probo igitur non competere illi obligationem se disponendi, quia recipiens est, quia cùm in hoc casu Sacerdos non se habeat vt subiectum rationale, sed sicut recipere posset paries in foramine, non est attendenda in eo dispositio moralis, seu spiritualis; sicut in opinione probabili quando Sacerdos non solemniter baptizat, etiamsi existat in peccato mortali, non tenetur se disponere, eo quod in hoc casu se habeat quasi laicus: ergo cùm in nostro casu Sacerdos se habeat quasi subiectum non rationale, non peccabit mortaliter si non se disponat. Ex quo infero talem debere esse dispositionem ad hoc Sacramentum recipiendum, qualis est receptio eius, si hæc sit materialis physica, & realis tantum requiritur dispositio in eadem linea, scilicet materialis physica, & realis tantum: Si sacramentalis sit requiritur dispositio moralis, seu spiritualis, & quia receptio Sacramenti Eucharistiæ in nostro casu est pyhsica realis, & materialis tantum, non requiritur dispositio moralis, seu spiritualis. Probatur quartò non minus efficaciter, quia Sacerdos in hoc casu per se tantùm obligatur ad abscondendum Eucharistiæ Sacramentum, si enim absconderet in loco tuto & decenti, satisfaceret suæ obligationi, sed ad abscondendum corpus Christi Domini sufficit satis superque est receptio, seu manducatio materialis; ergo non tenetur Sacramentaliter recipere, ac per consequens non tenetur se disponere. Maior, & consequentia constant, & probatur minor, quia non

minus

minus absconditum maneret Eucharistiæ Sacramentum receptione physica materiali,& reali quam Sacramentali : ergo ad abscondendum corpus Christi Domini satis superque est receptio , seu manducatio materialis physica ; & realis. Ex dictis infero locum Pauli , qui de dispositione requisita ad hoc Sacramentum recipiendum loquitur, scilicet: Probet autem seipsum homo , &c. qui manducat & bibit indignè , &c. intelligendum esse de manducatione Sacramentali , non de materiali physica & reali tantum. Infero secundò , Sacerdotem in tali casu , si post aliquam actionem factam iudicaret iudicio erroneo fuisse peccatum mortale, cùm tamen sit in gratia , recepturum augmentum gratiæ non ex opere operato , sed ex opere operantis : non ex opere operato , cùm hoc augmentum annexum sit manducationi Sacramentali , & ex opere operantis,cùm vt suppono sit in gratia,& aliàs bonum actum exerceat. Idemque dictum existimo si talis Sacerdos in tali extrema necessitate reciperet Eucharistiam receptione materiali physica & reali, existimans esse in gratia cùm verè esset. Infero tertiò,nostram conclusionem non solum habere locum in casu in quo vrgens necessitas non sineret Sacerdotem se disponere media confessione , videlicet contritione , imò positiuè nolentem se disponere, cùm non habeat obligationem. Hæc dicta sint sub censura Ecclesiæ.

Verùm his non obstantibus , tunc ego prorsus negatiuæ sententiæ , adhæsi ex rationibus quas nouissimè inuenio apud doctum Patrem Thomam Hurtado,*t.2. tract.11.cap.9.resol.9.num.322. cum seqq.* vbi sic ait: Casum singularem hic afferam , de quo rogatus suum in hac Vniuersitate Hispalensi anno præterito 1639. & in hoc anno 1641. & est , an Sacerdos degens in præsidio contra Infideles , si audiat campanam ad strepitum , vulgò *Rebato* , pulsari, veritusque prudenter ne Hæretici Ciuitatem capiant , & Eucharistiam sacrilegè rapiant , & deludant,vt in Terminione , & alibi fecerunt , aduertatque talis Sacerdos se in mortali peccato existere, sicque species sumpsit Sacramentales sine contritionis,vel Sacramentalis confessionis præmissione an inquam , talis Sacerdos mortaliter peccauerit, cum ita Sacramentum consumpserit , ac si in Arca reconderet , vel in foramine absconderet , vt infideles non inuenirent , & ita non sicut cæteri fideles recipit,nempè communicando , sed solummodo abscondendo. Ita Hurtadus , qui postea probat hanc sententiam ; nam si huiusmodi Sacerdos potuit actum contritionis elicere , ad id obligatus fuit sub mortali , & contrarium asserere temerarium est, & omnino improbabile. Ita tenent omnes Doctores Catholici , neque est qui contrarium insinuet, & ratio est euidens, quam tradidit S.Thomas *3.par. quæstion.80. art.3.4.& 5.* quia extat præceptum diuinum de non recipiendo Sacramentum cum conscientia peccati mortalis , vt constat ex Apostolo 1. *Corinth. capit.*11. *Qui manducat indigne , iudicium sibi manducat.* Quem locum in hoc sensu intelligunt omnes fere Patres Ecclesiæ , & Concil. Tridentin. *sess.*13. *capit.*13. Videri potest Cardinalis Bellarminus , *l.4. de Euchar. capit.*17. *&* 18. Deinde in hoc casu solum est necessarium abscondere Sacramentum , ne ad manus infidelium deueniat , qui irreuerenter in illud insurgant , & ad hoc solum in omni Christiano viget obligatio : ergo si in pectore possit abscondere , qua debetur reuerentia , contritionem eliciendo , ad hoc tenetur. Probatur euidenter consequentia,quia si quis in loco decenti valeret Sacramentum reponere, ad id tenebitur , & etiamsi in luto non collocare potest , tenetur ad non collocandum ; quod autem spurcatius lutum ? quis locus obscœnior anima in mortali existente;ergo si possit hanc culpæ tollere fæditatem per contritionem , tenebitur omninò ad tollendum. Iterum dico de hoc non posse esse hæsitationem inter fideles , & Catholicos. Alias etiam rationes inuenies apud dictum Hurtadum , & responsiones ad argumenta contrariorum,& ad ea quæ superius adducta sunt.

Nota hîc obiter,quod si periculum sit ne Eucharistia pereat , vel malè tractetur , potest sumi à non ieiunio , etiam à Laico si alius desit : imò probabiliter potest etiam præsente Sacerdote laicus accipere. Ita ex Cardinali Lugo docet nouissimè Pater Hermanus Busenbaum Societatis Iesu *in Medulla Theol. mor.l.3.tr.3.cap.2.dub.2.num.2.*

An sit melius confiteri proprio Parocho quam alicui Priuilegiato,vt sunt hodie Regulares.

Resolvt. LIII.

Ad hoc dubium sic respondet Nicolaus Ysambert. Professor Regius Sorbonæ *in 3. part. D. Thomæ,tract.3.disp.20.art.6. num.7.* licet cæteris paribus sit consultius confiteri proprio Parocho , quam Priuilegiatis ; qui tamen in tali casu eligit confiteri Priuilegiato , eique de facto confitetur , nullum admittit peccatum etiam veniale , præcisè ex eo ipso, quod in tali casu anteponit Priuilegiatum , proprio Curato in ratione Confessarij. Prior pars propositionis probatur ex eo , quod Concil.Trid. *sess.22. in decreto de obseruandis in celebratione Missæ.* Item *sess.24. cap.4.*dicat,monendum esse populum , vt frequenter ad suas Parochias accedat. Item ex eo , quod ordo hierarchicus videatur sic melius conseruari item quod hoc cedat aliis in exemplum , & excitet maximè affectum proprij Pastoris in suam ouem,vt tempore morbi eam visitet & Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ , & extremæ Vnctionis administret illi. Posteriorem item pars probatur : Quilibet potest, etiam absque peccato veniali ex duobus bonis inæqualibus,amplecti minus,relicto meliori , sed confiteri proprio Parocho , & mendicanti priuilegiato, per Episcopum approbato,sunt duo bona, quia licèt vnicuiq; illorum confiteri,vt docuimus,& ex suppositione præcedentis partis sunt inæqualia , est enim minus bonum confiteri priuilegiato approbato : igitur relicto illo , scilicet confiteri proprio Parocho, potest quilibet sine veniali peccato velle , & de facto confiteri mendicanti priuilegiato per Episcopum approbato. Maior patet , quia licet Consilium sit de meliori , attamen præceptum est simpliciter & absolutè tantum de bono , & qui contrahit legitimum matrimonium , illudque debito modo consummat, licet possit seruare castitatem,non peccat iuxta Apostolum in Epist.ad Corint. quamuis castitas præcellat matrimonio.Ita Ysambert.

Sed ego secundam partem suæ conclusionis amplector ; sed non deberet vir doctissimus primam partem tenere , vt optimè obseruat Ioannes Pontius *in Curs.Theol.disputat.46. quæstion.9.concl.4. num.*123. & adducere pro sua sententia Concilium Tridentin. vbi nec verbum ea de re habetur. Itaque ex natura rei , seclusis circunstantiis Parochi , & Religiosi , quoad alias qualitates , nulla est differentia ob

ob quam vnum esset melius, quam alterum: Ob circunstantias autem aliquas, aliquando posset melius esse confiteri Parocho, aliquando Religioso. Communiter videtur præferendus Religiosus, quia habent priuilegia absoluendi ab aliquibus casibus, à quibus non habet Parochus, & quia (pace Parochorum) communiter sunt doctiores, & magis præsumi deberet quòd essent magis versati in rebus spiritualibus.

Sed quicquid in Gallia nostris temporibus aliqui ausi sunt docere, & etiam publicè, certum est inter Doctores, quod quicumque confitetur habenti licentiam à Summo Pontifice audiendi Confessiones faciendas ex præcepto Concilij, non tenetur etiam semel in anno confiteri Parocho, aut alij vlli de ipsius licentia. Vnde non deseram hic per extensum apponere Bullam Sanctissimi D.N. nunc fæliciter regnantis, tenoris sequentis. Innocentius Papa X. Ad futuram rei memoriam. Exponi nobis nuper fecerunt dilecti filij Regulares Ciuitatis Burdigal. quod alias à venerabilibus fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinal. Concil. Trident. Interpret. emanauit decretum tenoris subsequentis: Die 9. Iulij anno 1644. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Trident. Interpretum, post maturam discussionem censuit, Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohibere Regularibus, habentibus priuilegia Apostolica, vt à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè administrare non valeant Sacramentum confessionis; posse tamen eisdem prohibere, vt personis sæcularibus in die Paschatis non administrent Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, etiamsi dictæ personæ sæculares in alia die satisfecerint præcepto Ecclesiæ, hac de re edito. Cùm autem, sicut eadem expositio subiungebat, idem exponentes præmissa, quo firmius subsistant Apost. nostræ confirmationis patrocinio communiri summopere desiderent; Idcirco nos, eosdem Regulares specialibus fauoribus, & gratiis prosequi volentes, & eorum singulares personas à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis, à iure vel ab homine quomodolibet innodatæ existunt, ad effectum præsentium consequendum, harum serie absoluentes, & absolutos esse censentes, supplicationibus illorum nomine nobis super hoc humiliter porrectis, inclinati, decretum præinsertum Apostolica authoritate tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illique inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adiicimus, ac omnes & singulos tam iuris, quam facti defectus, si qui desuper quomodolibet interuenerint, supplemus, salua tamen semper authoritate eorundem Cardinalium, decernentes præsentes litteras validas, firmas, & efficaces existere, & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere, dictis Regularibus in omnibus, & per omnia suffragari, & ab omnibus ac singulis, ad quos spectat, & pro tempore spectauit in futurum inuiolabiliter obseruari: sicque per quoscumque Iudices Ordinarios, & delegatos, & causarum Palatij Apostolici Auditores iudicari, & definiri debere; irritumque & inane si quid secus super his à quodam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, priuilegiis quoque & indultis, & litteris Apostolicis in contrarium præmissorum, quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, illorum tenore præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad effectum præmissorum specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ ad S. Petrum sub annulo Piscatoris die 7. Februarij anno 1645. Pontif. nostri anno 1. & hanc Bullam fuisse in Gallia exequutoriatam, & receptam, patet per decretum Regium, datum Parisiis, 11. Martij 1645. & circa vanam prætensionem supradictorum Gallorum, latè postea scripsit Pontius, & Ysambert *vbi supra*; quibus adde Matrimon. de Sacramento Pœnitentiæ, qui supradictam Bullam Innocentij X. & Decretum Ludouici Regis adducunt, & materiam latè tractant, & ad omnia argumenta Aduersariorum respondent.

De quodam Clerico, qui ordinem Subdiaconatus suscepit cum dimissoriis falsis.

Resolvt. IV.

Respondeo supradictum Clericum secundum opinionem Marchini, *de Sacram. Ordin. tract. 1. part. 5. cap. 11. num. 13.* incurrisse suspensionem latam in *cap. Lugdunensi, 9. quæstion. 1. & in cap. eos qui de tempor. ordin. in 6.* contra suscipientes Ordines ab alieno Episcopo; nam idem est ordinari à non suo, ac ordinari cum falsis Dimissoriis proprij Episcopi. Hoc supposito, dicendum est, supradictum Clericum posse dispensari ab Episcopo, si suspensio occulta est, vt est in casu nostro stante priuilegio Episcopis concesso in Concil. Tridentin. *sess. 24. capit. 6. de Reform.* ita Auila *de Cens. p. 3. disp. 6. dub. 1 concl. 7.* & communiter Doctores. Dico secundò posse dispensari à Confessariis Societatis Iesu, & ab aliis Regularibus participantbus de eorum priuilegiis: nam Sedes Apostolica concessit Confessariis Societatis quod fidelium confessionibus auditis, eos in foro conscientiæ absoluere possint à quibuscumque sententiis, censuris, & pœnis Ecclesiasticis ex peccato resultantibus. Et quidem hæc verba ad suspensiones iuris indistinctè se extendunt: esto enim hæ suspensiones non absoluantur propriè, sed dispensatione tolli debeant, eorum tamen relaxatio, iuxta frequentem loquendi modum, absolutio nuncupatur. Et ita hanc sententiam in terminis tenet Auila *vbi supr. dub. 2.* Castrus Palaus *tom. 6. disputat. 4. punct. 9. numero sexto.* Layman *l. 1. tract. 5. part. 3. capit. 4. numero quarto.* Bassæus *in floribus theol. verb. suspensio 3. numero quarto.* Villalobos *in summa, tom. 2. tract. 9. difficult. 60. numero nono,* & alij. Et tandem dico tertiò, supradictum Clericum posse dispensari à quolibet Confessario approbato in Regnis, vbi viget Priuilegium Bullæ Cruciatæ. Et ita docet me citato, Leander *de sacram. t. 2. tract. 6. disput. 6. quæstion. 16.* Serius *in Bull. Cruc. disp. 1. difficult. 10. §. 8. quæstion. 30. numer. 2.* Remigius *in pract. confess. tract. 5. capit. 3. §. 1. numer. 12.* Pater Bardi *in Bull. Cruc. part. 2. tract. 6. capit. 7. sect. 5. numero septimo* Ludouicus à Cruz, *disp. 1. cap. 4. dub. 10. numero tertio.* Trullench *lib. 1. §. 7. capit. 21. dub. 15.* Castrus Palaus, *t. 4. tract. 25. punct. 8. §. 4. numero primo* & alij, firmantes posse Confessarium ex priuilegio Bullæ Cruciatæ à Pontifice sibi concesso auferre suspensionem contractam, vt est in casu nostro, per indebitam Sacrorum Ordinum susceptionem. Nota quod etiam Quintanadueñas *in Præmio Instruct. Ordin. n. 9.* docet, sumentes Ordines cum dimissoriis falsis, incurrere suspensionem.

Sed

Sed quia Hieronymus Garſias *in ſum. theolog. mor. tract.1. diſſic.1. dubit.13. punct.4. numero* 24. putat, ſupradictum Clericum ordinatum cum falſis dimiſſoriis incurriſſe irregularitatem latam *in capit.1. de eo, qui furtiue ordinem ſuſcepit*, adhuc exiſtimo, etiam ſtando in hac opinione, poſſe in caſu noſtro, qui delictum eſt occultum, dictam irregularitatem etiam diſpenſati per Epiſcopum, ſtante iure nouo Concilij Tridentin. *ſeſſ.25. capit.6. de reform.* Et ita docet Barboſa *in d.capit.1. numero ſecundo.* Caſtrus Palaus *tom.6. diſputat.6. punct.17. numero quarto.* Sayrus *de cenſur. lib.7. capit.10. numer.*38. Caſpenſis *in curſ. Theolog. tom.2. tract.25. diſputat.5. ſect.5. numero* 34. Pellizzarius, *tom.2. tract.7. capit.5. ſect.3. numero* 123. & alij. Imò aliqui probabiliter plus addunt, poſſe dictam irregularitatem diſpenſari etiam à quolibet approbato Confeſſario, virtute Bullæ Cruciatæ. Et ideò ad confirmationem ſupradictorum apponam hic verba Patris Garſiæ *vbi ſupra numer.*32. ſic itaque ait: Eſta irregularidad ſi es deducta ad forum contentioſum, no puede diſpenſarla el Obiſpo, ſi no en caſo, que el reo huuieſſe entrado en Religion, y heura aſſi penitencia, en el qual concede el capitolo Veniens, que pueda diſpenſar el Obiſpo, pero ſi ex occulta aunque ſe puede el tal ordenado en el ſiglo, podra deſpenſar con el Obiſpo en virtud del Concilio Tridentino, y lo miſmo digo del Confeſſor ordinario virtute Bullæ Cruciatæ. Hæc Garſias. Et hoc vltimum de facultate, quam habent Confeſſarij diſpenſandi per Bullam Cruciatæ irregularitatem contractam ex mala ordinum ſuſceptione, vt fuit in caſu noſtro, docent, communiter Thomiſtæ, quos ego alibi ad ſacietatem adduxi, quibus nunc addo ex Societate Ieſu omninò videndum Ioſephum Giballinum *de irregularit. cap.6. quæſtion.5. numero quarto.* vbi me citato latè firmat hanc ſententiam, & reſpondet ad argumenta contraria, aſſerentem abſolutè quod qui ex facultate generali poteſt abſoluere a cenſuris, poteſt quoque diſpenſare in irregularitate pœnali, vt eſt iſte de qua loquimur. Et ideò Magiſter Petrus Cornejo ornamentum Carmelitanæ Religionis *in 3.part. D. Thomæ, tom.2. tract.5. de irregular. diſputat.7. dubitat.1. quæſtion.1.* ſic ait: Dico irregularitatem per illegitimam ordinum receptionem etiam poſſe tolli in foro conſcientiæ per Bullam Cruciatæ. Hoc eſt probabile, quia hæc irregularitas eſt Cenſura, & pœna Eccleſiaſtica iuxta noſtram ſententiam atque ita poteſt tolli ex priuilegio Bullæ Cruciatæ. Ita ille. Et hanc ſententiam etiam probabilem putat Ioan. de Sot. *in ſum. part.2. tract.2. ſect.2. diſputat.4 fol.*379. Poncius *in cur. theol. diſputat.*48. *quæſt.vlt. numer.*30. Eſcobar ex Societate *in tract. mor. tract.1. exam.17. capit.9. num.*130. & etiam me citato Martinus de San. Ioſeph. *in Reg. S. Franciſci de facultatibus confeſſ. verb. diſpenſare numero tertio fol.*577. & me citato Gallego de Vera *in bull. Cruciatæ, capit.9. dub.*139. & me citato Remigius *in ſumma, tract.6. cap.5.§.4. numero ſecundo* & me citato Ioannes Henriquez *in qq. pract. ſect.*31. *quæſtion.5. numero* 37. & me citato Creſcentius *in Præſidio Romano lib.3. numer.*78. & me citato Leander à Murcia Cupuccinus *in quæſt.*8. *ad cap.7. Regulæ S. Franciſci, numer.65.* & me citato Guazzinus filius *in tr. moral. lib.2. defenſ.6. quæſtion.45. num.2.* & me citato Pellizzarius, *tom.2. tract.*8. *capit.3. numero* 90. & me citato Marcus Serius *in Bullam Cruc. diſputat.1. diſſic.10.§.8. quæſtion.30. numer.5.* & me citato Pater Magiſter Lezana *in ſum. qq. Regul. tom.3. verb. Bulla Cruc. num.*30. & me citato Baſſæus *in flor. theol. verb. irregularitas* 11. *numero* 17. Idem etiam docet Eſcobar *in theol. moral. tom.1. libro 9. ſect.2. capit.15. Probl.29. numero* 213. Itaque caſus ſupradicti Clerici non eſt ita deſperatus, & abſque remedio; vt aliqui putarunt his diebus; nam cùm ſit occultus poteſt, ſiue ſuſpenſionem; ſiue irregularitatem contraxerit diſpenſari ab Epiſcopo. Quod idem probabiliter puto dici poſſe de Confeſſariis Regularibus virtute ſuorum priuilegiorum, & de quibuſcumque Confeſſarijs approbatis virtutæ Bullæ Cruciatæ. Ita ſentio, ſaluo meliori iudicio.

An ſi res ablata tunc valebat v.g. decem aureos, poſtea verò antequam reſtituatur valet viginti, quæritur an debeatur reſtitui decem, aut viginti aurei.

Resolvt. V.

CIrca hanc difficultatem ait Pontius *in curſ. theol. diſputat.*52. *quæſtion.9. numero* 52. Diſtinguunt Authores de mutatione intrinſeca, & extrinſeca valoris. Mutatio intrinſeca eſt, quando ipſa res ablata in ſe creſcit, aut decreſcit, vt ſi res ablata fuerit agnus, & poſtea deueniat ouis. Mutatio extrinſeca eſt, quando res ſecundùm ſe manet phyſicè inuariata in eodem ſtatu, ſed mutatur tamen ob aliquas extrinſecas circumſtantias, aut cauſas valor ipſius, vt ſi modius tritici, qui iam valet tribus nummis, ratione caritatis frumenti, aut ex decreto Principis valeat quatuor nummis. Quamuis autem variæ ſint de hac re ſententiæ, fortaſſis tamen in re ipſa conueniunt. Sed quidquid ſit de hoc, quantùm ad rem, exiſtimo reſtituendum domino rem ipſam, aut valorem eius ſummum pro toto tempore quo detinetur, v.g. ſi abſtuliſti agnum, & non reſtituiſti donec facta eſt ouis; aut facta eſſet, ſi non occidiſſes, aut perdidiſſes, debes domino reſtituere valorem ouis, nec ſufficit reſtituere valorem agni. Similiter ſi Abſtuliſti modium tritici cùm valeret tribus nummis, & non reſtituiſti, donec veneret tempus, in quo valeret quatuor nummis; tot reſtitui debent. Ratio eſt, quia reuera erat iniuria domino quod eo tempore, quo res ipſius plus valeret, per furtum alterius factum ſit, vt non potuerit vendere rem ſuam illo tempore, & quod non ſit tam diues tum quàm eſſet niſi fur abſtuliſſet agnum, aut triticum ipſius; ſicut reuera non eſſet: nam non poterat tum acquirere ſibi quatuor nummos, quos valeret res ablata. Cui iniuriæ non ſatisfit dando quantum valebat res ante, aut poſtea, ſi tantum ante aut poſtea non valebat. Nec crediderim tollere hanc obligationem, quod dominus ſi haberet ſuam rem, non eſſet venditurus illam pro illo tempore, quo erat carior; & conſequenter; quod non ſit paſſus damnum ex eo, quod caruerit re ſua tum, ratione illius augmenti valoris; quia ſufficit, quod poterat vendere, & quod per furem ſit effectum vt non poſſet.

Nec refert, quod opponit Cardinalis de Lugo, ſi res furtiua ſine culpa furis periiſſet, eodem modo peritura apud dominum, furem non obligandum ad reſtitutionem: non enim credo hoc eſſe verum, quia aliàs qui hodie furaretur equum, qui equus caſu aliquo periiſſet cras, non teneretur ad reſtitutionem, quod videtur falſum; quia quamuis periiſſet cras, tu tamen hodie feciſti tantum damnum domino, & tantum conſequenter debes ipſi reſtituere certè; mihi abſurdum videtur aſſerere,

quo

quod si auferres heri ex domo aliquo linteamina valentia decem nummis, quæ domus hodie combusta est cum omnibus in ea contentis, & quæ consequenter linteamina, si non auferrentur à te, similiter combusta essent, tu non teneretis pretium tantum pro illis restituere: nam quemadmodum tenereris restituere valorem eorum, si apud te combusta essent, quamuis non comburerentur apud dominum; ita etiam tenereris si apud dominũ essent comburenda; quia ad iniuriam quam tu fecisti, & animum etiam illa furandi, cùm nihil scires de combustione, omninò per accidens est quod essent comburenda, necne. Sed quidquid sit de hoc, quamuis non teneretur quis restituere nisi pro ratione damni illati, & damnum non inferretur in casu quo res ablata periret apud dominum paulò postquam ablata esset; præter damnum quod pateretur ex defectu rei pro modico tempore quod intercedit inter furtum, & tempus, quo periret res, si mansisset apud dominum; & quamuis etiam non inferres maius damnum domino pro tempore quo res ablata erat carior, si ipse tum rem illam vendere vellet, quàm si non esset tum carior; nisi quod tum si vellet vendere rem, non posset; tamen hoc ipsum est damnum æquiualens augmento pretij pro tempore illo. Deinde res illa in se pro tempore quo erat carior valebat plus quàm ante: ergo non poterat retineri tum à domino sine iniuria tanti valoris: ergo tantum debet ipsi restitui. Et hæc omnia docet Pontius *vbi supra*; quæ quidem licèt probabilia sint, opinionem tamen Cardinalis de Lugo, quã ipse impugnat, puto etiam sua probabilitate non carere. & aliqua quæ Pontius asserit, habent etiam suam difficultatem, vt ego alibi dixi.

An famuli teneantur impedire eos, qui furantur à suis dominis.

Resolvt. VI.

Affirmatiuè respondet Pontius *in curs. theol. disp. 52. quæstion. 9. concl. 2. numer. 65.* & hoc non solùm de illis, quibus specialiter cura custodiendorum bonorum illorum commissa est, de quibus non est ratio dubitandi; sed etiam de aliis; nam quamuis cura specialiter ipsis non sit commissa; tamen ex ratione sui status in genere videtur eos obligari, vt id impediant; nec potest esse dubium, quin illa sit voluntas domini, cui in hoc obtemperare debent. Nec scio, cur aliqui eximant famulum ab hac obligatione respectiuè ad alium famulum domesticum, quasi non teneretur impedire ipsius etiam furtum, nisi quatenus posset formare iudicium, quod non acciperet aliquid, nisi id, ad quod haberet licentiam vel expressam, vel interpretatiuam. Ita Pontius.

Sed quoad hoc vltimum communis sententia est in contrarium, quam tuetur Lessius, *libro 2 capit. 17. dub. 10. numer. 75.* Molina *disputat. 735. numero quinto* Layman *lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 5. numero quinto.* Cardinalis Lugo *de iust. tom. 1. disputat. 19. sect. 3. num. 105.* Ioannes Vvigers *de iust. tract. 3. capit. 2. dub. 6. num. 51.* & communiter. Dico igitur, famulum qui videt aliquem furari ex rebus Domini, & non impedit, non teneri ad restitutionem, quando furtum ab alio famulo domestico fieri videt, nisi si cura & custodia speciali munere commissa sit: vnde teneretur etiam famulus quando ei datur clauis ad extrahendum aliquid de aliquo loco, quia pro tunc custodia eius loci ipsi demandatur. Tenentur etiam, qui curam penus habent, vel ad custodiam, & vigilantiam supra res domesticas, vel familiam præficiuntur.

Quoad alteram verò partem libenter assentior sententiæ Patris Pontij, licet etiam quod quando famulus communis, cui peculiariter custodia, aut cura demandata non est, videt non à domestico, sed ab extraneo furtum de rebus domesticis fieri, non teneri etiam ad restitutionem, licet non impediat, aut manifestet; videtur clarè docere Molina loco cit. dicit enim, quando vnus famulus videret alterum famulum, aut quemuis alium accipere aliquid de rebus, quarum cura aut custodia, aut defensio nullo modo esset ei commissa, ac taceret, non teneretur id restituere. Cui consentire videtur Rebellius *1. par. de obligatione Iustitiæ, l. 2. quæstion. 14. sect. 8. numer. 62.* dum solum dixit, retineri ad restitutionem famulos, quibus custodia domus, pecorum, aliarumve rerum demandata est, & eum cui traditur clauis ad pecuniam, vel aliud detrahendum ab aliquo loco, si indè aliquid furari permittat. De aliis verò seruis, vel famulis nihil eiusmodi dicit. Clarius id docet Azorius, *3. tom. l. 8. cap. 13. de locato, & conducto, quæsito 8.* & Bonacina *disp. prima de restitutione, quæst. 2. punct. 7.* Alij dicunt tunc teneri famulum ad restitutionem, cum quibus, vt visum est sentit Pontius, & etiam ego, & idem docet Petrus Nauarra *lib. 3. de restitutione, cap. 1. num. 224.* Lessius, *cap. 13. numer. 75.* cum Soto *l. 4. de Iustitia, quæst. 7. art. 3.* quia aliqua domus custodia eis videtur commissa, licet non cum speciali vigilantia, & ita videtur habere communis hominum sensus. Vnde infero. Primò idem esse si famulus videret alium famulum ex rebus domesticis congregare, vt noctu cum illis fugiat; quia iam tunc esset quasi furtum ab externis factum. Infero secundò, idem dicendum si famulus dum dominum extra domum comitatur, videret furem Domino crumenam furari, quia famuli sunt tunc quasi custodes domini, vt eum defendant. Et hæc omnia docet Eminentissimus Lugo vbi supra.

Sed si aliquis hîc quærat, an si latro det alicui aliquid ne ipsius latrocinium impediat clamando, aut aliter manifestando, vtrum hîc tenebitur ad damni reparationem? Dominicus Soto *l. 4. quæstion. 7. ar. 3.* simpliciter asserit, eum non teneri, nisi fortasis id quod latro dedit, sit pars furti; hanc enim tenebitur restituere ratione rei acceptæ. Fundamentum esse potest, quia non idcircò videtur quis magis obligari ad impediendum, quia accepit pretium vt non impediat; nam accipiendo pretium non videtur iniuriam facere illi, quem latro parat inuadere. Nihilominus contrarium est verius, & ita docet Petrus Nauarra *cit. libro 3. capit. 4. numero 132.* Lessius *libro 2. capit. 13. dub. 10.* Rationem indicat Petrus Nauarra, quia tunc non tantùm est quædam non impeditio, sed etiam quædam veluti positiua cooperatio, quatenus scilicet sic paciscendo cum latrone, animat eundem, securioremque facit; sine quo pacto, aut non fecisset, aut non tam liberè, & audacter fecisset: vnde positiuè suo modo in factum influit, eoque nomine venit meritò ad restitutionem obligandus.

Et notent hîc Confessarij, quod omnes qui ex officio obligantur impedire damna aliorum, si ex culpa graui negligant, tenentur ad restitutionem, & reparationem damnorum. Est communis doctrina. Hinc infertur Primò, Principes, Magistratus, Prætores. Duces belli teneri ad restitutionem, si omittant impedire furta, iniusta monopolia, latrocinia

latrocinia, & similia mala, quando ea impedire in ipsorum est potestate; quia ratione officij ex iustitia ad illa impedienda tenentur, tanquam ad hoc assumpti,& conducti; ideò namq; stipendia à Repub. accipiunt, & honores eis deferuntur. Infertur secundò, idem dicendum esse de omnibus illis, qui per modum contractus ad aliquarum rerum custodiam sese obligarunt, stipendium ea de causa promerentes; quia lege iustitiæ tenentur hi custodiam præstare: quam si hanc negligant, tenentur de damno secuto siue illud ab hominibus infertur, vt à furibus, siue ab animalibus Syluestribus, quæ coërcere & abigere debuissent. Sic tenentur custodes hortorum, vinearum, syluarum, stagnorum, si ex ipsorum negligentia damna inferantur: non tamen tenebuntur custodes syluæ communis, si permittant iis auferre ligna, quibus iniustè id fuerat prohibitum, vt habet Petrus Nauarra *l.3.c.4. num.142.* Quod si verò eiusmodi custodes, pretio accepto, permittant alios auferre ligna, vel res suæ custodiæ commissas, obligabuntur tunc ad restitutionem etiam ante illos, qui res abstulerunt; quia censentur illi tum principales authores damni, quia quodammodò quasi vendunt res alienas, idque siue pretium exegerint, siue oblatum acceperint. Infertur Tertiò, etiam Tutores, & Curatores ad restitutionem teneri, qui negligunt impedire damna pupillorum, aut minorum, vt notat de Grassis *l.2.c.26. num.27.* Nauarrus, *cap.17.n.21* & alij. Ratio est, quia ex iustitia ad hoc obligantur, quamuis enim stipendia non recipiant, nihilominus lege iustitiæ tenentur. Nam potestas publica potest hanc obligationem eis imponere, & iuxta communem sensum habetur imposita. Vide Vvigers *vbi supra* hæc omnia rationibus confirmantem.

An habens ius litigiosum in beneficio possit dare aliquid alteri prætendenti tale ius, vt non prosequatur ius suum.

Resolvt. VII.

Ad hoc dubium, quod in praxi potest accidere, sic respondet Ioannes Pontius *in cur. Theol. disp.56.q.2.concl.10 n.37.* Difficultas est, an qui haberet ius in beneficio, sed litigiosum, posset recipere ab alio prætendente ius in eodem beneficio aliquid, vt renunciaret iuri suo; vel dare aliquid, vt renunciaret alter. Sententia communior videtur, quod non possit hoc fieri absque simonia. Sed, saluo meliori iudicio, existimarem non esse simoniam, si daretur aliquid non pro beneficio, quod dans putaret esse suum; sed vt vitaret expensas, quas deberet facere, vt defenderet ius suum: nam procurare per decem nummos, ne quis exponeretur periculo perdendi centum nummos, quos in lite deberet expendere, nihil prorsus habet malitiæ; neque enim quod dat, est spirituale; neque etiam illud pro quo dat. Dare quidem aliquid vt alter renunciaret iuri positiuè, videtur esse simoniacum; quia ius illud est spirituale; dare verò aliquid vt non moueat litem ad prosequendum ius suum, & consequenter ad renunciandum iuri suo negatiuè, hoc est non prosequendo ipsum, non apparet simoniacum, quia illa negatio prosecutionis iuris non est spirituale. Idem dicendum si reciperet ab altero aliquid vt ipsemet non prosequatur ius suum.

Sed quid, an idem dicendum de eò, qui habens possessionem beneficij vellet illud relinquere alteri prætendenti ob aliquod pretium ab illo receptum? Resolutio huius casus videtur mihi difficilior, quàm prioris, quia hîc dando possessionem beneficij, videretur dare rem spiritualem pro illo precio. Respondeo tamen mihi videri, quod possit hoc facere absque simonia, quia cùm non sit certum quod beneficium sit suum, sed propter probabilitatem tamen quam habet, quod sit suum, vellet in litigando expensas facere, nullo modo apparet esse simoniacum, vt vitet illas expensas aliquid recipere, quia neque quod accipit est spirituale, neque illud pro quo accipit, hoc est expensæ, quas faceret in litigio. Itaque si qui dat, non emit ius alterius, vt non debet, quia potest esse contentus iure suo; neque possessionem, quod etiam non est necessarium vt faciat; quia sufficit quod alter permittat, vt ipsemet eam viro suo accipiat, aut ab eo, qui potest possessionem dare, sed solum det alteri aliquid ratione expensarum, quas faceret, vt probaret ius alterius non esse bonum, non apparet esse vlla simonia ex parte ipsius; similiter, si recipiens neque dat ius suum, quod alteri non est necessarium, cùm habeat proprium; neque possessionem positiuè, sed negatiuè tantum, permittendo, vt alter recipiat illam, sed solum recipiat aliquid ne faciat expensas defendendo possessionem suam, non committit vllam simoniam. Hucvsque Pontius, quæ ex eius mente dicta esse volo.

Quærit idem ibidem *concl.6.n.33.* si quis fecerit expensas in beneficio litigioso, an possit eas exigere ab illo, cui, aut in cuius fauorem resignat? Et respondet negatiuè cùm communi, loquendo de exactione tanquam pretij, aut debiti; quia quod alter solueret pro expensis, esset aliquod pretium pro beneficio; posset tamen æquiualens recipere gratuitè, de quo non est dubium ita ille.

Puer in anno quinto suæ ætatis fuit promotus ab Episcopo ad primam Tonsuram: quæritur quid iuris, & an possit promoueri ad alios ordines.

Resolvt. VIII.

Svppono dictum puerum, licet licitè, tamen validè fuisse ordinatum; quod patet ex *c. vnic. de Clericis per saltum promot.* vbi in casu quo quidam ante vsum rationis ordinatus fuerat minoribus, & subdiaconatu, & non certò constabat, iubetur quidem iterum ordinari, quia non sciebatur certò id ita esse, quod si sciretur, vt ibidem significatur, nullo modo iubetur ordinari. Suppono secundò, dictum puerum nullam suspensionem incurrisse; Primò, quia prima tonsura spectato iuris rigore non est ordo, sed ad ordines dispositio, & ab ordinibus sæpè distinguitur, vt constat manifestè ex *Tridentin. sess.14.cap.2.de reformat.* ibi: Ad sacros, aut minores ordines, vel primam Tonsuram promouere, seu ordinare valeat. Tum præcipuè, quia hæc Tonsura nullum speciale munus habet, à cuius executione ea initiatus suspendi valeat. Et ita docet Castrus Palaus, *tom.6. disputat.4. punct.10. §.1. numer.5.* & alij. Secundò probatur, quia suspensio nullatenus contrahitur ob culpam alienam, sed ob propriam; vt patet ex *c.2. de Constit.* ibi: Rem, quæ culpa caret in damnum vocare non conuenit. Et in *c. de his, quæ fiunt à maiore parte Capituli*, vbi dicitur: Peccata suos authores tenere debent, neque

pœna eſt alterius protrahenda, quam delictum fuerit in excedente, quia iniquum eſt innocentem pœnas nocenti debitas ſuſtinere, & ita docet Sanchez *de matr. l. 9. diſput. 31. numer. 9.* Auila *de Cenſur. p. 3. diſp. 3. dub. 2. concluſ. 2.* Suarez *d. 28. ſect. 4. num. 3.* Cornejo *in 3. p. D. Thomæ, t. 2. tr. 5. de ſuſp. dub. 2. numer. 4.* Layman *l. 1. tr. 5. p. 3. c. 9.* Hurtadus *de ſuſp. diffic. 9.* & alij communiter : ergo in noſtro caſu implicat dictum puerum aliquam contraxiſſe ſuſpenſionem, quia quando recepit primam Tonſuram, carebat vſu rationis, atque ideò peccare non poterat, & eius ſuſceptio ex parte ſua inculpabilis fuit, & tantum peccaminoſa ex parte Epiſcopi.

Verùm cùm hæc omnia de plano procedant quoad ſuſpenſionem per ſe ſumptam, & quatenus eſt cenſura; difficultas tamen eſt an dictus puer ex tali ordinatione incurrerit ſaltem ſuſpenſionem latè ſumptam, quæ dicit inhabilitatem ad alios ordines ſuſcipiendos, & videtur prima facie affirmatiuè reſpondendum ex notabili doctrina, quam ex Alterio *de Cenſ. t. 1. diſput. 7. capit. 1.* obſeruat ſapientiſſimus Felicianus à Vega olim electus Epiſcopus Mexicanus *in c. 4. §. ſi verò, de iud. n. 33.* nempè, nullum eſſe inconueniens poſſe ferri ſuſpenſionem, à iure, vel ab homine pro aliena culpa, quando talis ſuſpenſio habet rationem inhabilitatis prouenientе ex defectu ordinem conferentis : quod firmatur Primò auctoritate Diui Thomæ *in 4. ſent. diſt. 18. qu. 2. art. 3. qu. 2. ad primum.* Secundò, ex *c. vel non eſt compos 14. de tempor. ordin.* in quo puer ordinatus Diaconatu anno ætatis ſuæ 13. ſuſpenditur ab officio Diaconi vſque ad legitimam ætatem, non ob propriam culpam, ſed in iniuriam ordinantis. Tertiò, in *cap. 1. de ordinatis ab Epiſcopo*, qui Epiſcopatui renunciauit, cauetur ſuſpenſos eſſe debere ab officio, quouſque legitimus Pontifex diſpenſet, tametſi ignoranter prædictos ordines ſuſcepiſſent : ergo & in caſu noſtro poſſet aliquis dicere dictum puerum ordinatum ab Epiſcopo in anno quinto ætatis ſuæ contraxiſſe non quidem ſuſpenſionem ſtrictè ſumptam, ſed quandam inhabilitatem ad Ordines non ex culpa ſua, ſed in iniuriam Epiſcopi ordinantis, vt loquitur Pontifex *in d. c. vel non eſt compos.*

Sed licet ſuperius dicta ego approbem, dari videlicet in Sacris Canonibus aliquas ſuſpenſiones, quæ verè pœnæ non ſunt, ſed tantùm inhabilitates, & contrahi abſque culpa in Epiſcopi ordinantis iniuriam; attamen hanc doctrinam non poſſe applicari in caſu noſtro videtur, nam indiuidualiter inuenio expreſſam in *c. nullus de ætat. & qualit. ordinand. in 6.* vbi ſic habetur : Nullus Epiſcopus, vel quiuis alius, infanti (ſcilicet minori ſeptem annorum, ait ibi gloſſa, Caſtrus Palaus *t. 6. diſp. 4. pun. 10. §. 1. num. 6.* Leander *de Sacr. t. 2. tr. 6. diſp. 6. quæſt. 1.*) clericalem præſumat conferre Tonſuram, qui verò contrafecerit, vt in eo in quo peccauit, puniatur, per vnum annum à collatione clericalis Tonſuræ, dumtaxat nouerit ſe ſuſpenſum. Ita ibi Bonifacius VIII. Itaque, cùm Pontifex ſolum pœnam ſuſpenſionis imponat Epiſcopo, & nullam mentionem faciat de puero malè ordinato, neſcio qua ratione dicendum ſit in caſu noſtro, dictum puerum inhabilitatem aliquam incurriſſe; nam de illa ne verbum quidem Pontifex in dicto textu aſſerit, vt fecit in aliis textibus ſuperius adductis, & nouiſſimè in Concil. Triden. *ſeſſ. 5. c. 6. de reformat.* contra ordinatos ab Epiſcopo exercente Pontificalia in aliena Diœceſi, vbi fulminatur ſuſpenſio non ſolum contra Epiſcopum, ſed etiam contra ordinatos ab ipſo, licet ex parte ipſorum non fuiſſet culpa aliqua, vt notat Barboſa ibi, *n. 34.* Vega *vbi ſupra n. 34.* cum Alterio *loco cit.* Ergo in caſu noſtro intrat Axioma illud iuris, quod ſil ex voluiſſet, expreſſiſſet; ſicuti expreſſit quando voluit. Ex *c. 2. de Decimis, & cap. 2. de tranſact.* & ex aliis iuribus, & Doctoribus, quos ego ad ſatietatem adduxi nouiſſimè in *par. 10. tract. 9.*

Nec valet argumentum ſuperius adductum ex *text. in c. vel non eſt compos, & cap. 1. de ordin. ab Epiſcop.* qui Epiſcopatui renunciauit; nam ibi Pontifex loquitur tam contra ordinantem, quàm contra ordinatos, quod non fecit in caſu noſtro, videlicet *in d. cap. nullus*, ideò determinationes illorum Canonum non ſunt extendendæ ad caſum noſtrum, ad quem nullã inhabilitatem voluit Pontifex puero ordinato imponere; nam ſi voluiſſet, expreſſiſſet, vt alibi fecit. Et omnia iura clamant odia non eſſe extendenda de caſu ad caſum, etiam ſi extenſio fiat ex ſimilitudine rationis; vt patet ex *leg. factum cuique §. in pœnalibus*, vbi Decius. *ff. de regul. iur. c. in pœnis, eodem tit. in 6* Burgos de Paz, *conſ. 8. numer. 2.* Ioann. Andreas *in reg. odia, de reg. iur. in 6.* Gironius *de primileg. ſeu explicat. n. 540.* & aliis : Vnde impedimenta matrimonij cùm ſint quædam inhabilitates, contrahunt quidem etiam ab ignorantibus, ſed non extenduntur de caſu ad caſum : ergo, &c.

Nec obſtat ſupradictis *c. tuæ litteræ de Clerico per ſaltum promoto*, in quo Innocentius III. dicit iniungendam eſſe pœnitentiam cuidam, qui ordine Diaconatus prætermiſſo, ſe fecit ad Sacerdotij ordinem promoueri, ac inſuper ex quo boni viri aſſerebant inter quos fuerat conuerſatus, credebat aſſertioni eorum, eo quod tempore quo ordines inferiores ſuſceperat infra annos diſcretionis fuerat conſtitutus. Non inquam hîc textus obſtat; nàm primò poteſt quis reſpondere pœnitentiam illam fuiſſe ab Innocentio iniunctam, quia omiſſo Diaconatu ille talis Sacerdotium ſumpſerat cum ignorantia craſſa & ſupina, vt ibi Gloſſa obſeruat, non antea quia receperat ordines inferiores ante annos diſcretionis, cùm nulla negligentia, vt clarum eſt, ante vſum rationis ex parte ſua extiterit in illa ordinum ſuſceptione : ergo, &c. Reſpondeo ſecundò, quod Innocentius in dicto textu loquitur de illo, qui infra annos diſcretionis ordines inferiores ſuſcepit : ſed in noſtro caſu puer non ſuſcepit ordines, ſed tantum primam Tonſuram, quæ quidem, ex communi Theologorum ſententia, non eſt ordo, vt ex 24. Doctoribus latè probat Marchinus *de Sacr. Ordinis, tract. 1. cap. 7. num. 2.* ergo textus ille Innocentij non eſt extendendus ad caſum noſtrum; nam differt à caſu ibi expoſito.

Verum quia Canoniſtæ communiter docent primam tonſuram eſſe ordinem, & etiam ſecluſo dicto textu Innocentij III. quæſtio iſta non caret difficultate, & ſuos habet anfractus, exiſtimo prudenter Sanctiſſimum Dominum Noſtrum, ad ſedandos ſcrupulos, & pacandam conſcientiam, conceſſiſſe in tali caſu diſpenſationem, quam orator inſtanter petierat. Et ita ego reſpondi interrogatus de hoc caſu à S. D. N. Innocentio X. poſtquam diſpenſationem conceſſerat.

An

An liceat alicui ludere preces cum alio pro præmio temporali.

Resolvt. IX.

EMinentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo putat hoc esse illicitum; quia in hoc esset Simoniæ periculum, quatenus spirituale opponitur temporali in contractu oneroso, in quo æqualitas exigitur inter ea, quæ ab vtroque contrahente sunt soluenda. Sed Ioannes Pontius nominatim aduersus illum putat id licere, *in curs. Theol. d.56. qu.3. concl.3. n.9.* sicut enim absque simonia potest quis obligare se ad dicendum sacrum pro alterius intentione cum conditione quod ipse soluat ipsi decem asses, & alter potest ipsi soluere illos propterea; ita prorsus potest aliquis obligare sed ad dicendum Sacrum pro eius cùm quo ludit, intentione, ea conditione, vt si ipse vincat, alter soluat ipsi decem asses; non quidem pro sacro, nec pro applicatione intentionis, sed pro labore quem sumit in sacro dicendo, vel pro substentatione; est enim prorsus eadem ratio. Confirmatur, quia obligans se ad dicendum sacrum si perdat, pro altero obligatio ad dandum ipsi decem asses si vincatur, non exponit nisi decem asses, quos ipsemet posset habere, si diceret sacrum pro alterius intentione; sic autem obseruatur tanta æqualitas, ac proportio, etiam in re exposita ludo instar vtrumque: ergo nihil impedit quò minus id fieri possit. Per quod patet ad rationem Cardinalis, quia non est ipsum sacrum quod exponitur, sed quod corresponderet sacro tanquam pretium laboris, in eo dicendo insumpti; aut tanquam pars sustentationis, quæ deberetur ei, qui vellet dicere sacrum, quod est totum temporale. Deindè etiamsi esset malum ipsasmet orationes exponere, tanquam æqualis valoris vlli rei temporali, tamen non propterea committeretur simonia id faciendo, cùm non vendantur pro pretio. Rursus, qui vellet ludere orationes pro aliquo præmio temporali, lucrando per ludum, non necessario deberet propterea existimari æquiparare orationes illi præmio: nec enim talis æqualitas requiritur semper in re vtrimque exposita ludo; quia potest quis, si voluerit, iustè exponere viginti nummos pro vno, cùm sit Dominus argenti, & sicut posset nummos absolutè donare, cur non posset eos periculo exponere pro vno nummo, si velit?

Notandum est hîc obiter id quod docet Dicastillus, *de Iust. l.2.tr.18. disp.5. dubit 7. num.48.* quod si Dominus nihil prorsus mancipio præbeat, quod insumat in honestam recreationem, neque quidquam seruus ipse aliundè habeat, tunc poterit aliquid insumere ex bonis Domini in moderata recreatione; aut ludo, quia seruus ius habet sumendi moderatam aliquam recreationem. Et testatur ita sensisse in communibus casuum conscientiæ conferentiis graues & doctos viros Societatis.

Nota hîc etiam, quod Malderus *de Iust. 1.c.12. dub.1.* existimat, quando quis nulla fraude alterum ad sponsionem pellexit, etiamsi de victoria fuerit certus, non teneri eum ad restitutionem. Sed oppositum puto verius: nisi alteri prius declarauerit, se certò cognoscere, & perstiterit nihilominus alter & voluerit certare, tunc enim locum habebit, quod scienti & volenti non fit iniuria. Et ita ex multis docet Ioannes Vvigers, *de Just.tr.5.c.4.dub.1.n.3* qui etiam optimè obseruat *dub.5. n.13.* quod qui ludit ludo prohibito, si habeat animum non soluendi, vel solutum repetendi, non potest lucrari sic, vt lucrum iustè detineat. Ratio est, quia colluforem decipit, dum se gerit tanquam paratus esset pari sorte concurrere cum altero, vt soluat, si vincatur, & lucrum recipiat, si vincat: cùm tamen intendat solum ab altero lucrum captare, & si perdat nihil ipsi concedere; quod facit contractum inæqualem & iniquum. Qui tamen sincerè lusit, nam habens animum non soluendi, aut recuperandi in iudicio, poterit ludo peracto mutare animum & non soluere. Ita quoque Bonac. *de Rest. in particul. disput.2. quæst.3. punct.3. n.9.* quia ius commune vtrique hoc concedit, & in eo pares sunt.

Nota, hæc procedere in ludo vetito, quia qui ludo licito ludit, etsi cogitet non soluere, poterit tamen lucrari; quia quamuis soluere non intendat, poterit tamen ad soluendum compelli, atque ita victor censetur hîc paris esse conditionis ad lucrum faciendum, non obstante contraria voluntate colludentis.

Et tandem nota, quod cogentes ad ludendum debent restituere quod lucrantur; secus autem qui ab ipso lucratur. At Pontius *vbi supra disp.58. qu.3. concl.6. num.13.* contrarium videtur docere contra Cardinalem Lugum, & alios, quia ex iniuria facta vni, debet constitui indemnis; alter verò non item, cùm ipsi non sit facta iniuria. Ego conuenio cum primis, quia ex iniuria per metum facta non sequitur aliud, quam quod debeat seruari indemnis: ergo non debet ex illa reportare lucrum; reportaret autem si deberet lucrari, & non posset perdere. Quam resolutionem teneo ex natura rei; sed valdè opportunè prouideretur per leges positiuas, vt qui hoc modo induceret ad ludendum, in pœnam illius iniustitiæ perderet quod alter lucraretur. Ita Pontius. Sed ego puto non esse discedendum à sententia Cardinalis Lugo, quæ est communis.

An confessio informis sufficiat pro lucrando Iubilæo, vel indulgentiis.

Resolvt. X.

NEgatiuè respondet Pasqualigus *de Iubilæo, q.73. num.2.* vbi sic ait: Difficultas procedit ex suppositione, quod possit dari confessio informis: nam non posse dari dixi *in Theol. moral. disp.79. de Pœn. sect.5. & 6* Et communiter affirmatiuè respondent; dummodò tamen antequam impleatur vltimum opus iniunctum, recedat fictio, & adueniat status gratiæ, qui est necessarius quando est obtinendus fructus Iubilæi, seu indulgentiæ. Ita specialiter Leon *part. de Iubilæo, numer.83.* Bossius *sect.4. de Iubilæo, casu 19.§.1. numero 9.* Faustus *libro 4. de indulg. quæstion.33.* Hoc tamen apud me non caret difficultate, quia siue confessio sit præscripta in ordine ad dispositionem, siue vt opus iniunctum, semper intenditur vt disponens ad effectum indulgentiæ obtinendum, & proindè finis dispositionis cadit sub intentione præscribentis: ergo confessio quæ præscribitur, cum tali qualitate præscribitur, vt conducat ad finem intentum: Confessio autem informis non conducit, & ideò caret qualitate cum qua præscribitur, atque ideò non est illa confessio, quæ præscribitur. Ita Pasqualigus.

Sed ego puto non esse recedendum à sententia affirmatiua, quam præter Doctores à me alibi

adductos, tenet nouissimè nominatim contra Pasqualigum Pater Bardi *in Selectis, l. 5. q. 5. num.* 11. & ad eius argumentum respondet, quod quamuis confessio dum manet informis, & absque suo effectu, nequeat disponere ad finem intentum, quatenus sine gratia iustificante, homo non consequitur indulgentiam; nihilominus, si postea ille qui talem fecit confessionem, se conterat absque alia confessione; recipiet gratiam, & non tantum illam, quæ respondet contritioni, verum etiam aliam vi Sacramenti, quæ certò datur, vt dicunt Theologi, remoto obice; confessio autem illa valida, sed informis ratione valoris quem habet, satisfecit oneri iuncto, & licet actu non habeat effectum, est postea illum habitura, quatenus homo remouens impedimentum recipit maiorem gratiam intuitu Sacramenti, quod prius erat informe, postea verò formatum. Et si homo non se disponat per actum contritionis, non obtinebit Iubileum, quia non est in statu gratiæ: sufficit igitur Confessio quæ vel actu habet effectum gratiæ Sacramentalis, vel quæ sit talis, vt remoto obice possit illum habere; sed hoc est intelligendum si adhuc duret tempus in Iubileo signatum, & homo præstet reliqua iuncta; nam tali tempore transacto non poterit amplius acquirere indulgentiam, etiam ablato impedimento. Hæc Bardi, & nimis æstimanda est Sapientissimi Viri opinio, dari videlicet Sacramentum Pœnitentiæ informe, sed validum; nam hoc ita facilè concederint Theologi ex Societate, & satis probabiliter. Sed contra illos, & Pasqualigum in solamen Pœnitentium & Confessariorum non deseram hîc apponere verba Remigij *in Pract. Confess. tra. 5. c. 5. § 9. n.* 2. Però para euitar prolixidades, aduerta aqui el Confessor, que no sea facil en hazer repetir confessiones, conformandose con la opinion que admite confessiones informes; y assi haga solamente reiterar las que conoce auer sido inualidas. La differencia que ay entre la confession inualida, e informe consiste en que la inualida es, que se haze callando algun peccado mortal de proposito, ò verguenza, ò sin dolor alguno, ò sin intencion, ò proposito de la enmienda, ò sin ningun examen. Tambien, quãdo constasse que las confessiones fueron hechas con ignorancia afectada destos requisitos, por no auer querido frequentar los sermones, v. g. para no tener noticia de su mal estado, &c. La confession informes es à quella, que haze al penitente con algun defecto en el dolor, v. g. por llegar à confessarse con atricion imperfecta, y dolor ineficaz, y con vna beleidad que ni bien tenia determinacion de apartarse del peccado, ni bien dexaua de tenerla; mas el pensaua que llegaua al Sacramento con verdadero dolor, ò por no hazer suficiente examen de la conciencia por ignorancia, ò negligencia, aunque culpable, y por esto se oluido de confessar algunos peccados; si bien será el defecto pecaminoso mas, ò menos, conforme lo aya sido la culpa, y bastara acusar se despues dello, y delos pecados oluidados tambien. Dixe, y por esso se oluidò de confessar algunos pecados, &c. porque si despues de auerse confessado el penitente, hallasse que los pecados oluidados fueron mas que los confessados, seria necessario boluer à repetir la confession, porque se arguye auer sido hecha sin examen. Pero al contrario si fueron los confessados mas que los oluidados, es señal que el examen fue suficiente, y la confession solamente informe. Ita ille: Vide etiam infra.

An sit valida forma absolutionis si dicatur: Absoluo te, *non addendo* à peccatis tuis.

Resolvt. XI.

Nouissimè negatiuam sententiam docet Pater Pasqualigus *in Sacra Doctrina, t. 2. d. 84. sect. 1. n.* 10. vbi sic ait: Dico secundò, verba, *Ego te absoluo* non sufficiunt, sed necesse est oponere saltem, à peccatis. Probatur: Illa verba sunt essentialia formæ, quæ sunt necessaria ad significandum effectum, quem causant: Sed hæc verba, *Absoluo te*, non significant: ergo. Minor probatur: Effectus Sacramenti est emittere peccata, & ab iis absoluere; verba autem, *Absoluo te*, non significant absolutionem à peccatis, quia absoluere est indifferens ad significandam absolutionem ab hoc, vel ab illo. Dices determinari à subiecta materia, quia cadit demonstratiuè supra pœnitentem petentem absolui à peccatis. Contra forma Sacramentorum non debet determinari à materia, sed ipsa debet determinare materiam ad significandum effectum Sacramenti: Ergo si ex se non significat determinatè effectum, non erit sufficiens. Dices secundò, verbum, *Absoluere*, supponere pro eo, à quo fit absolutio, & ideò non suspendere significationem. Contra verba quæ non significant aliquod vnum, sed possunt significare plura, suspendunt significationem, cùm non sit maior ratio, cur potius vnum quàm alterum significent; tale autem est verum, *Absoluo*. Confirmatur: verba *Absoluo te*, non significant explicitè, & formaliter absolutionem à peccatis, sed ad summum virtualiter: ergo non sunt sufficiens forma. Consequentia probatur: forma Sacramentorum causat effectum ex vi suæ significationis: ergo ad causandum requiritur adæquata significatio formalis, quia causa non potest causare, nisi eius vis causatiua formali modo existat. Hucvsque Pasqualigus. Sed ante ipsum ex neotericis hanc sententiam docuerat Ioannes Wigers *in 3. par. D. Th. quæstion. 84. art. 3. concl. 4. numer.* 12. Pater Auersa *de Sacram. pœnit. qu.* 12. *sect.* 3. & Martinon *de Sacram. pœnit. disp.* 52. *sect.* 1. *n.* 7. 8. *& 9. in fine.*

Sed ego puto non esse recedendum ab affirmatiua sententia, quam communiter asserunt Doctores. Ita S. Thomas *p. 3. qu. 84. art. 3.* Caietanus *ibidem in summa, verb. absolutio.* Sotus *in 4. dist. 14. qu. 1. art. 3. in fine*, Mayoronus, *quæst. 1. art. 2.* Angles *de Sacrament. pœnit. q. 1.* Siluester *verb. absolutio, quæst. 6. num. 4.* Tabiena *eodem verbo, num.* 12. Armilla *num. 4.* Toletus *lib. 2. cap.* 12. Suarez, *t. 4. in 3. par. disput. 19. sect. 1.* Vasquez *quæst. 84 art. 3. dubit. 4.* Syluius *ibidem*, Henriquez, *lib. 4. de Sacram. cap.* 11. *numer. 3.* Emanuel Sa *verb. Absolutio*, Coninch. *disputat. 4. dub. 3. num. 30.* Amicus *in curs. Theolog. tom. 8. disp. 10. sect. 1. num.* 11. Præpositus *in 3. par. D. Thom. qu. 6. de forma Sacram. pœn. dub. 1. num. 4.* Granadus *in 3. par. Contr. 7. tract. 1. disp. 6. sect. 1. numer. 6.* Lessius *in 3. par. quæst. 84. art. 3. num. 16.* Fabius *in 4. dist. 14. q. 4. disputat. 21. capit. 3. num. 44. 59. & 61.* Mercerus *de Sacr. ad 3. par. qu. 84. art. 3. num. 1.* Remigius *in pract. confess. tract. 5. cap. 5. § 1. num. 4.* Ioannes de Soria *in Epitome Sacram. p. 2. tract. 1. sect. 1. disput. 6. §. circa formam, seu absolutionem*, Martinus de San Ioseph *in mon. confessar. tom. 1. lib. 1. tract. 2. de pœnit. num. 7.* Ioannes Henriquez *in compend. cap. 33. numer. 2.* Petrus à Sancto Ioseph *in Idea Sacram. cap. 27. resol. 3.* Caspensis *in curs. Theol. tom. 2. tract. 24. disput. 2. sect. 4. numer. 40.* Opatouius

de

de Sacram.tr.de pœnitent.disp.1.quæst.3.num.26. Tannerus *tom* 4.Leander *de Sacram.tom.1.tract.5.disp.2. quæst.7.* Moscosus *in Summa tract.6.cap.13.* Cardinalis Lugo *de pœnit.disputat.13.sect.1.§ 3. num.34.* Fagundez *de Præcept.Eccles.lib.2.cap.9. numer.19.* Reginaldus *tom.8. lib. 28. n.2.* Valentia *t.4. disp.7. q.1. pun.2.* Villalobos *t.1.t.9. difficult.5. num.3.* Ysambert *propos.2. n.7.* Chellisonius *in 3.part. quæst.84. art.3. dub.3.* & ibi Pesantius, & Nugnus Sayrus *de Sacr. in genere, lib.1.capit.3. part.5.§ In pœnitentiæ Sacramento,* Molfesius *in Summa,tom.1.tract.7. cap.5.n.26.* Filliucius *t.1. tr.6.c...num.61.* Castrus Palaus *tom.4. tr.23.punct.5.n.2.*

Probatur hæc opinio,quia ea tantum verba sunt essentialia formæ alicuius Sacramenti, quæ proprium eius effectum determinatè significant, provt coniunguntur propriæ suæ materiæ modo sibi debito,vt patet ex formis omnium aliorum Sacramentorum nouæ legis: atqui sola ista duo verba, *Absoluo te*, provt iuridicè pronunciantur à Sacerdote supra pœnitentem, statim post explicationem peccatorum in confessione Sacramentali factam, significant determinatè remissionem peccatorum, quæ est proprius effectus Sacramenti pœnitentiæ, omissis omnibus aliis verbis tam antecedentibus quàm consequentibus.Præterea coniunguntur suæ materiæ modo conuenienti Sacramento pœnitentiæ, quatenus illud est in forma iudicij, in quo accusatio rei, & cognitio criminum eius debet præcedere, tum pronuntiatio sententiæ absolutoriæ subsequi: igitur sola ista verba *Absoluo te*, sunt de essentia Sacramenti pœnitentiæ.

Dico igitur verbum, *Absoluo*,amplam habere significationem,& ad varia determinabilem, quæ ex intentione proferentis possit ad hanc, vel illam significationem determinari, & ex subiecta materia potest secundùm vsum communem cognosci accipi in determinata significatione, scilicet, vel pro absolutione à peccatis,vel pro absolutione à censuris,vel pro absolutione à pœnis, & proinde quando in hoc iudicio dicitur, *Absoluo te*, ex vsu communi verbum, *Absoluo*, satis determinatè significat absolutionem à peccatis,cùm significatio illius in hoc Sacramento adaptetur iuxta exigentiam materiæ quam recipit, & cuius remissio petitur in hoc Sacramento.Confirmatur, quia si quis petat absolutionem à censura,sufficienter absoluetur etiam per illa verba, *Absoluo te*, quia illa verba,præsupposita explicatione censuræ, sufficienter determinatè significant absolutionem à censura. Itaque cum ea tantùm verba constituunt essentialem formam Sacramenti,quæ cum adiunctis circumstantiis exprimunt principalem effectum Sacramenti; talia sunt hæc verba, *Absoluo te*,in forma Sacramenti pœnitentiæ: ergo hæc tantum constituunt essentiam formæ huius Sacramenti.Maior constat, nam verba quoad significationem sumenda sunt secundùm omnes circumstantias quas habent adiunctas,& secundùm quas ex communi hominum institutione, determinantur ad significandam, vt patet in illa forma Baptismi corruptè prolata.*Ego te Baptizo in nomine Patria, & Filia, & Spiritua Sancta*, quæ ex declaratione Zachariæ Papæ valida est, eo quod prolata in talibus circumstantiis, ex cõmuni hominum sensu significant mysterium Sanctissimæ Trinitatis,quæ tamen sub aliis circumstantiis prolata, illud non significarent. Pari igitur ratione, verba hæc, *Absoluo te*,etsi ex se indifferentia sint,ad significandam tam absolutionem à censura,quàm à peccatis, prolata tamen supra pœnitentem, quia sua peccata confessus est Sacerdoti, determinatur ad significandã absolutionem à peccatis, qui est principalis effectus huius Sacramenti. Vnde ex his patet responsio ad argumenta Pasqualigi,& Merceri: nam licet verbum, *Absoluo*, indifferens sit,determinari potest ex intentione ministri, & confessione pœnitentis, vt solutionem vinculi peccatorum significet;sicut si coram iudice sisteretur reus catenis ligatus, eo ipso quod iudex præciperet eum solui, non dubitaretur velle,vt à catenarum vinculis soluatur:sicut etiam cùm Lazarum suscitatum præcepit Dominus Iesus Christus, *Ioann.*11. solui, sufficienter significauit vincula,quibus tanquã mortuus ligatus fuerat, vt sepeliretur. Et idèò cùm ex Dialecticis attributum in enunciatione attrahit à se subiectum, idest determinat eius significatum, designando pro quo illud supponat; sic etiam in oratione practica eius coniunctio ad hanc, & istam materiam in particulari determinat illius formale significatum cadere supra hanc, & istam materiam in particulari: sed hæc forma, *Ego te absoluo*, est quædam oratio practica,est enim Sacramentalis, & proindè effectiua illius quod significat, & dum iuridicè pronuntiatur à Sacerdote, statim post accusationem peccatorum factam à pœnitente pro obtinenda remissione peccatorum quoad culpam, ei coniungitur tanquam suæ speciali materiæ: ergo hac sui coniunctione ad accusationem, seu confessionem peccatorum determinat practicum formale eius significatum, esse remissionem peccatorum quoad culpam:nec proinde ad essentiam istius formæ opus est addere hanc particulam, *A peccatis tuis*.Et hoc potest illustrari exemplo familiari.Æger aliquis accedit ad medicum, cui morbum, morbiq; causas, symptomata, & id genus cætera accuratè explicat: si peritus ille medicus,his auditis, statim subiiciat, *Te sano*, hoc verbum rectè intelligitur dici propriè solummodò de curatione ab illo morbo, quem ægrotus ille modò expossuit medico; & ad istud significandum non fuit opus medicum addere hanc particulam, *ab hac tua infirmitate*; quia ex communi vsu loquendi id satis intelligitur,cùm sit quædam responsio medici ad inquisitionem ægroti:responsio autem, & interrogatio intelliguntur esse de vno, & eodem; sed sacramentalis confessio pœnitentis est dolorosa explicatio, & accusatio morborum animæ eius, inquirentis à Sacerdote gratiam sanantem per beneficium absolutionis iuridicè: ergo ad practicam significationem verborum formæ istius, *Ego te absoluo*,sic statim pronunciatorum, sequitur sufficiens expressio eiusmodi effectus proprij huius Sacramenti, & per consequens hæc verba, *A peccatis tuis*, non sunt de essentia formæ Sacramenti Pœnitentiæ. Vnde ex his,vt dixi, remanent soluta argumenta à Pasqualigo, & aliis in contrarium adducta.

Sed quid dicendum si Sacerdos diceret solùm, *Absoluo*? Respondeo, absolutionẽ esse nullam;quicquid asserat Henriquez,& alij;Et an talis confessarius esset denunciandus Sancto Officio,vide nouissimè Marantam *in suis Responsionibus, t.5. resp.58. n.21.cum seqq.* qui adducit censuram Patrum Societatis, asserentium, dictam opinionem esse falsam, & contra cõmunem,non autem hæreticam Dicendum est igitur, quod si aliquis Sacerdos pœnitentem absoluens diceret tantum, *Absoluo*, sine aliqua explicatione subiecti,in quod cadit absolutio, nullum faceret Sacramentum. Et ratio huius est, quia absolutio, siue remissio debet significari, & applicari in particulari, & practicè, non autem in abstracto

abstracto, non declarando cui applicatur: vnde ly *Te* siue nomen proprium pœnitentis, siue aliud æquiualens necessariò est exprimendum in forma: nam absolutio est iudicialis sententia, quæ dirigenda est ad reum, & in eum est terminanda, dicendo autem simpliciter, *Absoluo*, sine designatione pœnitentis absoluti, non valet, vt est communis sententia. Nec valet dicere, sufficere in casu Sacerdotis intentionem absoluentis, quæ dirigitur ad pœnitentem; nam ex antecedentibus, & consequentibus satis apparet pœnitentem præsentem à peccatis confessis absolui: ergo Respondetur: intentionem non sufficere, quia talis non est sensibilis, alioquin nec verba essent necessaria, si sufficeret simpliciter Sacerdotis intentio, quod quidem falsum est quapropter si omittatur particula illa, *Te*, sine alio æquiualente, muratur forma substantialiter; nam forma absolutionis instituta est per verba demonstratiua. Concludimus ergo verba illa, *Absoluo te*, esse necessaria, & essentialia, cùm vtrumque necessarium sit ad effectum Sacramenti significandum; actus enim iudicialis non potest significari sine verbo; *Absoluo*, & remissio non fit practicè, si non declaretur persona, cui fit remissio, & absolutio.

An quando dicta verba, à peccatis tuis, *apponuntur, causent effectum principalem Sacramenti tanquam pars formæ.*

Resolvt. XII.

Affirmatiuè respondet Ioannes Præpositus, *in 3. par. q. 6. de forma Sacram pœnit. dub. 1. num. 6.* quia licet verbum, *Absoluo*, possit per intentionem ministri determinari ad absolutionem à peccatis, etiam sine alio addito, tamen significatio illius verbi non est ita determinata, vt per eiusdem ministri intentionem non possit relinqui in suo modo significandi confuso, & determinabili per particulas adiunctas, *A peccatis tuis*, quo casu constat ante aduentum particularum, sensum formæ non esse legitimum & completum, provt Christus instituit, & proindè posse per illarum aduentum compleri, & significationem verbi determinari ab absolutionem à peccatis. Ita Præpositus.

Sed negatiuæ sententiæ adhæret Cardinalis Lugo *de Sacr. pœn. disp. 13. sect. 2. §. 1. num. 34.* vbi sic ait: Verius videtur etiam quando de facto adduntur illæ voces, *A peccatis tuis*, non concurrere ad effectum, sed hanc dari ante earum prolationem, quam sententiam tenet Suarez, *vbi supra num. 20.* cum aliis recentioribus. Ratio autem sumitur ex principio oppositio, quia scilicet ante adiunctionem illorum verborum, iam in rigore proposito est absoluta, & perfecta per priora verba, quæ reddunt sensum perfectum, & significant totum obiectum; verba autem posteriora deseruiunt solùm ad idem clarius significandum: quare sicut in prolatione vltimæ syllabæ requisitæ, non debet ad effectum expectari totum tempus, quo durat prolatio illius syllabæ; hæc enim potest protrahi, præsertim si cantetur, sed statim in prima prolatione illius syllabæ fit effectus, quia iam tunc significatur sufficienter, & illa prolatio, seu continuatio prolationis, non significat aliquid nouum, sed clarius, & melius significat idem obiectum: sic prolatio verborum *à peccatis tuis*, non est expectanda propter eandem rationem, quia nimirum ante illam habet iam sensum, & illa verba non significant aliquid nouum, sed idem clarius & melius, & licèt verba in propositione de præsenti non debeant significare obiectum præsens pro toto tempore ab initio prolationis, vt constat ex verbis consecrationis, sed solum præsens in fine prolationis; hoc autem intelligitur de fine prolationis, non quidem quando profertur vltimum verbum materiale illius propositionis, seu quando profertur vltimum, quod requiritur ad exprimendum sensum illius propositionis; tunc enim debet esse obiectum præsens; quare licèt postea sequantur alia verba, quibus magis explicetur idem sensus, attendi tamen debet ad tempus, quod primum fuit sufficienter significatus, tunc enim fuit iam propositio prolata in toto rigore. Hucvsque Lugo.

Ego autem in hac difficultate affero cum Amico *in curs. theol. t. 8. d. 11. sect. 2. n. 23.* quod si pœnitens non sit dispositus nisi in fine prolationis illorum verborum; *à peccatis tuis*, in prolatione horum verborum accipit gratiam Sacramentalem. Probatur nostra assertio, quoniam hæc verba, *à peccatis tuis*, participant eandem significationem, quam habent verba essentialia, *absoluo te*, quia quod essentialia dicunt implicitè, hæc dicunt explicitè, ac proinde participant eandem virtutem causandi; nam verba Sacramentalia ex institutione Christi efficiunt quod significant. Et ideò in hoc tantum sensu veram censeo sententiam Vasquez, & aliorum, quorum quod hæc verba addita essentialibus causent effectum Sacramenti, non autem in casu quo pœnitens reperiatur dispositus in prolatione præcedentium verborum, *Ego te absoluo*: nam tunc effectus Sacramenti causatur in prolatione tantum præcedentium verborum: tum quia Sacramenta suum effectum causant ad instar causarum naturalium, quæ statim ac sunt, si impedimentum non habeant suum effectum causant: tum quia alioqui sequeretur, posse pœnitentem suscepto integro, ac valido Sacramento Pœnitentiæ damnari, si nimirum statim post illa verba, *Absoluo te*, nondum prolatis *à peccatis tuis*, in quibus secundum Vasquez confertur effectus huius Sacramenti, pœnitens moreretur: cum in termino mortis homo non sit capax effectus Sacramenti, & consequenter, si pœnitens sit in termino mortis ante prolationem illorum verborum, *à peccatis tuis*, non suscipiet effectum huius Sacramenti, cùm tamen supponatur per verba præcedentia validè suscepisse totam, atque integram essentiam huius Sacramenti.

An Confessarius absoluens pœnitentem sub his verbis: Nos absoluimus vos, in nomine Patris, &c. *peccet mortaliter.*

Resolvt. XIII.

Confessarium validè absoluere patet ex his, quæ docet Granados *in 3. p. contr. 7. tr. 1. disp. 6. sect. 4. numer. 30.* Secundò quæri potest an hæc sit forma sufficiens: *Nos absoluimus vos.* Respondetur pronomen, *nos*, quod se tenet ex parte subiecti, dupliciter accipi posse: Primò vt significet vnam tantùm personam, quæ tamen ob authoritatem vtatur eo termino, sicut vti solent Episcopi, & Reges, & sic non est dubium quin nõ obstet veritati absolutionis: secundò, vt significet plures Sacerdotes simul concurrere, vt causas inadæquatas ad eundem absoluendum, & sic forma non valeret, quia de

ratione

ratione huius Sacramenti est vt ab vno ministro adæquatè conferatur ; & ob eandem causam diximus in materia de Baptismo, non posse validè baptizari eundem à duobus. Quod attinet ad pronomen *Vos*, se tenens ex parte prædicati, dicendum est non obstare veritati formæ huius Sacramenti; nam vel illud vsurpatur etiam ob authoritatem personæ quæ absoluitur, vt si quis absoluens Episcopum diceret : *Ego vos absoluo* : & sic patet non esse mutationem alicuius momenti, vel vsurpatur eo quod simul plures homines ab eodem Confessario simul absoluantur ; & ea etiam non est mutatio substantialis ; imò in casu vrgentis necessitatis liceret id facere, vt si naufragium imineret, & simul plures confiterentur eidem Sacerdoti, esset que periculum in mora. Ita Granadus.

Sed difficultas est, an in tali casu Confessarius sic absoluens peccet mortaliter? Et negatiuè respondet Amicus *in curs. theol. to. 8. disp. 11. num. 31.* vbi sic asserit, Notat Caietanus *in summa*, absolutionem datam in plurali, honoris causa, validam esse, peccare tamen Sacerdotem qui illa vtitur, recedendo à communi forma Ecclesiæ. Haud tamen puto peccatum esse mortale. Aduertit etiam Henriquez *libro 4. de sacram. cap. 11. n. 4.* posse, & interdum expedire, vnica absolutione absoluere multos, quando vrget periculum mortis; sicut vna ablutione baptizari possunt multi. Est contra summam Tabienam, *verb. absolutio. 1. num. 8.* docentem, non posse plures simul absolui ab vno. Ita Amicus, cui ego etiam adhæreo.

Notandum est hic obiter, in forma absolutionis, pronomen, *Te*, esse de essentia Sacramenti, quoniam actio absolutiua debet esse determinata ad subiectum, quod absoluit ; non est autem determinata, nisi per pronomen, *Te* : Vnde si iudex audito reo, vellet illum absoluere, non sufficienter absolueret per solum verbum, *absoluo*. Pari modo non esse sufficiens forma Baptismi si omitteretur pronomen, *Te*. Ratio verò est, quia actio magis pendet à subiecto, circa quod determinatè versatur, quàm à termino, à quo absoluit : ergo maior ratio est, vt in Sacramentum Pœnitentiæ exprimatur subiectum, quod est absoluendum, quàm peccata à quibus est absoluendum, sed hæc omnia non procedunt si Confessarius dicat, *Ego absoluo à peccatis tuis*, nam in illa particula, *tuis*, includitur, & implicite continetur pronomen, *Te*. Et ita docet Eminentissimus dominus meus Cardinalis Lugo *de sacr. pœnit. disp. 17. sect. 1. num. 14.* & post illum Leander *de sacr. tom. 1. tr. 5. disput. 2. quæst. 4.*

An si non adesset alius Sacerdos nisi mutus, possit in articulo mortis absoluere moribundum signis, vel scriptura.

RESOLVT. XIV.

SVppono esse de essentia absolutionis Sacramentalis, vt proferatur voce humana. Ita communiter Doctores, asserentes Sacramenta nouæ legis essentialiter constare verbis humanis, defectu quorum negant, Angelos ministrare posse Sacramenta, etiam per corpora assumpta ; quia nequeunt in illis humana verba exercere. Lege Caietanum 3. p. n. 64. vbi Scotum impugnat qui *in 4. dist. 7. qu. 1.* affirmat quodlibet suppositum intellectuale posse Sacramentum Baptismi ministrare: fundamentum sumitur ex Christi institutione, quæ nobi vsu, & traditione Ecclesiæ constat ; præcipuè ex Florentino in decreto Eugenij : vbi primò de omnibus. Sacramentis vniuersaliter affirmat, ea verbis perfici. Secundò, formam huius Sacramenti assignans, ait, esse verba absolutionis, quæ Sacerdos profert, cùm dicit : *Ego te absoluo*, &c. Sumi autem eo loco verba à Concilio secundùm proprietatem confirmat exceptio quam infra addit de Sacramento Matrimonij, cuius causa, inquit, efficiens regulariter est mutuus consensus, per verba de præsenti expressus; vbi addens, Regulariter, ostendit in reliquis necessaria esse verba propriè sumpta ; nam exceptio, vt Iuristæ aiunt, regulam firmat. Confirmatur : nam pari modo possent reliqua etiam Sacramenta sine verbis à ministro prolatis, sed tantùm scriptis, confici. Nemo autem dixerit. Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Ordinem, Extremam Vnctionem, perfici tantùm scripto. Maiorem ostendo; quia non minus forma huius Sacramenti, quàm reliquorum colligitur ex verbis Scripturæ : constat autem, formam reliquorum Sacramentorum propriis verbis humanis esse proferendam, ergo & hanc.

His positis, difficultas est, an saltem in articulo mortis, si non adsit alius, nisi Sacerdos mutus, possit absolutio nutibus, vel scriptura impendi Et negatiuè respondet Nicolaus Ysambert *in 3. p. t. 3. disp. 8. art. 3. n. 8.* vbi sic ait : Si verba propria, & ore Sacedotis prolata, essent de essentia formæ Sacramenti Pœnitentiæ, Christus Dominus non videretur satis prudenter prouidisse saluti hominum ; quia potest interdum contingere, vt fideli moribundo nullus adsit Sacerdos, quàm mutus, vel elinguis : ergo in tali casu absolutio per eum data scripto, vel nutu valebit: ergo cùm essentia huius Sacramenti, & formæ illius eadem sit extra casum necessitatis, ac in casu necessitatis ; sicut mutus ille, vel elinguis validè absoluit moribundum sibi præsentem, sic etiam absolutio quoad suam essentiam non postulabit quod sit vocalis, & pronuncietur ore Sacerdotis. Respondetur, negando, sequi ex nostra sententia Christum Dominum non satis prudenter statui hominum, & eorum saluti prouidisse. Primò, quia ad id non requiritur, vt omnibus, & singulis casibus etiam Metaphysicis, prouiderit saluti vniuscuiusque priuati in quolibet statu constituti ; quia ad hoc vt dicatur prudenter prouidisse saluti vniuscuiusque hominis ; satis est quod instituerit remedium, quod debitè vsurpatum sit vnicuique adipiscendæ salutis æternæ remedium efficax, quantùm est ex se ; & ad rationem gratiæ sufficientis, & remedij eiusmodi sufficit, quod defectus applicationis illius ad ponendum eius effectum in homine non teneat se ex parte Dei, vel Christi Domini: estò per concursum aliquorum argentium naturalium istud remedium impediatur hîc, & nunc applicari ; hoc enim est per accidens, cùm Deus non eo fine hunc concursum intendat nec teneatur impedire ordinem, quem suauis eius prouidentia postulat, nimirum vt sinat causas naturales, & liberas agere modo sibi naturali, & proportionato. Deinde respondetur, hominem illum moribundum posse in tali casu conteri de peccatis cum voto confitendi Sacramentaliter sua peccata, & sic saluari absque reali susceptione Sacramenti Pœnitentiæ. Hucvsque Ysambert, cui etiam adde doctissimum

Martinon *disput. 52. de pœnitent. sect. 1. numero 1. & 6.*

Sed superius adducta non admittit Ioannes Pontius *in cursu Theologico, disput. 46. quæst. 2. conclus. 2. num. 9.* in extremo vitæ periculo; tunc enim si non adesset nullus Sacerdos, nisi qui non posset loqui, non esset inconsultum, ait Pontius, confiteri ipsi, & recipere absolutionem in scripto, aut nutibus ab ipso. Et quidem in illo extremo vitæ periculo tenemur ex charitate succurrere proximum eo meliori modo quo possumus, sed melius est adhibere in illa necessitate Sacramentum dubium, quàm nullum adhibere Sacramentum. Ergo, & in casu nostro melius esset abhiberi absolutionem dubiam, videlicet nutu, vel scripto, quàm nullam. Adde, quod licet, vt diximus, communis opinio Doctorum asserat absolutionem Sacramentalem voce humana debere proferri, tamen contraria opinio cùm adhuc non sit ab Ecclesia damnata, videtur saltem in articulo mortis practicanda per superius adducta. Authores verò, qui sustinent non esse de essentia absolutionis Sacramentalis, vt proferatur voce humana, sunt Paludanus *in 4. distinct. 17. quæstio. 2. art. 1.* Adrianus *in 4. quæst. 1. de Confessione, §. sed oritur.* Medina *Cod. de confessione, quæst. 15. de modo secret. confitendi.* Petrus Sotus, *sect. 11. de ratione secreti necessarij in confessione.* Nauar *in Sum. capite 21. numero 36.* Probatur, quia absolutio Sacramentalis est quædam sententia in foro conscientiæ data; de ratione autem sententiæ non est, vt proferatur voce, cùm possit scripto, nutu, vel alio signo externo exprimi, vt patet de absolutione ab excommunicatione. Nec refert, quod hoc forum sit secretum, quia secreta, vel publica expressio sententiæ non variat essentialiter sententiam. Confirmatur: Confessio facta nutu, vel scripto est valida; ergo etiam absolutio.

Verùm, his non obstantibus, cum sententia negatiua vocetur à Theol. certa, vt ait Card. Lugo *de Sacram. Euchar. disp. 13. sect. 1. numer. 2.* Granadus *in 3. par. contr. 7. tract. 1. disp. 6. sect. 1. num. 1.* & alij, non autem sententiam Ioannis Pontij practicè approbare, sed eius finalem resolutionem iudicio Sanctæ Sedis remitto. Et quidem nimis premit, & vrget, vt dixi in principio Resolutionis, modus, loquendi Eugenij Papæ in suo decreto, *sess. vlt. Concil. Florent. Patrum Concil. Trident. citato cap. 3. sess. 14.* qui dum de hoc Sacramento loquuntur in particulari vtuntur terminis, importantibus vocalem, & oralem pronunciationem formæ. Nam Eugenius in suo decreto, ita ait: Huius Sacramenti forma sunt verba absolutionis, quæ Sacerdos profert cùm dicit, *Ego te absoluo*: Vbi termini isti, quæ Sacerdos profert cum dicit, sunt diligenter expendendi; non enim possunt retinere suam veritatem in tali oratione, nisi provt denotant vocalem pronunciationem istorum verborum fieri à Sacerdote, vt per se patet; sicque significat id esse de essentia huius formæ: Patres item Trident. dicunt, formam huius Sacramenti in illis ministri verbis positam esse; *Ego te absoluo.* Idem *cap. 6.* agendo de absolutione Sacerdotali, ita dicunt, velut à Iudice sententia pronunciatur, quæ omnia, & singula sic accuratè posita significant euidenter formam huius Sacramenti debere vocalem esse seu debere voce Sacerdotis absoluentis pronuntiari. Et licet aliqui Doctores asserant, quod in articulo mortis possit sub conditione baptizari aliquem cum aqua rosacea, tamen in hoc casu ipsi contendunt, & conantur saluari, baptismum esse collatum in materia apta, & designata à Sacra scriptura, & Codicillis; quia cùm secundùm aliquos Philosophos Elementa sint in mixto, aqua rosacea, vel ab herbis elicita dici potest aqua. Sed in casu de quo loquimur, nescio quo pacto possint verificari verba Conciliorum, quod confessarius absoluendo nutu, vel scriptura, dicatur proferre absolutionem voce humana: Ideo, vt dixi, tu cogita.

An particula consecrata frangat ieiunium naturale.

Resolvt. XV.

Affirmatiuè respondet Fagundez *in præcept. Eccles. præcept. 3. lib. 3. cap. 7. numer. 11.* vbi sic air: Nulli verò, etiamsi Sacerdos sit, extra celebrationem licet in die bis communicare, vt docent communiter Doctores. Et ratio est, quia id vetat Ecclesiæ consuetudo vniuersalis, quæ consuetudo obligat sub præcepto: deinde, quia si secundò quis communicet, cùm in prima communione sumat ablutionem, iam secundò communicare non poterit ieiunè, vt patet; imò quamuis ablutionem non sumat, sed solam particulam hostiæ, iam ieiunus non communicabit secundo, ac proinde non licitè. Enim verò Sacerdotibus si in die natalitij Domini conceditur ter celebrare post communionem ante ablutionem digitorum sumptam, id quidem ex priuilegio est, quod excedere non possunt absque graui, & læthali culpa. Ita ille.

Sed contrariam sententiam tenet Pater Thomas Hurtado; putat enim particulam consecratam non frangere ieiunium naturale, & ideò de chocolata, & tabaco, *tract. 2. cap. 9. §. 3. num. 125.* quærit, Si vn Sacerdote comulgò sin celebrar, si podrà celebrar? Et sic respondet: El caso no lo he visto en ningun Autor, y me parece puede suceder, que vn Sacerdote comulgue por su deuocion, sin tomar labatorio, y assi pregunto, si este tal podrà celebrar, si se ofrece alguna ocasion forzosa, ò necessitad vrgente? Supongo por cosa cierta, que à ningun seglar, ni Sacerdote que no celebra, no puede comulgar dos vezes al dia: assi lo tienen todos los Theologos, y Sumistas; con Santo Thomas *3. par. quæst. 80. a. 10. ad 4. & alibi.* Probo hoc esse de iure diuino, & quãuis non sit de iure diuino, ita tenet vniuersalis Ecclesiæ consuetudo: quæ cùm sit in materia grauissima, obliga à pecado mortal. Supongo mas contra Fagundez, que la Hostia consagrada, sino se toma el labatorio, no quebranta el ayuno natural, que la Iglesia manda se tenga antes de la sagrada comunion: y assi, el dia de Natiuidad, que se dizen tres Missas, sin tomar mas del Sanguis, no se disputa en el precepto del ayuno, sino en el que ay de no dezir mas de vna vez Missa. La razon es llana, pues los Concilios, y San Agustin, que hazen mencion de este precepto del ayuno, solo prohiben el come, ò beber algo de los mantenimentos naturales, y vsuales, y esto por la reuerencia, y veneracion que se deue à este Santo Sacramento: *Hoc placuit Spiritui Sancto, in honorem Sancti Sacramenti*, dize San Agustin, y el auer comulgado primero, no quita la noüedad que se requiere para esta veneracion, siendo este Pan, y manteniento celestial: porque si bien sustenta el cuerpo, y el que le come conuierta las especies en substancia: pero no come

substancia

substancia de pan, sino cuerpo de Christo, y assi no quebranta el ayuno natural; loqual suponen come cierto todos los theologos, y sumistas: y assi, el no poder vn seglar comulgar dos vezes, no es por falta del ayuno, sino por la costumbre de la Iglesia, que lo prohibe. Esto supuesto, respondo, que si vn Sacerdote comulgò sin tomar el labatorio, puede celebrar segunda vez, si se le ofrece necessitad vrgente. Ita ille. Confirmatur hæc opinio ex Patre Amico *in curs. theol. tom.7. disput.27. sect.1. num.14.* & aliis, vbi sic ait: Sacerdotem posse pluries celebrare, non solum in festo Natiuitatis Domini, sed etiam vrgente aliqua necessitate, vt habetur *cap. Consuluisti, de celebrar. missar.* qualis esset ad moribundum communicandum, vel vt satisfaciendum duabus Parœciis, quarum curam haberet Parochus, & non posset propter paupertatem Vicarium substituere; in his enim duobus casibus concedunt communiter Doctores, posse Sacerdotem pluries in die celebrare, & consequenter communicare, cùm prohibitum sit Sacerdoti sacrificanti de sacrificio non participare, *cap. comperimus, de Consecrat. dist.2.* modò ieiunus celebret; alias in his casibus non liceret non ieiunum celebrare. Ita Amicus. Ergo particula consecrata non frangit ieiunium naturale, nam secunda vice celebrans, ab Amico, & aliis Doctorihus communiter, dicitur celebrare ieiunus. Vnde ex his sequeretur, quod si quis laicus bis sumeret Eucharistiam, peccaret quidem, quia bis communicauit contra prohibitionem Ecclesiæ, sed non peccaret, quia contra præceptum Eucharistiam sumpsit non ieiunus; etenim particula consecrata in prima communione non fregit ieiunium naturale; & idem dicendum esse de Sacerdote bis celebrante sine causa, si in prima Missa non sumpsit ablutionem.

Dices, ex hac opinione, quam docet Hurtadus, sequeretur non esse verum id quod alibi firmauimus, nempe quod si quis sumeret tempore ieiunij quantitatem notabilem formularum consecratarum, frangeret ieiunium; nam si sumptio Hostiæ sacræ non frangit ieiunium naturale, neque dicendum est frangere ieiunium Ecclesiasticum. Respondeo primò, quod nostra opinio roboratur magis auctoritate Patris Fagundez: sed stando in opinione patris Hurtadi, respondeo esse disparem rationem in vtroque casu, nam in casu de Ieiunio naturali, sumptio particulæ consecratæ, non est contra finem præcepti, quæ est reuerentia debita tanto Sacramento; sed in casu de ieiunio Ecclesiastico, sumptio magnæ quantitatis formularum est contra finem præcepti, quæ est maceratio carnis per vnicam tantum comestionem concessam in die ieiunij: nam vt infrà probabo ex Lessio, & de aliis, quis nutriretur, & viueret, si tantùm particulas consecratas comederet: ergo. Sed si tibi non arridet hæc responsio, dicam cum Fagundez quod per sumptionem particulæ consecratæ frangitur ieiunium naturale. Ergo, & per sumptionem magnæ quantitatis formularum frangitur etiam ieiunium Ecclesiasticum, vt supra à nobis probatum est.

Nota hic obiter, Patrem Hurtadum *vbi supra §.6. num.144.& 152.* sic asserere: Muy probable es, y seguro en la practica, dezir y aconsejar, que vn Sacerdote, que no està ayuno, pueda dezir Missa, para comulgar à vn enfermo, que esta tan peligroso que no puede esperar, y ay gran peligro que muera sin recibir el Viatico: y que puede vn Sacerdote consagrar en pan, que no sea azimo, sino con leuadura: pero no sin todo genero de vestiduras Sacramentales, porque el tener los Sacerdotes vestiduras particulares para celebrar los sacrificios, es de iure gentium: bien es verdad que podrà celebrar, sin que estas vestiduras, ò vasos esten consagrados. Ita ille; sed de his omnibus alibi à nobis pertractatum est.

An infirmus in articulo mortis constitutus, si commodè recipere possit Sacrum Viaticum ieiunus, ad id teneatur?

Resolvt. XVI.

Negatiuam sententiam probabilem putat Hurtadus *de Chocolata, & Tabaco, tract.2. cap.10. §.1. num.165.* vbi sic asserit: No me parece improbable, que por el mismo caso que el Medico declare, que vn enfermo està en peligro conocido de muerte, y que deue comulgar por Viatico, aunque pueda sin incomodidad alguna comulgar en ayunas, no tiene obligacion por el precepto Ecclesiastico, sino solo à complir el precepto Diuino. Lo primero: porque si en este trance obligara el precepto Ecclesiastico, se causaria en los enfermos vna gran inquietud con los escrupulos, si podia, ò no podia esperar en ayunas, y assi la epicheia parece que dicta, que por el mismo caso que vno ex vi infirmitatis esta en tal peligro, la ley humana Ecclesiastica no le obliga à recibir el Sacramento en ayunas, ni parece creible, que nuestra madre la Iglesia, como tan piadosa, qui era obligar à sus hijos en este trance à que comulguen en ayunas, sino que solo con toda quietud cumplan con el precepto Diuino de comulgar. Segundo, porque assi parece que declarò esta ley Ecclesiastica, y costumbre, el Concilio Constancience, *sess.13.* donde dize assi: Sacrorum Canonum auctoritas, & approbata consuetudo Ecclesiæ seruauit, & seruat, quod huiusmodi Sacramentum non sumatur à non ieiunis, præter quàm in infirmitate, &c. Y assi en la enfermedad, no ay precepto de ayuno natural, quando ay obligacion de cumplir con el precepto Diuino, y esto parece que es en que lo deuen fundar los Doctores que referiremos en el §. 2. quando dizen, que es licito comulgar muchas vezes en vna enfermidad, aunque no se estè en ayunas, y es esto tanto, que algunos dizen, que cada tres dias se puede recibir el Sacramento, sin estar ayuno el enfermo. Ita ille.

Sed, vt verùm fatear communis opinio Doctorum est in contrarium, & quotidiana praxis; & præter Granadum, Suarez, Coninch, Fagundez, & Bonacinam, quos citat Hurtadus, hanc sententiam tenet Leander *de Sacram. tom.2. tract.7. disp.4. quæst.38.* testatur de communi praxi Ecclesiæ, Bassæus, *in Flor. Theolog. verb. Communio Sacram. n.44.* Cardinalis Lugo *de Euchar. disp.15. sect.3. num.58.* Amicus *in Cur. Theolog. tom.7. disp.27. sect.2. num.9.* Martinus de San Ioseph *in Mon. confess. tom.1. lib.1. tract.8. de Euchar. num.14.* & ideò, cùm hæc opinio sit communi calculo Doctorum approbata, & ex praxi Ecclesiæ roborata, puto opinionem Patris Hurtadi, alias viri docti non esse practicandam.

An si quis in articulo mortis recepit à suo Parocho Viaticum, & postea lapsus est in peccatum, si iterum illud peteret, deberet Parochus ministrare.

Resolvt. XVII.

Ad hoc dubium respondet Ioannes Pontius *in Cur. Theol. disp.44. quæst.13. concl.4. num.98.* sic enim ait: Quæres, an qui postquam in morbo, vt satisfaciat huic præcepto, communicauit, peccauit mortaliter, teneatur iterum communicare? Sotus existimat, quod sic, quam doctrinam existimat Cardinalis de Lugo esse contra praxim Ecclesiæ; quia, inquit, nullus Parochus daret hodie Viaticum non ieiuno, cui heri dederat illud non ieiuno, licet diceret se peccasse postea mortaliter. Credo tamen eum non consuluisse omnes Parochos, sed solum id coniecisse ex principiis, quibus videbatur sibi colligere, quod præceptum id non exigeret; quæ principia propterea potius proponenda essent, quàm illud aliàs incertum, quod nemo id faceret. Et certè ex illa praxi non solùm colligeretur, quod non obligaret ad id præceptum, sed etiam, quod non posset iterum communicare; quod tamen vix potest bene probari. Ego existimo praxim illam in hoc fundari potissimum, quod si iterum daretur Viaticum, deueniretur in cognitionem, quòd infirmus post primum Viaticum peccaret mortaliter; quia omnes concedunt non debere dari iterum, præsertim si infirmitas post primum Viaticum valde diu non protraheretur, nisi quis peccaret postea mortaliter; non est autem verisimile, quod cum tali famæ dispendio obliget præceptum: Vnde putarem sententiam Soti non solùm tutiorem, sed probabiliorem, quando infirmus peccaret mortaliter publicè; nec facilè poterit Cardinalis doctissimus probare id nullo modo esse contra praxim Ecclesiæ. Hucvsque Pontius.

Sed scilicet ego teneam, infirmum post sumptum Viaticum, si peccat mortaliter, non obligari ad iterum illud sumendum, quia iam satisfecit præcepto diuino de sumendo Viatico tempore mortis & de peccato commisso post sumptum Viaticum potest confiteri, quod me citato tenet, & probat Pater Franciscus Lugo *de Sacrament. libro 5. cap.9. quæst.5. nu.36.* tamen ea quæ supra dicit Pontius mihi non placent. Primò, quia non est verum, quod sumpto semel Viatico non possit dari, vt patet ex communi praxi Ecclesiæ, & docent contra Vasquez, & paucos alios communiter Doctores, quos me etiam citato adducit, & sequitur Leander *de Sacram. tom.2. tract.7. disp.5. quæst.39.* sed nescio vnde potest oriri scandalum quod timet Pontius, si infirmus denuo petat Viaticum, quia potest hoc facere ex deuotione, vt communiter efficitur, etiam si infirmus non fuerit lapsus in aliquod peccatum. Deinde neque est verum quod non sit dandum Viaticum vt vult Pontius, nisi infirmitas valdè diu protraheretur: nam potest sex, imò vt ego teneo; post tres dies iterum Viaticum infirmo porrigendum esse existimo. Et aliqui plus addunt, singulis quibusque diebus, vt ex Layman. & Hurtado probat, & tenet Leander *vbi supra quæst.40.* cui adde Dicastillum, *de Sacram. tom.1. tractat.4. disp.9. dub.16. num.334.* & ideò *num.342.* firmat, ægrotum pro sumendo Viatico posse se gerere pro exempto, & non comprehenso in lege ieiunij, & ideo ad illud non teneri. Vide alios, quos alibi citaui. Vnde ex his apparet quàm parum modestè protulit aliqua verba Pater Hurtado de Chocolata, & Tabaco, *tract.2. cap.10. §.3. num.175.* vbi sic ait: Lo segundo limito, quando el enferme pecò mortalmente despues de auer recibido el Viatico, puede, aunque no estè ayuno, tornar à comulgar; porque con el pecado mortal se quitò la vnion que tenia con Christo, que es proprio efeto deste Sacramento, laqual vnion mediante la caridad, y la Eucharistia, quieren Christo, y la Iglesia que la tenganlos fideles quando salen desta vida, y por esto los Concilios, y Sagrados Canones la llaman, Viaticum necessarium. Y assi parece que tiene aqui lugar la epicheia, de que no se guarde al ayuno natural, para comulgar; pero por sola deuocion y mayor aumento de gracia, y adquirir mayores auxilios, lo tengo por falso; porque se abre gran puerta con no pequeña irreuerencia de este Sacramento. *Propter cuius honorem placuit Spiritui Sancto quod prius in nos Christianos Corpus Dominicum intraret, quam reliqui cibi, nam ideo per vniuersum Orbem mos iste seruatur.* Come dixe S. Agustin *capite 2.* Y verdaderamente esta es la costumbre de la Iglesia, que à ningun enfermo, in vna infirmitate, se le da mas de vna vez el Viatico, y à esto deuen estar muy atentos los Parrochos, y Obispos, porque si se abre la puerta à las opiniones referidas, que dan riendas en esta materia, se seguitan no pequeños inconuenientes. Ita ille, & miror quomodo ausus sit vocare opinionem falsam, quam communiter docent Doctores præter ipsum, & paucos alios, & quam docet apertè Rituale Romanum iussu Pauli V. editum, & quod voluit ab omnibus Episcopis obseruari: sic itaque habet Pontifex: Quod si æger, sumpto Viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis euaserit, & communicare voluerit, eius pio desiderio Parochus non deerit. Cùm igitur Pontifex decernat, si post Viaticum velit infirmus iterùm communicare, non esse illi communionem denegandam; non est cur hæc Pontificis facultas limitanda sit ad solam communionem ante cibum: tum quia ad hanc necessaria non erat noua Pontificis declaratio, & facultas, cùm etiam Concilia hanc facultatem infirmo concedant de communicando sæpius in eadem infirmitate, vt aperte illam concedit Concilium Mediolanense V. sub titulo, *Quæ ad Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum pertinent, Canone penultimo*: ergo aliquid ampliùs concedit hîc Pontifex infirmo, quod non concedunt Concilia: hæc autem est facultas, in eadem infirmitate communicandi etiam per modum Viatici: tum quia illa verba: *Et si dies aliquot vixerit*, consulto sunt posita, vt nimirum non statim semel sumpto Viatico, concedenda sit illi rerum communio per modum Viatici iuxta communem sententiam Doctorum, qui saltem requirunt vnam hebdomadam inter vnam, & alteram communionem per modum Viatici: tum quia, cùm Pontifex duas apponat conditiones, vt æger licitè possit iterum in eadem infirmitate communicare, si aliquot dies vixerit, vel mortis periculum euaserit; cumque posterior intelligenda sit de pura communione, cùm per modum Viatici non liceat, nisi in mortis periculo illud accipere, prior conditio intelligenda erit de communione etiam per modum Viatici; nam per particulam desiunctiuam, vel, Pontifex satis declarat, aliud intendere in vno, atque in alio membro. Et hæc omnia docet Amicus *in Curs. Theol.*

Theol. tom.7. disp.47. sect.2. num.11. Pasqualigus *in Theol. tom.2. contr.111.sect.4. num.21. cum seqq.* Videat modo P. Hurtadus si hanc sententiam nota falsitatis exurere debebat: ergo falsam opinionem Paulus V. in Rituali docuit. Apage hoc dicere, excessit igitur doctissimus Vir in supra citatis verbis, & censura, sicuti etiam non bene testatur esse praxim Ecclesiæ semel tantùm præbere Viaticum infirmis non ieiunis, nam consuetudo Ecclesiæ est in contrarium, vt omnibus patet.

An qui potuit absque proprio incommodo impedire damnum, & non impedit, teneatur ad restitutionem.

Resolvt. XVIII.

Affirmatiuè respondet Caietanus, *in Summa verb. Restitutio*; docet enim, eum qui occurrente necessitate potuit absque proprio incommodo impedire damnum, & non impediuit, teneri ad restitutionem damni sequuti; quia tunc non impediens est causa voluntaria, quamuis tantum negatiua, & indirecta damni sequuti. Huic doctrinæ consentit Angelus, *verb. furtum, numero* 26. quando non impediens desinit impedire ex prauo animo.

Mihi verò placet contraria sententia; quia iste vt supponimus non tenetur ex iustitia, quia non tenetur ex officio, nec ex contractu, sed si aliquando tenetur, tantùm tenetur ex charitate, vel potius ex misericordia erga proximum: ergo non tenetur ad restitutionem damni sequuti, quia obligatio restituendi damnum orta ex delicto, tantùm oritur ex violatione iustitiæ, non ex violatione charitatis nec misericordiæ. Dicendum est igitur, omnes, & solos, qui ex iustitia ratione officij, vel contractus tenentur damna impedire in fauorem damnificati, & culpabiliter culpa lata, & in nostra sententia etiam culpa Theologica, desinunt impedire, teneri ad restitutionem damni non impediti. Vnde debitor tenetur ad restituendum creditori damnum, quod ei sequitur ex eò quod ei culpabiliter dicto modo omittit soluere. Et superior, v.g. gubernator culpabiliter non impediens furta, & alia damna, quæ suis subditis eueniunt, tenetur ad restitutionem eorum damnorum. Et tutor, & etiam Curator tenetur ad restituenda damna quæ culpabiliter non impedit Pupillo, & minori: & custos vinearum, hortorum, saltuum, & stagnorum, tenetur ad restituendum dominis dictarum rerum damna, quæ culpabiliter omittit impedire, quia omnes prædicti tenentur ex iustitia, vel ratione officij, vel ratione contractus dicta damna in fauorem damnificatorum impedire; non tamen tenentur ad solutionem pœnæ quam delinquens soluisset si denunciatus fuisset; quia non tenentur ad denunciationem, vt pœna ipsa damnificati locupletentur, sed ne damnificentur, & ob id tantùm tenentur ad restitutionem damni, & non ad restitutionem pœnæ. Vnde custos non tenetur ad restitutionem mercium, quarum Princeps, aut exactor vectigalium acquisiuisset si delinquens fuisset denunciatus, sed ad summum tenetur ad restitutionem pretij quod soluendum erat à mercatore pro vehendis mercibus: & iudex non condemnans delinquentem applicatione bonorum ipsi fisco non tenetur ea fisco restituere, quia custos non tenetur ad eam denunciationem ad locupletandum Principem, nec exactorem mercibus illis: & iudex non tenetur ad eam condemnationem faciendam ad locupletandum fiscum, nec confessarius omittens monere pœnitentem ad restitutionem, tenetur ad eam restitutionem; quia confessarius non tenetur ad eam monitionem ex iustitia in fauorem eorum quibus restitutio debet fieri, sed ex Religione in fauorem perfectionis Sacramenti Pœnitentiæ, & ad summum etiam ex iustitia in fauorem pœnitentium in bonum spirituale ipsorum, nec famulus cui non est specialiter commissa custodia rerum heri sui, tenetur ad restitutionem damni illati, per furtum non solùm factum à conseruis suis, in quo Doctores communiter conueniunt, sed nec damni illati per furtum factum ab extraneis; quia absque fundamento famulis imponitur obligatio custodiendi res heri adhuc respectu extraneorum. Et hæc omnia docet Caspensis, *in Cur. Theolog. tom.2. tractat.18. disput.1. sect.9.§. per totum*, Hurtadus *de iustitia, & iure disput.5. difficult.10.* & alij communiter.

Sed si quæras, an illi, quibus ex officio incumbit, teneantur cum periculo mortis loqui, obstare, ac manifestare. Respondet Magister Soto *lib.4. de iust. quæst.7.art.3.ad 3.* pensandum esse damnum, & cum periculo conferendum. Haud enim semper tenetur præter quocumque casu obiicere morti vitam; sed vbi detrimentum Reipublicæ id exposcit, & ipse iustum cecipit stipendium, & vbi citrà temeritatem potest obsistere. Idem sentit Nauarr. *cap.17. num.21.* & colligit ex D. Thom. hic *ad 3.* dicente: *Quibus ex hoc non multum imminet periculum*: Vnde si multum periculum vitæ, famæ, aut rei familiaris eis immineret, non tenerentur damna particularium, furta scilicet, aut homicidia impedire, nisi fortè maius esset stipendium eorum, quàm damnum particularium; tunc enim cum damno rei familiaris, tenerentur damna priuatorum impedire. Damno verò communi hæreum, proditionum Reipublicæ, & similium, etiam cum periculo vitæ tenentur obsistere, cùm hoc præponderet bono particulari: Vide Magistrum Serra *in 2.2. D. Thomæ, tom.2. quæst.62. art.7.* circa finem.

Non deseram hic obiter apponere decisionem illius difficultatis, an miles fugiens è Bello Mauro-rum, & extrahens torquem auream ab alio Christiano de mortuo in acie, teneatur eam restituere heredibus. Respondetur cum Fagundez *lib.7. c.20.* teneri, deducto pretio laboris, & periculi, si cui se exposuit. Cuius ratio est, quia Mauri cùm iniustum Bellum contra nos gerant, non possunt dominium spoliorum habere, sed adhuc permanet, & perseuerat in antiquis dominis, illorumque hæredibus; & ita tenet etiam Molina *tom.1. disp.118.* qui rectè obseruat, *disp.119.* licitum esse Catholicis emere à Turcis, vel Piratis hæreticis res furto ablatas, quando verisimile est illas nunquam deuenturas esse ad manus suorum dominorum, itavt si proprius dominus comparauerit, illam accipiat reddito sibi pretio pro illis dato, vel sibi retineant si non comparuerit; hæc enim est rationabilis voluntas dominorum. E contra verò, qui extrahunt à Piratis naues onustas mercibus à Catholicis captas, tenentur eas dominis restituere, vel hæredibus eorum, vel pauperibus in defectum illorum, deducto pretio laboris, & periculi, cui se exposuerunt.

Nota hic obiter cum Dicastillo *de iust. libro 2. tract.2. disp.4. dub.8. num.186.* quod quamuis probabile sit tantùm teneri soluere damna custodes, & non pœnam quam soluissent, si accusarentur mercatores

catores transportantes vetitas merces, probabilius tamen esse ad vtramque teneri (cum limitationibus tamen dictis à Molina) vt enim rectè notauit Medina *lib.* 1. *cap.* 14. §. 30. in transferendis de Regno in Regnum pecuniis, aut equis, & aliquibus aliis mercibus nulla Gabella, aut tributum impositum est, sed tantum pœnæ, quia omninò prohibentur transferri. Vnde transferentibus omissio rei translatæ imposita est in pœnam: ergo, si hanc non deberent custodes restituere, possent liberè ab omni restitutione non denuntiare eos, quos deprehendissent tales merces transtulisse, & defraudare, ac priuari omni vtilitate publicanos qui magno pretio emerunt has pœnas à Rege, & à quibus ipsi custodes stipendium accipiunt pro denunciando prædictos trangressores, quod est absurdum. Vnde absque dubio in isto casu custodes tenentur ad soluendam totam pœnam; quia tota illa defraudant Publicanos, & nulla alia re; quia ad nihil aliud ius habebant. Aliæ verò merces permittuntur transferri; non tamen sine solutione tributi, & in his aliqui dixerunt (vt Medina, *quæst.* 15.) custodes non denuntiantes teneri ad restitutionem pœnæ, & etiam tributi: pœnæ quidem ob prædictam rationem, & quia, vt ait Medina, Publicani, Hispanicè, Arrendadores, maius pretium dederunt pro gabellis simul, & pro iure exigendi pœnam ab iis, qui clam res prohibitas transferunt, quàm si solas gabellas emissent, ac proinde defraudantur hi, si illis restitutio debitæ pœnæ non fiat; tributi verò, quia illud etiam ante condemnationem debebatur. Hoc tamen rectè impugnat Rebellius, *quæst.* 16. *concl.* 2. quia sub disiunctione alterum, non vtrumque, siue Rex siue Publicanus poterat habere, nimirum, aut tributum, aut merces ipsas in pœnam non soluti tributi, si interciperentur. Quare satis est (inquit Rebellius) quod ex duplici interesse illud tantùm, quod maius est damnificatis soluatur, quale est quod ex amissione mercium prouenire debuisset, si delictum à custodibus, provt tenebantur, denunciaretur. Quæ doctrina mihi verissima videtur, quando custodes deprehendunt eos translatores transgressos fuisse legem illam pœnalem, de re manifestanda, & soluendo tributum. Si tamen se manifestarunt, & custodes, vel gratis, vel pro aliqua pecunia tributum illis remiserunt, tunc tantum tenentur restituere tributum, quod aliis remiserunt, quia pœnam non incurrerant. Hoc argumentum adducit Molina, sed in contrarium obiicit quòd facultas illa facta à custode iniqua est, ac proinde illa non obstante alter transgreditur legem, & incurrit pœnam. Vnde custos post illam incursam tenetur ex officio reuelare, & curare, vt executioni mandetur. Quod si non faciat iniustè priuat dominum eo emolumento. Ideò Molina in hac re dubius quodammodo hæret, sed tandem docet aliquam restitutionem arbitrio prudentis esse iniungendam illi; non tamen integram. Verùm ratio, quia non tenetur ad omnem, probat ad nullam, & è contra, ideò puto non incurrisse pœnam. Hæc omnia Dicastillus quæ quidem menti tenenda sunt, quia quotidiana.

An si quis mandaret occidi Titium, & Sempronius occiditur, quia creditur esse Titium, teneatur ad restitutionem.

RESOLVT. XIX.

NEgatiuæ sententiæ videtur adhærere Magister Serra, *tom.* 2. *in* 2. 2. *D. Thomæ quæst.* 2. *a.* 7. *dub.* 1. vbi sic asserit: Si quæras, quando quis iussit occidi Petrum, & mandatarius occidit Ioannem existimans esse Petrum, teneatur mandans restituere. Respondent quidam, teneri; quia sufficit mortem fuisse sequutam immediatè ex imperio, & per accidens est, quod ille vel alter occidatur. Sed hoc difficultate non caret; nam videtur mortem Ioannis non fuisse immediatè sequutam ex imperio mandantis, sed ex errore mandatarij. Deinde mors Ioannis omninò inuoluntaria fuisset iubenti Petrum occidi, maximè si Ioannes esset eius amicus, aut Pater, vel certè Sacerdos, aut Rex. Denique cùm non teneretur restituere damna, quæ sequuta fuissent ex morte Petri, nam nemo tenetur nisi de damno quod fit, durum esset obligare illam ad restituenda damna quæ sequuta fuerunt ex morte Ioannis, si esset Rex. Ita Serra.

Sed ego puto in tali casu adesse obligationem restitutionis. Probatur primò ex *leg. eum, qui innocentem* §. *si iniuria, de iniurijs.* Secundò, quia hæc actio est iniusta contra hunc hominem Petrum, licet falsò existimetur Ioannes. Tertiò, à simili, quia qui combureret domum Petri, putans esse Ioannis, teneretur restituere: ergo qui è medio tollit vitam Petri putans esse Ioannis. Quartò, quia si percutiat Petrum Clericum, quem putabat esse Ioannem Clericum, & iniustus, & sacrilegus est, & excommunicatus: ergo etiam qui percutit Ioannem, quem putabat esse Petrum, tenetur ad restitutionem. Non est autem eadem ratio quantum ad excommunicationem de percutiente Clericum, quem probabili saltem ignorantia putabat esse laicum; in eo enim casu non incurrit excommunicationem, quia ratione ignorantiæ non fertur eius animus in occisionem Clerici, sed tantum laici. In nostro casu vtrobique fertur in occisione hominis huius, etiamsi per errorem putet esse alium. Ita Couarruuias, 1. *par. capitis. Alma mater* §. 10. *n.* 15. Gomez 3. *variar. cap.* 3. *numer.* 34. Suarez *de censur. disp.* 45. *sect.* 6. *num.* 18. Molina *tom.* 4. *disp.* 30. & 35. Sanchez *lib.* 9. *de matr. disp.* 32. *num.* 27. Iulius Clarus, §. *homicidium vers. dicunt etiam*; quibus adde Rebellium *de obligat. iust. lib.* 3. *quæst.* 11. *num.* 13. qui tamen putat in tali casu homicidam ad minorem restitutionem in foro conscientiæ obligandum esse. Vide etiam Dicastillum *de iust. lib.* 2. *tractat.* 2. *disp.* 7. *dub.* 8. *num.* 107. & 178. & quod dictum est de excommunicatione, Rebellius optimè putat dicendum esse de irregularitate; sed in alio casu, videlicet an irregularitatem incurras consulens, vel mandans Petro vt Ioannem occidat, si inde Petrus occisus est. Et quidem te non incurrere irregularitatem ex homicidio voluntario certum est, posito quòd non habueris expressam voluntatem, vt Petrus in ea occasione constitutus occideretur. Vt aduertit Suarez *disput.* 44. *sect.* 3. *num.* 17. Coninch. *disp.* 19. *dub.* 7. *num.* 66. Sed an incurras irregularitatem ex homicidio casuali, non est ita constans apud Doctores. Et quæstio procedit casu quo probabiliter suspiceris Petrum graui periculo suæ occisionis exponi. Negat Vasquez 1. 2. *disp.* 200. *numer.* 45.

Henriquez

Henriquez *lib.14.cap.16.* Gaspar Hurtado, *disput.2. de irregul. diffic.6.n.22.* eo quod tuum consilium, seu mandatum non dirigitur ad occisionem Petri, sed ad occisionem Pauli, neque tu consulis, aut mandas Petro, vt seipsum occidat, aut ab alio occidatur. Ergo irregularitas statuta à iure aduersus consulentem, & mandantem homicidium te ligare non potest. Scio contrarium docere communem sententiam teste Nauarro, *cap.27. num.233.* Suarez *disp.44. sect.3.n.18.* Coninch *disp.18. dub.8. num.47.* Auila *7. par. disp.6. sect.2. dub.5. concl.4.* & aliis. Quia negari non potest te causam voluntariam fuisse tuo consilio, vt Petrus in eo periculo constitueretur & occideretur à Ioanne: ergo irregularis es non quatenus formaliter consulis, aut mandas homicidium; sed quatenus homicidij causa fuisti tuo mandato, & consilio.

Sed opinio negatiua est satis probabis. Et quidem irregularitas est inflicta iure ob mandatum, aut consilium, quo quis imperat, aut consulit alicui, sibi manus violentas vt afferat, aut alteri, quod in præsenti casu non accedit, sed oppositum, nam nec dominus est auctor ei quem seruus suus aggreditur, vt eum perimat, nec seruo ipsi seipsum vt perdat, nam verè causam non apponit, ex se ordinatam ad homicidium nec independentem à voluntate aliena, quod tamen esse necessarium; vt seipsum diceretur occidere. Deinde non est dominus directè necis illatæ seruo suo, vel inferendæ causa, nam hæc ei non est pro fine proposita, sed Ioannis, à quo ille est victus. Non indirecta in causa, nempe in consilio, aut mandato; nam cùm dominus seruum suum nesciret viribus Ioanni esse imparem, ei venire in mentem non potuit, quod in iis pœnis adhæresceret quas per illum de Ioanne repeti mandabat. Baunyus *in theol. mor.to.2. tract.11. q.33.* putat in tali casu debere ab Episcopo reum dispensationem postulare, & Episcopum posse dispensare. Sed ego puto probabiliter dispensatione non egere.

Et tandem hic obiter pro curiosis affero, quod si quis intendat occidere, aut enormiter percutere aliquem Clericum determinatum v.g. Ioannem, & casu errans percutit Petrum etiam Clericum, illa percussio non erit reseruata, quia hic & nunc provt exercetur contra Petrum non est voluntaria, proinde in ordine ad Petrum non erit mortaliter peccaminosa (suppono sufficientem diligentiam adhibitam fuisse ne Petrus lædatur) & licet sit mortalis, quatenus procedit ex praua voluntate percutiendi Ioannem, tamen cum effectu non fuit læsiua respectu Ioannis. Ita Castrus Palaus, *tom.1. tract.2. disput.1. punct.17. numero 3.* Suarez *de censur. disput.22. sect.1. numero 54.* Sanchez *libro 9. de matrim. disput.32. numero 27.* Bonacina *de censur. disput.1. quæstio.2. punct.1. numero 20.* contra Couarruuiam, & alios; proinde probabiliter secundùm hos Doctores aio, talem hominem ita percutientem non incurrere excommunicationem, & per consequens percussionem illam non esse reseruatam. Et hæc omnia docet etiam Bardi *in selectis lib.6. quæst.7. num.3.*

An quando quis ex iusta causa excusatur à restitutione, teneatur saltem damnum emergens, aut lucrum cessans creditori compensare.

Resolvt. XX.

EX Molina affirmatiuè respondet Pater Layman, *in theol. mor. lib.3. sect.5. tract.2. cap.12. num.2.* vbi sic asserit: Porrò id rectè admonet Molina *tract.2. tom.3. posterior. disp.754. nu.3.* Si ex solutionis debitæ dilatione, quamuis iusta, damnum aliquod creditori, vel lucrum cessans eueniat, ipsi omni iure cõpensandum fore; quia iniqua esset conditio, si debitor solutionem debiti in suum commodum differre vellet, non suscipiendo in se onus resarciendi iacturam, quæ ex tali solutione creditori eueniet; neque creditor aliter in dilationem debiti consentire cogitur. Ita ille.

Sed negatiuæ sententiæ adhæret Castrus Palaus *tom.7. tract.32. disp.1. punct.17. §.10. numero 2.* quod, vt probet hoc, distinctè distinguit debita ex contractu, & debita ex delicto, & in vtroque debito putat debitorem excusatum à debiti solutione non esse obligatum, damnum emergens, aut lucrum cessans interim creditori obueniens resarcire: nam si debitor es ex contractu, & legitimè à solutione excusaris, non est vnde tibi hæc obligatio imponenda sit, quod enim inquit Molina, & Layman, ex tacito contractu, quo te obligas debiti solutionem differens in tuum commodum iacturam creditoris resarcire, nullo fundamento nititur; neque enim iure naturali, nec positiuo is contractus dilationi solutionis necessariæ annexus est. Si verò sis debitor ex delicto, & à solutione facienda excuseris, etiam videris excusatus à satisfactione damni eo tempore creditori contingentis, quia non est in mora soluendi, & consequenter nec causa iniusta illius damni. Damna autem, quæ ex ea retentione iusta, & licita proueniunt, non tibi debent imputari, quia non es illorum causa moralis iniusta, quod necessariò requiritur.

Verùm in materia tam practicabili docet Dicastillus *de iust. libro 2. tract.2. disput.10. dub.3. numero 73. & 75.* probabilissimum esse non solum quando causa differendi est extrema necessitas, sed etiam quando est necessitas grauis, & quando est periculum spirituale, non esse obligationem restituendi tale damnum, aut lucrum, quia creditor saltem ex charitate tenebatur postposito illo paruo damno, aut lucro, succurrere proximo patienti illam necessitatem. In aliis verò casibus, quos vbi supra Dicastillus numerat, excusantibus à restitutione, putat teneri debitorem, cùm venerit ad lautiorem fortunam restituere tale damnum, aut lucrum creditori. Ratio est quia non tenetur creditor, etiam ex charitate consentire in dilationem illam, nisi debitor suscipiat in se tale onus, neque æquum est, debitor propter suum commodum, aut vir vitet suum damnum, velit dilationem eius, quod iam ex iustitia tenetur soluere, non suscipiendo in se onus resarciendi creditori damnum minus, quod ex dilatione illi prouenit. Vnde ad argumentum respondetur, teneri ex tacito pacto, & conditione sub qua potuit licitè velle dilationem, & sine qua licitè non potuit eam velle.

Ego verò, his non obstantibus, sequor sententiam Patris Castri Palai, quam antea docuit Petrus

Nauarra *de Restit. libro quarto, c.4.dub.9. numero 51.* vbi vniuersaliter asserit, quacumque causa rationabili existente, non teneri restituere tale damnum, aut lucrum creditori, Cuius ratio est, quia cum non sit in mora, seu in culpa, non tenetur ratione iniustæ acceptionis, nec ratione rei acceptæ, cum nihil ad eum perueniat ex iis, quæ creditor amittit. Et ideò danc sententiam tenet nouissimè Ioannes de Soria *in Epit. Summar. p. 2. tra.2. sect.3. d. 1. §. qui, quibus, & quomodo facienda restitutio.* Vide etiam circa præsentem difficultatem Lessium *de iust. lib.2. capit.16. dub.1.*

Nota hic obiter, duodecim esse causas, excusantes à restitutione, quæ desumuntur ex parte creditoris, ex parte debitoris, ex parte creditoris & debitoris simul, ex parte rei restituendæ, ex parte legis, & ex parte legislatoris. Prima est condonatio creditoris, seu remissio. Secunda est damnum, quod creditori, vel tertiæ personæ obueniet, si vel non fiat restitutio, vel differatur, & hæ duæ sunt ex parte creditoris. Tertia, est impotentia debitoris. Quarta, extrema vel grauis eius necessitas. Quinta, notabile eiusdem detrimentum, si vel restituat, vel statim restituat. Sexta, ignorantia eiusdem debitoris. Et septima æquale debitoris dubium, & hæ quinque sumuntur ex parte debitoris. Octaua, compensatio, quæ sumitur ex parte creditoris, & debitoris simul, sub qua comprehenditur compensatio à debitore facta creditori creditoris. Nona interitus rei, quæ sumitur ex parte rei restituendæ. Decima ex parte legis, quæ est præscriptio. Vndecima ex parte Legislatoris, quæ est compositio. Et duodecima, quæ est spes restituendi omnibus, si statim non restituat; de singulis sigillatim agamus. Et has quidem causas sigillatim exponit Ioseph Rocafull. *in praxi theol. mor. tom.2. libro 5. de septimo præcepto decalogi, tract.4. capit. vlt. numero 405. cum seqq.* qui etiam optimè notat esse alias causas, quæ licèt videantur excusare à restitutione, non autem excusant. Prima creditorem esse excommunicatum; hæc enim excommunicatio creditoris iuxta veram sententiam non excusat, vt constat ex versiculo illo, *vtile, lex humile*, &c. Secunda causa non excusans est cessio bonorum: hæc enim non est introducta ad liberandum in conscientia; sed solùm ad liberandum à carcere, & conuentione in iudicio, atque excommunicatione, quæ pro foro exteriori solùm valet. Tertia causa est lex permissiua; hæc enim non excusat à restitutione, vt qui defraudat emptorem, vel venditorem non excusatur à restitutione, & qui per legem ciuilem præscribit non excusatur; lege enim permissiua non conceditur actio, non tamen datur titulus dominij. Quarta causa non excusans à restitutione est sententia iudicis, quæ non nititur rei veritate, sed præsumptione; tunc enim, qui propter sententiam iudicis in suum fauorem laram non restituit, non est tutus in conscientia. Quinta causa est ingressus Religionis, de qua tamen discrepant Doctores, vt ego alibi adnotaui. Vide Hurtadum *de iust. disp.9. difficult.7.*

An Sacerdos in articulo mortis reliquens verba, A peccatis tuis, in forma absolutionis, peccet mortaliter.

Resolvt. XXI.

Dixi in articulo mortis, quia extra illum Sotus *in 4. dist.14. quæst.1. art.3.* Viualdus *de absolut. n.48. & 99.* Posseuinus *cap.7. n. mihi 71. pag.244.* & clarius Ludouicus de San Iuan, *q.1. de Pœnit. art.11. dub.1. concl.2. pag.326.* Valentia *disp.7. q.1. pun.3.* & Henriquez *lib.1. de pœnit. cap.11. n.3.* putant nullum peccatum committere Sacerdotem, qui relinqueret dicta verba secluso scandalo, & contemptu: sed ego alibi docui esse tantùm peccatum veniale; & ita me citato tenet Leander vbi *infra q.8.* & me citato Martinus de San Ioseph *in monit. confess. tom.1. libro 1. tra.2. de Pœnit. nu.7.* vbi sic ait: Las palabras, *ab omnibus peccatis tuis*, ni son de necessidad del Sacramento, ni de su integridad, porque se incluyen en la forma, *absoluo te*, D. Tho. *3. p. q.84. art.3.* Nauarrus *in Man. cap.26. n.11.* Lugo *disp.13. n.14.* Henriquez *cap.11. num.3.* Reginaldus *lib.28. numer.2.* Fagundez *præcept. lib.3. cap.1. num.19.* Y aunque graues Autores afirman, que no serà peccado alguno omitir estas palabras; con todo esso juzgo que serà pecado venial por contrauenir la costumbre de la Iglesia. Granados *tract.1. disp.6. sect.1.* Moure *3. p. exam. cap.6. §.7. num.4.* Diana *2. part. tr.17. resol.14. & tract.15. resol.47.* ita Martinus; cui adde Præpositum *in 3. p. quæst.6. de forma Sacram. Pœnit. dub.1. numero 6.*

Difficultas itaque consistit, an sit peccatum mortale omittere dicta verba, quandò Sacerdos absoluit aliquem in articulo mortis. Et negatiuè respondet Leander *de Sacram. tom.1. tract.5. disput.2. qu.9.* quia, ait ille, longè probabilius, imò ferè certum est, prædicta verba, nec ad essentiam, nec ad integritatem formæ pertinere, nisi ad summum, vt implicitè, & intrinsecè contenta in illis verbis, *absoluo te*, vt ait Suarez *disp.19. sect.1. n.20. & 21.* Ergo adde, quod Pater Lugo *de Conscient. p.1. c.3. q.5. n.45.* Magister Serra *in p.2. D. Thomæ, to.1. q.19. art.6. dub.4. fol.384.* Spinola *de Elect. opin. disput.3. sect.7. in Corol. fol.259.* Clemens Scotus *opus.2. de opin. prob. p.40.* & alij, asserunt quod in articulo mortis, liceat amplecti opinionem minus probabilem, & minus tutam.

Sed, vt verùm fatear mihi placet in hac difficultate opinio affirmatiua Patris Granado *in p. D. Tho. cantr.7. tract.1. disp.7. sect.1. n.9.* vbi sic ait: Si absque vrgentissima necessitate omittantur illa verba, *à peccatis tuis*, non dubito quin sit peccatum veniale, quia non seruatur communis modus absoluendi, quem seruant ministri Ecclesiæ, præsertim cum aliqui Doctores reputent, ea verba esse de necessitate formæ. Mortale verò crediderim, non esse per se loquendo; nam Valentia, *qu.1. punct.3.* cum Dominico Soto dicunt nullum esse peccatum; Henriquez non extare de hac re præceptum, & alioqui res non videtur tanti momenti, vt grauem obligationem inducat. Solum in articulo mortis videtur sub mortali teneri Confessarius, non omittere ea verba, *à peccatis tuis*, ne exponat pœnitentem alicui periculo non recipiendi tam necessarium Sacramentum; nam graues Doctores, vt vidimus, existimant, ea verba esse omninò necessaria. Et propter similem rationem teneri pœnitentiam

in

in articulo mortis elicere actum contritionis cùm confitetur; quia licet certum ferè ſit ſufficere attritionem cognitam cum Sacramento iſto ad iuſtificationem, non deſunt qui ſentiant oppoſitum, & in eo tempore, vbi agitur extrema ſalus, vitari oportet iſtud periculum. Quod verò attinet ad verba, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, vel ſimilia, non audeo omninò obligare ſub mortali, etiam in prædicto articulo ad ea proferenda, quia Suarez, *diſp. 19. ſect. 1. numero 19.* & alij viri docti certum reputant, ea non eſſe de eſſentia; ſed nihilominus valdè ſcrupuloſum cenſerem ea omittere, & vix excuſarem à mortali, cùm graues Doctores putent eſſe de eſſentia Sacramenti, & non poſſint euidenter conuinci falſitatis. Hucvſque Granado. Verùm ſententia Patris Leandri non caret ſua probabilitate, & argumenta ſuperiùs adducta à Patre Granado ſuam habent difficultatem; nam aliqui illa admittunt, & præſertim non aſſentior Patri Granado quoad illud de abſoluente abſque inuocatione Trinitatis, nam contra Durandum, & Maiorem, certum eſt, verba *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, non pertinere ad eſſentiam abſolutionis, & quia hanc ſententiam docuerat etiam Hieronymus Lamas *in Methodo, p. 4. capit. 2. §. 1.* Index expurgatorius noſtri Sacri Tribunalis Inquiſitionis Hiſpanicæ anno 1640 iuſſit deleri ex eius operibus, vt etiam teſtatur Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 5. diſput. 2. quæſtio. 10.* Sed ego, vt dixi, in articulo mortis verba illa, *à peccatis tuis*, minimè omittenda eſt exiſtimo.

An in confeſſione generali debeat explicari quod peccata commiſſa poſt vltimam confeſſionem non ſint amplius confeſſa.

Resolvt. XXII.

Affirmatiua ſententia deducitur ex his, quæ docent nouiſſimè nominatim contra me Thomas Hurtadus *Var. to. 2. tr. 7. c. 5. reſol. 9. nu. 99.* vbi ſic aſſerit: Infertur quartò; Pœnitentem non poſſe in Sacramento Pœnitentię vti æquiuocatione, amphibologia, aut vocum reſtrictione mentali, occultationevè veritatis, eſt indubitatum apud omnes cùm enim Tribunal illud purè ſpirituale & veridicum ſit, nihil debet eſſe in ore quod non ſit in corde, aut in corde quod non ſit in ore. Hoc enim eſt quod deſiderabat Regius Propheta in Pſalm. 50. Pœnitentiali, dum expoſcebat à Domino dicens: *Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis.* Qua autem ratione eſſe poteſt mundum cor, & ſpiritus rectus, dum adeſt duplicitas cordis & veritatis occultatio, aut vocũ mentalis reſtrictio? Vnde omnino falſo dixit Diana *par. 3. tr. 4. de Sacram. reſol. 62.* aſſerens quod ſi quis incidit in peccatum, & non vult confeſſario manifeſtare tunc illud commiſiſſe, ſi faciat cum illo confeſſionem generalem, poterit inter alia peccata prius confeſſa, etiam illud vltimum peccatum non confeſſum confiteri, ſine eo quod dicat non confeſſum fuiſſe. Hoc inquam, ex ſe patet quam falſum ſit, quia confeſſio Sacramentalis, vt eſt de fide, ſit per modũ iudicij, in quo Confeſſor vt Iudex ſententiam fert contra pœnitentem, ſecundùm ea quæ ipſe de ſeipſo, ſeipſum accuſando dicit; atqui diuerſa omninò eſt ſententia de delicto quod remiſsum eſt, & pro illo reus manet obligatus ad pœnam duntaxat temporalem, & pecuniariam, ac eſt illa quæ fertur de delicto, quod meretur pœnam æternam, & capitalem, quale eſt peccatum mortale non confeſſum, & nunquam ſubiectum clauibus: ergo iſtud non confeſſum inter alia confeſſa ritè confiteri nequit, niſi dicat non eſſe confeſſum. Hucvſque Hurtadus.

Sed licet hîc Auctor, ſit vir quidem doctiſſimus, & cui multum debent Profeſſores Theologiæ moralis, tamen aliquandò poterat magis modeſtè ſe habere in cenſurandis, & refellendis aliorum Doctorum opinionibus; vt patet legentibus eius opera; ideò non obſtantibus ea, quæ ſuperius ipſe dicit, non recedo ab opinione, quam probabiliter docui, & quam me citato docet, & multis argumentis tuetur Eminentiſſimus Cardinalis Lugo *de Sacram. Pœnit. diſp. 16. ſect. 2. §. 1. à num. 46. vſque ad n. 56.* & me citato Hermannus Buſenbaum *in Medulla Theol. moral. lib. 6. tract. 4. cap. 1. dub. 1. num. 1.* & me citato Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 5. diſp. 5. quæſt. 23.* & me citato Longhus *in tabulis Sacramentorum, tab. 2. cap. 12. n. 45.* quibus etiam adde nouiſſimè Paqualigum *in Theol. Sacra, tom. 2. diſp. 83. ſect. 6. num. 40.* & me citato Martinum de San Ioſeph *in mon. Confeſſ. tom. 1. lib. 1 tract. 8. de Pœnitent. num. 13.* vbi ſic ait: Vno cometio vn pecado graue, para ocultar al Confeſſor, que era de la confeſſion preſente, confeſſo ſe generalmente, y entra los pecados de la vida paſſada, confeſsò el vltimo: es muy probabile, que pudo hazerlo aſſi, porque na diè eſtà obligado à dezir, que los pecados que confieſſa, ſon cometido deſpues de la vltima confeſſion, ſino es que interuenga alguna particular circumſtantia, que no ſe dè à entender, ſino es diziendo, que el pecado es reciente. Sic Bonacina *de Sacram. diſp. 5. q. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. diff. 4. num. 5.* que cita à Sanchez, y à Coninch, y los cita, y ſigue Diana *3. par. tract. 5. reſol. 62.* y lo miſmo me parece, aunque los pecados, que parece ſe encubren, ſe confieſſen en otra qualquiera confeſſion particular, come ſe digan con todas ſus circumſtantias, porque milita la miſma razon, & de ſimilibus ſimile eſt iudicium, *leg. Gallus §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſthum. leg. mulier. in principio, ff. ad Trebell. leg. non poſſunt, & leg. ſequenti, ff. de legibus, §. rectè iuſtit. mandati.* Ita ille.

Et ratio noſtræ ſententiæ eſt, quia in confeſſione non eſt opus explicare quòd peccata ſint vel non ſint aliàs confeſſa, dummodò ex hoc non ſequatur variatio ſpeciei. Probatur: Peccatum eſt idẽ ſiue ſit ſiue non ſit aliàs confeſſum. Ergo quod ſit, vel non ſit aliàs confeſſum, non eſt materia neceſſariò explicanda. Confirmatur: ſi ante confeſſionem præcedat contritio, non eſt explicandum, quod peccata ſint remiſſa per contritionem, & ſi non præcedat, quod non ſint remiſſa; Ergo. Obiicitur: Poſſet confeſſarius intelligere quod peccata noua ſint aliàs confeſſa, & imponere minorem pœnitentiam: Ergo debent explicari. Reſpondetur negando conſequentiam, quia in confeſſione non ſunt omnia explicanda quæ conferunt ad augendam, vel minuendam pœnitentiam. Obiicitur ſecundò: Plus diſtat peccatum non remiſſum à remiſſo, quam veniale à mortali. Ergo cùm pœnitens debeat explicare circumſtantiam, quæ mutat de mortali in veniale, aut è contra, debet etiam explicare, quod non ſit remiſſum. Reſpondetur: Plus diſtare diſtantia extrinſeca, non autem intrinſeca in ratione peccati; debet autem explicari peccatum in ratione peccati ſecundum ſtatum quem habet, dum fuit commiſſum, quia

explicatur vt capax absolutionis, atque adeò secundùm esse intrinsecum. Itaque dicendum est in casu nostro, pœnitentem, licèt non omninò explicet distinctè suum peccatum, imò vellet quod Confessarius intelligat de alio; verè tamen habere intentionem illud confitendi, atque ideò de illo loqui, nec aliquid contrarium dicere. Nec obstat, quod dicat se velle confessionem generalem facere; per hoc enim non dicit se velle confiteri sola peccata antiqua, sed velle se etiam illa comprehendere; nam confessio generalis omnia peccata complectitur vsque ad hanc horam. Nec etiam refert, quòd Confessarius intelligit illud esse peccatum antiquum; pœnitens enim id non dixit; atque ideò intentio absoluendi non regulatur ab existimatione priuata Confessarij, sed intendit absoluere à peccatis, quæ pœnitens detulit ad iudicium, quæcumque illa sint. Sicut, si quis affert baptizandem Infantem, & dicit esse filium suum, cùm non sit, sed supponit vnum pro alio; adhuc infans est baptizatus, quia minister intendit baptizare non eum, quem putat esse, sed eum quem præsentem habet, quicumque ille sit. Denique non refert quod pœnitens videatur implicitè iudicare quod sint peccata antiqua; nam ipse verè habet animum loquendi de peccatis nouis, & de illis vult loqui, licet desideret non intelligi quo ad hoc à confessario: non est ergo idem, loqui obscurè ne intelligatur de illo, de quo loquitur, ac expressè negare; quia in primo casu verba verè significant id quod vult confiteri, atque ideo defert peccatum verum; in secundo autem casu verba non possent significare verum peccatum, sed falsum. Ex quibus patet responsio ad ea, quæ in contrarium adducta sunt à Patre Hurtado. Cæteras rationes pro nostra firmanda sententia, videbis apud Cardinalem Lugo *vbi supra*, qui, vt semper solet, latè, & solidè illam tuetur & firmat. Et licet Hurtadi sententia teneat doctissimus Pater Martinon. *de Sacram. tom. 3. disp. 50. sect. 1. numero* 17. tamen posteà sic asserit: Fateor tamen contrarium non esse improbabile, & in praxi satis tutum esset; quod quidem immeritò Hurtadus negauit. Qui etiam sciat nostram sententiam præter Doctores adductos, docere me citato Sapientissimum Patrem Amicum *in curs. Theolog. to. 8. disput. 13. sect. 6. numer.* 125. vbi sic ait: Dubitatur an si quis in confessione generali cum peccatis aliàs confessis confiteretur vnum peccatum post vltimam confessionem commissum, teneretur hanc circumstantiam explicare. Negat Diana *tract. 4. de Sacram. resol.* 62. Quia nemo tenetur dum peccatum confitetur, dicere se illud commisisse post vltimam confessionem, nisi ob peculiarem circumstantiam peccati speciem variantem. Ita Amicus, & iterum ego.

Nota hic obiter primò, me olim docuisse tanquam probabile, ad hoc vt ieiunium naturale frangatur in ordine ad sumptionem Eucharistiæ requiri nutritiuum esse id quod comeditur. Sed Pater Hurtadus *vbi supra tra. 11. cap. 8. & cap. 5. resol. 2. n.* 197. vocat nostram sententiam pernicioſam, & nimis laxam. Mira res, quod opinio, quæ à viris doctis, & piis quotidie practicatur, & quam tot Auctores sapientissimi etiam ex Thomistis tuentur & docent, mira res inquam, quod à Patre Hurtado tàm indigna nota inuratur: Sed ego ab illa non recedo, & illam me citato tenet nouissimè Leander *de Sacram. tom. 2. tract. 7. disput. 5. quæstio. 13. & 14.* & me citato Cardinalis Lugo *de Sacram. Euchar. disput. 15. sect. 2. numero 29. cum seqq.* & me citato Franciscus Lugo *de Sacrament. tom. 1. lib. 4. capit. 7. quæst. 6. numero* 14. & me citato Martinus de San Ioseph *in Mor. confess. tom. 1. libro 1. tract. 8. de Euchar. num. 7.* & me citato Garzias *in Summa, tra. 3. difficult. 5. punct. 3. numer.* 31. & me citato Pasqualigus *decis.* 312. *numero* 3. & me citato Hermannus Busenbaum *in Medulla Theologiæ moralis, & lib. 6. tract. 3. capite 2. dubit. 2.* & me citato Auersa *de Sacram. Euchar. quæstio. 8. sect. 8.* qui inclytæ Religionis Patris Hurtadi bis Generalis dignissimus fuit. Videant modò viri docti, si Pater Hurtadus tam acriter nostram sententiam debeat impugnare, & illam tanquam pernicioſam, & nimis laxam damnare. Vnde ex his refellendus etiam venit Bassæus *verb. Communis Sacram. numero* 42. & penès eum Henriquez. Non nego tamen sententiam Hurtadi esse satis probabilem, & illam, præter Doctores quos ipse citat, tenet Castrus Palaus, *numer. 4. tract. 21. punct. 13. numer. 3.* & Præpositus *in 3. par. qu. 80. art. 8. dub. 1. num. 20, & 40.* Id quod constanter asserо, est nostram opinionem etiam suam habere probabilitatem: vnde præter Doctores adductos, tenet me etiam citato, Trullench. *de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 1. n. 15.* vbi sic ait: Ad rationes primæ sententiæ responderi potest dicendo, res non comestibiles non frangere ieiunium, etiamsi in stomachum traiiciantur; quia tenera non sunt cibus, nec potus, vt supponitur, & Concilia, ac Canones soles cibos prohibent: ergo de illis cibis loquuntur, qui in stomacho alterari, & concoqui possunt. Vnde colligit Diana, non frangere ieiunium naturale eum, qui plures nummos aureos deglutiret, aut sint fructuum ossiculi, fragmentum metalli, vitri, aut capillulus, aut lignum, aut quid simile; quæ omnia admodum probabiliter sustineri possunt propter rationes dictas. Ita ille; cui etiam adde Patrem Tamburinum, *Opusc. 2. de Communione, cap. 2. §. 6. num.* 18. & Patrem Amicum *in Cur. Theol. tom. 7. disput. 27. sect. 1. num. 4.* qui docet papyrum, vel lapillum in stomachum traiectum non impedire Eucharistiæ sumptionem, quia non traiiciuntur per modum cibi.

An vsus Missarum siccarum sit illicitus.

RESOLVT. XXIII.

AFfirmatiuè respondet Mercerus *de Sacram. in 3. par. D. Thomæ, qu. 83. dub. 2. in respons. ad 3. argum.* vbi sic ait: Respondetur, Missas siccas esse illicitas. Ratio est, quia continent falsitatem. Primò in factis, dum Sacerdos vestitus sacris, accedit ad altare luminaribus incensis, legit Introitum, Orationes, Epistolam, Euangelium, &c. vsque ad Canonem, & simulat se celebrare, nec tamen celebrat, quia non consecrat. Secundò, in verbis est falsitas, quia legit Orationes promittentes sacrificium; & tandem gratias agit, quasi sacrificasset, nec tamen sacrificauit. Hinc abrogatæ sunt per synodum Ipreus. sub Martino Rythouio *tit. 15. c. 10.* & per secundam Cameracens. *tit. 3. c. 7.* quia continent irrisiones Dei, vt dixit Ioannes Eckius, *art. 21. Annotationum ad librum oblatum Carolo V.* Dices, S. Dionysius *Ecclesiasticæ hierar. capit. 7. p. 2.* dicit, Cathecumenis præsentibus fieri sacrum solemne pro defuncto, Cathecumeni verò non poterant interesse sacrificio: ergo Missa Cathecumenorum erat sicca. Secundò Feria sexta Parasceues, Sacerdos ad Altare accedit sacris vestibus, & facit Missam imperfectam. Tertiò, Missas siccas approbant

approbat Guido de Monte Rocherij, *tractat.4. Manipuli Curatorum, capite 7. item Sacerdotale Roman.& Manualia quarundam Ecclesiarum.* Respondetur ad primum, S. Dionysius non describit Missam, etiamsi quidam interpretes sic verterint, sed Orationes pro Defunctis, quibus Catechumeni poterant interesse; vt alij melius verterunt. Ad secundum Respondetur: In Paraseeue fit participatio Sacrificij pridie oblati, rectè proinde ad altare, vt ad Dei mensam, & à Sacerdote Sacris induto, vt consummante Sacrificium. Ad tertium respondetur, Guidonis auctoritatem nullam esse, aliis omnibus dissentientibus, vt neque Sacerdotalis Romanus,neque Manualium illorum, cùm à priuatis sint composita, & non sint approbata ab Episcopis. Hucvsque Mercerus, cui adde Syluium *in 3.par.quæst.83.art.2.qu.2.* quem citat, & sequitur Thomas Hurtado *in var. tom.1.tract.2. capit.7.resol. 28. à num.312. & num.316.* sic ait: Ego vero dico, quod licet ex natura rei, aut ex lege non sit illicita Missa hæc, & sic permitti debeat in illis Ecclesiis vbi viget consuetudo illam dicendi,dummodo non fiat ex superstitione aliqua,tamen in illis Prouinciis vbi non est consuetudo quod Sacerdos sacris vestibus indutus,sicut cum sacrificium est celebraturus, ad Altare accedat,vt Missam siccam dicat,existimo grauiter peccare,& ab Ordinario puniendum, quia rem consuetam inducit contra morem Patriæ, & quæ potest esse ansa quod innocentes scandalizentur, sacræ enim vestes Sacerdotales ex Ecclesiæ institutione solùm ordinatæ sunt ad sacrificium perficiendum, quo cessante illis vtendum non est in Altari coram populo,nisi,vt dixi, consuetudo inuexit. Et paulò post *num.320.* subdit, quod vbi non est consuetudo dicendi tales Missas siccas, nullatenus sunt introducendæ, aut dicendæ: Vbi autem est consuetudo ,permitti possunt. Hæc enim facit, quod omnia ista, in eo sensu simulato non accipiantur,& sint potius fidelium solatia, quam Dei, & Christi irrisiones.

Sed his non obstantibus, non desunt Auctores Missas siccas non damnantes; quos citat & sequitur amicissimus & doctus Pater Lezana *in summa, tom 4. verb. Missa num.56.* vbi sic ait: Quamuis dixerim ex communi sententia non licere propter quamcumque necessitatem celebrare supra mare, seu flumen in naui; propter periculum effusionis sanguinis ex motu nauis *i* id tamen intelligitur loquendo de Missa communi, & ordinaria, quæ fit cum consecratione Corporis, & Sanguinis Christi, non tamen de Missa, vulgò, *Sicca*, appellata, in qua Introitus, Epistola, Euangelium, & aliæ Orationes, consecratione prætermissa, dicuntur, provt habetur in nostro Cæremoniali *libro 2. Rubrica 55.* & docent Henriquez *libro 6. de Missa cap.27. num.3.* Fagundez *de primo Eccles. præcepto,lib.3. cap.10. num.14.* ex Azorio *tom.1.instit.mor.lib.7.cap.7.q.6.* Quomodò autem ea dici possit siue in mari, siue in terra, lege Henriquez *d. cap.27.* & Portellum *in Responsion. par.3. casu 26.* Id quoque habetur loco relato ex nostro Cæremoniali, vbi etiam in fine illius Rubricæ sic dicitur: Hoc etiam modo Missa sicca coram infirmis dici poterit, si pro deuotione illam audire volunt, cùm Missa cum consecratione in eorum domibus non celebrari. Hucvsque Pater Lezan. Sed ego, vt verum fatear sententiæ Patris Hurtado magis adhæreo, nempè, vsum Missarum siccarum non esse illicitum, vbi solitum est illas sic dici; secus autem vbi talis consuetudo non adesset.

Verùm hic obiter nota,dictum Hurtadum *vbi supra, n.304.* nominatim contra mè docere, quod in Ecclesia Regularium relinquere Missam cantatam diebus festiuis, sit peccatum mortale. Sed ego iterum quicquid ipse asserat, non recedo à sententia quam olim docui, & quam me citato tenet Pellizarius *in man. Regul. tom.1.tract.5.cap.9.num.30.*& me citato Petrus Crescentius *in Præsid. Rom. lib.3.n.63.* & me citato Leander *de Sacram.tom.2.tract.8.disp.5. qu.11.* An relinquere Missam solemnem, aut maiorem in nostris Conuentibus, in Dominicis, ac aliis festis, sit peccatum mortale? Affirmaret Peregrinus, si quidem hoc ipsum affirmat loquendo de omissione Missæ solemnis in suis Ecclesiis, vt refert Diana. Sed longè probabilius, imò certissimè respondeo, non esse peccatum mortale, imò nec veniale,secluso scandalo,aut alia circumstantia.Quia, vt ait Gauantus *tom.1. par.3. tit.11. num.4.* Ecclesiæ Regulares tenentur ad Missam in Choro ex vi regulæ tantùm, & consuetudinis, aut constitutionis interpretantis regulam:sed nec Regula nostra, nec Constitutiones,aut consuetudo obligat nos ad peccatum,nec dum veniale, saltem in hac parte: Ergo. Ita Leander;quibus adde Peyrinum *in priuileg. Minim. tom.3. cap.1. num.20.* & Marcum Vidalem *in Arca Theolog. mor. tit. de Horis Canonicis, inspect.1. n.34.* Vnde ex dictis patet responsio ad argumentum, quod contra me facit Hurtadus; nego enim adesse consuetudinem obligatoriam ad culpâ mortalem, vt Regulares dicant Missam solemnem singulis quoque diebus Dominicis in Choro, saltem in mea Religione, vt adest consuetudo obligatoria ad mortale, quod Clerici professi persoluant extra Chorum Horas Canonicas.

Et tandem nota,dictum Hurtadum *vbi supra c.6. resol.22.n.136.* nominatim contra me docere,quod Episcopus possit in aliena Diœcesi celebrare Missam solemnem cum Pontificiis paramentis. Sed Tu contra Hurtadum, ne deseras negatiuam sententiam tenere, quam præter Doctores à me alibi adductos tenet me citato Squillante *de priuil.Episc. part.2. c.3.n.4.* vbi testatur de praxi omnium Episcoporum.Idem etiam docet Sanchez *in Opusc.tom.2. lib.7.cap.1.dub.50. num.2.* Baunyus *in Theolog. moral. tom.2.tract.8.q.18.* Lessius *in 3. part.D.Thomæ cap.2. de suspensione, num.7.* Et vide etiam Patrem Thesaurum in praxi,*p.2.c.4.n.3.*

Quandónam contrahatur irregularitas ex homicidio dubio.

RESOLVT. XXIV.

CAsus est frequentissimus, & nimis practicabilis, & nouissimè Pater Ioseph Giballinus vir quidem doctus, & eruditus ex inclyta Societate Iesu *lib. de irregularit. cap.4.q.1. num.17.* ponit hanc regulam vniuersalem. Quoties constat de homicidio commisso,dubiumque tantùm existit de persona committente, censenda est irregularis saltem in foro externo, ex peculiari iuris dispositione in hac materia, quod si dubitaretur de ipsomet homicidij actu, an nempe fuerit aliquis occisus,in nullo foro censendus erit aliquis irregularis, donec veritas commissi homicidij comperiatur. Probat primam partem huius regulæ *ex cap.Significasti 2. de homicidio,*ibi enim constabat maleficum illum,qui Eucharistiam,& altaris ornamenta asportauerat, occisum fuisse; sed dubitabatur an interiisset ex vulnere, quod in eius caput Sacerdos fossorio impegerat:

an verò ex aliis vulneribus, quibus eum Parochiani conciderant; in hoc igitur dubio, quod, vt vides, est non de occisione, sed de persona occidente, iubet hunc Sacerdotem Innocent. III. à Sacerdotali potius officio abstinere, quia id tutius est, quàm temerè celebrare pro eo quod in altera nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur *in cap. quoque, ad audientiam, eod. tit.* Clemens III. eodem modo pronuntiat habendum irregularem Presbyterum, qui dum corrigeret domesticum suum, illum suo cingulo percussit; dubium vero erat, an ex eo vulnere, an alio quopiam morbo interiisset. In his casibus vides dubium fuisse de homicida, non de homicidio; & falsò respondent aliqui recentiores, verisimilius fuisse eos Sacerdotes, de quibus dubitabatur, reuera commisisse homicidium; nam *in capit. Ad audientiam*, nullum planè vestigium apparet illius verisimilitudinis, vt legenti constabit, *in cap. quidem, significasti.* Innocent. affert sub finem vehementia indicia, ex quibus colligatur hunc Sacerdotem etiamsi vim illatam repulisset, & iniuriam propulsasset, id tamen cum moderamine inculpatæ tutelæ minimè fecisse, tum ratione instrumenti quo percussit; cùm enim graue sit, non solet leuem plagam inferre, tum ratione partis, in qua leuiora vulnera sæpius læthalia sunt, quæ omnia faciunt valdè probabiliter hunc Sacerdotem homicidij reum, ac proinde irregularem, neque rem planè dubiam, & ancipitem relinquunt; prius tamen dixerat Pontifex: Quod si discerni non possit, ex cuius ictu percussus interiit, in hoc dubio tanquam homicida debet haberi, tunc Sacerdos etsi forsitan homicida non sit, à Sacerdotali officio abstinere. Quibus verbis nihil apertius dici potuit, neque contra adeò manifestas Pontificum responsiones sentire licet,

Sed difficultas est; an in foro interiori iste dubius homicida sit irregularis, & quidem si iam fuerit ipsi imperatum à Superiore, vt abstineat à sacris, certum omninò est ipsum abstinere debere, vti etiam dixit Innocentius *in cap. significasti*; vox autem, *debere*, importat præceptum & obligationem, vti latè ostendit Sanchez *lib. 4. de Matrim. disp. 23. num. 2.* Certum quoque mihi est, si delictum fuerit publicum, atque adeò passim habeatur irregularis, ratione dubiæ illius cædis, teneri quoque ratione scandali tanquam irregularem se gerere, donec constet de rei veritate, aut fuerit cum eo dispensatum: sed quæstio est de crimine occulto, & non notorio, an perstante dubio, verum reuerà vulnus læthale aliqualis alteri inflixerit, & an ex eo interierit, vbi post adhibitam diligentiam nihil comperit, hîc percussor possit deponere dubium, atque ministrare in Sacris, quandiu Prælatus, aut Iudex id ipsi non prohibebit, quod ita affirmandum mihi videtur cum Henriquez *lib. 14. cap. 3. num. 3. & 4.* quia percussor neque iure naturali, neque ex iure positiuo tenetur se gerere vt irregularem in casu proposito; non primum, illa enim generalis regula, in dubiis tutior pars eligenda est, quæ vna videtur hoc loco imponere obligationem abstinendi à Sacris, & qua vtuntur Pontifices *capitib. citatis*, non est præcepti, sed consilij, vt cum Nauarr. *in cap. si quis autem de Pœnit. disp. 7.* latè probauimus, *lib. 3. primæ part. scientiæ Canonicæ*, & valeret in omnibus aliis dubiis facti, quod neque Sanchez, neque cæteri Aduersarij vnquam fatebuntur. Ius quoque positiuum non obligat hoc loco ante præceptum Superioris, quia cùm dispositio horum capitum, quæ explicamus, sit peculiaris in hac materia, non obligabit nisi in casibus expressis, & eodem modo quo exprimuntur; atqui illa capita loquuntur de foro externo, licet non contentioso: ergo extrà illud forum non obligabunt. Secundò *in cap. significasti. 1. eod. tit.* in dubio, an quis Clericus occidisset mulierem, quam equus, cui insidebat, non audiens habenas, protriuerat, iubet Pontifex illi iniungi pœnitentiam ad cautelam, & deinde non impediri ne promoueatur ad superiores ordines, & ne in susceptis ministret: ergo poterat ille in conscientia, seclusa illa prohibitione facta à suo Superiore, tum ordines susceptos exercere, tum ad alios aspirare. Hucvsque Pater Giballinus.

Secunda verò pars Regulæ superius adductæ, videlicet, non contrahi irregularitatem, in vllo foro, quandò dubium est de ipsomet homicidio, non de homicida, quia nempè non constat homicidæ fuisse commissum. Probatur à Patre Giballino *nu. 22.* quia certum est irregularitatem in dubio homicidij non incurri nisi ex peculiari iuris dispositione, & in casibus ab illo expressis: atqui ius nō loquitur, nisi quando certum est homicidium, & hominem reuerà interiisse, sed dubitatur, an vulnus lethale fuerit, & an alio quopiam vulnere ab alio illato, aut Medici incuria, aut denique alia quapiam de causa interierit, quod patet ex *c. ad audientiam, cap. significasti*, vtroque, & si quæ alia afferuntur, qui casus longè diuersus est ab illo, de quo loquitur hæc pars nostræ regulæ; agitur enim de dubio ipsius cædis, quæ incerta est. Igitur in hac materia debemus stare, ait Giballinus principiis vniuersalibus, & duabus illis regulis generalibus, nempè nunquam contrahi irregularitatem, nisi in casibus iure expressis: Secundò, neminem in dubio facti censendum esse irregularem in vllo foro, præterquam in singulari iuris dispositione in dubio homicidij, in casibus expressis ab illo, atque ita necessariò dicendum est in dubio ipsius homicidij, & cædis, & non homicidæ, nullam incurri irregularitatem, vti definiebat nostra regula.

Itaque ex his omnibus breuiter dicendum est secundùm mentem Giballini, quod dubium in materia homicidij, potest dupliciter contingere; nam vel versatur circà ipsum homicidium, vel suppositio iam homicidio, versatur circa personam quæ illud commisit, vel circa modum quo fuit commissum: In primo modo dubium de homicidio inducit irregularitatem, in secundo autem minimè. Ex his sequitur, quod qui abortum procurauit, non est censendus irregularis, quando dubitatur an fœtus sit animatus, quia id sequitur ex regula superius posita; dubium enim istud est de ipsomet homicidio, fuerit ne commissum, an non, neque dubitatur de homicida tantùm, & authore certi homicidij; atqui ius statuens irregularitatem in dubio homicidij, loquitur tantùm eo casu, in quo certum est fuisse commissum homicidium, & dubitatur an Titius, qui percussit, etiam occiderit: hîc autem cùm dubitetur, an fœtus excessus viueret, dubitatur an fuerit commissum homicidium, & non de eius authore, qui certus est, si illa abortio occisio hominis foret; cùm igitur de eo casu ius non agat, in illo non contrahetur irregularitas. Et ita tenet Giballinus *loco cit. num. 26.* cuius sententiam, quoad omnia superius dicta inuenio confirmatam à Doctissimo Patre Francisco Bardi de *Conscientia, disp. 6. capit. 7. §. 4. num. 2. & 3.* vbi sic ait: Dispositio illius iuris *in cap. ad audientiam, & in illis capitibus supra citatis*, secundum

ecundum quam ſtatuitur in dubio homicidij, ſeu concurſus ad illud, dubitantem reputandum eſſe irregularem, intelligi debet, quando conſtat de corpore delicti, licet dubitetur an dubitans habuerit influxum in illud delictum, necne; tunc enim dicitur conſtare corpus huius delicti, cùm ſumus certi de morte hominis: at in caſu noſtro non conſtat, an de ipſo corpore delicti, cùm dubius ſit an fœtus fuerit animatus, necne? Seu, an fuerit homo, & cùm diſpoſitio illa ſit pœnalis, reſtringenda erit, proindè, niſi conſtat de homicidio, iudicandum eſt delictum illud non eſſe comprehenſum ſub tali diſpoſitione. Neque contra opinionem hanc vrgent textus Canonici citati, qui cum ſint pœnales, & ſtrictè explicandi, exponi poſſunt, loqui ſolum quando conſtat de homicidio ſequuto, & ſi attentè legantur, videbitur deciſio ſupponere homicidium iam peractum. Ita Bardi; quit vt vides, omnia quæ Giballinus latè ſupra firmauit, ipſe breuiter approbat, ex quibus infinitæ irregularitates non incurrerentur. Vide etiam Eſcobar Iuriſtam de vtroque foro, *art.* 1. §. 5. *numero* 89. Eſcobar Theologum *in Theol. mor. tract.* 4. *Exam.* 6. *cap.* 5. *num.* 72. Pellizarium *in man. Regul. tom.* 1. *tract.* 7. *capit.* 5. *numer.* 25.

Obſerua etiam, quod doctrina ſuperius adducta poteſt applicari in Iudice, qui dubius eſt, an aliquem ad mortem damnauerit. Item in milite, qui dubitat vtrum in bello iuſto aliquem occiderit, nam in ſupradictis caſibus, dubium verſatur circa ipſum homicidium: ergo non includit irregularitatem. Ita Bardi *vbi ſupra* §. 9. & Giballinus *n.* 25. qui etiam addit, quod cùm in iure non ſit ſermo de occiſione iuſta, ſed de homicidio, vti apparet ex *cap. ad audientiam, & c. ſignificaſti*, homicidium autem dicit eo loco, & quando abſolutè ponitur in iure, cædem illatam contra quintum Decalogi præceptum, qui dubius erit, an alium occiderit, quem iuſtè vulnerauit, occidereque potuit, non erit irregularis. Neque dicas Clericum in bello iuſto pugnantem, & dubium de occiſione pronuntiari irregularem, *cap. penult. de homicidio.* Reſpondetur enim non eſſe irregularem propter dubium cædis iuſtæ, aut in bello iuſto, ſed quòd propria pugnaſſet manu, vt aduertit Gloſſ. ibi *ver. remordet*, & Couarruuias *in Clement. ſi furioſus* 2. *par.* §. 3. *numer.* 2. & nos inferius dicemus. Vide etiam Franciſcum Lugo *de Conſcient. cap.* 2. *quæſt.* 28. *num.* 157. & Pellizarium *tom.* 2. *tract.* 7. *capit.* 5. *ſect.* 1. *numer.* 24. Vnde ex dictis ad illud Axioma tam decantatum, quod dubius de homicidio cenſendus ſit irregularis; poteſt quis reſpendere, Primò, quod dubius de homicidio cenſendus ſit irregularis in foro externo & concedo in foro interno & nego. Ita præter alios à me alibi citatos Giballinus *vbi ſupra numero* 19. Reſpondetur ſecundò, quod dubius de homicidio cenſendus ſit irregularis, quando dubium verſatur circa perſonam occidentis, & circa modum occiſionis; ſecus autem quando dubium verſatur circa ipſum homicidium, an fuerit perpetratum necne, ex his quæ ſupra firmata ſunt. Reſpondetur Tertiò, quod dubius de homicidio cẽſendus eſt irregularis, quando dubium verſatur circa cædem illicitam; ſecus autem quando non verſatur circa homicidium iniuſtum; vndè ex his omnibus Reſponſores Caſuum Conſcientiæ multas irregularitates euaneſcere facient.

Verùm his non obſtantibus, licet ſuperius dicta, nimirum plauſibilia, & grata fore Lectoribus non dubito, tamen quia aliqua ex ipſis non approbat Praxis Datariæ, & Sacræ Pœnitentiariæ; ideò ſecundùm mentem ſupradictorum Doctorum à me dicta eſſe volo, & in facti contingentia viri docti cogitent & iudicent memores illius dicti, quod ſtylus Curiæ facit ius, & quòd non oportet ſapere plus quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem; quod vtinam feciſſet noſter Pater Vidal *in Arca Theologiæ moral. tit. de Duello, inſpect.* 3. *num.* 22. *cum ſeqq. & inſpect.* 4 *n.* 15. *& ſeqq.*

An in conſecratione Altaris loco Reliquarum poſſit apponi fruſtulum Corporalis.

Resolvt. XXXV.

Diſcrepant Doctores, & maximè pro Altari fixo ſit neceſſaria in eius conſecratione appoſitio Reliquarum. Thomas Hurtadus *Var. tom.* 1. *tract.* 2. *c.* 6. *reſ.* 23. *n.* 254. Scortia *de Sacrif. Miſſæ, lib.* 2. *cap.* 14. *numer.* 4. & alij affirmant. Sed negatiuè reſpondendum eſt. Sic docent Panormitanus, *capit.* 1. *de Conſecrat. Eccleſ. à num.* 2. Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 5. Ægidius de Coninch *quæſt.* 83. *art.* 3. *dub.* 2. *num.* 241. Vaſquez *diſp.* 233. *capit.* 2. *numer.* 16. Layman *libro* 5. *ſum. tract.* 5. *capit.* 5. *numer.* 8. Franciſcus Lugo *de Sacram. tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 7. *quæſt.* 1. *n.* 11. Dicaſtillus *de Sacram. tom.* 1. *tract.* 5. *diſp.* 4. *dub.* 9. *n.* 146. Gaſpar Hurtadus *de Sacr. diſp.* 4. *difficult.* 8. Auerſa *de Sacr. Euchar. quæſt.* 11. *ſect.* 13. Leander *de Sacr. tom.* 2. *tract.* 8. *diſputat.* 7. *quæſt.* 6. cum aliis. Verum gratis admiſſo, quo antiquo tempore fuerit præceptum ne vllum altare conſecretur abſque reliquiis Sanctorum in ipſo incluſis, dicendum neceſſariò eſt conſuetudine abrogatum eſſe. Etenim Altaria ita multiplicata ſunt ex neceſſitate, vt vix pro tot Altaribus reliquiæ certæ Sactorum poſſint inueniri, nulla igitur eſt obligatio includendi ibi reliquias. Neque obſtat Eccleſiam in Introitu Miſſæ orare Dominum per merita Sanctorum, quorum reliquiæ ibi ſunt, quia intelligi debet conditionaliter, ſi ibi ſint, præſtat enim hunc ſenſum: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic ſunt*, id eſt quorum reliquiæ hîc fuerint, & omnium Sanctorum. Ita Palaus *tom.* 4. *t.* 22. *punct.* 9. *num.* 5.

His ſuppoſitis, an ſi quis vellet ſtare in opinione aſſerente reliquias neceſſariò requiri in conſecratione Altaris quæritur an loco ipſarum poſſit apponi fruſtulum Corporalis? Et affirmatiuè reſpondet Thomas Hurtadus *vbi ſupra*, *tr.* 2. *cap.* 6. *reſ.* 24. *num.* 262. Probat hoc ex facto Leonis Primi, qui vt ex Panormitano, Silueſter *verb. Altare numer.* 4. & Tabiena, *num.* 6. referunt, ad conſecrationem cuiuſdam Eccleſiæ dedit partem Corporalis, & Corporis Chriſti, vt loco reliquiarum poneretur. Quare ſummus Pontifex Leo dat partem Corporalium, vt loco Reliquiarum poneretur, & declarauit Corporale ſummam eſſe Reliquiam; ſi enim veſtes & indumenta alicuius Sancti, & Crux Chriſti ex contactu habentur, & ſunt Reliquiæ, quæ in magna habentur veneratione, & in conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris poni poſſunt; cùm corporalia tangant corpus Chriſti verum, abſque dubio magna eſt reliquia. Deinde ſi fruſtulum illius ſindonis, quo Corpus Chriſti mortuum inuolutum fuit pro magna Reliquia habemus, quis dubitat quod in conſecratione Altaris loco Reliquiarum poſſet conſtitui, vt qui Corpus Chriſti viuum tangit, & continet, eſtque Corporis Chriſti in Altare indu-

mentum: ergo etiam non est minori veneratione digna, non quidem solùm profert significationem quam habet, sed etiam propter contractum. Hæc omnia Hurtadus.

Sed licèt ingeniosè excogitata sint, mihi verò non placent; nam Corporalia licèt tractari debeant cum reuerentia, & ideò à laicis non tangenda, vel ab aliis nisi à Diacono lauanda; tamen nunquam in Ecclesia Dei tanquam Reliquiæ habita, & æstimata sant, nec tanquam reliquiæ populo exposita ad adorandum. Nec obstat argumentum Patris Hurtado de instrumentis Passionis Christi, & de S Sindone: nam dicta instrumenta habuerunt contactum physicum Corporis Christi, & ideo tanquam Reliquiæ Ecclesia adorat, & proponit, quod dici non potest de Corporali. Et ideò si aliqua particula casu super Taperum v. g ceciderit, certum est, quod nemo diceret quod illa pars Tapeti, quæ tetigit Corpus Christi esset tanquam Reliquia habenda, & æstimanda, & posse apponi in consecratione Altaris: sed vt dicit Rubrica post absolutionem remaneret vt prius destinata ad solitos vsus. Et licèt Corporalia benedicentur, & destinentur ab Ecclesia ad retinendas Sacras species in Sacrificio Missæ, non tamen ex eorum contactu habentur ab Ecclesia pro Reliquiis, vt ex contactu physico Corporis Christi habentur Crux, Spinæ, Lancea, & alia instrumenta Passionis. Ad factum verò Leonis Papæ quod adducit Pater Hurtadus, respondeo quod de illo nimis dubito; nam quo pacto est credendum Sanctum Pontificem dedisse pro consecratione Altaris partem Hostiæ Sacræ? nam sententia Durandi, *lib.* 1. *Rational. diuin. officior. cap.* 7. *num.* 21. & Ioannis Andreæ *in cap. Placuit. de consecrat. dist.* 1. asserentium, loco Reliquiarum particulam hostiæ consecratæ apponi in Ara posse, sustinenda non est, sed omninò reprobanda. Est enim contra reuerentiam debitam Sacramento illud corruptioni exponere, atque ita relato Panormit. docet Vasquez *disp.* 233. *cap.* 2. *num.* 17. Ægidius Coninch. *quæst.* 83. *art.* 3. *dubitat.* 2. *num.* 242. Suarez *disp.* 8. *sect.* 5. Emanuel Sà, *verb. Altare in fine*, Cardinalis Lugo *de sacr. disp.* 20. *sect.* 3. *num.* 75. Castrus Palaus *t.* 4. *disput.* 22. *punct.* 9. *num.* 5. Fagundez, *præcept.* 1. *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 6. Dicastillus *de sacr. tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 4. *dub.* 6. *numer.* 147. & ideò vt dixi non est credendum D. Leonem id fecisse. Vnde sicut tale factum in ordine ad particulam Hostiæ suspectum, & apocriphum redditur, etiam redditur suspectum in ordino ad Corporale: & quidem in tanta Reliquiarum multitudine, quæ Romæ extabant, nescio qua ratione loco earum D. Leo potuerit, vel voluerit frustulum Corporalis mittere.

Non deseram tamen in fauorem Patris Hurtadi hic obseruare, Patrem Franciscum Lugo *de Sacr. lib.* 5. *c.* 7. *quæst.* 1. *num.* 13. admittere, Leonem Pontificem misisse pro consecranda Ecclesia frustulum Corporalis loco Reliquiarum. Et hanc sententiam tanquam probabilem admittit Pater Amicus *in curs. theol. tom.* 7. *disputat.* 33. *sect.* 12. *numer.* 349. vbi sic asserit: Refert Syluester ex Panormitano quod Leo Papa deficientibus Reliquiis posuerit partem Corporalis, & Eucharistiæ in consecratione cuiusdam Ecclesiæ. Sed hæc sententia sicut de parte Corporalis probabilis est, ita de parte Eucharistiæ omninò absurda, & indigna. Ita ille. Sed ego, vt dixi, nimis dubito de facto illo Leonis Papæ quod sit apocriphum, non solum ex eo quod dicitur Pontificem illum misisse pro Consecratione Ecclesiæ partem Hostiæ, quod ipse Amicus fatetur esse absurdum, & indignum; sed etiam ex eo quod dicitur misisse partem Corporalis; nam quo pacto credendum est, vt vult Amicus, hoc Pontificem fecisse ex defectu Reliquiarum, quis credere potest tunc Romæ non extasse Reliquias, vt Pontifex fuerit coactus, loco ipsarum, frustulum Corporalis mittere? Nisi forsitan aliquis dicat fuisse frustulum alicuius Corporalis miraculosi, quod tunc Romæ extabat, vt nunc plures extant in Italia, & Hispania.

Nota etiam hic obiter, Patrem Hurtadum *vbi supra, cap.* 2. *resol.* 2. *num.* 22. docere, quod pro communicando infirmo, ne decedat sine viatico, celebrare potest Sacerdos sine vestibus Sacris, sine Altari, hoc est Ara consecrata, quia hæc, & similia requiruntur ex mero iure positiuo. Sed pace viri docti, hoc in praxi non deducerem per eà quæ docent Tannerus *tom.* 4. *disp.* 5. *quæst.* 10. *dub* 3. *n.* 41. Ioannes Wigers *de sacr. in* 3. *p. D. Thom. quæst.* 83. *dub.* 14. *n.* 63. Marchinus *de sacr. ordin. tract.* 3. *par.* 3. *c.* 14. *n.* 5. Martinus de San Ioseph, *in mon. confess. t.* 1. *lib.* 3. *tract.* 16. *de Eucharist. num.* 14. Garsias *in summa tr.* 3. *diffic.* 8. *dub.* 4. *punct.* 2. *num.* 22. Et licet ego probabiliter teneam cum ipso Hurtado, posse Sacerdotem non ieiunum celebrare ad dandum Viaticum infirmo, in hanc tamen sententiam descendo præter alias rationes, quia video Ecclesiam in multis casibus permittere ex iusta causa & necessitate Sacerdotes non ieiunos licitè celebrare. Sed non ieiunio Ecclesiam vsque adhuc in aliquo casu permittere Sacerdotem celebrare absque Vestibus, & absque Altari, & ego solùm concederem ad vitandam mortem. Ergo.

In Iubilæo Anni Sancti 1650. *Romæ in conflictu Duelli accepit quis vulnus lethale, ex quo post aliquos dies mortuus est: quæsierunt tunc à me, an priuandus esset Ecclesiastica sepultura.*

Resolvt. XXVI.

Affirmatiuam sententiam docet Thomas Hurtadus *Var. t.* 2. *tr. vlt. res.* 5. §. 6. *numero* 196. vbi sic ait: Addo cum grauissimis Doctoribus, quod si quis certantium obierit ex vulnere in duello accepto, taliter quod euidenter constet ex illo obiisse, etiamsi Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ acceperit, non debet humari Ecclesiastica sepultura; nam moritur ex vulnere in Duello accepto, & mori in Duello dicitur. Bonacina, & Peregrinus addunt, (& est contra Ioannem Sancium, *numero* 9.) hanc doctrinam verum tenere, etiamsi mors sit postridie Duellum; nam verè dicitur in Duello mori, qui tale vulnus in Duello accepit, ex quo, nisi interueniente miraculo, superstes esse non potest. Item tenet Hurtado §. 177. vbi ait: Quod si vulnus lethale sit, vt hominem reddat ineptum actionibus humanis, vt omnino desperetur eius salus, hîc censetur in ipso conflictu decessisse, etiamsi post duos aut tres dies; quia tota causa mortis fuit. Neque hoc est extendere verba Concilij, sed in sua propria significatione accipere, si enim quis in loco conflictus moritur, etsi ibi recipiat Sacramenta, non debet sepeliri in loco Sacro, vt tenet Sancius ipse: ergo neque etiamsi extra locum conflictus moriatur, si moriatur ex vulnere læthali in Duello accepto, mortem, nisi miraculo, necessario inducente? nam quod sit in loco conflictus,

vel

vel extra, nimis accidentale eſt, & quod per ſe attenditur eſt, quod moriatur in Duello, quod tunc fit verè, & propriè quando moritur ex vulnere læthali, vt diximus. Sicut ſanguine dicitur pollui Eccleſia etiamſi in Eccleſia accepto vulnere, ſanguis extra Eccleſiam fundatur. Neque obſtat quod Concilium Lateranenſe *capit.* 1. de Torneamentis, dicat, ſi ibi moriatur, nam hæc verba accipi debent ſecundum vſum communem, ſecundùm quem dicitur in Duello mori, qui ex illo ita lethaliter vulneratus exiuit, quod viuere, citra miraculum, nequeat. Benè verùm eſt, quod ſi vulnus ita læthale non ſit quod aliquis vitæ locus relinquatur, iuxta Chirurgorum informationem, quamuis ex illo decedat, poterit loco ſepeliri, Hucvſque Hurtadus; qui poterat alios Doctores pro ſua ſententia adducere, & hi ſunt, Bordonus *tom.* 2. *reſolut.* 51. *numero* 111. Lauorius *in Var. elucubrat. tit.* 2. *capit.* 12. *numero* 16. Samuellius *de Sepulturis, tract.* 2. *concl.* 8. *numero* 12. Theſaurus *in Praxi, part.* 2. *capit.* 3. & Bicchius *in Promptuario Confeſſar. part.* 2. *capit.* 18 §. 9.

Sed ego de propoſito caſu interrogatus tunc negatiuè reſpondi ſecundum ſententiam, quam olim docui, & poſtea me citato docet Lezana *in ſumma tom.* 3. *verb. Duellum, numer.* 14. & me citato Baſſæus, *verb. ſepultura, numer.* 5. & me citato Carafa *de Duello, tract.* 2 *ſect.* 3. *quæſt.* 19. *n.* 9. & me citato Vidal. *in Arca Theol. mor. tit. de Duello, inſpect.* 6. *num.* 46. & me citato Baucius *in Miſcellan. pract. t.* 1. *qu.* 438. *pete* 8. & me citato Barboſa *in Collect. Concil. Trid. ſeſſ.* 21. *cap.* 19. *n.* 2. *de Reformat.* Idem à fortiori docet Poſſentius *in Recollect. qq. Mor. verb. Duellum num.* 6. Mancinus *in Pract. de infirmis in ordine ad Sepulturam n.* 34. Trullench *de iure Parochi c.* 9. *dub.* 7. *num.* 7. Machadus *t.* 1. *l.* 2. *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 5. *n.* 10. & Remigius *in Pract. confeſſ. tract.* 2. *capit.* 5. §. 1. *numero* 11. vbi ſic ait: Fuera de la diſcomunion que incurren los deſafiados, quedan tambien priuados de la Eccleſiaſtica ſepultura, conſtando notoriamente que alguno murio en el conflicto; dixe conſtando notoriamente, porque ſino conſtaſſe aſſi, no le deuen negar publicamente la ſepultura: Pœna enim publica, haud infligenda eſt, niſi ob peccatum publicum; y ſi à caſo que deſſa alguno mortalmente herido en el lugar del deſafio, y del le ſacaſſen, y murieſſe con ſeñales de contricion, no deue ſer priuado de la Eccleſiaſtica ſepultura; porque el Concilio ſolamente priua della à los que en el miſmo conflicto murieren. Ita ille, cui adde iterum me citato Lezanam *Conſul.* 49. *numer.* 33. loquentem de caſu ſpeciali huius Reſolutionis, de quo ego vt dixi interrogatus fui. Non ſunt igitur Duellantes in tali caſu priuandi Eccleſiaſtica ſepultura.

Sed de hac quæſtione liberos eſſe in Gallia, & Germania tradit Stephanus Baunyus *in Theol. mor. tom.* 2. *diſp.* 3. *tract.* 2. *quæſtion.* 19. §. *dico tertio*, vbi ſic ait: Qui reos violatæ legis Eccleſiaſticæ de monomachia, tertiæ in Francia mandant cum apparatu Eccleſiæ conſueto, aut fato functos, Deo publice in Sacroſancto Miſſæ Sacrificio commendant, nulla citra ſcandalum, aut prohibitionem Epiſcoporum, culpa ſe impiant. Probatur, ſi quam admitteret, ei haud dubie initium eſſet à violatione legis Eccleſiaſticæ de pugilibus, vt viuis, ſic mortuis auerſandis ob cenſuram, in cuius ſe laqueos pugnando induere, vel certè quia per quam eſt turpe, pro eo, quem mors deprehendit in mortali ſcelere, preces fundere. At vt eſt hoc poſtremum ambiguum (nam momenta temporum, quis nouit, Quis animæ ad Deum redeuntis ſubditos motus? quis de admiſſis pœnitentiæ, ſalutares aculeos? quis inſtinctus? (ita certum eſt alterum, leges de monomachia Pontificias in Gallia eſſe incognitas. Sint hæc indicio Primò, quod in Vrbem, abſolutionis impetrandæ cauſa, pugiles non mittantur. Exindè quod eorum attactu cùm ſunt mortui, quaſi in peſtifera contage, nec homines, nec religioſæ, Deoque ſacratæ ædes cum in eas ſunt illati, cenſeantur pollui. Tertiò, quod palam, ac in omnium oculis, mortui tam ſuis id eſt gentilibus, quam alienis tumulis ſoleant inferri, Epiſcoporum miro ſilentio, niſi cùm id ipſi lege prohibuere ſynodi; ergo cùm lex quæ promulgata, aut recepta non eſt, obligandi facultate careat, vt ſunt omnes de monomachis in Gallia, non erit earum tranſgreſſio, prout ſunt leges quædam Eccleſiæ, læthaliter culpabilis, nec proinde rei ſceleris ſunt futuri, qui quod eſt Romæ, aut in Italia prohibitum, eiuſmodi homines honore ſepulturæ dignabuntur, aut precum, Portelius *part.* 3. *caſ.* 10. *concluſ. vlt. numero* 3. dicat aliquis qui verò conſtat, & vndè, citatas Bullas hîc omni vi, roboreque deſtitutas, ob earum non receptionem in Gallia. Primò; quia incertum eſt, an vnquam populo ſpectandæ præſtiterint; aut ei ab Epiſcopis, aut aliis eorundem imperio ſignificatæ fuerint. Secundò, quia earum nullus eſt aut fuit hactenus vſus toto Regno: quæro enim quando, & vbi dictum aut auditum ſit vnquam hîc (hoc eſt Pariſiis) aut vicinis circa oppidis, exhumata defunctorum in Duello corpora? quando reconciliatæ Eccleſiæ? quando cæmeteria; quæ eorum fuiſſent polluta attactu, vt fieri debuiſſet haud dubie, ſi de monomachis ſcriptæ leges à Pontificibus, vigerent in Gallia? quare quod de Germania ſcripſit Layman *l.* 3. *tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 5. *numero quarto*, dicit, poteſt pariter de aliis Prouinciis, ac Septentrionales (verba ſunt eius) ſeu ob ignorantiam, ſeu quia Conſtitutiones illæ ſecundùm hunc ſenſum promulgatæ, & in vſum deductæ non ſunt, à cenſura excuſari. Hucvſque Baunyus: Sed quidem nimis laxè: Vnde non grauabor aduerſus Gallum, alterum Gallum opponere, & is eſt doctus & pius Andreas Duuallius Profeſſor Regius inclyti muſæi Sorbonici, *vbi ſupra, in* 2. 2. *D. Thomæ, tract. de Charitate quæſt.* 17. *in fine*, vbi ſic aſſerit: Quæret aliquis an hæ pœnæ tantum incurrantur in publicis Duellis quæ fiunt cum authoritate Principis, cum Patrinis, ſociis, & omnibus qui intereſſe volenti ſpectatoribus, necnon cum loci & temporis determinatione, cæteriſque cæremoniis in his talibus Duellis obſeruari ſolitis: an etiam in priuatis, quæ cum ſola prouocatione, abſque vllis cæremoniis, patrinis, & ſpectatoribus fiunt. Reſpondeo, in priuatis Duellis has pœnas ſimiliter incurri, vt patet ex Bulla Gregorij XIII. quæ incipit, *ad tollendam deteſtabilem*, promulgata 13. Decembris anno 1582. & ex altera edita à Clemente VIII. quæ quamuis non ſint in Gallia promulgatæ, ſunt tamen vſu receptæ (quod ad inducendam legis obligationem, promulgatione ſola præſtat) eo quod Duella ipſa ſub pœnis capitalibus prohibentur, necnon ſub proſcriptione omnium bonorum, atque etiam perpetuæ infamiæ, itemque ſepulturæ priuatione, quod non fieret, ſi tota Gallia non annueret, aut ſentiret, ipſos Duellantes priuatos, eſſe de facto excommunicatos. Ita Duuallius. Vnde ego rectè, his diebus interrogatus, damnaui eos qui in Gallia Ducem de Nemors in Eccleſia ſepelierunt, qui

tamen

tamen mortuus erat in Duello inito cum Duce de Bauffort.

Ad id verò quod de Germania tradit ex Layman Pater Baunyus *vbi supra*, respondeo, quod Amicissimus & sapientissimus Pater Arriaga *in Cur. Theol. tom. 5. disp. 49. sect. 3. n. 20.* nominatim Layman impugnat, & firmat Bullas Pontificias Gregorij XIII. & Clementis VIII. esse in vigore in Germania cum eorum pœnis. Et quidem Clemens VIII. directè loquitur contra Regiones Septentrionales; sic enim ait, Verum, quia cùm magna animi nostri molestia intelleximus adhuc in quibusdam, præsertim Transalpinis ac remotis regionibus & potissimum vbi bella vigent, &c. nos nefaria Diaboli arma, &c. & paulò post: Insuper auctoritate & tenore præmissis decernimus & declaramus, easdem constitutiones ac decretum locum habere vbique gentium, & terratum inter quascumque personas etiam armatas, & in castris seu propugnaculis militantes, etiam vbi nostrorum, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, aut fidei Catholicæ hostium furor impunè grassatur, vel in dominiis per eos occupatis, & detentis. Hæc Pontifex. Vnde ex his refellendus venit Marcus Vidal *in Arca Theol. mor. tit. de Duello, inspect. 6. num. 49.* Sed ipse loquitur stante attestatione Layman.

In Belgio quis aspexit Duellum, nesciens prohibitum esse à Bullis Pontificiis sub pœna excommunicationis: Quæsiuit à me per literas, an in illam inciderit?

Resolvt. XXVII.

Et respondi negatiuè, ac induxi in terminis Andream Duuallium *in 2. 2. D. Thom. tr. de Duello, qu. 17. circa finem*, vbi sic asserit: Postrema pœna est eorum, qui consilium pugnandi in duello dederunt, aut qui ex composito se spectatores præbuerunt; hi enim sunt similiter excommunicati, dummodò sciuerint istud esse ab Ecclesia prohibitum; nam si nescierint, essentque comparati, si sciuissent ipsos pugnantes non aspicere, pœnam hanc excommunicationis, & alias non incurrerent; cùm sic non fuerint contumaces; contumacia autem ad excommunicationem incurrendam, vt supponimus, est necessaria. Ita Duuallius.

Probatur hæc opinio ex celebri, & nunquam obliuiscenda doctrina, quam alibi ego adduxi, & quam me citato docet nouissimè Martinus de San Ioseph *in Regul. Sancti Francisci, capit. 16. num. 41.* sic asserens: Aduiertase a qui vna cosa de mucho consuelo, y es, que no basta que le obra que vno haze, sepa que està prohibida, y es pecaminosa: si ignora que vltra de esto estam impuestas à los que hazen, penas de descommunion, suspension, ò inhabilidad para tener oficios, ò de priuacion dellos, ò la prohibicion de pedir el debito los casados incestuosos, que si se ignoran estas penas, no se incurren. Sic Portel *in addit. ad dub. regul. verb. Ignorantia, numero 21.* qui citat Nauarrum, quibus adde Curiel *in 1. 2. quæstion. 76. art. 5. dubitat. 5.* Valentiam, *tom. 2. disp. 6. q. 6. punct. 1.* Henriquez *lib. 13. cap. 23. num. 2.* Suarez *de Censur. disp. 4. sect. 9. numer. 19.* Auilam *de Censur.* quos citat & sequitur Diana, *2. part. tract. 5. Miscell. ref. 12.* y porque algunos destos Auctores solamente hablan de censuras: sienten lo mismo de las demas penas Nauarrus *cap. 23. num. 47. & c. 27. num. 16 & n. 274.* Philiarcus *de officio Sacerdot. tom. 1. part. 1. lib. 3. capit. 4. §. 3.* Manuel *1. tom sum. verb. ignorantia cap. 140. numer. 15.* & alij & reputat *probabile* Suarez *5. tom. in 3 part. disp. 4. sect. 9. num. 22.* & Sanchez *lib. 9. de matrim. disp. 32. num. 21.* & Diana *p. 2. tract. 5. Miscell.* citat plurimos pro hac sententia. Y acerca do la pena puesta à los casados incestuosos, para pue no puedan pedir el debito matrimonial, tienen lo mismo Portel vbi supra, Castrus Palaus, *tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 17. numer. 8.* Y lo que mas os, que aunque la ignorantia destas penas sea vincible, y mortalmente culpable, como no sea erasa, escusa de las censuras y penas, docent Portel *in addit. ad dub. reg. verb. ignorantia, numero 25.* Sanchez *de matrim. tom. 3. dub. 9. disp. 32. num. 31.* & citat Suarez, & exponit ignorantiam vincibilem, & crassam. Hucvsque Martinus de San Ioseph; qui paucis multa complectitur. Et ita hanc sententiam me citato tenet etiam Thomas Hurtadus *tom. 1. tract. 4. cap 8. res. 46. num. 555. & resol. 61. §. 1. num. 814.* & me citato Baunyus *in Theolog. moral. tom. 2. tract. 8. qu. 18.* & me citato Marcus Vidal *in Arca Theol. moral. tit. de censuris Inquis. 3. num. 113.* & me citato Carolus Zambertus *in Decisionibus Bononiensibus casuum conscientiæ mensis Septembris, cas. 2. anni 1640.* Vide *cap. Vt animarum, de constit. in 6.* & Innocentius Papa *Epist. 3. cap. 1.* scribens Exuperio Tholosano, dicit, quod ignorabant Constitutionem Synesij Papæ ad Himerium Tarrac. *Epist. 7. cap. 7.* qua suspendebat Clericos incontinentes (vtrumque refertur *c. Proposuisti: & cap. Plurimes 82. dist.*) ne incurrerent præfatam pœnam, quamuis non ignorarent prohibitam incontinentiam iure naturali, & diuino, quare solùm erit obnoxius pœnis latis iure diuino, non verò latis iure humano, quod ignorat, & sic ignorans legem, & constitutionem quia imponitur pro aliquo delicto, vel excommunicatio, vel irregularitas, aut suspensio, has nullo modo incurrit. Itaque quamuis ignorantia sit vincibilis moraliter, potest esse, & est sine contumacia, quæ requiritur ad incursionem censurarum, ergo &c.

Quis interfecerat Adulterum inuentum cum vxore, postea vult ordinibus initiari: quæritur an egeat dispensatione ex illo homicidio contracta.

Resolvt. XXVIII.

Et negatiuè videtur respondendum; quia non desunt Doctores asserentes, non solum in foro externo, sed etiam in foro conscientiæ tae homicidium non fuisse illicitum Ita Aluerium l de Rosate *4 part. statut. qu. 19.* vbi se à multis Religiosis audiuisse ait, Theologorum sententiam esse, occidentem malefactorem iuris authoritate, non peccare; quasi tunc interfector se vt legis minister, & executor habeat: quare non solum non peccare asserit, verum mereri. Nec *displicet Isoni (qui prædicta tradit) in leg. vbi pactum, num. 16 Cod. de transact.* Idem docet Antonius Gomez, *lege 8. Tauri, num. 52. & 55.* Castillo *lege 82. Tauri, num. 6. in fine,* Menchaca *lib. 1. controuers. cap 6. n. 2.* Azeuedus *lib. 2. recopilat. tit 20. leg. 1. in fine, & lib. 4. tit. 10. leg. 1. numer. 21.* Barbosa *in leg. si ab hostibus, §. finali. numer. 56. tom. 2. pag. 129. col. 2.* vbi ait, leges in ea re maritos, & patres executores facere delicti, quamuis nulla præcedat sententia, & iustissimas esse ob bonum commune pacemque

cemque publicam Reipublicæ, & citat pro hac parte Felinum *in c. quæ in Ecclesiar. num. 13. de const.* idem tenet Iulius Clarius, *lib. 5. sent. §. homicidium, numero 5. vers. sed hæc quidem*, vbi alios citat, & Sà *verb. Homicidium, numer. 15.* vbi sentire videtur hoc esse probabile. Et nouissimè hanc sententiam tenet Pater Thomas Hurtado *Variar. to. 2. tra. vlt. ref. 5. §. 7. numero 204.* vbi sic asserit: Licitum est Patri occidere propriam filiam coniugatam, & adulterum ei commixtum, si eos, vel in sua domo, vel in domo generi reperiat actualiter adulterantes; nam ciuiles leges non solùm impunitum relinquunt Patrem ita occidentem, sed etiam ei conferunt ad talem occisionem potestatem, & pœnæ executorem constituunt. Ita expressè *leg. 21. 22. & 23. ff. de Adulteriis, leg. Graccus 4. Cod. de Adulteriis.* Idem tenent leges Hispanicæ, *leg. 5. tit. 20. l. 8. & leg. 2. tit. 20. libro 8.* & aliæ plures, quas refert Couarruuias *de matrim. 2. part. capit. 7. §. 7.* Quamuis verùm sit quod secundùm ius Codicis nõ detur marito facultas occidendi coniugem, sed adulterum, & quod vxorem accuset. Quam sententiam defendunt Antonius Gomez *leg. 52. Tauri, numero 12.* Menchaca *in controuers. libro 1. capit. 6.* & dicit esse probabilem Lessius *lib. 2. de iust. cap. 9. dubitat. 3. numero 16.* & Salmanticæ anno 1617. eam tutauerunt grauiores Cathedratici Primarij Legistæ illius vniuersitatis, alij esse veram, alij probabilem, & nulla censura indignam asserentes, vt refert Legionens. *lib. 9. de matrim. c. 15.* Et ego etiam idem tunc existimaui, & subscripsi. Et ita omnes Auctores qui plures sũt, & quos citant Thomas Sanchez *lib. 10. de matrim. disputat. 8. numero 39.* & Sà expurgatus intelliguntur, quod non liceat marito auferre vitam vxori adulteræ auctoritate propria, benè tamen auctoritate publica, & Regia, quia constituitur publicus minister Reipublicæ ad tuendas res proprias, occidendo si ita necessum sit, inuasorem, & latronem, honor autem facultatibus præfertur, *leg. Iulianus, ff. si quis omiss. causa.* Et ita omnia argumenta, quæ affert Basilius Legionensis, *num. 5.* possunt solui facillimè ex hac tradita doctrina. Hucusque Pater Hurtadus. Ergo si tale homicidium non fuit in se peccaminosum, dicendum est non induxisse pœnam irregularitatis.

Confirmatur *ex capit. Si verò alicuius, de sen. Excommunication.* vbi sic habetur: Nec ille compellendus est ad Sedem Apostolicam venire, qui in Clericum cum vxore, matre, sorore, vel filia propria turpiter inuentum manus iniecerit violentas. Cæterùm si in stupro, vel adulterio, quod committit cum ea, quæ ipsum ita proxima consanguinitatis linea non contingit, ceperit, aut in eum violentas manus iniecerit, non erit à sententia illius excommunicationis immunis. Hæc ibi. Ergo si tales non incurrunt in tali casu Censuram Canonis, vt obseruat Toletus *libro 1. summæ, cap. 33. numero 1.* Suarez *tom. 5. de censuris disputat. 22. sect. 1. numer. 34.* Sylvester *verb. excommunicatio. 6 numero 6. §. 10.* Cardosus *in praxi de iudicib. verb. excommunicatio, numero 20.* Bermondus, *in tract. de concubinatu, fol. 267. numer. 5.* Couarruuias *lib. 2. variarum cap. 10. num. 8.* Iulius Clarus *lib. 5. sentent. §. finali, quæst. 77. num. 11.* Claudius *in leg. vt vim, ff. de iust. & iure, numero 85.* Menochius *de arbitr. quæst. casu. 419. numero 92.* Ceuallos communis contrà communem, *quæstion. 833. numero 310.* Ergo dicendum est in casu nostro, homicidam de quo loquimur irregularitatem, incurrisse. Et ita in terminis ex rationibus adductis tenet Stephan. Fagundez *in Decaleg. tom. 1. lib. 5. cap. 10. num. 31.* vbi sic asserit. Idem mihi planè videtur dicendum de irregularitate; non enim ob huiusmodi occisionem, irregularitas ex delicto homicidij voluntarij incurritur; sicut enim non incurritur excommunicatio, ita nec irregularitas, parcit enim Ecclesia his pœnis propter iustissimum dolorem, nec reputat hoc homicidium tam ex voluntate, quàm ex vehementissima passione factum propter iustum dolorem, quia textus ita loquuntur de huiusmodi percussoribus, & interfectoribus, ac de illis, qui se iustè defendunt; constat autem eos, qui alios se iustè defendendo occidunt, nullam excommunicationem aut irregularitatem incurrere, vt diximus in hoc libro, *cap. 3. n. 1. vers. Quod verò.* Et hæc opinio habet pro se omnes Doctores, qui dicunt licitum esse in foro conscientiæ Patri, marito, & fratri occidere filiam, vxorem, & sororem adulteras simul cum adultero, quicumque ille sit, in adulterio inuentas. Ita Fagundez *loc. cit.*

Sed hæc opinio apud me habet maximam difficultatem; nam vt ego olim docui, & nunc iterùm doceo cum Poncio aduersus Patrem Hurtadum, & citatos Iurisconsultos, supradictam sententiam procedere in foro externo, non autem in foro conscientiæ, & ideò puto semper peccare mortaliter contra iustitiam patrem, & maritum, qui adulteros occidunt, sua propria authoritate: Et idem dicendum est, si ante sententiam latam Iudex eos illis tradat occidendos. Hanc tenent Sanchez *lib. 10. de matrimon. disputat. 8. numero tertio.* D. Thomas *in 4. distinct. 37. quæstion. 2. artic. 1. in corpore*; D. Bonauentura, *art. 2. quæstion. 1.* Victoria *in summa, vbi de matrimon. num. 292.* Veracruz *3. part. speculi, art. 4.* Sotus *in 4. dist. 37. quæst. vnic. artic. 3. conclus. 1. & libro 5. dist. quæstion. 1. art. 3. ad 1.* Aragonius *2. 2. quæstion. 64. art. 3. ad 2.* Rodriquez *tom. 1. summæ in 2. edit. cap. 206. numero nono.* Sà *in sum. verb. Homicidium. numero 15.* Guttierrez *lib. 2. qq. pract. quæstion. 1. num. 22.* Petrus Nauarra *lib. 2. de restitut. capit. 3. part. 2. in noua edit. dubit. 8. num. 206.* Nauarrus *in summ. Hispan. cap. 15. num. 3. in fine.* Couarruias *in 4. Decret. 2. p. §. 7. num. 9.* Probatur ex *cap. inter hæc 33. quæst. 2.* vbi Nicolaus Primus, ait, licere secundùm leges mundanas, non tamen secundùm Ecclesiasticas vxorem adulteram impunè interficere Secundò, quia leges ciuiles solùm ob vehementem dolorem huiusmodi homicidia impunè fieri permittunt, at leges permittentes aliquid impunè fieri; minimè à culpa excusant, vt latissimè, multis adductis exemplis, confirmat Tiraquellus *leg. 9. connubiali, numer. 1. & seqq.* aliud enim est ad vitanda maiora peccata, & scandala, permittere aliqua minora: aliud illa præcipere, vel concedere licentiam ad illa perpetranda, vt patet ex meretricibus publicis; permittunt enim leges ciuiles meretrices in Reipublica Christiana ad euitanda maiora peccata, & scandala adulteriorum, & sodomiæ; non tamen hæc permissio illas à peccato excusat, nec excusare potest, nec illorum actum facere potest licitum. Tandem, quia iniustum est parte non audita, & ante latam sententiam concedere generalem, vel specialem facultatem perimendi reum. Quamobrem iniquissimè faceret iudex, si ante latam sententiam adulterij id concederet parentibus, aut maritis earum, quæ in adulterio reperiuntur.

Nec obstat dicere quod leges humanæ expressè concedunt facultatem perimendi bannitos non auditos: ergo poterunt etiam hanc facultatem concedere circa adulteros. Respondeo esse diuersam rationem, quia banniti sunt hostes Reipublicæ, &

nec

nec capi, nec accusari possunt: at adulteri non sunt hostes Reipublicæ, & capi, & accusari possunt. Confirmantur superius dicta ex doctrina Doctorum asserentium illum maritum, qui priuata auctoritate adulteros in scelere deprehensos enecat, teneri damna restituere ad aliorum homicidarum instar, quia peccat contra iustitiam. Ita Petrus Nauarra, *lib. 2. de restitution. capit. 3. part. 2. in noua edit. dubit. 8 num. 207.* Sanchez, *l. 10. de matrim. disput. 8. num. 41.* Bannez *2. 2. quæst. 64. art. 3. dub. 2. in solut. ad 3.* Parisius *cons. 154. numer. 12. & numer. 41. lib. 2.* Soncinus *libro 2. consil. 34.* asserentes peccatum hoc esse contra iustitiam. Et ita hanc sententiam; præter Doctores à me alibi citatos, tenet nouissime doctissimus Magister Marcus Serra *in 2. 2. D. Thomæ qu. 64. art. 3.* Amicus *in Curs. Theol. t. 5. disp. 36. sect. 2. num. 21.* & Ioannes Wigers *de iustit. & iur. tract. 2. cap. 2. dub. 5. num. 14.* vbi rectè dicit ab hac sententia communi in quæstione tam practica, & tanti momenti non esse recedendum. Et ita etiã docet Ioannes Pontius omninò videndus *in Curs. Theolog. disputat. 52. quæstion. 5. conclus. 3. numer. 22.* Hinc sequitur maritum teneri ad restitutionem propter interfectionem adulteri in foro conscientiæ, & hunc posse licitè se defendere, ac etiam, si aliter euadere nequeat, interficere maritum tanquam iniustum inuasorem in foro conscientiæ. An verò esset irregularis, si interfecisset, ita controuertitur, vt vtraq; pars sit probabilis, & propterea potest occisor amplecti partem sibi magis fauorabilem. Ergo cum in casu nostro homicidium illud fuerit in conscientia illicitum, & mortaliter peccaminosum, vt probatum est, sequitur consequenter, pœnam irregularitatis induxisse, atque ideò supradictum homicidam non posse ordinibus initiari, nisi prius dispensationem irregularitatis obtineat.

An si Clericus aggressus occidat inuasorem, incurrat irregularitatem si fugere possit.

Resolvt. XXIX.

APud me certum est, nihil prorsus distinguendum esse inter laicum & Clericum, vbi enim vterque ad occisionem iustam æquali premente necessitate, siue metus impendentis mali, siue obligatione vitandi peccati aliquem occidit, vtrumque immunem esse irregularitatis existimo cum Auila, *disp. 5. sect. 3. dub. 5.* Molina *disp. 109. tract. 2. num. 7.* idcircò enim negat contra Sotum, Nauar. & Caietan. alibi adducendos, opus esse protestatione de curanda morte, vt Clericus excusetur ab irregularitate propter denuntiationem proditoris Patriæ, ad quam faciendam lege diuina, & naturali obligatur, quia protestatio necessaria non est, nisi in iis casibus, in quibus illa contrahi potest irregularitas: atqui ostendimus in actione ad quam obligat lex naturalis, aut metus, nullam aut indecentiam aut lenitatis violationem, aliumvè defectum reperiri posse: ergo neque irregularitas, Quod autem, qui illam actionem ponit, sit laicus, & clericus, omninò per accidens est, quandoquidem premuntur eadem obligatione ponendi actionem, de qua disputauimus, ne pecceut, & eodem periculi grauissimi metu impelluntur.

Difficultas est in casu nostro, an si Clericus possit fugere, ad id teneretur, & ideò quæritur an præter peccatum mortale, irregularitatem incurrerer. Et ad hunc casum sic respondet doctissimus & mihi dum viueret amicissimus Pater Quiedo *tract. de Charitate, contr. 13. pun. 3. n. 39.* Quando quis intendit alium vulnerare, aut occidere, aut post vnum vulnus inflictum, aliud infligere, licere iniuriam præuenire inuadentem vulnerando, aut occidendo, dum alia via non supereſt sine infamia talem iniuriam vitandi, commune est apud Doctores. Dixi dum alia non supereſt via vitandi iniuriam sine infamia, nam si absque infamia possit vulnerandus aut occidendus fugere, ad id tenetur docent autem Molina, Lessius, Puente Hurtado, & alij, virum nobilem laicum non teneri fugere inuasorem iniustum, quia talis fuga illi erit infamis, & cõtumeliosa. Tenetur autem fugere in hoc casu Religiosus, & Clericus, quia his non est infamis fuga, sed laudabilis. Docent verò Puente Hurtado, & cum Iulio Claro, P. Lessius, Clericum & Religiosum in hoc casu nolentes fugere non peccare contra Iustitiam, sed tantum contra Charitatem. Addunt verò irregularitatem contracturos, si in eo casu occidant, aut mutilent inuasorem, quod nescio an consequenter dictum sit; videtur enim irregularitas tantum imposita in pœnam homicidij, aut mutilationis contra iustitiam, non verò præcisè contra charitatem, ille enim qui posset innocentem à morte eripere absque vllo incommodo, & non faceret, irregularitatem non contraheret, & tamen contra Charitatem peccaret propter mortem sequutam. Video in casu quem tractamus, Religiosum, aut Clericum esse causam Physicam mortis; in casu autem quo eam ab alio illatam, seu inferendam permitterent, non fore causam physicam, sed tantum moralem, sed hæc differentia materialis tantùm videtur, dum eadem formalis malitia ex illa actione physica, & ex pura permissione consurgeret. Pater Vasquez, Nauarra, & Bonacina apud Puente Hurtado §. 135. asserunt Clericum, & Religiosum in eo casu contra iustitiam peccare, quod ab illis non probari, ait Hurtado, qui cum Molina tenet non quamlibet mortem illicitè illatam esse contra iustitiam, sed eam tantum qua occiditur ille, qui iniustam causam non dedit. Hucvsque Quiedo. Et ideò satis probabiliter quis dicere posset in tali casu, Clericum vel Religiosum nullam incurrere irregularitatem, vt probabiliter alibi diximus de his qui non ex iustitia, sed tantùm ex Charitate tenentur aliorum mortem impedire.

An vt simoniacus incurrat in pœnas iuris, opus sit simoniam esse, ex parte vtriusq; completam.

Resolvt. XXX.

NEgatiuæ sententiæ adhærent Doctores, quos citat & sequitur Garzias de beneficiis, *tom. 1. p. 8. c. 1.* & Castrus Palaus *tom. 3. tr. 17. punct. 28. n. 5.* Sed licet hæc sententia sit probabilis, non minus probabilem affirmatiuam esse existimo, vt fatetur ipsemet Castrus Palaus, & illam tuentur Doctores, quos larga manu adducit Garzias *vbi supra num. 19.* & Palaus *n. 4.* quibus ego addo Rocafull. *in Praxi Theolog. moral. tom. 2. lib. 3. de septimo præcepto Decalogi, sect. vlt. num. 111.* & omninò videndum Petrum Binsfeldium *in Rubrica de simonia, notab. 15. §. tertium fol. 62.* & Remigium *in Pract. Confess. tr. 5. c. 7. §. 7. n. 4.* vbi sic ait: La simonia reales, quando al modo de pacto se llega tambien la integridad de la cosa espiritual,

eſpiritual, y temporal de vna, y otra parte: y mientras eſta no interuienne, no queda el contracto perficionado en ordem à incurrir las penas, conforme la extrauagante, que trata de las penas de los ſimoniacos, que habla de datione, ac receptione pretij, & beneficij: Que es dezir, que ha de ſer completa de entrambas partes. Ita ille. Sed non deſeram hic apponere verba Patris Tancredi *de Religione, tract. 2. l. 4. de ſimonia, diſputat. 38 quæſtion. 5. numero* 18. ſic aſſerentis: Dico tertiò, etiamſi beneficium, aut Ordo ſit collatus, ſi pretium non eſt ſolutum, ſed tantum præceſſit præmiſſio, adhuc non incurruntur dictæ cenſuræ, quia ſic vſu Romano receptum eſt, vt ſola ſimonia realis vtrimque completa puniatur excommunicatione, & ſuſpenſione, licet ex vi verborum iurium, quæ ſolent allegari, videatur ſufficere ad incurrendam ſuſpenſionem collatio beneficij, aut ordinis cum ſola pretij promiſſione. Imò addo, non eſſe ſimoniam completam, etiamſi inſtrumentum pecuniæ, factum ſit, & traditum alteri, qui dedit beneficium; nam vt ait Sanchez *lib. 2. c. 3. dub. 106. n. 4.* ſcriptura non eſt pars pretij in rigore. Ita Tancredus. Aduerte hîc pro praxi, quod qui commiſit ſimoniam realem, id eſt ex vtraque parte completam, tunc primum remedium eſt ſubire pœnas iuris, renuntiando beneficio, non percipiendo fructus eius, & petendo abſolutionem ab excommunicatione, & ſuſpenſione. Secundum remedium eſt, quod petat diſpenſationem à Papa, vel eius nuntio, ſi ad id facultatem habet, & petat collationem beneficij, & paciſcatur ſuper fructibus male perceptis, & ſi diſpenſatio fuerat facta vera relatione manebit tutus in conſcientia; interim, verò dum expectatur diſpenſatio, poterit confeſſor virtute Bullæ Cruciatæ abſoluere ab excommunicatione: & ſuſpenſione, & ſic abſolutus, ſi fuerit Sacerdos, poterit celebrare miſſam ſecreto. Quod ſi ſimoniacus differat petere diſpenſationem, & ſit in mora petendi, non eſt abſoluendus, donec diſpenſationem obtineat.

Nota etiam hîc obiter, pœnas latas in ſimoniacos, non comprehendere illos, qui tantùm ſimoniam committerent, iure Eccleſiaſtico, & humano prohibitam. Ita probabiliter plures Doctores, quos alibi, adduxi, quibus nunc addo Giragum *de Regimine Regularium, p. 1. dub. 8. num. 8.* vbi ſic ait, Nota multum mihi placere opinionem aſſerentiũ ſimoniam realem, & completam, ſolo tantùm iure Eccleſiaſtico prohibitam, non ſubiacere reſtitutioni, & pœnis ſimoniæ: vnde in permutatione beneficiorum inter duos beneficiatos facta propria authoritate, & in reſeruatione penſionis ſine licentia ſuperioris, in promiſſione, ſeu donatione pecuniæ mediatori pro interceſſione beneficij, & in conuentione, addit Diana *4. p. tract. 4. Miſcell. reſolut. 155.* inter electores, eligere me in Prouincialem, & ego eligam te in Guardianum, affirmant relati Doctores ſic facientes peccare quidem mortaliter, non tamen incidere in excommunicationem, nec priuari beneficiis ſic receptis ipſo iure nec teneri fructus reſtituere, eo quod iſta ſunt prohibita iure Eccleſiaſtico: fundantur in hoc quia hæc non eſt ſimonia propriè dicta, cùm non detur temporale pro ſpirituali, ſed generali modo ſimonia vocatur: ergo quando iura loquuntur de ſimoniacis, non debent extendi ad hanc ſimoniam, ſed ad aliam, quæ propriè & ſtrictè eſt ſimonia, pœnæ enim ſunt reſtringendæ: addunt etiam quod ex procœmio *Extrauag. 2. de ſimonia*, id clarè deducitur, ſic enim incipit: Cùm ſcelus ſimoniacæ prauitatis tam diuinorum, quam Sacrorum Canonum authoritas abhorreat: vnde habetur iura tantum loqui de ſimonia diuino ſimul, & iure Canonico reprobata, nam præfatio legis, dat intellectum toti legi & ex ipſa regulatur, & cauſam finalem accipit vt tradit ex multis Molina *de primogenit. l. 1. cap. 5. numero quinto* & alij communiter. Excipè ab hac doctrina cum Sanchez *1. opuſc. lib. 2. capit. 3. dubitat. 108. numero quarto* ſimoniam confidentialem, quæ ſubdita eſt pœnis, licèt aliquando ſit tantum iure humano prohibita, vt quando quis renunciat beneficium pacto inito, vt ſibi vel aliis poſtea reddatur, vel cum reſeruatione penſionis, non ſibi, quia hæc non eſt confidentialis; vt probat Sanchez *vbi ſupra, dubitat. 34.* ſed aliis ſoluenda; excipe etiam, quando datur aliquid Notariis, vel officialibus Epiſcopi, licet ſit iure humano ſimonia, nam in tali caſu incurruntur pœnæ Triden. *ſeſſ. 21. cap. 1. de reform.* Hucvſque Giragus; cui adde Patrem Tancredi *vbi ſupra diſputat. 37. quæſtion. 3. numero octauo*, poſtquam ſententiam Suarij & aliorum in contrarium adduxerit, in fine ſic concludit: Sanè quamuis Suario hæc ſententia non videatur probanda, mihi tamen tuta apparet, quod etiam docet nouiſſimè Diana Clericus Regularis vir pietate & eruditione inſignis *reſolut. 155. tract. Miſcell. part. 4.* qui optimè concludit, quando aliquis obtinuit beneficium data pecunia mediatori, vel ſi electores pacti ſunt vt vnus alteri ſuffragetur, non incurrere priuationem beneficiorum, ex Sanchez qui putat eſſe ſimoniam iure humano tantum *lib. 2. capit. 3. dubitat. 26. numero nono*, & Villalob. *ſum. tract. 27. tom. 2. diffic. 24. num. 1.* loquente in ſecundo caſu. Imò nec caret probabilitate quod docet Nauarrus, de eo qui penſionem ſibi reſeruat, *ſine* (hæc vox ex incuria Typographi non fuit impreſſa) Papæ auctoritate. Ita Tancredi. Quod vltimum etiam ſuſtinet nouiſſimè doctus Pater Ioannes de Soria in Epitome Summarum, *part. 2. tract. 1. ſect. 4. diſp. 5.* ſic aſſerens: Propter ſimoniam, quæ tantum eſt iuris humani, non incurritur pœna ſimoniæ, vt in permutatione beneficiorum facta propria auctoritate, & reſeruata Penſione, ac propterea valida eſt talis permutatio. Excipe tantùm ſimoniam fiducialem, v. g. cùm quis renunciat beneficium cum pacto, vt ſibi, vel alteri poſtea reddatur, vel cum reſeruatione penſionis, non ſibi, ſed aliis ſoluendæ. Hæc Soria. Et tandem hanc ſententiam tenet etiam doctiſſimus & amiciſſimus Pater Eſcobar de Mendoza *in Theolog. mor. tract. 5. Exam. 2. capit. 6. numero* 25. & Ioſeph Rocafull. *in Praxi Theol. tom. 2. lib. 3. de ſeptimo Præcepto Decalogi, cap. vlt. ſect. vlt. num. 1105.*

Plura notabilia in materia ſimoniæ obſeruantur.

Resolvt. XXXI.

QVæro primò, an ſit ſimonia ſi aliquis promittat alicui magnam pecuniarum ſummam, quam erogabit pro Eleemoſyna alicuius monaſterij, ſi ei impetret beneficium. Negatiuè reſpondet Ioannes de Soria *in Epitome ſummarum, part. 2. tit. 1. ſect. 4. diſputat. 5.* docet enim non eſſe ſimoniam ſi quis promittat alteri ſe daturum Eleemoſynam loco Pio, ſi ipſius opere beneficium impetret, & ideò inter alios titulos excuſantes à labe ſimoniæ apponitur Eleemoſyna; vnde Ioſeph Rocafull. agens de modis, quibus pecunia dari poteſt & accipi in beneficiis abſque ſimonia, ita aſſerit, *in Praxi Theolog. mor. tom. 2. libro 3. de ſeptimo præcept. Decalogi ſect. 4.*

cap.2.n.1087. Primò ratione conſuetudinis; quando enim conſuetudo recepta eſt, vt dato, vel accepto ſpirituali, detur, vel accipiatur aliquod temporale, non eſt ſimonia illud dare, vel accipere, quia probabiliter cenſetur huiuſmodi vſum eſſe benè introductum. Vide Azorium *lib.12. c.12.* Secundò in ſuſtentationem vitæ: Tertiò in ſtipendium laboris extrinſeci coniuncti cum re ſpirituali: Quartò tanquam gratis oblatum: Quintò, vt Eleemoſyna: Sextò in pœnam; ſic imponi ſolet multa pecuniaria, cùm quis abſoluitur à cenſura: Septimò, tanquam id, in quo aliud permutatur, vt cùm votum, vel iuramentum pecunia redimitur: Octauò, quando pecuniam, vel paciſcimur, vel largimur non directè ad rem ſpiritualem obtinendam; ſed quaſi per accidens ad remouenda impedimenta, quæ per vexationem, & litem occurrere ſolent. Ita Rocaful. Sed circa titulum gratitudinis.

Quæro ſecundò, an ſi quis gratis promittat aliquid pro beneficio obtinendo, poſſit de hoc paciſci. Suppono quod latè probat ex communi D D. ſententia heu quondam noſter doctus, & amiciſſimus Quintanaduennas *tract.6. ſingul.15. num.7.* titulum gratitudinis à ſimonia excuſare, ideò qui tradit aliquid temporale, intendens vt ſibi aliquid ſpirituale conferatur titulo gratitudinis, ſimoniam non committit, cum liceat ab alio petere, quod ex naturali obligatione præſtare tenetur. Et ideo Sanctorius *de pœnis part.2.cap.15.* ſic ait. Non eſt ſimonia donare aliquid temporale, vel ante, vel poſt, ei, qui exhibet aliquod ſpirituule etiam cum intentione, quòd donatarius moueatur ad dandum ſpirituale ex gratitudine, & è contra, dare ſpirituale cum intentione, quod recipiens ex virtute gratitudinis donet poſtea temporale. Et ratio eſt, quia donum opponitur pretio, & elicitur *ex cap. ſicut Epiſcopum 1. quæſtion.2. cap. Et ſi quæſtiones cap. Dilectus 2. fine cap. Tua, de ſimonia* docet Sotus *lib.9. de iuſt. qu.7. art.3.* Suarez *tom.1. de Relig. lib.4. capit.45. numer.4.* contra Innocentium *in cap. Tuam, de ætat. & quali.* Duo tamen hîc adnotauerim, alterum qui hoc faceret in foro exteriori, præſumeretur ſimoniacus, alterum quod difficile eſſet in his formalitatibus ſub præciſa doni ratione conſiſtere, impoſſibile tamen non eſt. Ita Sanctorius. Vnde ex his aſſerit Paſqualigus *in qq. Canon. Centur.4. qu.378. n.6.* eſſe ferè eandem rationem de ſimonia, ac vſura: Vnde ſicut vſura excluditur reducendo contractum ad aliquem iuſtum titulum percipiendi lucrum, ita etiam excludetur ſimonia reducendo exhibitionem pecuniæ ad aliquem honeſtum titulum, pro quo exhiberi poſſit, & qui ſit ſufficiens, vt intentio dantis remoueatur à ſpirituali, ita vt faciat, quod pecunia non exhibeatur pro ſpirituali, aut ipſi annexo. Quando enim intentio dantis non reſpicit ad ſpirituale, non venit in contractū ſpirituale, atque adeò non committitur ſimonia. Et ex his poterunt in facti contingentia reſolui plures caſus. *Et quæſt.379. num.5.* ſubdit Paſqualigus, quod ſi quis dediſſet pecuniam in ordine ad obtinendum aliquid ſpirituale abſque eo tamen, quod habuiſſet effectum, & intentionem illam tradendi pro ſpirituali non eſſet in foro conſcientiæ damnandus de ſimonia, ſi poſſet conſiderari aliquid quod fuerit compenſatum per illam pecuniam. Cùm enim deſit intentio dandi pro ſpirituali, ceſſat radix, vnde prouenit ſimonia, nempè ſtudioſa voluntas emendi pretio rem ſpiritualem, quæ eſt eſſentialis ſimoniæ; proinde deficit etiam ipſa ſimonia, aut ſaltem redditur incerta; præſertim, quia actus non operatur vltra intentionem agentis: *leg. non omnis ff. Si cert. pet. & leg. In agris ff. de acquir. domin.* Vnde cum defuerit intentio reſpiciens ad dandum pretium pro ſpirituali, non debet cenſeri datum pro ipſo; & proinde eſt excludenda ſimonia. Itaque in hoc ſimoniæ formalitas conſiſtit, vt temporali detur tanquam pretium, & accipiatur tanquam pretium, ſecus autem ob liberalitatem, gratitudinem, amicitiam, laboris mercedem, &c.

His igitur ſuppoſitis, difficultas eſt an quibus titulis licet aliquid dare, vel recipere, liceat paciſci in omni re ſpirituali. Et affirmatiuè reſpondet Ioannes de Sorio *vbi ſupra fol.457.* vbi ſic ait: Non eſt ſimona ſi quis det Paulo pretium, vt intercedat apud Petrum, vt ipſe Petrus intercedat apud Ioannem collatorem beneficij: quod probabile eſſe docent Vaſquez, & Sanchez. Idem ſi aliquid detur pro labore ſuſcepto eundo, & redeundo ad beneficij collationem, vel in compenſationem alicuius damni, quod inde patitur, aut alicuius lucri, quod amittit. Imò probabile eſt eo modo quo licet temporale accipere pro ſpirituali ſine ſimonia, licere etiam de hoc ipſo paciſci. Ita ille, cui adde Marcam Vidal *in Arca Theol. mor. titul. de ſimonia, Inquiſit.2. numer.45.* ita aſſerentem: Colligitur quintò, eo modo quo licet ſine labe ſimoniæ dare temporale pro ſpirituali, etiam licet de hoc ipſo conuentionem facere; nempè tanquam dando, vel ex gratitudine, vel ex beneuolentia, vel ex juſtitia, non quidem pro re ſpirituali, vt ſpiritualis eſt, neque tanquam precium, ſed ob aliquam aliam rationem licitam, & à iure conceſſam. Hæc Vidal, & plures alij à me alibi adducti. Et quidem, qui poteſt intendere finem, poteſt media adhibere, vt ſibi conferatur beneficium ob gratitudinem alicuius obſequij temporalis: ergo poteſt id ipſum in pactum deducere tanquam medium ad ſuam intentionem obtinendam. Adde quod in tali caſu pactum & conuentio non cadit ſupra ſpiritualia, aut aliquid ipſis annexum, ſed ſuper aliquid conſequens ad collationem ſpiritualium, quod contingenter ſe habet, ita vt poſſit conſequi, & non conſequi. Sola autem ſpiritualia, & ipſis annexa prohibentur deduci in pactum, quia ſola prohibentur ſubiici venditioni. Sed his non obſtantibus ego alibi hanc doctrinam pro praxi non approbaui; & nouiſſimè me citato non approbat Rocafull. *vbi ſupra, n.1082.* & ego iterum idem ſentio.

Quæro tertiò, an ſit ſimonia ſi quis det pecuniam Titio, vt ipſius merita apud collatorem beneficij exponat. Affirmatiue reſpondet Carthagena *in diſp. an liceat dare munera interceſſori pro beneficio, capit.6. difficult.1.* Sed negatiuam ſententiam docet nouiſſimè Paſqualigus *vbi ſupra, qu.380. n.3.* tenet enim quod nulla interueniat ſimonia, ſi quis det pecuniam alicui vt propria ſua merita notificet collatori, vt inde moueatur ad ipſum ei conferendum, iuxta doctrinam quam tradunt Adrianus *quodlib.9.* Angelus *verb. ſimonia, nu.25.* Sylueſter *quæſt.6.* Azorius, *3.p. lib.12. cap.5. q.4.* Suarez *tom.1. de Relig. lib.4. de ſimonia, cap.5 3. num.17.* Filliucius, *tract.45. cap.12. quæſito 7. n.12. in fine*, Bonacina *diſp.1. de ſimonia, q.1. §.7. num.16.* Ratio autem eſt, quia ad inducendam ſimoniam requiritur quod detur temporale pro ſpirituale, aut è contra; in hoc autem caſu non datur temporale pro ſpirituali, quia datur temporale pro illo munere exponendi merita, & finis proximus eſt acquiſitio bonæ opinionis apud collatorem beneficij, non autem ipſum beneficium. Inſuper vt interueniat ſimonia neceſſe eſt, quod quando datur

pecunia,

pecunia, finis immediatus ſit requiſitio alicuius ſpiritualis mediante illa pecunia, non autem ſufficit, quod ſit quid conſequens ex alio immediato fine, iuxta doctrinam quam tradunt D. Thomas 2.2. *qu.*100.*art.*5.*ad* 3. Nauarr. *in Manuali, cap.*23.*n.*101. Suarez, *tom.*1.*de Relig.cap.*36.*n.*7. Garzias *de benefic. part.*11.*cap.*3.*num.*170. Molfeſius *part.*1. *Sum.tra.*6. *cap.*15.*n.*56. vbi alios citat. In præſenti autem caſu quod intenditur mediante pecunia, non eſt beneficium, ſed expoſitio meritorium ad bonam opinionem acquirendam, & acquiſitio beneficij ſolum reſpicitur vt quid conſequens. Dicendum eſt itaque ex Suarez, & Adriana, mediatorem aſſumentem curam præcisè informandi Prælatum de meritis talis perſonæ, poſſe pro hoc munere pretium recipere; quia in hac parte ſolum gerit officium Aduocati repræſentando merita perſonæ; pro quo officio dicemus poſſe pretium recipi: eſt tamen hoc periculoſum, quia ſæpè mediator excedit officium informantis, & aſſumit officium exhortantis, & inducentis plus quam merita perſonæ ſimpliciter repræſentata poſſent inclinare. Et ita docet Caſtr. Palaus *tom.*2.*tra.*13.*diſp.*3. *pun.*11.*n.*5.

Quæro quartò, an iuſta vexatio poſſit redimi pecunia ab eo, qui non habet obligationem opponendi, & affirmatiuè reſpondet Paſqualigus *deciſ.* 237. qui conatur aliquibus argumentis hanc ſuam ſententiam ſtabilire: Sed ego adhæreo ſententiæ negatiuæ, quam nominatim contra Paſqualigum firmat nouiſſimè doctus, & amiciſſimus Pater Tãcredi *de Religione, tract.*2. *lib.*4.*diſp.*34.*quæſt.*4.*n.*33. cùm iuſta vexatio, & communis ſententia indiſtinctè loquatur non poſſe pecunia redimi iuxtam vexationem teſte ipſomet Paſqualigo *deciſ.*236. quod non debet dici factum fuiſſe ex conſideratione Doctorum, vt innuit Paſqualigus *num.*2.*d.*236. ſed quia voluerunt dare regulam vniuerſalem, ex ſacris Canonibus deductam; quia media pecunia pararetur via ad beneficium; nam cùm ea detur, non ad tollendam vexationem, cum ea non ſit, vt diximus; nec ad tollendum malum animum opponentis, & ad faciendum hoc opus bonum, nam ſupponimus ipſum moueri ſancto zelo, & manifeſtationem eſſe bonam, & opus virtutis, remanet vt tantum detur ad facilitandam viam ad beneficium media pecunia quod nullo modo licitum eſt per Sacros Canones. Verùm ſtando in hac ſententia, contra Paſqualigum dictam ſimoniam eſſe de iure humano videtur docere Tancredi *loc.cit.* atque ideò non inducere ſtatim vt ſupra firmatum eſt, pœnas contra ſimoniacos à ſacris Canonibus latas, quod eſt valdè notandum.

Et tandem nota dum eſt hîc obiter, quod Pater Paſqualigus quærit an proceſſione iuris ſpiritualis poſſit dari pecunia ad redimendam illam vexationem nolentis cedere. Et affirmatiuè reſpondet *in deciſ.*241. Item quærit, an ſi electus vexetur per viam iuris circa poſſeſſionem iam habitam, poſſit pretio redimere vexationem. Et affirmatiuè reſpondet *vbi ſupra, numero ſecundo.* Item quærit an dare pecuniam alicui, ne mihi in electione exceptionem opponat, quam iure poteſt opponere; vel concurrenti, vt à concurſu deſiſtat, ſit ſimonia, & ad vtramque partem negatiuè reſpondet *in Deciſ.*245. & 248. Item quærit, an ſit ſimonia paciſci cum aliquo ne concurrat in hac electione, & tu non concurres cum illo in ſubſequente. Et negatiuè reſpondet *in deciſ.*249. Item quætit, an quando ius ad poſſeſſionem eſt dubium, liceat pretio redimere vexationem contra poſſeſſionem illatam, & circa præſentem quæſtionem quandam diſtinctionem adhibet. Item quærit, an ſi quis det alicui pecuniam, vt metum competitori incurrat ad hoc vt deſiſtat à concurſu circa electionem ad beneficium, ſit ſimonia. Et negatiuè reſpondet *in dec.*250. Sed ego ſupradictis opinionibus Patris Paſqualigi non audeo, nec poſſum adhærere, cùm ſint opiniones ſingulares, & fere omnes contra communem ſententiam Doctorum, vt ipſemet fatetur: Vndè meritò contra dictas opiniones inſurgit nouiſſimè Pater Tancredi *de Religione, tra.*2.*lib.*4.*diſp.*34.*à n.*38.*vſque ad n.*60. qui reſpondet ad argumẽta Paſqualigi. Et hæc remiſſiuè dicta ſufficiant circa ſupradictas eius opiniones.

An ſi Miniſter Sacramenti petat vt detur pecunia in pretium illius, & faciat iurare dantem, vt omnino tali pacto det, poſſit ſine ſimonia dari.

RESOLVT. XXXII.

HAnc quæſtionem pertractat Ioannes Vvigers *de Iuſt.tract.*7.*c.*4.*dub.*6. *n.*28. & ait ex Suarez, quod quando talis non amplius vrgeret ſed ſimpliciter peteret vt ſibi detur pretium Sacramenti, non per hoc cogi alterum, qui pecuniam dat, dare iuxta intentionem petentis, ſed poſſe dare in ſuſtentationem, vel ad tollendum impedimentum baptiſmi. Quod ſi autem iniquus ille velit, vt dans profiteatur & iuret ſe dare pecuniam illam in pretium Sacramenti, tunc quidem ſi ille id faciat in contemptum Sacramenti, & Religionis Catholicæ, prout hoc natum eſt intelligi, cùm vix occurrat ratio alia, qua id aliàs ſic peteret, tunc inquam, ex communi omnium Doctorum ſententia nullo modo obſequendũ eſt eius petitioni, nec extrinſecus quidem, ſed potius permittendũ, quod infans ſine Baptiſmo moriatur, quia tunc à donatione pecuniæ eſt inſeparabilis iniuria Religionis, quæ eſt intrinſecè mala, vnde nec committi poteſt pro ſpirituali ſalute proximi. Si verò ponamus, aut fingamus, quod non petat iſtam declarationem, & iuramentum fieri in contemptum Religionis, ſed ob aliquam cauſam priuatam, aut extrinſecam, in tali caſu vult *lib.*9. *de Iuſt.q.*6.*art.*1. licitum eſſe dare pecuniam in pretium, & affirmare cum iuramento hac intentione dari. Fundamentum eius eſt, quod exiſtimet emere Sacramentum, non proinde eſſe intrinſecè malum, ſicuti ipſum vendere, vnde putat extremam infantis neceſſitatem poſſe emptionem eius facere.

Sed hæc opinio tanquam omninò improbabilis à Suarez *tom.*1.*de Relig.lib.*4.*cap.*12.*num.*16. & aliis reiicitur, quia in primis iſta profeſſio eiuſmodi dationis, eſt valdè iniurioſa rebus diuinis, & Sacramentis, neque eſt talis iniuria ſeparabilis, etiamſi ab iniquo exactore non formaliter intendatur. Deinde fundamentum etiam omninò falſum eſt, quod ſcilicet emptio Sacramenti non ſit intrinſecè mala, quod, vel ex eo colligitur, quod clarè D. Thomas *quæſtion.*1.*artic.*1. *ad* 1. dicat, quod nullo modo deberet quis pretium pro Baptiſmo dare, ſed potius abſque Baptiſmo decedere, quod ſaltem formaliter intellectum debet cenſeri verè à D. Thoma dictum quod ſcilicet nullo modo liceat per modum emptionis dare pecunias pro Baptiſmo tanquam pretium eius: vnde etiam Doctores paſſim omnes ſupponunt ante omnia, remouendam

ſemper eſſe intentionem emendi Sacramentum, dandi pretium pro Sacramento: quod ſi non poſſit haberi intentio illa, non poterit quoque exterius dicere, aut iurare, quod illam habeat, nam ſi iuret committet periurium: ſi abſque iuramento profiteatur ſe dare tanquam pretium Sacramenti; erit mendacium pernitioſum, & ſacrilegium contra reuerentiam debitam Sacramento, inquit Suarez: & ita in ſpecie ſic vrgendo caſum hunc docuit Ioannes Maior 4. *diſt.5. ad 3.* & ex modernis Vgolinus, *tabul.1.cap.6.num.5.& 8.* neque ſatis video quomodo eiuſmodi declaratio in talibus terminis facta, vel iuramentum ipſum iuſtificari poſſit per amphibologias, aut reſtrictiones mentales, provt videtur Bonac. *tr.de ſimonia, diſp.1.quæſt.4.§.1.num.4.* innuere. In illo itaque caſu, addit Suarez, omittendum erit ipſum Sacramentum. Hucvſque Vvigers; Ex quibus vltimis verbis negatiuè ad caſum propoſitum reſpondendum videtur.

Sed affirmatiuam ſententiam docet Pater Tancredi *de Relig.tract.2. lib.4. diſp.7. quæſtion.4.* aſſerit enim probabiliſſimum eſſe in caſu præſentis dubij, iurare cum æquiuocatione tantum in mente retenta, verbi gratia, iuro me non dare tibi hanc pecuniam ad redimendam vexationem, ſed in pretium Sacramenti, & intra ſe intelligendo, vt tu dicis peruersè vel quid ſimile. Moueor, quia in hac aſſertione iuxta loquentis intentionem, non eſt mendacium: ergo neque periurium, nec ſacrilegium, vt volebat Suarius, conſequentia poſito antecedente clara eſt, & notat Layman agens de mendacio *tr.2.* Leſſius *lib.2.capit.4.dubitat 9.* & paſſim alij. Antecedens probatur fusè, & optimè à Sanchez *lib.3.ſumm. capit.6. numer.15.* & à nobis *tract.4.* Probat etiam Nauarr. *in cap. humanæ aures quæſt.5. in quæſt.2.* vbi oſtendunt non eſſe mendacium vti verbis ex ſe non ambiguis, ſed facientibus verum ſenſum, quamuis ex ſola additione retenta in mente id fiat: ſi ergo non eſt periurium, nec mendacium illo modo vti, certè licebit iuramentum ex tam iuxta, & vrgenti cauſa, vt docet Sanchez *loc.cit.numer.19.* cum Nauarr *ſupra*, vbi ait licere quoties neceſſarium eſt, aut vtile ad ſalutem corporis, vel ad honorem familiæ, vel ad quemlibet alium virtutis actum: ergo multò magis ad ſalutem animæ in tanto periculo procurandam. Quod tamen intelligendum, dummodo id non cedat in iniuriam, & irriſionem Sacramenti, vt ſi miniſter petat me iurare coram aliis, & ego non poſſem illis manifeſtare meam bonam intentionem. Et hæc omnia docet Tancredi *vbi ſupra*, qui citat Valentiam *tom.3. diſputat.6. quæſtion.16. punct.3.*

Et quidem licet nouiſſimè nominatim contra me Thom. Hurtadus *Var.tom.2.tr.7.reſol.3.cum ſeqq.* quærat, vtrum ſecundùm ſe ea oratio, quæ falſa erat ſine reſtrictione mentali, poſſit eſſe vera appoſita tali reſtrictione mentali pura, vt ita externo ſigno neque implicitè, neque explicitè talis reſtrictio denotetur, & ſic à mendacio, & cordis duplicitate ſit libera: prorſus negatiuè reſpondeat cum pluribus Doctoribus, quos adducit; tamen non deſunt alij præſtantiſſimi Theologi, qui noſtræ affirmatiuę ſententiæ adhærent, quos ego alibi citaui, quibus adde Caſtrum Palaum *to.3.tra.14. diſp.1. punct.7.numer.5. in fine*, vbi ſic ait: Quotieſcunque aliqua cauſa honeſta ſe offert tegendi veritatem, poteris abſque peccato vti amphibologico iuramento, vt ex allatis exemplis conſtat, & ex ratione ſæpè dicta; quia tale iuramentum veritatem, & iuſtitiam habet; & cum vtile ſit illud præſtare, non deficit iudicium. Ex nullo ergo capite vitiari poteſt, Quapropter, vt bene dicunt Sanchez *lib.3.c.6. num.45* Bonac. *diſp.4.de iurament.q.1.pun.12. verſ.7.* & alij apud ipſos, etiamſi rogans omnem æquiuocationem vellet excludere; & vltra iuramentum de re facta petat iuramentum de calumnia; exigatque iuramentum dicendi veritatem ſincerè, & abſque vlla æquiuocatione; adhuc poteris iurare amphibologico iuramento, & reſtrictione facta; Quia ſubintelligere potes, te iuramentum abſque æquiuocatione iniuſta; nulla enim propoſitio, ita amplè ſumi poteſt, quin aliquam reſtrictionem habere poſſit in mente. Quod manifeſtè conuincitur in confeſſore rogato de delictis in confeſſione auditis, qui ea tacere tenentur quomodocunque iuramentum exigatur. Dari ergo poteſt aliqua via occultandi veritatem abſque mendacio. Ita Palaus: Vnde remanet ſatis probabilis opinio ſuperius allata docti, & amiciſſimi Patris Tancredi; qui etiam *num.20.* quærit, an neceſſitas recipiendi Viaticum homini iam confeſſo, vel non habenti peccatum mortale, ſit cauſa ſufficiens ad hoc vt pro illo recipiendo det pecuniam miniſtro nolenti aliter miniſtrare iuxta ſupradicta. Et affirmatiuè reſpondet; quod etiam intelligit etiamſi iterum ſumendum eſſet Viaticum in eadem infirmitate, quia non debet ſe priuare tanto bono, quantum affert Sacramentum illud in fine vitæ, quamuis non ſumeretur per modum Viatici cum cæremoniis ſolitis, ſed reuera infirmus eſt in mortis periculo, quia militat eadem ratio neceſſitatis. De aliis verò Sacramentis, nempè confirmatione, & extrema vnctione, non videtur eſſe eadem ratio, quando conſtaret infirmo moraliter ſe eſſe in peccato, & iam recepit Euchariſtiam: Contra verò ſi illam non poſſet recipere ob infirmitatem; ferè eadem ratio militat; quia hoc Sacramentum magnam affert vtilitatem. Hæc Tancredus, cui ego libenter adhæreo.

Sed ſi aliquis hic quærat, an ſit ſimoniacum, ſi adultus in extrema neceſſitate Baptiſmi ſit conſtitutus, ſibique perſuadeat quod difficulter ſufficientem contritionem habebit, pecuniam offerat ad redimendam ſuam vexationem. Et quidem communiter affirmatiuè reſpondent Doctores, ſed ego negatiuæ ſententiæ adhæreo, quam tuetur Valentia, Henriquez, Richardus, Maior, & alij, quos affert, & ſequitur doctus Pater Binsfeldius *in capit.9. de ſimonia, quæſt.3.concl.3.* Et ratio eſt, quoniam etiam adultus in neceſſitate Baptiſmi grauiſſimam habet cauſam negligendi tunc peccatum alterius, atque procurandi per vexationis redemptionem Baptiſmum; quamuis qui ſic pecuniam recipit ſimoniam committat. Etenim quis certus eſſe poteſt, an veram, & ſufficientem contritionem habeat, quæ ſine Sacramento ad ſalutem ſufficiat, cùm nemò ſciat, an amore, an odio dignus ſit, & quiſquis merito timere debeat de ſua diſpoſitione. Atque etiam in hoc caſu oblatio pecuniæ in adulto eſt vera redemptio vexationis, pro tuendo optimo neceſſarioque iure, quod Chriſtus conceſſit omnibus ad Sacramentum ſaluti neceſſarium, imò efficax, tutiſſimumque remedium,

An

An ſit nullum examen, in quo interuenerunt examinatores Synodales, deſignati nomine dignitatis v.g. Prior S. Domini Lector, &c.

Resolvt. XXIII.

NEgatiuè reſpondet Petrus de Ledeſma *in ſum. 2.par.tract.7. capit.1. concl.7.* circa tertiam difficultatem: & teſtatur ſic vſu & conſuetudine in Hiſpania eſſe receptum, & à viris doctis approbatum, Et ratio eſſe poteſt, quia illa verba generalia ſunt, & ſufficientia ſucceſſores comprehendi; neq; talis comprehenſio videtur Concilij diſpoſitioni obſtare: nam eſto ſucceſſores in particulari approbari non poſſint à Synodo, cùm ſint incogniti, approbantur tamen in genere titulo dignitatis, & Officij, ſicut ſub eo titulo deſignantur: Et ſicut Pontifex in ſuis reſcriptis commiſſis Vicario Diœceſano, nec ſolùm approbat Vicarium præſentem, & de illius probitate confidit, ſed approbat futurum, & ſucceſſorem, quia credit (moraliter loquendo) neminem in illo officio conſtituendum eſſe, qui aptus non ſit ad minus ſibi commiſſum obeundum: Ita de examinatoribus Synodalibus ſub nomine dignitatis approbatis, dicendum videtur. Et ita hanc ſententiam tenet etiam Villalobos *in ſumma, tom.2. tract.8. diffic.5. n.3.* qui teſtantur de conſuetudine Hiſpaniæ.

Alij vero contrariam ſententiam magis ſecuriorem, & veriorem exiſtimant, quam tuetur Salgadus *de Protect.Regia, par.3.cap.9.n.76.* vbi ſic ait? Ex his apparet, quòd cùm ipſi Examinatores ex Concilio, & motu proprio Pij. V ſint approbandi ſcientia, moribus, & vita eorum deputatio debeat fieri nominatim, & de perſonis certis, non autem in genere puta, Prior, ſeu Lectores talis Monaſterij, Canonicus Doctoralis, vel Magiſtralis, ac Pœnitentiarius, ita vt comprehendantur etiam ſucceſſores, tanquam perſonæ incertæ, in quibus non poteſt cadere approbatio à Concil. Triden. & motu proprio. Ita ille, qui citat Garziam, quibus adde Caſtrum Palaum, *to.2.tr.13. diſp.3. pun.1. §.4. n.8.* & Thomam Hurtadum *var.to.2.tr.12. c.1. reſ.5. n.95.*

Verùm circa præſentem difficultatem mihi placet adhærere opinioni Patris Tancredi *de Religione tract.2. lib.4. diſp.17. qu.2. n.10.* Dicit igitur quod ſi ſint illi iidem, qui fuerunt tempore deſignationis, valet examen; nam tunc ſufficienter determinatur perſona nominando dignitatem, quam de præſenti, & tempore nominationis illam obtinet, vt ſi dicant Priorem v.g. Sancti Dominici, certum eſt nominari in Examinatorem Priorem qui tunc in dicto Conuentu exiſtit, qui etiam ſi à Prioratu finito tempore remoueretur, & nondum facta mutatione Examinatorum iterum Prior factus eſſet, adhuc eſſet legitimus Examinator Synodalis: nam eſtò ſecundùm recentiores probabilius ſit non venire ſucceſſores in dignitate, tamen in hoc caſu proculdubio venit, quia ceſſat eorum ratio, nempe poſſe euenire vt ſucceſſor non habeat qualitates à Concilio requiſitas in examinatoribus,

Quod ſi deſignatio fieret hoc pacto: Eligimus in Synodalem examinatorem Guardianum Capuccinorum, &c. & eum qui pro tempore erit, tunc dico ſucceſſorem in officio venire. Ducor, quia ex vna parte non extat vllum præceptum Concilij in contrarium, vt conſtat, & ipſi Recentiores fatentur; nec eſt contra eius intentionem, quia ſunt aliquæ dignitates, ad quas ſemper moraliter promouentur viri habentes qualitates à Concilio requiſitas in examinatoribus, nec ex eo, quod Concilium velit, vt ſingula annis examinatores deſignentur, excluſit poſſe deſignari ſucceſſores in aliqua dignitate; imò, cùm iam videamus in multis locis ſynodum non celebrari per plures annos, poteſt colligi poſſe ſucceſſores in officio deſignari, modo Concilium Synodale ſuam exprimat intentionem: ex altera parte cùm addit, & qui pro tempore erit, ſuam explicat voluntatem apertiſſimè, non eſt dubium in illo caſu ſucceſſores comprehendi, & eſſe veros, & legitimos examinatores Synodales. Nec Rotæ Deciſiones, quæ adducuntur in contrarium, loquuntur in iſto caſu. Vnde Gauantus *in praxi Diœc. Synod. cap.31.* ait, fortaſſe valere in eo caſu; ſed ob dictas rationes mihi eſt certum, ait Tancredi, *vbi ſupra*, qui teſtatur ſic vſu fuiſſe receptum in multis Diœceſibus, & præſertim in Archiepiſcopatu montis Regalis.

Sed quia hic incidit ſermo de Examinatoribus Synodalibus, quæritur an poſſint ex conſuetudine aliquod ſtipendium intuitu ſui officij accipere. Et negatiuè reſpondet Garzias *de benef. part.9 cavit.2. num.368. qui n.374.* tres Declarationes Sacræ Congregationis adducit, in quibus ſtatuitur quod neq; Epiſcopus, neque Synodus Diœceſana poſſunt ſtatuere aliquod ſtipendium etiam minimum examinatoribus pro concurſu Parochialium, & ſi ſecus fecerint, decretum ſit irritum, & nullum. Et has declarationes adduci etiam Bellarminus, & Barboſa *ad cap.12. ſeſſ.24.* Concilij Tridentini. Vnde etiam Barboſam *de poteſtate Epiſcop.par.2. Allegat.60.n.52.* & alios penes ipſos.

At his non obſtantibus Parter Hurtado *vbi ſupr. reſol.4.n.47. cum ſeqq.* contrariam ſententiam putat probabiliorem, & pro eo citat Ledeſmam, & Nauarrum; quibus ego addo Franciſcum Zypæum *in iure nouo Pontificio, lib.5. tit.de Simonia, num.5.* vbi ſic ait: Porrò rigidiſſimè procedit Concil. Tridentin. *ſeſſ.24. cap.18. §. Caueantque* aduerſus Examinatores promouendorum ad Eccleſias Parochiales per concurſum. Caueant q; inquit, ne quidquam prorſus occaſione huius examinis, nec antea, nec poſt accipiant: alioquin ſimoniæ vitium, tam ipſi, quàm alij dantes incurrant, à qua abſolui nequeant niſi dimiſſis beneficiis, quæ quomodocunque etiam antea obtinebant, & ad alia in poſterum inhabiles reddantur, rigidiſſimè, inquam, nequicquam, inquit: vnde citati à Barboſa *in Collectan. Doctor. ad Concil.Trid.ad d. §.Caueant num.13. & ſeq.* ne minimum quidem permittunt accipi; ne quidem ex interpretatione *cap. & ſi 10. de Simon.* occaſione, inquit, huius examinis; non tantùm in pretium, & pactum, ſed etiam cauſa gratitudinis; iidem etiam contra *dict. cap. Et ſi* nec ante; inquit Concil. Tridentin. nec poſt etiam contra *d.cap. Et ſi cap. in tantum eod.cap. Ad apoſtol.10. eod.* vbi poſt præſtita officia non pretium, ſed Eleemoſyna, ſeu quid aliud conſuetum accipi permittunt: adeo quidem ſcrupuloſè, vt omnino nihil cauſa laboris, & in vicem ſtipendij, etiam ex fructibus Beneficij vacantis, aut aliàs recipi permittent: niſi fortè Epiſcopus, de quo Concilium non ſtatuit ſtipendium, de ſuo tribuat: at verò vt hic rigor pronos deterreat, non eſt admodum oppugnandus: cæterum verius puto, non tantum quod pro labore, ſtudio, moleſtiaue Examinatorum ab Epiſcopo de ſuo ſoluitur prohibitum

hic non esse, sed etiam quod neque ab œconomo beneficij vacantis, ad nutum iudiciúmque Episcopi; quinimo sententiam Concilij eo vergere, vt de concurrentibus agat tantum, vel per se, vel per alios, vel eorum nomine aliis tantum agat; ex verbis, tam ipsi, quam alij dantes: idque ad finem peruertendi rectum examinatorum iudicium ex connexione textus; iurent, inquit, se quacumque humana affectione postposita fideliter munus executuros: & coniungit, caueántque ne quidquam accipiant, &c. agit ergo de accipientibus, & dantibus ad inducendam humanam illam affectionem, ne prorsus extra iuris rationem sistamur: & verba magis, quam mentem sectemur; quia cùm ea tantum dantur, quæ voluntatem recipientis, inquit, *d. cap. Etsi* inclinare, vel monere non debeant, Ecclesia Romana interpretari non consueuit accipientem in his delinquere, vel donantem. Hucvsque Zypæus, & ad declarationem Cardinalium superius adductam respondet Hurtadus, quod nisi sit in forma Authentica inducta ab Vrbano VIII. non habet vim. Ad cuius Authenticam formam inter alia, vt vim obligandi habeant, duo requiruntur. Primùm quod Auditor Cameræ Apostolicæ sub censura mandet eas obseruari. Et sic obseruat stylus Curiæ. Ita Valerus *de differ. verb. Absolutio dist. 1. numer. 29.* Secundùm, quod dicatur eas factas consulto Summo Pontifice. Ita Coriolanus *de casib. reserv. par. 1. sect. 1. art. 21. num. 5.* Peyrinis, *tom. 1. de Subdit. quæstio. 1. capite 25. conclus. 1. pag. mihi 291.* Vnde, & consulto Summo Pontifice Vrbano VIII. die 2. Augusti anno 1631. omnes declarationes Cardinalium impressæ, vel imprimendæ prohibentur tanquam non authenticæ, nisi illæ quæ in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiusdem Congregationis pro tempore existentis munitæ fuerint, & nobis non constat an declaratio ista sit ita authentica, præcipuè cùm, vt notat Salas *de legibus disput. 2. sect. 9. numer. 53.* Congregatio non semper, sed in raro casu, & in grauioribus, & difficilioribus dubiis Summum Pontificem consulere soleat. Hæc Hurtadus: quæ quidem non omnia approbo; nam pauciſſimæ Cardinalium Declarationes vim haberent: vnde circa præsentem difficultatem non audeo à prima sententia negatiua recedere, propter reuerentiam quam debeo Purpuratorum Patrum Responsis.

Nota verò quòd ex Garzia docet Massobrius *in Praxi habendi concursum Requis. 16. dub. 1.* posse Episcopum de suo dare aliquid examinatoribus, quia hoc nullibi reperitur prohibitum.

An Musici, qui in Ecclesiis diuina officia, canunt, aliquid temporale accipere possint sine labe simoniæ.

Resolvt. XXXIV.

IN hoc casu nimis scrupulosè loquitur Ioannes Vvigers *de iust. tract. 7. cap. 4. dub. 8. numero 42.* vbi sic ait: Difficultas est de cantu Ecclesiastici officij, vtrum pro eo possit aliquid temporale accipi. Quidam affirmant, idque ratione scilicet laboris quem ipsi æstimant quasi extrinsecum officio diuino, quia nimirum posset officium legi sine cantu, aut quia ille cantus videtur reponendus inter spiritualia illa mixta, in quibus temporale prædominetur siue quæ plus habent de temporali, in quibus licet simpliciter vendere quod temporale est, modò non habeatur ratio spiritualitatis. Indicat hoc de cantu Toletus *lib. 5. capite 86.* Suarez, *tom. 1. de Relig. libro 4. capite 21. numero 15.* Verùm quandoquidem cantus ille ex munere clericali aut ordine, siue ex officio spirituali adhibeatur in Dei cultum, omninò dicendum videtur nihil pretij pro eo posse dari aut accipi, idque non tantùm si Clerici aut Sacerdotes, siue ex officio suo per se canant, sed etiam quando Vicarij nomine, & vicè istorum canunt; quia actus planè spiritualis est, & ex sua ratione postulans quod virtute Religionis informetur, vt legitimè fiat. Neque refert quod officium legi possit sine cantu, quia vt vendibilis non sit, satis est, quod ipse talis cantus per se exigat, vt religiosè exerceatur, & quod ex spirituali in principio procedat aut pendeat. Neque conuenienter dici videtur quod in cantu Ecclesiastici officij prædominetur temporale, sicuti dici solet de Calice consecrato, cùm principaliter ipse cantus adhibeatur, & æstimetur idcirco, quia in eo laudatur Deus, non propter aliud temporale: quare dicetur melius quod Vicarij non pro cantu officij Diuini, sed pro sua sustentatione accipiant stipendium; ipsa tamen specialis ars cantandi, & singularis vocis suauitas forsitan possent pretio temporali æstimari; quamuis contrarium appareat probabilius, quia nec grata elocutio Concionatoris, neque ars eius benè dicendi, imò nec prærequisitum studium possunt pretio temporali æstimari & vendi, vt de studio expressè docet Suarez *loc. cit.* Sed non satis placet quod significat ibidem, nimirum quod Cantores musici conducti, & qui instrumentis musicis, ladunt, tantùm adhibeantur ad ornandum Diuinum officium suis vocibus aut instrumentis, & reuera per se non exerceant actionem spiritualem, neque officium Diuinum recitent, aut peragant, quia in primis actus illi & instrumenta sunt idonea, & conuenientia ad laudandum Deum, & diuinas laudes celebrandas; vt ex scriptura constat, quæ sæpius nos hortatur, vt laudemus Deum in hymnis & canticis, in sono tubæ, in organis, & cymbalis bene sonantibus, quidni igitur quando in Ecclesiis, & Oratoriis, ad quæ populus religionis causa conuocatur & conuenit, dicenda erunt adhiberi, vt in illis Religiosum officium exerceatur. Sanè si tantùm adhibeantur ad demulcendas curiosorum aures, non id sine vanitate & culpa fieri posse in tali loco, & in tali conuentu existimarem. Accedit quod totum officium, vt Laudes, Vesperæ, & aliæ Preces decantari possint per tales conductos musicos, & musicalia instrumenta; vnde si illi non exerceant actionem spiritualem, nec officium diuinum peragent, consequens videtur quod populus potius censebitur vocari ad comœdos audiendos quam ad audiendum, & interessendum Diuinis officiis: quare non monendi sunt eiusmodi cantores vt accipiant temporale titulo sustentationis, aut gratis religionis causa faciant, vel abstineant. Hucvsque Vviggers.

Ego paucis me expediam, & contra Professorem Louanienſem alium Professorem adducam, & is est Ioannes Malderus *in 2. 2. de Iust. & Iur. tract. 9. capite 3. dub. 6. ad argum. 3.* Dico igitur si cantus ex munere Clericali, aut ordine, aut dono spirituali adhibeatur, non licere eius pretium, sed tantum personæ paciſci sustentationem. Secus si aliundè

ad

ad populi deuotionem excitandam adhibeatur; tunc enim non minus licet eius pretium paciſci, quam pulſus campanarum, quo homines ad orationem vocantur, & incitantur. Ita ferè Adrianus *quodlibeto 9. qu.1.ad 3. principale*; quamuis ex opinione ſua addat, etiam priori modo poſſit locari operam. Toletus tamen *libro 3.capit.83.* cantum Eccleſiaſticum ponit cum illis ſpiritualibus mixtis, in quibus prædominetur temporale, aut quæ plus habeant de temporali,vbi liceat ſimpliciter vendere quod temporale eſt, modò non habeatur ratio ſpiritualis.

Sed ſi quæras hîc obiter, an ſit ſimonia aliquid tanquam pretium accipere pro labore interno functionis ſpiritualis. Videtur negatiuè reſpondendum, quia labor ille,aut moleſtia non eſt in ſe ſpiritualis, aut ordinis gratiæ; quamuis enim fatigationem habeat ſpiritus, vt ſummum tantum indè dici poterit ſpiritualis à ſpiritu humano, quod diximus ad ſimoniam non ſufficere. Deindè habet fatigationem corporis, quam æſtimari poſſe nemo negauerit. Nec obeſt coniunctio interna cum re ſpirituali; neque enim ea maior eſt, quam ſit auri cum conſecratione in Calice, quod tamen vendi poteſt. Deindè Matth. 10. & Lucæ 10. affirmatur miniſtrantem in iis rebus ſpiritualibus dignum eſſe mercede: non eſt autem dignus mercede ratione bonorum ſpiritualium, quæ aliis confert,neque ratione actionis,quam confert;ſi enim hęc omnia poſſet ſine vllo labore, & temporis diuturnitate conferre, nullam mercedem, pretiumue exigere poſſet. Ergo eſt dignus mercede pro labore, & tempore, quod inſumit in Sacris faciendis & quatenus illæ actiones Sacræ ſunt ſibi moleſtæ, & aliarum actionum ſibi vtilium impeditiuæ. Qua ratione maiori ſtipendio, & ſuſtentatione dignus eſt, qui toto die audit confeſſiones, quàm qui vna hora; & qui Miſſam canit,quàm qui illam recitat. Aliàs deterioris conditionis eſſent Miniſtri Eccleſiæ, quam actores, & negotiatores temporalium rerum, qui ob defatigationem,& laborem impenſum, & tempus quod inſumunt, poſſunt aliquid ferre. Cur ergo priuari debent miniſtri, qui in negotiis ſalutis æternæ incumbunt? Et ita hanc ſententiam docet D. Bonauentura *in 4. diſt.25. art.1. q.4.* Ricardus *eadem diſt. art.3. qu.2. ad 8.* Adrianus *vbi ſupr.* & Gloſſa *in c. ſignificatum, de Præben.* Sed verior ſententia videtur affirmatiua; nam quamuis labor iſte interius æſtimationem aliquam habeat, nullam tamen habet per ſe, niſi propter valorem ſubſtantialem actus ſpiritualis, qui pretio tempori inæſtimabilis eſt, & quidem ſi venialis eſſet huiuſmodi internus labor, non opus eſſet (quod tamen Patres paſſim faciunt, D. Thomas, & grauiores Scholaſtici) ita inculcare, quidquid Sacerdotes accipiunt temporalis emolumenti, pro ſola ſuſtentatione accipere: imò nihil vlterius pro ſuſtentatione deberetur, ſicut operario non debetur alia ſuſtentatio, ſemel ad æqualitatem ſoluta mercede. Neque ſolet in emptione, & venditione, & ſimilibus commutationibus vrgere ſuſtentatio. Itaque dicendum eſt pretium recipi non poſſe pro hoc labore intrinſeco,& neceſſario coniuncto operibus ſpiritualibus: poſſe tamen recipi ſtipendium ſuſtentationis, ſi aliàs actio ſpiritualis debita non ſit. Et ita hanc ſententiam tenet Silueſter, *verb. ſimonia, quæſt.9. numero 3.* Sotus *lib.9.de iuſt.quæſt.6. artic.1.* Valentia, *tom.3.diſp.6.quæſt.16.punct.2.* Suarez *in 3. part. tom.3. diſputat.86. ſect.1.* & alij communiter.

Nota verò alios labores eſſe accidentales, & quaſi extrinſecos actionibus Sacris,quippè (moraliter loquendo) nec neceſſarij non ſunt ad actiones Sacras efficiendas, v.g. agere iter vnius leucæ ad dicendum Sacrum, quando id non adnectitur officio, vel beneficio; expectare quotidie per horam vel aliud tempus ad celebrandum, dicere Miſſam ſtatutis horis,vel in certis locis, & ad hoc obligari,promittere extraordinarium ſtudium ad concionandum, &c. Pro iis igitur & aliis ſimilibus pretium exigi poteſt,& pro obligatione ad hæc omnia efficienda; quia ſunt temporalia onera,& priuant laborantem aliis commodis temporalibus. An verò ad ſimoniam pertineat, ſi quis Iudicem Eccleſiaſticum inducat vt iuſtitiam in cauſa ſpirituali adminiſtret. Reſpondet Silueſter *hoc verbo quæſt.9. numero 9.* pertinere. Sed maioris dubitationis eſt, ſi Iudex quidem ex poteſtate Eccleſiaſtica iudicet, ſed in cauſa alias ſæculari. Quidam putant, etiam tunc eſſe ſimoniam. Fauet *cap. Vendentes 1. qu.3.* Gloſſa tamen ibidem indicat contrarium, & videtur probabile. Neque enim ſufficit quouis modo à poteſtate ſpirituali actum proficiſci, vt ſimoniaca ſit eius emptio, vel venditio; aliàs qui pretio induceret Clericum ad ſibi locandum fructus ſui Beneficij,etiam eſſet ſimoniacus. Alteri tamen ſententiæ fauet D.Thomas *diſt.25. qu.3. art.2.* vbi abſolutè dicit, Iudicem ſimoniam committere vendendo iuſtitiam ſi ſit ſpiritualis Iudex. Idem ſequitur Turrecremata *in dict.cap.Vendentes*, & videtur verius; licèt enim ſit temporale? eſt tamen reuera vſus poteſtatis ſpiritualis. Aliud eſt quando elocat Clericus fructus ſui beneficij,vtitur enim quaſi temporali dominio quod habet in illos, aut in æſtimatam ſpem eorum. Et ita ego olim interrogatus reſpondi commiſiſſe ſimoniam quemdam iudicem Eccleſiaſticum, qui pretio iudicauit, licèt in caſu ſæculari.

An ſi v.g. in aliqua vigilia quis ſumeret multas formulas conſecratas excedentes paruitatem materiæ; vel conſecraret panem & illum comederet, frangeret ieiunium.

Resolvt. XXXV.

Videtur prima facie negatiuè reſpondendum, quia ieiunium non frangitur niſi per cibum, vt patet: ſed in Hoſtia, & pane conſecrato deſinit ex vi verborum conſecrationis ſubſtantia panis, quæ tranſubſtantiatur in Corpus Chriſti. Ergo per illius contractionem non frangitur ieiunium.Confirmatur;nam adeſt præceptum vt quis non ſumat Euchariſtiam niſi ieiunus, & non poſt cibum: ſed in die Natiuitatis poſt primam Miſſam, ſi non ſumatur ablutio Sacerdos poteſt denuò dicere Miſſam, quia non obſtante quod prima Miſſa ſumpſerit Hoſtiam, & vinum, dicitur adhuc ieiunus. Ergo qui in die Ieiunij comederet Hoſtias in magna quantitate, diceretur adhuc ieiunus, & non frangere ieiunium.

Sed affirmatiuam ſententiam tenendam eſſe puto, quam in terminis docet Tancredi *de Religione, tr.2.l.4. diſp.7.q.1. n.3.* vbi ſic ait: Ex qua doctrina mihi videor benè his diebus reſpondiſſe ad quæſtionem propoſitam à quodam Religioſo ſatis pio, ac docto; nimirum,an frangeret ieiunium qui data opera ad famem ſatiandam integrum panem conſecratum

secratum sumeret, præsertim extra Sacrificium. Respondi affirmatiuè; quia licèt panis ille consecratus iam per se sumatur ad spiritualem nutritionem, tamen parit eosdem effectus, quos ante consecrationem, & per accidens potest simul ad alium effectum, puta ad nutritionem, & sicuti peccaret, qui tantam vini consecrati quantitatem sumeret, ex qua cognosceret se inebriari; ita iste peccabit contra præceptum ieiunandi. Dixi si data opera; nam si id bona fide faceret, & ex deuotione, dum Sacrum dicit; excusaretur à mortali ob ignorantiam: at ex obiecto peccabit grauiter, quia debet se conformare Ecclesiæ suæ ritui, siue sit Græcus, siue Latinus. Ita Tancredi. Sed amicissimi viri opinionum firmabo auctoritate D. Thomæ *in 3.p.q.77. art.7. in corpore*, vbi docet, quod sicut species Sacramentales corrumpi possunt, & in substantiam, quæ ex eis generatur, conuerti, ita etiam conuerti possunt in substantiam animantis, ac proinde ipsum nutrire. Ita D. Thomas: Et ideò *l. 4. contra Gentes, cap.66. ad finem*, dicit: In ipsa consecratione miraculosè accidentibus confertur quod subsistant, quod est primum substantiæ, & per consequens quod omnia possint facere, & pati, quæ substantia posset facere, & pati, si substantia adesset. Vnde ex his, quando in nostro sacro Tribunali Sanctæ Inquisitionis Regni Siciliæ fuit denuntiatus quidam Tertiarius Laicus, quod omnes particulas existentes in Pixide comedisset, tunc præter pœnam, & adiurationem ex tali delicto ortam, dixi, quod si talis particulas illas consumpsisset in die ieiunij, quod vtique præceptum ieiunij violasset ex rationibus adductis.

Hinc Ioannes Vvigers *in 3. p.q.77.art.5.n.9.* asserit; quod si quis speciebus consecratis in magna quantitate vtatur, non minus illis reficietur corporaliter, & sustentabitur, quàm pane, & vino non cõsecratis. Et Lessius *in 3. par.q.77.art.5.n.11.* notauit, quod posset homo speciebus Sacramentalibus sumptis per totam vitam sustentari. Et ideò ex his patet responsio ad argumenta superius dicta; nam vt rectè obseruat Præpositus *in 3.par.q.77.art.6. num.18.* quod nullo modo requiritur vt substantia panis, vel vini remaneat in hoc Sacramento, vt dicamur ex illo sustentari, nutriri, &c. id enim fieri potest ratione specierum, modo à nobis explicato, sed de hac opinione iterum à me alibi dictum est.

An validè consecrari possit materia cuiuslibet paruitatis, dummodò sit sensibilis.

Resolvt. XXXVI.

NEgatiuè respondet nouissimè Pater Pasqualigus *in sua Sacra Doctrina, t.2. disput.92. sect.2. n.9.* vbi sic ait: Dicendum est materiam consecrandam non posse esse minimam, quamuis sit sensibilis, sed debere esse tantæ quantitatis, vt possit applicari per modum cibi, aut potus, alioquin non consecrabitur. Probatur: Hoc Sacramentum est institutum à Christo sub ratione cibi & potus: ergo nisi materia sit tanta, vt tanquam signum sensibile sit applicabilis ad cibandum, non habet rationem materiæ, quia non est illud signum, quod est institutum à Christo. Confirmatur: Sacramentum nedum debet esse sensibile, sed etiam sensibili modo applicabile: Ergo materia, quæ non est talis, non est sufficiens. Confirmatur secundò: si non esset applicabilis, non haberet significationem Sacramentalem, quia hæc fundatur in ratione cibi; & ratio cibi non solum dicit substantiam cibatiuam, sed etiam quod possit deseruire ad cibandum, sine autem significatione Sacramentali non habetur Sacramentum. Obiicies: Paruitas materiæ non variat essentialiter materiam: ergo non facit quod non possit consecrari. Respondetur: Non variare materiam quoad substantiam; variare tamen quoad rationem signi sensibilis, quia facit quod non sit illud signum sensibile, quod est institutum à Christo. Obiicies secundò: Si ab Hostia consecrata separetur aliqua minima particula, manet sub ipsa corpus Christi, sicuti etiam maneret forma panis si Hostia non esset consecrata: Ergo, cùm eadem materia, quæ sufficit ad factum esse, sufficiat etiam ad fieri, poterit minima particula consecrari. Respondetur: Si talis minima particula ita separetur, vt tamen moraliter habeant rationem eiusdem cibi cum hostia, continere corpus Christi: secus autem si non habeat rationem eiusdem cibi, quia tunc definit esse illud signum sensibile, quod requiritur ad Sacramentum. Et hoc modo intelligendum Concilium Tridentinum *sess.13. & can.3. de Euchar.* dum definit sub qualibet parte separata manere corpus, & sanguinem Christi, intelligit enim de parte, quæ retinent rationem cibi partialis respectu totius, à quo pars separetur. Hucvsque Pasqualigus.

Sed hanc opinionem refellendam esse puto, cùm sit contra communem sententiam Doctorum, & præcipuè D. Thomæ *in 3. qu.74. art.2.* Dico igitur omnem materiam cuiuslibet paruitatis, sensibilis tamen, esse consecrabilem, nam illud omne potest consecrari validè quod est verè panis, aut vinum pronomine *hoc*, aut *hic* more humano demonstrabile; sed huiusmodi est pars quantumuis exigua, si more humano sensibilis sit: Ergo est valide consecrabilis. Minor patet; quia cùm panis, & vinum non sint substantiæ viuentes, non habent terminum paruitatis, seu minimum naturale, vt vocati solet; proinde in quantalibet exigua parte, esse, & saltem aliquantisper conseruari possunt, ac proinde sunt verus panis, & verum vinum; cumque possint naturaliter, siue humano more per aliquem percipi sensum, possunt humano, & ordinario more pronominibus *Hoc*, vel *Hic* designari, & dici.

Aduerte, vt materia censeatur apta consecrata ex parte sensibilitatis non requiri, vt visu percipiatur, vel etiam possit percipi à ministro consecrante, sed sufficere si possit percipi tactu, vel gustu, quia per illos sensus potest haberi sufficiens certitudo de præsentia materiæ, quæ ad consecrationem requiritur, & quod ita sentiri potest, potest demonstrari per pronomen *hoc*, vnde particula panis, quæ propter suam paruitatem non potest visu percipi, potest validè consecrari, si tactu vel gustu percipi possit. Dixi si sit sensibilis, quia si substantia panis remaneat sub particula omninò insensibili, ea non poterit consecrari: cum enim Sacramentum sit signum sensibile, saltem dum ipsum conficitur, requirit aliquid sensibile, quod in casu suppositionis nullum est: idem ex forma potest confirmari: nam pronomen *hoc* in forma designat aliquid sensu perceptibile, & proinde si nihil tale sit præsens consecranti, is non poterit dicere, *hoc*. Et ita nostram sententiam docet Lessius *in 3.p.p.74. art.2.dub.1.numer.4.* Bernal *de sacram.disp.29.sect.4. numer.24.* Cardinal Lugo *de Sacram.Euchar. disp.4. sect.*

ſect.4.num.108.cum ſeqq. Præpoſitus *in 3.p. quæſt.74. art.2.dub.1.num.4.* Dicaſtillus *de ſacr. tom.1. tract.4. diſp.2. dub.13. num.230.* Toletus *l.2. cap.15. num.5.* Henriquez *lib.8.cap.14.num.4.* Reginaldus *tom.1.l.9. numer.17.* Martinon. *de Sacr. Euchar. diſp.29. ſect.3. num.10.* Amicus *in curſ. theol.t.7.diſp.16.ſect.8.n.182.* Caſtrus Palaus *tom.4.tr.21.punct.6.num.6.* Filliucius *t.2. tr.4. quæſt.5.* Franciſcus Lugo *de ſacr.l.4. cap.1. quæſt.4.numer.33.* Suarez *in 3.p.tom.3. diſp.43. ſect.7.* Vaſquez *diſp.71. num.2.* Hurtadus *de Sacr. diſp.11. diffic.17.* Coninch. *de ſacr.quæſt.74.art.2.dub.2.* Tannerus, *tom.4.diſp.5.quæſt.2. dub.2. num.52. cum ſeqq.* Valentia *t.4. diſp.6. quæſt.2. punct.2.* Nugnus *in 3.p. quæſtio.74. art.2. diffic.1. concluſ.2.* Caſpenſis *in curſ. theol.t.2.tr.22. diſp.2. ſect.8. num.48.* Cornejo *in 3.p. quæſt.74.art.2.dub.2.* Mercerus *de ſacram. quæſtio.74. art.2.num.4.* Vvigers *in 3.p.quæſt.74. art.2.* Auerſa *de ſacram. Euchar. ſect.2. quæſt.2.* Leander *de ſacr. t.2. tr.7.diſp.8.quæſt.81.* Opatouius *de ſacr.tr.de Euchar. diſp.2.quæſt.5.num.51.* Sotus *in 4. diſt.9.quæſt.1.art.2.* Ochagauia *de Sacr. tr. de Euchar. quæſt.6. numero 6.* Petrus à Sancto Ioſeph *in theolog. ſacrament. cap.16. reſol.3.* Pitigianus *in 4. diſt.51. quæſt.6. artic.5.* Chamerota *de Euchar. cap.1.dub.3.* Angles *quæſt.1.art.3. diffic.3.* Bartholomæus ab Angelo, *dial.4.§.330.* Victoria *de Euch. quæſt.56.* Viualdus *de Euch. capit.3. num.14.* Villalobos *in ſumma t.1.tr.7.diffic.8. num.5.* Ioannes de la Cruz *in direct. quæſt.1. de materia Euchar. dub.4. concl.1.* Ludouicus à San Iuan *in 4.ſent. de Euchar. quæſt.1. art.6. dub.1. concluſ.3.* Petrus de Ledeſma *in ſumm. tom.1. capit.4.de Euchar.concluſ.5.* Serra *in 3.p. quæſtio.74. art.2.* Moſcoſus *in ſumma tr.4. cap.2 num.4.* Martinus de San Ioſeph *in mon. confeſſ. tom.1.l.1. tr.2.de Euchar. num.17.* Fernandez *in medull. Caſuum Conſcientiæ, p.3.cap.4.§.5.numer.3.* & alij penès ipſos. Vidiſti, amice Lector, aduerſus quantam nubem Teſtium auſus eſt ſe opponere Pater Paſqualigus, ad cuius argumenta, quibus nixus docuit opinionem ſingularem, optimè reſpondet Nugnus *in 3.p. quæſt.74. art.2. diffic.1.* Auerſa *de Sacram. Euchar.quæſt.2.ſect.2.* & Amicus *in curſ. Theol.t.7.diſp.16.ſect.8. num.134. cum ſeqq.* Dico igitur cum ipſis quod non valet dicere hoc Sacramentum eſt inſtitutum vt cibus; ſed ad rationem cibi requiritur aliqua determinata ſenſibilitas. Reſpondeo; eſſe inſtitutum vt cibum, non materialem, qui vt corpus reficiat determinatam requirit quantitatem, ſed vt ſpiritualem, qui vt animam reficiat, certam quantitatem non poſcit. Vrges. Eſt inſtitutus vt cibus ſpiritualis media ſumptione corporali, ſed vt cibus ſit corporaliter ſumptibilis certam requirit quantitatem. Sed contra; nam ſumptio corporalis eſt tantum conditio applicans, qua poſita, Sacramentum ipſum propria virtute reficit ſpiritualiter animam, conditio autem cùm non debeat operari, non requirit certam quantitatem. Nec ſufficit aſſerere quod non quæcumque minima quantitas aquæ ſufficit ad Baptiſmum: ergo neque quæcumque minima quantitas panis ad hoc Sacramentum, Reſpondeo: diſparitatem eſſe, quoniam materia Sacramenti Baptiſmi non eſt aqua, niſi vt abluens: at non quæuis minima aqua moraliter abluit: Panis verò eſt materia Euchariſtiæ, vt continens Chriſtum; quælibet autem minima quantitas panis poteſt continere totum Chriſtum indiuiſibiliter exiſtentem.

Vnde ex his omnibus corruit fundamentum Paſqualigi; & contra illud inſurgit Dicaſtillus *de Sacr.t.1.tr.4. diſp.2. dub.13. n.240.* notat enim quod Sacramentum Euchariſtiæ non conſiſtit primariò in vſu, ſed in eſſe permanenti; duplex enim eſt finis Sacramenti Euchariſtiæ, proximus ſcilicet, & remotus: Proximus eſt, vt in ea contineatur Chriſti Corpus, aùt Sanguis ſub accidentibus ſenſibilibus panis & vini; ad hoc autem ſufficit quæuis parua materia: Finis verò remotus, & ſecundarius eſt vſus & ſumptio Euchariſtiæ; ad quem finem licèt aliqua parua quantitas materiæ per ſe ſola non ſit ſufficiens, vt poſſit ſumi præ paruitate, eſt nihilominus ſufficiens ad primarium finem explicatum. Quibus accedit, quod etiamſi illa particula per ſe ſola non poſſit deſeruire, vt ſumatur edendo, aut potando; ſi tamen coniungatur cum aliis poterit, etiamſi aliæ ſint æquè paruæ; ex illis enim in aceruum, ſeu cumulum loco coniunctis poteſt fieri vnus cibus, ſeu potus ſufficiens vt ſumatur, ſicut poteſt fieri ſufficiens vt ſentiatur, & deſignetur. Ergo, &c. Vide etiam Valentiam *to.4. diſp.6. qu.2. punct.2.* Cardinalem Lugo *de Sacr.d.4.ſect.4. n.112. & 113.*

Sed ex his quæro primò, an materia quæ ob ſui paruitatem nullo ſenſu exteriori percipi poteſt, conſecrari poſſit? Sotus *in 4. diſt.9. q. vnica, art.1.* Valentia *diſp.6.q.2.punct.2.* Henriquez *l.8.cap.14.* & Adamus, *qu.2. dub.2.* partem affirmatiuam tuentur; quia ex vi conſecrationis tantùm, fit vt loco ſubſtantiæ panis & vini ſuccedat ſub accidentibus eorum Corpus aut Sanguis Chriſti: ergo ſub quauis quantitate; quantumuis imperceptibili per ſenſus, ſub qua ſit ſubſtantia panis, aut vini, validè fiet conſecratio. Maior verò *in 4. diſt.11. qu.2.* Vaſquez *diſp.171.c.2.* Suarez *diſp.43.ſect.7.* & Ægidius *dub.2.* partem negatiuam tradunt; quia tunc materia illa non poteſt pronomine *hoc* ad ſenſum exteriorem demonſtrari: ergo nequit validè conſecrari, quia conſecratio fit ex vi demonſtrationis, & ſignificationis verborum formæ. Verùm ego ex iſtis ſententiis cum Dicaſtillo *vbi ſupr. de Sacr. t.1.tr.4. d.2. dub.13.à n.236.* vtramque probabilem eſſe puto.

Quæro ſecundò, an materia conſecrationis debeat eſſe ſenſibilis ab ipſomet Sacerdote conſecrante? Negant Sotus *in 4. diſt.9.q.vnic.art.1.* Ægidius *qu.73.art.3.dub.2.* Lugo *diſp.4.nu.116.* quia exiſtimant ſufficere quod ſit ſenſibilis reſpectu alterius, qui habet ſenſum magis acutum. Alij reſpondent debere eſſe ſenſibilem ab ipſo conſecrante, quia nihil facit ad rem quod materia ſit ſenſibilis ab alio, niſi etiam ſit ab eo, qui conficit Sacramentum; neque enim Sacerdos poteſt demonſtrare per pronomen *hoc*, quod ipſi nullo modo eſt ſenſibile: ergo. Sic Vaſquez, & Hurtado *loc. cit.* Ochagauia *loc. cit. numer.7.* Cornejo *loc. cit. dub.2. pag.328.* & alij, quos refert Leander *de Sacr. t.2. tr.7. diſp.8. quæſt.82.*

Sed ego adhæreo primæ ſententiæ, quam tuetur Amicus *in Cur. Theol.t.6. diſp.16. ſect.8. numero 134.* vbi docet, ad præſentiam materiæ conſecrandæ non eſſe opus, vt illa cognoſcatur ab ipſo conſecrante, ſed ſat eſſe ſi cognoſcatur ab alio, ex cuius relatione certus Sacerdos eſſe poſſit. Neque apparet, ex quo capite ſit neceſſarium, vt materia conſecranda debeat ab ipſo conſecrante agnoſci, cùm poſſit illam demonſtratiuo pronomine oſtendere, etiamſi illam ipſe non cognoſcat cognitione viſiua aut tactiua propria, modo fiat certus ex cognitione viſiua, aut tactiua alterius.

An Regulares non obstante Bulla Vrbani VIII. possint hodie sine licentia superiorum à casibus sibi reseruatis absolui.

Resolvt. XXXVII.

Dixi stante Bulla Vrbani VIII. nam antea non erat tanta difficultas; & ad quæstionem affirmatiuè respondet Remigius *in pract. confessar. tr.5. cap.5.§.4.nu.8.* vbi sic ait: Del priuilegio de la Bula gozan no solamente los seglares, sino tambien los Religiosos, y Religiosas de qual quiera Orden que sean, y assi pueden por ella elegir confessor; y ser absueltos del de los casos reseruados. Y los indultos de los sumos Pontifices, Principalmente el de Vrb.VIII. ampliando el de Clem.VIII. concedidos à las Religiones Mendicantes, para que sus Religiosos no puedan en virtud de la Bula elegir confessor, sin licentia de sus Prelados, està ya derogado con la misma Bula porque el Pontifice Clem. VIII. y sus successores, despues de auer despachada el Breue de la restricion en fauor de los Prelados Regulares à conceder, y confirmar de nueuo la Bula de la Cruzada, con sus mismas clausulas, y sin limitacion ninguna. Confirma este parecer Trullench, que iuzga que adonde este indulto, ò motu proprio de Vrb. VII. no estuuiere notificado por los superiores à los subditos, y estos no le ayan recibido, ni obseruado, no ha perdido la prouabilidad que tiene esta sentencia. Es tambien opinion prouable, que ni los dichos indultos obligan à los que los recibieron sino los recipio la mayor parte de la comunidad; y assi no estan obligados à guardar los que los recipieron, viendo que otros de sus compañeros de la misma Religion no los recipien; porque es cosa assentada, que ninguna ley obliga en conciencia, sinos es vniformemente recibida, por la mayor parte de los inferiores, como dotamente ensena Siluestro: Vbi lex generalis recipitur in vsu à certo genere personarum, ab alio verò non, non recipientes non peccant. Hucvsque Remigius.

Hanc sententiam tenet etiam nouissimè doctus Pater Barnabas Gallego ex inclyto ordine Dominicano *in Bullam Cruciatæ c.12. clauſ.12.* vbi postquam adduxit opinionem Ioannis de Sancto Thoma, asserentis, vigore Bullæ Vrbani Octaui, non esse licitum Regularibus absolui à casibus reseruatis virtute Cruciatæ, stantibus verbis Pontificis in dicta Bulla videlicet; Sed nostræ intentionis fuisse, & esse quod iidem Fratres, & Moniales quantùm ad Sacramentum pœnitentiæ, seu confessionis administrationem, Ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum, & Sedi Apostolicæ quoad sibi reseruata subiecti sint, earum tenore præsentium perpetuò declaramus. Ita Pontifex; sed Gallego subdit: No obstante esto, en auiendo nueua concession de la Bula de otro Pontifice, sino declarare que no es su entencion, que les valga à los Religiosos quanto à la absolucion de los casos reseruados à sus Prelados, parece que el Religioso que tuuiere la Bula, se podrà conformar si quiere con la opinion de los que dizen, que pueden los Religiosos ser absueltos de los casos reseruados à suos Prelados, teniendo la Bula de la Santa Cruzada: y la razon que trae el M. Santo Toma de las palabras de la misma Bula, con que intenta prouar, que en todas las concessiones de la Bula se excluyen los Religiosos de poder ser absueltos de los casos reseruados, porque (dize) no se suspenden las facultades, y gracias concedidas à los superiores de las Ordenes Mendicantes en quanto à sus Frayles, digo, que no parece que conuence esto, porque en estas palabras, *Grazias, y facultades*, &c. no se entiende necessariamente que en virtud dellas se lel confirme à los Prelados la autoridad que tienen de reseruar pecados de sus subditos; lo vno, por que si assi se entiendera necessariamente, no huuiera auido opinion de tantos Teologos que han afirmado poder los Religiosos ser absueltos de los casos reseruados à sus superiores por virtud de la Bula, pues en todas las Bulas han venido estas palabras. *Excepto las concedidas à los superiores de las ordenes Mendicantes in quanto à sus frayles*, y no obstante estas palabras algunos Autores, que han escrito antes de la declaracion de Vrbano Otauo, han affirmados, que podian los Religiosos escoger por la Bula confessor que les absoluisse de los casos à sus Prelados reseruados. Lo otro, porque las dichas palabras, se intienden muy bien de las gracias, y facultades que tienen los, dichos Prelado, de dispensar en las irregularidades con sus subditos, y exercitar en ellos otras gracias que en virtud de ser Prelados tienen, como dispensar en los votos de sus subditos y poderselos comutar, sino quieren vsar de la irritacion, y tambien se entienden las dichas palabras de las Indulgentias (de quien immediatamente auia hablado la bula (concedidas à los Religiosos, que las ganan sin tener Bula. Ita ille.

Sed magis latè hanc difficultatem pertractat, & tenet nouissimè Pater Thomas Hurtadus *var. t.2. tract.9.* vbi tamen *cap.10.* docet, Regulares professi eius Religionis, in qua ex ordine Capituli Prouincialis ipsius, & Generalis, secundùm Regulas, & Constitutiones quas profitentur, non est publicata Bulla Vrbana, ex tacita eorundem Superiorum licentia possunt vti Cruciata, quantum ad articulum eligendi Confessorem, qui ipsos absoluat ab omnibus reseruatis. Deindè *cap.11.* firmat quod in Religionibus, in quibus Prælati admiserunt vsum priuilegij concessi in Bulla Vrbana, talisque admissio, & acceptatio notificata est subditis, non possunt vti Bulla Cruciata, quantùm ad hunc articulum de eligendo Confessore extra Religionem, qui absoluat à reseruatis, sine expressa licentia ipsius Prælati. Postea verò, quod est valdè notandum, in *capit.12.* me citato admittit non esse improbabile adhuc supposita Bulla Vrbani quod Regulares virtute Cruciatæ possint eligere Confessorem Regularem eiusdem Religionis approbatum, qui possit absoluere à reseruatis. Atque Clemens VIII. & Vrbanus solum prohibent vti Crutiata ad eligendum Confessorem extra Religionem.

Et tandem absolutè noster Siculus Pater Iuniparus à Drepano *de cas. reseruat.p.3.disp.7. qu.5.c.3. & seqq.* fusissimè tuetur non obstante Bulla Vrbani VIII. posse hodie omnes Regulares, tam viros, quàm Moniales, inuitis superioribus sumere Builam Cruciatæ, & absolui à peccatis, & casibus reseruatis: Et respondet ad argumenta Cardinalis de Lugo, Lezanæ, nostra, & aliorum: & in confirmationem suæ sententiæ adducit ex diuersis Religionibus subscriptionem quatuordecim Qualificatorum Sacri Tribunalis Inquisitionis Regni Siciliæ. Et ne deseras etiam videre Ioannem Henriquez *in Pract. Quæstionibus sect.48. quæst.5. num.11.*

&

riquez *in Pract. Quæſtionibus ſect.* 48. *qu.* 5. *num.* 11. & præſertim Quintanaduennas *t.* 1. *tract.* 3. *ſingul.* 18. qui loquitur in terminis Decreti Vrbani VIII. & illud declarat.

Verùm his non obſtantibus, negatiuam ſententiam, præter Doctores à me alibi adductos, tenet nouiſſimè me citato Martinus de San Ioſeph *in monita confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 19. *de Pœnit. num.* 3. *& in Regulam D. Franciſci, capit.* 16. *numer.* 20. vbi ſic ait: Otra razon, aun mas fuerte que la paſſada, que confirma lo dicho, es prouar claramente, que eſtan ò y en ſu fuerza las declaraciones y decretos de Sixto Quarto, Innocentio Octauo, Alexandro Sexto, Leon Decimo, Clemente Octauo, en que prohiben à los Religioſos el vſar de la Bula, y de otros priuilegios, para la abſolurion de caſos reſeruados. Porque aunques es verdad que la Bula de oganno es poſterior à los dichos decretos, yen ella ſe concede generalmente à todos los que la tomaren, la abſolucion de los dichos caſos. Eſta conceſſion, aunque poſterior, es general, y ſe limita y corrige, ſegun derecho, por la conſtituciones eſpeciales, y particulares anteriores de los Sumos Pontifices dichos (que podran verſe en el compendio, y Bulario del Padre Fray Manuel) y era neceſſario para derogar las conſtituciones, y declaraciones de los dichos Sumos Pontifices, que la ley general poſterior expreſſamente las reuocara. Dizelo aſſi la ley, *Sed & poſteriores ff. de legib. gloſſ. ſciendum verb. non compelli ff. qui ſatisdare cogantur*, & ibi Bartol. *in princip. num.* 1. Bald. *authent. offerantur n.* 12. *initio C. de lit. conteſtat.* Abbas *conſ.* 24. *numer.* 1. *verſ.* 2. *principaliter, vol.* 2. y aunque los dichos decretos de Leon X. Clemente VIII. &c. eſtuuieran derogados (que no lo eſtan) ſe auia de explicar la Cruzada conforme à ſu tenos, pues determina el derecho, que las leyes nueuias ſe expliquen por las anteriores, aunque eſtan abrogadas. Ita *leg. non eſt nouum ff. de legib. & leg. ſed & poſteriores, ff. eod. gloſſ. fin. in auth. ex teſtamento, C. de collation.* & docent cum Bartol. Ludouic. Gomez, *reg. de triennali, quæſtion.* 6. *verſ. tertius intellectus*, Burgos de Paz *leg.* 1. *Tauri numero* 570. y no ſolamente ſe ha de explicar la ley nueua, per la ley eſpecial anterior, ſino que tambien ſe han de limitar las leyes poſteriores por la razon de la ley anterior, vt docet Bartol. *l. de pretio ff. de publ. in rem actio.* Y confirmaſe, con que quando la ley antigua algun caſo eſpecial (como ſon los decretos dichos de Leon dezimo, y Sixto quarto, &c.) nos es viſto derogar la ley nueua, que habla en general, vt optime Antonius Gabriel *2. tom. commun. lib.* 10. *verb. lex, fol.* 50. *columna* 2. vbi id colligit, ex Bartolo & ex aliis, idem Azeuedus *libro* 5. *Recopilat. titul.* 4. *libro* 1. *numero* 52. y aſſi ſe entiende la *Regla.* 34. *del libro* 6. *de los decretales*, que dixe; *Generi per ſpeciem derogatur, leg. vxorem* 41. §. *feliciſſimo*: & ibi *gloſ. generali, de leg.* 3. De donde conſta claramente que la Bula de la Cruzada, en ninguna manera habla con los Religioſos de nueſtra orden, quando concede la abſolucion de los caſos reſeruados, aunque ſea conceſſion poſterior general, pues per decreto eſpecial anterior, les eſtà vedado el vſar de ella: Quia illud eſt ſpeciale cuius contrarium eſt generale; *authent. de non alienando* §. *vt autem lex.* Y no obſta dezir que los dichos Pontifices ſolamente prohibieron el vſo de la Bula por ſu tiempo, pues Clemente octauo en ſu Bula, que comienza, *Romani Pontificis*, dada el anno de 1599. vedando à los Religioſo el vſo de la Bula, dize: *Auctoritate Apoſtolica perpetuò declaramus, &c.* Donde ſe vee que comprehendere el tiempo por venir perpetuamente. Y no ſolamente no deroga la Bula de la Cruzada el dicho decreto, antes parece que le confirma, pues abrogando otros muchos priuilegios, excepta los cõcedidos à los ſuperiores de las ordenes Mendicantes, quanto à ſus frayles. Ita ille; cui adde me citato Leandrum *de Sacr. t.* 1. *tr.* 5. *diſp.* 12. *q.* 58. & me citato Marcum Serium *in Bullam Cruciatæ, diſp.* 1. *diffic.* 10. §. 8. *n.* 5. Ioannem de Soria *in Epitome Summarum, p.* 2. *t.* 2. *ſect.* 2. *diſp.* 9. §. *Circa Electionem*, & Leandrum à Murcia *in Reg. S. Franciſci, qu.* 1. *c.* 7. *n.* 17. & hæc ſunt pugnantes ſententiæ circa præſentem quæſtionem. Ego huic poſteriori negatiuæ adhæreo, quam olim docui. Verùm interrogatus per litteras ex Hiſpania à pluribus, an ſententia affirmatiua ſit probabilis, non auſus ſum nota improbabilitatis inurere, ex rationibus, quibus tot viri docti ſuperius adducti illam tuentur, præſertim ſi decretum Vrbani VIII. non fuiſſet à ſuperioribus ſubditis notificatum, & ab illis acceptum, & præſertim hoc eſſet magis probabile, ſuppoſita ſupplicatione circa Decretum Vrb. VIII. facta à Rege noſtro Philippo IV. vt teſtatur Leander *vbi ſupra*, nam ſupplicatio ſuſpendit executionem Bullæ dum alia iuſſio ſuperueniat; vt docet Caſtr. Palaus *to.* 3. *tra.* 17. *diſp.* 3. *punct.* 17. *n.* 8. Soſa *ſuper Conſtitut. Clementis VIII. de largit. & Munerum* §. 109. *&* 112. Gonzales *de lege Polit. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 31. Morla *in Emporio iuris, part.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 14. *n.* 8. Cenedus *in qq. Can. q.* 45 *n.* 36. Hurtadus, *tom.* 2. *tract.* 12. *c.* 1. *reſ.* 29. *num.* 1814. & alij: ergo, &c. Scio à Patre Bardi *in Bullam Cruc. tr.* 2. *c.* 5. *ſect.* 2. *n.* 9. affirmatiuam ſententiam tanquam improbabilem, & falſam damnatam eſſe; ſed ego pace viri amiciſſimi, non audeo illam tali nota damnare, donec aliter à S. Sede determinatum non fuerit, & erubeſcerem aſſerere viros tam doctos, vt ſupra viſum eſt, falſo, & improbabiliter loquutos fuiſſe. Non intelligo tamen ex his præiudicium afferre Religionibus, qui praxim in contrarium haberent.

An ſaltem Regulares poſſint, virtute Bullæ Cruciatæ, inuitis ſuperioribus abſolui à peccatis mortalibus non reſeruatis.

Resolvt. XXXVIII.

NEgatiuè reſpondent Bardi, & Card. Lugo, & ex illis Marcus Serius *in Bull. Cr. d.* 1. *diffic.* 10. §. 8. *q.* 8. *n.* 6. quibus nunc adde Leandrum à Murcia *in qu.* 2. *ad c.* 7. *Reg. S. Franc. n.* 2. vbi ſic ait: Los Regulares, maximè los Frayles Menores, no pueden en virtud de la Bula elegir confeſſor à otro alguno, aunque ſea aprouado por el ordinario, fuera de los deputados por ſus Prelados, para oir ſus confeſſione; eſta ſentencia es la mas verdadera, y ſe prueua, porque Clem. VIII. no ſolamente declarò, que no podia los Religioſos de qualquiera Orden ſer abſueltos en virtud de la Bula, de los caſos reſeruados, ſino tambien que en virtud della no pueden eligir confeſſor, como conſta de las palabras de ſu Breue, deſpachado en Roma à 23. de Nouiemb. de 1599. en otauo anno de ſu Pontificado, que ſon las ſiguientes: facultatem, & conceſſionem Sanctæ Cruciatæ, & aliorum indultorum quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à caſibus reſeruatis, non habere locũ cum fratribus, & ſororibus Monialibus quorumcumq; Ordinum, & Cõgregationũ cuiuſuis inſtituti: luego no ſolamente no puden en virtud de la Bula ſer abſueltos de

los

los caſos reſeruados; pero ni tampoco eligir confeſſor que los abſuelua de los no reſeruados: y ſe confirma, por que aſſi Clem. como Vrb. VIII. afirman en las dichas Bula, que ſu intencion, y voluntades, que todos los Regulares eſten ſujetos à ſus Prelados, y à ſu diſpoſicion, en quanto al Sacramento de la penitencia; ſed noſtræ intentionis fuiſſe, & eſſe, quod iidem fratres & Moniales quantum ad Sacramenti pœnitentiæ, ſeu Confeſſionis adminiſtrationem ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, & Sedi Apoſt. quoad ſibi reſeruata ſubiecti ſint, earundem tenore præſentium perpetuò declaramus; luego no ſolo prohiben los dichos ſumos Pontifices à los Regulares, que elijan confeſſor para ſer abſueltos de los caſos reſeruados, ſino tambien para ſerlo de los no reſeruados: porque en todo caſo quieren, que en quanto al Sacramenta de la penitencia, eſten ſuietos à la ordinaria diſpoſicion de ſus Prelados. Ita ille.

Sed his non obſtantibus adhuc puto affirmatiuam ſententiam non carere ſua probabilitate, & ideò illam contra P. Bardi, & Cardinalem Lugo nominatim tenet Gallegus *in Bull. Cruc. capit. 12. dubitat. 172.* vbi ſic ait: Mi parecer es ſer opinion muy prouable, y que ſeguramente ſe puede ſeguir en pratica, que à todas las perſonas Regulares les aprouecha la Bula, para poder elegir confeſſor qualquier Presbitero ſecular, ò Regular aprouado por el Ordinario, el qual les puede abſoluer de todos los pecados mortales, no reſeruados à ſus Prelados; qui poſtea ſuam ſententiam rationibus confirfirmat. Idem, præter Doctores à me alibi adductos, docet alter Leander *de Sacram tom. 1. tract. 5. diſputat. 12. quæſtion. 62.* Martinus de San Ioſeph *in Regul. S. Franciſci capit. 16. numero 23. & in eius fine*, in declaratione Bullarum Clement. VIII. & Vrbani VIII. *numero quarto* vbi *fol. 493.* ſic ait: lo primero que ſe ha de aduertir es, que por los breues de Clemente, y Vrbano octauo, no ſe prohibe à los Religioſos, y Religioſas, el vſo de la Bula de la Cruzada, y de otros priuilegios ſemeiantes, para las confeſſiones ordinarias, aunque ſean de materia de pecado mortal, como no ſe confieſſen en ellas, pecados reſeruados à la Sede Apoſtolica, ò à los Prouinciales, y como ſea con confeſſores de dentro de la orden. Conſtarà con claridad deſta reſolucion, atendiendo à que Vrb. VIII. confirma el breue de Clemente VIII. y eſte ſiempre le han entendido todas las Religiones, que prohibe ſolamente la abſolucion de los caſos reſeruados y no de los ordinarios: y la miſma declaracion hizo el Reuerendiſſimo Padre Don Fray Antonio de Treyo, ſiendo Vicario General de la Orden, en vna parente que embio por toda ella, y dize lo communicò con hombres muy doctos, come ſe dixo arriba, en la declaracion de la Regla *cap. 16. num. 21.* Fr. Manuel *1. tom. ſummæ verbo abſolucion cap. 8. in fine*, dize que los muy doctos de Salamanca firmaron que el breue de Clemente VIII. no habla de pecados mortales ordinarios, ſino ſolamente de pecados reſeruandos, y que aſoluer de eſtos prohibe ſolamente. Y en derecho la conſtitution vltima, que declara otra primera conſtitucion ſe ha de explicar, y limitar por los terminos, y modos de la dicha conſtitution primera, que ſe declara, y confirma, vt habetur *authen. conſtitutio quæ innouat §. vnde verſ. in illis collat. 3.* & decretum innouans intelligendum eſt ſecundùm tenorem decreti innouati *l. in teſtam. ff. de condit. & demonſtrat.* Demas de lo qual ſe ve, que lo dicho es verdad, porque ſi la Santitad de Vrbano Octauo quiſciera quitar abſolutamente el vſo de la Bulla, no dixera por dos vezes, que ſu intencion es, que no valga la Bula, ni otros priuilegios ſemeiantes para la abſolucion de los caſos reſeruados; antes abſolutamente quitara el vſo de la Bulla, y pues limitò la prohibicion para los caſos reſeruados por el miſmo caſo la dexò en ſu fuerza para los caſos ordinarios, pues en derecho caſus exceptus firmat regulam in contrarium *l. nam quod liquido ff. de pen. legata cap. Dominus 32. q. 7. Clement. exiui, de verbor. ſignific. §. proinde l. Tribunus §. vltimo §. de milit. teſtament.* y quando (caſo negado) eſtuuiera dudoſa la deciſion del breue eſtando clara la conceſion de la Bula de la Cruzada, ha da valer eſta, en todo lo que el breue de Vrbano VIII. claramente no la prohibiere, *gloſſa 4. in l. tranſigere 18. C. de tranſactionibus, & leg. ſtatuas C. de Religioſ. & gloſſa 4. in l. final. C. de iur. fiſci.* Quia conceſſum dicitur quicquid expreſsè prohibitum non reperitur, *leg. nec non §. quod eius ff. ex quibus cauſis.* Y no obſta à lo dicho, que al fin del breue ſe dize, que los Religioſos eſten ſugetos, quanto al Sacramento de la Penitencia a los Prelados, porque eſto ſe ha da entender, quanto à lo que dos vezes antes auia prohibido, que era la abſolucion de los caſos reſeruandos, quia clauſula poſita in vna parte diſpoſitionis, ſiue ponatur in principio, ſiue in fine, cenſetur referri ad omnia contenta in eadem clauſula *cap. ſecundo requiris, de appellationibus* (vbi id obſeruant Doctores) *capit. cauſam de reſcript. capit. Apoſtolus 32. quæſt. 7. leg. item quia ff. de pactis §. vltimo leg. Titia §. 2. C. familiæ erciſcundæ. leg. quoties C. de pactis leg. petens ff. certum petat. leg. lecta eſt ff. de legat. 1. leg. auia ff. de condition. & demonſtrat. leg. talis ſcriptura §. vltimo ff. de legatis 1.* y las palabras vltimas generales del breue ſe han de entender ſecundùm ſubiectam materiam de los caſos reſeruados, que antes auia prohibido *cap. indulgentia, de verborum ſignificat.* y eſtas vltimas palabras referidas, no comprehenden lo que el Pontifice no quiſo comprehender, que fue la abſolucion de los caſos ordinarios, quia lex non includit illud, ad quod mens, & ratio legis non ſe extendit. *leg. non dubium. C. de legibus C. de leg. 1. C. quæ ſit longa conſuetudo*, & ideò vbicumque habet locum ratio legis, habet etiam lex *l. 1. C. de interdicto*, & hoc etiam ſi verba legis contradicant *leg. ſcire oportet §. aliud in verbo ff. de excuſat. tutor. textus in l. 3. ff. de lib. præterit.* quia vbi (inquit) manifeſtiſſimus eſt ſenſus teſtatoris, interpretatio verborum nunquam tantum valet, vt melior ſenſu exiſtat, & *cap. conſuetudo diſtinct. 1.* vbi dicitur quod lex eſt quicquid in ratione conſiſtit, y la clauſula general del fin, ſe ha de limitar por la particular, de que no puedan abſoluer de caſos reſeruados, quia clauſula præcedens eſt maioris efficaciæ ad determinationem ſequentium, quam ſequens ad determinationem præcedentium, *gloſſa 1. in leg. quiſquis 85. de legat. 3.* y lo que totalmente deſnaze la difficultad es, que el derecho lo determina aſſi: Quia clauſula generalis ſequens determinatur per ſpecialem clauſulam præcedentem *l. quoties, & ibi gloſſa 1. C. familiæ erciſcundæ*; y aſſi la clauſula general del breue, ſe determina por las dos ſpeciales precedentes, &c. clauſula generalis non porrigitur ad ſpecificata, niſi fuerit appoſita tantùm pro illis, quæ ſpecificata ſunt *leg. ſtipulationes commodiſſimum 53. &*

leg.

leg. doli clausula 310. & ibi *glossa final. ff. de verborum obligatione.* Et hæc omnia docet Martinus *vbi supra.*

Hanc etiam sententiam confirmat multis rationibus Quintana duennas *to.* 1. *de Sacram. tra.* 3. *singul.* 18. *n.* 19. & ex Societate Pater Andreas Mendo *in Bull. Cruc. disp.* 24. *capit.* 18. & in Appendice contra Patrem Bardi *disp.* 1. *c.* 10. & me citato Pater Hurtadus *tom.* 2. *tra.* 9. *c.* 6. *n.* 78.

An prosit sacrificium Missæ si applicetur à Sacerdote pro anima existente in Purgatorio, quam vult Deus.

Resolvt. XXXIX.

NEgatiuè ex Nauarro respondet noster Pater Verricelli doctus quidem & diligens *in qq. mor. tract.* 1. *q.* 21. quia potestas consecrandi & offerendi data est homini: ergo vt humano modo ea vtatur: non autem humano modo offert, si non nisi miraculosè, & supernaturaliter cognoscibile sit pro qua anima sacrificium offerat: etenim non humano modo, sed supernaturaliter cognosci posset quam animam Purgatorij Deus, aut Beata Virgo vellet liberari: deinde causa prima determinatur obiectiuè à causa secunda, ergo neq; Deus se determinat ad remittendam pœnam purgatorij animæ Petri; si quidem cùm non sit determinatus Deus à causa secunda, remanet indifferens & indeterminatus, atque adeò nihil producit: Ergo remanet illa missa absque vlla applicatione, & sic in thesauro Ecclesiæ, provt cætera sacrificia non applicata. Et ideò hanc sententiam ante Verricelli docuit etiam Tamburinus *opusc. de sacrifi. miss. lib.* 2. *cap.* 2. §. 9. *n.* 17. vbi sic ait; Si quis applicet sic missam: Applico pro ea anima quam vult Deus, tunc sacrificium nulli prodesse, sed remanere eius fructum in Thesauro Ecclesiæ. Ratio est iam dicta, quia ex ipso Christi instituto, Sacerdotis, non verò Dei est applicare fructum missæ. Determinet igitur in hunc, vel similem modum Sacerdos. Offero pro ea anima, quam Deus videt magis indigere vel minus indigere, &c. nam sic quia determinata est Sacerdotis intentio, vtiq; iuxta illam acceptabit Deus. Pari modo Ecclesiæ quando ex stipendio annuo debent multas missas celebrare pro variis defunctis, satis erit, si celebrantes applicent pro iis, quibus eo die v.g. illæ missæ debentur, eas enim Deus videt quibus debeantur. Ita ille. Itaq; dicendum est, quod applicare sacrificium, vel dirigere ad voluntatem Dei, vel ad scientiam Dei, si primo modo sacrificium nulli prodest, quia nihil determinatur à Sacerdote, secus autem in secundo modo, quia tunc Sacerdos determinat intentionem suam; ergo notentur hæc ab his, qui oneribus missarum pressi, nesciunt quo ordine & quo pacto teneantur illas applicare, nam in tali casu, vt patet ex dictis satisfaciunt suo muneri, si illas applicent provt Deus videt dictas missas ab ipso Sacerdote deberi, & esse applicandas.

Nota hîe obiter primò, cùm plures Sacerdotes consecrant hoc Sacramentum, ad quemlibet illorũ perinde pertinere applicationem illius ac si solus esset, eo quod vnusquisque eorum verè consecrat, non vt partialis (vt aiunt) causa, sed vt totalis, ac proinde ad ipsum sine alterius voluntate pertinet hoc sacrificium integre applicare cui voluerit: cumq; effectus illius infinitus sit, perinde proderit illis, quibus è singulis Sacerdotibus, applicabitur, ac si ab vno solo Sacerdote vni tantùm applicaretur. Alterum est cum vnus Sacerdos consecrauit solum Corpus Christi, quia morte, aut alio impedimento sanguinem consecrare non potuit, ab alio autem Sacerdote supplente defectum prioris consecratur sanguis. ad posteriorem pertinere applicationem sacrificij, quia cum ante consecrationem sanguinis non sit sacrificium & consecratione sanguinis perficiatur, ille solus Sacerdos dicetur sacrificare, qui sanguinem consecrat, ac proinde ad ipsum pertinebit applicatio sacrificij non ad priorem. Quocirca ego non video qua ratione posterior Sacerdos debeat, vel aliquo vinculò teneatur ad intentionem prioris se conformare, vt recentiores nonnulli arbitrantur, non solum sub culpa mortali, sed etiam neque sub veniali. Et ita docet Vasquez *in* 3. *p. tom.* 3. *disp.* 231. *cap.* 6. *n.* 41. Verum obseruat, & benè Castrus Palaus *tom.* 4. *tract.* 22. *punct.* 6. *num.* 16. quod in tali casu deberet secundus Sacerdos præcedentis Sacerdotis intentioni se conformare, tametsi obligatus non sit, quod docuit etiam Conin. *in* 3. *p. quæstion.* 83. *art.* 1. *dubitat.* 9. *consil.* 9. ex his infert Dicastillus *de Sacram. tom.* 1. *tr.* 5. *disp.* 3. *dub.* 7. *num.* 175. Sacerdotem, qui post consecratum corpus nondum applicauit sacrificium, posse ante consecrationem Calicis applicare, illa enim consecratione perficit sacrificium, tuncque censetur sacrificare. Item quamuis Sacerdos consecrauerit corpus, intendens sacrificare pro vno, potest ante consecrationem Calicis mutare intentionem, & applicare pro alio, cui, & non priori, proderit Sacrificium. Quod si ante perfectam vtriusq; speciei consecrationem non applicuit sacrificium, nullus restat amplius locus applicandi, cum enim iam sit sacrificium peractum, non est cur censeatur, aut sit factum ea intentione, quæ nullo modo existit ante, vel simul cum ipsa actione sacrificij. Verum est, quod vt alibi, pro applicatione habitualem applicationem celebrantis sufficere, nimirum intentionem offerendi pro tali persona, quæ præcesserit & retractata non sit, quia voluntas applicandi missæ fructum nomine, mouere debet ad aliquid alterius operandum, sed solum mouere diuinam voluntatem, vt statim ac sacrificium offeratur, eius fructum applicet alteri. Secus est in Sacramentis, vbi voluntas conficiendi me mouere debet ad faciendam externam actionem, ad quam concurrere non possum moraliter, & humano modo nisi perseueret intentio, vel actualis vel saltem virtualis Nec ad applicationem missæ requiritur certa propinquitas temporis, quo talis applicatio præcesserit, quia dum non retractatur, censetur permanere moraliter, & habitualiter, & per consequens sufficiens. Et ita me citato docet Franciscus Lugo *de Sacram. lib* 5 *c.* 3. *q.* 3. *n.* 10. quidquid in contrarium asserat Granadus *in* 3. *p. contr.* 3. *tract.* 5. *disp.* 4. *sect.* 2. *n.* 14. Vasquez, & alij. Nota secundò in applicatione fructus sacrificij missæ præualere celebrantis intentionem, quamuis aliquando peccet contra iustitiam, vel obedientiam, vel fidelitatem, hæc applicatio est actus potestatis ordinis, & immediatè fit in persona Christi, quare non pendet ab Ecclesiæ, vel Superioris intentione, sed à libera voluntate celebrantis. Sic enim instituit Christus ob liberum exercitium consecrationis, & celebrationis vt applicatio missæ fiat immediatè suo nomine (sicut effectio Sacramentorum) & per consequens quantumuis superior conetur applicare missæ fructum alicui, nihil efficiet, si celebrans eum non applicet. Et ratio est, nam in contractibus, & in votis, & in similibus, operatur subditus vt

vt persona principalis, in missæ verò celebratione, ac applicatione quilibet Sacerdos operatur, vt immediatus Christi minister, independens ab omni humana potestate. Sed de hoc ego alibi. Peccaret tamen mortaliter Religiosus applicando missam contra intentionem Superioris. Verum est, quod quando Superiores præcipiunt pro deuotis amicis, Prælatis, Principibus, vel pro conuersione Gentilium, aut hæreticorum, vel pro communibus necessitatibus missas offerri, non teneri subditos obedire sub mortali. Quia nec Superiores intendunt obligare subditos in hoc casu sub mortali, cùm illas potius commendent, quam præcipiant. Nec apparet iusta ratio cogendi sub mortali subditos ad has missas dicendas, nisi forsan pro aliquo Principe à quo Republica Christiana maximè pendeat, & est doctrina probabilis. Et ita docet Fagundez *p.1.lib.3.cap.10.num.6.* & Franciscus Lugo *vbi supra numer.28.*

An si Sacerdos applicet missam existens in peccato mortali, sacrificium illud reponatur in Thesauro Ecclesiæ, cum non prosit Sacerdoti quoad satisfactionem ex opere operato.

Resolvt. XL.

Attende quæso, Amice lector, nam Doctores communiter affirmatiuè respondent cum Suarez. Vnde Mercerus *in 3.part.D.Thom.q.83.dub.8. num.4.* si quæritur an effectus hîc remissionis pœnæ impeditus per obicem detur fictione recedente. Respondetur neg. sed si incapax sit ille, pro quo offertur, manet in thesauro Ecclesiæ: ideò expedit sic offerre, vt si is pro quo offertur non indigeat iuuari non possit, prosit aliis, vni, vel pluribus quibus Sacerdos voluerit. Ita ille: cui adde Auersam *de Sacram. Eucharist.q.11.sect.10.*

Sed mihi non displicet opinio Henriquez quam tuetur piissimus, & sapientissimus Pater Iacobus Granad. ex Societate Iesu, sic itaq; asserit *in 3.p.D. Thom.contr.6.tra.14.disp.7. sect.3.n.13.* Secunda difficultas est an si sacrificium missæ non prosit ei pro quo offertur, aut non imperret eam rem, pro qua offertur, reponatur in Ecclesiæ Thesauro? Respondetur, variè iuxta varios casus explicandam esse hanc difficultatem. In primis enim accedere potest, eum pro quo offertur missa, non esse capacem totius fructus pro eo statu, quem tunc habet, v.g. si offeratur pro peccatore, cui licet prosit ad obtinendam veniam, non tamen ad satisfactionem. Et quidem Suarez existimat eam satisfactionem nullo modo in futurum prodesse posse eiusmodi peccatori, ac proinde vel statim applicandam esse alteri, vel reponi in thesauro Ecclesiæ. Mihi certè placet opinio Henriquez *lib.9.c.15.§.2.* existimantis, eam satisfactionem reseruari in mente Diuina, vt applicetur illi peccatori, cum in Dei gratiam redierit. Probaturque ratione, quia sacrificium hoc licitè & sanctè offertur pro peccatore: ergo illi applicari potest quidquid ex operato tribuitur illi pro quo offertur sacrificium: ergo si pro eo statu id applicari non potest in actu secundo, manebit in actu primo, vt ablato obice peccati mortalis, statim conferatur. Sic enim homini bona fide accidenti ad Eucharistiam, sed sine dispositione ad gratiam, licet tunc non detur gratia, datur postea, cùm tollit obicem peccati, vt *tr.9.* diximus, & id est adhuc magis verum in aliis Sacramentis. Hucusq; Granado cuius opinio non solum noua, & curiosa sed nimis deuota, & pia, & præbens occasionem fidelibus, vt magis libenter, & largius conentur offerre missas pro amicis, & coniunctis, etiam si sciant esse in statu peccati mortalis, nam illa sacrificia eis proderunt non solùm quoad fructum impetratorium, sed etiã satisfactorium, recedente obice peccati. Immensa bonitas Dei, & munifica ad indulgendum natura.

Sed hîc oritur dubium, an si Sacerdos obliuiscetur applicare alteri missam, illius fructus redeat ad ipsum? Negatiuè respondet Henriquez Franc. Lugo *fol.251.* Ioannes Vvigers *in part.q.83.dub.10. numer.54* & alij, quia Deus celebrantis intentione non confert missæ fructum; nec Sacramentorum valorem. At ego existimo, quod quoties Sacerdos nulli alteri applicat fructum sacrificij, censetur sibi applicare, idque per intentionem virtualem, seu interpretatiuam, qua quoties non applicat fructum bonorum operum alteri, à se censetur velle sibi applicare; item ex alia intentione qua maximè suis bonis operibus intendit sibi prodesse quantum potest; vnde ex hac parte nullus fructus manet inapplicatus. Si autem applicet fructum ei, qui non indiget, vel non est capax, tunc putandum est fructum redire ad applicantem, nec remanere in thesauro Ecclesiæ (de fructu applicato viuis loquor.) Ratio est, quia censetur quisq; habere voluntatem interpretatiuam satisfaciendi obligationi, applicando fructum alteri, & casu quo fructus illi non possit prodesse, reseruandi sibi eo modo ac si non applicasset, iuxta illud Psalm.34. *Oratio mea in sinu meo conuertetur,* & Matt.10. *Pax vestra reuertetur ad vos,* idque ex similitudine columbæ probari potest, quę Gen.8. *non inueniens vbi pes eius requiesceret, ad arcam reuersa est*: ita fructus sacrificij, cùm non prodest ei cui applicatur, censetur reuerti ad applicantem, nisi intentione aliqua actuali, vel virtuali aliter disponat, aliàs enim si applicans non esset talis intentionis, fructus remaneret in thesauro Ecclesiæ, & hanc sententiam tenet Rutheus *de sacrificio missæ lib.1.disp.5.quæst.3.* & præter alios Authores, instar multorum vnum adducam, nempè Lessium *in 3.par. D.Thom.qu.83.art.1.dub.9.n.54,* vbi sic ait: Dices. Ergo si Sacerdos obliuiscatur applicare alicui sacrificium, nullus inde proueniet fructus ex opere operato. Respondetur; Quidam dicunt posse postea applicari. Sed hoc parum est credibile: Quia sicut Sacramentum consistens in actione, solum potest applicari dum fit à ministro: tunc enim non aliàs est in eius potestate: ita etiam Sacrificium, tantum potest applicari dum fit, tunc enim tantummodo est in potestate ministri. Confirmatur, quia effectus qui datur ex opere operato, non potest suspendi arbitrio ministri, sed statim datur causa posita. Vnde aliter dicendum quando alteri non applicat, censetur implicitè applicare sibi, & sic fructum ex opere operato habet sacrificium in Sacerdote. Ita ille, & hanc sententiam Tamburinus *opusc. de Sacramento missæ lib.2.c.2.§.12.n.2.* probat magis, quia in missa Sacerdos asserit, Offero tibi pro innumerabilibus peccatis meis, & pro omnibus fidelibus defunctis, vt mihi; & illis prosit ad salutem.

Nota tamen hîc cum Gran. *vbi supra n.13.* quod cum celebratur missa pro anima Purgatorij, non solum applicandam esse illi satisfactionem, sed etiam impetrationem, quia hæc etiam illi maximè prodest, vt Deus inspiret aliis alia bona opera, quæ pro illa anima applicent, & sic magis pro illa satisfiat. Sed si aliquis quærat, an omnibus omnino iustis,

iustis, qui viuunt, & pertinent ad Ecclesiam militantem, pro quibus saltem in generali offertur sacrificium Missæ, vt supra vidimus *sect.9.* suaderique potest primò, quia id in nulla lege fundamentum habet, non in Diuina, quam nullibi Christus Dominus præcepit offerri sacrificium Missę pro omnibus fidelibus, & applicari iustis satisfactionem pro pœna, Nec in lege Ecclesiastica, tum quia de illa non constat, tum quia si Ecclesia id statuisset, designasset vtiq; quantum satisfactionis applicandum esset singulis iustis, cùm possit magis, aut minus illis applicari: hoc autem nunquam Ecclesia fecit: nec deniq; fundamentum habet in lege naturali, quia natura non dictat sacrificium Missæ debere offerri ad eum finem. Secundò, quia si quoties sacrificium Missæ offertur, relaxaretur aliqua pœna singulis fidelibus iustis, cùm illi sint pœnè innumeri, oportet pœnam, quæ relaxatur, esse maximam, & pœnè incredibilem. Præterea, cùm Missæ, quæ celebrantur quotidie, sint quamplurimæ, nullus iustus esset cui superesset aliqua pœna peccatorum, quod est planè falsum. His tamen non obstantibus contraria sententia magis mihi placet quam ex Bor. Nau. Tolet. tenet Granad. *loc. cit. sect.2. n.7.* quia sacrificium Missæ relaxat ex opere operato pœnam illius, pro quo specialiter offertur, vt dictum est: ergo etiam relaxabit pœnam eorum iustorum pro quibus generaliter offertur. Consequentia probatur, quia generalis oblatio est generalis applicatio sacrificij: sed sacrificium habet vim infallibiliter relaxandi pœnam iis iustis, quibus applicatur: ergo. minor patet, quia quod applicatio sit particularis, aut generalis, non obstat quominus sit applicatio: ergo nec obstabit, quominus censeatur sacrificium esse aliquomodo illius, qui generaliter applicatur: ergo quomodocumque applicetur sortietur effectum, si subiectum alioqui sit capax. Ad argumenta Suarez respondet Granadus, & hæc opinio est nimis consolatoria pro fidelibus existentibus in gratia.

An Religiosus, qui suis sumptibus, seu Monasterij inprimis libros à se compositos eaque exemplaria postea in diuersas regiones vendit, dicatur Negotiator.

Resolvt. XLI.

Affirmatiuè respondet Gherardus Boscellus *in decisionibus Mutinensibus lib.1. quæst.28.* nam talis videtur negotiatio propria, & prohibita, etenim negotiatio est vendere carius, seu quæstus gratia rem emptam nihil immutatam ab vendente, sed hic Religiosus vendit, quod emit, si quidem carta ab illo non fuit immutata, neque scriptura, ex quibus duobus codices impressi constant, quorum vtrumque emitur.

Item, quia si Religiosus curet impressos libros iterum imprimi vt vendat, est negotiator similiter si curet imagines imprimi, easque vendere velit. Similiter si lanam emat, ex qua pannos venales conficit suo sumptu.

Item, illa mutatio excusat Clericum à negotiatione, quæ sit opera, & industria eius, ex Anchar. *d.c.quanquam*, Nauar. *capit.27.n.128.* Feder. *cons.207.* Licèt enim propterea Clerico artificium exercere, glos. *q.14.* vt more Apostolico suis manibus viuant, *c.Namque, de consecrat. dist.6. cavit.3. dist.91.* Vbi ex Concil. Carthag. Clericus victum, & vestitum sibi ex artificio, vel agricultura absque officij sui dumtaxat detrimento patet, *& cap.4.* Clericus quantumlibet verbo Dei eruditur artificioso victum parat, v.g. faciendo, aut scribendo libros *gloss. cap.3. dist.91.* Turrecrem *dict. cap. Canonum q.14. & cap. negotiatorem distinct.78. n.2.* Ergo negotiatio erit ista, de qua loquimur; & hæc omnia affert Bosellus, *vbi supra*, & pro confirmanda sua sententia facit nimis Melin. *de contractibus disp.34. n.6.* vbi docet non posse Ecclesiasticos ex Lana etiam suarum ouium per conductos operarios pannum conficere, vt vendant; additq; ex panno sic confecto non deberi gabellam, quàm soluunt laici in suis venditionibus, confirmantur superius dicta per ea, quæ firmat Larrea *in allegationibus fiscalibus, tom.2. allegation.42. n.42.*

Sed contrariam sententiam tenet Pellizarius *in man. Regul. tom.2. pract.6. capit.10. numer.19.* vbi sic ait: An præsens prohibitio officiat quominus Regulares licitè possint imprimere libros in propriis Monasteriis (seruatis tamen seruandis) eosque postea vendere non solum aliis Monasteriis Ordinis, sed etiam cuicumque alij extraneo debitum pretium soluenti.

Respondeo non officere, & probatur, tum quia id isto casu non venditur vlla res empta: cum tamen negotiatio propriè dicta sit ea, qua aliquid emitur, vt carius immutatum vendatur, vnde non video cur Regulares in isto casu dici debeant negotiatores: quamuis aliàs non videatur expedire, quod Religiosi his tricis se immisceant ob plura, vt varia incommoda; quæ inde possunt procedere. Ita Pellizarius, & post illum Pasqualigus *in qq. can. cent.1. q.73. num.2.* ibi docet quod hos libros imprimere, & vendere non sit negotiatio propriè dicta, quæ sit prohibita Clericis, & Religiosis, sicut nec etiam negotiatio colere conductis operariis proprios agros, & fructus perceptos vendere. Quia illa tantùm est negotiatio propriè dicta qua res emitur, vt eadem immutata in eadem specie carius vendatur: ita vt lucrum intendatur ex emptione prius facta, & docent Lessius *lib.2. de iust. & iur. cap.21. n.8.* Alterius *tom.1. de censur. disp.19. lib.5. c.6. dub.7.* Molin. *to.1. de iust. & iure tr.2. disp.342.* Duardus *in Bullam Cœnæ lib.2. can.18. q.8. numer.14. & sequent.* Bellet *in Disquisit. Cler. part.1. de discipl. Cler. §.21. n.7. & sequen.* Mardel. *1.2. de iust. & iur. tr.5. cap.2. dub.4.* Syluius *2.2. q.77. art.4. concl.4. ad 6.* Rebel. *de oblig. iust. part.2. lib.9 q. vlt. sect.1. & 2.* Tanner. *tom.1. disp.4. quæstion.7. dubit.2. num.69.* Turrian. *2.2. tom.2. disp.59. dubitat.2. numer.1. & sequent.* Riccius *tom.1. Praxis resol.317.* Marta *de iurisdict. part.4. casu 3. n.9. & 10.* Faustus *in speculo confessar. disp.33. quæstion.17.* Palaus *part.2. oper. moral. tra.11. disp. vnica p.9. n.16.* Barbosa *tom.2. Collectan. in ius Canon. lib.3. tit.50. cap.6. n.3.* Bonac. *disp.1. in Bullam Cœnæ qu.19. punct.3. §.3. num.3.* Sousa *in bullam Cœnæ cap.19. disp.62. conclus.1. n.4.* Sperell. *decis.94. n.8. & sequent.* & ex iis qui libenter immunitatem Ecclesiasticam oppugnauerunt Ceuallos *de cognit. per viam violent. p.2. quæst.64. n.21.* Pereira *p.2. de manum. Regia c.24. n.34.*

Ex his resoluenda est difficultas, Non posse nimirum dictos libros grauari gabellis, sed posse tam Religiosos, quàm cæteros Ecclesiasticos eos liber vendere, & asportare vendendos, quocumq; voluerint, absq; eo quod alicubi soluant gabellas quandiù manent sub ipsorum dominio. Quia tales libri tanquam Ecclesiasticorum siue sint bona Ecclesiastica, quando sunt religiosorum, siue reducantur ad bona patrimonialia, exempla sunt à iurisdictione laica, & proinde non possunt grauari gabellis

vt decernitur *in cap. quamcunque de censib. in 6. & c. 1. de immunit. Ecclesiaſ. & in Bulla Cœnæ can.* 18. & ideò imponentes gabellam, & exigentes incurrunt excommunicationem, ex quibus infert non posse dictos libros graui gabellis.

Quid ego sentiam in hac difficultate dicam, consulendam itaque puto primam sententiam, in rigore tamen non possum secundam damnare; nam vt obseruat Pater Vvading. *tr. de contract. disp. 7. dub. 13. numero 6.* Patres inclytæ Societatis Iesus Can. 84. Congregationis septimæ declararunt habere speciem negationis Typographiæ sumptus pro edendis libris Societatis subministrare, & exemplaria, lucra, damnaque Societatis diuidenda accipere; in hoc autem genere negationis, cùm non sit iure communi prohibitum, potest Generalis, sed non nisi ob grauissimas causas dispensare. Ita ibi, ex qua declaratione firmatur nostra opinio, nempè primam sententiam esse consulendam, cùm talis actio habeat speciem negotiationis, & quod non sit absolutè damnanda secunda sententia, cùm talis actio non sit propriè negotiatio, & in sactis canonibus prohibita, nam alioquin non posset in illa Generalis Societatis dispensare, & sic secundæ sententiæ sine vllo scrupulo adhærere, quando Religiosus non inueniret Typographum, qui vellet suum librum imprimere, aut non ita appositè imprimeret, tunc quidem posset suis sumptibus illum imprimere, & vendere quot ad expensas resarciendas sufficerent; nam in tali casu seruaret se indemnem, & hoc non efficeret quæstus, aut lucri gratia, sed tantum ad sumptus factos resarciendos.

Assentiar tamen libenter Patri Pasqualigo, quod si libri Religiosorum, & aliorum Ecclesiasticorum imprimantur ab impressoribus pro suis sumptibus possint Ecclesiastici ea exemplaria, quæ in recognitionem operis accipiunt ab ipsis impressoribus, liberè vendere, & asportare quocumque voluerint nulla soluta gabella; quæ non poterit exigi ab iis, qui exactioni assistunt, & si exigant, incurrent excommunicationem. Nam hæc exemplaria, postquam consignata sunt auctoribus, enumerantur inter bona ipsorum.

Nota hîc obiter, Pellizarium *vbi supra num. 17. & 18.* docere, Regulares facta fornace ad vsum propriæ fabricæ, posse etiam externis vendere lateres, calcem, &c. quia accessorium sequitur principale, principale autem in præsenti casu est vsus proprius Monasterij: vnde fit, vt sicut Regulares non sunt nec dici possunt negotiatores, si fornacem faciant ad vsum propriè fabricæ, sic nec sint nec dici possunt ex eo, quod modo dicto externis vendant latere, calcem, &c. ex sua fornace. Item Regulares dummodo id non faciant extra proprium Monasterium ex frumento in proprijs agris collecto conficere panem, eumque vendere in publica officina. Tum quia Episcopi, quibus non minus interdicitur negotiatio, quàm Religiosis, suum interdum distrahunt frumentum hoc modo; nimirum publicè vendendo panem ex eo confectum, ergo & idem licitum erit Religiosis, cùm sit eadem ratio de his, ac de illis: tum quia panis factus ex frumento collecto in propriis agris, est fructus seu quasi fructus propriorum prædiorum, adeoque sicut Religiosi vendentes frumentum perceptum in suis agris non sunt negotiatores, ita nec erunt si vendant panem ex dicto frumento effectum: tum quia aliquando id faciunt Religiosi scientibus, & non dissentientibus Prælatis, cùm facile possint dissentire: ergo signum est id esse licitum, & consequenter non debet ipsis derogari: præsertim si ij aliàs non possint sua diuendere frumenta, sicque prospicere necessitatibus Monasterij, quod non rarò euenit.

Item Regulares posse emere ad vsum Monasterij, & postea accrescente pretio eorum vendere, sperantes fore vt eadem paulò post emant vilius. Et hæc dicta esse volo secundum mentem patris Pellizarij. Et quidem Barbosa *de iure Ecclesiastic l. 1. cap. 40. n. 128.* ex Abbate, Carolo de Grassis, & aliis approbat Clericos posse vendere panem coctum, & ad minutum ex frumento collecto in propriis prædiis, id tamen quod attinet ad Religiosos admitti non debet: ita vt id faciant in propriis Monasteriis, secus si per alios, & in domibus sæcularium, quod etiam obseruat Lezana *in sum. tom. 4. ver. negot. n. 7.*

An dubius si mandatum suum, aut consilium influxerit in homicidium, debeat se irregularem existimare.

Resolvt. XLII.

NEgatiuè contra me, & alios respondet ex Henriquez nouissimè Pater Giballinus *de irregularit. c. 4. q. 1. consult. 11. n. 32.* vbi sic ait; Nego in vtroque illo dubio contrahi irregularitatem: quare poterit Consiliarius iste deponere dubium practicũ, atque sacra more solito peragere; quod euidenter sequitur ex regula vniuersali à nobis stabilita consectario tertio, diximus enim in dubio facti contrahi irregularitatem in solo homicidio ex peculiari iuris dispositione, quæ neq; in aliis irregularitatibus valet, neque nisi in casibus à iure expressis, atq; in iure nunquam habetur in dubio, an consilium influxerit in homicidium, contrahi irregularitatem, nam loca omnia, quæ tribuunt hanc irregularitatem consilio, supponunt vi illius positum fuisse effectum: de dubio autem an ex illo consilio fuerit secuta cædes, nihil planè definiunt; quare relinquunt iuri communi quod in dubio facti irregularitatem contrahi non vult nisi in quibusdam casibus ab ipsomet expressis *cap. ad audientiam, & c. significasti 2. de homicidio.* Fateor quidem in hoc dubio præsumi consilium fuisse operatum, vt cum Conar. *diximus lib. de censur. c. 5. q. 3. n. 21.* quare ex ea præsumptione damnabitur tanquam irregularis iste Consiliarius non ratione dubij homicidij, sed certi, & constantis ex ea præsumptione, cui definitioni non tenebitur se aptare forum internum quod ducitur rei veritate, & non sola præsumptione quã sequi sæpius cogitur forum externum. Hucvsque Giballinus; & si hæc sententia est probabilis à multis scrupulis plures immunes erunt.

Sed ego non recedo à sententia, quam olim docui & docet præter alios doctus Magister Cornejo *in 3. part. tra. 14. de irregul. disp. 1. dub. 2. fol. 774. n. 3.* vbi sic ait; Sed quid si consulens dubitet an ad hoc consilium præstitum hoc homicidium sit commissum, necne.

Respondetur standum dictis ipsius consulti, ita vt si dicat se motum non fuisse per consilium, neq; ad substantiam, neque ad circumstantiam homicidij, liber manet consulens ab irregularitate; ita Sayr. *lib. 6. cap. 2.* quod si hoc non possit ab eo sciri, vtendum est prudentibus coniecturis, si omnibus pensatis existimetur consilium non concurrisse ad tale homicidium, consulens non erit irregularis: si tamen omnibus inspectis dubium manet irregularis est censendus, tum propter supradicta in dubio

de

de homicidio, tum etiam quia in dubio præſumendum eſt, quod alter non committeret delictum niſi inſtigantur cõſilio, *lege merito ff. pro ſocio.* Ita Cornejo, cui adde Caſtrum Palaum *tom. 7. diſp. 6. punct. 15. §. 2. n. 3.* & alios penes ipſum.

Verùm circa præſentem difficultatem doctiſſimus, & amiciſſimus Bardi *de conſcient. diſp. 6. c. 7. §. 8. n. 3. & 4.* ex Sanchez; & Merolla diſtinguit; Dico igitur primò; ſi conſtat de homicidio iam peracto, & dubitatio ſolùm verſetur, an conſilium præſtitum habuerit influxum aliquem in delictum, quia præſumptio eſt contra conſulentem ipſum, deberet enim probare homicidium vi ſui conſilij minimè illatum fuiſſe, quod in quibuſdam circumſtantiis, hoc eſt, ex aſſertione occidentis adminiculata aliis coniecturis, poterit probari, ſi autem hoc non probetur, ius præſumit, quod ſi conſilium datum non fuiſſet, homicidium illud minimè commiſſum fuiſſet: neque præſumptio iſta cenſebitur temeraria; quoniam ex vna parte habemus effectum, videlicet homicidium; & ex alia cauſa habemus cauſam ſufficientem applicatam fuiſſe, nempe conſilium præſtitum, idcirco niſi oppoſitum appareat, cenſendum erit homicidium vi prædicti conſilij ſecutum, fuiſſe. Tunc veram cenſeo noſtram ſententiam affirmatiuam; quia dicit ſecundò ſi dubium de influxu conſilij emergat non conſtante de delicto, ideſt de homicidio, admittendum eſſe iudicio priorem ſententiam, quia cùm crimen non probatur præſumptio eſt pro reo, nempe pro conſulente; ideoq; non debet irregularem ſe exiſtimare. Et quidem omnes iſtæ tres ſententiæ probabiles eſſe exiſtimo.

Nota etiam hic obiter, Giballinum *vbi ſupra conſectar. 12. num. 53.* & Henriquez docere etiam contra me, non eſſe irregularem, qui non potuit diſſuadere fœminæ abortum, cuius ipſe prius auctor fuerat, nam ait ipſe, cauſa dicti abortus tunc cauſa eſt ſola malitia eius fœminæ, non conſilium ipſi datum, quod reuocatum eſt, & impeditum ne fieret; cùm enim ſit cauſa moralis, & non phyſica; actiuitas impediri poteſt; nam reuocatio conſilij impedit irregularitatem. Sed noſtram ſententiam ſuſtinet etiam Palaus *vbi ſupra n. 4.* & Cornejo *loco cit.* Giballini tamen, & Henriquez opinio ſua non caret probabilitate.

Ex Gallia per litteras interrogatus fui de hoc caſu. An Titius contraxit irregularitatem, dum conſulit Petro vt ad duellum vocaret Paulum, ſi Paulus poſtea interfecit in duello Petrum.

Reſolvt. XLIII.

Negatiuè ſatis probabiliter reſpondi, & ad Gallum interrogantem, Gallum alium reſpondentem adduxi, nempe Patrem Giballinum *de irregularit. cap. 4. qu. 2. conſectar. 7. n. 18.* & ratio eſt, quia iſte mandans, & conſulens eſt cauſa moralis cædis mandatarij, & conſultarij, quamuis enim ſuo mandato & conſilio non intenderit, eam tamen indirectè voluit, cùm eius periculo imprudenter exponere voluit hunc mandatarium, & conſultarium, quare illud homicidium non erit reſpectu conſulentis prorſus caſuale, ſed indirectè voluntarium. Quare ita docent Suar. *diſp. 44. ſect. 3. n. 18* qui contrariam, neque ſpeculatiuè, neque practicè ſequendam dicit. Villalob. *tra. 21. diffic. 20. n. 10.* Auil. *7. part. diſp. 6. ſect. 2. dub. 5. conſ. 4.* Sayr. *lib. 7. c. 3. n. 3.* Vgolin. *cap. 16. §. 8.* Molin. *tra. 3. diſp. 32. n. 2.* Couar. *2. part. §. 2. num. 2. verſ. quod ſi ex prauo.* Qui omnes ferè Summiſtas, & Canoniſtas in hanc rem laudant, vt videbis apud Sayr. quod intelligendum tamen aliqui volunt ſi mandans, & conſulens præuidere debuit periculum illius occiſionis mandatarij. Quod etiam confirmatur ex eo, quod qui exponit ſe periculo mortis abſque rationabili cauſa, vere homicida eſt ſui ipſius ſi occidatur, qui igitur conſulit, aut mandat alicui, vt eiuſmodi diſcrimini ſe obiiciat, conſulit, aut mandat homicidium; quare ſi contingat, verè homicida fuerit, atque adeo irregularis.

Reſpondetur nihilominus nullam hoc loco contrahi irregularitatem à mandante, aut conſulente. ita viri docti apud Suar. Henriquez *lib. 14. c. 16. n. 1.* Speculator *titulo de diſpenſ. §. iuxta n. 43.* Turrian. *l. 6. de cenſur. diſp. 63. dub. 4.* Hurtad. *diſp. 2. de irregul. diffic. 6. n. 22.* Præpoſit. *q. 5. de irregul. dub. 10. num. 78.* Vaſquez *diſp. 100. n. 45. 1. 2.* Neque dicit improbabilem Bonac. *diſp. 7. q. 4. pun. 7. n. 17.*

Ratio mihi perſpicua videtur, quia nullibi imponitur irregularitas ob mandatum, aut conſilium niſi quando quis mandat, aut conſulit alicui, vt ſeipſum, vel alium occidat, & effectus illius mandati aut conſilij ponitur: at verò qui mandat aut conſulit Titio, vt Caium occidat, non mandat, vt Titius ſeipſum occidat, quamuis mandet vt occidendo Caium exponat ſe periculo, vt occidatur à Caio, ergo etiam reuera Titius, dum mandatum, aut conſilium ſibi datum exequitur, occidatur, mandans non erit irregularis. Maior huius argumenti patet expendenti iura quibus irregularitas ad mandantes, & conſulentes extenditur, nam *cap. ſignificaſti 2. de homicid.* loquitur de eo cuius conſilio, & mandato parochiani proceſſerunt contra latronem, *cap. autem ſicut dignum §. Clericos eod. tit.* agit de Clericis qui conſilium dederant, vt Cantuarienſis Archiepiſcopus caperetur, aut eius captioni armati interfuerant. Denique *cap. fin. eod. tit. in 6.* Loquitur de mandante qui iuſſerat alium percuti, citra occiſionem tamen, & mutilationem, qui tamen reus homicidij atque mutilationis factæ à mandatario fines mandati excedente dicitur, atque adeò irregularis, eò quod debuerit cogitare id euenire poſſe, atque ita in culpa ſit, quod non vitauerat tale periculum; ex quibus omnibus euidenter colligitur, nunquam in iure homicidam quempiam dici, atque ea de cauſa irregularem ratione mandati aut conſilij, niſi qui mandat, aut conſulit alicui occidere ſe ipſum, aut alium quempiam. Iam vero qui alteri conſulit, vt alium iuuadat etiam cum periculo ſuæ vitæ, aut vt quid difficile, cum magno diſcrimine ne ab aliquo interimatur, aggrediatur, non conſulit ipſi vt ſeipſum occidat; neque cauſam proximam illius occiſionis ponit; quod inde probatur, quia iſte, qui aggreſſus alium, ab illo occiditur, aut qui obiit caput ſuum graui periculo, ne ab alio occidatur, non occidit ſeipſum, licèt ſi imprudenter hoc periculum adeat, peccet contra fortitudinem, aut propriam charitatem, non enim ponit cauſam proximam tendentem ex ſe ad homicidium, atque independenter ab aliena voluntate, vti neceſſarium eſſet, vt diceretur ſe ipſum occidere. Sicut igitur qui offert ſe morti ab alio inferendæ non occidit ſeipſum, ita neque qui illi conſulit occiſionem ſui ipſius, quare ratione illius conſilij, licèt contingat hunc conſultarium ab illo occidi, minimè incurret iſte Conſiliarius irregularitatem ex homicidio, quia vt ait Vaſquez, conſilium traditum ei

qui occiditur, & quod non tendit in mortem nisi ratione periculi, quod incautè aggreditur, non videtur in iure prohibitum sub pœna irregularitatis, atque ita elidunt aduersariorum rationes.

Vnde ex his immeritò dixit Suarez *de cens. disp. 44.sect.3.numer.18.* hanc sententiam neque speculatiuè, neque practicè sequendam esse, nam ego puto, & speculatiuè, & practicè probabilem esse, & in eius fauorem, vide Vasquez, Turrianum, Hurtad. Præpositum, & alios penes Giballinum *vbi supra.*

Nota hic obiter, quòd qui assistunt homicidæ, si faciliorem faciant occisionem sua præsentia, etiamsi nihil aliud conferant, sunt irregulares, quia, vt dixi, cooperantur homicidio: si tamen ex illa associatione non fuerit auctus animus occisori, neque quidpiam aliud ipsi eam in rem præstitum, nam & viribus, & animo longè superabat aduersarium, non sequeretur irregularitas, quia nulla fuit inibi cooperatio, ita Auil.*7.part.disp.6.sect.4.dub. concl.1.* Addo etiam patrem, filium, consanguineum, aut etiam intimum amicum, qui alterum comitatur bono animo, ne quid periculi patiatur, non incurrere irregularitatem; etiamsi occidat aduersarium, quia vacat rei licitæ; neque in ea præsentia adhibenda peccat, vt ibidem tradit Auil. cum Henriquez *lib.14.c.16.n.1.* & Nauarr. *conf.32. de homicid.* qui negat esse irregularem eum, qui bono animo nudum ensem ferebat, interea dum frater rixabatur cum alio, quem occidit, si ipsum iste minimè vulnerauit, quanquam Præpositus *in 3.par.qu.5. de irre.dub.8.n.65.* id ita intelligendum esse moneat, vt homicida ex illa associatione fratris, aut amici non fiat animosior ad occidendum; verùm ferè impossibile est moraliter, ne crescat animus illi, qui videt se stipatum amicis, & ne audacior fiat ad facinus aggrediendum; atque ita semper sequeretur irregularitas ex cuiuscumque associatione.

Nota secundò, quod Maiolus *de irregularit. lib.5. cap.48.§.3.n.14.* adulterum, aut fornicatorem, qui dum immoderata copula cum muliere prægnante coit, illi abortum fœtus animati causat, damnat irregularitatis, non verò maritum, si idem faciat, eò quod vnus illicita copula, alter licita vtatur; quæ distinctio nulla apud nos est, vbi cætera paria reperiuntur. Itaque si ex modo copulæ, & fœminæ debilitate, aliisque circumstantiis potuit, ac debuit suspicari periculum abortus, illique vt suæ indulgeret intemperantiæ se exposuit, consequuto deinde homicidio, reus illius est contra quintum Decalogi præceptum, & fit irregularis, siue maritus, siue adulter fuerit.

Nota tertiò, qui fœminam ad se venire iubet per tecta, aliaue loca periculosa, vnde imprudens sibi mortem conscisuit, aut si prægnans erat, fœtum excussit, non fit irregularis, quia iste siue Clericus, siue laicus (malò enim DD. aliqui solita ista distinctione vtuntur hoc loco) non consulit huic mulieri, vt seipsam occidat, vt abortiat; neque vt causam necessariò connexam cum abortu, aut suo interitu suscipiat, quamuis aliquod periculum sit quod tamen vitare poterit, si ipsa cautè, & prudenter se gerat: quare sibi imputet si sua culpa aut pereat, aut abortiat, non tamen amasius, à quo inuitata fuerat, dicetur propriè, & verè illius, aut fœtus ipsius homicida ad effectum irregularitatis, cùm reuera illud homicidium non consuluerit, si tamen ipse secum traheret fœminam aut funem tenderet aut explanandum, iter suscepisset, aut remouenda offendicula, quæ occurrere, aut facilem transitum dixisset, vnde illa credula incautiùs se gessisset, aut non adfuisset amacius ad horam dictam, vt opem referret, illeque vel se delusam suspicata, vel metu exterrita concedisset, existimarem hunc esse irregularem, non ratione consilij veniendi per eiusmodi iter periculosum, sed quia eius casui, cædi, aut abortioni reipsa fuisset cooperatus.

An si quis commisit plura homicidia contrahat plures irregularitates, necessariò in dispensatione manifestandas.

Resolvt. XLIV.

NOn est tamen facilis ista quæstio, vt quidam Minister huius Romanæ Curiæ olim putabat, vnde ponam hîc per extensum verba Doctorum, sic itaque asserit Caspensis *in Cur. Theolog. tom.2. tract.25.disp.5.sect.9.num.59.* Infertur, eum qui plura homicidia commisit, contrahere plures irregularitates necessariò in dispensatione manifestandas, & ita tenet Suarez *de legib.6.cap.24.* & videtur esse stilus Curiæ; sed certè opposita sententia est satis probabilis, quam tenet Castrus Palao *tom.1. tract.3. disputat.6. punct.16.§.4.* quem plures & graues Doctores sequuntur. Et probatur a simili, quia copula sæpius repetita non inducit nouum impedimentum, neque est necessariò facienda mentio omnium illorum delictorum, sed sufficit si vnius tantùm mentionem faciat, vt tradit Sanchez *lib.8. de matrim. disputat.24.* & qui ter, vel quater contraxit nuptias non est necesse vt id exprimat quando petit dispensationem bigamiæ, vt docet idem Sanchez *libro 7. disputat.86.* Hæc Caspensis. Stephanus Baunius *in Theolog.mor.tom.2.tract.11.quæst.40.* postquam adduxerat Henriquez, Filliucium, & Palaum pro sua opinione, sic subdit, Contraria tamen sententia Romæ est in vsu, vbi fama est eam opinionem in animis ministrorum fori Pontificij, pridem (incertum qua ex causa) inueteraſſe planè, vt sentiant conscientiæ suæ satis non facere, qui suppressa eiusdem facti iteratione, à quo canonica lege irregulares sunt facti, contenti sunt narrare Pontifici, absolutè tales se esse numero non notato, quo in eius legem committentes, laqueo se irregularitatis induere, quam ego praxim, vt magis tutam ita in conscientia (nisi eam summus Pontifex seruari in Ecclesia imperauerit) non necessarium existimo.

Obiicies, cùm de relaxanda irregularitate, Pontifici simplices libelli dantur, non plures sed vnam dumtaxat vt rogatur, remittere ei est animus, at tot quamquam numero tantùm diuersas in censura, v.g. qui celebrat incurrit, quot Deo in sacra ara Ecclesiæ nomine sacrificia offert, ac dicat, ergo earum facienda est in prædicto libello mentio.

Minor est falsa, quia cùm irregularitas sit inhabilitas eaq; per modum habitus non potest operans ex eadem causa magis inhabilis reddi, cum tota inhabilitas quanta est, prima celebratione in censura, aut suspensione sit producta. Et licet (quod non admittimus) secus esset quam dicimus, vnius tamen tantùm meminisse satis foret, in cuius rei fidem exempla produci solent à scriptoribus varia, trium Diana meminit *de irregul. part.4. resolut.86.* omnium clarissimum est quod de repetitis nuptiis profertur, has enim, etsi quarto, quinto, aut sæpius

quis

quis frequentauerit, non eſt tamen huius iterationis neceſſario facienda mentio, quando petitur bigamiæ diſpenſatio, ſecundum Vgolin. *de irreg. c. 56. parag. 7.* Auil. *de cenſ. p. 7. diſp. 8.* ergo nec earum rerum quæ ex vno eodemque principio irregularitatem pariunt. Eodem mihi pertinere videtur, quod de impedimentis matrimonij dicitur. Certum enim eſt ex coitu illicito affinitatem contrahi, quæ matrimonio ad ſecundum vſque gradum incluſiuè opponit obicem, fac ergo aliquem rem habuiſſe non ſemel, ſed centies cum conſanguinea eius, cuius tenetur amoribus, ac deſiderio coeundæ cum ea ſocietatis vitæ ac lecti, quæro ecquid ſit neceſſe Pontifici hunc numerum exprimere, an non ſit ſatis rem nudè, hoc eſt factum exponere? id ſi conceditur, concedere quoque eſt neceſſe, cum diſpenſatione ſuper irregularitate conſequenda agitur, fungi eum officio, qui cauſam Papæ clarè, ac diſertè, ex qua ea fit nota ſignificat non expreſſis vicibus, quibus ei ex iteratione eiuſdem cauſæ principium eſt factum. Hucvſque Bauynus.

Difficultas igitur huius quæſtionis pendet ex reſolutione, an ſtylus Curiæ obliget in foro conſcientiæ. Negat Sapientiſſimus Granado, Henriquez, Villalobos, Ceuallos, Rebuffus à me alibi adducti, & quos me etiam citato adducit, & ſequitur doctus Leander *de Sacr. t. 2. tr. 9. diſp. 24. quæſt. 48.* per totam, quibus ego addo Præpoſitum *in 3. p. D. Thomæ qu. 8. de diſpenſ. matrimon. dub. 6. num. 61.* Caramuelem *in Theol. fundamentali fun. 23. n. 468.* Martinum de San Ioſeph *in mon. Confeſſ. to. 1. lib. 1. tract. 46. de matrim. numer. 1.* Martinum Perez *de matrim. diſp. 46. ſect. 6. numer. 4. & 9.* Hurtadum de Mendoza *vol. 2. diſp. 170. ſect. 1. num. 197.* Marcum Vidalem *in Arca theol. mor. tit. de duello reſpon. 3. nu. 22.* Pellizarium *in man. Regul. tom. 2 tr. 8. c. 5. n. 195.* Fagundez *par. 2. Eccleſ. l. 8. cap. 8. num. 36.* Creſcentium *in Præſidio Romano lib. 3. num....* & latiſſimè Portel *in reſponſ. tom 1. par. 3. caſ. 5. n. 3.* vbi ſic ait; Moueor ſecundò, quia principale fundamentum quo nititur Sanchez de ſtilo Curiæ, videtur iam hodie non obligare ſaltem in Hiſpania. Nam Rodrig. *additione ad ſumm. tom. 4. c. 39. concl. 5.* in ſimili materia, ait, quod ſtilus Curiæ non obligat in Hiſpania: citat in primis ad hoc Staphileum. Ferretum, Azeuedo, & Rebuffum, & addit paucis ab hinc annis in Ciuitate Toletana bis à Vicario Generali fuiſſe iudicatum contra ſtylum Curiæ. Et probatur quia ad hoc vt ſtylus Curiæ obliget tanquam ius commune, oportet illum eſſe ſcriptum, promulgatum, & à Summo Pontifice approbatum: quod non conſtat de aliquo ſtylo Curiæ: maximè quia hîc ſtylus multoties mutatur pro arbitrio Summ. Pontificum, provt notant Mandoſ. & Rebuffus ibi citati, Rodriquez, cùm ergo fundamentum Sanchez de ſtylo Curiæ non vrgeat, poterit ſecurè teneri opinio oppoſita Henriquez, &c. Ad Capitulum verò quam graui, de crimine falſi, dico primò, illud Capitulum eſſe iam antiquatum per contrarium vſum, ſicut aliqua contenta in corpore iuris, ſaltem in decreto, dico tunc ſtylum Curiæ facere ius, quando talis ſtylus fuerit ſcriptus, promulgatus, & inuariabilis. Quod confirmari poteſt à ſimili, nam declarationes Cardinalium editæ Romæ authoritate Papæ circa Concilium Tridentinum, ſunt inuariabiles, & tamen iuxta grauium Doctorum opinionem non faciũt ius commune, eo quod non ſint promulgatæ toti Eccleſiæ. Sic ſentit Delrio *l. 9. Magic. diſquiſ. cap. 1. ſect. 3. propè finem.* Et Valero Cartuxano *l. de differ. vtriuſque fori, ver. Nullitas, different. 5. §. ſed certè,* vbi citat Nauarr. *in concl. 34. de præb.* & alij viri doctiſſimi, quos ſuppreſſo nomine citat Rodriquez, *to. 1. qq. quæſt. 11. art. 2.* & fauent tradita à Sanchez *lib. 2. de matrim. diſp. 14. nu. 4.* Si ergo hæ declarationes factæ authoritate Papæ, cùm ſint inuariabiles, non faciunt ius commune obligans totam Eccleſiam, eo quod non promulgantur vt lex communis; Minus faciet ius commune ſtylus Curiæ non promulgatus Eccleſiæ & quotidie variabilis pro arbitrio ſuccedentium Pontificum. Et hæc omnia docet Portel. *vbi ſupra.*

Itaque ſupracitati Doctores firmiter tenent, ſtylum Curiæ facere ius ad ſummum quoad forum externum, non autem quoad forum internum, & quoad hoc non tollere probabilitatem alterius opinionis, quam tuto in conſcientia ſequi poteſt. Sed his non obſtantibus ego non recedo à ſententia, quam olim docui cum Sanchez, Merolla, & aliis, nec enim oportet ſapere, pluſquam oportet ſapere. Itaque in his materiis exprimendis cautè ſe gerant Authores, & tu Lector à multis tricis eris liber ſi noſtræ ſententiæ adhæreas.

An viuæ vocis oracula Regularibus conceſſa, hodie ſint ablata, & extincta.

Reſolvt. XLV.

Non minùs eſt practicabilis, ac etiam periculoſa præſens difficultas, quam fuit altera in ſuperiori reſolutione tractata, & quidem negatiuæ ſententiæ adhærent plures Doctores, aſſerentes per Bullam Vrbani VIII. hodie non eſſe reuocata oracula viuæ vocis, confirmata per Bullas ſub generali nomine quorumcumq; priuilegiorum, vel etiam ſub expreſſo nomine oraculorum. Probatur hæc opinio, quia confirmatio, vel innouatio priuilegiorum ex certa ſcientia ſeu motu proprio facta, vim habet nouæ conceſſionis, quæ iam habetur ex Bullas. Ergo quæ prius erant viuæ vocis oracula, iam fiunt priuilegia conceſſa per tales Bullas Pontificis confirmantis conceſſiones prius factas ſine Bulla, & ſubinde talia priuilegia non comprehenduntur ſub reuocatione oraculorum viuæ vocis. Vnde colligunt prædicti Doctores omnia priuilegia conceſſa Religionibus viuæ vocis oraculo ante Pium V. & Gregorium XIII. vel ante Clementem VIII. & Paulum V. habere iam vim priuilegij bullati, nam hi Pontifices ex certa ſcientia confirmarunt omnia priuilegia, gratias, & facultates Regularibus conceſſas quomodolibet etiam viuæ vocis oraculo. Quare iam omnia oracula præcedentia facta ſunt priuilegia bullata, & perinde non comprehenduntur ſub reuocatione Oraculorum viuæ vocis. Patet vero priuilegia Religionum confirmata fuiſſe ſæpius à variis ſummis Pontificibus per bullas authenticas motu proprio, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, ac interdum exprimere priuilegia, gratias, immunitates, etiam viuæ vocis oraculo conceſſa. Plures enim Bullas habet Manuel in ſuo Bullario, multas annotat Hieron. Rodriq. *ſupr. 7. & 8.* ſeligam aliquas ad rem noſtram. Pius V. anno 1567. die 16. Maij, confirmat ex certa ſcientia Mendicantium omnia priuilegia etiam viuæ vocis oraculo conceſſa. Eiſdem ferè verbis, confirmant priuilegia Minorum Greg XIII. die 1. Maij anno 1575. Sixtus V. die 3. Octobris anno 1587. Clemens VIII. die 20. Decembris anno 1597. ſic inquit; Omnia, & ſingula priuilegia,

immunitates &c. in genere vel in specie etiam per solam signaturam, etiam viuæ vocis oraculo, aut aliàs sub quacumque forma, & expressione verborum concessa, & in eis contenta illorum omnium tenores, ac formas, & decreta, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes; authoritate Apostolica tenore præsentium ex certa scientia confirmamus & innouamus, illisque frui, vti, & gaudere posse, ac debere in iudicio, & extra in omnibus, & per omnia, ac si specialiter, & expresè eisdem per nos concessa fuissent, decerninus; supplentes omnes iuris, & facti defectus. Similiter Paulus V. anno 1605. die 23. Maij confirmauit priuilegia Dominicanorum.

Gregorius XIII. plurimum Religionum priuilegia confirmauit ex certa scientia. Gregorius XIV. anno 1591. die 8. Iunij confirmat priuilegia Societatis Iesu, dicens; Motu proprio, & ex certa scientia nostra, deque Apostolicæ plenitudinis potestate laudabile Societatis institutum, & quælibet ei priuilegia qualiacumque sint, ac si ad verbum præsentibus insererentur pro expressis habentes tenore præsentium approbamus, & confirmamus. Clemens VIII. duabus Bullis anno 1592. & 1593. confirmat similiter priuilegia Benedictinorum. Paulus V. anno 1606. confirmans Societatis institutum, ait; Motu proprio, & ex certa scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine laudabile prædictæ Societatis institutum, necnon priuilegia, facultates, exemptiones, gratias, & indulta, qualiacumque illa sint approbamus, & confirmamus, eaque omnia, & singula innouamus, & de nouo concedimus. Idem Pontifex eodem fere tenore anno 1609. confirmat priuilegia Minorum, vt refert Hieronymus Rodriquez *supr. n.* 7. & anno 1610. priuilegia Carmelitarum discalciatorum, vt habetur inter ipsorum priuilegia.

Et hæc omnia docet doctissimus Pater Franciscus Lugo, Author satis notus & insignis in quodam manuscripto de hac materia, quod mihi Romæ perhumaniter præbuit & penes me habeo, & in confirmationem sententiæ amicissimi viri adducam alios Authores, qui hanc opinionem tenent, & præter Peyrinum, Leandrum, Garziam, Samuelem, & alios à me alibi adductos, hanc sententiam tenent Thomas Hurtadus *t. 2. tr. 12. cap. 1. § 21. n. 1168. cum sequen. & t. 1. tr. 2. c. 6. ref. 22. numer.* 250. Marcus Vidali *in arca Theol. mor. tit. de Iurisdictione inquis. 4. n. 15. vsque ad num.* 24. Pellizarius *ex man. Reg. t. 2. tr. 8. c. 7. n. 131. & 132.* Sed magis clarè *tract. 4. cap. 7. num. 5.* Possentius *in Recollect. qq. mor. c. Miscellaneo pro Regularibus ante sect. 1. fol.* 44. Bassæus *verb. Priuilegium 5. n. 8.* Straccius Generalis Carmelitanorum *in instruct. ad suos fratres*; Martinus de San Ioseph *in mon. Confess. tom. 1. lib. 1. de matrimonio, tract. 43. num. 4.* vbi sic ait, Aunque Diana *part. 6. tract. 8. ref.* 32. dize, que este priuilegio està reuocado por ser dado per viuæ vocis oraculo, y estos los abrogò Vrbano VIII. pero no aduertiò, que este priuilegio es concedido por Bula, por quanto en la que dio Paulo V. el anno de 1609. de la confirmacion de nuestros priuilegios, confirmò los viuæ vocis oraculos, etiamsi de verbo ad verbum illic insererentur, y si los in firierà cadauno de por si en la Bula, na die negarà, que auian perdido la naturaleza de viuæ vocis oraculos, y adquirido la de priuilegios, y lo mismo es auiendolos inxerido con la clausula general dicha, pues impliciti, & expliciti eadem virtus est, *c. cum quis, de rescript. l. cum quis, ff. de rebus credit.* Ita Martinus.

Et tandem Ioannes de Soria in fine suæ summæ *tract. de Regularibus dub. 1.* sic asserit, suppono primo, Bullam Vrbani VIII. tantùm tollere & reuocare oracula viuæ vocis concessa, quæ præcisè oracula viuæ vocis sunt; itaque non se extendit dictum decretum ab bullas, neque ad alia priuilegia viuæ vocis concessa vim habentia bullarum. Et ratio est manifesta: quia ista lex est quasi pœnalis, ergo restringenda est & non amplianda, secundùm illam regulam iuris Canonici, provt habetur in Bonifacio VIII. conuenit odia restringi, & fauores ampliari, & secundùm illam 49. in pœnis benignior interpretatio est facienda.

Secundò suppono, illud non esse præcisè viuæ vocis oraculum, quòd licet in sua causa, & primaria concessione tale fuerit, nunc reualidatum est per bullam alicuius sequentis Pontificis, & ab illo concessum saltem implicitè, & generali concessione ex certa scientia, & ad perpetuam rei memoriam.

His positis sit conclusio. Probabile est concessionem factam à Pio V. vt possint ministri Prouinciales committere Religiosis approbatis (secundùm Concil. Triden. decretum) authoritatem dispensandi cum viris, & mulieribus incestuosis, qui carnaliter peccauerunt cum consanguineis alterius coniugis intra secundum gradum, ad hoc vt possint petere debitum in foro conscientiæ tantùm nunc teneri. Sic sustinere debet secundùm doctrinam suam Lezana *tom. 1. cap. 3. n. 21.* Et clarius Peyrinus *tom. 3. in const. 18 Vrbani VIII. nu. 1. in scho.* Potestque colligi ex Parisio *l. 2. cons. 61. nu. vlt.* Et similiter ex Patre Leandro de Murcina Capuccino super expositionem Regulæ Minorum quam fecit: qui vt probabile defendit, non esse priuilegia derogata.

Probatur hac vnica ratione. Quia per decretum Vrbani VIII. tantùm reuocantur oracula viuæ vocis sunt, & tantùm habent vim viuæ vocis oraculorum: sed concessio prædicta Pij V. non est huiusmodi, quia vim habet bullarum, & quasi priuilegij perpetui virtutem, ergo &c. maior patet, quia hoc decretum est odiosum & pœnale, ergo restringi debet, & non ampliari secundùm Regulas iuris supra citatas.

Minor, in qua est difficultas, probatu. Quia post concessionem Pij V. electi anno 1566. 17. Ianuarij, successit Greg. XIII. electus 1572. 13. Maij, qui bulla, & Apostolicis litteris certa scientia, & ad perpetuam rei memoriam omnia priuilegia, & indulta viuæ vocis oracula Pontificum Prædecessorum concessa approbauit, confirmauit, & innouauit, vt licitè, & maiori virtute, & robore possint vti fratres Minores, quibus data fuit Bulla. Sic habetur in Bulla, vt videri potest in bullario Rodriquez *t. 2.* Nos igitur, qui omnium, &c. libenter annuimus eaque fauoribus prosequimur oportunis, huiusmodi supplicationibus inclinati, præmissa ac omnia, & singula alia priuilegia, immunitates, exemptiones, libertates, prærogatiuas, fauores, conseruatorias, declarationes, facultates, dispensationes, gratias, concessiones, indulgentias, & indulta spiritualia, & temporalia, etiam per modum communicationis, & extensionis inter se, & cum aliis Ordinibus Mendicantibus, & non Mendicantibus, &c. etiam singularibus personis, nec non Monasteriis, & locis quibuscumque in genere, & in specie, etiam per solam signaturam, etiam viuæ vocis

oraculo

oraculo, vt præfertur, aut alios tam præfatos, ac quoſcunque alios Romanos Pontifices prædeceſſores noſtros, &c. dicta authoritate Apoſtolica tenore præſentium ex certa noſtra ſcientia approbamus, confirmamus, & innouamus, perpetuáque roboris firmitatem obtinere, &c. Ergo ſaltem Minores, & omnes illi, qui vtuntur illorum priuilegiis per communicationem vti poſſunt conceſſione Pij V. ſine eo quod tranſgrediantur decretum Vrbani VIII. derogans viuæ vocis oracula; ſiquidem talis conceſſio propriè iam non eſt viuæ vocis oraculum. Idem poteſt affirmari de ipſo Pio V. quia ſimiliter iſte Pontifex viuæ vocis oracula in ſuis conſtitutionibus innouauit cum clauſula, ac ſi eorum tenores de verbo ad verbum, &c. hoc eſt de certa ſcientia; quæ clauſula cùm habeat vim nouæ conceſſionis, illa oracula iam non amplius oracula ſunt, ſed conceſſiones per breue. Idem dicendum de Clemente VIII creato 1592. 30. Ianu. Hucuſque Soria.

Et hæc ſunt placita Doctorum in fauorem negatiuæ ſententiæ, quos tamen Pater Hurtadus *vbi ſupra*, præter Straciam non viderat, licet ipſe dicat apud ſe habere libros, & quia Sapientiſſimus vir vrget me debuiſſe iudicium meum ponere, dico me declaraſſe *in par.* 10. adhærendo, vt nunc adhæreo opinioni affirmatiuæ aſſerenti oracula viuæ vocis hodie per Bullam Vrbanam eſſe omninò ſublata. Felix, quem faciunt aliena pericula cautum. Probatur noſtra opinio. Nam oracula viuæ vocis, quamuis per Bullas confirmentur, & innouentur, aut etiam denuò concedantur, adhuc manent oracula viuæ vocis, ergo manent ſubiecta huic reuocationi Antecedens oſtenditur, quia per confirmationem, aut innouationem non mutatur natura, vel conditio rei; alioquin non eſſet eius confirmatio, vel innouatio, ſed noua productio rei diuerſæ. Manet igitur oraculum confirmatum, ideſt magis firmatum, & roboratum in ſuamet oraculi natura, non autem illam exuit, aut mutat in naturam, & denominationem priuilegij Bullati: ac ſubinde ſub reuocatione comprehenditur. Confirmatur, nam bullæ reuocantes oracula viuæ vocis, reuocantur etiam per clauſulas, *Non obſtantibus, & c.* conſtitutionibus omnibus, & litteris Apoſtolicis; quæ tali reuocationi poſſint obſtare: Nec apparet quæ aliæ poſſint obſtare, niſi tales confirmationes oraculorum viuæ vocis.

Vide præter Quintanadu. Cardinalem Lugo, Rocafull. & alios à me alibi adductos, Patrem Bordonum *in conſ. Regul. tom. 1. reſol. 31. num. 4.* & Baldellum *tom. 2. lib. 3. diſp. 34. num. 16.* quibus omnibus adde Portel. ſe retractantem *in reſpon. tom. 2. c. 110. ſeu vltimo.* Et quidem noſtram ſententiam eſſe communem fatentur ipſimet Aduerſarij, vt Soria *loco citato*, & approbari ab omnibus Tribunalibus Vrbis Romæ non dubito, vt à Sacra Rota, ſacra Pœnitentiaria, & à ſacris Eminentiſſimorum Cardinalium Congregationibus, niſi velimus aſſerere Bullam felicis Memoriæ Vrbani VIII. fruſtra emanatam fuiſſe, ac pro nihilo deſeruire. Sed hęc dicere eſt abſurdum, ergo &c. & quidem ſi opinio contraria eſſet vera, cùm Gregorius XV. die 16. Octobris 1621 non ſolum motu proprio, & ex certa ſcientia confirmaſſet omnia priuilegia noſtræ Religionis Clericorum Regularium, ſed etiam omnia innouaſſet his verbis, Eaque omnia, & ſingula priuilegia innouamus, ac de nouo etiam concedimus, ſequeretur inquam, nunc viuæ vocis oracula conceſſa ante Gregorium XV. habere ius, & vim, vt conceſſa per nouas Conſtitutiones Summorum Pontificum confirmantes omnia hæc priuilegia. Ergo nullo modo remanent reuocata per Conſtitutionem Vrbanam. Sed vt diximus noſtra ſententia ſuperius adducta non eſt deſerenda, quam etiam nouiſſimè tuetur amiciſſimus, & nunquam ſatis laudatus Pater Antonius Eſcobar, & Mendoza *in Theol. Moral. tom 1. lib. 6. ſect. 2. cap. 13. Probl. 16. num. 144. & cap. 16. Probl. 3. numer. 195.* vbi non ſolum doctè, ſed prudenter caſum pertractat.

An licitum ſit indirectè, & mediatè efficere, vel omittere aliquid ex quo mors ſit euentura.

RESOLVT. XLVI.

AFfirmatiuè reſpondeo, ex quo multos caſus deducit Gaſpar Hurtadus *de iuſt. diſp. 11. difficult. 1.* ait enim, licitum eſſe alicui ex altiſſimo loco deſilire, quamuis mors ſit certiſſimè euentura, vt horrendum incendium effugiat, quia tunc non ſe interficit directè, quia id non vult expreſsè, ſed tantum fugere illud incendium, nec ſe interficit immediatè, ſed mediatè, quia interficitur à terra, vel ab aqua in quam incidit, vel ab aëre per quem deſiliit, ſed tantùm ſe exponit manifeſto periculo mortis certò euenturæ, iuſta cauſa ad id exiſtente, nempè vt effugiat crudeliſſimam mortem.

Secundò licitum eſt militibus, qui vident ſe in poteſtatem hoſtium venturos, ſe in mare iniicere, vt hoſtium crudelitatem effugiant, & etiam ſecundùm non paucos Doctores licitum eſt eis communi conſenſu ignem iniicere in puluerem tormentarium, quamuis certò ſciant ſe ſtatim diſſipandos, quia tunc non ſe directe interficiunt, immediatè, ſeu à ſe ipſis, ſed mediatè, quia immediatè interficiuntur vel ab vndis, vel ab impetu ignis.

Tertiò licitum eſt in bello iuſto turrim, & mœnia hoſtium fuffodere, quamuis oppreſſio ipſorum ſit certò euentura, quando id eſt vtile bono communi exercitus iuſti, quia tunc nec directè nec immediatè ſe interficiunt, ſed tantùm ob iuſtam cauſam exponuntur morti certò euenturæ.

Quartò licitum eſt ſeruire peſte infectis, quamuis certum ſit ſeruientem ob id moriturum, quia tunc nec directè nec immediatè ſe interficit, ſed tantum exponitur periculo iuſta cauſa ad id exiſtente.

Quintò ob rationem repetitam, licitum eſt alicui ſe obiicere telo ad conſeruandam vitam Principis, aut alterius, & in naufragio tabulam ab ipſo occupatam concedere alteri, etiamſi concedens ſit certò ab vndis deprimendus.

Sed quamuis illicitum ſit alicui ſe ipſum propria authoritate occidere directè, aut immediatè, adhuc vt ad gloriam tranſeat, & vt effugiat peccatum quod timet. Licitum tamen eſt immediatè quamuis non directè, propriam vitam aliquantulum abreuiare, afflictionibus adhuc poſitiuis vt flagellis vt corpus in ſeruitutem redigat, vel vt puniat ſua peccata, vel ob aliud opus virtutis, quia leuis abbreuiatio vitæ non intenta, ob opus virtutis facta videtur ratione conformis.

Deinde ex dictis deducitur, licitum eſſe nonnulla omittere quamuis ex eorum omiſſione mors ſit euentura; quia primò licitum eſt non aſſumere tabulam

bulam in naufragio vt alter assumat, & saluetur, quia tunc ex iusta causa omittit conseruare vitam. Secundo etiam est licitum abstinentiis aliàs honestis aliquantum abbreuiare vitam, quia id omittitur ex rationabili causa.

Tertiò licitum est omittere redemptionem propriæ vitæ, si immenso pretio redimenda est, & etiam omittere exquisitissimos cibos, & exquisitissima medicamenta, quamuis sine illis non sit vita conseruanda, & omittere transitum ad locum, in quo aër est salubrior, extra quem vita citò abbreuiabitur, si transitus est difficilis, quia vita non est ex obligatione conseruanda cum magno incommodo, quantum est quodcumque ex tribus dictis.

Quartò licitum est non occidere inuasorem, quamuis sit necessarium ad defensionem propriæ vitæ, si prudenter credat se mori in statu gratiæ, quia tunc ex causa iusta omittitur defensio propriæ vitæ, ne scilicet proximus occidatur, præsertim in malo statu. Quintò licitum est reo non fugere ex carcere, quamuis sciat se morte plectendum, & etiam condemnatum vt fame pereat, posse licite à cibo clam oblato abstinere, quia tunc ex rationabili causa omittuntur fuga, & manducatio. Et hæc omnia docet Hurtadus *loco citato*, cui in pluribus adde Magistrum Serra *in 2. 2. D. Thomæ quæst. 64. art. 1.* & Fagundez *in Decal. tom. 1. lib. 5. cap. 12.* & ne deseras videre Dicastillum *de iust. & iure lib. 2. tract. 1. disp. 10. dub. 57. num. 530. cum sequen.*

Quidam Regularis ex transgressione Bullæ Pontificiæ inciderat in priuationem vocis actiuæ & passiuæ, quæritur an teneretur in conscientia petere dispensationem.

Resolvt. XLVII.

Affirmatiuè Theologus ex Societate respondit, & satis quidem probabiliter, sed ego adhæsi negatiuæ responsioni, & adduxi Martinum de San Ioseph *in Regulam Sancti Francisci cap. 16. n. 39.* vbi sic ait; Todas las vezes, que en nuestros estatutos ò en los Breues Apostolicos se pone pena de priuacion de officio, y inhabilidad para tener otros, y otras penas semejantes, aunque la ley diga se incurran ipso iure, ò ipso facto, nò se incurren antes de la sentencia de juez, glossa ipso iure *in addit. margin. in l. Lucius 47. §. tutela ff. de administ. tutor.* docet Nauar. *in Manual. c. 23. n. 66.* cum Caietano, & Syluestro, Molin. *de Iust. tom. 1. tr. 2. disp. 96. numer. 8.* Granado *in 1. 2. controu. 7. tract. 3. punct. 1. disp. & sect. 2.* Sosa *in explic. Bullæ de larg. mun. §. 9.* y otros muchos, y assi me admiro de que Villalobos *1. p. tra. 2. dub. 25. num.*..... diga, que solamente Soto es de esta opinion, con que el se mouio à tener la contraria. Y lo mismo se ha de dezir quando ipso iure es priuado algund por delicto del derecho de elegir: Sic Molina, & Malderus Episcopus Antuerpiensis *in par. 2. quæst. 96. art. 4. memb. 4.* y aun annade la ley que pierdan el oficio, y sean inhabiles para otro ipso facto, & sine aliqua declaratione, se ha da interpretar, sine declaratione ipsius pœnæ; però non sine aliqua declaratione ipsius culpæ. De manera que aun en este caso es necessaria sentencia del Iuez, que declare el delitto. La razon de todo esto es, por que no se ha da creer, que el legislador (que siempre deue tener delante de los ojos la equidad, *l. quod si Ephesi. ff. de eo, quod cert. loco*, & ibi additio marginalis) ha da querer que na die sea executor contra si mismo de la pena, sciendo cosa que lo rehusa tanto la flaqueza humana contra *c. ex parte de constit. ita* Couar. *rub. 4. decret. 2. p. c. 6. §. 8. nu. 10.* Mexia *in taxa panis con. 6. nu. 136.* Lopez *1. part. instruct. c. 296. fol. 880.* Graff. *1. part. decis. lib. 2. capit. 11. num. 41.* Henriquez *lib. 13. de excommunic. c. 56. num. 3.* Azeuedus, & Matiencus *super leg. 5. Recopilat. lib. 5. tit. 11. glos. 1.* Antonius Gomez *t. 3. variarum cap. vlt. numer. 3.* Vasquez *1. 2. quæst. 69. art. 5. disp. 170. cap. 4. num. 24. & 25.* Cruz *in Epitom. lib. 5. capit. 3. dub. 6.* citans pro ista sententia Bannez, & communem Thomistarum cum D. Thoma *2. 2. quæst. 62. art. 3.* tenet expressè Sosa *in explicatione motus proprij de largitione munerum n. 102.* & Sanchez *lib. 9. oper. moral. cap. 15. numer. 65.* Henriquez *2. tom. lib. 13. cap. 16. num. 3.* Dize que regularmente hablando quando las leyes penales contienen las dichas palabras rigurosas, se han de explicar que solamente hablen en el fuero exterior y no en el de la conciencia. Esta sententia es mas prouables, que la del Padre Fray Manuel Rodriquez *in expositione motus proprij contra mulieres Monast. ingredientes num. 31.* Sorbo *in compen. priuil. Mend. verb. ingressus Monasteriorum nu. 10.* Sayro *in claui regia l. 3. c. 20. n. 35.* Salas *de leg. disp. 15. sect. 2. n. 29.* Vasquez *in 1. 2. disp. 248. c. 2. num. 12.* que defienden que las dichas penas se incurren en el fuero de la conciencia, y que assi se ha de pedir luego dispensacion à su Sentidad, ò vsar de vn priuilegio de Eugenio IV. que concede à los Prelados dispensen en estas penas con cargo de que por vn año entero el assi dispensado, reze cada semana los siete Psalmos Penitenciales con sus litanias. Hucvsque Martinus de San Ioseph.

Sed quoad vltimum dictum quæro an Prælati Regulares dispensare possint cum propriis subditis super priuatione vocis actiuæ & passiuæ, aut officiorum, dignitatum, &c. nec non in inhabilitatione ad ea, aliisque similibus pœnis Ecclesiasticis, quæ contrahuntur ex aliquo delicto sub dictis pœnis prohibito à summis Pontificibus, vel aliis Regularium Superioribus.

Respond. posse (pro foro conscientiæ tamen solum) & quidem etiamsi sint reseruatæ Papæ, ita Lezana *t. 1. c. 18. n. 46.* ex Sorbo *in Com. V. Ingredi Monast. Monial. in annotat. à §. dico 4.* Suar. *t. 4. de Relig. tract. 8. l. 2. cap. 12. numer. 9.* Rodriquez *tom. 1. quæst. 61. a. 9.* Sanchez *l. 6. in decal. cap. 15. num. 78.* aliique, & probatur, nam patet Prælatos Regulares posse dispensare super irregularitatibus ex delicto prouenientibus si sint occultæ, æquè ac possunt Episcopi ex concessione Conc. Trid. *sess. 24. c. 6.* cùm tamen ibi nomine irregularitatum, ac suspensionum veniant huiusmodi pœnæ, quarum proinde dispensatio conceditur Regularibus. Confirmatur, nam certum est per priuilegium bullatum Pauli III. concessum fuisse Patribus Societatis Iesu facultatem absoluendi à quibuscumque censuris, ac pœnis Ecclesiasticis & consequenter dispensandi in iis, quæ in *hac quæstione proponuntur*, vtpote quæ reuera sunt pœnæ Ecclesiasticæ.

Vtrum verò vi supradictorum priuilegiorum dispensari possit Regularis in priuatione vocis actiuæ, & passiuæ, ipsi imposita à Sac. Pœnitentiaria in pœnam cuiusdam delicti, cuius ipse absolutionem petebat.

Respond.

Reſpond. poſſe, patetque ex doctrina quam tradit Sanch. *l.2.in dec. cap.13.num.32.* nimirum quod abſolutus ab aliquo teſeruato cum onere ſe præſentandi ſi poſtea vi iubilæi, aut alicuius indulti iterum abſoluatur, manet liber ab illo onere, nec tenetur amplius ſe præſentare: quæ doctrina optimè poteſt adaptari caſui noſtro, vt conſideranti conſtabit.

Quis accepit ſcuta 60. pro 50. bona fide à mercatore, quem non cognoſcit, vel qui ob diſtantiam conueniri nequit, quæritur, an teneatur dare pauperibus, vel poſſit ſibi ipſi applicare.

Resolvt. XLVIII.

Affirmatiuè reſpondet D. Thomas *in 2.2. q. 62. art. 1. ad 3.* Rebellius *lib.2. quæſt. 12. num. 3.* Molin. *diſput. 56.* Vaſquez *opuſc. de Re, cap.3. §. 4. dub.1.* & communiter Doctores, quia creditor ſaltem interpretatiuè vult, quod ſibi debita, ipſi ſpiritualiter proſint, ac proindè quod pro ipſo pauperibus ſoluantur. Alij verò id probant, quia id habet praxis, & conſuetudo piorum, quæ videtur habere vim legis phyſicæ.

Sed contrariam ſententiam ego probabilem eſſe exiſtimo, quam tuetur Petrus Nauarra *de reſt. lib.4. c.2. num 46.* vbi ſic ait: Dixi ſi mala fide: Quoniam reuera ſi debita ex licito contractu eſſent, crederem ſibi retinere poſſe, nec teneri ad reſtitutionem pauperibus vel alteri pio operi. Moueor ea ratione, quoniam vt dictum eſt, hæc obligatio dandi pauperibus non eſt obligatio iuſtitiæ iure naturali, vt dictum eſt, ſed ob diſpoſitionem principis, qui eſt taliorum bonorum incertorum diſtributor, attamẽ ſolùm iure ſtatutum videmus de debitis ex maleficio contractis, & furto, & rapina, & vſura, vt habetur *in d.c. Cum tu, & de extortis prætextu offic. vt in c. cum ſit, de iudic.* vt pauperibus erogentur, & meritò ne furtis, aut ſceleribus ille ditetcat, de aliis verò debitoribus nihil eſt cautum, igitur de rigore iuſtitiæ, aut iuris nulli tenetur talia debita reſtituere. Hæc dixi tamen ſub aliorum cenſura; ad quod non obſcurè facit, quod vt infra dicemus, inuenta non tenetur quis reſtituere, niſi vbi lex aliqua id ſpecialiter decernat, vel iudex per ſententiam diſtribuat, cuius eadem eſt ratio: quia cùm ipſe ea retinendo non peccauerit, ſi aliqua poſitiua diſpoſitio non impediat, ſua eſſe ſunt cenſenda, ſicut primi occupantis, talia ergo cenſeri debent debita iuſto contractu. Eſt enim, ac ſi ea inueniret caſu quodam tituloque non inhoneſto. Cùm enim dominus non comparet, perinde eſt, ac ſi ddminum non haberent vt dicebam, & habetur *Inſt. de rerum diuiſ.* Res cuius non eſt dominus, occupanti conceditur, & ita tranſire poteſt in ius poſſidentis. Vnde miror Sot. qui vt dicemus *dub.8.* putat inuenta non eſſe reſtituenda pauperibus, quod vniuerſaliter docuerit debita ex licito contractu depoſito, mutuo, &c. eſſe danda pauperibus. Re enim vera idem eſt, ac ſi inuenirentur, Immo maiori profectò iure iſta honeſta, ac licita debita ad debitorem pertinere debent omnia, deficiente creditore, atque ignoto, cùm habeat licitam, & indubitatam ante poſſeſſionem quam certè de inuentis habere non potuit.

Sed obiicies: Fatetur equidem nihil eſſe humano iure circa hæc debita poſitum, attamen ius naturale dictat in vſus communes Reipublicæ cedere, & ita conſulendus eſſet Princeps, vt illa diſtribuat. Sed reſpondetur, quod ſicut diuiſio prima iure gentium non fuit facta ex neceſſitate, & auctoritate iudicis, ſed primi occupantis fiebant: Sic enim hæc bona expectato domino, non ille comparet, iteratò redeunt ad communem rationem quam habebant ante introductam per ius gentium diuiſionem. Et ita dum Princeps non diſponit oppoſitum ſicut de inuentis dicebam, ſibi retinere poteſt. Hucvſque Nauarra; cuius ſententiam ſequitur Hurtad. *de iuſt. diſputat. 1. difficult. 37.* & Layman. *lib.5. tract.2. c.9. num.1.* & hanc opinionem probabilem eſſe putant etiam aduerſarij, vt Leſſius *de iuſt. lib.2. c.14. dub.6. num. 36.* & Caſtrus Palaus *tom.3. tract.32. punct. 18. §.8. num.1.* Itaque probabiliter, vt dixi, dicendum eſt debita incerta, id eſt quorum creditor ignoratur, vel conueniri non poteſt, quia v. g. nimis diſtat, ſi proueniant ex contractu iuſto poſſeſſor ſibi retinere poteſt, neque tenetur pauperibus erogare. Exemplum eſt, ſi à Mercatore per errorem duas panni vlnas pro vna accepiſti, ſed ei reſtituere non potes, quia neſcis, quò diſceſſerit, ſine iniuria retines: neque pauperibus ex præcepti neceſſitate reſtituere cogeris. Ratio eſt: Quia incertorum bonorum reſtitutio facienda non eſt iure naturali, aut diuino, ſed tantùm iure poſitiuo, *capit. cum tu, de vſuris*, ſicuti fatentur Sotus *lib.4. quæſt.7. a.1.* Couar. *reg. peccatum, part.2. init. num. 6.* Medina *quæſt. 3. de reſtitut. cauſ. 11.* Leſſius *l. citat.* Atqui lex illa Canonica ſolùm præcipit; vt quæ iniuſtè acquiſita ſunt, puta per vſuram, &c. ſi domino non poſſint, in pauperes, vel alias pias cauſas erogentur: quia ius Eccleſiaſticum iniuſtum poſſeſſorem eiuſmodi incertorum bonorum incapacem reddit in pœnam criminis. De bonis autem incertis à bonæ fidei poſſeſſore in pauperes erogandis Canonico iure nulla mentio habetur. Quare regula hîc locum habet, quam à multis DD. approbatam teſtatur Petrus Nauarra *cit. cap.2. num.145.* Quotieſcumque certæ perſonæ, communitati reſtitutio non eſt facienda nulli omnino ex præcepto debetur, niſi iuſta lex poſitiua imperet.

Notandum eſt hîc obiter, debitorem debitorum incertorum poſſe ex eis Capellaniam, aut hoſpitale, aut Monaſterium inſtituere, vt aduertit Henriquez *l.7. cap.33. num.5.* quia ſunt opera pia, & poſſe ſibi, & ſuis ſucceſſoribus iuſpatronatus applicare; quia ex vna parte eo non minuit opus piũm, & ex altera eo nulli facit iniuriam, cùm ipſe ſit eorũ bonorum diſtributor. Ita docet Hurtadus *loco citato* qui etiam *difficul. 36.* probabiliter contra aliquem docet, inuentorem bonorum incertorum poſſe ea ſibi retinere, nec diſtribuere pauperibus, quia illa bona nullo iure ſunt ex obligatione conferenda pauperibus: Non iure poſitiuo, quia ſi aliquo maximè Eccleſiaſtico *c. cum tu. de vſuris*, eo autem non, quia *in eo c.* tantùm eſt ſermo, de bonis incertis acquiſitis per vſuram, & non de aliis aliter iniuſtè acquiſitis, & multo minus de inuentis, de quibus procedit difficultas. Imò *in eo cap.* non præcipitur ipſis vſurariis, quod reſtituant ſic acquiſita, ſed tantum decernitur, quod cogantur ad id à iudicibus: nec iure naturali ea bona incerta inuenta, ſunt ex obligatione conferenda pauperibus, quia domini non habent eam voluntatem, ſed potius quod ſeruentur, vt ſi ipſi fortè compareant ipſis reſtituantur. Et quamuis eam voluntatem haberent, non ſufficeret, vt ob id eſſent pauperibus ex neceſſitate eroganda, quia eo ipſo quod dominus non comparet nec eſt ſpes prudens, quod comparebit,

ea

ea bona moraliter censentur carere domino, sicut censetur carere thesaurus ab antiquo absconditus: ac proinde ea dicta bona fiunt primò inuenientis illa, ea tamen conditione, quod si dominus compareat, ipsi restituantur si extent; si non extent, ei restituatur id, in quo quis factus est locupletior ob eorum consumptionem, si verè ob id factus est locupletior.

Sed si aliquis vellet stare in opinione contraria in tali restitutione incertorum, licet æquum sit pauperes indigentiores, & honestiores præferre, iuxta *c. non satis* 86. *dist.* non tamen ex obligatione, sed in quoscunque pauperes huius, vel illius ciuitatis, aliaque pia opera distributionem facere potes, quia nullibi contrarium est cautum. Vt aduertit Nauarrus *cap.* 17. *numer.* 39. & Petrus Nauarra *lib.* 4. *cap.* 2. *numer.* 41. Quinimo si tu verè pauper sis, poteris ea sibi applicare, quia non es censendus deterioris conditionis, neque ad hanc applicationem indiges consensu Episcopi, aut confessarij, tametsi consultum esset. Vti tradunt præcitati Doctores.

Nota verò, supradicta non procedere, cùm bona omnino incerta sunt. Nam si absolutè sint certa, & incerta secundùm quid, vti contingit, cùm ad aliquem, vel aliquos huius communitatis debitum pertinet: ignoratur autem quibus determinatè pertineant, inter illos est necessario diuidendum, vt tradit Caietan. 2. 2. *q.* 62. *art.* 5. *ad* 3. Molin. *disp.* 745. Lessius *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 32. *l.* 4. *c.* 9. *num.* 2. Neque obest his, qui damnificati sunt non integre fieri restitutionem cùm inter ipsos, & alios non damnificatos distributio fiat. Satis namque est quod ex maiori parte in damnificatorum commodum cedat. Præterquam quod eo dubio posito omnes æquale ius habere videntur, ac proinde inter ipsos diuidi debet, sed de hoc ego alibi.

An detur paruitas materiæ excusans ab incursione irregularitatis propter accelerationem homicidij ex delicto.

Resolvt. XLIX.

QVis v. g. erat iam firmatus occidere Petrum nocte sequenti, Paulus verò fuit causa, vt citius tale homicidium committeret. Petrus, quæritur an incurrerit in irregularitatem? Hunc casum inuenio pertractatum à docto Gaspare Hurtado Societatis Iesu *de iust. & iure disp.* 5. *diffic.* 7. vbi me citato sic asserit: Est ergo difficultas, an si executor damni, illud erat absolutè illaturus, v. g. occisurus Petrum, vt furaturus rem aliquam absque aliqua cooperatione ex dictis sex, non tamen eodem modo, quia cooperatio conduxit, vt citius fieret ab executore, vel facilius, vel crudelius, vel animosius, vel alacrius, an tunc sic cooperans positiuè aliquo modo ex sex dictis teneatur ad restitutionem damni executioni mandari.

Caiet. *quæst.* 62. Sot. *lib.* 4. *qu.* 7. *art.* 3. Petrus Nauat. *lib.* 3. *cap.* 4. Vasquez *cap.* 9. §. 1. *dub.* 1. & Bonacin. *disp.* 1. *qu.* 2. *punct.* 7. partem affirmatiuam tuentur (quæ etiam aliquando mihi arrisit) quia tunc verè cooperatur aliquomodo ad damnum, imò aliquando ad actum damnificationis numero distinctum.

Adrianus verò *in* 4. *quæst.* 1. *de rest.* Anton. 2. *p. tit.* 2. *cap.* 12. §. 12. Lessius *c.* 13. *dub.* 2. Becan. *de rest. quæst.* 35. Laym. *lib.* 3. *tract.* 2. *cap.* 5. & Diana *tra.* 5. *res.* 84. partem negatiuam tradunt, & merito, quia tunc cooperator non censetur moraliter causa substantiæ damni, seu cooperator ad damnum quoad substantiam, quia quoad eam etiam absque ea executor erat, verbi gratia occisurus eandem personam, aut furaturus centum eiusdem personæ, sed tantum censetur cooperari ad damnum, vel quoad modum, vel quoad circumstantiam, vel quoad hunc actum numero distinctum: imò quoad alium modum, vel quoad aliam circumstantiam, etiam fieret ab ipso executore absque dicta cooperatione, ex quo constat ad rationem aduersariorum.

Et ob eandem rationem, qui nullo modo ex sex dictis censetur cooperari ad homicidium quoad substantiam, quia scilicet etiam erat committendū ab executore absque cooperatione illius non incurrit irregularitatem, vt dicimus *tr. de irreg. d.* 1. *diffic.* 6. quia scilicet tunc moraliter non censetur cooperari ad homicidium, quoad substantiam: quod est verum, quamuis sit causa, vt homicidium fiat citius si parum citius fiat nempè duabus horis antea, quia breuis acceleratio mortis moraliter nō censetur homicidium saltem respectu mediatè cooperantis: bene tamen censetur quando acceleratio est notabilis, nempè, viginti, & quatuor horis antea, & ideò tunc cooperans ad eam notabilem celeritatem fit irregularis.

Sed non grauabor hîc apponere verba Caspensis *in Cur. Theol. to.* 2. *tr.* 18. *disp.* 1. *sect.* 9. §. 2. *num.* 98. vbi sic ait. Sed quid si Petrus sit paratissimus occidere Ioannem die Iouis; & Franciscus roget, & instet vt occidat illum die Martis, tenebiturne Franciscus restituere sicut Petrus. Affirmant Doctores secundæ sententiæ, quia sunt causæ totius actionis, vt hic, & nunc exercetur: neque potest esse causa accidentium mortis, qui non sit etiam causa substantiæ ipsius mortis. Censeo tamen cum eodem Lessio non teneri Franciscum restituere damna illata ex substantia mortis Ioannis, sed tantum illa damna, quæ nata sunt ex anticipatione mortis illius. Ratio est, quia quod est causa vt differatur mors alicuius per tres dies, non est causa substantiæ mortis, licet hîc, & nunc sit causa illius. Et confirmatur, quia si quis occidat eum, qui iustè damnatus erat ad mortem, quam erat certò subiturus; non tenetur restituere nisi damna, quæ ex anticipatione mortis damnati orta sunt. Idem est in nostro casu, ergo, &c.

Nota hîc obiter, quod qui alium inebriauit non est irregularis, quamuis ille deinde ebrius alium occidat, aut mutilet, nisi præuideat illud periculum, idque euitare neglexerit, quia ebrietas ex natura rei non est causa proxima occisionis: quare ad illam non influit nisi admodum remotè, & per accidens, qui vino ebrium reddidit contra Vgolin. qui *c.* 18. §. 2. *n.* 3. istum adeo damnat irregularitatis, quia rem illicitam fecit, & hunc euentum possibilem esse cogitare debuit; verùm actio illicita nihil facit hoc loco, sed connexio actionis positæ cum sequenti occisione, siue ea actio licita, siue illicita fuerit; hic autem, cùm non sit connexio necessaria inter ebrietatem, & cædem, non debuit illa præuideri, vt futura, neque enim satis est si possibilis sit vt obligemur ad eam præuidendam, nisi frequenter, & ordinariè accidat. Item negandum est contra dictum Vgolinum.

An præcipiente iudice, vt reus ſe interficiat, poſſit id facere.

Resolvt. L.

EX Aragonio, Victoria, & Corduba affirmatiuam ſententiam tenet nouiſſimè doctus Pater Ioannes Pontius *in curſu Theol. diſp. 52. q. 4. concluſ. 1. num. 18.* cum enim, ait, ipſimet aduerſarij concedant aliquem poſſe interficere ſe iubente Deo; non apparet quin poſſit occidere ſe iubente iudice, qui poteſt iuſtè interficere. Nec valet diſparitas aſſignata à Cardinali Lugo, nimirum, quod quando Deus præcepit occiſionem, illam ſolam meram præcepit, vnde homo tanquam miniſter ipſius poteſt ſe interficere eo iubente: ſed quando iudex præcepit occiſionem ob delictum, non ſolam occiſionem præcipit, ſed punitionem, nemo autem poteſt tanquam miniſter iudicis punientis punire ſe: quia punitio eſt actus iuſtitiæ vindicatiuæ, quam non poteſt reus exercere in ſe ipſum. Hæc, inquam diſparitas non valet: tunc quia ſequeretur, quod Deus non poſſit præcipere alicui, vt interficeret ſe ob delictum, poſſet autem ſine delicto, quod ex terminis patet eſſe abſurdum; tum quia falſum eſt, quod non poſſit quis auctoritate aliena exercere actum iuſtitiæ vindicatiuæ in ſeipſum, cùm certum ſit eos qui ex ſententia iudicis eunt in exilium ob delictum exercere actum iuſtitiæ vindicatiuæ in ſe ipſos.

Probatur hæc opinio, reus qui ex ſententia iudicis occidit ſeipſum, non videtur peccare contra præceptum: Non occides, neque contra charitatem, quam ſibi debet: ergo hoc ei licebit. Probatur prima pars antecedentis, quia non occidit innocentem, ſed nocentem; non auctoritate priuata, ſed publica, & ſecundùm iuris ordinem, quod præcepto illo non prohibetur. Probatur, & ſecunda pars; quia vbi iuſtitia aliud poſtulat, ibi ceſſat obligatio charitatis: vnde contra charitatem non peccat, qui proximo condemnato, vt fame moriatur, non ſubminiſtrat cibum, quamuis eum ſubminiſtrare poſſet, ergo, &c. Quod autem non peccet contra Rempublicam patet, quia facit ex decreto Principis, aut Magiſtratus: ſimiliter neque in Deum, quia non contra eius mandatum, ergo, &c.

Sed ego contrariæ ſententiæ adhæreo, quia iudex non poteſt executionem ſententiæ mortis mandare, aut committere ipſi reo, vt communiter omnes tradunt: quod confirmatur primò, quia hoc nimis aduerſatur naturæ vt ipſa ſeipſam interimat, atque adeo nimis apparet crudele: præſertim, quia nunquam ſufficiens poteſt allegari neceſſitas id faciendi: ergo non debet cenſeri hoc Magiſtratui à Deo conceſſum, vt iuſtitiam adminiſtret, committendo reo, vt ſeipſum interimat, ſed vt adminiſtret hoc modis naturæ, & rationi magis accommodis. Hinc Magiſtratus gladium portat, non ipſi malefactores, qui gladio plectendi ſunt.

Confirmatur ſecundò: quia iuxta communem omnium apprehenſionem, nemo conuenienter à iudice conſtituetur executor ſententiæ mortis in proprium parentem, non tantùm ob reuerentiam ratione principij illi debitam, verum etiam propter naturæ coniunctionem, & quaſi identitatem: ergo multò minus in ſe ipſum: Quod ſi itaque non poſſit iudex reo committere, vt ſententiam mortis in ſe ipſum exequatur, ſequitur quod quantumuis iudex præſumat committere, non tamen idcirco reo licebit exequi: quia perinde faceret, ac ſi priuata auctoritate ſeſe interimeret, quandoquidem iudicis poteſtas non ſe eo extendat, vt poſſit illi mandare, aut facultatem facere ſe interficiendi. Quemadmodum ſi iudex condemnaret aliquem nullo modo ſubditum, non liceret lictori eiuſmodi ſententiam exequi, & ſi exequeretur, committeret homicidium, perinde, ac ſi abſque ſententia, & cognitione cauſæ occidiſſet: quia iudex excederet limites ſuæ poteſtatis, & licet Victoria, & Aragon, vt citat Pontius in eam propendeant opinionem, quod quis condemnatus, vt veneno tollatur, eo caſu ſic damnatus poſſit venenatum poculum bibere; negant tamen illum idcirco dicendum eſſe occidere ſeipſum, aut morti ſuæ cooperari, vnde concluſioni noſtræ non aduerſantur. Nam comparant illum, qui ita ſumeret poculum venenatum, cum eo qui ad ſuſpendium condemnatus aſcendit ſcalas, vel qui gladio damnatus diſponit, & exhibet iugulum, quæ quidem licet DD. omnes fateantur poſſe reos ſic condemnatos facere, non tamen ideò admittunt illos ſibi mortem inferre, aut licitè inferre poſſe. An verò comparationes ab illis adductæ ſubſiſtant, & quid de caſu veneni ſentiendum ſit, paulò inferius *dubitat. 16.* dicemus: hic tantum declarare intendo, Victoriam, & Arragonium non ſenſiſſe, reum ex ſententia Iudicis licitè ſe poſſe occidere, vt v. g. ſibi ventrem aperire (ad quod apud Iapones in gentilitate adhuc verſantes ſolent rei ex ſententia ſiue mandato Regis condemnari) aut iugulum præſcindere, quæ etiam expreſſè negant. Et ita hanc ſententiam tenet Vvigers *de iuſt. tr. 2. c. 2. dub. 14. n. 93.* & alij.

Verùm circa præſentem quæſtionem media via procedunt aliqui, & inter illos doctiſſimus Dicaſt. *de iuſt. lib. 2. tr. 1. diſp. 10. dub. 17. num. 522.* vbi firmat actus poſitiuos, aut negatiuos ex quibus neceſſariò ſequitur mors, alios continere notabilem crudelitatem ſi exerceantur ab eo, qui damnatur: alios verò non item. Ideò Iudex publica auctoritate præcipere poteſt, vt ſecundi generis actus exerceat; quia non continent modum irrationabilem punitionis, qualis eſt actus bibendi venenum, qui non continet maiorem crudelitatem, quam actus illud accipiendi per vim externam, imò videtur habere minorem.

Ex qua doctrina exiſtimo damnatum cooperari poſſe ad ſuam mortem illis actibus, ad quos ſine iuſtitia damnari poteſt, qui ſcilicet non continent aliquem modum pœnæ irrationabilis: non tamen poſſe cooperari aliis actibus, quos Iudex præcipere non poteſt propter nimiam crudelitatem, qui nullo modo neceſſarij ſunt ad punitionem delicti: Cuius ratio eſt; quia quando mors mandatur executioni ratione punitionis, ideò actus interficiendi non eſt peccatum; quia non fit auctoritate priuata hominis exequentis, ſed publica ſuperioris mandantis. Quando ergo fieri poteſt ab ipſo damnato auctoritate ſuperioris mandantis, non poteſt eſſe peccatum. Quod poteſt accidere quando ſententia non eſt irrationabilis, vt quando non poteſt damnatus interfici commodè niſi per venenum; tunc ipſe cooperari poteſt auctoritate ſuperioris mandantis, atque tali caſu ipſius cooperatio nullam habet malitiam. Pari ratione quando per huiuſmodi actum damnato mors ſuauior ſequitur quàm eſſet alia quæ illi infertur, ſi ipſe non cooperaretur, tunc enim, & ipſe poteſt honeſte venenum ſumere & ſuperior permittere, vt hac ratione interficiatur.

Contraria verò ratione probatur non posse damnatum cooperari eo genere actionis, quod contineret modum sententiæ crudelis, si exerceretur ab ipso damnato, qualis est actus iugulandi se: tunc enim sicut superior non potest illum actum iustè præcipere, ita neque damnatus potest illum exercere nomine superioris,& quidem actus iugulandi se, multò maiorem continet grauitatem, & multò grauiorem pœnam, quàm illa iugulatio, in quam damnatus tantùm passiuè se habet. Hucusque Dicastillus.

Sed ego vt verum fatear non audeo discedere à sententia absolutè negatiua. Quia qui sumit venenum ille sibi applicat, & introsumit rem, quæ non minus directè naturam destruit, & interimit, quam ignis, vel gladius, aut plumbum liquatum. Vnde constat nihil hîc commune esse cum assensu scalarum ad patibulum, siue cum dispositione iuguli ad gladium, quæ tanquam similia adducunt Victoria, Aragonius, cùm manifestum sit hæc mortem non operari, sicuti veneni applicatio.

Confirmatur:quia veneni sumptio idcircò lege naturali illicita est,quia est sui ipsius occisio:atqui hanc deformitatem non exuit, cogente siue iubente alio homine, non magis quàm iniectio sui in ignem aut iuguli proprij præcisio:ergo propter iudicis sententiam non licebit venenum sumere.

Neque refert quod bibitio ex genere, & ratione sua non inferat mortem, quod allegat Arag. satis enim est ad hoc,vt censeatur sui occisio,quod bibitio huius potus,aut sumptio huius boli ex sua ratione,& efficacia causet mortem.

Nec obstat dicere, quod apud complures etiam sapientes in vsu fuit, non est verisimile repugnare legi naturæ:atqui apud multos in vsu fuit istud per veneni potionem supplicium; apud Athenienses enim Socrates, & alij multi sapientes veneno hausto sententiæ paruerunt. Nam responderunt non ita clarè hoc esse iuris naturæ,quin potuerint in eo caligare Philosophi,qui & in aliis similibus pluribus errarunt; nam & Græcis Marsilientium,illam, quam diximus veneni sumendi consuetudinem habuisse leguntur,qua tamen nemo dixerit non violari legem naturæ. Sanè vsus populi Christiani satis ostendit ab hoc genere supplicij tanquam à nouo peccato abstinendum esse.

Et ita hanc sententiam tenet Caiet. *in* 2. 2.*q.*69. *art.*4.Sotus de iust.*lib.*5.*q.*6.*art. vlt.* Nauar. *lib.* 2.*c.* 3.*n.*81. Vvigers *vbi supra dub.* 16.*nu.*102. Malderus *tract.*3.*cap.*1.*dub.*18.

His tamen non obstantibus non nego hanc opinionem Dicastilli, in quam inclinat Toletus *lib.*5. *cap.*6.*nu.*13. & docent alij suam non habere probabilitatem, & in fauorem Patris Dicastilli amicissimi viri posset quis dicere, quod sumptio ista ex se præcisè non inferat mortem, sed retentio veneni, quæ non videtur inseparabiliter coniuncta quia per antidotum posset fortassis liberari nisi ab eo sumendo impediretur,& sententiam Dicastilli sequitur etiam ex neotericis Gaspar Hurtadus *de iust. par.*11.*difficul.*1.

Sed an sit licitum se ipsum mutilare, ne occidatur à Tyranno aliquo minante mortem,Tolet.*li.*5. *c.*6.Petrus Nauarr.*lib.*2.*c.*3.*n.*98. Layman.*lib.*3. *par.* 3.*cap.* 1. Lessius, Becan, & Bonac. docent id esse licitum, quia pars naturaliter est propter totum, ergo licitum est ipsi homini custodi, seu gubernatori membrorum, & totius, membrum abscindere ob conseruationem totius. Mihi verò magis placet opinio contraria,quam tuetur Baunius,& Syluius *in* 2.2.*qu.*65.*articul.*1.*disp.*30.*dub.*1. Hurtadus *de iust. disp.*11.*difficult.*2. & alij, quia tunc homo ille cooperatur, vel potius operatur peccatum, quod Tyrannus intendit ex eo, nempe abscissionem membri.

Affirmatiuam tamen sententiam probabilem esse puto.

Nota hîc obiter cum Pontio,*in cur.Theol.disp.*12. *qnæst.*4.*concl.* 2.*num.*19.peccare eos, qui castrant se, aut permittunt id fieri à parentibus ad conseruandam vel procurandam vocis suauitatem.

Sed si quæras vtrum iudex in pœnam delicti possit reo imponere,vt sibi ipsi membrum aliquod v.g. manum amputet,an reus teneatur obedire?Respondetur id non videri licitum iudici. Pœnæ namque corporales, quæ ad personæ interitum tendunt, & quæ illis sunt affines debent à reo sustineri non ab ipso inferri.Si tamen præciperet iudex, & nisi obtemperet reus,condemnaret eum mortis, tum quidem docent communiter, reum posse membrum amputare ad mortem euadendam iuxta ea, quæ supra diximus: non tamen obligari, quia neque iudex legitimè mandat,neque reus tenetur tam duro remedio vitam redimere, & ita docet Vvigers *de iust.tra.*2.*c.*2 *dub.*19.*n.*111. & Malderus *de iust.tra.*3. *cap.*1.*dub.*20.*cum aliis.*

An sit licitum tradere Tyranno aliquam virginem desiorandam,ad tuendam Rempublicam.

Resolvt. LI.

Affirmatiuè Respondet Ioannes Pontius *in cur. Theolog. disputat.*52. *quæstion.*5.*concl.*4.*num.*25. vbi sic ait,Licet aliquando directè interficere innocentem. Hæc videtur esse contra communem sententiam.

Probatur: quia posset contingere, quod mors ipsius,& ipsimet, & Reipublicæ esset valdè necessaria: vt si Tyrannus potens vellet destruere Rempublicam aliquam, quæ resistere non posset, nisi mitterent ad ipsum caput alicuius innocentis amputatum: in tali enim casu mors illius innocentis esset necessaria, vt conseruaretur Respublica & filij, ac parentes ipsiusmet innocentis: sed omnino videtur de iure naturali licitum Reipublicæ ipsum in eo casu interficere: & quamuis vita hominis sit sub dominio Dei,tamen non ita, quin sicut posset Respublica ordinate vt omnes fatentur, vt quis exponeret se etiam manifesto periculo mortis pro salute Reipublicæ,sic etiam posset in casu præmisso interficere se ipsum Hinc à fortiori patet Rempublicam posse tradere innocentem Tyranno, ipsum interfecturo, cum aliàs, & ipsum interficeret, & Rempublicam destrueret, aut redigeret in seruitutem. Quæ est sententia communior.Hucusque Pontius.

Sed aliquis posset dicere talem virginem exponi periculo proximo consentiendi in copulam, & delectationem, atque ideò hoc esset exponere illam ad peccandum, & ideò Valle de Moura *opusc. de Ensalm. sect.*2. *capite* 17. *numero* 13. dicit quod vrgens necessitas non facit quod possit exponere se periculo consensus in violationem legis, à qua nulla necessitas excusat, v.g.consensus in fornicationem

tionem, vel in hæreſim, Quia inquit non poteſt quis habere propoſitum efficax obſeruandi legem, dubitans an hic,& nunc ſit eam obſeruaturus, quia voluntas efficax alicuius finis excluditur dubium retardans, vel impediens electionem mediorum. Et hoc videtur docere D.Thom. *quodlib.3.ar.9.ad 3. & in 4. diſtinct.17.q.3. art.3. quæſtiunc.4. ad 5.* Sotus *lib.5.de iuſtit.q.2.art.5.ad 3.*Medina *in ſumm.cap.13. conc.2.§.9.*& alij.

Reſpondeo ex virginis neceſſitate poſſe aliquem ſe exponere periculo,& occaſione proxima peccandi, ſed in noſtro caſu puella exponeretur periculo peccandi vrgente neceſſitate maxima, videlicet liberatio Patriæ, & tot cædium,& furtorum, ergo. Probatur maior ex verbis Baſilij Pontij *de matrim. lib.5.cap.35.num.4.*vt dicimus in materia de confeſſione,licet non expellere domo eam fœminam,quę eſt occaſio peccandi,quando ſine ſcandalo eiici non poteſt,quæ multorum ſententia eſt,& reſolui debet pœnitens etſi non eiiciat, ſi aliàs ſit rectè diſpoſitus.Secutus eſt Baſilicus doctiſſimum Patrem Henricum Henriquez *in ſum. libro 1. de ſacram pœnitentia,qui eſt quartus de ſacramentis. capit.24. numero 4.* Periculum quod extrinſecè adiacet,& tamen expertus eſt homo ſe facile ex fragilitate & incautè peccara dum ad certum locum,vel alicuius ſocietatem accedit. Quod periculum quamuis in generali debeat homo vitare, ab eo tamen cùm in ſe ipſo peccatum non ſit, ſed peccati occiſio, excuſatur aliquando per impotentiam moralem, quæ occaſionem reddit huic homini inuoluntariam, & non imputabilem aut ob aliam notabilem cauſam excuſatur ne ſtatim vitet occaſionem. Et in *comment. littera O.* huius reddit rationem. Quia impotentia, & difficultas moralis excuſat à voluntario, ac ſubinde à peccato, Hactenus ibi plures alios authores me etiam citato adducit, & ſequitur Pater Thomas Hurtadus *var.tom.1.tract.1.capit.2.reſolut.1.* quibus ego addo Iacobum à Graffis *de arbitr. confeſſ.* vbi ſic ait: Quod ſi pœnitens dicat, quod quando tetigit fœminam cauſa medendi poſuit ſe in probabili periculo pollutionis, reſpondeat confeſſarius, an ſe expoſuerit huic periculo abſque vrgenti cauſa,& tunc eſt peccatum mortale, aliàs ſecus, vt qui erat neceſſarium mederi, & aliàs non erat Medicus, & propoſuit firmiter ſe non conſenſurum delectationi. Neque obſtat ſi dicatur, *qui amat periculum peribit in illo, Eccleſiaſt.3.* Nam non dicitur amare periculum, qui neceſſitate compulſus in illud ſe coniicit, quia de Diuina miſericordia confidere meritò potuit fore vt maius ſibi auxilium impendat, quo à lapſu caueat Et poſtea. Quod ſi hoc procedit ex tactu ex ſui natura illicito, vt in chirurgo verenda fœminæ attrectante,multò magis id procedere dicimus in pollutione præter intentionem ſubſecuta ex tactu licito, quando tactus ille eſt neceſſarius, quia ceſſat periculum conſenſus. Enim verò tunc caret culpa, & amplexu iuxta patriæ conſuetudinem, quo recuſato incideret in notam patriæ conſuetudinem, quo recuſato incideret in notam inurbanitatis, ita dixit Thomas Sanchez *lib.9.de debito coniugali diſp.45. num.8.* Hæc Graffis. Accedit Emanuel Sà *v. abſol.num.12.& v. peccatum n.7.*vbi ſic ait, Exponere ſe moraliter peccandi periculo mortale eſt,niſi cauſa aliqua excuſet,vt proximi ſalus, aut neceſſitas aliqua, tunc enim ſufficit nolle peccare.

Item etiam docet Seraphinus Freta *in addit. noviſſimis ad Acugnam confeſſ.ſollicit.tom.1.libro 2.par.3. tract.19.docum.10.numero 6.in fine*, Stephanus Bau-

nius *in Theolog.moral.* Diuus Baſilius *in conſtit.c.Monaſ.capit.4.* qui vrgente aliqua neceſſitate, & cauſa, ſe periculo obiicit,vel permittit ſe eſſe in illo, cùm tamen aliàs nollet; non tam dicitur amare periculum,quam inuitus illud ſubire: & ideo magis prouidebit Deus, ne in illo pereat. Dicendum eſt itaq; quod exponere ſe periculo ſalutis ſpiritualis amittendæ,quamuis peccatum ſit,non tamen ex his peccatis eſt,quæ quauis circunſtantia poſita,vel detracta ſuam deformitatem retinent, ſed cuius malitia pendet ab his,aut illis circumſtantiis. Quare ea expoſitio periculi culpa vacabit, quando ex magna fiat,& vrgenti cauſa.Tunc enim non eſt amare periculum, ſed amare ingens illud bonum, ad quod fine eo periculo perueniri non poteſt.

Sed his non obſtantibus caſum ſupradictum ego non admitto contra Ioannem Pontium *vbi ſupra*, maximè ſi puella traderetur Tyranno pro ſempet abſque ſpe redditus,& libertatis.Dicendum eſt itaq; cum Leſſio *de iuſt.lib.2. cap.9. dub.7. n.40.* quòd in tali caſu puella non tenetur ire, vnde nec Reſpublica poteſt eam cogere,vel tradere, poteſt tamen ex vrbe excludere, & non tueri, neque enim cum tanto ſuo damno tenetur illam protegere,vel apud ſe retinere: & ita hanc ſententiam docet etiam Dicaſtil.*de iuſt.lib.2.tr.2.diſp.10.dub.12.n.142.*

Verùm pro curioſis,& in fauorem Ioannis Pontij non deſeram hîc obſeruare, Ioannem Vvigers *de iuſtitia tract.2.cap.2.dub.3.num.87.*non approbare in totum ſupradictam Leſſij ſententiam, ſic enim aſſerit; Cæterum non eadem hîc videtur eſſe ratio Reipublicæ,& virginis,vt ſcilicet, quod ſicuti hæc non tenetur, imò nec poteſt ire ad Tyrannum, à quo præſcit ſe violandam,ita nec poſſit Reſpublica eam mittere,& tradere Tyranno: Declaratur,quia licet nullus debeat, aut licitè poſſit accedere ad locum, vbi nouit ſibi imminere morale periculum labendi in peccatum, tamen ſi iuſtam habeat cauſam accedendi ad locum,vbi præter ſuam intentionem nouit veriſimiliter aliquem alium peccaturum ex occaſione præſentiæ illius.non tenebitur idcircò cum ſuo grauiori incommodo abſtinere ab illo loco: & ſi alter peccet occaſione eius, non cenſebitur hic id voluiſſe,aut ad illud cooperatus fuiſſe, ſed ſe habuiſſe ad illud permiſſiuè dumtaxat. Quare non videtur quoque Reſpublica cum ſuo exitio obligata præcauere illud periculum peccati virginis, quod præter Reipublicæ intentionem eueniet, ſi in opere conſenſus eius accedat: quemadmodum, & ipſa violatio contra intentionem,& voluntatem eſt Reipublicæ, quæ tantùm intendit ſe ſaluam conſeruare vtendo iure ſuo inſiſtendo talem perſonam eo loco, vbi eius requiritur præſentia, vt Reſpublica ab exterminio liberetur. In ipſo autem acceſſu quando virgo inuita ducitur,tunc ipſa non peccat,quia nec in violationem actiuam, neque in eius perpeſſionem cenſetur conſentire.Quare videtur,quod aſſumptum obiectionis negari poſſit.Tamen explicandæ materiæ gratia per modum inquiſitionis veritatis,non omninò per modum aſſertionis hæc dicta ſunt. Hucvſque Vvigers; ideò tu cogita.

An inuasus ab ebrio possit illum occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ, si sciat incidisse in amentiam cum peccato mortali.

Resolvt. LII.

POtest quis magis generaliter quærere, an possit occidere furiosum, vel amentem, ebrium, vel dormientem, qui eum inuadit, si non possit aliter se defendere. Ratio dubitandi, quia si iniustus aggressor propter iniustam aggressionem amittit ius, quod alias habebat seruandi propriam vitam, isti non sunt iniusti aggressores, vt supponimus, ergo non amittunt ius seruandi propriam vitam.

Nihilominus respondeo cum Lessio *lib. 2. c. 9. dub. 8. n. 12.* & aliis licitum esse: Ratio est, quia aggressus tunc habet ius seruandi suam vitam, & amens, ebrius, &c. non censetur habere ius retinendi vitam suam cum damno alterius innocentis. Et ita etiam docet Dicastillus *de iust. lib. 2. tract. 1. disp. 10. dub. 2. num. 26.*

Sed difficultas est in casu proposito in titulo præsentis resolutionis, & ad illum sic respondet Ioannes Pontius *in curs. theol. disp. 62. q. 5. conclus. 5. n. 27.* vbi sic ait: Licet in conscientia interficere aggressorem iniustum ad tuendam vitam, quando aliàs eam tueri non potest.

Obiicies, si talis aggressor interficeretur perderet vitam æternam, sed aggressus deberet exponere vitam temporalem pro vita spirituali proximi: ergo non licet ipsi interficere ipsum.

Respondeo distinguendo minorem: quando iactura illa vitæ spiritualis non dependet à voluntate ipsiusmet proximi, concedo; aliàs, transeat; & nego consequentiam: quia posset aggressor non aggrediendo, aut desistendo ab iniusta inuasione cauere illud damnum; vnde sibi illud imputandum, non aggresso, qui se tantùm defendit.

Quod si tamen inuasor esset ebrius, aut insanus, & constaret ipsum esse in statu peccati mortalis: inuasus autem crederet probabiliter se esse in statu gratiæ, teneretur ex charitate potius permittere se interfici, quàm occidere inuasorem: quia in tali casu mors æterna inuasoris non penderet à voluntate libera ipsius; vnde ex præcepto charitatis obligantis ad exponendam vitam temporalem pro vita spirituali proximi, quando iactura ipsius non dependet à voluntate ipsiusmet, teneretur inuasus permittere se interfici potius, quàm occidere talem inuasorem.

Sed si dubitaret multum de suo statu, potius deberet cauere vitæ spirituali propriæ, quàm alienæ, Existimarem tamen, quod si quis ex charitate, quamuis antecedenter esset in malo statu, permitteret se interfici, quod iustificaretur mediante actu tam heroïco charitatis, & voto Sacramenti illo incluso. Hæc Pontius, multùm quidem notanda.

Colligitur ex dictis, posse occidi satellites, seu publicos ministros cum moderatione inculpatæ tutelæ, si fortè, vel iniustè conentur interficere innocentem, vel illum capere, vt iniustè occidatur, dummodo ipsi sciant eum esse innocentem. Quod ignorent, & bona fide munus suum obeant, plerique Auctores docent non posse occidi; bonum enim commune postulat, vt non inferatur damnum ministris bona fide publicum officium exercentibus. Ita Dicastillus *loco citato num. 31.* qui adducit Molinam, Couar. Aragon. & alios; sed Franciscus de Cuenca *de sui defensione lib. 2. q. 3. num. 11. & 12.* ait, iniustè carceratum posse licitè à carceribus fugere, tam adhibita conspiratione frangendo carcerem, quàm vincula dirumpendo, & si opus fuerit etiam carceris Custodes occidendo; Boërius *d. decis. 215. num. 30. vers. quinimo*, per Lucam de Penna *in l. prohibitum C. de iure fisci lib. 10. col. 2. n. 11. ver. sed pone dum ageretur*, Farinacius *d. titul. de carceribus quæst. 27. n. 14. & d. q. 30. n. 129.* plures referens.

Nota, quod licet possit quis etiam interficere inuasorem iniustum vitæ, bonorum, honoris proximi, vt impediatur si non possit alio impediri; difficultas est an teneatur quis id facere? ad hoc dubium Ioannes Pontius *vbi supra conclus. 8. num. 31.* sic respondet; Existimo quod sic, præsertim ad tuendam vitam innocentis, quia cùm licitè possit, videtur charitas obligare, vt faciat, quidquid dicat Cardinalis Lugo post Lessium, nam quamuis vita inuasoris sit ex se æqualis vitæ inuasi, & ipsa occisio sit horrenda actio; tamen cùm culpa ipsiusmet fiat, vt occidatur, omnino præferenda est vita inuasis, cuius etiam occisio est longè magis horrenda, quàm inuasoris: imò huius non videtur horrenda, sed potius glorioſa. Ita ille.

De censuris, quibus aliqui Auctores inurunt opinionem asserentem in rebus veneris dari paruitatem materiæ.

Resolvt. LIII.

DOctissimi Viri Arauyo, Caram Bossius, Laudmeter, Zanardus, Salas, & olim Sanchez, cùm aliis à me alibi citatis docuerunt, quod in sebus venereis detur paruitas materiæ, & hãc opinionem nouissimè tanquam probabilem admittit Thomas Hurtadus *tom. 1. tract. 4 cap. 8. res. 65. §. 2. num. 927. & §. 3. numer. 932. 934. & 935.* vbi sic ait, Vt autem id quod sentio dicam, supposita sententia probabili quod detur paruitas materiæ, tum in materia luxuriæ, tum in materia sollicitationis in confessione vera, vel simulata suppono primò, quòd verba possunt dici inhonesta, aut turpia, aut ex parte rei significatæ, quæ turpis, & inhonesta est, aut ex parte ipsius loquentis, & proferentis. Primo modo non sunt mala moraliter, aut peccata, sed sunt indifferentia: sicut, & cogitatio de re turpi, & inhonesta indifferens est, & potest ordinari ad bonum, & malum finem, vt notauit optimè Thomas Sanchez, *vbi supra numero 34.* Quare si ordinetur ad bonum finem declarandi doctrinaliter conceptum rei turpis, bona est: si verò ad malum finem, mala; vnde Doctores, Medici, & Theologi, qui causa medicinæ, aut pacificandi conscientias, verba significantia res inhonestas dicant, non peccant, quia omnia munda mundis: idem dico de verbis amatoriis, vulgò Requiebros.

Suppono secundò, quòd inter ea, quæ in materia luxuriæ ex paruitate possunt esse peccata venialia, est notanda proximitas ad copulam, ad quam ordinantur, tactus enim secundùm partem, quæ tangitur, magis, aut minus prouocat ad luxuriam. Idem dico de osculis. Quis dubitat magis incitare tactus in mammilis, quam in facie, & magis in cruribus

quam

quàm in mammillis. Rursus osculum in proprio ore, quàm in fronte. Idem de nutibus, magis mouent, quæ fiunt toto corpore, quam qui fit capite, aut ore. Amplius verba, quæ clarè, & distinctè significant partes verendas, quàm alia, quæ alias partes significant. Similiter verba amatoria alia sunt magis incitatiua, quia viuacius significant amorem mundanum, alia, quæ minus.

Dico primò, osculari fœminam in confessione antè, vel post, in facie, vel in ore, absque dubio est sollicitatio, similiter tangere crura, attrectare mammillas. Secus verò osculare manus, vellicare brachium, premere pedem. Ita ille.

Verùm communiter DD. contrariam sententiam tenent, asserentes in rebus venereis non esse materiæ paruitatem concedendam, quos ego alibi ad satietatem adduxi, quibus nunc addo Remigium Noyden *in tract. confess. tract. 2. cap. 6. §. 2. num. 3* vbi sic ait, En la materia de la sensualidad no se da paruidad de materia, y assi es pecado mortal qualquiera accion libidinosa; pongo por exemplo la de los besos y osculos, que aunque de su naturalezza no sean deshonestos, moralmente lo son, y se ordenan à torpeza, aunque falte la intencion de passar adelante, como dotamente lo enseñan Caiet. *2. 2. quæst. 154. art. 5.* y es lastima que aya auido Autores, que han enseñado la contraria; porque muchos vsando mal della, suelen comerer muchos y graues pecados: y aunque segun su opinion parece dan modo como vn pecado mortal venga à ser venial con sus metafisicas, las quales quando bien sean assi especulatiuamente, todas son vnos impossibiles morales, y es poca cordura, escriuando moralmente para casos morales, y que succeden praticamente, poner los metaphisicos; y quando estos se pusiessen para monstrar el ingenio, ò otra razon, siempre à la postre se auian de dar por impossibiles moralmente. Y o se de vna grauissima, y doctissima persona, que despues de auer seguido cinco, ò seis años estas opiniones, vino à confessar que eran tantos los zumbidos de la conciencia, que le obligaron à abrazar, y saguir la otra: y que todo à quel tiempo auia fido tanto la fuerza de la tentacion, y la bateria, de queno era peccado dar vn osculo à vna muger, que era casi impossibile poderlo resister. Ita Remigius, ex quibus patet quantùm in praxi sit detestanda opinio affirmatiua.

Sed quid sentiant aliqui Auctores de dicta opinione nunc videndum est; Castrus Palaus *tomo 1. tract. 12. disput. secunda, punct. 10. numero quarto*, asserit, nullam habere probabilitatem. Ioannes Henriquez *in qq. select. sect. 8. qnæstione octaua, numero 21.* ait, esse falsam. At plus addit Magister Texeda Dominicanus *in Controuer. Theolog. moral. tomo 1. lib. 2. tractat. 3. controu. 13. numero 66. fol. 163.* & dicit hanc opinionem esse omninò regulandam à sana doctrina, *& controu. 1. numero 11.* hæc scribit; Quare doctrinam nostram, ita veram iudico, vt oppositum iam sustineri non possit, quia Clemens Octauus fælicis recordationis, & Paulus V. condemnarunt illam, & decreuerunt sententiam asserentem dari paruitatem materiæ in rebus venereis, actumque venereum (si sit sufficienter deliberatu) posse vacare mortali culpa debere denuntiari Inquisitoribus fidei, & ideo omnino dicendum est contra præfatos Auctores, delectationem veneream, seu libidinosam captam ex osculis, aut amplexibus, seu impudicis tactibus etiam secluso ordine ad copulam, & pollutionis periculo, quamuis parua sit, esse mortalem culpam.

Vnde præfatus Sancius *in summa, 2. to. lib. 5. c. 6. num. 12.* retractauit sententiam, & nunc conformis prædicto motui proprio (asserit ipse) & veritati, iudicat non reperiri paruitatem materiæ in delectationibus venereis, quæ deliberatè capiuntur ex obiecto graui etiã secluso periculo pollutionis, & consensus in delectationem, & ideo quantumcunque modica fuerit delectatio, si ex obiecto mortali fuerit capta, erit semper mortalis. Ita Texeda quem forsitan postea pœnituit hæc scripsisse, nam omnia supradicta iacula contra Sanchez ab ipso emissa, vulnerant etiam Arauyum sui ordinis ornamentum. Et tandem Pater Verricelli *in qq. moral. tract. 4. quæst. 17. num. 3.* exardescit contra dictam sententiam, ait enim esse per principia intrinseca, quàm extrinseca omnino improbabilem, falsam, temerariam, erroneam, periculosam, ac scandalosam, & fortè grauiori censura dignam, & postea per partes conatur probare omnes supradictas censuras; vnde *in fine num. 12.* sic ait, Itaque opinionem asserentem dari paruitatem materiæ in rebus venereis, tanquam temerariam, erroneam, periculosam, scandalosam, ac in fide suspectam à quorumdam neotericorum libris expungendam censerem. Imò in publice eam docentes, posse procedere fidei Inquisitores puto; nam Paulus III. in sua constitut. incip. *In Apostolici culminis specula*, quæ habetur post Directorium Inquisitorum, facultatem dedit Inquisitoribus procedendi contra quoscunque asserentes propositiones periculosas, scandalosas, errores continentes, & alias Catholicæ fidei minus consonas, Christianæque pietati, ac bonis moribus minimè conformes. Huiusmodi autem propositionum assertores, non sunt cogendi ad abiurationem, sed ad reuocandum publicè illas, & ad errorem suum detestandum, iuxta *extrauag. Vas electionis, de hæreticis.* & aduertit Carena *tract. de Sancto Officio par. 2. tit. 16. n. 22.* Hucusque Verricelli.

Verùm ego tum ex modestia, quam profiteor in scribendo, tum etiã simul propter reuerentiã, quam debeo viris doctis, libenter me abstineo à censura opinionum, vt facio circa præsentem sententiam, ac illam remittendo ad quos spectat; solùm assero me olim docuisse, & nunc iterum docere, non esse in rebus venereis prorsus concedendam paruitatem materiæ, vnde præter Doctores, quos etiam me citato adduxit Verricelli, *vbi supra* hanc sententiam etiam me citato tenet Doctus Ioseph Ianuarius *de casibus reseruatis resolut. § 6. num. 5.* vbi sic ait, Tactus verò læuiores, vt tangere manus fœminæ, vel vellicare ipsam, vel digitum intorquere, vel pedem premere, vel brachium restringere, &c. habiti etiam ad captandam delectationem venereã inde surgentem, non esse materiam peccati mortalis putat Sanchez *l. cit. num. 16.* ob leuitatem materiæ; At oppositum sentio, cùm talis delectatio, sit etiam ordinata à natura ad coitum; & consequenter, etsi delectatio parua, tamen continet totam malitiam, quæ secundùm eumdem Sanchez est coordinario à natura ad coitum & consequenter mortale, & talis delectatio etsi parua, tamen spiritus ad coitum deseruientes commouet, cùm delectatio cum tali commotione sit venerea. Vnde quamuis mihi placeat, quod oscula, & tactus non libidinosi sint ad summum

peccata venialia, tamen omninò displicet opinio dicentium in oculis, & tactibus libidinosis dari paruitatem materiæ; hoc enim fateor, me non intelligere, quomodo materia cum adæquata malitia peccati mortalis possit dici venialis, commotio enim spirituum deseruientium ad generationem constituit peccatum mortale, & non quantitas spirituum; & etiam ordinatio delectationis ad generationem, & non ordinatio quantitatis delectationis? Si enim quantitas spirituum constitueret peccatum mortale, quanta quantitas horum spirituum esset necessaria ad peccatum constituendum? quis enim vidit hanc determinationem à natura stabilitam? Tantò magis, quia videmus nonnullos cum parua commotione spirituum ad pollutionem transcurrere, & è conuerso alios cum maxima delectatione non pollui. Dicendum igitur est, quòd delectatio commotionis spirituum deseruientium ad generationem constituit peccatum mortale, & non quantitas commotionis. Et ideo omnino negamus paruitatem materię in delectatione venerea. Ita Ianuarius.

Vide etiam me citato Franciscum Bricchium *in Promptuario confessariorum part. 2. cap. 16.* & ne deseras omninò cognoscere sapientissimum, & amicissimum Patrem Rodericum Arriaga *in cur. Theol. tom. 5. disput. 58. sect. 3. num. 43. cum seq.* vbi notat, quod dupliciter potest concipi hæc paruitas materiæ. Primò in delectatione morosa, & motibus carnis à se insurgentibus non procuratis à voluntate: ita tamen, vt eis sic insurgentibus liberè voluntas consentiat. Alio modo vt ipsa voluntas procuret deliberatè eos motus, aut delectationem, de qua disputamus, vtrum includat paruitatem materiæ, & in hoc vltimo casu tenet firmiter non dari paruitatem materiæ, quæ excusetà morali, in primo verò casu sic ait Arriaga *num. 46.* Alio modo potest ea, paruitas materiæ accipi, vt scilicet appetitus ipse per se ex aliquo casu excitet motus aliquos carnis leues, & tunc voluntas liberè eis delectetur, in hoc autem casu non desunt aliqui Auctores, qui iudicent tales consensus non esse mortale, eo quod in primis motus illi, non dicunt in se aliquam indecentiam grauem, neque inferunt damnum graue naturæ rationali; periculum autem illius vlterioris consensus, aut grauiorum motuum excitandorum nullum videtur esse: Cùm enim supponamus ipsum appetitum non esse tunc magis motum, nec habere alias cogitationes naturales, per quas fortius excitetur, sanè ex eo quod voluntas liberè gaudeat de ea excitatione, non videtur se inducere in nouum periculum grauioris consensus; ideoque non videtur tunc vllo modo peccare mortaliter. Et ita ego docui *tomo tertio.* Nihilominus tamen re melius considerata, accedente maximè admodum Reuerendiss. Patris nostri Generalis Vincentij Carafæ mandato, ne vllus eam sententiam doceat, omninò dicendum est etiam tunc esse mortale eis consentire: quia si appetitus agnoscit voluntatem sibi positiuè consentire, sumere inde vires potest, vt fortius insurgat: licet enim appetitus non tam insurgat, ex eo quod voluntas delectetur in ipsis motibus, quàm ex cogitationibus, & propositionibus obiecti, aliisq; naturalibus occurrentibus dispositionibus, & supponamus in eo casu non esse tales cogitationes hîc & tunc potentes, nisi ad leges motus excitandos, nihilominus eo quod voluntas eis delectetur, nouum ignem videtur applicare, quo facit illos maiores. Ita Arriaga. Exterminetur igitur paruitas materiæ in rebus venereis.

Ex his prorsus reiiciendam esse puto sententiam P. Hurtadi, *vbi supra*, est enim contra praxim sacri Tribunalis, & aperit viam fraudibus, ac præbet ansam malis confessariis solicitandi impunè, nam si fœmina illis leuibus tactibus consentiret sollicitationi, haberet quidem intentum; si autem non consentiret subterfugeret denuntiationem propter excusationem paruitatis materiæ, quæ datur in rebus venereis. Et ideo me citato refellit hanc sententiam Carena *tr. de offic. Inquis. par. 2. tr. 6. §. 6. n. 37.* & Bordon. *in sacro Tribunali c. 23. q. 2. n. 14.* tradit tactus manuum pœnitentis sine vlla causa allicere ad sollicitationem, & ideo nouissimè Philippus de Bictis Capuccinus *in praxi causarum iudiciarium Regularium c. 3. tr. 11. q. 122. n. 37.* probat, ad denunciandum confessarium non excusare paruitatem materiæ, vt premere manum, brachium, vel pedem pœnitentis vellicare, vel digitos intorquere.

An opinio asserens chocolatam non frangere ieiunium, sit improbabilis.

Resolvt. LIII.

Affirmatiuè respondet Pater Magister Lezana *in consultationibus cons. 48. nu. 88.* vbi sic ait. Quintò in eadem materia ieiunij, sententia, quæ affirmat potionem illam ex Indiis Hispaniam aduectam, vulgò chocolate non frangere ieiunium (intellige quando in aliqualiter notabili quantitate sumitur) non videtur mihi probabilis, sed potius falsa. Quod quidem salua pace meorum Hispanorum, quos valdè veneror, dictum sit. Primò quidem, quia vt dixi in superioribus, sententia illa, quæ ab vno, vel altero Auctore defenditur tunc tantum est probabilis, quando non leui, sed graui alicui innititur fundamento, ab aliis doctoribus communiter non reiicitur, quæ singula huic sententiæ deficiunt. Hucusque Lezana, qui postea me citato alias rationes adducit.

Verùm aduersus amicissimum Virum, in fauorem Hispanorum propugnabo, dico igitur, quod licet ego olim docuerim chocolatam frangere ieiunium cum multis Doctoribus, quos alibi citaui, quibus nunc addo Castrum Palaum *tom. 7. tract. 30. disp. 3. pun. 2. §. 2. n. 5.* Ioannem de Sancto Thoma *in explic. doctrinæ Christianæ part. 2. vbi de 4. præcepto Ecclesiæ*, & sapientissimum, & amantissimum Dominum meum Ioannem Solorzanum *in Politica lib. 2. c. 10.* Henriquez, *vbi supra n. 41.* Tamen hoc non obstante sententiam contrariam non audeo nota improbabilitatis inurere. Et nego Patri Lezana illam esse destitutam auctoritate Doctorum, & rationibus, nam pro se habet non infirma fundamenta, & plures Auctores, vt patet nouissimè ex Patre Thoma Hurtado *tom. 2. tract. 10.* per totum, & in eius appendice per totam, quibus locis probabiliter respondet ad argumenta, quæ ego olim adduxi, & post me adducit Lezana *vbi supra*, firmans per multas rationes, & auctoritates Doctorum, chocolatam non frangere ieiunium; Additque declarationes Pontificias, quibus sic etiam asserit Ioannes Henriquez *in editione nouissima qq. mor. sect. 16. quæst. 17. num. 45.* Sola vna cosa tiene en su fauor el chocolate; y es desir del Tomas Hurtado al fin de su Compendio que el Padre Fray Rafaël de Luzan Prouincial de la orden de los Predicadores dixo con juramento, que el P. Fr. Gerónimo

Geronimo de S. Vincente Prouincial de la miſma Religion,y varon de ſingular virtud le auia dicho, que ſtando en Roma en tiempo de Pio V. le auia preguntado al Pontifice, ſi la beuida del chocolate que brantaua el ayuno, y que le reſpondio: *Potus non frangit ieiunium*.Y iuntamente reficere Tomas Hurtado, que eſtando tambien en Roma el Padre Nicolas de Anaya de la Compannia de Ieſus el anno de 1614. ſiendo Pontifice Paulo V. le propuſo eſta queſtione, y el Pontifice le dixo, que hizieſſe delante del eſta beuida, y hayendola el P. Nicolas de Anaya en preſencia del Pontifice, le reſpondio eſtas palabras: *Hæc non frangit ieiunium*. Y reſpondiendo todo eſto el P. Franciſco Cornejo, varon inſigne en letras, reſpondio conforme con eſte parecer.Y aſſi ſupueſto,que hemos dicho en eſta queſtion, que aſſi el precepto de ayuno, como ſu forma,es todo de derecho Eccleſiaſtico, y todo ſugeto à la voluntad de los Pontifices, para poder quitar, y poner, y alterar lo que quiſieren: y ſupueſto que teſtifican perſonas tan graues, y de tanto credito, que eſtos dos Pontifices han declarado que la beuida del chocolate no quebranta el ayuno, dando credito à quien tan prudentemente ſe puede dar, no viene y à eſta benida à quebrantar el ayuno. Ita ille.

Sed ex alio capite defenditur etiam probabilitas ſumptionis chocolatæ,nempe ex conſuetudine, de qua vide Machad. *tom.2.l.2. p.4.t.3. docum 1.n.8.* Trullench *in decal.tom.1. lib.3.cap.2.dub.2. num.15.* & Licet Murcia *in Regul.ſancti Franciſci quæſtion.15. ſuper cap.3.* & Paſqualig *deciſ.141. numer.4.* non admittant hanc conſuetudinem, tamen nouiſſimè illam latè, & doctè defendit Hurtadus *in appendice c.6.*per totum, & reſpondet ad argumenta adducta in contrarium à Patre Murcia. His itaque ſuppoſitis ſic argumentor contra Patrem Lezanam. Illa eſt opinio improbabilis, quæ deſtituta eſt auctoritate extrinſeca Doctorum, & authoritate intrinſeca rationum,vt de ſe patet,nec indiget probatione; ſed opinio aſſerens chocolatam non frangere ieiunium habet pro ſe plures Doctores,& non infirma fundamenta,vt patet apud Hurtadum, & alios. Ergo contra Lezanam, improbabilem eſſe minimè dicendum erit.

Nota verò, quòd circa præſentem quæſtionem optimè diſtinguit Pater Leander *de præceptis Eccleſiæ tract.5.diſp.5.q.5.* vbi ſic aſſerit; Si potio chocolatica parum habeat admixtum ſaccari, amigdalarum, nucum maizi, & aliorum ingredientium: verè ex natura ſua non franget ieiunium: quia tunc remanet ſimpliciter in ratione potus, ſi verò talis potio multum habeat admixtum materiæ chocolatæ, itavt in quantitate valde excedat aquam, cum qua miſceatur; tunc ex natura ſua franget ieiunium, quia remanent ſimpliciter in ratione cibi. Ratio huius noſtræ reſponſionis eſt: Quia mixtum, ſeu compoſitum ex duobus oppoſitis, ſeu contrariis, ſemper à prædominante, tale dicitur, ſeu denominatur; vt conſtat in mixto ex aqua, & vino compoſito; ipſum namque ſemper remanet in ratione vini; quoad vſque ſuperetur ab aqua;quia tunc ratione contrarij prædominantis æquæ potus erit, ac denominabitur. Sic ergo in propoſito. Mixtum ex materia chocolatæ, & aqua; & poteſt eſſe, & denominari cibus, & poteſt eſſe, & denominari potus; cibus quidem, ſi excedat in materia comeſtibili, potus verò ſi excedat in materia potabili, hoc eſt in aqua. Si excedat in illo materia comeſtibilis, natura ſua, & ex ſe franget ieiunium; ſi ſumatur in magna quantitate; ſi verò è contra in illo mixto ſit maior materia potabilis, ſeu quantitas aquæ, tunc non franget ieiunium, quantumuis ſumatur in quantitate magna, & quoties libuerit, quia ex ſe eſt potus; cùm remaneat in eſſe talis; quod conſtat in potione, quæ dicitur Aloya, & in mixto quod fit ex quantitate magna aquæ,& paruo melle, &c. Hucvſque Leander.

Et ideo in defenſionem amiciſſimi viri Patris Lezana aſſero, quod quando ipſe dixit eſſe improbabile chocolatam non frangere ieiunium, intellexit de potu chocolatæ quia ratione magnæ quantitatis cibi,quem in ſe imbibit,iam eſt cibus ſimpliciter,& ſecundùm quid potus;& in hoc ſenſu rectè dixit Lezana, quod eſt improbabile chocolatam non frangere ieiunium; ſecus autem dicendum eſt quando potus chocolaticus, qui propter paruam quantitatem cibi,quem in ſe includit remanet ſimpliciter in eſſe potus,tunc enim non frangere ieiunium dicendum eſt,Hæc vt dixi, ſunt de mente Patris Leandri.

Ex quibus aliquis poſſet forſitan concordare pugnantes ſententias Doctorum,qui plures negant chocolatam frangere ieiunium, plures affirmant. Nam affirmantes,dicendum eſt, loqui quando ingredientia comeſtibilia ad chocolatam faciendam ſunt in maiori quantitate. Negantes verò, quando dicta comeſtibilia exiſtant in minori quantitate, nam in hoc caſu chocolata diceretur potus, in alio caſu eſſet cibus.

Vnde non grauabor hic apponere verba Remigij *in pract. confeſſ.tractat.3. part.3.§.1. numer.2.* vbi ſic ait.

Por la primera particula à cibo ſe colige,que ſola la comida quebranta el ayuno, y no la beuida, ſino que de ſuyo ſea tambien comida, como es la leche,almendra, &c. De aqui ſe colige,que el vino no quebranta el ayuno, aunque vno lo beua todas las vezes que le diere guſto: pues el exceſſo ſerà contra la templanca, no contra el ayuno; ni tam poco quebranta el ayuno el chocolate, aunque ſe tome per no ſentirle,y muchas vezes en el dia;porque en Eſpanna,y en las Indias,ſe ha hecho beuida vſual. Si bien dexa poco merecimento al ayuno, y tal ſuele ſer el abuſo en tomarle,que no aurà quien le eſcuſe de pecado mortal; pues ſuelen annadir huevos,vizcochos, y otras ſuperfluidades: de manera que non viene à ſentir de beuida, ſino de cuplido de ſaymo.El chocolate pues,para que ſe diga beuida,y ſe pueda tomar ſin eſcrupulo,es meneſter, que ſus ingredientes no excedan la cantidad de dos onzas, como doctamente lo declara ex noſtris el muy Reuerendo y doctiſſimo P.Thomas Hurtado;conuiene à ſaper, para vna xicara, ſe eche vna onza de chocolate, y otra poco mas, ò menos de azucar; porque como los mixtos ſiguen el elemento, que predomina, y ſe denominan del como ſe colige en el vino que ſe mezcla con agua, que ſiempre que da vino,haſta, que le venca el agua;y entonces no ſe dize vino,ſino agua. Aſſi el chocolate bien puede llamarſe, y tambien ſer comida, y puede ſer beuida conforme los ingredientes, y ſu mixtiun. Serà comida quando eſta exceden la dicha cantidad; y ſera beuida;de manera, que ſe podrà beuir muchas vezes, quando los vence el agua; como tambien ſe colige en el aloxa, ypocras, &c. Ita ille.

Vide etiam Eſcobar *in pract.confeſſ.part.2.l.4.c.2. numer.8.* Et nota quod ſtando etiam in ſententia

rigorosa, si quis sumeret duas vncias chocolatæ nõ frangeret ieiunium, ratione paruitatis materiæ. Ita contra Pasqualigum *decis.* 141. *numero quinto*, dicendum est per ea, quæ alibi firmaui, & me citato docet Murcia *in regul. S. Francisci quæstion.* 15. *super capit.* 3. & me citato Leander *vbi supra quæstion.* 4. Qui respondet ad plura quæ non benè dicit Pasqualigus *loco citato.*

An defloratur virginis sub spe coniugij teneatur illam ducere.

Resolvt. LIV.

Respondeo quod Sanchez *lib.* 1. *disp.* 10. & Vasquez *d sput.* 6. docent, eum qui sub spe promissionis, quamuis tantum verbalis, defloruit virginem; teneri determinate eam ducere in vxorem, & non satisfacere iuuando ad nuptias illi alias æquales. Primò, quia iste, quamuis solum verbaliter, verè tamen promisit sub conditione defloratiõnis, quæ impleta fuit, ergo tenetur stare promissis. Secundò quia iste verè intulit damnum virgini contra eius voluntatem, quæ solum consentit sub conditione promissionis matrimonij verè & non fictè: ergo tenetur ex iustitia ad matrimonium, quia quamuis damnum defloratiõnis possit pecunia compensari, non tamen iniusta deceptio, nisi eam in vxorem ducendo.

Et ita hanc sententiam tenet Lessius, Vasquez, & Molina, Cardinalis Lugo *de institut. tom.* 1. *disputat.* 22. *tract.* 2. *numer.* 20 Hurtadus verò *de matrim. disput.* 1. *difficult.* 12. *num.* 45. existimat prædictum teneri ex fidelitate ad eam ducendam in vxorem, quamuis sit multò nobilior, quàm illa: ex iustitia tamen ad id non teneri, sed satisfacere, si damnum defloratiõnis recompenset, aut constitutione dotis sufficientis, aut aliter.

Ex quibus deducit Hurtadus, prædictum teneri tantùm sub veniali ad ducendam virginem defloratam, quia tantùm tenetur ad id ex fidelitate ratione promissionis verbalis: teneri tamen sub mortali si eam non ducat ad satisfaciendum damno defloratiõnis dote, aut aliter: quia ad id tenetur ex iustitia ratione damnificationis iniustæ. Quod si omnino fictè promitteret, (ideſt si non proferret verba promissionis, sed simularet ea proferre) non tenetur ex fidelitate ad illam ducendam; quia non promisit verè adhuc verbaliter: teneretur tamen ex iustitia ad satisfactionem damni ratione damnificationis iniustæ.

Sed his non obstantibus, satis probabiliter ego puto cum D. Antonino, Bartholomæo Ledesma, Bonacina, quos citat, & sequitur doctissimus, & amicissimus Pater Martinus Perez *de matrimonio disputat. secunda, sect.* 3. *numero secundo*, eum qui sic virginem defloravit, non teneri eam in vxorem ducere, sed satisfacere constituendo ei dotem sufficientem ad supplendum defectum defloratiõnis. Moueor, quia ille nullam incurrit obligationem ratione promissionis, nam fuit ficta; & ex promissione ficta præcisè non oritur obligatio, vt constat ex superioribus; ergo solùm ratione damni illati; ergo si damnum sine matrimonio resarciri potest, vt verè potest dando sufficientem dotem, qua nubat viro sibi simili qualitate, non est necesse, vt matrimonio resarciatur. Firmo: nam aliàs ex doctrina, & fundamento Sanchez apertè sequi videtur, cum, qui fictè promisisset matrimonium fœminæ, sub conditione veræ repromissionis, si fœmina repromitteret, teneri ex iustitia illum verè contrahere; quod tamen negat Sanchez. Quia, vel teneretur ratione promissionis, & hoc non, quia ficta promissio non obligat, vel ratione damni, & hoc etiam non, quia nullum secutum est, vt supponitur: ergo signum est, quod quando defloratur virgo ex ficta promissione; solùm præcisè oritur obligatio, quia secutum est damnum. Nam si nullum esset secutum, nulla esset orta obligatio; ergo si damnum defloratiõnis resarciri potest dotando, vel augendo dotem, qua possit æquè bene nubere, ac si defloratа non fuisset, non tenetur eam ducere. Quod si accideret, vt in aliquo euentu tale damnum aliter euitari non posset ratione scandali, nisi nubendo; tunc teneretur per accidens stare promissioni, & complere sponsalia.

Et hæc sententia contra vtrumque Pontium, Basilium, & Ioannem, ille *de matrimon. libro* 1. *cap.* 2. §. *vnico numero* 25. Hic *in cur. Theolog. disputat.* 52. *quæstione* 7. *conclusio.* 3. *numero* 44. à fortiori procedit, quando contrahentes sunt inæquales, vt si defloratur esset vir nobilis, etiamsi non solùm sub spe coniugij, sed etiam sub spe conditionata virginem defloraverit. Et ita cum Corduba, & aliis tenet Pere, *vbi supra sect. quarta, numero tertio* & Hurtadus *numero* 48. Negandum est igitur istam esse veram promissionem, & ideo non teneri nisi ad compensandum pecunia, vel alia re damnum illatum. Quia nec tenetur ad eam ducendam ratione promissionis, quæ fuit ficta, & inualida; nec ratione iustitiæ, & iniuriæ illatæ, quia iustitia non obligat ad restituendum plus, quàm damnum æstimatur, sed damnum ablatæ dolo virginitatis non tanti æstimatur, ac virum notabiliter digniorem, eam fœminam ducere: ergo nulla ratione tenetur. Optima etiam est ratio, quam adducit Sanchez quando in contractu est inæqualitas, fictè promittens non tenetur integrè impiere, sed æquale reddere; sicut promittens meretrici valdè superfluum in sui corporis pretium, fictè tamen, non tenetur ex iustitia habere consensum reddendi nisi æquale. At in præsenti casu promissum matrimonium est multo inæqualius defloratione: non ergo tenetur ad id fictè promittens. Quare sicut si legitimum interuenerit impedimentum, vt si vir sit sacris initiatus, ante, vel post defloratiõnem, vel matrimonio adstrictus, vel si aliquod graue damnum, aut scandalum ex matrimonio timeatur, satis erit damnum resarcire. Ita in præsenti.

Nota etiam hîc obiter contra Basilium Pontium, *vbi supra capit.* 2. *numer.* 17. dicentem, eum qui fictè promisit, si in iudicio interrrogetur an promiserit, non posse negare se promisisse: Contrarium iudico verius cum Nauarro, & aliis, quos refert, & sequitur Sanchez *disputat.* 10. *numero* 27. & 28. Ratio est, quia non tenetur ille promissione, atque adeo, cùm iudex roget, vt ad matrimonium debitum cogat, sensus interrogationis est, promisisti matrimonium, ita vt teneatis? verè ille respondet non promisi, intelligendo, ita vt teneat. Idem dico quoties quis verè promisit matrimonium, sed non tenetur seruare fidem ob aliquam causam, vt quia altera fornicata est; potest enim iuramento negare promissionem, intelligendo, ita vt teneatur. Quod etiam intellige quoties causa

non

non implendi promissum non solum est certa, sed solum iudicio sapientum probabilis: quia tuta conscientia inuitens opinioni probabili, potest se non obligatum existimare, atque adeo potest iurare se nō promisisse, itavt teneatur. Totum id firmat Sanchez optimis exemplis, quidquid dicat Basilius, vt de illo interrogato à Iudice an mutuo receperit nummos, quos iam verè non debet, qui potest iurare, se non recepisse, quia non recepit, itavt nunc soluere teneatur: de clerico, qui interrogatus an portet aliquid, de quo gabellam debeat, potest iuramento negare, intelligendo, se nihil portare, ex quo gabellam debeat: de eo, qui venit ex loco non infecto peste, quem tamen custodes falso putant esse infectum; potest enim iurare, se ex eo non venire, intelligendo ex eo peste infecto, vt custodes rogare debent. Similiter ergo in præsenti potest fictus promissor sub iuramento negare se promisisse, subintellecta ea conditione non promisi, itavt tenear implere, quia, vt iam probatum est, non tenetur.

An teneatur adultera aliquando reuelare peccatum suum, vt impediat damna legitimorum hæredum.

Resolvt. LV.

CAsus potest accidere, & in facti contingentia torqueret confessariorum ingenia, ad illum certò sic respondet Doctissimus Pater Ioannes Pontius *in suo curs. Theolog. dispu. 52. quæstion. 7. concl. 6. num. 44.* adultera si non possit ex suis aliter prouidere damno sequenti filiis veris, ex eo quod adulterinus putetur verus, quam reuelando peccatum suum, tenetur quandoque id facere, quandoque non tenetur. Hæc videtur communior re ipsa.

Probatur prima pars, quia si damnum sequens filiis veris sit notabiliter maius, quàm sit damnum infamiæ quod solum sequeretur, in casu quo reuelaret peccatum; vt contingeret quando, qui putaretur primogenitus ad quem spectaret ampliſſima hæreditas; esset adulterinus, & nisi mater reuelaret ipsi peccatum suum, secundus filius legitimus, qui esset verè primogenitus Patris priuaretur illa hæreditate; certè nemo est qui non existimet infamiam, quam incurreret apud filium, longè inferius malum esse, quàm iactura tantæ hæreditatis, & consequenter si per talem reuelationem efficeret, quod primogenitus putatitius ingrederetur religionem, & sic hæreditas perueniret ad verum hæredem, omnino appareat matrem obligari ad subeundam illam infamiam; si tamen non existimet filium crediturum; & consequenter non profuturam reuelationem, non debet reuelare crimen ipsi non enim debet se infamare absque vtilitate vlla.

Sed circa hoc dubitatur, an filius debeat credere matri id dicenti.

Sotus videtur tenere, quod non: sed intelligendus est, quando aliundè non constat moraliter, quod dicat verum, sicut existimarem constare quando in articulo mortis mater id diceret, & non constaret aliunde, quod duceretur affectu particulari erga alios filios: debet enim videri moraliter certum, quod in tali casu dicendo mendacium, & præiudicando filio, non exponeret se periculo æternæ damnationis.

Probatur iam secunda pars: quia si reuelando incurreret periculum mortis, vt aliquando posset contingere, apparet eam non teneri ad reuelationem: quia quodcumque detrimentum sequens aliis filiis non accedit ad iacturam vitæ: vnde hæc non debet incurri, vt aliud vitetur. Hucvsque Pontius.

Sed aliqua ex dictis apud me habent magnam difficultatem, & ideò ad id quod dicit, Adulteram; quando ageretur de successione magnæ hæreditatis, teneri cum iactura famæ suam turpitudinem manifestare. Respondeo hoc non esse admittendum nisi in casu, quo adultera esset suspectæ conuersationis, vt eius famæ iudicio prudentum paruæ sit æstimationis, tunc posset habere locum sententia Pontij, & quorumdam aliorum, qui dicunt damna obuenientia marito, & legitimis hæredibus aliquando posse iudicio prudentum præponderare, aut æqualia esse famæ adulteræ; vt si agatur de magna, & notabili hæreditate, & tunc eam teneri cum periculo famæ factum suum manifestare, si credat probabiliter quod sic damna impedientur. Quod tamen non videtur admittendum, quando mulier absolutè, & simpliciter possidet bonam famam, vt tenet Lessius *libro 2. capit. 11. dubitat. 7. num. 57.* cum Io. Wigers *de iust. tr. 2. capit. 4. num. 31.* & Gaspare Hurtado *de iust. disputat. 11. difficult. 20.* qui tamen in vno casu sententiam admittunt, si fortè manifestatio adulterij aliquando profutura sit ad impediendam successionem filij adulterini in aliquo Principatu, qui ob suos perditissimos mores futurus est maximè nociuus Reipublicæ loco hæredis legitimi, qui non sit sic futurus nociuus, tunc adultera tenetur ad manifestationem veritatis, adhuc cum periculo vitæ, & non solum ex misericordia erga Rempublicam ad vitandum magnum damnum illius, sed etiam ex iustitia commutatiua erga legitimum hæredem, quia tunc non sufficit dictum periculum ad excusandam eam ab obligatione impediendi damnum, cui ipsa causam opposuit.

Ad id verò quod Pontius supra asserit, filium non teneri aliquando credere matri testanti in articulo mortis se esse adulterinum. Respondeo hoc etiam docere Hurtadum *loc. cit.* vbi sic asserit; Addimus filium non teneri credere matri manifestanti adulterinum (nisi ex circumstantiis conuincatur ad id, vt contingeret, si mater iurata in articulo mortis, & post susceptam Eucharitiam id affirmat tanquam certum) quia confitenti suum delictum, seu suam turpitudinem, non est credendum in præiudicium aliorum distinctorum ab ipso confitente; ex eo solum quod id manifestet, nisi id alias conuincat, eo tamen ipso quod filius absque suspicione prudenti credit matri, nequit hæreditatem adire vt patet: nec iam possessam retinere, nisi eam bona fide possederit tempore sufficiente ad præscriptionem. Ita Hurtadus, sed bene dixit hanc doctrinam multos non admittere.

Dico igitur quod ordinariè spurius non tenetur in conscientia credere matri dicenti illum esse spurium, etiamsi mediante quocumque iuramento id confirmaret, aut in mortis articulo asseueret. Ita Mald. *supra dubit.* 10. Sylvest. V. *Adulterium numer.* 5. Bannes *in* 2. 2. *quæst.* 62. *art.* 6. Suarez *tom.* 5. *de cens. disp.* 50. *sect.* 4. Azor. 3. *part. lib.* 3. *cap.* 7. *quæstion.* 5. & alij. Et ratio in primis est, quia iura indicant, matri non esse ea in re fidem adhibendam, vt patet *l. miles* 11. *ff. ad leg. Iuliam de adulteriis. & l. Filium* 6. *de his, quæ sunt sui vel alieni iuris.* Deinde, quia alleganti suam turpitudinem nulla debetur fides vt habet Regula iuris: quæ maximè locum habet, quando

quando id cedit in alterius præiudicium. Vide *Gloss. ad cap. Officij de pœnitentijs, & remiss.*

Hinc infertur Confessarium debere vti magna prudentia ne vltra modum vrgeat adulteram in articulo mortis ad detegendum suum crimen: tum propter alia grauia incommoda, quæ inde sunt sequuta: tum quia rarò ad quidquam profuit detectio adulterij. Quare sentio, ne quidem esse consulendum, nisi valdè moraliter certum esset ex pluribus circumstantiis quod sine aliis grauioribus incommodis sic possent auerti damna, quæ alioquin legitimis hæredibus sunt obuentura.

Adde ex Azorio, & Henriquez, neque consulendum esse vt adultera detegatur post mortem per confessarium de ipsius scilicet consensu dato: quia periculum erit quod vel proles adulterina, vel Confessarius ipse occidatur, Præterea haberetur violator sigilli confessionis, & etiam iniquæ diffamationis: nisi forsitan per scripturam, & signaturam defunctæ se posset defendere.

Dixi ordinariè, quia si proferentur eiusmodi argumenta conceptus adulterini, quibus spurius in conscientia conuinceretur, ita esse, puta quia paterfamilias tempore conceptus abfuisse satis ostenditur: vel quia vt habet citata *l. filium*, interuenient infirmitate, aut alia de causa tunc demonstretur abstinuisse ab vxore, vel ea valetudine fuisse, vt generare non potuerit, teneretur ab hæreditate, & seruare veros hæredes indemnes, vt notant Bonacina *supra*, & alij DD. sed si paterfamilias vixerit tempore partus, non apparet quomodo Spurius postea conuinci poterit, aliquid istorum subfuisse, cùm haud dubiè maritus ea facile animaduertisset, & prolem ab initio tanquam illegitimam respuisset. Et omnia superius dicta docet etiam Ioannes Vvigers *loco citato*, quæ quidem menti tenenda sunt à Confessariis, & casuum conscientiæ Respondentibus, si quando casus in facti contingentia eis accideret.

Sed ad huius materiæ complementum notandum est contra Sotum, & Henriquez, communiter Doctores asserere non solum Adulteram, sed etiam adulterum teneri ad restitutionem dictorum damnorum in hæreditate. Verùm est, quod Adulter tenetur ad restitutionem expensarum in sustentatione suæ prolis adulterinæ, & dictorum damnorum in hæreditate, & in collatione dotis, quando est moraliter certus absque prudenti ratione dubitandi, quod proles illa adulterina sit sua: quando verò est dubium ad quem adulterum ex duobus pertineat, existente certitudine morali, quod vnum, vel ad alterum pertineat, vterque tenetur ad dictam restitutionem, quilibet ad restitutionem medietatis, & altero nolente, ad restitutionem totius pertinentis ad Patrem.

In casu autem dicto, in quo tam adulter, quam adultera tenentur ad dictorum restitutionem, tenentur æqualiter, quia quilibet est causa principalis partialis damni, quia istud oritur ex adulterio, cuius vterque est causa principalis partialis, & quilibet tenetur ad restitutionem partis sibi correspondentis faciendam ei, qui totum damnum restituit, tenetur autem ipsam ex bonis, de quibus potest disponere, & si non habeat, vel non habeat sufficientia, tenetur ad suadendum marito, vt veros hæredes meliores, & etiam ad rem familiarem diligentius, quam aliàs tenebatur administrandum, & ad imminuendum sumptus sui corporis quantum conditio sui status, & valetudinis permittat, & si his, aut aliis modis satisfacere nequeat, tenetur quantum possit prolem adulterinam inducere, vt renuntiet hæreditati, vel in totum, si ad id induci possit, vel saltem in partem, siue statum Religiosum eligendo, vel aliter; maximè si hæreditas sit maioratus, & proles adulterina sit in eo successura, si ei non renuntiet, quia adultera, & adulter tenentur ad ea damna impedienda, vel resarcienda quacumque via commodè possint. Vide Hurtadum *loc. cit.* & alios.

Et tandem pro curiosis hîc nota, quod Pontius *vbi supra concl. 5. n. 43.* docet quod si duo cognouerint eandem mulierem, itavt plane incertum sit, quis eorum sit eius Pater; vel vterque ex æquo debent concurrere ad eius sustentationem, & ad restitutionem faciendam marito, & filiis eius, si mulier fuit maritata, & cognoscitur certò quod filius non sit legitimus: quia aliquis debet, & neuter potius, quam alter: ergo vterque, vel, quod scio factum aliquomodo, debent sortes mittere, & ille in quem cadit, debet solus nutrire, & restituere; vel alio aliquo simili modo debent conuenire. Si tamen mulier ipsa posset congruenter sustentare ex suo, fortassis neuter teneretur concurrere; sed illa sola, quia, cùm dederit causam dubij iniustè, in pœnam huius meritò ipsamet videri posset habere totam obligationem.

An si quis infamaret aliquem de furto, qui postea furem esse inuenitur, teneatur ad restitutionem.

Resolvt. LVI.

Affirmatiuè respondet Pontius *in cur. Theolog. disput. 52. quæst. 8. concl. 3. numer. 48.* vbi sic ait, Multa liberant à restitutione pro infamia, si postea in eadem materia infamatus, perdidit famam, vt si falso imponeres, quod furatus fuerit, & postea constet, quod ipse sit fur. De quo tamen valde dubito; quia magis infame est, quod aliquis sæpius furatus fuerit, quam quod semel tantum: ergo, si quis falso dixit, quod semel furatus fuerit; quamuis constet quod postea furatus fuerit, non tollitur obligatio restituendi famam perditam ratione falsæ impositionis prioris furti. Ita ille.

Tu cogita, nam circa hanc sententiam habeo magnam difficultatem, nam Doctores communiter asserunt, quod si quis, v.g. infamaret aliquem de delicto non vero, si de eodem delicto ex alio capite laboraret adhuc infamia, excusari à restitutione famæ, ergo & in casu nostro.

Verùm quicquid sit de sententia Pontij, sciendum est, quod Sylvest. *verb. detractio, qu. 1.* & Paludanus *in 4. dist. 19. qu. 4.* dicunt non esse peccatum saltem mortale publicare aliquod crimen minus illius, qui de grauioribus criminibus est infamis, vt v.g. de illo, qui infamis est de homicidio & furto, putat non esse peccatum mortale dicere quod fuerit fornicatus. Hoc tamen non est simpliciter admittendum, quando minus connexionem non habet cum aliis maioribus, sicuti fornicatio non habet cum homicidio, aut furto: idque propter rationes iam allegatas. In certo tamen casu posset locum habere, vt si quis de tam multis, & variis criminibus grauioribus sit infamatus vt passim habeatur talis, qui nullum scelus tempore, & loco verecundatus fuisset perpetrare, quia huiusmodi persona totaliter, & quasi per omnem virtutis materiam amisit famam suam, vnde ex relatu alicuius

inferioris criminis non censetur eius infamia notabiliter augeri,imo vix augeri. Et ita docet Ioannes Vvigers *de iust.tr.4.c.1.dub.6.n.28.* cum Gaspare Hurtado *vbi supra.*

Notandum est hîc obiter, multas causas excusare à restitutione famæ.Excusat Primò iusta condonatio facta ab eo, cuius infamia non redundat in alios.

Secundò,iusta compensatio,vt si ab eo,quem infamasti pari modo sis infamatus.

Tertiò.si fama sit alia ratione recuperata.

Quartò, si infamia prudenter existimatur abiisse in obliuionem,tunc enim non teneris, siue falsum imposueris,siue verum.

Quintò,si crimen occultum, quod aliquibus dixisti, alia via & ratione fiat publicum, tunc enim amisit ius restitutionis. Lessius *l.2.c.11. dubit.26.*& Nauarr. *l.2.c.4.nu.198.* Nam si re vera factum est publicum, nihil proderit retractio. Secus autem si non sit publicum;nam fieri potest,vt illius exemplo alij retractentur. Hoc tamen certum existimo cum Nauarr. pro medio tempore antequam fieret publicum non teneri restituere famam, benè damna eo tempore sequuta.

Sextò,si restitutio sit impossibilis.

Septimò,si non possit fieri sine amissione famæ. quæ sit longe maioris momenti,vt si Prælatus, vel vir illustris infamauit plebeium.

Octauò,si bona fide persuasus esse verum & publicum, narrasti, nec possis sine damno tuæ famæ restituere.

Nonò, si re vera nulla fuit infamia sequuta, eo quod infamator esset nullius fidei, quod sæpè accidit;vel quia illi apud quos infamatur, sciebant similia, itavt infamia non sit notabiliter aucta.Hæc autem omnia remissiuè inuenies apud Trullench *in decal.t.2.l.7.c.10.dub.30.*quæ tamen latè antea in aliis dubiis pertractauerat.

Aduertant tamen hic Confessarij faciliorem modum restituendi famam propter peccatum occultum propalatum non posse inueniri, quam laudando illum quem prius infamauerat.Et ita ex Caietano,&Soto,docet Amicus *t.5.disp...sect.11.n.145.* quoniam ex vna parte talis modus efficax est ad famam restituendam, maximè apud prudentes, & ex alia parte modus per retractationem est periculosus, ne infamator mendacium committat, vel ex conscientia erronea, vel non rectè vtendo verbis verum sensum habentibus. Cæterum monet loco citato Caietanus etiam hunc modum cautè esse adhibendum,ne auditores in sua opinione magis confirmentur.Vnde non de fictis, sed veris virtutibus laudandus est,eoque tempore,loco, & modo, quo prudentes auditores suspicari non possint, quod id fiat ad laudari famam restituendam, Debet autem tamdiu publicè coram iis, coram quibus fuit infamatus, laudari, eiusque occultæ virtutes depromi, quamdiù eius laudatio prudentis arbitrio censeatur sufficiens ad obscuratam ipsius famam illustrandam.

Et hanc sententiam admittit etiam Syluius *loc. cit.quæst.24.* & docet nouissimè Ioannes de Soria *in epilogo summarum p.2.tract.2.sect.3. disp.1.§. circa restitutionem famæ.*vbi sic ait: Qui verum alterius crimen propalauit,ad nihil aliud tenetur, quam laudare eum,quem primus infamauerat, nec amplius de illa re loqui coram illis apud quos eum diffamauit. Ita ille, & hunc modum restituendi famam etiam approbat Ioannes Pontius *vbi supra concl.2. n.47.*Hurtadus *de iust.disp.12.difficult.18.* cum aliis. Notent hoc Confessarij,quia vt dixi, nullum faciliorem modum, ac minus onerosum pro pœnitentibus inuenient ad famam ablatam restituendam; ego scio quam difficiliter pœnitentes famam restituant,& in quantis tricis se inuoluant,quando aliis modis volunt famam restituere.

An si quis, vt auerteret furem à furto maiori à Paulo,consuleret furtum minus à Petro,teneatur ad restituendum Petro.

Resolvt. LVI.

Ad hoc dubium Pontius *in cur.Theolog.disp.52. qu.9.conclus.2.n.56.*respondet, quod si fur erat determinatus ad furandum ab alterutro, sed indeterminatus à quo qui consuleret furtum minus à Petro, non esset obligatus ad restitutionem Petro: nec peccaret consulendo illud, quia tale consilium non esset nisi significatio,quod minus malum esset furari à Petro minus, quam à Paulo maius. Quod non potest esse illicitum. Quod si etiam consilium supra hanc significationem importet(vt ego existimo) desiderium aliquod voluntatis quo velis, vt furetur à Petro,adhuc illa voluntas non videtur iniusta: quia non est nisi conditionata, himirum si ab alterutro ex illis duobus furari vis, volo potius vt fureris à Petro,quia id minus malum est. Huiusmodi autem voluntate non facit iniuriam Petro, quia potius debet respicere honorem Dei, quam emolumentum Petri.

Cardinalis de Lugo existimat, quod si fur determinaret furari multum à Paulo, vt hoc quis impediret, eum non debere consulere ipsi: noli hoc facere; sed potius furare minus à Petro: quia sic induceretur fur ad furandum à Petro,de quo, vt supponitur,non cogitauit fur,quod videtur iniuriosum Petro.

Hæc tamen doctrina mihi limitanda videtur: nam si posset aliter auertere furem à peccato maiori, quam determinando Petrum; conuenio cum Cardinali Lugo, quod fieret iniuria Petro per determinationem illius. Sed si non posset eum auertere nisi determinando Petrum, videtur omninò, quod non faciat iniuriam Petro: quia potius debet respicere ad honorem diuinum,qui magis offenditur peccato maiori, quam ad emolumentum Petri. Hucvsque Pontius.

Sed ego assero, quod si suadeas homini parato inferre magnum damnum Petro, vt inferat minus damnum Paulo,de quo ille non cogitabat,teneberis Paulo de isto damno minori si inferatur. Si malefactor vero cogitet de vtroque, sed hæreat anceps,cui malum vellet inferre, resolutus tamen alterutri inferre,teneberis de damno, si consulueris aut rogaueris,vt damnum inferat Paulo, quod in se minus est.

Ratio est, quia iniuriam facit Paulo, quando malefactoris indeterminatum animum ad vtrumlibet inclinas, & determinas in particulari ad malum isti inferendum: tantum enim habet iuris Paulus,vt sibi seruetur res sua integra,quæ minoris est pretij,quàm Petrus,vt sibi seruetur res sua, quæ maioris est momenti.

Notant hîc quidam, si tantum in genere dixeris, minora mala esse potius facienda,quam maiora vel hoc, esse minus malum, siue peccatum, quam alterum,

terum, non idcirco te incurrere obligationem restituendi, quamuis malefactor rem istius postea auferat, vel destruat.

Ratio redditur, quia tu veram doctrinam tantum explicuisti, quia ipse ex sua voluntate sese determinauit ad damnum inferendum Paulo potius, quàm Petro. Existimarem tamen, quod ille conferetur moraliter malefactorem inclinare, & quasi determinare ad damnum Pauli, qui assumptum, & absumptum simul ei proponeret, præsertim si non rogatus id faciat, cùm non appareat alius pœnè vsus istius discursus. Non enim dici potest seruire ad impediendam maiorem culpam, quia iam malefactor voluntate, & affectu in vtrumque indifferenter fertur. Secus autem esset, si ipse peteret vtrum sit maius malum, & peccatum, quodque velit tantum facere minus & tum respondetur, illud, siue tale esse minus malum: quam rationis diuersitatem quique potest facile apprehendere, & ideò addidi præsertim si non rogatus. Et hæc omnia docet Ioannes Vvigers *de iust. tr. 3. c. 2. dub. 4. n. 26. cum seqq.* & alij penes ipsum.

Sed si quæras an si fur sit determinatus ad furandum æqualem quantitatem à Petro, vel Paulo, indeterminatus autem, à quo velit, amicus Pauli possit consulere ipsi, vt furetur potius à Petro. Et affirmatiuè cum Cardinali Lugo respondet Pontius, quia amicus ille debet potius prospicere amico auertendo fuerem ab ipsius damno, quam non amico nec rationabiliter potest Petrus conqueri, quod conditionata voluntate voluerit amicus potius malum ipsius, quàm amici.

An qui confessus est centies plus minusue furatum, si postea certo sciat fuisse centum, teneatur excessum confiteri.

Resolvt. LVII.

NEgatiuam sententiam ex Viualdo tanquam probabilem videtur admittere Pater Verricelli *in qq. mor. tract. 5. quæstion. 6. numer. 23. & tract. 1. quæstion. 8.* per totam, quia quamuis proprietas dictionis *Circiter*, aut plus, minus, vel similis, importet adiectionem paruæ summæ supra expressam: tamen in declinatione numeri peccatorum, præsertim cùm numerus est magnus, & longi temporis; ex communi vsu loquendi confitentium, significat longè maiorem quantitatem, & sic addit dimidium supra quantitatem expressam, idque propter ingentem difficultatem, ac fere moralem impossibilitatem, quæ est in expressione certioris numeri, seu in restrictione ad illam propriam, ac legalem significationem dictionis pluris, vt modicam quantitatem exprimat, nempè decem supra centum. Ita ille, qui postea alias adducit rationes, sed prudenter in fine quæstionis apposuit hæc verba. Verùm his non obstantibus puto non esse recedendum ab opinione affirmatiua posita *numero primo*, quia est communis inter Doctores, & communiter seruatur in praxi.

Itaque Viualdi opinio omninò est reiicienda, nec bene loquitur, qui contra omnes loquitur maximè circa ea, quæ pertinent ad praxim Sacramentorum, & à communi vsu fidelium. De hac quæstione ego egi *in 3. part. tract. 4. resolut. 294.* & me citato de illa benè tractat Cardinalis Lugo *de pœnitent. disputatio. 16. sect. 2. numero 96.* & me citato Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 5. quæst. 10.* alij notant, aliquos illa verba plus, vel minus extendi non solum ad duo, vel tria, verum etiam ad quartam partem summæ cui adiicitur; vt si pœnitens dicat, octies periuraui plus, minusue, tunc extendantur ad decem, quia duo sunt quarta pars ex octo. Sic aliqui, quos refert *Gloss. in l. Hæc adiectio 192. ff. de verb. signif.* Quorum sententiam bene refutat Lugo eo quod nequeat esse vniuersaliter vera. Quia si aliquis mihi promittat centum millia aureorum, parum plus, vel minus, non satisfaciet dando septuaginta quinque millia, quia illud quod deest, licet sit sola quarta pars, non est tamen parum; sed multum minus, quam centum millia, quæ promisit Caspensis *in cur. Theolog. t. 2. tract. 24. disp. 4. sect. 15. numer. 137.* sic ait, Cùm enim quis confitetur decies peccaui, plus minusue, duo v.g. ad quæ se extendunt illa verba sunt aliquid paruum, & non est notabilis excessus: quando verò quis confitetur, mille peccaui plus, minusue, centum vel ducenta licet sint aliquid parum respectiuè, sunt tamen aliquid magnum absolutè, & notabilis excessus necessariò exprimendus in subsequenti confessione: hoc tamen relinquitur iudicio prudentis, quia regula omnino certa assignari non potest.

Verùm in his omnibus pro regula generali mihi placet quod sit admittenda explicatio iurisconsulti Vulpiani *in d. lege hæc adiectio.* Vbi sic ait: Hæc adiectio plurisue non infinitam pecuniam continet sed modicam dumtaxat. Adiectio hæc solidorum decem, plurisuè ad minusculam (vel vt alij legunt. ad minutulam) summam refertur. Quanta autem debeat esse, non potest definiri vniuersali regula, sed arbitrio prudentis relinquitur, vt docet Glossa ibidem, & Vasquez *quæst. 91. art. 1. dubit. 6. numero 2.* debet autem in eo iudicio formando seruari hæc regula, vt quo maior est numerus qui nominatur; maior etiam numerus possit intelligi verbis illis plus, minusuè: non tamen debet hoc accipi proportione Arithmetica, vt dicunt, sed Geometrica: hoc est non debet ita accipi, vt si numero minori addita extendantur ad quintam partem, addita etiam numero maiori possint extendi ad quintam eius partem, v.g. cùm dicis peccaui decies plus, minusue, verificatur si octo, vel si duodecim vicibus peccasti, atque adeo illa verba addunt vel demunt quintam partem numeri denarij, quæ est duo, & tamen cùm dicis peccaui centies plus minusue, non verificantur verba si octuaginta solis, vel centum viginti vicibus peccasti, quia quinta pars numeri centenarij, quæ est viginti, non est parum, sed multum plus, vel minus.

Ratio regulæ huius quoad vtramq; partem est, quod ad verificanda illa verba, parum plus, vel minus semper debet interuenire aliqua paruitas in eo, quod additur, vel aufertur: paruitas autem aliquando est absoluta, quando in se ipso absolutè est parum id, quod additur: aliquando verò est respectiua, quando licet in se non sit paruum; est tamen paruum respectiuè ad aliquid multò maius. Hinc est quando verba illa plus, minusue adduntur numero paruo, verificari, etiamsi id, quod additur, vel aufertur, sit tertia pars: v.g. si dicas peccaui ter plus, minusue, vera sunt, si solum bis aut quater peccasti, quia licet vnum sit tertia pars numeri ternarij est tamen in se satis paruum. Si autem dicas peccaui centies, plus, minusue, non erunt vera si centum triginta vicibus peccasti, quia triginta, neque in se, neque respectiuè ad centum, sunt aliquid paruum; E contra verò, si dicas peccaui millies,

millies,plus,minuſve,verum erit, licet mille quinquaginta vicibus peccaueris quia licet quinquaginta non ſint parum in ſe,ſunt tamen nimis parum reſpectiuè ad mille.Hinc ergo oritur ratio,cur verba illa ad lapſus ſe extendant addita numero maiori,ſed non cum totali proportione:quia ſcilicet,quando dicis decies plus, minuſve, duo v.g.ad quæ ſe extendunt illa verba, ſunt aliquid paruum ex vtroque capite, nempè abſolutè, & reſpectiuè. Quando verò dicis millies,plus minuſve,ducentum licet ſint aliquid paruum reſpectiuè,ſunt tamen aliquid magnum abſolutè, quæ magnitudo abſoluta debet vinci per maiorem multò paruitatem reſpectiuam,ratione cuius poſſit intelligi illis verbis parum plus, minuſve. Quo ergo maior eſt numerus, qui nominatur, eo plus debet diſtare ab illo pars quæ additur,vel aufertur, vt intelligatur verbis illis: quia quo pars illa eſt maior in ſe, eo minus intelligitur per paruum,niſi adeo creſcat paruitas reſpectiua, vt propter exceſſum illum poſſit dici paruum, plus vel minus id, quod in ſe non eſt paruum, ſed magnum. In praxi autem placet id; quod dicebat Menochius, verba illa poſſe verificari de quinque pro quolibet centenario; maximè ſi addantur numero milleſimo, vel vltra milleſimum, videtur aliquantulum ſtricta regula illa, qui enim dicit centies,plus,minuſve, verum dicit, licet centum & decem vicibus peccaſſet. Hucvſq; Caſpenſis,cui aſſentitur Leander *vbi ſupra*, vnde patet vt diximus,eſſe prorſus refellendam opinionem quam ex Vivaldo adducit Verricelli, nemo enim ex Doctoribus auſus eſt ad illum numerum pertingere; Hinc rectè nouiſſimè noſter Paſqualigus *in ſua Theologia tom.2.diſp.73.ſect.2.num.17.* ſic ait Quæres ad quantum ſe extendat particula plus, aut minus. Reſpondetur. Extendi tantum ad id, quod non eſt exceſſus notabilis ſupra numerum explicatum arbitrio prudentis viri iuxta qualitatem, & naturam ſubiectæ materiæ, vt deſumitur ex *l. Hæc adiectio ff.de verb. ſignific.* & notat Gloſſa ibidem, vnde aliquando importat aliquid magnum reſpectiuè, licèt in ſe non ſit aliquid magnum,vt duo reſpectu ſex. Aliquando importat aliquid magnum in ſe, quia eſt aliquid parum reſpectiue, vt quinquaginta reſpectu mille.Ita ille.

Et ideò meritò hîc numerus extenderetur ad centum, vt ponitur in exemplo adducto à Verricelli.

Et tandem non deſeram hîc apponere verba Martini de San Ioſeph *in mon.Confeſſor.tom.1.lib.1.tra.8. de pœnit.n.5.*vbi ſic ait; El que no puede ajuſtar el numeros de los pecados, podrà añadir la particula poco mas,ò menos,v.g. confeſsò vno diez pecados mortales,pocomas,ò menos;deſpues ſe à cordo que eran doze,no eſta obligado à confeſſar los dos oluados,porque entraron en la particula poco mas,ò menos.Però ſi deſpues hallaſſe quatro ò cinco pecados mas, tendria obligacion de confeſſar el exceſſo, porque no ſe entendio de baxo de la dicha particula,ſic Authores citati,de los pecados que ſe confieſſa, ſera mayor el numero de los que ſe pueden incluir en la particula,mas,ò menos.

An ſit abſoluendus, qui non confitetur niſi generalia.

Resolvt. LVIII.

Ad hunc caſum ſic reſpondet Caſpenſis *in Curſ. Theolog.tom.2.tract.24.diſp.4.ſect.15. num.135.* Inquires quid ſit faciendum cum homine rudi,qui non confitetur niſi quædam generalia. Reſpondetur ſi ſit verè attritus, & verè apprehendat ſe peccaſſe,abſoluendus eſt: communiter tamen, & extra neceſſitatem non eſt abſoluendus, quia eo ipſo quod non confitetur aliquod peccatum in particulari, ſufficienter intelligitur non apprehendiſſe; quid ſit peccatum,maximè cum interroganti de rebus in particulari,in quibus regulariter datur peccatum ad minus veniale, vt de diſtractione in oratione;ipſe tamen ſemper reſpondet in nulla re illarum peccaſſe,quapropter neque attritionem habere poteſt.Ita Caſpenſis.

Verùm Paſqualigus *in Theol.to.2.diſp.83. ſect.1.n.10.* putat poſſe abſolui eum,qui ſolùm dicit ſe peccaſſe,etiam ſi neſciat exprimere aliquod peccatum ſiue in genere,ſiue in ſpecie, quia dum non ſcit explicare,cenſetur impotens,ad explicandum;qui autem eſt impotens poteſt abſolui, ſi ſolum ſe accuſet,quod peccauerit,vt conſtat in moribundis.

Non deſinam etiam hîc apponere ea,quæ nouiſſimè adducit Remigius *in Pract.Confeſſ.tr.5.c.5.§.9. num.5.* A contece(ait ille)llegar à confeſſare algun penitente, que nunca,ò muchas vezes no ſe ha confeſſado bien y enteramente, por no auer dicho el numero los peccados con buena fe,ò porque ſe confeſsò con Confeſſores ignorantes, ò por mejor dezir tan inauertidos, que no le auiſaron nunca deſte yerro tan notable y cocinodo. Querer pues, que ſemejante penitente veya à ſuplir eſte defecto, es nunca acabar, y Affligile demaſiadamente y hazer el Sacramento algo odioſo; y aſſi enſeñan los Doctores, que eſtando el penitente con buena fe y perſeuera en ella, no tiene el Confeſſor neceſſidad de preguntarle,ni hablarde nada deſſo, ſino procure inſtituirle para en adelente, como dize doctamente Marcanzio: Nam etiam ſi quandoque confeſſiones fecerit materialiter non integras,propter bonam tamen fidem cenſentur formaliter integræ. Però ſi el penitente en la confeſſion dixere,ò preguntare algo de ſi eſtà bien confeſſado, ò nò, en tal caſos aunque no ſe ha de mandar que repita las confeſſiones haſta alli,ha de hazer que ſupla el defeto que cometio en ellas, diziendo el numero veriſimil de los peccados que dexò de dezir en à quellas confeſſiones,y baſtarà dezir auiendo hecho vna mediana diligencia de examen Ita ille.

Vide etiam Leandrum *de Sacramen.tom.1.tract.9. diſput.5.quæſt.71.& 72.* vbi quærit,an Ruſticus qui groſſo modo ſine certo numero peccatorum mortalium indocto Parocho bona fide confeſſus eſt, teneatur poſtea de toto errore confeſſiones factas reiterare. Et an ſaltem in dicto caſu teneatur Ruſticus denuò confiteri, & declarare numerum peccatorum,quem in aliis confeſſionibus determinate non fuit confeſſus,ſed confuſè tantum.Et me citato negatiuè reſpondet.

Idem etiam docet Cardinalis Lugo *de pœnitent. diſp.16.à n.577.* qui etiam *num.586.& 587.*& ex illo Leander *qu.83.*obſeruant,quod in articulo mortis ſi aliquis diceret in ſpecie, commiſi multa periuria v.g. non explicando numerum propter temporis anguſtias. Et in hoc caſu dubitari poteſt, an poſtea data occaſione,& opportunitate debeat explicare numerum, quæ prius ſub illa generalitate dixit. Et diſtinguendum exiſtimo: nam vel Confeſſarius ex circumſtantiis perſonæ, & temporis intellexit per illa verba veriſimiliter numerum illum, & multitudinem, quam pœnitens concipiebat, & ſignificare volebat, & iam tunc erit idem

dicendum, quod de confessione rustici, in quo Parochus per illa verba attentis circumstantiis intelligit sufficienter multitudinem, quam pœnitens concipit, atque ideo propter eamdem rationem neque in illo obligandus erit pœnitens postea ad illum numerum magis distinctè declarandum; quia iam iuxta capacitatem præsentem declaratus fuit sufficienter ad hoc, vt absolutio directè ad totum illum numerum terminaretur: si autem ex illis verbis Confessarius non potuit concipere prudenter aliquam multitudinem, & numerum verisimilem iuxta pœnitentis intentionem, tunc fatendum est absolutionem non terminari directè ad totam illam multitudinem, sed solum secundùm eam partem, quam Confessarius ex illis verbis potuit prudenter colligere, & ad minus terminatur ad aliqua: quoad reliqua verò manet obligatio confitendi illa distinctè, & procurandi directam absolutionem ab illis: quod in nostro casu (id est præcedentis quæstionis) non procedit, cùm absolutio supponatur directè terminata ad omnia peccata contenta in illa multitudine quam rusticus crasso modo confitetur.

Sed quia satis est consolatoria illa opinio, quod detur confessio informis, sed valida contra Vasquez, Suarez, & alios, vide illos, quos adducit & sequitur me citato Leander *vbi supra p.*75. Vnde minimè dubitandum est hanc sententiam socuram esse in praxi, & ex magnis angustiis liberare confessarios, & pœnitentes.

Et nota hîc etiam confessiones bona fide factas post confessionem inualidam, non esse necessariò repetendas Ita Lugo *vbi supra num.*599. & me citato Leander *q.*89 qui etiam optimè *quæstion.*91. contra Vasquez, Valentiam, Layman Reginandum, & alios, docet non esse necessarium repeti omnia mortalia distinctè, quando iteratur confessio inualida cum eodem confessario, sed sufficere in eo casu quod in generali se accuset de omnibus mortalibus, quæ in confessione inualida fassus fuerat, & in speciali & distinctè declaret illud peccatum, quod tacuit, & sacrilegium ob hoc commissum. & si quæ de nouo alia habet mortalia; etiamsi Confessarius, nec prædictorum peccatorum, aut pœnitentiæ recordetur Quia pœnitens in prima confessione licet inualidè, verè declarauit distinctè, & in specie sua peccata eidem confessario. Et hîc verè iniunxit pœnitenti pœnitentiam proportionatam, ergo nihil obstat, quo minus suæ obligationi satisfaciat; etiam in generali solum se accusando, & dicendo Accuso me de omnibus peccatis, quæ in confessione inualida tibi aperui, & insuper de illo peccato, quod tacui, de sacrilegio ob hoc admisso, & de nouo de hoc, & de hoc peccato. Ex quo infertur posse optimè pœnitentem, qui diu eidem confessario confessus est, reiterare vno verbo omnes illas confessiones, dicendo; Accuso me de iis omnibus, quæ tibi in aliis confessionibus, confessus sum. Quod quidem est optimum, & facile remedium, quando habet aliquod scrupulum de defectu aliquo in eis commisso; accusando se simul de illo defectu, si culpabilis fuit.

An si quis habens peccata mortalia, quæ ex iusta causa non potest aperire Confessario, teneatur saltem confiteri venialia, vt adimpleat præceptum confessionis.

Resolvt. LIX.

Negatiuè olim respondi, sed nouissimè affirmatiuam sententiam tenet Pasqualigus *in Theol. tom.*2. *disp.*83. *sect.*5. *num.*35. vbi sic ait, Dico tertiò quando pœnitens haberet vnicum pecatum mortale, & illud non posset explicare, & vrgeret præceptum confessionis, teneretur confiteri venialia tacendo mortale. Probatur, tunc vrgeret præceptum confessionis. Ergo est implendum eo modo quo potest. Ita ille; qui citat Granadum, quem ego antea citaueram, & poterat adducere etiam Nugnum *in addit. ad* 3 *part.*6. *art.*6. *difficult.*1.

Sed ego non recedo à sententia, quam docui cum Sanchez, & quam me citato docet Leander *de Sacram. tom.*1. *tra.*5 *disp.*3. *q.*32. & me citato Eminentissimus Lugo *de pœnit. disp.*15. *sect* 7. *numer.*175. vbi sic ait; Idem videtur dicendum in casu, quo aliquis habeat vnum solum mortale, quod sine grauissimo periculo dicere non potest suo confessario: nam licet illi confiteatur alia venialia, & taceat illud mortale in iis casibus, quibus id licite tacere potest, atque adeo faciat confessionem formaliter integram, non tamen dicetur satisfeciſſe præcepto confessionis annuæ, sed debet illud mortale intra annum confiteri eidem, vel alteri Confessario, si possit absque illo periculo.

Dices, illa confessio venialium erat tunc debita ex præcepto: nam qui non potest confiteri mortale quod habet, debet saltem confiteri venialia, vt absoluatur saltem indirectè ab illo mortali. Respondetur de obligatione, quam habet confitendi venialia in illo casu est dubium, pro nunc dico illam obligationem non esse ex præcepto diuino, vel Ecclesiastico confessionis, sed si quæ est, esse ex obligatione non communicandi absque confessione, vel ratione charitatis propriæ, vel ex alio capite. Ita Lugo.

Dicendum est igitur in casu proposito, nullum adesse præceptum obligans fideles in communi ad confitenda venialia. Nota etiam Leander *qu.*33. & quærit, an saltem teneatur sub veniali ex præcepto Ecclesiæ confiteri aliqua venialia, qui peccato mortali caret aut si illo non caret, non potest aperire illud, & respondet negatiuè.

Nota hic obiter contra Suarez *disp.*36. *sect.*2. *n.*9. Fagundez *præcept.*2. *lib.*1. *cap.*2. *num.*9. & *lib.*2. *cap.*1. *num.*4. Leandrum, & alios qui non habet conscientiam peccati mortalis, sed tantùm venialium, non teneri ex vi saltem præcepti confessionis ad comparendum coram proprio Sacerdote, & illi dicere se non habere conscientiam peccati mortalis, quia si comparere deberet maximè ad hoc vt proprius Sacerdos cognosceret vultum sui pecoris: at pœnitentis vultus non debet cognosci à Sacerdote nisi in iudicio confessionis: ergo ex quo semel cessat obligatio huius iudicij, cessat obligatio sic comparendi. Verum est, quod ratione scandali sedandi, si ortum est, ex eo quod quis non confiteatur, posset forte aliquando contingere talis obligatio comparendi, sed non ratione præcepti confessionis. Ita Vasquez *in* 3. *part. tom.*4. *quæst.*90. *artic.*2. *dubitat.*2.

numero

numero 18. Cardinalis Lugo *de pœnitent. disput. 15. numero* 133. Hurtado *de sacram. disput. 7. difficult. 7.* & alij.

An præceptum confessionis obliget, propter periculum incidendi in plura peccata si differatur confessio.

Resolvt. LX.

Ad hoc dubium respondet Ioannes Pontius *in curs. Theol. disp. 45. qu. 6. concl. 2. n. 38.* Quæritur hîc, an hoc præceptum obliget ad confitendum propter periculum incidendi in plura peccata si diu maneat absque confessione. Affimatiuam partem tenent Caiet. Petrus de Soto, Suar. Filliucc. Fagun. citati à Cardinali de Lugo, qui tenet oppositum, & dicit id esse de mente Theologorum communiori, quod an verum sit, nolo examinare. Sed certè fundamentum præcipuum ipsius non sufficit: nempe quod frequentia confessionis ideo conducat ad vitanda peccata; quia confitens dolet efficaciter de peccatis, & proponit ea euitare; ex vi autem talis doloris, & propositi magis determinatur ad non peccandum: sed sine confessione potest habere huiusmodi dolorem, & propositum: ergo non est necessaria ipsamet confessio. Hoc inquam fundamentum non sufficit, quia maior est falsa; illa enim non est sola causa; sed quia per confessionem ponitur in statu gratiæ ereptus à seruitute dæmonis, & propterea maiorem habet congruitatem, vt recipiat à Deo gratiam superandi tentationes occurrentes, quam esset inimicus Dei ob statum peccati.

Itaque concludo cum Authoribus partis affirmatiuæ, addendo tamen, quod obligatio currat quando sine magno detrimento quis confiteri posset: nam si tale occurreret, posset proponendo vitare peccata, sperare non defuturam gratiam qua tentationes superaret.

Obiicies: præceptum Ecclesiasticum de confessione semel in anno esset superfluum; si quis teneretur communius confiteri, & hinc etiam oritur, quod fideles possent colligere se non esse obligatos ad frequentius confitendum ex mente Ecclesiæ; quæ non limitaret tale tempus, si putaret eos obligari ad id frequentius faciendum.

Respondeo negando sequelam, quia illud præceptum haberet hanc vtilitatem, vt mouerentur fideles ad non continuandum peccatum non confitendi, quod committerent omittendo confessionem semel, vel sæpius in anno vltra annum; & etiam vt præcepto Ecclesiæ magis inuitarentur ad faciendum id, ad quod aliàs obligarentur. Nec verum est, quod ex illo præcepto fideles possint rationabiliter colligere, quod non habeant obligationem sæpius confitendi; sed tantùm quod non habent illam ex obligatione Ecclesiæ. Et hæc omnia docet Pontius *loc. cit.* quibus adde Coninch, Granadum, Fagundez, Nugnum, Filliuc, Molfesium, quos citat Leander.

Sed ego non assentior opinioni negatiuæ Cardinalis Lugo quam latè tractat, & firmat *de pœnitent. disputatio. 15. sect. 4. numero 22. cum seqq.* & illam etiam docet Regin. *tom. 1. libro 6. capit. 1. numero 29* vbi sic ait; Secundum dubium est, an obligatio confitendi, tunc contingat cùm confessio censetur esse medium moraliter necessarium ad superandam aliquam tentationem, seu occasionem peccandi.

De eo autem tria videntur tenenda. Primum est negari non posse quin frequenter confiteri, sit optimum, & vtilissimum remedium aduersus tentationes; quoniam per confessionem ritè obitam, anima pondere peccatorum exonerata, & diuinæ gratiæ habitu tecta, & roborata, valentior redditur ad spiritualem pugnam.

Secundum est, propositam necessitatem moraliter loquendi non nisi rarò posse contingere: quia cogitari non potest casu in quo nequeat tentatio superari, aut nouum peccatum mortale vitari, aliter quàm per confessionem Sacramentalem. Nam ad vincendam quamcumque tentationem, & periculum peccandi mortaliter superandum, potest sufficere diuinum auxilium exercitans nos, & adiuuans. Quod non dari efficax nisi præcedente Sacramentali confessione, nulla ratio persuadet; præsertim cùm ipsa confessio, vt debitè fiat, requirat potius superationem tentationis, quàm contra; quandoquidem coniunctum habere debet firmum propositum non peccandi mortaliter de cætero, data quacumque occasione, quod est tentationem superare.

Tertium est: dato casu, in quo reuera hîc, & nunc, in hac persona, & cum his circumstantiis confessio existimatur esse medium necessarium ad vincendam tentationem, & periculum peccandi mortaliter; tunc obligationem esse confitendi, non quidem ortam ex præcepto confessionis, sed ex præcepto quo homo tenetur vitare peccatum illud, de quo tentatur cum lapsus periculo. Tale enim præceptum obligat, vt ad vitationem peccati, sic & ad media, quæ sunt ad illam necessaria: sicque confessionem omittendo in eo casu mortaliter peccatur, non quidem transgressione præcepti diuini de Confessione; sed alterius per quod prohibetur peccatum illud cuius probabili periculo quis exponit se per eam omissionem. Ita Reginaldus, cui adde dictum Leandrum *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 3. quæst. 17.* vbi testatur eam sententiam docuisse duos magnos viros suæ dignissimæ Religionis fratrem Franciscum à Sancto Iuliano, & fratrem Eugenium à Sancto Gregorio & probat supradictam sententiam, quia ad hoc quod confessio in eo casu obligaret, deberet quis sibi persuadere, illam esse vnicum, & singulare remedium ad euitanda peccata; siue in communi siue in particulari, & hæc persuasio esset falsa, cùm reuera confessione non sit tale remedium: ergo. Minor probatur Primò: quia plura alia remedia reperiri possunt, vt ieiunia, flagellationes, &c. Secundò; quia licet confessio ad hoc vtilissima sit; non tamen est remedium efficax & infallibile; nam confessio solum habet efficaciam circa peccata præterita: circa futura verò licet habeat aliqualem, non tamen infallibilem: ergo tota obligatio hæc prouenire solùm potest ex falsa hominis persuasione: ergo solùm interuenire potest hîc obligatio, quam quis per conscientiam eroneam sibi imponit.

Remanet igitur satis probabiliter firmata nostra sententia contra Pontium, & alios, quæ à multis scrupulis, & obligationibus liberabit Confessarios, & Pœnitentes, & ipsimet aduersarij, vt Pontius, velint, nolint, tanquam probabilem conantur admittere.

TRACTATVS VII.

Miscellaneus.

An ex diuino præcepto quis in articulo mortis teneatur confiteri per interpretem.

RESOLVT. I.

NEGATIVE respondi cum communi sententia Doctorum, à qua nominatim contra me discedit Eminentissimus Cardinalis Lugo *de pœnit. disp. 15. sect. 5. à n. 66.* vbi sic ait. Loquendo verò de præcepto Diuino, licèt hoc non obliget ad confitendum peccatum cum graui detrimento extrinseco, vt tradunt communiter Theologi: non tamen apparet huiusmodi detrimentum sequi ex confessione facta per interpretem fidelem, & prudentem, cui non minus quàm ipsi Confessario fidere possit pœnitens. Suppono enim, interpretem etiam obligatum manere secreto, atque adeò totum detrimentum esse, quò peccata, quæ aliàs nota esse deberent vni, manifestentur duobus. Hoc autem non esse tanti ponderis, vt excuset ab obligatione diuini præcepti probari potest ex aliis casibus, in quibus non obstante eiusmodi detrimento, obligat confessionis præceptum. Ita Lugo, qui postea multa argumenta adducit pro hac sua firmanda sententia.

Sed puto non esse recedendum à contraria sententia, quam communiter docent DD. & ideò nominatim contra Card. Lugo insurgit nouissimè Io. Pontius *in cur. theol. disp. 45. qu. 6. concl. 3. numer. 45.* respondens ad omnia eius argumenta, & ita me citato tenet nouissimè Leander *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 6. q. 10.*

Probatur hæc communis opinio à nostro Pasqualigo *in theol. tom. 1. disp. 81. sect. 7. n. 35.* quia præceptum confessionis nunquam obligat ad confessionem publicam, vt decernit Trid. *sess. 14. c. 5.* Ergo nec ad confessionem per interpretem; consequentia probatur. Ex eo quod non adest obligatio ad confessionem publicam, sequitur tantùm quod adsit ad secretam. Ergo non ad confessionem per interpretem. Consequentia ista probatur, secreta confessio est illa, qua apud solum Sacerdotem manifestantur peccata, vt docet Trident. citat. Ergo non est confessio per interpretem. Confirmatur, Sacramentum pœnitentiæ est iudicium, quod exercetur inter Deum & hominem, & Sacerdos interuenit vt gerens vicem Dei. Ergo non obligat ad confessionem per interpretem. Consequentia probatur. Præceptum obligat tantùm quòd tale iudicium potest exerceri secundum formam institutam nempe inter pœnitentem & Deum; non autem quando esset exercendum cum hominibus; fit autem coram hominibus quando fit per interpretem.

Dico secundò, neque ex generali obligatione procurandi propriam salutem tenetur quis in articulo mortis confiteri per interpretem. Probatur, præceptum confessionis non obligat nisi ad eam confessionem quæ fieri potest, ita vt sufficiat etiam vnicum peccatum explicare, aut etiam solum exhibere signum externum contritionis, quando aliud non est possibile. Ergo quando opus esset interprete, sufficiet explicare per nutus propria peccata Sacerdoti eo modo quo possunt explicari.

Nota verò, quod licet non sit præceptum diuinum particulare de confitendo per interpretem; ad illud tamen quem obligari posse ex præcepto charitatis, quando scilicet in articulo mortis non esset securus de contritione, sed de ea dubitat; an verò si probabiliter iudicat se habere contritionem. Qui etiam vlteriùs putant in tali casu sufficere, quod vnum peccatum mortale sic confiteatur. & reliqua in genere. Imò Coninchus existimat sufficere confiteri peccata aliqua venialia: quia sic indirectè absoluetur à reliquis, etiamsi solùm habeat attritionem.

Sed Pontius *vbi supra* obseruat quòd si in tali casu sufficit confessio vnius peccati mortalis aut venialis, vix vnquam occurrere posse obligationem, etiam ex charitate confitendi cum interprete; quia vix vnquam fieri potest quin aliquo signo possit quis significare aliquod peccatum mortale aut veniale; sufficeret autem id facere. Concludit itaque non esse præceptum vllum confitendi per interpretem, nisi in articulo mortis ratione periculi defectus contritionis; cùm non posset vllis signis vllum peccatum confiteri, & tunc sufficere confiteri vnum peccatum etiam veniale in particulari, ac reliqua in generali. Sed in fauorem amantissimi Domini mei Card. de Lugo sciant DD eius sententiam non esse singularem, nam illam docet *supplem. D. Th. in 3. p. q. 9. art. 3. ad 2.* Canus *relect. de pœnit. par. 5.* & ex Theologis neotericis Ludouicus Caspensis *in cur. Theol. tom. 2. disp. 4. sect. 15. n. 120.*

Nota hic obiter aliquem posse validè & licitè confiteri per scripturam Sacerdoti præsenti, dando ipsi illam legendam, & significando se accusare de omnibus illis; quæ scripto tradit; quando aliter confiteri non potest. Imo & cùm posset etiam aliter nullum est præceptum prohibens talem confessionem, modò saltè postquam Sacerdos legit peccata, pœnitens dicat: Accuso me de omnibus illis peccatis, quæ legisti in illo scripto, nam sicut secundùm omnes, si Sacerdos cognosceret peccatum commissum à pœnitenti, vtpotè qui esset præsens cùm committeretur, aut qui id audiret, sufficeret pœnitenti dicere: Accuso me de illo peccato, quod vidisti me committentem aut quod audiuisti me commisisse heri, aut nudius tertius, vt tenent Authores communiter: ita in proposito dicendum est à pari.

Sed difficultas est, an pœnitens teneatur se accusare de illis peccatis scriptis postquam à Confessario lecta fuerunt, vel sufficiat antea. Cardinalis Lugo videtur putare illud requiri, & non sufficere quod dicat antecedenter: *Accuso me de peccatis quæ leges in illa scriptura*: sed reuera tamen existimo sufficere quod accuset se ante: nam illa accusatio manet moraliter post lecta peccata, & ex eo quod non retractet se, & maneat expectans absolutionem post lecta peccata, sufficienter innotescit Confessario, quod etiam post lecta peccata accuset se de illis. Per quod patet ad ea, quæ proponit Lugo in oppositum. Et ita tenet Pontius *vbi supra n. 48.* & Leander *de Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 6. qu. 15.* contra Sotum, & Candidum, opinionem Cardinalis de Lugo tenentes. Valdè enim accidentarium est quòd ante vel post de illis pœnitens ore se accuset, sicut est quod antea, vel post de illis contritionem habeat, dummodo ad absolutionem ab illis præcedat.

Sed si aliquis hîc quærat, an qui non potest aliter,

teneatur

teneatur confiteri per scripturam? plures quos citat & sequitur Pasqualigus *in Theol. to. 2. contr. 82. sect. 4. n. 18.* negatiuè respondent. alij quos citat & sequitur Leander *de Sacram. tom. 2. tra. 5. disp. 6. q. 17.* affirmant. Sed ego vtramque opinionem puto esse probabilem, nisi aliquis dicat distinguendum esse cum Pontio *in cur. Theol. disp. 45. q. 6. concluſ. 3. n. 48.* nam si quis posset scribere coram Sacerdote, quia ex natura rei nullum est periculum morale publicitatis maioris per talem confessionem, quam per vocalem: cùm possit pœnitens chartam statim rumpere sic vt amplius legi non possit, & in hoc casu teneretur sic confiteri, & procederet sententia affirmatiua Leandri, & aliorum; vel si non posset scribere coram Sacerdore, tunc non esset obligatio scribendi illa antea, nam facilè charta, in qua scriberentur ante perdi posset & sic peccata publicari, & in hoc casu non teneretur ita confiteri, & procederet opinio negatiua Pasqualigi, & aliorum.

An opinio plurimorum Doctorum asserentium pœnitentem teneri acceptare pœnitentiam impositam à Confessario, sit saltem tanquam improbabilis censuranda.

Resolvt. II.

Ego teneo cum communi Doctorum sententia, Confessarium posse obligare pœnitentem ad acceptandum satisfactionem iniunctam, & ipsum teneri ad eam acceptandam, dummodò sit rationabilis. Probatur, Sacerdos habet claues ad soluendum, & ligandum, & hæc potestas est in ordine ad imponendas pœnitentias, vt docet Trident. *sess. 14. cap. 8. & can. 15.* Ergo Sacerdotes habent potestatem obligandi pœnitentes in ordine ad satisfactionem. Ergo pœnitentes tenentur acceptare pœnitentiam iniunctam, quia tenentur ad id, ad quod obligantur ab habente legitimam potestatem.

Dices: Sacerdotem posse ligare eo modo, quo potest soluere, vnde sicut non potest soluere, nisi volentem solui, ita nec ligari, nisi volentem. Contra. Eo ipso quod pœnitens vult solui, vult iudicari secundùm propriam conscientiam quò ad peccata. Ergo se subiicit potestati iudicatiuæ Sacerdotis. Ergo punitioni, quia punitio est de necessitate iudicij.

Sed difficultas est, an opinio contraria plurimorum Doctorum sit tanquam improbabilis censuranda. Ego olim adduxi, aliquos, qui negatiuè respondent, sed nouissimè illam nota improbabilitatis inerit Cardinalis de Lugo; Verùm aduersus illum insurgit Ioannes Pontius *in curs. Theol. disp. 46. quæst. 14. concluſ. 4. num. 171.* vbi sic ait; Non tenetur pœnitens acceptare pœnitentiam iniunctam à Sacerdote in ordine ad satisfaciendum pro pœna temporali, in quam commutatur æterna: debet tamen eam implere si eam accepter.

Hanc tenet Doctor *4. disp. 49. num. 27.* cum suis & Gabr. Ioann. de Medina, Nauarro, Sylueſtro contra Recentiores communius, quos sequitur Cardinalis de Lugo, quem miror addere (aliorum malè fundatis censuris) non esse audiendos illos, qui adhuc illam sententiam probabilem putant, quos authores congerit Diana: vtinam doctus Cardinalis parceret censuræ, aut melius consideraret fundamenta sua, ac nostra. Ita ille, & Leander *de Sacram. tom. 1. tract. 5. disput. 9. quæstion. 66.* Licet nostram, & Cardinalis de Lugo sententiam teneat, tamen aduersus illam nominatim asserit non bene contrariam tanquam improbabilem damnasse. Idem obseruat post adductum Cardinalem de Lugo Martinus de San Ioseph *in mon. Confeſſ. tom. 1. libro 1. tr. 27. de pœnit. numero sexto* vbi sic ait, El penitente tienne obligacion à acceptar la penitencia iusta, que le impone el Confessor: la razon es, porque la confession es juizio, y todo juizio consta de la virtud coactiua, y assi puede obligar el Confessor en el juizio de la confession, Lugus, y es comun. Però tambien es bien probable la opinion de Escoto *dist. 19. numer. 27. & 28.* que dize que el penitente no està obligado à aceptar la penitencia: pero que si la acepta tiene obligacion à cumpirla, porque no ay precepto, que oblige à satisfazer en esta vida, sino que se puede remitir la satisfacion en el purgatorio. Y assi los que dixeron, que la opinion de Escoto es improbable ò nò leieron, ò no aduertieron à la fuerza de sus razones; inaduertencia por cierto bien probable. Ita ille, cui adde Ioannem de Soria *in epilogo summæ part. 2. tract. 1. section. 1. disputat. 6.*

Sed pro curiosis hîc adducam doctissimum Scotistam, qui tenet authoritatem Scoti non facere pro casu nostro, hic itaque asserit Petrus Marchant. *in Tribunali Satram. tom. 1. tract 6. r. 3. quæst. concluſ. 2. fol. 249.* Dices apud Doctorem subtilem Scotum *in 4. distinct. 15. quæst. 1. numer. 14.* permittitur Pœnitenti recusare omnem pœnitentiam modò satisfacere velit residuo pœnarum debitarum in purgatorio. Respondeo subtilitatem esse mere speculatiuam, & in praxi nullatenus tutam, etsi enim concludat de satisfactione pœnarum simpliciter in foro Dei, quam debet peccator in hoc mundo, vel in alio adimplere: Non tamen concludit de satisfactione, vt est pars integralis Sacramenti, & cuius susceptio ad integritatem Sacramenti spectat: Vnde dico, etsi pœnitens quò ad forum Dei possit recusare pœnas, & se resoluere ad satisfactionem in igne Purgatorij: quoad forum tamen Sacramenti grauem irreuerentiam faceret Sacramento, redderetque illud mutilum parte integrali, ac non minus mortaliter peccaret, quàm qui ex propria voluntate culpabiliter omitteret partem integralem sacrificij. Quod ergo Doctor subtilis subtiliter concludit, est quod, qui pœnitentiam Sacramentalem respueret; essentiam Sacramenti non læderet, tamen læderet non sine mortali peccato eius integritatem. Hucvsque Pater Marchant.

Sed video recentiores Scotistas Fabrum, Pontium, & alios hanc distinctionem non admittere; ideò remanet adhuc difficultas, an dicta opinio sit censuranda saltem tanquam improbabilis, & in fauorem Cardinalis de Lugo adducam Patrem Amicum, qui *in cursu Theolog. tom. 8. disputatio. 16. sect. 1. numero tertio* sic ait; Hanc sententiam Vasquez & Victoria putant de fide; Suarez ita certam, vt sine temeritate negari non possit; Canus oppositam vocat intolerabilem. Et sanè si verba Tridentin. *session. 14. capit. 8. & can. 15.* expendantur, adeo sententia hæc certa est, vt de ea dubitari non possit. Verba autem Concilij sunt hæc; Habeant pro oculis; (supple Sacerdos) vt sati factio quam imponunt, non sit tantùm ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum; sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem: nam claues Sacerdotum non ad absoluendum dumtaxat, sed & ad ligandum

conceſſas etiam antiqui Patres & credunt, & docent. Et *can.*15. Oppoſitum ſub anathemate damnat. Si igitur in Sacerdote eſt poteſtas ligandi pœnitentem per iniunctam ſatisfactionem, erit in pœnitente obligatio acceptandi: alioqui fructra eſſet in Sacerdote poteſtas, cui nulla reſponderet in pœnitente ſubiectio.

Dices primò cum Nauarro. Eſſe in Sacerdote poteſtatem non abſolutam ſed arbitrariam, cui reſpondet in pœnitente ſubiectio non coacta, ſed libera. Sed contra. Nam hanc poteſtatem ligandi. Concilium comparat cum poteſtate ſoluendi, atqui poteſtas ſoluendi ſiue à culpa, ſiue à pœna æterna (non enim intelligi poteſt de poteſtate ſoluendi à pœna temporali: quia hæc eſt eadem cum poteſtate ligandi per pœnitentiæ impoſitionem: quæ quatenus pœnitentem obligat ad acceptandam ſatisfactionem, dicitur poteſtas ligandi) non eſt poteſtas arbitraria, ſed abſoluta: quia non eſt in arbitrio Sacerdotis abſoluere, vel non abſoluere pœnitentem à peccatis, ſed ex præcepto tenetur poſita ſubiecti diſpoſitione: quo etiam præcepto tenetur pœnitens ad abſolutionem procurandam & acceptandam: ergo etiam poteſtas ligandi per ſatisfactionem erit in Sacerdote abſoluta, conſequenter etiam in pœnitente reſpondet obligatio acceptandi abſoluta.

Dices ſecundò, cum Fabro apud Dianam *tract.*4. *de Sacram. reſolut.*15. Concilium intelligi de pœnitentia, quatenus eſt medicinalis & præſeruatiua à futuris peccatis; non autem quatenus eſt ſatisfactoria; Vt ſic enim poteſt illam non acceptare, ſed in alia vita ſoluere. Sed contra, nam hanc poteſtatem, quam Confeſſarius habet imponendi pœnitenti ſatisfactionem, manifeſtè extendit ſe ad imponendam illam etiam in vindictam, & caſtigationem præteritorum peccatorum, vt ex ipſius verbis ſupra relatis apertè conſtat. Confirmatur, quia Confeſſarius in hoc Tribunali non ſolum agit partes Medici, ſed etiam Iudicis & miniſtri Dei, cuius offenſas iuxta ipſorum grauitatem punire, debet in reo. Et hæc omnia docet Amicus vbi ſupra, quæ cenſuram Cardinalis Lugo confirmant, & rationes quas adducit Pontius contra ipſum eneruant. His tamen non obſtantibus, cum licentia Patris Leandri, ego iudicium meum circa præfatam cenſuram, an rectè vel non, lata ſit, lectoribus ex dignis rationibus non aperiam, & vellem à ſacra Congregatione Concilij Tridentini circa præſentem difficultatem oraculum ſumi.

Aliqua dubia circa pœnitentiam impoſitam à Confeſſario proponuntur.

Reſolvt. III.

QVæro primò an pœnitens poſſit propria auctoritate ſatisfactionem impoſitam à Confeſſario in inæqualem vel in melius commutare, & nouiſſimè negatiuè reſpondet Paſqualig. *in Theolog. cap.*2. *contr.*86. *ſect.*6. *n.*2. & nominatim contra Card. Lugo, ſed ego aduerſus illum poſtea plures Doctores adduxi, & tunc aliquos etiam addam, vt probabilitas noſtræ ſententiæ magis firmetur, ſic itaque aſſerit Remigius *in pract. Confeſſ. tract.*5. *cap.*5. §.15. *n.*10. El miſmo penitente ſe puede tambien de ſobligar de la penitencia impueſta en la confeſſion comutandola en coſa igualmente bueua, ò ſatisfatoria, ò per lo menos en coſa euidentemente mejor; y aſſi el que tuuo deuocion de rezar todos los dias el Oficio de nueſtra Señora, y deſpues le han dado en penitentia que reze todos los dias vna parte de vn roſario, ſatisfaze la penitencia con el rezo del dicho Oficio. Et me citato Ioannes de Soria *in epilogo ſummarum p.*2. *tr.*1. *ſect.*2. *diſp.*2. §. *circa ſatisfactionem fol.*101. Poteſt Sacerdos, imò debet, imponere per virtutem clauium pœnitenti pœnitentiam aliquam, quia ſatisfactio eſt pars Sacramenti: ſed non ſemper eſt Sacerdos obligatus ad imponendam eam ſub præcepto determinando opus, cùm ſufficiat aliquando dicere. Si hoc, vel tale opus feceris, ego aſſigno in pœnitentiam. Ex quo infertur, valdè vtilius eſſe illa verba à Sacerdote proferre poſt abſolutionem ſcilicet, *Et quidquid boni egeris, &c.* maximè ad ſerenandas confeſſorum ſcrupuloſorum conſcientias.

Et tandem hanc ſententiam me citato, tanquam probabilem defendit doctus Pater Ioannes Maria de Caſtilento *in Polyanthea Seraphica tom.*1. *verſ. Confeſſio difficul.*62. vbi ſic ait, Licet negent probabiliter multi Doctores in melius euidenter opus, poſſe ſibimet pœnitentem commutare impoſitam Sacramentaliter pœnitentiam, cùm in ſeipſum iudicis actum ferre nequeat, volunt enim requiri noui iudicij actum à Confeſſario factum ad commutandam pœnitentiam etiam in melius opus, ita Coninch *diſp.*10. *d.*12. *de Sacr. pen.* Henriquez *l.*5. *cap.*20. Reginald. *tit.*1. *l.*7. *c.*8. Sanchez *to.*1. *in ſumm. l.*4. *capit.*11. Sanchez *in ſelect. diſputatio.*14. *num.*22. & alij.

Attamen noſtri Portel *V. Pœnit. ſacr. in addit. n.*6. & Villalob. *tit.*1. *tract.*9. *difficult.*79. quos citat & ſequitur Diana 1. *part. tra.*4. *de Sacram. reſolut.*13. & 1. *part. Miſcell.*1. *reſol.*53. ex eo quia votum quis poteſt propria auctoritate mutare in melius euidenter opus, puta vnam coronam in vnum diem ieiunij, ergo etiam propria auctoritate poterit commutare vnam coronam pro pœnitentia impoſitam in diem ieiunij, cùm eadem ratio militare valeat vtrinq; & probabiliter quidem, quia vtrobiq; non adeſt commutatio auctoritatiua iuriſdictionalis, ſed auctoritas æquitatis fundata in ſuperabundanti pietate, quia quis perfectius cupit adimplere vel Deo promiſſionem factam, vel ab homine mandatum acceptum, itavt iſta dicatur impropriè commutatio voti, & pœnitentiæ adimpletio. Hinc oblatus reddere, vel dare modium vnum hordei, det ex ſua liberalitate vel pietate tres modios frumenti, dicetur verè adimplere obligationem, quantumuis in ſpecie hordei modium non tribuat, quia ſuperabundanter tradit quod melius eſt. Vnde ſicut debens recipere hordei modium nollet recipere tres modios tritici, videtur eſſe irrationabiliter inuitus acceptat opus melius pro minori promiſſo, & confeſſor etiam eſſet irrationabiliter inuitus, ſi nollet pœnitentiam paruam à ſe datam commutare, vel adimplere per opus euidenter melius propria pœnitentis voluntate vel pietate electum. Quare ex præſumpta Confeſſarij voluntate, vt dicemus infra, poteſt pœnitentiam in opus euidenter melius commutare pœnitens.

Quod ſi dicas cum Henr. Regin. *loc. cit.* quod non eſt eadem ratio voti, & pœnitentiæ, nam Votum eſt lex à ſe poſita, pœnitentia autem ab alio impoſita; non obſtat; nam ſtrictius adſtringitur vouens à lege ſibi per votum impoſita, vtpotè iure diuino obligatus deinde eam ſeruare; nec niſi à Prælatis cum cauſa legitima diſpenſari poteſt, quam pœnitentia, quæ ſolum ex præcepto confeſſoris obligat, & eam ipſemet poteſt tollere; vel alter, vt

dicemus

dicemus infra,& tamen præsumunt ipsi,quod Deus benedictus paruum opus quod quis vouit, in euidenter melius commutatum à vouente: acceptet, & non præsument hoc de confessore? qui si esset inuitus, irrationabiliter inuitus dicendus, quod tamen non potest dici de Deo quia si nollet acceptare,ipse est Dominus, & illud est bonum quod Deus vult, non autem est bonum quia sic volendum est, itaque præfata opinio omnino mihi probabilis videtur, cùm nulli fiat præiudicium,& pœnitendi perfectius detur occasio, Hucvsque Castilentus; cui etiam adde Nouarinum *in scrutinio spirituali p.1.cap.41.*& me citato Possentium *in Recollect.qq. mor. ver. pœnit. Sacr.c.3.n.15.* & me citato doctum & amicissimum Laurentium Longum *in tabulis Sacr.tab 2 cap.30.n.2.* præter Leandrum,Bassæum,Baucium,Martinum de San Ioseph, quos alibi in mei defensionem adduxi, dico itaque circa præsentem difficultatem, sententiam negatiuam esse probabilem, affirmatiuam verò suam habere probabilitatem non dubito,vt olim docui.

Quæro secundò, An Confessarius liberetur à peccato si aliquando imposuerit non ita grauem pœnitentiam, si in absolutione apposuerit illam clausulam, *Quidquid boni feceris sit tibi in remissionem peccatorum*? Negatiuè respondet Martin. *de Sacr.t.5.d.51.sect.5.n.46.* sed probabiliter olim cum multis affirmatiuè respondi; sed nominatim contra me insurrexit Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo, contra quem postea in fauorem huius sententiæ ego adduxi Leandrum, Amicum,Machadum,Bassæum,Reuerendissimum Candidum sacri Palatij Apostolici Magistrum,& alios, quibus nunc addo Remigium *in Pract. Confess. t.5. cap.5.§.17.n.2.* vbi sic ait, Fuera de los ayunos,oraciones, y limosinas, puede tambien el Confessor dar por penitencia todas las obras, que generalmente hiziere buenas en eldia, semana, ò mes,porque si el pecado en comun puede ser materia deste Sacramento;porque no lo sera tambien la satisfacion? y este es el estilo de la Iglesia, conforme à quellas palabras, Quidquid boni feceris & mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, &c. que acostumbran dezir los Confessores despues la absolucion Sacramental. Y es opinion comun que tambien siruen de que el Confessor se libre de pecado, en auer impuesto penitencias leues por graues culpas.Ioannes de Soria *in epilogo summar. p.2.tr.1.sect.1.§. circa satisfactionem.* ait: Potest Sacerdos(imo debet) imponere per virtutem clauium pœnitenti pœnitentiam aliquam, quia satisfactio est pars Sacramenti: sed non semper est Sacerdos obligatus ad imponendam eam sub præcepto determinando opus, cùm sufficiat aliquando dicere: Si hoc, vel tale opus feceris, ego assigno in pœnitentiam, ex quo infertur valde vtilius esse illa verba à Sacerdote proferre post absolutionem scilicet. Et quidquid boni egeris, &c. maximè ad serenandas confessorum scrupulosorum conscientias. Ita ille.

Et tandem Baucius *in casibus singularibus conscientiæ cas.*112.sic ait, Quæritur an Confessarij imponentes paruas pœnitentias in particulari, in aliquo casu excusari debeant.

Respondetur affirmatiuè, puta quando Confessarius profert illa verba in absolutione, *Quidquid boni feceris, aut patienter sustinueris sit tibi in augmentum gratiæ. &c.* debet verò Confessarius declarare pœnitenti, vt sciat leuem pœnitentiã sibi ideò imponi, quia omnia bona opera totius vitæ suæ in satisfactione pœnæ peccatis debitæ iniunguntur: Vide etiam Trullench. *de Sacr.l.4.c.7.d.2.n.9.*& 14.

Quæro tertiò,an confessarius teneatur imponere pœnitentiam præseruatiuam? Negatiuè respondet Remigius *in Pract. confess. tr.5. c.5.§.18. num.4.* vbi sic ait; Aqui se ofreze vna duda y es, supuesto que el confessor no solo es juez, sino tambien Medico,si tendrà obligacion debaxo de pecado mortal dar al penitente penitencia,no solo satisfatoria, sino tambien medicinal, y preseruatiua contra el peccado, v.g. que ayune,que se vista de silicio, &c. A esto se responde, que aunque harà bien el confessor en darle semejantes penitencias, y en aconsejarlas: però no tiene obligacion debaxo de pecado graue à mandarlo assi; porque semejantes penitencias non son simpliciter necessarias para remedio del penitente, y puede el penitente con medios mas suaues, y aun con viuir con cuidado apartarse de sus culpas, y pecados, aunque ay an sido de costumbre; y bastarà,que el diga, que con el fauor di Dios, ha de procurar la emenda, y complir la penitencia,que el diere el confessor. Ita ille.

Sed hæc opinio mihi non placet, & ideò Ioannes Pontius *in curs. Theol.disp.46.quæst.14.conclus.5. n.173.* rectè ex Concilio Tridentino *sess.14.c.8.* & multis rationibus firmat, confessarium teneri imponere pœnitentiam non solùm vindicatiuam, sed etiam præseruatiuam iuxta conditionem personæ, & qualitatem culpæ.

Hinc oritur dubium curiosum, an confessarius possit iniungere pœnitenti, vt matrimonium contrahat? & negatiuè respondet Fagundez *p.2.l.9.c.5. num.4.* & Layman *tract.6. capit.15.* sed Leander *de Sacr.tom.1. tract.5. disp.9. quæst.36.* ex Nauarro, & aliis affirmatiuam sententiam docet, in casu quo confessori constiterit esse pœnitenti remedium vt ipse non ruat in peccata carnis; ratio est, tum quia ex Apostolo, *melius est nubere, quàm vri.* Tum etiam, quia susceptio huius Sacramenti non est ita ardua,aut onerosa, quæ non possit sub pœnitentia aliqua iniungi.

Nota hic obiter, Pasqualigum *in Theol.t.2.d.86. sect.8.nu.38.* cum aliis, probabiliter docere, pœnitentiam non posse commutari nisi reputetur confessio peccatorum, pro quibus fuit iniuncta,non est tamen necesse quod perfectè repetatur, sed sufficit si in confuso.Sed ego sentẽtiam affirmatiuam puto etiam probabilem esse, quam tuetur etiam nouissimè me citato Remigius *in pract.confess.t.5.d.5.* §. 18.*num.9.* vbi ita asserit, Es tabien opinion muy probale, que el confessor puede comutar la penitentia, que impuso otro, aunque no se repitan los peccados, y ayan sido reseruados, y aunque sea la penitencia de las que llaman preseruatiuas y medicinales, con tal que se comute en otra preseruatiua,y concurra alguna causa, como quando el penitente no la cumplio, y cree el confessor que dificultuosamente cumplirà la primera;ò es contra la salud,condition, ò estado; Quia præsumitur hanc esse superioris intentionem.

Con todo esso parece dificultoso de entender, que se puedan comutar la penitencia medicinal en otra, sin que nueuamente el penitente se confiesse de sus pecados, porque la medicinal no se hà de poner ygualmente por todos los pecados, sed ratione seruata, vn remedio se destina contra la torpeza,yotro se ordena à la ira,&c y consecutiuamẽte parece necessario saber los pecados para hazer lo comutacion de vna preseruatiua penitencia en otra;pero juzgo que diziendo el penitente la causa

porque dieron la penitencia preseruatiua, podrà el confessor comutarla en otra.

Nota etiam quod pœnitens potest recitare non flexis genibus, si flexis genibus nequeat. Quia quòd flexis genibus dicantur est quid accidentale, & modus tantùm pœnitentiæ, quod deficiente implenda substantia manet; quia præceptum confessoris intelligendum est instar præcepti Ecclesiastici. Item potest recitare cum socio dicens quilibet suam salutationem Angelicam, qui ex pœnitentia ad Rosarium, vel coronam Virginis recitandam obligationem habet. Quia interpretari possumus voluntatem confessarij esse vt huiusmodi pensum, & pœnitentia eo more, quo Officium diuinum persoluitur, adimpleatur.

Et ita docet Leander *de Sacram. to. 1. tract. 5. disput. 9. quæst. 69. & 70.* sed difficultas est an pœnitens si impotens sit ad recitandum Officium, Psalmos, aut Coronam, &c. solus, teneatur hæc cum socio recitare? Et negatiuè respondet Leander *loco citato qu. 71.* etiam si pœnitens socium facillimè adinuenire queat. Quia probabilius est Clericum non teneri ad recitandum Officium cum socio (etiam si illi, aliqui in socium se offerat) si impotens est ad recitandum solus; ergo neque pœnitens impotens ad implendam pœnitentiam per se solum, tenebitur ad eam exequendam socium quærere.

An Regulares ex priuilegio possint ministrare laicis Eucharistiam pro adimplendo præcepto annuæ communionis.

Resolvt. VI.

Alibi pro affirmatiua sententia adduxi Ioannem de la Cruz, Bejam, Rodriquez, Baunium, & alios, quibus nunc plures addam, quorum verba per extensum apponam, & inter illos primus agmen ducat Ioannes Henriquez *in qq. moralibus sect. 15.* vbi sic ait, Traen à cerca de la comunion en la Parroquia en tiempo di Pasqua vn priuilegio Iuan de la Cruz, y Manuel Rodriquez concedido por Nicolas V. y Iulio II. à los Padres de Guadalupe paraque todos los fieles, que comulgaren en su Iglesia ocho dias antes de Pasqua, à ocho dias despues satisfagan y cumplan con el precepto de la comunion, como si comulgassen en la Parroquia. à este priuilegio no le han dado tanto credito algunos, como a otros por ser en disfauor de las Parroquias: y assi infiere Fagundez citado por Diana, que en vna ciudad de Portugal quiriendo los Padres de San Francisco gozar de lá participacion deste priuilegio, y praticarlo en su Iglesia, lo contradixeron los curas di vna parroquia; y despues de auerse pleiteado fuertemente, fue sententiando en fauor de los Padres de San Francisco verdad sea que aqui no auia necessidad mucho pleito, pues la comunion de los priuilegios concedidos à qualquir Conuento de Religiosos, es tan cierta à todas las Religiones.

Remigius *in pract. confess. tract. 3. cap. 3. §. 1. num. 6.* Es tambien probable que cumplen los fieles con el precepto de la comunion, comulgando en las Iglesias de qualquiera Religion aprobada, por vn priuilegio de Iulio II. y Nicolao V. concedido à los Padres de Guadalupe de que todas communican, y por vna sentencia dada en fauor de los Padres de San Francisco, en confirmacion deste priuilegio contro los Curas, como refiere Fagundez apud Dianam, mas no conuiene que esto se haga sino raras vezes con mucha prudentia y caute a por euitar escandalos, y discordias.

Ioannes de Soria *in Epilogo summ. par. 2. tract. 1. sect. 1. disp. 7. §. circa ministrum.* Item possunt Regulares virtute suorum priuilegiorum in die Paschatis ad implendum præceptum annuæ communionis peregrinis, & aduenis Eucharistiam ministrare: quia in hoc nulla fit parochis iniuria: imo Pater Rodriquez tenet quoslibet, & alios sæculares communicando apud Regulares satisfacere Ecclesiæ præcepto.

Martinus de San Ioseph *in mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tr. 5. de Euchar. nu. 14.* En rigor pueden los Religiosos en sus Conuentos dar à los seglares la comunion Pascual, por vn priuilegio de Nicolao V. concedido al Monasterio de nuestra Señora de Guadalupe, y enstendido por Pio IV. à todos los Conuentos de la Orden de S. Gieronimo, de que participan todos los Mendicantes y yo juzgo tambien que es problable, aunque aconsejo, que en el tiempo Pascual se abstenguan los Religiosos deste priuilegio. Algunos Auctores niegan con ansia, que se pueda vsar deste priuilegio Granados *tr. 12. disp. 2. nu 3.* Fagundez *præcep. 2. lib. 1. c. 3. nu. 16.* Portel *v. Sacramentorum administ. nu. 6.* Henriq. *lib. 8. cap. 55. litt. B.* Nauarr. *cap. 12. nu. 51.* dan por razon que es contra el Derecho comun, y que assi se ha de interpretar est rechissimamente Diana *6. part. tr. 7. ref. 58.* Trae cierta declaracion de los señores Cardenales en contrario. Todo esto no quita la probabilitad de nuestra opinion, no lo primiero porque todos los priuilegios son extra ius commune, que son leyes priuadas *l. 1. in lege quod fauore 6. C. de legib.* y siempre han de obrar algo de nueuo los priuilegios, *cap. si Papa vers. si autem de priu. in 6. l. 3. in princip. ff. de iur. iuran. l. si quando 109. ff. de leg. 1. leg. fin. ff. ne quid in loco publico*, y hasta el priuilegio de Pio IV. no podian dar los Religiosos à los fieles la comunion Pascual. Concedio esto Pio IV. luego pueden darle, y queriendo interpretar este priuilegio estrechamente, sera quitarle del todo, porque no tiene mas lances, ni admite otras interpretaciones estrechas, ni lardas, que poder dar, ò nò dar la comunion Pasqual, y ya queda probado, que el priuilegio ha de obrar algo de nueno, y este de que tratamos loqué obia, es poder dar los Religiosos la comunion Pascual: Ni se deue dar credito al Padre Diana, quando trae declaracion de los señores Cardinales en contrario, pues como prouare abaxo, paraque hagan fee estas declaraciones, han de parer autenticas, y firmadas del Señor Cardenal Presidente de la Sacra Congregacion, y legalizadas del Secretario della, y de mas desto han deser promulgadas con los requisitos, que las damas leyes, y muchos de los Autores citados por la opinion contraria, no disputan la question de Pio IV. porque non tuuieron notitiadel.

Ludouicus de San Iuan *in summ. q. 8. de Euch. a. 3. diffic. 3.* hanc etiam sententiam absolutè, & sine formidine tenet, & Leander de *Sacr. to. 2. tr. 7. d. 3. q. 19.* putat etiam hanc sententiam esse probabilem.

Idem etiam existimat Tamburinus *opusc. de communione cap. 4. §. 4. à nu. 51. vsque ad num. 45.* Quod si aduersus hoc priuilegium obiicias verisimile non esse Pontificem voluisse parochorum iurisdictioni derogare, & ab eorum cura, & sollicitudine oues proprias eximere; facilè, satisfacies negando hoc priuilegio iurisdictioni parochorum derogari, & ab eorum iurisdictione oues extrahi. Tũ quia Pontifex est potissimus parochus, ex cuius licentia

licentia, & facultate hæc adminiſtratio fit. Tum quia parochis ſpecialibus non admittitur facultas adminiſtrandi Euchariſtiam ſuis ouibus, ſed retenta eorum facultate alij in eorum leuamen, & adiutorium deſignantur. Quæ omnia manifeſtè patent in facultate conceſſa pro adminiſtratione pœnitentiæ, quam Religioſi quolibet ante tempore præſtant, nec tamen ob inde iuriſdictioni parochorum derogatur nec ab eorum cura oues eximuntur. Quod ſi iterum obiicias per non vſum priuilegium prædictum amiſſum eſſe; obſtat, quia per non vſum non amittitur priuilegium; quod in grauamen aliorum non cedit, ſicuti prædictum eſt priuilegium. Neque priuilegium cedens in aliorum grauamen amittitur per non vſum, niſi grauati præſcribant aduerſus priuilegiatum. At nulla eſt parochorum præſcriptio aduerſus Religioſos prædicto priuilegio gaudentes, cùm à tempore Pij IV. & V. omnes Pontifices ſucceſſores priuilegia à Pio IV. & V. conceſſa Religioſis confirmauerint. Adde hoc priuilegium Religioſis conceſſum eſſe, non vt ex obligatione illo vtantur, ſed vt vtantur eo pro ſuo arbitratu. Quoties autem ſic eſt priuilegium conceſſum, non amittitur per non vſum.

Adde, priuilegium hoc, etſi non fuiſſe acceptatum à Religioſis Sancti Hieronymi (quibus primò conceſſum eſt) potuiſſe, & poſſe acceptari à Religioſis aliorum Ordinum participantibus de priuilegiis dictorum Religioſorum S. Hieronymi: præter quàm quòd non poteſt dici amiſſum hoc priuilegium per renunciationem factam à Regularibus: cum non conſtet talem renunciationem fuiſſe acceptatam à Papa: & alioqui renunciatio priuilegij debeat perfici acceptatione eius, qui priulegium conceſſit, poſſitque renuncians mutata voluntate velle vti priuilegio ſibi conceſſo, vſque dum ſit acceptata eius renunciatio (vt benè oſtendit Bordonus *t.2. reſ.52. n.112.* in ſimili) Accedit, quòd difficile eſt Religioſos amittere ſua priuilegia per præſcriptionem, ſicque iuxta paulò ante dicta poſſent Regulares in præſentia velle vti præfato priuilegio, etſi antea vſi non fuiſſent.

Vide etiam circa præſentem quæſtionem præter Doctores citatos, Samuellium *de ſepulturis tract.1. contr.15 concl.2.n.20 cum ſeq.*

Sed vt alibi obſeruaui, Eminentiſſ. Cardinalis Lugo, *de Euchar. diſp.18. nu.49.* circa priuilegium Nicolai V. videtur dubitare, primò quia dicitur conceſſum à Nicolao V. anno 1458. quod conſtat eſſe manifeſte falſum, quia illo anno erat Papa Pius Secundus, qui Calixto III. ſucceſſit, qui ſucceſſerat anno 1455. Nicolao V. Ex alio *c. dubitat*, ſecundò, quia Rodriquez in Bullario Regular. vbi alias bullas eiuſdem Papæ congerit illius Bullæ non meminit. Sed hæc non admodum mouent Patrem Dicaſtillo *de Sacram. tom.1. tract.4. diſput.11. dub.4. nu.67.* nam in primo potuit eſſe error in ſcriptura in vna littera ſeu nota numeri, quem errorem aliqui alij ſecuti ſint, maximè cum alioquin conſtet in eo conuentu ſic ſeruari, & haberi tale priuilegium. In ſecundo vero capite argumentum eſt negatiuum quod omiſerit illud Rodriq. fortè, vel oblitus, vel quia cum illud fuiſſet collatum prius pro ſolo illo Conuentu, non notauit, nec ſola illa Bulla omittitur ab eo Auctore, ſed aliæ, quis vult hominem cogere, vt omnia colligat priuilegia, cùm nec Seraphinus, nec Barboſa, nec alij qui hæc poſtea ex inſtituto collegerunt potuerint omnia congerere? Addit Lugo ſi illud fuit ſolum viuæ vocis oraculum, iam ceſſaſſe, & reuocatum fuiſſe per Vrbani VIII. generalem reuocationem, quod verum eſſet, ſi non fuiſſent à Pio Quarto, & Pio V. extenſa per Bullas eiuſmodi priuilegia, & conceſſa aliis Monaſteriis, & per alios Pontifices, aut etiam illos aliis Religioſis per Bullas omnia priuilegia antea quouis modo collata.

Verùm his omnibus non obſtantibus, ego prorſus puto ſupradictam ſententiam non eſſe à Regularibus practicandam, etiam ſecluſo ſcandalo, & rixis cum Parochis ſtante clara declaratione Eminentiſſimorum Cardinalium facto verbo cum Sanctiſſimo à me adducta *in part.6. tr.9. reſ.58.* & licet ad hanc declarationem teneatur reſpondere Tamburinus, & Martinus de San Ioſeph *vbi ſupr.* tamen me citato illam tuetur Dicaſtillus *vbi ſupra diſp.11. dub.5. numero 96. & 97.* Vnde merito ſententiam ſuperius expreſſam in fauorem Regularium non auſus eſt docere nouiſſimè Patrem Vrbanum ab Aſcenſione *in Theolog. moral. tract.2. diſt.1. capit.1. Regula 4.* Caſtro Palaus *tom.4. tract.21. punct.19. numero 5.* Suarez *de Religion. tom.4. tract.10. libro 6. capit.3. numer.6.* Pellizar. *tom.2. tr.8. capit.3. ſect.3. num.295. & aly.*

An Princeps propter publicam neceſsitatem priuatis ius quæſitum auferre poſsit.

RESOLVT. V.

NEgatiuè reſpondeo niſi iuſto pretio refuſo. Probatur primò, iniquum, & iniurioſum foret, vt cum iactura, & incommodo vnius, aut quorundam duntaxat ciuium non etiam vniuerſorum publicæ neceſſitati, & vtilitati ſubueniretur: cum, vt vtilitas, & commodum eſt vniuerſorum, ita quoque æquiſſimum ſit, vt non quorundam duntaxat ciuium, ſed vniuerſorum re atque opera quæratur, ac paretur: cum, & hæc ſit naturæ lex iuſtiſſima, & æquiſſima, vt eum ſequantur incommoda, quem commoda ſequuntur *leg. ſecundum 10. ff. de reg. iur.*

Secundò. Accedit, quod nemo debet alterius cauſa prægrauari *cap. non debet de reg. iur. in 6.* Iam verò ſi ob neceſſitatem publicam quis à re ſua pelleretur, prægrauaretur vtique alterius conciuium, videlicet cauſa, vt qui neceſſitatem publicam ſolus ferre cogeretur, quam tamen ipſe ſolus non commeruit.

Tertiò. Si filius ob patrem, & è diuerſo Pater propter filiam quicquam ſentire incommodi non tenetur, multò minus ob ſuos conciues quiſquam tenebitur quicquam ſuſtinere damni: cum multò maior, & arctior ſit inter patrem, & filium, quàm inter Conciues coniunctio: ſi quidem pater, & filius pro vna habentur perſona *l. fin. C. de impub. & aliis ſuſt.* Et pater, ac filius in ſecundo humanæ Societatis gradu, ciuis verò cum conciue in ſeptimo demum ſit conſtitutus: atqui verum eſt prius, quod nempe filius pro parte non teneatur quicquam ſufferre incommodi *tot. tit. C. ne filius pro patre.* Ergo, & poſterius, ac conſequenter non poteſt Princeps, boni publici cauſa quicquam priuato auferre, aut eum prægrauare.

Quartò. Ad hæc ſi etiam tunc cum ex contractu cum ciuitate, vel vniuerſitate inito ciues ſigilatim obligantur, non obligantur ſinguli inſolidum; ſed quiſque illorum pro virili parte, multò minus tunc quando ciuis planè non eſt obligatus, exige-

tur

tur ab ipso quicquam vltra virilem portionem: at verum est prius ex omnium confessione: ergo sequitur posterius.

Quintò. Accedit textus apertissimus *in l. vend. 13. §. 1. ff. comm. præd.* in quo Vlpianus verbis disertis scribit: *Si in agro alicuius sint lapidicinæ, tunc inuito illo domino, neminem posse lapidem cædere nec priuato, nec publico nomine, nisi prius pro hoc salarium domino præstet.* Vnde profecto luce meridiana clarius eluceſcit, nec publico nomine, siue quod idem est, propter vtilitatem, vel necessitatem publicam quicquam priuato auferri posse nisi iusto refuso pretio.

Sextò. Et idem planè etiincit quoque *l. 2. C. pro quibus caus. seruit. pro præm.* in qua serui, qui monetarios adulterinos in publicum deferunt, libertate donantur, inuitis etiam dominis: sic tamen, vt ipsi domini pretium in fisco recipiant.

Septimò. Atque huc referri debent regulæ illæ iuris ex medio iure naturæ, & æqualitate desumptæ, quod nemo sit lædendus *l. 10. ff. de iust. & iur. §. 3. instit. eod. tit.* nec quisquam locupletari debeat cum alterius detrimento, *l. 14. ff. de condict. indeb. l. 206. ff. de reg. iur.* neque quisquam sine culpa sua re sua, suoque iure priuari debeat *d. l. 11. de reg. iur.* sed suum cuique tribui oporteat.

Et quamuis respondeatur ob publicam necessitatem à regulis iuris recedi; non tamen existimo tantam esse Reipublicæ causam, vt eius gratia leges naturæ atque æquitatis regulæ violari possint, vbi quacumque ratione sartæ tectæ conseruari queunt, vt hic si rei, cui res adempta est, vel qui damnum passus fuit, id resarciatur vel contributione conciuium, vel ex fisco Reipublicæ.

Octauo. Confirmat denique hanc sententiam non parum *§. fin. instit. de his, qui sui, vel alien. iur. sunt.* Vbi cum D. Pio Antonio Iustinianus apertè testatur; nemini hominum ius suum detrahendum, & ideo etsi Reipublicæ interfit dominos in seruos suos vltra modum sæuientes seruos distrahere, ad hoc tamen non aliter ipsos cogendos quàm iusto refuso pretio.

Atque ex his dicendum videtur, quòd licèt Princeps ex causa publicæ vtilitatis potest alteri in re sua præiudicare, imo illam auferre, iuxta ea quæ per textum *in l. Lucius ff. de euict. & in l. si verberatum §. 1. ff. de rei vend.* resoluunt Felin. *in cap. nouit. sub num. 8. de iud. & in c. quæ Ecclesiarum num. 53. de constit.* vbi Abb. *nume. 11.* Boss. *in tit. de princip. sub nu. 187.* Afflict. *decis. 361. n. 4.* Bec. *cons. 3. num. 51. vol. 1.* Surd. *cons. 203. n. 17.* Pereg. *de iur. fisc. l. 5. tit. 2. num. 49.* Ludouic. Rodulphin. *d. c. 6. n. 60.*

Quo casu tamen teneretur recompensare *l. 1. C. quibus ex caus. ser. pro præm. libert. accip. l. si quando C. de oper. libert.* Dec. *in l. id quod nostrum num. 3. ff. de reg. iur. & cons. 375. in fin.* Socin. *in cons. 166. num. 30. vol. 2.* Ias. *cons. 233. numero 38. vol. 2.* Natt. *cons. 354.* Roland. *cons. 69. in 1. dub. vol. 2.* Crauett. *cons. 95. numer. 7. & cons. 276. numer. 7. & cons. 308. num 8.* Menoch. *cons. 721. num. 27. & cons. 744 n. 10.* latè Rimin. iun. *cons. 199. n. 69.* cum multis sequentibus Pereg. *de fideicom. art. 52. numero 128.* Petra *de potest. Princ. cap. 32. numer. 49.* Ludou. Rodul. *d. cap. 6. num. 162.* quibus adde Magerum *de Aduocaria c. 56. num. 195.*

Et quamuis Surd. *cons. 313. nu. 98.* asserat, quod de consuetudine non tenetur Princeps ad recompensationem, vbi ius alterius aufert ex causa publicæ vtilitatis, fultus auctoritate *glos. in l. si locus. §. fin.* quam ibidem sequuntur Alber. & Paul. de Castro *ff. quemadm. seruit. amitt.* & Cæpol. *in tract. de seruit. vrban. præd. capit. 24. in fine.* Tamen maiorum Doctorum calculo gloss. illa reprehenditur secundùm Andr. Isern. *cap 1. §. post natale in fin.* & ibidem Afflict. *colum. 2. de pace tenen.* Roland. *con. 69. num. 46. vol. 2.* Natt. *cons. 554. num. 27.* Rimin. iun. *cons. 199. numer. 181.* Subdens hanc consuetudinem esse irrationabilem, & reprobatam Afflict. *decis. 321. n. 6* Alber. *in l. venditor §. si constat §. commun. prædior.* adiiciens ibidem *num. 185.* quod dato quod glossa illa esset vera, procedit tamen in casu speciali illius text. vt ibidem declarat Florian. relatus à Rolando *d. cons. 69. sub num. 48.* & ideò non est illud dictum gloss. trahendum in consequentiam ex vulgaribus & tanto magis in materia consuetudinis, quæ est stricti iuris, nec extenditur, vt in eisdem terminis attestatur Natt. *d. cons. 554.*

Dicendum est itaque Principem ne quidem publica vtilitate, vel necessitate vrgente vsum, aut dominium rei suæ alicui adimere valeat, nisi pretium iustum, vel merces exoluta fuerit, Ezech. 46. v. 18. *l. venditor 13. §. 1. ff. commun. prædior. l. 2. C. pro quib. caus. serui pro præm. &c.* D. Bocer. *in tr. de inuestitura feudi c. 3. nu. 74. cum seq.* Hieronymus de Ceuallos *in speculo aureo opinion. commun. qu. 577. & seq. to. 2.* quibus adde Harprechtum *in instit. to. 1. §. 6. de iure nou. gent. & inu. n. 23.*

His tamen non obstantibus sententiam Surdi tenet heu quondam noster doctissimus, & amicissimus Larrea *to. 1. alleg. 59 num. 19.* dicens Principem quando in publica vtilitate rem priuatam aufert, nihil teneri restituere postquam necessitas cessauit, ex glossa *in l. si locus §. fin. ff. quomod. seruit. amitt.* Alberico, Castrensi, & Cæpoll.

Et hæ sunt pugnantes sententiæ circa præsentem quæstionem; ego quid sentiam dicam breuiter. Assero itaque primam sententiam procedere quando dominium rei tollitur specialiter particulari personæ, secus si tollatur per viam legis generalis, quia nulla tunc restitutio fieri debet, vt ait Alex. *in cons. 190*, maturè *num. 17. vol. 2.* & Dec. *in c. quæ in Ecclesiarum numero 93. ver. secundo hoc intelligitur est constit* & Gozadin. *in cons. 5. in quæst. numer. 21. ver. quinto adduco*, & Menoch. *in cons. 701. num. 88. vol. 8.* & M. Ant. Pereg. *in tract. de iur. fisc. libro 5. tit. 2. num. 52. vers. item cum domino*, & Boss. *in tit. de princip. num. 201.* Ysern. *cap. 1. vers. similiter to. 2. d. c. qui cur. vend.* vbi Afflict. *num. 69.* Roland. *cons. 69. num. 44. vol. 2.* Natt. *cons. 554.* quos omnes in propriis nostris terminis adducit Surd. *vbi supra* & eosdem fere adduxerat *cons. 210. numero 63. libro 2.* Port. *l. 5. comm. concluf. 15.* Mandell. *cons. 185. num. 21.* & latè Rota Roman. *decis. 477. num. 14. & 15. lib. 1.* in nouissimis; lateque etiam probat Gozad. *cons. 2. numero 21.* & in fortioribus terminis dixit Ruin. *cons. 60. libro tertio.* Dec. *cons. 520.* Restaur. Castal. *in tractat. de imperatore quæstion. 98.* à Pon. *de feudis sub titulo de his, qui feud. dar. poss. lectura 8. numero 20.*

Vide etiam Hectorem Capycium *consult. 41. numero 4.* Benedictum Ægidium *in leg. ex hoc iure ff. de iust. & iur. part. 1. cap. 1. numero 23.* Fastasium. *de æstimo part. 4. cap. 6. quæst. 15. numero 13. tom. 12. tract. fol. 191. sect. 3.* & ipsum Larream *vbi supra allegat. 3. num. 11.*

Scio contrarium docere Augustinum Barbosam *tom. 2. lib. 3. vot. 91. numer. 14.* vbi sic ait; Non obstat doctrina Bartol. *in l. Antiochensium ff. de priuileg. credit.* per quam habetur, reuocationem priuilegiorum factam in lege generali præiudicare particularibus

ticularibus illud obtinentibus, ac proinde quod quando per legem generalem iuri tertij præiudicatur, non ob id naſcitur obligatio reſtituendi ſubdito damnum ex tali præiudicio proueniens: quia contrarium verius, & receptius eſt, ex ea ratione, quia cùm ſubditus iure naturali rerum ſuarum dominium, & proprietatem habeat, ac proinde à Principe eis priuari non poſſit, nihil intereſt quod per reſcriptum, aut per legem generalem priuationem inducere velit, cùm in vtroque caſu eadem reperiatur incapacitas, & idem ius offendatur, ita aduertit Iaſ. *in l. Barbarius num.44. ff. de offic. Prætor.* ſequuntur Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum num.26. & 28. de conſtit.* Matth. de Afflictis *in prælud. ad conſtit. Neapol. quæſt.4. numer.7. & deciſ. 321. nu.16.* Roch de Curt. *in cap. fin. de conſuet. fol. 46. col.3. iux. paruam impreſſ.* Maſtrill. *de Magiſtr. lib.3. capit.4. numer.355. & ſeq.* Rodolphinus *de ſuprema Principis poteſtate capit.6. numer.165. verſ. contrarium tenet, & num.166.* & in priuilegio immunitatis, ita aduertit Syluanus *conſ.66. numer.24.* adductus authoritate Crauettæ, qui pariter loquitur in materia immunitatis *conſ.276. ſub numero 7. verſ. ſi dicatur, & conſil.308. num.1. lib.2.* in eiſdem terminis, hoc etiam voluit Cephal. *conſil.451. numero 506.* & cum aliis pluribus Glorit. *reſp.1. part.3. numero 234. cum ſeqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ.36. numero 36. & 38.* Petr. de Gregorio *in conceſſione fraudali part.1. quæſt.7. numer.24. & 28.* Muta *ad cap. 38. Siciliæ tom.1. numer.10. & 12. cum ſeq. libro 12.* vbi reſoluit priuilegium immunitatis per legem generalem non tolli, Lancellot. Gallia *conſ. 44. num.43. & 44.* Stephan. Gratian. *d. tom.5. cap.991. num.58.*

Verùm ego puto non eſſe recedendum à ſententia, quam docui, nam præter Iuriſconſultos citatos, illam docent noſtri Theologi, vt Graffius *in deciſ. p.1. lib.2. capit.113. numer.4.* Iuniparus *in defenſ. iur. Pont. diſput.4. quæſt.5. capit.3. numero 3. & 4.* & Molfeſius *in ſumma tom.2. tractat.12. capite ſexto, n.92.* vbi ſic ait; Quòd autem dicitur, quod Princeps tenetur ad excambium, tollendo ius quæſitum tertio; eſt verum quando id faceret ſine iuſta cauſa. At quando id facit pro bono publico, id determinando per legem generalem, poteſt tollere ius quæſitum tertio abſque aliqua emendatione damni. Ita ille.

Vnde ex his infert Iuniparus vbi ſupra, quòd Papa validè reuocat priuilegia per modum contractus oneroſi quibuſuis perſonis, quauis dignitate, Pontificali, Imperiali, Regali præfulgentibus, virtute Bullæ Cœnæ Domini abſque vlla reſtitutione, ſeu compenſatione; ſignum euidens igitur eſt, Papam ex eo quod pecuniam receptam in pretium non iubeat reſtitui, non teneri ad quidquam reſtituendum, vel recompenſandam ob illorum reuocationem. Et ſic dicendum eſt quando reuocat priuilegia conceſſa Regularibus, vt fecit Vrbanus Octauus de viuæ vócis oraculo.

Non deſeram hîc adnotare, non deeſſe Doctores opinantes, ſerioque volentes omnia eſſe ſupremi Principis, huncque poſſe ciuibus res ſuas, ſiue earum dominium ex plenitudine poteſtatis pro libitu, atque ita ſine vlla cauſa auferre, & ad alios transferre *l. de precario 9. ff. ad l. Rhod. de iact. l. benè à Zenone vlt.* ibiq; Bald. & Od. *C. de quadrien. præſcr.* cum multis legibus ſimilibus inferius explicandis Angel. *in l. item ſi verberatum 15. de rei vind.* Iaſ. *ad l. omnes 6. ſiue vlt. num.3. ver. ſexto limita, C. ſi cont. ius, vel vtilit. publ. & conſ.227. & conſil.236. volum.2.* Bald. *in l. fin. C. ſent. reſcind. non poſſ. & conſ. 214. in fin. lib.2.* Matth. de Afflict. *in c.1. §. ſimiliter num.14. d. cap. qui iur. vend.* Felin. *in cap. quæ in Eccleſiarum 7. num.32. de conſtit.* Panormit. *conſ.84. lib.1.* Paul. de Caſtr, *conſ.178. col.2. & conſ.180. l.1.* Alex. *conſ.2. num.14. vol.1. & conſ.216. num.14. vol.1.* Capyc. *deciſ.166. n.10.* Decius *conſ.191. n.3. conſ.98. numer.2. conſ.269. num.5. conſ.390. num.14. conſ.498. num.26.* Curt. Iun. *conſ.138. nu.5. conſ.158. num.15.* Gozad. *conſ.8. num.38. & conſ.26. num.10. & ſeq.* Alb. Brunus *conſ.1. num.55.* Card. Pariſ. *conſ.106. num.42. vol.1. & conſ.11. num.1. vol.2. & conſ.46. num.44. vol.3.* Menoch. *conſil.181. num.25. vol.2.* Vac. à Vacun. *l.3. Declarat. capit.48. numer.9.* & nonnulli alij ab his commemorati, qui omnes vno ferè ore teſtantur, Principem abſolutam habere poteſtatem nullis legum cancellis circumſcriptam, atque propterea neminem illi, quod ab ipſo decretum, factum, geſtumvè fuerit, refragari poſſe. Imò Angelus Peruſinus *in d. l. item ſi verberatum 15. §.1. ff. de rei vind.* dicere non erubuit; mentiri eos per gulam (ſic enim loquitur) qui, Principem poteſtatis plenitudine vtentem, ab aliquo rem ſuam auferre non poſſe, affirmauerint.

Verùm hæc ſententia ex ſuperius dictis venit refellenda, & præter Doctores citatos illam acriter, & meritò refellunt Bartolus *in d. l. item ſi verberatum 15. §.1. ff. de rei vend. & in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. pub.* Didac. Couar. var. *reſ. lib.3. cap.6. num.5.* Fernand. Vaſquius *controuer. illuſt. l.1. capit.5.* Zaſius *in l. princeps 31. ff. de legib. & conſ.10. num.6. & ſeqq.* Tiraquell. *ad l. ſi vnquam in verb. donatione largitus num.43. C. de reuocand. donat. & in tr. de pœn. temporal. in præfat. nu.38.* Emanuel Soarez *com. opin. lit. P. nu.258.* Vallaſch. *in l. Imperium 3. n.146. verſ. eſt etiam ff. de iuriſdict.* Anton. Gab. Rom. *tr. reg. l.3. tit. de iur. quæſit. non tollen. concl.1. num.1.* Decius *in l. id quod noſtrum 11. nu.3. & ibi* Cagnol. *nu.15. ff. de reg. iur.* Peccius *in tr. de teſtam. coniug. l.3. cap.25. n.2.* Gail. *l.2. obſer.56.* Thom. Grammatic. *deciſ.66. num.2. & 3.* Crauetta *conſ.5. nu.4. conſ.7. n.10. conſ.103. num.3. conſ. 141. n.12.* Frider Schenench *in c.1. §. notandum nu.7. de his, qui feud. dar. poſ.* Borcholt. *tr. feud. capit.7. p.2. num.55.* Fortunius Garzia *in l. Gallus 29 §. & quid ſi tantùm num.121. ff. de libert. & poſthum.* Sfortia Oddus *tr. de reſt. in integ. q.99. num.55.* Coſtalius *in d. l. item ſi verberatum 15. nu.8. ff. de rei vind.* Nicol. Bellon. *conſ.2. num.6.* Burſat. *conſ.54. n.17. conſ.78. nu.12. vol.1.* Acad. Patau. *inter conſil. diuerſ. conſil.17. num. 43. vol.3.* Acad. Vvitebergh *int. conſil. diuerſ. conſ.2. num.48. vol.2.* Sarmient *l.1. ſelectar. interpretat. cap.8. n.13. cum ſeqq.* Bod. *in l.1. de Republica c.8.* Mynſing. *cent.5. obſ.87.* Ruinus *conſ.4. nu.17. col. penult. & conſ. 95. num.10. col. fin. vol.3. & conſ.94. in princ. vol.4.* Marian. Soc. *conſ.120. nu.32. & 35. volum.2.* Anton. Pereg. *in tr. de iur. fiſci l.1. pag.78. nu.26. & ſeq. & pag.87. num.66.* Vulteius *l.1. Iuriſp. Rom. cap.12. n.34.* Hartman Piſtoris *p.2. qu.40. num.43.* Mattæus Cuno *in tr. de pact. lib.1. capit.22. numer.23.* Io. Ficcard. *conſil. German.129. num.12. part.2.* Theod. Petreus *in Theſaur. controuer. concl. crimin. concluſ.57.* Et Martinus Bumalinus *ad auream Bullam Caroli Quarti diſſert.5. par.1. reſol.9.* quibus omnibus adde Hunninm *in Commen. ad Treutlerum volum.1. diſput.1. Theſe 5. littera F. & G.*

Nec obſtat dicere, quod lex benè à Zenone *vlt. C. de quadrien. præſcript.* in qua omnia Principis eſſe, legitur; Si igitur omnia Principis ſunt: conſequens erit nullam dominiorum diſtinctionem eſſe: ſolumque Principem de illis pro libitu arbitrij, & voluntatis

voluntatis diſponere poſſe, cùm rei ſuæ quilibet ſit moderator & arbiter, vulgat. *leg. in re mandata 21. C. mandati.* Non inquam, lex iſta aduerſatur. Neque enim ſimpliciter, & indiſcriminatim de omnibus ſubditorum bonis loquitur: ſed expreſsè de patrimonialibus tantùm, & fiſcalibus agit, eaque Principis eſſe diſponit.

Neque etiam obſtat quod *ex leg. 2. ff. de conſt. pr. & d. l. ſed, & quod Principi 6. §. de iur. nat. gent. &c.* obiicitur, quæcunque Principi placuerint, legis habere vigorem, & per conſequens, eum pro arbitrio ſuo aliquem re ſua ſpoliare poſſe. Nam ita demum id, quod Principi placet legis vim habet, ſi animo condendæ legis placeat, & publicè vtile ſit, vt publicè vtile fore ſperetur, adeoque cùm iure naturali, & honeſtatis formula non pugnet: aliàs verò ſecus eſt.

Similiter exigui eſt ponderis, quod dicitur *in l. 3. C. de crim. ſacril. de poteſt. Summi Principis diſputare ſacrilegij inſtar eſſe*: Lex enim iſta hæc reſtringit ſemetipſam ad ea, quæ in tertij præiudicium ſiue detrimentum non tendunt: vt puta ſi Princeps in Conſiliarium, vel ad ſimile officium adminiſtrandum elegiſſet talem, qui vel ætatem, vel propter rerum imperitiam oneri ferendo impar eſſet: de eo dubitare & diſceptare, num dignus ſatis ſit, nec ne, ſacrilegij inſtar reputatur. Quippè principali iudicio electus eſt, & Princeps minus idoneo dans magiſtratum eius, ſimul perſonam approbaſſe creditur, *l. quidam conſulebat 57. ff. de iud.* Longè aliter res ſe ſe habet in iis, quæ ſine vlla legitima cauſa ex plenitudine poteſtatis per Principem in graue tertij damnum fiunt: veluti ſi cui res ſuas, vel ius quæſitum adimeret, & in ſimilibus. Qui enim tunc vtrum iure, an iniuria hoc fieret quærentem, & inueſtigantem ſacrilegij crimine aſpergeret, amens prorſus eſſet.

Sed vt videant Lectores, quàm ſint varia iudicia hominum ſciant, Fridericum Pruckmannum *tr. de Regularibus cap. 4. effect. 5. num. 15.* docere Principem non poſſe etiam ex cauſa, publicæ vtilitatis, vel neceſſitatis auferre ſubdito inuito rem propriam, ſed ad eius argumenta rectè reſpondet Ioannes Harprechtus *in comment. ad inſtit. vol. 2. in princ. de rerum diuiſ. & acquiſ. ipſ. dom. nu. 147.* ſed ex præſenti difficultate oritur reſponſio ad aliam.

An Princeps à legibus ſit ſolutus.

Resolvt. VI.

ORitur difficultas ex verbis Vlpiani, qui *in leg. Princeps 31. ff. de legibus*, diſertè tradit, Principem legibus ſolutum eſſe: ſed variè reſpondent Doctores, Iacobus Cuiacius *lib. 15. obſ. cap. 30.* ſcribit Græcos interpretes eam accipere de legibus pœnariis, itavt Princeps, delicti à ſe commiſſi, pœnam legibus definitam non ſuſtineat, cùm iudices non habeat. Ipſe verò Cuiac. eam de legibus caducariis, ſeu odioſis, nempe Iulia, & Papia tantùm interpretatur; hoc argumento quod deſumpta ſit ex Vulp. *lib. 13. ad l. Iuliam, & Papiam*, quæ de caducis erat lata, quod ex inſcriptione ipſius legis appareat. Idem cenſent Anton. Auguſtin. *lib. de leg. & Senatus conſult. capite 17.* & Tob. Paurmeſtier *lib. 1. de iuriſdict. cap. 19. numero 7.* Gotofredus *in notis ad nou. 105. cap. 2. in fin.* Vlpianum ita intelligit, non quòd ſit Princeps verè legibus ſolutus, ſed quod ſolutus videatur, *arg. l. imperfecto 13. ff. de leg. 3.* Guilielmus Onciacus *quæſt. philoſ. 27. numero 4.* opinatur, Principem de facto legum vinculis ſolutum, iure verò eſſe obſtrictum. Vulteius *ad §. ſed quod Principi 6. Scilicet de iur. nat. gent. & ciu. nu. 7. & 8.* docet Principem omnibus legibus tam à populo Romano, quàm ab ipſo, & anteceſſoribus ſuis latis ſolutum, & liberum: interim tamen legibus diuinis, & naturalibus (vtpotè, quæ Vlpiani regula non contineantur) teneri atque adſtrictum eſſe. D. Beſoldus *lib. 1. polit. cap. 2. num. 32. pag. 82.* aliique ab eo relati, diſtinguunt inter ordinariam Principis poteſtatem, & extraordinariam: ſecundùm ordinariam poteſtatem Principem legibus ſubiectum: ſecundùm extraordinariam verò iiſdem ſolutum eſſe exiſtimant. Plerique denique alij diſtinguunt inter leges merè poſitiuas ſiue ciuiles, iuriſque ſolemnia: & inter leges naturales ſiue diuinas, atque gentium, ſicque eas, quæ publicum reſpiciunt bonum; & concludunt Principem illis omnibus eſſe exemptum: his verò (cùm ſint incommutabiles) non item, *§. ſed naturalia 11. 5. de iur. nat. gent. & ciu. 2. §. 1. ff. de vſufr. ear. rer. quæ vſu conſumunt.* ac proinde populum Romanum qui lege regia omne ſuum imperium, & poteſtatem in Principem, ſeu Imperatorem tranſtulit, *d. §. ſed & quod Principi 6. 5. d. t. & l. 1. ff. de conſt. Princ.* his eundem ſoluere non potuiſſe, & conſequenter etiam eundem Principem, neque cuiquam rem ſuam ſine iuſta cauſa auferre, neque proprium contractum tranſgredi poſſe, etiamſi vtatur plenitudine poteſtatis; quia eius poteſtas, vtcumque plena ad id ſe ſe non porrigat: cùm pacta, & contractus violare nefas ſit iure naturali, & gentium, *l. 1. ff. de pact. l. 1. ff. de conſt. pec. l. 3. C. de reſcind. vend.* Iaſon *in l. ex imperfecto 3. C. de teſtament.*

Sed de hac quæſtione latè tractat Ferdinandus Vaſquius *l. 1. cont. illo c. 26. num. 15.* Coraſc. *l. 2. miſc. c. 25. nu. 4. & 5.* Vves *in §. fin. num. 4. in fin. quibus modis teſt. in firm.* Conran. *Comm. iur. ciu. l. 1. cap. 16. num. 8. & 10.* Anton. Fab. *to. 1. iuriſprud. Papian. tit. 2. princip. 8. illud 2.* Schiforhegh. *l. 3. tr. 19. qu. 21.* Vngepaur *exercit. Iuſtin. 2. quæſt. 5. pag. 44. cum ſeqq. edit. vltim.* Bender *in t. de reuiſ. concl. 22. nu. 16. & ſeqq.* Niellius *diſp. feud. 2. theſ. 3. lit. B.* Treutler *diſput. 1. theſaur. 6. volum. 1.* Scipio Gentil. *in diſp. de Principatu Rom. theſaur. 30. & ſeq.* Henonius *diſput. 1. ſub controuerſ. 17.* Lanſius *in diſcurſu de lege Regia theſaur. 62. cum multis ſeqq. & in diſſertat. de legibus in Corollar. 46.* & Andr. Schepſius *in orat. ſiue q. An Princeps lege ſit ſolutus*, Bocer *dicto tr. de inueſtitura feudi cap. 3. nu. 78. & pluribus ſubſequentibus* Beſold. *& Oeconomia titul. 3. & 4. l. 1. ff. num. 7. pag. 137. & ſequentibus.* Hunnius *lib. 2. de interpret. & auctoritat. iur. cap. 1. quæſt. 7. pag. 135. cum ſequentibus* Enenkel *l. 1 de priuileg. capit. 8. & l. 3. cap. 3. & ſequentibus* Bachonius *in notat. & animaduerſ. ad Treutler volum. 1. diſputat. 1. th. 6. lit. A. & B. pag. 24. cum ſequentibus.*

Quibus omnibus adde Runalinum *in auream Bullam Caroli Quarti diſſer. 5. p. 1. Theſi 10.* & Morlam *in emporio iuris p. 1. q. 2.*

Sed vt aliquem Theologum ſentiamus, in expoſitione d. legis Vlpiani ſic ait Ioannes Præpoſitus *in par. 2. D. Thomæ qu. 95. diſp. 4. dub. 1. num. 5.* Contra tertiam concluſionem poteſt obiici *l. Princeps 31. ff. de legibus*, vbi dicitur, Princeps legibus ſolutus eſt.

Reſpondent aliqui, ibi eſſe mentionem certarum quarumdam legum, non verò Imperatorem velle Principem ſolutum eſſe omni legum genere:

Alij

Alij ſolutum idem volunt dicere, quòd diſpenſatum; quibus tamen repugnat ipſa lex, vbi dicitur. Auguſta autem legibus ſoluta non eſt, Principes tamen eadem illi priuilegia tribuunt, quæ ipſi habent. Vnde.

Reſpondi. Imperatorem ſolùm indicare id, quod docuimus in explicatione illius concluſionis, ſcilicet ſupremum Principem non adſtringi lege, vt eſt lex ab eo poſita eo modo, quo adſtringuntur ſubditi, cum quo bene poteſt conſiſtere, quod quando materia legis, eiuſdemque legis conditiones in eo locum habent, iure naturæ teneatur facere quod aliis per legem præſcribit, vt caput corpori ſe ſe conformet. Ita Præpoſitus.

Mihi verò in hac difficultate aliqua firmanda exiſtimo. Dico igitur primò, quòd legiſlator ſupremus non obligatur lege ſua quoad vim coactiuam.

Prob. Vis coactiua maximè connaturaliter exercetur in inuitum, à quo pœna repoſcitur pro tranſgreſſione legis, atqui pœna non poteſt repoſci à ſupremo legiſlatore; ergo Min. Prob. qui non ſubditur aliis, ſibi etiam non ſubditur; nec habet in ſe vim coactiuam.

Confirm. eſſe debitorem pœnæ, dicit reſpectum ad alium, à quo quis poſſit vrgeri ad pœnæ ſolutionem, ſupremus autem Princeps non ſubditur alicui, qui poſſit pœnam ab eo exigere: relinquitur ergo quod ſi peccet, reddatur obnoxius pœnæ apud Deum debitæ; non verò apud alium. Ex quo ſequitur, quòd Pontifex non incurrat pœnam conſtitutam in lege à ſe lata, ſimiliter nec Epiſcopus incurrat pœnam legis ſuæ, nec item Princeps ſæcularis: in hoc paſſim conueniunt Doctores.

Dico ſecundò, Princeps etiam ſupremus tenetur præſtare id, quod aliis præſcripſit per legem, ſi ratio, & materia legis in illo etiam locum habeat, vt in exemplis allatis. Ita communiter Doctores, & ſpeciatim D. Th. *q. 96. art. 5. ad 3.* qui dicunt Principem ſubdi legi quoad vim directiuam non quoad vim coactiuam. Patet *cap. cum omnes. de conſtitut.* vbi dicitur, quod quis, quæ iuris, in alterum ſtatuit, ipſe debeat vti eo. *Et L. digna C. de ll* dicitur: Digna vox maieſtate regnantis alligatum legibus ſe Principem profiteri.

Dico tertiò, quòd legiſlator non obligatur ſua lege immediatè ex efficacia legis illum adſtringentis, ſed lex ab eo poſita ſe habet reſpectu illius tanquam conditio, ſine qua non, qua poſita lex naturæ obligat ad præſtandum id, quod aliis ſua lege præſcripſit propter rationem dictam. Conſentit Azor. 1. *part. moral. lib. 5. cap. 11. §. huius igitur quæſt.* Malderus *quæſt 96. art. 5. §. aliter tamen*; Lorca *diſp. 25. §. primum Princeps.* Tannerus *diſp. 5. quæſt. 6. dub. 2. numero 20.* Gamachæus *quæſtione 96. cap. 5. in concluſione.* Et hoc ſolùm concludit Vaſq. *diſput. 167. capite 3.* quia ſcilicet ipſa ratio naturalis poſtulat, vt Princeps ſe aliis conformet, id ſuadent, & non ampliùs varia, quæ ex legibus ciuilibus afferuntur.

Valentia *diſput. 7. quæſt. 5. punct. 4. §. reſpondeo, hoc ipſum*; conuenit nobiſcum in concluſione ſi Princeps nolit ſe lege ſua comprehendere: addit tamen, ſi cum legem tulit ex intentione ſe ſe etiam incluſit in illa, itavt, cùm voluit omnes id facere, quod lege præſcripſit ſe ipſum quoque in illis omnibus comprehenderit, ipſum obligari lege ſua directè.

Sed contrarium eſt longè probabilius: nam etiam eo dato, non redditur inferior legiſlatore, & obligatio ex lege orta non eſt voluntatis, ſed ex ratione inferioris reſpectu legiſlatoris oritur; non poteſt ergo legiſlator ſe legi ſubiicere, ad hoc vt lex eum directè obliget.

Nec refert, quod poſſit aliquis per votum directè ſe ſe obligare ad aliquid faciendum, nam obligatio voti non eſt obligatio orta ex lege (quod votum dicatur priuata lex ideſt improprium, ſeu impropria locutio) ſed ex promiſſione, nam per votum aliquis promittens Deo, ſe ſe illi tanquam promiſſario obligat.

Ex quo deduco, quòd ſepoſito ſcandalo Princeps non peccet mortaliter legem ſuam non ſeruans, Azo. ſupra, Leſſ. *lib. 2. de inſt. c. 35. dub. 5.* Salas *de leg. diſput. 14. numer. 17. 19. & 21.* Bonac. *quæſt. 1. de leg. punct. 6.* Palao *de leg. diſput. 1. punct. 24. §. 1.* quia illa naturalis æquitas non grauiter obligat. Hinc ſepoſito ſcandalo Summus Pontifex non legens horas canonicas, non ieiunans non grauiter peccat in hoc.

Licèt aliqui contrarium ſentiant, aduerte tamen ſuperiores mirum in modum excitare inferiores ad obſeruationem legis, quando ipſis præeunt exemplo in exacta legum ſuarum obſeruantia.

Vide circa præſentem quæſtionem Eſcobar *in Theol. mor. to 1. lib. 5. ſect. 2. c. 5. num. 36. cum ſequenti.* & me citato Meroll. *de leg. diſp. 4 cap. 3. n. 616.* & alios penes ipſos.

Ex his infertur, omnia peccata, quæ à Principe committuntur ob non obſeruantiam propriarum legum, eſſe eiuſdem ſpeciei, vt bene inquit Salas *de leg. diſp. 14. ſect. 2. n. 21.*

Ratio eſt, quia illud præceptum generale legis naturæ de ſeruanda propria lege, non ponit actum Principis in eadem ſpecie, in qua eſſet actus ſubditi, qui directè, & immediatè ſubditur legibus Principis, quæ ſpecialiter pertinent ad materiam talis virtutis, vel vitij, & ideo in eadem ſpecie vitij violationem legis humanæ conſtituunt. Et probatur hoc, quia ratio formalis propter quam dicimus peccare Principem non ſeruando legem ſuam, eadem eſt in violatione omnium legum ſuarum, ſcilicet, quia turpiter agit diſcordando à toto, ergo omnia peccata cenſentur eiuſdem ſpeciei, licet contrarium abſque ſufficienti ratione velint Leſſius, & Bonacina.

Item infertur, legem latam à Principe reſpectu Principis non habere vim, ac rationem legis per ſe loquendo: quia non eſt cauſa immediata, & proxima à qua in conſcientia Princeps obligetur, ſed tantùm eſt conditio requiſita, qua poſita emanat iure naturali obligatio ad ſeruandum ſuam legem. Nam ius naturale dictat, quod caput ſe conformet, corpori, & membris, & quod patiatur legem, quam ipſe tulerit.

Nota etiam hîc, quòd Princeps ſuperior non tenetur in conſcientia ſeruare ſtatuta, ſeu leges municipales prouinciarum ſibi ſubiectarum, quando in illis Prouinciis moratur, vel in eis peregrinatur. Ita Pelin. *capite 1. de conſt. numero 30.* Suar. *libro tertio de leg. capite 35. numero 14.* Salas *diſp. 14. ſect. 2. numero 23. & ſequenti* Bonac. *de leg. diſput. 1. quæſtione 1. punct. 6. numero 26.* Ferd. Caſtro *in oper. mor. part. 1. tr. 3. diſp. 1. punct. 24. §. 2. num. 7.* Ratio eſt, quia talia ſtatuta lata ſunt ab inferiori poteſtate, & iuriſdictione, & ideo non habent vim obligandi eum, qui in eodem loco habet ſuperiorem iuriſdictionem. Qua ratione dicunt etiam communiter Canoniſtæ, legatum Pontificis, dum eſt in aliquo Epiſcopatu non obligari peculiaribus legibus illius Epiſcopatus.

Imo addunt Salas, Suarez, & Castro licet talè statutum particulare firmatum sit ab ipsomet Principe, nihilominus non obligare illum. Et ratio eorum est, quia non confirmat illud pro tota sua Republica, sed tantùm pro determinato loco, & ideo nulla ratio cogit caput totius Reipublicæ, vt illi subdatur. Hoc autem limitat Suarez nisi talis locus esset quasi propria habitatio ipsius Principis, vt est verbi gratia Roma respectu Pontificis, vel propria curia respectu Regis: nam quæ ibi generaliter seruanda statuuntur per supremam auctoritatem ipsiusmet Principis, eum etiam obligare videntur, quia speciali ratione habetur tanquam ciuis, & membrum illius loci.

Sed hoc quod dicunt Auctores citati de statutis particularibus à supremo Principe confirmatis, non videtur indistinctè verum; sed etiam quando confirmatio est in forma communi: secus verò quando est ex certa scientia; nam Princeps hoc modo confirmando statutum latum ab inferiori potestate, videtur de nouo ipse idemmet statuere, seu illud facere suum arg. *cap. 1. de confirmat. vtil. & cap. si Apostolicæ de præb. lib. 5.* Ergo tenebitur Princeps tale statutum seruare eo modo, quo leges à se latas seruare tenetur. Et hæc omnia tenet Merolla, *vbi supra n. 673. cum sequenti.*

Datur licentia ad audiendas alicuius confessiones specialis; quæritur, an expiret morte concedentis, re integra.

Resolvt. VII.

Affirmatiuè respondet Sanchez *de matrimon. libro octauo, disput. 28. numero 73.* vbi sic ait; Quando tamen licentia esset concessa Sacerdoti audiendi confessiones pœnitentis determinati in illius pœnitentis fauorem, expiraret facultas morte concedentis re integra, idest quoad confessionem nondum antea cœptam. Quia, cùm illa gratia sit in illius pœnitentis fauorem, & nondum sit perfecta, sed per confessarium exequenda, non habet gratiæ factæ rationem, sed faciendæ; quam morte concedentis re integra expirare diximus *numero 64.* Et ita tenet Gaëta *capit. ad limina 30. quæstione prima, §. 106. numero 312.* Et idem apertè colligitur ex Doctoribus, quos *numero 81.* referam, asserentibus facultatem dispensandi cum determinata persona in illius fauorem expirare morte concedentis re integra. Ita Sanchez.

Sed ego negatiuam sententiam satis probabilem, & tutam existimo cum Basilio Pontio *de matrimon. libro octauo, capite 19. §. primo, numero quinto, & octauo*, qui nominatim Sanchez impugnat, & ideo sic asserit; Nouissimè sufficienti fundamento dici posset etiam facultatem concessam alicui, vt dispensèt cum aliquo determinatè non expirare morte concedentis. Sequitur Emanuel Sà *verbo dispensatio numero 6.* estque in praxi secura sententia. Nam correctio Romana, quæ abstulit ab eo auctore etiam omnia, quæ in praxi non erant omnino tuta, hanc sententiam in eo auctore intacta reliquit. Fauet Salas *de legibus disput. 20. sect. 17. con. 6.* Probabilem putat Suarez *dicto cap. 31. numer. 14. & 15.* Solùm oportet explicare *textum in dicto capit. si cui nulla.* In cuius explicationem multa dici possent, valdè enim in hac doctrina explicanda torquentur Doctores. Ego tamen dixerim vniuersè loquendo omnem licentiam vel facultatem, vel rescriptum concessum vni in ordine ad effectum causandum ab alio, censeri gratiam statim factam ex vi priuilegij ante quemcumque eius vsum, si materia gratiæ sit spiritualis: imò & in quacumque materia dummodo non sit iure prohibita, vel excepta. Itaque habebit locum nostra doctrina in omnibus casibus, in quibus contrarium non statuatur ipso iure. Reperimus autem iure ipso aliter statutum in duplici casu. Primus est materia ambitiosa, qualis est beneficialis, vt *in dicto capit. si cui nulla, & cap. si super gratia, de officio deleg. in 6.* Alter est in materia fori contentiosi, vt *in capit. gratum, & cap. relatum de offic. delegat.* ad quam etiam reducuntur leges, quæ statuunt mandatum expirare morte mandantis re integra. Quare ea decisio non est ad omnes casus extendenda.

Solùm ergo superest, an iuxta hanc doctrinam dicendum etiam sit, potestatem datam alicui confessori ad audiendam confessionem determinatæ personæ expirare re integra morte concedentis? Affirmat expirare Thomas Sanchez *loco citato*; Salas limitat communem doctrinam in hoc casu, & excipit à generali regula nescio quo fundamento; Suarez *capite 31.* citato, negat habere locum in hoc casu, quia istud iudicium magis est gratiæ, quam iustitiæ. At non sufficiens videtur assignari ratio, cùm in aliis indultis, quæ dantur determinatæ personæ, & in ordine ad determinatam personam, etiam reperiatur ratio gratiæ potius, quàm iustitiæ, & nihilominus expirare censeantur morte concedentis. Quare ego dixerim si nihil speciale in concessione exprimatur, non censetur expirare morte concedentis, idque spectato ipso iure Pontificis *in dict. capit. si cui nulla*, & attentè animaduerso. Consultò enim dixit Pontifex, si non ob suam, sed eius cui prouideri mandatur gratiam, & fauorem. Vt ergo expiret ea gratia concessa alicui in ordine ad determinatam personam, debet esse ob solam gratiam tertij, his enim æquiualet illa vox, *non ob suam.* Quare si simul sit in gratiam, & fauorem vtriusque, non expirabit. Quia, cùm ex ea parte sit gratia facta, & gratia facta non expiret, neque possit claudicare ex aliqua parte, necessario per consequentiam fit, vt ex omni parte maneat. Versari autem in ea concessione gratiam, & fauorem vtriusque tam confessoris, quàm pœnitentis communiter loquendo, planum videtur esse. Et hæc omnia docet Pontius vbi supra, cui adde post hæc scripta visum Patrem Antonium Escobar. & Mendoza *in Theolog. mor. to. 1. sect. 2. cap. 15. Prob. 27. num. 177.* qui etiam optimè *Prob. 28.* obseruat contra Angelum Philiarchum, & alios, quòd quando conceditur tibi priuilegium eligendi confessarium siue determinatum, siue indeterminatum, qui te à reseruatis absoluat, vel tecum dispensèt, hæc facultas, vel priuilegium non perit concedentis morte re integra, quia est gratia iam facta tibi, & beneficium legitimè à se possessum, ratione cuius potes confessarium eligere; Sic Henriquez *l. 7. capite 21. §. 6.* Suar. *tom. 4. de pœnit. disputat. 26. sect. 3. numero 7. & lib. 8. de legib. capit. 31. numer. 3. & 19.* Sanch. *de matrimon. l. 8. disp. 28. numero 72. & 75.*

Et addit Escobar hanc sententiam sine vlla limitatione tenendam esse, & procedere à fortiori in facultate eligendi confessarium data per Iubilæum,

leum, quia huiuſmodi facultas eſt acceſſoria facultati lucrandi indulgentiam, quæ cum ſit gratia iam facta, & concedentis morte non expirat; neque etiam priuilegium eligendi confeſſarium, quod illi eſt acceſſorium. Deinde addiderim à fortiori procedere in facultate conceſſa eligendi confeſſarium per Bullam Cruciatæ; quia eſt gratia iam facta Regi, in cuius fauorem pro expeditione belli contra infideles conceditur. Et in facultatem recipiendi ordines extra tempora, vel non ſeruatis interſtitiis, celebrandi in priuato oratorio, comedendi carnes diebus prohibitis, & aliis ſimilibus: quia hæ omnes ſunt gratiæ factæ ipſi, cui huiuſmodi priuilegia conceduntur, ac proinde non poſſunt concedentis morte deperire.

Excuſantur aliquæ irregularitates in Bello iniuſto.

Resolvt. VIII.

Quæro primò, An miles pugnans in bello iniuſto incurrat irregularitatem ſi occidat inſequentem ſe, & ipſe confodiatur defenſionis cauſa. Affirmat Auila *de cenſur. par.7. diſput.8. ſect. tertia, dub. primo concl. ſecunda.* Sed ego adhæreo negatiuæ ſententiæ, quam ex Præpoſito tenet Giballinus *de irregul. capite quarto, quæſtione tertia, conſect. quinta, difficult. quinta, numero* 32. Dico igitur, militem, qui iniuſtè pugnauit, & modò terga vertit, ſi paratum ſe oſtendat ad reparandam iniuriam pro ſua parte, verbi gratia velit deinceps mereri ſub caſtris hoſtium, & nihilominus impetatur, poſſe ſe defendere etiam cum alterius interitu, quia non mihi videtur priuatus miles ad aliud obligari poſſe, an vero miles iuſtè pugnans, & hunc fugientem occidens, quamuis paratum ad ſatisfactionem, peccet, dubitari poterit, ſi enim fugiens licitè defendit, illicitè pugnatur, vti ſæpius ſumus argumentati, alioquin dabitur bellum vtrimque iuſtum; verùm quidquid ſit de hac conſequentia, de qua dicemus alibi fuſius, neutrum hoc loco peccare exiſtimarim, quia vterque ducitur optima ratione, fugiens quidem dum ſe defendit, & inſequens etiam, qui ſapienter exiſtimat, ſe ſui Principis iuſtè pugnantis partes agere, & eius iniurias iure vlciſci: atque ita vterque occidere ex opinione probabili ſui iuris, & tunc tantùm eſt bellum vtrimque iuſtum formaliter, quod ſæpius contingere certiſſimum eſt, neuter igitur eo caſu fuerit irregularis.

Nota etiam cum Leſſio *in 3. part. capit.2. de irregular. dubitat.4. numero* 13. quòd ſi quis prior inuadatur ab hoſte, nec valens aliter effugere, eum occidat, non fiet irregularis, etiam ſi pugnarit ex parte iniuſta.

Nota verò hic cum Auila, quòd qui ſe conferunt ad bellum iniuſtum non quidem ad pugnandum, nec ad inducendos milites, ſed ad adiuuandos eos in ſpiritualibus non eſſe irregulares, etiamſi ad propriæ vitæ defenſionem quempiam occidant, quia legitima defenſione vtuntur.

Quæro ſecundò: an omnes qui militant in bello iniuſto ſint irregulares ſequuto aliquo homicidio? Affirmatiuè reſpondent Doctores; vnde Villalob. *in ſumma to.1.tr.21.diſſic.24.* ſic ait; Todos los que pelean en guerra iniuſta (aunque nò maten con ſus manos, ni corten miembro) quedan irregulares; Anſi lo tienen todos. La razon es porque todos ellos cooperan en el homicidio, y anſi ſon irregulares, como los que cooperan al homicidio en vna renzilla particular, y mucho mas lo ſon eſtos, lo qual conſta del derecho.

Sed Giballin. *vbi ſupra conſect.7. diſſic.2. num.35.* admodum probabile videtur quod exiſtimauit Coninch alibi à me etiam adductum, eos tantùm eſſe irregulares, qui moraliter dici poſſunt iuuaſſe occidentes, aut mutilantes, quales ſunt tantùm aliqui circumſtantes, non autem totus exercitus per latam planitiem diffuſus, quia non ſatis intelligitur quomodo multa millia fuerint huic cædi cooperata: quando verò ex parte iniuſtè pugnantium aliqui cæduntur, ij tantum ex commilitonibus erunt irregulares, qui fuerint cauſa cur hic & nunc pugnarint, atque adeò ab hoſtibus occiſi fuerint; confirmaturque hæc ſententia Coninch ex eo, quod non videantur ſinguli milites teneri ad reparandum damnum, quod à toto exercitu in iniuſta vrbis exciſione illatum fuit, vti Paludan *num.40. diſt. 15. quæſt.2. num.30.* docuit, cui adhæſit Leſſ. *lib.2. cap.14. nu.37.* quia inquit ſinguli milites non iuuarunt iniquam expugnationem, niſi faciendo partem ſuam, non autem procurando, vt alij ſuam in illo damno facerent, & ſicut totus exercitus eſt cauſa totius damni, ita ſinguli ſuæ tantum partis, niſi alia ratione alios iuuerint; quod autem ſingulis conflantibus in gentem exercitum fieri non, potuit reſpectu ſingulorum aliorum, vt patet: atque ea ratio æquè valet in irregularitate ad reſtitutionem damni, cùm vtraque oriatur ex cooperatione ad damnum, & mortem inferendam: communis verò Doctorum opinio, quæ contraria eſt, non dicitur alia ratione, quàm quod omnes coniunctis animis, & viribus pugnantes ſint vna cauſa moralis damni, & iniuſtæ cædis, quam cauſæ vnitatem nos negamus inter tot millia militum, dicimuſque non aliter facere vnam cauſam, quam vnitate Ordinis, eodem modo, quo conflant vnum exercitum, & quo in toto collectiuo ſingulæ partes illud faciunt.

Quæro tertiò, an qui cuſtodiunt ſarcinas militantium in bello iniuſto fiant irregulares? Affirmatiuè in terminis reſpondet Villalobos, & Baunius *vbi ſupra*, Auil. *dub.2. concluſ.3.* ſed ego adhæreo ſententiæ negatiuæ Giballini *loco citato*, quia iſti non niſi remotè admodum cooperantur militibus pugnantibus, & occidentibus, vt diximus aliàs de vendentibus arma. Idem mihi omnino dicendum videtur de iis, qui obſonia deferunt ad exercitum, neque enim magis cooperantur hi homicidiis, quàm qui ſeruant ſarcinas.

Nota tamen cum Giballino, quod Dux iniuſti belli tot incurrit irregularitates, quot in illo fiunt homicidia, quia ipſorum omnium cauſa principalis eſt, & in omnibus militibus pugnat, quandoquidem illi ſuo imperio, & auſpiciis pugnant; vnde etiam totius damni cauſa exiſtit; & ideo Villalobos *numero ſecundo, & numero quinto*, ſubdit, De lo dicho ſe colige, que ſi ſuceden en eſta guerra iniuſta muertes y mutilaciones de ambas partes (como ſuelen ſucceder) los que en ella ſe hallan, incurren irregularidades diferentes, vnas de homicidio voluntario que nacen de delicto, y otras de caſual.

Clericus olim Chirurgus secundùm artis præceptæ exercuit suam artem cum quodam infirmo, qui tamen mortuus est, quæsiuit à me, an inciderit in irregularitatem.

Resolvt. IX.

DVbium ei insurrexerat ex his, quæ ego docui *in p.4. tr.2. resol.23.* Verùm pro sententia negatiua in sui fauorem adduxi Lessium *in 3. part. D. Thomæ cap.3 de irregul. capit.4. dub.1. num.33.* vbi sic ait, Valdè probabile est etiam eum, qui dat operam rei illicitæ, quia periculosa, & tendens ad homicidium, si debitam circumspectionem adhibeat, ne grauis noxa sequatur, non esse irregularem etsi fortè sequuta fuerit. Ita multi recentiores hoc tempore. Ratio est, quia homicidium sequutum censetur planè inuoluntarium: diligentia enim illa abstergit periculum ratione cuius videtur tendere ad homicidium; est contra Couarr. Nauarrum, Sotum, & alios.

Hinc sequitur, Clericum peritum chirurgiæ, si secundùm artis præcepta incidat, vel vrat, etsi peccet contra præceptum iuris, quo tale ministerium tanquam indecorum eius statui prohibetur, non tamen fieri irregularem, etsi fortè mors sequatur; quia censetur omnino inuoluntariè sequi. Quòd confirmo; Quia laïcus in huiusmodi casu non fiet irregularis, vt omnes fatentur, ergo neque Clericus; iura enim non constituunt differentiam inter Laïcum, & Clericum in hac specie.

Dices, ille Clericus tenebatur vitare illam incisionem ob periculum homicidij: ergo si non vitet, ei imputabitur.

Respondeo: si erat peritus non tenebatur vitare præcisè ob periculum, sed ob præceptum iuris, quod vetuit hanc incisionem generalem Clericis: partim quia dedecet eorum statum, partim quia plerumque Clerici non sunt ita periti, vt res illa postulat ad vitandum homicidium. Cum hoc tamen stat quòd si quis Clericus reperiatur satis peritus, qui omnem diligentiam necessariam præstet, hunc non censeri causam mortis, sicuti nec Laïcus censetur.

Hanc etiam sententiam docet Giballinus *de irregular. capite 4. quæst. consect. 11. num.27.* qui etiam docet, (quòd est valde notandum) Clericis non esse simpliciter interdictum medicinæ exercitium, aut etiam chirurgiæ, modò fiat citra incisionem, & adustionem, vnde non fient irregulares ex eo exercitio, quia *capit. sententiam ne Clerici, vel Monachi* prohibet tantum adustionem, & sectionem. Deinde in tam sæpè citato capit. ad aures, non tribuitur culpæ Canonico Colonienſi, quòd exercuerit medicinam; quod inde etiam confirmatur; quia ex communi Doctorum, & Canonistarum sententia, qui volunt casuale homicidium ex actione illicita sequutum, parere irregularitatem, hic Canonicus fuisset irregularis sequuta alicuius ægroti morte ex curatione à se facta, & adhibita, quauis diligentia & prudentia apposita, quia ille Canonicus vacasset rei illicitæ, quod tamen negat Pontifex, qui illum Canonicum non arcet à suscipiendis ordinibus propter exercitium medicinæ sequuta inde morte, si illum conscientia minimè remordeat. Male probatur ex eò quod medicinæ studium prohibeatur Clericis *cap. sin. ne Clerici, vel Monachi*, ergo & eius exercitium, quæ consequentia à pluribus reiicitur à Rodriguez *loc. citat.* & Sanchez *lib.6. in Decalog. capite 14. numero 10.* quia studium quoque legum prohibetur Clericis *eod. capit. fin.* & tamen licet ipsis consulere tum verbo, tum scripto, modò aduocati munus non gerant, si quàm prius sibi comparatint quod pluribus ostendit Sanchez *eod. libro 6. capite 13. numero 29. & 32.* Deinde in illo *cap. fin.* redditur ratio, cur tum medicinæ, tum legum studia vetentur Clericis non, ne, ea aliquando exerceant, ex eoque exercitio fiant irregulares; sed vt Theologiæ studium amplectantur. Non diffiteor quidem aliquam esse indecentiam in hoc medicinæ exercitio à Clericis, aut Religiosis, vt dixit Molina, & Sanchez, sed nego ob eandem indecentiam alicubi latam esse irregularitatem; quare (modò caueant à combustione, & incisione) eam non incurrent, licèt ab ipsorum actione inculpabiliter sequatur mors ægroti. Hucvsque Gibal-linus.

Sed circa prohibitionem combustionis, & incisionis *in cap. sententiam cit.* quædam obseruanda restant; primum est illam non fieri nisi Subdiaconis, Diaconis, & Sacerdotibus, non autem reliquis Clericis, etiamsi sint beneficiati, aut Clerici contra Nauarrum, Panormit. Angelum, Sylu. Armillam, Tabien. & Sanchez *loc. cit.* qui fatentur quidem nullum textum reperiri qui loquatur de aliis, quàm de iis qui Sacris Ordinibus sunt initiati: volunt tamen, omnia, quæ interdicta sunt Clericis in Sacris constitutis, censeri, quoque interdicta Clericis beneficium ad victum sufficiens habentibus. Verùm hæc regula generalis, quæ nomine Clericorum Sacris Ordinibus insignitorum vult comprehendi omnes beneficiatos, probari deberet ab his Doctoribus ex aliquo iure, non autem gratis ab illis asseri, ipsi enim non faciunt ius, neque vllam rationem afferunt, quæ necessario faciendam esse hanc extensionem persuadeat, quare claro, & certo iure, quod habemus *in cap. ad aures*, in quo prohibitio ista traditur, standum erit; vnde etiam Felin. *cap. tua nos*, de religioso Sacerdote intellexit.

Vide etiam Molinam *disp.75. n.2.* qui etiam *n.4.* obseruat per prohibitam Clericis incisionem, non intelligi venæ ad mittendum sanguinem aperitionem. Ratio est, quia id pertinet potius ad officium tonsorum, quàm chirurgorum, & in pœnalibus voces potius restringendæ, quàm ampliandæ sunt. Præterea combustio prohibita non comprehendit carnis aperitionem causticò, aut tumoris, seu apostematis ruptionem emplastro mollificatiuo, quod tradunt iidem Doctores, quia illæ non sunt propriæ combustiones, & incisiones.

An pœnitens possit per annum differre pœnitentiam impositam à Confessario, & alia dubia proponuntur.

Resolvt. X.

NEgatiuè respondet Trullench. *de Sacram. lib.4. cap.7. dub.4. nu.11.* Reuerendissimus Candidus *to.1. disp.24. art.30. dub.9.* vbi sic ait, Quando Confessarius non præfixit tempus adimplendæ pœnitentiæ, pœnitens quamprimùm commodè potest adimplere tenetur, quòd si valdè diu iudicio prudentis viri pœnitens pœnitentiam grauem differat

ferat adimplere absque iusta causa, grauiter peccaret; quia faceret contra voluntatem Confessarij, & finem Sacramenti in re graui; secus si non multum differat, vel pœnitentia non sit grauis. Ita ille; cui adde Suarez, Coninch, Reginaldum, Bonacinam, Granadum, Hurtadum, & Cardinalem Lugo, quos citat Leander *de Sacram. to. 1. tr. 5. disp. 9. quæst. 89.*

Sed opinionem contrariam probabilem ego olim docui, & nunc iterum doceo, quam tuetur præter Fernand. Io. Henriquez, Leand. & alios Doctores à me citatos, nouissimè Martinus de San Ioseph *in monitis Confess. to. 1. lib. 1. tract. 27. de pœnit. numero 15.* vbi sic ait, Muy probablemente lleuan muchos Dotores, que si el Confessor señalò al penitente el cumplimiento de la penitencia en tal y tal tiempo, que peca mortalmente se lo dilata notablemente, porque es deuda que ya deue por la acceptacion que hizo: y el que dilata notablemente pagar otras deudas de dinero, &c. peca mortalmente, luego, &c. Sanchez *de matrim. lib 8. disput. 34. numer. 57.* & alij: però mas probable me parece, que aunque se dilate vn año non pecarà mortalmente, porque tiene mas esperas Dios, y la ley en lo que se deue, que los hombres, y el Derecho lo dize que mitius agitur cum lege, quàm cum hominibus, *l. Celsus ff. de recept. arbitr.* Parece me serà pecado venial, como no se ponga en peligro de que se le oluide la penitencia, en speciàl si la dilacion es por quattrò, ò seis meses. Quia sine mora dicitur fieri quod fit intra sex menses, aliàs intra quatuor menses, *glos. mora in l. finali C. de cens. lib. 11.* Ita Martinus.

Et hanc opinionem admittit etiam alius Hispanus Remigius Noyden *in pract. confess. tr. 5. capit. 5. §. 18. num. 2.* sic asserens; Quando el Confessor non señalò termino en que se auia de cumplir la penitencia, estarà el penitente obligado à cumplir la quando buenamente pudiere, y no serà pecado mortal la dilacion si non fuere grande, porque por el mismo caso que la Iglesia hà puesto precepto de confessar vna vez en el año, se in fiere de aqui, que dando vn año de termino para la confession, le dà tambien para cumplir la penitencia: y bien puede el penitente antes de auerla cumplido dentro deste año, si quisiere boluer à confessar vna, y mas vezes, quia vtitur iure suo. Ita ille. Cui etiam adde me citato Laurentium Longum *in Tabulis Sacramentorum tab. 2. c. 30. n. 4.*

Nota verò quod idem Leander *qu. 63.* quærit an habens pœnitentiam recitandi septem Psalmos flexis genibus, & taliter nequeat, teneatur alio modo recitare? Et pro negatiua sententia me adduxit, ipse autem affirmat teneri recitare non flexis genibus, si flexis genibus nequeat. Quia quod flexis genibus dicantur, est quid accidentale, & modus tantùm pœnitentiæ, quo deficiente implenda substantia manet. Et hoc optimè docet, sed malè pro contraria sententia me adduxit, nam ego non loquor quando quis habet iustam causam non recitandi flexis genibus, sed quando potest, tunc enim assero non posse recitare alio modo, non autem dico, quòd si non possit ex aliqua iusta causa recitare flexis genibus, quod remaneat liber à recitatione. Vide etiam Lugo *de pœnitent. disput. 25. sect. 6. num. 93.* vbi sic ait, Dubitari potest quomodo obligetur pœnitens ad circumstantias operis à Confessario iniuncti, v.g. impositum illi fuit, vt recitaret coronam flexis genibus, vel coronam tali imagine, an satisfaciat, licet non flexis genibus, nec coram illa imagine recitarit. Affirmat Vega *in summa tomo 2. cap. 64. cas. 6.* quia attendi debet magis ad substantiam, quàm ad circumstantias. De hoc tamen meritò dubitat Diana *2. tom. tract. 4. de sacrament. resolut. 55.* quia recitare flexis genibus videtur addere aliquid substantiale simplici recitationi. Distinguere ergo possumus cum Thoma Sanchez *lib. 4. in Decalog. cap. 12. nu. 8.* vbi in simili de voto docet, quando res promissa est grauis & circumstantia leuis, vt si quis voluit recitare coram tali imagine Beatæ Virginis, votum principale obligabit ad mortale, circumstantia autem, nempè vt si hæc imago specialis, obligabit communiter sub veniali: quia communiter æquale, aut ferè æquale est Virginis obsequium, & ideo leuis est mutatio illa. Posset tamen aliquando esse culpa mortalis, eo quod circumstantia fit multò maioris cultus diuini, orando, v g. coram tali imagine propter multo maiorem deuotionem & populi concursum. Vnde eodem modo de circumstantiis à Confessario adiunctis dicendum erit, cùm eadem sit ratio.

An verò liberetur pœnitens ab obligatione implēdi pœnitentiam, quando non potest exequi circumstantiam à Confessario iniunctam: vt si præcepit recitare coram tali Imagine, vel in tali Ecclesia, quod facere non potest, eadem est quæstio ac de voto, an propter impotentiam ad circumstantiam liberetur vouens à substantia, quam quæstionem latè tractat idem Sanchez *dicto lib. 4. caput. 14. à num. 24.* vbi plures regulas assignat ad discernendum, an in eo casu fuerit intentio obligandi ad substantiam, cessante etiam circumstantia: quæ omnes regulæ transferri possunt ad casum nostrum, & videri apud illum Auctorem, ne quæstionem latè, & optimè ab eo tractatam adhuc locum, cuius non ita propria est, transferre cogamur. Et hæc omnia docet Lugo *vbi sup.* & secundùm superiùs dicta intelligenda sunt, quæ dixi in loco à Leandro citato.

Nota, Pasqualigum *in theol. tom. 2. disp. 86. sect. 5. numero 23.* cum aliis docere, non posse imponi satisfactionem in Sacramento pœnitentiæ, implendam per alium. Probatur, satisfactio sacramentalis est actus proprius pœnitentis, vt definit Tridentinum *sess. 14. cap. 4. & can. 3.* & debet esse in castigationem peccatorum, vt habet *c. 8* Ergo non potest imponi vt implenda per alium, quia tunc est actus proprius pœnitentis; nec castigatio peccatorum.

Sed contrariam sententiam ego docui, & me citato cum pluribus aliis docet Leander *vbi sup. q. 81.* qui *quæst. 82.* firmat, quòd quando pœnitens per se ipsum nequit implere, possit absque expressa licentia Confessoris, alteri eam committere, & per illum satisfacere ex implicita, & interpretatiua licentia Confessarij, dummodò pœnitentia sit satisfactoria, & non medicinalis.

Item, licèt Fagundez neget non posse Confessarium post datam pœnitentiam declarare suam mentem fuisse, post pœnitentem illam per alium implere. Tamen Leander *q. 83.* me citato, putat posse absolutè declarare, esse suam voluntatem, vt per alium satisfaciat (& hoc extra confessionem) etiam si à principio, quando pœnitentiam imposuit non ita intellexeris. Primò, quia tunc pœnitens iam verè satisfaciet per alium cum consensu Confessoris, qui talem pœnitentiam imposuit. Secundò, quia mutatio sententiæ quoad personam satisfactricem, potest fieri à quocumque Iudice, ergo

meliori iure ab eodem: Poterit ergo Confessor declarare pœnitenti, suam voluntatem esse, vt per alium pœnitentiam adimplere possit, etiam in casu, in quo à principio, nec ita intellexerit, aut voluerit.

An Sacerdos celebrans Missam cum voluntaria distractione, peccet mortaliter.

Resolvt. XI.

Affirmatiuè respondent Doctores, asserentes in recitatione horarum esse necessariam internam attentionem. Sed negant Doctores, qui tale præceptum in recitandis horis Canonicis non agnoscunt. Sed maior difficultas est, si Sacerdos cum voluntaria distractione recitaret canonem. Nouissimè Pater Tamburinus *opusc. de sacr. Miss. lib.2.c.3.nu.8.& 9.* asserit, quòd distractus voluntariè in iis Missæ partibus, quæ ad canonem non pertinent, si eas ritè operetur (etiam cùm celebrat ex præcepto) non audeo dicere eum peccare mortaliter. Ratio est, quia eæ Missæ partes non excedunt rationem rationis ad Deum. Cùm igitur probabile sit (vt modò vidimus) recitare orationes de præcepto cum voluntaria distractione non esse mortale, probabile etiam erit in casu nostro; per notabile tempus voluntarie distractus eas Missæ partes, quæ canonem continent, recitet, seu peragat, peccabit mortaliter, siue Missa celebretur de præcepto, siue de feria. Ratio, quæ me ad id mouet, est discrimen, quod intercedit inter Missæ sacrificium, & cæteras orationes. Hæ enim sunt meræ allocutiones ad Deum: at Missa est insuper sacrificium, hoc est actus Religionis excellentissimus, quo profitemur Deum summè venerari, vt supra suo loco notauimus. Videtur autem mihi grauis esse irreuerentia, quòd quis dum profitetur Deum summe per suam actionem venerari, cum illo irreuerenter per voluntariam distractionem se gerat, & in tanto ministerio, de quo tremunt Angelorum Ordines, omnia alia cogitare velis, quàm mente attendere ad quod operatur. Adde & morale periculum aliquid graue omittendi, vel non ritè operandi, &c. non audet dicere eum peccare mortaliter, secùs autem si voluntariè canonem recitaret.

At ego his diebus interrogatus de hoc casu à quodam Religioso, negatiuè respondi, & nunc inuenio nostram sententiam docere sapientissimum, & amicissimum Patrem Franciscum Bardi in suis eruditis quæstionibus moralibus nouissimè editis communem vtilitatem totius Reipublicæ literariæ; sic itaque asserit *lib.8. quæst.6.num.8.* Quæ dicta sunt de attentione debita in recitandis horis, intelligi etiam debent in recitandis aliis precibus, in audiendo sacro, & in ipso conficiendo, quamuis quidam recentior discrimen agnoscat, dicátque grauiter peccare Sacerdotem, si tempore notabili partem canonis voluntariè distractus recitet, discrimen autem ex nullo alio capite colligit, nisi ex eo quòd reliquæ orationes sunt meræ allocutiones ad Deum, Missa verò est sacrificium, quo Deum ipsum veneramur, proindè grauis videtur irreuerentia, quòd quando quis profitetur per suam actionem Deum colere, irreuerenter se gerat.

Contra hunc recentiorem vrgeri poterit; nam vtroque modo Deus colitur, nempè & orationibus, & sacrificio proindè in vtroque irreuerentia debet existimari grauis, vel leuis, & ad summùm, quamuis demus distractionem voluntariam in actione sacrificij esse maiorem, posset quis dicere esse maiorem intra latitudinem peccati venialis, & superesset ipsi recentiori ostendendum, maioritatem hanc pertingere ad culpam lethalem quod tamen non probat neque ratione, neque authoritate, nam legi neminem, qui tale ponat discrimen; Authores enim qui dicunt esse grauem culpam se distrahere voluntariè in recitandis in locis Canonicis, hoc ipsum sustinent de auditione & celebratione, quando saltem est de præcepto; addo etiam, quòd in Canone preces etiam continentur; proinde discrimen quod recentior ille putat interuenire, est omnino reiiciendum.

Sed si hic obiter quæras, potest ne Sacerdos Religiosus extra Conuentum missas dicere, quas tenetur soluere ipsemet Conuentus, & postea in ipso Conuentu resarcire? Respondet Villalob. non posse absque licentia Prælati, & notitia, quia iudicat hoc assimilari missis dictis pro futuris intentionibus, sed meo iudicio videtur absolutè hoc negari non posse: quia si licet secundùm prædictum patrem missas soluere pro aliquo illo ignorante, ad quas tenetur soluendas, cur si conuentus debitor est circa determinatas missas, non poterit quis pro illis soluere, & postea resarcire? dicendum ergo hoc non esse illicitum dummodo duo obseruentur, Primum, vt missa dicatur semper cognita primò obligatione, & debito circa determinatas missas: Secundò, vt nec dissipentur pro aliquo accidenti aliquæ ex missis, quas tenentur dicere siue conuentus, siue Religiosus particularis. Et hæc omnia docet Ioannes de Soria *in epilogo summarum p.2. tr.1. sect. 3.disp.2.§.circa applicationem.*

An si quis in Vigilia Natiuitatis ieiunaret pro lucrando Iubilæo, satisfaceret sumendo illam maiorem quantitatem, quæ sumi solet in dicta Vigilia cum ieiunatur extra tempus Iubilæi.

Resolvt. XII.

Svppono, in dicta vigilia (vt alibi probaui) posse sumi vncias sexdecim, & ita docet nouissimè Ioannes Henriquez *in pract.qq. sect.16.quæst.5. nu.17.* vbi sic ait, Algunos Dotores afirman que esto no es licito. Otros tienen que donde ay costumbre se puede hazer colacion en la Vigilia de Nauidad con todo, quanto vna persona puede comer de todas frutas: Puro la opinion mas recebida es la de Azor, Fagundez, y Diana, losquales afirman, que casi en todas partes ay costumbre de hazer colacion la vigilia de Nauidad con cantidad doblada, que en losdemas dias de ayuno: de modo que si en los demas de ayuno se puede comer ocho onzas à colacion, en este dia se podran comer diez y seis.

Però ay dificultad en aueriguar si esta cantidad se hà de entender tambien con los Religiosos, porque los mas afirman que esta costumbre la ay en las Religiones, però Villalobos niega esto, y Diana dize, *In nostra Religione certum est non stare.* Pero verdad sea, que vnos Dotores puede ser que hablen de lo que se vsa en vna Prouincia, y otros del vso de otra: y hablando del vso de nuestra Religion digo, que se vsa en esta Prouincia del Andalozia hazer colacion con las diez y seis onzas

que

que dize Azor. Imo plus addit nouissimè Remigius *pract. Confess. t. 3. c. 4. §. 5. n. 1.* vbi sic ait, Para que la colacion sea licita, y se pueda tomar sin pecado, ha de ser moderada en cantidad, y calidad: y para euitar prolixidades permiten communemente los Dotores como §. 2. *n.* 7. diximos ocho onzas poco mas, o menos, aunque sea de diuersos manjares: y no pecaria mortalmente el que hiziesse colacion algo mas larga con buona fee, y por tener mucha hambre. Es licito en vispera de Nauidad hazer colacion doblada, que en los demas de ayuno; y aun quanto cada vno quisiere, como sea de cosas permitidas en colacion. Ita ille.

Hoc supposito, ad quæsitum adductum negatiuè respondet Bossius de Iubilæo *sect. 4. cas. 18. numero 163.* sic asserens, Consequenter tali pacto in dicta Vigilia Natalis Domini, aut Paschatis tam immoderatam sumens collationem iuxta præfatam consuetudinem, licet non violare præceptum de Ecclesiastico ieiunio, non tamen satisfaceret oneri ieiunandi ratione Iubilæi; sicut non satisfaceret oneri ieiunandi ratione vel pœnitentiæ, aut voti, quia non verè ieiunaret. Hæc Bossius.

Sed ego contra illum puto cum Patre Bardi *in selectis lib. 5. quæstion. 4. numero secundo* hunc talem etiamsi ea nocte sumeret refectiunculam illam maiorem, satisfacere ieiunio ex voto, aut pœnitentia, quia dum non constat de opposita intentione vouentis, aut Confessarij imponentis pœnitentiam, censendum est votum fuisse emissum, & pœnam pro eo die à Confessario fuisse impositam eo modo quo seruari solent ad satisfaciendum Ecclesiastico præcepto; ex qua doctrina videtur inferendum hoc ipsum de ieiunio Iubilæi, cùm eadem sit ratio in hoc de ieiunio ex voto, aut pœnitentia, ac de ieiunio Iubilæi. Et hanc opinionem ante Bardi docuerat doctissimus & amicissimus Pater Gobat *in suo erudito tract. de Iubilæo capit. 18. quæstion. 75. numero 201.*

Non desinam hîc obiter adnotare quod docet Quintanadueñas *de Iubilæo duarum hebdomadarum cap. 8. numer. 13.* Si vno vuiera hecho voto de ayunar, ò el miercoles, ò Viernes, ò Sabado, ò todos los tres dias de la semana que gana el Iubileo, ò se los vuieran dado en penitencia, ò por otro qualquier camino estuuiera obligado à ellos debaxo de pecado mortal, cumplia con estos para el Iubileo. A que añado que si vno tenia obligacion à ayunar estos dias en la primera semana, y no en la segunda, ò al reues, puede dexar el ganar el Iubileo para la semana en que està obligado à los ayunos, aunque lo haga con fin de cumplir con vnos mesmos ayunos con ambas obligaciones, y euitar el trabajo de los otros, porque entonces vsa de su derecho segun la sentencia, que con Fagundez, y otros Dotores sigue Diana *part. 1. tract. 9. resolut. 18. & 19.* Que vno puede por euitar el ayuno dexar el lugar donde obliga, y ir donde no obliga, y reseruar para el dia de ayuno la obra trabajosa, que le escusa del aunque la pueda anteponer, y posponer. Hæc Quintanadueñas. Qui etiam *numero 14.* me citato admittit tanquam probabile, quòd si aliquis ieiunasset nesciens Iubilæum promulgatum, quòd hoc non obstante illud lucraretur, præsertim ait ille, si vno tuuiera vna intencion, ò proposito, ò concierto general hecho con Dios N. Sig. (que fuera bueno hiziessen todos) de que su animo, y voluntad es hazer todas sus buenas obras con intencion de ganar todas las indulgencias, y Iubileos, que à ellas aplicaron los Pontifices y de que el, y ellas son capaces.

Sed magis generaliter nostram sententiam docet Ioannes Pontius *in Cur. Theol. disput. 46. qu. 15. concl. 4. numero 189.* vbi sic ait: Non est necessarium, vt quis sciat Indulgentiam concessam propter opera bona, sed sufficit, quòd ponat illa opera; Ita tenet noster Portel, & post eum Cardinalis de Lugo. Ratio est, quòd nihil impedit quominus Ecclesia dispenset thesaurum Ecclesiæ facientibus talia opera, siue sciant Ecclesiam id fecisse, siue non. Ita ille.

An si quis confiteatur pro obtinendo Iubilæo, & postea recordetur alicuius peccati obliti, si non habeat copiam Confessarij possit Eucharistiam sumere, & lucrari Indulgentiam.

Resolvt. XIII.

Affirmatiuè respondet Pasqualigus *in praxi de Iubilæo quæst. 64. num. 3.* vbi æc ait: Si confessio præscribitur solùm in ordine ad dispositionem necessariam pro Iubilæo, aut Indulgentia, probabile est, quòd ille, qui non potest confiteri, absque tamen propria culpa, lucretur Iubilæum, si cætera opera iuncta perficiat, & conteratur. Probatur; In tali casu confessionis præscripto se habet ad modum præcepti. Ergo non obligat in casu, in quo fiat impossibilis, sicut nec obligat præceptum.

Dices necessariam esse confessionem ob communionem, sine qua quantumuis contritus non potest ad illam accedere, cùm hic casus non sit ex illis, qui excusant à præmittenda confessione, quando pro lucranda Indulgentia requiritur communio. Deindè neque in hoc casu locum habet, quia sicut damnum notabile tam spirituale, quàm temporale excusat, vt possit quis accedere ad Eucharistiam absque præmissa confessione, quando non potest præmittere; ita etiam amissio lucri notabilis præsertim spiritualis, quale obtinetur per Indulgentiam, nam damnum, & amissio lucri æquiparantur. Ita ille.

Sed negatiuam sententiam sustinet Bartholomæus à Sancto Fausto *l. 4. de Jubil. extraor. qu. 41.* & Pater Bardi *in select. lib. 5. quæst. 3. num. 17.* quia licèt variæ assignentur causæ, ob quas cum sola contritione posset quis communicare absque eo quod sacramentaliter absoluatur; inter causas tamen non apponunt Authores hanc, quæ est consequi Indulgentiam, neque tradunt regulam vniuersalem, sub qua contineatur acquisitio Indulgentiæ; admitto tamen cum prædictis Authoribus id fieri posse ad scandalum vitandum; in tali enim casu erit omninò licitum Eucharistiam sumere sine præuia confessione non solùm ad Indulgentiam obtinendam, verum etiam absolutè nulla posita Indulgentia, sed hoc est per accidens ex iure naturali dictante scandalum esse vitandum. Addo etiam non posse mentem Pontificis eam esse, quam sibi persuadent Authores primæ sententiæ, quia præceptum de præmittenda confessione mortalium ante sumptionem Eucharistiæ, iuxta communem ferè sententiam est de iure Diuino, & non Ecclesiastico; atque adeò in illo non habet locum humana dispensario, & omissio confessionis interdum præmittitur non vi alicuius dispensationis, sed inter-

pretationis iuris Diuini non obligantis in quibusdam circumstantiis, quas doctores enumerant in tractatu de Eucharistia; proindè nunquam audiuimus aut legimus in hoc præcepto aliquem dispensatum fuisse à Pontifice. Ex hac doctrina patet, qua ratione sit reiicienda responsio, quam ad hoc argumentum tradit Pasqualigus *numero* 4. ait enim amissionem lucri spiritualis notabilis, quale obtinetur per Indulgentiam, excusare, sicuti excusat damnum notabile tam spirituale, quàm temporale; nam in iure ista duo æquiparantur, pater, inquam qua ratione sit reiicienda; primò, quia, vt dixi, inter causas excusantes à confessione, Doctores nullam faciunt mentionem de vtilitate Indulgentiæ; secundò, quia lucrum hoc spirituale, quamuis sit magnum, cùm facili negotio haberi possit aliis mediis, idcircò illud amittere per tale determinatum medium, nempè per Iubilæum, non videtur res magni momenti; passim enim se offerunt media lucrandi Indulgentias plenarias, videlicet mediis granis benedictis, visitatione Ecclesiarum, quibus concessæ sunt similes Indulgentiæ, &c. Hæc omnia Bardi.

Et quidem contra doctum, & amicissimum Patrem Pasqualigum suæ sententiæ adhærere non possum stante authoritate Concilij Tridentini *sess.* 13. *capit.* 7. vbi seuerè prohibetur, ne vllus peccati conscius absque præmissa confessione sacramentali ad Eucharistiam accedere debeat, quod, vt ego alibi probaui, intelligitur etiam de aliquo peccato oblito, quod in mentem venerit post factam confessionem in ordine ad communicandum.

Sed quid dicendum, si quis ritè sit confessus, & communionem sacram receperit, si antequam lucretur Iubilæum, labatur in nouum peccatum mortale, vtrum teneatur iterum confiteri? Affirmatiuam sententiam tuetur Amicus *in Cur. Theolog. t.* 8. *disp.* 20. *sect.* 8. *num.* 242. vbi sic ait: Dubitari potest, an cùm in Iubilæo exigitur confessio, si post confessionem homo mortaliter peccet, ad Indulgentiam lucrandam sufficiat contritio absque noua confessione? Negat Suarez, mouetur, quia talis confessio debet esse de omnibus mortalibus vsque ad tempus Indulgentiæ commissis; nam illa refertur ad tempus ipsum Indulgentiæ: ergo comprehendit omnia mortalia vsque ad tempus Indulgentiæ commissa. Ex quo infert, quod si quis post confessionem, antequam Indulgentiam lucretur, recordetur aliquod peccatum oblitum, teneri ad illud confitendum, alioquin Indulgentiam non lucrabitur: secus si non recordetur; quia tunc tale peccatum non impedit effectum Indulgentiæ, etiamsi Pontifex expressè requirat confessionem omnium peccatorum: quia intelligitur requirere confessionem omnium peccatorum humano modo integram. Quæ sententia non solum est tutior, & in praxi adhibenda, sed etiam probabilior, præsertim cùm exigitur confessio omnium peccatorum. Ita Amicus.

Sed mihi magis placet opinio negatiua, quam docet Castrus Palaus *t.* 4. *disp.* 24. *punct.* 9. *num.* 25. eo quod peccatum oblitum in confessione legitimè facta, remissum sit virtute gratiæ per Sacramentum communicatæ, ac proinde securitatem Indulgentiæ nullatenus impedire potest: confessio autem expostulatur omnium peccatorum, quæ fuerint ante indulgentiam commissa, quæque virtute Sacramenti saltem virtualiter remissa non fuerint, secus de remissis directè vel indirectè.

Nota hîc obiter, quod quis per confessionem sacrilegam non consequitur Iubilæum, quicquid ex mente aliorum alibi, dixerim, quia Pontifex requirit confessionem, vt tollatur impedimentum, ad hoc vt acquiratur indulgentia: at per confessionem inualidam non tollitur impedimentum, nempe peccatum mortale, proinde non obtinetur Iubilæum.

Secus autem per sumptionem Eucharistiæ indignam, nam si quis sacrilegè communicauit, non tenetur. Et ducor à pari: sicut enim adimplens alia opera iniuncta, quamuis sit in peccato mortali, nihilominùs satisfacit oneri iniuncto, ità etiam & communicans, dum manet in peccato satisfaciet impositioni huius operis; Verùm si communio sit vltimum opus ex iniunctis non poterit ita communicans in eo momento lucrari indulgentiam: non ex eo quòd opus non sit factum in gratia, sed quia ad acquirendam indulgentiam requiritur in acquirente status gratiæ, & amicitiæ Dei.

Et ita ego olim docui contra Pasqualigum, quem etiam nouissimè refellit Bardi *vbi supra quæstion.* 5. *numer.* 3. respondent ad omnia eius argumenta; non nego tamen eius sententiam esse probabilem, quam etiam tuetur Amicus *in cur. Theolog. t.* 8. *d.* 21. *sect.* 6. *numero* 123. id quod constanter assero est, ipsum non benè, & parum modestè dixisse (quod etiam obseruat Bardi) opinionem contrariam, auctoritate Doctorum, & efficaci ratione munitam esse improbabilem.

An excommunicati, suspensi, & interdicti excusentur à præcepto annuæ communionis.

Resolvt. XIV.

PVtat Pater Auersa *de Sacr. Euchar. qu.* 8. *sect.* 3. *vers. tertio*, quod si quis inueniatur censura aliqua impeditus, tenebitur præter aliam omnem obligationem, hoc speciali titulo absolutionem procurare quantùm in ipso fuerit, ad hoc vt communicare valeat.

Sed ego puto cum Leandro *de Sacr. tom.* 2. *tra.* 7. *disp.* 3. *quæst.* 33. Isambert. *in* 3. *p. D. Thomæ quæst.* 80. *disp.* 6. *art.* 2. *vers. & aliis tertio notandum*, quod supradicti excusantur ab obseruantia huius præcepti, & proinde non teneantur etiam ex hoc capite procurare absolutionem, vt satisfaciant huic præcepto. Quia ratione excommunicationis & interdicti, prohibiti sunt ab Ecclesia Sacramentorum esse participes. Ergo excusantur si per eos non stet vt absolutio detur.

Sed plus addit Pater Pasqualigus *in cur. Theol. t.* 2. *disp.* 118. *sect.* 9. *num.* 42. quod si prædicti possent absolui, & nollent absolui eo fine vt non communicarent in Paschate, peccarent contra præceptum, quia vellent in causam illius transgressionis secundùm citatos Doctores. Quod tamen habet difficultatem; Quia quamdiu sunt impediti, non obligantur præcepto, & proinde non habet locum præcepti transgressio, cùm ibi tantùm sit vbi viget obligatio. Quòd autem velint differre absolutionem in hunc finem ne communicent in Paschate, non est velle transgredi præceptum, sed velle impedire ne superueniat obligatio præcepti. Et faciunt ea, quæ dixi in praxi ieiunij *decis.* 320. *num.* 3. *& sequen.* de iis, qui assumunt laborem non necessarium in eum finem, vt postea fatigati non teneantur ieiunare. Ita Pasqualigus.

Sed

Sed si quæras hîc obiter, an qui sumeret Eucharistiam vno aut altero die ante, vel post illos quindecim Paschales designatos pro adimpletione præcepti, adhuc satisfaceret præcepto. Et affirmatiuè respondet Pasqualigus *vbi supra sect.6. numero* 30. quia ait ille, sumus in iis, in quibus terminus præfixus tempori non est indiuisibilis, sed habet latitudinem: & proinde moraliter tempus designatum accipiendum est. Nam cùm parum & nihil æquiparentur, *l.quamuis ff. de condit. & demonst. & cap. coram dilecto, de offic. deleg.* dum parum abest tempus à præscripto, censetur non abesse, & proinde quæ fiunt in ipso, censentur fieri in tempore præscripto.

Sed ego magis adhæreo negatiuæ opinioni, quam tuetur Ioannes Præpositus *in 3. partem D. Thomæ quæstion.* 80. *art.* 11. *dubitatio.* 2. *numero* 58. quia in præceptis affixis tempori, tempus debet commensurari induisibiliter & non moraliter, vt vult Pasqualigus & ideò Præpositus *vbi supra*, sic asserit, Porrò ita necesse est hoc tempore communicare; vt etiam is, qui pridie Palmarum quacumque ex causa communicauit, teneatur rursum intra illos dies communicare; quod etiam existimo dicendum de eo, qui communicasset per modum Viatici, quia qui propter instans mortis periculum sumpsit Viaticum ante illos dies, non eximitur ab obligatione communionis in Paschate, & præcedentes dies etiam proximi non sunt tempus aptum executioni præcepti communionis Paschalis, cùm in illis nondum vrgeat præceptum, vnde per sumptionem Eucharistiæ proximis diebus Dominicæ Palmarum non satisfacit præcepto de Eucharistia sumenda in Paschate, ergo cùm obligetur communicare in Paschate, tenetur rursus inter illos dies Eucharistiam sumere. Ita Præpositus.

Et quidem communiores Doctores loquentes de præcepto annuæ communionis, asserunt adimplendum esse intra illos quindecim dies, qui incipiunt à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè. Ergo inclusiue contra Pasqualigum sentiunt, aliquem paulò ante vel post dictos quindecim dies Sacram Eucharistiam sumentem, non adimplere præceptum Ecclesiasticum; sicuti si quis statim post mediam noctem recitaret horas canonicas præsertim diei, non satisfaceret præcepto, sicuti non satisfaceret si paulò ante mediam noctem recitaret officium subsequentis diei.

Rectè itaque dixit Eminentiss. Lugo *de Sacram. Euchar. disputatio.* 16. *sect.* 5. *numero* 62. Nomine Paschatis non intelligitur solus dies Resurrectionis, sed quindecim dies à Dominica Palmarum vsque ad Dominicam in Albis inclusiuè, iuxta communem vsum & declarationem Eugenij I V. Imo in aliquibus locis extenditur tempus ad totam Quadragesimam, itavt qualibet eius die satisfieri possit præcepto.

Dices, ex hac opinione sequeretur, quod qui non communicauit intra illos quindecim dies, non teneretur amplius communicare.

Respondeo, hanc sententiam cum multis Doctoribus satis probabiliter me olim docuisse, & esse verè probabilem etiam Aduersarij admittunt, & me citato Dicastillus *de Sacr. tom.* 1. *tract.* 4. *disp.* 10. *dub.* 6. *num.* 136. & me citato Leander *de Sacr. tom.* 2. *tract.* 7. *disp.* 3. *quæst.* 29. Præpositus *in* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 11. *dub.* 2. *num.* 63. Valentia *tom.* 4. *disp.* 6. *quæst.* 8. *punct.* 4.

Vel respondeo secundò, si quis non adimpleuerit præceptum intra tempus Paschale, tenetur eo elapso etiam sub præcepto communicare, nam quando tempus præscribitur à lege vt terminus, quousque differri possit obseruantia præcepti, eo elapso non extinguitur obligatio. Ratio est, quia quod principaliter tunc intenditur, est substantia ipsa actus præcepti, & tempus solum præscribitur vt terminus, vltra quem non liceat differre obseruantiam actus præcepti; tum quia hoc præceptum de semel communicando in Paschate est determinatio præcepti diuini, ne vlterius differatur quam par sit; Tum quia hoc ipsum iudicet lex per illa verba, Ad minus in Paschate Eucharistiæ Sacramentum suspiciens: & clarius Tridentinum *sess.* 13. *can.* 9. *Si quis*, inquit, *negauerit omnes & singulos Christi fideles teneri saltem in Paschate ad communicandum, &c.* quibus verbis Concilium declarat principalem intentionem Ecclesiæ esse ne vltra annum huius Sacramenti susceptio differatur.

Ex hac verò opinione non sequitur quod præceptum de communicando tempore Paschali adimpleri possit post vnum, vel alterum diem, sed facto præcepto, & non adimpleto suo tempore elapsis quindecim diebus remanet adhuc præceptum communicandi. Itaque licet hoc præceptum sit affirmatiuum, est tamen simul virtualiter negatiuum quatenus includit prohibitionem de con differendo vltra annum hoc Sacramentum.

Ex dictis sequitur stando in hac opinione, continuò peccare eum, qui cùm possit communicare non communicat: sicut continuò peccat ille, qui cùm possit restituere non restituit. Quid si quis, inquies, ex deuotione communicauit in Natali, & postea transgressus est præceptum in Paschate, an possit expectare vsque ad sequens natale, in quo annum complet? Negat Suarez: quia hoc inquit est per accidens, per se autem seruandum est Ecclesiasticum præceptum de annua communione. Quod probabile est, inquit Amicus *in cur. Theolog. tom.* 7. *disp.* 26. *sect.* 1. *n.* 49.

Nota Lector aliam mediam opinionem circa discussam difficultatem, & est Patris Ioannis Pontij *in cur. Theol. disp.* 44. *quæstion.* 9. *concl.* 6. *numer.* 101. videlicet, eum qui non communicauit à Ianuario vsque ad Pascha, si omittat communicare in Pascha, teneri adhuc ad communicandum, vi præcepti de communicando semel in anno aliquando ante Ianuarium sequentem. Si verò communicauit post Ianuarium ante Pascha, & omisit communicare in Paschate non teneri vi huius præcepti ad communicandum postea vsque ad sequens Pascha: quia satisfecit præcepto de communicando semel in anno, & transiuit tempus limitatum per alteram partem præcepti de communicando in Paschate.

De communione quotidiana.

Resolvt. XV.

Aliqui Authores Hispani annis elapsis opinati sunt, dum quis læthali culpa minimè teneatur, præstat, eum diebus singulis communicare quàm abstinere, quæcumque illius sit dispositio, velit nolit Confessarius, qui malè aget, si postulanti laico pœnitenti ad communicandum, facultatem concedere hanc noluerit.

Hanc

Hanc sententiam nouissimè tuetur Magister Antonius Bernaldus de Braojos in quodam libello impresso Compluti per Franciscum Bopexem, in quo ex pluribus fundamentis firmat hanc conclusionem; Esto supuesto, la conclusion segura, cierta, y verdadera es, que à qualquier Christiano, quando se halla sin conciencia de pecado mortal, ò se la tiene, se confiessa como deue (como no falte à las obligaciones del precepto) aunque se vea con tibiezas, ò imperfecciones; serà licito, santo, y loable el comulgar cada dia: y esto sera mejor, que dejar de comulgar, aunque sea por temor, renerencia, ò humildad. Vease al Dotor Geronimo Perez en su suma Theologica en el tratado de esta materia; Al Dotor Ioan Sanchez en la disputa 22. de sus selectas; Al Padre Marsilla en el memorial Compostelano y sus adiciones; Al Dotor Don Antonio de Rojas en la preparacion Eucharistica; Al Padre Molina en su instruccion de Sacerdotes en el tratado 7 cap. 4. §. 1.

Et tandem his omnibus ego etiam addo nouissimè Martinum de San Ioseph *in mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tractat. 8. de Euchar. numero 2.* vbi sic asserit, Por ninguna ley diuina ni humana està prohibido à los seglares comulgar cada dia vna vez, auiendose primiero examinado, y no teniendo conciencia de pecado mortal; ni los Concilios piden otra disposicion, por lo qual el Concil. Trident. *sess. 12. cap. 6.* dize, que desea que todos los Fieles comulguen cada dia: à la verdad, delatar de ordinario la communion, no es nueua disposicion sino tentacion, porque comunmente por dezar de comulgar, no se consigue mas deuocion, respecto, y amor de Dios; antes le ama, y respecta mas el que por su amor, y paraque remedie sus flaquezas le recibe con frequencia, aunque se halle con pecados venialles, y tibieza de espiritu con distraciones, y falta de deuocion sensibile al fin el que llegare sin pecado mortal recipir à gracia ex opere operato. Y no me atrecciera à consejar à na die, que se aparte de la comunion cotidiana, aunque viua vida ordinaria, porque de llegarse à Dios con conocimiento de sus misterios y deseo de emendarlos, se siegue major gloria de Dios, que à todos conbida à que le reciban por flacos, y miserables que sean. Muy saludable consejo es, que los que comulgan cada dia, se desembracen de los cuydados y ocupaciones del mundo, y traten de oracion y recogimento, y anhelen por la perfecion de vida, y procuren deuocion actual con santas consideraciones; pero estas preparaciones, y disposicion son para alcancar mas gracia, y mas fruto espiritual. Ita ille.

Sed ego prorsus existimo hanc sententiam ita absolutè prolatam, non esse admittendam, vtpotè contra communem opinionem Doctorum, & contra Praxim Ecclesiæ, & vsum omnium Confessariorum, & ideò Suarez *in 3. part. to. 3. disp. 49. sect. 4. ver. dico tertio*, sic ait, Videtur sanè rarò esse alicui consulendum, vt ordinaria consuetudine frequentius, quàm octauo quoque die communicet. Ita significant Doctores citati, & ita sentiunt prudentes & experti viri in hac materia; & communis Ecclesiæ vsus non parum fauet. Doctores quos retulerat, sunt D. Thomas, Bonauentura, Ricardus, Paludanus, Gabriel, Adrianus, & Petrus Soto, Vasquez verò *t. 3. in eandem 3. par. t. 3. disp. 214. cap. 3. num. 27.* sic asserit, In Ecclesia maximè vsitatum video, vt frequentius, quàm octauo quoque die, rarò, & non nisi hominibus probatæ virtutis, singulis autem diebus rarissimè & paucissimis hoc Sacramentum concedatur. Huius tamen rei iudicium certius piis, & doctis Confessariis relinquitur. Lege Nunnium Capitonem *in 3. par. qu. 80. art. 10. conclus. 10.* cuius est; rarissimè, & ferè nunquam est concedendum non Sacerdotibus, præcipue sæcularibus quotidie communicare. Ochagauia *tract. 2. de Euchar. quæstion. 16. numero quarto* Generaliter non est fidelibus consulendum, vt frequentius quàm octauo quoque die Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum suscipiant. Probatur primò ex consuetudine Ecclesiæ; secundùm quam communiter non recipitur hoc Sacramentum frequentius. Et post alias probationes subiicit: Paucissimis ac non nisi maximos in virtute profectus consecutis coneedenda est Eucharistia quotidiana. Verumtamen huius negotij perfectum iudicium reseruandum est piis & doctis Confessariis, qui iuxta qualitatem pœnitentium maiorem, aut minorem frequentiam suadere poterunt.

Idem docet Filliucius *tom. 1. tra. 4. de Euchar. c. 7. quæst. 9. concl. 3. n. 299.* vbi de hoc agit ita scribens: Non potest esse eadem ratio omnium, sed prudentia iudicioque opus est. Nam qui continent, & religiosi frequentius communicare possunt, quam laici & coniungati per se loquendo. Idem etiam Dionysius Richelius sentit *in 4. distin. 12. quæstion. 5. ver. si autem quæratur*, vt & Durandus *eadem dist. quæstion. 5. num. 6.* Antonius *3. par. tit. 14. cap. 12. §. 5.* Sotus *in 4. dist. 11. qu. 1. art. 10. vers. tertia nihilominus*, Nicolaus de Orbellis *in 4. dist. 12. quæst. 2.* Vega *1. part. summæ cap. 61. cas. 23.*

Eiusdem sententiæ Ledesma *est in summa de Eucharistiæ Sacramento diffic. 27. per totam*, & Emanuel Rodriquez *1. tom. summæ cap. 65 conclus. 2. §. Auiso à los Confessores*, Ioannes à Cruce *directorij conscientiæ de Eucharistia quæstion. 5. dubit. 5. concl. 2.* Idem etiam docet Astensis *libro 4. tit. 17. art. 3. quæstion. 1.* Sylvester, *Eucharistia 3. quæstion. 15. vers. septimum*, Rayner ius *1. part. summæ verb. Eucharist. cap. 26. ad initium*, Corrardus *responsorum casuum conscientiæ part. 1. quæstion. 57.* Ludouicum Granatensem in eandem sententiam referens; & iure, quoniam ita hic piissimus author docet, Ludouicus à Sancto Ioanne Euangelista lucis Sacerdotum *1. par. quæstion. 7. de Eucharist. art. 13. dubitat. 1. concl. 2. appendice* 1. Ludouicus Lopez *instructorij conscientiæ 2. p. cap. 66.* ferè per totum, maximè *vers. Præterea descendendo*, Toletus *in summ. l. 6. cap. 19. n. 3.* vbi ait: Non eadem frequentia omnibus consulenda est præsertim laicis; & accedens ad designandum cuique hominum generi, quàm ei expedire putat, subdit: Rusticis, mancipiis, & similibus menstruam sufficere, aliis maioris iudicij, sed negotiis implicitis, aut curis familiæ decimo quinto quoque die, reliquis negotiis etiam debitis, sed non magis eis immersis quam Scholastici sint, coniugatis item minus distractis octauo. Statimque subiungit, frequentior communio non est in vniuersali consulenda, sed remittendum hoc est ad iudicium Confessariorum, qui in his, & aliis considerabunt diligenter, quid in particulari cuique sit magis expediens. Villalobos his accedit *Manualis 4. cap. numero 18.* Corona Confessorum *4. par. de Sacram. Euchar. §. de frequentia huius Sacramenti, ver. sed melius cum aliis*, Henriquez *l. 8. summæ c. 54. numero tertio & 4.* Ægidius Coninch *de Sacram. quæst. 80. art. 10. numer. 81.* Tannerus *tom. 4. disput. 5. de Eucharist. quæst. 8. dub. 5. num. 128. & 129.* Valentia *t. 4. disp. 6. quæstion. 8. punct. 4. vers. sextò cùm hæc ita se habeant*, Ricardus *in 4. distinct. 22. art. 6. quæstion. 1. in corpore*; Syluius *3. part. quæst. 80. art. 10.* Sebastianus

Episco

Epiſcopus Oxonienſis 3.*part. quæſt.* 80. *poſt artic.*2. *quæſt.*1.*num.*38. Alenſis 4.*part. quæſt.*11. *artic.*4.§.1. Lorichius *tom.*2. *Theſauri Theologici*, *verbo Sacramentum Euchariſtiæ numero* 16. *verſ. Duodecimò quotidie*; Lucius *in ſumma ad quartum præceptum Eccleſiæ nota* 1. *verſ. Ni le eſta bien*, & alij, quos adducit & ſequitur Pater Franciſcus Lugo *de Sacrament.lib.*4. *cap.*9. *quæſt.*6. *numer.*57. Pater Dicaſtillus *de Sacrament. tom.*1. *tract.*4. *diſput.*9. *dub.*18. *num.*414. *cum ſeq.* Pater Ioannes Perlinus *de frequentia & vſu Sacræ Euchariſtiæ diſtin.*5.*cap.*2. quibus adde Eminentiſſimum Cardinalem Lugo *de Sacram.Euch.diſp.*17.*per totam*,in qua latè & doctè, vt ſemper ſolet,has duas propoſitiones variis rationibus firmat.

Prima eſt, non expedire omnibus iſtis indifferenter cuiuſque ſtatus & vitæ ſint, quotidianã cõmunionem,neque eis eſſe vtiliorem, licet alioquin non ſit illicita.Secunda eſt,eum,qui in re tanti ponderis errare noluerit, non ſe ſuo arbitrio debere ducere,ſed ſtandum ſibi iudicio prudentis Confeſſarij,vel Patris Spiritualis,cuius erit hanc frequentiam plus, minuſuè extendere pro maiori, vel minori ipſius aptitudine.

Hinc Sapientiſſimus Leſſius *in* 3.*part.Diui Thomæ quæſt.*80. *art.*10. ſic ait;Aduerte tamen,quia varia ſunt hominum negotia, & animarum occupationes, ſatis eſſe vt ſæculares octauo quoque die accedant: id enim ſufficit ad fructum animorum, & habetur ratio reuerentiæ huius Sacramenti:difficile enim eſt ſæcularibus crebriùs conueniens tempus huic ſacratiſſimæ actioni impendere, & ſeſe debitè præparare. Qui autem planè à mundo ſunt ſegregati, & toti rebus ſpiritualibus dediti (quales debent eſſe Religioſi & hiſcè ſimiles) ij ſæpius poſſunt communicare, habita tamen ratione ædificationis proximorum,& conſuetudinis locorum. Ita Leſſius.

Dico itaque cum Mercero *de Sacr. q.*80. *art.*10. quòd conſiderando actum communicandi ex ſuo genere, conſultius eſſet frequenter communicare, quàm rarò.

Secundò conſiderando hunc actum in particulari,quia ordinariè tot ſunt vitæ humanæ impedimenta animum diſtrahentia, vt ſæcularibus difficile ſit ſæpius ſe debitè præparare, non eſſe conſulendum vt frequentius communicent, quàm ſemel octauo quoque die. Sic enim humanæ infirmitati ſufficienter fructu huius Sacramenti ſubuenietur, & habebitur ratio reuerentiæ huic Sacramento debitæ.

Tamen non eſt hîc vnam omnium regulam. Nam continentibus frequentius quàm coniugatis conuenit communicare; & Religioſis ac Sacerdotibus, aliiſque Clericis qui à mundo abſtracti ſe totos ſpiritualibus dedunt quàm laicis. Et ita in hoc pœnitentes debent ſtare prudenti arbitrio Confeſſarij.

Nota etiam cum Ioanne Vvigers *in* 3.*part.quæſt.* 80. *artic.*10. 44. *& aliis vbi ſupra*, Confeſſarios in hoc magis cautè debere procedere cum fœminis, quæ facilius ſubducuntur illuſionibus Dæmonum, & vt ait Ioannes Pontius *in cur. Theolog. diſput.*44. *quæſt.*11. *concl.*4. *num.*104. propter vanam gloriam, quæ multùm prævalere ſolet apud mulieres. Claudam hanc reſolutionem cum verbis D. Bonauenturæ *in* 4. *diſtinct.* 12. *punct.* 2. *quæſtion.* 1. Si ergo quæritur vtrum expediat frequentate alicui? Dicendum, quòd ſi videat ſe eſſe in ſtatu primitiuæ Eccleſiæ, laudandum eſt quotidie communicare: ſi autem in ſtatu Eccleſiæ finalis, vtpotè frigidum & tardum, laudandum eſt quòd rarò: Si autem medio modo, medio modo ſe debet habere; & aliquando debet ceſſare, vt addiſcat reuereri, aliquando accedere, vt inflammetur amore. Quia tali hoſpiti debetur honor, debetur & amor, & tunc ſecundùm illam partem, ſecundùm quam viderit ſe melius proficere, ad illam magis declinet; quod homo ſolùm experientia diſcit. Omnes ergo rationes ad primam partem pro frequentia, intelligantur ſalua debita præparatione, quæ in pauciſſimis eſt, vt ſemper. Ita Seraphicus Doctor, qui etiam *libro* 2. *de Profectu Religioſorum capit.*77. hæc aſſerit, Vix aliquis ita Religioſus eſſe videtur, & Sanctus (exceptis Sacerdotibus) quin ſemel in ſeptimana ſufficiat cum ex conſuetudine communicare, niſi ſpecialis cauſa quandoque vel ratio plus ſuadeat, infirmitas ſuperueniens, vel ſingulariter feſtiuitas ſolemnis.

Quid ad hæc reſpondebit Bernaldus, Sancius, & alij ſuperius adducti, ad quorum rationes, & auctoritates Sanctorum Patrum, quas pro firmanda eorum ſententia adducunt, ſolidè & latè reſpondent Cardinalis Lugo, & Ioannes Perlinus *locis citatis?*

Notandum eſt hîc obiter non eſſe definitum iure diuino poſitiuo, an ſæpius vno die liceat communicare (hinc S.Leo III. celebrauit interdum ſepties,interdum nouies eodem die apud Bar. *tom.*9. *anno* 816.) ſed id relictum eſt prudentiæ quam ius naturale dictat, ſcilicet cauendam eſſe frequentiam,quæ Sacramenti contemptum parere poſſet. Idcircò Eccleſia prohibet communionem iterari eodem die, *cap. Conſuluiſti de celebratione Miſſarum*, *& cap. ſufficit de conſecratione diſt.*1. in quibus de celebrantibus ſermo eſt,ſed hinc deſumitur argumentum ad laicos communicantes etiam in Natali Chriſti, quo aliquis Sacerdos poteſt ter celebrare ex priuilegio; quam collectionem vſus Eccleſiæ approbauit, & præcepto confirmauit, ne Sacramentum vileſcat per nimiam frequentiam. Non modica res eſt (inquit Alexan. *cap. ſufficit*) vnam Miſſam facere, & valdè felix eſt qui vnam dignè celebrare poteſt. Et ita docet Ioannes Præpoſitus *in* 3.*part.quæſt.*80. *art.*10. *n.*51. *in fine*, cum Mercero ibidem,& aliis.

An Superior teneatur ſeruare pactum de immunitate reo promiſſa.

Resolvt. XVI.

Svbditur pars negatiua,eo quòd promiſſio de re impoſſibili nullius ſit momenti, nec quis ad id vllo pacto ſe obligare queat,quod præſtare in ipſius arbitrio,& poteſtate non eſt, *l.impoſſibilium,ff.de re iur.* Atqui in arbitrio iudicis non eſt pœnam nocentibus remittere: Sic enim cum Papiano C.*Marcianus reſpondit*, *facti quæſtionem in arbitrio eſſe iudicantis*: Pœnæ verò perſecutionem non eius voluntati mandari,ſed legis auctoritati reſeruari, *l.*1.§.4 *ff.ad S.C.Turp.* Quocirca iudex non poteſt pœnam remittere noxio,nec veniam ei concedere; Et ſi conceſſerit,aut promiſerit, promiſſio nullius erit momenti,nec à pœna reum liberabit.

Hinc cùm iure permiſſum ſit venire contra ea quæ nulliter sũt geſta,*l.quemadmodum C.de Agric. & cenſit.cap. ſi quis extr. de reb. Eccleſ. non alien. C.*

cum

*cum quis,& seqq.caus.*35.*q.*9. licebit etiam iudici aduersus hanc promissionem venire, & reum nihilominus condemnare. Quandoquidem promissio hæc nullius momenti est,cùm(vt dictum) sit de re iudici impossibili, & quia contra apertam legis prohibitionem.

Accedit huic, quòd publicè interfit delicta puniri,*l.congruit ff.de offic. præsid. l.locatio* §.*quod illicitè ff.de public.& vectigal.* Pacta autem,quæ contra publicam sunt vtilitatem non valent, nec vllius sunt momenti.*l.*7.§.*si paciscar.ff.de pact.*

Et hanc sententiam defendit Popek *in c. non est n. 6.de reg.iur.in* 6. Couar.*var.resl.lib.*1.*cap.*2.*num.*16. Clarus 5 *Recept.sent.*§.*fin.qu.*55.*num.*8. Mollerus 2. *sem.*1.*num.*2.

Sed alij Iuris-Consulti affirmatiuam sententiam docent,vt Matthæus Cunonus *in tract. de pact.cap.* 23.*num.*25. *& seqq.* Alciat. *in l.* 177. *de verb. signif.* Duaren. *ad l.*5.*ff.de pact.*Menoch. *l.*2.*arbitr.ind. qu. casu.*367. Gomez *var. resolut.*3. *cap.*12. *num.*6. *&* 7. Binsfeldt *de confess. malefic. concl.*7. *dub.*3. Fachin. *lib.*9. *contr.*61. Quæ sententia sequentibus nititur fundamentis.

Primò;Fides & promissio semper,& quolibet in actu atque negotio est seruanda & sanctè custodienda, *lib.*1.*ff. de pact.lib.*1. *ff.de constit. pecunia*; ac proinde iudex,qui reo fidem dedit, & impunitatem promisit si delictum fuerit confessus, fidem datam frangit, & pactum violat, quando reum post confessum condemnat; Igitur iudex cùm impunitatem reo promisit, non potest contra fidem datam reum condemnare, ac supplicio afficere.

Secundò: ex confessione iudiciali, sic demum reus condemnatur, si confessio sit libera, nec dolo aut fraude iudicis extorta: Atqui confessio hæc quæ ad veniæ promissionem facta est, à Reo dolo est extorta: Ergo non est libera.

Tertiò: Huc etiam facit quòd confessio facta persuasione aduersarij reuocari possit, tanquam erronea neque confitenti præiudicet, vt est Gloss. *in l.*2.*ff. quand. act. de pecul.* Bartol. *in l.error. nu.*7. & ibidem Iason *num.*18. *in fin. & seqq. ff. de confess.* Vnde etiam eo casu quo quis persuasionibus aduersarij inducitur ad renunciandum, non valet renunciatio, neque renuncianti præiudicat, *cap. sane*, & ibi notat Panorm.*ext. de renunciat* Nec iuramentum persuasione, & dolo aduersarij extortum nocet iuranti, Imol.*consi.*109. *n.*2. Hippol de Marsil. *in l.*1.§ *quæstioni n.*1.*ff.de quæst.* Sed cùm quis persuasionibus aduersarij inducitur ad aliquid credendum, talis error dicitur iustus & iustissimus, Bartol.*in l. Census n.*4.*ff. de vsucap.* Iason *in l. error .n.*19. *C .de iur.& fact.ignor. l. hominem ff. pro socio.*Quapropter etiam is,qui persuasione aduersarij ad soluendum inductus, ita potest repetere per conditionem indebiti atque si ignoranter soluisset, Bald. *in l.*1.*pr.C. ne fil.pro patre*, Alex. *in l.*1. *ff. condit.indeb.*

Verum has pugnantes sententias fœdere distinctionis conciliandas esse existimo; dico igitur distinguendum esse inter iudicem inferiorem, & superiorem. Et ita hanc sententiam tenet ex Theologis Stephanus Fagundez *in Decal.tom.* 1.*l.*8.*c.*21. *num.*16. vbi sic ait, Si dolo reum iudex induxit ad confitendum, v.g. promittendo impunitatem, tenetur enim etiam tunc iudex ad restitutionem totius damni emergentis; paria enim sunt, confessionem esse extortam dolo, atque metu, vtraque enim per iniuriam, & contra ius fuit extorta, vt probat Gomez *cap.*12.*de delictis nu.*6. Iulius Clarus §. *finali quæst.*55. *verf. circa secundum*; Lessius *l.* 2. *cap.*29.*dub.* 18.*nu.*173. *verf. quarto*, Imol.*consil.* 106. Remigius *de immunit. Eccles. fol. mihi* 185. *fallentia* 26.*in fin.*

Quod intelligendum est de iudice, aut Principe qui poterat eam immunitatem concedere; ij enim tenentur illam dare .Cæteri verò non tenentur prædictam impunitatem dare, licet teneantur ad damna alia: quare si impunitas fuit promissa ab eo, qui eam non potuit concedere, tunc sibi imputet is, qui tali promissioni credidit; nunquam tamen addit Iulius Clarus huiusmodi reus condemnandus erit ex tali confessione ad pœnam ordinariam, nisi esset aliis etiam indiciis grauatus. Ita Fagundez. Cui adde Eminentissimum Cardinalem Lugo *de iust.tom.* 2. *disp.*37. *sect.*15.*nu.* 180.& Sanchez *in opusc.tom.* 2.*lib.*6. *cap.*3. *dub.*35. quia cùm Princeps Supremus poterat in eo casu pœnam relaxare, & hoc ex animo promisit, tenetur implere: quòd si non impleat, tenetur resarcire omnia damna, quia promisit id quod licitè poterat præstare, & ex promissione reus acquisiuit ius ad rem sibi promissam: Ergo si non impletur promissio patitur iniuriam, & debetur ei restitutio pro damnis secutis.

Nota verò, supradicta procedere quando reus iustè delictum negare poterat, nam si Reus non tenebatur confiteri suum crimen, vel quia non erat contra eum semiplena probatio, vel quia deerant alia requisita (de quibus infrà agendo de Reo) & sub illa spe impunitatis dolosè exorqueatur delictum; confessio non est valida, & sententia sequuta ex vi illius confessionis est nulla,ac denique iudex tenetur ad restitutionem omnium damnorum. Et hæc omnia obseruat Lugo vbi supra. Qui etiam rectè subdit, quòd quando constat Reum legitimè interrogatum, iniustè negare delictum à se commissum, non videtur illicitum amphybologia aliqua, vel æquiuocatione eum decipere, vt aperiat veritatem, Iudex enim habet ius illam extorquendi, sicut ergo eam potest extorquere per vim tormentorum; cur non poterit per dolum? dummodo sit dolus iustus, & sine mendaciis.

Notent tamen hîc Confessarij, & Responsores casuum conscientiæ, quod in duobus casibus potest iudex excusari à restitutione. Primò si Iudici suppetebant aliæ rationes, ex quibus reum iuridicè damnaturus erat vel dãnare poterat, non teneri ad restitutionem, quia solùm in modo inferendi damni iniuria commissa est, cùm idem damnum alia ratione iustè posset inferre.Itaque cùm ad ipsam substantiam damni inferendi ius habeat, non censetur iniuriam feciſſe, nisi quoad modum: & consequenter non tenetur ad restitutionem damni quoad substantiam. Confirmatur, quia etiamsi restitueret illi vitam adeptam, posset tamen illam alia ratione auferre, & sic restitutio esset nullius momenti.

Secundò. Quando error à iudice contra iuris ordinem commissus est in aliquo puncto, in quo Princeps supremus poterat dispensare, ita vt ipsemet Princeps posset sic procedere, si de causa illa cognouisset (vt si tortus est miles vel vir in dignitate constitutus) tunc potest iudici remittere restitutionem; quia potest eius factum approbare, vt supra dictum est. Et ita docet Lessius *de iust.l.*2.*c.* 29.*dub.*28.*num.*174.

Sed quoad hunc vltimum casum à Lessio po-

situm